

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РЕЄСТРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

ДЖЕРЕЛО
DJERELO

UKRAINIAN
JOURNAL
OF ABSTRACTS

FOUNDED IN 1995
PUBLISHED 6 TIMES PER YEAR

УКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРАТИВНИЙ ЖУРНАЛ

Журнал засновано 1995 року
Виходить 6 разів на рік

2 • 2022

березень - квітень

СЕРІЯ 3

Соціальні та гуманітарні науки
Мистецтво

Соціологія. Демографія

Історія. Історичні науки

Економіка. Економічні науки

Політика. Політичні науки

Держава і право. Юридичні науки

Культура. Наука. Освіта

Філологічні науки

Мистецтво. Мистецтвознавство

Релігія

Філософія. Психологія

Зміст

Соціологія. Демографія	3	Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)	130
Соціальна робота	3	Криміналістика	134
Соціологія	4	Держава та право країн світу	137
Методологія соціології	4	Міжнародне право	139
Соціальні процеси і стани	5	Міжнародні конференції. Міжнародні організації	140
Соціальні групи	6	Міжнародне співробітництво зі спеціальних питань	141
Сфери громадського життя	7	Воєнна наука. Військова справа	142
Історія. Історичні науки	9	Теорія воєнного мистецтва	142
Історія	9	Збройні сили	143
Історія Європи	11	Окремі види збройних сил, роди військ і служби	145
Археологія	14	Військова техніка. Воєнно-технічні науки	154
Археологія України	14	Військова кібернетика та радіоелектроніка	155
Етнографія	15	Служба з питань надзвичайних ситуацій. Цивільна оборона	156
Економіка. Економічні науки	16	Діяльність з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій воєнного, техногенного і природного характеру	157
Методологія економічної науки	16	Культура. Наука. Освіта	158
Теоретична економіка. Основи економічної теорії	17	Культура. Культурологія	159
Загальні основи економічного розвитку та формування ринку	17	Наука. Науково-дослідна робота	159
Економічна географія	20	Освіта. Педагогічні науки	161
Економічна географія окремих країн (економіко-географічне країнознавство)	20	Загальна педагогіка	162
Бухгалтерський облік та аудит	24	Історія освіти та педагогічної думки	164
Світова економіка	26	Організація освіти	165
Світова економіка в цілому	26	Дошкільне виховання. Дошкільна педагогіка	165
Спеціальні та галузеві економіки	27	Загальноосвітня школа. Шкільна педагогіка	165
Міжнародні економічні відносини та зв'язки	29	Спеціальні школи. Дефектологія	173
Економіка Європи	31	Професійна і спеціальна освіта	175
Економіка України	31	Вища освіта	175
Бізнес	34	Фізична культура та спорт	184
Інноваційна діяльність	35	Теорія та методика фізичного виховання	186
Інвестиції	37	Засоби масової інформації	187
Відтворення	38	Бібліотечна справа. Бібліотекознавство	188
Управління. Менеджмент. Маркетинг	39	Філологічні науки	189
Економіка праці	40	Мовознавство	189
Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування	42	Мови світу	190
Економіка охорони навколишнього середовища	46	Фольклор. Фольклористика	197
Економіка підприємства	48	Літературознавство	197
Економіка промисловості	53	Світова література. Література народів окремих країн	197
Економіка будівництва	58	Мистецтво. Мистецтвознавство	203
Економіка сільського господарства	61	Образотворче мистецтво	204
Економіка транспорту	67	Історія образотворчого мистецтва	205
Економіка внутрішньої торгівлі. Економіка громадського харчування	69	Архітектура	205
Економіка галузей невиробничої сфери	71	Декоративно-прикладне мистецтво	207
Міжнародні економічні відносини і зв'язки	73	Види художніх виробів, що розрізняються за матеріалом виготовлення	207
Політика. Політичні науки	74	Види художніх виробів, що відрізняються за призначенням	208
Теорія політики. Теоретична політологія	74	Живопис	208
Внутрішня політика. Внутрішнє становище	75	Музика та видовищні мистецтва	209
Зовнішня політика. Міжнародні відносини. Дипломатія	76	Музика	209
Національна політика. Національні відносини. Національно-визвольний рух	77	Театр	213
Держава та право. Юридичні науки	78	Релігія. Релігієзнавство	215
Загальна теорія держави та права	78	Релігія в цілому	215
Історія держави та права	79	Окремі релігії	215
Історія держави та права України	79	Філософські науки. Психологія	217
Держава та право України	80	Філософія	217
Державне (конституційне) право	82	Історія філософії	218
Державне управління. Адміністративне право	85	Соціальна філософія	219
Фінансове право	109	Психологія	219
Цивільне та торгове право	111	Загальна психологія	220
Інформаційне право	116	Галузева (прикладна) психологія. Психологія окремих видів діяльності	221
Екологічне право	117	Соціальна (суспільна) психологія	224
Трудове право	118	Дитяча психологія	227
Кримінальне право. Кримінологія. Пенітенціарія	119	Авторський покажчик	228
Судоустрої (судова система)	128	Покажчик періодичних та продовжуваних видань	233
Цивільно-процесуальне право	129		

Соціологія. Демографія

(реферати 2.С.1 — 2.С.37)

2.С.1. Володимир Миколайович Перетц (1870 — 1935) як вчений-українознавець, археограф, бібліограф, бібліофіл та дослідник рукописних і книжкових пам'яток: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 27.00.03 / А. І. Шаповал; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ, 2021. — 36 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню наукової, науково-організаційної, педагогічної, науково-громадської діяльності В. М. Перетца в українському науково-освітньому просторі, визначенню внеску вченого в розвиток українознавства, археографії, бібліографії, дослідження національної рукописної і книжкової спадщини та організацію українського науково-культурного життя кінця XIX — першої третини XX ст. Розкрито вплив українських учених на формування наукових зацікавлень В. М. Перетца в сфері українознавства. Визначено внесок Перетца у відродження та розвиток української науки і освіти, формування наукової філологічної школи, в розвиток методології та науково-практичних засад комплексного дослідження українських пам'яток історії та культури, створення історичної панорами процесу формування рукописно-книжкових джерел, розвитку писемної та книжкової культури та духовності, їх національних особливостей, виявлення національних історичних, літературних і культурних пам'яток, вивчення та публікацію української рукописної і книжкової спадщини. Досліджено участь В. М. Перетца у творенні УАН, боротьбу вченого за наукову автономію української академії, розкрито його роль у заснуванні українських наукових інституцій і товариств. Досліджено процес переслідування В. М. Перетца та критики його філологічної школи на початку 1930-х рр. Висвітлено зусилля вчених, спрямовані на політичну і наукову реабілітацію В. М. Перетца та збереження традицій його наукової школи.

Шифр НБУВ: RA448489

2.С.2. Статистика в туризмі: навч. посіб. / Д. В. Мелкоян, В. В. Яворська; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса: ОНУ, 2021. — 194 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 189-190. — укр.

Викладено основні поняття, категорії та методи статистичної науки, принципи застосування методів статистичного дослідження для розв'язання конкретних задач у сфері туризму. Увагу приділено таким поняттям математичної статистики, як генеральна сукупність і вибірка, особливості форми групування одиниць за тією чи іншою ознакою — статистичні ряди розподілу та їх обробка. Наведено графічне зображення рядів розподілу і статистичних даних у сфері туризму. Розглянуто основні статистичні характеристики варіаційних рядів: середні величини, показники варіації та умови їх застосування. Викладено найбільш використовувані для вивчення соціально-економічних явищ закони розподілу випадкових величин та основні параметри цих законів. Висвітлено особливості кореляційного та регресійного аналізу, тобто способи встановлення залежності між ознаками та вид цієї залежності. Розглянуто питання перевірки гіпотез про вид закону розподілу, значущість коефіцієнта кореляції та рівняння регресії. Розкрито специфіку застосування табличного процесора MS Excel для статистичного аналізу даних сфери туризму.

Шифр НБУВ: BA851829

Соціальна робота

2.С.3. Державна політика України щодо соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей (1991 — 2014 рр.): автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 20.02.22 / І. Б. Автушенко; Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2020. — 43 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження, у якому розкрито державну політику України щодо соціального захисту військовослужбовців Збройних Сил України та членів їх сімей у 1991 — 2014 рр. Введено до наукового обігу та класифіковано низку нових документальних джерел. Визначено, що державна система соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей базувалась на взаємозалежних правах, гарантіях і пільгах, установлених законодавством України, але їх реалізація обмежувалась прийняттям підзаконних актів, чим порушувалась соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей. З'ясовано, що на фоні збере-

ження соціальних гарантій військовослужбовців та членів їх сімей якість медичного забезпечення та санаторно-курортного лікування погіршувалась. Установлено, що в ЗСУ було створено належні умови та запроваджені необхідні механізми для реалізації конституційних прав військовослужбовців на свободу совісті та віросповідання. Досліджено джерела фінансування та встановлено непрозорість механізмів надання житла військовослужбовцям ЗСУ, що негативно впливало на рівень їх соціального захисту. Проаналізовано соціальне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, що включає: пенсійне забезпечення, соціально-професійну адаптацію, медичне забезпечення та вирішення житлових проблем. Окреслено недостатньо вивчені аспекти, визначено напрями майбутніх досліджень.

Шифр НБУВ: RA445423

2.С.4. Підготовка майбутніх соціальних працівників до професійного самовдосконалення засобами проектної діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. М. Моренко; Мелітопольський держ. пед. ун-т ім. Б. Хмельницького. — Мелітополь, 2020. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Означено понятійно-термінологічний апарат проблеми дослідження професійного самовдосконалення соціального працівника. З'ясовано суть феномена готовності майбутніх соціальних працівників до професійного самовдосконалення. Визначено зміст, форми, методи та засоби проектної діяльності у процесі підготовки майбутніх соціальних працівників до професійного самовдосконалення. З'ясовано та перевірено соціально-педагогічні умови ефективної підготовки майбутніх соціальних працівників до професійного самовдосконалення засобами проектної діяльності. Визначено структурно-функціональні особливості, компоненти, критерії, показники та рівні готовності студентів до професійного самовдосконалення. Представлено структурно-функціональну модель процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до професійного самовдосконалення засобами проектної діяльності. Розроблено методику підготовки студентів до професійного самовдосконалення, що складається з трьох етапів, та експериментально перевірено її ефективність.

Шифр НБУВ: RA445187

2.С.5. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами з функціональними обмеженнями здоров'я у закладах вищої освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. С. Бацман; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано і розроблено теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами з функціональними обмеженнями здоров'я (ФОЗ) у ЗВО. Вивчено теоретико-методологічні аспекти підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами із ФОЗ. Розкрито особливості адаптації, основні аспекти соціалізації студентів із ФОЗ у ЗВО. Обґрунтовано необхідність організації процесів інтеграції студентів із ФОЗ, проаналізовано результати експертного оцінювання підготовки майбутніх соціальних працівників до соціальної роботи з такими студентами. На основі аналізу різних наукових підходів до поняття «адаптація» конкретизовано поняття «соціальна адаптація» студентів із ФОЗ. Розроблено й експериментально перевірено модель підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи зі студентами із ФОЗ у ЗВО, що передбачає інформаційну, методичну, соціально-інтеграційну, психологічну готовність.

Шифр НБУВ: RA450417

2.С.6. Соціально-педагогічна робота з неповнолітніми правопорушниками в Україні: теоретичний курс: навч. посіб. / Є. Ю. Пліско; ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет». — Слов'янськ: Друкарський двір, 2019. — 111 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 78-87. — укр.

Наведено концепцію вітчизняної системи соціального виховання неповнолітніх правопорушників. Подано філософське обґрунтування гуманістичних положень соціального виховання. Проаналізовано нормативно-правову базу функціонування та реалізації соціальною виховання неповнолітніх правопорушників. Описано систему державних і педагогічних органів запобігання дитячій злочинності. Увагу приділено теоретичному обґрунтуванню соціально-педагогічної моделі організації практик соціального виховання, а також аналізу подальшої перспективи розвитку соціально-педагогічної роботи із неповнолітніми правопорушниками України.

Шифр НБУВ: BA851907

2.С.7. Теоретичні та методичні засади підготовки соціальних працівників до професійної діяльності в умовах інноваційного освітнього середовища університету: автореф. дис. ... д-ра пед.

наук: 13.00.05 / І. Б. Савельчук; НАПН України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2020. — 42 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення й наукове вирішення проблеми підготовки соціальних працівників до професійної діяльності в умовах інноваційного освітнього середовища університету. Проведено теоретико-методологічний аналіз підготовки соціальних працівників в умовах інноваційного освітнього середовища університету на загальнонауковому, конкретно-науковому і спеціально-науковому рівнях; уточнено сутнісні ознаки поняття «освітнє середовище університету», «інноваційне освітнє середовище підготовки соціальних працівників»; охарактеризовано зміст методичної системи, що забезпечує функціонування інноваційного освітнього середовища університету; побудовано критеріально-показникову матрицю дослідження (ресурсно-середовищний та особистісно-діяльнісний критерії з відповідними показниками). Обґрунтовано і здійснено експериментальну перевірку, доведено ефективність комплексного науково-методичного забезпечення підготовки соціальних працівників до професійної діяльності в умовах інноваційного освітнього середовища університету.

Шифр НБУВ: РА445296

2.C.8. Activation policy as an investment in human capital: theory and practice / E. M. Libanova, O. V. Makarova, V. G. Sarioglu // Наука та інновації. — 2020. — 16, № 5. — С. 52-62. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Програми соціальної та економічної активізації є ключовим напрямом соціальної політики розвинених країн світу, визначальною рисою якої є перенесення акцентів з пасивного надання соціальної допомоги до політики сприяння зайнятості та економічної активності. Запровадження програм активізації потребує створення релевантного методологічного підґрунтя та інструментарію їх розробки, реалізації й оцінювання. Мета роботи — обґрунтувати підходи до реалізації та оцінювання програм активізації непрацюючих отримувачів соціальної допомоги. Використано результати проектів, реалізованих за програмами міжнародної підтримки у 2011 — 2018 рр., зокрема, спрямованих на апробацію механізмів залучення на ринок праці отримувачів соціальної допомоги. Застосовано соціологічні методи опитувань «віч-на-віч», статистичні методи обробки деперсонфікованих даних реєстрів отримувачів соціальної допомоги, методи об'єднання даних опитувань та реєстрів. Спеціально розроблено методологію моніторингу результативності та ефективності інструментів активізації. На основі оцінки складу та психологічних настанов отримувачів соціальної допомоги, результатів попередніх реформ доведено актуальність запровадження програм активізації в Україні. Визначено суть програм сприяння зайнятості та активізації соціально вразливих верств населення. Здійснено оцінку проекту за комплексом критеріїв, включаючи вплив на безробіття, бідність, бюджетні надходження, робочі місця. Висновки: пілотування інструментів активізації засвідчило високу ефективність останніх. Виявлено ризики, які необхідно врахувати при запровадженні інструментів у практичну діяльність.

Шифр НБУВ: Ж25189

2.C.9. Determination of caregiver burden and social support levels among caregivers providing care for patients hospitalized in Palliative Care Clinics / Papatya Karakurt, Sevinc Kose Tuncer, Nadire Yildiz Ciltas, Mehmet Dogan // Галиц. лікар. вісн. — 2020. — 27, № 4. — С. 11-15. — Бібліогр.: 33 назв. — англ.

Providing care to someone with a chronic disease requires being physically, emotionally, and mentally energetic. In particular, the presence of a patient with a disease that requires palliative care changes daily activities and routines, increases responsibilities of those who take the responsibility for patient's care and changes the roles in the family. The objective of this study was to determine the care burden and social support levels among the caregivers providing care for patients hospitalized in palliative care clinics. The population of this descriptive and correlational study consisted of caregivers taking care of patients treated at the Palliative Care Clinic of Training and Research Hospital between May and October 2018; the sample consisted of 73 caregivers who volunteered to join the study and were open to communication. Data were collected by questioning patients and their caregivers about their sociodemographic characteristics, using the Caregiver Burden Scale and the Multidimensional Scale of Perceived Social Support. Data analysis included percentages, the Kruskal-Wallis test, the Mann — Whitney Utest, and the Spearman's Correlation Coefficient. The average caregivers' age was 45,44 ± 13,76 years; 75,3 % of caregivers were females, 30,1 % of caregivers were literate or had primary school degrees. Caregiver's gender and educational levels were found not to affect caregiving and social support levels; however, the economic status affected caregiving and social support levels. There was a reverse correlation between the caregiver burden and their social support levels. Conclusions: with increased caregiver burden, their social support level decreased. Nurses caring for patients in palliative care clinics will benefit from educating and supporting caregivers about clinic and home care.

Шифр НБУВ: Ж69358

Див. також: 2.X.771, 2.Ч.1049, 2.Ч.1171, 2.Ю.1473

Соціологія

2.C.10. Електронна комерція в теоретичному полі соціології / Ю. Пачковський, О. Дячук // Соціол. студії. — 2021. — № 1. — С. 14-23. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Розглянуто окремі проблеми соціологічної концептуалізації електронної комерції як соціального феномену, що набуває вагомості в сучасному глобалізованому суспільстві. Звернено увагу на низку підходів, які пропонуються до розгляду новітніх соціальних феноменів у межах економічної соціології. Серед задекларованих підходів особливе місце в аналізі електронної комерції посідає ринковий, що включає низку дискурсів: неінституціональний, соціокультурний, феноменологічний. Доповненням до цих теоретичних концептів під час аналізу електронної комерції є концептуальні положення, опрацьовані в межах теорії інформаційного суспільства: концепції мережевого суспільства М. Кастельса, суперіндустріального суспільства Е. Тоффлера. Продуктивними з погляду соціологічного аналізу електронної комерції розглянуто положення теорій, пов'язаних із розвитком цифрового суспільства: концепції четвертої промислової революції К. Шваба й нової економіки (концепція повної або часткової електронної комерції Turban, Outland, King et al.).

Шифр НБУВ: Ж100935

2.C.11. Соціально-комунікаційні аспекти громадсько-політичної та фахової діяльності В. Старосольського (1899 — 1942 рр.): автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікації: 27.00.01 / Т. М. Огородник; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

На основі публіцистичної спадщини, повідомлень із преси, мемуарів, щоденників та епістолярію досліджено соціально-комунікаційні особливості громадсько-політичної та фахової діяльності В. Старосольського. Проаналізовано й актуалізовано його публіцистичну спадщину, опубліковану на сторінках українських і зарубіжних пресодруків. Розкрито роль В. Старосольського у процесі формування української нації на зламі XIX та XX ст. у контексті руйнування старих патернів галицького українського комунікаційного простору та творення нової парадигми «незалежна соборна Україна», а також у формуванні соціально-комунікаційних каналів і механізмів реалізації ідеї незалежності України. Визначено його соціальну роль як політика-інтелектуала та морального авторитета у тогочасному українському комунікаційному просторі. Аргументовано публіцистичну природу мемуарів і щоденників В. Старосольського. Проаналізовано захисні промови на політичних судових процесах, опубліковані в українській і польській пресі Галичини, його публічні виступи як політика та вченого. З'ясовано специфіку формування наукової тематики публікацій В. Старосольського, розкрито комунікаційні особливості його наукової діяльності.

Шифр НБУВ: РА448997

2.C.12. Соціокультурна адаптація студентської молоді: метод. посіб. / І. М. Орленко. — Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. — 83 с.: іл. — Бібліогр.: с. 57-59. — укр.

Розглянуто проблеми соціокультурної адаптації та міжкультурної компетентності студентів, які навчаються у закладах вищої освіти. Наведено теоретико-методологічне обґрунтування проблеми та практичні розробки програми тренінгових занять з формування міжкультурної компетентності. Представлено тренінг міжкультурної комунікації для студентів ВНЗ.

Шифр НБУВ: ВА852231

2.C.13. Соціологія: теорії середнього рівня: навч. посіб. / Ю. Ф. Пачковський, О. Б. Демків, Х. В. Лик, О. Т. Калиняк, Н. В. Коваліско, Г. І. Кудринська, Т. Д. Лапан, Т. С. Марусяк, О. В. Сенюра, О. С. Химович, Н. Й. Черниш; ред.: Ю. Ф. Пачковський; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Київ: Каравела, 2020. — 355 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 342-355. — укр.

Розглянуто теорії середнього рівня, що охоплюють низку актуальних соціальних явищ і феноменів у різних сферах соціологічного знання. Зроблено акцент на їх всебічному теоретико-прикладному аналізі з урахуванням сучасних тенденцій, що спостерігаються у розвитку інформаційного суспільства і нової економіки, а також наслідків глобальних та трансформаційних процесів у царині безпеки, праці, управління, міграції, освіти, споживання, підприємництва, молодіжної і тендерної політики.

Шифр НБУВ: ВС68464

Методологія соціології

2.C.14. Вибірка у соціологічному дослідженні: підручник / С. А. Сальнікова; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Луцьк: Вежа-Друк, 2021. — 251 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 219-223. — укр.

Узагальнено досвід викладання дисципліни та практики проведення соціологічних досліджень. Розглянуто актуальні проблеми застосування вибіркового методу в соціології та особливості формування вибірки в контексті програмування соціологічного

дослідження. Описано методи формування вибіркової сукупності. Висвітлено особливості формування складних вибірок. Увагу приділено питанню забезпечення якості вибіркового соціологічного дослідження у процесі формування та реалізації вибірки, зокрема, вирішення завдань з обчислення оцінних помилок і ремонтування вибірки. Наведено глосарій основних термінів, у тому числі з англومовним варіантом кожного.

Шифр НБУВ: ВА852140

2.С.15. Формалізація соціологічної теорії за допомогою агентного моделювання / Р. Москотіна // Соціол. студії. — 2021. — № 1. — С. 41-48. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Охарактеризовано процес розробки агентної моделі. Її розглянуто як формальну теорію, представлену у вигляді програмного коду, для створення якої потрібна вербальна теорія. Визначено, що теорія середнього рівня є такою соціологічною теорією, яку можна представити у вигляді агентної моделі. Вона надає змогу пояснити виникнення соціальних явищ або процесів макrorівня з дій і взаємодій агентів на мікрорівні. Теорія середнього рівня, не спрямована на пояснення всіх можливих соціальних явищ чи процесів, стосується лише обмеженого їх кола та уможливує надавання часткових пояснень. Вона має таку структуру: агенти, середовище, правила. Також виокремлено етапи формалізації теорії середнього рівня. Вони стосуються випадків, коли ми реалізуємо агентну модель у середовищі R і розглядаємо її як функцію в R. Ці етапи такі: специфікація моделі; представлення характеристик агентів у вигляді програмного коду в R; представлення середовища у вигляді програмного коду в R; представлення правил у вигляді програмного коду в R; створення візуалізації; обчислення числових показників; виявлення та виправлення помилок у програмному коді в R. У результаті буде одержано агентну модель, із якою можна проводити комп'ютерні експерименти.

Шифр НБУВ: Ж100935

2.С.16. Sociology from the Global South and the Global North: systematising characteristics and relations / K. Cherniak // Соціол. студії. — 2021. — № 1. — С. 6-13. — Бібліогр.: 34 назв. — англ.

У сучасній соціології зростає інтерес до досліджень самої соціології в глобальній перспективі, у тому числі, з позиції її поділу на соціологію Глобального Півдня та Глобальної Півночі. Такі дослідження звертаються, передусім, до виявлення нерівності у виробничій знанні й академічних відносинах соціології регіонів. Результати цих досліджень є не систематизованими та користуються класичним поділом країн на Південь і Північ, що призводить до продукування однакових висновків на прикладі обмеженого ряду країн. Запропоновано інструмент для розв'язання цих проблем у вигляді моделі характеристик та відносин соціології з Глобального Півдня й Глобальної Півночі. Побудована на базі наявних досліджень соціології регіонів та їх відносин модель систематизовує ці дослідження в чотири категорії, кожна з яких уключає певні характеристики Північної й Південної соціології. Додатково описано модель альтернативної незалежної південної соціології, що активно розвивається в останні роки.

Шифр НБУВ: Ж100935

Див. також: 2.С.30

Соціальні процеси і стани

2.С.17. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.07 / Е. М. Лібанова; ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2021. — 28 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено створенню теоретико-методологічних засад, методичних і прикладних аспектів визначення й вимірювання бідності населення України як комплексного соціально-економічного явища та надання відповідних науково-практичних рекомендацій щодо її подолання. На базі з'ясування головних векторів еволюції теорії бідності оцінено її трансформації, опрацьовано категоріальний апарат, доведено відносну природу бідності як такої, систематизовано теоретико-методологічні засади визначення та оцінювання дії чинників, сформовано відповідний інструментарій. Обґрунтовано авторське визначення бідності й соціального відторгнення як прояву прямого порушення базових економічних і нееконімічних прав людини. Продемонстровано зв'язок бідності й нерівності населення. Розроблено базові характеристики та наведено тенденції трансформації нерівності українського суспільства, охарактеризовано її вплив на макроекономічну нестабільність та криміналізацію суспільства. Визначено економічне підґрунтя української бідності, з'ясовано її причинно-наслідкові зв'язки з освіченістю та станом здоров'я населення, ситуацією на ринку праці, зокрема із змінами організації економічного процесу, віддаленою зайнятістю. Розроблено нову методику обчислення прожиткового мінімуму на базі структурно-нормативного підходу, засади оцінювання немонетарної бідності в Україні, зокрема за ознаками харчування та за ознаками

позабавлення матеріальних благ. Запропоновано нові підходи до інтерпретації та визначення багатовимірної бідності, виокремлення найбільш нужденних шляхом послідовного застосування низки критеріїв. Визначено масштаби, тенденції, прояви та профілі бідності в Україні, розраховано ризики зuboжіння різних груп населення. З'ясовано місце міграційних процесів у життєвих стратегіях українців, вплив надходжень коштів від мігрантів на макро- і мікрорівнях. Систематизовано напрями політики подолання бідності, запропоновано підходи до оцінювання її результатів, обґрунтовано базові пріоритети модернізації.

Шифр НБУВ: РА448247

2.С.18. Соціальне самопочуття внутрішньо переміщених осіб у сучасному українському суспільстві: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / С. М. Бубняк; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розкрито особливості аналізу й інтерпретації соціального самопочуття у соціогуманітарних науках. Охарактеризовано поняття «соціальне самопочуття внутрішньо переміщених осіб». Запропоновано концептуальну схему вимірювання рівня соціального самопочуття внутрішньо переміщених осіб (ВПО), на загальнонаціональному рівні виокремлено основні чинники впливу на даний соціальний феномен. Розглянуто соціальне самопочуття ВПО з позицій положень деприваційного підходу та теорії ярликування. На основі вторинного аналізу загальнонаціональних досліджень виокремлено й охарактеризовано просторово-часовий вимір ВПО за період 2014 — 2019 рр. Окреслено тенденції та наслідки внутрішнього переміщення кризь призму вирішення низки проблемних життєвих ситуацій, у яких перебувають ВПО. На локальному рівні комплексно досліджено характер та особливості ставлення львів'ян до ВПО з Донбасу й АР Крим, з урахуванням їх проблемних життєвих ситуацій. Визначено методологічні підходи та методики вимірювання соціального самопочуття ВПО в емоційно-оцінному, деприваційному та просторово-часовому вимірах. Розглянуто контекст сучасних міграційних процесів і відмінності у тлумаченні понять «біженці», «переміщені особи», «внутрішньо переміщені особи» з урахуванням законодавчої бази щодо конструювання стратегій розв'язання проблем ВПО в сучасному українському суспільстві.

Шифр НБУВ: РА445006

2.С.19. «But don't quote me on that»: how Ukrainian top media characterized the perception of migration and migrants / L. Yuzva, A. Tashchenko // Соціол. студії. — 2021. — № 1. — С. 58-65. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Мета дослідження — розкриття груп латентних смислів у медіаповідомленнях, що описують проблеми сприйняття міграції й мігрантів. Увагу приділено розгляду підтекстів інформації, що характеризують сприйняття міграції мігрантами та сприйняття мігрантів стороною, котра приймає. Дослідження ґрунтувалося на якісному контент-аналізі та критичному дискурс-аналізі. За допомогою інструменту Mediateka отримано автоматизований масив із 39 тисяч повідомлень про різні групи мігрантів у ТОП-15 українських ЗМІ (друкована преса, телеканали, інформаційні онлайн-видання) з 2015 по 2018 рр. Вибіркова сукупність становила 12 тис. повідомлень, кожне десяте з яких відібрано для подальшого поглибленого аналізу. Проаналізовано описи міграції як об'єктивної необхідності, суб'єктивного прагнення й безглуздя, а також описи мігрантів як людей порядних, непорядних і таких, які просто мають певний стиль життя. Основним висновком є те, що латентні смисли повідомлень, де провідні українські ЗМІ зачіпали тему сприйняття міграції та мігрантів, були різноспрямованими й суперечливими, що логічно та очікувано пов'язано із загальною недовірою, значною соціальною дистанцією і мігрантофобією в українському суспільстві.

Шифр НБУВ: Ж100935

Суспільні зміни. Розвиток

2.С.20. Дослідження життя соло в країнах Північної та Південної Європи / О. Мурадян, Д. Яшкіна // Соціол. студії. — 2021. — № 1. — С. 49-57. — Бібліогр.: 37 назв. — укр.

Розглянуто феномен життя соло, який набуває популярності по всьому світу й соціокультурній специфіці якого приділено не так багато уваги, хоча суттєвий вплив останньої на формування стилю життя є безсумнівним. Проведено аналіз досліджень життя соло в Північній та Південній Європі з огляду на те, що для країн Північної Європи характерний більший прояв цінностей самовираження, і враховуючи, що за релігійним спрямуванням Південна Європа видається більш католицькою. За результатами аналізу зроблено висновок, що, попри те, що кількість людей, які обирають проживання соло, різняться по всій Європі, особливий контраст відчувається між Півднем і Північчю Європи. Такий контраст спричинений декількома факторами: економічна стабільність на Півночі значно вища й люди можуть дозволити собі проживання наодиноці. Контраст також є між вкоріненим сімейній традиції в суспільствах: у суспільствах Півдня завдяки католицькій традиції сім'я посідає перше місце та норми й цінності зберігаються для поколінь і досі.

Шифр НБУВ: Ж100935

2.С.21. Сучасні соціальні трансформації: глобальний досвід та локальні специфікації: монографія / Н. Коваліско, Ю. Пачковський, Г. Кудринська, М. Бліхар, О. Калиняк, О. Сенюра, Х. Ілик, В. Полуїко, Л. Климанська, І. Бойко, І. Гордіяк, С. Бубняк, О. Іванкова-Стецюк, Т. Лапан, О. Химович, О. Герус, Т. Шевчук, Т. Марусяк, А. Максименко, Л. Гуменюк, Г. Заремба-Косович; ред.: Н. Коваліско, Ю. Пачковський; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2021. — 207 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальні соціальні аспекти глобальних впливів та їх місце в системі трансформаційних процесів. Увагу звернено на наслідки глобальних процесів на локальному рівні з огляду на специфіку змін, які відбуваються в сучасному українському суспільстві. Представлено широкий спектр соціальних проблем, що потребують свого нового теоретико-прикладного осмислення, серед яких особливе місце посіли ціннісні системи суспільства, питання пандемії коронавірусу та суспільної безпеки, соціальних медіа, освіти, екологічної міграції, місцевого самоврядування, медіадискурсу бідності, публічних практик лідерства, корупційної поведінки та особливостей споживання. Представлено соціо-психологічні наслідки російсько-українського збройного конфлікту та вимушених переселень з акцентуванням на самопочутті внутрішньо переміщених осіб, а також на гендерних стереотипах, що мали і мають місце за таких важливих для країни делозосних подій.

Шифр НБУВ: ВС68465

2.С.22. Sociological comprehension of the present-day Ukrainian society modernization / Т. О. Petrushyna // Наука та інновації. — 2020. — 16, № 5. — С. 3-19. — Бібліогр.: 35 назв. — англ.

Попри поширене вживання, поняття модернізації не є чітко визначеним. Конкретизація його змісту залежить від світоглядної позиції дослідника. Внаслідок запровадження неоліберальних принципів господарювання відбулося не вдосконалення суспільства й зростання добробуту населення, а перетворення України в сировинний придаток глобального капіталізму і найбільшій країні Європи. Мета роботи — дослідити суспільну думку щодо модернізації українського суспільства і з'ясувати перспективи вітчизняної науки та інноваційного розвитку України. Аналіз статистичної інформації і наукових публікацій з проблем модернізації, даних соціологічного моніторингу соціальних змін в українському суспільстві і двох експертних опитувань (науковців НАН України і фахівців з питань інноваційного розвитку). Доведено, що проведена трансформація українського суспільства за своєю суттю є не модернізацією, а неоліберальним експериментом під модерністським прикриттям, що відкинув Україну з когорти найбільш промислово і науково розвинених країн на периферію сучасного світу, призвів до зубожіння і тотальної зневіри більшості громадян. Показано, що у межах існуючої неоліберальної моделі й укорінення олігархічної влади здійснити модернізацію України і перейти до інноваційного розвитку неможливо. Вітчизняна наука внаслідок фінансового геноциду й відсутності державної підтримки позбавлена можливості ефективно виконувати свої суспільні функції, зокрема бути одним із вирішальних агентів модернізації суспільства в інтересах усіх громадян. Висновки: за теорією модернізації як ідеолого-теоретичним конструктом сучасності стоять конкретні політичні й ідеологічні інтереси великого капіталу. Нав'язана Україні теорія і практика неоліберальної модернізації як основного засобу виходу на шлях успішного соціально-економічного розвитку не виправдала покладених на неї надій і призвела до хронічно кризового стану суспільства. Це вимагає пошуку іншої, альтернативної моделі розвитку.

Шифр НБУВ: Ж25189

Соціальні дії

2.С.23. Метафора як інструмент соціальної комунікації: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / М. М. Шніцер; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Проаналізовано сутнісні ознаки та показано шляхи розвитку в європейській філософії теоретико-методологічних підходів до соціальної комунікації як середовища побутування метафору. Описано теоретичні умови для розуміння метафору як засобу соціального конструювання, її креативний потенціал і його прояв у сучасному суспільстві. Виявлено передумови та результати символічно-метафоричного, медійно-метафоричного та повсякденно-метафоричного конструювання українського суспільного дискурсу. Представлено в контексті класичної ідеї про «живі» та «мертві» метафору конструктивну здатність метафору в суспільному дискурсі. Показано можливість розвитку живих метафор в комунікативному середовищі й їх участь у виконанні соціальних завдань суспільства. Розкрито роль метафору в сучасному розвитку публічної сфери та у формуванні базових соціальних архетипів.

Шифр НБУВ: РА448130

2.С.24. Моделі конструювання соціальної згуртованості: теоретичні рефлексії та емпіричні кейси / О. Дейнеко // Соціол. студії. — 2021. — № 1. — С. 33-40. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Розроблено моделі конструювання соціальної згуртованості на мезосоціальному рівні в межах академічного підходу до концептуалізації цього феномену. Аналізуючи недоліки наявних спроб типологізації соціальної згуртованості, пропонуємо власну класифікацію моделей конструювання цього феномену, в основу якої покладено різні «стрижки гуртування». Класифікацію представлено термінальною згуртованістю (формула: довкола чогось/когось), простою інструментальною згуртованістю у вигляді позитивно інструментальної й негативно інструментальної (задля чогось/когось та проти чогось/когось) і складною інструментальною згуртованістю, що ґрунтується на синтезі попередніх формул (проти чогось/когось задля чогось/когось і задля чогось/когось проти чогось/когось). Наведені моделі соціальної згуртованості запропоновано розглядати як згуртованість у дії, тобто в актуалізованому стані, виокремлюючи, окрім того, стан «нульової згуртованості» як згуртованість на папері. Підсумовано, що формули конструювання соціальної згуртованості є взаємопов'язаними та внутрішньо динамічними, що можуть змінювати одна одну. Наголошено на необхідності розмежування соціального капіталу й соціальної згуртованості, ототожнення яких у межах академічних досліджень призводить до появи псевдозгуртованості.

Шифр НБУВ: Ж100935

2.С.25. Соціальне проєктування: підготовка та евалюація проєкту: навч. посіб. / К. Шестакова; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Рута, 2021. — 183 с.: табл. — Бібліогр.: с. 114-128. — укр.

Наведено інформацію про зміст та специфіку соціального проєктування, логіку та структуру проєкту. Обґрунтовано потенціал проєктної діяльності у розв'язанні соціальних проблем. Проаналізовано етапи проєктної діяльності, ризики і загрози виконання проєкту. Розглянуто способи проведення моніторингу й оцінки (евалюації) результатів проєкту. Висвітлено процес формування проєктної групи та способи співпраці її учасників, форми фінансової підтримки для реалізації проєктів, а також процедури оформлення грантових заявок.

Шифр НБУВ: ВА852832

2.С.26. Удосконалення методу пошуку інформації в соцмережах на основі латентно-семантичного і частотного аналізу: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 01.05.03 / С. С. Машковський; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ, 2020. — 27 с.: рис., табл. — укр.

Визначено опис та оцінку методу латентно-семантичного аналізу (ЛСА) в контексті досліджень із семантичного пошуку в неструктурованих мережах. Досліджено всебічну оцінку ЛСА, його переваг та недоліків і пошук на основі проведеної оцінки шляхів удосконалення методу ЛСА, реалізація алгоритму для пошуку даних, що пов'язані з наперед заданим пошуковим запитом, у великих текстових масивах, а саме соцмережах, розробка прикладних програмних засобів для роботи зі створеним алгоритмом. Розглянуто метод латентно-семантичного аналізу та/або теоретичні обґрунтування оптимізації його роботи.

Шифр НБУВ: РА445321

Див. також: 2.С.11, 2.С.32, 2.Ч.1121, 2.Ч.1244, 2.Ш.1278, 2.Ю.1485

Соціальні групи

2.С.27. Концептуальні засади та інституційні механізми реалізації гендерної політики Європейського Союзу: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / І. З. Саволя; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Уперше у вітчизняній політичній науці ґрунтовно висвітлено інституційні механізми регулювання гендерних відносин у ЄС на основі опрацювання цілісної інституційної моделі забезпечення гендерної рівності. Виокремлено та досліджено ключові складові інституційної моделі регулювання гендерних відносин на рівні ЄС: інституції, які безпосередньо регулюють гендерні відносини на наднаціональному рівні; інституції, які реалізують політику рівних прав на державному рівні країн-членів ЄС, та інституційні інновації (зв'язки), засновані на цінностях гендерної рівності; усталені зв'язки між основними інституціями, залученими до процесу регулювання гендерних відносин. Доведено, що основою інституційних зв'язків слугують спеціальні заходи, ініційовані інституційними механізмами ЄС, відповідальними за реалізацію політики гендерної рівності, що, у поєднанні з політикою «гендерної пріоритетизації», формує базис подвійного підходу до забезпечення рівних прав і можливостей для усіх громадян ЄС. Вивчено стан гендерних відносин у ЄС у шістьох основних сферах суспільного життя: праці, фінансів, політики, часу (неоплачувана діяльність), здоров'я та гендерно зумовленого насильства. З'ясовано, що позитивних результатів у подоланні «гендерного розриву» та провадженні «дружньої до жінок» політики в

ЄС вдалося досягнути шляхом поетапного впровадження інституційних засад регулювання гендерних відносин, спрямованих на реорганізацію основних інституцій (держави та політики, економіки, сім'ї, освіти та науки тощо на рівні країн-членів ЄС), та інституційних інновацій у ключові сфери життя європейського суспільства. Уточнено інституційні механізми втілення гендерної політики, причому розроблено й апробовано на прикладах ЄС та України комплексну інституційну модель регулювання гендерних відносин, основними складовими якої на рівні держави є інституції політики та держави (органи державної влади), економіки, сім'ї, культури; на рівні дорадчих інституцій освіти та науки (дослідницькі установи, університети), інститути зі збору статистичних даних, неурядові організації і взаємозв'язки між ними.

Шифр НБУВ: RA445840

2.С.28. Місто як культурний текст: особливості семантики та синтагматики міського простору: автореф. дис. ... д-ра соціол. наук: 22.00.01 / Н. К. Міхно; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Харків, 2020. — 32 с. — укр.

Виявлено характерні особливості дискурсивного конструювання семантико-синтагматичного простору міста з урахуванням впливу соціокультурних і соціоісторичних фреймів на виробництво дискурсивних формацій міста як культурного тексту. Розроблено концептуальну схему дослідження міста як культурного тексту. Обґрунтовано необхідність розгляду дискурсивних формацій, представлених політичними, інституціональними, повсякденними та медійними практиками артикуляції. Доведено, що дискурсивні формації створюють когнітивні та комунікативні структури простору міста та беруть участь у формуванні порядку дискурсу міста. Зазначено, що відповідно сформований порядок дискурсу міста здійснює конструктивістський вплив на семантичний і синтагматичний простори міста. Семантичний і синтагматичний простори перманентно пов'язані між собою через складові елементи процесу дискурсивного виробництва, такі, як денотация, сигніфікація, маніфестація. Розроблено матрицю аналізу владного дискурсу в міському просторі, що передбачає акцентування уваги на стратегії владного дискурсу, граматику владного дискурсу, інтенціональність владного дискурсу, ідіому владного дискурсу та характер їх проекції в дискурсивних стратегіях основних суб'єктів виробництва дискурсу влади в міському просторі. Здійснено концептуалізацію поняття «місто» в категоріях дискурсивно-конструктивістського, соціокультурного та семіотичного підходів, що надало змогу розширити межі аналізу міського простору за рахунок включення у фокус дослідницьких інтересів категорій «семантичний простір міста», «дискурсивний простір міста», «синтагматичний простір міста». Визначено специфіку (де)конструювання публічних і приватних просторів міста, внаслідок чого зафіксовано перехід від класичних характеристик публічних просторів до виникнення гібридних форм у синтагматичному просторі міста та дисперсності тексту міста в категоріях приватне/публічне. Виявлено зміни семантики соціоісторичних кодів «радянського/пострадянського/українського» у просторі сучасного українського міста, візуально відображених в архітектурних об'єктах та інших міських ландшафтах. Зафіксовано специфіку «рухливості» архітектурних форм як маркера конверсії соціоісторичних умов існування міста.

Шифр НБУВ: RA445666

2.С.29. Соціально-психологічні чинники адаптації сільської молоді до навчання у вищих навчальних закладах I та II рівнів акредитації: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / К. Є. Демида; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2021. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено програму заходів, спрямованих на сприяння адаптації молоді сільського походження до навчання у закладах вищої освіти (ЗВО) з урахуванням соціально-психологічних чинників. Розкрито диференційний вплив соціально-психологічних чинників на молодь з сільського соціокультурного середовища. Визначено основні соціально-психологічні чинники адаптації сільської молоді до навчання, до яких віднесено чинники нового навчального середовища, нового соціально-психологічного середовища, нового інформаційно-когнітивного простору та чинник професійного середовища. Запропоновано комплексний підхід емпіричного дослідження соціально-психологічних чинників адаптації сільської молоді до навчання у ЗВО, проведено порівняльне оцінювання особистісних рис сільських та міських студентів, охарактеризовано особистісні риси, що впливають на ефективність процесу адаптації за оцінками студентів та викладачів, здійснено порівняльний аналіз особистісного профілю сільського та міського студента. З'ясовано, що сільська та міська молодь диференційно реагує на вплив соціально-психологічних чинників. Аналіз обставин, що ускладнюють життя студентів, показав більшу негативність впливу соціально-психологічних чинників на процес адаптації сільської молоді. Запропоновано ефективну програму заходів, спрямованих на сприяння адаптації молоді сільського походження до навчання у ЗВО з урахуванням соціально-психологічних чинників.

Шифр НБУВ: RA448016

Див. також: 2.Ч.1098, 2.Ч.1172, 2.Ю.1497

Сфери громадського життя

2.С.30. Аналітичний звіт комплексного соціологічного дослідження на тему: «Культурні практики населення України»: [монографія] / Л. В. Чупрій, Л. Г. Скокова, К. В. Настояща; Громадська організація «Демократичні ініціативи молоді», Український культурний фонд. — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 201 с.: іл. — Бібліогр.: с. 198-201. — укр.

Здійснено аналіз культурних практик мешканців різних регіонів України. Проаналізовано особливості культурних потреб різних соціальних груп. Визначено залежність популярності різноманітних дозвільних практик від віку, статі, типу поселення. За результатами дослідження також визначено особливості культурного дозвілля мешканців регіонів України, характер їх дозвільних звичок, типологізацію груп за змістом і формами дозвілля, особливості культурного життя мешканців сіл і міст. Аналіз виявлених проблем надав змогу сформулювати пропозиції і рекомендації щодо поліпшення ситуації і активізації розвитку культурної сфери та діяльності вітчизняних культурних закладів.

Шифр НБУВ: BA852576

2.С.31. Взаємодія держави та громадськості як суб'єктів формування і реалізації сімейної політики в Україні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01 / О. Р. Антонова; Національна академія державного управління при Президентові України. — Київ, 2020. — 36 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади взаємодії держави з громадськістю щодо формування та реалізації сімейної політики, зокрема систематизовано основні концепції взаємодії держави та громадськості як суб'єктів формування і реалізації сімейної політики. Охарактеризовано понятійно-термінологічний апарат дослідження, обґрунтовано суть сімейної політики в Україні та визначено закономірності, сучасні тенденції її розвитку за участю держави та громадськості. Розглянуто особливості конституційно-правового регулювання сімейної політики за участю держави та громадськості й охарактеризовано міжнародні та європейські стандарти, яких повинні дотримуватися держави-учасниці, що приєдналися до міжнародних договорів у сфері сімейної політики. Охарактеризовано практику Європейського суду з прав людини у сфері сімейних відносин і політико-правові моделі взаємодії держави та громадськості у формуванні і реалізації сімейної політики. Визначено роль громадських об'єднань у формуванні і реалізації сімейної політики. Розроблено й обґрунтовано концептуальну модель взаємодії держави та громадськості у формуванні та реалізації сімейної політики в Україні, що базується на громадсько-державному підході та взаємозумовлюючих принципах системності, ресурсності та сімейно-центричності, реалізація яких сприяє формуванню стратегічних орієнтирів удосконалення сімейної політики: забезпеченню доступу до інформації про сім'ю; встановленню солідарних зобов'язань і відповідальності; створенню умов для соціального діалогу та народотворення; активізації громадськості та сімейному волонтерству.

Шифр НБУВ: RA448135

2.С.32. Інтернет як ресурс демократизації українського суспільства: автореф. дис. ... д-ра соціол. наук: 22.00.04 / Н. Л. Бойко; НАН України, Інститут соціології. — Київ, 2021. — 27 с. — укр.

Узагальнено та систематизовано теоретико-методологічні підходи до вивчення демократизації, визначено тренди сучасної демократизації та узагальнено інтерпретацію поняття демократизації у соціології. Розроблено концепт електронної демократизації суспільства, як складного процесу емансипативного нарощування дієвої ресурсності Інтернету у сучасному процесі демократизації. Здійснено, на основі аналізу сучасного міждисциплінарного наукового дискурсу, систематизацію теоретичного доробку щодо проблеми впливу Інтернету на демократизацію. Визначено концепт електронної демократизації та структуровано її компоненти, обґрунтовано компоненти моделі процесу електронної демократизації та згенеровано їх емпіричні показники. Здійснено емпіричну верифікацію концептуальної моделі електронної демократизації в українському суспільстві. Проаналізовано стан та динаміку реалізації ресурсних компонентів електронної демократизації в Україні та уточнено концептуальну модель електронної демократизації, окреслено напрями розвитку можливостей підвищення ефективності демократизації суспільства із використанням інтернет-технологій. Поглиблено соціологічні уявлення про ресурсність Інтернету в сучасному демократизаційному процесі.

Шифр НБУВ: RA448910

2.С.33. Квантова комп'ютеризація як феноменально-цифрова комунікація в кіберсучасності: креативна особистість / П. Лісовський, Ю. Лісовська // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 123-127. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Висвітлено феноменальні науково-технологічні інструменти комунікації як ключові показники цифрової ефективності, серед яких є квантова комп'ютеризація в кіберсучасності. Важливими критеріями в системі квантової комп'ютеризації є: ентропія, балістика, логістика. Зазначено, що креативна особистість здатна

використовувати етропійний метод нейроенергетичних розрахунків серед відповідного персоналу в кіберсучасності. Підкреслено новий цифровий формат безсмертя щодо креативної людини та громадянина. Прогнозовано, що в недалекому майбутньому залежно від збереження кодово-пізнавальної інформації саме креативна особистість буде вважатися безсмертною в цифровому форматі кіберсучасності.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.С.34. Політичний акціонізм у контексті теорії соціальної дії: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.01 / В. М. Бавикіна; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Харків, 2020. — 18 с. — укр.

Здійснено концептуалізацію феномена політичного акціонізму як форми соціальної дії. Виявлено місце політичного акціонізму в контексті соціальних, художніх і перформативних практик. Проаналізовано причини виникнення політичного акціонізму в різних країнах, встановлено кореляцію між процесом розвитку політичного акціонізму та політичним устроєм суспільства. Доведено, що найпотужніше акціонізм розвивається в суспільствах із квазідемократичними політичними режимами, що характеризуються тенденцією до авторитаризму у формуванні стратегій політичної влади, наявністю процесу естетизації політики у формуванні офіційної державної ідеології, узурпацією політичної влади, жорсткою регламентацією публічного простору, контролем над медіасферою, порушенням державними соціальними інститутами принципів базових демократичних свобод. Розкрито специфіку здійснення та сприйняття мистецьких політичних акцій у сучасному українському суспільстві на основі результатів проведеного експертного неформалізованого онлайн-інтерв'ю «Особливості функціонування політичного акціонізму в сучасному українському суспільстві» (2017 — 2018 рр.). Зазначено, що важливим результатом проведення експертного інтерв'ю стало визначення особливостей функціонування політичного акціонізму в сучасному українському суспільстві як форми соціальної дії.

Шифр НБУВ: РА445687

2.С.35. Популяризація читання художньої літератури в українських засобах масової комунікації: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.01 / В. В. Хміль-Чуприна; Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Дніпро, 2020. — 19 с.: рис. — укр.

З'ясовано, що популяризація читання поєднує складові, які належать до різних дисциплінарних парадигм, що зумовлено складною природою об'єкта популяризації. Доведено, що актуальною є медійна активність різноманітних інститутів інфраструктури читання. ЗМК можуть бути залучені для пропагування читання, реклами і промоції книжкових видань у межах парадигми видавничого маркетингу та для формування інтересу до читання і культури читання у межах гуманітарної парадигми. На підставі аналізу наукової літератури щодо різних аспектів ролі ЗМК у популяризації читання теоретично обґрунтовано, що цей процес може мати у медіа форми прямої реклами книжкової продукції, опосередкованої реклами і промоції художньої літератури, а також непрямого пропагування читання. Розглянуто жанрову палітру прямої реклами та промоції книжкової продукції у медіа. Висвітлено і проаналізовано форми опосередкованої реклами та промоції художньої літератури у ЗМК. З'ясовано, що серед засобів опосередкованої реклами книжок найбільш популярними є публіцистичні матеріали на літературну тематику, інтерв'ю з письменниками, інтерактивні ігрові форми, інтернет-ресурси для обговорення художньої літератури. Простежено шляхи непрямого пропагування читання у медіа, під якими розуміються літературні ремінісценції у журналістських мате-

ріалах, а також згадування літературних феноменів і читання лідерами громадської думки у процесі інтерв'ю. Доведено потенціал ЗМК у популяризації читання і налагодженні ефективної комунікації між різноманітними соціальними інститутами, що беруть участь у цьому процесі: освітніми закладами, бібліотечними установами, книговидавничими і книготорговельними організаціями.

Шифр НБУВ: РА447997

2.С.36. Соціологічні аспекти використання Інтернету у повсякденному житті українського студентства: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / Я. В. Хміль; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2021. — 20 с. — укр.

Наведено результати соціологічної концептуалізації процесів використання Інтернету у повсякденній віртуальній життєдіяльності його користувачів в контексті філософської дихотомії свідомості та діяльності. Запропоновано концепт «віртуальна повсякденність», який застосовано в соціологічному аналізі віртуального повсякденного життя студентів-користувачів Інтернету. Відповідно до концепту віртуальну повсякденність студентів розглянуто у двох вимірах, репрезентованих Інтернет-свідомістю та Інтернет-практиками. Здійснено дефініювання основних понять, які складають цей концепт, а також сформульовано його головні теоретичні положення, валідність яких було апробовано в авторському емпіричному дослідженні особливостей використання Інтернету студентами у їх повсякденному житті. Представлено результати дослідження повсякденного використання Інтернету студентами Львівського національного університету ім. Івана Франка. Дослідження реалізоване на основі адаптованих несуперечливих теоретичних положень структурного функціоналізму та феноменологічної парадигми, а також соціології повсякденності П. Штомпки. На підставі одержаної соціологічної інформації запропоновано низку рекомендацій для підвищення рівня менеджменту користування Інтернетом та ефективності навчального процесу в умовах посилення дії тенденції до віртуалізації та переходу на дистанційне навчання внаслідок пандемії коронавірусу COVID-19.

Шифр НБУВ: РА448626

2.С.37. Формування соціального підприємництва в контексті соціальних проблем (на прикладі Закарпатської області): автореф. дис. ... канд. соціол. наук: 22.00.04 / О. В. Кацьора; НАН України, Інститут соціології. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Дисертацію присвячено з'ясуванню особливостей формування та функціонування соціального підприємництва у контексті соціальних проблем. Розглянуто теоретичні підходи до вивчення соціального підприємництва, а також специфіку соціальної відповідальності бізнесу та її відмінність від соціального підприємництва. Теоретично обґрунтовано функції соціального підприємництва, а також окреслено роль неприбуткових організацій в діяльності соціального підприємництва. Уточнено суть поняття «соціальне підприємство». Описано основні методологічні положення соціологічного знання щодо соціальних проблем, які розвиваються в межах об'єктивістських і суб'єктивістських традицій. Розкрито поняття, структура, види, стадії розвитку соціальних проблем, а також основні способи їх вирішення. Охарактеризовані основні соціальні проблеми Закарпатської обл. За результатами описового кейс-стаді представлені особливості функціонування та діючі моделі соціального підприємництва в Закарпатті. Шляхом експертного опитування виявлено проблеми його діяльності та перспективи розвитку в регіоні.

Шифр НБУВ: РА448084

Див. також: 2.У.264, 2.Ф.464, 2.Х.771, 2.Ч.1138, 2.Ч.1158

Історія. Історичні науки

(реферати 2.Т.38 — 2.Т.91)

2.Т.38. Олена Апанович у науковому та громадському житті України другої половини ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / С. В. Савченко; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Увагу приділено актуальній для української біографістики темі: комплексному висвітленню життєвого шляху та дослідженню наукової, архівної та громадської діяльності Олени Апанович. Зазначено, що дослідження надало змогу виділити основні етапи життя, прослідкувати еволюцію світогляду, уточнити наявну в українській історіографії періодизацію наукової діяльності О. Апанович. Зауважено, що вона зробила вагомий внесок в історію та джерелознавство українського козацтва, вивчення козацького літописання та рукописної книги, дослідження біографії В. І. Вернадського, відродила маргіналістику. Працюючи в академічному Інституті історії України, вчена стала важливим суб'єктом трансформації в історичній науці і громадському житті України другої половини ХХ ст. Її наукова та громадська праця з історії і пам'яток українського козацтва давала поштовх до зростання національної самосвідомості в Україні. Про це свідчить її участь у проєкті заповідника на Хортиці. Зазначено, що вивчення архівної діяльності О. Апанович показало, що вона провадила значну роботу з упорядкування та публікації документальних фондів ЦДІА УРСР та відділу рукописів ЦНБ АН УРСР. Була активною і в жіночому русі у 1990 рр. Плідною була праця О. Апанович як керівника секції історичних пам'яток Київської організації УТОШК.

Шифр НБУВ: RA445637

2.Т.39. Ферганд Туранли: бібліогр. покажч.: віншування до 60-річчя з дня народж. / уклад.: Ю. М. Суховерхов; Національний університет «Києво-Могилянська академія». — Київ: Києво-Могилянська академія, 2020. — 74 с.: іл., фот. — укр.

Вміщено відомості про основні віхи життя та творчого шляху українського історика і мовознавця Туранли Ферганд Гардашкан Оглу. Подано інформацію щодо основних результатів його науково-педагогічної та громадської діяльності. Наведено хронологічний покажчик друкованих праць ученого.

Шифр НБУВ: BA850505

Див. також: 2.Т.65, 2.Т.81

2.Т.40. Греки-хіосці на Півдні України (кінець ХVІІІ ст. — 1917 р.): просопорографічний портрет етносоціальної спільноти: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.06 / В. В. Томозов; НАН України, Інститут історії України. — Київ, 2021. — 34 с. — укр.

На значній джерельній базі, основу якої складають архівні документи, створено просопорографічний портрет унікальної кривноспорідненої етносоціальної спільноти — греків-хіосців, які наприкінці ХVІІІ ст. оселилися на Півдні України і відігравали визначну роль в економічному та соціокультурному розвитку означеного регіону. Доведено, що представники таких родів, як Маврогордато, Родоканакі, Петрококкіно, Раллі, Аверіно, Скараманга, Севастопуло, Каралі, Сканаві, Ксіда та ін., спираючись на значні фінансові ресурси, міжнародні зв'язки та чималі торговельні і посередницькі досвід, спромоглися створити могутні торгово-фінансові імперії, відділення яких розташовувалися у провідних економічних центрах по всьому світу — Ліворно, Лондоні, Флоренції, Марселі, Парижі, Константинополі.

Шифр НБУВ: RA448393

2.Т.41. Історична топографія Глухова доби середньовіччя та ранньомодерного часу: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Ю. О. Коваленко; Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 20 с. — укр.

На основі широкого кола актуалізованих писемних, візуальних та речових джерел та історіографічного доробку охарактеризовано планування-топографічну структуру Глухова доби середньовіччя та ранньомодерного часу. Бизначено вплив природно-географічних факторів на процес формування міської території, що знайшло втілення в місцевих мікропонімах. Розглянуто роль містоутворюючих факторів, до яких належали природне середовище, політичні та економічні чинники. Охарактеризовані головні елементи топографії Глухова давньоруської доби. Висвітлено малодосліджений період історії міста після монголо-татарської навали. Розглянуто заселення Глухова та його округи за доби перебування Чернігово-Сіверщини у складі Речі Посполитої (1618 — 1648 рр.). Проаналізовано процес розбудови міських оборонних споруд, адміністративної інфраструктури та житлової забудови. З'ясовано місце Глухова в системі адміністративно-територіального устрою та військової організації Української козацької держави. Охарактеризовано зміни у плануванні-топографічній структурі Глухова у зв'язку з набуттям

столичного статусу у 1708 р., розбудову мережі будівель державних органів Гетьманщини. Відзначено вплив стихійних лих — масштабних пожеж 1748 і 1784 рр. на подальший розвиток міського середовища. Розглянуто сакральну топографію Глухова другої половини ХVІІ — ХVІІІ ст., розбудову та перебудову культових споруд, визначено місцезнаходження міських некрополів.

Шифр НБУВ: RA448521

2.Т.42. Княжолуцькі Старицькі (історія одного роду): [монографія] / О. В. Олексенко; Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського. — Полтава: Астроя, 2021. — 175 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 147-175. — укр.

Досліджено рід Старицьких із села Княжа Лука на Полтавщині протягом другої половини ХVІІІ — початку ХХ ст. На великій джерелознавчій базі простежено генезис роду Старицьких — володільців села Княжа Лука. Встановлено родинні зв'язки княжолуцьких Старицьких із видатним діячем культури й театру України М. П. Старицьким. Досліджено генезис поміщиків Старицьких, затверджених у дворянстві у Полтавській губернії. Це були багаті дідиці, яким належали великі земельні угіддя. Вони — одні з перших українських поміщиків, що у власних маєтностях розвивали промислове виробництво, будували винокурні, млини, крупорушки. У ХІХ ст. представників роду Старицьких вибирали до повітових земських, губернських зборів від Хорольського повіту. Досліджено найближче родинне й сусідське середовище Старицьких, пов'язане з представниками козацько-старшинських, згодом поміщицьких родів Родзянок, Ломиковських, Базилевських, Трошинських, Булюбашів.

Шифр НБУВ: BA852707

2.Т.43. Устав церковний Єрусалимський останньої третини ХV — другої третини ХVІІ ст.: кодикологічне дослідження кирилических списків, збережених в Україні: монографія / С. А. Волощенко; наук. ред.: Л. В. Тимошенко, О. С. Охріменко; НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського. — Київ: Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 2021. — 251 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 199-220. — укр.

Проведено комплексне кодикологічне дослідження кирилических списків Уставу церковного Єрусалимського останньої третини ХV — другої третини ХVІІ ст. Ці рукописні книги вивчено як цілісне історичне та культурне джерело. Дослідження манускриптів надало змогу типологізувати наявні списки останньої третини ХV — другої третини ХVІІ ст., виявити спільні та відмінні риси в побудові структури. Опрацювання філіграней паперу, письма, художнього оформлення блока та особливостей його опрацювання надало змогу датувати рукописи і визначити регіони їх переписування. Дослідження осіб переписувачів, замовників і вкладників надало змогу встановити коло людей, які безпосередньо пов'язані з цими книгами. Реконструкція історії функціонування кирилических списків Уставу церковного Єрусалимського від моменту переписування до часу надходження до сучасних місць збереження дала розуміння, як вони переміщувалися, що зумовлювало це явище, а також як вони повторно купувалися і вкладалися в інші храми.

Шифр НБУВ: BA852092

Див. також: 2.Т.68, 2.Т.77

Історія

2.Т.44. Академічні концепції та зовнішньополітичні ініціативи Генрі Альфреда Кіссінджера: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / О. О. Бурунов; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 16 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження, що присвячено аналізу академічних концепцій та зовнішньополітичних ініціатив та їх взаємозв'язку відомого вченого та дипломата Г. Кіссінджера. Вивчено основні етапи в історіографії проблеми. Відображено інтерпретацію, як у вітчизняній, так і у зарубіжній історіографії, питання основних дипломатичних рішень Г. Кіссінджера та їх теоретичного підґрунтя. Аргументовано вплив теоретичних поглядів Г. Кіссінджера, набутих в університетському середовищі, на його практичну діяльність в адміністраціях президентів США. Уточнено роль Г. Кіссінджера та його вплив на формування зовнішньої політики США за часів президентства Р. Ніксона та Дж. Форда; роль Г. Кіссінджера у переговорах відносно

встановлення дипломатичних відносин США з КНР, завершення війни у В'єтнамі, скорочення озброєнь між США та СРСР та врегулювання конфлікту на Близькому Сході.

Шифр НБУВ: RA448733

2.Т.45. Візантійська імперія і варварський світ у Менаандра Протектора: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.02 / О. П. Жданович; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 39 с. — укр.

Досліджено взаємини Візантійської імперії й кочових варварських державних утворень середини VI ст. на основі посольських місій, описаних візантійським автором Менаандром Протектором. Переклад окремих фрагментів джерела українською мовою здійснено автором і є першим в українській історіографії. Докладно проаналізовано відомості ранньовізантійського письменника Менаандра Протектора стосовно тюркських кочових народів — тюрків і аварів та їх взаємодій з Візантійською імперією. Хронологічно праця Менаандра охоплює події з 558 по 582 рр., періоду, коли виникають кочові державні утворення — Великий Тюркський та Аварський каганати. Досліджено взаємини Візантії з тюрками та аварами в другій половині VI ст. з точки зору ромейського сприйняття. Переглянуто застарілі погляди, розкрито основні недоліки, притаманні працям попередніх періодів.

Шифр НБУВ: RA449223

2.Т.46. Діяльність Головного комітету у селянській справі із підготовки реформи 1861 року в Російській імперії: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / А. А. Савчук; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2020. — 17 с. — укр.

Усебічно та комплексно досліджено діяльність Головного комітету у селянській справі (1857 — 1861 рр.), створеного імператором Олександром II з метою підготовки селянської реформи 1861 р. у Російській імперії, що увійшла до історіографії також і під назвою «Велика реформа». Детально висвітлено ідейну боротьбу між ліберальною та консервативно налаштованими учасниками Головного комітету і його структур — Губернських комітетів і Редакційних комісій, вплив рішень Головного комітету у селянській справі на вироблення основних положень зазначеної реформи.

Шифр НБУВ: RA445844

2.Т.47. Збірник матеріалів «III — IV Конгрес сходовознавців: до 150-річчя від народження Агатангела Кримського», 23 — 24 грудня 2020 р. Ч. 1 / Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, Конгрес сходовознавців: до 150-ї річниці від дня народження Агатангела Кримського. — Б. м., 2020. — 182 с.: рис. — укр.

Представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на III — IV Конгрес сходовознавців (до 150-ї річниці від дня народження Агатангела Кримського), який відбувся на базі Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського 23 — 24 грудня 2020 р. Розглянуто питання історії Давнього Сходу: персоналії лікарів Давнього Ірану: етнокультурний аспект; сучасні підходи до вивчення проблем історії Сходу у шкільному курсі всевітньої історії; інформаційний формат культури Давнього Сходу: аксіологія проблеми; легізм як чинник централізованої монархії. Увагу приділено вивченню історії та культури країн близького та середнього Сходу. Акцентовано увагу питанням історії та культури країн євразійського степу. Розглянуто питання історії та культури країн азійсько-тихоокеанського регіону. Розкрито питання Криму: історія, культура та сучасність.

Шифр НБУВ: B358687/1

2.Т.48. Збірник матеріалів «III — IV Конгрес сходовознавців: до 150-річчя від народження Агатангела Кримського», 23 — 24 грудня 2020 р. Ч. 2 / Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, Конгрес сходовознавців: до 150-ї річниці від дня народження Агатангела Кримського. — Б. м., 2020. — 240 с.: рис., табл. — укр.

Представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на III — IV Конгрес сходовознавців (до 150-ї річниці від дня народження Агатангела Кримського), який відбувся на базі Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського 23 — 24 грудня 2020 р. Розкрито питання сучасного Сходу. Визначено східні мотиви в українському і європейському літературознавстві. Акцентовано увагу питанням сходовознавства у сучасному медіапросторі. Розглянуто питання круглого столу: Крим — кримський — кримське. Визначено сучасні методики викладання східних мов та літератури.

Шифр НБУВ: B358687/2

2.Т.49. Канадознавство: мова і суспільство: колект. монографія / Н. Данилюк, І. Калиновська, І. Козюра, Е. Коляда, Л. Марчук, І. Накашидзе; Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2021. — 202 с. — (Канадознавство). — укр.

Зосереджено увагу на суспільних, освітніх і філологічних аспектах канадознавчих студій. Висвітлено дослідження суспільних і мовознавчих вимірів канадознавства, аналіз українсько-канадської освітньої спадщини, вивчення літературних аспектів канадознавства. Досліджено розвиток місцевого самоврядування в Канаді, становлення і розвиток канадського варіанту англійської

мови. Охарактеризовано тексти українських народних пісень про еміграцію до Канади і США, реалізацію концепту душа та духовність у публіцистичній і поетичній творчості І. Огієнка. Розкрито літературний портрет Б. Олександрів, проаналізовано прозвітицьку подорожню прозу Я.-Б. Рудницького.

Шифр НБУВ: BA852142

2.Т.50. Німецький вектор у зовнішній політиці США в роки Першої світової війни (1914 — 1918 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Г. І. Казаков; НАН України, Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 20 с. — укр.

На основі широкого кола джерел здійснено аналіз проблеми німецького вектору зовнішньої політиці США періоду Першої світової війни, трансформації позиції американського уряду та суспільства щодо Німеччини та її дій на різних етапах війни, ролі Німеччини в розбудові зовнішньополітичного курсу США у 1914 — 1918 рр. Визначено, що незважаючи на оголошення нейтралітету влітку 1914 р., одним з ключових векторів, у межах яких розвивалася американська зовнішня політика, постала Німеччина. Проаналізований масив історичних джерел дозволяє засвідчити про прояви «німецької політики» у більшості зовнішньополітичних питань, які постали перед США у 1914 — 1918 рр. Увагу приділено питанням «необмеженої підводної війни» та американсько-німецьких переговорів із мирного урегулювання конфлікту. Приділено увагу і менш обширним, але вагомим аспектам взаємин: протистоянню США та Німеччини на міжнародній арені; ролі американсько-німецької торгівлі та її місця в розбудові зовнішньої політики США, політиці щодо німецької діаспори в США, гуманітарній місії щодо Німеччини та окупованих нею країн. Розкрито роль американсько-німецьких взаємин в укладанні перемир'я та завершенні Першої світової війни.

Шифр НБУВ: RA448807

2.Т.51. СРСР в Афганістані (1978 — 1991 рр.): остання спроба експорту соціалізму: монографія / О. Л. Ковальков. — Харків: Мачулін, 2021. — 613 с. — Бібліогр.: с. 525-609. — укр.

На основі аналізу широкого кола джерел, наукової і мемуарної літератури й інформації ЗМІ досліджено передумови виникнення і розгортання афганської кризи, політику СРСР щодо Афганістану в 1978 — 1991 рр. Розглянуто міжнародні аспекти афганської кризи, визначено вплив афганської політики Радянського Союзу на СРСР, Афганістан, держави регіону, міжнародні відносини на завершальному етапі «холодної війни».

Шифр НБУВ: BA852291

2.Т.52. Стратеги у політичному житті Афін V ст. до н. е.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / С. І. Волканов; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 16 с. — укр.

Розглянуто ступінь впливу колегії стратегів на політичне життя Афін V ст. до н. е. Колегія стратегів досліджується у своєму розвитку з 501/0 рр. до н. е. до 404 р. до н. е. Порушено такі важливі питання, як: військова реформа в Афінах у 501/0 рр. до н. е., владні повноваження полемарха і стратегів, вплив реформ обрання архонтів (487/6 рр. до н. е.) та Ефіальта (462/1 рр. до н. е.) на посилення колегії стратегів, місце стратегів у політичній боротьбі в Афінах, глумачення формулу *στρατηγῶ-ζ' ἐξ ἅλα·ντων* (дослівно «стратег з усіх»), *δεκατοῦ ἀντο-ζ* (десятий) та механізм обрання двох стратегів з однієї філи, на чому базувалося видатне місце стратегів в Афінах, особливо на прикладі Перікла. Обґрунтовано твердження, що повноваження Перікла на посаді стратега не мали екстраординарного характеру.

Шифр НБУВ: RA448541

2.Т.53. Томас М. Приймак: бібліогр. покажч. / уклад.: Н. Заворотна, М. Чернявська; НАН України, Інститут історії України, Альбертський університет, Центр досліджень історії України імені Петра Яценка. — Київ: Ін-т історії України НАН України, 2021. — 142 с.: іл., фот. — укр.

Ілюстрований бібліографічний покажчик містить бібліографічні описи праць канадського історика українського та польського походження Томаса М. Приймака. Робота також містить розширений вступ українською та англійською мовами, що розповідає про наукові зацікавлення та академічне життя вченого. Детальний хронологічний покажчик містить анотації та доповнюється допоміжними, абетковим та предметним покажчиками. Наведено ілюстрації, фотографії, іменний покажчик та покажчик періодичних видань.

Шифр НБУВ: BC68486

2.Т.54. Українці в Китаї (перша половина XX ст.): енциклопед. довід. / уклад.: В. А. Чорномаз. — Одеса: Гельветика, 2021. — 631, [13] с.: іл. — укр.

Представлено історію формування та розвитку українського громадсько-політичного та культурного життя на терені Китаю в першій половині XX ст. Надано інформацію про українські громадські організації, що існували у зазначений час, українську пресу, театральну й хорову діяльність, персоналії визначніших українських громадських діячів у Китаї тощо. Увічнено пам'ять про українських патріотів, доля яких була пов'язана з Китаєм.

Шифр НБУВ: BC68525

2.Т.55. World history. Ancient world: historical dictionary for students in higher education / L. B. Kulykova. — Kherson: KSMA, 2020. — 772 p.: phot. — (World history). — Бібліогр.: с. 752-757. — англ.

Словник, спеціально розроблений та підготовлений англійською мовою, є складовою частиною навчального комплексу до курсу «Всесвітня історія», що складається з програми курсу, чотирьох навчальних посібників у вигляді курсів лекцій і словників до основних розділів: «Стародавній світ», «Середні віки», «Новий час», «Сучасний світ (XX — XXI ст.)». Метою звернення до історичного словника має стати не тільки прагнення збільшити обсяг знань з всесвітньої історії, а й розширити межі світогляду, розвинути здатність розуміти і аналізувати історичні явища і події. Читання словників, постійне звернення до них також підвищує культуру мовлення, професійну загальну культуру людини, сприяє розвитку логічного мислення. Розміщено різноманітний довідковий матеріал з античної історії.

Шифр НБУВ: IB228505

Див. також: 2.Т.75, 2.Т.78, 2.Ф.461, 2.Х.915

Історія Європи

2.Т.56. Відносини Польщі з Литвою, Білоруссю та Україною 450 років після Люблінської унії / Д. Вільчевський, І. Гурак, А. Гіль, Г. Казенас, А. Кучинська-Зонік, У. Е. Снапкоуський, Б. Станкевіч, Т. Стемшневський, Б. Сурмач, А. Тараренко, К. Федоровіч; ред.: Т. Стемшневський, Б. Сурмач; пер.: О. Семенюк. — Київ: Ніка-Центр, 2020. — 167 с. — укр.

Висвітлено історичне значення Люблінської унії 1569 р., що поклала початок Республіці Обох Націй (Речі Посполитій) — державі, яка складалася з Корони Королівства Польського та Великого князівства Литовського. Не варто забувати, що згадка про великий державний організм, яким була Річ Посполита, по-різному функціонує в пам'яті держав, які є її спадкоємцями. Потрібно докласти ще багато зусиль як в історичній, так і в політичній площині, щоб сформувати спільне бачення минулого держав, які колись були частиною Республіки Обох Націй. Згідно із задумом редакторів, це видання має відобразити дух колишньої Речі Посполитої, але в сучасній версії, версії XXI ст.

Шифр НБУВ: BA852484

2.Т.57. Громадсько-політична, дипломатична та державна діяльність Драгана Цанкова: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / М. Л. Крютченко; Дніпровський нац. ун-т ім. Олесья Гончара. — Дніпро, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено історичну постать Д. Цанкова на тлі епохи кінця XIX — початку XX ст. у Болгарії. Вивчено діяльності політика у громадській, політичній, дипломатичній та державній сферах. Уперше проаналізовано громадсько-політичну, дипломатичну та державну діяльність Д. Цанкова. Висвітлено піки зацікавленості та характер ставлення політичних опонентів, болгарської та міжнародної громадськості до постаті громадського діяча. Проаналізовано образ Д. Цанкова в болгарській та закордонній пресі. Простежено еволюцію політичних поглядів діяча протягом його життя. Досліджено роль Д. Цанкова у розбудові багатопартійної системи Болгарії. З'ясовано внесок політика в державотворчі процеси та визначено особливості роботи неофіційної дипломатичної місії у країнах Західної Європи в 1876 — 1877 рр. Вивчено діяльність Д. Цанкова в еміграції.

Шифр НБУВ: RA448794

2.Т.58. Річард II Плантагенет: політичні практики та концепція правління: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / В. В. Чепіженко; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 16 с. — укр.

Здійснено комплексну реконструкцію політичних практик та концепції правління англійського середньовічного монарха Річарда II Плантагенета. Проведено дискурсивний аналіз широкого масиву джерел і визначено історіографічну ситуацію за темою. Створено історичний портрет Річарда II на тлі епохи. Запропоновано новий підхід до визначення «особистісної» чи «персональної» монархії на прикладі правління Річарда II. Розвинуто ідею існування англійської «комполітарної монархії». Увагу акцентовано на формуванні Річардом II власного affinity та розширенні ролі household, «ірландському», «імперському», «хресноносному» та «миротворчому» проектах короля. Окремо розглянуто питання діапазону читання короля, «політичної теології», постстарної імагології, символізму, «політичної мови», гендерних стереотипів, церемоніальної літургії та інших аспектів репрезентативних та візуальних практик Річарда II.

Шифр НБУВ: RA448608

Див. також: 2.Т.73

Історія України

2.Т.59. Валентин Отамановський — революціонер, вчений, організатор науки: [монографія] / І. Ю. Робак, З. С. Сав-

чук. — Харків: Колеріум, 2013. — 182 с.: іл. — Бібліогр.: с. 166-181. — укр.

Висвітлено життєвий шлях і творчість видатного вітчизняного громадсько-політичного діяча доби Української революції, а в подальшому — визначного вченого В. Д. Отамановського. Вперше розглянуто деякі цікаві факти його біографії.

Шифр НБУВ: VA852177

2.Т.60. Волинь у європейському геополітичному та культурному просторі: вибрані питання: колект. монографія / W. Mkdirzecki, С. Панишко, Б. Гудь, О. Добржанський, М. Філіпович, М. Кучерепа, М. Szumio, P. Cichoracki, O. Kaliszuk, O. Razigrav, P. Goidyn, J. Durka, P. Libera, O. Savchuk, A. Smirnov, Халак, Л. Стрільчук, Ю. Пасічник, Я. Ярош; Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, Генеральне консульство Республіки Польща в м. Луцьку. — Одеса: Гельветика, 2021. — 391 с.: іл., табл. — укр.

Волинь належить до тих регіонів України, які займають особливе місце в українській та європейській історії. З часів середньовіччя і до нині волинський край перебував у складі Київської Русі, Галицько-Волинської держави, Речі Посполитої, Російської імперії, Другої Речі Посполитої, СРСР. Нині Волинь невід'ємна частина незалежної України. Розглянуто спірні питання «окупація» чи «приєднання» Волині як поняття сучасної української історіографії міжвоєнного періоду. Охарактеризовано становлення автокефального руху на Волині на початку нацистської окупації. Досліджено Волинь у сучасній міждержавній польсько-українській взаємодії. Проаналізовано регіональні особливості політичної конкуренції партій у Волинській обл. (2006 — 2015 рр.).

Шифр НБУВ: VA852377

2.Т.61. Громадсько-політична і культурно-просвітницька діяльність Арсена Річинського (1892 — 1956): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. Р. Кравчук; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2021. — 19 с. — укр.

Комплексно й усебічно досліджено громадсько-політичну та культурно-просвітницьку діяльність А. Річинського (1892 — 1956). Проаналізовано стан наукової розробленості теми в історіографії, джерельну базу, методологічні засади. Висвітлено родинне та навчально-виховне середовище, початковий період громадсько-політичної, культурно-просвітницької і фахової праці діяча. Визначено внесок А. Річинського у українізацію церковного життя. Розкрито його роль в організації діяльності «Пласту» на Волині. Досліджено членство у підпільних організаціях, причини арештів, переслідувань і заслання. Показано участь А. Річинського у функціонуванні «Просвіти». Проаналізовано його публіцистичну та видавничу діяльність.

Шифр НБУВ: RA450431

2.Т.62. Громадсько-політична та державотворча діяльність Михайла і Богдана Горинів (1962 — 1998 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Б. Д. Вербицький; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Висвітлено комплексне дослідження громадсько-політичної та державотворчої діяльності братів Горинів (1962 — 1998 рр.). Вивчено формування світогляду братів Горинів, розкрито їх громадську роботу та політичну кар'єру. Простежено роль братів-дисидентів у розгортанні мережі розповсюдження самвидаву та визначено вплив репресивної політики радянської влади на життя родини Горинів. Встановлено, що громадсько-політична діяльність братів Горинів мала визначальний вплив на здобуття Україною державної незалежності. Проаналізовано парламентську діяльність Михайла та Богдана Горинів. Простежено основні віхи партійної розбудови Народного Руху України, Української республіканської партії та Республіканської християнської партії за участі Горинів.

Шифр НБУВ: RA449231

2.Т.63. Громадсько-політичні організації і влада в підросійській Україні (1905 р. — лютий 1917 р.): автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / В. О. Магась; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський, 2021. — 32 с. — укр.

Комплексно охарактеризовано діяльність громадсько-політичних організацій в підросійській Україні у 1905 — 1917 рр. та їх взаємовідносини з владою. Проаналізовано особливості трансформації державно-правової системи Російської імперії, законодавче регулювання діяльності громадсько-політичних організацій та процеси формування громадянської ідентичності населення. Розглянуто діяльність громадсько-політичних об'єднань. Показано, що віроповіданські та лоялістські організації одержували від влади сприяння та можливість легалізації. Натомість опозиційні об'єднання переслідувалися. Відзначено, що влада не скористалася можливістю для налагодження діалогу з організованою громадськістю.

Шифр НБУВ: RA448649

2.Т.64. Домініканський орден у Львівській архідієцезії в другій половині XIX — середині 40-х рр. XX ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / А. Р. Гуменяк; Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника. — Івано-Франківськ, 2020. — 19 с. — укр.

Вивчено особливості діяльності Домініканського ордену в Львівській архідієцезії в другій половині XIX — середині 40-х рр. XX ст., одного з найбільш впливових чернечих згромаджень Римо-католицької церкви. Проаналізовано територіально-адміністративний поділ, історію організації та функціонування, основи духовності й становлення мережі монастирів ордену в регіоні. У контексті розгляду релігійного життя Домініканського ордену досліджено складові монастирського повсякдення й основні аспекти душпастирської та місіонерської діяльності. Проаналізовано аграрний сектор, промисли та фінансовий розвиток як важливі напрями господарювання згромадження. Здійснено вивчення освітньої діяльності та неотомістського вчення Яцека Воронцького як ідейної основи педагогічної праці; зосереджено увагу на науковій та видавничій справі домініканців.

Шифр НБУВ: RA445468

2.Т.65. Жінки України у Першій світовій війні: історіографія: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / М. С. Гук; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 22 с. — укр.

Здійснено комплексне історіографічне дослідження життя жіноцтва у роки Першої світової війни 1914 — 1918 рр. Всебічно проаналізовано основні етапи, напрями й особливості вивчення теми. Введено до наукового обігу широке коло нових історіографічних джерел, які практично не підлягали науковому аналізу. Визначено основні історико-методологічні засади наукових досліджень проблеми. Відображено інтерпретацію в науковій літературі питання жіночого повсякдення, змін у професійній сфері, громадської і соціальної активності жіноцтва у містах і селах на українських територіях у складі Австро-Угорської та Російської імперій. Розкрито провідні тенденції вивчення громадської, благодійної, харитативної, медичної, милосердної діяльності як окремих жінок, так і цілих організацій. Проаналізовано наукову ситуацію навколо участі жінок у військових формуваннях Легіону Українських січових стрільців та армії Російської імперії. Окреслено на основі наявних праць недостатньо вивчені аспекти, визначено напрями майбутніх досліджень.

Шифр НБУВ: RA445151

2.Т.66. Історико-статистичний опис поселень Верхньодніпровського та Катеринославського повітів / В. М. Заруба; Національна металургійна академія України. — Дніпро: Ліра, 2018. — 349, [2] с. — укр.

На підставі широкого кола архівних і наявних у вільному доступі історичних джерел подано детальний історико-статистичний опис поселень правобережної частини наддніпрянських повітів Катеринославської губернії від ліквідації Запорізької Січі до 1 січня 1917 р. Додучено вагомий додаток архівних документів.

Шифр НБУВ: SO37780

2.Т.67. Історія України. Серія 2. Літописна історія. Т. 6. Руські князівства, Дешт-і-Кипчак і прилеглі землі / С. Д. Федака. — Ужгород, 2021. — 231 с. — укр.

Проаналізовано розвиток князівств України-Русі за доби феодальної роздробленості, коли імперія Рюриковичів зазнала кардинальної еволюції від відносно унітарної держави через федерацію і конфедерацію до сукупності кількох окремих суверенних держав, серед яких надалі намічається тенденція до консолідації. Ці процеси розглянуто у тісному зв'язку з подіями у сусідніх регіонах — половецькій державі Дешт-і-Кипчак, візантійському Криму, Закарпатті у складі Угорського королівства, а також у ще ширшому геополітичному контексті, зумовленому хрестовними походами на Близький Схід. Завершено огляд детальною картиною Батигевої навали, що докорінно змінила ситуацію на всіх українських землях.

Шифр НБУВ: V358694/6

2.Т.68. Козацька доба історії України в османсько-турецьких писемних джерелах (друга половина XVI — перша чверть XVIII століття): [монографія] / Фергад Туранли; наук. ред.: Я. С. Калакура; ред.: А. А. Лучик, Ю. М. Коцубей; НАН України, Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського, Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Вид. 2-ге, виправ. й допов. — Київ: Києво-Могилянська академія, 2020. — 607, [12] с.: іл. — Бібліогр.: с. 439-519. — укр.

На основі широкого спектра залучених до наукового обігу османсько-турецьких писемних джерел, зокрема турецьких архівних документів і літописів, уперше комплексно досліджено інформаційний потенціал, специфіку та значення названих пам'яток писемності у процесі дослідження історії козацько-гетьманської України другої половини XVI — першої чверті XVIII ст. Залучено широкий масив українських та інших писемних джерел і наукової літератури. Конкретизовано головні чинники, якими керувалися політичні кола Високої Порти у своїх діях стосовно українського народу загалом і Війська Запорозького зокрема. Вперше подано історико-правовий аналіз досліджених рукописних документів, згідно з яким засвідчено факт нормативно-правової мотивації міжнародних документів, укладених між державами Східної Європи, зокрема дипломатичної діяльності українських гетьманів. Досліджено причини ухвалення спільних рішень урядових установ України, Туреччини та Криму, зокрібно практичні упровадження цих рішень. Проаналізовано правові

мотивації підписаних у зазначений час договорів, установлено тривалість терміну їх дії і причинний характер.

Шифр НБУВ: VC68273

2.Т.69. «Колишні люди» в соціально-класовій структурі українського радянського суспільства 1920-х — 1930-х рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / А. А. Шмалюх; Черкаський нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2020. — 20 с. — укр.

На основі аналізу широкої джерельної бази та з урахуванням історіографічної спадщини здійснено комплексне, всебічне дослідження дискримінаційної політики радянської влади щодо привілейованих верств дореволюційного українського суспільства в 1920 — 1930-х рр. Досліджено політико-правову основу дискримінаційної політики радянської влади щодо колишніх привілейованих верств українського суспільства на різних етапах її застосування. Реконструйовано комплекс соціальних відносин досліджуваного періоду та з'ясовано становище «колишніх» у взаємозв'язку з іншими соціальними групами. Охарактеризовано змістовий аспект поняття «колишні люди», розкрито його зміст в офіційних і неофіційних дискурсах. Акцентовано увагу на тому, що на рівні буденного розуміння, мовою влади та для самих представників «соціально чужих» поняття «колишні люди» мало свою специфіку. Досліджено причини лояльного та компромісного ставлення радянських партійно-державних органів до окремих категорій «колишніх людей» у період нової економічної політики. Висвітлено дискримінацію радянською владою дітей «колишніх» і специфіку їх соціальної інтеграції. З'ясовано, що дискримінація «колишніх людей» за ознакою соціального походження мала системний характер, була чітко продуманою і цілеспрямованою, здійснювалася на основі радянського законодавства з метою зміцнення більшовицького режиму та створення атмосфери загального страху в суспільстві.

Шифр НБУВ: RA445181

2.Т.70. Комплексна трансформація українського Придніпров'я у контексті гідроенергетичного освоєння Дніпра (кін. XIX ст. — 1980-ті рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. А. Горбовий; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний інститут імені Г. С. Сковороди». — Переяслав, 2020. — 22 с. — укр.

Поглиблено, розширено та структуровано історіографію власне історичних дніпровських студій українських науковців. Реалізація гідроенергетичної програми на Дніпрі відбувалася в умовах складної боротьби між транспортним та енергетичним відомствами за воду ріки. Водосховища надали змогу послабити наростаючий тиск індустріалізації на суспільство та екологію регіону, а водомістки та менш водоемні галузі господарства, не дивлячись на конкуренцію між собою, розвиваються спільно. Соціально-культурна складова гідроенергетичної програми формувалася у відповідності до суспільних та державних тенденцій і практик, які існували в цих сферах.

Шифр НБУВ: RA448784

2.Т.71. Культурно-історична спадщина України: перспективи дослідження та традиції збереження: матеріали III-ї Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), 5 — 6 листопа. 2020 р., м. Черкаси: [у 2 ч.]. Ч. 1 / упоряд.: В. М. Лазуренко, І. Ю. Стадник, О. О. Яшан; Черкаська облдержадміністрація, Національна спілка краєзнавців України, Державний архів Черкаської області, Національний історико-культурний заповідник «Чигирин», Кам'янський державний історико-культурний заповідник, Комунальна установа «Обласний художній музей» Черкаської обласної ради, Громадська організація «Національна академія наук вищої освіти України», Черкаський держ. технол. ун-т. — Черкаси: Черкас. держ. технол. ун-т, 2020. — 209 с.: іл., табл. — укр.

Подано інформацію щодо висвітлення пам'яток охоронної роботи на Черкащині у пресі (1960-ті рр. — початок XXI ст.). Розглянуто проблеми нових нумізматичних знахідок. Досліджено особливості відображення культурно-історичних традицій Черкащини 50 — 70-х рр. XX ст. у творчості сільського фотохудожника І. Литвина. Висвітлено основні аспекти гончарного ремесла на Корсунщині. Описано характерні риси сучасної української літератури як виду мистецтва. Розглянуто політичну символіку кольорових революцій через призму візуалізації. Досліджено витоки фрескового живопису та мозаїки Київської Русі.

Шифр НБУВ: V358816/1

2.Т.72. Культурно-історична спадщина України: перспективи дослідження та традиції збереження: матеріали III-ї Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнар. участю), 5 — 6 листопа. 2020 р., м. Черкаси: [у 2 ч.]. Ч. 2 / упоряд.: В. М. Лазуренко, І. Ю. Стадник, О. О. Яшан; Черкаська облдержадміністрація, Національна спілка краєзнавців України, Державний архів Черкаської області, Національний історико-культурний заповідник «Чигирин», Кам'янський державний історико-культурний заповідник, Комунальна установа «Обласний художній музей» Черкаської обласної ради, Громадська організація «Національна академія наук вищої освіти України», Черкаський держ. технол. ун-т. — Черкаси: Черкас. держ. технол. ун-т, 2020. — 191 с. — укр.

Увагу приділено питанням, що стосуються історії музейних колекцій і музейної справи, оцінки та доведення автентичності культурних цінностей, правової охорони історико-культурних пам'яток, сучасної історії України. Висвітлено актуальні проблеми збереження та популяризації першої музейної експозиції в Україні, присвяченої П. І. Чайковському (м. Кам'янка). Розглянуто вплив освітлення на збереження музейних експонатів, наведено рекомендації з його облаштування. Розкрито особливості музеєфікації традиційної етнохореографічної спадщини українців. Досліджено взаємодію українського та польського населення в Польській Народній Республіці в 50 — 60-х рр. ХХ ст. (на матеріалах тижневика «Наше слово»). Проаналізовано соціальний стан та економічний процес у селянсько-громадських об'єднаннях 1917 — 1930-х рр.

Шифр НБУВ: В358816/2

2.Т.73. Лемківщина та лемки в новітній історії Центрально-Східної Європи: суспільно-політичний дискурс: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01, 07.00.02 / І. Д. Любчик; НАН України, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, Інститут народознавства. — Львів, 2021. — 39 с. — укр.

Вперше узагальнено і класифіковано наявну історіографію та джерельну базу проблеми дослідження, наголошено на перспективах її подальшого вивчення. Введено до наукового обігу важливі, малодоступні і раніше невідомі документи державних, громадських, приватних архівів, музейних та бібліотечних збірок з різних країн світу; верифіковано концептуальні засади дослідження лемківського регіону у світлі сучасних наукових підходів. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження, сформовано науково-понятійний апарат, опрацьовано методи дослідження проблеми; простежено складні етапи життя на Лемківщині в умовах депортаційних акцій 1940-х рр., здійснених внаслідок радянсько-польської змови 1944 р. та вказано на їх територіальні, суспільні, культурницькі та ментальні наслідки. Вказано механізми збереження української національної ідеї серед лемків/русинів в контексті польсько-чехословацько-радянських режимів. Досліджено місце і значення етнокультурних аспектів у щоденних практиках вихідців з Лемківщини, дисперсно розселених у Центрально-Східній Європі; реконструйовано чинники на формування/деформування етнічної окремішності населення регіону, методику її утвердження як складову польського, словацького і російського політичного курсу; здійснено рефлексію російської, згодом — радянської, пропаганди спочатку на Лемківщині, а надалі серед депортованих лемків.

Шифр НБУВ: РА448810

2.Т.74. Матеріали IV-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Культурно-історична спадщина України: перспективи дослідження та традиції збереження»: 7 — 8 жовтня 2021 р., м. Черкаси, м. Канів: [збірник] / упоряд.: В. М. Лазуренко, І. Ю. Стадник, О. О. Яшан; Черкаська облдержадміністрація, Державний архів Черкаської області, Національна спілка краєзнавців України, Шевченківський нац. заповідник, Національний історико-культурний заповідник «Чигирин», Кам'янський державний історико-культурний заповідник, Комунальна установа «Обласний художній музей» Черкаської обласної ради, Черкаський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України, Громадська організація «Національна академія наук вищої освіти України», Черкаське регіональне відділення соціологічної асоціації України, Черкаський держ. технол. ун-т. — Черкаси: Гордієнко Є. І., 2021. — 159 с.: іл. — укр.

Розглянуто правові механізми захисту об'єктів культурно-історичної спадщини на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим. Висвітлено новітні тенденції виготовлення підробок історичних та археологічних артефактів. Проаналізовано досвід збереження історико-культурної спадщини у Великобританії та Франції. Досліджено філософсько-літературну спадщину І. Франка в контексті релігійно-національного самовираження українців. Розкрито особливості дослідження предметів металопластики часів скіфської доби.

Шифр НБУВ: ВА852696

2.Т.75. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Україна. Європа. Світ. Історія та сучасність»: 4 — 5 грудня 2020 р.: [збірник] / Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Київ: Гельветика, 2020. — 104 с. — укр.

Висвітлено питання боротьби національно-державницьких сил за проходження призовниками військової служби виключно на території Української РСР у 1990 — 1991 рр. Розглянуто спадкоємність більшовицької влади в Україні у 1917 — 1920 рр. Досліджено питання екологічних рухів у міжнародних відносинах. Описано особливості вирішення національного польського питання в Російській імперії (кінець ХІХ — початок ХХ ст.) Розглянуто спорт як інструмент зовнішньої політики в міжнародних відносинах. Увагу приділено розвитку історичної науки в перші повоєнні роки. Розглянуто суб'єктивізм істориків у визначенні координат історичного дослідження. Досліджено етнополітичні орієнтації українців / русинів Карпатського регіону в 1918 — 1919 рр. Акцентовано увагу на партійному чиннику розбудови сучасного політичного простору України. Визначено

вплив засобів масової інформації на процес політичного конструювання суспільства.

Шифр НБУВ: ВА852074

2.Т.76. Мукачівська єпархія та Галицька митрополія: інституційні та особистісні взаємини між греко-католицькими провінціями та їхнім кліром (1919 — 1991): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / М. А. Майороші; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2021. — 22 с. — укр.

Висвітлено взаємини між двома греко-католицькими провінціями — Галицькою митрополією та Мукачівською єпархією. Здійснено дослідження як інституційних відносин між церковними спільнотами, так і особистісних взаємин між їх кліром. Хронологічні межі дослідження охоплюють 1919 — 1991 рр. Проаналізовано основні аспекти взаємин між двома церковними інституціями в контексті проведення реформи ЧСВВ в Мукачівській єпархії галицькими монахами-василіанами, розкрито їх місію та культурно-просвітницьку діяльність, розглянуто взаємини митрополита А. Шептицького із представниками закарпатської духовної та світської інтелігенції. Досліджено також відносини між Галицькою митрополією та Мукачівською єпархією через призму трагічних подій Другої світової війни та репресивної політики радянської держави, яка була націлена на ліквідацію Греко-Католицької Церкви як інституції. Висвітлено феномен «катакомбної Церкви», а саме співпрацю духовенства обох провінцій в умовах підпілля. Увагу присвячено постаті митрополита Йосифа Сліпого та його відносинам з священниками Мукачівської єпархії в умовах ув'язнення. Прослідковано, як особистісні взаємини між кліром «Церкви мовчання» вплинули на подальшу долю ГКЦ і, особливо, процес її легалізації.

Шифр НБУВ: РА450903

2.Т.77. Описово-статистичні джерела з історії України останньої чверті ХVІІІ — першої половини ХІХ ст.: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.06 / І. В. Петрова; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 35 с. — укр.

Розглянуто комплекс описово-статистичних джерел з історії України останньої чверті ХVІІІ — першої половини ХІХ ст., що з'явилися в результаті проведення картографічних, геодезичних та описових робіт, становлення системи адміністративного обліку населення у Російській імперії. Досліджено методику упорядкування описово-статистичних документів, їхню джерельну базу, атрибуцію та рівень інформативної репрезентативності джерел. Увагу приділено здійсненню комплексної та неупередженої оцінки описово-статистичних документів останньої чверті ХVІІІ — першої половини ХІХ ст. як історичних джерел. Уперше реконструйовано джерельну базу військово-топографічних, економічних приміток до картографічних матеріалів Генерального міжуряддя; уведено до наукового обігу раніше не задіяні різновиди військово-топографічних описів. З'ясовано вплив різних форм землеводіння (приватного, державного, вакуфного) на проведення міжуряддя в окремих (національних) регіонах Російської імперії. Проаналізовано діяльність межових контор (Слобідської, Катеринославської (Новоросійської), Таврійської, Бессарабської), встановлено шляхи вдосконалення роботи цих установ (збільшення штатного розпису, запровадження методів матеріального стимулювання робітників, використання різних методик обрахування земельної площі). Розкрито визначення поняття «описово-статистичні джерела». Окреслено риси, притаманні досліджуваній групі історичних джерел. Висвітлено проблему вдосконалення матеріально-технічної бази проведення топогеодезичних досліджень та міжуряддя робіт у Російській імперії; умови праці співробітників межових контор та місцевих землемірів. Розглянуто питання становлення системи підготовки військових топографів та співробітників межових контор.

Шифр НБУВ: РА445645

2.Т.78. Податкова політика Російської імперії середини ХІХ — початку ХХ ст. (на матеріалах Чернігівської губернії): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / І. В. Гулак; Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 19 с. — укр.

Увагу приділено комплексному дослідженню розвитку податкової політики, у тому числі характерним рисам та особливостям модернізації податкової системи на матеріалах Чернігівської губернії в середині ХІХ — на початку ХХ ст. Досліджено теоретичний аспект становлення податків та податкової системи в цілому. Висвітлено характерні риси податкової системи Російської імперії такі, як відставання Російської імперії від передових європейських держав за рівнем розвитку податкових відносин; недостатній обсяг надходжень до бюджету, що був необхідним для фінансової стабільності держави; слабкий розвиток фінансового законодавства та системи центральних і місцевих податкових органів; недосконалість системи прямих та непрямих податків, пов'язаних з дією подушного податку і відкушної системи на алкогольній напій. Розглянуто еволюційні системи оподаткування. Визначено особливості податкової системи Російської імперії Чернігівської губернії в контексті загальноімперських реформ та змін у середині ХІХ — на початку ХХ ст. Досліджено вплив реформування податкової політики російського уряду та особливості її реалізації в Чернігівській губернії. Показано роль кредитно-банківських установ у розвитку та становленні

функціональної податкової системи та виокремлено особливості в Чернігівській губернії. Проаналізовано основні заходи Міністерства фінансів та зокрема головні напрями реформ міністрів фінансів у пошуках збільшення наповнення державної скарбниці та зменшення дефіциту бюджету. Визначено й охарактеризовано три етапи втілення модернізаційних змін у Російській імперії та в Чернігівській губернії зокрема.

Шифр НБУВ: RA448394

2.Т.79. Політика пам'яті в Україні щодо радянських репресій у Західних областях (1939 — 1953): [колект. монографія] / В. Баран, В. Даниленко, О. Калішук, О. Малайчук, Л. Стрільчук, М. Литвин, В. Ільницький, Р. Давидюк, Д. Веденєв, В. Сергійчук, Л. Хахула, М. Нестайко, Р. Михаць, Р. Дзюбан, А. Огар, В. Міщанин, Р. Офіцинський, М. Галів, А. Бойчук; ред.: В. Ільницький; Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. — Львів: LiHa-Pres, 2021. — 424 с. — укр.

Представлено окремі аспекти проблеми формування політики пам'яті в Україні щодо радянських репресій у західних областях (1939 — 1953). Охарактеризовано радянське минуле: стереотипи історичної пам'яті. Визначено трагедію в'язнів радянських тюрем літа 1941 р. у масмедіа незалежної України. Зазначено непам'ятання та плітку пам'яті в Україні щодо репресій проти радянських репатріантів (1944 — 1953). Наведено питання соціогуманітаристики західного регіону України в умовах сталінського тоталітаризму. Розкрито оперативні та репресивні заходи радянської спецслужби щодо греко-кошоліцької конфесії в Західній Україні (1945 — 1953). Наведено історичну пам'ять греко-католиків у боротьбі за власну церкву й Україну.

Шифр НБУВ: BA852167

2.Т.80. Полки, сотні та старшина Гетьманщини: довідник / В. М. Заруба. — Дніпро: Ліра, 2017. — 619 с. — укр.

Наведено відомості про полки і сотні козацько-гетьманської України та їх адміністративно-територіальну історію. Висвітлено персональний склад урядової і неурядової полково-сотенної і генеральної старшини.

Шифр НБУВ: CO37773

2.Т.81. Православні церковні братства України в історіографії XIX — початку XXI ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / В. І. Менько; Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. — Дрогобич, 2021. — 18 с. — укр.

Уперше комплексно проаналізовано історію вивчення православних братств Київської митрополії XVI — XVIII ст. в українській, польській та російській історичній думці XIX — початку XXI ст. Мета дослідження — сформулювати загальне уявлення про те, як накопичувалися знання, формувалися теорії, виникали й поширювалися стереотипи у вивченні православних братств та явища братського руху. Проаналізовано історіографічну базу, показано специфіку джерельної основи дослідження, а також висвітлено теоретико-методологічні підходи наукового пошуку. Комплексно досліджено представлення в історіографії питань постання та еволюції православних мирянських об'єднань. Здійснено всебічний огляд того, як у науковій історичній літературі XIX — початку XXI ст. висвітлювалася участь православних братств у релігійному, суспільнолітчному, економічному та культурному житті XVI — XVIII ст.

Шифр НБУВ: RA448754

2.Т.82. Селянська революція в Наддніпрянській Україні (1902 — 1922 рр.): автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / Н. А. Ковальова; Черкаський нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2020. — 40 с. — укр.

На основі аналізу архівних та опублікованих джерел відтворено соціально-політичну боротьбу селянства Наддніпрянської України перших десятиріч XX ст. Досліджено селянську революцію 1902 — 1922 рр. Розглянуто причини, руйнівні сили, періодизацію та наслідки селянської боротьби. Визначено два етапи відкритої соціальної боротьби: 1902 — 1907 рр. та 1917 — 1922 рр. Охарактеризовано ставлення до селянської революції депутатів I — II Державної думи, політичних партій та організацій початку XX ст., зокрема Об'єднаного дворянства, СРН, конституційних демократів, ПСР, РСДРП, визначено позицію українських діячів цих партій. Установлено, що господарські відносини селян із поміщиками, за винятком кінця 1917 — початку 1918 рр., розвивалися на ґрунті врегулювання умов оренди. На основі аналізу відносин селянства з державою, зокрема радянською владою (1920 — 1922 рр.), засвідчено, що конфлікт між сільською громадою і державою сформувався на ґрунті вилучення продовольства. Селянська політика РКП(б) — КП(б)У своєю метою мала здійснення продовольчої роботи. Висвітлено наслідки другого етапу селянської революції.

Шифр НБУВ: RA445183

2.Т.83. Українська еліта Східної Галичини у націєтворчому дискурсі другої половини XIX — першої половини XX століття: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / Л. С. Белінська; НАН України, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, Інститут народознавства. — Львів, 2021. — 39 с. — укр.

Здійснено комплексний аналіз ментальності, свідомості й етосу, які склали символічний, культурний, соціальний капітал української еліти Східної Галичини. Зазначено, що в умовах модернізаційних змін у Західній Європі відбулася композиція еліт,

коли шляхетська культура поєдналася з міщанським етосом. Це забезпечило розмірений перехід до громадянського суспільства, націє- та державотворення. В умовах Центральної та Східної Європи, в тому числі Галичини, еліта зберегла свою культуру у вигляді освіченої верстви, духовенства, яке виховало світську інтелігенцію. Інтелігенти як духовна еліта взяли на себе відповідальність за етнос і кропіткою працею формували модерну націю. Простежено культурні практики низки громадсько активних шляхетських родів Галичини, які виховали духовну еліту у правничій, економічній, мистецькій, комунікативній сфері. Доведено, що, не зважаючи на офіційне скасування шляхетського стану, його культура когерентно передавалася іншим соціально спорідненим спільнотам і складала духовну еліту народу. Ігнорування шляхетського соціального, культурного, символічного капіталу, невизнання внеску шляхетського стану у процеси державотворення негативно відобразилися на моделі національної пам'яті українців. Проаналізовано внесок шляхетської страти у розбудову інфраструктури «повної культури» бездержавної нації (література, театр, публіцистика).

Шифр НБУВ: RA450412

Див. також: 2.Т.38, 2.Т.41-2.Т.42, 2.У.248, 2.Ф.486, 2.Ц.954, 2.Ч.1091

Археологія

2.Т.84. Скіфські амазонки в археологічних реаліях: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.04 / О. Є. Фіалко; НАН України, Інститут археології. — Київ, 2020. — 31 с. — укр.

Здійснено перше комплексне дослідження амазонок Європейської Скіфії. Поховальні пам'ятки скіфських воївниць розглянуто на тлі нарративних джерел та виробів зображувального мистецтва. Проаналізовано типи поховальних споруд, склад речового супроводу інсамперед зброї. За характером певних показників доводиться соціальне розшарування в середовищі амазонок. Хронологічний діапазон поховальних комплексів жінок-воїнів визначається в межах другої половини 7-го 2 ст. до н. е. Завдяки огляду бойових поранень, характеру та місця зброї в могилах жінок та залученню певних аналогій з поховальними комплексами чоловіків стверджується, що зброя в могилі є особистим атрибутом скіфського воїна незалежно від гендерної приналежності небіжчика. Огляд різночасових археологічних та історичних джерел Європейської Скіфії та інших територій засвідчив наявність жінок-воїнів від мезоліту і до новітнього часу.

Шифр НБУВ: RA445303

Див. також: 2.Т.86-2.Т.88

Археологія України

2.Т.85. Археологія фортифікацій давнього Пліснеська: [монографія] / М. Филипчук, А. Филипчук; Комунальний заклад Львівської обласної ради «Історико-культурний заповідник «Давній Пліснеск». — Львів: Растр-7, 2021. — 168 с.: рис. — Бібліогр.: с. 153-165. — укр.

Проаналізовано матеріали археологічних досліджень оборонних споруд Пліснеського городища — одного з найкраще збережених та найбільш укріплених пунктів слов'янського, а згодом і давньоукраїнського (руського) періодів Галичини. Основу джерельної бази дослідження складають відомості, одержані в результаті розкопок останніх десятиліть (1990, 1993, 1998, 2000, 2007 — 2016, 2018 рр.). Охарактеризовано систему оборони та місце ліній захисту у структурі давнього Пліснеська.

Шифр НБУВ: BC68485

2.Т.86. Культ Деметри на Боспорі: VI — I ст. до н. е.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.04 / Г. В. Вахрамеева; НАН України, Інститут археології. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Здійснено перше комплексне узагальнююче дослідження, присвячене історії розвитку культу Деметри в Боспорській державі впродовж VI — I ст. до н. е. Упорядковано і систематизовано потужну джерельну базу археологічних матеріалів та інших даних, створено каталог найбільш виразних теракот богині та її дочки на Боспорі. Розроблено оригінальну типологію об'ємних статуеток і протом Деметри й Кори-Персефони, що суттєво спрощує і оптимізує роботу з цією групою джерел, визначено основні іконографічні типи Деметри та Кори-Персефони. Конкретизовано періоди розвитку культу богині землеробства на Боспорі, продемонстровано цей процес в історичній динаміці. Розглянуто місце культу у державному пантеоні, родинній релігії та поховальному обряді. Установлено, що присутність варварських племен у складі Боспорської держави не мала вирішального впливу на шанування 17 Деметри, особливо в архаїчний та класичний часи. Пріоритет античних релігійних норм і традицій у культурі Деметри зберігався протягом V — I ст. до н. е.

Шифр НБУВ: RA445304

2.Т.87. Матеріальна культура Тіри (I — початок V ст. н. е.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.04 / О. К. Савельєв; НАН України, Інститут археології. — Київ, 2019. — 16 с. — укр.

Вперше здійснено комплексне узагальнювальне дослідження матеріальної культури Тіри римського часу. Систематизовано різні категорії речей (керамічних, металевих, скляних, кістяних і кам'яних виробів), розроблено їх типологію. Встановлено походження та часові межі існування речей окремих типів. Визначено специфіку матеріальної культури населення Тіри, напрямки та динаміку культурних і торговельних зв'язків, вплив Риму та римських провінцій, а також варварської культури, значення місцевого виробництва. Розглянуто та конкретизовано деякі питання історії міста в I — початку V ст. н. е.

Шифр НБУВ: РА445086

Див. також: 2.Т.88

Етнографія

Етнографія сучасних народів

2.Т.88. Духовна культура населення Прикарпаття, Волині і Закарпаття від найдавніших часів до середньовіччя (вибрані проблеми): [монографія] / О. Ситник, Р. Коропецький, О. Томенюк, Я. Яковичина, А. Гавіньський, М. Войтович, М. Бандрівський, Д. Павлів, В. Петегирич, П. Пеняк, Ю. Луконський, В. Гупало, І. Луцки, Н. Булик; упоряд.: О. Томенюк; ред.: Н. Булик; НАН України, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича. — Львів, 2020. — 579 с.: рис. — Бібліогр. в знесках. — укр.

Пропонована колективна монографія — це результат роботи працівників відділу археології Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України над темою «Духовна культура населення Прикарпаття, Волині та Закарпаття від найдавніших часів до середньовіччя (за археологічними джерелами)», яка виконувалася в 2018 — 2020 рр. (№ держреєстрації 011811003908). Тема розкриває духовну культуру населення великого географічного регіону України. Дослідження духовної культури передбачає охоплення широкого спектра супідрядних тем: мобільне мистецтво палеолітичної доби, мистецтво та поховальний обряд неоліту й енеоліту, орнаментика трипільського посуду; кургани доби бронзи та ранньозалізного віку, могильники ранньослов'янського і ранньосередньовічного періодів, язичництво та християнство, середньовічне ювелірне мистецтво, історія досліджень пам'яток духовної культури у XIX — XX ст. тощо. З метою виконання поставлених проблем працівники відділу археології проводили систематичні польові дослідження із залученням учених природничого напрямку. На особливу увагу заслуговують дослідження пам'яток палеоліту, курганів енеоліту — бронзи — ранньозалізного віку, поселень культури лінійного посуду, архітектурно-археологічне вивчення середньовічних міст. Опрацювання архівних документів археологів XIX — першої половини XX ст. надало змогу по-новому інтерпретувати поховальні пам'ятки й окремі артефакти з території заходу України, відкриті у вказаний період. Вивчено окремі проблеми виникнення духовної культури та її еволюції у первісного та середньовічного населення Прикарпаття і Волині, їх світосприйняття, релігійні уявлення, обрядово-культури практики, динаміку культурних трансформацій, починаючи від найдавнішого етапу до пізнього середньовіччя. Монографія складається з трьох частин, які охоплюють 13 розділів. Першу частину присвячено духовній культурі населення Прикарпаття та Волині у первісну добу. Для підготовки розділу «Вияви духовної культури в палеоліті на території заходу України» автори опрацювали збірки стоянок періоду середнього та верхнього палеоліту з території Поділля і Південно-Західної Волині. Їх головною метою був відбір та аналіз виробів первісного мобільного мистецтва: різьблених фрагментів кістки й каменю, прикрас із мушель тощо.

Шифр НБУВ: ВС68526

2.Т.89. Кулінарна етнологія: кухня семи культур і не тільки: навч.-метод. посіб. [для студентів спец. 241 Готельно-ресторанна справа] / С. Е. Баженова, К. О. Белінська, Т. Е. Веселовська; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. — Одеса: Гельветика, 2020. — 431 с.: іл. — укр.

Вивчено умови життя, режим і структуру харчування народів світу. Описано особливості приготування страв і кулінарних виробів у народів Європи, Азії, Близького Сходу, Америки, в арабських країнах. Увагу приділено гастрономічним звичкам, пристрастям, способам приготування їжі та прийомам подавання

страв до столу. Описано також особливості використання сировини та харчових продуктів у країнах світу.

Шифр НБУВ: ВА852237

2.Т.90. Міфологічні структури у традиційному весільному обряді Західної Волині: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / І. Ю. Шворак; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Досліджено специфіку втілення міфологічних структур у весільному обряді Потур'я — одного з найбільш показових регіонів Західної Волині з точки зору традиційної культури. Джерельною базою слугували друковані видання, рукописні та аудіоматеріали польових досліджень другої половини XIX — початку XXI ст. Значну частину аналітичного матеріалу введено до наукового обігу вперше. У весільному обряді Західної Волині виділено такі моделі міфологічних структур: сакральне/профанне, свій/чужий, лімінальний перехід як символ смерті та переродження, соціально-міфологічна структура. Увагу приділено вербально-музичному супроводу весілля, його визначній ролі у міфологічному процесі: кодування символічного наповнення обряду, легітимізація ритуальних дій, трансляція інформації та відповідного психологічного настрою у драматургії обрядодії. Розглянуто процеси трансформації міфологічних структур у сьогоденній весільній традиції Західної Волині. З'ясовано, що зміни, які відбуваються нині у традиційній культурі регіону, свідчать, з одного боку, про її поступове безповоротне зникнення, а з іншого — про перехід у глобалізовану світову матрицю, де обряди головним чином зазнають зміщення акцентів із сакрально-ліричної семантики на святково-профанну.

Шифр НБУВ: РА447933

2.Т.91. Традиційний одяг українців Поділля (друга половина XIX — початок XXI ст.): історія, класифікація, конструктивно-художні та регіонально-локальні особливості: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.05 / Л. А. Іваневич; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2021. — 43 с. — укр.

Вперше здійснено комплексне історико-етнографічне дослідження традиційних строїв українців усіх локальних зон Поділля другої половини XIX — початку XXI ст. (з урахуванням історії їх створення та трансформації). Використано 64 адміністративні райони за адміністративно-територіальним поділом, діючим до 17 липня 2020 р., таких 9 областей, як: Тернопільської — 8 центральних і південно-східних районів, Хмельницької — 14 центральних і південних районів, Вінницької — усі 27 районів, Житомирської — 3 південних райони, Кіровоградської — 3 західних райони, Миколаївської — 1 західний район, Одеської — 3 північних райони, Черкаської — 3 західних райони, Чернівецької — 2 північних райони. Встановлено, що подільська народна ноша має субрегіональні (локальні) відмінності, які чітко простежуються в межах Буковинського, Західного, Східного й Центрального Поділля та на пограничних перехідних територіях. Вперше сформовано розширену класифікацію складових компонентів подільського жіночого та чоловічого основного й допоміжного комплексів, верхнього одягу, головних уборів, взуття, поясів, прикрас і доповнень до одягу другої половини XIX — початку XX ст. за ознакою функціонального використання та іншими внутрішньо груповими ознаками й з урахуванням їх термінологічних субрегіональних і локально-зональних відмінностей. Систематизовано й проаналізовано побутові на території Поділля прийоми (ткання, вибійка, вишивка й нашивні прикраси у вигляді аплікацій) та технології нанесення й розміщення декору. Класифіковано техніки вишивання за ознакою частоти використання й домінуючі орнаментальні мотиви. Охарактеризовано спільні загальноукраїнські та особливі регіональні ознаки, специфічні субрегіональні та вузько локальні риси й відміни народних композиційних методів створення буденного, святкового й обрядового двочого, жіночого, парубочого, чоловічого й дитячого строїв Буковинського, Західного, Східного й Центрального Поділля, що склалися внаслідок історичного становлення і соціально-економічного, культурного й духовного розвитку краю та міжетнічних взаємозв'язків його людності. Складено термінологічний словник народних назв елементів подільської ноші з 555 найменувань. Розроблено 11 графічних карт-схем побутування характерних компонентів традиційного комплексу вбрання подолян. Подано схеми типів крою та декорування одягу, а також таблиці оздобовальних орнаментальних мотивів та притаманних технік вишивки українців Поділля. Представлено художні реконструкції народних ансамблів другої половини XIX — початку XX ст., проекти сучасних моделей одягу з використанням подільських традицій і давні й сучасні світліни окремих компонентів костюма подолян та їх цілісних комплексів.

Шифр НБУВ: РА450901

Див. також: 2.Т.40, 2.Щ.1383, 2.Э.1435

Економіка. Економічні науки

(реферати 2.У.92 — 2.У.457)

2.У.92. Актуальні питання економіки, обліку, фінансів та управління персоналом: зб. матеріалів III Міжнарод. наук.-практ. конф. (21 квіт. 2021 р., м. Ужгород) / ред.: В. В. Готра, В. О. Огородник, Я. Ю. Агій; ДВНЗ «Ужгородський Нац. ун-т», Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Нац. ун-т «Львівська політехніка», Нац. ун-т «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Київський нац. ун-т технологій та дизайну, Сумський нац. аграр. ун-т, Харківський нац. техн. ун-т сільськ. госп-ва ім. Петра Василенка, Національна академія управління, Вища школа бізнесу у м. Домброва Гурніча, Технічний університет в Кошице, JAІN (Deemed-to-be University), Університет Мішкольца, Політехнічний університет у м. Пожега, Університет Яна Євангеліста Пуркіне, Західний університет «Васіле Голдіш», Батумський державний університет імені Шота Руставелі, Державний університет Молдови, Університет «North» у м. Вараждин. — Ужгород: Говерла, 2021. — 115 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретичні та прикладні проблеми економіки, обліку, фінансів і управління персоналом. Розкрито особливості формування та розвитку кооперації в молокопродуктовому комплексі. Охарактеризовано моделі інноваційного еколого-економічного розвитку. Висвітлено актуальні напрямки розвитку сільських територій України. Досліджено сучасний стан і основні тенденції на вітчизняному ринку нерухомості. Здійснено аналіз наповнюваності місцевих бюджетів під впливом пандемії Covid-19. Увагу приділено формуванню державної політики у сфері ревіталізації міст. Розкрито взаємозв'язок між економічним розвитком регіону та діяльністю суб'єктів господарювання. Розглянуто інвестиційні інструменти стимулювання розвитку депресивних регіонів. Висвітлено особливості забезпечення фінансової стійкості банківської системи України та пріоритети її реформування. Розкрито управлінські аспекти забезпечення ефективності функціонування сфери лісогосподарювання.

Шифр НБУВ: ВА852549

2.У.93. Збірник наукових праць магістрантів Національної академії управління — 2020 / ред.: С. А. Єрохін, М. М. Єрмошенко, І. Ю. Штулер, Є. О. Гада, С. В. Матвеев, О. М. Антонова, М. І. Карпенко; Національна академія управління, ВНЗ «Національна академія управління». — Київ: Нац. акад. упр., 2020. — 159 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні питання маркетингу, міжнародної економіки, обліку й аудиту, фінансів, права, системного аналізу. Розкрито проблеми розробки програми просування нового товару підприємства. Розглянуто інтегровані маркетингові комунікації в цифровому середовищі. Обґрунтовано напрями застосування сучасних комп'ютерних технологій в маркетинговій діяльності підприємства. Увагу приділено медіаплануванню підприємства, розробці програми формування попиту на новий товар, аналізу конкурентного середовища діяльності підприємства. Висвітлено питання управління якістю банківського обслуговування. Розкрито проблеми та перспективи іпотечного кредитування в Україні. Проаналізовано особливості управління капіталом, вкладеним в основні засоби виробництва. Досліджено питання обігу та регулювання електронних грошей в Україні.

Шифр НБУВ: ВА852599

2.У.94. Міжнародна науково-практична конференція «Реформування економіки та фінансової системи країни: глобальні та локальні аспекти», 5 — 6 лютого 2021 року: [збірник] / Класичний приватний університет, Академія «Болашак», Університет імені Вітаутаса Великого. — Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2021. — 153 с.: рис., табл. — укр.

Викладено матеріали доповідей учасників конференції, розглянуто проблеми економічної теорії й історії економічної думки, економіки й управління національним господарством, економіки й управління підприємством та інші питання. Висвітлено історію становлення поведінкової економіки. Досліджено трансформацію сучасного світового автомобільного ринку. Окреслено різні питання міжнародних економічних відносин. Встановлено особливості управління ризиками підприємств. Обґрунтовано необхідність розробки та впровадження Програми імпортозаміщення в аерокосмічній галузі на довгостроковий період для реалізації економічних механізмів державного регулювання її конкурентоспроможності. Розглянуто трансформацію трендів споживчого ринку в умовах пандемії COVID-19. Розглянуто питання розвитку людського капіталу в Україні під час економічної кризи, спричиненої COVID-19. Запропоновано шляхи вдосконалення загальної теоретичної підготовки майбутніх економістів. Охарактеризовано зовнішню торгівлю України товарами та їх оподаткування. Увагу приділено фінансовій звітності суб'єктів малого

бізнесу. Проаналізовано статистичні показники диференціації доходів населення тощо.

Шифр НБУВ: ВА852358

2.У.95. Професійна підготовка фахівців економічного профілю у вищих навчальних закладах Німеччини: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Г. І. Дзюба; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2021. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Проведено аналіз педагогічних і навчально-методичних праць вітчизняних та зарубіжних науковців, узагальнено наукові знання про зміст, методи та форми організації професійної підготовки фахівців економічного профілю у закладах вищої освіти Німеччини, визначено позитивний досвід їхньої підготовки у закладах вищої освіти різних типів. Здійснено ретроспективний аналіз економічної освіти у Німеччині з метою визначення традиційних методів навчання і новітніх тенденцій у підготовці майбутніх економістів. Визначено напрями практичного використання німецького досвіду професійної підготовки економістів аграрного профілю у освітньому процесі закладів вищої освіти України. Розроблено навчально-методичні рекомендації щодо використання у вітчизняних закладах вищої освіти позитивного досвіду професійної підготовки фахівців економічного профілю у Німеччині.

Шифр НБУВ: РА448913

Див. також: 2.У.116-2.У.117, 2.У.155, 2.У.194, 2.У.307, 2.У.330

Методологія економічної науки

2.У.96. Економіко-математичні методи і моделі у науково-дослідних роботах: навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, І. І. Новаківський; ред.: О. Є. Кузьмін; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2021. — 282 с.: рис., табл. — Бібліогр. с. 277-282. — укр.

Висвітлено методику використання інструментів моделювання для проведення наукових досліджень у сучасних умовах. Розглянуто методичні розробки щодо формулювання теми, мети і завдань наукового дослідження, методології теоретичного й експериментального досліджень, аналізу теоретико-експериментальних досліджень, а також формулювання висновків і пропозицій. Викладено питання застосування математичних методів і спеціалізованих програмних продуктів, зокрема процедур формування й візуалізації управлінських рішень. Розглянуто питання впровадження і ефективності наукових досліджень, а також супутні проблеми і їх вирішення.

Шифр НБУВ: ВС68484

2.У.97. Економіко-математичні методи та моделі: в 2 ч.: навч.-метод. посіб. для студентів спец. «Економіка». **Ч. 1. Оптимізаційні моделі** / О. Г. Ніколаєва, С. В. Свішова; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Харків, 2021. — 256 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 252-253. — укр.

Розглянуто базові поняття щодо моделювання економічних процесів та інструментарію математичних моделей ринкової економіки. Висвітлено оптимізаційні моделі і методи їх розв'язання. Викладено питання лінійного, цілочислового та нелінійного програмування. Розглянуто застосування математичного програмування для розв'язання задач теорії фірми.

Шифр НБУВ: В358812/1

2.У.98. Матеріали VII Міжнародної науково-методичної конференції «Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці», 15 — 16 квітня 2021, м. Чернівці / Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 74 с.: рис. — укр.

Висвітлено окремі аспекти проблематики теоретичних і прикладних досліджень соціально-економічних і еколого-економічних процесів і систем, питання концептуального, методологічного та методичного застосування інструментарію економіко-математичного моделювання та інформаційних технологій в економіці. Визначено особливості формування ринку земель сільськогосподарського призначення. Розглянуто бізнес-аналітику як фундамент прийняття управлінських рішень в інформаційному суспільстві. Акцентовано увагу на розробці інформаційної системи еколого-економічного моніторингу. Досліджено питання мінімізації ризиків у цифровій економіці. Зазначено оцінювання впливу показників сталого розвитку на політичний ризик

оцінювання рівня організаційної культури, який апробовано на вітчизняних підприємствах. Досліджено особливості організаційної культури підприємств у системі корпоративної соціальної відповідальності. Надамо пропозиції щодо внесення змін і доповнень до діючих корпоративних кодексів у частині кадрової політики. Обґрунтовано доцільність застосування методу аналізу ієрархії для оцінювання та вибору ефективного напрямку трансформації організаційної культури суб'єктів господарювання. Розроблено стратегію управління трансформацією організаційної культури підприємств. Виявлено головні перешкоди, які стримують ефективний розвиток організаційної культури підприємств в умовах цифрових перетворень. Визначено особливості формування цифрових компетенцій персоналу як ключової складової організаційної культури підприємств у контексті становлення економіки знань і смарт-виробництва. Запропоновано змістовну структуру організаційної культури, обґрунтовано можливість застосування комплексного підходу до її трансформації в цифровій економіці.

Шифр НБУВ: RA448866

Див. також: 2.У.101, 2.У.221, 2.У.267, 2.У.319

Економічна система господарства

2.У.107. Інституційна методологія забезпечення розвитку інтелектуального капіталу в національній економіці: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / В. М. Никончук; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2021. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблеми розробки і обґрунтування теоретико-методологічних засад та практичних положень щодо формування інституційної системи розвитку інтелектуального капіталу в національній економіці. Розглянуто концептуальні засади розвитку інститутів у системі управління інтелектуальним капіталом в умовах становлення постіндустріальної економіки. Розкрито теоретико-методологічне підґрунтя щодо інституціоналізації в контексті еволюції інституційної теорії. Структуровано та обґрунтовано категоріальний апарат, пов'язаний із формуванням інституційної системи управління інтелектуальним капіталом. Обґрунтовано методологію системного управління розвитком інтелектуального капіталу в національній економіці, сформовано структурні елементи механізму забезпечення інтелектуального капіталу, удосконалено існуючий методичний апарат до оцінки рівня інноваційного відтворення інтелектуального капіталу. Досліджено системні параметри національних інституційних систем забезпечення якості освіти та конкурентоспроможності науки, визначено критерії та показники оцінки. Запропоновано економетричну модель ефективності національної інституційної системи забезпечення якості освіти. Проведено оцінювання стану та тенденцій функціонування сфери інтелектуальної власності України, активізації патентної діяльності. Визначено особливості захисту прав інтелектуальної власності та тенденції розвитку високотехнологічних секторів економіки України. Досліджено механізм фінансування науково-дослідних та дослідницько-конструкторських робіт, обґрунтовано схеми фінансування наукових досліджень. Проаналізовано динаміку кількості заявок на патенти і побудовано прогнозну криву на найближчі 10 років. Обґрунтовано перспективні напрями розвитку інноваційних галузей економіки України. Сформовано концепцію державного фінансування бізнес-акселераторів. Запропоновано напрями формування інституційного середовища науково-технологічного розвитку корпоративного середовища.

Шифр НБУВ: RA448025

2.У.108. Інституційні трансформації в економічних системах емерджентного типу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01 / Д. В. Бодрова; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Запропоновано вирішення проблеми якісних інституційних перетворень економічних систем емерджентного типу на основі неоіндустріалізації та інноваційного спрямування соціогосподарського розвитку, підвищення інформаційної спроможності держави в регулюванні емерджентної економіки. Запропоновано визначення емерджентності як характерної інституційної ознаки трансформаційних економічних систем. Розроблено матрицю неоіндустріалізації як ядра інклюзивного розвитку у кореляційних взаємозв'язках, взаємовпливах основних чинників її складових такого розвитку, як то соціалізація, екологізація, інноваційність, інформатизація, лібералізація, інституціоналізація. Виокремлено функціональний та інституціональний підходи в сучасних дослідженнях емерджентних економічних систем. Удосконалено сучасні наукові уявлення про природу перехідних станів і процесів економічного та суспільного розвитку. Запропоновано класифікацію трансформаційних економічних систем із включенням до неї емерджентних утворень. Удосконалено стадіювання трансформаційних процесів, які охоплюють в сучасних умовах поряд з традиційними і фазу емерджентного розвитку.

Шифр НБУВ: RA448718

2.У.109. Моделі, методи та інформаційні технології інтелектуального аналізу бізнес-процесів: автореф. дис. ... канд.

техн. наук: 05.13.06 / Р. І. Манева; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблеми створення інформаційної технології інтелектуального аналізу бізнес-процесів в умовах неконтрольованих змін зовнішнього середовища. Проведено аналіз систем підтримки прийняття рішень при формуванні організаційної структури робіт, досліджено особливості електронного бізнесу, який характеризується розподіленою системою замовників та виконавців, які спілкуються за допомогою віртуальних каналів, що зумовлює специфіку вирішення задач. Запропоновано комплексний підхід до аналізу бізнес-процесів на основі багатоагентної моделі. Розроблено метод формування організаційної структури робіт в умовах неконтрольованих змін зовнішнього середовища за рахунок реалізації ситуативно-сценарного підходу та формалізації інтелектуальних процесів прийняття рішень. Проведено аналіз особливостей проектування багатоагентних програмних систем. Розроблено інформаційну технологію інтелектуального аналізу бізнес-процесів за рахунок використання імітаційної багатоагентної моделі та методу відображення поточного стану ситуації у продукційній базі знань, що надає змогу забезпечити ефективність функціонування підприємства в умовах динамічного зовнішнього середовища. Розроблено прототип агентної платформи, заснованої на використанні формальних методів для проектування багатопотокових систем.

Шифр НБУВ: RA448595

Основні фактори суспільного виробництва. Економічні ресурси

2.У.110. Актуальні проблеми інноваційної діяльності та трансферу технологій — від теорії до практики: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., 16 — 17 верес. 2021 р. / Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації», Одеський нац. екон. ун-т, Товариство з обмеженою відповідальністю «Нова інтернаціональна корпорація». — Київ: УкрІНТЕІ, 2021. — 110 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто формування переліку пріоритетних інноваційних напрямів розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, трансфер технологій в аспекті законодавства у сфері експортного контролю, повноваження національного органу в сфері захисту інтелектуальної власності. Висвітлено актуальні проблеми використання інноваційних педагогічних технологій в навчальному процесі вищих навчальних закладів, примусового ліцензування об'єктів інтелектуальної власності. Обговорено міжнародні програми та інструменти підтримки інноваційної діяльності в онкології.

Шифр НБУВ: VA852174

2.У.111. Економічне оцінювання та розвиток систем взаємодії в інноваційних процесах: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 / Л. С. Лісовська; Луцький національний технічний університет. — Луцьк, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено ретроспективний аналіз еволюції моделей інноваційного процесу регіону, розкрито суть і види систем взаємодії в управлінні інноваційними процесами в регіоні, сформовано теорію взаємодії в інноваційних процесах регіону. Розкрито методологічні підходи до економічного оцінювання систем взаємодії в інноваційних процесах регіону, досліджено чинники формування систем взаємодії в інноваційних процесах регіону та розроблено методологічні підходи до оцінювання чинників. Обґрунтовано змістове наповнення та внутрішню архітектоніку поняття «цінність взаємодії» в інноваційних процесах регіону. Здійснено аналіз і оцінювання розвитку та виконано кластерний аналіз показників інноваційного співробітництва у регіонах України, розроблено модель оцінювання впливу показників інноваційної активності на рівень ВВП країни. Обґрунтовано механізми формування споживчої користі інновацій, розроблено методологічні рекомендації щодо ціноутворення на науково-технічну продукцію, здійснено моделювання прогнозованих результатів інноваційного розвитку суб'єктів господарювання як напрямку розвитку регіональних систем взаємодії.

Шифр НБУВ: RA449009

2.У.112. Економічний аналіз процесів деіндустріалізації в умовах світової фінансової кризи: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / А. В. Волошанська; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Об'єкт дослідження — процеси деіндустріалізації у період світової фінансової кризи. Предмет дослідження — теоретико-методичні засади та прикладні аспекти впливу процесів деіндустріалізації на розвиток економік країн світу в умовах фінансової кризи. Методи дослідження — діалектичний метод пізнання; системний аналіз; порівняльний аналіз; абстрактно-логічний; графічної візуалізації; статистичні методи; систематизація. Обґрунтовано позитивний і негативний вплив процесів деіндустріалізації на розвиток світової економіки в умовах фінансової кризи, виявлено основні тренди, закономірностей і макроекономічних ефектів та вироблено на цій основі пропозиції щодо формування інноваційної моделі трансформації промислового сектора

Україні, зокрема удосконалено: понятійно-термінологічний апарат дослідження у частині застосування дуального підходу до визначення деіндустріалізації; трактування поняття «фінансова криза», яке розглянуто з позиції застосування трьох взаємопов'язаних підходів до визначення; науковий підхід до визначення взаємозв'язку і процесів деіндустріалізації та глобалізації; науково-методичний підхід до виявлення залежності деіндустріалізації економіки від окремих економічних факторів. Набуло подальшого розвитку: обґрунтування макроекономічних ефектів деіндустріалізації в умовах посткризового періоду та глобалізаційної інтеграції; емпіричні засади вимірювання явища деіндустріалізації у частині врахування критеріїв у взаємозв'язку з ефектами трудомісткості виробництва і ефектом секторного зростання; науково-прикладні розробки з визначенням стратегічних напрямів розвитку світової економіки в контексті нової індустріальної політики; напрями трансформації промисловості в контексті формування ефективної державної політики розвитку промислового сектора на основі поєднання інструментарію «горизонтальної» та «вертикальної» моделей. Впроваджено у діяльність Департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації; ГО «Інститут міжнародних економічних досліджень»; Львівського регіонального відділення «Асоціації об'єднаних територіальних громад»; ПРАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом»; Львівського національного університету ім. Івана Франка.

Шифр НБУВ: РА448694

2.У.113. Праця і соціально— трудові відносини: словник — довідник / заг. ред.: В. М. Данюк; ред.: С. О. Цимбалюк, Л. В. Шетініна, А. М. Колот, О. Б. Гаєвська, Л. О. Савченко, В. Ф. Смолянюк, В. М. Петух, В. В. Сгадова, С. Б. Артеменко, Л. В. Музичко; авт.-уклад.: З. П. Бараник, А. В. Василик, О. О. Герасименко, А. М. Гриненко, Н. С. Данилевич, О. А. Даниленко, В. М. Данюк, А. В. Ільченко, А. В. Калина, О. В. Кир'янова, Т. Г. Кицак, І. Ф. Коваленко, Т. О. Кожан, А. М. Колот, О. І. Кравчук, Я. В. Крушельницька, О. М. Леонтенко, Г. С. Лопушняк, І. Л. Петрова, О. М. Поплавська, С. Г. Рудакова, В. А. Савченко, Л. Г. Стожок, А. Б. Фляшнікова, С. О. Цимбалюк, Л. В. Шетініна; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ: КНЕУ, 2018. — 450 с.: іл. — Бібліогр.: с. 443-449. — укр.

Подано у концентрованій формі великий обсяг інформації з різних аспектів і проблем праці та соціально-трудоових відносин: фізіології та психології праці, організації та нормування праці, економіки праці та соціально-трудоових відносин, управління персоналом, управління зайнятістю, соціальної політики, мотиваційного менеджменту, розвитку персоналу тощо. Розглянуто, як усталені терміни та поняття, так і актуальні нині соціально-економічні явища, такі як: гідна праця, інтелектуальний капітал, інноваційна праця, соціальний капітал, гнучкі режими роботи і багато інших.

Шифр НБУВ: ВС68567

2.У.114. Розвиток людського капіталу України на засадах діджиталізації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. Б. Трушлякова; Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. — Одеса, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Сформовано концептуальні засади та розроблено теоретичні і прикладні основи розвитку людського капіталу України на засадах діджиталізації. Здійснено узагальнення теоретичних підходів щодо розвитку людського капіталу України на засадах діджиталізації, досліджено механізм впровадження процесів діджиталізації та його вплив на розвиток людського капіталу, розширено методичні засади щодо інструментів державного регулювання національної економіки на засадах діджиталізації. Здійснено аналіз сучасного стану демографічної ситуації України в системі виміру людського капіталу, досліджено та проаналізовано характеристики людського розвитку України у системі світових рейтингів, розкрито роль інвестицій у розвиток людського капіталу в умовах діджиталізації економіки. Запропоновано концептуальні засади стратегічного управління людським капіталом в контексті розвитку діджиталізації, охарактеризовано вплив міграційних процесів на розвиток людського потенціалу в регіонах України. Здійснено прогнозування впливу людського капіталу на економічне зростання в умовах розвитку цифрових технологій в Україні, окреслено шляхи удосконалення інвестиційного забезпечення розвитку людського капіталу в умовах цифрових трансформацій.

Шифр НБУВ: РА445449

2.У.115. Соціальний капітал як економічний ресурс: сутність та умови нагромадження: [монографія] / З. І. Галушка, І. І. Нафус; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 247 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 187-218. — укр.

Здійснено міждисциплінарний аналіз змісту та функцій соціального капіталу як економічного ресурсу, визначено його характеристики, складові, особливості формування, нагромадження та використання на нано-, мікро-, мезо-, макро- та мега-рівнях. Визначено чинники його формування у сучасній еконо-

міці. Досліджено причини суперечливого характеру процесів формування та нагромадження соціального капіталу. Виявлено низку характеристик, що свідчать про недостатню зрілість соціального капіталу в Україні. Обґрунтовано напрями впливу соціальних інвестицій та можливість урізноманітнення та поширення інноваційних форм нагромадження соціального капіталу в Україні.

Шифр НБУВ: ВА852831

2.У.116. Економіческие и финансовые механизмы инновационного развития цифровой экономики: сб. науч. ст.: в 2 ч. Ч. 1 / ред.: В. В. Пузиков, М. Л. Зеленкевич; Белорусский государственный университет. — Минск, 2019. — 333, [1] с.: рис., табл. — рус.

Рассмотрены общие проблемы и национальные особенности инновационные развития цифровой экономики в рамках совместных исследования ученых Беларуси, России, Украины, Молдовы, Польши. Исследованы особенности реформирования и финансовое обеспечение системы пенсионного страхования в Украине. Уделено внимание М&А в банковском секторе Украины как стратегическому направлению его развития. Освещена роль криптовалюты как вызов центральным банкам.

Шифр НБУВ: С11802/1

2.У.117. Економіческие и финансовые механизмы инновационного развития цифровой экономики: сб. науч. ст. Ч. 2 / ред.: В. В. Пузиков, М. Л. Зеленкевич; Белорусский государственный университет. — Минск, 2019. — 272, [1] с.: рис., табл. — рус.

Исследована таможенная политика Украины. Рассмотрено влияние мировых финансовых кризисов на переформатирование мирового пространства. Внимание уделено социальному партнерству в Украине. Исследованы институциональные механизмы формирования в Украине «разумной специализации» через сектор ИКТ. Рассмотрено современное состояние и перспективы развития банковской системы Украины. Проанализирована денежно-кредитная политика Украины. Разработаны условия, проблемы и перспективы формирования инвестиционного портфеля страховых компаний Украины.

Шифр НБУВ: С11802/2

Мікроекономіка

2.У.118. Мікроекономіка: навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти / В. В. Пилипенко, Н. М. Пилипенко; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми: Сум. нац. аграр. ун-т, 2020. — 390 с.: рис., табл. — укр.

Представлено конспект лекцій, завдання, основні поняття, проблемні ситуації, задачі, питання та рекомендовану літературу з основних тем мікроекономіки. Розглянуто поведінку людини як споживача благ, так і підприємця. Висвітлено теоретичні основи функціонування ринкового механізму та процес взаємодії економічних агентів на ринках споживчих благ і ресурсів. Увагу приділено досягненню рівноваги як на окремих ринках, так і загальної. Розглянуто принципи прийняття оптимальних рішень економічними агентами залежно від ринкових структур, ступеня поінформованості. Висвітлено інституціональні аспекти функціонування ринкової економіки.

Шифр НБУВ: ВА850511

2.У.119. System for effective small business support / V. Pavlenko, O. Lashko // Advances in Cyber-Phys. Systems. — 2021. — 6, № 1. — С. 39-45. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

This paper considers the problem of developing specialized software designed to support small businesses. It substantiates the relevance of creating such systems; architecture has been offered; and the results of development have been given. For practical use, a specific subject area has been considered, which allows to clearly understand the purpose and outcome of the work. These materials can be used to obtain ready-made solutions during the development of a software package on this topic. This document can be considered as an introductory material for the various stages of the project to develop a system of effective support of small business.

Шифр НБУВ: Ж44120

Менеджмент. Маркетинг

2.У.120. Маркетинг для бакалаврів: навч. посіб. / уклад.: І. М. Буднікевич, В. Вардеванян, О. Кицяк, І. Крупенна, І. Черданцева, І. Бабух, І. Зрибнева, Н. Тафій, О. Бурдяк, Н. Філіпчук; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — 2-ге вид., перероб. та допов. — Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 357 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 354-357. — укр.

Подано теоретичний та практичний матеріал, що охоплює ключові аспекти маркетингу. Розглянуто основні концепції та характеристики маркетингу. Розкрито види маркетингу, зміст і методи маркетингових досліджень. Подано інформацію про характеристики товару та ціни, канали руху товару, маркетингові комунікації. Висвітлено питання управління й організації маркетингової

діяльності. Увагу звернено на особливості маркетингової діяльності у різних галузях і сферах економіки.

Шифр НБУВ: СО37742

2.У.121. Реклама в системі маркетингових комунікацій: навч. посіб. / О. В. Коваленко, І. Ю. Кутліна, Г. Ю. Олійник; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Ун-т «Україна», 2021. — 143 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 137-143. — укр.

Висвітлено питання реклами в системі маркетингових комунікацій. Розглянуто аспекти рекламного менеджменту за сучасних умов. Викладено засади програми реклами, реалізації та оцінки рекламної діяльності підприємства. Висвітлено проблеми реклами в процесі глобалізації світової економіки. Наведено засоби й описано особливості рекламування товарів і послуг на міжнародному ринку. Увагу приділено організації рекламної кампанії на зовнішньому ринку.

Шифр НБУВ: ВА852465

2.У.122. Теорія прийняття управлінських рішень: навч. посіб. / К. Ф. Ковальчук, Д. Є. Козенков, Ю. П. Синиціна, Т. А. Фонарьова. — Дніпро: Дріант, 2018. — 225 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 224-225. — укр.

Викладено основні теоретичні та методологічні основи прийняття управлінських рішень, розглянуто класифікацію та етапи ухвалення управлінських рішень в економіці. Надано практичні рекомендації щодо розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень в умовах промислових підприємств. Матеріал посібника допоможе фахівцям науково обґрунтувати, оптимізувати управлінські рішення, певною мірою підвищити ефективність як своєї праці, так і діяльності організації в цілому.

Шифр НБУВ: ВА851999

Підприємство, домашнє господарство — головні суб'єкти мікроекономіки

2.У.123. Інституційне регулювання процесів корпоративного злиття і поглинання в національній економіці: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / С. М. Євстаф'єв; Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. — Одеса, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено поглибленню теоретико-методичних та розробці науково-практичних рекомендацій з удосконалення інституційного регулювання процесів корпоративного злиття і поглинання задля розвитку національної економіки. Розвинуто наукові погляди на економічний зміст корпоративного злиття та поглинання у контексті їх регулювання у національній економіці. Виявлено та систематизовано мотиви корпоративного злиття та поглинання з позицій поведінкового та процесного підходів і розкрито на основі цього зміст та особливості їх інституційного регулювання. Виявлено й охарактеризовано сучасні тренди злиття та поглинання компанії задля забезпечення конкурентоспроможності економіки. Узагальнено світовий та національний досвід регулювання процесів корпоративного злиття та поглинання. З метою формування механізму забезпечення загальнонаціональних інтересів розвитку економіки України від прояву негативних наслідків процесів корпоративного злиття та поглинання розроблено методику оцінювання доцільності їх здійснення. Обґрунтовано стратегічні імперативи прийняття державницьких рішень у процесах злиття та поглинання для посилення позитивних ефектів від їх здійснення для підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Сформовано комплекс науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізму реалізації інституційного регулювання процесів корпоративного злиття та поглинання в національній економіці.

Шифр НБУВ: РА445633

2.У.124. Операційний менеджмент: навч. посіб. / уклад.: Н. О. Вернюк, Л. В. Клименко, І. М. Новак; Уманський нац. ун-т садівництва. — Умань: Сочінський М. М., 2021. — 242 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 237-242. — укр.

Розглянуто теоретичні, методичні та практичні аспекти організації операційного менеджменту суб'єктів господарської діяльності України. Охарактеризовано операційний менеджмент як різновид функціонального менеджменту. Досліджено специфіку операційних систем масового виробництва. Проаналізовано операційну стратегію як основу проектування операційної системи. Розглянуто суть, структурну побудову та класифікаційні підходи до операційних систем. Викладено сучасні прийоми і підходи до операційного менеджменту на основі кращого вітчизняного й іноземного досвіду, існуючих теоретичних і методологічних положень із проектування, планування, підготовки й організації робіт у сфері матеріального виробництва та надання послуг. Висвітлено особливості проектування виробів та процесів виробництва. Досліджено специфіку управління матеріальними ресурсами при залежному і незалежному попиті.

Шифр НБУВ: ВА852312

2.У.125. Управління фінансовими активами: навч. посіб. / Л. С. Гаватюк, Е. О. Юрій, А. Г. Корбутяк, Н. Я. Сокровольська; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. —

Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 167 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 161-166. — укр.

Розкрито теоретичні основи управління фінансовими активами підприємства, суть і методи управління дебіторською заборгованістю. Описано особливості управління й оцінки пайових цінних паперів. Наведено основи управління борговими цінними паперами та деривативами. Визначено особливості довірчого управління фінансовими активами. Висвітлено зарубіжний досвід управління фінансовими активами.

Шифр НБУВ: ВА852470

2.У.126. Фінанси підприємств: навч. посіб. / Л. В. Рудюк, Г. П. Куліш, С. С. Нестеренко, Н. В. Нечипорук, О. В. Захарчук, П. Л. Сук, Н. В. Забуга, С. С. Фурман; ред.: О. В. Захарчук; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Ун-т «Україна», 2021. — 288 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 281-288. — укр.

Розкрито суть фінансів підприємств, фінансових ресурсів, джерел і методів їх формування. Увагу приділено змісту організації фінансової роботи, фінансового менеджменту та підприємстві. Описано особливості фінансової діяльності та внутрішніх і зовнішніх фінансових відносин підприємств. Наведено методи обчислення рентабельності. Розкрито суть і особливості кредитних відносин, способи отримання та порядок погашення кредиту. Подано методи та показники оцінювання фінансового стану. Визначено особливості та методи фінансового планування; особливості фінансової санації підприємств тощо.

Шифр НБУВ: ВА852469

2.У.127. Evaluation of start-up projects in conditions of risk and uncertainty: sci. monogr. / V. Polishchuk; Uzhhorod national university. — Uzhhorod: Uzhhorod national univ., 2021. — 119 p.: fig., tab. — Бібліогр.: с. 109-119. — англ.

The scientific monograph is devoted to the development of a methodology for evaluating start-up projects in conditions of risk and uncertainty, based on a combination of expert experience and various factors for evaluating start-up projects using fuzzy logic, fuzzy sets, and neural fuzzy networks. The scientific monograph develops and tested fuzzy and expert mathematical models that allow: quantify startup projects and teams of their developers, assess the risks of start-up projects, assess the security risks of start-up projects, evaluate and select start-up projects for investor purposes, evaluate commercial projects of various origin and evaluate the rating of the crowdfunding platform.

Шифр НБУВ: ІВ228579

Див. також: 2.У.106

Економічна географія

2.У.128. Родовища критичної мінеральної сировини України. Стан і перспективи: монографія / Г. І. Рудько, С. Ф. Литвинюк, В. Е. Карли, Г. Р. Бала; ред.: Г. І. Рудько; Державна комісія України по запасах корисних копалин. — Київ: Букрек, 2021. — 247 с.: кольор. іл., табл. — Бібліогр.: с. 230-243. — укр.

Розглянуто поняття критичної сировини, процес формування терміну, коротко описано теоретичні основи визначення критичності. Проаналізовано основні стратегії щодо критичної сировини в різних регіонах світу (Китай, США, Японія, Австралія, Європейський Союз), методи і показники визначення критичності сировини. Описано розвиток поняття критичної сировини, основні характеристики родовищ критичної сировини в Україні. Охарактеризовано напрями використання критичної сировини, її значення для розвитку економіки держави, проблеми встановлення критичності сировини та її сучасне використання в Європейському Союзі, методи вилучення критичної сировини з відходів. Розкрито найліпші практики щодо викликів стосовно постачання сировини в Україну в умовах пандемії COVID-19. Показано, що Україна як один з провідних світових виробників критичної сировини (графіт, літій, титан, манган, уран) має багато можливостей, щоб підприємства зробили вагомий внесок у сталі управління ресурсами, нарощування стійкості та прогресу на шляху до циркулярної економіки. Глобальні зміни клімату і COVID-19 спричинили економічні проблеми та нові виклики, які потребують інноваційних рішень.

Шифр НБУВ: ВС68556

Економічна географія окремих країн (економіко-географічне країнознавство)

2.У.129. Основи соціально-економічної географії країн і регіонів світу: навч.-метод. посіб. / Т. Ємчук, О. Чубрей; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 163 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 86-89. — укр.

Розглянуто теоретичні та прикладні питання соціально-економічної географії країн та регіонів світу. Наведено інформацію щодо географічного положення країн і регіонів світу, регіональних економічних, географічних та соціальних особливостей країн Європи, Азії, Америки, Африки, Австралії та Океанії.

Шифр НБУВ: СО37737

Див. також: 2.У.143, 2.У.147

Економічна географія України

2.У.130. Механізм використання ресурсного потенціалу побутових відходів регіону на засадах кругової економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / О. В. Дзюбинська; Луцький національний технічний університет. — Луцьк, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено архітектуру моделі кругової економіки. Визначено підходи до класифікації ресурсного потенціалу регіону для відображення його взаємозв'язку з відходами. Обґрунтовано значення кругової економіки для розвитку ресурсного потенціалу відходів. Проаналізовано масштаб утворення відходів у розрізі регіонів країни. Досліджено існуючі практики поводження з відходами. Розглянуто роль підприємницького сектору у сфері поводження з відходами та стан використання ресурсного потенціалу відходів. Запропоновано методичний підхід діагностування трансформації регіонального середовища поводження з відходами до моделі кругової економіки й систематизовано інструментарій та підйоми розвитку механізму кругової економіки в сфері поводження з відходами. Розроблено пропозиції щодо активізації та підтримки підприємницького середовища регіону в сфері поводження з відходами на засадах інтегрованості соціально-економічних цілей. Удосконалено логістичний інструментарій механізму поводження з відходами в частині його зближення з принципами кругової економіки.

Шифр НБУВ: РА449008

2.У.131. Організаційно-економічне забезпечення формування стратегії соціально-економічного розвитку міст України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / С. В. Зеленський; Харківський нац. ун-т міськ. госп-ва імені О. М. Бекетова. — Харків, 2020. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальні питання вдосконалення організаційно-економічного забезпечення формування стратегії соціально-економічного розвитку міст України в умовах євроінтеграційних і децентралізованих трансформацій, які відбуваються. Досліджено теоретико-методичні основи формування стратегії розвитку міст. Доведено необхідність зміни парадигми управління й упровадження дієвих методів партисипативного проактивного стратегічного планування, які покращують рівень залучення стейкхолдерів. Запропоновано методичний підхід до формування стратегії стійкого розвитку міста на засадах стейкхолдер-орієнтованого підходу в частині уточнення моделей співпраці та ефективної їх взаємодії, який базується на розробленому інструментарії діагностики спектра домінуючих цінностей та ідентифікації стейкхолдерів. Розроблено комплекс організаційного забезпечення формування стратегії стійкого розвитку міст, який включає в себе адаптований набір управлінських методів та інструментів, стратегій співпраці та комунікації відповідно до наявного спектра цінностей зацікавленої сторони і наближає технологію стратегічного планування до європейських стандартів.

Шифр НБУВ: РА445677

2.У.132. Ресурсне забезпечення сталого регіонального розвитку: методологічно-практичні аспекти: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 / С. І. Богуславська; Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено та обґрунтовано теоретико-методологічні засади та розроблено практичні рекомендації щодо формування і ефективного використання ресурсного забезпечення для сталого регіонального розвитку. Сформовано інноваційний концепт ресурсного забезпечення сталого розвитку регіону на основі підходів щодо забезпечення конкурентних переваг та сталого розвитку регіонального господарського комплексу за рахунок створення і актуалізації організаційних компетенцій, системного та процесного підходів, використання інструментів математичного моделювання. Удосконалено трактування низки понять регіональної економіки, зокрема «ресурси регіональної економіки», «ресурсне забезпечення сталого розвитку регіону», «регіональний бенчмаркінг». Запропоновано концепцію створення комплексного інформаційно орієнтованого інструментарію підтримки прийняття рішень, що надає змогу забезпечити сталий розвиток регіональної економіки в усіх фазах економічного циклу; обґрунтовано методичний підхід до моніторингу даних, розроблено комплексну методику оцінки достатності регіональних ресурсів для забезпечення сталого розвитку регіонів України, що враховує рівень ресурсоємності регіональної економіки. Удосконалено підходи щодо обґрунтування взаємозв'язку між фазами економічного циклу, процедури стратегічного управління ресурсним забезпеченням регіону; методичний інструментарій прогнозування, оцінки та управління конфліктами стейкхолдерів з приводу викорис-

тання регіонального ресурсного забезпечення. Побудовано цільову стратегію розвитку регіону на основі концепції сталого розвитку, яка відображає його ресурсне забезпечення, цільову орієнтацію та пріоритети. Викладено комплексний підхід до організованої сукупності ресурсів, що зумовлює можливість функціонування господарюючих суб'єктів, стійкість і безперерйність економічних процесів в регіоні, реалізацію регіональних планів, програм, проектів, підтримання стабільного функціонування економічної системи регіону.

Шифр НБУВ: РА448129

2.У.133. Теоретико-методологічні засади забезпечення економічного розвитку регіонів України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 / О. І. Зварич; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Установлено й обґрунтовано теоретико-методологічні засади забезпечення економічного розвитку регіонів України, розроблено нову концепцію регіонального розвитку. Відповідно до концепції умовою економічного розвитку регіону є вміння створення нових знань і здібностей до їх циркуляції та абсорбції в економіці. Зазначено, що зміна концепції регіонального розвитку в напрямі нової економіки потребує не тільки інвестицій в основну інфраструктуру, але також розвитку людського капіталу й інституційного оточення. Побудовано модель взаємозв'язку економічного розвитку регіону та його інфраструктури — виробничої, соціальної і ринкової. Її реалізація показала існування тісного зв'язку між елементами інфраструктури й економічним розвитком регіонів. Це підтвердило гіпотезу ключової ролі регіональної інфраструктури в реалізації стратегії модернізації регіональної економіки. Запропоновано методичний підхід до визначення міри ефективності інноваційності в ієрархічному регіональному розрізі, який надав змогу визначити мультиплікатор інноваційності регіонів. Величина мультиплікатора показує позицію країни відносно ефективності використання інновацій у регіональному розрізі, а тому може слугувати орієнтиром для національної політики в даному питанні.

Шифр НБУВ: РА445064

Див. також: 2.Х.613

Територіальний поділ праці. Розміщення продуктивних сил

2.У.134. Активізація перспективного розвитку економіки України та її регіонів: зб. матеріалів I Всеукр. студент. наук.-практ. конф. (23 квіт. 2021 р., м. Ужгород) / ред.: В. В. Готра, В. О. Огородник, Я. Ю. Агій; ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т», Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Нац. ун-т «Львівська політехніка», Нац. ун-т «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Київський нац. ун-т технологій та дизайну, Сумський нац. аграр. ун-т, Харківський нац. техн. ун-т сільськ. госп-ва ім. Петра Василенка, Університет митної справи та фінансів, Національна академія управління. — Ужгород: Говерла, 2021. — 110 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні та прикладні засади активізації розвитку економіки України та її регіонів. Розглянуто фінансове й інституційне забезпечення інноваційного розвитку України. Висвітлено соціально-економічну суть кооперації. Розглянуто проблеми фіктивного капіталу в економіці України. Розкрито особливості та проблеми ціноутворення на підприємствах автомобільного транспорту. Запропоновано шляхи вдосконалення системи ціноутворення в будівельній галузі. Розглянуто економічний інтерес як мотиваційний механізм сільськогосподарської кооперації. Досліджено вплив коронавірусної кризи на бюджетну безпеку України. Висвітлено роль і юридичний статус Базельського комітету з банківського нагляду у сфері розвитку міжнародних фінансових відносин. Проаналізовано сучасні тенденції залучення іноземних інвестицій в Україну. Висвітлено проблемні аспекти вітчизняної електронної системи державних закупівель. Увагу приділено перспективам побудови міжнародної Карпатської рекреаційної інноваційної системи.

Шифр НБУВ: ВА852550

2.У.135. Антикризове управління регіональним розвитком: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / І. П. Петрук; Західноукраїнський Нац. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено наукові підходи до регіонального розвитку як об'єкта антикризового управління. З'ясовано особливості прояву кризових явищ на мезорівні. Верифіковано наукові засади для побудови моделі антикризового управління регіональним розвитком. Розвинуто організаційно-методичні підходи до оцінки рівнів соціально-економічного розвитку регіонів та моніторингу результативності антикризового управління ними. Поглиблено наукові підходи до використання кластерного аналізу в оцінюванні регіонального розвитку та реалізації інструментарію антикризового управління. На основі кластеризації регіонів за рівнем кризових загроз розроблено індивідуальні траєкторії розвитку регіонів з можливими багатокритеріальними моделями стратегічного антикризового управління ними. Вдосконалено інституційні

засади антикризового управління регіональним розвитком, розвинуто організаційно-методичні підходи до стратегічного аналізу, прогнозування регіонального розвитку, що надало змогу ідентифікувати наявні можливості і загрози для території й обґрунтувати на цій основі доцільний варіант стратегії регіонального розвитку.

Шифр НБУВ: RA448063

2.У.136. Інституціональні засади управління земельними ресурсами на різних рівнях територіально-галузевого розподілу: теорія та практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. П. Гаража; Поліський Нац. ун-т. — Житомир, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено процес розбудови інституціональних засад управління земельними ресурсами. Використано наступні методи дослідження: структурно-функціональний, монографічний, соціологічне опитування, кореляційно-регресійного аналізу, Монте-Карло, рейтингових оцінок економічного, моделювання, експертний. Розроблено теоретико-методологічні основи інституціональної складової управління земельними ресурсами на різних рівнях територіально-галузевого розподілу. Теоретичні ідеї та висновки розроблено в конкретні прикладні положення, що можуть бути використані у процесі управління земельними ресурсами, сприяючи досягненню соціально-економічних та екологічних цілей земельної політики. Запропоновано інтерпретацію теоретико-методологічного змісту інституціональних засад управління земельними ресурсами. Обґрунтовано теоретико-методологічні та науково-прикладні основи транспарентності державного управління земельними ресурсами як складової адміністративної та публічної комунікації органів влади та суспільства, а також запропоновано принципи такої комунікації. Розроблено методичний підхід до комплексного оцінювання інституціонального забезпечення територіально-галузевого управління земельними ресурсами шляхом визначення інтегрального показника результативності основних видів економічної діяльності на землях відповідних категорій за їх цільовим призначенням. Зазначено, що результати дослідження сприяють розвитку інституціональних засад управління земельними ресурсами на різних рівнях територіально-галузевого розподілу.

Шифр НБУВ: RA445720

2.У.137. Механізми управління соціально-економічним розвитком територіальних громад: [монографія] / І. Л. Гасюк, М. І. Баюк; Хмельницький регіональний центр підвищення кваліфікації. — Хмельницький: Мельник А. А., 2021. — 259 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 250-259. — укр.

Розглянуто системні засади соціально-економічного розвитку територіальних громад України в світлі євроінтеграційних процесів і концепції сталого розвитку. Висвітлено зміст механізмів управління соціально-економічним розвитком, увагу приділено їх класифікації та умовам предметного застосування у практичній діяльності органів місцевого самоуправління. Охарактеризовано та розкрито зміст викликів і загроз сталому соціально-економічному розвитку та на основі проведеного опитування посадових осіб органів місцевого самоуправління визначено фактори і передумови успішного сталого зростання територіальних громад. Окреслено актуальні аспекти практики управління соціально-економічними процесами: стратегічне планування, оцінка та прогнозування, контроль за виконанням завдань, програм і планів реалізації завдань сталого соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад України.

Шифр НБУВ: BA852136

2.У.138. Публічне управління регіональною політикою сталого розвитку в Україні: монографія / А. П. Лелеченко; ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». — Одеса: Гельветика, 2020. — 313 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 285-313. — укр.

Викладено результати наукових досліджень з актуальних питань публічного управління регіональною політикою сталого розвитку в Україні та світі. Сформульовано базові імперативи та стратегічні напрями його модернізації. Здійснено критичний аналіз досягнення 17 Глобальних Цілей та запровадження агрегованої системи оцінки сталого розвитку держави в умовах трансформаційних змін.

Шифр НБУВ: BA852123

2.У.139. Публічне управління регіональною політикою сталого розвитку в Україні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / А. П. Лелеченко; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2021. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади публічного управління регіональною політикою сталого розвитку та розроблено практичні рекомендації щодо запровадження новітніх підходів до її регулювання в сучасних умовах українського державотворення. Здійснено науковий аналіз існуючих концепцій сталого розвитку, досліджено онтологію та взаємозв'язок базових категорій феномену регіональної політики сталого розвитку, уточнено її цілі, проведено історичну етапізацію розвитку концептуальних основ сталого розвитку. Вивчено й узагальнено світовий досвід реалізації політики сталого розвитку, а також розроблено пропозиції щодо можливості його запровадження в Україні. Поглиблено розуміння ролі, місця, сфер відповідальності

та функцій органів місцевої влади щодо реалізації регіональної політики сталого розвитку. Удосконалено теоретичні підходи щодо визначення феномену «публічне управління регіональною політикою сталого розвитку». Доповнено теоретико-методологічні засади механізмів публічного управління регіональною політикою сталого розвитку. Сформульовано новий науковий термін та обґрунтовано окремі науково-практичні напрями у галузі науки «Державне управління» — «державне регулювання сталого розвитку» (Usustainable government administration). Запропоновано новий методологічний підхід щодо критеріального порівняльного аналізу особливостей реалізації державного управління, публічного адміністрування та державного регулювання сталого розвитку. Представлено концептуальну модель державного регулювання регіональної політики сталого розвитку України. Наведено структурно-логічну схему архітектури публічного управління сталим розвитком регіонів. Удосконалено розробку й процедуру здійснення критичного аналізу діяльності міжнародних, регіональних та державних інституцій на шляху досягнення глобальних Цілей сталого розвитку до 2030 р. Розроблено концептуальні засади поетапного запровадження в Україні універсальної комплексної агрегованої системи оцінки стану сталого розвитку.

Шифр НБУВ: RA448516

2.У.140. Розвиток регіональних економічних систем на інноваційних засадах: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 / Г. М. Мельниченко; Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні підходи до розвитку регіональних економічних систем на інноваційних засадах, визначено особливості еволюції та тенденції інноваційної модернізації регіональної економічної системи, запропоновано методику формування регіональної інноваційної системи. Досліджено методичний підхід до оцінки та розроблено методику оцінки розвитку інноваційної діяльності регіональних економічних систем, що надало змогу класифікувати господарюючі суб'єкти за рівнем інноваційної діяльності в масштабах регіону. Запропоновано механізм управління інноваційним розвитком регіональних економічних систем, який відображає взаємозв'язок всіх інструментів і процесів у внутрішньому середовищі й їх участь в процесах трансформації економічної системи. Надано рекомендації зі стратегічного планування інноваційного розвитку регіональних економічних систем, на основі застосування технології Форсайта та концепції параметрів порядку, розроблено й обґрунтовано парадигму конвергентного розвитку регіонів, на основі якої сформовано модель управління інноваційним розвитком регіональної економічної системи. Запропоновано методичний підхід до формування стратегічної програми інноваційного розвитку регіональної економічної системи та розроблено модель регіональної системи трансферу технологій та дифузії інновацій.

Шифр НБУВ: RA448127

2.У.141. Удосконалення інфраструктурного забезпечення регіональних інвестиційно-інноваційних процесів на основі їхнього оцінювання: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 / І. В. Моргачов; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 36 с.: рис. — укр.

Досліджено суть і особливості регіональних інвестиційно-інноваційних процесів та сформовано концепт їх підтримки. Концептуалізовано суть, структуру та умови інфраструктурного забезпечення регіональних інвестиційно-інноваційних процесів. Обґрунтовано підходи до регулювання регіональних інвестиційно-інноваційних процесів, їх проблеми, чинники та перспективи розвитку. Розвинуто термінологічний базис інфраструктурного забезпечення регіональних інвестиційно-інноваційних процесів. Досліджено структуру складових інфраструктурного забезпечення регіональних інвестиційно-інноваційних процесів. Уточнено суть, класифікацію, функції та особливості функціонування регіональних науково-технічних систем у інфраструктурному забезпеченні регіональних інвестиційно-інноваційних процесів. Удосконалено теоретико-методологічні засади аналізу й оцінювання регіональних інвестиційно-інноваційних процесів на основі формування системи показників оцінювання регіональних інвестиційно-інноваційних процесів. Розвинуто інструментарій оцінювання регіональних інвестиційно-інноваційних процесів на основі виокремлення показників інвестиційної ємності регіону. Визначено напрями вдосконалення забезпечення регіональних інвестиційно-інноваційних процесів на основі високотехнологічно самозайнятого населення.

Шифр НБУВ: RA445437

2.У.142. Фінансово-інвестиційне забезпечення розвитку територіальних громад в умовах адміністративно-територіальної реформи: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 / З. О. Сірик; НАН України, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього. — Львів, 2021. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто процеси та механізми фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад. Обґрунтовано теоретико-методологічні та науково-методичні засади функціонування системи фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад в умовах адміністративно-територіальної

реформи та розроблено практичні рекомендації щодо її удосконалення. Застосовано методи: абстрактно-логічний, теоретичне узагальнення, порівняння, історичний та логічний, систематизація та групування, графічний, аналіз та синтез, економіко-статистичний аналіз та групування, стратегічний аналіз, програмно-цільовий, побудова алгоритму. Вперше обґрунтовано концепцію формування системи фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад в умовах реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Сформульовано методологічний підхід до дослідження процесів фінансово-інвестиційного забезпечення розвитку територіальних громад виходячи із засад фінансово-бюджетної децентралізації. Здійснено методологічне обґрунтування дослідження інвестиційної спроможності територіальних громад, яке включає концептуалізацію цього поняття та методичний підхід до оцінювання інвестиційної спроможності територіальних громад. Удосконалено наукові положення щодо обґрунтування ролі управлінського чинника, що, на відміну від усталених, передбачають його розгляд як елемента інвестиційного потенціалу територіальних громад з визначенням шляхів ефективності використання управлінського чинника у процесі практичної реалізації завдань з фінансово-інвестиційного забезпечення місцевого самоврядування на базовому рівні адміністративно-територіального устрою, концептуальну модель територіальної згуртованості у розвитку громад, суть якої полягає у застосуванні організаційно-економічних заходів щодо посилення участі суб'єктів економічної діяльності на території громади у вирішенні її інвестиційних завдань. Розглянуто систематизацію інвестиційних проектів та заходів відповідно до повноважень територіальних громад у сфері місцевого самоврядування за джерелами фінансування. Розкрито наукові підходи до встановлення причинно-наслідкових зв'язків процесу реформування адміністративно-територіального устрою та можливих ризиків, теоретико-методичні підходи до удосконалення механізму міжбюджетних відносин, які спрямовано на мінімізацію або усунення диспропорцій у розвитку територіальних громад.

Шифр НБУВ: РА448682

2.У.143. Planowanie strategiczne rozwoju obszary wiejskich przykiad Ukrainy i Polski: [monografia] / I. Kostarska. — Iwano-Frankowsk: Foliant, 2021. — 144 s.: ryc., tab. — Bibliogr.: с. 129-137.

Висвітлено проблеми розвитку сільських територій та їх специфічні умови в Україні та Польщі. Представлено діагностику та оцінку сучасного стану сільських територій та сільського господарства в двох країнах. Визначено необхідні умови для подальшого розвитку сільських територій в контексті європейського досвіду. Наведено рекомендації для подальшого стратегічного розвитку, що є прикладною цінністю роботи. Важливою частиною є виклад теоретичних основ та принципів розвитку, а також проблем реалізації стратегії розвитку для територіальних одиниць з точки зору вирішення проблем та активізації процесів. Висвітлено напрями розвитку сільських територій на тлі порівняльного аналізу ситуації в Польщі та Україні. В межах діагностики проведено порівняння сільських територій двох країн. Сільські райони відіграють важливу роль у функціонуванні економіки двох країн. Вони демонструють велику диференціацію щодо існуючого природного потенціалу для розвитку і спеціалізації сільськогосподарського виробництва.

Шифр НБУВ: ІВ228430

Див. також: 2.У.304

Географія окремих галузей народного господарства

2.У.144. Активізація зовнішньоекономічної діяльності регіону в умовах єврорегіонального співробітництва: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / О. З. Зелінська; Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. — Луцьк, 2021. — 21 с.: рис. — укр.

Розкрито концептуальні засади активізації зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) регіону в умовах єврорегіонального співробітництва. Проведено аналіз зарубіжного досвіду єврорегіонального співробітництва та розвитку ЗЕД. Удосконалено методичний підхід до діагностики ЗЕД регіону в умовах єврорегіонального співробітництва. Визначено особливості ЗЕД в Україні та її регіонах. Проаналізовано розвиток єврорегіонального співробітництва за участю регіонів України. Здійснено оцінку ЗЕД регіону в умовах єврорегіонального співробітництва. Визначено стратегічні орієнтири активізації ЗЕД з урахуванням досвіду єврорегіонального співробітництва країн ЄС. Удосконалено механізм активізації та обґрунтовано рекомендації щодо розширення форм активізації ЗЕД в умовах єврорегіонального співробітництва.

Шифр НБУВ: РА448167

2.У.145. Економічна безпека автотранспортного комплексу регіону в умовах поглиблення інтеграційних процесів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / О. Є. Козін; Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника. — Івано-Франківськ, 2021. — 20 с.: табл. — укр.

Одержано результати вирішення важливого наукового завдання щодо оцінювання стану та забезпечення економічної безпеки

автотранспортних комплексів у регіонах України. Розкрито зміст поняття «економічна безпека автотранспортного комплексу». Визначено рівні економічної безпеки автотранспортного комплексу регіону. Інструментарій підходу передбачає розмежування рівнів економічної безпеки виходячи з терміну протидії загрозам. Визначено функціональні компоненти автотранспортного комплексу регіону у розрізі формування системи його економічної безпеки. Розроблено методичний підхід до оцінювання рівня економічної безпеки автотранспортного комплексу регіону, що дозволяє визначити пріоритетні заходи щодо забезпечення автотранспортного комплексу регіону на базовому рівні. Розроблено організаційний підхід до забезпечення фінансової спроможності представників автотранспортних комплексів регіонів. Він базується на створенні недержавних об'єднань на регіональному рівні, їм доручено створення фондів гарантування фінансової спроможності автоперевізників регіону, що є їх членами.

Шифр НБУВ: РА448478

2.У.146. Механізми державного регулювання розвитку курортно-рекреаційної сфери регіонів постраждалих від аварій на ЧАЕС: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. В. Камінецький; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичні засади і розроблено практичні рекомендації з метою вдосконалення механізмів державного регулювання розвитку курортно-рекреаційної сфери регіонів, постраждалих від аварій на ЧАЕС. Узагальнено теоретичні засади виникнення й становлення феномену державного регулювання розвитку курортно-рекреаційної сфери. Розкрито суть і функції державного регулювання курортно-рекреаційної сфери, а також визначено його місце в рекреаційному комплексі. Досліджено сучасні механізми державного регулювання розвитку курортно-рекреаційної сфери регіонів, постраждалих від аварій на ЧАЕС. Вивчено зарубіжний досвід розвитку курортно-рекреаційної сфери регіонів, постраждалих від природних і техногенних катастроф. Здійснено аналіз сучасного стану курортно-рекреаційної сфери Житомирської обл. Обґрунтовано й розроблено типову модель удосконалення механізмів державного регулювання розвитку курортно-рекреаційної сфери регіонів, постраждалих від аварій на ЧАЕС, та запропоновано Дорожню карту реалізації політики державного регулювання розвитку курортно-рекреаційної сфери Житомирської обл.

Шифр НБУВ: РА448515

2.У.147. Організаційно-економічне забезпечення розвитку українсько-польського транскордонного регіону: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05 / М. М. Янків; НАН України, Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». — Львів, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процеси організаційно-економічного забезпечення розвитку українсько-польського транскордонного регіону. Розроблено теоретико-методичні засади розвитку українсько-польського транскордонного регіону та напрацьовано практичні рекомендації щодо удосконалення механізмів його забезпечення. Застосовано методи: історичний, аналіз і синтез, абстрактно-логічний, індукція і дедукція, економіко-статистичні, узагальнення, порівняння, групування, структурно-функціональний, системний та синергетичний, економіко-математичне моделювання, стратегічний аналіз, графічна візуалізація. Удосконалено дефініцію поняття «транскордонний регіон», яке визначено як територіально цілісне, організаційно і економічно сформоване утворення двох або більше прикордонних регіонів країн, розмежованих спільним кордоном, яке характеризується взаєморозумінням, взаємовигідністю зв'язків та відносин у різних сферах суспільних та економічних інтересів; систему організаційно-економічного забезпечення транскордонного регіону, яку запропоновано формувати з трьох основних блоків: адміністративно-управлінського, організаційно-фінансового та інституційно-організаційного, взаємодія яких надає змогу розробляти ефективні механізми транскордонної співпраці; науково-методичні засади поділу транскордонних регіонів на слабоінтегровані, напівінтегровані й сильно інтегровані; механізм фінансово-організаційного забезпечення транскордонного регіону, який представлено як сукупність елементів, поєднання яких в контексті фінансових джерел, інструментів, форм і важелів спрямоване на досягнення цільових орієнтирів, синергії та транскордонного ефекту і відображає їх взаємодію, процес акумулювання фінансових ресурсів для реалізації завдань функціонування транскордонного регіону, моніторинг й контроль за використанням коштів.

Шифр НБУВ: РА448729

2.У.148. Систематика і оцінка рекреаційно-туристичного потенціалу регіону на засадах географічного середовища та рекреаційних кластерів: автореф. дис. ... д-ра геогр. наук: 11.00.02 / В. А. Сич; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів, 2021. — 40 с.: табл., рис. — укр.

Вірішено актуальну наукову проблему розроблення методологічних засад досліджень рекреаційно-туристичного потенціалу регіону за його рекреаційним середовищем. Середовищний підхід поєднує компонентні та інтегральні оцінки рекреаційно-туристичного потенціалу (РТП) і змістовно поглиблює його

характеристики за складовими середовищами — природним, соціальним, економічним, антропогенним тощо. Визначено участь рекреаційно-туристичної діяльності (РТД) у розвитку соціоприродних видів господарської діяльності, які формують новий сектор на рівні національної економіки та міжгалузеві комплекси РТД — на регіональному рівні. Розроблено схему регіонального міжгалузевого комплексу РТД, в якій поєднано комерційні та некомерційні різновиди рекреаційної діяльності з усіма її формами. Запропоновано напрями класифікації та оцінки РТП; поряд з традиційними — компонентно-ресурсною та функціональною класифікаціями умов і ресурсів туризму та рекреації, представлено загальну методичну схему класифікації та оцінки РТП, що комплексно розглядає всі складові РТД. Як базову одиницю такої систематики запропоновано застосовувати УРекреаційний кластерФ, що являє собою характерне поєднання на певній території видів і форм РТД та компонентних умов і ресурсів, що їх забезпечують. Обґрунтовано нові можливості характеристики РТП регіону на методологічних засадах географічного середовища та розроблено таксономію форм територіальної організації РТД на основі рекреаційних середовищ. На прикладі Українського Причорномор'я показано планувальні можливості зіставної характеристики природного каркасу екологічної безпеки та геопросторової організації населення і господарства регіону.

Шифр НБУВ: РА448654

2.У.149. Фінансове забезпечення житлово-комунального господарства територіальних громад в умовах децентралізації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / В. В. Лаврик; Сумський державний університет. — Суми, 2021. — 22 с.: рис. — укр.

Уточнено змістовну суть і специфіку понять фінансового забезпечення як цілісної системи організації фінансових відносин, пов'язаної із формуванням та використанням фінансових ресурсів на основі відповідних форм, джерел та інструментів її реалізації, з метою створення умов для ефективного функціонування підприємств шляхом вирішення завдань, спрямованих на забезпечення відповідної фінансової стратегії їх розвитку, та фінансових ресурсів підприємств житлово-комунального господарства України як сукупності грошових доходів і надходжень, що формуються з диверсифікованих джерел й акумулюються у відповідних фондах та у нефондовій формі й спрямовуються на фінансування виробництва і постачання необхідного обсягу житлово-комунальних послуг, виконання фінансових зобов'язань та забезпечення розширеного відтворення з метою підвищення ефективності їх фінансово-господарської діяльності й конкурентоспроможності наданих послуг. Розроблено науково-методичний підхід до оцінювання інтегрального індексу тарифного навантаження населення України. Вдосконалено методичні засади визначення потенційних обсягів бюджетних фінансових ресурсів територіальних громад на потреби житлово-комунального господарства. Вдосконалено теоретико-методичний підхід оцінювання впливу соціально-економічних показників на індекс тарифного навантаження. Досліджено концептуальні засади формування системи фінансового забезпечення діяльності підприємств житлово-комунального господарства. Розроблено методичний інструментарій діагностики рівня фінансово-економічної безпеки підприємств житлово-комунального господарства.

Шифр НБУВ: РА448612

2.У.150. Формування механізмів публічного управління в сфері міждержавного регіонального співробітництва України: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / А. В. Шевченко; Інститут законодавства Верховної Ради України. — Київ, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Вирішено важливе науково-практичне завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад і вдосконаленні процесу формування механізмів публічного управління в сфері міждержавного регіонального співробітництва України в умовах децентралізації та інтеграції. У ході дослідження проаналізовано теоретичні, практичні та організаційні питання формування механізмів державного управління та регулювання на регіональному та субрегіональному рівнях, систематизовано науково-методичні підходи до оцінки ефективності таких механізмів.

Шифр НБУВ: РА445563

2.У.151. Формування регіональної політики регулювання інноваційного розвитку сфери туризму: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05 / О. Г. Підвальна; Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Київ, 2021. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Розширено наукове бачення інноваційного розвитку сфери туризму. Розвинуто теоретико-методологічне обґрунтування функціонування та розвитку сфери туризму. Запропоновано концептуальні основи політики інноваційного розвитку сфери туризму в регіоні та розроблено інноваційні напрями регулювання регіональної рекреаційно-туристичної галузі. Узагальнено концептуальні положення сфери туризму як складовою національної економіки. Систематизовано наукові теорії та сформовано уявлення стосовно «інноваційної ідеї», «інноваційного проекту», «інноваційної інфраструктури» та «інноваційного потенціалу» розвитку сфери туризму. Визначено суть інноваційної діяльності як створення унікального або модифікованого туристичного продукту. Обґрунтовано умови формування та розвитку сфери туризму

регіону й окреслено суть зовнішніх і внутрішніх, статичних і динамічних чинників. Узагальнено наукові підходи до визначення принципів стійкого розвитку сфери туризму. Встановлено особливості взаємодії сфери туризму з соціально-економічною системою регіону. Систематизовано теоретико-методологічні підходи до аналізу функціонування регіонального ринку туристичних послуг. Виокремлено позитивні та негативні аспекти взаємодії сфери туризму з соціально-економічною системою регіону. Обґрунтовано теоретичні основи формування інноваційного кластеру. Розроблено методологічні засади процесів регулювання інноваційної діяльності на різних просторових і функціональних рівнях туристичних систем. Здійснено аналіз сучасного етапу розвитку суб'єктів туристичної діяльності. Розроблено концептуальна модель парадигми інноваційного розвитку туризму в регіоні. Запропоновано стаціонарну та синергетичну моделі інноваційного розвитку туризму в регіоні. Обґрунтовано теоретичні та методичні рекомендації щодо ефективності розвитку агротуристичної діяльності в регіоні.

Шифр НБУВ: РА448128

Бухгалтерський облік та аудит

Облік та аудит в окремих країнах

2.У.152. Міжнародні стандарти обліку та звітності: підручник / А. І. Крисоватий, В. М. Панасюк, І. В. Мельничук, Т. Г. Бурденюк; ред.: А. І. Крисоватий, В. М. Панасюк. — Тернопіль: Економічна думка, 2021. — 579 с.: рис. — Бібліогр.: с. 523-525. — укр.

Розкрито теоретичні та практичні засади відображення обліково-аналітичних даних, порядок формування та подання фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Охарактеризовано сучасні процеси запровадження системи єдиних глобальних стандартів фінансової звітності, їх узгодження й удосконалення. Розглянуто питання використання фінансової й управлінської інформації суб'єктів звітування для прийняття економічних рішень щодо бізнес-партнерства, оцінки виробничої, фінансової, інвестиційної діяльності та ймовірних перспектив розвитку компанії. Висвітлено особливості застосування творчого підходу й особистого професійного судження при обґрунтуванні вибору методу оцінки, обліку та прийняття розкриття інформації у звітності з-поміж багатоваріантності правил і процедур МСФЗ та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) (IAS-IFRS).

Шифр НБУВ: СО37799

2.У.153. Теоретичні та методичні засади формування правової компетентності майбутніх фахівців з обліку й оподаткування у системі неперервної освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / С. С. Пугач; Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. — Вінниця, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Науково аргументовано та розроблено концептуально-методологічні засади формування правової компетентності майбутніх фахівців з обліку й оподаткування в системі неперервної освіти. Підтверджено, що їх підготовка набуває ефективності, якщо здійснюється відповідно до визначених теоретичних і методичних засад дослідження. Розкрито суть і зміст сформованості правової компетентності майбутніх фахівців з обліку й оподаткування, визначено компоненти (когнітивний, мотиваційний, діяльнісний, рефлексивний та інформаційно-логічний), критерії, показники та рівні її сформованості. Обґрунтовано педагогічні умови формування правової компетентності майбутніх фахівців з обліку й оподаткування в системі неперервної освіти. Теоретично розроблено й експериментально перевірено комплексну структурно-функціональну модель формування їх правової компетентності та чотири взаємозв'язаних і взаємозалежних структурних моделі професійно орієнтованого освітнього середовища для формування правової компетентності учнів, бакалаврів, магістрів і фахівців на етапі післядипломної освіти (підвищення кваліфікації).

Шифр НБУВ: РА445054

Бухгалтерський облік в Україні

2.У.154. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія», 28 травня 2021 р.: [тези доп.] / ред.: S. Bartosiewicz, D. Henning, Z. Korzeb, S. Szmítka, N. Vovchuk, T. Wascinski, M. I. Bondar, I. Я. Даньків, О. А. Петрик, М. С. Пушкар; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль: ЗУНУ, 2021. — 174 с.: рис., табл. — укр.

Вміщено праці з актуальних проблем і основних напрямків розвитку обліку, контролю, аналізу, аудиту та оподаткування відповідно до потреб управління підприємствами, установами, організаціями. Акцентовано увагу на найбільш характерних тенденціях, закономірностях і перспективах використання новітніх

напрямі розвитку обліково-аналітичної системи в Україні та світі. Розкрито дефініції інформаційного простору, інформаційного поля та інформаційного середовища обліку. Окреслено онтологічну верифікацію обґрунтованості віднесення інвентаризації до методу бухгалтерського обліку. Охарактеризовано суть, принципи та критерії вибору стратегій зовнішньоекономічної діяльності. Увагу приділено діджиталізації систем бухгалтерського обліку на промислових підприємствах. Наведено обробку облікової інформації в умовах інформаційних технологій для системи управління підприємством. Проаналізовано використання виробничих запасів підприємства та оцінка їх ефективності.

Шифр НБУВ: ВА852587

2.У.155. Облік, аналіз, аудит і оподаткування: навч.-метод. посіб. / А. І. Вергун, Т. В. Косташ, Т. М. Ковальчук, М. А. Проданчук, І. І. Никифорак; ред.: Т. М. Ковальчук; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Рута, 2021. — 315 с. — Бібліогр.: с. 310-315. — укр.

Викладено систему тестових завдань різного ступеня складності з обов'язкових навчальних дисциплін циклу професійної підготовки спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Розроблені тестові завдання можуть бути використані з метою перевірки та закріплення набутих у ході навчального процесу знань як під час приведення практичних занять, так і для самостійної роботи студентів.

Шифр НБУВ: ВА852612

Див. також: 2.У.209

Бухгалтерський облік у галузях народного господарства

2.У.156. Аналіз та контроль фінансової звітності бюджетних установ України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / О. Л. Кононенко; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні та науково-практичні засади аналізу та контролю фінансової звітності бюджетних установ України. Використано методи — загальнонаукові та емпіричні: морфологічний аналіз, дедуктивний метод; системний підхід, метод цілепокладання, структурно-функціональний метод, ієрархічне упорядкування, статистичний аналіз, абстрактно-логічний аналіз; порівняння, групування, методи аналізу та синтезу; метод логічного узагальнення. Результати реалізовано шляхом поглиблення організаційно-методичних засад аналізу та контролю фінансової звітності бюджетних установ, які у сукупності забезпечують своєчасне й ефективне прийняття управлінських рішень. Зазначено, що новизна полягає у поглибленні теоретичних засад аналізу та контролю фінансової звітності бюджетних установ України й удосконаленні методичних підходів та положень їх проведення.

Шифр НБУВ: РА445748

2.У.157. Облік в управлінні музейними предметами і колекціями: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / О. М. Герасименко; «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана», ДВНЗ. — Київ, 2021. — 22 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретичні й організаційно-методичні засади обліку в управлінні музейними предметами та колекціями у складі активів спадщини. Поглиблено обліково-економічну характеристику активів спадщини та обґрунтовано доцільність їх узагальнення окремим обліково-економічним поняттям. Запропоновано, у процесі з'ясування сутнісних ознак музейних предметів і колекцій, порядок їх ідентифікації у складі активів спадщини та доповнено класифікацію для цілей бухгалтерського обліку. Вдосконалено нормативно-правове забезпечення обліку музейних предметів і колекцій через розробку структури й окремих положень Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі «Активи спадщини» та заходів, спрямованих на його гармонізацію з чинними нормативно-правовими актами. Висвітлено підходи до визнання й оцінки музейних предметів і колекцій, які ґрунтуються на врахуванні корисності інформації про такі активи та її відповідності запитам користувачів. Розвинуто організаційно-методичні засади аналітичного та синтетичного обліку музейних предметів і колекцій. Систематизовано практичні питання інвентаризації музейних предметів і колекцій для посилення контрольних функцій управління. Сформовано концепцію подання музейних предметів і колекцій у звітності з наведенням переліку фінансової та нефінансової інформації й описом порядку її відображення.

Шифр НБУВ: РА448919

2.У.158. Облік та аналіз фінансових результатів основної діяльності будівельних підприємств: методологія й організація: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09 / О. В. Павелко; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вирішенню наукової проблеми, пов'язаної з удосконаленням та розвитком теорії й методології, а також організаційно-практичних засад обліку й аналізу фінансових результатів основної діяльності будівельних підприємств. Уточнено економічну суть прибутку будівельного підприємства. Розвинуто класифікацію фінансових результатів, яку покладено

в основу сформованого робочого плану рахунків з їх обліку. Удосконалено систему документування фінансових результатів основної діяльності будівельних підприємств. Доведено доцільність складання Звіту про доходи, витрати та фінансові результати основної діяльності будівельних підприємств, розроблено Методичні рекомендації щодо його заповнення. Виокремлено додаткові показники фінансової звітності, складеної за МСФЗ та П(С)БО, обґрунтовано порядок їх формування. Розроблено інтегрований звіт будівельного підприємства в частині фінансових результатів і нефінансових показників та представлено методичку його складання. Запропоновано матриці врахування впливу запитів економічних інституцій на формування облікової політики. Презентовано порядок проведення аналізу фінансових результатів будівельних підприємств за комплексним та цілеорієнтованим підходом.

Шифр НБУВ: РА445817

2.У.159. Облік у бюджетних установах: навч. посіб. для студентів ден. та заоч. форми навчання спец. 071 «Облік і оподаткування» / А. С. Колесніченко; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 181 с.: табл. — Бібліогр.: с. 123-128. — укр.

Викладено основні поняття й особливості обліку та звітності бюджетних установ відповідно до діючої нормативно-правової бази в державному секторі. Розкрито суть і порядок відображення господарських операцій з виконання кошторисів і визначення результатів за загальним та спеціальним фондом. Наведено розв'язання завдань до окремих практичних ситуацій, сформовано теоретичний глосарій термінів, які вживають у бухгалтерському обліку і звітності в галузі впровадження системи обліку в державному секторі, та перелік нормативно-правових актів з цих питань.

Шифр НБУВ: ВА851953

2.У.160. Обліково-аналітичне забезпечення управління економічною активністю підприємств торгівлі: теорія, методологія, практика: монографія / Н. Б. Кашена; Харківський державний університет харчування та торгівлі. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 388 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 300-348. — укр.

Увагу приділено виявленню проблемних аспектів формування обліково-аналітичного забезпечення управління економічною активністю підприємств торгівлі та науковому обґрунтуванню методологічних положень щодо їх вирішення з урахуванням динамічних змін бізнес-середовища та зростаючих інформаційних потреб стейкхолдерів. Обґрунтовано теоретичний базис, розроблено методологічні й організаційні положення, науково-методичні й інструментарій та практичні рекомендації щодо обліково-аналітичного забезпечення управління економічною активністю підприємств торгівлі, що, на відміну від існуючих, сприяють формуванню єдиного інформаційного простору релевантних даних, орієнтованих на задоволення інформаційних запитів користувачів усіх рівнів і досягнення стратегічних цілей соціо-еколого-економічного розвитку підприємств торгівлі за рахунок модернізації обліково-аналітичних і контролінгових технологій, підвищення рівня економічної активності та вартості бізнесу.

Шифр НБУВ: ВА851918

2.У.161. Обліково-контрольне забезпечення реструктуризації підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / І. Ю. Предко; Державна служба статистики України, Національна академія статистики, обліку та аудиту. — Київ, 2020. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Поглиблено теоретичні й організаційно-методичні засади обліково-контрольного забезпечення реструктуризації на підприємствах України у звичайних умовах господарювання та в умовах загрози банкрутства. Введено поняття «реструктуризація діяльності з метою запобігання банкрутству» для цілей обліково-контрольного забезпечення діяльності суб'єктів господарювання України в умовах ризик-орієнтованого управління. Поглиблено визначення поняття «обліково-контрольне забезпечення». Висвітлено економічну суть поняття «резерви», що трактується як наявність потенційних можливостей підвищення ефективності операційної та інвестиційної діяльності підприємства. За допомогою моделювання як додаткового елемента методу бухгалтерського обліку побудовано варіативну модель обліково-контрольного забезпечення реструктуризації другого типу. Вдосконалено елементи організації та методики обліково-контрольного забезпечення процесу реструктуризації. Пропозиції щодо змін в організаційно-методичному забезпеченні процесу реструктуризації на підприємствах України відображено у внутрішньому стандарті «Про порядок бухгалтерського обліку та контролю резервів на реструктуризацію».

Шифр НБУВ: РА445854

2.У.162. Управлінський облік: підручник / О. В. Фомина, О. А. Мошківська, О. О. Августова, Д. В. Головіна, О. М. Ромашко, І. К. Шушакова; ред.: О. В. Фомина; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. — 227 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 225-227. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні аспекти методики й організації управлінського обліку. Розглянуто управлінський облік в системі менеджменту. Наведено класифікацію затрат і доходів підприємств. Розкрито особливості застосування методів і прийомів у процесі обліку затрат з метою їх оптимізації. Висвітлено питання використання облікових даних для ефективного бюджетування діяльності підприємств. Увагу приділено питанням формування управлінської звітності з метою прийняття ефективних рішень в різних бізнес-процесах.

Шифр НБУВ: ВА852547

2.У.163. Фінансовий облік: підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Н. В. Починок, Р. В. Романів; Західноукраїнський Нац. ун-т. — Вид. 2-ге, допов. та перероб. — Тернопіль: ЗУНУ, 2020. — 481 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 481. — укр.

Визначено загальні принципи бухгалтерського обліку, облік активів, капіталу та зобов'язань. Розкрито господарські процеси та пов'язані з ними облік витрат, доходів діяльності, фінансових результатів та їх оподаткування. Описано форми та порядок складання фінансової звітності, звітності про управління, умови переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності.

Шифр НБУВ: СО37804

Див. також: 2.У.154

Аудит в Україні

2.У.164. Контроль у неприбуткових організаціях / А. Толмачова // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 2. — С. 87-97. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Досліджено теоретичні підходи щодо сутності та класифікаційних форм контролю в неприбуткових організаціях. Окреслено мету контролю діяльності неприбуткових організацій, що надало змогу виокремити й систематизувати його суб'єкти та об'єкти. Визначено особливості обліку в неприбуткових організаціях і запропоновано класифікаційну модель контролю у таких установах.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.165. Організаційно-методичне забезпечення внутрішнього аудиту в системі державного фінансового контролю: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / О. Ю. Пушкарьова; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретичних, організаційних та методичних положень діяльності з внутрішнього аудиту в державному секторі економіки як складової системи державного фінансового контролю. Поглиблено генезис системи державного фінансового контролю з окресленням в ній функції і ролі внутрішнього аудиту. Опрацьовано нормативно-правове забезпечення внутрішнього аудиту в державному секторі економіки. Удосконалено методичні підходи до організації та діяльності служби внутрішнього аудиту в державному секторі економіки. Уточнено методичне забезпечення процесу планування діяльності з внутрішнього аудиту й обґрунтовано шляхи оптимізації цього процесу. Запропоновано методику оцінювання якості внутрішнього аудиту на підставі виокремлених показників та критеріїв. Розроблено програму обов'язкового підвищення знань внутрішніми аудиторами в розрізі основних рівнів професійного досвіду та запропоновано 7-ми ступеневу модель рівнів професійної компетентності внутрішніх аудиторів.

Шифр НБУВ: РА445819

2.У.166. Організація та методологія контролю якості аудиторських послуг: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09 / М. М. Василюк; Державна служба статистики України, Національна академія статистики, обліку та аудиту. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Мета дослідження — розробка методологічних, організаційних засад і практичних рекомендацій щодо контролю за якістю аудиторських послуг та комплексної системи оцінки якості аудиторських послуг. Уперше: окреслено шляхи застосування стандартів ISO для цілей контролю за якістю аудиторських послуг, що сприятиме стандартизації контрольних заходів під час аудиту; побудовано матричну модель оцінки якості аудиторських послуг зовнішніми контролерами, що підвищує інформативність оцінки; розроблено комплекс заходів оцінки якості аудиторських послуг для різних суб'єктів аудиту, що забезпечує збалансованість дій зовнішніх і внутрішніх контролерів за якістю аудиту; удосконалено організаційні заходи щодо забезпечення якості аудиту та аудиторських послуг через визначені зміни інституціонального середовища, що підвищує об'єктивність оцінки якості; напрямки розвитку процедурного забезпечення професійних етичних принципів як чинників якості; класифікацію ризиків аудиту, що сприяє удосконаленню системи контролю за якістю; організаційне забезпечення контролю за якістю аудиторських послуг, що надає змогу враховувати новітні зміни законодавства щодо контролю за якістю; методологію зовнішнього контролю за якістю аудиторських послуг через розвиток його процедурного забезпечення, що надає змогу систематизувати дії зовнішніх контролерів за якістю аудиту з огляду на оновлення законодавства;

методологічні основи процедурного забезпечення внутрішнього контролю за якістю, що сприяє обґрунтуванню дій аудиторів під час надання різних видів послуг; документальне забезпечення контролю за якістю аудиту, що уможливило формування єдиних базових вимог до організації та методики внутрішньофірмового контролю за якістю аудиту; набули подальшого розвитку: дефініція «якість послуг» у сучасному бізнес-середовищі, яка експлуатована на якість професійних аудиторських послуг; ідентифікація чинників впливу на якість аудиторських послуг, що сприяє уніфікації аудиторських процедур оцінки якості для суб'єктів аудиторської діяльності; систематизація найбільш запитуваних аудиторських та неаудиторських послуг; дослідження процесу організації контролю за якістю зовнішніми контролерами, що надає змогу запропонувати зміни до процедурного забезпечення контрольних заходів; стандартизація системи внутрішнього контролю через удосконалення внутрішніх стандартів «Політики та процедури системи внутрішнього контролю якості аудиторської діяльності» з урахуванням новітніх змін законодавства, що надало змогу забезпечити єдиний методичний підхід до організації контролю за якістю аудиту.

Шифр НБУВ: РА445302

Див. також: 2.У.154-2.У.156, 2.У.209, 2.У.212, 2.У.256

Світова економіка

2.У.167. Глобалізація: співвідношення міжнародних та національних економічних інтересів під впливом нових викликів: матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., 9 квіт. 2021 р. / ред.: Т. В. Деркач; Міжнародний гуманітарний університет, Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Академія громадських наук Китайської Народної Республіки, Технічний освітній інститут Західної Македонії, Вища школа економіки, Білоруський державний університет, Комратський державний університет, Західно-Казахстанський аграрно-технічний ун-т імені Жангир хана, Киргизький нац. аграр. ун-т ім. К. І. Скрябіна. — Одеса: МГУ, 2021. — 95 с.: рис. — укр.

Проаналізовано специфічні напрями альтернативного інвестування у сучасному світі. Досліджено регіональну складову сучасної системи міжнародних конкурентних відносин. Висвітлено шляхи забезпечення стабільної діяльності промислових підприємств в умовах коронавірусних викликів. Розкрито стратегічні імперативи розвитку відносин групи 4G та України. Удосконалено системи управління персоналом в лікувально-профілактичній установі. Увагу приділено сфері туризму в умовах цифрової трансформації. Висвітлено суть існуючих підходів в теорії інноваційно-інвестиційного розвитку для України. Досліджено значення інтеграції енергетичних мереж в процесі переходу до низьковуглецевої економіки. Охарактеризовано демографічні ризики України в умовах інтенсифікації міграційних процесів.

Шифр НБУВ: ВА852245

Світова економіка в цілому

2.У.168. Моделі соціальної економіки у глобальному вимірі: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.02 / А. О. Сімахова; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2020. — 32 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процес соціалізації на мікро-, макро-, регіональному та глобальному рівнях. Обґрунтовано теоретико-методологічні основи становлення соціальної економіки, ідентифіковано її детермінанти та характерні ознаки. Запропоновано багатокритеріальну класифікацію моделей соціальної економіки. Охарактеризовано транзитивну модель соціальної економіки та її варіації у глобальній метриці. Проведено порівняльний аналіз фінансових каналів і джерел соціалізації у країнах світу. Розроблено факторну модель глобальних і локальних соціальних індикаторів. Визначено управлінський інструментарій розвитку моделей соціальної економіки для забезпечення добробуту населення. Встановлено глобальні тренди, проблеми та виклики розвитку з оцінкою потенціалу соціалізації щодо їх вирішення.

Шифр НБУВ: РА445846

2.У.169. Парадигма глобальної інклюзивної циркулярної економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.02 / І. Я. Зварич; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено детермінанти формування глобальної інклюзивної циркулярної економіки. Проаналізовано концептуальний базис формування глобальної інклюзивної циркулярної економіки. Окреслено концептуальні орієнтири побудови глобального інклюзивного циркулярного суспільства. Досліджено напрями імплементації плану дій ЄС у сфері глобальної інклюзивної циркулярної економіки. Запропоновано індексний підхід до оцінки циркулярності та інклюзивності економіки. Розроблено методику рейтингування країн за показником глобальної інклюзивної

циркулярної економіки. Оцінено циркулярність економіки Європейського Союзу. Проаналізовано інтегровані показники глобальної інклюзивної циркулярної економіки. Здійснено моніторинг міжнародної торгівлі відходами та брухтом. Запропоновано шляхи подолання розриву (gap) циркулярності, зокрема бізнес-моделі та циркулярні міста. Досліджено циркулярні ланцюги створення доданої вартості. Проаналізовано «податкові зміщення» як смарт-передумови для формування інклюзивної циркулярної економіки. Відображено сучасні тенденції утворення та переробки вторинної сировини в Україні. Виокремлено пріоритетні напрями та проблемні аспекти імплементації циркулярної економіки в Україні. Розроблено модель національної інклюзивної циркулярної економіки для її реалізації в Україні.

Шифр НБУВ: RA445737

2.У.170. Фінансові механізми забезпечення збалансованого людського розвитку: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Ю. О. Гернего; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2020. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню фінансових механізмів забезпечення збалансованого людського розвитку. Поглиблено розуміння ролі людського розвитку у фінансовій науці. Проведено комплексний аналіз фінансового забезпечення, як домінують збалансованого людського розвитку. Поглиблено підходи до оцінки структурно-функціональних характеристик фінансових механізмів збалансування людського розвитку. Досліджено систему фінансового забезпечення людського розвитку. Здійснено аналіз позабюджетного фінансування збалансованого людського розвитку та соціальних інвестицій, як інструменту еволюції людиноцентричного бізнесу. Надано оцінку людському розвитку та фінансовому забезпеченню об'єктів соціальної сфери в Україні. Розроблено методичні рекомендації з оцінки дієвості фінансових джерел під час побудови моделі соціальної держави. Визначено особливості фінансування проектів і програм людського розвитку за рахунок зарубіжних урядових фондів та іноземних недержавних фондів. З'ясовано роль міждержавних інститутів й альтернативних форм фінансування у відтворенні людського потенціалу. Запропоновано концептуальні підходи до розбудови фінансових технологій та визначення їх впливу на людський розвиток. Визначено потенціал фінансового забезпечення людського розвитку в епоху крауд-технологій та фінансування освітніх компонентів людського розвитку за рахунок ендавменту. Запропоновано концептуальні і стратегічні напрями активізації фінансових механізмів забезпечення збалансованого людського розвитку в Україні.

Шифр НБУВ: RA445417

2.У.171. Фіскальні «війни» в умовах становлення глобальної цифрової економіки / Л. Кудирко, В. Антіхович // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3. — С. 36-51. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Виявлено взаємозв'язок між нарощуванням цифрової трансформованої торгівлі та можливостями мінімізації податків через механізми трансфертного ціноутворення та контрольованих міжнародних операцій з нематеріальними активами багатонаціональних компаній. Здійснено огляд новітніх регуляторних практик держав у напрямі міждержавної фіскальної конкуренції та фіскальних «воєн». Визначено відсутність успішних механізмів глобальної координації щодо приєднання учасників транснаціональної торгівлі, зокрема цифрової, до загальноохоплюючого регуляторного акта стосовно встановлення єдиних правил її оподаткування.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.172. E-logistics: definitions, development and conceptual framework / I. Dumanska, O. Matviets // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 2. — С. 44-55. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

The article is devoted to the study of modern logistics trends, such as e-logistics. The content of the concept of «electronic logistics» is defined and the functioning of its tools in the enterprise management system is determined. The main differences between logistics and e-logistics are determined, and the historical development of electronic logistics is investigated. The main advantages of this concept are identified and some problems in the process of functioning of electronic logistics are singled out.

Шифр НБУВ: Ж69762

Спеціальні та галузеві економіки

2.У.173. Інжиніринг криз та ризиків транспортних послуг: колект. монографія / В. М. Самсонкін, І. В. Ніколаєнко, Ю. В. Булгакова, Р. В. Вернигора, О. В. Галан, О. М. Гненний, О. А. Горецький, В. Л. Горобець, Є. Б. Демченко, А. С. Дорош, В. К. Мироненко, А. М. Окороков, О. І. Саблін, М. В. Хара, Н. С. Чернова, Р. С. Щербина, О. Г. Юрченко; ред.: В. М. Самсонкін, І. В. Ніколаєнко. — Київ: Талком, 2021. — 311 с.: рис., табл. — укр.

Зазначено, що у монографії представлено матеріали науково-практичних досліджень в межах міжнародного проекту програми Європейського союзу Erasmus+ «Інжиніринг криз та ризиків у

сфері транспортних послуг» (CRENG). Розглянуто питання впливу кризових ситуацій на роботу транспортних підприємств і шляхи підвищення ефективності функціонування транспортно-логістичних систем в умовах криз та ризиків. Досліджено вплив людського фактору на функціонування транспортних систем. Розкрито проблеми управління ланцюгами та мережами. Увагу приділено системам управління безпекою та навколишнім середовищем у транспортних процесах.

Шифр НБУВ: BC68498

2.У.174. Метод прийняття рішення при відборі (рекрутингу) персоналу на основі нечітких когнітивних карт / В. О. Мартович, Д. О. Даниленко, С. А. Лукашов, Д. М. Росінський, В. М. Сухотеплий // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2. — С. 39-49. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Охарактеризовано основні етапи при відборі кандидатів із сфери інформаційних технологій до персоналу сучасних компаній розробки та підтримки програмних засобів. Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти автоматизації етапу відбору персоналу методом когнітивного аналізу на основі нечітких когнітивних карт. Об'єктом дослідження є етап відбору у процесі рекрутингу та найму для задоволення потреби підприємств у необхідному персоналі. Доведено необхідність та узагальнено вимоги до формування нечіткої когнітивної карти компетенцій як інструменту відбору персоналу за допомогою якісних та кількісних суб'єктивних оцінок. Розроблено алгоритм відбору кандидата на основі аналізу даних про нього, його відповідей на співбесідах, тощо. Цей метод може бути також використаний у багатьох інших завданнях, пов'язаних із відбором кандидатів. Надано практичні рекомендації щодо організації процедури відбору кандидатів за допомогою бази правил та типу взаємозв'язків між найважливішими критеріями.

Шифр НБУВ: Ж73223

Див. також: 2.У.105, 2.У.169, 2.У.193

Фінанси. Грошовий обіг. Кредит

2.У.175. Готівковий грошовий обіг в умовах пандемії COVID-19 / Н. Шульга, Г. Бортніков, К. Кіреєва // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 2. — С. 98-112. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Ідентифіковано загальні причини зменшення обсягів готівки під час пандемії COVID-19 та визначено її вплив на зміну поведінки споживачів банківських послуг, банків, регуляторів, торговельних мереж. Окреслено заходи, які вживали центральні банки щодо управління готівковим грошовим обігом в умовах карантину. Узагальнено сучасний стан і перспективи використання готівкових грошей у країнах із різним ступенем економічного розвитку. Розкрито механізм моніторингу центрального банком використання готівки.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.176. Державні банки розвитку: світовий досвід та перспектива для України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / А. О. Свистун; Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління». — Київ, 2021. — 24 с.: табл. — укр.

В основу дослідження покладено гіпотезу про державу як ефективного власника. Ефективного власника розглянуто як суб'єкт, що здатний зберігати та примножувати предмет володіння; чітко визначати мету використання цієї власності; спрямовувати функціонування об'єктів власності на реалізацію суспільних інтересів. Принциповим моментом у капіталізації є пільгове оподаткування прибутку банку та його спрямування на формування резервів. Мажоритарна частка держави у капіталі національного банку розвитку створює передумови для використання такої установи як інструменту економічної політики держави. Акцент на кредитуванні малого та середнього бізнесу не виключає розвитку кредитування населення за окремими соціально значимими програмами (підтримка регіонів, студентські позики, соціальні підприємства). Незважаючи на помірний внесок банку розвитку в загальні обсяги кредитування, він відіграє лише позитивну роль у розвитку економіки. Враховуючи потенціал впливу малого та середнього бізнесу на регіональну економіку та життя громад, банки розвитку мають бути більш орієнтовані на підтримку починаючих підприємств, стартапів, а не лише великих корпорацій. Запропоновано реалізовувати моделі бізнесу двох типів банків розвитку для України, а саме: спеціалізованого банку для фінансової підтримки малого і середнього бізнесу через установи-партнери та банку для фінансування великих корпорацій, державних підприємств і муніципалітетів. Обґрунтовано, що стартовий (статутний) капітал такі банки можуть отримати шляхом реструктуризації трьох державних банків (Укресімбанку, Ощадбанку та Укргазбанку), перерозподілу профільних активів між цими банками, зі збереженням спеціалізації експортно-імпортного банку як третього спеціалізованого державного банку. Державні банки розвитку здатні працювати на ринку як установи без ліцензії на залучення клієнтських коштів, оскільки покладаються на оптове запозичення. Розроблені

пропозиції та висновки використано в діяльності Міністерства фінансів України, Національного банку України та комерційних банків.

Шифр НБУВ: РА447944

2.У.177. Моделі та інформаційна технологія прогнозування нестационарних фінансових процесів і супутніх ризиків: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.06 / О. А. Кожухівська; Державний університет телекомунікацій. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено інформаційні технології для моделювання та прогнозування розвитку нестационарних гетероскедастичних процесів на основі статистичних даних. Досліджено підвищення адекватності математичних моделей нестационарних процесів та якості прогнозів волатильності. Проаналізовано відомі структури моделей та методів їх побудови, що створило основу для подальшої розробки математичних моделей для прогнозування волатильності й оцінювання фінансових ризиків. Розроблено нові структури моделей для підвищення якості оцінок прогнозів волатильності. Запропоновано гібридний метод структурного та параметричного синтезу моделей на основі МГУА-нейронних мереж з використанням еволюційних обчислень для розв'язання задачі прогнозування нестационарних часових рядів. Досліджено збіжність оцінок, одержаних за допомогою фільтра Калмана з використанням запропонованої аналітичної процедури.

Шифр НБУВ: РА444388

2.У.178. Управління банківськими ризиками: підручник / Л. О. Примостка, І. В. Краснова, В. В. Лавренко, О. О. Примостка, П. М. Чуб, А. В. Нікітін, В. Г. Шевалдіна, О. І. Шварц, А. М. Суторміна, К. М. Суторміна, Є. В. Позднішев, Н. С. Білань, А. О. Примостка, М. Я. Білань, І. В. Домінова; заг. ред.: Л. О. Примостка; ред.: В. К. Хлівний, С. М. Аржевітін, О. В. Мурашко, О. О. Гаманькова, М. А. Гапонюк, Т. В. Майорова, В. М. Опарін, О. О. Терещенко, В. М. Федосов; «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана», ДВНЗ. — Київ: КНЕУ, 2018. — 535 с.: рис., табл. — укр.

Підготовлено відповідно до навчального плану підготовки магістрів з банківської справи. Викладено питання економічної сутності та класифікації ризиків у банківській сфері, принципи побудови та складові системи ризик-менеджменту в банку, прийоми ідентифікації й оцінювання банківських ризиків, методи управління ризиками, інструментарій управління ризиковими ризиками, механізми хеджування ризиків, особливості оцінювання системного та комплаєнс ризиків, процедури контролю та моніторингу банківських ризиків. Матеріал викладено з урахуванням вимог Національного банку України щодо організації систем ризик-менеджменту у вітчизняних банках і міжнародного досвіду управління банківськими ризиками. Розглянуто ряд базових положень та наведено значну кількість прикладів. Зазначені питання надають змогу сформувати системні знання з теорії та практики управління банківськими ризиками, вивчити методи ідентифікації, оцінювання, контролю та моніторингу банківських ризиків, оволодіти навичками раціональної організації систем ризик-менеджменту в банках.

Шифр НБУВ: ВС68570

2.У.179. Форенж як інструмент протидії факторинговим ризикам / М. Нежива, В. Мисюк // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 2. — С. 73-86. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто причини застосування факторингу в Україні та виокремлено національні заходи протидії економічним наслідкам пандемії COVID-19. Досліджено тенденції зростання факторингового обороту та ВВП у країнах Європейського Союзу. Визначено ТОП-5 країн на ринку факторингу в ЄС. Обґрунтовано ризики, пов'язані з факторинговими операціями. Проаналізовано професійні напрями форенжіку в умовах управління ризиками факторингового бізнесу.

Шифр НБУВ: Ж69762

Див. також: 2.У.112

Економіка підприємства. Спільні підприємства

2.У.180. Інформаційна складова у механізмі фінансової безпеки підприємства / Є. Носова, К. Мугуєв, В. Русінов // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3. — С. 98-107. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Визначено важливість механізму забезпечення інформаційної безпеки в контексті забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах функціонування в інформаційному середовищі та тісної взаємодії зі сферою інформаційних технологій. Встановлено, що комплексом інформаційних ризиків і ризиків транзакцій, який загрожує підприємству під час провадження його операційної діяльності, можливо управляти лише за наявності спеціалізованої служби управління інформаційними ризиками на підприємстві.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.181. Міжнародні стратегічні альянси в IT-сфері / К. Ніжейко // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3. — С. 52-63. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Охарактеризовано риси міжнародних стратегічних альянсів як форми співпраці компаній в IT-сфері. Обґрунтовано переваги й недоліки міжнародних стратегічних альянсів IT-сфери, що залежать від позиції, яку займають партнери за створення МСА. Доведено необхідність ретельного обґрунтування рішень про вступ вітчизняних компаній IT-сфери в міжнародний стратегічний альянс.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.182. Трансфертне ціноутворення транснаціональних корпорацій / І. Гладій // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3. — С. 85-97. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Досліджено особливості діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК) на світовому ринку, виявлено тенденцію їх господарювання в Україні. Проаналізовано методи трансфертного ціноутворення, що допомагають встановити відповідність контролюваних операцій принципу «втягнутої руки». Наголошено на необхідності удосконалення наявної нормативно-правової бази у сфері трансфертного ціноутворення з метою посилення податкового контролю за діяльністю ТНК.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.183. Competitive strategies of companies in the foreign market / G. Duginet, O. Kolesnykova // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3. — С. 12-22. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Посилення конкуренції супроводжується появою безлічі конкуруючих підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Питання конкурентоспроможності українських підприємств на міжнародних ринках вимагає першочергової уваги. Це робить проблему оцінки рівня конкурентоспроможності актуальною та зумовлює необхідність пошуку шляхів формування конкурентних переваг підприємства. Мета роботи — аналіз особливостей формування конкурентних стратегій українських компаній та необхідність обґрунтувати проблеми та вивчити перспективи підвищення конкурентоспроможності українських компаній на зовнішньому ринку. Використано комплекс взаємопов'язаних методів наукової ідентифікації економічних процесів та явищ: системно-структурний, порівняльний та статистичний аналіз. Інформаційну базу дослідження складають статистичні й аналітичні матеріали та інформаційно-аналітичні збірники, бюлетені та огляди з офіційних джерел, широкий спектр вітчизняних і закордонних літературних джерел та результати власних досліджень. Проаналізовано теоретичні аспекти конкурентоспроможності, етапи розробки ефективної стратегії. Досліджено економічне середовище всередині країни, його переваги та недоліки для ведення бізнесу. Надано шляхи покращання економічного середовища України для успішного функціонування вітчизняних компаній, втілення їх конкурентних стратегій у життя та виходу на міжнародні ринки. Висновки: дослідження показало, що українські компанії, виходячи на міжнародні ринки, стикаються з внутрішніми перешкодами, які потребують вирішення. Для подолання цих перешкод та побудови успішного бізнесу кожна компанія повинна мати власну конкурентну стратегію, яка допоможе їй не лише вийти на міжнародний ринок, але й завоювати довіру та лояльність як вітчизняних, так і закордонних споживачів. Однак уряд також має зробити все можливе для виходу вітчизняних компаній на міжнародні ринки. У перспективі це призведе до того, що українські компанії одержать необхідні для них конкурентні переваги, що передусім підвищить їх конкурентоспроможність на міжнародній арені та конкурентоспроможність країни загалом.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.184. Intellectual control of logistic processes using genetic algorithms / E. Skakalina // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1. — С. 111-114. — Бібліогр.: 5 назв. — англ.

Цифровізація глобального бізнесу передбачає автоматизацію великої кількості бізнес-процесів, як ключових, так і допоміжних. Ця тенденція стає визначальним фактором на світовому ринку VRM-рішень. Інтелектуальні системи автоматизації бізнес-процесів охоплюють не тільки корпоративний сегмент великого корпоративного бізнесу, а й швидко проникають в середній бізнес і знаходять застосування в державних структурах. Стратегічним орієнтиром у цифровізації управління потоками є інноваційний підхід, який має бути систематичним. Запропонована концепція цифровізації логістичних процесів реалізується на евристичній основі, що відповідає сталості переходу від традиційного управління складними системами до управління логістикою і визначається ступенем проникнення управління логістикою на всі рівні. Використання точних методів для оптимізації транспортування не може бути реалізовано через складність обліку зовнішніх параметрів і часових обмежень, що накладаються розміром проблеми. Розглянуто евристичний підхід, до якого належить генетичний алгоритм.

Шифр НБУВ: Ж73223

Світова економіка торгівлі та громадського харчування

2.У.185. Електронна комерція та Інтернет-торгівля: навч.-метод. посіб. / К. М. Краус, Н. М. Краус, О. В. Манжура. — Київ: Аграр Медіа Груп, 2021. — 454 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 449-454. — укр.

Розкрито суть і зміст електронного бізнесу й електронної комерції. Наведено порівняльний аналіз традиційної та електронної комерційної діяльності. Розглянуто структурні елементи електронної комерції та Інтернет-торгівлі. Увагу приділено принципам організації й управління Інтернет-магазином. Бисвітлено особливості комерційної діяльності електронних торговельних майданчиків. Розглянуто методи та технології електронної комерції й Інтернет-торгівлі. Окреслено проблеми та перспективи розвитку електронної комерції в Україні.

Шифр НБУВ: ВА850517

2.У.186. Інноваційні бізнес-інструменти у сфері торгівлі / О. Пурденко, В. Мельник // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3. — С. 77-84. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто поняття «бізнес-технології» та «бізнес-інструменти». Наведено основні тенденції запровадження інноваційних бізнес-інструментів в умовах випереджаючого зростання частки онлайн-продажів і використання технологічних ресурсів залежно від поставленого стратегічного завдання. Узагальнено основні найпопулярніші тренди використання бізнес-інструментів майбутнього у сфері торгівлі.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.187. Інституційні складові бренд-орієнтованої економіки / Ю. Олейніков, Л. Серова // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3. — С. 23-35. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проаналізовано інституційні основи підтримки формування національного бренду України. Визначено основні напрями організаційно-інституціональних перетворень у експортоорієнтованому комплексі економіки України. Акцентовано на розумінні особливої ролі національного бренду в розвитку експортоорієнтованої економіки, що сприяє встановленню та підтримці конкурентної позиції країни.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.188. Ресторанні тактики: антипандемічний кейс / М. Босовська, Л. Бовш, І. Антонюк // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 2. — С. 113-132. — Бібліогр.: 38 назв. — укр.

Здійснено діагностику практик управління ресторанами в умовах кризи та коронавірусної загрози. Розглянуто інноваційні тактики протидії пандемічним викликам і розроблено референтну модель формування тактики антипандемічної протидії ресторану. Надано методичні та практичні рекомендації щодо реалізації тактичного управління суб'єктами ресторанного бізнесу, проведено оцінку його результативності із застосуванням методики EFQM.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.189. Управління поставками в умовах малої вибірки випадкових вихідних даних / Л. Г. Раскін, О. В. Сіра, Ю. Л. Парфенюк // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2. — С. 96-101. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто задачу відшукування оптимального плану транспортувань продукту в системі «постачальник — споживач» в ситуації, коли вартості транспортувань — випадкові величини. Запропоновано критерій оптимальності плану — ймовірність того, що сумарна випадкова вартість транспортувань перевищить заданий допустимий поріг. В умовах малої вибірки вихідних даних коректне відновлення щільності розподілу випадкової вартості транспортувань неможливе. Розглянуто варіанти аналітичного подання критерію для різних законів розподілу випадкової вартості транспортувань: гаусом, асиметричною і «найгіршою». Параметри «найгіршого» закону розподілу відшукуються методом континуального лінійного програмування. Для вирішення задачі запропонована ітераційна процедура, на кожному кроці якої вирішується задача квадратичного програмування. Обґрунтовано метод прискорення обчислювальної процедури, заснований на оптимізації дробово-нелінійної функції з лінійними обмеженнями. Показано, що оптимальний план перевезень визначається тільки значеннями математичного сподівання і дисперсії вартостей транспортувань, але не залежить від закону розподілу цих випадкових величин.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.У.190. Управління розвитком онлайн-бізнесу ритейлерів в умовах цифрової трансформації: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / А. О. Наторіна; Нац. ун-т «Чернігівська політехніка». — Чернігів, 2021. — 41 с.: табл., рис. — укр.

Обґрунтовано концепцію та запропоновано методологічне підґрунтя інтер'єрного управління розвитком онлайн-бізнесу ритейлерів на фоні цифрової трансформації. Сформовано методологічний базис реконфігурування конструкта бізнес-моделі ритейлерів у транзитивній. Сформульовано концептуальне бачення адаптивної системи управління маркетинговою товарною політи-

кою ритейлерів в Інтернеті. Удосконалено науково-методичний підхід до ідентифікації траєкторії розвитку онлайн-бізнесу ритейлерів та розвинуто основні положення параметричних вимірів їх інноваційної складової на базі квалітативного класифікатора. Обґрунтовано принципи та методичні підходи до HR- і ризик-менеджменту онлайн-бізнесу ритейлерів. Запропоновано систему показників оцінювання сили впливу гетерогенних складових конкурентного фону на ведення та управління розвитком онлайн-бізнесу ритейлерів на фоні цифрової трансформації. Розроблено матрицю градаційно-конверсійних зсувів дискретного та континуального етапів функціонування Інтернет-магазину ритейлера. Визначено стратегічні напрями SEO-оптимізації бізнесу ритейлерів у Google. Розроблено динамічну модель критичної маси Facebook/Instagram бізнес-акаунту ритейлера і наведено прикладні аспекти кастомізації фідів у соціальних мережах на базі досвіду потенційних покупців. Запропоновано імітаційну модель реагування ритейлера на негативні відгуки/коментарі онлайн-покупців з десенсібілізацією цільової аудиторії відповідно до контексту поточної ситуації.

Шифр НБУВ: РА448802

2.У.191. European trends of inclusive tourism in post-COVID-19 / А. Kyrylenko, S. Melnychenko, T. Dupliak // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3. — С. 4-11. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Понад 1 млрд осіб у світі мають інвалідність, що становить 15 % усього населення планети. У поєднанні з родинами та опікунами ця цифра зростає до 2,2 млрд осіб, які акумулюють понад 8 трлн доларів США щорічного доходу. Люди з інвалідністю, що відвідують Європейський Союз, здійснюють внесок у розвиток економіки у розмірі понад 118 млрд доларів США як прямих, так і непрямих економічних надходжень. З огляду на ситуацію, що склалася, існує нагальна потреба дослідити наявні теоретичні та практичні підходи до розвитку інклюзивного туризму. Аналіз останніх досліджень і публікацій виявив, що питання розвитку інклюзивного туризму серед українських науковців набуває популярності. Загалом їх наукові праці розкривають основні теоретичні аспекти інклюзивного туризму. Однак ця проблема потребує подальшого вивчення у світлі сучасних тенденцій у пост-COVID-19 період. Мета роботи — дослідження сучасного стану розвитку інклюзивного туризму в Європі та його особливостей у пост-COVID-19 період. Теоретичною та методологічною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та закордонних учених у галузі інклюзивного туризму та статистична інформація Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО). У процесі дослідження використано наукові методи аналізу, синтезу, порівняння. Інклюзивний туризм в Україні лише починає розвиватися. Такий процес неможливий без розвитку спеціальної інфраструктури. Негативний вплив пандемії COVID-19 на світовий туризм продовжується й у 2021 р. Дані свідчать про падіння міжнародних прибуттів туристів на 73 % у 2020 р. Найбільший спад у кількості міжнародних туристів у 2020 р. зазнали країни Азії та Тихого океану. Близький Схід та Африка також зафіксували значне зниження показників, як і Європа та Америка. Люди з обмеженими можливостями та особи похилого віку також зазнали сильних обмежень у подорожах та туризмі через пандемію COVID-19. Висновки: негативний вплив пандемії COVID-19 у 2020 р. призвів до зменшення прибуттів міжнародних туристів до Європи на 69 %. Основними напрямками відновлення інклюзивного туризму в період пост-COVID-19 мають бути: співпраця місцевих адміністрацій з питань туризму з організаціями людей з інвалідністю, навчання персоналу для обслуговування клієнтів з інвалідністю, розробка заходів щодо доступності транспортних послуг, закладів розміщення та культурних пам'яток для людей з інвалідністю.

Шифр НБУВ: Ж69762

Див. також: 2.У.121, 2.Ч.1241

Міжнародні економічні відносини та зв'язки

2.У.192. Вплив синергії регіональної інтеграції на розвиток потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / Є. І. Созінова; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено підходи до розвитку потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи у парадигмі впливу синергії регіональної інтеграції. Визначено генезис методології дослідження природи та суті процесу транснаціоналізації. Узагальнено детермінанти синергії впливу регіональної економічної інтеграції на формування інвестиційних потоків. Систематизовано теоретико-методологічні підходи до дослідження впливу регіональної інтеграції на потенціал транснаціоналізації країн. Детерміновано роль прямих іноземних інвестицій у формуванні інвестиційного потенціалу країн Європи. Визначено напрями трансформацій країн Південно-Східної Європи в архітектоніці європейських регіональних процесів. Проаналізовано ступінь конвергенції країн Південно-Східної Європи в умовах європейських

інтеграційних процесів. Оцінено потенціал транснаціоналізації економіки країн Південно-Східної Європи. Розроблено механізми стимулювання розвитку потенціалу транснаціоналізації країн Південно-Східної Європи. Визначено стратегічні пріоритети міжнародної інтеграції України та країн Південно-Східної Європи.

Шифр НБУВ: РА448671

2.У.193. Детермінанти диверсифікації діяльності інжинірингових компаній на глобальному ринку послуг: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / Є. І. Ковтун; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні концепції розвитку інжинірингових послуг в умовах трансформації світового господарства, розроблено й обґрунтовано рекомендації щодо механізму диверсифікації та інтеграції сектору інжинірингових послуг України у глобальний ринок послуг. Здійснено дослідження генезу сучасних систем інжинірингу в умовах глобалізації та фрагментації економічної діяльності. Представлено математичну модель на основі методу найменших квадратів для аналізу участі інжинірингових компаній в економіці України та прогнозу ступеня та можливості зростання інжинірингових послуг на найближчі десять років. Виконано компаративний аналіз сучасного стану та рівня розвитку ринку інжинірингових послуг України, визначено основні напрями його розвитку. Обґрунтовано, що створення ефективної інжинірингової інфраструктури й уніфікованих інститутів стандартизації істотно посилює конкурентні можливості України у виробництві та реалізації інжинірингових послуг на національному, регіональних і міжнародних ринках.

Шифр НБУВ: РА448657

2.У.194. Закономірності досягнення добробуту населення в умовах трансформації міжнародних інтеграційних об'єднань: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.02 / Г. О. Шамборовський; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано й узагальнено теоретико-методологічні підходи до дослідження економічних вимірювань добробуту населення і міжнародної економічної інтеграції. Здійснено ідентифікацію механізмів впливу міжнародної економічної інтеграції на добробут населення країн-учасниць в умовах мегарегіоналізації й трансформації світового господарства. Розкрито соціально-економічні виміри добробуту країн — членів міжнародних інтеграційних об'єднань ЄС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР, ЄАЕС. Передбачено набір методів та інструментів для аналізу та оцінки добробуту населення на основі мікро- та макроекономічних, демографічних, аналітичних та рейтингових показників добробуту країн — членів міжнародних інтеграційних об'єднань, характеристику моделей політики добробуту, виявлення їх переваг та недоліків. Сформовано концептуальні засади ефективного залучення секторів національної економіки для поліпшення добробуту населення.

Шифр НБУВ: РА445329

2.У.195. Інституційна трансформація діяльності ІТ-корпорацій в інноваційно-інформаційному середовищі: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / З. В. Лось; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено концепцію системної трансформації діяльності корпорацій в інституційному середовищі. Запропоновано нову гіпотезу — корпорації покликані вирівнювати диспропорції в рівнях економічного розвитку регіонів, згладжувати перепади господарської кон'юнктури та створювати потужний фундамент для соціально-економічного розвитку регіонів, що надає змогу теоретично обґрунтувати необхідність розвитку власних корпоративних мереж на основі прямих іноземних інвестицій і доцільність стимулювання залучення передових технологій. Розроблено новий концептуальний підхід до виявлення пріоритетних форм і напрямів розвитку корпорацій в інноваційно-інформаційному середовищі. Вдосконалено систематизацію підходів до визначення процесів трансформації шляхом виокремлення їх у чотири теоретико-методичні групи: еволюційний, структурно-функціональний, стратегічно-багатофакторний та інституційний підходи. Ідентифіковано фактори, що стримують розвиток інформаційних систем та інформатизації економіки в Україні. Вдосконалено класифікацію глобальних корпоративних інститутів в інформаційній сфері. Запропоновано науково-методичний підхід до управління інформаційними технологіями в корпорації. Представлено інституційні ознаки сучасних ІТ-корпорацій, розкрито інституціональні прояви діяльності корпорацій в економіці та визначено прояви інституалізації сучасних ІТ-корпорацій. Покращено науково-методичний підхід до визначення складових інформаційної безпеки ІТ-корпорацій. Розроблено кількісно-аналітичний інструментарій дослідження оптимізації управління витратами корпорації. Удосконалено трактування дефініції «корпорація». Визначено фактори впливу на процес забезпечення інформаційної безпеки ІТ-корпорації. Запропоновано науково-методичний підхід до формування новітнього інституту корпорації.

Шифр НБУВ: РА445129

2.У.196. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: навч. посіб. з дисциплін «Міжнародна економіка» та «Міжнародні економічні відносини» для студентів спец. 292

«Міжнародні економічні відносини» всіх форм навчання / А. О. Босак, О. Ю. Григор'єв, Ю. В. Малиновський, В. П. Далік; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — 3-тє вид. — Львів: Міські інформаційні системи, 2021. — 354 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 321. — укр.

Відображено основні питання, що стосуються міжнародних економічних процесів, засад і тенденцій міжнародних економічних відносин, практики макроекономічного регулювання. Зокрема, розглянуто структуру міжнародної економіки. Увагу приділено міжнародній торговій політиці та її інструментам. Розкрито економічну роль тарифних і нетарифних методів регулювання. Наведено моделі макроекономічної рівноваги відкритої економіки. Акцентовано на макроекономічному програмуванні відкритої економіки тощо.

Шифр НБУВ: ВА852199

2.У.197. Моделі диджитал-торгівлі / Е. Молчанова, К. Ковтонюк // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 2. — С. 56-72. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Розглянуто методологічні підходи до визначення поняття «диджитал-торгівлі». Проаналізовано звіти міжнародних агенцій та інституцій, що характеризують феномен «диджитал-торгівлі». Визначено основні класифікаційні ознаки «диджитал-торгівлі». Проаналізовано сучасні форми взаємодії суб'єктів диджитал-торгівлі. Досліджено основні моделі диджитал-торгівлі.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.198. Оптимізація потоків міжнародної трудової міграції на світовому ринку праці: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / О. Д. Дон; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 20 с.: табл., рис. — укр.

Досліджено теоретичні засади міжнародної мобільності людських ресурсів на світовому ринку праці. Розглянуто науково-методичні основи міжнародної трудової міграції. Ідентифіковано особливості формування потоків міжнародної трудової міграції. Оцінено стан міжнародної трудової міграції на світовому ринку праці. Проаналізовано проблеми міжнародної трудової міграції на ринках праці в країнах Європи. Розкрито тенденції та проблематику міжнародної трудової міграції в Україні. Визначено форми координації міжнародної трудової міграції на світовому ринку праці. Удосконалено регіональні механізми регулювання міжнародної трудової міграції в європейських країнах. Запропоновано напрями збалансування потоків міжнародної трудової міграції в Україні згідно з імперативами розвитку національного ринку праці.

Шифр НБУВ: РА448726

2.У.199. Підготовка майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин до професійно-дипломатичного спілкування: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Д. В. Степанова; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2020. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Визначено суть феномену «підготовленість майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин до професійно-дипломатичного спілкування». Науково обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин до професійно-дипломатичного спілкування (дипломатична інформативність освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин; особистісно зорієнтована педагогічна взаємодія викладача зі студентами; комунікативна спрямованість змісту освітнього процесу студентів із міжнародних економічних відносин у процесі підготовки до професійно-дипломатичного спілкування). Уточнено поняття «професійно-дипломатичне спілкування», «міжнародні економічні відносини», «підготовленість». Розроблено й апробовано модель підготовки майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин до професійно-дипломатичного спілкування (інформаційно-збагачувальний, репродуктивно-діяльнісний, аналітично-продуктивний, рефлексійно-оцінний етапи). Сформовано та впроваджено діагностувальну й експериментальну методики підготовки майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин до професійно-дипломатичного спілкування, елективний курс «Професійно-дипломатичне спілкування майбутніх фахівців із міжнародних економічних відносин», а також комплекс самостійно-дослідницьких завдань для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини», спрямовані на підготовку студентів до професійно-дипломатичного спілкування.

Шифр НБУВ: РА445072

2.У.200. СбС-звітність у податковому адмініструванні / М. Музичук, О. Фоміна // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3. — С. 64-76. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Розкрито питання здійснення процедури автоматичного обміну податковою інформацією та проаналізовано стан його впровадження в Україні. Досліджено умови й порядок подання трирівневої звітності з трансфертного ціноутворення. Узагальнено

напрями використання даних, одержаних у межах автоматичного обміну інформацією за стандартом СбС податковими адміністраціями.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.201. Світ на порозі змін: монографія / Н. Краснікова, О. Дзяд, В. Македон, О. Михайленко, О. Пашенко, Н. Волкова, В. Редько, Л. Головка; Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Дніпро: Біла К. О., 2021. — 277 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено різні аспекти сучасних міжнародних економічних відносин. Розглянуто сучасну архітектуру та перспективи економічного та валютного союзу ЄС. Розкрито питання інтернаціоналізації та активізації інноваційної діяльності багатонаціональних підприємств в умовах Економіки 4.0. Увагу приділено міжнародному урбаністичному туризму. Висвітлено сучасні тенденції міжнародної міграції населення та трудових ресурсів.

Шифр НБУВ: ВА851950

2.У.202. Формування конфліктологічної культури майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності в процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. О. Черногор; Центральноукраїнський держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. — Кропивницький, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено теоретичному обґрунтуванню, розробці й експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов і структурно-функціональної моделі формування конфліктологічної культури майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності у процесі професійної підготовки. Вперше обґрунтовано педагогічні умови формування конфліктологічної культури майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності у процесі професійної підготовки (удосконалення професійної підготовки на основі формування системи знань із конфліктологічної культури; застосування інтерактивних методів навчання з метою формування навичок адекватної професійної поведінки в конфліктогенному середовищі; забезпечення конфліктологічної стійкості на основі розвитку умінь подолання негативних емоційних станів і саморегуляції). Сформовано структурно-функціональну модель формування конфліктологічної культури майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності у процесі професійної підготовки, що містить такі етапи: інформаційно-мотиваційний, практико-зорієнтований, рефлексивно-діяльнісний. Розроблено структуру конфліктологічної культури майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності як єдність спонукального, когнітивного, конативного та рефлексивного компонентів. Визначено критерії (мотиваційно-цільовий, інформаційно-пізнавальний, особистісно-діяльнісний, суб'єктивно-результативний) і їх показники й охарактеризовано рівні (високий, середній, низький) сформованості конфліктологічної культури майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності.

Шифр НБУВ: РА445158

Див. також: 2.У.321

Економіка Європи

2.У.203. Розвиток рибальства в секторальній структурі економіки ЄС: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / О. Д. Лук'яненко; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено суть, структуру, багатofункціональну специфіку та значення глобального рибальства й аквакультури у парадигмальному форматі сталого розвитку. Визначено критичні проблеми рибальства і аквакультури, зумовлені глобальними змінами клімату, забрудненням світового океану, техногенним впливом на аквасистему, браконьєрством. Запропоновано таксономічну модель глобального рибальства, ідентифіковано тренди та імперативи його управлінням. Проаналізовано політику ЄС у сфері рибальства, показано його місце та роль в Європейській економіці. Оцінено масштаби і структурну динаміку європейської рибної та аквакультурної індустрії. Визначено кількісні і якісні параметри, принципи і критерії інституційної та корпоративної організаційно-правової конфігурації ринку риби і морепродуктів ЄС, виявлено специфіку багаторівневого регулювання європейського рибальського бізнесу. Показано внутрішні і зовнішні умови, виявлено об'єктивні і суб'єктивні проблеми розвитку рибного господарства України, оцінено його потенціал, визначено напрями системної модернізації та розвитку експорту у євроінтеграційному контексті.

Шифр НБУВ: РА449572

2.У.204. Ургентні інструменти антикризового управління: фінансово-економічні та управлінські аспекти в умовах євроатлантичної інтеграції: монографія / О. В. Юринець; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Галицька Видавнича Спілка, 2021. — 345 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 302-345. — укр.

Розроблено концептуальні, теоретико-методологічні та методико-прикладні засади формування та використання ургентних

інструментів (УІ) антикризового управління підприємствами в умовах євроатлантичної інтеграції. Розвинуто класифікацію УІ антикризового управління підприємствами, розроблено концепцію їх формування та використання в умовах євроатлантичної інтеграції. Удосконалено метод ідентифікування цих інструментів, розвинуто методичні положення з їх порівняльного аналізу на базі комплексу оціночних індикаторів, покращено механізм управління розвитком інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання на засадах впровадження інвестиційних заходів із антикризового управління. Розвинуто типологію видів інвестиційних УІ антикризового управління, розроблено модель їх застосування та модель управлінського супроводу використання інноваційних УІ антикризового управління. Удосконалено метод діагностування організаційних змін в діяльності підприємств в умовах антикризового управління, полірівневу модель формування та використання митних УІ в процесі експортно-імпоротної діяльності, розвинуто типологію показників оцінювання митних УІ антикризового управління й удосконалено метод вибору територіального митного органу для митного оформлення експортної та імпоротної продукції в вищезазначених умовах.

Шифр НБУВ: ВА852221

Див. також: 2.У.192, 2.У.456, 2.Ф.476

Економіка України

2.У.205. Державне регулювання використання соціальних ресурсів розвитку національної економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. О. Хандій; НАН України, Інститут економіки промисловості. — Київ, 2020. — 47 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методологічні та науково-методичні засади державного регулювання використання соціальних ресурсів розвитку національної економіки. Розкрито суть і наповнення структурних складових соціальних ресурсів, обґрунтовано їх провідну роль у забезпеченні економічного зростання на засадах сталого розвитку. Досліджено нормативно-правове й організаційно-економічне забезпечення державного регулювання використання соціальних ресурсів. Виявлено перешкоди та ризики запровадження реформи децентралізації, які стримують розвиток соціальних ресурсів. Доведено високу значущість соціальних ресурсів у досягненні національних Цілей сталого розвитку. Запропоновано концептуальні засади оцінювання та методіку визначення інтегрального індексу соціального і трудового потенціалів як чинників економічного зростання. Надано кількісну оцінку ступеня негативного впливу зниження соціального і трудового потенціалів на ВВП країни в результаті анексії Криму та збройного конфлікту на сході України. Розвинуто науково-методичний підхід до визначення мобілізаційного потенціалу соціальних ресурсів. Розкрито форми самоорганізації внутрішньо переміщених осіб, доведено їх важливу роль як ресурсу розвитку приймаючих громад. Розроблено стратегічні напрями та завдання щодо формування, збереження і використання соціальних ресурсів розвитку національної економіки.

Шифр НБУВ: РА445028

2.У.206. Державне регулювання економічним розвитком ринку інтелектуальної власності: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. Я. Мاستило; Національна академія управління. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано загальні аспекти вдосконалення державного регулювання економічним розвитком ринку інтелектуальної власності в Україні. Визначено загальні аспекти державного регулювання у системі господарювання та ринком інтелектуальної власності. Досліджено сучасний стан і місце ринку інтелектуальної власності у структурі національної економіки. На основі діагностики інноваційно-інвестиційного розвитку визначено вплив фінансових інвестицій на модернізацію національної економіки та ринку інтелектуальної власності. Здійснено аналіз міжнародних рейтингових позицій України за показниками захисту прав на ринку інтелектуальної власності. Запропоновано рекомендації щодо основних векторів адаптації зарубіжного досвіду інноваційного розвитку, пов'язаних із трансформційними процесами національної економіки та специфічним інституціональним середовищем України. Виявлено прямий і непряий внесок інтелектуальної власності у ВВП різних країн. Розроблено науково-методичні підходи до вдосконалення механізму державного регулювання економічним розвитком ринку інтелектуальної власності та комплексну концепцію державного регулювання інноваційним розвитком ринку інтелектуальної власності України.

Шифр НБУВ: РА445107

2.У.207. Державне регулювання та прогнозування продовольчої безпеки в національній економіці України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / І. О. Папаїка; Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. — Одеса, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Запропоновано нове вирішення актуальної науково-прикладної проблеми теоретичного й методичного дослідження регулювання

та прогнозування продовольчої безпеки України в сучасних умовах господарювання. Розглянуто зміст та значення продовольчої безпеки, запропоновано її авторське визначення. Запропоновано систему напрямів регулювання та забезпечення продовольчої безпеки на основі групування правових, законодавчих аспектів із іншими напрямками регулювання. Проаналізовано показники продовольчої безпеки України в умовах сталого розвитку та висвітлено низку проблем у забезпеченні продовольчої безпеки в Україні. Удосконалено організаційно-економічний механізм об'єднання зусиль держави і бізнесу та інтегрованої взаємодії підприємств харчового виробництва. Обґрунтовано склад індикаторів продовольчої безпеки та їх інформаційне забезпечення. Дістала подальшого розвитку система регресійних моделей для забезпечення населення основними продуктами харчування за показниками енергетичної цінності, споживанням білків, жирів та вуглеводів. Проведено кластерний аналіз складових продовольчої безпеки держави. Розроблено інформаційно-аналітичну систему моделювання та нормативного прогнозування продовольчої безпеки держави, що надала змогу автоматизувати аналітичні розрахунки на основі запропонованих методів та моделей.

Шифр НБУВ: РА445444

2.У.208. Економічна політика держави: навч. посіб. / Ю. М. Уманців, О. І. Міняйло, Л. В. Лебедева; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. — 479 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 463-479. — укр.

Розглянуто предмет і методи економічної політики, а також методологічні засади її формування. На основі узагальнення існуючих підходів до аналізу місії та ролі держави в сучасній економічній системі розкрито теоретичні засади, визначено функції, мету, завдання та інструментарій економічної політики держави. Розглянуто методи та механізми впливу держави на економічний розвиток, особливості впливу бюджетно-податкової і грошово-кредитної політики на динаміку економічних процесів. Увагу приділено аналізу національної інвестиційної та інноваційної політики, конкурентного регулювання, соціальної і регіональної політики держави та зовнішньоекономічної політики в умовах поглиблення глобалізаційних процесів.

Шифр НБУВ: ВА851834

2.У.209. Інтегрована система обліку і контролю витрат в управлінні якістю продукції: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Н. Л. Вовчик; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів, 2021. — 22 с.: рис. — укр.

Розкрито стан розвитку молокопереробної галузі України й умови функціонування системи управління якістю продукції, яка може забезпечити ефективність менеджменту щодо сталого розвитку підприємства. Обґрунтовано, що обов'язковою складовою системи управління якістю на молокопереробних підприємствах є система управління безпечністю молочної продукції, яка базується на принципах НАССР. Визначено основні компоненти системи управління якістю та безпечністю молочної продукції, які спричиняють втрати на якість. Водночас досліджено організаційно-технологічні особливості виробництва молочної продукції та склад витрат на якість, які виникають у процесі закупівлі сировини, виробництва та реалізації готової продукції. Розроблено Положення про облікову політику молокопереробних підприємств у частині витрат на якість; методику обліку та порядок розкриття інформації у звітності. Удосконалено порядок бюджетування операційних витрат у частині витрат на якість, витрат лабораторій якості, зведених витрат на якість і розроблено внутрішню звітність про їх виконання. Запропоновано порядок надання інформації про витрати на якість молочної продукції у Звіт про управління у складі екологічних витрат. Удосконалено трактування внутрішнього контролю й внутрішнього аудиту; розроблено регламентуючі документи: посадову інструкцію внутрішнього контролера (аудитора) витрат на якість, положення про службу (підрозділ) внутрішнього контролю (аудиту), програму внутрішнього контролю витрат на якість продукції молокопереробного підприємства. Удосконалено контроль-аналітичний інструментарій з використанням контроль-аналітичних відомостей відхилень бюджетних показників витрат на якість від фактичних їх значень системи запропонованих бюджетів.

Шифр НБУВ: РА448198

2.У.210. Інформаційна технологія розв'язання задач інтегрального оцінювання та прогнозування стану економічної безпеки держави: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 / Р. В. Волощук; Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці інформаційної технології кількісного оцінювання та прогнозування інтегральних показників стану економічної безпеки держави за статистичними даними з метою інформаційної підтримки прийняття ефективних управлінських рішень. Удосконалено метод нелінійної нормалізації економічних показників завдяки введенню нової нормувальної функції, яка є гладкою в характеристичних точках оптимальних, порогових, граничних значень показників, що надає змогу більш коректно з математичної та економічної точок зору враховувати зміни їх

поточних значень в інтегральному індексі безпеки. Розроблено аналітичний метод визначення вагових коефіцієнтів галузевих показників в інтегральному індексі економічної безпеки, побудований на використанні методу головних компонент. Запропоновано новий метод прогнозування стану економічної безпеки за допомогою інтегрального індексу на основі прогнозів первинних показників, що характеризують області економічної безпеки, забезпечує прийняття ефективних управлінських рішень.

Шифр НБУВ: РА448390

2.У.211. Науково-прикладні основи розвитку інтелектуального потенціалу працівників підприємства зв'язку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. В. Шамін; Одеська національна академія зв'язку імені О. С. Попова. — Одеса, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Доповнено перелік ознак поділу потенціалу підприємства через додавання ознаки гнучкості. Наведено авторське бачення терміну «інтелектуальний потенціал працівників підприємства». Розширено спектр домінант, що зумовлюють розвиток інтелектуального потенціалу. Доповнено перелік складових інтелектуального потенціалу працівників. Розвинуто науково-прикладний підхід до оцінки рівня розвитку інтелектуального потенціалу працівників і підхід до трактування результатів оцінки. Доопрацьовано методичний підхід до визначення достатності інвестування у розвиток інтелектуального потенціалу працівників. Удосконалено науково-методичний підхід до визначення стратегічних векторів розвитку інтелектуального потенціалу працівників, а також науково-методичний підхід до формування кадрового резерву як засобу забезпечення розвитку інтелектуального потенціалу працівників підприємства зв'язку.

Шифр НБУВ: РА445077

2.У.212. Облік і аудит основних засобів (на матеріалах аграрних підприємств Рівненської області): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Л. О. Матвійчук; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні підходи до обліку й аудиту основних засобів аграрних підприємств. Обґрунтовано теоретичні та методичні засади бухгалтерського обліку й аудиту основних засобів. Удосконалено класифікаційні ознаки основних засобів, а також уточнено вартісний критерій їх визнання в обліку й аудиту з професійної і законодавчої позиції. Систематизовано положення організації та ведення бухгалтерського обліку основних засобів в аграрних підприємствах за стадіями життєвих циклів. Удосконалено елементи облікової політики шляхом застосування фасетно-ієрархічної системи відображення облікової інформації. Розроблено ефективну структуру організаційно-інформаційної схеми здійснення аудиту на аграрному підприємстві та запропоновано концептуальну модель внутрішнього аудиту.

Шифр НБУВ: РА445749

2.У.213. Організаційно-економічні засади розвитку молокопродуктового підкомплексу у формуванні продовольчої безпеки України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. А. Козак; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2021. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні положення та науково-практичні підходи до організаційно-економічних засад розвитку молокопродуктового підкомплексу у формуванні продовольчої безпеки України. Узагальнено теоретичну суть організаційно-економічних засад розвитку молокопродуктового підкомплексу. Поглиблено та доповнено суть категорії «молокопродуктовий підкомплекс», доведено його стратегічну роль у формуванні продовольчої безпеки України, значення для національної економіки та реалізації цілей сталого розвитку. Обґрунтовано теоретико-методологічні основи концепції типовості та запропоновано методичні підходи до ідентифікації типових молочно-господарств. Встановлено місце України на світовому ринку молока та молочної продукції. Виявлено сформовані тенденції розвитку виробничої та переробної сфери молокопродуктового підкомплексу, обґрунтовано внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на подальші структурні зміни. Визначено конкурентоспроможні молочно-регіони України та інвестиційно привабливі господарства молочною напрямом, розроблено структурні моделі споживання молока та молочних продуктів. Здійснено прогнозування розвитку молокопродуктового підкомплексу за різними сценаріями на довгострокову перспективу, обґрунтовано стратегічні орієнтири організаційно-економічного забезпечення розвитку, розроблено пропозиції щодо формування регіональних брендів молочних продуктів.

Шифр НБУВ: РА448528

2.У.214. Організація процесу розробки та прийняття управлінських рішень підприємств зв'язку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. О. Сухачова; Державний університет телекомунікацій. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Систематизовано наукові здобутки та процесу розробки та прийняття управлінських рішень з урахуванням особливостей діяльності підприємств зв'язку. Визначено основні етапи технології розробки та прийняття управлінських рішень підприємств зв'язку. Здійснено оцінку ефективності управління, технології

розробки та прийняття управлінських рішень і прийнятих управлінських рішень у ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ-Україна» і ТОВ «Lifecell». Проаналізовано процес розробки та прийняття управлінських рішень підприємств зв'язку. Запропоновано й обґрунтовано методологічні засади побудови оптимізаційної моделі процесу розробки та прийняття управлінських рішень підприємств зв'язку, здійснено її практичне застосування для забезпечення максимізації рентабельності діяльності досліджуваних підприємств. Розроблено концептуальний підхід до розробки та прийняття стратегічних управлінських рішень підприємств зв'язку, який ґрунтується на наріжних принципах, що окреслюють фундаментальні характеристики стратегічного управління у контексті специфіки діяльності підприємств зв'язку. Визначено складові процесу розробки та прийняття якісних та ефективних управлінських рішень підприємств зв'язку.

Шифр НБУВ: RA445842

2.У.215. Системний підхід до побудови інформаційної технології підвищення ефективності ланцюга постачань товарів / М. В. Підгорний, Я. Рахімі // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2. — С. 89-91. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Визначено недостатню ефективність існуючих засобів інформаційної підтримки повного ланцюга постачання, обумовлена необхідність їх модернізації. Мета роботи — застосування системного підходу як методології побудови інформаційної технології підвищення системної ефективності ланцюга постачання товарів. Сформовано деякі проблеми і підходи до інформатизації виробничих процесів повного ланцюга постачання товарів. Подано застосування системного підходу як методології побудови інформаційної технології підвищення системної ефективності ланцюга постачання товарів. Інтеграція інформаційних і виробничих технологій забезпечує високу якість обслуговування повного ланцюга постачання товарів. Формування інформаційного середовища необхідне для вирішення усього комплексу завдань соціального, економічного, науково-технічного управління повним ланцюгом постачання товарів.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.У.216. Соціально-економічна ефективність пенсійного забезпечення громадян України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / К. І. Демченко; Університет імені Альфреда Нобеля. — Дніпро, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати дослідження теоретичних і науково-методичних положень, а також практичні рекомендації щодо підвищення рівня соціально-економічної ефективності пенсійного забезпечення громадян України. Уточнено поняття «соціально-економічна ефективність пенсійного забезпечення», яке розглянуто як результат, одержаний у процесі реалізації довгострокової здатності Пенсійного фонду України накопичувати, акумулювати та використовувати ресурси для виконання Пенсійним фондом своїх зобов'язань. Розширено перелік функцій державного пенсійного забезпечення шляхом введення функції «регулювання економіки», що надає змогу регулювати макроекономічні процеси шляхом залучення коштів працюючого населення до пенсійної системи. Удосконалено теоретико-методичний підхід до розрахунку рівня соціально-економічної ефективності пенсійного забезпечення, що базується на порівнянні співвідношення середніх заробітних плат і середніх пенсій та співвідношення медіанних заробітних плат і медіанних пенсій. Розвинуто науково-прикладний підхід до прогнозування стану Пенсійного фонду за рахунок залучення до аналізу впливу економічних та демографічних показників, встановлених у дослідженні.

Шифр НБУВ: RA448546

2.У.217. Стійкість економіки: оцінювання та забезпечення: монографія / А. В. Бойко, Д. Б. Шкурпадська, Ю. А. Гладка, Л. В. Лебедева, В. А. Романенко, Н. І. Новікова, І. О. Штундер; ред.: А. В. Бойко; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. — 443 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито природу стійкості національної економіки до негативних зовнішніх впливів. Застосовуючи критеріальний і секторальний підходи, розкрито теоретичні положення та сформовано методичні рекомендації щодо оцінювання стійкості національної економіки, що функціонує у глобальному просторі. Розроблено інституційні засади стійкості національної економіки, які враховують зовнішні чинники впливу на економічні процеси, детермінують її внутрішні фактори формування, а також включають механізми її інститути забезпечення.

Шифр НБУВ: BA850519

2.У.218. Теоретико-методологічні засади масової оцінки земель в Україні: монографія / А. О. Кошель; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: Ямчинський О. В., 2019. — 271 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 256-271. — укр.

Зазначено, що в умовах ринкової економіки гостро постає питання визначення реальної (ринкової) вартості земель, та напрям використання такої інформації, оскільки вона може вступати як суттєвий показник для збільшення доходів у державній та місцеві бюджети. Акцентовано, що повноцінна система оподаткування земель в Україні неможлива без якісної, достовірної грошової оцінки земель в сучасних ринкових умовах, що

зумовлює значну актуальність досліджень цієї проблеми. Обґрунтовано теоретико-методологічні та методичні основи здійснення комплексного дослідження проблеми оцінки земель в умовах ринкових земельних відносин. Проаналізовано сучасні підходи до моделювання ринкової вартості земель за методами масового оцінювання, які використовуються більшістю розвинених країн Європи. Запропоновано формування системи масової оцінки земель в Україні на основі сучасних інформаційних технологій.

Шифр НБУВ: BA851929

2.У.219. Технологічна конкурентоспроможність національної економіки як чинник економічної безпеки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 21.04.01 / Д. С. Покришка; Національний інститут стратегічних досліджень. — Київ, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено науково-теоретичні засади, методичні та практичні рекомендації щодо формування та забезпечення технологічної конкурентоспроможності національної економіки в контексті збалансованого підвищення рівня економічної безпеки держави. Визначено роль технологічної конкурентоспроможності у забезпеченні економічної безпеки держави. Запропоновано теоретико-методичний підхід до виявлення взаємозв'язку технологічної конкурентоспроможності економіки та економічної безпеки держави. Ідентифіковано загрози економічній безпеці України. Визначено умови та концептуальні засади політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки. Розроблено індикатор технологічних можливостей економіки. Запропоновано комплекс методів зміцнення технологічної конкурентоспроможності України, орієнтованих на підвищення технологічної інклюдзії та мінімізацію технологічних розривів.

Шифр НБУВ: RA448389

2.У.220. Удосконалення процесу проектного управління національною економікою: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / П. О. Юшков; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто теоретичні засади проектного управління національною економікою та функціональну модель проектного управління національною економікою. Вдосконалено інституційну складову проектного управління національною економікою шляхом створення мережі регіональних Проектних офісів і посилення інституційного забезпечення проектного управління. Запропоновано напрями застосування інструментів проектного управління соціально-економічним розвитком територій (регіонів) в умовах децентралізації, які реалізуються на етапах загальної циклу проектної діяльності. Удосконалено концепцію впровадження проектного управління національною економікою, яка передбачає формування «точок зростання» на регіональному та місцевому рівнях за допомогою центрів відповідальності за реалізацію проектів на основі узгодженості гармонізованих інтересів зацікавлених сторін системи проектного управління в умовах децентралізації. Покращено організаційно-економічний механізм реалізації проектів розвитку національної економіки. Вдосконалено науково-практичний підхід до реалізації проектів регіонального розвитку, який передбачає виконання заходів і створення додаткових умов їх виконання.

Шифр НБУВ: RA444988

2.У.221. Управління сталим економічним розвитком підприємств сфери послуг: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. І. Юдіна; Полтавська державна аграрна академія. — Полтава, 2020. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Одержано концептуальні та практичні результати для розв'язання науково-прикладної проблеми сталого економічного розвитку підприємства (СЕРП) сфери послуг в Україні шляхом впровадження багатоваріантної моделі управління, яка ґрунтується на теоретико-методологічних підходах щодо розробки та реалізації відповідної стратегії, спрямованої на забезпечення стійкого економічного зростання як домінанти сталого розвитку. Вперше: сформовано концепцію забезпечення стратегії управління СЕРП готельно-ресторанних послуг задля визначення рівнів резервного, прогресивного та сталого (статичного і динамічного) розвитку, розроблено декомпозиційну модель його сталого розвитку, методичний підхід щодо оцінки статичного та динамічного економічного зростання й резервного розвитку ресурсних потенціалів, механізм реалізації стратегії та модель управління СЕРП. Вдосконалено: трактування понять СЕРП та групування показників його інвестиційно-інноваційної та виробничо-комерційної діяльності, концептуальну модель і структуру стратегії управління сталим економічним розвитком, методологічні підходи щодо аналізу статичного та динамічного економічного зростання і економічні моделі економічного зростання та резервного розвитку підприємства готельно-ресторанної сфери у системі цільового управління, технології оцінки впливу інвестиційно-інноваційних витрат на прогресивний розвиток і впливу прогресивного розвитку на зростання економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності та стійкості господарюючої одиниці. Набуло подальшого розвитку визначення суті процесу забезпечення стійкого економічного зростання як домінанти сталого розвитку підприємства готельно-ресторанної сфери.

Шифр НБУВ: RA448124

2.У.222. Формування системи продовольчої безпеки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / В. Є. Гринишин; Поліський Нац. ун-т. — Житомир, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретико-методичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо формування системи продовольчої безпеки України. Сформовано методичний підхід до комплексного оцінювання рівня продовольчої безпеки країни. Узагальнено тенденції формування системи продовольчої безпеки України, проаналізовано сучасний рівень і спроможність регіонів до самозабезпечення продовольством. Розраховано ризик втрати продовольчої безпеки України, систематизовано тренди її здатності до самозабезпечення продовольством. Здійснено прогнозування рівня продовольчої безпеки й оцінено ймовірність реалізації несприятливих сценаріїв продовольчого самозабезпечення. Обґрунтовано механізми формування та функціонування системи продовольчої безпеки України.

Шифр НБУВ: РА448206

2.У.223. Формування системи продовольчої безпеки: теоретико-методологічні основи і регіональний характер: монографія / Н. Р. Кордзая. — Херсон: Олді-Плюс, 2020. — 248 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 214-236. — укр.

На підставі теоретичного узагальнення обґрунтовано методологічні та методичні засади і розроблено практичні рекомендації щодо вирішення важливої наукової і практичної проблеми із забезпечення продовольчої безпеки Причорноморського регіону та визначення пріоритетів розвитку агропродовольчої сфери в умовах ринкових трансформацій та сталого розвитку економіки. З метою забезпечення рекомендованого рівня достатності певного виду продовольства (харчових продуктах) країни чи окремого регіону, запропоновано методичний підхід до визначення індексу продовольчої конкурентоспроможності країни/регіону за окремою групою харчових продуктів. Доведено, що стандартизація, як гарант якості та безпечності продукції, функціонально реалізується в контексті наукового, технічного, господарського, економічного, юридичного, естетичного і політичного аспектів, сприяє оптимальному впорядкуванню об'єктів, що досліджуються, для поліпшення якості продукції і як слідство підвищення ефективності виробництва з одного боку, а з іншого — удосконалення організації управління народним господарством, розвиток міжнародного економічного, наукового і технічного співробітництва. Установлено, що активізація зовнішньоекономічних та інвестиційних процесів з метою переходу на нову доктрину виробничо-технологічних та соціально-економічних стандартів сталого регіонального розвитку агропродовольчої сфери та інноваційної моделі забезпечення продовольчої безпеки Причорноморського регіону можлива за умови запровадження системи Спільного регіонального сільського господарства, як інноваційної стратегії активного та відповідального агропродовольчого виробництва.

Шифр НБУВ: ВА852165

Див. також: 2.С.17, 2.С.37, 2.У.98, 2.У.108, 2.У.115, 2.У.136, 2.У.167-2.У.168, 2.У.170, 2.У.203, 2.У.258, 2.У.277, 2.У.309, 2.У.453, 2.Х.744

Бізнес

2.У.224. Економіка і менеджмент 2021: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 8 — 9 квіт. 2021 р.: у 8 т. Т. 6. **Взаємодія фінансового ринку та реального сектору економіки; економічна безпека та управління ризиками** / Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, Запорізька державна інженерна академія, Тбіліський державний ун-т імені Іване Джавахішвілі, Інтегральний ун-т Лакхнау, Університет прикладних наук, Університет професора доктора Асена Златарова, Мерія м. Громад-ка. — Дніпро, 2021. — 119 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито економічні фактори впливу на забезпечення фінансової стабільності та стійкості банків. Висвітлено організаційно-фінансовий аспект забезпечення розвитку автотранспортного підприємства. Охарактеризовано підходи до оцінювання реальних інвестицій. Розглянуто факторинг як інструмент управління дебіторською заборгованістю. Вивчено питання іпотечного кредитування фізичних осіб на вторинному ринку житлової нерухомості. Досліджено актуальні питання взаємодії між банками України й об'єднаними територіальними громадами. Розкрито методику ціноутворення на послуги постачання газу споживачам в Україні. Увагу приділено особливостям венчурного інвестування, напрямкам розвитку банківського кредитування в Україні, моніторингу використання коштів державного фонду регіонального розвитку, фондовим біржам та їх функціям. Розглянуто управління змінами як сучасну концепцію розвитку компанії.

Шифр НБУВ: В358672/6

2.У.225. Матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Механізми державного регулювання конкурентоспроможності національної економіки», 5 грудня 2020 року: [збірник] / ред.: М. М. Палінчак, В. П. Приходь-

ко, В. В. Химинець, Л. Ліпкова, М. ГреБ'Б, К. Brockov6; Ужгородський Нац. ун-т, Національний інститут стратегічних досліджень, Економічний університет в Братиславі. — Ужгород: Гельветика, 2020. — 156 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено зовнішньоекономічну політику України за умов глобалізації. Розглянуто популізм як виклик демократії в країнах Вишеградської групи. Висвітлено зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. Увагу приділено розвитку ринку медичних інструментів у контексті фармацевтичного ринку України. Проаналізовано причини зростання міжнародних економічних проблем. Розглянуто економічний розвиток України за умов глобалізації. Висвітлено проблеми функціонування транспортного сектору України за умов пандемії. Проаналізовано монетарну політику Національного банку України. Описано особливості формування інвестиційних ресурсів суб'єкта господарювання за умов кризи. Розглянуто рециклінг як ознаку пріоритету національної економіки. Розкрито відмінності поняття «дипломатія» та «державна служба». Проаналізовано доходи населення України, визначено вплив коронавірусу. Висвітлено проблеми підвищення ефективності проведення внутрішнього державного фінансового контролю в Україні та шляхи їх вирішення. Розглянуто сучасний стан оподаткування суб'єктів малого підприємництва в Україні.

Шифр НБУВ: ВА852078

2.У.226. Менеджмент підприємницької діяльності: навч. посіб. [для проф. підгот. військовослужбовців ЗС України, звільнених у запас]. Вип. 10 / уклад.: О. В. Полуяктова, Г. В. Музиченко, Т. Г. Доброва, М. Р. Личковська, І. М. Дуківська, Н. В. Філатова, О. В. Бобро, С. П. Тронько, В. А. Корабльов, Т. Л. Мазурок; Державний заклад «Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». — Ювіл. вип. — Одеса: Гельветика, 2021. — 239 с.: рис., табл. — укр.

Наведено сучасне визначення стартапу та визначено його роль у розвитку економіки. Розглянуто бізнес-планування як передумову успішної підприємницької діяльності. Увагу приділено українським поетам як психологічному ресурсу особистості. Подано інформацію щодо визначення превентивних дій у стресових ситуаціях. Висвітлено питання використання інформаційних систем і технологій у комерційній діяльності.

Шифр НБУВ: С11792/10

2.У.227. Механізми державного регулювання конкурентоспроможності національної економіки та міграційних процесів. Всеукраїнська науково-практична конференція, 13 березня 2021 року: [тези доп.] / Одеський нац. ун-т ім. І. Мечникова, «Соціальне та економічне включення біженців та мігрантів до Європейського Союзу: виклики для України», проєкт Еразмус+. — Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2021. — 93 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто особливості науково-технічного прогресу в умовах глобалізації. Визначено конкурентні переваги на світовому ринку послуг вищої освіти. Встановлено інформаційні фактори розвитку міжнародної торгівлі органічною агропродовольчою продукцією. Окреслено умови забезпечення економічної безпеки України на основі моделі інноваційного розвитку. Досліджено процес прийняття управлінських рішень з урахуванням ризику. Викладено етапи впровадження системи управління якістю. Окреслено особливості побудови сучасних систем управління технологічним оновленням підприємств машинобудівного комплексу. Досліджено перспективи діджиталізації для малого бізнесу. Розкрито питання економіки природокористування та охорони навколишнього середовища та питання демографії, економіки праці, соціальної економіки та політики. Запропоновано пріоритетні напрями інвестування в Україні. Показано перспективи впровадження криптовалюти у статутний капітал українських підприємств. Визначено фінансову політику держави як складової економічного розвитку. Описано математичні методи, моделі й інформаційні технології в економіці та інше.

Шифр НБУВ: ВА852370

2.У.228. Механізми державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. І. Целуйко; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретичні та методологічні засади, розроблено науково-практичні рекомендації щодо формування механізмів державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Розглянуто зміст державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Удосконалено системний підхід до забезпечення державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Обґрунтовано методичні підходи до оцінювання ефективності реалізації державного регулювання фінансової безпеки. Удосконалено концептуальні положення щодо фінансово-бюджетної безпеки. Розвинуто підхід до формування державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції. Удосконалено елементи державного фінансового контролю. Сформовано інституційно-правовий механізм регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Розвинуто функціонально-цільовий механізм державного регулювання фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Шифр НБУВ: РА449588

2.У.229. Теоретико-методологічні підходи до забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва на засадах розвитку інноваційних кластерів: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. В. Фарат; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. — Івано-Франківськ, 2020. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено вдосконаленню існуючих і розробці нових теоретико-методологічних та методологічних положень стосовно забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва на засадах розвитку інноваційних кластерів у системі національної економіки. Висунуто й обґрунтовано концепцію забезпечення конкурентоспроможності інноваційних кластерів, на основі якої доведено, що найдоцільнішим є розвиток інноваційних кластерів за інституційно-організаційним сценарієм. Обґрунтовано, що підприємницькі інноваційні ініціативи можуть реалізовуватись за кількома типовими сценаріями. Доведено, що технологія моделювання варіантів забезпечення конкурентоспроможності інноваційних кластерів має базуватись на секторальній моделі розвитку. Обґрунтовано, що ця модель має відображати можливі вектори змін, за якими може відбуватись розвиток суб'єкта підприємництва після набуття ним членства в інноваційному кластері. Доведено, що інноваційні кластери формуються заради виникнення національного екліктичного кластерного ефекту. Запропоновано аналітичну модель ідентифікування причинно-наслідкових зв'язків між факторними та результативними показниками, що на різних декомпозиційних рівнях характеризують досягнення суб'єктами інноваційних кластерів цього ефекту. Запропоновано науково-методичний підхід до інтегрального оцінювання розвитку інноваційних кластерів. Обґрунтовано, що при оцінюванні доцільно враховувати рівень підприємницької активності, спеціалізацію суб'єктів господарювання та взаємозв'язки між ними, а також характер зміни попиту на ресурси, які найбільше впливають на конкурентоспроможність.

Шифр НБУВ: RA445063

2.У.230. Формування та використання систем гармонійного розвитку підприємств в умовах глобалізації бізнесу: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / В. Ю. Харчук; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 38 с.: табл., рис. — укр.

Вирішено завдання формування та використання систем гармонійного розвитку підприємств в умовах глобалізації бізнесу. Запропоновано вирішення науково-прикладної проблеми адаптації ідей та принципів концепції гармонійного розвитку для потреб вітчизняних підприємств, розвитку на його основі теоретико-методологічних підходів до формування та використання систем гармонійного розвитку. З цієї метою розроблено метод виокремлення тематичних напрямків та інтелектуальної структури наукових розвідок, мультиаспектний метод обґрунтування та виокремлення сфер, двовекторний метод аналізування гармонійного розвитку підприємств, удосконалено концепт та процедури аналізування стану формування та використання системи гармонійного розвитку, розвинуто інструментарій відбору найбільш важливих стейкхолдерів, моделювання динаміки рівня гармонійного розвитку підприємств та бізнес-модель гармонійного розвитку УКанвасФ, які покликані сприяти довгостроковому процвітання підприємства із врахуванням особливостей глобалізованого бізнес-середовища.

Шифр НБУВ: RA449217

Див. також: 2.У.127, 2.У.302, 2.Х.588

Інноваційна діяльність

2.У.231. Детермінанти підвищення енергетичної ефективності національної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Є. А. Зябіна; Сумський державний університет. — Суми, 2021. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто теоретичні засади виявлення закономірностей еволюції теорії забезпечення енергоефективності національної економіки, вдосконалення концептуальних засад реалізації державної політики, обґрунтування механізмів, принципів та інструментів її підвищення, поглиблення типологізації підходів і розроблення теоретико-методичного інструментарію інтегрального оцінювання її рівня, розвитку науково-методичних засад визначення дивергентних та конвергентних складових енергоефективності національної економіки на основі концепцій σ - і β -конвергенції, вдосконаленню методичного інструментарію прогнозування її дивергентної складової, оцінювання впливу інституціональних та інвестиційно-інноваційних детермінант на його підвищення.

Шифр НБУВ: RA448527

2.У.232. Економіка і менеджмент 2021: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 8 — 9 квіт. 2021 р.: у 8 т. Т. 8. **Моделювання процесів інноваційного розвитку в економіці** / Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, Запорізька державна інженерна академія, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Інтегральний університет Лакхнау, Університет прикладних наук, Університет професора доктора

Асена Златарова, Мерія м. Громадка. — Дніпро, 2021. — 122 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто математичні моделі аналізування міжнародних економічних відносин у контексті глобальної нестабільності. Охарактеризовано інноваційну модель розвитку аграрної сфери економіки України. Подано інформацію про моделі прогнозу інноваційного розвитку підприємств в динамічному підприємницькому середовищі. Увагу приділено моделюванню мережі транспортно-зв'язку, економічним моделям взаємодії фінансового та реального секторів ринку, стратегічному управлінню компаніями та маркетинговим стратегіям в умовах формування цифрового середовища. Розглянуто мультиплікативну модель тимчасового ряду. Висвітлено проблеми та тенденції залучення інвестицій у телекомунікації України. Розкрито методичні аспекти розробки динамічної стохастичної моделі загальної рівноваги.

Шифр НБУВ: B358672/8

2.У.233. Енерготехнологічні аспекти залучення солоного вугілля Північного Донбасу до паливної бази енергетики: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.14.06 / А. І. Фатеев; НАН України, Інститут газу. — Київ, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено систематичне дослідження енергетичних та екологічних характеристик, а також технологічних наслідків використання атмосферних паливників побутових газових плит на природному, зрідженому та сумішевому з воднем газах. Досліджено межі стійкого горіння атмосферних паливників, а також визначено режимні параметри нестійкого горіння: проскакування полум'я в змішувач, повисання і відриву полум'я, утворення Ужових язиківФ. Створено діаграму зони стійкого горіння для атмосферного паливника плити «Nord» в умовах спалювання природного та зрідженого газів. Проведено термодинамічний аналіз процесу горіння, досліджено актуальне питання утворення діоксиду азоту в продуктах згоряння (NO_2), як найбільш токсичної складової викидів. Визначено температурний діапазон зміщення рівноваги в бік NO_2 для системи $\text{NO} - \text{O}_2 - \text{NO}_2$. Розглянуто технологічні особливості роботи системи «AB — HV». Визначено вплив відстані h між нагріваючою ємністю та паливником з огляду появи конденсату на теплообмінних поверхнях. При значеннях відстані $h < 10$ мм виникають застійні зони, що призводять до збільшення концентрації $[\text{CO}] > 0,5$ %. Наявність конденсату на поверхні теплообміну стримує процес теплопередачі та має корозійний вплив на поверхню; найбільшу інтенсивність утворення конденсату зафіксовано для сумішевого палива. Підтверджено можливість забезпечення ккд використання палива (> 59 %). Встановлений екстремальний характер зміни ккд від теплового навантаження паливника для системи «AB — HV», зафіксовано монотонне зменшення максимальних та поточних ккд при збільшенні h для досліджуваного типу паливника. Експериментально визначені концентрації викидів $[\text{CO}]$, $[\text{NO}]$, $[\text{NO}_2]$ під час роботи атмосферного електричного паливника залежно від витрат горючого газу, віддаленості ємності від атмосферного паливника та коефіцієнту надлишку первинного повітря. Вперше проведено експериментальні дослідження атмосферних паливників побутових газових плит «Greta» на сумішевому паливі (метано-воднева суміш) при варіюванні частки метану в межах 5 — 50 %. Встановлено енергетичні та екологічні характеристики використання сумішевого палива в системі «AB — HV», а також технологічні особливості, що супроводжують процеси теплообміну. Надано рекомендації для Регіональної Газової Компанії з використання водень містких газових палив.

Шифр НБУВ: RA449243

2.У.234. Зелена економіка та низьковуглецевий розвиток: міжнародний та національний вимір. Міжнародна науково-практична конференція. 4 грудня 2020 року / Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління, Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, «Baltija publishing», publishing house. — Київ: Держ. екол. акад. післядиплом. освіти та упр., 2020. — 128 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено глобальні та національні детермінанти формування стратегії зеленої економіки в Україні. Розглянуто формування системи природоресурсного менеджменту як складової «зеленого» зростання. Висвітлено можливості для застосування світового досвіду протидії екологічним загрозам та впровадження моделей екорозвитку в Україні. Проаналізовано розвиток громад, орієнтованих на зелене зростання та низьковуглецевий розвиток. Охарактеризовано вплив соціального капіталу громади на «зелене» зростання країни. Визначено значимість запровадження системи моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів в контексті забезпечення зеленого розвитку України. Досліджено потенційні можливості низьковуглецевого розвитку агроферми в контексті зеленого зростання. Розглянуто екологізацію індустріального виробництва як складову зеленої економіки. Вивчено процес формування зеленої економіки як основи сталого розвитку промислових підприємств.

Шифр НБУВ: BA852249

2.У.235. Інноваційна система України: потенціал імпортозаміщення високотехнологічними товарами / Т. Мельник,

К. Гринько // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 2. — С. 4-29. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Досліджено суть національної інноваційної системи (НІС), проаналізовано сучасний стан і потенціал НІС України та визначено передумови імпортозаміщення високотехнологічними товарами. Розраховано частки експорту та імпорту високотехнологічних товарів. Обґрунтовано перспективи розвитку вітчизняної НІС в умовах реалізації технологічних укладів і надано пропозиції щодо нарощування її потенціалу.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.236. Матеріали науково-практичної конференції «Економіка, фінанси та управління: аспекти інноваційного розвитку», 26 — 27 лютого 2021 р.: [збірник]. — Миколаїв: Молодий вчений, 2021. — 99 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто загальні питання економіки й управління підприємствами, демографії, економіки праці, соціальної економіки та політики, бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту, логістики та транспорту, сучасного менеджменту, публічного управління, адміністрування та інше. Розкрито історичний погляд на баланс грошово-кредитної та макропродуцційної політики. Окреслено перспективи розвитку фінансового ринку України з урахуванням досвіду США. Описано роль штучного інтелекту в боротьбі з тіньовою економікою. Наведено математичні методи, моделі й інформаційні технології в економіці. Визначено вплив транспортних перевезень на економіку в умовах пандемії. Викладено концепцію системи стратегічного управління організацією в публічному управлінні та інше.

Шифр НБУВ: ВА852361

2.У.237. Підвищення енергоефективності на підприємствах системи державного резерву України: монографія / В. А. Коренда, А. В. Чернявський, О. С. Протасов, І. Ю. Вишняков, С. М. Охріменко, Ю. І. Заїка, М. Ж. Колядюк, Н. Л. Цірень; Державне агентство резерву України, «Ресурс», Український державний науково-дослідний інститут. — Одеса: Олді-Плюс, 2020. — 277 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 273-277. — укр.

Увагу приділено питанням підвищення енергоефективності та заміщення традиційних джерел енергії альтернативними та відновлюваними на підприємствах системи Держрезерву України: елеваторах, нафтобазах, складах і холодильних. Досліджено сучасний стан і пріоритети енергоспоживання, визначено напрямки та головні завдання з вищезазначених питань. Запропоновано технологічні, організаційні та фінансові аспекти їх вирішення, а саме: розкрито основні поняття, види та методологію проведення енергетичного аудиту, наведено основні схеми фінансування проєктів з підвищення енергоефективності та впровадження альтернативних джерел енергії, визначено систему енергоменеджменту як найбільш дієвого інструменту керування енергоефективністю на підприємстві та стандарт ISO 50001. Розглянуто інформаційно-аналітичний інструментарій системи підтримки прийняття рішень для планування режимів електроспоживання підприємств. Монографію рекомендовано для наукових працівників і студентів навчальних закладів напрямку енергозбереження та енергоменеджменту, аспірантів і магістрів, інженерно-технічних працівників підприємств системи Державного резерву України.

Шифр НБУВ: ВА852157

2.У.238. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій): навч. посіб. / Л. Г. Мельник, Б. Л. Ковальов, Ю. М. Завдов'єва, Т. В. Бабій, І. М. Бурлакова, Т. А. Васильєва, В. І. Вороненко, А. С. Галкін, О. С. Гончаренко, Т. В. Горобченко, П. В. Гриценко, І. Б. Дегтярьова, П. А. Денисенко, Ю. М. Дерев'яно, О. М. Дерколенко, О. В. Димченко, І. А. Дмитрієв, А. В. Євдокимов, А. С. Ігнатченко, В. М. Ігнатченко, О. І. Іваненко, О. І. Карінцева, Є. В. Коваленко, Я. С. Ковальов, О. Вас. Кубатко, О. Вік. Кубатко, П. В. Кучеренко, І. Л. Лебединський, О. А. Лукаш, Л. Ю. Люльова, О. М. Маценко, О. І. Маценко, Л. Є. Момотюк, О. Г. Осауленко, А. А. Панченко, П. Г. Перерва, Є. А. Переход, В. С. Півень, В. С. Попов, А. І. Рубан, В. В. Сабадаш, Ю. А. Сагайдак, Є. О. Скрипка, Л. В. Старченко, І. М. Сотник, І. В. Торба, І. І. Устинова, С. М. Федина, М. О. Харченко, Ю. А. Химченко, О. М. Часник, Ю. В. Чортюк, О. М. Шершенюк, О. В. Шкарупа; ред.: Л. Г. Мельник, Б. Л. Ковальов; Сумський державний університет. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2020. — 179 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито зміст проривних технологій як явища, що відкриває новий цикл розвитку продуктивних сил та істотно впливає на різні сторони життя суспільства. Показано базові проривні технології, що визначили зміну соціально-економічних формацій під час розвитку людської цивілізації: від первісного й аграрного суспільств до індустріальної та постіндустріальної формацій. Описано базові проривні технології сучасного етапу розвитку суспільства: штучний інтелект, Інтернет речей, адитивні технології з використанням 3D-принтера, віртуальна і доповнена реальність, нові матеріали, «хмарні» технології тощо. Проаналізо-

вано можливі позитивні й негативні ефекти впровадження згаданих проривних технологій.

Шифр НБУВ: ВА851956

2.У.239. Розвиток інноваційних екосистем України в умовах глокалізації та європейської інтеграції: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / І. Ю. Підричєва; Інститут економіки промисловості, НАН України. — Київ, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методологічні основи, концептуальні положення і практичні рекомендації щодо розвитку інноваційних екосистем України. Об'єктом дослідження є процеси формування та розвитку інноваційних екосистем України в умовах глокалізації та прагнення країни інтегруватися в дослідницький та інноваційний простір Європи. Предмет дослідження — теоретико-методологічні основи та науково-практичні положення, які створюють умови для розвитку інноваційних екосистем України у євроінтеграційному вимірі в контексті процесів глокалізації. Удосконалено теоретико-методологічні положення щодо концепції інноваційної екосистеми як результату розвитку теорії інновацій; розкрито взаємозв'язок глокалізації світової економіки з розвитком інноваційних процесів. Висвітлено роль промисловості в розвитку інноваційних екосистем; розроблено науково-методичні підходи до оцінювання інноваційної діяльності у промисловості; здійснено аналіз й оцінку інноваційних процесів у промисловості на основі запропонованих підходів у розрізі галузей і регіонів. Обґрунтовано необхідність неіндустріальної модернізації економіки як умови розвитку національної інноваційної екосистеми України; визначено перешкоди на шляху її реалізації та розроблено рекомендації щодо їх подолання. Виконано аналіз організаційно-правових засад, стану і проблем європейської інтеграції України у науково-технічній та інноваційній сфері, визначено напрями посилення участі України у Європейському дослідницькому просторі. Запропоновано концептуальний підхід до розбудови національної інноваційної екосистеми України відповідно до європейської класифікації NUTS; розроблено концептуальну модель інноваційних екосистем України. Обґрунтовано рекомендації щодо інституційного забезпечення формування регіональних інноваційних екосистем України на рівні економічних районів. Удосконалено підхід до формування спеціальних економічних зон як стимулюючих регуляторних режимів, спрямованих на розвиток інноваційних екосистем.

Шифр НБУВ: РА44827

2.У.240. Стратегічні вектори розвитку національної економіки на інноваційних засадах: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / В. В. Павлов; ВНЗ «Національна академія управління». — Київ, 2020. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто понятійний апарат функціонування та розвитку національної економіки на інноваційних засадах. Охарактеризовано суть, виявлено специфіку та проаналізовано моделі функціонування національних інноваційних систем. Визначено принципи побудови моделі інноваційної економіки як основи піднесення національної економіки на інноваційних засадах. Обґрунтовано значення розвитку високотехнологічних секторів економіки як чинника стимулювання розвитку національної інноваційної системи. Охарактеризовано фактори та форми інноваційного розвитку високотехнологічного сектора економіки. Визначено інтеграційну взаємодію бізнесу, науки, освіти і влади в ролі чинника стимулювання інноваційного розвитку національної економіки. Проаналізовано процеси формування інноваційної економіки в Україні та закордонних країнах. Оцінено ефективність вітчизняної економіки в контексті тенденцій розвитку провідних економік світу та залежності економічного розвитку країн світу й України від обсягів і динаміки фінансування інноваційної діяльності. Сформовано рекомендації щодо впровадження процесно-орієнтованого управління інноваційною діяльністю в умовах формування національної економіки на інноваційних засадах. Систематизовано структурно-елементний склад підсистем управління об'єктами інтелектуальної власності. Сформовано рекомендації стосовно впровадження сценарного підходу до створення високотехнологічних господарських товариств. Охарактеризовано методологічне та програмне забезпечення оцінки ефективності інноваційно-індустріальних проєктів на передпроектній стадії. Надано пропозиції щодо вдосконалення фінансового забезпечення реалізації інноваційних проєктів в умовах формування та розвитку економіки на інноваційних засадах. Запропоновано концепцію розвитку національної економіки України на інноваційних засадах, для чого обґрунтовано та систематизовано стратегічні вектори розвитку економіки України на інноваційних засадах. Запропоновано також інтегративну модель системи управління розвитком економіки України на інноваційних засадах. Сформульовано рекомендації стосовно забезпечення розвитку національної економічної системи України на основі стимулювання впровадження креативних ідей. Удосконалено інструментарій реалізації стимулюючої функції держави щодо розвитку економіки України на інноваційних засадах.

Шифр НБУВ: РА445122

2.У.241. Теоретико-методичні підходи до функціонування і розвитку системи управління твердими побутовими відходами в регіонах України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.05

О. В. Хандогіна; Харківський Нац. ун-т міського господарства імені О. М. Бекетова. — Харків, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Вивчено теоретико-методичні засади та практичні аспекти функціонування й розвитку систем управління твердими побутовими відходами (ТПВ) на регіональному рівні для забезпечення сталого розвитку регіонів і наближення до принципів циркулярної економіки. Узагальнено підхід до визначення поняття ієрархії систем управління ТПВ з урахуванням системності. Виявлено недоліки й особливості сучасної системи управління ТПВ на регіональному та субрегіональному рівнях. Проаналізовано національні цілі сталого розвитку на предмет їх зв'язку зі сферою управління відходами, встановлено основні цілі для системи управління ТПВ, які забезпечать системну трансформацію даної галузі. Розглянуто пріоритетні критерії, за якими приймаються рішення при визначенні заходів поводження з ТПВ. Запропоновано вдосконалену методологію оцінки рівня функціонування та розвитку регіональних систем управління ТПВ на базі методичного підходу, що застосовується у провідних країнах ЄС. Проведено оцінку за 15-ма індикаторами. Встановлено, що для всіх регіонів є характерним низький рівень функціонування та розвитку системи управління ТПВ, виявлено диспропорції регіонального розвитку. Проведено диференціацію регіонів, визначено найбільш дискримінуючі показники. Досліджено взаємозв'язок соціально-економічного розвитку регіонів і стану сфери збирання ТПВ. Визначено ключові групи стейкхолдерів, що беруть участь у функціонуванні систем управління ТПВ, наведено їх характеристики, систематизовано конфлікти та протиріччя. Запропоновано напрями підвищення ефективності регіональних систем управління ТПВ з урахуванням національних цілей сталого розвитку та диспропорції розвитку. Зазначено, що вдосконалення регіональних систем управління відходами в Україні потребує комплексних заходів, зокрема: активізації інноваційної діяльності на засадах економіки знань, покращання інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління відходами, активізації співробітництва територіальних громад для спільного вирішення питань поводження з відходами, вдосконалення системи збирання ТПВ, системи перероблення та захоронення тощо.

Шифр НБУВ: РА448203

2.У.242. Теоретико-методологічні основи екологічного менеджменту стейкхолдерів енергопостачання на ґрунті біосферосумісності: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.06 / К. М. Преду; Київський Нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано методологію трансформації менеджменту енергопостачання та взаємодії стейкхолдерів України до засад і вимог ЕМ та БСС. Зазначено, що змістовно цільовими принципами розвитку енергопостачання методологія визначає: диверсифікацію джерел, еволюційність (під впливом факторів розвитку), структурованість і комплексність, багатоаспектність (з урахуванням інтегрованого впливу економічних інтересів стейкхолдерів проєктів і програм, що здійснюють оновлення енергопостачання, та екологічних і соціальних вимог щодо середовища їх втілення), цілеспрямованість та емерджентність. Розроблений на основі методології аналітичний простір процесу формування еко-та БСС-спрямованої системи енергозабезпечення спирається на комплекс економіко-еколого-діагностичних, регресійних, факторних і структурно-векторних моделей оцінювання стану й аналітичного прогнозування розвитку еколого-економічної системи (в межах певного проєкту, цільової програми), в основу якої покладено взаємозв'язок таких трьох індикативних підсистем: підсистема вияву очікуваного приросту БСС (за інтегрованою мірою наближення до директивного еталону за провідними індикаторами), підсистема оцінки економічної привабливості модернізації енергопостачання в межах інноваційно-інвестиційного цільового проєкту чи програми (включаючи індикатори чистої відтермінованої вартості цільового проєкту модернізації СЕП, структурованої за віхами циклу, стейкхолдерами тощо), підсистема вияву синергійних економічних, екологічних і соціальних зрушень на розвиток еколого-економічної системи, що охоплена проєктом (програмою), яка надає змогу визначити функцію «вхід → економічні та БСС-підсумки». Розроблено методіку формалізованого обґрунтування та прикладні засади екологічного страхування проєктів і програм БСС-модернізації енергопостачання. Одержаний в підсумку використання комплексу програм інтегральний показник синергії СЕП (у кількісному (бальному) та якісному (семантичному) вимірі) характеризує як рівень продуктивності інновацій, що реалізовані в певній СЕП, так і зростання вартості СЕП (оцінене через індекс зростання вартості СЕП як економічної системи й інтегрованого активу). Обґрунтовано прикладні рекомендації щодо змісту та суті екологічного страхування щодо проєктів БСС та ЕМ в енергопостачанні, в доповнення до яких розроблено алгоритм основних процедур, регламент, тарифи й очікувані еколого-економічні наслідки його застосування для потреб забезпечення БСС та екологізації в енергопостачанні й енергоспоживанні.

Шифр НБУВ: РА450369

2.У.243. Форсайт-орієнтована методологія стратегічного управління програмами розвитку: автореф. дис. ... д-ра техн.

наук: 05.13.22 / Л. С. Чернова; Одеський нац. політехн. ун-т. — Одеса, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто науково-прикладну проблему, пов'язану з розв'язанням протиріч між постійно зростаючими вимогами щодо програм розвитку організаційно-технічних систем і відсутністю підходів для вирішення завдань стратегічного управління проєктами, програмами та портфелями. Увагу приділено розробці нових підходів і методів форсайт-орієнтованої методології для розв'язання науково-прикладної проблеми управління стратегією змін в організаційно-технічних системах через проєкти. Виконано аналіз загальної проблеми стратегічного управління складними організаційно-технічними системами, визначено його особливості. Розглянуто основні підходи та стандарти до управління проєктами / програмами / портфелями, здійснено огляд сучасних рішень щодо стратегічного управління. На основі аналітичного огляду наукової літератури визначено найбільш перспективні напрями подальших досліджень. Розроблено теоретичні основи застосування форсайт-орієнтованої методології стратегічного управління проєктами / програмами / портфелями розвитку складних організаційно-технічних систем. Запропоновано модель впливів форсайтів з урахуванням взаємодії стейкхолдерів — «держави, власників суднобудівних заводів, адміністрації міста Миколаїв та трудового колективу заводу», як відображення оточення системи стратегічного управління програмами розвитку. Виконано реалізацію узгодження й ефективного процесу проведення змін у системі, що пов'язані з цілями та результатами діяльності організацій. Сформульована програма змін містить у собі опис впливу програми на підприємство та визначає розробку й оцінку показників успіху. Проілюстровано універсальність і прикладну цінність одержаних результатів на прикладах практичного застосування розроблених моделей і методів функціонування форсайтів. Розширено науково-методологічні основи побудови та функціонування форсайтів як відображення оточення системи стратегічного управління програмами розвитку.

Шифр НБУВ: РА445067

Див. також: 2.У.110-2.У.111, 2.У.130, 2.У.141, 2.У.301

Інвестиції

2.У.244. Іноземний капітал в посттрансформаційній економіці: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01 / К. С. Малько; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено поглибленню теоретико-методологічних засад дослідження відтворення та руху іноземного капіталу та обґрунтуванню його можливостей і обмежень в розвитку посттрансформаційної національної економіки. Систематизовано теоретичні положення щодо сутності, суспільних функцій та ознак, що відбивають родову єдність різних форм капіталу. Сформовано аналітичний інструментарій дослідження щодо закономірностей руху та відтворення капіталу в економіці та основних тенденцій еволюції структури капіталу. Доведено гіпотезу, що критично важливим детермінантом соціально-економічних наслідків залучення іноземного капіталу для національної економіки є відносини, які складаються між фізичним і людським капіталом під час освоєння капітальних інвестицій.

Шифр НБУВ: РА445418

2.У.245. Інформаційні технології як механізм забезпечення інвестиційного потенціалу розвитку національної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Ю. В. Касаєва; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2020. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретичні та методичні засади розвитку інформаційних технологій як фактора забезпечення інвестиційного потенціалу національної економіки. Досліджено теоретичну сутність інвестиційного потенціалу національної економіки. Проаналізовано сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку ІТ-галузі в Україні. Запропоновано методичні засади інтегрального оцінювання розвитку інформаційних технологій в Україні та за кордоном. Визначено роль та значення інформаційних технологій у забезпеченні інвестиційної привабливості, соціально-економічного розвитку та розбудові «зеленої» економіки в Україні. Розроблено методичні засади оцінювання інвестиційного потенціалу країни, обґрунтовано взаємозв'язок інформаційних технологій та інвестиційної привабливості національної економіки. Розроблено механізм забезпечення інвестиційного потенціалу національної економіки на основі інформаційних технологій. Запропоновано шляхи реформування ІТ-галузі України та їх очікуваний вплив на інвестиційний потенціал держави.

Шифр НБУВ: РА448591

2.У.246. Управлінські засади державно-приватного партнерства в інвестиційній діяльності: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / П. С. Литвинюк; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Розкрито суть понять «державно-приватне партнерство» (ДПП), «механізми державно-приватного партнерства», «державне регулювання інвестиційної діяльності». Представлено

зарубіжний досвід регулювання ДПП в інвестиційній діяльності та окреслено перспективи його використання в Україні. Досліджено нормативно-правові основи та принципи реалізації ДПП в умовах розвитку інвестиційної діяльності. Охарактеризовано стан державного регулювання ДПП в інвестиційній діяльності в Україні та організаційний механізм державного управління інвестиційними проектами в Україні. Виявлено чинники забезпечення розвитку державного регулювання ДПП в інвестиційній діяльності в Україні. Проаналізовано методи його забезпечення та пріоритетні напрями реалізації інвестиційних проектів. Розроблено концепцію вдосконалення процесу регулювання ДПП в інвестиційній діяльності в Україні, провідні положення якої відображено в концептуальній схемі. Визначено перспективи взаємодії організаційної структури ДПП на регіональному рівні в контексті інвестиційно-інноваційної політики держави. Запропоновано нові підходи до державного управління інвестиційними проектами в Україні та обґрунтовано практичні рекомендації щодо його вдосконалення з акцентом на інноваційні технології.

Шифр НБУВ: RA448927

Відтворення

2.У.247. Адаптаційний потенціал забезпечення стійкого функціонування реального сектора економіки України в умовах глобальної нестабільності: монографія / М. О. Кизим, В. Є. Хаустова, В. І. Отенко, Н. В. Белікова, О. Ю. Полякова, О. Ю. Іванова, Д. Г. Михайленко, В. О. Шликова, Є. М. Крячко, І. Б. Семигуліна, О. В. Шпілевський, О. М. Левада, Р. В. Харченко, О. С. Матвейченко; ред.: М. О. Кизим. — Харків: Лібуркіна Л. М., 2021. — 175 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 120-130. — укр.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методичного забезпечення підвищення спроможності економіки України до стійкого функціонування в умовах глобальної нестабільності. Визначено суть, зміст і особливості адаптаційного потенціалу реального сектора економіки країни. Розроблено методичний підхід до оцінки структурних дисбалансів реального сектора економіки України. Виявлено диспропорції та дисбаланси реального сектора, а також між сектором матеріального виробництва та сферою послуг в економіці України. Розроблено аналітичне забезпечення для визначення й оцінки впливу дисбалансів і диспропорцій реального сектора на його адаптаційний потенціал. Сформувано рекомендації підвищення адаптаційного потенціалу економіки України шляхом зменшення диспропорцій і досягнення збалансованої структури реального сектора.

Шифр НБУВ: BA852168

2.У.248. "Гібридна війна" Російської Федерації: вплив на економічний розвиток України: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Н. М. Марцінок; Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2021. — 20 с. — укр.

Уперше комплексно досліджено специфіку перманентної «гібридної війни» Російської Федерації проти України в економічній сфері, визначено основні її стадії (економічний сегмент) та їх характерні риси. Показано вплив економічних чинників на політичні рішення вищого керівництва України. Проаналізовано та систематизовано стан наукової розробки теми, джерельну базу та теоретико-методологічні засади дослідження. Встановлено два етапи цієї війни в економічній сфері: перший (1991 — 2014 рр.) — Росія використовувала Українську державу як «сировинний придаток», що на тлі газових, торгових «війн» призвело до швидкого збагачення російських бізнес-структур, які фінансували розбудову військово-промислового комплексу країни-агресора та стали фінансовою і економічною опорою для анексії Кримського півострова, збройного конфлікту у східних областях України (2014 р.), другий (2014 — 2019 рр.) — відкрита торговельно-економічна «війна» проти України (у цей період частка українського експорту до Росії зменшилась із 30 до 9 %). Акцентовано увагу на тому, що розвал ЄСРП (1991 р.) започаткував нову сторінку в російсько-українських відносинах. Констатовано, що необхідність втілення концепції «гібридної війни» проти України обґрунтовувалась російськими пропагандистами, відомими громадсько-політичними діячами, які наголошували на необхідності відновлення тотального впливу Російської Федерації на пострадянському просторі за допомогою низки політико-економічних та ідеологічних важелів. Звернено увагу на те, що концепція «руського миру» завжди була ідеологічним виправданням російського шовінізму, імперіалізму та військової агресії проти сусідніх держав. З'ясовано особливості російсько-українських конфліктів: «газові війни», «транзитні війни», «продовольчі війни», охарактеризовано основні риси цього процесу. Визначено неоміперську складову зовнішньої політики Російської Федерації в економічній сфері, що полягала у намаганні блокувати євроатлантичну інтеграцію України та залученні її до наддержавних утворень, що створювалися під егідою Росії. Зазначено, що суть геополітичних інтересів країни-агресора, доведено, що Росія намагається не допустити зниження залежності

України від російських енергоносіїв, створює перешкоди в одержанні Україною доступу до альтернативних джерел газу, а також та блокує диверсифікацію шляхів нафтового та газового експорту країнами Центральної Азії. Для того щоб мати додаткові важелі тиску на Україну в енергетичній галузі, Росія прискорює будівництво нових газопроводів «Північний потік» і «Південний потік» в обхід української території.

Шифр НБУВ: RA448902

2.У.249. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання, напрями та завдання стабілізації економічного розвитку країни», 27 лютого 2021 р.: [збірник] / Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Київ: Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, 2021. — 92 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто глобальні ланцюги доданої вартості як концепцію міжнародної торгівлі. Проаналізовано основні фактори глобальної гендерної нерівності. Описано систему державної експортної підтримки в зарубіжних країнах. Досліджено страховий ринок України та засади його залучення до світового ринку страхування. Викладено сучасні тенденції використання відновлювальних джерел енергії. Висвітлено ряд питань з економіки й управління національним господарством і підприємствами. Розкрито питання цифрової трансформації в економіці. Увагу приділено бухгалтерському обліку, аналізу й аудиту. Проведено статистичне дослідження сучасного стану підприємницької діяльності у галузі промисловості України.

Шифр НБУВ: BA852362

2.У.250. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Становлення та особливості регулювання соціально-економічного розвитку країни», 7 листопада 2020 р.: [збірник] / Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Київ: Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, 2020. — 135 с.: рис., табл. — укр.

Визначено конкурентоспроможність економіки в короткостроковому періоді. Проаналізовано основні фактори глобальної гендерної нерівності. Оцінено компаративні переваги України у зовнішній торгівлі з ЄС. Досліджено страховий ринок України та засади його залучення до світового ринку страхування. Окреслено соціально-економічний вплив міжнародних конфліктів. Розглянуто динаміку експортних потоків як частини зовнішньоторговельного співробітництва України і Словацької Республіки. Увагу приділено бюджетуванню як інструменту фінансового планування на підприємстві. Акцентовано також на економіці України у період (пандемії) кризи 2020 р. Розглянуто концептуальні засади розвитку електронної торгівлі в національній економіці. Визначено ефективність використання ресурсного потенціалу. Досліджено складові розвитку промислових підприємств в Україні. Висвітлено стратегію антикризового управління підприємствами. Описано особливості оцінки нематеріальних активів на підприємстві. Проаналізовано концептуальні підходи до використання фінансових інструментів в управлінні дебіторською заборгованістю. Наведено класифікацію оборотних активів підприємства для стратегічного вибору джерел фінансування.

Шифр НБУВ: BA852076

2.У.251. Тези доповідей II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку», 23 квітня 2021 року: [збірник] / ред.: О. В. Ольшевська, Ю. В. Костинєць, М. І. Скрипник, А. О. Мельник, І. О. Тарасенко, А. О. Касич, Є. Б. Хаустова, Г. М. Квіта, І. В. Пономаренко, К. О. Шіковець, Ю. В. Зимбалевська; НАПН України, Київський Нац. ун-т технологій та дизайну, Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління», Білоруський торговельно-економічний університет споживчої кооперації, Саутгемптонський університет, Національна академія наук Азербайджану, Державний університет імені Акакія Церетелі, Азербайджанський державний університет культури та мистецтва, Міжнародний університет туризму «Шовковий шлях», Вища лінгвістична школа, Інститут технологій та бізнесу в Чеське Будейовіце. — Київ: КНУТД, 2021. — 151 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено соціально-економічний вплив пандемії COVID-19 на реалізацію глобальних цілей сталого розвитку. Проаналізовано вплив пандемії коронавірусу на місцеві фінанси. Увагу приділено функціонуванню спільних закладів вищої освіти в умовах пандемії COVID-19, впливу пандемії COVID-19 на розвиток індустрії гостинності. Розглянуто регіонально-системну організацію економіки як чинник реалізації цілей сталого розвитку. Охарактеризовано сучасний стан конкурентного середовища ринку сільськогосподарської продукції України. Розкрито особливості системи професійного навчання державних службовців в Україні. Проаналізовано вплив аутсорсингу на оптимізацію витрат швейного підприємства за стадіями ланцюга створення вартості продукції. Висвітлено теоретичні засади формування стратегії конкурентоспроможності суб'єкта готельного бізнесу. Розкрито аспекти управління фінансовим станом суб'єкта господарювання.

Шифр НБУВ: BA852009

2.У.252. Тенденції розвитку економіки у 2020 році: аналітичний та теоретико-методологічний аспекти: всеукраїнська

науково-практична конференція, 12 груд. 2020 р. / Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, «Erasmus+», Programme of the European Union. — Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2020. — 118 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено особливості науково-технічного прогресу в умовах глобалізації. Проаналізовано динаміку та структуру зовнішньоторгівельних зв'язків Фінляндії та Естонії. Досліджено сучасні тенденції діджиталізації міжнародних розрахункових технологій в умовах кризових явищ. Розглянуто роль державної інноваційної політики у трансформації національної інноваційної системи. Охарактеризовано фактори успішного впровадження системи менеджменту якості. Висвітлено особливості побудови сучасних систем управління технологічним оновленням підприємств машинобудівного комплексу. Досліджено банківську діяльність у сфері інвестицій.

Шифр НБУВ: BA852079

Див. також: 2.У.100, 2.У.102, 2.У.259, 2.У.289

Управління. Менеджмент. Маркетинг

2.У.253. Гібридне багаторівневе дуальне управління інфраструктурними проектами та програмами в умовах невизначеності: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.22 / Б. Ю. Козир; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 43 с.: рис., табл. — укр.

Побудовано холистичну модель вирішення проблем реалізації інфраструктурних проектів і програм на основі багаторівневого дуального управління в межах гібридних методологій, що поєднують різні за принципами управління моделі. Система індикаторів контролю ефективності реалізації інфраструктурних програм і конвергентна модель масштабування проектів в багаторівневій схемі управління в умовах значної невизначеності визначають специфіку запропонованої методології. Проведені експериментальні дослідження запропонованих підходів, моделей і методів управління інфраструктурними програмами підтвердили їх адекватність та ефективність застосування. Гібридна методологія управління інфраструктурними програмами поєднує класичну водоспадну модель і модель гнучких життєвих циклів Agile на основі застосування методів конвергенції знань. Розроблено нові науково-методологічні основи — 41-у модель і методи проактивних технологій дуального управління портфелем інфраструктурних проектів в умовах початкової невизначеності, змінності характеристик об'єкта, його структури, динамічності оточення й обмеженості інвестиційного забезпечення. Методологія проактивного дуального управління інфраструктурними проектами на основі адаптивних технологій базується на трьох взаємопов'язаних адаптивних системах (планування та формування, моніторингу й управління змінами) та регламентує формування стійкого до збурень у процесі управління, що дає можливість запобігти істотному зниженню якості управління та втраті керування проектною діяльністю. Розроблено концептуальну модель проактивного управління інфраструктурними проектами на основі дуальної теорії та принципу зворотних зв'язків динамічних систем, яка враховує взаємозв'язок і взаємозумовленість процесів функціонування та розвитку об'єкта управління та системи управління, а також взаємодію із зовнішнім середовищем і дозволяє шляхом удосконалення управлінських компетенцій підвищити результативність проектною діяльністю. Модель і метод моніторингу поточного впливу інфраструктурних проектів на досягнення стратегічних цілей розвитку; моделі та метод балансування інфраструктурних проектів в умовах інвестиційних обмежень, а також портфельного моніторингу формують методологію дуального управління портфелем інфраструктурних проектів на основі гібридних технологій. Побудовано систему управління інфраструктурними програмами одночасного управління та наванчання (дуального управління).

Шифр НБУВ: RA445711

2.У.254. Державне регулювання концесії в національній економіці: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Л. В. Сероклін; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Поглиблено теоретичні положення та розроблено науково-методичні і практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення державного регулювання розвитку концесійних відносин в Україні для створення передумов забезпечення їх відносин в сучасних умовах. Узагальнено наукові підходи до розкриття економічної сутності концесії. Висвітлено науково-практичні засади реалізації механізму концесії в системі державного регулювання національної економіки. Поглиблено наукове обґрунтування середовища регулювання процесів концесії в національній економіці. З метою виявлення можливостей активізації застосування концесії в національній економіці визначено галузеву специфіку здійснення концесійної діяльності в Україні, розкрито її переваги та можливі ризикові аспекти застосування. Враховуючи узагальнення накопиченого світового досвіду регулювання концесії та правові аспекти регулювання концесійної діяльності в національній економіці, висвітлено напрями можливої її імплемента-

ції у сферу регулювання для забезпечення ефективності використання наявних у країні об'єктів державної та комунальної власності. Запропоновано комплекс практичних рекомендацій щодо вдосконалення регулювання впровадження концесії з позицій національних інтересів. Конкретизовано пропозиції щодо формування моделі оцінювання її доцільності з позицій державного партнера та запровадження економічних стимулів регулювання концесійних відносин у національному господарстві.

Шифр НБУВ: RA450434

2.У.255. Державне регулювання структурних змін в економіці України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / І. Б. Назаркевич; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів, 2021. — 40 с.: табл., рис. — укр.

Увагу приділено комплексному теоретико-методологічному, аналітичному й економіко-інституційному обґрунтуванню впливу державного регулювання на структурні трансформації в системі національної економіки. Розроблено та запропоновано практичні рекомендації щодо запровадження системних заходів структурного реформування економіки України у відповідності до засад моделі сталого розвитку. Визначено ендегенні та екогенні чинники, що викликають структурні зміни та значною мірою визначають рівень розвитку національної економіки. Удосконалено понятійно-категорійний апарат, що відображає трансформаційні процеси в національній економіці. Висвітлено питання формування та імплементації механізмів, методів і заходів державного регулювання структурних змін у національній економіці. Проаналізовано структурні зміни на макро-, мезо- та мікрорівнях за допомогою авторегресійної векторної VAR моделі та індексних методів, встановлено факторний вплив на залежні й незалежні зміни в секторах економіки. Запропоновано основні напрями та заходи активізації інноваційної діяльності на державному та регіональному рівні. Сформульовано організаційні та інституційні засади структурного реформування та ефективного використання соціально-економічного потенціалу України. Визначено вихідні умови, перспективи й основні завдання реалізації моделі структурного реформування економіки України.

Шифр НБУВ: RA448843

2.У.256. Методологія створення інтелектуальної інформаційної технології аналізу даних СППР аудита: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.06 / Т. В. Нескорודה; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто науково-прикладну проблему, пов'язану з розв'язанням протиріч щодо вимог оперативності й обґрунтованості аудиту та великих обсягів даних предметної області об'єктів цифрової економіки, що підлягають аналізу на основі розробки методології створення й впровадження інтелектуальної інформаційної технології аналізу даних у системі підтримки прийняття рішень аудиту для підвищення оперативності й обґрунтованості аудиту об'єктів цифрової економіки. Виконано аналіз існуючих моделей, методів та інформаційних технологій автоматизованої переробки інформації в системах підтримки прийняття рішень аудиту об'єктів цифрової економіки. На основі огляду наукової літератури визначено необхідні теоретичні складові, які потребують подальших досліджень. Розроблено метод створення інформаційної моделі предметної області аудиту для формалізації функціональної структури даних об'єктів цифрової економіки. Створено функціональну модель перетворень даних предметної області аудиту, яка надає змогу формалізувати перетворення інформації в межах інформаційної моделі предметної області, для формалізації автоматизованої переробки інформації, а також методи та моделі аналізу даних, які надають можливість автоматизувати формування знань, у межах функціональної моделі предметної області аудиту. Розроблено структуру й алгоритми інтелектуальної інформаційної технології обробки інформації в системі підтримки прийняття рішень аудиту. Виконано кількісну оцінку розроблених моделей і методів, досліджено їх вплив на оперативність, обґрунтованість прийняття рішень при аудиті об'єктів цифрової економіки. Розширено науково-методологічні основи створення й впровадження інтелектуальної інформаційної технології аналізу даних у системі підтримки прийняття рішень аудиту для підвищення оперативності й обґрунтованості аудиту об'єктів цифрової економіки.

Шифр НБУВ: RA450406

2.У.257. Механізми життєздатного управління стратегічним потенціалом інтегрованих економічних структур: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Д. П. Михайлик; ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет». — Маріуполь, 2021. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процеси управління стратегічним потенціалом інтегрованої економічної структури. Розроблено теоретико-методологічні основи забезпечення життєздатного управління стратегічним потенціалом інтегрованої економічної структури і вдосконалення механізмів стратегічної взаємодії інтегрованих суб'єктів економічної діяльності. Запропоновано концепцію життєздатного управління стратегічним потенціалом інтегрованої економічної структури; науково-методичний підхід до діагностики розсіювання цілей в системі цілепокладання інтегрованих економічних структур; механізм динамічного прогнозування ефективності

стратегічної взаємодії суб'єктів інтегрованої економічної структури. Удосконалено понятійний апарат визначення об'єктів регулювання та контролю в системі життєздатного управління інтегрованою економічною структурою; методичний підхід до визначення економічного ефекту процесів інтеграції; механізм формування цілей суб'єктів інтегрованої економічної структури різних рівнів; науково-методичний підхід до зменшення невизначеності цілепокладання в системі стратегічного управління інтегрованою економічною структурою; наскрізний механізм управління виробничим потенціалом підприємств у складі економічного конгломерату. Одержали подальшого розвитку декомпозиція стратегічного потенціалу інтегрованої економічної структури за видами активів та ключовими бізнес-процесами; класифікація основних мотивів злиття та поглинання у процесі економічної інтеграції, яку розширено через додавання мотиву рефлексивного управління ринком та конкретизовано шляхом відокремлення операцій злиття від операцій поглинання з урахуванням їх особливостей; методологічні основи визначення доцільності операцій інтеграції на основі оцінки ефекту синергії; науково-методичний підхід до оптимізації використання стратегічного потенціалу інтегрованих економічних структур.

Шифр НБУВ: RA448533

2.У.258. Публічно-приватне партнерство в системі забезпечення економічної безпеки держави: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / В. О. Головкин; Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління». — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено теоретичні основи та розроблено практичні рекомендації щодо розвитку публічно-приватного партнерства в системі забезпечення економічної безпеки держави. Сформовано теоретичний базис забезпечення економічної безпеки держави. Обґрунтовано теоретико-методичні положення застосування механізмів публічно-приватного партнерства. Розроблено матрицю переваг і перешкод сталого розвитку економіки. Здійснено систематизацію домінантів публічно-приватного партнерства. Обґрунтовано теоретико-методичний підхід до моделювання впливу причин уповільнення розвитку публічно-приватного партнерства в Україні. Розроблено методичні та прикладні основи протидії інформаційній асиметрії. Сформовано науковий підхід до побудови механізму публічно-приватного партнерства в системі забезпечення економічної безпеки держави. Запропоновано теоретико-практичний підхід до оцінки втрат від негативного впливу ризиків у проєктах публічно-приватного партнерства.

Шифр НБУВ: RA450432

2.У.259. Публічно-приватні форми забезпечення сталого просторового розвитку України: [монографія] / ред.: М. А. Хвесик; НАН України, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». — Київ: ДУ ІСПСР НАН України, 2019. — 722 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено базові положення інноваційного концепту формування в Україні сталого, інтегрованої до глобальної економічної системи інституціональної економіки природокористування, сформованої на основі широкої співпраці публічної влади та бізнесу в інтересах громади. Розглянуто сучасні європейські формати публічно-приватних відносин як інструмента ефективного вирішення територіальних господарських проблем, забезпечення сталого просторового розвитку країни та її регіонів. Визначено напрями імплементації інноваційних форм публічно-приватного партнерства, а також розроблено дорожню карту та інше інституціональне забезпечення його впровадження в систему управління природними ресурсами і сталим просторовим розвитком держави загалом.

Шифр НБУВ: BA852441

2.У.260. Стратегічне управління: навч. посіб для студентів ВНЗ / К. Ф. Ковальчук, Д. Є. Козенков, Ю. П. Синиціна, Г. Ю. Шпортко; Національна металургійна академія України. — Дніпро: Дріант, 2018. — 270 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 260-270. — укр.

Пропонований навчальний посібник підготовлено у відповідності з програмою дисципліни «Стратегічне управління» і сприяє вирішенню проблеми забезпечення цієї дисципліни навчально-методичними матеріалами. Розкрито теми, які охоплюють всі змістові модулі, визначені стандартом підготовки. Зазначено, що стратегічне управління є самостійною частиною, або сферою наукових знань загальної науки «менеджмент». Водночас, «стратегічне управління» є міждисциплінарним науковим напрямом, який в основі теоретичної та емпіричної бази наукових досліджень використовує теорії і концепції інших наук: політології (формування стратегії, як політичного процесу за Е. Петтігрю), психології (розробки у сфері когнітивної психології управління Г. Саймона), соціології (дослідження впливу соціального середовища та організаційної культури на процес стратегічного управління Е. Петтігрю, Е. Ренмана, Р. Норманна), біології (концепція популяційної екології організації М. Ханна і Дж. Фрімена) тощо. У процесі вивчення дисципліни «Стратегія управління», вирішуються такі завдання: визначення системи організаційно-економічних заходів для досягнення довгострокових цілей підприємства; обґрунтування перспективних

орієнтирів діяльності підприємства на основі оцінювання його потенційних можливостей і прогнозування розвитку зовнішнього середовища; генеральний напрямок розвитку підприємства, який забезпечує узгодження його цілей і можливостей та інтересів усіх суб'єктів; ефективна ділова концепція досягнення конкурентних переваг підприємством; сукупність перспективних орієнтирів для роботи підприємства.

Шифр НБУВ: BA851995

2.У.261. Управління проєктами цифровізації в державному секторі: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.22 / І. П. Захуха; Київський Нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено визначення мережевого аналізу, який широко застосовується для планування й управління проєктами цифровізації в державному секторі. Описано методику моделювання мережі GERT і пакет імітаційного моделювання в управлінні проєктами цифровізації державного сектора, продемонстровано його можливості на прикладі планування проєкту формалізованої моделі «Конструктивний розвиток продукту X». Формалізована модель описує об'єкт, зв'язки його компонентів на мові математики та формальної логіки. Маючи таку модель, можна кількісно оцінити ефекти взаємодії факторів, структуру об'єкта для розробки та впровадження при управлінні проєктами цифровізації в державному секторі. Запропоновано та реалізовано науково-методичний підхід щодо формування методів управлінського впливу на проєкти цифровізації, процесного блоку системи управління проєктами цифровізації. Розроблено та запатентовано інтерфейс користувача. Апробацію й впровадження розроблених моделей і методів реалізовано та виконано в межах науково-дослідних робіт кафедри управління проєктами Київського національного університету будівництва і архітектури, а також застосовано в розробці патенту.

Шифр НБУВ: RA450413

Див. також: 2.У.138, 2.У.246, 2.У.276, 2.Х.613, 2.Х.730

Економіка праці

2.У.262. Методологічний підхід до оцінювання ризиків впливу фізичних факторів техногенного походження в умовах невизначеності / В. А. Глива, В. Є. Кашперський, О. В. Панова, Я. І. Бірук, С. В. Зозуля // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1. — С. 123-125. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проаналізовано можливість оцінювання ризиків для здоров'я працюючих під впливом електромагнітних полів широкого частотного діапазону. З'ясовано невизначеність статистичних та клінічних даних щодо причинно-наслідкового зв'язку між електромагнітним впливом та несприятливими зрушеннями у здоров'ї працюючих. Ця невизначеність зумовлює значні розбіжності у різних нормативних актах з електромагнітної безпеки. Показано, що потребує конкретизації вимога ВООЗ щодо максимального можливого зниження рівнів полів та випромінювань. Коефіцієнтом для добровільного ризику в умовах обізнаності про наявність техногенних електромагнітних впливів складає 10^{-3} — 10^{-4} . Застосувавши ці коефіцієнти до гранично допустимих напруженостей електричних та магнітних полів наднизьких частот та щільностей потоків енергії електромагнітних полів ультрависоких частот отримуються кількісні значення, які відповідають рівням полів у середньостатистичному помешканні. Очевидно, що це є межа, нижче якої зниження рівнів електромагнітних полів є недоцільним. Наведений підхід не можна вважати беззаперечним, але він певним чином конкретизує загальну вимогу зниження рівнів електромагнітних полів до технічно досяжних рівнів.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.У.263. Основи охорони праці: навч. посіб. / Р. А. Волков, І. М. Буздуга; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 275 с.: табл. — Бібліогр.: с. 272-275. — укр.

Викладено нормативно-правові та організаційні основи охорони праці, виробничої санітарії, безпеки виробництва. Розкрито основні правила облаштування та роботи в лабораторіях біологічного профілю.

Шифр НБУВ: BA852657

2.У.264. Якість трудового життя науково-педагогічних працівників: оцінювання та вектори розвитку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / І. О. Рябоконь; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вади́ма Гетьмана». — Київ, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Теоретично опрацьовано та розроблено практичний інструментарій оцінювання якості трудового життя науково-педагогічних працівників, обґрунтовано вектори її розвитку в доепідеміологічний та епідеміологічний періоди. Уточнено понятійний апарат якості трудового життя науково-педагогічних працівників. Визначено її суть, ключові детермінанти та компоненти. Оновлено методичні підходи до оцінювання якості трудового життя науково-педагогічних працівників на основі агрегування відповідних

показників за суб'єктивною та об'єктивною складовими в інтегральний індекс. Проаналізовано стан і тенденції її розвитку у вітчизняних закладах освіти, визначено резерви її підвищення. Висвітлено особливості впливу пандемії коронавірусу COVID-19 на якість трудового життя науково-педагогічних працівників. Досліджено фактичну зміну норм праці на виконання роботи в умовах віддаленого режиму, виявлено додаткові види робіт, які з'явилися в таких умовах. Обґрунтовано вектори розвитку якості трудового життя науково-педагогічних працівників, що передбачають заходи, спрямовані на забезпечення їх задоволеності компенсаційною компонентою і компонентою розвитку та самореалізації.

Шифр НБУВ: RA450405

Див. також: 2.У.113, 2.Ю.1502

Трудові ресурси

2.У.265. Державне регулювання ринку праці в сегменті малого та середнього бізнесу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / М. В. Куцєволова; ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля». — Дніпро, 2021. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено наукове завдання щодо обґрунтування теоретичних і науково-методичних положень, розробки практичних рекомендацій щодо державного регулювання ринку праці в сегменті малого та середнього бізнесу. На підставі поєднання системного, діалектичного, функціонального, інституціонального та синергетичного підходів досліджено категорію в частині Змістового наповнення поняття «ринку праці». Виділено шість етапів розвитку ринку праці та побудовано профілі кожного з них, що підтвердило еволюцію ринку праці. Встановлено необхідність реформування ринку праці та удосконалення його державного регулювання. Удосконалено методичний підхід до оцінки стану ринку праці в Україні шляхом розрахунку інтегрального показника за дев'ятьма комбінованими, що характеризують ринкові параметри праці, одержаного за середньою гармонійною. Встановлено тісноту залежності між розвитком суб'єктів малого та середнього бізнесу, якістю життя населення та рівнем соціально-економічного розвитку країни. Узагальнено світовий і вітчизняний досвід самозайнятості населення. Виявлено позитивний ефект її впливу на розвиток національної економіки. Розвинуто науково-теоретичні аспекти підтримки впровадження платформної економіки як важеля розвитку ринку праці. Виділено складові системи регулювання ринку праці України. Удосконалено механізм регулювання ринку праці України в сегменті малого та середнього бізнесу. Запропоновано стратегічні напрями розвитку ринку праці та реалізації політики його державного регулювання.

Шифр НБУВ: RA448160

2.У.266. Державне регулювання розвитку людського капіталу в умовах трансформації економіки України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / В. В. Шовківська; Київський Нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 23 с.: рис., табл. — укр.

На основі систематизації підходів до визначення економічної природи категорії «людський капітал» обґрунтовано авторське бачення суті даного поняття з урахуванням специфіки трансформаційних економічних процесів. Удосконалено методологічні підходи до державного регулювання розвитку людського капіталу, його законодавчого та нормативно-правового регулювання. Здійснено оцінку стану та визначено проблеми державного регулювання розвитку людського капіталу, досліджено особливості процесу його розвитку в будівництві, узагальнено зарубіжний досвід державного регулювання людського капіталу. Визначено та одержали подальший розвиток пріоритетні напрями удосконалення державного регулювання розвитку людського капіталу в умовах трансформації економіки України. Розроблено механізм державного регулювання розвитку людського капіталу, спрямованого на забезпечення високих продуктивних інноваційних здібностей людини шляхом розвитку загальної і професійної освіти, творчості, активності, зміцнення здоров'я, підвищення мотивації до високопродуктивної праці та якості життя населення. Удосконалено методологічні підходи щодо розрахунку прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати, соціальних стандартів і гарантій на основі запровадження Державної системи моніторингу соціальних процесів. Визначено основні напрями розвитку людського капіталу, зміст яких полягає у створенні ефективного механізму збалансування ринку освітніх послуг та ринку праці за якісними та кількісними показниками; упровадження сучасних інноваційних підходів до навчання, інноваційно-педагогічних методик; формування сучасної ефективної інформаційної системи науково-технічної інформації для потреб ЗВО, науково-дослідних організацій, підприємств інноваційного профілю; інтеграцію науки, освіти та виробництва через реформування інноваційного високотехнологічного середовища розвитку людського капіталу.

Шифр НБУВ: RA445808

2.У.267. Поведінкові моделі суб'єктів ринку праці в новій економіці: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.07

/ Н. С. Якимова; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано та розроблено теоретико-методологічне забезпечення, науково-методичні основи і практичні рекомендації щодо регулювання поведінкових моделей суб'єктів ринку праці в новій економіці. Уточнено понятійно-термінологічний апарат дослідження економічної поведінки людини. Визначено суть і характеристики поведінки суб'єктів ринку праці. Систематизовано наукові підходи до визначення нової економіки та окреслено її вплив на формування поведінкових моделей суб'єктів ринку праці. Ідентифіковано та проаналізовано систему чинників впливу на тип поведінки суб'єктів ринку праці. Досліджено когнітивні засади коректності та раціональності поведінкових моделей суб'єктів ринку праці. Проаналізовано освітній потенціал суб'єктів ринку праці як чинник вибору поведінкових моделей. Виявлено інституційні та цифрові передумови трансформації національної економічної системи. Проведено оцінку можливостей, обмежень і загроз ринку праці України у контексті формування трудового потенціалу нової якості. Виокремлено галузевий контекст прогресивного типу поведінкової моделі працівника. Розроблено механізм регулювання поведінкових моделей суб'єктів ринку праці в новій економіці. Удосконалено інституційне регулювання поведінки суб'єктів ринку праці. Здійснено моделювання поведінкових траєкторій суб'єктів ринку праці. Запропоновано поведінкові інструменти в системі державного регулювання ринку праці. Обґрунтовано стратегічні напрями забезпечення конкурентоспроможності національного ринку праці. Розроблено алгоритм моніторингу поведінкових моделей суб'єктів ринку праці як основи інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики.

Шифр НБУВ: RA448555

2.У.268. Розвиток людського потенціалу в умовах кваліфікації економіки України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.07 / Т. М. Степура; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблеми розвитку теоретико-методологічних та прикладних засад дослідження людського потенціалу з науковим розв'язанням проблеми обґрунтування принципів і напрямів його розвитку в умовах кваліфікації економіки України. Розвинуто теоретичні підходи до визначення людського потенціалу. Систематизовано генезу концепту якості у міждисциплінарному і соціально-економічному дискурсі. Розроблено концепцію кваліфікаційної економіки, виділено її ознаки, сутнісні зміни в економічних механізмах та інститутах, виявлено її протиріччя. Запропоновано розглядати розвиток людського потенціалу у континуумі «час — простір — енергія». Сформульовано синтетичний кваліфікаційний підхід до дослідження людського потенціалу. Визначено структурну декомпозицію людського потенціалу. Проведено аналітичне дослідження розвитку людського потенціалу регіонів України за геопросторовим, функціонально-часовим напрямками. Ідентифіковано міграційно-умовлені якісні втрати людського потенціалу на різних рівнях. Запропоновано підходи до маркування модерного ціннісно-культурного поля за сферами діяльності людини і «осями» трансформації цінностей. Розроблено пропозиції щодо удосконалення формування системи соціальних стандартів і гарантій. Запропоновано прикладний підхід до дослідження тенденцій діджиталізації як до джерела можливостей розвитку людського потенціалу. Визначено стратегічні імперативи політики розвитку людського потенціалу. Запропоновано удосконалення методичного забезпечення формування політик: охорони здоров'я, міграційної та якісного змикання сфери вищої освіти та ринків кваліфікованої праці. Розкрито резерви нових соціальних інститутів у запобіганні міграційно-умовленим якісним втратам людського потенціалу в активній міграційній політиці. Запропоновано використання інструментарію, який надає змогу одержувати інформацію про перебування процесів розвитку людського потенціалу у стані недостатньої керованості.

Шифр НБУВ: RA448556

2.У.269. Розвиток професійної орієнтації в системі регулювання ринку праці: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / С. Г. Поміничук; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2021. — 22 с.: рис. — укр.

Досліджено процес розвитку професійної орієнтації в системі регулювання ринку праці. Проаналізовано розвиток теоретико-методологічних основ дослідження професійної орієнтації та розроблено науково-практичні рекомендації щодо її удосконалення в системі регулювання ринку праці. Висвітлено теоретико-методологічні засади і розроблено науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення професійної орієнтації населення в системі регулювання ринку праці. Рекомендації сприятимуть формуванню уніфікованої системи професійної орієнтації населення в державній службі зайнятості, а також оптимізації процесу професійної орієнтації відповідно до потреб підприємств регіонів за видами економічної діяльності. Вперше розроблено структурно-логічну схему моделювання розвитку системи професійної орієнтації залежно від змін кон'юнктури ринку праці. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат дослідження ринку праці через надання авторських визначень понять «ринку праці», «інститут професійної орієнтації населення», «професійна орієнтація

населення». Висвітлено теоретичні основи професійної орієнтації населення, а саме розроблено концептуальну модель професійної орієнтації населення протягом життя; організаційно-економічний механізм професійної орієнтації учнівської молоді в системі регулювання ринку праці. Проаналізовано теоретико-прикладні засади регіонально центрованого підходу до професійної орієнтації учнівської молоді, організаційно-економічні засади розвитку професійної орієнтації в системі регулювання ринку праці, зокрема розроблено концептуальну модель професійної орієнтації населення в системі впровадження дуальної форми здобуття освіти.

Шифр НБУВ: РА449010

2.У.270. Стратегія забезпечення соціальної безпеки на ринку праці України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.07 / К. В. Бондаревська; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Науково обґрунтовано теоретико-методологічні основи системного дослідження соціальної безпеки (СБ) на ринку праці (РП) і практичні рекомендації щодо розробки стратегії забезпечення СБ на ринку праці України. Розвинуто теоретичний базис дослідження СБ на РП і дефініцій, що визначають її суть. Удосконалено наукові підходи щодо виокремлення рівнів СБ на РП, обґрунтовано її компоненти. Визначено концептуальні основи механізму інституційного забезпечення СБ на РП, розроблено методологію її оцінки. Проаналізовано тенденції розвитку світового та національного РП, що визначають стан СБ. Проведено комплексну рейтингову оцінку рівня СБ на РП України в регіональному вимірі. Досліджено параметри неформальної зайнятості та наслідки її впливу на безпеку РП України. Надано характеристику СБ молоді й осіб старшого віку на РП у контексті діагностики загрози безробіття. Здійснено діагностику загроз у сфері оплати праці, визначено шляхи їх подолання. Обґрунтовано концептуальні основи оцінювання перспектив нейтралізації ключових загроз СБ на РП України. Ідентифіковано ключові загрози СБ на національному РП. Розроблено імітаційну модель стратегії забезпечення СБ на РП у контексті трансформації ключових загроз. Обґрунтовано концептуальні засади розробки та запропоновано напрями реалізації стратегії забезпечення СБ на РП України та регіонів. Обґрунтовано стратегічні пріоритети СБ на внутрішньофірмовому РП.

Шифр НБУВ: РА448293

2.У.271. Трансформація корпоративних стратегій управління людськими ресурсами в умовах кризи: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07 / О. Ю. Лелюк; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено трансформацію корпоративних стратегій управління людськими ресурсами в умовах кризи. Охарактеризовано розвиток теоретико-методологічних основ управління людськими ресурсами в системі регулювання ринку праці та розроблено науково-практичні рекомендації щодо трансформації корпоративних стратегій управління людськими ресурсами в умовах прояву кризи. Розглянуто поглиблені теоретико-методологічні основи управління людськими ресурсами в системі регулювання внутрішньофірмового ринку праці і розроблено науково-практичні рекомендації щодо трансформації корпоративних стратегій управління людськими ресурсами в умовах кризи. Здійснено розробку основних напрямів та важелів у трансформації підходів до управління людськими ресурсами в системі регулювання внутрішньофірмового ринку праці корпоративних структур. Вперше висунуто та підтверджено гіпотезу щодо трансформації тривалості економічного циклу під впливом підвищення якості людських ресурсів. Удосконалено концептуальні основи регулювання внутрішньофірмового ринку праці корпоративних структур, а саме запропоновано концептуальну схему механізму управління людськими ресурсами корпоративних структур в умовах кризи. Досліджено організаційно-економічні засади управління людськими ресурсами в умовах кризи, зокрема розроблено логіко-структурну схему системи антикризового реінжинірингу управління людськими ресурсами. Увагу приділено теоретико-методологічним основам антикризового управління людськими ресурсами, а саме розроблено концептуальну схему антикризової стратегії управління людськими ресурсами. Розглянуто понятійно-категорійний апарат дослідження природи економічних криз через надання авторських визначень понять «циклічність», «криза», «кризовий стан».

Шифр НБУВ: РА449011

Див. також: 2.У.114, 2.У.198, 2.У.227

Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування

2.У.272. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. / О. І. Білик, М. К. Хім; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2021. — 339 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 336-338. — укр.

Увагу приділено питанням управління бюджетом, особливо в період переходу до ринкових відносин. Висвітлено основні категорії, викладено методи та механізми функціонування бюджетного менеджменту в Україні. Вивчено суть бюджетних відносин і охарактеризовано їх впливу на суспільство. Розкрито закони побудови і функціонування бюджетної системи, теоретичні засади системи державного фінансового регулювання у ринковій економіці. Увагу звернено на специфічну термінологію, питання самопідготовки, вирішення тестів та практичних завдань. Визначено завдання, функції та структуру виконавчих і законодавчих органів, пов'язаних з управлінням бюджетом. Проаналізовано організацію та функціонування бюджетного менеджменту в Україні та у світі.

Шифр НБУВ: ВС68489

2.У.273. Забезпечення фінансової безпеки національної економіки: теорія, методологія, стратегія: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Н. С. Носань; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розробці інструментарію забезпечення фінансової безпеки на макрорівні, що ґрунтується на прийнятті управлінських рішень залежно від оцінки досягнутого учасниками фінансової системи рівня фінансової безпеки та формуванні на їх основі теоретико-методологічних засад управління фінансовою складовою економічної безпеки національної економіки, наданні практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності реалізації цього процесу. Запропоновано концептуальні засади забезпечення фінансової безпеки України в умовах прояву тривекторності існування загроз для її стану, що раніше не поєднувалися і не були характерними в комплексі для розвитку вітчизняної фінансової системи. Наведено набір моделей стратегій забезпечення фінансової безпеки держави та вдосконалено методологічний базис оцінювання рівня фінансової безпеки національної економіки. Оптимізовано інформаційно-аналітичне забезпечення механізму регуляторного впливу для мінімізації настання загрози або її негативного впливу на фінансову безпеку держави. Розширено підходи до управління фінансовою безпекою держави та доповнено категорійний апарат забезпечення фінансової складової національної економіки України.

Шифр НБУВ: РА448249

2.У.274. Казначейська система: підручник / О. П. Кириленко, П. С. Гринчишин, З. М. Лободіна, В. В. Письменний, В. П. Горин, М. Б. Гупаловська, Н. І. Карпишин, Б. С. Малиняк, І. П. Сидор, Б. С. Шулюк, В. М. Русін, А. В. Дем'янюк; ред.: А. І. Крисоватий, О. П. Кириленко, Т. Я. Слюз; Західноукраїнський Нац. ун-т. — Тернопіль: ЗУНУ, 2020. — 362 с.: іл., рис. — укр.

Розглянуто суть, особливості та розвиток казначейської справи; бюджетні повноваження та організаційну структуру органів казначейства; інформаційно-технічне забезпечення казначейської системи; платіжну систему виконання бюджетів. Всебічно охарактеризовано казначейське обслуговування бюджетів за доходами та видатками, цільових фондів та інших клієнтів. Увагу приділено обліку виконання бюджетів, фінансовій і бюджетній звітності, організації контролю в системі казначейства. Наведено зарубіжний досвід організації казначейської справи.

Шифр НБУВ: ВС68566

2.У.275. Опортунізм у прийнятті політичних рішень у бюджетній сфері у період фінансово-економічної кризи 2008 — 2009 рр. в Україні: монографія / М. В. Чабанна; НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса. — Київ: Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. — 367 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 317-363. — укр.

Досліджено прояви політичного опортунізму суб'єктів прийняття рішень у сфері формування державних витратів на соціальний захист та соціальне забезпечення в умовах фінансово-економічної кризи 2008 — 2009 рр. в Україні. Увагу приділено аналізу політичного режиму та політичних і соціально-економічних орієнтацій українського суспільства, їх ролі у здійсненні фіскального маніпулювання. З огляду на політичну зумовленість та економічну доцільність рішень, спрямованих на підвищення соціальних стандартів у період кризи, проаналізовано особливості процесу їх розробки, ухвалення та реалізації, а також електоральні наслідки у післякризовому періоді. Проаналізовано політичне середовище процесу антикризового регулювання в Україні. Наведено особливості впливу політичних чинників на вибір методів антикризового регулювання. Досліджено наслідки ex post опортунізму політичних суб'єктів антикризового регулювання.

Шифр НБУВ: ВА852397

2.У.276. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності на засадах державно-приватного партнерства в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Т. А. Калита; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2021. — 23 с.: рис. — укр.

Розвинуто теоретичні засади та удосконалено науково-методичні підходи, спрямовані на удосконалення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності на засадах державно-приватного партнерства в Україні. Досліджено економічну природу та розкрито суть інвестиційної діяльності з інноваційною компонентою

та систематизовано форми фінансування інвестиційної діяльності на засадах ДПП в Україні. Виявлено вплив державної підтримки у фінансовому забезпеченні проектів ДПП в Україні. Виконано ретроспективний аналіз стану розвитку інвестиційної діяльності в Україні. Дано оцінку ефективності реалізації проектів ДПП з урахуванням переваг і недоліків способів фінансового забезпечення інвестиційної діяльності на засадах ДПП, механізмів ДПП. Розвинуту науково-методичний підхід до запровадження основних напрямів удосконалення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності на засадах ДПП в Україні. Запропоновано заходи, спрямовані на підвищення ефективності управління фінансовими зобов'язаннями держави шляхом встановлення бюджетних обмежень, формування спеціального експертного відділу в Міністерстві фінансів України, а також інструментарій оцінки та мінімізації ризиків у процесі підготовки та реалізації ДПП, зокрема, рекомендовано на державному рівні закріпити в статуті вимогу щодо створення резервного фонду для учасників ДПП. На основі проведеного прогностичного аналізу розроблено практичні рекомендації щодо фінансування проектів ДПП за рахунок фінансових ресурсів МФО, що є перспективним і може забезпечити до 5 % додаткового зростання ВВП за рахунок ефективного використання доступних фінансових ресурсів МФО.

Шифр НБУВ: RA448644

2.У.277. Фінансове забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Н. П. Сафонік; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпін, 2021. — 21 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретичні засади і розроблено практичні рекомендації щодо підвищення рівня фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні. Розкрито основні змістовні характеристики соціального захисту осіб з інвалідністю. Удосконалено зміст поняття «фінансове забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю». Оцінено загальний стан фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю в розрізі окремих напрямів. Проведено аналіз структури бюджетних видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення та досліджено практику гендерного підходу у сфері фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю. Досліджено особливості фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю у зарубіжних країнах. Оцінено рівень економічної спроможності осіб з інвалідністю на основі розрахунку Індексу економічної спроможності осіб з інвалідністю та здійснено економіко-математичне моделювання факторного впливу окремих показників на розмір видатків на соціальний захист осіб з інвалідністю. Запропоновано пріоритетні напрями удосконалення фінансового забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю.

Шифр НБУВ: RA449013

2.У.278. Фіскальна парадигма антициклічного регулювання економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Т. Я. Маршалок; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробленню теоретико-методологічних, методичних і практичних рекомендацій щодо формування фіскальної парадигми антициклічного регулювання економіки. Розкрито суть, особливості та причини виникнення і функціонування економічних циклів, ґрунтовно проаналізовано наукові принципи антициклічного регулювання економіки. Висвітлено теоретичні засади фіскальної політики у процесі управління економічними циклами. Обґрунтовано необхідність підвищення ролі фіскальної та монетарної політик при проведенні державою заходів антициклічного економічного регулювання. Виокремлено науково-методичні підходи до трактування економічної рівноваги та кризи, а також розроблено методологічну модель забезпечення економічної рівноваги засобами фіскальної політики. Розроблено сценарії використання інструментів фіскальної політики у процесі антициклічного регулювання економіки. Проаналізовано застосовувані в країнах світу заходи антициклічного регулювання економіки, досліджено соціально-економічні тенденції в Україні та визначено ефективність фіскальної політики в процесі забезпечення економічного розвитку й підвищення рівня добробуту громадян. Обґрунтовано необхідність здійснення фіскальних консолидацій та децентралізації в Україні як важливих інструментів досягнення економічної рівноваги. Доведено необхідність забезпечення процесу досягнення фіскальної стійкості та визначено перспективи імплементації фіскальних правил у вітчизняну практику. Виокремлено особливості поведінки фіскальних інституцій у процесі управління економічними циклами. Побудовано економічну модель, яка відображає вплив інструментів фіскальної політики на економічний розвиток в Україні. Запропоновано шляхи підвищення ефективності вітчизняних фіскальних інститутів у процесі здійснення антициклічного регулювання економіки.

Шифр НБУВ: RA445745

2.У.279. Фіскальна політика України в парадигмі сталого розвитку: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / О. М. Сущенко; Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана. — Київ, 2021. — 32 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретико-методологічних основ розробки та функціонування фіскальної політики та механізму сталого розвитку. Систематизовано основні підходи до визначення терміна «сталий розвиток» і визначено його роль у перезавантаженні сучасних економічних відносин задля прирощення суспільної змішаної вартості. Визначено місце та роль зміни клімату, як екологічного фактора, на рівень соціальних і управлінських загроз для суспільства, окреслено шляхи її впливу на формування системного ризику. Уточнено взаємозв'язок між фундаментальними економічними та фінансовими категоріями «фінанси», «державне господарство» та «фінансова політика». Обґрунтовано їх роль у переході від об'єктивного до суб'єктивного у фінансовій науці. З'ясовано основи нефінансові фактори, які впливають на формування змішаної вартості та визначають стабільність фінансової системи України. Систематизовано теоретичні основи та методологічні засади формування і реалізації фіскальної політики сталого розвитку. Визначено складові і принципи процесу формування та функціонування механізму фіскальної політики сталого розвитку. Доведено необхідність подальшої розбудови забезпечуючої інфраструктури фінансової системи для ефективного функціонування фіскальної політики сталого розвитку в Україні. Розроблено стратегію та план дій з побудови фіскальної політики сталого розвитку України з урахуванням вимог Угоди про асоціацію з ЄС та Європейської зеленої угоди.

Шифр НБУВ: RA448473

2.У.280. Формування конкурентоспроможних систем оподаткування: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Л. Г. Олейнікова; Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління». — Київ, 2021. — 42 с.: табл., рис. — укр.

Розроблено концептуальні підходи до організації інформаційного середовища в податкових цілях, які враховують різні рівні національного та наднаціонального обігу податкової інформації щодо фізичних та юридичних осіб, де основним завданням середньострокової перспективи є впровадження стандарту автоматичного обміну інформацією. Обґрунтовано концепцію підвищення конкурентоспроможності системи оподаткування України, що визначає цілі, завдання, принципи і передбачає інструментарій, спрямований на моніторинг поточного стану конкурентоспроможності системи оподаткування, прогнозування її динаміки, формування і реалізацію інституціонального середовища, а також комплекс методичних і практичних заходів щодо підвищення рівня конкурентоспроможності системи оподаткування. Удосконалено науково-теоретичний підхід до ідентифікації структури податкової системи, яку доповнено підсистемою інформаційного забезпечення, що включає форми звітності, статистичні дані та будь-яку іншу інформацію і відображає рівень надходжень та специфіку податкових відносин держави і платників, спрямована на зниження асиметрії податкової інформації на національному рівні. Удосконалено методологічний підхід до контролю та протидії ухиленню від сплати податків і тінвовим операціям, на основі їх класифікації та структурування шляхом розширення сфери застосування методів перевірок діяльності суб'єктів господарювання, які не обліковують господарські операції та використовують схеми прикриття ухилення від сплати податків. Удосконалено методичні підходи щодо комплексного контролю за доходами фізичних осіб як кінцевих бенефіціарів суб'єктів господарювання шляхом впровадження механізмів стимулювання добровільного розкриття інформації в податкових цілях та впровадження методів контролю і моніторингу реальної способу життя фізичних осіб порівняно із легально отриманими сумами доходів, з яких ними сплачені податки. Удосконалено систему показників оцінки результативності податкового адміністрування та методіку їх розрахунку для використання в Україні шляхом розширення індикаторів моніторингу. Удосконалено комплекс заходів щодо запобігання, виявлення і припинення корупційних порушень у фіскальних органах та розроблено структурно-логічну схему протидії системній корупції як вагомої інституційної детермінанти забезпечення конкурентоспроможності систем оподаткування. Розвинуто теоретичний підхід до встановлення зв'язку між змістом понять «податкова конкуренція» та «конкурентоспроможність систем оподаткування».

Шифр НБУВ: RA448491

2.У.281. Fiscal regulation of national economies' sustainable growth / Т. І. Iefymenko // Наука та інновації. — 2020. — 16, № 5. — С. 20-35. — Бібліогр.: 56 назв. — англ.

Сучасну фіскальну політику в країнах з ринковою економікою, навіть за умови обтяження коронакризою, спрямовано на регулювання розподілу ресурсів між приватним і державним секторами з мінімальним впливом інфляційних чи дефляційних коливань на індекс цін виробників. Дії держави, які мобілізують потенціал ринку, мають охоплювати елементи податково-бюджетного реформування, пов'язані з комплексом цілеспрямованих заходів щодо зниження темпів зростання грошової маси. Мета роботи — визначення основних напрямів системного посилення фіскальних функцій органів виконавчої влади, насамперед у протидії загрозам дестабілізації за наявності динамічних явищ глобалізації, кризогенності та їх подальшої мультиплікації.

Використано методи просторово-часового ситуаційного аналізу та синтезу, а також порівняння динаміки статистичних макро-економічних показників (ВВП) у межах різних системних модельних оцінок впливу податкового реформування. Розглянуто як позитивний, так і негативний досвід упровадження програм міжнародних фінансових інституцій та урядів різних держав, спрямованих на досягнення повної зайнятості працездатного населення й стійкого розвитку економіки за допомогою податково-бюджетних засобів управління попитом та ustalених грошово-кредитних підойм. Обґрунтовано рекомендації щодо зміцнення регуляторних фіскальних важелів зростання стійкості соціально-економічної системи України з урахуванням сучасних тенденцій управління змінами, зокрема на тлі пандемії COVID-19. Висновки: раціональну податкову політику слід орієнтувати на вдосконалення законодавчих механізмів у поєднанні з формуванням та розподілом витратів, стимулюванням збереження ресурсів із метою їх більш прийнятної практичного використання. Обов'язкові платежі мають сплачуватися з джерел доходів суб'єктів господарювання та не повинні стосуватися капіталу, бо спрямування останнього на сплату податків суперечить інтересам інвесторів та цілям стійкого відтворення.

Шифр НБУВ: Ж25189

2.У.282. Scientific discourse of populism: aspects of economy and tax policy / A. M. Sokolovska, Ya. V. Kotlyarevskyy // Наука та інновації. — 2020. — 16, № 5. — С. 36-51. — Бібліогр.: 42 назв. — англ.

Недостатній рівень відчутності результатів економічного зростання населенням навіть економічно розвинутих країн, зростання нерівності доходів і багатства зумовили відкриття можливостей для експлуатації контрверсійних наративів несистемними політиками різних спектрів для одержання електоральних дивідендів, що вимагає започаткування наукового дискурсу стосовно витоків, причин і наслідків популізму. Сплеск популізму в багатьох країнах Європи та світу, а також спричинені загрози економічній і політичній стабільності зумовлюють необхідність наукового осмислення явища для вироблення рецептів мінімізації негативних і сприяння впровадженню в суспільну практику можливих позитивних наслідків. Мета роботи — узагальнити, структурувати та систематизувати відомості щодо політико-економічних засад розвитку популізму та його проявів у контексті формування й реалізації економічної та фіскальної (податкової) політики. Використано методи методологічного консенсусу для визначення популізму як ідеології, політики й соціального руху шляхом не протиставлення, а узгодження конструкторних елементів, що містяться у визначеннях різних дослідницьких шкіл; компаративного аналізу західноєвропейського та українського популізму; фактологічного і статистичного аналізу для обґрунтування форм прояву податкового популізму в Україні. На основі узагальнення підходів вчених до аналізу впливу популізму на податкову політику запропоновано визначення та розкриті причини переважного впливу правого популізму на сучасну податкову політику в Україні, а також форми його прояву. Визначено підходи щодо формування збалансованої системи інституційних та організаційно-аналітичних заходів на засадах модернізації інститутів загального суспільного інтересу щодо посилення координації політичного процесу та економічної політики. Висновки: узагальнено наукові, інформаційно-аналітичні та статистичні зведення про об'єктивний характер тенденцій розвитку економічного та податкового популізму у світі, про зростання небезпеки правого податкового популізму в Україні.

Шифр НБУВ: Ж25189

Див. також: 2.У.104, 2.У.149, 2.У.177, 2.У.415, 2.Х.704, 2.Х.743

Державне страхування

2.У.283. Агросстраховий ринок України в умовах трансформаційних процесів: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / О. Т. Прокопчук; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2021. — 45 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні та науково-практичні засади формування й функціонування агросстрахового ринку України в умовах трансформаційних процесів. Систематизовано теоретичні основи функціонування агросстрахового ринку. Узагальнено, уточнено та розвинуто категоріальний апарат. Відображено методологічні засади особливостей функціонування агросстрахового ринку та здійснено концептуалізацію впливу трансформаційних процесів на його розвиток. Представлено загальний формат структурної будови означеного ринку та здійснено його дослідження в посекторному розрізі. Здійснено комплексну діагностику тенденцій розвитку агросстрахового ринку. Доведено необхідність комплексної модернізації українського агросстрахового ринку на основі інноваційних підходів щодо використання потенціалу агросстрахування. Представлено розробки концептуальних засад розвитку вітчизняного агросстрахового ринку та сформовано перспективи його функціонування в умовах трансформаційних процесів. Запропоновано архітектуру комплексної мо-

дернізації українського агросстрахового ринку в цих умовах і розроблено форматний концепт його подальшого розвитку.

Шифр НБУВ: РА448102

2.У.284. Державне регулювання медичного страхування в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / М. Ю. Свет; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: табл. — укр.

Обґрунтовано підхід до фінансування системи охорони здоров'я, що буде здійснюватися як державне фінансування, обов'язкове медичне страхування та добровільне медичне страхування та сприятиме наданню своєчасних якісних і доступних медичних послуг населенню та ранній діагностиці складних захворювань. Обґрунтовано передумови створення Фонду боротьби з онкологічними захворюваннями та забезпечення його взаємодії з Пенсійним фондом України. Розкрито суть понять «державне регулювання медичного страхування», «механізм державного регулювання медичного страхування». Висвітлено механізми державного управління охороною здоров'я у сфері медичного страхування. Визначено концептуальні засади впровадження в Україні обов'язкового та добровільного медичного страхування. Здійснено порівняльний аналіз систем медичного страхування в Україні та за кордоном і визначено можливості застосування зарубіжного досвіду щодо вирішення порушеної проблеми. Представлено фінансові механізми побудови ефективної системи охорони здоров'я в Україні на страхових засадах. Окреслено перспективи й обґрунтовано практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів державного регулювання процесу розвитку медичного страхування в Україні.

Шифр НБУВ: РА448925

2.У.285. Державне регулювання страхової діяльності в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Д. О. Тищенко; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2021. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні та прагматичні питання державного регулювання страхової діяльності в Україні. Акцентовано увагу на сутнісному наповненні поняття «державне регулювання страхової діяльності», її логічному зв'язку з економічною природою страхових послуг. Доведено, що наявність різноманітних екстерналій на страховому ринку і є передумовою для виникнення державного регулювання страхової діяльності. Встановлено, що специфічні ознаки страхування, як економічної категорії, визначають застосування державних регуляторних інструментів щодо страхової діяльності. Виділено ключові фактори, які визначили розвиток системи державного регулювання страхової діяльності в Україні. До них належать: домінуючі політичні чинники над суто економічними; ігнорування реального стану вітчизняного страхового ринку; тактичне спрямування регуляторних заходів та обмеженість її інструментарію. Існуючі на сьогодні підходи до регулювання страхової діяльності є фактично регулюванням постфактум, коли абсолютна більшість заходів є реакцією на події, що вже відбулися на страховому ринку. Оцінка ключових кількісних показників розвитку страхової діяльності в Україні засвідчила, що результативність її державного регулювання залишається на низькому рівні. Аргументовано необхідність розробки та запровадження ефективної та транспарентної системи моніторингу державного регулювання страхової діяльності в нашій державі. Розроблено комплекс заходів, спрямованих на розвиток моделі державного регулювання страхової діяльності в Україні. Зокрема, акцентовано на необхідності створення в Україні державної страхової компанії та запропоновано заходи, спрямовані на вирішення завдань у цій площині. Обґрунтовано необхідність змін у податковому регулюванні страхової діяльності, а також встановлення мораторію після реалізації запропонованих заходів. Вивчено можливості удосконалення законодавства України з точки зору функціонування іноземного капіталу на вітчизняному страховому ринку. Розкрито напрями розвитку законодавства з питань взаємодії страхових компаній та інших учасників страхового ринку насамперед — в контексті захисту прав споживачів страхових послуг. Акцентовано, що тільки комплексний підхід до вирішення проблем у державному регулюванні страхової діяльності надасть можливість розраховувати на сталий розвиток страхової сфери в Україні.

Шифр НБУВ: РА448083

2.У.286. Формування ринку страхових послуг в Україні: концептуальні засади теорії та практики: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Ю. М. Кляпків; Західноукраїнський Нац. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Розглянуто ринок страхових послуг як складову фінансового ринку та важливий компонент страхового сектора національної економіки. Розроблено теоретико-методологічні засади формування новітньої парадигми формування ринку страхових послуг в Україні на основі якої з'ясувано економічний зміст ринку страхових послуг, його необхідність, специфіку й інституційні елементи. Сформовано комплексний науковий підхід до розкриття суті страхового інтересу у страхуванні життя та майнового страхуванні як специфічного фінансового поняття. Удосконалено визначення змісту страхової послуги як процесу, в результаті якого споживатиметься унікальний страховий продукт, ідентифікований за основними характеристиками певних видів страхування.

Удосконалено науково-методологічний підхід до визначення фінансового механізму функціонування ринку страхових послуг, котрий запропоновано розглядати як сукупність специфічних методів, інструментів і важелів, задіяних у страховій діяльності. Удосконалено методи оцінювання ефективності трансформації процесу креативності страхової послуги із застосуванням технічних інновацій, котрі сприятимуть перерозподілу фінансових ресурсів у процесі формування страхових послуг і покращать діяльність страхової компанії. Удосконалено категорійно-понятійний апарат дослідження процесу формування сучасного ринку страхових послуг через введення в науковий обіг термінів «страхова культура» та «страхова свідомість». Удосконалено науковий підхід до розуміння поняття «катастрофічний ризик» як імовірності виникнення стихійних лих, спричинених силами природи, діями чи бездіяльністю людей, що мають різкий і несподіваний характер, значну територію поширення або ознаки пандемії. Набули подальшого розвитку наукова періодизація інститутогенезу страхування; методологічне підґрунтя новітнього напрямку наукових досліджень щодо застосування технічно-інформаційних інновацій на ринку страхових послуг із урахуванням принципів процесного і системного підходів; поняття «інституціоналізація ринку страхових послуг» як процес організації та регулювання формальних і неформальних інститутів, котрі еволюціонували під впливом історичних передумов; науково-методологічний апарат оцінювання ефективності проведення емпіричного аналізу впливу технічних інновацій на фінансову діяльність страховика.

Шифр НБУВ: RA445723

Кредитна система. Фондові біржі. Groшовий обіг

2.У.287. Регулювання інвестиційних процесів на фондовому ринку України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / К. І. Реязов; ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля». — Дніпро, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати дослідження теоретичних і науково-методичних положень, а також розробки практичних рекомендацій щодо регулювання інвестиційних процесів на фондовому ринку. Досліджено поняття «розвиток фондового ринку», запропоновано розглядати його як процес поступового ускладнення функціональної структури соціально-економічних відносин суб'єктів господарювання щодо перетворення грошових коштів на фінансові активи у формі інвестиційних цінних паперів. Розвинуто концептуальну схему розвитку фондового ринку за рахунок введення платформи залучення до джерел інвестування на фондовому ринку інвестиційних ресурсів домашніх господарств (ДГ). Набуло подальшого розвитку наукове обґрунтування спільного інвестування у форматі об'єднання дрібних інвесторів для використання коштів інвестиційно активного прошарку ДГ як потенційного джерела інвестиційних ресурсів, що спрямовуються на фондовий ринок для фінансування інноваційної діяльності підприємств. Удосконалено механізм залучення грошових ресурсів ДГ в інвестиційний процес за рахунок доповнення блоком трансформації грошових ресурсів ДГ в інвестиції шляхом залучення індивідуальних фінансових консультантів і страхування інвестиційних ризиків ДГ із метою мінімізації інвестиційних ризиків таких господарств. Розвинуто теоретико-прикладні засади обґрунтування впливу внутрішніх інфляційних процесів на розвиток фондового ринку та їх зв'язок із глобальними факторами, що надає змогу виявити найбільш впливові на інфляційні процеси фактори й надати ДГ простий інструмент використання прогнозування інфляційних трендів у національній економіці для усунення сумнівів щодо інвестиційних вкладень. Удосконалено науково-практичний підхід до стимулювання розвитку інституту прямих інвестицій як сегмента фондового ринку з метою активізації інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання шляхом спрямування вільних грошових коштів ДГ у реальну економіку на довгостроковий період. Визначено найбільш ефективні інструменти стимулювання.

Шифр НБУВ: RA448291

2.У.288. Фінансовий ринок та його роль у забезпеченні фінансовими ресурсами реального сектору економіки: колект. монографія / О. В. Абакуменко, І. В. Березинський, В. В. Виговська, М. В. Дубина, Р. І. Жеребко, М. М. Забаштанський, О. О. Зеленська, С. М. Зеленський, Л. О. Коваленко, О. М. Козляченко, С. В. Кульпінський, П. О. Лук'яшко, Н. А. Марченко, Т. В. Міхеєнко, М. М. Омеляненко, К. В. Повжик, О. О. Порва, А. В. Роговий, Г. І. Рябуха, В. Ф. Савченко, К. Ю. Сіренко, О. В. Товстиженко; ред.: О. В. Абакуменко; Чернігівський національний технологічний університет. — Чернігів: Орхідея, 2017. — 355 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 328-354. — укр.

Досліджено широке коло проблем, пов'язаних з теоретико-методологічним обґрунтуванням ролі фінансового ринку у забезпеченні ресурсами реального сектору економіки. Визначено вплив розвитку його окремих сегментів на фінансову безпеку країни. Вказано роль сек'юритизованих фінансових інструментів в інфраструктурному розвитку економіки. Розглянуто інструменти

фінансування реального сектору економіки в цілому та активізації розвитку агропромислового комплексу.

Шифр НБУВ: BA851998

Див. також: 2.У.224, 2.У.383

Кредитна система

Банки. Банківська система

2.У.289. Вплив бізнес-архітектури банківського сектору на економічне зростання України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / В. І. Рудевська; Університет банківської справи. — Львів, 2021. — 37 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано, що основним завданням дослідження бізнес-архітектури банківського сектору є пошук цільової архітектури, яку необхідно реалізувати у перспективі для створення умов, необхідних для успішної реалізації цілей та завдань державної фінансової політики у сфері розвитку банківської діяльності та її впливу на соціально-економічні процеси в країні. Висвітлено широке коло питань теоретико-методологічного, аналітичного, прогностичного і прикладного характеру, що надає змогу усвідомити комплекс проблем, пов'язаних з формуванням оптимальної бізнес-архітектури банківського сектору для забезпечення економічного зростання. Досліджено наукові підходи до сутності та визначено зміст бізнес-архітектури банківського сектору та її особливості, місце в комплексі видів бізнес-моделей банків; банківської діяльності та банківського сектору як головних понять, що визначають об'єкт дослідження у процесі формування бізнес-архітектури. Наведено методологію формування, управління та аналізу бізнес-архітектури банківського сектору у розрізі моделей та їх елементів. Адаптовано теоретико-методологічні засади сучасної парадигми фінансової архітектоники, її принципи, закони й закономірності з урахуванням особливостей і потреб дослідження бізнес-архітектури банківського сектору. Обґрунтовано та використано в аналізі систему показників, що характеризують бізнес-архітектуру банківського сектору, ступінь її інтеграції в економіку та дозволяють оцінити її внутрішню і зовнішню бізнес-середовища. Проаналізовано вплив ефективності управління кредитуванням на формування бізнес-архітектури банківського сектору. Систематизовано фактори формування бізнес-архітектури банківського сектору й удосконалено їх класифікацію за різними ознаками, проведено диференціацію цих факторів у розрізі загальних та специфічних. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу виявлено вплив зміни бізнес-архітектури банківського сектору на економічне зростання України, розроблені рекомендації з оптимізації бізнес-архітектури банківського сектору для забезпечення економічного зростання. Розроблено модель інтегрування та аналізу впливу бізнес-архітектури банківського сектору на економічне зростання в концептуальні засади методології SREP. Викладено науково-методичний підхід з оцінки впливу бізнес-архітектури на економічне зростання в системі банківського нагляду. Обґрунтовано оптимальні діапазони розподілу обсягів кредитування між різними групами банків за типом бізнес-моделі, які можна вважати оптимальними межами варіювання відповідних пропорцій при формуванні бізнес-архітектури банківського сектору для забезпечення економічного зростання.

Шифр НБУВ: RA449587

2.У.290. Державне регулювання діяльності банківського сектору у забезпеченні соціально-економічного розвитку України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Г. О. Кришталь; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади та практичні рекомендації щодо концептуального взаємозв'язку банківського сектору та соціально-економічного розвитку країни в умовах державного регулювання. Досліджено суть державного регулювання банківського сектору. Розкрито фундаментальні основи формування банківської діяльності в забезпеченні соціально-економічної складової розвитку країни. Відображено механізм державного регулювання діяльності банківського сектору в забезпеченні соціально-економічного розвитку держави. Розглянуто синергетичний ефект від державного регулювання банківського сектору та соціально-економічного розвитку країни. Досліджено методичні підходи до оцінки ефективності державного регулювання банківського сектору. Визначено рейтинг банків за результатами виявлених порушень. Охарактеризовано тенденції соціально-економічного розвитку України. Проведено діагностику рівня розвитку банківського сектору й оцінку впливу державного регулювання діяльності банківського сектору на соціально-економічний розвиток держави в частині виявлення потреб соціально-економічного розвитку країни. Оцінено вплив теорії асиметрії інформації у процесі державного регулювання банківського сектору на соціально-економічний розвиток країни. Розглянуто зарубіжний досвід державного регулювання банківського сектору. Здійснено моделювання соціально-економічного розвитку в контексті державного регулювання банківського сектору країни.

Шифр НБУВ: RA445090

2.У.291. Методологія формування та реалізації бізнес-стратегії банку: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Т. П. Гончаренко; Сумський державний університет. — Суми, 2021. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової проблеми розвитку теоретико-методологічних засад і методичного забезпечення формування та реалізації бізнес-стратегії банку. Поглиблено методологічний базис стратегічного менеджменту банку на основі обґрунтування зв'язку бізнес-стратегії та бізнес-моделі банку; структуровано науковий доробок з питань стратегічного менеджменту та бізнес-моделі банку. Розроблено модель циклічної трансформації бізнес-моделі банку; обґрунтовано релевантні екзогенні детермінанти формування бізнес-стратегії банку. Удосконалено методологію визначення бізнес-стратегії банків України; розвинуто методологічні засади вибору бізнес-стратегії банку в умовах конкурентного середовища. Поглиблено методичне підґрунтя формування фінансової стратегії банку на основі комплексного аналізу його фінансового стану; розвинуто методологічні засади визначення якісних параметрів реалізації фінансової стратегії банку в системі ризик — прибуток. Розроблено методологію оцінювання ефективності бізнес-стратегії банку за критерієм максимізації прибутковості; удосконалено методичний інструментарій ідентифікації причин економічної неефективності бізнес-стратегії банку. Удосконалено науково-методичний базис підвищення економічної ефективності бізнес-стратегії банку; розроблено методологію прогнозування трансформації структури бізнес-стратегії банку в Україні. Удосконалено методологічне підґрунтя комплексного оцінювання впливу зовнішнього середовища на трансформацію бізнес-стратегії банку; запропоновано методологію визначення трансформації бізнес-стратегії банку під дією комплексу екзо- й ендогенних детермінант.

Шифр НБУВ: РА448157

2.У.292. Механізм мінімізації ризиків платіжних систем банківських установ: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / О. В. Герасимова; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2021. — 23 с.: табл., рис. — укр.

Комплексно обґрунтовано теоретико-методологічні засади та практичні підходи щодо формування механізму мінімізації ризиків платіжних систем банківських установ. Узагальнено наукові підходи, що використовуються при трактуванні дефініцій: «механізм мінімізації ризиків платіжних систем», «механізм мінімізації ризиків платіжних систем банківських установ», «ризик платіжних систем банківських установ», «багатофакторність ризику функціонування механізму платіжних систем». Представлено механізм мінімізації ризиків платіжних систем банківських установ. Презентовано методичні підходи до оцінки ефективності управління ризиками платіжних систем банківських установ та проведено їх оцінювання. Розроблено підходи до оцінки ризиків платіжних систем банківських установ. Проаналізовано тенденції розвитку банків України. Проведено діагностику ризиків платіжних систем банківських установ. Проведено діагностування ризиків платіжних систем банківських установ з урахуванням існуючого рівня ймовірності виникнення загроз. Запропоновано процедури реалізації функції оверсайта платіжних систем банківською установою. Розроблено модель ефективного функціонування механізму мінімізації ризиків платіжних систем банківських установ. Представлено нейронічний модель мінімізації індивідуальних ризиків карткових платіжних систем банківських установ.

Шифр НБУВ: РА448385

2.У.293. Реалізація потенціалу банківської системи в забезпеченні структурного реформування економіки України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Н. М. Рущишин; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів, 2021. — 43 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методологічних засад і прикладних рекомендацій щодо реалізації потенціалу банківської системи в забезпеченні структурного реформування економіки України. Узагальнено концептуальні положення та ідентифіковано функції банківської системи у забезпеченні економічного зростання і структурних змін в економіці. Сформовано теоретико-методичний базис дослідження структурних змін, зрушень, реформ і визначено завдання банківської системи з їх підтримки. Виявлено базові підходи до державного регулювання реалізації потенціалу банківської системи в забезпеченні структурного реформування економіки. Розроблено методологію дослідження структурних змін в економіці. Здійснено концептуально-структурне моделювання зв'язків функціонування банківської системи, розвитку реального сектору та внутрішнього споживчого ринку. Узагальнено світовий досвід формування й реалізації потенціалу банківської системи у забезпеченні структурних змін і реформ. Здійснено аналіз структурних характеристик розвитку національної економіки України. Оцінено стан функціонування банківської системи країни та її вплив на соціально-економічний розвиток. Надано характеристику державної політики реалізації потенціалу банківської системи в забезпеченні структурних змін в Україні. Обґрунтовано стратегічні пріорите-

ти державної політики структурного реформування національної економіки та реалізації потенціалу банківської системи. Визначено напрями та засоби вдосконалення інституційного забезпечення розвитку банківської системи та реалізації структурних реформ у системі національної економіки. Здійснено моделювання зв'язків між розвитком банківського кредитування та забезпеченням структурного реформування економіки. Визначено інструменти розвитку банківського кредитування стратегічних галузей національної економіки України. Ідентифіковано засоби банківської підтримки становлення та реалізації потенціалу високотехнологічних галузей. Визначено напрями запровадження нових інструментів стимулювання банківського кредитування розвитку малого та середнього підприємництва. Розроблено засоби забезпечення впливу банківського сектору на подолання ринкових девіацій.

Шифр НБУВ: РА448199

2.У.294. Стійкість банківської системи України в умовах турбулентності фінансового ринку: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / І. І. Благун; Сумський державний університет. — Суми, 2021. — 35 с.: рис. — укр.

Висвітлено теоретико-методологічні та науково-практичні проблеми щодо забезпечення стійкості банківської системи України в умовах турбулентних процесів, що відбуваються на фінансовому ринку. Розвинуто концептуальні засади модерної сегментації вітчизняного фінансового ринку й обґрунтовано передумови для зміни парадигми його функціонування. З'ясовано відмінність базових характеристик сучасного стану банківської системи та фінансового ринку — турбулентності, волатильності, стійкості. Виявлено загальні закономірності у формуванні моделі фінансового ринку України з акцентацією на неабиякій значущості банківської системи в його розвитку та визначено її як публічно-банкоцентричну. Охарактеризовано роль банків як агентів запровадження ФінТех і зміни парадигми функціонування фінансового ринку. Окреслено важливість неабанків для формування модерної фінансової екосистеми. Розроблено методологію та методичний інструментарій оцінювання впливу волатильності світових фінансових ринків на стан відповідного ринку України, зокрема волатильності переливу. Удосконалено науково-методичні засади оцінювання функції валютного курсоутворення банків у формуванні турбулентних процесів на фінансовому ринку. Виокремлено методологію та методичний інструментарій визначення стійкості банківської системи під впливом турбулентності на фінансовому ринку.

Шифр НБУВ: РА448613

Див. також: 2.У.176, 2.У.178, 2.Х.826

Економіка охорони навколишнього середовища

2.У.295. Еколого-економічні засади розвитку комплексного природокористування у Карпатському регіоні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06 / Т. С. Миклуш; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Розглянуто теоретико-методичні основи комплексного природокористування на еколого-економічних засадах. Розкрито суть, особливості та напрями комплексного природокористування. Запропоновано методику оцінки комплексного природокористування. Виявлено проблеми й узагальнено зарубіжний досвід розвитку комплексного природокористування в лісозабезпечених регіонах. Проаналізовано природно-ресурсну базу й екологічні проблеми соціально-економічного розвитку Карпатського регіону та рівень фінансово-інвестиційного забезпечення комплексного природокористування в даному регіоні. Проведено оцінку еколого-економічної ефективності природокористування у Карпатському регіоні на основі комплексного підходу. Запропоновано авторський підхід до цілепокладання й обґрунтування завдань комплексного природокористування. Розроблено теоретико-методичні підходи до порядку формування економічного механізму реалізації комплексного підходу у сфері природокористування Карпатського регіону. Сформовано механізм організаційно-економічного забезпечення комплексного природокористування на рівні територіальної громади з урахуванням природно-ресурсних особливостей соціально-економічного розвитку Карпат.

Шифр НБУВ: РА445829

2.У.296. Економічно-екологічні основи оцінки гідротехнічних споруд, водогосподарських комплексів та водосховищ як об'єктів природокористування: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти за спец. «Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології» / В. С. Осадчий; Одеська державна академія будівництва та архітектури. — Одеса: ОДАБА, 2020. — 339, [4] с.: фот. кольор., рис. — Бібліогр.: с. 293-298. — укр.

Навчальний посібник підготовлено відповідно до вимог навчальних програм та містить лекційний курс окремих розділів (модулів) дисципліни «Гідротехнічне будівництво». Посібник призначено для студентів спеціальностей 192 «Будівництво та цивільна інженерія» та 194 «Гідротехнічне будівництво, водна

інженерія та водні технології» спеціалізації «Гідротехнічне будівництво», «Водогосподарське та природоохоронне будівництво» і «Гідромеліорація». Викладено екологічні проблеми гідротехнічного і водогосподарського будівництва в період реформування економіки і земельної реформи. Відображено сучасні вимоги до економіко-екологічної оцінки природоохоронних заходів, змін навколишнього середовища при гідротехнічному і водогосподарському будівництві. Розглянуто питання планування водоохоронної діяльності та надані нові положення про охорону навколишнього середовища в зв'язку з введенням в дію Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», прийнятий Верховною Радою 23.05.2017 р.

Шифр НБУВ: BA851996

2.У.297. «Зелена економіка» — необхідна умова сталого розвитку національної економіки України: колект. монографія / В. В. Бабієнко, М. О. Багорка, В. І. Борщ, О. Л. Гальцова, С. А. Гаркуша, Т. В. Гургула, Д. Д. Гурова, Н. П. Дребот, С. О. Заїка, С. О. Заїка, М. В. Зось-Кіор, Є. М. Кирилук, І. М. Кирилук, О. М. Корнієнко, І. М. Кривцун, С. В. Кускова, О. І. Кушченко, В. Г. Марічерда, І. В. Мельничук, М. М. Миколишин, К. С. Нижоголенко, С. А. Побігун, І. П. Потапук, О. П. Рогачевський, О. Я. Савко, Ю. А. Сагайдак, Т. В. Степенко, Я. А. Танчак, Т. Б. Харченко, С. М. Цвілий, А. В. Чернихівська, Н. М. Шмиголь, Н. І. Юрченко; ред.: О. Л. Гальцова, В. В. Коваль, В. Г. Марусова, Н. М. Шмиголь; Класичний приватний університет. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 266 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено сталий розвиток національної економіки на засадах екологічної ефективності управління земельними ресурсами. Висвітлено перспективи розвитку зеленого будівництва в Україні. Охарактеризовано міжнародний досвід формування основ «зеленої» економіки. Проаналізовано досвід використання інструментів «зеленої» економіки у країнах. Розглянуто процес трансформування «зеленої» економіки в соціально-орієнтовану систему національної економіки України. Досліджено екологічно спрямовані інновації в діяльності аграрних підприємств. Розглянуто стратегії збалансування еколого-економічного розвитку аграрного підприємства на засадах «зеленої» економіки в межах соціо-еколого-економічної системи.

Шифр НБУВ: BA852251

2.У.298. Технічні та економічні рішення з протидії глобальним викликам: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 17–20 верес. 2020 р., м. Кременчук, м. Одеса / ред.: В. В. Артамонов, Н. П. Гальченко, С. П. Лашко; Кременчуцький нац. ун-т ім. Михайла Остроградського, Одеська державна академія будівництва та архітектури, Уманський Нац. ун-т садівництва, Інститут колоїдної хімії та хімії води імені А. В. Думанського Національної академії наук України, Університет наук і технологій імені Хуарі Бумедьєна, Вітебський державний університет імені П. М. Машерова, Університет економіки в Бидгощі, Товариство з обмеженою відповідальністю «Інститут дослідження проблем оточуючого середовища України», Державне підприємство «Полтавський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою», Всеукраїнська екологічна ліга, Товариство з обмеженою відповідальністю «Дебарт», Комунальна установа природно-заповідного фонду Регіональний ландшафтний парк «Кременчуцькі плавні» Полтавської обласної ради. — Кременчук: Кременчуц. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського, 2020. — 224 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто проблемні питання глобальних викликів, антропогенних ландшафтів, екогеософії, екологізації економіки, геотрансформаційного моніторингу, геодезії, землеустрою, кадастру, оцінки й управління природними ресурсами, цивільної інженерії. Висвітлено особливості планування стійкого розвитку агроландшафтів у гірничодобувному регіоні. Проведено порівняльний аналіз категорій об'єктів природно-заповідного фонду Європи та України. Визначено ризики впливу Біланівського кар'єру залізистих кварцитів на місцеву річкову мережу та Кам'янське водосховище. Викладено результати геодезичних досліджень зрушень земної поверхні на ділянці затопленої території Донецької обл. Подано інформацію щодо мікроекотонів у складі лісових ландшафтів Лісостепу України.

Шифр НБУВ: BA852537

2.У.299. Упорядкування природокористування в локальних соціально-економічних системах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.06 / В. М. Стрільчук; Нац. ун-т водного господарства та природокористування. — Рівне, 2020. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено локальну соціально-економічну систему як операційну одиницю територіальної організації використання природних ресурсів. Розглянуто методичні основи еколого-економічної діагностики локальної соціально-економічної системи, запропоновано нові організаційні структури упорядкування природокористування. Проаналізовано соціально-економічну систему Херсонської обл., визначено особливості використання її природно-ресурсного потенціалу, здійснено еколого-економічну діагностику локальних соціально-економічних систем Херсонської обл. За результатами кластерного аналізу сформовано дві ло-

кальні соціально-економічні системи як об'єднання адміністративних районів. Обґрунтовано стратегію і тактику створення багатоцільового екологічного комплексу локальних соціально-економічних систем. Здійснено прогноз впливу багатоцільового екологічного комплексу на розвиток локальних соціально-економічних систем, запропоновано шляхи формування інвестиційно-го забезпечення екологізації діяльності в регіоні.

Шифр НБУВ: RA448017

2.У.300. Формування та реалізація державної екологічної політики на регіональному рівні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Г. М. Буканов; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Визначено базові поняття державного управління у сфері охорони довкілля. Здійснено системний аналіз наукових розвідок проблематики ресурсного забезпечення формування й розвитку державної екологічної політики на регіональному рівні. Визначено нормативно-правові засади та євроінтеграційні орієнтири формування й реалізації екологічної політики на регіональному рівні. Окреслено структурно-функціональні особливості системи державного управління у сфері формування та реалізації екологічної політики. Обґрунтовано концептуальну та інтегральну моделі формування й реалізації державної політики екологічного розвитку регіонів, розроблено науковопрактичні рекомендації щодо їхнього впровадження. Розкрито сутніснозмістовні особливості екологічного менеджменту як екологоцентристської системи державного управління. Охарактеризовано інструменти реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні, що регулюються національним екологічним законодавством та імплементаційними міжнародними угодами й конвенціями. Проаналізовано потенційні можливості реалізації концептуальних підходів до формування проектно-орієнтованої політики екологічного розвитку регіонів, що реалізується через програмноцільове управління, суть якого полягає в тому, що конкретних результатів досягають шляхом реалізації цільових комплексних екологічних програм і проектів. Розроблено структурно-логічну модель формування політики екологічного розвитку регіону на основі програмно-цільового й кластерного концептуальних підходів та інтегральну модель реалізації політики екологічного розвитку регіонів у державному управлінні на основі кластерного, програмно-цільового, проектно-орієнтованого та менеджмент-орієнтованого підходів. Окреслено основні напрями вдосконалення механізмів та інструментів державного й публічного управління у сфері реалізації регіональної екологічної політики. Визначено критерії ефективності державного управління у сфері реалізації екологічної політики на регіональному рівні та сформульовано науково-практичні рекомендації щодо впровадження розроблених автором моделей.

Шифр НБУВ: RA448497

2.У.301. Environmental economics: development vector: [monograph] / М. А. Khvesyk; National Academy of Sciences of Ukraine, Public Institution «Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine». — Kyiv: PI IEESD NAS of Ukraine, 2020. — 349 p.: fig., tab. — Бібліогр.: с. 334-349. — англ.

This monograph is based on many years scientific research of the author and scientists of the State institution YInstitute of the Natural Resources Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine and, for the first time, present the systematics results of extremely relevant problems of the economics of nature use and sustainable development. Basic imperatives and strategic directions of rationalization in all spheres resource uses have been formulated on the basis of the innovation-investment model, methodological and methodical in capitalization principles of the natural resource component of the socio-economic potential of sustainable development and institutional provision of the sphere of nature use are disclosed, natural and technology-induced and ecological safety, waste management and secondary uses resources in the decentralization of power and strengthening European integration development of Ukraine. The financial-economic management mechanism territorial natural-economic complexes and modernization for rental principles in natural resource sphere are proposed. For the first time, by innovative methodology, the value of the natural wealth of the country has been determined. It has been revealed indications and structure of the organizational, economic and institutional mechanisms of the integrated economic assessment of the natural wealth of territories in the ensuring process balanced of using natural resources and effective management of sustainable development of the state. The use of public-private partnership in the field of nature use has been described, and the basic implementational principles of this model have been represented at the regional and local levels. This research is fundamental and pioneer, it based on a broad analysis of materials and sources, since it contains many new, original ideas. Work claims for an important contribution to the emergence of such an area of economic science, as environmental economics, the economics of nature use and sustainable development.

Шифр НБУВ: IB228428

Див. також: 2.У.242

Економіка підприємства

2.У.302. Економіка і менеджмент 2021: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 8 – 9 квіт. 2021 р.: у 8 т. Т. 2. **Проблеми та перспективи розвитку суб'єктів підприємництва в умовах глобалізації** / Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, Запорізька державна інженерна академія, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Інтегральний університет Лакхнау, Університет прикладних наук, Університет професора доктора Асена Златарова, Мерія м. Громадка. — Дніпро, 2021. — 119 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто інноваційні методи підвищення економічної ефективності підприємства. Проаналізовано вплив сектора інформаційно-комунікаційних технологій на рівень конкурентоспроможності України. Висвітлено напрями екологізації підприємницької діяльності. Досліджено вплив пандемії COVID-19 на діяльність підприємств. Розкрито особливості розвитку суб'єктів підприємництва в умовах глобалізації. Розглянуто зарубіжні моделі менеджменту та доцільність використання їх елементів у вітчизняній практиці. Висвітлено питання формування собівартості туристичного продукту, перспективи розвитку вітчизняного ринку автомобільних шин, сучасні тенденції розвитку тепличного господарства в Україні. Увагу приділено диспропорції розвитку регіональних економік в Україні та шляхам їх подолання.

Шифр НБУВ: В358672/2

2.У.303. Стратегія трансформації підприємства у стан системно-досконалої бізнес-організації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Гагарінов; Національна академія державного управління при Президенті України, Львівський регіональний інститут державного управління. — Львів, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Подано нове вирішення питання розробки стратегії трансформації промислового підприємства у стан системно-досконалої бізнес-організації. Запропоновано авторське бачення наукової сутності цієї стратегії на базі системно-історичного підходу. Розглянуто еволюцію розвитку організаційних моделей. Запропоновано групи показників оцінки рівня системної досконалості підприємства за результатами його функціонування за чотирма складовими. Розраховано інтегральні значення за кожною складовою за досліджувані роки для обраної сукупності підприємств. Розроблено етапи та послідовність розробки цієї стратегії. Проведено діагностику промислового підприємства на базі якої побудовано графічні профілі та виявлено об'єкти першочергових стратегічних змін, що стало основою розробки стратегії його трансформації.

Шифр НБУВ: РА448112

2.У.304. Формування механізму мережевої економіки на підприємствах: монографія / О. В. Зибарева, І. П. Кравчук; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Технодрук, 2020. — 274 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 213-232. — укр.

Розкрито суть і характеристику мережевої економіки (МЕ). Розглянуто мережеві форми організації економічної діяльності та закономірності трансформації економічних мереж в умовах становлення МЕ. Здійснено класифікацію структурних елементів МЕ з огляду на перспективні напрями розвитку підприємств. Охарактеризовано загальний стан нормативно-правового середовища та методичні підходи до оцінки розвитку МЕ. Здійснено аналіз і надано оцінку мережевої готовності підприємств на національному та регіональному рівнях на основі даних вітчизняної статистики та міжнародних індексів. Проаналізовано та згруповано нормативно-правові документи, що регулюють відносини у сфері розвитку МЕ. Досліджено методики світових рейтингів у розвитку технологій МЕ в умовах інформаційного суспільства. Охарактеризовано зміни, що відбуваються на рівні національної економіки та бізнесу зокрема під впливом сучасних інформаційних технологій і тенденцій нового глобального інформаційного суспільства. Обґрунтовано систему принципів, завдань і механізмів формування МЕ на підприємствах. Визначено наявність цифрового розриву на основі мережевого вектору підприємств, шляхи забезпечення потенційної рівності в доступі до можливостей використання переваг МЕ. Здійснено прогнозування тенденцій розвитку МЕ на підприємствах за допомогою економічного аналізу. Розроблено комплекс завдань і механізмів формування стратегії розвитку МЕ на підприємствах регіону залежно від стану їх реалізації.

Шифр НБУВ: ВА850129

Див. також: 2.У.347, 2.У.395

Загальні питання економіки підприємства

2.У.305. Економіка і менеджмент 2021: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 8 – 9 квіт. 2021 р.: у 8 т. Т. 1. **Теорія та практика управління соціально-економічними системами у підприємницькій діяльності** / Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, Запорізька державна інженерна академія, Тбілі-

ський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Інтегральний університет Лакхнау, Університет прикладних наук, Університет професора доктора Асена Златарова, Мерія м. Громадка. — Дніпро, 2021. — 131 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблеми теорії та практики управління соціально-економічними системами у підприємницькій діяльності. Проаналізовано фактори впливу на прибутковість підприємства. Обґрунтовано напрями вдосконалення управління розвитком персоналу в бюджетній установі. Охарактеризовано стилі управління у малому бізнесі. Розкрито принципи формування раціональної системи стимулювання персоналу на підприємстві. Розглянуто теоретичні засади поняття кадрового простору в сучасному економічному середовищі. Висвітлено суть і причини еміграції в Україні. Увагу приділено математичному моделюванню управління соціально-економічними системами у підприємницькій діяльності, ключовим принципам використання робочого часу у тайм-менеджменті, перспективам розвитку соціального підприємництва в Україні. Розкрито проблеми управління персоналом в умовах віддаленої роботи.

Шифр НБУВ: В358672/1

2.У.306. Економічна безпека підприємства в Україні: монографія / Г. В. Ситник, Г. В. Блакита, Н. М. Гуляєва, І. Г. Ганечко, Т. В. Ганущак, Т. Л. Зубко, Г. І. Лановська, В. В. Адаменко, Т. І. Лосіцька, І. М. Вавдійчик, Т. Ю. Бутова, І. С. Олесенко, Н. М. Архіпов; Київський нац. торговельно-економічний університет. — Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. — 283 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці теоретичних основ і практичних інструментів формування системи економічної безпеки. Визначено зміст і складові елементи державного механізму формування системи економічної безпеки. Розкрито методологічні засади її оцінювання. Досліджено рівень і основні проблеми забезпечення економічної безпеки підприємництва в Україні. Обґрунтовано механізми забезпечення економічної безпеки підприємства за різними складовими та рівнями економічних систем.

Шифр НБУВ: ВА852544

2.У.307. Інформаційна технологія вибору персоналу офісу логістичного підприємства в умовах нечіткої інформації / О. С. Кононихін, Б. С. Чорний, І. Ю. Шапошник, Д. В. Бологова // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 92, т. 1. — С. 87-91. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розроблено інформаційну технологію вибору персоналу офісу логістичного підприємства, яка дозволить удосконалити організаційне управління кадровим забезпеченням. Розглянуто приклад вибору персоналу логістичного підприємства за допомогою методу аналізу ієрархій.

Шифр НБУВ: Ж69103

2.У.308. Менеджмент конкурентоспроможності підприємств: теорія, методика, практика: монографія / С. М. Співак; Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. — Тернопіль: Паляниця В. А., 2020. — 403 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 357-378. — укр.

Досліджено проблему управління конкурентоспроможністю промислових підприємств у нових умовах ринкових трансформацій. Запропоновано механізми та засоби вдосконалення організації управління як на рівні держави, так і на рівні підприємства, та методичні рекомендації щодо впровадження соціально-економічних механізмів підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах суспільних трансформацій. Зазначено, що формування суті організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю підприємств надає змогу науковцям, управлінцям та новоствореним органам місцевого самоврядування глибше усвідомити зміни, що відбуваються в Україні, сформувати нові науково-технічні, інноваційні, ресурсні та логістично-маркетингові напрями розвитку.

Шифр НБУВ: ВА852163

2.У.309. Методологічні засади управління витратами підприємства в ринкових умовах: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Н. Й. Радіонова; Київський Нац. ун-т технологій та дизайну. — Київ, 2020. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено вирішенню теоретико-методологічних, методичних і практичних проблем управління витратами підприємства в ринкових умовах. Запропоновано концепцію управління витратами підприємства в ринкових умовах. Розроблено теоретико-методичні підходи до управління виробничими витратами підприємства на основі реалізації інструментарію СВМ-методу. Сформовано теоретико-методичний підхід щодо двоїстої природи системи управління витратами. Обґрунтовано ефективність застосування мережевого підходу на засадах взаємовигідної взаємодії юридично незалежних суб'єктів господарювання з використанням можливостей горизонтальної, вертикальної інтеграції, аутсорсингу, внутрішніх резервів зниження виробничих витрат і необхідності координації через лідера мережі на принципах клієнтоцентризму.

Шифр НБУВ: РА445021

2.У.310. Моделювання процесів рефлексивного управління споживчим попитом комерційних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.11 / М. І. Мавріна; Класичний

приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Визначено роль і місце рефлексивного управління в організаційній структурі комерційного підприємства, уточнено важливість урахування факторів споживчих уподобань, розроблено метод їх оцінювання на основі комплексної кваліметрії. Вдосконалено ймовірнісну модель споживчого попиту на основі модифікованої просторової моделі Хаффа. Показано, що рефлексивна модель формування керуючих впливів надає змогу визначити ефективність витрат на особливості розвитку приватного сектора економіки нашої країни, тож може бути високоєфективним інструментом управління завдяки вибору фінансово оптимального типу рефлексивних впливів. Для здійснення прогнозу поведінки цільових груп споживачів запропоновано використання методології рефлексивних ігор у поєднанні з моделями просторової взаємодії, а також методів визначення факторів особистих уподобань цільових груп споживачів. Із цією метою розроблено концепцію управління споживчим попитом комерційних підприємств, яка ґрунтується на розрахунку якісних характеристик споживчих уподобань цільових груп споживачів, визначає найефективніші інформаційні канали впливу та краще адаптована до специфіки вітчизняної економіки. Для практичної реалізації розроблених моделей проведено низку досліджень, пов'язаних із поведінкою споживачів і їх реакцією на різні групи товарів. Розраховано розміри торговельних зон, згруповано споживачів за їх потребами, виявлено значущі якісні характеристики конкурентів. Як інструмент рефлексивного впливу використано рекламну кампанію. Оскільки з погляду управління викликає зацікавленість передбачення напрямку поведінки споживачів і її чисельне вимірювання, то для практичної реалізації запропонованої моделі також вирішено завдання прогнозу ймовірного прибутку від рефлексивних заходів. Доведено ефективність використання розробленої концепції рефлексивного управління споживчим попитом комерційного підприємства для прогнозу поведінки суб'єктів економічних відносин у мікросередовищі комерційного підприємства з метою прийняття адекватних рішень у процесі виходу на новий ринок і господарювання на вже зайнятих ринкових позиціях.

Шифр НБУВ: RA444989

2.У.311. Теоретичне та методичне забезпечення прийняття стратегічних рішень щодо розвитку підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. М. Гаміє; Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця. — Харків, 2021. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо формування методичного забезпечення прийняття стратегічних рішень щодо розвитку підприємства (на прикладі машинобудівних підприємств). Сформовано понятійний апарат прийняття стратегічних рішень щодо розвитку підприємства, зокрема уточнено поняття «стратегічне рішення». Здійснено аналіз і систематизовано теоретичні підходи до прийняття стратегічних рішень. Обґрунтовано положення та визначено інструментарій прийняття стратегічних рішень щодо розвитку підприємства. Розроблено методичне забезпечення аналізу розвитку машинобудівних підприємств, виявлено особливості прийняття стратегічних рішень і за результатів їх реалізації визначено стратегії розвитку. Запропоновано методичний підхід до прийняття стратегічних рішень щодо розвитку підприємства, основною ідеєю якого є розробка та реалізація стратегії розвитку за рахунок використання інструментарію (критеріїв, показників-індикаторів і методів їх розрахунку) аналізу й оцінки наявних і нових можливостей розвитку, вибору та реалізації стратегії розвитку, врахування інтересів зацікавлених сторін і розробки організаційних заходів, процедур. Удосконалено інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття стратегічних рішень з метою виявлення проблемних зон і розроблення комплексу відповідних організаційних заходів щодо розвитку підприємств. Розроблено методичний підхід до оцінювання узгодженості стратегічних рішень у процесі прийняття та готовності до їх реалізації відповідно до процесів прийняття-реалізації стратегічних рішень та очікуваних результатів-вигод з реалізації стратегічних рішень для підприємства та його зацікавлених сторін.

Шифр НБУВ: RA448453

2.У.312. Управління стратегічним розвитком підприємств в умовах цифрових трансформацій: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. О. Плевако; Державний університет телекомунікацій. — Київ, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Представлено наукове узагальнення теоретико-методичних основ управління стратегічним розвитком підприємств в умовах цифрових трансформацій та обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення стратегій розвитку телекомунікаційних підприємств у контексті цифровізації сучасної економіки. Розкрито суть і принципи стратегічного розвитку підприємств у сучасних умовах. Охарактеризовано вплив цифрових трансформацій на стратегічний розвиток підприємств. З'ясовано завдання та методи управління стратегічним розвитком підприємств у взаємозв'язку з тенденціями розвитку цифрової економіки. Проаналізовано динаміку розвитку телекомунікаційних підприємств як системоутворюючих в умовах цифрових трансформацій в Ук-

раїні. Здійснено оцінку фінансово-економічного стану телекомунікаційних підприємств як передумови забезпечення стратегічного розвитку. Продіагностовано рівень стратегічного розвитку підприємств, зокрема управлінські й економічні аспекти. Вдосконалено науково-методичний підхід до вибору пріоритетів стратегічного розвитку телекомунікаційних підприємств, який, на відміну від існуючих, передбачає системний, послідовний, ітераційний, заснований на методи аналізу ієрархій відбір кращого пріоритету (збільшення частки у створеній доданій вартості галузі (країни); збільшення внеску в національний (регіональний, глобальний) ринок; зростання частки широкосмугових (мобільних) клієнтів), що найповнішою мірою відповідає цілям стратегічного розвитку з балансуванням стратегічних ринкових амбіцій підприємства та його стратегічного потенціалу. Обґрунтовано пріоритетні напрями стратегічного розвитку телекомунікаційних підприємств в умовах цифрових трансформацій. Здійснено прогнозування ключових показників діяльності підприємств, спрямоване на підвищення ефективності стратегічного розвитку. Розроблено адаптивний механізм управління стратегічним розвитком підприємств.

Шифр НБУВ: RA448295

2.У.313. Формування системи ефективного управління грошовими потоками підприємства: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Г. В. Кошельок; Одеський нац. екон. ун-т. — Одеса, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні, науково-методичні та практичні аспекти формування системи ефективного управління грошовими потоками підприємства. Розроблено методологічний підхід щодо оцінки рівня ефективності управління грошовими потоками підприємства з використанням просторового, часового аналізу та методу головних компонент. Запропоновано методологічний підхід до комплексного прогнозування грошових потоків підприємства як складової системи ефективного управління грошовими потоками на основі використання принципу балансу змінних. Розроблено науково-методичний підхід до формування системи показників та індикаторів для інтегральної оцінки ефективності управління грошовими потоками підприємства з використанням фінансової звітності. Удосконалено науково-методичний підхід до проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємства на основі аналізу грошових потоків, який надає змогу розробити економічно обґрунтовані управлінські рішення і є базою для проведення оперативного, тактичного та стратегічного управління.

Шифр НБУВ: RA448684

2.У.314. Формування фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Р. П. Шкрєбень; Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця. — Харків, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто теоретичні положення, методичне забезпечення та розроблено практичні пропозиції з формування фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів підприємства (на прикладі машинобудівних підприємств). Уточнено понятійний апарат формування фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів підприємства. Розвинуто концепцію безпеко-орієнтованого розвитку та положень формування фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів підприємства. Обґрунтовано необхідність інтеграції фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів в систему стратегічного управління розвитком підприємства. Здійснено аналіз галузевих конкурентних, інноваційних та інституційних умов розвитку промислових підприємств. Розроблено методичне забезпечення аналізу фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів підприємств. Запропоновано методичний підхід до формування фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів підприємства. Розвинуто методичний підхід до експрес-аналізу фінансово-економічної безпеки бізнес-процесів підприємства, що є одним з основних інструментів обґрунтування відповідного стратегічного інструментарію.

Шифр НБУВ: RA448834

2.У.315. Формування фінансового механізму антикризового управління суб'єктом підприємництва: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Н. В. Зленко; Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця. — Харків, 2021. — 20 с.: табл., рис. — укр.

Узагальнено теоретичні аспекти антикризового управління (АКУ) суб'єктом підприємництва (СП), установлено елементи їх системи АКУ. Визначено поняття і склад елементів фінансового механізму АКУ СП. Установлено компоненти фінансового механізму АКУ СП. Узагальнено методичні підходи до аналізу фінансових індикаторів СП у системі АКУ. Виявлено сучасні кризові тенденції СП машинобудівної галузі та здійснено аналітичну оцінку фінансових індикаторів СП машинобудівної галузі в системі АКУ. Розроблено методичний підхід до визначення складу фінансових індикаторів оцінки адаптаційного потенціалу СП, а також методичний підхід до оцінки адаптаційного потенціалу СП як ключового елемента фінансового механізму АКУ. Обґрунтовано інструментарій фінансового механізму АКУ СП.

Шифр НБУВ: RA450378

Див. також: 2.У.204

Управління

2.У.316. Імунні механізми управління проектами розвитку організації в умовах кризи: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.22 / Д. А. Бушчев; Київський нац. ун-т будівництва та архітектури. — Київ, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці імунних моделей, методів і механізмів управління проектами розвитку організації в умовах турбулентного оточення. Визначено та вирішено наукові завдання та проблеми: відсутність теоретико-методологічних основ застосування імунних механізмів управління загрозами розвитку організації; необхідність побудови принципів захисту й імунних механізмів з управління проектами та програмами розвитку організації з урахуванням кризового стану оточення; необхідність побудови повної системи імунних механізмів і їх конвергенції з метою інтеграції; необхідність створення ефективних імунних механізмів забезпечення стійкості організації при міграції цінностей і капіталізації активів; створення систем індикаторів стану та перспектив розвитку для побудови різноманітних імунних стратегій розвитку організації в умовах кризи. Розроблено: методологію формування та застосування імунних механізмів в управлінні програмами розвитку організації з урахуванням кризового турбулентного оточення, яка, на відміну від існуючих, базується на генетичній моделі проактивного управління, що забезпечує ефективність її застосування; системну модель індикаторів щодо застосування методології проактивного управління програмами розвитку організації в умовах турбулентного зовнішнього та внутрішнього оточення, яка має властивості повноти й адекватно відображає поточний стан та очікування майбутнього з точки зору загроз і стратегій розвитку; методи та моделі оцінки компетентності організації, що реалізують імунні механізми у проактивному управлінні проектами та програмами розвитку. Запропоновано імунні моделі, методи та механізми впровадження у програмах розвитку системи ряду організації і навчальному процесі Київського національного університету будівництва і архітектури та інших.

Шифр НБУВ: RA445019

2.У.317. Структура автоматизованої системи управління підприємством за умов розвитку ринкових механізмів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / В. М. Лисак; Хмельницький Нац. ун-т. — Хмельницький, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні основи і науково-практичні рекомендації щодо побудови та реалізації структурно-логічної моделі автоматизованої системи управління підприємством за сучасних умов розвитку ринкових відносин. Представлено еволюцію основних концепцій формування і визначено етапи розвитку підходів до оцінки ефективності управління виробництвом та якістю в автоматизованих системах управління підприємством. Проаналізовано основні методи побудови і поширені моделі життєвого циклу автоматизованих систем управління, здійснено аналіз їх недоліків і переваг. Досліджено динаміку причин незадовільного запровадження таких систем серед підприємств галузі та охарактеризовано структуру прямих і непрямих витрат на їх формування. Проаналізовано фактори впливу при виборі стратегії автоматизації, визначено ризики формування ефективної автоматизованої системи управління підприємством. Сформовано структурну схему механізму формування управлінських рішень в автоматизованій системі управління машинобудівного підприємства, яка визначає передумови автоматизації такого процесу. Запропоновано структуру модуля та науково-методичні підходи щодо моніторингу ефективності управлінських рішень. Побудовано структурно-логічну модель автоматизованої системи управління машинобудівним підприємством, що базується на засадах ERP (Enterprise Resource & Relationship Processing) та центральному модулю підтримки прийняття управлінських рішень з виокремленням підсистем контролю регламенту прийняття управлінських рішень та контролю ефективності функціонування автоматизованої системи управління і машинного навчання за двома типами зворотного зв'язку.

Шифр НБУВ: RA448037

2.У.318. Теоретико-методологічні засади інноваційних змін системи управління підприємством в умовах діджиталізації: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Г. Б. Свінартова; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методологічний базис, методичні підходи та рекомендації щодо інноваційних змін системи управління підприємством в умовах діджиталізації, що змінюють цільову основу й об'єкту спрямованість управлінського впливу на трансформацію систем управління підприємством у діджитал-середовищі. Надано сутнісну характеристику інноваційних змін і трансформації систем управління підприємством, що визначає первинність інноваційних змін системи управління підприємством, які спричиняють керований процес її трансформації на основі конвергентних змін під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Визначено трансформацію ключових ознак системи управління підприємством під впливом інноваційних змін, яким притаманні риси діджитал-змін. Систематизовано та виокремлено методологічні підходи й методи управління під-

приємством, обумовлені парадигмальними змінами теорії управління, процесами діджиталізації та інформаційно-інноваційним хаосом середовища. Запропоновано концептуальний підхід до трансформації системи управління підприємством в умовах інноваційних змін у діджитал-середовищі. Розроблено концептуальну модель «перехідної» трансформаційної системи управління підприємством в умовах постійних інноваційних змін. Запропоновано інтегрованою інструментарію стратегічно-орієнтованого бюджетування інноваційної діяльності в системі управління підприємством на засадах умов реалізації стратегії інноваційної трансформації означеної системи. Розроблено: обліково-аналітичний інструментарій діджитал-контролювання інноваційних змін в умовах трансформації системи управління підприємством; методіку визначення впливу факторів на засадах факторного аналізу; інтегровану систему моніторингу результатів інноваційних змін внутрішнього контуру управління та їх наслідків для безперервного контролювання як поточних результатів інноваційної діяльності підприємства, так і стратегічних орієнтирів інноваційного розвитку.

Шифр НБУВ: RA450361

2.У.319. Управління диверсифікаційно-інтеграційним розвитком підприємств в умовах неотехнологічного відтворення: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Х. Я. Залуцька; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 47 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методологічні, концептуальні засади та методичні положення управління диверсифікаційно-інтеграційним розвитком підприємств в умовах неотехнологічного відтворення. Розглянуто теоретико-методичні та методологічні основи управління диверсифікаційно-інтеграційним розвитком підприємств в умовах неотехнологічного відтворення. Запропоновано аналітичне підґрунтя, діагностичний апарат оцінювання стану та ресурсних можливостей підприємств у ракурсі доцільності застосування диверсифікації й інтеграції як прогресивних форм розвитку, обґрунтовано доцільність розробки організаційно-економічного забезпечення процесу формування та реалізації комплексної стратегії його управління. Розроблено каузально-детермінований механізм і концептуальну парадигму управління диверсифікаційно-інтеграційним розвитком машинобудівних підприємств в умовах неотехнологічного відтворення.

Шифр НБУВ: RA448202

2.У.320. Управління стратегічними змінами на підприємствах: теорія та практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Н. С. Приймак; ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля». — Дніпро, 2020. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Наведено комплексне вирішення наукової проблеми формування методологічних, концептуальних і прикладних аспектів реалізації стратегічних змін на підприємствах. Уточнено змістові наповнення поняття «стратегічні зміни», доповнено їх класифікацію. Вдосконалено концептуальний підхід до обґрунтування багатогранності опору змінам. Визначено місце корпоративної культури в управлінні стратегічними змінами на підприємствах. Запропоновано конфігурацію управління стратегічними змінами на підприємствах, уточнено поняття щодо сутнісного змісту досліджуваної категорії. Удосконалено механізм двоконтурного управління стратегічними змінами на підприємствах. Сформовано методологічну платформу дослідження стану управління стратегічними змінами на підприємствах. Розвинуто теоретико-методологічні засади дослідження зовнішніх драйверів управління стратегічними змінами. Вдосконалено науково-методичний підхід до оцінювання потенціалу стратегічних змін на підприємствах для вибору їх внутрішніх драйверів. Досліджено сучасний стан і тенденції розвитку гірничо-збагачувальних підприємств. Визначено рівень можливостей провадження стратегічних змін, проведено заходів щодо формування гірничо-збагачувальних підприємств за розрахованим коефіцієнтом можливостей. Обґрунтовано блоковий алгоритм формування системи забезпечення управління стратегічними змінами на підприємствах. Удосконалено методичний підхід до встановлення типів креації опору змінам за фідучіарною та нефідучіарною корпоративною культурою. Розроблено систему заходів щодо формування фідучіарної корпоративної культури для подолання опору стратегічним змінам на підприємствах. Визначено логіку реалізації управління стратегічними змінами на підприємствах за детермінації драйверів змін. Обґрунтовано концептуальний базис формування та реалізації стратегії змін на підприємствах. Побудовано когнітивну модель реалізації стратегічних змін у діяльності підприємств.

Шифр НБУВ: RA445000

2.У.321. Ургентні інструменти антикризового управління підприємствами в умовах євроатлантичної інтеграції: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. В. Юриньць; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 45 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено науково-прикладні проблеми розроблення концептуальних, теоретико-методологічних і методико-прикладних засад формування та використання ургентних інструментів антикризового управління підприємствами в умовах євроатлантичної інтеграції. Розвинуто класифікацію ургентних інструментів антикризового управління підприємствами, а також розроблено

концепцію їх формування і використання в умовах євроатлантичної інтеграції. Удосконалено метод ідентифікування цих інструментів, розвинуто методичні положення з їхнього порівняльного аналізування на базі комплексу оціночних індикаторів, а також удосконалено механізм управління розвитком інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання на засадах впровадження інвестиційних заходів із антикризового управління. Розвинуто типологію видів інвестиційних ургентних інструментів антикризового управління, розроблено модель їх застосування, а також модель управлінського супроводу використання інноваційних ургентних інструментів антикризового управління. Удосконалено метод діагностування організаційних змін в діяльності підприємств в умовах антикризового управління, подірівневу модель формування та використання митних ургентних інструментів в процесі експортно-імпоротної діяльності, а також розглянуто типологію показників оцінювання митних ургентних інструментів антикризового управління й удосконалено метод вибору територіального митного органу для митного оформлення експортної та імпоротної продукції в умовах антикризового управління.

Шифр НБУВ: РА449216

2.У.322. Формування механізму управління стратегічною стійкістю підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / К. Г. Заборовець; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено систему теоретичних положень із забезпечення стратегічної стійкості підприємства, базованої на диференціації загроз між стратегічною та поточною стійкістю, а також на динамічному співвіднесенні ключових ресурсів з архітектурою бізнес-процесів підприємства. Виокремлено сукупність ознак додержання властивості стратегічної стійкості. Обґрунтовано методичний підхід до оцінювання потенціалу підтримки стратегічної стійкості підприємства. Сформовано систему індикаторів оцінювання достатності організаційних можливостей підприємства, базовану на виокремленні умов прояву властивості стратегічної стійкості. Подано структуру механізму управління стратегічною стійкістю підприємства, орієнтованого на динамічне балансування ключових компонентів підтримки стратегічної стійкості. До складу таких компонентів віднесено цілі, ключові показники ефективності (КРІ), проекти розвитку, організаційні структури, розподіл відповідальності, інформаційне забезпечення та регламенти бізнес-процесів. Визначено базис організації взаємодії механізму управління стратегічною стійкістю з механізмом загального управління підприємством. Обґрунтовано методичний підхід до розробки карти стратегії та підвищення стійкості стратегічної позиції підприємства. Розроблено ітеративну процедуру досягнення узгодженості практик формування виходів бізнес-процесів, розподілених за життєвим циклом і місцем у ланцюгу створення вартості, з перспективними параметрами взаємодії зі споживачами. Запропоновано технологію формування стратегічно стійкої архітектури бізнес-процесів, орієнтовану на максимізацію задоволення потреб споживачів при неперевищенні граничного значення втрати стійкості.

Шифр НБУВ: РА448302

Див. також: 2.У.124, 2.У.453, 2.Х.729

Матеріально-технічна база. Науково-технічний прогрес. Інновації

2.У.323. Дихотомія інноваційних трансформацій підприємств / Г. П'ятицька, О. Григоренко, Т. Долженко // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 2. — С. 30-43. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

У межах розвитку теорії інноваційного менеджменту та за результатами опитування менеджерів підприємств торгівлі в Україні, Польщі та Греції проведено етапізацію інноваційних трансформацій на підприємствах. Запропоновано ввести до наукового обігу поняття «дихотомія інновацій». Визначено взаємозв'язок між дихотомією та синергією інновацій на підприємствах. Виокремлено шість типів моделей управління інноваційними трансформаціями: функціональна; процесова; ошадлива; життєвостійка; квантова продуктова; квантова підприємницька, якій притаманна розмірність 8D.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.У.324. Економіка і менеджмент 2021: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 8 — 9 квіт. 2021 р.: у 8 т. Т. 3. **Інноваційний розвиток підприємств в динамічному підприємницькому середовищі** / Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, Запорізька державна інженерна академія, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Інтегральний університет Лакхнау, Університет прикладних наук, Університет професора доктора Асена Златарова, Мерія м. Громадка. — Дніпро, 2021. — 99 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретичні основи технічного переозброєння виробництва як напрям інноваційного розвитку підприємства. Розкрито проблеми та перспективи розвитку стартапів в Україні. Охарактеризовано інновації у сфері громадського харчування та у страховій діяльності, проблеми фінансування інновацій в Ук-

раїні. Розглянуто питання обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю підприємства. Досліджено вплив зовнішнього середовища на інноваційну діяльність компанії. Висвітлено роль інтелектуального капіталу в розвитку сучасних підприємств. Проаналізовано інноваційні тренди розвитку роздрібних торговельних підприємств світу. Розглянуто інтелектуальну автоматизацію як інноваційний інструмент переосмислення діяльності організації в сучасних умовах господарювання. Подано інформацію про успішні бізнес-моделі для стартапів. Увагу приділено організації та контролю інноваційної діяльності на підприємстві.

Шифр НБУВ: В358672/3

2.У.325. Економіка і менеджмент 2021: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 8 — 9 квіт. 2021 р.: у 8 т. Т. 5. **Стратегічний розвиток підприємств в нових економічних умовах** / Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, Запорізька державна інженерна академія, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Інтегральний університет Лакхнау, Університет прикладних наук, Університет професора доктора Асена Златарова, Мерія м. Громадка. — Дніпро, 2021. — 123 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено суть і значення корпоративної культури підприємства. Досліджено проблеми кредитування сільськогосподарських підприємств. Розглянуто можливості підвищення ефективності використання основних фондів підприємства. Розкрито питання удосконалення оцінки конкурентоспроможності підприємств (на прикладі будівельної галузі). Висвітлено особливості обґрунтування стратегії підприємства в умовах пандемії. Досліджено ефективність сучасних бізнес-моделей підприємництва. Увагу приділено проблемам впровадження системи стратегічного планування на промислових підприємствах, розробці стратегій змін на підприємстві, механізм стратегічного розвитку вітчизняних підприємств. Розглянуто інвент-маркетинг як ефективний метод просування товарів. Розкрито суть і види публічно-сервісної діяльності держави.

Шифр НБУВ: В358672/5

2.У.326. Економічне оцінювання та регулювання інноваційної ємності підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. Ю. Жигало; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 25 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано методологічні та методико-прикладні засади з економічного оцінювання та регулювання інноваційної ємності підприємств. Розвинуто класифікацію видів інноваційної ємності підприємств. Удосконалено метод оцінювання рівня інноваційної ємності підприємства на основі моделювання просторового стану ті залежності від істотних складових рівня техніки підприємства, застосованих інноваційних технологій і ресурсів підприємства. Сформовано систему показників, призначених для оцінювання інноваційної ємності підприємства з урахуванням їх вагомості та критеріїв ієрархічності. Вдосконалено модель взаємоз'язку інноваційної ємності підприємства й експортної діяльності. Покращено модель митного регулювання експортно-імпоротної діяльності підприємств з урахуванням рівня інноваційної ємності. Вдосконалено метод оцінювання митного регулювання експортно-імпоротної діяльності підприємств в умовах використання інноваційної ємності.

Шифр НБУВ: РА445680

2.У.327. Маркетингове управління інноваційною діяльністю підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Т. Ш. Дашевська; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Визначено принципи побудови та функціонування механізму інноваційного розвитку підприємства. Обґрунтовано доцільність орієнтації механізму інноваційного розвитку на дотримання маркетингового принципу конкурентного сегментування інновацій. Проведено порівняльне узагальнення характеристик парадигмальних зрізів концепцій управління інноваційним розвитком підприємства. Обґрунтовано теоретичні положення щодо реалізації концепції маркетингового управління в інноваційній сфері діяльності підприємства. Проведено аналіз динаміки інноваційної активності вітчизняних підприємств. Надано оцінку результативності використання маркетингових факторів активізації інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Розроблено методичний підхід щодо оцінки рівня інтегрованості маркетингового управління в організаційно економічне забезпечення інноваційної діяльності підприємства. Сформовано методичне забезпечення маркетингового обґрунтування пріоритетів активізації інноваційної підприємницької діяльності на основі комплексного узагальнення характеристик стану факторів, які визначають зміст і характер потреб в інтенсифікації інноваційних процесів. Удосконалено технологію формування інноваційної політики підприємства через урахування взаємної підтримки проектів інновацій за параметрами комплементарності в результативній, функціональній, маркетингово-операційній сферах. Обґрунтовано положення щодо формування організаційного забезпечення системи маркетингового управління інноваційною діяльністю.

Шифр НБУВ: РА448760

2.У.328. Методологічні основи забезпечення функціональної стійкості інформаційних систем підприємств в умовах впливу дестабілізуючих факторів: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.06 / В. В. Собчук; Державний університет телекомунікацій. — Київ, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Вирішено важливу науково-прикладну проблему щодо розробки методологічних основ побудови та використання функціонально стійкої узагальненої інформаційної системи підприємства, яка має автономно функціонувати в умовах впливу зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів. Вперше розроблено метод формування функцій керування параметрами технологічного процесу виробничого підприємства для забезпечення функціональної стійкості даного процесу. Даний метод відрізняється від існуючих тим, що використовує принцип управління за відхиленням та враховує необхідні та достатні умови того, що у виробничому процесі будуть реалізовані еталонні вимоги. Зазначений метод забезпечує точність керування технологічним процесом. Удосконалено методи контролю та адаптивного самодіагностування, на основі яких забезпечується функціональна стійкість інформаційної системи підприємства. Дані методи відрізняються від існуючих способами виконання елементарних перевірок та можливістю закінчення процедури оцінки технічного стану інформаційної системи підприємства в будь-який момент часу. Запропоновані методи контролю та адаптивного самодіагностування використовуються під час роботи інформаційної системи підприємства за призначенням під впливом зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів. Завдяки розробленим методам можна досягти необхідної достовірності діагностування.

Шифр НБУВ: RA448790

2.У.329. Оцінювання ефективності діяльності підприємств при переході на альтернативні джерела енергії: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Т. О. Максименко; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. — Івано-Франківськ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вирішенню науково-практичного завдання розроблення теоретико-методичних і практичних рекомендацій оцінювання ефективності діяльності підприємств при переході на альтернативні джерела енергії. Проведено дослідження епістемологічних основ дефініції «ефективність діяльності підприємства», «енергозбереження» та конкретизовано їх суть в авторському розумінні. Узагальнено та систематизовано еволюційні засади застосування альтернативних джерел енергії в господарській діяльності підприємств, окреслено тенденції та перспективи їх розвитку. Сформовано механізм підвищення ефективності економічної діяльності підприємства та запропоновано ступінчастий процес переходу підприємства на альтернативні джерела енергії. Удосконалено науково-методичний апарат аналітичного оцінювання ефективності переходу підприємства на альтернативні джерела енергії з урахуванням напрямів різновекторного використання на виробничі і енергетичні цілі підприємства за дотриманням умов енергозбереження та екологічності, а також алгоритмізований процес прийняття управлінського рішення щодо такого переходу. Адаптовано методичку прийняття управлінського рішення переходу на альтернативні джерела енергії з використанням нейромережевого моделювання та алгоритмізовано цей процес з узгодженням за критерієм «ефективність діяльності» у логічному дотриманні послідовності етапів переходу: науково-методичний базис; аналіз техніко-економічних показників підприємства; моделювання процесу енергозабезпечення з дотриманням критерію «енергозбереження» з використанням методу аналізу ієрархій та економіко-математичного інструментарію для визначення альтернатив (застосування/незастосування альтернативних джерел). Здійснено оцінювання ефективності діяльності підприємства при переході на один з видів альтернативних джерел енергії на основі інтегральної оцінки складових економічного забезпечення.

Шифр НБУВ: RA448154

2.У.330. CALS-технології і системи: навч. посіб. / Л. І. Нефьодов, І. Ш. Невлюдов, В. В. Безкоровайний; Харківський Нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків: ХНУРЕ, 2021. — 270 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 266-270. — укр.

Викладено концепцію, основні поняття, принципи та методи, які розкривають суть Continuous Acquisition and Life-Cycle Support (CALS)-технологій. Розглянуто питання математичного моделювання, прийняття рішень у CALS-технологіях, а також технології синтезу і оптимізації CALS-систем з використанням блочно-ієрархічного підходу.

Шифр НБУВ: BA852662

Див. також: 2.У.195, 2.У.232

Типи підприємств за видами діяльності та господарювання

2.У.331. Забезпечення розвитку малого підприємництва в умовах трансформації національної економіки України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / В. Ю. Стрілець;

Сумський державний університет. — Суми, 2021. — 34 с.: рис. — укр.

Поглиблено концептуальні засади забезпечення розвитку малого підприємництва в умовах трансформаційної економіки, визначено узгодженість дій держави та бізнесу в цьому напрямі на прикладі України та країн Європейського Союзу. Здійснено класифікацію регіонів України за рівнем державної підтримки розвитку малого бізнесу та сформульовано регіональні пріоритети державних програм підтримки. Досліджено відповідність діяльності держави міжнародним стандартам підтримки малого бізнесу. Проаналізовано комплаєнс між рівнями податкового тиску та регуляторного втручання держави в діяльність малого бізнесу та їх внеском у розвиток національної економіки. Здійснено прогнозування сценаріїв перетворення існуючих можливостей розвитку малого бізнесу в сильні сторони з урахуванням ризиків трансформації національної економіки. Доведено ефективність запропонованих форсайт-таргетів щодо підвищення якості державних реформ підтримки малого бізнесу.

Шифр НБУВ: RA448610

2.У.332. Теоретико-методологічне забезпечення економічної діяльності державних підприємств України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. В. Чумак; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Науково обґрунтовано теоретичні та методологічні постулати управління економічною діяльністю державних підприємств. Розроблено практичні рекомендації щодо забезпечення ефективності економічної діяльності. Проведено ґрунтовне дослідження змісту дефініції «економічна діяльність підприємств», уточнено сутнісне наповнення поняття. Розкрито економіко-правові інтерпретації, класифіковано ключові ознаки та визначено порядок управління корпоративними правами об'єктів державної власності. Здійснено ідентифікацію детермінант державної політики щодо регулювання економічної діяльності державних підприємств. Змодельовано побудову парадигми формування економічної політики державних підприємств. Обґрунтовано концепції планування економічної діяльності та розглянуто методичні й організаційні підходи до процесу складання фінансових планів. Запропоновано методичні прийоми фінансового планування економічної діяльності із використанням гнучкого планування. Визначено особливості гармонізації фінансової звітності, враховуючи зарубіжні емпіричні дослідження щодо її доцільності, переваг, вартості. Обґрунтовано методологічне забезпечення прозорості економічної діяльності державних підприємств для формування та представлення до оприлюднення якісних показників звітності. На основі технологій SWOT і PEST-аналізу сформовано методичний підхід визначення цілісного впливу окреслених середовищ на рівень соціальної відповідальності державних підприємств із метою запобігання впливу негативних явищ і використання виявлених можливостей. Структуровано й узгоджено інформаційні потоки для визначення збалансованої системи показників економічної стійкості. Запропоновано інтегральний показник економічної стійкості державних підприємств. Рекомендовано архітектоніку політики антикризового управління державного підприємства, охарактеризовано основні її складові. Сформовано методичні підходи до управління внутрішнім контролем процесів і результатів економічної діяльності. Розроблено алгоритм здійснення контрольного процесу економічної діяльності. Обґрунтовано методологічні положення управління економічним потенціалом державних комерційних підприємств за умов упровадження державно-приватного партнерства. Рекомендовано методичне забезпечення управління економічним потенціалом шляхом структурування ключових інструментів управління підприємством. Обґрунтовано модель стратегічного управління, яка ґрунтується на трьох можливих фінансових сценаріях і надає змогу визначати кількісні залежності результатів діяльності підприємства та системи чинників, що визначають стратегічне планування.

Шифр НБУВ: RA445125

Див. також: 2.Ю.1498

Акціонерні підприємства в Україні

2.У.333. Державне регулювання інтегрованих корпоративних об'єднань в умовах соціоекономічної модернізації національної аграрної політики: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Н. М. Петруха; Київський Нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 24 с.: рис. — укр.

Увагу приділено обґрунтуванню теоретико-методологічних підходів і розробці практичних рекомендацій щодо державного регулювання інтегрованих корпоративних об'єднань в умовах соціоекономічної модернізації національної аграрної політики, посилення інституціональної невизначеності й інформаційної асиметрії. Узагальнено концептуально-онтологічні підходи до вирішення проблеми державного регулювання інтегрованих корпоративних об'єднань у системі управління аграрним сектором економіки. Визначено еволюціонування регуляторної парадигми сталого та всеохоплюючого розвитку в координатах теорій

інтеграції, корпоративізації та індустріалізації агровиробництва. Встановлено рівень динамізації та параметризації результативності аграрної політики та державного регулювання інтегрованих корпоративних об'єднань за умов структурної трансформації аграрного сектора світової і національної економіки з урахуванням еволюційного поступу в системі державної підтримки, проведено порівняльні кількісно-якісні оцінки його регулювання в цілому й інтегрованих корпоративних об'єднань з певними країнами з урахуванням рівня залученості до реалізації соціально значимих будівельних проєктів. Сформовано методологічний і науково-прикладний базис удосконалення державного регулювання інтегрованих корпоративних об'єднань у період соціально-економічної модернізації національної аграрної політики в контексті реформи децентралізації, цілеорієнтовані регуляторні заходи місцевих органів влади на створення місцевої доданої вартості, розвиток сільського будівництва та забезпечення продовольчого суверенітету в умовах світової пандемії коронавірусної інфекції COVID-19.

Шифр НБУВ: RA445855

2.У.334. Організаційно-економічне забезпечення корпоративної безпеки акціонерного товариства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. Ю. Богославський; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Визначено суть і передумови забезпечення економічної безпеки корпоративного підприємства. Узагальнено характеристики впливу особливостей корпоративного устрою на виявлення загроз економічній безпеці акціонерного товариства (АТ). Виділено складові організаційно-економічного забезпечення корпоративної безпеки АТ. Подано рекомендації щодо обґрунтування вибору та результативного використання форм і методів протидії загрозам і ризикам здійснення корпоративних відносин для забезпечення стабільності розвитку та задоволення інтересів учасників АТ. Показано складові та встановлено взаємозв'язок елементів організаційно-економічного забезпечення корпоративного управління стратегічною стійкістю АТ на нормативно-організаційному, інструментально-методичному, операційному рівнях. Проведено систематизацію загроз і ризиків видів економічної діяльності вітчизняних підприємств відповідно до контексту здійснення процесів ринкових реформ в Україні. Висвітлено закономірності, причини та джерела виникнення ризиків і загроз для стабільного функціонування і стійкості розвитку вітчизняних підприємств промисловості. Узагальнено організаційно-економічні аспекти забезпечення безпеко-орієнтованої поведінки корпоративного підприємства в турбулентному середовищі. Подано модельне обґрунтування методичного підходу до формування безпеко-орієнтованої поведінки АТ. Розроблено модель управління корпоративною безпекою АТ, як розкриття контурів реалізації його безпеко-орієнтованої економічної поведінки. Побудовано референтну модель трансформації збалансованої системи показників в інструмент реалізації безпеко-орієнтованої поведінки АТ. Встановлено суть операції недружнього злиття і придбання АТ як процесів перерозподілу корпоративного контролю, що супроводжуються ущемленням законних прав та інтересів окремих груп учасників корпоративних відносин.

Шифр НБУВ: RA448099

2.У.335. Стратегія та механізми забезпечення корпоративної безпеки підприємств: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 21.04.02 / Т. Б. Шира; Львівський державний університет внутрішніх справ. — Львів, 2020. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розробленню теоретико-методологічних підходів, методичних основ і практичних рекомендацій щодо формування стратегії та механізмів забезпечення корпоративної безпеки підприємств. Сформовано теоретичний базис забезпечення корпоративної безпеки підприємств. Запропоновано концептуальні основи забезпечення корпоративної безпеки підприємств. Обґрунтовано методологічні засади формування системи корпоративної безпеки підприємства. Визначено теоретичні положення забезпечення корпоративної безпеки підприємств. Розроблено методичні засади удосконалення системи корпоративної безпеки підприємства. Запропоновано методичний підхід до формування та функціонування інформаційно-аналітичного забезпечення корпоративної безпеки підприємств. Розроблено механізм управління корпоративною безпекою промислових підприємств. Науково обґрунтовано методичні основи побудови організаційно-економічного механізму забезпечення корпоративної безпеки промислових підприємств. Сформульовано науково-практичний підхід до забезпечення корпоративної безпеки підприємств. Уточнено теоретико-методологічне підґрунтя формування та розвитку внутрішньокорпоративного контролю.

Шифр НБУВ: RA445427

Див. також: 2.У.123

Економіка промисловості

2.У.336. Трансформація промисловості України в умовах індустрії 4.0: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03

/ О. М. Кушніренко; Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України». — Київ, 2021. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено промисловий розвиток в умовах поширення Індустрії 4.0. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади визначення впливу Індустрії 4.0 на розвиток промисловості та розроблено концептуальні підходи стосовно формування комплексу інструментів адаптації української промисловості до технологічних викликів Індустрії 4.0. Використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів і наукових підходів, зокрема системного підходу; абстрактно-логічного; монографічного; економіко-статистичного; системно-порівняльного аналізу; розрахунково-конструктивного; методу статистичних порівнянь, групування, метаналізу, вибірки; інтегральної оцінки. Висвітлено питання поглиблення теоретико-методологічних підходів до визначення економічної сутності явища Індустрії 4.0 та наслідки її впливу на промисловий розвиток, що стало підґрунтям для оцінювання можливостей і загроз внаслідок подальшого їх впровадження. Розроблено комплекс діючих інструментів на основі аналізу ефективності та достатності існуючих заходів державної політики, релевантних для стимулювання розробок і впровадження інноваційних технологій Індустрії 4.0. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади визначення впливу Індустрії 4.0 на розвиток промисловості та розроблено концептуальні підходи стосовно формування комплексу інструментів адаптації української промисловості до технологічних викликів Індустрії 4.0, що базуються на посиленні стратегічного партнерства держави, науки і бізнесу в процесі стимулювання кластерного розвитку. Удосконалено інноваційні інфраструктури, інноваційні екосистеми для капіталізації наукових розробок та комерціалізації інновацій. Створено конкурентні умови для всіх учасників ринку, в тому числі рівних умов доступу до ринку сировини, трансферу технологій, захисту права власності. Реформування освітньої інфраструктури сприятиме формуванню сприятливого інвестиційного середовища за допомогою механізмів державного гарантування іноземних інвестицій.

Шифр НБУВ: RA448769

2.У.337. Формування і розвиток організаційної культури підприємства (за матеріалами підприємств з виробництва пластмас в Україні): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Т. О. Чебакова; «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана», ДВНЗ. — Київ, 2020. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблему формування мотивації до вивчення психолого-педагогічних дисциплін у студентів технічних вищих навчальних закладів. Розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено методику формування мотивації студентів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. Сформульовано, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування мотивації до вивчення психолого-педагогічних дисциплін у студентів технічних вищих навчальних закладів: реалізація особистісно-орієнтованих технологій інноваційного навчання майбутніх інженерів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін.

Шифр НБУВ: RA445561

Економіка промислового підприємства

2.У.338. Організаційно-економічний механізм забезпечення комплаєнс-безпеки промислового підприємства: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Т. О. Кобелева; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків, 2020. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено та науково обґрунтовано концептуальні положення, теоретико-методологічні засади, методичні підходи та практичні рекомендації щодо розробки організаційно-економічного механізму забезпечення комплаєнс-безпеки промислового підприємства. Досліджено теоретико-методологічне підґрунтя концепції «комплаєнс» і можливості її використання для підвищення рівня забезпечення економічної безпеки промислових підприємств. Розглянуто, систематизовано й удосконалено формулювання понять «економічна безпека», «комплаєнс», «комплаєнс-контроль», «комплаєнс-підрозділ» і «комплаєнс-ризик». Проаналізовано сучасний стан і перспективи змін комплаєнс-порушень в економіці України та на цій основі запропоновано ввести в науковий обіг термін «комплаєнс-безпека». Розроблено методичні рекомендації по формуванню та практичній реалізації комплаєнс-програми промислового підприємства, в основу якої покладено організаційні, процесові та технологічні складові. Обґрунтовано важливість і необхідність введення в організаційну структуру промислового підприємства самостійного комплаєнс-підрозділу, запропоновано концептуальну схему чотирьох рівнів комплаєнс-захисту промислового підприємства. Розроблено методичні положення щодо організаційної побудови комплаєнс-підрозділу на промисловому підприємстві на основі централізованого, децентралізованого та комбінованого підходів. Надано науково-практичні рекомендації по оцінюванню ефективності діяльності комплаєнс-підрозділу. З використанням найбільш важливих для країни та підприємства індикаторів економічної безпеки

розроблено методичні положення експрес-діагностики поточного стану комплаєнс-безпеки, запропоновано механізм оцінювання рівня комплаєнс-безпеки промислових підприємств на основі визначення інтегрального показника. Визначено, обґрунтовано та систематизовано загрози комплаєнс-безпеці промислових підприємств шляхом доповнення нової класифікаційної ознаки — за можливістю управління та джерелами комплаєнс-загроз з урахуванням специфіки промислових підприємств — з подальшою деталізацією керованих і некерованих типів загроз. Запропоновано методичний підхід до проведення моніторингу стану комплаєнс-безпеки підприємства, який передбачає використання тригонометричних функцій, що надає змогу аналізувати й оцінювати макро- та мікропоказники роботи підприємства. Вдосконалено методи визначення рівня комплаєнс-ризиків на основі методу попарних порівнянь факторів комплаєнс-ризиків.

Шифр НБУВ: RA445696

2.У.339. Оцінка впливу конкурентної стратегії на результативність діяльності промислового підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / П. М. Фощій; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці та науковому обґрунтуванню теоретичних і науково-методичних підходів щодо оцінки впливу конкурентної стратегії на результативність діяльності підприємств кондитерської промисловості. Досліджено суть конкурентної стратегії підприємства. Визначено основні етапи її особливості формування конкурентної стратегії. Обґрунтовано характеристики результативності діяльності підприємств і її взаємозв'язок із результатами реалізації конкурентної стратегії. На основі проведеного аналізу конкурентної ситуації в кондитерській промисловості розроблено науково-методичний підхід до оцінки результативності діяльності, що відрізняється їх узагальненням за цільовим, витратним і спрямованим на розвиток підходами, надає змогу здійснити проєкційне представлення результативності як об'єкта оцінки. Визначено конкурентні стратегії підприємств кондитерської промисловості. Здійснено факторний аналіз забезпечення досягнення результативності діяльності підприємств кондитерської промисловості. Запропоновано процесний підхід до формування конкурентної стратегії, що надає змогу врахувати принципи комплексності та цілеспрямованості під час обґрунтування конкурентної поведінки у стратегічній перспективі.

Шифр НБУВ: RA445676

2.У.340. Розвиток інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності промислового підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. О. Безпробанних; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено та науково обґрунтовано теоретичні і науково-методичні підходи та практичні рекомендації щодо розвитку інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності промислового підприємства. Науково обґрунтовано та запропоновано методичні положення щодо організації інноваційно-інвестиційної діяльності промислового підприємства, методичний підхід до відбору інноваційних проєктів (ідей) шляхом інтегрального оцінювання їх комерційного потенціалу. Наведено визначення поняття «інноваційний посередник». Запропоновано методичний підхід до оцінювання економічної ефективності інноваційних проєктів, організаційне забезпечення діяльності інноваційного посередника з чіткою послідовністю етапів діяльності та конкретизацією каналів збуту інноваційної продукції, а також методичне забезпечення процесів комерціалізації (трансферу) інтелектуальних результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Шифр НБУВ: RA445690

2.У.341. Стратегічне управління конкурентоздатністю підприємства: маркетингові аспекти формування: [монографія] / О. С. Громова; Хмельницький Нац. ун-т. — Хмельницький: ХНУ, 2020. — 350 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 287-314. — укр.

Розглянуто аспекти формування маркетингового управління конкурентоздатністю промислових підприємств. Оцінено вплив факторів маркетингу на підвищення конкурентоздатності стосовно машинобудівних підприємств. Розроблено теоретико-практичні рекомендації щодо побудови системи маркетингового стратегічного управління конкурентоздатністю промислових підприємств. Визначено, що для забезпечення належного рівня конкурентоздатності, підприємство має удосконалювати й осучаснювати усі сфери власної діяльності. Модернізація має відбуватися у процесі виробництва товару, ціноутворення, підбору персоналу, фінансів, управління персоналом, оновлення обладнання. Однією з основних сфер, яка потребує постійного оновлення, є сфера маркетингу. Завдяки управлінню, що здійснюється за допомогою досягнень сучасного менеджменту й на основі маркетингової філософії управління й контролю, сучасне підприємство може домогтися реалізації своїх стратегічних цілей і підвищити не тільки власний рівень конкурентоздатності, а й економіки в цілому. Формування конкурентоздатної економіки країни можливе лише за наявності конкурентоздатних підприємств промисловості, за допомогою яких будуть впроваджуватися подальші економіко-структурні перевтілення інших галузей.

Шифр НБУВ: BA852579

2.У.342. Удосконалення підходів до підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств у інтегрованих структурах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. О. Очерedyкo; Приазовський державний технічний університет. — Маріуполь, 2021. — 18 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процеси підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств у складі інтегрованої структури. Удосконалено підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємств у інтегрованих структурах та розроблено концептуальну модель підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств у інтегрованих структурах. Вперше запропоновано концептуальну модель підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств у складі інтегрованої структури. Удосконалено методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств у інтегрованих структурах, комплекс заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємств холдингу. Розроблено рекомендації щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємств у інтегрованих структурах. На основі аналізу суті поняття «інвестиційна привабливість» визначено складові інвестиційної привабливості підприємств: ефективне використання інвестиційних ресурсів, позитивна фінансово-господарська діяльність, достатній рівень корпоративної культури, існуюча перспектива розвитку підприємства та виявлено зв'язки між складовими; систематизовано теоретичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості. На основі аналізу факторів впливу на показники інвестиційної привабливості визначено оціночні показники для розрахунку інвестиційної привабливості промислового підприємства у складі інтегрованої структури. На основі аналізу виробничої діяльності промислових підприємств у інтегрованій структурі та їх інвестиційної привабливості визначено, що промислові підприємства однієї інтегрованої структури мають різні показники інвестиційної привабливості; послідовність реалізації етапів процесу інвестиційної привабливості підприємств.

Шифр НБУВ: RA448536

2.У.343. Управління ефективністю інвестицій промислових підприємств у контексті стейкхолдерської теорії: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / В. В. Кавецький; Хмельницький Нац. ун-т. — Хмельницький, 2020. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано і розроблено теоретичні та науково-методичні засади і практичні рекомендації щодо управління ефективністю інвестицій промислових підприємств у контексті стейкхолдерської теорії. Обґрунтовано методичні підходи до оцінювання ефективності інвестицій в окремі групи стейкхолдерів для забезпечення можливості подальшого удосконалювання безперервного управління цією ефективністю, запропоновано доповнення існуючих у стейкхолдерській теорії класифікацій груп зацікавлених сторін. Запропоновано поняття «узгодженої мети» між окремими стейкхолдерами та підприємством як похідної від стратегічної мети діяльності підприємства. Запропоновано здійснення SEE-управління ефективністю інвестицій основних внутрішніх стейкхолдерів на основі SEE-моделей складових ефективності (як якісної складової результативності) у контексті уможливлення оперативного корегування кожної складової ефективності до того, як досягнуто кінцевої результат такої діяльності. Сформовано алгоритм SEE-управління ефективністю інвестицій, який на відміну від інших, ґрунтується на SEE-аналізі, сприяє вишукуванню SEE-результатів, враховує SEE-ризиків та фактори (F-імпульси), які сприяють підвищенню ефективності інвестицій машинобудівних підприємств. Обґрунтовано стратегію управління ефективністю інвестицій машинобудівних підприємств та інструментарій, пов'язаний з обчисленням показників складових ефективності. Ці пропозиції уможливають реалізацію підходів до управління ефективністю інвестицій промислових підприємств у контексті стейкхолдерської теорії.

Шифр НБУВ: RA445456

2.У.344. Формування інвестиційних стратегій підприємств України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Л. В. Добриніна; Одеський нац. екон. ун-т. — Одеса, 2021. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено актуальне наукове завдання щодо поглиблення теоретичних засад і методичних підходів з формування інвестиційних стратегій підприємств на фінансовому ринку та розробки на цій основі практичних рекомендацій щодо їх удосконалення. Приділено увагу теоретико-методичним підходам формування інвестиційних стратегій підприємств, що становить засади формування моделі інвестиційної стратегії, яка орієнтовується на оптимальне поєднання елементів інвестиційних ресурсів. Досліджено еволюцію наукових підходів до визначення поняття «інвестиційна стратегія», запропоновано авторське трактування поняття «стратегії підприємства на фінансовому ринку» та «інвестиційної стратегії на фінансовому ринку». Окреслено методичні та практичні підходи формування інвестиційних стратегій підприємств України. Узагальнено підходи до використання моделей формування інвестиційних стратегій підприємств. Запропоновано модель формування інвестиційної стратегії підприємства на основі паралельного управління портфелем фінансових та

реальних активів, яка забезпечить механізм реалізації цілей підприємства.

Шифр НБУВ: RA449032

Управління

2.У.345. Маркетингова система в забезпеченні стійкого розвитку промислових підприємств: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. Ю. Могилевська; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розробці та обґрунтуванню теоретичних, методологічних положень та практичних рекомендацій щодо формування маркетингової системи в забезпеченні стійкого розвитку промислових підприємств. Розкрито особливості застосування маркетингу на промисловому ринку. Визначено сучасну парадигму маркетингової системи. Окреслено концептуальні підходи до стійкого розвитку промислових підприємств і формування маркетингу стійкості. Визначено методологію формування та застосування маркетингової системи промислових підприємств для забезпечення їх стійкого розвитку. Проведено моніторинг та діагностику проблем розвитку промислових підприємств України в умовах четвертої промислової революції. Проаналізовано конкурентоспроможність промислових підприємств. Оцінено ефективність маркетингової діяльності промислових підприємств. Розглянуто питання маркетингового інтеграційного підходу до оперативного управління виробництвом, формування маркетингової стратегії інноваційного розвитку. Запропоновано модель маркетингового механізму активізації виробничої системи промислових підприємств. Сформовано стратегію розвитку організаційної культури промислових підприємств. Запропоновано формування стратегічної підсистеми державно-приватного партнерства промислових підприємств зі стейкхолдерами у складі їх маркетингової системи. Визначено цільові орієнтири стійкого розвитку промислових підприємств. Розроблено багатомасштабну модифіковану модель маркетингової системи промислового підприємства у контексті інноваційної парадигми стійкого розвитку промислових підприємств.

Шифр НБУВ: RA448241

2.У.346. Стратегізація корпоративного управління промисловими компаніями за умов глобалізації: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / К. С. Думанська; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробленню теоретичних положень, науково-методологічного підруччя та практико-орієнтованих засад вирішення наукової проблеми стратегізації корпоративного управління промисловими компаніями за умов глобалізації економічних процесів. Систематизовано напрями міжнародної співпраці в сферах виробництва, товарообміну та фінансових відносин як форми світової економічної інтеграції та глобалізації економічних процесів. Виявлено й обґрунтовано економічну природу прояву процесів глобалізації. Сформовано концепцію системи управління компанією на основі консолідуючих принципів. Обґрунтовано методологічний підхід до оцінювання потенціалу успіху сталого розвитку компанії. Удосконалено механізм стратегізації корпоративного управління промисловою компанією. Удосконалено системний підхід до визначення оптимального розміру підприємств-учасників диверсифікованої компанії. Розвинуто комплексний підхід до моделювання процесів стратегізації корпоративного управління, що містить економіко-математичні та математичні моделі, розроблені та застосовані у практику корпоративного управління машинобудівними компаніями.

Шифр НБУВ: RA448666

2.У.347. Стратегічний маркетинг ЗЕД підприємства на сегментних ринках СOT: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. Л. Педан; Хмельницький Нац. ун-т. — Хмельницький, 2020. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Вказано теоретико-методичні основи та надано практичні рекомендації щодо побудови структурно-логічної моделі стратегічного маркетингу ЗЕД підприємства на сегментних ринках СOT, за умов інтенсивного впливу міжнародних бізнес-процесів. Проведено аналіз ЗЕД машинобудівних підприємств. Запропоновано етапи розширення зовнішніх сегментів збуту продукції підприємств в контексті маркетингового управління. Диференційовано фактори впливу на експортну діяльність підприємства. Сформовано комунікативну модель маркетингового забезпечення ЗЕД підприємства в сегментуванні ринків СOT для запровадження напрямів взаємодії із кожним цільовим сегментом. Розроблено структурно-логічну модель стратегічного маркетингу ЗЕД машинобудівного підприємства, яка включає організаційну та функціонально-аналітичну складові маркетингового забезпечення ЗЕД.

Шифр НБУВ: RA448038

2.У.348. Управління процесами адаптації промислового підприємства до зовнішнього середовища: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / К. В. Кривобок; Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця. — Харків, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто теоретичні положення, розроблено методичне забезпечення та практичні рекомендації щодо управління процесами

адаптації промислового підприємства до зовнішнього середовища. Визначено суть і взаємозв'язок понять «адаптація», «процес адаптації» та систематизовано фактори зовнішнього середовища, які впливають на управління процесами адаптації промислового підприємства. Обґрунтовано концептуальні положення управління процесами адаптації промислового підприємства. Вдосконалено діагностичний інструментарій визначення готовності внутрішнього середовища до змін зовнішнього середовища. Виявлено вплив факторів макро- та мікрооточення на машинобудівні підприємства Харківського регіону. Розроблено методичний підхід до управління процесами адаптації промислового підприємства до зовнішнього середовища. Обґрунтовано методичні положення розробки стратегічного набору у процесі управління адаптацією промислового підприємства до впливу факторів макро- та мікрооточення. Сформовано науково-практичні рекомендації щодо організації моніторингу середовища підприємства для управління процесами адаптації.

Шифр НБУВ: RA445178

2.У.349. Управління розвитком промислових підприємств України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Н. В. Коваленко; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні, методологічні та практичні засади формування та реалізації управління розвитком промислових підприємств України. Розглянуто суть і систему управління розвитком підприємств. Обґрунтовано цілі, принципи, функції та завдання організаційного забезпечення цього процесу. Розкрито методологічні основи систематизації методів для такого виду управління. Узагальнено інституційне забезпечення та методологічні підходи до управління розвитком промислових підприємств на стратегічну перспективу та методичні підходи до оцінки його ефективності. Здійснено моніторинг стану розвитку промислових підприємств України. Проведено аналітичне дослідження фінансово-економічного розвитку підприємств. Діагностовано розвиток промислових підприємств на основі адитивної моделі. Оцінено рівень впливу ефективності роботи персоналу на результати діяльності промислових підприємств. Розроблено концептуальні засади ефективного управління розвитком промислових підприємств. Запропоновано механізм формування стратегії розвитку підприємств та організаційне забезпечення вдосконалення цього управління. Покращено методичні підходи до оцінки ефективності управління розвитком промислових підприємств. Висвітлено забезпечення ефективного управління розвитком підприємств на рівні прогнозування, аргументовано інституційне стимулювання цього розвитку та їх маркетингові стратегії.

Шифр НБУВ: RA445092

2.У.350. Управління стратегіями випереджаючого науково-технологічного розвитку промислових підприємств: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Н. С. Ілляшенко; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків, 2020. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці, науковому обґрунтуванню та практичній апробації теоретико-методологічних і методичних засад управління стратегіями випереджаючого науково-технологічного інноваційного розвитку промислових підприємств. Досліджено специфіку національних інноваційних систем України та країн, які є лідерами економічного зростання, проведено їх порівняльний аналіз, окреслено перспективи інноваційного розвитку вітчизняної економіки. Розглянуто теоретичні засади існуючих типів розвитку економічних систем різних рівнів, визначено особливості й уточнено поняття та характеристики випереджаючого розвитку підприємства. Удосконалено понятійний апарат теорії інноваційного менеджменту в частині стратегічного управління інноваційним розвитком. Покращено класифікацію стратегій інноваційного розвитку промислового підприємства. Визначено перспективи й окреслено основні проблеми формування та реалізації стратегій випереджаючого інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств. Проведено аналіз особливостей розвитку провідних інноваційних компаній, визначено, систематизовано та структуровано перспективні стратегічні напрями їх науково-технологічного інноваційного розвитку. Сформовано критеріальну базу та систему показників для вибору стратегічних напрямів і стратегій науково-технологічного інноваційного розвитку промислового підприємства, що виокремлені за різними класифікаційними ознаками. Розроблено методичний підхід до обґрунтованого визначення перспективних напрямів і стратегій науково-технологічного інноваційного розвитку промислового підприємства та методологічний підхід до вибору стратегічних напрямів орієнтованого на знання випереджаючого інноваційного розвитку промислового підприємства в умовах зміни технологічних укладів. Удосконалено методичний підхід до визначення пріоритетних напрямів використання знань підприємства як основи його інноваційного розвитку, теоретико-методичний підхід до оцінки відповідності напрямів інноваційного розвитку промислового підприємства тенденціям техніко-технологічного розвитку сфери його функціонування та методичний підхід до управління формуванням орієнтованої на знання стратегії випереджаючого інноваційного

розвитку промислового підприємства. Розроблено методологічні засади організаційно-економічного механізму управління стратегіями випереджаючого інноваційного розвитку промислового підприємства.

Шифр НБУВ: РА445647

2.У.351. Формування економіко-організаційного забезпечення реорганізації діяльності промислового підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / В. О. Александрова; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано суть дефініції «реорганізація діяльності промислового підприємства». Розроблено теоретико-методичні положення формування організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності промислових підприємств, що містять: визначення функціональних складових наскрізних бізнес-процесів; формування функціональних зон та організаційних контурів; виокремлення цілей, форм і видів реорганізації діяльності. Проаналізовано фінансовий стан та економічну діяльність суб'єктів господарювання машинобудівного комплексу України. Сформовано науково-практичні рекомендації щодо визначення факторів впливу на ефективність діяльності промислових підприємств, які передбачають оцінку генерації економічної доданої вартості й імітаційне моделювання закономірностей і взаємозв'язків показників функціонування та розвитку підприємства. Вдосконалено науково-методичний підхід до оцінювання рівнів економічного розвитку й активності, який базується на побудові моделей факторів, що характеризують функціональні зони й організаційні контури реорганізації діяльності промислового підприємства. Розроблено підходи до формування організаційно-економічного забезпечення реорганізації діяльності та прогнозування результатів запровадження важелів реорганізації діяльності промислового підприємства.

Шифр НБУВ: РА445652

Див. також: 2.У.341

Економіка окремих галузей промисловості

2.У.352. Еколого-орієнтований розвиток хімічних підприємств: методологія та практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Н. М. Чуприна; ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля». — Дніпро, 2020. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні положення та розроблено рекомендації щодо еколого-орієнтованого розвитку хімічних підприємств. Уточнено поняття «еколого-орієнтований розвиток підприємства». Розвинуто концепцію еколого-орієнтованого розвитку хімічних підприємств. Удосконалено теоретико-методологічний базис дослідження трансформації системи управління еколого-орієнтованим підприємством, у якому виокремлено екоелемент. Систематизовано передумови виникнення екологічних конфліктів, за якими встановлено точки екорівноваги. Сформовано концептуально-методологічні засади розробки сценаріїв вибору системи управління еколого-орієнтованого розвитку хімічних підприємств. Удосконалено підходи до виявлення ступеня ризикованості хімічних підприємств і виділення груп підприємств за цим критерієм. Оптимізовано механізм переорієнтації діючої системи управління хімічними підприємствами сегмента виробництва мінеральних добрив за виявленими особливостями їх функціонування. Вдосконалено механізм формування еколого-орієнтованого управління на хімічних підприємствах за рахунок введення додаткових елементів. Розроблено інтегровану стратегію еколого-орієнтованого розвитку хімічного підприємства за встановленим алгоритмом. Розвинуто критерії взаємодії стейкхолдерів еколого-орієнтованого розвитку хімічних підприємств на підґрунті державно-приватного партнерства. Розроблено моделі генерування синергетичного ефекту, в основу яких покладено воронку синергетичного ефекту від примноження віддачі від інвестицій. Сформовано рекомендації щодо посилення соціально-екологічної відповідальності на підставі встановлення завдань за субординацією кожного з учасників об'єднання підприємств. Проведено групування екологічних розробок для визначення пріоритетності дій і вкладень у систему еколого-орієнтованого управління.

Шифр НБУВ: РА444998

2.У.353. Планування енергоспоживання при реалізації портфеля проектів енергозбереження на металургійному підприємстві на базі предиктивної адаптації / С. Г. Кійко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 97-105. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Запропоновано методологію управління портфелями проектів енергозбереження на металургійних підприємствах, яка формує парадигму предиктивної адаптації, що базується на взаємопов'язаних адаптивних системах планування, моніторингу і управління змінами та надає змогу на основі прогнозування енергоспоживання для складних технологічних процесів і виробництва, а також моделювання і оцінки якості паливно-енергетичного балансу, в умовах обмеженості ресурсів і ризиків здійснювати формування і відбір для реалізації проектів енергозбереження при узгодженні пріоритетів бізнес-стратегії і стратегії енерго-

ефективності металургійного підприємства. Побудовано агентну імітаційну модель для вирішення завдань з управління розподілом енергоресурсів, яка заснована на взаємодії агентів постачальників, споживання, виробництва і перетворення, виконуючих пошук відповідності на внутрішньозаводському ринку наявних енергоресурсів або зовнішньому енергоринку, що надає змогу комплексно з урахуванням динаміки виробничих процесів проводити аналіз та вибір варіантів реалізації проектів портфеля енергозбереження. За допомогою цього програмного комплексу проводиться порівняння допустимих значень і коригування величини прогнозованого споживання активної потужності металургійним підприємством за кожен фіксований момент часу. Система обчислює діапазони регулювання дугових електропечей, допустимі для забезпечення безперервності розливання сталі при плавці певного сортаменту сталі за відповідним технологічним маршрутом. Також в модель закладено алгоритми управління транспортним устаткуванням, які мінімізують розриви в роботі машин безперервного лиття. Проведено аналіз результатів імітаційного моделювання процесів енергоспоживання на металургійному підприємстві. В результаті моделювання вдалося підвищити продуктивність групи дугових сталеплавильних печей і агрегатів піч-ківш, знизити максимальне споживання активної потужності металургійним підприємством за фіксований час доби.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.У.354. Управління змінами в забезпеченні розвитку виробничого підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Г. О. Граціотова; Одеський нац. політехн. ун-т. — Одеса, 2020. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено науково-теоретичні підходи та рекомендації з управління змінами в рамках проактивного підходу для забезпечення розвитку виробничого підприємства. Вдосконалено змістовну характеристику змін, систематизовано та доповнено класифікацію змін на підприємстві, що надає змогу аналізувати зміни з точки зору оцінки потенціалу змін, оцінки готовності до змін й ефективності впроваджених змін. Досліджено природу управління змінами на підприємстві. З урахуванням двостороннього впливу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства обґрунтовано використання проактивного підходу до управління змінами, в рамках якого розроблено структуру механізму управління змінами з використанням проактивного підходу. Проаналізовано бізнес-середовище і промисловий потенціал України як передумови здійснення змін на виробничих підприємствах. Сформовано методичний інструментарій оцінювання змін, який визначає доцільність проактивного підходу до управління змінами на підприємстві і включає в себе оцінку готовності персоналу й оцінку внутрішнього та зовнішнього потенціалу змін. Для реалізації механізму управління змінами розроблено трифазну концептуальну модель управління змінами на базі проактивного підходу з виділенням аналітичних інструментів оцінки готовності до змін, потенціалу змін й оцінки ефективності змін. Запропоновано методичні підходи до оцінки ефективності змін на виробничих підприємствах.

Шифр НБУВ: РА445070

2.У.355. Формування і розвиток системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств: монографія / А. Д. Чикуркова, І. А. Ясінецька, О. А. Хоменко; Подільський державний аграрно-технічний університет. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 333 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 180-192. — укр.

Розроблено наукові засади формування системи управління фінансовою безпекою молокопереробних підприємств (МПП). Розкрито визначення фінансової безпеки МПП як стан суб'єкта господарювання, який забезпечує захист фінансових інтересів підприємства, фінансову стабільність і можливість подальшого розвитку. Запропоновано авторський науковий підхід до оцінювання рівня управління фінансовою безпекою МПП через запровадження сформованої системи взаємопов'язаних показників, що сприятиме вдосконаленню процесів прийняття управлінських рішень у контексті формування стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства. Наведено результати дослідження системи управління фінансовою безпекою МПП. Наведено характеристику розвитку й аналіз зовнішнього середовища МПП. Обґрунтовано напрями розвитку системи управління фінансовою безпекою МПП, напрями вдосконалення управління структурою активів і пасивів, а також стратегію забезпечення фінансової безпеки МПП.

Шифр НБУВ: ВА850122

Див. також: 2.У.328

Економіка паливної промисловості

2.У.356. Огляд нової нормативної бази 2019 — 2020 років щодо декарбонізації економіки та аналіз її впливу на умови функціонування газової галузі України / І. Ч. Лещенко // Проблеми заг. енергетики. — 2021. — № 1. — С. 4-13. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Мета дослідження — з'ясування впливу на функціонування української газової галузі нової української та європейської

нормативної бази 2019 — 2020 рр. щодо декарбонізації економіки. Наведено огляд української нормативної бази 2019 — 2020 рр. щодо запровадження в нашій країні системи моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів. Наведено також огляд нових європейських документів щодо декарбонізації економіки, зокрема, Європейського Зеленого курсу, Стратегії ЄС щодо скорочення викидів метану та Водневої стратегії для кліматично нейтральної Європи. Показано, що ці документи ЄС матимуть суттєвий вплив на функціонування як енергетики нашої країни в цілому, так і її газової галузі. Показано, що за існуючих планів розвитку енергетики європейських країн з метою досягнення вуглецевої нейтральності до 2050 р. та в умовах жорсткої конкуренції за джерела та маршрути постачання газу на європейській ринку найбільш актуальною проблемою, яка стоїть перед газотранспортною системою України, є оптимізація її структури з одночасною заміною застарілого компресорного обладнання на сучасне з меншими викидами двоокису вуглецю, що вимагатиме значного обсягу інвестицій. За таких умов необхідно уважно вивчити доцільність введення діяльності з магістрального транспортування газу під дію системи торгівлі дозволами на викиди ПГ. Також показано, що скорочення викидів метану вздовж всього ланцюга поставок природного газу, яке ставиться у відповідній Стратегії ЄС щодо скорочення викидів метану, є надзвичайно актуальним для України. Крім впровадження заходів із скорочення цих викидів, необхідно приділити увагу розробленню національних методик оцінки викидів метану та використанню національних коефіцієнтів при формуванні Національного кадастру в частині оцінки летучих викидів від діяльності з природним газом.

Шифр НБУВ: Ж70419

2.У.357. Оцінювання ефективності використання оборотних активів нафтогазовидобувних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. С. Степанюк; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. — Івано-Франківськ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Поглиблено та розвинуто теоретичні положення і практичні рекомендації щодо оцінювання ефективності використання оборотних активів нафтогазовидобувних підприємств. Розвинуто теоретичні положення щодо номінативного поля застосування дефініції «оборотні активи» та трактування суті оборотних активів. Критично оцінено методику оцінювання ефективності використання оборотних активів за економіко-фінансовими показниками, проаналізовано її інформаційне забезпечення з урахуванням ковенантів ефективності використання оборотних активів як набору спеціальних умов, введення яких сприятиме мінімізації ризиків економічних втрат інвесторів. Охарактеризовано сучасний стан функціонування нафтогазовидобувних підприємств із визначенням основних проблемних аспектів прийняття управлінських рішень щодо оборотних активів. Адаптовано карту ранжування та розроблено економічну модель для оцінювання ефективності використання оборотних активів досліджуваних підприємств. Сформовано управлінський контур трансформації оборотних активів у цикл операційної діяльності нафтогазовидобувних підприємств з урахуванням функціонального підходу підтримання оптимізації управлінських рішень. Визначено інтегральний показник оцінки ефективності використання оборотних активів досліджуваних підприємств із метою прийняття управлінських рішень. Розроблено алгоритм прийняття управлінських рішень щодо інвестування в урахуванням ковенантів, що надає змогу сформулювати оптимальний сценарій прийняття інвестиційних рішень для нафтогазовидобувних підприємств.

Шифр НБУВ: РА445062

2.У.358. Прогнозна оцінка зменшення викидів парникових газів від використання вугілля в економіці України / О. Є. Малишенко, Н. Ю. Майстренко, Г. Г. Панченко // Проблеми заг. енергетики. — 2021. — № 1. — С. 60-67. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Досліджено питання стосовно зменшення обсягів викидів парникових газів при прогнозованому використанні вугілля на перспективу, яке передбачається в економічному розвитку України на період до 2040 р. В ній проаналізовано напрями сучасного та перспективного використання вугілля в Україні за сценаріями розвитку економіки з урахуванням очікуваних змін у її структурі та обсягів технологічного енергозбереження за основними споживачами. Комплексність підходу полягає в урахуванні взаємозв'язку економічних, екологічних та енергетичних викликів і обмежень, тобто визначення прогнозного попиту на вугілля враховує штучне обмеження доступу до енергоресурсу на сході України внаслідок воєнних дій, перебудову економіки на військові потреби, обмеження доступу до покладів природного газу як альтернативного палива у Чорному морі. Ключовим питанням у прогнозуванні попиту на вугілля залишається максимально можливе заміщення дефіциту вугілля іншими більш доступними видами палива (іншими марками вугілля). Важливо, що Україна приєдналась до Директиви ЄС щодо скорочення викидів парникових газів та розробила Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок. Враховуючи положення цієї Директиви, визначено варіанти прогнозного попиту на електричну, теплову енергію та вугілля до 2040 р. в країні, укруп-

нених видах економічної діяльності та для населення за консервативним сценарієм, обчислено за цими варіантами прогнози викидів парникових газів від використання вугілля за групами споживачів. При впровадженні технічно можливих обсягів технологічного енергозбереження в таких секціях економіки як Сільське господарство, Транспорт та інші види економічної діяльності, буде відбуватись зростання викидів парникових газів від використання вугілля, обсяги яких не є значними відносно обсягів викидів по промислового сектору та країні в цілому. У секції Енергетика (Постачання електроенергії та ін.; Водопостачання та ін.) зростання споживання вугілля зумовлене прогнозованою структурою електрогенеруючих потужностей, що представлена у публікації. Проте у Добувній і Переробній промисловості передбачається значне скорочення цих викидів, а в цілому по країні у 2040 р. загальне скорочення досягне не менше 3466 тис. т CO₂ — екв. при використанні вугілля.

Шифр НБУВ: Ж70419

Економіка енергетики

2.У.359. Комп'ютерна сценарно-прецедентна технологія тренування енергоменеджерів / Б. М. Плескач, В. Д. Самойлов // Електрон. моделювання. — 2021. — 43, № 3. — С. 75-86. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто актуальне питання розробки тренажерів та розвитку теоретичних засад застосування комп'ютеризованих систем для тренування енергоменеджерів. Об'єктом дослідження є практична діяльність персоналу підприємства, спрямована на підвищення енергетичної ефективності виробничих систем різного призначення. В основу досліджень покладено сценарне моделювання дій енергоменеджера і прецедентне моделювання реакцій обладнання на такі дії. Моделювання дій енергоменеджера ґрунтується на циклі Демінга, а моделювання реакцій виробничих систем — на випадках квазістаціонарного енергоспоживання технологічної системи. Програмна платформа запропонованої технології складається з бази прецедентів квазістаціонарного енергоспоживання та програмних модулів, які відтворюють цикл управління PDCA (Plan-Do-Check-Act). Технологія надає змогу відпрацьовувати дії енергоменеджера, спрямовані на планування енергозберігаючих заходів та обчислення фінансово економічних результатів, досягнутих при їх впровадженні.

Шифр НБУВ: Ж14163

2.У.360. Особливості функціонування підприємств електроенергетики в умовах обмеженості ресурсів: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Є. І. Бірюков; Чернігівський національний технологічний університет. — Чернігів, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Поглиблено теоретичні положення та розроблено теоретико-методичні і прикладні засади модернізації та підвищення ефективності підприємств електроенергетики з урахуванням їх специфічних особливостей в умовах обмеженості ресурсів. Розвинуто понятійно-категоріальний апарат теорії економіки й управління підприємствами шляхом поглиблення суті та змістовного наповнення таких понять, як «функціонування підприємств електроенергетики» та «ефективність функціонування підприємства». Запропоновано концептуальні положення функціонування підприємств електроенергетики в умовах зміни моделі електроенергетичного ринку в Україні. Обґрунтовано теоретико-методичні положення функціонування підприємств електроенергетики, що мають функціонально-інформаційну основу. Запропоновано класифікацію особливостей функціонування підприємств електроенергетики. Розроблено композицію заходів щодо активізації залучення інвестиційних ресурсів у підприємства електроенергетики. Вдосконалені теоретико-методичні підходи до систематизації трілеми перешкод розвитку підприємств електроенергетики виокремлено як групи різновекторних за природою виникнення перешкоди, що надало можливість обґрунтувати триаду взаємозумовлених напрямів їх нівелювання. Запропоновано організаційно-економічні засади адаптації підприємств електроенергетики до сучасних інтеграційних реалій. Сформульовано положення підвищення безпеки функціонування підприємств електроенергетики, що включають різні вектори диверсифікації ресурсів підприємств електроенергетики.

Шифр НБУВ: РА445156

2.У.361. Сובівартість виробництва водню з використанням частки електроенергії вітрової електроенергії в Україні / Н. П. Іваненко, П. В. Тарасенко // Проблеми заг. енергетики. — 2021. — № 1. — С. 45-51. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Для забезпечення балансової надійності режимів ОЕС України необхідно було застосувати обмеження генерації з ВДЕ. У зв'язку з цим у 2020 р. було внесено цілу низку змін до Закону України «Про ринок електричної енергії» від 13.04.2017 № 2019-VIII, які передбачають зниження ставок «зеленого» тарифу до проєктів з відновлювальної енергетики. ПрАТ «НЕК «Укренерго» прогнозує обмеження виробництва електроенергії з відновлюваних джерел, на фоні зростаючої їх потужності та падаючого споживання — до 1 млрд кВт-год. Загальний обсяг виробництва електроенергії ВДЕ у 2019 р. склав близько

4,5 млрд кВт-год. Одним з найбільш ефективних шляхів використання надлишкової електроенергії є виробництво водню. Водень успішно використовують як сировину вже багато років. Загальна оціночна вартість ринку сировини водню — 115 млрд дол. США і, як очікується, вона буде тільки зростати, досягнувши до 2022 р. 155 млрд дол. США. У наші дні водень широко застосовують у різних галузях і секторах. Зазначено, що використання водню замість природного газу не призводить до викидів парникових газів і сприяє декарбонізації економіки. Крім того слід зазначити, що побічним продуктом електролізу є очищений кисень, що наразі є актуальним. Вартість водню, що виробляється з відновлюваної електроенергії, становить, як правило, 2,5 — 6,6 дол. США/кг водню. Найбільш відомими технологічними варіантами одержання водню з відновлюваних джерел енергії є електроліз води та паровий риформінг біометану/біогазу з або без уловлювання та використання/зберігання вуглецю. Мета роботи — оцінка середньозваженої собівартості (СЗС) водню в Україні за рахунок електроенергії ВДЕ, зокрема, виробленої вітровою електростанцією, при використанні електролізу води. Було запропоновано алгоритм розрахунку СЗС виробництва водню з використанням ВЕС для умов України, враховуючи визначення встановлених потужностей акумулятора, електролізера і дистиллятора. Відповідно до результатів розрахунків СЗС виробництва водню склала близько 5,1 дол. США/кг водню.

Шифр НБУВ: Ж70419

2.У.362. Теоретико-методологічні засади формування організаційно-економічного забезпечення розвитку відновлювальної енергетики: монографія / І. О. Клопов; Донбаська державна машинобудівна академія. — Одеса: Гельветика, 2017. — 362 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 300-335. — укр.

Поглиблено теоретико-методологічні основи, концептуальні засади, методичні підходи та практичні рекомендації щодо забезпечення державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики в Україні. Зокрема, розкрито значущість відновлювальної енергетики в системі енергозабезпечення національної економіки й поглиблено теоретичні засади державного регулювання її розвитку. Систематизовано та розвинуто наукові уявлення про зміст і структуру організаційно-економічного забезпечення державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики. Розроблено методологічні засади формування організаційно-економічного забезпечення державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики. Розкрито сучасний стан і потенціал розвитку відновлювальної енергетики в Україні. Обґрунтовано вектор підвищення якості державного регулювання розвитку вітчизняної відновлювальної енергетики.

Шифр НБУВ: ВА852248

Економіка машинобудівної промисловості

Економіка машинобудівного підприємства

2.У.363. Стратегічні вектори управління конкурентоспроможністю підприємств машинобудування: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. В. Гамова; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 39 с.: табл., рис. — укр.

Обґрунтовано науково-методичний підхід до здійснення діагностики результативності стратегічних векторів управління конкурентоспроможністю підприємств машинобудування, який деталізовано у вигляді послідовності етапів, що надає змогу діагностувати використання стратегічних векторів на підставі використання методу регресійного і кореляційного аналізу, визначити переваги підприємств, можливі проблеми в майбутніх періодах, розробити напрями активізації використання стратегічних векторів. Удосконалено: науково-методичні засади вибору та формування інструментарію управління конкурентоспроможністю підприємств машинобудування, в яких деталізовано послідовність етапів для вибору та розробки інструментарію управління; інструментарій управління конкурентоспроможністю підприємств машинобудування, який охоплює систему і механізм управління конкурентоспроможністю підприємств та є базою для уточнення стратегічних векторів управління, забезпечення розвитку конкурентного потенціалу, формування конкурентних переваг, обрання напрямів оцінки рівня конкурентоспроможності для підтвердження ефективності використання інструментарію; методологічний підхід до застосування конкурентної стратегії та здійснення стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємств машинобудування, який поєднує в собі процес вибору, реалізації конкурентної стратегії та модель стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємств. Розкрито механізм активізації управління стратегічними векторами підприємств машинобудування, який охоплює п'ять взаємопов'язаних структурних складових: створення умов, формування, використання, оцінку результатів застосування, регулювання та контроль його функціонування та передбачає їх об'єднання з метою взаємодоповнення та розробки заходів раціонального управління ресурсним забезпеченням, що надає змогу планувати підвищення ефективності їх діяльності. Набуло подальшого розвитку трактування де-

фініції «управління конкурентоспроможністю підприємств машинобудування» та визначення поняття «стратегічні вектори управління конкурентоспроможністю підприємств машинобудування».

Шифр НБУВ: РА448408

2.У.364. Стратегія сталого розвитку машинобудівних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. О. Соріна; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Уточнено значення категорій «розвиток підприємства», «сталый розвиток підприємства», «стратегія сталого розвитку підприємства», розглянуто відмінності «класичного» варіанта стратегії розвитку та стратегії, побудовано на концепції сталого розвитку, охарактеризовано принципи, умови та конкретизовано зміст механізму забезпечення сталого розвитку підприємства. Виділено та впорядковано, на основі дослідження тенденцій розвитку машинобудівної галузі, фактори зовнішнього середовища, що впливають на можливість розвитку підприємства, визначено елементний склад і зміст збалансованої системи показників машинобудівного підприємства, яку доповнено блоками «Інноваційно-інвестиційний розвиток», «Ресурси та екологічний розвиток» і «Соціальна відповідальність». Запропоновано послідовність етапів розробки стратегії сталого розвитку, на основі проведеного аналізу сформульовано стратегічні альтернативи розвитку машинобудівних підприємств України. Доповнено елементний склад механізму реалізації стратегії сталого розвитку машинобудівного підприємства, запропоновано методичний підхід до оцінювання ефективності стратегії розвитку, що передбачає три напрями аналізу: ефективність реалізації окремих стратегічних проектів, ступінь досягнення стратегічних цілей підприємства та ступінь відповідності одержаних результатів інтересам стейкхолдерів, враховано рівні збалансованості результатів у межах ключових сфер: екологічної, економічної та соціальної.

Шифр НБУВ: РА450792

2.У.365. Управління процесами ресурсозбереження на машинобудівних підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. Г. Костюк; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано методологічну базу й методичні підходи до формування та реалізації стратегії підвищення рівня використання виробничих потужностей машинобудівних підприємств України на основі об'єктно-орієнтованого підходу, розроблено практичні рекомендації в цій сфері. Виокремлено методичні підходи до формування структури виробничих потужностей підприємства, що враховують взаємозв'язок елементів внутрішнього та зовнішнього середовища на основі системотвірних факторів, які зумовлюють необхідність оцінки синергетичного ефекту, що виникає в системі управління процесами ресурсозбереження. Запропоновано методичний підхід до комплексного оцінювання організаційно-економічної ефективності управління виробничою діяльністю машинобудівного підприємства в області ресурсозбереження. Обґрунтовано індикатори ефективності ресурсозбереження на основі застосування інформаційних технологій. Проаналізовано можливість використання різних автоматизованих систем інформаційного забезпечення управління машинобудівними підприємствами.

Шифр НБУВ: РА444987

2.У.366. Формування засобів маркетингових комунікацій машинобудівних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / С. В. Чернобровкіна; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків, 2020. — 20 с.: табл., рис. — укр.

Узагальнено наукові основи, проаналізовано сучасний стан і рівень маркетингових комунікацій машинобудівних підприємств, обґрунтовано найбільш перспективні напрями їх удосконалення. Розроблено модель впливу засобів маркетингових комунікацій на фінансовий результат промислового підприємства за рахунок складових комунікативного й економічного ефекту. Побудовано профілі поточної та цільової PR-активності машинобудівних підприємств. Запропоновано визначення показника комунікативності підприємств. Розраховано показники комунікативності обраних машинобудівних підприємств. Запропоновано методичний підхід до формування засобів маркетингових комунікацій машинобудівних підприємств за тривимірною моделлю залежно від галузі, продукції машинобудування та цільової аудиторії. Здійснено оптимізаційне моделювання витрат на засоби маркетингових комунікацій на прикладі машинобудівних підприємств України, де враховано показники, які характеризують збільшення чистого фінансового результату діяльності підприємства.

Шифр НБУВ: РА445682

Див. також: 2.У.317

Економіка будівництва

2.У.367. Адаптивне управління інноваційною діяльністю будівельних підприємств в сучасних умовах: монографія / В. П. Лещинський, Я. В. Кушик-Стрельніков; Київський нац.

ун-т будівництва та архітектури. — Київ: Вишемирський В. С., 2021. — 271 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 239-265. — укр.

Розглянуто питання формування системи адаптивного управління інноваційною діяльністю будівельних підприємств у сучасних умовах. Досліджено теоретико-методичний базис управління інноваційною діяльністю. Проаналізовано сучасний стан інноваційної діяльності та розвитку інноваційної активності будівельних підприємств України. Проведено моніторинг інноваційного потенціалу будівельних підприємств як джерела їх інноваційної діяльності. Визначено перспективні напрями для будівельних підприємств із позиції підвищення рівня їх конкурентоспроможності. Запропоновано інструментарій оцінки результатів упровадження адаптивного управління інноваційною діяльністю та встановлено вплив системи управління на діяльність будівельних підприємств.

Шифр НБУВ: ВА850522

2.У.368. Вартісно-орієнтоване управління підприємствами-девелоперами в будівництві: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. М. Долгополова; Київський Нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 26 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано потребу трансформації змісту провідних дефініцій вартісно-орієнтованого менеджменту (VBM) в застосуванні до умов девелопера в будівництві. Виявлено базове спрямування методичних трансформацій у застосуванні VBM до підприємств-девелоперів як провідних виконавців проєктів будівництва та регуляторів середовища їх впровадження. Визначено провідні економіко-аналітичні домінанти й індикатори щодо застосування VBM для економічно-продуктивного функціонування девелопера на ринку будівельних інвестицій. Розроблено цілісну аналітичну систему прийняття рішень щодо економічного обґрунтування діяльності будівельного портфеля девелопера (БПД), яка пов'язує процеси формування портфелю проєктів і цикл динаміки вартості БПД. Розроблено комплексний продукт регулювання операційної діяльності девелопера в будівництві щодо адміністрування портфелем проєктів і процесами забезпечення продуктивного зростання вартості БПД.

Шифр НБУВ: RA448176

2.У.369. Економіко-аналітичний інструментарій діяльності компаній з управління активами житлової забудови: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. О. Манжула; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 24, [1] с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено оновленню науково-прикладних засад економічного обґрунтування й адміністрування операційною діяльністю підприємств і їх адаптації до умов діяльності проєктів житлової забудови компаній з управління активами (КУА), які у форматі тимчасової оргструктури здійснюють адміністрування й економічний контроль за ходом проєктного циклу та взаємодії підприємств-учасників. Уперше дефініцію «цикл проєктів комплексної житлової забудови» (ПКЖЗ) представлено як об'єкт адміністрування КУА і тимчасове підприємство. Визначено методичні підходи обґрунтування операційної діяльності КУА для проєктів зазначеного типу, провідним із яких визначено: обов'язковість розгляду змісту процесів організації циклу «інституція — інвестування — адміністрування — будівництво — експлуатація» в одному циклі економічного девелопменту; раціональність реалізації проєкту з використанням спеціально упорядкованої організаційної структури — тимчасового підприємства (у форматі операційної системи тимчасового підприємства (ОСТП)). Удосконалено науково-методичний апарат обґрунтування діяльності КУА як провідного стейкхолдера будівництва, інтегратора середовища ПКЖЗ, а також науково-методичні положення визначення оптимального співвідношення між показниками виробничої, фінансово-економічної й організаційно-управлінської груп індикаторів інвестиційної привабливості ПКЖЗ, досягнення яких забезпечує цільовий рівень коефіцієнта капіталізації на основі побудови оптимізаційної моделі, що створює базу для визначення стратегічних орієнтирів функціонування КУА як ОСТП. Поглиблено поняття «продуктивність операційної діяльності», що включає такі його сутнісні характеристики, як: багатовекторність та інтегральний характер на підприємстві будівельного девелопменту, виокремлюючи нові класифікаційні ознаки; ефективність за основними бізнес-процесами операційної діяльності (ОД), стейкхолдерами ОД і характером операції, що надає змогу суттєво розширити напрями аналізу ефективності ОД, планування шляхів її підвищення, забезпечує дослідження окремих факторів, що призводять до зниження ефективності ОД під час реалізації окремих процесів, виявляти взаємозалежність процесів на підприємстві із задоволеністю потреб кожного стейкхолдера на етапах життєвого циклу ПКЖЗ. Розвинуто класифікацію активів підприємства за такими ознаками, як рівень ідентифікації, призначення, форма існування, фактори виробництва, рівень трансформації, функціональна сфера дії, термін використання, спрямованість дії, динаміка вартості, форма існування, ступінь ліквідності та джерела інвестування.

Шифр НБУВ: RA450370

2.У.370. Економіко-управлінський інструментарій антикризової діагностики будівельних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Т. С. Коваль; Київський нац. ун-т

будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано теоретико-методичні засади антикризового менеджменту, виявлено потребу та можливості адаптації його основних дефініцій до специфіки діяльності підприємств-стейкхолдерів будівництва. Сформовано загальнометодологічне підґрунтя антикризової діагностики як провідної основи побудови та реалізації системи антикризового менеджменту для будівельних підприємств (БП). В межах такого підґрунтя виокремлено етапи антикризової діагностики саме для підрядних БП. Обґрунтовано провідні змістовні й економіко-аналітичні домінанти діагностування стану спроможності підрядного БП до протистояння кризовим явищам. Розроблено й обґрунтовано інструментарій антикризового менеджменту БП у вигляді превентивно-діагностичного апарату формалізованого прийняття рішень на ґрунті підсумкового критерію-ідентифікатора; забезпечено узгодження між економіко-управлінськими характеристиками компонент господарського портфеля підприємства та станом антикризової спроможності підрядного підприємства. За результатами вирішення завдань запроваджено інтегрований програмний продукт превентивної антикризової діагностики, регламентування, бюджетування та адміністрування антикризовими заходами підрядного БП.

Шифр НБУВ: RA448177

2.У.371. Економіко-управлінський інструментарій забезпечення антикризового потенціалу будівельних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. В. Боліва; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційно присвячено проблемі формування і забезпечення спроможності будівельних підприємств протидіяти загрозам економічної безпеки, а також вирішенню завдання з удосконалення інструментарію оцінки їх антикризового потенціалу. Досліджено теоретичні підходи до здійснення антикризового управління, визначено специфічні особливості підтримки економічної безпеки будівельних підприємств у коротко-, середньо- і довгостроковому періодах. Систематизовано структурні компоненти стратегій підвищення антикризового потенціалу на різних стадіях життєвого циклу будівельного бізнесу. Визначено місце антикризового потенціалу у системній сукупності потенціалів підприємства. Доведено необхідність впровадження спеціальних моделей адаптації будівельних підприємств до тотальної цифрової трансформації процесів функціонування економіки. Проведено дослідження економічної стійкості будівельних підприємств на галузевому рівні, виявлено тенденції у змінах структури будівництва, як макроекономічного сектору, обсягах доходів будівельної діяльності, активів і пасивів підприємств різних розмірів. Розглянуто теоретико-методологічні підходи до оцінювання антикризового потенціалу підприємства та забезпечення його у майбутньому, досліджено фактори, що впливають на економічну безпеку будівельних підприємств України, проаналізовано можливі методи її оцінювання та прогнозування. Обґрунтовано чотири комплекси первинних фінансових показників, пріоритетних для здійснення антикризової діагностики, на основі яких визначено умови ефективності антикризового управління. Виявлено показники-індикатори, що об'єктивно відображають антикризовий потенціал будівельних підприємств, комплексно характеризують його фінансову, виробничу та інвестиційну діяльність, обґрунтовано порогові значення індикаторів, подолання яких унеможливило подальше функціонування підприємства. Розроблено методику ідентифікації кризових станів будівельних підприємств на основі системи індикаторів антикризового потенціалу та використання технології інтелектуального аналізу даних «дерева класифікації».

Шифр НБУВ: RA445810

2.У.372. Механізм забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств на основі підвищення їх інноваційної конкурентоспроможності: теорія, методологія, практика: монографія / П. А. Фісуненко; Класичний приватний університет. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 401 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано необхідність уточнення категоріального апарату та дослідження механізму забезпечення економічної безпеки будівельних підприємств на основі підвищення їх інноваційної конкурентоспроможності. Досліджено теорію та розкрито методологію забезпечення економічної безпеки, науково-практичні засади формування механізму забезпечення економічної безпеки, питання комплементарності економічної безпеки та інноваційної конкурентоспроможності будівельних підприємств. Розглянуто проблеми розроблення та валідації нових методів оцінки економічної безпеки й інноваційної конкурентоспроможності будівельних підприємств.

Шифр НБУВ: ВА852122

2.У.373. Оцінка ефективності енергозберігаючих інновацій в забудові територій : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Р. А. Шаповалов; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2021. — 20 с.: табл., рис. — укр.

Досліджено особливості інноваційних проєктів будівельних організацій у забудові територій. Проведено класифікацію інноваційних рішень для підвищення енергетичної ефективності територій забудови. Виокремлено існуючі методики оцінки ефективності інновацій у будівництві, виявлено їх переваги та

недоліки. Визначено особливості оцінки ефективності енергозберігаючих інновацій будівельних організацій з урахуванням енергетичних, економічних та екологічних факторів. Розроблено методику оцінки ефективності енергозберігаючих інновацій у забудові територій. Обґрунтовано показник енергетичної щільності забудови та на його основі критерії енергетичної ефективності забудови територій. Вдосконалено метод експрес-аналізу відносної ефективності інноваційного рішення в інвестиційному проекті будівельних організацій. Розроблено механізм стимулювання інновацій в житловому будівництві. Доведено можливість використання запропонованої методики оцінки ефективності інноваційних проектів на стадії передпроектних розробок.

Шифр НБУВ: РА450354

2.У.374. Підвищення ефективності функціонування будівельних підприємств на засадах удосконалення системи управління персоналом: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. М. Крамар; Приватний ВНЗ «Львівський університет бізнесу та права». — Львів, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процес управління персоналом у контексті розвитку будівельних підприємств. Науково обґрунтовано теоретико-методичні засади та розроблено практичні рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування будівельних підприємств на засадах удосконалення системи управління персоналом. Проведено системний і структурний аналіз, мультифакторний регресійний аналіз, кластерний аналіз, метод нечітких множин. Уперше на основі методу нечітких множин і теорії нечіткої логіки розроблено модель впливу управлінських компетенцій на результати діяльності будівельних підприємств, що надає можливість розраховувати рівні прогнозованих значень; удосконалено систему управління персоналом будівельних підприємств, що, на противагу існуючим, передбачає збалансоване функціонування усіх її елементів в умовах впливу зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, концепцію формування стратегічних пріоритетів розвитку персоналу будівельних підприємств на інноваційних засадах. Сфера використання: у поточній та аналітичній роботі Тернопільської обласної державної адміністрації при використанні наукових положень щодо визначення перешкод ефективному кадровому забезпеченню у будівництві та обґрунтування пріоритетних напрямів управління персоналом у будівельному секторі в умовах євроінтеграції.

Шифр НБУВ: РА445430

2.У.375. Розвиток ресурсного потенціалу будівельної галузі України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / В. М. Герасименко; Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. — Одеса, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Систематизовано теоретичні засади та обґрунтовано практичні рекомендації щодо розвитку сучасних методів та механізмів формування та розвитку стійкого потенціалу в функціонуванні будівельної галузі України. На основі критичного аналізу підходів до трактування суті поняття «економічний потенціал галузі» сформульовано сучасне визначення цієї категорії як динамічної характеристики здатності створювати умови для розвитку під впливом політичних, економічних, соціально-демографічних та інших чинників, що обумовлена взаємодією виробничої, природничої, науково-технічної складових, технологічною готовністю та наявністю достатньої кількості підприємств галузі. Запропоновано структуру складових економічного потенціалу галузі та розроблено концептуальний підхід до оцінки чинників розвитку ресурсного потенціалу будівельної галузі. Удосконалено науково-практичний підхід до побудови системи управління ресурсомісткістю продукції в будівельній галузі та стратегію розвитку будівельної галузі України на основі створення інноваційний будівельного кластеру на базі ЗВО будівельного профілю та виробничих і проектних організацій.

Шифр НБУВ: РА445446

2.У.376. Теоретико-методологічні засади управління операційною діяльністю підприємств-девелоперів у будівництві: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. М. Малихіна; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено зміст базових дефініцій дослідження: «підприємство-девелопер в будівництві» (ПДБ) і «господарський портфель проектів підприємства-девелопера» (ГППД) з позицій адаптації базових положень стратегічного управління розвитком до сучасних умов та особливостей функціонування операційних систем управління будівельними підприємствами. Обґрунтовано нагальність сутнісного оновлення методології трансформацій операційної системи підприємства для потреб ПДБ. У межах методології інтегровано сучасні методологічні підходи для розробки аналітичного контуру формування бізнес-портфеля ПДБ. Визначено провідні операційно-аналітичні вимоги щодо формалізованого апарату розробки та раціоналізації ГППД. У межах методологічної платформи забезпечено уніфікацію процедур операційної технології упорядкування компонент господарського портфеля девелопера в єдиний комплекс її адміністрування. Розроблено науково-прикладний інструментарій адміністрування операційною діяльністю ПДБ та її трансформаціями як провідного стейкхолдера проектів будівництва. Окремими аналітичними

підсистемами передбачено спроможність оцінювати результативність операційної діяльності девелопера та динаміку зростання вартості його кваліфікованих активів впродовж інтегрованого циклу впровадження мультипроектного портфеля інвестиційно-будівельних проектів. У межах інструментарію розроблено науково-прикладні засади регулятивної діяльності девелопера в середовищі проектів комерційного житлового будівництва щодо взаємодії його з компанією з управління активами. У межах інструментарію забезпечено поліпшення організаційних структур управління (ОСУ) підприємств-девелоперів на рівні підсистем, підрозділів і проектно-орієнтованих команд; забезпечено оцінювання варіантів оргструктур адміністрування за характеристиками керованості та маневреності прийняття рішень. Запроваджену в роботі методологію та компоненти науково-прикладного інструментарію трансформовано в систему прикладних програмних продуктів (модулів) прийняття економічних, інвестиційних та управлінських рішень щодо формування та впровадження адміністрування діяльністю девелоперських компаній в будівництві.

Шифр НБУВ: РА448179

2.У.377. Управління активами будівельних підприємств на засадах соціально-відповідального менеджменту: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. І. Петриченко; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2021. — 23 с.: табл., рис. — укр.

Увагу приділено розв'язанню актуальної науково-прикладної задачі розробки формалізованого інструментарію і практичних рекомендацій щодо структуризації, діагностування стану, трансформації та успішного адміністрування активами будівельних підприємств (БП) відповідно до вимог соціально-відповідального менеджменту та траєкторії розвитку підприємства. Розроблено інструментарій адміністрування активами БП на засадах соціально-відповідального менеджменту (СВМ). Інструментарій сполучає 6 діагностично-регуляторних компонент (ДРК1 — ДРК6), що сумісно взаємодіють: першою є компонента адміністрування необоротними активами ДРК1, а завершальною ДРК6 — інтегральна компонента оцінювання економічної рівноваги та соціальних пріоритетів щодо робіт і проектів будівництва в адмініструванні діяльності БП. Компоненти інструментарію спираються на оновлену структуру бізнес-індикаторів діяльності БП відповідно до імперативів СВМ, у погодженні з міжнародною системою фінансової звітності (IFRS) і стандартом ISO 26000, що ґрунтуються на впровадженні новітніх парадигм діяльності підприємств України на засадах сталого розвитку, соціального й імпаکت-інвестування. Зазначено, що результати дослідження надають змогу топ-менеджменту підрядних підприємств здійснювати ефективний моніторинг, структуризацію та маневрування активами БП у процесі їх операційної діяльності, надають обґрунтовану можливість узгодити характеристики управління активами відповідно до стратегії розвитку та домінант соціально-відповідального менеджменту підприємства.

Шифр НБУВ: РА450368

2.У.378. Управління інноваційно-інвестиційною діяльністю будівельних підприємств на засадах реінжинірингу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. М. Хоменко; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вдосконаленню науково-методичних і прикладних засад економічного обґрунтування та організації реінжинірингу на будівельному підрядному підприємстві (БПП). Науково-методична цінність результатів дисертаційної роботи полягає у запровадженні науково-методичного підходу й аналітичного інструментарію прийняття рішень щодо реінжинірингу, які спеціально налаштовані до специфіки функціонування операційної системи БПП у мультипроектному середовищі. Розроблено науково-методичний комплекс обґрунтування економічного змісту й управлінського регламенту реінжинірингу БПП, який забезпечує підготовку та вибір варіантів проекту реінжинірингу в кілька етапів, у вигляді чітко формалізованої операційної технології. На відміну від існуючих методичних підходів щодо реінжинірингу, у складі запровадженого підходу передбачено спеціальні діагностичні підсистеми, які формалізовано пов'язують визначений модулями інструментарію стан БПП (від «абсолютної» рівноваги — до її повної втрати) з характеристиками нагальності реінжинірингу та масштабом охоплення БПП реінжиніринговими заходами — від локального оновлення окремих бізнес-процесів і підсистем операційної системи БПП до її наскрізної трансформації. Принципово вдосконалення в межах запровадженого підходу щодо реінжинірингу зазнала система індикаторів, з використанням яких здійснюється підсумкове оцінювання варіантів циклу реінжинірингу (налаштованих для умов операційної системи та мультипроектного мікросередовища БПП), серед яких: (зв'язаний щодо тривалості впровадження циклу реінжинірингу додатковий розрахунковий ефект від одержаного в результаті приросту обсягів операційної діяльності підрядного підприємства); очікуваний приріст рентабельності реалізації та приріст ринкової вартості всіх активів БПП.

Шифр НБУВ: РА448178

Економіка сільського господарства

Економіка сільського господарства у цілому

2.У.379. Адаптивні механізми управління в системі сталого економічного розвитку агропромислового виробництва: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / К. Б. Козак; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2021. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Удосконалено зміст поняття сталого економічного розвитку, під яким запропоновано розуміти зміну вектору економічного розвитку на основі парадигмальних змін філософії господарювання, сутнісним наповненням якого виступає трансформація принципу раціональності, доповнення його неекономічними (соціальними та екологічними) складовими як підгрунтя формування мотиваційного механізму дій господарюючих суб'єктів, а також управлінської підсистеми на мікро-, макро- і наднаціональному рівнях. Визначено ядро сталого розвитку. Доведено, що суттєві зв'язки між елементами структури сталого економічного розвитку визначаються трьома законами інституційної архітектури: законом рівноваги, законом усереднення (золотої середини), законом структурування (золотої перерізу). Доведено, що сформована структура постіндустріальної економіки не відповідає принципам сталого розвитку. Виділено необхідні умови імплементації парадигми сталого розвитку в економіку України, що реалізуються в сфері реформування інституційної матриці шляхом забезпечення наступних концептуальних зрушень: формування ефективних інститутів специфікації прав власності, зменшення питомої ваги екстрактивних інститутів шляхом розриву механізму формування рентної мотивації, підвищення ефективності трансплантації інститутів на основі блокування їх дисфункцій, ефективна реалізація потенцій держави у забезпеченні балансу інтересів економічних суб'єктів. З використанням програмного продукту TextAnalyst виділено мережу основних (найбільш значущих) понять, що визначають суть категорії «адаптація». Доведено, що внутрішня система адаптаційного механізму структурується виділенням таких елементів як: адаптивний потенціал, адаптаційні можливості, зовнішні сили, елементи адаптації, вектор адаптації, адаптаційний процес, точки біфуркації, атрактори. Визначено роль людського капіталу в забезпеченні сталого економічного розвитку агропромислового виробництва. Обґрунтовано методологічні засади ідентифікації об'єктів сфер застосування адаптивних механізмів управління агропромисловим розвитком, в основі яких лежить декомпозиція об'єкту управління. Здійснено оцінку стану та динаміки аграрного виробництва в Україні: макроекономічних показників, показників динаміки зовнішньої торгівлі України агропродукцією. Виділено фактор потенційної небезпеки залежності національного експорту від обмеженої кількості товарних позицій сировинного спрямування (зернових культур, кукурудзи, олійних культур).

Шифр НБУВ: RA448578

2.У.380. Вплив інтеграції на розвиток суб'єктів аграрного бізнесу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. В. Куценко; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено теоретико-методологічні та науково-практичні аспекти здійснення інтеграційних процесів та визначено механізми впливу інтеграції на розвиток суб'єктів аграрного бізнесу. Здійснено аналіз діяльності різних суб'єктів аграрного бізнесу та виявлено вплив інтеграційних процесів на їх фінансово-економічні показники. Розроблено методичний підхід до оцінки впливу інтеграційних процесів на розвиток суб'єктів аграрного бізнесу, що ґрунтується на дослідженні процесу дифузії, визначенні пріоритетів інтеграційного процесу, а також визначенні оптимального вектора власного розвитку суб'єкта інтеграції, обранні оптимальної інтеграційної моделі, що здатна забезпечити досягнення визначених цілей. Запропоновано методичний інструментарій визначення ширини інтеграційного каналу для інтеграційної структури. Ідентифіковано елементи організаційно-економічних засад ефективного функціонування галузевого інноваційного кластера та надано пропозиції щодо його створення з урахуванням можливих точок зростання, які базуються на інтегрованих холдингових структурах.

Шифр НБУВ: RA448585

2.У.381. Ефективність біоорієнтованої аграрної економіки в Україні: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / В. В. Лямар; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2020. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано та розроблено теоретико-методологічні засади та практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності біоорієнтованої аграрної економіки в Україні. Вперше запропоновано теоретико-методичний підхід до формування вартості в біоорієнтованій аграрній економіці з метою комплексної оцінки процесу комерціалізації біомаси, в основу якого покладено чотириетапний алгоритм: перший етап охоплює процес створення біомаси галузями сільського господарства, лісівництва та рибництва під впливом природних факторів; другий — переробку біомаси; третій — виробництво готової біопродукції (про-

дуктів харчування та кормів для тварин); четвертий — реалізацію продукції на ринку. Розроблено методичний підхід до оцінки ефективності біоорієнтованої аграрної економіки шляхом розрахунку зведеного індексу на основі виділення трьох груп показників: економічних, соціальних та екологічних методом багатofакторної регресії, що надає змогу оцінити вплив кожної із груп на результуючий показник та спрогнозувати його динаміку в середньостроковій перспективі. Доведено доцільність побудови концептуальної моделі вітчизняної аграрної біоекономіки на основі філософії сталого розвитку, в основу якої покладено циклічність виробництва та ресурсоефективність основних галузей агропромислового комплексу. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат, а саме запропоновано авторське визначення біоорієнтованої аграрної економіки, що є сукупністю таких галузей, як сільське господарство, лісівництво та рибництво, які є основними продуцентами відновлюваних ресурсів (біомаси), яка в подальшому виступає сировиною для переробних галузей, які виробляють продукцію з високою доданою вартістю, що задовольняє потреби та попит споживачів, підвищує їх якість життя і не здійснює негативного впливу на довкілля, а також запропоновано концептуальні основи розвитку біоорієнтованої аграрної економіки та підвищення її ефективності.

Шифр НБУВ: RA448594

2.У.382. Інвестиційний потенціал аграрного виробництва в умовах глобалізації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Н. О. Козар; Вінницький нац. аграр. ун-т. — Вінниця, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Систематизовано теоретичні підходи до трактування поняття інвестиційний потенціал як економічної категорії. Розкрито методичні засади оцінки інвестиційного потенціалу аграрного виробництва. Визначено роль і місце держави у стимулюванні інвестиційних процесів в аграрному виробництві. Проаналізовано особливості джерел інвестування, спрямованих на вирішення фінансових проблем з урахуванням галузевої специфіки аграрного виробництва. Визначено причини низьких темпів залучення інвестицій у розвиток аграрного сектора України. Здійснено оцінку напрямів вкладення фінансових ресурсів з урахуванням мікро- та макрочинників функціонування суб'єктів агропромислового комплексу (АПК). Обґрунтовано напрями підвищення економічної ефективності використання інвестиційного потенціалу в сільськогосподарських підприємствах. Доведено необхідність запровадження заходів державної підтримки інвестиційної діяльності в аграрному виробництві України, зокрема, формування інституційного забезпечення розвитку іпотечного кредитування. Здійснено інтегральне оцінювання інвестиційної діяльності й ефективності використання інвестиційного потенціалу сільськогосподарського виробництва областей України та на їх основі розроблено пропозиції щодо покращання інвестиційного клімату в аграрному секторі країни.

Шифр НБУВ: RA448275

2.У.383. Інвестиційно-кредитний механізм розвитку агропромислового комплексу України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / С. М. Засоба; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено систематизації теоретичних засад та обґрунтуванню практичних рекомендацій щодо формування сучасних механізмів інвестиційно-кредитної політики щодо розвитку агропромислового комплексу України. Проаналізовано та розвинуто категоріальний апарат теорії економічного розвитку, сформульовано авторське визначення інвестиційно-кредитного механізму, яке враховано під час розробки концептуальних підходів до розвитку АПК. Запропоновано поетапну процедуру кластеризації АПК України з механізмом інноваційності, що надасть змогу створювати кластери і формування в логічній послідовності, усуваючи можливі втрати залучених ресурсів. Удосконалено стратегічний механізм підтримки та розвитку АПК України, який передбачає інструменти й заходи з реалізації політики держави в напрямі ефективного розвитку АПК. Запропоновано методику обґрунтування перспектив інвестиційно-кредитної політики в розвитку АПК України, що надає змогу визначити найбільш привабливі ринкові сегменти та модель забезпечення продовольчої безпеки держави, яка враховує передумови застосування інвестиційно-кредитної стратегії розвитку й надає змогу передбачити її наслідки. Обґрунтовано інструментарій формування ефективної інвестиційно-кредитної стратегії розвитку АПК України.

Шифр НБУВ: RA448250

2.У.384. Концепт регуляторної політики в економіці аграрного сектору: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. А. Купчишина; Миколаївський нац. аграр. ун-т. — Миколаїв, 2021. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розвитку теоретико-методичних підходів та обґрунтуванню практичних рекомендацій щодо формування концептуальних положень та розробки теоретичних і практичних основ формування регуляторної політики в економіці аграрного сектору. Досліджено теоретичні аспекти, принципи, етапи здійснення регуляторної політики й обґрунтовано особливості державного регулювання в аграрному секторі. Систематизовано індикатори оцінки впливу регуляторної політики на економіку

аграрного сектора. Систематизовано також основні етапи формування державної регуляторної політики України через поєднання з основними етапами регуляторної політики в країнах ОЕСР. Установлено, що ефективний державний аграрний протекціонізм повинен бути комплексною системною програмою, на основі якої держава регулює стійкість аграрного сектора. Тобто на основі системи нормативно-правових актів та організаційно-економічних механізмів державні органи повинні на інноваційній основі формувати сприятливі умови для розвитку аграрного сектора. Визначено, що в основу формування ефективної регуляторної політики в аграрному секторі необхідно закласти, насамперед, механізм державного регулювання цін і доходів національних агротоваровиробників. Проаналізовано рівень розвитку й ефективність виробництва в аграрному секторі України. Здійснено моніторинг регуляторної політики в аграрному секторі та доведено вплив державної регуляторної політики на функціонування підприємницьких структур аграрного сектора. Обґрунтовано концептуально-стратегічні засади трансформації регуляторної політики. Визначено напрями державної підтримки інноваційного розвитку аграрного сектора. Сформовано організаційно-економічний механізм регуляторної політики економіки аграрного сектора. Розроблено концептуальну модель аналізу «витрати — результати», що базується на ідеї про позитивну залежність між витратами державної аграрної політики та результатами функціонування аграрного сектора економіки. Визначено, що комплексний аналіз регуляторної політики повинен складатися із трьох основних блоків: аналіз витрат і результатів аграрної політики; аналіз цілей і задач бюджетних програм; аналіз регуляторних умов ведення агробізнесу.

Шифр НБУВ: РА448985

2.У.385. Регулювання імпорту агропродовольчої продукції в Україну: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Б. В. Духницький; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2021. — 34 с.: рис. — укр.

Узагальнено теоретичні аспекти регулювання імпорту агропродовольчої продукції в Україну. Поглиблено та доповнено суть категорії Урегулювання імпорту агропродовольчої продукції Ф, встановлено його значення для забезпечення потреб внутрішнього продовольчого ринку. Охарактеризовано типові особливості міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією на сучасному етапі. Встановлено значення аграрного виробництва для продовольчого забезпечення країни. Наведено основні показники споживання харчових продуктів у світі та Україні. Розглянуто актуальний перелік індикаторів продовольчої безпеки. Проаналізовано глобальний імпорту сільськогосподарської сировини і продукції харчової промисловості за групами товарів та країнами споживання. Досліджено історичний та сучасний досвід імпортозаміщення продовольства в окремих країнах та регіонах. Наведено опис умов зовнішньої торгівлі України при набутті членства в СОТ та підписанні Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Деталізовано товарну та географічну структуру імпорту агропродовольчої продукції в Україну в динаміці починаючи з 2000 р. Розраховано показники імпортозалежності та самозабезпеченості України за основними видами продовольства. Оцінено потенціал точкового імпортозаміщення шляхом розвитку власного сільськогосподарського виробництва. Здійснено прогнозування обсягів і тенденцій імпорту агропродовольчої продукції в Україну на найближчу перспективу, розроблено пропозиції щодо впливу діяльності економічних суб'єктів на ключові напрями регулювання ввезення продовольства.

Шифр НБУВ: РА448532

2.У.386. Розвиток сільськогосподарського дорадництва на основі цифрової трансформації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / С. П. Саяпін; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено питанням цифрової трансформації сільськогосподарського дорадництва України як елементу соціально-значущої інституції в загальних процесах цифровізації економіки України. Обґрунтовано доцільність створення бінарної системи дорадництва, яку представлено структурою класичного дорадництва, провідними аграрними закладами вищої освіти, науковими установами з використанням технологічної веб-платформи електронного дорадництва. У методиці дослідження застосовано методологію цифрової та інформаційної економіки, методи економічного й статистичного аналізу, теорію створення, накопичення, монетизації та амортизації інформації для обґрунтування використання бінарної системи дорадництва. Акцентовано увагу як на збереженні соціально орієнтованих дорадчих послуг, так і монетизації даної діяльності з використанням потенціалу цифрової платформи, а також пріоритетні напрями накопичення знань щодо ключових питань аграрної сфери.

Шифр НБУВ: РА448708

2.У.387. Стратегічний потенціал інноваційного розвитку аграрного сектору економіки: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Л. В. Тешева; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2021. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено існуючі підходи до розуміння поняття інновація. Здійснено семантичний аналіз досліджуваної категорії. Надано авторське розуміння поняття інновація. Проаналізовано 29 теорій інновацій і виокремлено споріднені поняття між ними. Встановлено, що найчастіше вони пов'язані питаннями значення фактора науково-технічного розвитку або технологічного процесу в зростанні економіки; циклічності розвитку економіки; роллю знань в інноваційному розвитку; дифузії технологічної парадигми та інновацій. Запропоновано уточнені етапи еволюції теорій інновацій. Узагальнюючи ключові ознаки агроінновацій було надано їх дефініцію. Побудовано семантичну мережу поняття «розвиток». Надано уточнення значення поняття «розвиток». Представлено вдосконалене розуміння економічного розвитку аграрного сектора економіки. Здійснено морфологічний аналіз поняття «інноваційний розвиток». Надано уточнені визначення інноваційного розвитку із визначенням особливостей його розуміння на мікрорівні, макrorівні та у глобальному масштабі. Побудовано кола Ейлера — Вена пересічення понять інноваційного, сталого, інклюзивного розвитку, економічного зростання та інституційних трансформації. Визначено фактори-детермінанти процесу інноваційно-інвестиційного розвитку. Визначено джерела фінансування витрат на виконання наукових і науково-дослідних робіт в Україні за 2015 — 2019 рр. Сформовано методологічний апарат оцінки інноваційно-інвестиційного потенціалу аграрного сектору економіки. Розглянуто співвідношення категорій «інвестиційна привабливість» та «інноваційно-інвестиційний потенціал». Надано методичне забезпечення комплексної оцінки ефективності інновацій. Здійснено аналіз існуючих підходів до визначення складових інституційного середовища та інституційної структури. Вдосконалено інституційну структуру інноваційного розвитку. Доведено, що інститути, інституції та механізми формують інституційну структуру, яка характеризується достатнім рівнем об'єктивності і забезпечує цілісність інституційного середовища. До інституційного середовища крім інституційної структури включено еліти як суб'єкту складову і параметричні індикатори. Представлено узагальнення існуючих підходів до розуміння природи інноваційної екосистеми як сучасної парадигми управління інноваційним розвитком. Розглянуто особливості національної інноваційної системи як класичної парадигми управління інноваційним розвитком. Здійснено порівняння зазначених парадигм. Представлено структуру інноваційної екосистеми розвитку аграрного сектору економіки.

Шифр НБУВ: РА448580

2.У.388. Управління соціально-економічним механізмом підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / І. І. Чернега; ВНЗ «Національна академія управління». — Київ, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Поглиблено теоретичні та практичні аспекти, а також надано практичні рекомендації щодо підвищення ефективності функціонування та розвитку соціально-економічного механізму підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки України. Досліджено теоретичні засади формування соціального підприємництва як сучасної форми господарювання. Визначено поняття і види соціального підприємництва. Запропоновано авторське тлумачення соціального підприємництва аграрного сектору. Установлено, що, з огляду на специфіку аграрного сектора, соціальне підприємництво є унікальним економічним явищем. Обґрунтовано структуру соціально-економічного механізму підприємницької діяльності аграрного сектора та охарактеризовано основні його складові. Наведено методику дослідження соціально-економічного механізму підприємницької діяльності аграрного сектора. Запропоновано концептуальну схему формування цього механізму в контексті розвитку його соціальної відповідальності. Досліджено основні положення теорії диверсифікації. Узагальнено теоретичні основи диверсифікації підприємницької діяльності аграрного сектора з урахуванням особливостей ринкової економіки. Запропоновано комплексний підхід до диверсифікації підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки, що базуються на багаторівневому управлінні. Обґрунтовано архітектоніку інституціональної екосистеми соціально-економічного механізму підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки України, що є інструментом реалізації місії і цілей соціального, економічного та екологічного спрямування в межах екосистеми підприємницької діяльності на рівні мезосистем аграрного сектора. Визначено основні вектори вдосконалення політики соціально-економічного механізму підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки України.

Шифр НБУВ: РА445298

Див. також: 2.У.333

Земельні фонди та їх використання

2.У.389. Державне регулювання охорони й використання земель сільськогосподарського призначення: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. П. Матвієнко; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр

«Інститут аграрної економіки». — Київ, 2021. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито теоретичне підґрунтя державного регулювання земельних відносин у цілому та охорони й використання земель зокрема. За результатами досліджень запропоновано розглядати державне регулювання охорони й використання земель сільськогосподарського призначення як систему адміністративно-правових, економічних та організаційних важелів. Висвітлено стан фінансового забезпечення проведення заходів щодо охорони земель на державному й місцевому рівнях. Проаналізовано сучасний стан та ефективність використання сільськогосподарських угідь. Обґрунтовано пріоритетні напрями державного регулювання охорони й використання земель в Україні, що включають посилення державного контролю та удосконалення економічних інструментів регулювання.

Шифр НБУВ: RA448529

2.У.390. Еколого-економічні засади інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.06 / Р. Б. Таратула; Львівський нац. аграр. ун-т. — Львів, 2020. — 36 с.: рис., табл. — укр.

З'ясовано суть і роль інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами. Обґрунтовано теоретико-методичний підхід до функціонування системи інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами. Узагальнено та поглиблено концептуальні положення функціонування цієї системи. Обґрунтовано методологічні основи формування еколого-економічного механізму інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами. Розроблено методичні підходи до оцінювання ефективності інформаційних систем управління земельними ресурсами. Здійснено аналіз сучасного стану та проблем інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами в Україні. Розроблено структурну схему функціонування єдиного інформаційного простору управління земельними ресурсами. Запропоновано інтегровану модель системи інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами. Вдосконалено науково-методичний підхід до інфраструктурного забезпечення інтегрованої земельно-інформаційної системи, а також науково-методичні підходи до формування семантичної бази даних інформаційного забезпечення управління земельними ресурсами. Розвинуто напрями підвищення інформаційної місткості фінансової та статистичної звітності у сфері землекористування. Обґрунтовано методичні положення геоінформаційного забезпечення нормативної грошової оцінки сільськогосподарських земель.

Шифр НБУВ: RA445013

2.У.391. Земельні відносини в умовах формування ринкової обігу земель сільськогосподарського призначення: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / С. В. Лойко; Національна академія аграрних наук України, «Інститут аграрної економіки», національний науковий центр. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні та методичні засади, розроблено практичні рекомендації щодо розвитку земельних відносин в умовах формування ринкової обігу земель сільськогосподарського призначення. Узагальнено наукові підходи провідних вчених щодо визначення суті «земельних відносин». Встановлено, що земельні відносини є визначальними у всій системі виробничих відносин національної економіки країни. Вони становлять основу продовольчої безпеки країни, сприяють розширенню експортного потенціалу України та забезпечують створення відповідних умов життя у сільській місцевості. З'ясовано, що розвиток земельних відносин в аграрному секторі економіки України нерозривно пов'язаний з орендою земель. Сільськогосподарські підприємства залучають у виробництво 90 % сільськогосподарських угідь на умовах оренди. У сучасних умовах оренда земель стала важливим чинником матеріальної підтримки значної частини мешканців сіл через механізм орендної плати за земельні частки (паї), створює передумови для концентрації виробництва.

Шифр НБУВ: RA448534

2.У.392. Соціально-економічні основи розвитку відносин власності на землю в аграрному секторі економіки: монографія / В. І. Сапич. — Суми: Литовченко Є. Б., 2019. — 279 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 253-279. — укр.

Розкрито методологічні принципи дослідження та економічний зміст відносин власності на землю. Встановлено закономірності трансформації відносин власності на землю в процесі їх еволюції. Обґрунтовано модифікацію механізму дії рентних відносин, а також причини утворення абсолютної ренти в сучасних умовах. Проаналізовано становлення в Україні багатокладного аграрного сектору, впровадження орендних відносин та стану реалізації потенціалу відносин власності на землю. Розглянуто ключові чинники здійснення права власності селян на землю: рівень доходності суб'єктів земельних відносин, стан конкурентного середовища, напрями державної підтримки структурних змін у землекористуванні, а також значення земельних відносин для вирішення соціальних проблем села. Розроблено концептуальну модель реалізації потенціалу відносин власності на землю в аграрному секторі економіки.

Шифр НБУВ: BA852431

Економіка сільськогосподарського підприємства

2.У.393. Гармонізація економічних інтересів аграрних підприємств та держави: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. С. Бобро; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2021. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено комплексне обґрунтування теоретико-методологічних засад і практичних підходів щодо гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств і держави. Розкрито суть економічних інтересів аграрних підприємств та держави. Виявлено особливості гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств і держави. Розроблено науково-методичні підходи до оцінювання впливу зовнішнього середовища на процеси гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств і держави. Охарактеризовано тенденції розвитку аграрних підприємств. Розглянуто державне регулювання розвитку аграрних підприємств у контексті гармонізації їх економічних інтересів з державою. Проведено оцінювання впливу зовнішнього середовища на гармонізацію економічних інтересів аграрних підприємств та держави. Запропоновано стратегічні напрями гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств та держави, репродуктивний механізм гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств та держави та модель впливу інноваційно-інвестиційного середовища на гармонізацію економічних інтересів аграрних підприємств та держави. Розраховано прогнозу стійкості рівня гармонізації економічних інтересів аграрних підприємств з інститутами державно-приватного партнерства на 2020 — 2024 рр.

Шифр НБУВ: RA448386

2.У.394. Гармонізація інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору в умовах інституційних змін: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / С. Ю. Соколюк; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2020. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вдосконаленню теоретичних положень, розробленню науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо гармонізації інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору в умовах інституційних змін. Визначено теоретичні основи гармонізації інноваційної діяльності підприємств аграрного сектору економіки. Досліджено категоріально-понятійний апарат гармонізації. Розроблено структурно-логічну послідовність оцінки гармонійного інноваційного розвитку підприємств аграрного сектору, яка є основою методики оцінки інноваційного розвитку підприємств аграрно-промислового виробництва, що надаватиме змогу приймати рішення про доцільність такого розвитку, починаючи з ранніх етапів. Відповідно до одержаного значення інтегрального показника більшість підприємств аграрного сектору Черкаської обл., які здійснювали інноваційну діяльність протягом останніх років, належать до групи з середнім рівнем інноваційної активності. Це свідчить про деяку невідповідність їх статусу інноваційно активного підприємства. Розроблено інноваційну доктрину економічного розвитку аграрного сектору економіки, що передбачає новий підхід до формування стратегії економічного розвитку, яка ґрунтується на підтримці аграрного сектору економіки з урахуванням інновацій, людських ресурсів, проблем екологізації, тобто дані елементи розвитку повинні створювати єдність, а не розглядатись як окремі складові розвитку аграрного сектору. Запропоновано механізм державного регулювання і підтримки інноваційної діяльності у межах підприємств агросектору. Проведене дослідження із застосуванням економіко-математичного моделювання, яке полягає в оцінці можливості більш раціонального використання сільськогосподарських земель підприємствами аграрного сектору, надало змогу забезпечити вивільнення аграрних земель в обробітку, так і збільшення обсягу їх валового виторгу, оптимізувати витрати на ресурсне забезпечення діяльності сільгоспідприємств через раціональне використання ресурсного потенціалу та уникнення економічно недоцільних напрямів діяльності, що вимагають залучення додаткових ресурсів. Здійснено кластерний аналіз результативності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств аграрного сектору. Проведення кластерного аналізу надало змогу уточнити рекомендації стосовно інноваційної стратегії підприємств, залучаючи вибрані рекомендації з кількох груп стратегій їх розвитку. Розроблено стратегію розвитку на засадах екологізації аграрно-промислового виробництва, тобто комплексу дій і методів управління інноваційною діяльністю органічних суб'єктів підприємництва, що забезпечують їх конкурентні переваги на інноваційній основі в умовах кластеризації.

Шифр НБУВ: RA445330

2.У.395. Економічне оцінювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / В. В. Федок; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

На основі теоретичного узагальнення сучасних економічних концепцій управління, теорії систем та інформатизації, а також практики їх використання в системі менеджменту підприємств запропоновано нове вирішення наукової проблеми, а саме —

удосконалення існуючих і розроблення нових теоретичних і методико-прикладних положень з економічного оцінювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств аграрного сектору. Доведено, що зовнішньоекономічну діяльність підприємства доцільно розглядати як економічне явище і як процес, тобто під нею слід розуміти цілісну систему заходів щодо довгострокових дій, спрямованих на розвиток сукупності виробничо-фінансових, організаційно-економічних і оперативно-комерційних функцій підприємства, зміцнення позицій на зовнішніх ринках, задоволення запитів споживачів та досягнення поставлених цілей з урахуванням конкурентних переваг та впливу комплексу внутрішніх і зовнішніх факторів.

Шифр НБУВ: РА448530

2.У.396. Ефективність виробництва молока у сільськогосподарських підприємствах на засадах сталого розвитку: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / В. П. Колоша; Національна академія аграрних наук України, «Інститут аграрної економіки», національний науковий центр. — Київ, 2021. — 19 с.: табл. — укр.

Узагальнено теоретичні аспекти та практичні проблеми підвищення ефективності виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах. Запропоновано авторське тлумачення поняття «економічна ефективність», «сталість розвитку сільських територій». Запропоновано авторський підхід щодо визначення коефіцієнта відносної ефективності витрат, коефіцієнта варіації прогнозних значень. Досліджено стан та тенденції розвитку виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах Харківської та Чернігівської обл. Здійснено оцінку впливу рівня інтенсивності виробництва молока, концентрації та спеціалізації у сільськогосподарських підприємствах. Визначено оптимальні параметри у співвідношенні «рівень витрат на 1 голову — рентабельність», «питома вага молока у структурі товарної продукції — прибуток на 1 голову», «питома вага молока у структурі товарної продукції — рентабельність виробництва». Обґрунтовано вплив рівня розвитку молочного скотарства на формування сталості розвитку сільських територій.

Шифр НБУВ: РА448537

2.У.397. Ефективність проектів виробництва енергетичної верби у сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Т. М. Станько; Львівський нац. аграр. ун-т. — Львів, 2021. — 20 с.: табл., рис. — укр.

Розв'язано науково-прикладну задачу визначення ефективності проектів вирощування енергетичної верби у сільськогосподарських підприємствах на основі розроблених моделей постагного закладання культури з врахуванням періодичності збору біомаси та площі плантації. Запропоновано поняття моделей організації виробництва енергетичної верби. Проведено інвестиційний аналіз ефективності проектів виробництва енергетичної верби на основі розроблених моделей. Визначено, що реалізація VI моделі організації виробництва енергетичної верби є найвигіднішою з інвестиційного погляду. Досліджено показники економічної ефективності біоенергетичного проекту для розроблених моделей організації виробництва верби. Встановлено, що реалізація VI моделі забезпечує одержання найвищих значень прибутку та рівня рентабельності.

Шифр НБУВ: РА448640

2.У.398. Інноваційні маркетингові та комерційні технології збуту продукції аграрних підприємств: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. М. Гіржева; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2021. — 36 с.: табл., рис. — укр.

Обґрунтовано теоретично-методологічні, методичні та практичні засади, а також розроблено практичні рекомендації щодо вирішення важливої наукової проблеми управління збутовою діяльністю аграрних підприємств на основі впровадження маркетингових та комерційних інновацій у технології збуту продукції на цільових ринках. Визначено кількісні характеристики конкурентної ситуації та розвитку інфраструктури ринку продукції аграрних підприємств. Ідентифіковано ресурсні аспекти забезпечення ефективності виробничо-збутової діяльності аграрних підприємств. Визначено напрями та інструменти розвитку маркетингово-збутових систем аграрних підприємств. Окреслено шляхи та особливості підвищення ефективності маркетингово-збутової діяльності аграрних підприємств. Виконано оцінку потенціалу розвитку маркетингово-збутової діяльності аграрних підприємств. Визначено стратегічні альтернативи інноваційного розвитку маркетингово-збутової діяльності аграрних підприємств. Обґрунтовано концепцію побудови механізму управління маркетингово-збутовою діяльністю аграрних підприємств, в основі якої лежить поєднання інноваційних інструментів створення та імплементації маркетингових та комерційних технологій здійснення збутової діяльності, які ґрунтуються на формалізації процедур прийняття та реалізації стратегічних, тактичних та оперативних рішень залежно від результатів оцінки стану та тенденцій цільових ринків у співставленні з оцінками виробничого та комерційного потенціалу аграрних підприємств. Виконано обґрунтування методологічних засад оцінки впливу ринкової кон'юнктури та структури цільових об'єктових ринків на результати збутової діяльності аграрних підприємств, в основі якого лежить оціню-

вання ступеня конкурентного розвитку цільових ринків з використанням інтегральних показників ступеня реалізації економічних інтересів функціонально-відокремлених груп їх суб'єктів, які враховують структуру та довжину каналів ринкового розподілу продукції, ступінь домінування економічних інтересів суб'єктів конкурентних відносин, досяжні обсяги та рівні цін реалізації основних видів продукції. Ідентифіковано процедури оцінки, аналізу та вибору стратегічних альтернатив в процесі створення та імплементації маркетингових і комерційних технологій збуту продукції аграрних підприємств, в основі яких лежить використання існуючого переліку оціночних та прогнозних показників реалізації відповідних управлінських рішень врахуванням результатів визначення характеру змін виробничого та комерційного потенціалу аграрного підприємства в процесі здійснення зрушень в управлінні збутовою діяльністю.

Шифр НБУВ: РА448592

2.У.399. Маркетингові стратегії аграрних підприємств в умовах сталого розвитку: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Т. В. Устік; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2020. — 36 с.: табл., рис. — укр.

Розроблено теоретико-методологічні та прикладні положення та практичні рекомендації з генерування та імплементації маркетингових стратегій аграрних підприємств, орієнтованих на забезпечення сталого характеру його економічного розвитку. Впорядковано понятійно-категоріальний апарат досліджень маркетингу та збуту продукції аграрних підприємств. Виконано оцінку комерційного потенціалу аграрних підприємств в умовах їх маркетингового середовища. Обґрунтовано методичні підходи щодо оцінки стратегічних альтернатив при розробці та імплементації стратегій маркетингу та збуту продукції аграрних підприємств. Ідентифіковано напрями розвитку маркетингової діяльності аграрних підприємств та розроблено організаційно-економічний інструментарій їх реалізації. Обґрунтовано інтеграційні стратегії підвищення ефективності маркетингової діяльності аграрних підприємств. Доведено системний характер впливу конкурентних та кон'юнктурних факторів здійснення маркетингової та збутової діяльності аграрних підприємств на основі формалізації методичних підходів щодо оцінки ефективності функціонування маркетингових каналів просування та комерційних каналів ринкового розподілу продукції, а також співставлення вказаних оцінок з результатами ідентифікації збутових можливостей підприємства. Обґрунтовано концептуальні засади побудови та функціонування систем стратегічного управління маркетинговою діяльністю шляхом імплементації інструментарію здійснення й обслуговування маркетингових заходів в процесі здійснення виробничо-комерційної діяльності, що дозволяє дотримуватися принципів емерджентності, гнучкості, адаптивності та адитивності маркетингово-збутових систем аграрних підприємств. Обґрунтовано методологічні засади виконання оцінки ефективності функціонування каналів ринкового розподілу сільськогосподарської продукції та використання аграрними підприємствами каналів просування в процесі управління маркетинговою діяльністю, в основу яких покладено ідентифікацію системних ознак впливу конкурентних характеристик цільових ринків збуту на формування та реалізацію можливостей мобілізації комерційного та маркетингового потенціалу аграрних підприємств з подальшим визначенням типології та сутнісного наповнення обраних на критерій раціональності відповідних потенційним можливостям маркетингових стратегій підприємств.

Шифр НБУВ: РА448582

2.У.400. Механізми реструктуризації в системі інтеграційних відносин аграрних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / С. І. Глушенко; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2021. — 18 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретичні, методичні та практичні засади формування механізмів підвищення рівня економічної ефективності функціонування аграрних підприємств за допомогою інструментів реструктуризації в умовах розвитку інтеграційних процесів. Здійснено систематизацію економічних та нормативно-правових основ реструктуризації аграрних підприємств, визначено характеристики розвитку інтеграційних процесів у вітчизняному агропромисловому виробництві. Обґрунтовано елементний склад інструментарію підвищення концентрації капіталу суб'єктів сфери виробництва сільськогосподарської продукції. Проаналізовано динаміку участі вітчизняних аграрних підприємств в інтеграційних процесах. Виконано оцінку ефективності діяльності аграрних підприємств-учасників інтеграційних утворень та економічних наслідків реструктуризації аграрних підприємств. На основі сучасного інструментарію наукових досліджень обґрунтовано сценарії підвищення концентрації виробництва та капіталу в умовах розвитку інтеграційних процесів в сільському господарстві, організаційно-економічний механізм реструктуризації аграрних підприємств-учасників інтеграційних процесів, а також виконано оцінку ефективності процедур реструктуризації сільськогосподарських підприємств.

Шифр НБУВ: РА448583

2.У.401. Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку підприємств агропромислового бізнесу в умовах конкурентного середовища: автореф. дис. ... д-ра екон. наук:

08.00.04 / Л. М. Уніят; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано та розвинуто теоретичні, методологічні, організаційні і прикладні положення щодо забезпечення інноваційного розвитку підприємств агропромислового бізнесу в умовах конкурентного середовища. Запропоновано комплексну методіку оцінювання різних видів ефективності агропромислового бізнесу. Вдосконалено систему ресурсозбереження, спрямовану на зменшення витрат на всіх етапах виробництва продукції рослинництва і тваринництва, її переробки та раціональне використання й економію земельних, технологічних, енергетичних, матеріальних, фінансових та інших виробничих ресурсів. Проведено оцінку проєктів із використання сонячної енергії різної потужності на підприємствах у різних умовах сонячної інсоляції України. Здійснено оптимізацію ефективних параметрів виробництва біодизеля у підприємстві з інтенсивним рівнем господарювання. Вдосконалено організацію механізму державного регулювання та підтримки інноваційного розвитку підприємств агропромислового бізнесу на партнерських засадах співпраці: влада, підприємства та науково-дослідні установи. Запропоновано комплексну систему управління процесами забезпечення технологічних інновацій на виробництві сільськогосподарської і харчової продукції, її збуту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Шифр НБУВ: RA445172

2.У.402. Організаційно-економічні засади інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах ринкових трансформацій: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. Т. Левандівський; Львівський нац. аграр. ун-т. — Львів, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні та прикладні аспекти інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах ринкових трансформацій. Сформовано методологію дослідження. Обґрунтовано модель впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на результати інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. Визначено тенденції розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах ринкових трансформацій, проведено оцінку ефективності діяльності цих підприємств, досліджено їх вплив на діяльність територіальних громад. Удосконалено систему інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств та розроблено заходи для поліпшення їх матеріально-технічного забезпечення. Складено прогноз основних показників діяльності сільськогосподарських підприємств. Запропоновано інвестиційний механізм для цих підприємств в умовах ринкових трансформацій, розроблено заходи щодо стимулювання розвитку аграрного сектора.

Шифр НБУВ: RA448702

2.У.403. Розвиток та організаційно-економічна соціалізація підприємництва на селі: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / А. А. Дюк; Вінницький нац. аграр. ун-т. — Вінниця, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади та практики розвитку, організаційно-економічної соціалізації підприємництва на селі в умовах трансформаційних перетворень і формування багатокладної економіки. Розкрито суть підприємництва з представленням методичних характеристик еволюції його теорії. Встановлено чинники організаційно-економічної соціалізації підприємництва за такими ефектами: соціальної діяльності, соціальних витрат виробництва, соціальної відповідальності, соціальної ефективності, спеціалізації. Здійснено науково-обґрунтований аналіз архітекtonіки розвитку підприємництва на селі в умовах транзитивності національної господарської системи. Визначено зміни соціально-економічної результативності розвитку сільськогосподарських підприємств за основними соціально-економічними показниками. Охарактеризовано організаційно-економічні форми й інституційні практики соціалізації підприємництва. Розроблено концепти вдосконалення механізму розвитку й організаційно-економічної соціалізації підприємництва на селі на засадах сталого розвитку.

Шифр НБУВ: RA448292

2.У.404. Управління ефективністю функціонування оборотних активів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Г. О. Нагаєва; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретично-методичні та прикладні засади підвищення ефективності функціонування оборотних активів сільськогосподарських підприємств та управління ними в умовах ресурсної й інформаційної обмеженості. Ідентифіковано економічну сутність оборотних активів як об'єкта управління в менеджменті сільськогосподарського підприємства. Визначено принципи організації управління оборотними активами, їх класифікацію та типологію. Обґрунтовано методичні засади оцінювання ефективності використання оборотних активів сільськогосподарських підприємств. Окреслено склад, структуру та критерії раціонального використання оборотних активів сільськогосподарських підприємств. Визначено особливості фінансування оборотних активів у контексті забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства. Обґрунтовано організаційно-економічну модель оцінки використання оборотних активів сіль-

ськогосподарських підприємств за експертним методом. Окреслено особливості інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень у сфері функціонування оборотних активів сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано концептуальні засади управління оборотними активами сільськогосподарських підприємств, в основі яких лежить системне застосування комплексу заходів, орієнтованих на підвищення економічної ефективності функціонування підприємств, які ґрунтуються на здійсненні організаційних змін у системах планування, технологічного забезпечення виробничих процесів, управління персоналом, а також на впровадженні прогресивних систем бюджетування та контролю формування, розміщення і відтворення оборотних активів підприємства. Визначено архітекtonіку системи управління оборотними активами сільськогосподарських підприємств на основі застосування функціонального й інструментального підходів до їх побудови із подальшим упровадженням технологічної послідовності етапів аналізу наявних оборотних активів, визначення цільового призначення складових оборотних активів, забезпечення ефективного використання оборотних активів, організації контролю за станом та ефективністю використання ресурсів, вкладених в оборотні активи, з огляду на стабілізацію та підвищення рівня економічної ефективності діяльності підприємства, а також створення умов для адаптації вказаних систем управління до існуючих умов господарювання.

Шифр НБУВ: RA445080

2.У.405. Управління кадровою безпекою аграрних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / В. М. Курепін; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2021. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення та одержано нове вирішення важливого наукового завдання щодо наукового обґрунтування теоретично-методичних та прикладних засад управління кадровою безпекою аграрних підприємств. Обґрунтовано концептуальні засади дотримання кадрової безпеки на підприємстві. Ідентифіковано стратегії дотримання кадрової безпеки на підприємстві. Обґрунтовано концептуальні засади дотримання кадрової безпеки на підприємстві, в основі яких лежить система заходів, важелів та інструментів запобігання кадровим ризикам та загрозам, інтеграція правил, алгоритмів та процедур управління персоналом в загальну систему менеджменту підприємства, створення динамічних систем мотивації та стимулювання персоналу з огляду на компенсацію негативних проявів його економічної поведінки в процесі виконання виробничих та управлінських функцій та обов'язків. Визначено методичні засади визначення рівня відповідності персоналу аграрних підприємств завданням реалізації програм розвитку, впровадження виробничо-технологічних та комерційних інновацій, створення передумов для елімінації кадрових ризиків з подальшим встановленням на цій основі інтегрального показника дотримання кадрової безпеки підприємства. Запропоновано методичний підхід до оцінки рівня кадрової безпеки аграрних підприємств, в основу якого покладено комплексну оцінку впливу ризикових факторів дотримання підприємством кадрової безпеки, яка здійснюється з використанням сучасних методів аналізу зовнішнього середовища, експертного оцінювання внутрішньо-організаційних тенденцій управління персоналом та економіко-статистичного оцінювання динаміки рівня кадрової безпеки підприємства. Виконано ідентифікацію факторів дотримання кадрової безпеки підприємства на основі застосування типології кадрових ризиків та загроз в розрізі функціональних та інструментальних сфер управління персоналом, а саме: планування потреби в персоналі, відборі та наймі персоналу, оцінці та атестації персоналу, розвитку персоналу, мотивації та стимулюванні персоналу, вивільненні персоналу. Розвинуто наукове тлумачення суті поняття «кадрова безпека підприємства» шляхом розгляду цього явища як складової економічної безпеки, яке характеризує такий стан системи управління підприємством, який надає змогу останньому повною мірою забезпечувати виробничо-комерційний процес трудовими ресурсами згідно кваліфікаційних, кількісних та поведінкових вимог, а також виключає можливість дій персоналу підприємства, які йдуть в розріз з політикою ведення основної діяльності та реалізацією стратегій і програм розвитку.

Шифр НБУВ: RA448584

2.У.406. Управління конкурентним потенціалом суб'єктів агробізнесу в системі інноваційно-інвестиційного розвитку: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / А. М. Орел; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2020. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено наукову проблему розроблення та реалізації методології управління конкурентним потенціалом в системі інноваційно-інвестиційного розвитку. Запропоновано нове бачення змісту конкурентного потенціалу суб'єктів агробізнесу та методології управління ним. Розглянуто еволюцію концепцій конкуренції у світовій економічній думці. Визначено вирішальні ризики конкуренції в рамках провідних економічних наукових шкіл. Розглянуто зміст потенціалу підприємства та запропоновано його розуміння як множини ресурсів, можливостей, ключових компетенцій і резервів які використовуються або можуть бути використані для досягнення поставлених цілей. Здійснено узагальнення

існуючих підходів до розуміння конкурентного потенціалу. Визначено зміст конкурентного потенціалу як сукупність конкурентних переваг підприємства, множину резервів, частину загального потенціалу підприємства, засоби досягнення конкурентних цілей, джерела забезпечення високого конкурентного статусу, сукупність можливостей підприємства і здатність використовувати ресурси та можливості. Представлено структуру конкурентного потенціалу з використанням інструментарію кіл Ейлера. Доведено необхідність розуміння ефективності конкурентного потенціалу як співвідношення його використаної частини до загальної. Проаналізовано методику комплексного дослідження конкурентних переваг підприємства. Здійснено аналіз досліджень щодо особливостей інвестиційної діяльності суб'єктів агробізнесу. Запропоновано пріоритетні напрями інвестування, які відповідають критерію інноваційності. Запропоновано структуру конкурентного потенціалу суб'єкта агробізнесу, яка включає внутрішні та зовнішні складові. Внутрішні складові відображають спроможність підприємства як соціально-економічної системи створювати бажані властивості готової продукції. Зовнішні складові об'єднують ресурсний і ринковий потенціал. Запропоновано інструментарій управління конкурентним потенціалом, який включає: принципи, процес, функції, цілі, етапи.

Шифр НБУВ: RA45642

2.У.407. Управління потенціалом в конкурентному середовищі підприємств агропромислового виробництва: теорія, методологія, практика: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / В. І. Пілявський; Полтавська державна аграрна академія. — Полтава, 2021. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено важливу наукову проблему щодо розробки й обґрунтування теоретико-методологічних, науково-методичних та прикладних засад управління потенціалом в конкурентному середовищі підприємств агропромислового виробництва. Охарактеризовано суть потенціалу підприємства, його конкурентного середовища та конкурентних переваг, розглянуто внутрішню будову основних складових потенціалу та показано вплив середовища на його формування і розвиток. Розкрито потенціал підприємства агропромислового виробництва як об'єкта управління, взаємозв'язки складових та їх взаємодію. Розроблено метод економічної діагностики та графоаналітичні моделі управління трудовим потенціалом. Проаналізовано стан та результати виробництва продовольства, оцінено сировинні й ресурсну базу агропромислового виробництва та визначено сильні і слабкі сторони використання потенціалу в конкурентному середовищі управління підприємствами агропромислового виробництва. Розроблено методичний підхід вибору конкурентних стратегій, механізми управління, план організації інтегральної комп'ютерної мережі та оцінки ризиків в управлінні потенціалом підприємств агропромислового виробництва. Запропоновано використання аутсорсингу, венчурне інвестування та формування системи моніторингу праці в управлінні потенціалом підприємств агропромислового виробництва.

Шифр НБУВ: RA448519

2.У.408. Формування конкурентної стратегії агропромислових підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. І. Божидай; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2021. — 24 с.: табл., рис. — укр.

Дисертацію присвячено питанням поглибленого вивчення та обґрунтування теоретико-методичних засад формування конкурентної стратегії агропромислових підприємств України. Розкрито науково-теоретичну суть стратегій, обґрунтовано систему ієрархії стратегій диверсифікованого підприємства, розширено поняття «конкурентна стратегія», упорядковано класифікаційну систему стратегій. Запропоновано концептуальний підхід до процесу формування конкурентної стратегії підприємства та сформовано відповідний йому науково-методичний підхід. Проаналізовано стан та визначено особливості розвитку аграрного сектора України. Обґрунтовано критерії класифікації та узалежнено класифікаційну систему агропромислових підприємств. Сформовано групи однорідних агропромислових підприємств за допомогою кластерного аналізу, відповідно до яких побудовано матрицю конкурентних стратегій. Змодельовано пріоритетні шляхи розвитку підприємств на засадах бенчмаркінгу та оцінки рівня їх конкурентоспроможності. Визначено пріоритетний вектор розвитку для групи підприємств «Агротрейд», обґрунтовано доцільність переходу до I-cluster та ефективність від впровадження запропонованої конкурентної стратегії, сформовано систему адаптивних заходів, що визначають перспективний план розвитку.

Шифр НБУВ: RA448707

2.У.409. Функціонування систем моніторингу і контролю в менеджменті підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. М. Гаврилко; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні засади та розроблено практичні рекомендації з побудови і функціонування систем моніторингу та контролю в менеджменті аграрних підприємств. Вивчено генезис наукових позицій щодо тлумачення дефініцій «моніторинг» і «контроль» у менеджменті підприємств. Обґрунтовано концептуальні засади побудови та функціонування систем моніторингу і контролю в менеджменті аграрних підприємств, основу

яких складає декомпозиція функції контролю з ідентифікацією моніторингу в ролі її ключової складової з огляду на універсальність та орієнтацію на визначення характеристик зовнішнього і внутрішнього середовища, неперервне здійснення спостережень, з окресленням конфігурації задіяних елементів системи менеджменту підприємства у процесі формування вказаних систем і формалізацією функціонального навантаження відповідних підрозділів підприємства. Обґрунтовано наукове тлумачення дефініцій «моніторинг» і «контроль» як функцій, які передбачають виконання процесів ідентифікації параметрів, ознак, характеристик та індикаторів стану внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, джерел інформації для підтримки прийняття та виконання управлінських рішень, а також процедур спостереження за ідентифікованими характеристиками з метою збалансованого функціонування системи управління підприємством і забезпечення його діяльності та розвитку. Розвинуто організаційно-економічні засади реалізації контрольної функції менеджменту аграрних підприємств шляхом формалізації функцій елементів системи управління, задіяних у здійсненні моніторингу та контролю, а також побудови відповідних функціональних систем у структурі управління підприємством. Розроблено й апробовано методичний підхід щодо ідентифікації залежності рівня економічної ефективності основної діяльності аграрних підприємств від організації виконання контрольних функцій їх менеджментом, який засновується на визначенні ступеня повноти параметрів, що застосовуються у процесі моніторингу та контролю з урахуванням характеристик підсистеми реагування на виявлені відхилення показників від запланованих або прогнозних значень. Виконано обґрунтування архітектури й архітектоники систем моніторингу та контролю в менеджменті аграрних підприємств шляхом чіткої ідентифікації функцій, процесів і процедур збирання й обробки управлінської інформації, необхідної для підтримки прийняття рішень в управлінні основною діяльністю та розвитку підприємства, а також інтеграції вказаних підсистем в існуючу систему менеджменту підприємства.

Шифр НБУВ: RA445082

Економіка окремих галузей сільського господарства

2.У.410. Механізми та біржовий інструментарій ефективного функціонування ринку зерна: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. С. Подсоха; Сумський нац. аграр. ун-т. — Суми, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні положення та поглиблено організаційно-економічні механізми ефективного функціонування товарного біржового ринку зерна в Україні. Розкрито теоретичну суть і складові товарного біржового ринку сільськогосподарської сировини. Обґрунтовано організаційно-економічний механізм ефективного функціонування товарного біржового ринку зерна в Україні. Визначено основні методичні підходи до оцінки використання торгових стратегій на товарному біржовому ринку. Оцінено сучасний стан біржового ринку сільськогосподарської продукції в Україні та світі. З'ясовано економічну суть і поглиблено розуміння змістового наповнення визначення поняття «торгова стратегія». Визначено методичний інструментарій забезпечення ефективного функціонування товарного біржового ринку. Розвинуто прийоми та підходи до управління цінними ризиками учасників біржового товарного ринку. Виконано комплексну оцінку основних напрямів розвитку біржового товарного ринку через використання торгових стратегій. Обґрунтовано концептуальні засади формування та розвитку організаційно-економічного механізму ефективного функціонування товарного біржового ринку зерна, що передбачають застосування комплексу заходів по реалізації моделі організованого та регульованого зернового ринку, основними якісними характеристиками якого є: задоволений попит на всі види зерна, організаційне об'єднання всіх учасників ринку в цілну децентралізовану економічну систему, побудова економічних зв'язків між ринковими суб'єктами переважно на договірній довгостроковій основі; зростання частки високоорганізованих форм торгівлі, втручання держави в діяльність суб'єктів ринку з розвиненим механізмом адміністративного, правового й економічного регулювання. Визначено теоретико-методичні засади формування організаційно-економічної моделі ефективного функціонування товарного біржового ринку України, яка спрямована на ефективне регулювання оптового ринку сільськогосподарської продукції, в цілому та створення системи саморегулювання такого ринку, що забезпечить активізацію обороту продукції і грошових коштів на біржових торгах, ліквідацію економічних умов існування тіньового ринку, сприятиме необхідному підвищенню ефективності виробництва та реалізації продукції на біржовому ринку, стабілізації аграрного сектора, а також створення системи ефективного державного регулювання рівня ринкових цін на сільськогосподарську продукцію, продовольство та споживані аграрним сектором матеріально-технічні ресурси.

Шифр НБУВ: RA445081

2.У.411. Організаційно-економічні засади виробництва насіння добазових категорій зернових колосових культур у

науково-дослідних установах України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. М. Данилко; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто питання удосконалення організаційно-економічних засад виробництва насіння базових категорій зернових колосових культур у науково-дослідних установах України. Обґрунтовано науковий підхід до формування організаційно-економічних основ виробництва насіння зернових колосових культур, зокрема, визначено організаційні й економічні механізми виробництва та реалізації насіння базових категорій зернових колосових культур науково-дослідними установами та суб'єктами приватного підприємництва, узагальнено зарубіжний досвід регулювання виробництва насіння зернових колосових культур. Досліджено стан розвитку суб'єктів насінництва та ринку насіння зернових колосових культур, узагальнено організаційно-економічні механізми просування сортів зернових колосових культур зарубіжної селекції на ринки України, визначено особливості організаційно-економічного забезпечення виробництва базового насіння зернових колосових культур в НДУ.

Шифр НБУВ: RA448531

2.У.412. Удосконалення методів та розроблення віртуального засобу оцінювання якості продукції овочівництва: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.01.02 / І.-М. В. Мідик; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 20, [1] с.: рис. — укр.

Проаналізовано методи аналізу якісного та кількісного складу харчових продуктів. На основі проведеного огляду методів контролю якості овочів визначено, що перспективним методом кількісного аналізу вмісту мінеральних речовин в овочах є кондуктометричний метод дослідження рідин, що ґрунтується на вимірюванні електричної провідності. На основі математичного аналізу з використанням теорії нечітких множин вивчено вплив мінеральних добрив на вміст корисних речовин (клітковини, вуглеводів, білків). Здійснено розрахунок функції належності цілі й обмежень для повної картини розв'язку математичної задачі. Досліджено можливості відомого імітансного методу для контролю показників якості овочевого соку. Вивчено залежності активної та реактивної складових електропровідності овочевого соку з домішками іонів міді та натрію в частотному діапазоні 50 — 100 кГц. Зазначено, що використання одержаних залежностей покращує інформативність електричних досліджень і, таким чином, підвищує оперативність аналізу показників якості. Розроблений засіб вимірювання й одержання залежностей надають змогу здійснювати експрес-контроль вмісту домішок в овочевих соках за електричними параметрами. Для імітансного контролю показників якості овочевого соку запропоновано та реалізовано віртуальний засіб вимірювання на основі апаратно-програмної платформи LabVIEW та з блоком NI USB 6009. Віртуальний прилад у складі: ПК із програмним забезпеченням LabVIEW, згаданого блоку NI USB 6009 та кондуктометричної комірки із соком використано для визначення вмісту важких металів у цьому соці. Доведено, що у виробничих умовах при незначних витратах можна оперативно контролювати якість овочів, з яких одержують досліджуваний сік.

Шифр НБУВ: RA448204

2.У.413. Управління кадровим забезпеченням галузі рослинництва сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. М. Котельникова; Поліський нац. ун-т. — Житомир, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретико-методичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо управління кадровим забезпеченням галузі рослинництва сільськогосподарських підприємств. Поглиблено трактування поняття «кадрове забезпечення» сільськогосподарського підприємства. Виявлено взаємозв'язок кадрового забезпечення із внутрішнім і зовнішнім середовищами підприємства. Розроблено методичний підхід до оцінки кадрового забезпечення сільських територій як компоненти ефективності кадрового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Висвітлено тенденції та ідентифіковано фактори, що визначають зміну і якість кадрового забезпечення галузі рослинництва сільськогосподарських підприємств, оцінено вплив кадрового забезпечення на ефективність їх діяльності. Розроблено алгоритм формування кадрового забезпечення підприємств на засадах процесно-системного підходу. Запропоновано методичний підхід до оцінювання сезонності виробництва продукції рослинництва у сільськогосподарських підприємствах. Здійснено моделювання управління кадровим забезпеченням.

Шифр НБУВ: RA448982

Див. також: 2.У.213, 2.У.396-2.У.397

Економіка транспорту

2.У.414. Інноваційно-орієнтоване управління проектами розвитку інфраструктури морського транспорту: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.22 / М. О. Малаксіано; Одеський на-

ціональний морський університет. — Одеса, 2020. — 43 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розробці нової методології інноваційно-орієнтованого управління проектами розвитку інфраструктури морського транспорту. Розроблено концептуальну модель системи управління інноваційною діяльністю, яка надає змогу реалізувати переваги як класичних методів управління проектами, так і Agile методів. Розроблено методи управління послідовністю робіт, що виконуються в рамках інноваційних проєктів. Розроблено методи, здійснено обґрунтування оптимальних термінів впровадження проєктів інноваційно розвитку інфраструктури морського транспорту. Розроблено методи оцінювання динаміки середніх значень та колива показників ефективності проєктів модернізації та подальшого використання об'єктів інфраструктури морського транспорту, яка враховує випадкові коливання вантажопотоків, а також запропоновано метод обґрунтування стратегій модернізації об'єктів транспортної інфраструктури, що скорочують ризики, пов'язані з неповною визначеністю інтенсивності вантажопотоку. Побудовано концептуальну модель розробки та використання систем підтримки прийняття рішень щодо проєктів інноваційного розвитку інфраструктури морського транспорту. Одержані результати мають науково-практичне значення для розвитку фундаментальних основ теорії проєктного управління інноваційної діяльністю. Результати досліджень надають змогу розширити і конкретизувати теоретичні положення щодо організації системи управління проектами інноваційного розвитку інфраструктури морського транспорту, узагальнити та доповнити науково-теоретичні і практичні знання в області проєктного менеджменту. Запропоновані в роботі методи та моделі було успішно впроваджено в ряді українських та зарубіжних компаній.

Шифр НБУВ: RA448088

2.У.415. Механізм управління основними засобами в умовах ефективного податкового планування на транспортних підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. М. Тюріна; Державний університет інфраструктури та технологій. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методичні положення та практичні рекомендації щодо вдосконалення управління основними засобами в умовах ефективного податкового планування на транспортних підприємствах. Покращено трактування поняття «податкове планування на транспортних підприємствах в системі управління основними засобами». Досліджено інструментарій забезпечення ефективності податкового планування на транспортних підприємствах. Удосконалено систему показників комплексного аналізу основних засобів. Підтверджено зростання податкового навантаження на транспортні підприємства за аналізований період. Сформовано механізм управління основними засобами транспортних підприємств. Запропоновано методичний підхід до оцінки фінансового потенціалу транспортних підприємств, а також методичний підхід до використання податкового планування як інструмента формування резервів грошових коштів для цілей управління основними засобами. Одержані результати впроваджено у практичну діяльність транспортних підприємств та у навчальний процес.

Шифр НБУВ: RA448229

2.У.416. Організаційно-економічний механізм управління ризиками транспортних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. М. Тарашевський; Державний університет інфраструктури та технологій. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методичні положення та практичні рекомендації щодо формування організаційно-економічного механізму управління ризиками транспортних підприємств. Поглиблено теоретичний базис визначення суті, властивостей, класифікації ризиків, підходів до їх оцінювання та побудови механізму управління. Охарактеризовано сучасний стан, тенденції розвитку та результати діяльності транспортних підприємств, вплив на них основних ризикоутворюючих факторів. Проаналізовано методичні підходи до оцінювання ризиків транспортних підприємств, розроблено матрицю ризиків логістичних процесів. Визначено передумови формування механізму управління ризиками транспортних підприємств. Обґрунтовано концептуальний підхід до виявлення й оцінювання ризиків транспортних підприємств на основі тестування системи ВЗОР (внутрішнього захисту організації від ризиків). Удосконалено організаційно-економічний механізм управління ризиками транспортних підприємств, уточнено взаємодію основних елементів, етапів, завдань, принципів і функцій. Розроблено методичний підхід до складання каталогу ризиків, візуалізації заходів управління ризиками та забезпечення звітування про результати прийнятих рішень.

Шифр НБУВ: RA448223

2.У.417. Стратегування сталого розвитку виробничої інфраструктури національної економіки з позицій безпеки (на прикладі залізничного транспорту): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. І. Шевченко; НАН України, Інститут економіки промисловості. — Київ, 2020. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розвитку концептуальних засад, науково-практичних підходів до визначення орієнтирів для розробки стратегій сталого розвитку виробничої інфраструктури національної економіки в безпековому вимірі на середньо- та довгострокову перспективу (наприкладі залізничного транспорту), а також формуванню рекомендацій щодо інституційного забезпечення досягнення пріоритетних орієнтирів при реалізації цих стратегій. До концепції сталого розвитку додано етапи визначення її структури (з деталізацією економічної складової на виробничу, логістичну, технологічну безпеку), індикаторів (у тому числі тінювих) і розробки інституційних заходів. Для інтегрального оцінювання застосовано методологію ідентифікації з визначенням порогових значень й динамічних вагових коефіцієнтів. У межах стратегування використано метод адаптивного регулювання. Запропоновано системне забезпечення стратегічних сценаріїв сталого розвитку у взаємозв'язку із критичними загрозами й інституційними заходами.

Шифр НБУВ: РА445710

2.У.418. Теоретико-методологічні засади управління кадровим потенціалом транспортних підприємств: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / В. В. Смачило; Український державний університет залізничного транспорту. — Харків, 2021. — 46 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процес управління кадровим потенціалом транспортних підприємств в умовах динамічних змін зовнішнього та внутрішнього середовищ. Розроблено теоретико-методологічні, концептуальні засади та методико-прикладні положення з управління кадровим потенціалом транспортних підприємств на основі реалізації концепції взаємної соціальної відповідальності та синергії в контексті забезпечення сталого розвитку. Вперше розроблено науково-методичний підхід до оцінювання кадрового потенціалу підприємства. Запропоновано концептуальні положення соціально відповідального управління кадровим потенціалом підприємства на основі її імплементації в управлінській процес. Сформовано механізм управління кадровим потенціалом підприємства на концептуальних засадах синергії взаємодії кадрового потенціалу підприємства в цілому та потенціалів його окремих працівників. Обґрунтовано теоретичні положення формування стратегій управління кадровим потенціалом підприємства в умовах виникнення синергії взаємодії кадрових потенціалів підприємства та працівників. Розроблено науково-методичний підхід до оцінювання кадрового потенціалу підприємства, що враховує дuality соціально-економічної системи та базується на оцінці сукупності окремих кадрових потенціалів працівників та підприємства загалом. Розкрито механізм управління кадровим потенціалом підприємства, побудований на концептуальних засадах синергії взаємодії кадрового потенціалу підприємства в цілому та потенціалів його окремих працівників. Обґрунтовано методичний підхід до оцінювання ефективності управління кадровим потенціалом підприємства. Наведено модель соціально відповідального управління кадровим потенціалом підприємства.

Шифр НБУВ: РА448854

2.У.419. Транспортний комплекс Полтавської області і основні напрями вдосконалення його територіальної організації: автореф. дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.02 / Т. В. Лимарь; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено територіальну організацію транспортного комплексу (ТК) Полтавської обл. та обґрунтовано напрями її удосконалення. Проаналізовано теоретико-методичні засади суспільно-географічного дослідження ТК регіону, розкрито суть ТК як цілісного суспільно-географічного утворення. Обґрунтовано принципи формування регіонального ТК. Розроблено методіку суспільно-географічного дослідження ТК регіону. Виявлено систему чинників формування ТК Полтавської обл. Досліджено його галузеву, територіальну й управлінську структуру. Проаналізовано вплив транспортних комунікацій на соціально-економічну ефективність розвитку господарства. Визначено рівень комунікативності міських поселень Полтавської обл. та його вплив на соціально-економічні процеси в регіоні. Запропоновано основні напрями вдосконалення територіальної організації ТК Полтавської обл.

Шифр НБУВ: РА448123

Див. також: 2.У.455

Економіка автотранспортного транспорту

2.У.420. Ідентифікація стану економічної безпеки та базові засади і заходи її забезпечення для підприємств автомобільного транспорту: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. П. Левковець; Національний транспортний університет. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено поглибленню теоретико-методичних положень ідентифікації стану економічної безпеки (ЕБ) та розробці практичних рекомендацій щодо формування базових засад і заходів її забезпечення для підприємств автомобільного транспорту. Досліджено теоретичні аспекти забезпечення ЕБ підприємств. Уточнено поняття «економічна безпека підприємств», за-

пропоновано авторський підхід до визначення поняття «економічна безпека автотранспортного підприємства». Поглиблено існуючі підходи до забезпечення ЕБ підприємств. Систематизовано принципи, загрози, ризики та небезпеки ЕБ підприємства. Запропоновано методичні підходи ідентифікації рівня ЕБ підприємства шляхом обчислення узагальнюючого інтегрального показника — індексу ЕБ підприємства на основі індикативної бази оціночних параметрів. Проведено ідентифікацію й емпіричний аналіз стану ЕБ підприємств, що надають послуги вантажних автотранспортних перевезень. Структуровано ієрархію заходів забезпечення ЕБ підприємств, що надають послуги вантажних автотранспортних перевезень, відповідно до домінуючих загроз ЕБ.

Шифр НБУВ: РА448297

2.У.421. Механізм забезпечення стратегічного розвитку дорожно-експлуатаційних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. А. Маковська; Національний транспортний університет. — Київ, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено питання формування механізму забезпечення стратегічного розвитку дорожно-експлуатаційних підприємств в умовах застосування довгострокових контрактів про утримання автомобільних доріг загального користування за принципом забезпечення їх експлуатаційного стану відповідно до нормативно-правових актів, норм та стандартів та оцінюванням його ефективності.

Шифр НБУВ: РА448391

2.У.422. Підвищення ефективності діяльності вантажних митних комплексів: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.22.01 / Н. О. Лужанська; Національний транспортний університет. — Київ, 2021. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вирішенню важливої науково-прикладної задачі підвищення ефективності діяльності вантажних митних комплексів за рахунок комплексного вирішення задач митно-логістичного обслуговування суб'єктів ринку транспортних послуг. Розроблено метод вибору еталонного вантажного митного комплексу, який надає змогу виконувати дослідження та порівняння техніко-експлуатаційних показників функціонування даного об'єкта митно-логістичної інфраструктури у разі прийняття управлінських рішень щодо його залучення, як ланки логістичного ланцюга. Розроблено імітаційну модель вибору оптимального логістичного ланцюга, ланкою якого є вантажний митний комплекс, що надає змогу визначити: характеристики логістичних ланцюгів різних типів; середній час виконання робіт кожної ланкою логістичного ланцюга; загальний час виконання доставки товарів за різними логістичними ланцюгами; ефективність різних типів логістичних ланцюгів; характеристики функціонування вантажного митного комплексу за окремим видом обслуговування; надійність функціонування логістичного ланцюга та вантажного митного комплексу, як в цілому, так і окремих їх елементів; структуру логістичного ланцюга з оптимальними характеристиками надійності при певних обмеженнях. Таким чином, розроблена імітаційна модель надає змогу суб'єктам ринку транспортних послуг здійснювати організацію і планування зовнішньоторговельних операцій з урахуванням необхідних показників ефективності, що висуваються до вантажних митних комплексів, та мають вплив на формування структури логістичних ланцюгів.

Шифр НБУВ: РА448748

2.У.423. Управління конкурентоспроможністю підприємств автосервісу: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. Я. Городецький; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні підходи до управління конкурентоспроможністю підприємств автосервісу. Вдосконалено визначення структурно-функціональних взаємозв'язків основних компонентів конкуренції підприємства. Здійснено аналіз тенденцій розвитку підприємств автосервісу України: визначено слабкі та сильні сторони. Виокремлено чинники впливу на рівень конкурентоспроможності підприємств автосервісу. Здійснено моніторинг системи управління вибірки автосервісних підприємств. Запропоновано методичні підходи до формування інструментів для забезпечення конкурентоспроможності підприємств автосервісу, що базуються на компонентах визначення конкурентних переваг, які характеризуються ресурсним, кадровим, інноваційним потенціалом і доповнюються моделлю управління ними. Розроблено модель формування конкурентних переваг автосервісних послуг і модель виробничих потужностей підприємств автосервісу, які охоплюють питання вдосконалення управління матеріальними потоками й інформаційним забезпеченням самого процесу прийняття замовлень. Запропоновано алгоритм планування заходів маркетингових комунікацій для просування автосервісних послуг із використанням цільових методів формування витрат на маркетингові комунікації.

Шифр НБУВ: РА445171

2.У.424. Управління складськими запасами та їх оптимізація на підприємствах по ремонту автомобілів / С. В. Очеретко // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2. — С. 50-52. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розглянуто заходи, які спрямовані на підвищення ефективності функціонування роботи підприємства в сучасних умовах.

Розглянуто формування системи управління запасами автозапчастин на підприємствах які займаються ремонтом автомобілів. Проведено аналіз моделей, присвячених управлінню страховим і поточним запасами та визначено що існує ряд факторів, які впливають на розрахунок оптимальної партії постачання в реальних умовах. Запропоновано новий підхід до управління запасами автозапчастин, що дозволить підвищити прибуток на підприємстві.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.У.425. Формування моделі державного регулювання забезпечення економічної безпеки транспорту в Україні (на прикладі автомобільної галузі): монографія / В. М. Кудрявцев, О. В. Кудрявцева; Харківський національний автомобільно-дорожній університет. — Харків: Бровін О. В., 2021. — 163 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 146-163. — укр.

Зазначено, що об'єктивна необхідність формування економічної безпеки українських підприємств автомобільного транспорту викликана рядом проблем, що безпосередньо пов'язані із непередбаченими змінами у їх зовнішньому та внутрішньому середовищі — зростанням динамічності конкурентного середовища, нестабільністю фінансової системи, ресурсних та споживчих ринків, мінливістю суспільних та політичних орієнтирів розвитку. Ці причини зумовлюють необхідність вирішення сукупності завдань щодо формування моделі державного регулювання забезпечення економічної безпеки транспорту в Україні (на прикладі автомобільної галузі).

Шифр НБУВ: ВА851997

Економіка внутрішньої торгівлі. Економіка громадського харчування

2.У.426. Економіка і менеджмент 2021: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 8 — 9 квіт. 2021 р.: у 8 т. Т. 4. **Ефективність суб'єктів торговельної та сервісної діяльності в умовах конкуренції** / Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, Запорізька державна інженерна академія, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Інтегральний університет Лакхнау, Університет прикладних наук, Університет професора доктора Асена Златарова, Мерія м. Громадка. — Дніпро, 2021. — 95, [1] с.: рис. — укр.

Досліджено ефективність операційної діяльності торговельного підприємства. Висвітлено теоретичні аспекти формування збутової політики підприємства. Розкрито шляхи зниження витрат операційної діяльності торговельного підприємства. Проаналізовано динаміку світової торгівлі паливом. Розкрито суть і роль сервісної діяльності. Визначено напрями підвищення ефективності комерційної діяльності підприємства у конкурентному середовищі. Розкрито особливості управління власним капіталом торговельних підприємств. Охарактеризовано переваги та недоліки існуючих концепцій управління товарообігом. Увагу приділено впливу трудових ресурсів на ефективність діяльності підприємства. Розглянуто репутацію в Інтернеті як важливий показник успішної діяльності підприємства інтернет-торгівлі.

Шифр НБУВ: В358672/4

2.У.427. Заповідна справа й організація туристично-рекреаційної діяльності на територіях природно-заповідного фонду: навч. посіб. / О. М. Данілова, Т. В. Ємчук; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Рута, 2019. — 327 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено основні науково-теоретичні та методичні засади та особливості організації заповідної справи як галузі міжнародної природоохоронної діяльності. Розглянуто питання, пов'язані з організацією, функціонуванням, охороною природно-заповідних територій та об'єктів, управлінням, основними принципами концепції створення екологічної мережі, структурою та класифікацією природоохоронних територій і формами міжнародного співробітництва в галузі організації, збереження та використання природоохоронних територій. Велику увагу приділено організації та управлінню туристично-рекреаційною діяльністю на територіях природно-заповідного фонду, як важливого виду діяльності природоохоронних установ України.

Шифр НБУВ: ВА852004

2.У.428. Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий інститут харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу / ред.: О. О. Нестуля, В. О. Скрипник, О. В. Манжура, Н. М. Бобух, Т. В. Капліна, Г. П. Хомич, І. М. Петренко; ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». — Полтава: ПУЕТ, 2020. — 331, [1] с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми готельно-ресторанної справи, харчових технологій, а також освітніх, педагогічних наук. Проаналізовано сучасний стан впровадження креативних концепцій найбільш популярних хостелів в Україні та світі, встановлено необхідність створення хостелу інноваційного формату в м. Миргород Полтавської обл. Окреслено перспективи розвитку готелів ділового призначення в Україні. Вдосконалено техноло-

гію вісяного печива з використанням продуктів переробки горіхів. Досліджено вплив порошку м'якоти кавуна на властивості бісквітного напівфабрикату. Увагу приділено конфліктам адаптаційного періоду у студентській групі та їх профілактиці. Охарактеризовано засоби неформальної освіти майбутніх фінансистів.

Шифр НБУВ: ВА852520

2.У.429. Підготовка майбутніх майстрів ресторанного обслуговування до підприємницької діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. В. Замфереско; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. — Львів, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Теоретично узагальнено результати дослідження щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування до підприємницької діяльності. Розкрито соціально-економічний, психолого-педагогічний, методико-практичний контексти цілісного процесу формування підприємницької компетентності учнів у вищому професійному училищі (ВПУ). Конкретизовано суть поняття «підприємницька компетентність майстрів ресторанного обслуговування» як інтегративної характеристики, що охоплює знання, вміння, навички, досвід і професійно важливі якості особистості, що забезпечують її здатність ефективно виконувати підприємницьку діяльність у ресторанній галузі. В її структурі виокремлено потребнісно-ціннісний, мотиваційний, когнітивний та діялісно-проектний компоненти. Розроблено модель професійної підготовки майбутніх майстрів ресторанного обслуговування у ВПУ до підприємницької діяльності. Вдосконалено критерії (аксіологічний, особистісно-спонукальний, знаневий та операційно-дієвий), показники та рівні (творчий, адаптивно-конструктивний та репродуктивний) сформованості підприємницької компетентності майбутніх майстрів ресторанного обслуговування. Обґрунтовано педагогічні умови та розроблено методіку формування підприємницької компетентності майбутніх майстрів ресторанного обслуговування у ВПУ. Доведено, що застосування запропонованих інновацій, передусім упровадження спецкурсу «Основи підприємницької діяльності в закладах ресторанного господарства» та методичного посібника для викладачів «Формування підприємницької компетентності майстрів ресторанного обслуговування» сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу та педагогічної взаємодії у ВПУ.

Шифр НБУВ: РА445635

2.У.430. Теоретико-методичні основи клієнтоорієнтованого сервісу на підприємствах ресторанного господарства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. А. Антошкова; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні основи та практичні рекомендації щодо розвитку клієнтоорієнтованого сервісу на підприємствах ресторанного господарства України. Узагальнено наукові підходи до визначення суті та місця ресторанного господарства в сервісній економіці. Визначено концептуальні особливості клієнтоорієнтованого сервісу на підприємствах ресторанного господарства. Досліджено реальний стан розвитку підприємств ресторанного господарства України та рівень якості їх сервісної діяльності. Визначено особливості розвитку клієнтоорієнтованості підприємств ресторанного господарства в умовах кризи. Визначено можливості впровадження стратегії соціальної відповідальності в діяльність підприємств ресторанного господарства. Обґрунтовано методологічні засади формування концепції розвитку клієнтоорієнтованого персоналу на підприємствах ресторанного господарства. Окреслено перспективи інкорпорування концепції клієнтоорієнтованості у діяльність підприємств ресторанного господарства.

Шифр НБУВ: РА448196

2.У.431. Теоретико-прикладні аспекти розвитку індустрії гостинності, туризму, виробництва в умовах міжнародної економічної інтеграції: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 25 трав. 2021 р. / Дніпровський гуманітарний університет, Жилінський університет, Білостокський технологічний університет, Нац. ун-т «Чернівецька політехніка», Український держ. хіміко-технол. ун-т, Тернопільський нац. техн. ун-т ім. І. Пулюя, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. — Дніпро: ДГУ, 2021. — 253 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретико-прикладні аспекти розвитку індустрії гостинності, туризму, виробництва в умовах міжнародної інтеграції. Охарактеризовано сучасний стан сфери послуг в Україні, особливості правового регулювання та формування механізмів економічного зростання та інвестиційно-інноваційного інструментарію управління розвитком підприємств, галузей і регіонів. Розглянуто актуальні питання у сфері виробництва товарів та послуг, розвитку туристичної та готельно-ресторанної сфери на основі інформатизації й бізнес-логістики. Вивчено соціально-економічні та психологічні аспекти формування ефективної системи управління соціально-економічними системами. Розкрито особливості фізичної реабілітації осіб з обмеженими можливостями в умовах епідеміологічної небезпеки. Охарактеризовано технологічні

тренди в ресторанному бізнесі. Висвітлено напрями впровадження корпоративної соціальної відповідальності в контексті імплементації міжнародних стандартів.

Шифр НБУВ: ВА852600

2.У.432. Функціонування та розвиток сфери харчування: теоретико-методологічні основи: монографія / В. А. Гросул, Л. М. Яцун, О. А. Круглова, О. М. Филипенко, Г. А. Синицина, С. О. Зубков, О. Д. Тімченко; Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2020. — 250, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 202-225. — укр.

Досліджено питання щодо розробки та наукового обґрунтування теоретико-методологічних положень, функціонування та розвитку сфери харчування. Удосконалено систематизацію теорій і наукових поглядів стосовно потреб і функцій харчування. Розвинуто теоретико-методологічні засади формування сфери харчування як інтегрованої системи міжгалузевого характеру. Обґрунтовано методичний інструментарій оцінювання стану харчування населення та діяльності підприємств під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів.

Шифр НБУВ: ВА851920

2.У.433. The need to implement automation and information system in the management of the restaurant business / G. Golovko, M. Borozdin, Yu. Tokar // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2. — С. 67-69. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Висвітлено необхідність і важливість використання інформаційної системи в діяльності сучасного ресторанного бізнесу. Представлено природу інформаційних систем та завдання, які вони можуть виконувати. Розглянуто напрямки впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та автоматизації в управлінську діяльність ресторанів. Визначено залежність ефективності роботи закладу харчування від правильно автоматизованого процесу роботи. Фактично доведено, що використання інформаційних систем є необхідною умовою сучасних ресторанів і сприяє прийняттю обґрунтованих стратегічних управлінських рішень для підвищення конкурентоспроможності та створення відповідної та ефективної інфраструктури.

Шифр НБУВ: Ж73223

Див. також: 2.У.434

Економіка внутрішньої торгівлі

2.У.434. Кластерний розвиток підприємств: монографія / В. А. Гросул, Л. М. Яцун, О. А. Круглова, О. М. Филипенко, Г. А. Синицина, С. О. Зубков, В. М. Селюгін, С. М. Сукачова-Труніца, О. Д. Тімченко, Н. Ю. Балацька, К. В. Каленік, Т. Т. Аскеров, С. О. Козуб; Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2020. — 201 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 183-201. — укр.

Висвітлено питання розробки та формування теоретико-методологічних положень і практичних рекомендацій щодо забезпечення кластерного розвитку підприємств сфери харчування. Визначено суть і характеристики розвитку підприємств. Досліджено теоретичні засади розвитку підприємств. Запропоновано концепцію ядра розвитку підприємств. Розкрито науково-практичні підходи до інтеграції підприємств та формування кластерних структур у сфері харчування. Обґрунтовано доцільність інтеграції підприємств і формування кластерних структур у сфері харчування. Запропоновано науково-практичний підхід до обґрунтування кластерного розвитку підприємств торгівлі.

Шифр НБУВ: ВА851960

2.У.435. Стратегічне управління брендом на ринку мінеральної води: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Д. С. Файвішенко; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено експлейнарний базис формування стратегії бренду, побудовано бінарну модель стратегічного управління брендом. Запропоновано структурно-логічну модель бренд-менеджменту та еволюційне плато розвитку концепції стратегічного бренд-менеджменту. Розроблено методологічний підхід щодо характеристики стану національного ринку мінеральної води, за яким оцінено його стратегічні позиції. Запропоновано методологію оцінювання та проведено аналіз конкурентоспроможності брендів мінеральної води. Розвинуто теорію еволюції становлення маркетингових комунікацій бренду. Обґрунтовано чинники впливу на споживчий вибір бренду на ринку мінеральної води. Сформовано систему управління брендом та організаційно-методологічне підґрунтя інноваційного розвитку бренду підприємств на ринку мінеральної води. Надано методику проведення маркетингового дослідження поведінки споживача при виборі та купівлі мінеральної води. Запропоновано концептуальний підхід до позиціонування бренду, концептуальну модель його позиціонування на основі системного підходу, підхід до формування та реалізації стратегії позиціонування бренду. Сформовано підґрунтя інноваційного розвитку бренду та оцінювання інноваційної діяльності підприємств на ринку мінеральної води. Побудовано концептуальну модель впровадження інвестиційних та інновацій-

них процесів у процес розробки стратегічного плану та прогнозування розвитку підприємств на ринку мінеральної води. Розроблено методологічні основи прогнозування розвитку бренду на ринку мінеральної води, методологію прогнозування у системі стратегічного управління виробництвом та реалізації мінеральної води в Україні.

Шифр НБУВ: РА448020

2.У.436. Стратегічний розвиток системи електронної комерції в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. В. Алфімова; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Розкрито суть системи електронної комерції, визначено її структуру, компонентний склад, виокремлено й описано функції, принципи функціонування та розвитку. Систематизовано напрями впливу системи електронної комерції на розвиток національної економіки, які розподілено на такі групи: макросистемні, мікросистемні та інфраструктурні. Комплексно досліджено сучасний стан сфери торгівлі в Україні та роль системи електронної комерції в розвитку цієї сфери, проаналізовано поточні тенденції функціонування такої системи та визначено сукупність основних бар'єрів, які стримують її подальший стратегічний розвиток. Поглиблено теоретико-методичні положення функціонування механізму стратегічного розвитку системи електронної комерції, зокрема конкретизовано мету такого механізму, описано його функції та основні методи й інструменти. Виокремлено основні групи ресурсного забезпечення та базові принципи зазначеного механізму. Для поглиблення розуміння впливу окремих чинників на стратегічний розвиток системи електронної комерції вдосконалено науково-методичний підхід до ідентифікації таких факторів та умов зазначеного розвитку, в основі якого — методологія кореляційно-регресійного аналізу. Визначено залежності між окремими показниками, що характеризують функціонування системи електронної комерції, та іншими параметрами, які визначають темпи її розвитку.

Шифр НБУВ: РА450433

2.У.437. Теоретико-методологічні засади державного регулювання розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Н. М. Попадінець; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено процеси державного регулювання розвитку внутрішнього ринку продовольчих товарів. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади державного регулювання розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів. Розроблено науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення його інструментарію. У процесі дослідження використано методи: логічного узагальнення та системного підходу; групування та семантичного аналізу; емпіричного аналізу; статистичного та компаративного аналізу; аналогового методу та інтегрального оцінювання; економіко-математичного прогнозування; системно-структурного аналізу. Запропоновано наукові підходи до визначення суті дисфункцій державного регулювання розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів. Розроблено методичний підхід до оцінювання факторних детермінант розвитку внутрішнього ринку продовольчих товарів. Обґрунтовано методологічні засади формування державної політики розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів. Удосконалено концептуалізацію державного регулювання розвитку внутрішнього ринку споживчих товарів у частині визначення принципів і пріоритетів конкурентної політики на ринку.

Шифр НБУВ: РА448409

2.У.438. Теорія і практика формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування у закладах вищої освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В. І. Майковська; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретичні та практичні засади формування підприємницької компетентності (ПК) майбутніх фахівців сфери обслуговування у ЗВО. Виявлено стан розробленості проблеми формування ПК фахівців сфери обслуговування в теорії та практиці вітчизняної і зарубіжної освіти. З'ясовано особливості формування ПК в умовах економіки знань. Визначено суть і структурні компоненти ПК. Обґрунтовано концептуально-методологічні засади формування ПК майбутніх фахівців сфери обслуговування у ЗВО. Розроблено, теоретично обґрунтовано та змодельовано педагогічну систему формування ПК. Сформовано критерії, визначено їх показники та схарактеризовано рівні сформованості ПК майбутніх фахівців сфери обслуговування у ЗВО. Розроблено теоретико-методичний супровід і визначено етапи реалізації педагогічної системи формування ПК. Здійснено дослідно-експериментальну перевірку результативності педагогічної системи формування ПК майбутніх фахівців сфери обслуговування у ЗВО.

Шифр НБУВ: РА450385

2.У.439. Фінансовий цикл підприємства торгівлі: монографія / Н. М. Гулява, С. І. Камінський; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. — 231 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 203-218. — укр.

Висвітлено імперативи, основні моделі та механізми управління фінансовим циклом підприємства торгівлі, досліджено його тривалість як детермінантну характеристику. Проаналізовано стан управління товарними запасами на підприємствах торгівлі України й ефективність їх кредитної політики. Наведено методичні підходи до прийняття окремих управлінських рішень. Обґрунтовано основні критерії та індикатори якості управління дебіторською заборгованістю в системі формування фінансового циклу. Увагу приділено ризикам в управлінні фінансовим циклом підприємства торгівлі.

Шифр НБУВ: ВА850514

2.У.440. Формування задачі побудови мультиагентної імітаційної моделі процесів ціноутворення на ринку електроенергії / В. А. Євдокімов // Електрон. моделювання. — 2021. — 43, № 3. — С. 47-63. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

На основі проведеного аналізу літературних джерел визначено ключові науково-практичні задачі вдосконалення і розвитку системи ціноутворення діючої в Україні моделі ринку електроенергії «Конкуренція на всіх рівнях». Розглянуто формування задачі побудови мультиагентної імітаційної моделі процесу ціноутворення на ринку електроенергії як складної динамічної системи децентралізованої взаємодії між агентами-виробниками, оптовими і роздрібними постачальниками, енерготрейдерами і агрегованими споживачами електроенергії.

Шифр НБУВ: Ж14163

Див. також: 2.У.160, 2.У.185, 2.У.410

Роздрібна торгівля

2.У.441. Система управління розвитком персоналу роздрібних торговельних мереж в умовах економічної глобалізації: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / С. В. Леськова; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вирішенню обґрунтуванню теоретико-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи управління розвитком персоналу роздрібних торговельних мереж в умовах економічної глобалізації. Наведено структурно-логічну схему побудови системи управління розвитком персоналу роздрібних торговельних мереж, встановлено найважливіші глобалізаційні особливості й обґрунтовано основні методологічні засади дослідження організації системи управління розвитком персоналу. Засвідчено значний вплив конкурентних та економічних факторів на розвиток персоналу. За допомогою класичних та інноваційних інструментів аналізу виявлено переваги та недоліки розвитку персоналу роздрібних торговельних мереж. Виокремлено основні стратегічні цілі розвитку персоналу, що дозволило конкретизувати стратегічні завдання та встановити тактичні цілі та шляхи їх вирішення. Запропоновано механізм удосконалення системи управління розвитком персоналу, представлено послідовність етапів процесу розроблення відповідних програм. Необхідність урахування активних процесів економічної глобалізації спонукала до пропозиції використання інноваційного підходу формування стратегії «блакитного океану». У комплексній діагностиці ефективності системи управління розвитком персоналу роздрібних торговельних мереж запропоновано поєднати загальноприйнятні кваліфікаційні, особистісні, компетентнісні та ціннісні характеристики, показники результативності діяльності, резервів зростання виробничої та соціальної ефективності, характеристики сприйняття працівниками якості комунікації, ступінь їх лояльності до магазину та мережі в цілому, залученості у бізнес-процес, а також перспективи задоволеності та лояльності споживачів.

Шифр НБУВ: РА448197

2.У.442. Управління потенціалом фінансово-економічної стійкості торговельних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Гергега; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено сукупність завдань щодо обґрунтування теоретико-методичних і прикладних засад удосконалення управління потенціалом фінансово-економічної стійкості торговельних підприємств. Узагальнено сутнісні характеристики потенціалу фінансово-економічної стійкості торговельних підприємств. Обґрунтовано методіку аналізування формування та реалізації потенціалу фінансово-економічної стійкості торговельних підприємств. Ідентифіковано методичні підходи до управління потенціалом фінансово-економічної стійкості торговельних підприємств. Охарактеризовано загальний фінансово-економічний стан підприємств сфери торгівлі та особливості формування і реалізації потенціалу їх фінансово-економічної стійкості. Оцінено ефективність управління потенціалом фінансово-економічної стійкості торговельних підприємств. Розроблено організаційно-економічний механізм управління потенціалом фінансово-економічної стійкості роздрібних торговельних підприємств. Удосконалено методіку аналізування потенціалу фінансово-економічної стійкості торговельних підприємств. Обґрунтовано джерела формування ре-

сурсного забезпечення зміцнення потенціалу фінансово-економічної стійкості торговельного підприємства.

Шифр НБУВ: РА448240

2.У.443. Управління ризиками інвестиційних проєктів торговельних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. С. Іщенко; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торговельно-економічний університет. — Львів, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Розглянуто процес управління ризиками інвестиційного проєкту на торговельних підприємствах. Поглиблено теоретико-методичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо управління ризиками інвестиційних проєктів торговельних підприємств. У процесі дослідження використано методи: аналізу та синтезу, індукції та дедукції; системний підхід; графічний; процесний підхід, нотація IDEF0; когнітивний підхід, теорія нечітких множин; метод експертного оцінювання; сценарний підхід. Запропоновано методичний підхід до оцінювання ризиків інвестиційного проєкту торговельного підприємства за рівнями, теоретико-методичний підхід до управління ризиками інвестиційного проєкту торговельного підприємства, теоретико-методичний підхід до моніторингу впливу ризиків на інвестиційний проєкт торговельного підприємства. Обґрунтовано науково-методичний підхід до прогнозування впливу ризиків на інвестиційний проєкт торговельного підприємства.

Шифр НБУВ: РА448606

Економіка галузей невиробничої сфери

2.У.444. Активізація приватного медичного сектору в системі охорони здоров'я країни на засадах державно-приватного партнерства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. О. Байрак; Донецький національний технічний університет. — Покровськ, 2021. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Розроблено структурну модель активізації приватного медичного сектору в системі охорони здоров'я країни на засадах державно-приватного партнерства та організаційно-економічного забезпечення його функціонування. Визначено напрями його активізації. Розкрито економічний зміст системи охорони здоров'я, узагальнено базові чинники економічно ефективної моделі системи охорони здоров'я, серед яких ключову роль відведено приватному медичному сектору. Визначено концептуальні положення розвитку системи охорони здоров'я. Удосконалено комплексний підхід до активізації приватного медичного сектору. Систематизовано переваги державно-приватного партнерства для всіх учасників медичного сектору. Виявлено перспективи активізації приватного медичного сектору в Україні та визначено вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища на його розвиток. Обґрунтовано доцільність активізації приватного медичного сектору шляхом сценарного імітаційного моделювання розвитку системи охорони здоров'я, що забезпечить найбільший приріст валового внутрішнього продукту.

Шифр НБУВ: РА448098

2.У.445. Конкурентний бенчмаркінг у забезпеченні економічної безпеки приватних закладів вищої освіти: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 21.04.02 / В. В. Мариневич; ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено детермінанти забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти (ЗВО) шляхом застосування менеджмент-технології конкурентного бенчмаркінгу. Проаналізовано суть процесу забезпечення економічної безпеки приватних ЗВО. Досліджено роль конкурентного бенчмаркінгу як менеджмент-технології забезпечення економічної безпеки приватних ЗВО. Запропоновано типологію конкурентного бенчмаркінгу та його методичну конструкцію. Окреслено особливості забезпечення економічної безпеки приватних ЗВО як суб'єктів господарської діяльності. Визначено місце конкурентного бенчмаркінгу в забезпеченні економічної безпеки ЗВО України. Проаналізовано форми конкурентного бенчмаркінгу, що використовуються українськими ЗВО. Надано оцінку ефективності конкурентного бенчмаркінгу у ЗВО в контексті забезпечення економічної безпеки. Запропоновано зміни в межах умов використання конкурентного бенчмаркінгу. Виокремлено класичні форми конкурентного бенчмаркінгу, які потребують активізації використання. Розроблено модель забезпечення економічної безпеки приватних ЗВО. Запропоновано шляхи забезпечення економічної безпеки ЗВО шляхом застосування новітніх форм конкурентного бенчмаркінгу.

Шифр НБУВ: РА448875

2.У.446. Методологія управління закладами вищої освіти на засадах корпоративізації: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / І. Л. Дибач; Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця. — Харків, 2020. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено важливу наукову проблему щодо обґрунтування та розроблення теоретичних, методологічних та методичних положень управління закладами вищої освіти на засадах корпоративізації та практичних рекомендацій їх реалізації в контексті

формування ринку освітніх послуг. Обґрунтовано специфіку корпоратизації закладів вищої освіти, що враховує суть етапів розвитку корпоративного управління та онтогенезис форм структурних об'єднань і базується на клієнтоорієнтованому, процесному та системному підходах за ознаками, які притаманні як корпораціям так і закладам вищої освіти. Уточнено категоріальний науковий апарат теорії управління закладами вищої освіти в контексті корпоратизації. Обґрунтовано концепцію управління закладами вищої освіти на засадах корпоратизації. Уточнено організаційно-функціональну структуру закладів вищої освіти з позицій корпоратизації. Систематизовано та досліджено розподіл повноважень у процесі реалізації влади в закладах вищої освіти. Досліджено трансформаційні процеси на ринку праці молоді та на його основі сформувавши цілісний механізм формування освітньої послуги. Обґрунтовано інструментарій оцінювання розвитку ЗВО та розроблено науково-методичний підхід до побудови багатofакторної моделі ефективності діяльності науково-педагогічних працівників. Сформовано методичний підхід до прогнозування забезпеченості закладів вищої освіти науково-педагогічними працівниками. Розроблено науково-методичний підхід до застосування норм праці в системі матеріального стимулювання науково-педагогічних працівників ЗВО. Уточнено інструментарій комплексного оцінювання соціально-економічних факторів впливу на ефективність трудової діяльності науково-педагогічних працівників в умовах корпоратизації ЗВО. Розроблено організаційну модель трансформації традиційного університету в корпоративно-підприємницький заклад вищої освіти. Сформовано науково-методологічний підхід до формування стратегічних засад підвищення конкурентоспроможності корпоративно-підприємницького закладу вищої освіти.

Шифр НБУВ: РА445465

2.У.447. Організаційно-економічні форми підприємництва в креативних видах діяльності (на прикладі сучасного репертуарного театру): автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. М. Коваль; НАН України, Інститут економіки промисловості. — Київ, 2021. — 32 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено науково-теоретичному обґрунтуванню та розробленню методичних і практичних рекомендацій щодо організаційно-економічних форм підприємництва в сучасному українському репертуарному театрі, який згідно з чинним законодавством України є неприбутковим. Експериментально доведено, що театр як суб'єкт господарювання продукує унікальний економічний результат у сфері відтворення (рекреації) найважливішого в життєдіяльності соціуму ресурсу — людського капіталу, якість і рівень якого визначає ступінь продуктивного догодиття соціуму. Цей феномен має посилюватися за умови створення оголошених державою креативних індустрій. У результаті економіко-математичного моделювання встановлено, що індустрієгенез у театральній галузі може відбутися лише за умови прояву підприємливості всіма її суб'єктами. У репертуарних театрах організаційно-економічні форми підприємництва повинні мати на меті передусім не фінансовий, а важливий соціальний результат — задоволеність глядачів, які приносять у театр свої гроші. Аналіз можливостей для підприємництва в репертуарних театрах свідчить про два організаційно-економічних напрями в їх діяльності, таких як маркетинг партнерських відносин та інтрапренерське продюсування, що знайшло підтвердження в емпіричному дослідженні на базі Харківського академ. театру музичної комедії.

Шифр НБУВ: РА448079

2.У.448. Організаційно-управлінські аспекти державного регулювання сфери охорони здоров'я: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Д. М. Рябень; Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. — Одеса, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Сформовано концептуальні засади та розроблено теоретичні та прикладні основи організаційно-управлінських аспектів державного регулювання сфери охорони здоров'я. Здійснено узагальнення теоретичних засад процесів регулювання сфери охорони здоров'я, досліджено принципи та механізм державного регулювання та розширено методичні засади щодо інструментів державного регулювання сфери охорони здоров'я. Проведено комплексний аналіз сучасного стану державного регулювання сфери охорони здоров'я, досліджено демографічні процеси як виклик для системи охорони здоров'я, здійснено економічну оцінку організаційно-управлінського механізму регулювання сфери охорони здоров'я. Обґрунтовано концептуальні засади стратегічного розвитку сфери охорони здоров'я у трансформаційних умовах, досліджено проблеми та систематизовано підходи до оцінки доступності медичних послуг та медичного обслуговування в Україні в контексті реалізації цілей сталого розвитку. Визначено економетричні моделі взаємного впливу медико-демографічних та економічних результатів функціонування соціально-економічної системи у контексті економічної доступності медичних послуг для населення; вказано основні напрямки, проблеми та пріоритетні напрямки державного регулювання інноваційного розвитку національної системи охорони здоров'я.

Шифр НБУВ: РА445447

2.У.449. Стратегія розвитку спортивної індустрії в умовах невизначеності: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.03

/ Я. В. Леонов; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2021. — 40 с.: табл., рис. — укр.

Здійснено концептуальне та методологічне обґрунтування стратегії розвитку спортивної індустрії України в умовах невизначеності. Досліджено результативний, динамічний та процесний підходи до трактування розвитку соціально-економічної системи. Обґрунтовано доцільність застосування комбінованого підходу до трактування поняття «розвиток». Удосконалено класифікацію видів розвитку соціально-економічної системи, яку доповнено ознакою «невизначеність змін», згідно з якою виділено прогнозований, альтернативний, диференційний та непередбачений розвиток. Розглянуто ресурсний, цільовий, поведінковий та ієрархічний підходи до розкриття змісту стратегії розвитку соціально-економічної системи. Визначено групи принципів, у відповідності до яких розробляється стратегія розвитку. Удосконалено класифікацію видів стратегій розвитку соціально-економічної системи, яка передбачає їх розподіл згідно з видами розвитку за рівнями невизначеності. Побудовано матрицю відповідності змісту стратегії розвитку соціально-економічної системи певному архетипу стратегії. Сформовано концепцію стратегії розвитку спортивної індустрії в умовах невизначеності. Розкрито зміст визначення спортивної індустрії, запропоновано структуру спортивної індустрії. Сформовано методичний підхід до оцінки стану спортивної індустрії та розроблено послідовність його оцінювання, згідно з якою проведено аналіз стану спортивної індустрії України. Розроблено методологію оцінювання розвитку спортивної індустрії. Розвинуто методичний підхід та удосконалено послідовність оцінювання розвитку спортивної індустрії. Обґрунтовано підхід до вибору виду стратегії розвитку спортивної індустрії. Доведено доцільність реалізації у розвитку спортивної індустрії стратегії вібркового впливу.

Шифр НБУВ: РА448672

2.У.450. Управління ефективністю діяльності закладів вищої освіти України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Черниш; Київський нац. ун-т технологій та дизайну. — Київ, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Розроблено теоретико-методичні положення та практичні рекомендації щодо управління ефективністю діяльності закладів вищої освіти (ЗВО) України. Досліджено й узагальнено теоретичні положення щодо сутності та змісту ефективності діяльності ЗВО. Розглянуто наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених із питань управління ефективністю діяльності ЗВО. Проведено аналіз сучасних тенденцій розвитку сфери вищої освіти в Україні. Для оцінювання ефективності діяльності ЗВО запропоновано методичний підхід, який надає змогу одержати комплексну багатокритеріальну модель. Розроблено методичні положення виявлення й аналізу ключових чинників ефективності діяльності ЗВО для підвищення ефективності й обґрунтованості прийняття управлінських рішень на стратегічному та тактичному рівні.

Шифр НБУВ: РА445015

2.У.451. Фінансовий механізм державно-приватного партнерства в системі вищої освіти України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / І. А. Давидов; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2021. — 20 с.: табл., рис. — укр.

Доповнено теоретичні положення та обґрунтовано практичні заходи для поширення і вдосконалення практики використання фінансового механізму державно-приватного партнерства (ДПП) у діяльності закладів вищої освіти в Україні. Доведено, що ДПП представляє собою формалізовану систему взаємовигідних довгострокових відносин між державою, бізнесом і суспільством у сфері стратегічно важливих галузей з метою підвищення конкурентоспроможності суспільних послуг і задоволення інтересів суспільства. В свою чергу, ДПП у сфері вищої освіти запропоновано розглядати як довгострокове та взаємовигідне формалізоване співробітництво держави, бізнесу та суспільства з метою підвищення конкурентоздатності вищої освіти. Аргументовано, що подальший розвиток системи вищої освіти України та її фінансування можливі за рахунок розширення спектра інструментів, серед яких особливе місце посідає ДПП. Аналіз досвіду інших держав засвідчив, що саме освітня сфера є найбільш сприятливою з позицій використання ДПП. Встановлено, що рівень розвитку ДПП у країні не залежить безпосередньо від рівня її соціально-економічного розвитку, а максимального рівня за кількістю проектів та обсягами їх фінансування можна досягти через 5 — 7 років після початку розвитку ДПП у такій сфері. В питанні оцінки перспектив застосування ДПП у вітчизняній вищій освіті України необхідно забезпечити у стратегічній перспективі синхронний перебіг двох процесів: збереження стабільного державного фінансування, виходячи зі стратегічного значення галузі для соціально-економічного розвитку нашої держави; нарощування питомої ваги позабюджетного фінансування. Досягнення цих завдань пов'язані зі встановленням і дотриманням чіткого балансу інтересів держави та приватних партнерів. Зроблено висновок, що пріоритет соціальної сфери для запровадження проектів ДПП в економічно розвинених країнах зумовлений політикою цих держав, яка спрямована, в першу чергу, на забезпечення суспільних інтересів та різнобічний розвиток

особистості. Встановлено, що зазначені суспільні пріоритети виражені у зміні акцентів в країнах Європи, коли ДПП у сфері освіти поступово «відтісняють» інфраструктурні проекти ДПП.

Шифр НБУВ: RA448474

2.У.452. Формування конкурентної стратегії закладу вищої освіти: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. М. Бідюк; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ, 2020. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методичні підходи та практичні рекомендації щодо формування конкурентної стратегії ЗВО за критеріями зміцнення його конкурентної позиції на ринку освітніх послуг. Здійснено науково-теоретичне обґрунтування суті та видів конкурентної стратегії. Розроблено методичний комплекс оцінки результативності конкурентної стратегії ЗВО. Проаналізовано стан і тенденції розвитку ринку освітніх послуг, стратегічного розвитку ЗВО України та їх конкурентні позиції. Охарактеризовано процеси трансформації систем оцінювання конкурентоспроможності ЗВО України. Розроблено концептуальні моделі діагностики вихідного стану ЗВО та стратегічних цілей, індикаторів їх досягнення. Сформульовано методичні засади формування конкурентної стратегії ЗВО, адаптовано існуючі наукові підходи до вибору її виду.

Шифр НБУВ: RA445705

Міжнародні економічні відносини і зв'язки

2.У.453. Економіка і менеджмент 2021: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., Дніпро, 8 — 9 квіт. 2021 р.: у 8 т. Т. 7. Детермінанти та імперативи розвитку міжнародних економічних відносин у контексті глобальної нестабільності. Стратегічне управління компаніями та маркетингові стратегії в умовах формування цифрового середовища / Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, Запорізька державна інженерна академія, Тбіліський державний університет імені Іване Джавахішвілі, Інтегральний університет Лакхнау, Університет прикладних наук, Університет професора доктора Асена Златарова, Мерія м. Громадка. — Дніпро, 2021. — 123 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано кризові впливи на національну конкурентоспроможність України. Висвітлено питання міжнародного поділу праці в умовах глобалізації. Охарактеризовано сучасні тенденції співробітництва України та НАТО. Проаналізовано структурну трансформацію міжнародної електронної торгівлі в контексті сучасних глобальних викликів. Розглянуто глобальну продовольчу проблему як показник нестабільності міжнародної економіки. Увагу приділено глобальним імперативам формування національної енергетичної безпеки України, впливу пандемії COVID-19 на розвиток міжнародної економіки, сучасним тенденціям розвитку міжнародних економічних відносин. Досліджено участь України в європейських міграційних процесах. Розкрито особливості розвитку міжнародної торгівлі транспортними послугами в посткарантинний період.

Шифр НБУВ: V358672/7

2.У.454. Інструменти стандартизації в системі міжнародної торгівлі України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / Г. В. Давиденко; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні засади й економічну природу стандартів, їх місце та роль у структурі технічного регулювання міжнародної торгівлі. Встановлено, що стандарти є добровільними, а для обов'язкової оцінки відповідності та інших технічних вимог використовують технічний регламент. Виявлено, що основою діяльності міжнародних та регіональних організацій є гармоніза-

ція стандартів для спрощення торгівлі. Проаналізовано діяльність національних органів стандартизації окремих країн ЄС та гармонізацію стандартів на міжнародному, регіональному та національному рівнях у межах ЄС. Досліджено перспективність ринків країн Азії, Близького Сходу і Північної Африки, освоєння й розширення яких потребує оцінки відповідності вітчизняної продукції міжнародним стандартам і сертифікатам. Визначено постійно зростаючий вплив на розвиток міжнародної торгівлі приватних стандартів, особливості їх функціонування та перспективи впровадження. Рекомендовано для посилення інституційної спроможності національного органу з стандартизації: усунути перешкоди на законодавчому рівні щодо його діяльності; привести вітчизняні нормативні документи у відповідність до міжнародних та європейських; вдосконалити роботу технічних комітетів відповідно до практики CEN та CENELEC; активізувати роботу щодо залучення всіх зацікавлених сторін до співпраці та фінансування.

Шифр НБУВ: RA445746

2.У.455. Митне та логістичне регулювання в системі міжнародних економічних відносин: [монографія] / Д. М. Васильківський, В. М. Нижник, С. А. Матюх, Л. А. Грицина, О. А. Харун, Я. П. Пухальська, О. В. Матвієць, І. Ю. Думанська, В. В. Шарко, Г. В. Скиба, В. В. Пухальський, О. Ф. Яременко, А. В. Савіцький, О. В. Хмелевський, І. В. Нижник, Д. Н. Піскун, О. Є. Громова, Я. А. Мудра, І. М. Лапшин, О. І. Бабчинська; ред.: Д. М. Васильківський; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький: ХНУ, 2020. — 447 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 418-441. — укр.

Досліджено перспективи розвитку логістичних систем у глобальній економіці та модернізацію митного регулювання за умов поглиблення інтеграційних процесів. Виявлено особливості міжнародних економічних відносин у підвищенні конкурентоздатності, прибутковості й адаптивності експортоорієнтованих підприємств. Виокремлено глобалізаційні детермінанти їх трансформації.

Шифр НБУВ: VA852578

2.У.456. Міжнародні інноваційні програми як інструмент євроінтеграції України: монографія / Т. В. Марченко; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 219 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 179-196. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні та прикладні засади здійснення міжнародних інноваційних програм як фактора євроінтеграції України та підвищення її конкурентоспроможності. Проаналізовано проблеми та перспективи залучення України до міжнародної науково-технічної інтеграції за умов її європейського вибору. На підставі теоретичних узагальнень та оцінок практичного досвіду сформовано рекомендації щодо підвищення інноваційного потенціалу України, зокрема через участь у європейських інноваційних програмах.

Шифр НБУВ: VA852442

2.У.457. Організація зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / І. В. Кривов'язюк; Луцький національний технічний університет. — Херсон: Олді плюс, 2021. — 350, [1] с.: рис., табл. — укр.

Розкрито загальні засади організації та техніку операцій у зовнішньоекономічній діяльності. Висвітлено особливості організації та управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Визначено організаційні засади та методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також основні фактори сприяння її розвитку. Увагу приділено тенденціям розвитку зовнішньоекономічної діяльності у світі та в Україні.

Шифр НБУВ: VA852124

Див. також: 2.У.201, 2.У.235

Політика. Політичні науки

(реферати 2.Ф.458 — 2.Ф.487)

2.Ф.458. Молодіжні організації України в контексті суспільно-політичного життя 2004 — 2014 рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / В. В. Редзюк; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди. — Переяслав, 2020. — 24 с. — укр.

Досліджено проблеми молодіжних організацій України в контексті суспільно-політичного життя 2004 — 2014 рр. Вперше здійснено систематизацію наявних наукових праць, архівних документів і матеріалів газетної публіцистики, в яких відображено місце молодіжних організацій і рухів у суспільно-політичних процесах України та їх значення на сучасному етапі державотворення. Розглянуто основні етапи та напрями діяльності молодіжних організацій на початку XXI ст., розкрито тенденції активізації протестної молоді в Україні. Встановлено періоди найбільшого сплеску активності молодіжних організацій, а також відображено їх участь у ключових суспільно-політичних процесах країни. Відзначено євроінтеграційний потенціал молодіжних організацій упродовж 2004 — 2014 рр. Молодіжні організації розглянуто як рушійну силу розвитку українського суспільства, його демократизації. Зазначено, що в умовах кризи політичної системи України молодіжні організації стали авангардом трансформаційних та революційних процесів і довели свою спроможність впливати на формування зовнішньої і внутрішньої політики України.

Шифр НБУВ: RA445632

2.Ф.459. Олександр Петрович Дем'ячук: біобібліогр. покажч. / уклад.: Н. Г. Павлів, О. О. Копитова; вступ. ст.: М. В. Яковлев; Нац. ун-т «Кієво-Могилянська академія». — Київ: НаУКМА, 2021. — 37 с.: с-портр. — (Серія «Вчені НаУКМА»). — укр.

Зібрано праці відомого українського науковця, політолога, дослідника проблем політичної освіти, політичної системи, державного управління в Україні, професора кафедри міжнародних відносин Національного університету «Кієво-Могилянська академія», доктора політичних наук О. П. Дем'ячука. Використано каталоги та фонди Наукової бібліотеки Національного університету «Кієво-Могилянська академія», Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого та відомості з Google Академії (бібліографічної бази даних).

Шифр НБУВ: P138388

2.Ф.460. Республіка занепаду. Ідеологія французького інтегрального націоналізму за Третьої республіки / І. Гомза; Гарвардський університет, Інститут Критики. — Київ: Критика, 2021. — 540, XXXII, [1] с.: іл. — Бібліогр.: с. 467-513. — укр.

Зазначено, що Франція, яка зазвичай асоціюється з раціоналізмом, свободою й толерантністю, перетворилася наприкінці XIX ст. на «алхімічну лабораторію», де інтелектуали невтомно вправлялись із почуттям національного занепаду, спричиненого поразкою у франко-прусській війні та тривогами соціальної модернізації. Сплав, посталий унаслідок цих експериментів, одержав назву доктрини інтегрального націоналізму, що її сенс полягав у критиці культури Модерну та його політичного проекту — демократії. Протистояння інтегральних націоналістів і ліберального режиму Третьої республіки тривало 70 років, упродовж яких зерна інтелектуальної традиції проросли квітами десятків розмаїтих структур, аж поки за нацистської окупації принесли химерний плід — режим Віші. Зауважено, що тим-то французький досвід інтегрального націоналізму є взірцевим: тут ця ідеологія втілювалася в численних організаційних формах і врешті обернулася на основу державної політики. Зазначено, що такий розвиток був би неможливим без маніпулювання страхами занепаду. Акцентовано, що це дослідження має суттєво ширший засяг, аніж окремі епізоди окремої національної історії, адже вплив інтегрального націоналізму дався взнаки в цілій Європі, не оминувши й українських теренів. Зауважено, що страх занепаду спільноти, який умло використовували інтегральні націоналісти у Франції, залишається одним із найпотужніших колективних переживань.

Шифр НБУВ: BA852545

2.Ф.461. Російське масонство в суспільно-політичній думці другої половини XIX — початку XX ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Н. В. Лашук; Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2020. — 20 с. — укр.

Відображено російське масонство у суспільно-політичній думці другої половини XIX — початку XX ст. Висвітлено проблеми масонства крізь призму інтелектуального дискурсу Російської імперії, що надає змогу більш детального аналізу історичних процесів та явищ, притаманних окресленому періоду. Проаналі-

зовано основні концептуальні вектори суспільно-політичної думки Російської імперії другої половини XIX — початку XX ст. щодо масонського питання, виділено її основні риси та характер. З'ясовано, що російське масонство мало розгалужену соціальну мережу на противагу ієрархічності імперії. Фактично масонські ложі стали громадськими осередками, які намагалися вирішити актуальні соціально-політичні проблеми, акцентували увагу на гострих питаннях, що потребували нагального розв'язання. Братство «вільних каменярів» справило вплив не лише на філософські та літературні пошуки російської інтелігенції XVIII — початку XIX ст., а й на культурне, освітнє, релігійне та політичне життя імперії. Аналіз проблеми масонства в суспільно-політичному дискурсі Російської імперії другої половини XIX — початку XX ст. надає змогу більш якісного розуміння цього історичного періоду в розвитку спільноти. Через рефлексії щодо історичного минулого відкриваються нові перспективи поглибленого вивчення феномена масонства в історії.

Шифр НБУВ: RA449019

Див. також: 2.Ф.462, 2.Ф.464, 2.Ф.474, 2.Ф.484, 2.Ц.941

Теорія політики. Теоретична політологія

2.Ф.462. Демократизація суспільства в умовах глобального політичного розвитку: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.04 / І. В. Застава; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 40 с. — укр.

Розглянуто демократизацію суспільства та глобальний політичний розвиток у взаємопов'язаних і взаємообумовлюючих контекстах: з одного боку, глобальний політичний розвиток сприяє модернізації політичних систем країн, поширюючи стандарти демократії; з іншого боку, імплементація демократичних практик детермінує власну специфіку демократизації суспільства в кожному конкретному випадку, що, в цілому, видозмінює сам процес глобального політичного розвитку, оптимізуючи його. Виокремлено внутрішні (економічний, соціокультурний, освітній, інформаційно-комунікативний рівні та ін.) і зовнішні (діяльність міжнародних організацій, членство у військово-політичних блоках, самостійність політичного керівництва держав, вплив іноземних держав, корпорацій та ін.) детермінанти демократизації суспільства.

Шифр НБУВ: RA450404

2.Ф.463. Політичні рішення в контексті постдемократичних трансформацій: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02 / Н. А. Вінникова; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Харків, 2020. — 38 с. — укр.

Здійснено комплексний аналіз процесів творення політичних рішень у контексті постдемократичних трансформацій, яких зазнають сучасні форми політичного урядування. Запропоновано авторський концептуально-методологічний підхід на основі комбінування вихідних принципів мережевого аналізу та теорії хаосу, що надало змогу розкрити динаміку трансформацій, які відбуваються у складових творення політичних рішень — практиках політичної участі, репрезентації інтересів і політичної легітимізації, — та з'ясувати причини делегітимізаційних тенденцій. Розкрито тренди постдемократичного політикотворення, що характеризуються дисфункціональністю інституційних механізмів забезпечення взаємодії влади й суспільства, їх взаємним відчуженням через вихолощення змістовної складової залучення громадян до процесів ухвалення політичних рішень, деєтатизацією політичного урядування внаслідок поширення аутсорсингу та клієнтарно-патронажних практик в організації владних відносин. Визначено ключові фактори, що впливають на творення політичних рішень в умовах постдемократичного перебігу політикотвірних процесів: деєтатизація і девертикалізація політичного урядування внаслідок фрагментації державних функцій між учасниками мережевих мультиакторних форматів вироблення рішень; делегітимізація державної моделі урядування, зумовлена дисфункціональністю інституційних механізмів взаємодії влади й суспільства, зокрема в системі політичного представництва інтересів і практиках участі громадян у процесах вироблення політичних рішень; інкапсуляція ухвалення рішень усередині владних мереж, що на тлі посилення соціальних фрустрацій спричиняє збільшення ентропії та несе дестабілізаційні ризики сучасним системам політичного урядування та світовому порядку.

Шифр НБУВ: RA445646

2.Ф.464. Теорії цивілізації та міжнародні конфлікти: підручник / І. А. Єрмеєва; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 142 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 132-134. — укр.

Проаналізовано історичні та соціально-політичні явища через розкриття їх теорій, типології, структури та функцій. Розглянуто теоретичні та практичні аспекти трансформації конфліктів у сучасних міжнародних відносинах. Подано теоретико-методологічні підходи до інтерпретації поняття «міжнародний конфлікт». Наведено стислий аналіз тенденцій розвитку політичних конфліктів у постбіполярній системі міжнародних відносин, що надає змогу охарактеризувати зміни параметрів міжнародних політичних конфліктів у сучасному світі, визначити проблеми урегулювання міжнародних конфліктів та особливості міжнародної миротворчості. Вміщено словник загальнозжовжених термінів, бібліографічний список і додатки, які сприяють кращому засвоєнню поданого матеріалу.

Шифр НБУВ: ВА851828

2.Ф.465. Трансформація політичних цінностей в умовах постмодерну: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.01 / А. Є. Меньшеніна; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному аналізу політичних цінностей та їх трансформації в умовах постмодерну. Визначено тенденції, особливості та умови існування постмодерну як сучасної епохи, на основі яких запропоновано авторське визначення постмодерних політичних цінностей. Розглянуто їх трансформацію у межах постмодернізму як комплексу змін у межах суспільної та політичної свідомості, на яку вплинули чинники глобалізації, плюралізму, індивідуалізму з одночасним розширенням прав і свобод людини на тлі глобальних безпекової, екологічної, економічної та політичної кризи. Охарактеризовано зв'язок між універсальними та національними системами цінностей, на основі яких здійснено аналіз західних та незахідних політичних цінностей та визначено життєздатний потенціал останніх як постмодерної альтернативи. Обґрунтовано амбівалентність постмодерних політичних цінностей та розглянуто межі та умови подвійності системи цінностей сучасної України.

Шифр НБУВ: РА447935

2.Ф.466. The causes and specificities of the conflict theory: sci. monogr. / R. Kazanskā, V. Zaplatynskiy. — Kyiv: NPE Yamchynskiy O. V., 2020. — 87 p.: charts — Бібліогр.: с. 79-85. — англ.

The goal of this publication is to provide a basic synthetic theoretical analysis of conflicts, methods employed to resolve them and the ways in which they may be prevented. The work is an introduction to these issues. It attempts to include a wide range of topics dealt with by the study of conflict resolution and prevention. The included deeper analysis of the issue of conflict prevention is a key part of the work. Emphasis is put on the theory and practice of conflicts, due to the importance of conflict escalation prevention in the pre-conflict phase, the phase of conflict transformation and also during the process of post-conflict reconstruction. Conflicts became more dynamic in the 21st century. This change occurred not only with the parties directly involved in conflicts, but also the parties involved in the resolution of conflicts, where we can find many different units, in addition to states. Because of this, the bulk of the work is focused on conflict prevention and resolution with the use and participation of national, regional and supranational parties involved.

Шифр НБУВ: ІВ228427

Внутрішня політика. Внутрішнє становище

Внутрішній стан та внутрішня політика окремих країн

2.Ф.467. Еволюція моделі суспільно-політичного розвитку в Словачкій Республіці: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02 / А. Ю. Ключкович; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2020. — 40 с. — укр.

Здійснено комплексний політологічний аналіз еволюції словацької моделі суспільно-політичного розвитку. Досліджено основні чинники, цілі та динаміку суспільно-політичних змін на ключових етапах розвитку Словаччини впродовж трьох останніх десятиліть. Відповідно до розробленої концептуальної схеми аналізу поетапно розкрито специфіку процесів демократизації політичного режиму, його гібридизації, консолідації демократії та реалізації її потенціалу в сучасних умовах. Крізь структурно-динамічну призму проаналізовано зміни на рівні партійної системи, державно-владних інститутів, громадського сектора, політичної культури словацького суспільства та їх вплив на еволюцію моделі суспільно-політичного розвитку. Розкрито специфіку демократичної трансформації Словаччини в контексті загальних

транзитивних характеристик посткомуністичних країн. Обґрунтовано, що консолідація демократичного режиму в Словачкій Республіці є інтегральним результатом багаторівневих соціально-політичних змін під впливом комплексу структурних і процедурних чинників. З'ясовано основні проблеми та тенденції суспільно-політичного розвитку Словаччини на сучасному етапі.

Шифр НБУВ: РА445428

Див. також: 2.Ф.487

Внутрішній стан та внутрішня політика України

2.Ф.468. Національна ідентичність як умова самодійснення української нації / В. Кремень // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 113-116. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Визначено значущість формування національної єдності як основи державного утворення. Наголошено на закоріненості української духовної культури, яка, увібравши надбання попередніх епох, активно відроджується у XIX ст. й постає як національна. Актуальність проблеми національної ідентичності на сучасному етапі зумовлена цивілізаційним і суспільним розвитком, а саме: з одного боку, глобалізацією, а з іншого — відстоюванням державного суверенітету.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ф.469. Освітньо-мотиваційний потенціал демократичного державотворення в Україні: [посібник-практикум] / М. І. Пірен; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Академія управління при Президенті України. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 253 с. — Бібліогр.: с. 153-170. — укр.

Обґрунтовано сучасне бачення освітньо-мотиваційної домінанти громадян на активну, фахово-відповідальну участь у державотворенні щодо демократизації сучасного українського суспільства на духовно-інноваційних засадах і європейських цінностях. Висвітлено теоретико-методологічні засади осмислення ролі мотивації у суспільстві. Розглянуто питання формування мотивації у людини до інтелектуального розвитку з метою запобігання та подолання кризових станів. Увагу приділено соціальної ідентичності особистості як мотиваційному чиннику осмислення соціально-політичних процесів на зміни. Розкрито місце державної української мови та мовленнєвої культури у структурі мотивації громадян на єдність і суспільно-політичну діяльність щодо державотворення.

Шифр НБУВ: ВА850124

2.Ф.470. Регіональні ЗМІ в політичній системі України: політологічний аналіз: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / А. І. Русиняк; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2021. — 19 с. — укр.

Досліджено роль, потенціал та можливості впливу регіональних засобів масової інформації (ЗМІ) на політичну систему сучасної України. Розглянуто засоби масової комунікації у контексті політологічного дискурсу та функціональні особливості регіональних ЗМІ. Проаналізовано зарубіжний досвід формування регіонального медіапростору та політико-правові умови діяльності регіональних ЗМІ в Україні. Визначено особливості партійної преси як комунікаційної складової місцевих електоральних кампаній. У контексті дослідження специфіки діяльності регіональних медіа як акторів суспільно-політичних процесів в сучасній Україні розкрито чинники політизації регіонального медіаринку, визначено ресурсний потенціал місцевих ЗМІ у контексті розбудови громадянського суспільства та вплив конвергенції регіональних мас-медіа на конструювання нової політичної реальності.

Шифр НБУВ: РА448022

2.Ф.471. Роль інститутів громадянського суспільства в контексті євроінтеграційних процесів України: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02 / А. М. Костенко; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2020. — 33 с. — укр.

Теоретично та методологічно обґрунтовано роль інститутів громадянського суспільства (ІГС) в контексті європейських інтеграційних процесів України. Аналіз ролі ІГС в контексті європейських інтеграційних процесів проведено із застосуванням авторської методології шляхом аналізу системи показників на рівні планування, дії та впливу/наслідків. Описано інструменти партнерства між ІГС та органами державної влади та місцевого самоврядування на прикладах: Ініціатива партнерства У Відкритий урядФ, реанімаційний пакет реформ, запровадження бюджетів участі та соціальний порядок на місцевому рівні. Проведено оцінку імплементації українською владою 8 напрямків Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, результатом якої стала розробка та впровадження науково-практичних рекомендацій державним органам влади.

Шифр НБУВ: РА445457

2.Ф.472. Соціокультурні чинники формування політичної репутації в контексті демократичного розвитку українського суспільства: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.03 / А. В. Голішевська; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню феномену політичної репутації, соціокультурних чинників її формування в контексті

розвитку політичної системи та політичної культури в Україні. Осмислено багатовимірний характер політичної репутації, яка спрямована на підвищення ваги та накопичення соціального капіталу політичних акторів, а також об'єктивно сприяє консолідації суспільства, забезпеченню легітимності та ефективності функціонування політичних інститутів в умовах сучасного демократичного розвитку держави. Обґрунтовано авторське бачення політичної репутації як усвідомленої колективної оцінки зацікавленими групами поведінки, якостей і результатів діяльності суб'єкта політики; рівня очікувань і довіри до нього як у внутрішньому, так і зовнішньому інституційному середовищі, що має системний, кумулятивний характер і потребує інтеграції в загальну культуру й поведінку носія. Комплексно проаналізовано ціннісні параметри функціонування політичної репутації через систему визначених парних категорій; уявлено специфічний діалектичний взаємозв'язок у структурі політичної репутації внутрішніх характеристик носія репутації та зовнішніх показників його діяльності. Визначено структурні елементи репутаційної моделі комунікації та запропоновано трактування основних інструментальних складових сучасного репутаційного менеджменту, які ґрунтуються на створенні комунікативної медіа-репутації, формуванні політичної відповідальності, розвитку суспільної консолідації та демократичних форм взаємодії в сфері політичної діяльності, а також антикризових стратегіях.

Шифр НБУВ: RA447934

2.Ф.473. Територіальні відмінності в політичних поглядах населення України: політико-географічний аспект: автореф. дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.02 / М. П. Добиш; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Проаналізовано територіальні відмінності в політичних поглядах населення України. Використовуючи методи кластерного та картографічного аналізу, з'ясовано особливості прояву історичних, адміністративних та електоральних кордонів. Запропоновано аналіз електоральних траєкторій географічних місць між полюсами електоральних альтернатив як аналітичний інструмент групування територій за реакцією на зміни політичного контексту й аналізу динаміки електоральної поведінки населення України. Проаналізовано процеси територіальної гомогенізації та поляризації на прикладі парламентських виборів 2002 – 2014 рр. Виявлено, що соціальні мережі не стирають, а поглиблюють територіальні відмінності у політичних поглядах і можуть використовуватися як геополітичний інструмент. Показано, що явка на виборах значно нижча серед міського населення, на територіях, де мешкають національні меншини та в південно-східній частині країни.

Шифр НБУВ: RA448228

2.Ф.474. Трансатлантична спільнота як домінанта розвитку української державності: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / Н. П. Середюк; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено комплексному дослідженню впливу трансатлантичної спільноти на державотворчі процеси в Україні з 1991 до 2014 рр. Розглянуто сучасні теоретико-методологічні підходи до вивчення впливу трансатлантичної спільноти на процес формування української державності. Виокремлено місце України у зовнішньополітичній концепції країн-членів трансатлантичної спільноти. Охарактеризовано договірно-правову базу двосторонніх відносин; виявлено регіональні, трансрегіональні та міжнародні організації, що здійснили значний вплив на становлення України як держави. Відстежено сфери впливу регіональних, трансрегіональних і міжнародних організацій на процеси зовнішньо-, внутрішньополітичного й економічного розвитку України.

Шифр НБУВ: RA448165

Див. також: 2.У.275, 2.Х.593, 2.Х.833

Зовнішня політика.

Міжнародні відносини. Дипломатія

Зовнішня політика окремих країн

2.Ф.475. Глобальні проблеми міжнародних відносин та світової політики: безпековий вимір: підручник / І. В. Алексєнко, А. І. Курас, А. Х. Маргулов; ред.: І. В. Алексєнко; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 163 с. — Бібліогр.: с. 132-149. — укр.

Розроблено стан сучасного міжнародного політичного простору, з акцентом на безпекових проблемах глобалізованого міжнародного середовища. На основі сучасних концепцій і теорій міжнародних відносин та світової політики розкрито особливості й тенденції розвитку сучасного світового міжнародного політичного процесу в контексті викликів і загроз глобалізації. Проаналі-

зовано суть і функції міжнародних організацій, особливості зовнішньополітичної діяльності України та досліджено інтеграційні міжнародні процеси, еволюцію відносин між Україною, ЄС і НАТО. Розглянуто основні тригери загроз національній безпеці держав міжнародного середовища. Проаналізовано реконцептуалізацію безпекової політики держав міжнародної політичної системи. Актуалізовано феномен людської безпеки та механізми її реалізації на міжнародному рівні кризь призму політики європейської та євроатлантичної безпеки. Досліджено роль України в забезпеченні безпекового міжнародного простору.

Шифр НБУВ: BA852697

2.Ф.476. Енергетична зброя у геополітичній стратегії Росії: аналіт. доп. / О. М. Суходоля; Національний інститут стратегічних досліджень, Громадська організація «Центр безпекових досліджень». — Київ: НІСД, 2020. — 127 с.: табл. — (Національна безпека). — укр.

Розглянуто проблеми використання потенціалу паливно-енергетичного комплексу Росії як політичного й силового інструменту здійснення зовнішньої політики. Проаналізовано відображені місця та ролі енергетики у зовнішньополітичних пріоритетах Росії та закріплення їх у стратегічних документах щодо забезпечення національної безпеки. Здійснено огляд практичних інструментів реалізації стратегічних настанов РФ у взаємовідносинах з країнами пострадянського простору (країнами СНД) та країнами Заходу (країнами НАТО та ЄС). Визначено методи та інструменти інтеграції енергетики в російську геополітичну стратегію. Досліджено проблему узгодження цілей енергетичної та економічної політик з цілями політики у сфері воєнної та національної безпеки Росії.

Шифр НБУВ: BA852394

2.Ф.477. Євроінтеграційний вимір міграційної політики Королівства Швеція: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / В. В. Сичов; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню міграційної політики Королівства Швеція. Уперше цілісно досліджено міграційну політику Королівства Швеція з урахуванням процесів європейської інтеграції. Уточнено етапи розвитку міграційної політики Королівства Швеція. Доведено, що міграційна криза в ЄС стала основним чинником трансформації міграційної політики Королівства Швеція. Підтверджено диференційований характер економічних наслідків міграційних процесів для Королівства Швеція. На підставі вивчення міграційної політики Швеції визначено, що Україна може залучитися шведським досвідом у площині вдосконалення власного політико-правового регулювання питань міграції і переглянути критерії соціального забезпечення.

Шифр НБУВ: RA447924

2.Ф.478. Кемалізм та неосманізм у зовнішній політиці Турецької Республіки: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / Г. О. Семенова; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 18 с. — укр.

Дисертацію присвячено вивченню впливу ідеологічного фактору на планування та реалізацію зовнішньої політики Турецької Республіки. Розглянуто джерела формування та концептуальні засади ідеології кемалізму, яка займала домінуючі позиції в державі протягом більшої частини ХХ ст., забезпечуючи реалізацію модернізаційної політики, спрямованої на подолання наявного відставання Туреччини від провідних країн світу. Проаналізовано характерні риси ідеології неосманізму, яка в постбіполярних умовах зробила акцент на використанні факторів історичної спадщини, геополітичного розташування, релігійної солідарності задля реалізації активної регіональної експансії. Наголошено, що сьогодні Туреччина перебуває в ключовій точці свого розвитку — коли основні положення кемалістської ідеології були фактично демонтовані, а класичний неосманізм так і не приніс турецькій владі успіху на міжнародній арені. В цих умовах зовнішня політика держави набуває нового значення під впливом феномену «ердоганізму» — специфічної системи державного управління, сформованої навколо президента Р. Т. Ердогана.

Шифр НБУВ: RA447925

2.Ф.479. Політика історичної пам'яті як важливий чинник німецько-польських відносин: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / О. І. Бойчук; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 19 с. — укр.

Уперше цілісно досліджено політику історичної пам'яті у польсько-німецьких відносинах після падіння Берлінського муру з урахуванням політичної трансформації в обох країнах. Виокремлено етапи розвитку двосторонніх відносин під кутом впливу історичних проблем. Структуровано категоріальний апарат, дотичний до політизації історії у двосторонніх відносинах. Доведено, що інтенсивність впливу історичних проблем на двосторонні відносини залежить від внутрішньо- та зовнішньополітичної ситуації. Визначено, що політика історичної пам'яті у німецько-польських відносинах була важливим чинником, який впливав на характер, якість та інтенсивність двостороннього діалогу між країнами.

Шифр НБУВ: RA448201

2.Ф.480. Політика США та КНР в Азійсько-Тихоокеанському регіоні: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04

/ Є. О. Левитська-Доба; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 18 с. — укр.

Зазначено, що однією з ключових проблем міжнародної політики XXI ст. є американсько-китайські відносини, які поступово еволюціонують від партнерства до антагонізму. Незважаючи на те, що Китайська Народна Республіка задекларувала винятково мирні цілі у веденні зовнішньої політики, Сполучені Штати Америки та провідні держави Азійсько-Тихоокеанського регіону виражають занепокоєння через швидкий розвиток економічної та військової могутності Пекіна. Економічне протистояння Пекіна та Вашингтона на сучасному етапі вже переросло у торгівлю війну. Беручи до уваги ядерний статус обох учасників цього протистояння, реальну загрозу у світі становить поширення антагонізму з економічної сфери в політичну та військову. Акцентовано, що комплексний аналіз взаємозв'язку політичного й економічного аспектів відносин США та КНР, їх впливу на регіональну та світову кон'юнктуру надає можливість краще зорієнтувати Україну щодо більш ефективного зовнішньополітичного курсу.

Шифр НБУВ: РА448658

2.Ф.481. Роль держав Вишеградської групи у формуванні східної політики Європейського Союзу: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / О. А. Близняк; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 20 с. — укр.

На основі теоретичних концептів політичного реалізму та конструктивізму, різнопланової методології і репрезентативної джерельної бази досліджено східну політику ЄС та простежено участь країн Вишеградської групи у процесах її формування та реалізації. Проаналізовано участь Вишеградських країн у дискусіях щодо започаткування Європейської політики сусідства. Висвітлено позиції країн Вишеградської групи щодо Східного партнерства у розрізі польсько-шведського проекту та чеського меморандуму. Простежено активність Вишеградських країн у процесі імплементації Східного партнерства. Досліджено діяльність країн Вишеградської четвірки в контексті реалізації політики ЄС щодо України, охарактеризовано позиції цих держав щодо російсько-українського конфлікту. Обґрунтовано думку про те, що відсутність одностайності серед країн V4 щодо російсько-українського конфлікту ставить під сумнів ефективність їх як захисників інтересів країн Східного партнерства.

Шифр НБУВ: РА448305

2.Ф.482. Російсько-українська війна у сучасній політичній карикатурі (Медіатизація воєнних конфліктів сучасності): монографія / О. Л. Семотюк; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Дрогобич: Коло, 2021. — 341, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 309-340. — укр.

Висвітлено процеси медіатизації воєнних конфліктів у сучасному гумористичному медіаполітичному дискурсі, рівні його актуалізації і функції, базові теорії гумору, ознаки, функції та типологію політичної карикатури як основної одиниці гумористичного медіаполітичного дискурсу і як мультимодального тексту. На основі аналізу висвітлення російської агресії в Україні в американських, німецьких, українських і російських політичних карикатурах, доведено, що процеси медіатизації воєнних конфліктів потребують сучасних методологічних підходів та поєднання кількісних та якісних методів дослідження. Для реалізації дослідницьких завдань застосовано методи комп'ютерного контент-аналізу, фреймового аналізу і мультимодального дискурсу-аналізу окреслено подібності і відмінності цих методів у стосунку до мультимодальних текстів.

Шифр НБУВ: ВС68511

2.Ф.483. Східне партнерство в зовнішній політиці Польщі: монографія / Д. Т. Рослонь, Я. Б. Турчин, О. Я. Івасечко; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2021. — 174 с. — Бібліогр.: с. 160-170. — укр.

Здійснено ґрунтовне та всебічне вивчення ініціативи ЄС «Східне партнерство» як важливого виміру імплементації східної політики Республіки Польща з урахуванням актуальних трендів трансформації міжнародного середовища в Центральній та Східній Європі. Актуальність теми зумовлена потребою дослідження перспектив польсько-шведської ініціативи як в рамках ЄС, так і можливостей офіційної Варшави за умов її реалізації. Переосмислено сучасну польську східну політику й окреслено потенційні сценарії її втілення. Наголошено на тому, що в інтересах Польщі — обмежити російське домінування та зміцнити власні східні кордони через демократизацію й європеїзацію правих, суспільних та економічних сфер держав СП.

Шифр НБУВ: ВА852396

2.Ф.484. Regional studies: countries of the Baltic — Black Sea area: textbook for students of the higher education inst. / ред.: М. S. Dorosko, V. V. Kopyika, P. M. Ihnatyev, S. A. But, I. O. Voloshenko, O. A. Kravchuk, R. A. Kryvonos, O. V. Mishyn, N. F. Serbina, Yu. A. Cyrfa, B. O. Cherkaś. — Kyiv: Nika-Tsentr, 2020. — 288 p. — Бібліогр.: с. 285-287. — англ.

On the basis of the analysis of a wide range of historical, diplomatic, political and legal, economic and statistical, natural and geographical, demographic and cultural materials, complex regional studies of the countries of the Baltic — Black Sea Area are presented. The Textbook does not provide comprehensive solutions to the current issues in contemporary political, social and

economic, cultural, etc. development of the countries and regions of the world. However, it facilitates the search for truth by presenting detailed information on the origins of a particular phenomenon.

Шифр НБУВ: ІВ228585

Див. також: 2.Т.56

Національна політика.

Національні відносини.

Національно-визвольний рух

2.Ф.485. Русь, Малоросія, Україна: галицькі українці у пошуках власного імені (XIX — перша половина XX століть) / П. Артимішин, М. Барановський, Т. Гаврилів, Л. Гентош, Р. Голик, Л. Зашкільняк, І. Зуляк, О. Киричук, Н. Кісь, М. Клопова, Н. Колб, Я. Кондрат, О. Малиць, Н. Мисак, І. Монолотій, М. Омельчук, І. Орлевич, О. Павлишин, В. Пашук, М. Рак, А. Свійонтек, О. Седляр, І. Соляр, В. Станкевич, О. Чайковська; ред.: І. Орлевич; Львівський музей історії релігії, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, НАН України. — Львів: Логос, 2021. — 462, [1] с.: іл. — укр.

У контексті етнімічних характеристик розкрито особливості національної ідентифікації галицьких українців у XIX — першій половині XX ст., які віддзеркалювали соціально-політичну й етнокультурну ситуацію в краї. Проаналізовано дискурс щодо вибору назви для означення українського народу в середовищі різних політичних течій, духовенства, наукових кіл, молодіжних товариств тощо. Показано, як зі зростанням національної самосвідомості терміни «русин», «руський», «руський», котрі протягом XIX ст. вживалися стосовно представників українства на галицьких теренах, напередодні та в роки Першої світової війни, а ще більше — української революції 1917 — 1921 рр. поступово витісняються етнонімом «українець», що й стає назвою сучасної української нації. Поступово заміну терміна «русин» відповідником «українець» в означенні українців Галичини допомагають розкрити назви, одержані від інших народів — поляків, німців, євреїв та ін., котрі також населяли цей край.

Шифр НБУВ: ВС68494

2.Ф.486. Українські націоналістичні організації в боротьбі за збереження української освіти у Польщі в 20 — 30 рр. XX ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / С. О. Ільчишин; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню боротьби українських націоналістичних організацій за збереження української освіти у Польщі в 20 — 30 рр. XX ст. в контексті намагань провідних діячів національно-визвольного руху створити й утвердити Українську Самостійну Соборну Державу. Проаналізовано становище освіти у Другій Речі Посполитій та процеси полонізації української освіти. Проаналізовано діяльність українських націоналістичних партій, а також їх молодіжну й освітню політику. Докладно проаналізовано ідеологію освіти у програмних документах ОУН і досліджено початок боротьби ОУН за українську школу у Другій Речі Посполитій у вигляді Шкільної акції ОУН 1933 — 1934 рр. З'ясовано аспекти ставлення молодіжних націоналістичних організацій та українських студентів до Шкільної акції 1933 — 1934 рр. Висвітлено становище дошкільної освіти та боротьбу проти її полонізації.

Шифр НБУВ: РА448470

2.Ф.487. Формування політичної нації у Республіці Казахстан: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.05 / Ш. Н. Рісханов; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корещького. — Київ, 2021. — 20, [1] с. — укр.

Досліджено еволюцію реалізації проекту казахстанської політичної нації після розпаду Радянського Союзу, що мав за мету впорядкування етнодемографічного балансу та консолідацію різних етнічних груп навколо єдиної державної ідеології. Відзначено, що процес націєтворення в Республіці Казахстан характеризується насамперед прагненням органів державної влади спрямувати розвиток етнонаціональної ідентичності казахстанців у бік її гомогенізації. Доведено, що чинник мови мав неоднозначний вплив на динаміку ставлення жителів Республіки Казахстан до ідеї спільної казахстанської ідентичності та ідентифікації себе як членів єдиної політичної нації. З одного боку, ідеологія казахстанського білінгвізму/трилінгвізму подає мовне питання як функціонально пов'язане з проблематикою конкурентоспроможності казахстанської нації у цілому та її окремих складових на світовому і регіональному рівнях, а з іншого — казахська мова утверджується як єдина державна та ідентитет Казахстану. Це вступає у суперечність з одночасним збереженням статусу російської як другої офіційної мови.

Шифр НБУВ: РА450435

Див. також: 2.Т.73, 2.Ч.1051

2.X.488. Інститут інтерпретації (тлумачення) в європейсько-контрактному праві: теоретико-цивілістичні засади: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01, 12.00.03 / О. О. Гайдун; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2021. — 37 с. — укр.

Викладено теоретико-цивілістичні основи, які мають стати фундаментом розробки нової загальної теорії інтерпретації. Запропоновано, що ця теорія буде базовою системою ідей конвергенції приватного права, зокрема європейзації договірному праву. Розроблено теоретичну модель інтерпретаційного права в системі договірному права, зокрема, узагальнено основні компоненти цього правового інституту: інтерпретаційна система, яка базується на одній з трьох «стратегій інтерпретації»: об'єктивізм, суб'єктивізм, холізм; інтерпретаційна ситуація, до складу якої належать: інтерпретаційні відносини; правовий конфлікт інтерпретацій; контекст договірної інтерпретації; метод правового регулювання як системна єдність імперативного, диспозитивного та дискреційного цивілістичних методів при провідній ролі дискреції та аналогії права; система загальних принципів та норм-правил інтерпретації права; правові засоби інтерпретації.

Шифр НБУВ: RA449221

2.X.489. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті», 16 — 17 жовтня 2020 року. Ч. 1 / Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'ячука, «Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті», міжнародна науково-практична конференція. — Б. м., 2020. — 223 с. — укр.

Подано матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 16 — 17 жовтня 2020 р.). Наведено теорію та історію держави і права: історію політичних і правових учень: принципи пропорційності як духовно-ціннісний феномен та його роль у поліцейській діяльності; сервісна модель держави крізь призму духовно-культурних цінностей; проблеми ефективності правового регулювання. Розглянуто деякі види законодавчих обмежень фінансування виборів та виборчих процедур. Зазначено право на свободу світогляду і віросповідання в Україні та європейських державах. Досліджено питання правової культури народних депутатів України як показник конституційно-правового статусу парламентаря. Визначено окремі аспекти конституційного права на працю. Акцентовано увагу на організаційно-правові принципи нотаріальної діяльності незалежної України.

Шифр НБУВ: B358686/1

2.X.490. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті», 16 — 17 жовтня 2020 року. Ч. 2 / Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені Степана Дем'ячука, «Актуальні проблеми юридичної науки та практики в XXI столітті», міжнародна науково-практична конференція. — Б. м., 2020. — 211 с. — укр.

Подано матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 16 — 17 жовтня 2020 р.). Розглянуто питання адміністративного права ш процесу: фінансове право, інформаційне право. Досліджено питання кримінального права та кримінології; кримінально-виконавчому праву. Визначено питання кримінального процесу такриміналістики; судової експертизи; оперативно-розшукової діяльності.

Шифр НБУВ: B358686/2

2.X.491. НКВС — МВС УРСР (1934 — 1954 рр.): структурна побудова та функції (історико-правове дослідження): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. В. Пристайко; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено та проаналізовано основні етапи становлення й розвитку головного карально-репресивного механізму СРСР та УРСР — НКВС — МВС. Виявлено причини та передумови структурно-організаційних процесів у системі НКВС — МВС на різних етапах утвердження й подальшого зміцнення тоталітарного режиму, в умовах Другої Світової війни, на повоєнному етапі відновлення та на першому етапі постсталінської епохи і загальної «десталінізації». Розкрито сукупність чинників, які спричинили багаточисельні перебудови та розгалуження органів НКВС — МВС в Україні, перетворивши його в інструмент проведеної тоталітарної політики.

Шифр НБУВ: RA448273

2.X.492. Правове регулювання фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / М. І. Грабинський; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено аналіз правового регулювання фінансово-кредитних відносин у міжнародному публічному праві. Вперше обґрунтовано необхідність виокремлення фінансово-кредитного інституту міжнародного фінансового права та визначено його місце в системі міжнародного права. Цей інститут визначено як сукупність правових норм, які регулюють фінансово-економічні та грошово-кредитні правовідносини, що виникають між суб'єктами міжнародного публічного (фінансового) права, в основі яких лежить публічний інтерес держави щодо ефективного внутрішнього функціонування економіки. Фінансово-кредитний інститут є самостійним інститутом міжнародного фінансового права, яке є підгалуззю міжнародного економічного права у структурі міжнародного публічного права. З'ясовано, що міжнародний договір наразі є головним джерелом сучасних фінансово-кредитних відносин, акти міжнародних організацій виступають допоміжним джерелом міжнародного економічного права, а їх влучне поєднання можна вважати особливістю міжнародних фінансово-кредитних правовідносин. Виявлено, що, на відміну від національного законодавства, у міжнародному праві немає відмінності щодо вживання термінів «кредит» і «позика». Вперше розмежовано питання суб'єктів міжнародного фінансового права й учасників міжнародних фінансово-кредитних правовідносин. До суб'єктів міжнародного фінансового права віднесено держави, міжнародні міжурядові організації й інші суб'єкти міжнародного права. А до учасників міжнародних фінансово-кредитних правовідносин, залежно від форми закріплення у міжнародних договорах і їх ролі у відносинах, віднесено: Позичальник, Кредитор, Банк, Гарант, Виконавець проєкту та ін. Виявлено особливий порядок укладення та специфічні суттєві умови міжнародних кредитних договорів. Незалежно від кількості та назв міжнародних актів, якщо вони укладені між тими самими суб'єктами, щодо того самого предмету, вони вважатимуться окремими документами одного міжнародного договору.

Шифр НБУВ: RA448867

Див. також: 2.Y.153, 2.X.529, 2.X.735, 2.Ш.1259

Загальна теорія держави та права

2.X.493. Бібліографічний покажчик для написання курсових та наукових робіт з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії держави та права» (для здобувачів вищої освіти юридичного факультету та Навчально-наукового інституту заочного навчання та підвищення кваліфікації) / ред.: Л. Р. Наливайко; упоряд.: І. О. Грицай, О. І. Наливайко, О. С. Чепік-Трегубенко; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 303 с.: табл. — укр.

Бібліографічний покажчик підготовлено на основі матеріалів із теорії держави та права й інших суміжних наук. Наведено понад 3000 бібліографічних джерел. Включено інформацію про нормативно-правові акти з урахуванням останніх законодавчих змін. Зібрано, проаналізовано та систематизовано бібліографічні описи монографій, статей наукових фахових видань, підручників, навчальних посібників, довідкових видань, словників, енциклопедій, дисертацій та авторефератів дисертацій, підготовлених і виданих як в Україні, так і в інших державах. Уміщено видання українською, англійською та російською мовами.

Шифр НБУВ: VA851841

2.X.494. Інституційна характеристика сучасної держави: теоретико-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / С. В. Ковбасюк; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 19 с.: рис. — укр.

Увагу приділено загальнотеоретичному дослідженню особливостей інституційних характеристик сучасної держави як певної цілісності, виокремленої із соціального середовища та організованої як система взаємопов'язаних елементів, орієнтованих на забезпечення належних умов реалізації та захисту прав і свобод. Проаналізовано генезу та методологічні засади інституційного підходу в дослідженні сучасної держави. Визначено інституційні засади системи сучасного суспільства й охарактеризовано інституційний вимір сучасної держави. Одержало загальнотеоретичне обґрунтування положення щодо того, що інституційний підхід зберігає важливе місце не тільки в економічних, але і в сучасних юридичних дослідженнях. Завдяки використанню інституційного підходу стає можливим розкриття особливостей розвитку та

формування ключових соціальних інститутів, а відтак і норм, які створюються для упорядкування відносин у цій сфері. Інституційний світ зі своїми правилами та організаціями, елементами та функціями, розвивається в силу рушійної енергії потреб соціуму, для задоволення і обслуговування яких ці інститути власне і створюються. Обґрунтовано, що формування нової інституційної системи сучасного суспільства призводить до зміни ролі державних інститутів і держави в ній. Сучасна інституційна система характеризується високим ступенем інституційних взаємодій при низькому рівні ієрархізації та різновекторності руху інформації, що призводить до рівномірного розподілу ресурсів і владних повноважень. В інституційній системі сучасної держави формується декілька осередків інституціоналізації, внаслідок чого формується нова конкурентна парадигма розвитку інститутів сучасної держави. Встановлено, що інституціоналізація сучасної держави має вплив на її ефективність за двома напрямками. По-перше, інституціоналізація призводить до упорядкування суспільних відносин взагалі і владних відносин, зокрема. По-друге, інституціоналізація державної влади сприяє встановленню раціонального типу легітимності, що означає усталення якісно нового порядку взаємовідносин між владою і суспільством.

Шифр НБУВ: RA448662

2.X.495. Конституційно-правовий статус церкви в Україні та зарубіжних країнах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Т. В. Павроз; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню конституційно-правового статусу церкви в Україні й іноземних країнах. Розглянуто доктрину, генезу та правову регламентацію статусу церкви в Україні та зарубіжних країнах, висвітлено методологію дослідження, поняття та елементи конституційно-правового статусу церкви в нашій державі, проаналізовано конституційно-правовий статус церкви в інших країнах на підставі приналежності їх до загального, континентального і традиційного права. Сформульовано визначення конституційно-правового статусу церкви, обґрунтовано його юридичну конструкцію. Досліджено чинне законодавство України, що закріплює конституційно-правовий статус церкви. Аргументовано, що деякі норми, які регламентують конституційно-правовий статус церкви в Україні, містять певні недоліки, у зв'язку з чим запропоновано зміни до законодавства в цій сфері з метою його вдосконалення.

Шифр НБУВ: RA445791

2.X.496. Поняття і правова природа принципу заборони зловживання правом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Н. Л. Буроменська; ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Обґрунтовано позицію щодо зловживання правом як протиправної дії, оскільки норма права реалізується всупереч її призначенню та з метою досягнення неправомірного результату, що зазвичай супроводжується завданням шкоди правам та інтересам іншої особи або суспільства. У такому контексті зловживання особою своїми правами полягає у корисливому, недобросовісному використанні права без дотримання принципів права, зокрема принципу добросовісності, розумності, верховенства права, заборони зловживання правом. Доведено, що до зловживання правом призводять недосконалість законодавства, низька правова культура та домінування принципу верховенства закону над принципом верховенства права. Наголошено на системному характері шкідливих наслідків зловживання правом, що завдають шкоди ролі права як суспільного регулятора взагалі. Висловлено думку, що основним способом недопущення зловживання правом є неухильне дотримання принципів права як основи будь-якого правотворення, правореалізації та панування права. Встановлено основні ознаки принципу заборони зловживання правом та сформульовано його визначення. Визначено основні ознаки конституційних засад принципу заборони зловживання правом. Наголошено, що найважливішим способом протидії зловживання правом має бути закріплення відповідної норми в Конституції України та актах галузевого законодавства, а також дотримання загального принципу заборони зловживання правом суб'єктами права. Запропоновано низку змін до актів законодавства з метою запобігання зловживанню правом. Досліджено практику ЄСПЛ та Суду ЄС щодо зловживання правом і визначено значення такої практики для розвитку українського законодавства.

Шифр НБУВ: RA448190

2.X.497. Правове буття як онтологічна основа праворозуміння (історико-теоретичне дослідження): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Ю. В. Гоцуляк; Інститут законодавства Верховної Ради України. — Київ, 2020. — 39 с. — укр.

Наведено результати першого в Україні комплексного дослідження, у якому на основі комплексного загально-теоретичного аналізу категорії правового буття обґрунтовано нові доктринально-правові положення щодо його змісту та структури, запропоновано онтологічний підхід до праворозуміння. Обґрунтовано, що правове буття — це підстава існування правової реальності, що розгортається через постійну присутність впорядкування і його атрибутів у феноменальному світі. Акцентовано, що будь-яке праворозуміння має починатися з правового буття як найзагальнішої категорії правового мислення. Оскільки право охоп-

лює своїм змістом всі впорядкувальні процеси — воно має певним чином розгортатися через зміст і спосіб, чим є атрибут і модус.

Шифр НБУВ: RA445716

Див. також: 2.X.832

Історія держави та права

2.X.498. Політико-правова доктрина Хрестоносного руху доби Середньовіччя: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Д. Є. Забзалюк; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 40 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню політико-правової доктрини Хрестоносного руху доби Середньовіччя в контексті аналізу її теоретико-методологічних та історико-правових детермінантів становлення та розвитку на основі розробленої авторської концепції її доктринальних засад. Проаналізовано місце та роль Хрестоносного руху в системі державно-правових регуляторів суспільно-політичного життя християнського світу в добу Середньовіччя, досліджено ідейні засади та доктринальні особливості Хрестоносного руху в теологічній та політико-правовій думці Середньовіччя та значення Хрестоносного руху для суспільно-політичного та державно-правового розвитку Європи. Виокремлено концептуальні засади формування політико-правової доктрини Хрестоносного руху доби Середньовіччя в контексті яких досліджено вплив Хрестоносного руху на розвиток канонічного права та юридичної науки, головні чинники Папської реформації в добу Середньовіччя та історико-правові засади становлення духовно-лицарських орденів. Відображено значення політико-правової доктрини Хрестоносного руху для розвитку етнічних українських земель. З'ясовано роль християнства та вплив католицизму на державотворчі процеси Київської Русі та Галицько-Волинської держави, а також політико-правові аспекти європейської інтеграції Київської Русі та Галицько-Волинської держави в період Хрестоносного руху.

Шифр НБУВ: RA448483

2.X.499. Становлення правової традиції релігійної толерантності у федеративних державах Європи (V ст. до н. е. — XVII ст.): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Ю. В. Цветкова; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — Київ, 2021. — 32 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню проблематики, пов'язаної з енезою, розвитком і трансформацією правової традиції релігійної толерантності у федеративних державах Європи доби Античності, Середньовіччя та Раннього Модерного періоду. Розроблено концепцію правової традиції релігійної толерантності як об'єктивного, неперервного і спадкоємного процесу в європейському просторі правового спілкування у визначених просторових, хронологічних межах та у зв'язку з формуванням принципів федералізму в західній традиції права. Визначено зміст, природу та телеологію правової традиції релігійної толерантності в процесі її становлення. Увагу приділено формуванню модерних моделей взаємовідносин держави і релігійних організацій та їх відмінності в західно- та східноєвропейських державах.

Шифр НБУВ: RA448141

Історія держави та права України

2.X.500. Державницька теорія місцевого самоврядування у правовій доктрині XIX — XXI ст.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Л. С. Говоруха; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено виявленню суті державницької теорії місцевого самоврядування, основних причин та умов її формування, різновидів і тенденцій розвитку, а також можливостей практичного застосування у процесі здійснення реформи територіальної організації публічної влади та місцевого самоврядування в Україні. Розкрито витоки державницької теорії місцевого самоврядування та її обґрунтування у західноєвропейській правовій доктрині XIX ст. Визначено роль і місце цієї теорії у вітчизняній політико-правовій науці та практиці XIX — початку XX ст. Висвітлено відображення державницької теорії місцевого самоврядування у міжнародно-правових актах і зарубіжному законодавстві, розкрито її прояви у пострадянській правовій доктрині.

Шифр НБУВ: RA450418

2.X.501. Конституційно-правові засади створення й функціонування органів державної влади та управління радянської України в 1920-х — першій половині 1930-х років: монографія / О. С. Дудченко; ред.: Г. В. Лаврик; Ніжинський дер. ун-т імені Миколи Гоголя. — Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. — 405 с. — Бібліогр.: с. 354-405. — укр.

Викладено результати комплексного дослідження конституційно-правових засад створення та функціонування органів

державної влади й управління радянської України в 1920-х — першій половині 1930-х рр. На підставі аналізу сучасних методологічних підходів, архівних матеріалів розкрито особливості формування органів державної влади й управління відповідно до Конституції УСРР 1919 р., Конституції УСРР 1919 р. в редакції 1925 р. і Конституції УСРР 1929 р., зокрема Всеукраїнського з'їзду рад, Всеукраїнського центрального виконавчого комітету, Ради народних комісарів УСРР, а також народних комісаріатів і місцевих органів радянської влади. Охарактеризовано законодавчу діяльність вищих органів державної влади й управління радянської України в 1920-х — першій половині 1930-х рр. Досліджено структуру, форми та методи їх функціонування.

Шифр НБУВ: ВА852531

2.X.502. Місцеві судові установи, адвокатура та нотаріат в системі апарату влади Райхскомісаріату «Україна» та військової зони окупації (1941П1944 рр.): автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / А. О. Іваненко; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди. — Переяслав, 2020. — 40 с. — укр.

Досліджено гітлерівську окупаційну політику, яка проводилася на теренах Райхскомісаріату «Україна» та військової зони в 1941 — 1944 рр. Робота базується на аналізі оригінальних архівних джерел, більшість яких вперше введено до наукового обігу. На основі системного аналізу широкого корпусу архівних джерел, опублікованих документів, вітчизняної та зарубіжної наукової літератури вперше здійснено комплексне дослідження функціонування судових установ, адвокатури та нотаріату в РКУ та ВЗО в 1941 — 1944 рр. Визначено заходи керівництва Німеччини, здійснені для запровадження «нового порядку» в Україні, ідентифіковано систему органів та установ, уповноважених на реалізацію мети та завдань нацистської окупаційної політики на теренах РКУ та ВЗО, встановлено органи влади, уповноважені на організацію юридичних форм і засобів дотримання місцевим населенням правомірної поведінки в період запровадження нацистського окупаційного режиму. Охарактеризовано нормативно-правову базу, на основі якої врегульовувалася сфера кримінальних, цивільних і сімейних правовідносин місцевого населення, окреслено основні закономірності створення й практичної роботи місцевих цивільних та кримінальних судів. Розкрито особливості створення та функціонування установ нотаріату й адвокатури. Визначено можливості місцевого населення щодо судового захисту цивільних прав та інтересів. Виявлено особливості кримінального судочинства в РКУ та ВЗО. Створено узагальнювальний соціально-професійний образ працівників окупаційної юридичної сфери та визначено мотиви їх співпраці із гітлерівцями. Простежено долю працівників юридичної сфери після повернення радянської влади.

Шифр НБУВ: РА448028

2.X.503. Становлення і розвиток законодавства про злочини проти моралі на українських землях (IX ст. — 1917 р.): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. О. Громовий; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено історико-правовий аналіз процесу становлення та розвитку законодавства про злочини проти моралі на українських землях (IX ст. — 1917 р.) і практики його застосування. Виявлено закономірності й особливості розвитку законодавства про злочини проти моралі на українських землях. Установлено, що поняття та зміст системи злочинів проти моралі набули свого розуміння у примітивному вигляді ще в додержавний період. Зроблено висновок, що важливу роль у житті суспільства відіграла правова регламентація злочинів проти моралі за доби Київської Русі. Проаналізовано основні кримінальні санкції за злочини проти моралі за козацько-гетьманської доби. В основному ці санкції регламентувалися нормами звичаєвого права. Особливого застосування ці санкції отримали на Запорізькій Січі. Досить детальній регламентації підлягає система злочинів проти моралі за нормами «Прав, за якими судиться малоросійський народ» 1743 р. При цьому цей документ містив досить велику кількість складів злочинів проти моралі та передбачав сувору систему покарань як для жінок, так і для чоловіків, які вчинили злочин. Охарактеризовано розвиток законодавства, яке стосувалося злочинів проти моралі та було врегульовано у кримінальному законодавстві на українських землях у складі Російської імперії в XIX ст. Здійснено аналіз нормативної регламентації системи злочинів проти моралі у кримінальному законодавстві Австрійської (Австро-Угорської) імперії на українських землях.

Шифр НБУВ: РА450353

Держава та право України

2.X.504. 77-ма студентська науково-технічна конференція. Секція права та психології. 15 жовтня — 8 листопада 2019: зб. тез доп. / ред.: В. Л. Оргинський, Т. З. Герасимів, М. М. Сірант, І. Ю. Хомишин, С. С. Сливка, В. Б. Ковальчук, О. М. Гумін, В. С. Макаруч, І. О. Личенко,

Н. П. Бортник, О. Д. Кузнецова, Ю. М. Козловський, І. І. Сняданко; упоряд.: М. М. Маськовіта; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2019. — 207 с. — укр.

Досліджено правовий статус жінки відповідно до положень Ісламу. Розглянуто юридичні гарантії охорони та захисту права на доступ до публічної інформації. Увагу приділено теоретико-правовим характеристикам зовнішніх функцій держави. Охарактеризовано соціально-правові погляди Михайла Грушевського. Висвітлено поняття та принципи правничої деонтології як філософсько-правової науки. Наведено загальну характеристику публічного управління та адміністрування. Досліджено правове регулювання електронних грошей в Україні. Висвітлено деякі недосконалості механізму доступу до публічної інформації та наведено пропозиції їх вирішення. Розкрито роль нотаріуса у посвідченні та державній реєстрації договору купівлі-продажу квартири. Розглянуто особливості застосування позовної давності в сімейно-правових спорах.

Шифр НБУВ: СО37800

2.X.505. Законодавче забезпечення адміністративно-правових режимів / О. А. Гусар, О. П. Мандрика, М. І. Рустамова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 67-74. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — на підставі чинного законодавства та джерел здійснити дослідження законодавчого забезпечення адміністративно-правових режимів. Використано загальнонауковий метод (аналіз та синтез), системний, логіко-юридичний, формально-юридичний, метод групування та системно-структурний підхід, логічний. Вказано наявні недоліки в законодавчому забезпеченні адміністративно-правових режимів. Стан законодавчого забезпечення адміністративно-правових режимів.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.506. Індивідуальне правове регулювання в контексті правової реформи / Л. О. Шапенко, І. С. Мельничук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 60-66. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета дослідження — визначення змісту поняття індивідуального правового регулювання в контексті сучасних тенденцій розвитку правової системи України, а також його ролі та значення в механізмі правового регулювання. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та спеціально юридичні методи пізнання, за допомогою яких вивчено наукові підходи та доктринальні позиції розуміння індивідуального правового регулювання, зокрема сутності його соціально-управлінської природи функціонування. Вихідним принципом запропонованої наукової роботи є розробка теоретичних положень, що визначають особливості індивідуально-правового регулювання, пов'язаного з дією певного механізму, що поєднує в собі усі юридичні засоби та за допомогою індивідуального веління регулює певні казуально-регламентовані суспільні відносини. В сучасних умовах трансформації суспільних відносин та здійснення правової реформи в Україні індивідуальне правове регулювання набуває все більшого значення, яке полягає у забезпеченні вирішення конкретних життєвих правових ситуацій та задоволення інтересів конкретних суб'єктів. А це, в свою чергу, актуалізує потребу постійного вирішення наукових завдань, пов'язаних з індивідуальним правовим регулюванням, що матиме теоретичну та практичну цінність для усієї системи юридичних наук.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.507. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Правове регулювання суспільних відносин: перспективні напрями на шляху до сталого розвитку», 9 — 10 жовтня 2020 р.: [збірник] / Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Київ: Гельветика, 2020. — 115 с. — укр.

Представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію. Розкрито теоретико-правовий контекст поняття «інформаційне суспільство». Досліджено сучасний стан взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства. Встановлено роль Європейського суду з прав людини у механізмі захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина. Розглянуто питання про суб'єктний склад правовідносин у сфері інформаційних комунікацій. Викладено деякі аспекти правового статусу офшорних трастів. Показано особливості правового режиму вторинних ресурсів у сфері енергетики. Надано теоретико-правовий аналіз поняття та видів способів альтернативного врегулювання спорів. Описано особливості проведення процедури реорганізації товариства з обмеженою відповідальністю. Висвітлено деякі аспекти організаційно-правових і договірних відносин з постачання природного газу на роздрібному ринку. Розкрито поняття дефініції платежу як правової категорії. Запропоновано економіко-правове регулювання екологічних відносин на шляху до сталого розвитку. Визначено суть суспільно корисних робіт в системі адміністративних стягнень. Наведено елементи правового статусу працівника Національної поліції. Викладено актуальні питання самопредставництва суб'єкта владних повноважень у адміністративних судах. Розглянуто питання фінансування судових

органів влади та виконання судових рішень. Висвітлено актуальні питання кримінального права, кримінально-виконавчого права, кримінології, кримінального процесу та криміналістики, а також міжнародного публічного та приватного права.

Шифр НБУВ: ВА852375

2.Х.508. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Правові засади суверенного розвитку України в сучасних умовах», 27 — 28 листопада 2020 р.: [збірник] / Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Київ: Гельветика, 2020. — 199 с. — укр.

Розглянуто закон як спосіб закріплення справедливого та несправедливого. Визначено місце закону в сучасній правовій системі. Розкрито поняття справедливості в сучасній юриспруденції. Увагу приділено забезпеченню верховенства закону в процесі систематизації законодавства. Розглянуто суб'єктивний елемент структури правовідносин і його вплив на суверенний розвиток держави. Розкрито роль позитивізму в юридичній практичній діяльності. Розглянуто також електронні засоби масової інформації як невід'ємну складову державотворчого процесу сучасної України. Визначено ефективність участі прокурора в цивільному судочинстві в аспекті представництва інтересів держави. Акцентовано увагу на політико-правових засобах ідентифікації, запобіганні та протидії корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування. Окреслено пріоритетні напрями розвитку політики захисту прав споживачів в Україні та ЄС. Описано особливості інституту окремого проживання подружжя у сучасному сімейному праві України. Висвітлено питання адаптації антимонаopolного законодавства України до конкурентного права ЄС.

Шифр НБУВ: ВА852080

2.Х.509. Матеріали науково-практичної конференції «Пріоритетні напрями реформування сучасного законодавства», 19 — 20 лютого 2021 р.: [збірник]. — Харків: Молодий вчений, 2021. — 99 с. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Розглянуто загальні питання історії та теорії держави та права, екологічного, земельного, аграрного права, цивільного права та процесу, права інтелектуальної власності, трудового права, права соціального забезпечення, адміністративного права та процесу, фінансового й інформаційного права, кримінального, кримінально-виконавчого права, кримінології та інше. Викладено доктрину судового прецеденту та виявлено зростання ролі судового прецеденту в судовій практиці. Одержано підстави вважати, що судовий прецедент став джерелом права для судів України. Увагу приділено особливостям переходу права власності на земельні ділянки під забудовами придбаними у власність. Висвітлено деякі процеси спадкування. Окреслено проблеми забезпечення права людини на соціальний захист в Україні. Встановлено організаційно-правові заходи запровадження електронного документу в державних установах. Розкрито проблеми правового регулювання режиму надзвичайного стану в умовах пандемії.

Шифр НБУВ: ВА852376

2.Х.510. Методика скорочення часових витрат на засвоєння вимог нормативно-правових актів / С. М. Новічонок, О. А. Усачова, О. В. Бабіч, О. О. Савченко, І. О. Солдатенко, П. В. Беляєв // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 144-153. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Запропоновано методику скорочення часових витрат на засвоєння вимог нормативних документів у предметній галузі. Мета дослідження — розробка такого способу автоматизації аналізу нормативних документів, який надав би змогу на основі порівняння з певним еталоном визначити ранг окремого документу в множині документів. Запропоновано критерії повноти вихідного переліку документів, а також показники, які надають можливість попередньо, без перерахунку, оцінити передбачуване застосування окремого документу. Наведено послідовність складання вихідного пулу достатнього обсягу, за допомогою сайту Верховної Ради України. Придатність розглянутої методики було підтверджено збігом рангів наданих розглянутим документам експертами з рангами, наданими програмним забезпеченням.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Х.511. Наукова спадщина П. О. Недбайла: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. Г. Доротнок; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Комплексно та ґрунтовно досліджено теоретико-правові засади науково-правових поглядів П. О. Недбайла. Проаналізовано історичний внесок П. О. Недбайла в розвиток правової думки та юридичної доктрини в Україні. З'ясовано основні періоди науково-практичної діяльності вченого. Здійснено характеристику особливостей поглядів П. О. Недбайла щодо права та моралі, а також виокремлено спільні та відмінні риси цих правових категорій. Визначено юридичну позицію дослідника щодо правових норм. Установлено суть ідеї П. О. Недбайла про підвищення ролі юридичної науки в розвитку законодавства. Досліджено основні проблеми теорії держави і права в поглядах вченого. Розкрито й проаналізовано ідеї П. О. Недбайла щодо вдосконалення науки теорії держави і права в контексті сучасних реалій, проведено їх порівняльно-правовий аналіз з радянськими та су-

часними науковцями. Здійснено загальнотеоретичну характеристику діяльності П. О. Недбайла під час постійного представництва ним УРСР в Комісії ООН з прав людини у 1958 — 1971 рр. Сформульовано перелік проблем міжнародного захисту прав людини у працях П. О. Недбайла.

Шифр НБУВ: РА448539

2.Х.512. Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 26 — 27 лют. 2021 р.: [зб.] / Міжнародний гуманітарний університет, «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті», міжнародна науково-практична конференція. — Одеса: Гельветика, 2021. — 191 с. — укр.

Подано тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників міжнародної науково-практичної конференції «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті», що відбулася у м. Одесі 26 — 27 лютого 2021 р. в Міжнародному гуманітарному університеті. Розглянуто правове становище етносів південно-західних українських земель у складі Речі Посполитої. Визначено конституційно-правові засади функціонування Всеукраїнського центрального виконавчого комітету в другій половині 1920-х рр. Визначено теоретико-правові засади електронного парламенту. Наведено поняття позитивної юридичної відповідальності. Зазначено проблеми протидії адміністративним правопорушенням у сфері публічної безпеки та порядку. Наведено проблеми виділення кримінального проступку як окремого виду правопорушення.

Шифр НБУВ: ВА852365

2.Х.513. Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку: монографія / Р. О. Стефанчук, О. В. Петришин, В. Я. Тацій, О. М. Бандурка, О. В. Скрипнюк, А. Р. Крусян, Н. М. Оніщенко, Д. В. Лук'янов, Л. Р. Налівайко, І. О. Гришай, С. І. Максимов, Н. І. Сатохіна, Ю. Г. Барабаш, Л. І. Летяничин, О. І. Зозуля, П. М. Рабінович, С. П. Рабінович, С. П. Добрянський, О. З. Панкєвич, Р. Б. Тополевський, І. І. Бродова, С. Г. Серьогіна, О. О. Петришин, О. В. Щербанюк, Т. М. Слїнько, В. М. Гребенюк, В. Г. Пилипчук, І. М. Доронін, О. М. Бухачевич, Л. Ф. Компанцева, С. С. Кудінов, В. М. Брижко, О. О. Золотар, Ю. П. Битяк, Д. В. Лученко, А. О. Селіванов, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, О. Р. Радішевська, Є. А. Гетьман, С. Г. Стеценко, М. І. Смокович, О. П. Орлюк, Н. М. Мироненко, Н. С. Кузнєцова, А. С. Довгерт, О. О. Кот, А. Б. Гриняк, О. В. Кохановська, В. І. Борисова, В. Л. Яроцький, С. О. Погрібний, А. П. Гетьман, В. І. Андрєйцев, Г. І. Балюк, В. В. Костицький, Н. Р. Малишева, М. В. Краснова, В. В. Носік, Ю. В. Баулін, О. В. Капліна, В. Т. Нор, А. Х. Степанюк, І. С. Яковель, К. А. Автухов, В. І. Шакун, О. М. Костенко, Б. М. Головікін, С. М. Гусаров, Л. М. Москвич, В. А. Журавель, Н. Ю. Шепітько; ред.: О. В. Петришин, В. А. Журавель, В. С. Кузнєцова, Ю. Г. Барабаш, Ю. В. Баулін, Ю. П. Битяк, А. П. Гетьман, В. В. Носік, В. Г. Пилипчук, С. Г. Серьогіна, В. Я. Тацій; Національна академія правових наук України. — Харків: Право, 2021. — 678 с. — укр.

Розглянуто генезу та сучасний стан правової науки України, виклики, перспективи подальшого розвитку й еволюції наукових досліджень у галузі держави та права в контексті сучасних світових тенденцій і євроінтеграційних процесів. Окреслено проблеми формування державності та правової системи України. Висвітлено особливості гендерної політики України в системі детермінант демократизації суспільства. Визначено пріоритетні напрями розвитку українського конституціоналізму за роки незалежності. Увагу приділено реформі місцевого самоврядування в контексті об'єднання громад (на прикладі України та країн Балтії). Досліджено проблеми правового забезпечення національної безпеки й оборони в контексті глобалізації та цифрової трансформації. Розглянуто питання адміністративно-правових перетворень, розробки сучасних вітчизняних цивільно-екологічної та кримінально-правової доктрин. Розкрито вплив кримінально-правових наук на розвиток законодавства у сфері кримінальної юстиції та практики його застосування.

Шифр НБУВ: ВС68442

2.Х.514. Превентивний механізм сучасного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Ю. Д. Батан; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено превентивний механізм сучасного права, з'ясовано його ознаки та складники, а також напрацьовано запобіжно-спрямовані зміни до правових актів. Проведено комплексний аналіз історіографії юридичної превенції. Розкрито методологічні засади дослідження превентивного механізму сучасного права. Здійснено поділ превентивного механізму сучасного права. Досліджено телеологічний і нормативний елементи превентивного механізму сучасного права. Обґрунтовано нецільність ухвалення окремого Закону України «Про профілактику правопорушень» або аналогічного до нього законодавчого акта, що б мав на меті врегулювати засади профілактики правопорушень (злочинів, злочинності тощо). Окреслено суб'єктивний елемент превентивного механізму сучасного права. Обґрунтовано концепцію верховенства права як основу превенції порушень

прав людини. Досліджено концепцію стабільності законодавства як складник верховенства права та запобіжник порушень прав людини. Виявлено сучасні проблеми ефективності превентивного механізму сучасного права.

Шифр НБУВ: RA450352

2.X.515. Процедура реформування юридичних наук в Україні та країнах ЄС: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 21 трав. 2021 р. / ред.: О. Соловей, В. Галушко, І. Маліновська, В. Бондар; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. — 203 с. — укр.

Висвітлено особливості складання адміністративних матеріалів за фактами домашнього насильства. Досліджено проблеми реформування служби дільничних офіцерів поліції. Охарактеризовано організаційні засади поліцейської діяльності у сфері забезпечення публічної безпеки. Розглянуто домашнє насильство як детермінанта торгівлі людьми. Проаналізовано особливості цивільно-правового договору за законодавством країн континентальної системи права. Висвітлено деякі законодавчі аспекти процедури банкрутства. Досліджено соціально-правові наслідки міграційної кризи в країнах ЄС. Розглянуто новачку як підставу припинення зобов'язання. Досліджено правові аспекти пенсійного забезпечення в Україні. Проаналізовано генезис національного законодавства щодо правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством.

Шифр НБУВ: BA852235

2.X.516. ІХ наукові читання, присвячені пам'яті Володимира Михайловича Корецького: зб. наук. пр. / ред.: Ю. Л. Бошицький, Ю. С. Шемшученко, О. В. Чернецька, В. О. Євдокимов, В. Н. Денисов, Г. П. Левківська; НАН України, Київський ун-т права, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Союз юристів України. — Київ. — Львів: Захід-укр. консалтинг центр, 2016. — 529 с. — укр.

Викладено результати досліджень у сфері історії та теорії держави і права, міжнародного права, міжнародного приватного права, порівняльного праваознавства. Розкрито теоретико-методологічну суть поняття «війна» як категорії права міжнародної безпеки. Розглянуто порядок і форми вираження згоди на обов'язковість міжнародного договору України (1918 — 1920 рр.). Подано інформацію щодо захисту реалізації права на мирні зібрання в порядку адміністративного судочинства. Увагу приділено порушенню прав на торговельні марки шляхом використання позначень у банерній рекламі та рекламних посиланнях, а також відповідальності за них. Проведено порівняльний аналіз способів імплементації міжнародного права в деяких правових системах. Розглянуто міжнародно-правовий механізм забезпечення права на пересування у європейському регіоні. Досліджено проблеми співвідношення права біоетики та міжнародного медичного права. Визначено роль органів міжнародної юстиції в боротьбі з міжнародним тероризмом. Окреслено перспективи впровадження медіації в господарському судочинстві України. Розглянуто проблему інформаційної безпеки дітей у сучасному медіапросторі. Увагу приділено суспільній небезпечності тероризму та правам людини в сучасному світі.

Шифр НБУВ: BA850326

Державне (конституційне) право

2.X.517. Вибірчі системи: порівняльно-правове дослідження: монографія / Б. С. Мохончук; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків: Юрайт, 2021. — 304 с. — Бібліогр.: с. 261-292. — укр.

Здійснено порівняльно-правове дослідження виборчих систем. Розкрито поняття, ознаки та системоутворюючі елементи виборчої системи. Проаналізовано визначення категорії виборча система, а також підходи до розуміння виборчої системи та її зв'язок з концепцією демократії. Розглянуто міжнародні стандарти щодо процесу виборчої інженерії, практику Європейського суду з прав людини, положення міжнародних договорів та актів «м'якого» права. Здійснено характеристику елементів виборчої системи: структури виборчого округу, виборчої формули, структури виборчого бюлетеня та факультативних елементів (тендерні квоти, виборчі бар'єри та вимоги легальності). Продемонстровано генезис виборчих систем в Україні. Запропоновано критерії проектування виборчих систем та досліджено їх вплив на суспільні відносини. Розкрито питання меж політичної доцільності та конституційного контролю за процесом виборчої інженерії. Здійснено правовий аналіз Виборчого кодексу України, а також особливостей забезпечення тендерно збалансованого представництва. Надано пропозиції щодо вдосконалення конституційного та законодавчого регулювання питань виборчої інженерії в Україні щодо парламентських, президентських та місцевих виборів.

Шифр НБУВ: BA852683

2.X.518. Децентралізація публічної влади в правовій теорії та державотворчій практиці: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. В. Ременяк; «Львівська політехніка», Нац. ун-т. — Львів, 2020. — 21 с. — укр.

Проведено комплексне теоретичне дослідження децентралізації публічної влади в правовій теорії та державотворчій практиці. Проаналізовано генезу ідеї децентралізації в світовій політико-правовій думці та державотворчій практиці. Досліджено суть децентралізації та особливості її визначення в теорії держави та права. З'ясовано історіографію та методологію дослідження децентралізації публічної влади. На основі досвіду європейських демократій узагальнено основні сучасні концепції децентралізації влади. Визначено особливості та моделі децентралізації публічної влади в унітарній державі, а також співвідношення явищ децентралізації та федералізації. Проаналізовано вплив глобалізації як правового явища на децентралізацію публічної влади в державі. Узагальнено особливості децентралізації влади в умовах демократичної трансформації. Комплексно проаналізовано нормативно-правову базу реформи децентралізації в Україні та процес реформування місцевого самоврядування як напрям децентралізації публічної влади. Вказано на проблеми проведення конституційної реформи щодо децентралізації влади в Україні та можливості удосконалення процесу передачі функцій і повноважень від центральних органів влади до місцевих.

Шифр НБУВ: RA445458

2.X.519. Конституційний процес у сучасній Україні: теоретичні основи і правова практика: монографія / А. А. Яковлев. — Харків: Право, 2020. — 350, [1] с. — Бібліогр.: с. 323-[351]. — укр.

Досліджено теоретичні та методологічні засади конституційного процесу в Україні. Розглянуто конституційний процес у сучасній науці конституційного права як фактор демократизації держави. Ретроспективно вивчено конституційний процес в Україні XX — поч. XXI ст. Розглянуто конституційні акти радянського періоду та незалежної України. Конституційний процес висвітлено крізь призму трансформації інститутів державної влади та місцевого самоврядування. Проаналізовано розвиток парламентаризму, реформування системи виконавчої влади. Висвітлено конституційно-правові аспекти розвитку інституту глави держави. Розкрито особливості модернізації системи судових і правоохоронних органів, удосконалення конституційно-правових основ місцевого самоврядування. Розглянуто проблеми стабільності конституційного законодавства та вплив євроатлантичної інтеграції України на конституційний процес.

Шифр НБУВ: BA852145

2.X.520. Конституційно-правові основи взаємодії Верховної Ради України та Конституційного Суду України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / С. Д. Богданова; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Проведено комплексний аналіз проблематики конституційно-правових засад взаємодії Верховної Ради України та Конституційного Суду України. З'ясовано суть взаємодії Верховної Ради України та Конституційного Суду України, охарактеризовано її ознаки. Досліджено юридичні факти, що впливають на зміст такої взаємодії. Окреслено специфіку конституційно-правового регулювання взаємодії Верховної Ради України та Конституційного Суду України, виявлено особливості реалізації даної взаємодії. Проаналізовано роль представника Верховної Ради України у Конституційному Суді України у процесі взаємодії. Увагу приділено вивченню зарубіжного досвіду правового регулювання взаємодії парламентів та органів конституційної юрисдикції і можливостей його використання в Україні. Визначено напрями вдосконалення конституційно-правового регулювання взаємодії Верховної Ради України та Конституційного Суду України з урахуванням конституційної і судової реформи в Україні.

Шифр НБУВ: RA448303

2.X.521. Парламентський контроль в умовах децентралізації державної влади та цифрової трансформації в Україні: стан і проблеми: матеріали Першої всеукр. наук.-практ. конф., 30 берез. 2021 р.: [зб. доп.] / упоряд.: В. М. Фурашев, С. О. Дорогих; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: Фенікс, 2021. — 158 с. — укр.

Збірник містить матеріали щодо актуальних проблем і пріоритетів розвитку парламентського контролю, складових електронного парламенту, стану та невирішених питань децентралізації державної влади, напрямів, здобутків і проблем цифрової трансформації. Звернено увагу на інформаційне та правове моделювання удосконалення парламентської діяльності, перспективні напрями розвитку систем і технологій у сфері здійснення парламентського контролю. Розглянуто парламентський контроль як основу демократичного цивільного контролю за сектором безпеки і оборони України.

Шифр НБУВ: BA851671

2.X.522. Правові засади організації та діяльності національних адміністративно-територіальних одиниць в Українській РСР у 1920 — 1930-х рр.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Н. О. Кузьменко; Інститут законодавства Верховної Ради України. — Київ, 2020. — 21 с. — укр.

Комплексно проаналізовано правові засади організації та діяльності національних адміністративно-територіальних одиниць в Українській РСР у 1920 — 1930-х рр. Розглянуто передумови утворення в Україні національних адміністративно-територіальних одиниць. Проаналізовано організаційно-правове забезпечення процесу національного адміністративно-територіального будівництва в УРСР. Досліджено особливості правового регулювання соціально-економічного та соціально-культурного розвитку національних районів та сільрад у різні періоди їх існування.

Шифр НБУВ: РА448765

2.X.523. Правозахисна функція судової влади в умовах конституційної реформи в сучасній Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / С. З. Чорна; Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 24 с. — укр.

Здійснено цілісний конституційно-правовий аналіз правової природи та сутності судової влади, основним структуроутворюючим і функціональним принципом організації якої запропоновано розглядати принцип поділу державної влади. В конституційній системі розподілу влади судова влада є самостійною і незалежною гілкою державної влади, що покликана служити суспільству та здійснювати правосуддя, вирішувати в судовому порядку правові спори та конфлікти. Судова влада визначає межі розсуду інших гілок державної влади, є правообмежувальним чинником у діяльності законодавчої, виконавчої влади та Глави держави. Відтак її роль у механізмі поділу влади полягає у стримуванні інших гілок державної влади від порушень конституційної законності, а також захисті прав і свобод людини та громадянина в державі. Запропоновано авторське визначення судової влади як самостійного виду державної влади, що має виключну компетенцію розглядати юридично значимі справи, вирішувати спори та конфлікти в суспільстві шляхом здійснення правосуддя, що реалізується судами в порядку, визначеному чинним законодавством з метою захисту прав, свобод і законних інтересів людини. Доведено, що правозахисна функція судової влади є самостійною функцією, що здійснюється у випадку порушення прав, свобод і законних інтересів людини. Систему засобів здійснення правозахисної функції судової влади розглянуто в широкому і вузькому розумінні. У широкому — до таких засобів віднесено: засоби нормативно-правового забезпечення реалізації конституційного права на судовий захист; засоби контролю за дотриманням всіма суб'єктами, що беруть участь у реалізації конституційного права на судовий захист, положень нормативно-правових актів у вказаній сфері реалізації; засоби контролю за дотриманням суб'єктами, діяльність яких направлена на реалізацію конституційного права на судовий захист, встановлених державою правил їх реалізації. Вузьке розуміння включає засоби: зовнішньоорганізаційну діяльність реалізації права на судовий захист; внутрішньоорганізаційну діяльність у сфері судоустрою; відповідальність як засіб забезпечення конституційного права людини на судовий захист. Запропоновано визначення поняття судового права як самостійної галузі матеріального публічного права в національній правовій системі, що представляє собою сукупність юридичних норм, що має власний предмет правового регулювання, особливий метод правового регулювання, принципи правового регулювання, та заслуговує на прийняття власного кодифікованого джерела права.

Шифр НБУВ: РА448663

2.X.524. Рецепція у конституційному праві: досвід компаративного аналізу: монографія / Н. В. Верлос; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 358, [5] с.: іл. — укр.

Увагу приділено компаративному аналізу рецепції як конституційно-правового феномену та процесу, як необхідної складової сучасного етапу конституційної модернізації в Україні. Висвітлено доктринальні підходи до визначення рецепції як конституційно-правового феномену, відмежування її від споріднених правових категорій. Розкрито поняття рецепції в конституційному праві, відмежування від споріднених та суміжних правових категорій, здійснено комплексну класифікацію за різними критеріями. Досліджено вплив рецепції на інституційний дизайн конституційної моделі організації публічної влади та вітчизняної доктрини прав людини. Проаналізовано такі негативні наслідки рецепції, як дисгармонізація, конституційно-правова мутація, декультурація, англіяція, конституційна комплікація.

Шифр НБУВ: ВА852110

2.X.525. Самоврядування у містах України та Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії: конституційно-порівняльний аналіз: монографія / В. Р. Нестор. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 386 с. — Бібліогр.: с. 350-386. — укр.

Праналізовано український та британський досвід міського самоврядування у цілому та за кожною з організаційних форм. Увагу приділено теоретичним напрацюванням у цій сфері та практичному досвіду муніципальних органів.

Шифр НБУВ: ВА852114

2.X.526. Унітаризм як принцип конституційного ладу України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / О. Ю. Курцев; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено зміст та основні ознаки унітаризму як принципу конституційного ладу. Охарактеризовано основні історичні етапи розвитку форми державно-територіального устрою України. Досліджено поняття, основні ознаки та зміст принципу унітаризму. Розглянуто місце унітаризму в системі принципів конституційного ладу України. Надано авторське визначення унітаризму, поперше, як принципу державного устрою, який характеризується концентрацією повноважень щодо реалізації державної влади на одному рівні — центральному; цей принцип також характеризується централізованим управлінням адміністративно-територіальними одиницями і відсутністю відокремлених (самостійних) державних утворень; по-друге, як системи управління державою, за якої органи державної влади та державного управління утворюють єдину ієрархічну систему, яка заснована на суворому підпорядкуванні нижчих органів керівництву та контролю за вищими, а акти вищих органів є обов'язковими для нижчих.

Шифр НБУВ: РА447923

2.X.527. Юридична відповідальність депутата парламенту в системі відповідального представницького правління: конституційно-правові засади: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / І. О. Костицька; Інститут законодавства Верховної Ради України. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Проведено конституційно-правове дослідження феномену юридичної відповідальності парламентарія в системі відповідального представницького правління. Розкрито поняття парламентарія як категорії конституційного права. Досліджено роль парламентарія в сучасній системі парламентаризму, висвітлено основні концептуальні підходи до осмислення ролі парламентарія в суспільстві. Надано змістовну характеристику концепту відповідального представницького правління як теоретико-правової основи формування інституту юридичної відповідальності парламентарія. Розглянуто поняття та специфіку соціальної відповідальності парламентарія в сучасному суспільстві. Проаналізовано поняття та основні ознаки юридичної відповідальності парламентарія як різновиду його соціальної відповідальності. Надано характеристику основних особливостей сучасної теоретико-правової концепції юридичної відповідальності парламентарія. Проведено комплексний аналіз системи чинників, що впливають на конституційну інституціалізацію юридичної відповідальності парламентарія. Досліджено види юридичної відповідальності членів парламенту. На підставі вивчення зарубіжного та національного досвіду конституційно-правового регулювання юридичної відповідальності парламентарія, досягнень юридичної науки виокремлено конституційно-правові моделі юридичної відповідальності члена парламенту. Охарактеризовано посилення юридичної відповідальності парламентарія кризй призму ключових тенденцій конституційно-правового розвитку в Україні та у світі. Висвітлено провідні загальнотеоретичні та конституційно-правові підходи до модернізації юридичної відповідальності парламентарія в контексті конституційної реформи. Розглянуто модернізацію юридичної відповідальності парламентарія як напрям посилення відповідальності Верховної Ради України перед народом і людиною у контексті утвердження відповідального представницького правління.

Шифр НБУВ: РА445014

Див. також: 2.X.530, 2.X.536

Конституції

2.X.528. Місце органів конституційної юрисдикції в механізмі стримувань і противаг демократичної правової держави: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / І. Г. Бичков; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 21 с. — укр.

Здійснено комплексне наукове дослідження питань місця органів конституційної юрисдикції в механізмі стримувань і противаг демократичної правової держави, в якому сформульовано низку концептуальних теоретичних положень і висновків, а також практичних рекомендацій щодо функціонування Конституційного Суду України й удосконалення правового регулювання у відповідній сфері з урахуванням зарубіжного досвіду та міжнародних стандартів. Визначено місце Конституційного Суду України в механізмі стримувань і противаг за чинною редакцією Конституції України з урахуванням змін 2016 р. щодо правосуддя та Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р. № 2136-VIII як найвищого органу, покликаного у процесі забезпечення балансу в системі стримувань і противаг захищати правову систему та представницьку демократію від посягань із боку окремих або декількох гілок влади.

Шифр НБУВ: РА450427

2.X.529. Охорона Конституції України та конституцій зарубіжних країн: конституційно-порівняльний аналіз: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / Є. В. Черняк; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 36 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню природи, еволюції становлення, змісту і системи охорони конституції, а також особливостям її практичної реалізації в умовах сучасної демократичної держави. Розкрито генезу, поняття охорони конституції, чинники,

якими зумовлюється ефективність системи охорони конституції, а також роль і значення українського народу, Верховної Ради України, Президента України, уряду, органів конституційного контролю, місцевого самоврядування, судів України, громадянського суспільства як суб'єктів охорони Конституції України, на основі конституційно-порівняльного аналізу з аналогічними суб'єктами охорони конституції в зарубіжних країнах. Проведено порівняльний конституційно-правовий аналіз змісту вітчизняного законодавства та положень національних законодавств зарубіжних, переважно європейських, країн щодо засобів (гарантій) охорони конституції. Виявлено тенденції сучасних конституційних процесів, обґрунтовано пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення правового регулювання інституційно-організаційних засобів і заходів (гарантій) охорони Конституції України.

Шифр НБУВ: RA448142

2.X.530. Теорія та практика конституціоналізму: вітчизняний і зарубіжний досвід: матеріали Регіон. наук.-практ. семінару, присвяч. 25-ій річниці прийняття Конституції України (Дніпро, 17 черв. 2021 р.) / ред.: К. В. Бахчев, В. О. Боняк, А. В. Самогуга, І. А. Сердюк, І. О. Смірнова; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 114 с. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми сучасного конституціоналізму, зокрема: Конституції України в історичному та сучасному вимірі; Основного закону держави як об'єкта порівняльно-правових досліджень; Конституції України як суспільного договору й основи національного законодавства; законодавчого конституційного процесу в Україні як правового підґрунтя для проведення необхідних реформ. Розглянуто конституційну модель форми державного правління Української держави (1990 — 2021 рр.). Досліджено юридичну форму конституції як суспільного договору з погляду теорії джерел права. Розкрито проблеми законодавчої ініціативи народу. Розглянуто питання відображення міжнародно-правових стандартів захисту прав людини в Конституції України. Подано інформацію про джерела мусульманського права. Увагу приділено проблемам захисту прав дитини в Україні.

Шифр НБУВ: BA852276

Демократичні права та свободи

2.X.531. Адміністративно-правове регулювання міграційних відносин в умовах спеціальних міграційних режимів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. М. Лелеко; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 20 с. — укр.

Надано комплексну характеристику та розкрито суть адміністративно-правових засобів забезпечення застосування встановлених державою правил проживання та тимчасового перебування на території України. Досліджено та розкрито юридичну природу таких заходів. На підставі аналізу чинного законодавства України розроблено пропозиції щодо вирішення проблемних питань у сфері управління міграцією. Констатовано, що запорукою ефективності державного управління міграційними процесами є, в першу чергу, удосконалення нормативно-правової бази, належне наукове забезпечення аналітичною інформацією, науково обґрунтованими дослідженнями в міграційній сфері та систематизація статистичної бази обліку міграцій.

Шифр НБУВ: RA448513

2.X.532. Конституційно-правове забезпечення реалізації принципу гендерної рівності в Україні у світлі зарубіжного досвіду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / О. С. Саенко; Національний авіаційний університет. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Висвітлено проблемні питання методологічних підходів до розуміння «гендеру» як одного із центральних і фундаментальних понять сучасного суспільства, складнощі застосування гендерного підходу в юридичній науці. Надано авторську дефініцію «гендеру» як правової категорії. Доведено, що конструювання гендеру завжди пов'язано з індивідуальною гендерною ідентичністю. Запропоновано право на гендерну ідентичність розглядати в об'єктивному та суб'єктивному значенні. Досліджено принцип гендерної рівності як складової загального конституційного принципу рівності прав і свобод. Запропоновано авторське визначення гендерної рівності. Здійснено порівняльно-історичний аналіз процесів становлення та розвитку ідеї гендерної рівності, механізмів інтеграції принципів гендерної рівності в міжнародно-правових документах і діяльності міжнародних організацій у структурі ООН, Ради Європи та ЄС, забезпечення гендерної рівності в окремих європейських країнах. Розглянуто теоретико-методологічні засади формування гендерної політики, організаційно-правове забезпечення гендерної рівності та механізми її реалізації в Україні. Сформульовано змістовні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення та модернізації нормативно-правового й інституціонального забезпечення гендерної рівності в Україні.

Шифр НБУВ: RA445713

2.X.533. Механізми державного регулювання у сфері внутрішньої вимушеної міграції в Україні: автореф. дис. ... канд.

наук з держ. упр.: 25.00.02 / Є. В. Соловйов; Національна академія державного управління при Президентів України. — Київ, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Проаналізовано теоретичні підходи до дослідження, його понятійно-категорійний апарат; обґрунтовано концепцію та стратегію забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Визначено методологічні основи дослідження механізмів державного регулювання у сфері внутрішньої вимушеної міграції (ВВМ) в Україні. Встановлено, що в науці немає єдиного підходу до визначення феномену міграції та її різновиду — ВВМ. Зазначено, що в загальному сенсі під поняттям «міграція» розуміється переселення, просторове пересування, переміщення людей у просторі та часі. ВВМ відрізняють від маятникової, стихійної й інших видів міграції як таку, що потребує державного регулювання: повернення ВПО, їх розселення, інтеграції та реінтеграції в рідній місцевості, тобто кінцевий етап і результат міграції мають бути формально визначеними; у ВВМ яскраво виражений соціальний і безпековий компоненти. Теоретично обґрунтовано механізми державного регулювання у сфері ВВМ, розроблено практичні рекомендації щодо їх удосконалення на сучасному етапі інтеграції ВПО у приймаючі спільноти. Зокрема визначено базові принципи побудови механізмів державного регулювання у сфері ВВМ з акцентуванням уваги на якісній інтеграції ВПО у приймаючі спільноти. Конкретизовано авторське визначення поняття «стійкої інтеграції внутрішньо переміщених осіб». Виявлено та систематизовано особливості функціонування механізмів державного регулювання у сфері ВВМ в Україні, а також проблеми, пов'язані з їх реалізацією на сучасному етапі інтеграції ВПО. Розроблено й обґрунтовано сучасні підходи до реалізації механізмів державного регулювання у сфері ВВМ в Україні для досягнення стійкої інтеграції ВПО у приймаючі спільноти на основі базових принципів побудови зазначених механізмів, інформаційно-аналітичних інструментів, «мапи ризиків» для запобігання незбалансованим рішенням щодо вимушених переселенців з боку органів державної влади. Визначено напрями вдосконалення механізмів державного регулювання у сфері ВВМ в Україні для досягнення стійкої інтеграції ВПО у приймаючі спільноти. Розроблено систему моніторингу якості й адресності державного регулювання інтеграції ВПО у приймаючі спільноти.

Шифр НБУВ: RA445095

2.X.534. Природні права людини в українському конституціоналізмі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / К. Ю. Красовський; ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено теоретичні й історико-правові аспекти природних прав людини в українському конституціоналізмі. Проаналізовано історичні корені концепції природних прав людини (античний період, Середньовіччя, Новий час). Акцентовано увагу на перших спробах відображення природних прав у юридичних документах. Розглянуто базові ідеї природних прав людини та їх осмислення на території України у XVI — XIX ст. Акцентовано увагу на розвитку конституціоналізму в Україні XX ст. крізь призму природних прав людини. Стверджено, що у радянський період існування України до певної міри «ковтком свіжого повітря» у площині сприйняття природних прав людини могло бути міжнародне право, участь України у діяльності міжнародно-правових інституцій та наукове забезпечення цих процесів. Висвітлено перехід від радянського підходу до концепції природних прав людини. Досліджено новітній етап розвитку українського конституціоналізму та природні права людини. Ґрунтовно продемонстровано роль і значення прийняття Конституції України (1996 р.) як визначний крок в імплементації природних прав людини. Показано авторське бачення тенденцій розвитку концепції природних прав людини в українському конституціоналізмі після прийняття Конституції України. Зроблено висновок, що прагнення до щастя — це той феномен, те право людини, яке мало би бути розміщене у тексті Основного Закону держави ще у 1996 р. Зауважено, від цього потенційно у вигріші були б громадяни, суспільство та держава, адже бути державою успішних щасливих людей — це орієнтир для будь-якої держави. Проаналізовано новітні ідеї гарантування природних прав людини та запропоновано вдосконалення їх конституційних механізмів у контексті світового досвіду.

Шифр НБУВ: RA448156

2.X.535. Реалізація загальноєвропейських принципів громадянства в Україні: конституційно-порівняльне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Н. Б. Кінаш; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено реалізації в Україні визнаних Радою Європи та відображених у главі II Європейської конвенції про громадянство загальних принципів, що стосуються громадянства фізичних осіб. Ці принципи пропонують вважати «загальноєвропейськими принципами громадянства». Проаналізовано міжнародно-правові стандарти та національні законодавчі положення, які орієнтовані на унормування принципів громадянства. Удосконалено розуміння терміна «принципи громадянства» та сформульовано авторське розуміння терміна «загальноєвропейські принципи громадянства». Здійснено конституційно-порівняльну

характеристику загальноєвропейських принципів громадянства та принципів громадянства України. Доведено необхідність реалізації захисту громадянства України від зовнішніх загроз. Сформульовано та викладено пропозиції щодо інноваційної правової модернізації певних актів законодавства України та їх гармонізації з відповідними міжнародно-правовими нормами.

Шифр НБУВ: РА445794

2.X.536. Регулювання інформаційних відносин у суспільстві з точки зору Європейської Спільноти та українські реалії (питання колізії між свободою доступу до публічної інформації та захистом приватності особи): монографія / П. Д. Гуйван. — Харків: Право, 2021. — 566, [1] с. — Бібліогр.: с. 536-[567]. — укр.

Комплексно досліджено питання щодо забезпечення у демократичному суспільстві основоположного права особи на свободу вираження власних ідей, поглядів і думок. Розглянуто проблематику, що має місце в національному середовищі у цій царині, та стан організації діяльності органів влади щодо гарантування свободи слова. Проаналізовано численні прецедентні рішення Європейського суду з прав людини стосовно захисту інформаційної свободи людини, унормування позитивних зобов'язань держави в цьому процесі, забезпечення пропорційності контролю. Увагу приділено дослідженню законності, наявності легітимних цілей і прийнятності у цивілізованому суспільстві відповідних заходів державного втручання у свободу слова та свободу преси. Наведено авторські пропозиції щодо практичного розмежування відносин із вільного доступу до публічної інформації та тих, що спрямовані на захист приватності конкретної особи, зокрема щодо недопущення зловживань, пов'язаних із поширенням конфіденційної інформації про особу та незаконною обробкою її персональних даних. Акцентовано на окремих сферах публічного життя, у яких порушення конвенційних і конституційних прав людини на вільний обіг інформації з боку українських владних інституцій мають хронічний, усталений характер, наприклад, у галузі формування системи національного судівництва та її діяльності.

Шифр НБУВ: ВА852131

2.X.537. Юридичні гарантії прав людини і громадянина в Україні / І. Л. Бородин, І. Г. Близиюков // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 34-40. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — з'ясувати поняття, суть юридичних гарантій прав і свобод людини і громадянина з урахуванням сучасних правових підходів. Методи дослідження: порівняння, аналізу, індукції, дедукції, та інші, що служили інструментом відбору матеріалу та були необхідною умовою досягнення поставленої мети. Розглянуто юридичні гарантії прав та свобод людини і громадянина в Україні. Обґрунтовано практичне та теоретичне функціонування основних обов'язків держави для гарантій прав людини і громадянина, а також узагальнено світовий досвід захисту прав та свобод людини і громадянина на міжнародній арені, на основі якого проведено порівняльний аналіз національних та міжнародних гарантій прав та свобод людини і громадянина. Права і свобода людини і громадянина є однією із найважливіших суспільних цінностей, головний об'єкт більшості конституційно-правових відносин. Ефективність їх виконання, використання та дотримання залежить від рівня їх захисту та гарантованості. Зважаючи на це, цінною частиною конституційно-правового статусу людини і громадянина є саме гарантії цих прав і свобод. Розглянуто основні юридичні гарантії прав людини і громадянина в Україні та їх законодавче підґрунтя. Проаналізовано систему міжнародно-правових гарантій та основні способи захисту своїх прав у Європейському суді з прав людини.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.538. Гендерний аспект суддівської діяльності (теоретико-правовий вимір): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Ю. Ю. Боброва; Приватний ВНЗ «Університет Короля Данила». — Івано-Франківськ, 2020. — 36 с. — укр.

Проведено теоретико-правове дослідження суддівської діяльності крізь призму гендерного її виміру. Вперше обґрунтовано необхідність урахування гендеру в судовій діяльності в сучасній Україні. Сформульовано відповідні теоретичні положення та розроблено низку актуальних практичних пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства. Наведено характеристику методологічних засад гендерного виміру суддівської діяльності як об'єкта теоретико-правового аналізу. Виокремлено історичні періоди становлення гендерної симетрії у діяльності судів в Україні, проаналізовано сучасний стан проблеми. Систематизовано джерельну базу наукового дослідження. Обґрунтовано поняття гендеру та визначено його місце в досліджуваній проблематиці. Визначено специфіку діяльності судді як правової категорії крізь призму гендерного її розуміння. Сформульовано авторський погляд на сутність гендерного виміру організаційно-правових основ забезпечення роботи судді. Висвітлено гендерні особливості морально-правових засад суддівської професії. Охарактеризовано механізм формування внутрішнього переконавання судді при прийнятті рішення в окремих категоріях цивільних справ, пов'язаних із проявами дискримінації за гендерною ознакою. Описано вплив гендерного чинника на формування внут-

рішнього переконавання судді під час прийняття рішень у кримінальному судочинстві. Узагальнено особливості розгляду суддями окремих категорій гендерно-чутливих справ. Розкрито відмінності у типах професійно-правових проблем, з якими стикаються судді-жінки та судді-чоловіки. Висвітлено загальнотеоретичні проблеми закріплення правового принципу гендерної рівності суддів у гендерному законодавстві. Здійснено класифікацію правових принципів гендерної рівності суддів. Проаналізовано механізм реалізації правових принципів гендерної рівності суддів під час здійснення правосуддя. Охарактеризовано генезу, специфіку юридичного закріплення та реалізації гендерної рівності у країнах англо-американської правової сім'ї у контексті використання кращих її досягнень для України. Встановлено можливість впровадження зарубіжного досвіду реалізації гендерної рівності у країнах романо-германської правової сім'ї. Окреслено перспективи імплементації зарубіжних моделей організації судочинства та гендерного законодавства в умовах реформування судової системи України.

Шифр НБУВ: РА445060

Див. також: 2.X.674, 2.X.728

Державне управління. Адміністративне право

2.X.539. Адміністративно-правова протидія порушенням митних правил: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. В. Хомутянский; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 21 с. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у встановленні змістовних особливостей і шляхів удосконалення адміністративно-правової протидії порушенням митних правил з опертям на результати критичного аналізу наукових підходів, чинного законодавства України та сучасного стану імплементації міжнародних стандартів митної діяльності, а також правозастосовної практики. Обґрунтовано поняття, визначено структуру та здійснено класифікацію порушень митних правил. Розкрито суть адміністративно-правової протидії порушенням митних правил. Виокремлено принципи та форми адміністративно-правової протидії порушенням митних правил, розкрито їх зміст. Установлено суб'єкти адміністративно-правової протидії порушенням митних правил, здійснено характеристику їх адміністративної правосуб'єктності. Розкрито зміст і визначено структуру адміністративної процедури протидії порушенням митних правил. Виокремлено види адміністративних процедур. Визначено місце адміністративної відповідальності за порушення митних правил у системі адміністративно-правової протидії порушенням. Обґрунтовано шляхи впровадження в Україні досвіду зарубіжних країн щодо організації протидії порушенням митних правил. Розкрито особливості впливу міжнародних стандартів митної діяльності на протидію порушенням митних правил. Виділено актуальні питання вдосконалення адміністративних процедур протидії порушенням митних правил. Запропоновано шляхи їх вирішення, які систематизовано в такі групи: інституційна реорганізація; організаційні заходи; ефективна взаємодія суб'єктів протидії в Україні та митних органів в Україні і країнах ЄС; подолання прогалів і колізій чинного законодавства.

Шифр НБУВ: РА448871

Адміністративне право

2.X.540. Адміністративна діяльність у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: теоретичні та практичні аспекти: [монографія] / Р. І. Крамар; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль: Університетська думка, 2021. — 350 с.: табл. — Бібліогр.: с. 315-350. — укр.

Проаналізовано теоретичні та практичні аспекти адміністративної діяльності у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Досліджено сучасний стан виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Охарактеризовано зарубіжний досвід у зазначеній сфері, а також визначено адміністративно-правовий статус Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Проаналізовано поняття та досліджено особливості адміністративної діяльності у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Висвітлено правове регулювання досліджуваної адміністративної діяльності. Увагу приділено аналізу функцій Національного агентства, правовим засадам та практиці здійснення міжнародної взаємодії і транскордонного обміну інформацією Національним агентством, а також правовому забезпеченню інформатизації та інформаційних процесів в органах виявлення та розшуку активів, одержаних від корупційних та інших злочинів. Фінансове забезпечення

Національного агентства й ефективність діяльності розглянуто з точки зору взаємовпливу зазначених складових. Адміністративно-правове забезпечення управління активами розкрито через такі складові як: прийняття активів в управління; управління грошовими коштами та банківськими металами, рухомим та нерухомим майном, цінними паперами, майновими та іншими правами; контроль за ефективністю управління активами, а також управління конфіскованими активами та надходження від них.

Шифр НБУВ: ВА852395

2.X.541. Адміністративні процедури у сфері міграції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю. В. Єрмаков; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 17 с. — укр.

Увагу приділено теоретичним засадам здійснення адміністративних процедур у сфері міграції, обґрунтуванню необхідності введення у національне правове поле категорії «адміністративні процедури у сфері міграції» та оптимізації діяльності органів публічної адміністрації під час здійснення адміністративних процедур у сфері міграції з метою забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Розкрито стан наукового розроблення проблеми здійснення адміністративних процедур у сфері міграції. Виділено специфічні ознаки здійснення адміністративних процедур у сфері міграції. Виокремлено принципи та здійснено класифікацію адміністративних процедур у сфері міграції. Охарактеризовано нормативно-правові засади здійснення адміністративних процедур у сфері міграції. Розкрито систему суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюють адміністративні процедури у сфері міграції. Охарактеризовано стадії здійснення адміністративної процедури у сфері міграції, до яких запропоновано відносити: звернення фізичної особи і прийняття заяви до розгляду уповноваженим підрозділом органу публічної адміністрації; розгляд справи (від трьох днів до одного року); винесення рішення (про видачу посвідчення, посвідки, паспорта, довідки, запрошення, дозволу тощо); оскарження прийнятого рішення (факультативна стадія) (на практиці передбачено тільки в судовому порядку); виконання рішення. Визначено суть оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації у досліджуваній сфері. Узагальнено зарубіжний досвід здійснення адміністративних процедур суб'єктами публічної адміністрації у сфері міграції, виокремлено його позитивні здобутки для запровадження в Україні, а саме: зменшення кількості обов'язкових документів, необхідних для здійснення адміністративних процедур у сфері міграції; запровадження електронної черги для суб'єктів звернення; визначення чіткого та вичерпного списку необхідних документів; запровадження сервісу перевірки стану оформлення документа; запровадження інформаційної системи обміну даними між суб'єктами публічної адміністрації тощо.

Шифр НБУВ: РА444993

2.X.542. Адміністративні спори у сфері захисту права людини на безпечне довкілля: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М. А. Шепель; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 19 с. — укр.

Визначено поняття та суть права на безпечне довкілля як предмета адміністративного спору. Охарактеризовано нормативно-правові засади регулювання суспільних відносин у зазначеній сфері. Розкрито поняття та систему ознак адміністративних спорів у сфері захисту права людини на безпечне довкілля, здійснено їх кваліфікацію. Виокремлено та з'ясовано особливості реалізації способів і форм вирішення адміністративних спорів у сфері захисту права людини на безпечне довкілля. Встановлено особливості суб'єктного складу адміністративних спорів у сфері захисту права людини на безпечне довкілля. Розкрито критерії предметної підсудності адміністративних спорів у сфері захисту права людини на безпечне довкілля. Окреслено напрями розвитку чинного законодавства з питань регулювання розгляду та вирішення адміністративних спорів у сфері захисту права людини на безпечне довкілля. Здійснено аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду в досліджуваній сфері, визначено можливості його адаптації до правової системи України.

Шифр НБУВ: РА444984

2.X.543. Адміністративно-правова охорона податкових відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / К. С. Рогозіннікова; Національний авіаційний університет. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Проведено системне дослідження особливостей адміністративно-правової охорони податкових відносин. Надано авторське визначення поняття «адміністративно-правова охорона податкових відносин», охарактеризовано основні її елементи (суб'єкти, форми, методи, адміністративні процедури). Визначено об'єкти та суб'єкти адміністративно-правової охорони податкових відносин. Виявлено низку проблем у правовому забезпеченні адміністративно-правової охорони податкових відносин, запропоновано шляхи їх вирішення. Розкрито зміст адміністративно-правової охорони податкових відносин. З'ясовано потребу в застосуванні комплексу методів публічного адміністрування при створенні системи адміністративно-правової охорони податкових відносин. Розкрито особливості форм адміністративно-правової охорони податкових відносин з точки зору їх поділу на матеріальні та процедурні способи фіксації волевиявлення уповноважених суб'

ектів. Охарактеризовано підстави прийняття юрисдикційних індивідуальних актів, а також основні недоліки управлінських рішень податкових органів під час виконання функцій з адміністративно-правової охорони. Досліджено зарубіжний досвід адміністративно-правової охорони податкових відносин. Сформувано рекомендації щодо вдосконалення адміністративно-правової охорони податкових відносин і ліквідації недоліків законодавства, яке регулює відносини у сфері адміністрування податків, зборів і платежів та формує базу для їх адміністративно-правової охорони.

Шифр НБУВ: РА445697

2.X.544. Адміністративно-правова протидія порушенням корпоративних прав в Україні: монографія / І. П. Шумейко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 189 с. — (Серія: Нові грані адміністративного права України). — Бібліогр.: с. 167-189. — укр.

Проведено системний аналіз адміністративно-правової протидії порушенням корпоративних прав в Україні, виокремлено проблеми в її правовому регулюванні та правозастосовчій практиці, визначено перспективи її удосконалення з наданням пропозицій з вирішення виявлених проблем. На основі існуючих доктринальних положень запропоновано оновлений підхід до визначення порушення суб'єктивних корпоративних прав. З урахуванням аналізу правозастосування, запропоновано практично-орієнтований варіант поділу порушень корпоративних прав на корпоративне рейдерство, грінмейл, дії менеджменту на шкоду товариству, порушення прав міноритарних учасників (акціонерів). Розкрито суть та надано дефініцію кожному з видів порушень. Охарактеризовано існуючі способи порушень корпоративних прав та їх відношення до виокремлених видів порушень.

Шифр НБУВ: ВА852094

2.X.545. Адміністративно-правова профілактика транспортних пригод в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. І. Приходько; Державний науково-дослідний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження питань адміністративно-правової профілактики транспортних пригод в Україні. Розкрито зміст транспортних пригод як об'єкта адміністративно-правової профілактики. Здійснено аналіз сучасного стану транспортного травматизму та його профілактики в Україні. Встановлено фактори, що детермінують скоєння транспортних пригод в Україні. На основі аналізу нормативних, доктринальних і наукових джерел розкрито суть адміністративно-правової профілактики транспортних пригод в Україні. Вивчено стан урегульованості відносин у зазначеній сфері в чинному законодавстві України шляхом дослідження нормативно-правового забезпечення адміністративно-правової профілактики транспортних пригод в Україні. Визначено коло суб'єктів адміністративно-правової профілактики транспортних пригод в Україні, розкрито особливості їх діяльності в цій сфері. Розглянуто питання сучасного стану адміністративної відповідальності за правопорушення на транспорті взагалі, а також напрями підвищення застосування адміністративної відповідальності за правопорушення на транспорті, що спричинили транспортні пригоди, зокрема. Окреслено пріоритетні шляхи вдосконалення адміністративно-правової профілактики транспортних пригод в Україні в сучасних умовах. Сформульовано пропозиції щодо внесення відповідних змін до чинного законодавства України, спрямовані на вдосконалення досліджуваної сфери.

Шифр НБУВ: РА445822

2.X.546. Адміністративно-правове забезпечення вищої юридичної освіти в Україні: теорія і практика: монографія / О. С. Яра; Науково-дослідний інститут публічного права. — Київ: Вид-во Людмила, 2021. — 315 с. — Бібліогр.: с. 286-315. — укр.

На основі аналізу вітчизняного, європейського й міжнародного законодавства та практики його застосування суб'єктами публічної адміністрації здійснено комплексне наукове дослідження адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти в Україні. Розглянуто поняття адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти в Україні та зміст адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти в Україні. Розкрито суть адміністративно-правового забезпечення вищої юридичної освіти. Наведено адміністративно-правовий статус студента (студентки) вищого юридичного навчального закладу в Україні та адміністративно-правовий статус науково-педагогічного працівника вищого юридичного закладу України.

Шифр НБУВ: ВА852582

2.X.547. Адміністративно-правове забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. О. Кривко; Сумський державний університет. — Суми, 2020. — 20 с. — укр.

Визначено суть і розкрито особливості адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів в Україні та напрями його вдосконалення з урахуванням вітчизняного й зарубіжного досвіду та в контексті реформування державного управління. З'ясовано особливості діяльності юридичних відділів як суб'єкта адміністративно-правових відносин. Надано характеристику правовому регулюванню діяльності юридичних відділів,

установлено місце у ньому адміністративного законодавства. Визначено адміністративно-правовий статус юридичних відділів. Окреслено об'єкт і предмет адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів. Установлено напрями, форми та методи адміністративно-правового забезпечення діяльності юридичних відділів. Визначено адміністративні процедури діяльності юридичних відділів. Узагальнено зарубіжний досвід правового забезпечення діяльності юридичних відділів, опрацьовано можливості його використання в Україні. Окреслено напрями вдосконалення національного адміністративного законодавства, яке регламентує діяльність юридичних відділів. Визначено шляхи вдосконалення організаційних засад діяльності юридичних відділів.

Шифр НБУВ: РА445079

2.X.548. Адміністративно-правове забезпечення економічної конкуренції в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. В. Пасічник; Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено системному дослідженню адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Досліджено економічну конкуренцію в Україні як об'єкт адміністративно-правового забезпечення. Розкрито поняття і зміст адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Надано авторське визначення адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Розглянуто нормативно-правову основу забезпечення економічної конкуренції в Україні адміністративно-правовими засобами. Окреслено коло суб'єктів адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції в Україні. Виокремлено адміністративні процедури у сфері економічної конкуренції в Україні. Охарактеризовано заходи адміністративного примусу як засоби захисту економічної конкуренції в Україні. Узагальнено зарубіжний досвід адміністративно-правового забезпечення економічної конкуренції.

Шифр НБУВ: РА448498

2.X.549. Адміністративно-правове забезпечення кадрової роботи в судовій системі України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / А. В. Шевченко; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 40 с. — укр.

Комплексно досліджено концептуальні засади адміністративно-правового забезпечення кадрової роботи в судовій системі України. Визначено функції та принципи кадрової роботи, здійснено характеристику формування адміністративно-правових засад оцінювання ефективності діяльності суддів і працівників суду, проаналізовано систему адміністративних процедур добору кадрів до судової системи України, сформовано систему професійних вимог до суддівської професії, охарактеризовано конкурсний відбір як особливу форму адміністративної процедури та елементу судової реформи, розкрито дисциплінарну практику щодо суддів як форму кадрової роботи, здійснено системний аналіз кадрових процесів в органах суддівського врядування і самоврядування, а також апаратах судів, охарактеризовано адміністративно-правове забезпечення професійної підготовки суддів, визначено особливості державної служби в судовій системі. Уперше: розглянуто історію становлення кадрового забезпечення судової системи України кризь призму етапів (виділено сім) її реформування від здобуття Україною незалежності та донині, оскільки саме через реформи, що є загальновідомим, відбувається перебування усталених процесів, у тому числі й у здійсненні адміністративно-правового забезпечення кадрових процедур судової системи. Запропоновано під принципами кадрової роботи судів розуміти зумовлені об'єктивним розвитком суспільних відносин, закріплені у нормативно-правових актах беззаперечні вимоги, які відображають суть кадрового забезпечення судів, визначають його форми та методи, покликані реалізувати судами функції держави, що виражаються у здійсненні правосуддя, захисті прав, свобод людини та громадянина. За результатами аналізу доктринальних підходів до поняття «оцінювання діяльності» установлено, що воно характеризується поліваріантністю підходів до його глумачення науковцями та запропоновано тлумачити дефініцію «оцінювання діяльності» як процедуру щодо визначення відповідності виконаних конкретним працівником завдань та їх якості до попередньо установлених критеріїв оцінювання показників тощо. Встановлено, що система вимог до суддівської професії має засновуватись на професіограмі судді (описі системи основних елементів повсякденної діяльності судді на посаді), вимогах міжнародних стандартів щодо здійснення правосуддя, нормах національного законодавства, а також нормах-регуляторах розроблених органами суддівського самоврядування з метою досягнення завдань та реалізації їх функцій.

Шифр НБУВ: РА448119

2.X.550. Адміністративно-правове забезпечення надання статусу дитини, розлученої з сім'єю, в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. М. Мамульчик; Держ. н.-д. ін-т Мін-ва внутрішніх справ України. — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

Комплексно, з урахуванням сучасних методів пізнання, здобутків вітчизняної та міжнародної правничої науки, а також чинного законодавства України та міжнародного законодавства

досліджено адміністративно-правове забезпечення надання статусу дитини, розлученої із сім'єю, в Україні. Проаналізовано загальнотеоретичні положення щодо визначення категорії «дитина, розлучена з сім'єю» як особливої категорії шукачів притулку. Досліджено правові підстави набуття дитиною, розлученою із сім'єю, спеціального статусу як умови її легалізації. Розкрито суть і зміст адміністративно-правового забезпечення надання спеціального статусу дитини, розлученої із сім'єю. Визначено суть принципів адміністративно-правового забезпечення статусу дитини, розлученої із сім'єю. Охарактеризовано адміністративні правовідносини у сфері надання статусу дитини, розлученої із сім'єю. Проаналізовано норми адміністративного законодавства, які врегульовують надання дитині, розлученій із сім'єю, спеціального статусу. Досліджено механізм адміністративно-правового забезпечення виявлення дитини без супроводу та визнання її дитиною, розлученою із сім'єю, встановлено шляхи його вдосконалення. Розкрито особливості процедури надання дитині, розлученій із сім'єю, статусу біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту. З урахуванням мінімальних стандартів до процедури надання дитині без супроводу статусу дитини-біженця, визначених у міжнародному законодавстві, встановлено шляхи його вдосконалення. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України відносно адміністративно-правового забезпечення статусу дітей, розлучених із сім'єю.

Шифр НБУВ: РА450419

2.X.551. Адміністративно-правове забезпечення науково-технологічного розвитку в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / К. М. Куркова; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро, 2021. — 40 с. — укр.

Визначено, що феномен конвергенції науки, технологій та суспільства сформувався як кумулятивний результат попередніх науково-технічних революцій на основі синтезу виробництва наукових знань і технологій. Встановлено основні та похідні складові елементи науково-технологічного розвитку (НТР) як об'єкта адміністративно-правового забезпечення (АПЗ). Основні: наукова, науково-технічна, інноваційна діяльність, похідні елементи: трансфер технологій, об'єкти інтелектуальної власності. Обґрунтовано, що суспільні відносини є об'єктом АПЗ НТР. Визначено, що АПЗ НТР в Україні — це проголошений державою вектор стратегічного розвитку наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій та інтелектуальної власності. Досліджено світовий досвід АПЗ інноваційного НТР. Сформовано його ознаки. Розкрито зміст АПЗ НТР через правильне формулювання таких його складових як мета, цілі та завдання. Удосконалено систему нормативно-правового забезпечення НТР України як сукупності законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів. Проаналізовано світовий досвід з зазначеного питання і запропоновано систему гарантій АПЗ НТР України у вигляді трьох блоків. Обґрунтовано необхідність закріплення поняття інноваційної культури на законодавчому рівні. Обґрунтовано необхідність розробки та прийняття Закону України «Про публічно-приватне партнерство у сфері НТР». Визначено суть і значення інноваційної культури як чинника підвищення ефективності АПЗ НТР в Україні. Сформовано пропозиції щодо конкретних заходів розвитку інноваційної культури в Україні за двома напрямками: у сфері розвитку людського потенціалу та в державному секторі.

Шифр НБУВ: РА448901

2.X.552. Адміністративно-правове забезпечення прав громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О. С. Почанська; Сумський державний університет. — Суми, 2020. — 44 с. — укр.

Визначено зміст та особливості правового статусу осіб, що відбувають кримінальне покарання у вигляді позбавлення волі. Здійснено історико-правовий аналіз правового забезпечення прав осіб, засуджених до позбавлення волі в Україні. Розглянуто сучасні правові засади забезпечення прав громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні, встановлено місце серед них адміністративно-правового регулювання. Визначено систему суб'єктів забезпечення прав громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні, їх основні завдання, функції та адміністративні повноваження. Розкрито зміст і особливості сучасного стану адміністративно-правового забезпечення та реалізації прав і свобод громадян, які відбувають кримінальне покарання у вигляді позбавлення волі в Україні. Опрацьовано адміністративно-правовий механізм забезпечення прав засуджених, особливості їх нормативно-правових та організаційно-правових гарантій. Визначено зміст і види міжнародно-правових стандартів поведінки з ув'язненими та можливості їх використання у національному законодавстві України. Узагальнено основні тенденції розвитку національного законодавства з питань регулювання правового статусу громадян, засуджених до позбавлення волі. Запропоновано напрями вдосконалення взаємодії між суб'єктами забезпечення прав і свобод громадян, засуджених до позбавлення волі в Україні.

Шифр НБУВ: РА445148

2.X.553. Адміністративно-правове забезпечення реалізації правозахисної функції в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид.

наук: 12.00.07 / О. Л. Стасюк; Держ. н.-д. ін-т Мін-ва внутрішніх справ України. — Київ, 2020. — 38 с. — укр.

Проведено комплексне та системне дослідження адміністративно-правового забезпечення реалізації правозахисної функції в Україні. Розкрито генезис правового забезпечення правозахисної функції Української держави. З'ясовано суть правозахисної функції держави та роль адміністративного права у її реалізації. Визначено поняття, ознаки та структуру адміністративно-правового забезпечення реалізації правозахисної функції держави. Виокремлено форми та методи адміністративно-правового забезпечення реалізації правозахисної функції держави. Встановлено принципи адміністративно-правового забезпечення реалізації правозахисної функції держави. На підставі чинного законодавства України суб'єкти адміністративно-правового забезпечення реалізації правозахисної функції держави поділено на дві групи: національні правозахисні інституції та міжнародні правозахисні інституції. Розглянуто органи державної та місцевої влади в системі суб'єктів реалізації правозахисної функції держави. Висвітлено адміністративно-правові засади функціонування Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у сфері реалізації правозахисної функції держави. Окреслено адміністративно-правове регулювання діяльності органів судової влади як суб'єктів реалізації правозахисної функції держави. Обґрунтовано адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів як суб'єктів реалізації правозахисної функції держави. Проаналізовано адміністративно-правові засади діяльності недержавних інституцій у сфері реалізації правозахисної функції держави. Охарактеризовано адміністративно-правове забезпечення реалізації правозахисної функції держави в зарубіжних країнах. З'ясовано вплив міжнародних стандартів захисту прав і свобод людини на адміністративно-правове забезпечення реалізації правозахисної функції в Україні. Константовано, що врахування позицій міжнародних організацій у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина є необхідною умовою підвищення ефективності діяльності органів публічної влади у правозахисній сфері та створення належного адміністративно-правового забезпечення реалізації правозахисної функції в Україні. Сформульовано доктринальні підходи вдосконалення адміністративно-правового забезпечення реалізації правозахисної функції держави в Україні.

Шифр НБУВ: RA445020

2.X.554. Адміністративно-правове забезпечення управління діяльності голови суду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Б. О. Гірський; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 20 с. — укр.

Вперше у вітчизняній юридичній науці комплексно досліджено адміністративно-правове забезпечення управлінської діяльності голови суду в Україні. Розглянуто зарубіжний досвід визначення правового статусу голови суду. Розкрито загальнотеоретичні аспекти управлінської діяльності голови суду. Охарактеризовано адміністративно-правовий статус голови суду. Проаналізовано правове регулювання адміністративної діяльності голови суду. Розкрито особливості управлінських рішень в адміністративній діяльності голови суду. Здійснено системний аналіз змісту та характеристики адміністративних повноважень голови суду. Надано характеристику контрольному повноваженням голови суду. Окреслено шляхи вдосконалення правових та організаційних засад діяльності голови суду. Голову суду визначено як посадову особу, правовий статус і професійна діяльність якої формується шляхом призначення або обрання із числа осіб судового корпусу, в окремих випадках знаних правників (у тому числі науковців), та яка виконує процесуальні й адміністративні функції, спрямовані на забезпечення, координацію, контроль у процесі організації роботи відповідного суду в межах національної системи судів або ж міжнародних (регіональних) судів, якщо Україна має своє представництво у їх складі.

Шифр НБУВ: RA445167

2.X.555. Адміністративно-правове регулювання використання персональних даних суб'єктами владних повноважень в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. О. Шербина; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 22 с. — укр.

Досліджено сучасний стан адміністративно-правового регулювання інформаційних та адміністративних відносин щодо використання персональних даних. Розглянуто порядок забезпечення права на приватність фізичних осіб через механізм захисту їх персональних даних у роботі суб'єктів владних повноважень. Визначено коло відносин, що виникають у процесі обробки персональних даних суб'єктами владних повноважень. Сформульовано авторські визначення понять «використання персональних даних», «адміністративно-правове регулювання використання персональних даних», визначено елементи відповідного механізму. Досліджено міжнародне й іноземне законодавство та практику захисту персональних даних. Сформовано пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства про захист персональних даних за рахунок закріплення принципів регулювання обігу персональних даних, внесення обов'язку дотримуватись законодавства про персональні дані в основні закони, що визначають правовий статус суб'єктів владних повноважень, і передба-

чення дисциплінарної відповідальності за порушення порядку використання персональних даних працівниками суб'єктів владних повноважень. Розроблено науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення механізму правового регулювання обігу персональних даних в інформаційній сфері суб'єктів владних повноважень.

Шифр НБУВ: RA444986

2.X.556. Адміністративно-правове регулювання донорства крові та її компонентів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. О. Сидоренко; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

З урахуванням об'єктивних цілей, сучасних методик і багатоаспектного характеру донорства крові та її компонентів сформульовано авторську дефініцію цього поняття, систематизовано його визначальні ознаки. Визначено мету, завдання і принципи адміністративно-правового регулювання донорства крові та її компонентів. З'ясовано причини недостатньої ефективності нормативно-правового забезпечення донорства крові та її компонентів в сучасній Україні, запропоновано шляхи їх усунення. Систематизовано основні форми та методи адміністративно-правового регулювання донорства крові та її компонентів. Здійснено аналіз міжнародного законодавства з питань донорства крові та її компонентів. Висвітлено актуальні проблеми й основні переваги національних систем крові зарубіжних країн. Окреслено шляхи імплементації передового зарубіжного досвіду у вітчизняну практику адміністративно-правового регулювання донорства крові та її компонентів. Визначено пріоритетні напрями розвитку адміністративно-правового регулювання донорства крові та її компонентів в Україні.

Шифр НБУВ: RA448132

2.X.557. Адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів: монографія / В. П. Діхтєвський; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 151 с. — (Серія: Нові грані адміністративного права України). — Бібліогр.: с. 128-151. — укр.

Досліджено адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в Україні. Окреслено адміністративно-правові підходи правового регулювання доступу до публічної інформації у сфері використання природних ресурсів. Обґрунтовано наукові положення щодо оптимізації адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів в сучасних умовах реформування публічного управління в Україні. Проаналізовано зарубіжний досвід правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів, а також сформульовано науково-обґрунтовані висновки та науково-практичні рекомендації для вдосконалення адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації про стан використання природних ресурсів.

Шифр НБУВ: VA852091

2.X.558. Адміністративно-правове регулювання інформаційного забезпечення діяльності органів прокуратури України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. Ю. Амелін; ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що виявляється у визначенні особливостей адміністративно-правового регулювання інформаційного забезпечення діяльності органів прокуратури України. Зосереджено увагу на тенденціях становлення інформаційного суспільства та їх ролі у діяльності органів прокуратури й інших правоохоронних органів в Україні. Досліджено поняття та сутність адміністративно-правового регулювання інформаційного забезпечення діяльності органів прокуратури України, його генезу та сучасний стан. Запропоновано, в контексті концепції людиноцентризму та домінування сервісної функції держави, вважати одним з основних завдань реформи органів прокуратури України їх ребрендинг. З'ясовано, що, незважаючи на застосування у численних нормативно-правових актах і наукових працях дефініції «апроксимація» зарубіжного досвіду правового регулювання діяльності органів прокуратури, поки що наявна не апроксимація, а радше адаптація такого досвіду. Надано авторські пропозиції щодо апроксимації зарубіжного досвіду адміністративно-правового забезпечення регулювання інформаційної діяльності прокуратури.

Шифр НБУВ: RA445701

2.X.559. Адміністративно-правове регулювання медіації: сучасний стан та тенденції розвитку: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / К. С. Токарева; Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Увагу приділено теоретичному узагальненню та новому вирішенню наукової проблеми, яка полягає в розкритті суті та змісту адміністративно-правового регулювання медіації, здійсненні комплексної теоретико-правової характеристики його сучасного стану і тенденцій розвитку. Розглянуто генезис наукових підходів щодо змісту, особливостей та процедур здійснення медіації. Розкрито подвійну соціально-правову природу медіації та її значення у розв'язанні правових конфліктів. Надано характеристику суті медіації в адміністративно-правовому вимірі наукового

аналізу. Охарактеризовано етапи запровадження медіації в Україні. Здійснено правову характеристику моделей медіації в світі. З'ясовано особливості запровадження медіації при вирішенні публічно-правових спорів. Визначено загальні та спеціальні принципи адміністративно-правового регулювання медіації. Розкрито суть відносин у сфері здійснення медіації як об'єкта адміністративно-правового регулювання. Визначено суб'єктів адміністративно-правового регулювання медіації в Україні. Особливу увагу надано визначенню напрямів побудови ефективного адміністративно-правового регулювання медіації в Україні. Розроблено пропозиції щодо формування етичного кодексу медіатора. Розглянуто ефективність здійснення медіації у вимірі належного адміністративно-правового регулювання. Запропоновано концептуальну основу побудови належної адміністративної процедури застосування медіації у вирішенні публічно-правових спорів.

Шифр НБУВ: RA448664

2.X.560. Адміністративно-правове регулювання процедур добору на посаду судді в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М. М. Пищидо; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 18 с. — укр.

Розкрито особливості адміністративно-правового регулювання процедур добору на посаду судді в Україні. Визначено ваді нормативно-правових актів, які регулюють окремі її етапи. Виокремлено напрями удосконалення чинного законодавства в цій сфері. З'ясовано поняття, ознаки, зміст та адміністративно-правовий складник процедури добору на посаду судді. Виокремлено види адміністративних процедур добору на посаду судді та визначено стан їх нормативно-правового забезпечення.

Шифр НБУВ: RA448562

2.X.561. Адміністративно-правове регулювання створення юридичних осіб: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Н. Ф. Ільницька; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Проведено комплексне наукове дослідження адміністративно-правового регулювання створення юридичних осіб. Розкрито суть створення юридичних осіб як предмета адміністративно-правового регулювання та його стадії. Охарактеризовано систему суб'єктів публічної адміністрації, що здійснюють адміністративно-правове регулювання створення юридичних осіб. Доведено, що публічно-правова частина процесу створення, що спрямована на узаконення юридичної особи та її діяльності, полягає у проходженні процедур державної реєстрації створення юридичної особи, ліцензування та дозвільних процедур, що є адміністративно-правовими і разом становлять процедуру легітимації юридичної особи. Охарактеризовано кожну з процедур легітимації, проаналізовано їх недоліки та запропоновано шляхи подолання. Здійснено аналіз досвіду зарубіжних країн у сфері адміністративно-правового регулювання створення юридичних осіб, виявлено проблеми такого регулювання та запропоновано шляхи їх вирішення.

Шифр НБУВ: RA450398

2.X.562. Адміністративно-правовий механізм державного захисту суддів та працівників правоохоронних органів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. В. Петришак; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено адміністративно-правовий механізм державного захисту суддів і працівників правоохоронних органів. Розкрито стан та напрями розвитку наукової думки щодо адміністративно-правового механізму державного захисту суддів і працівників правоохоронних органів. Окреслено підходи до визначення сутності адміністративно-правового механізму державного захисту суддів та працівників правоохоронних органів шляхом його детермінування кризь призму різних правових категорій.

Шифр НБУВ: RA448655

2.X.563. Адміністративно-правові засади державної інфраструктурної політики України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Г. Ю. Зубко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 37 с. — укр.

Наведено результати комплексного дослідження адміністративно-правових засад державної інфраструктурної політики України, що поєднує теоретико-правові аспекти проблеми з проекцією на практичне застосування у вказаному напрямі діяльності. Визначено поняття й ознаки державної інфраструктурної політики. Здійснено аналітико-бібліографічний огляд наукових праць, присвячених питанням адміністративно-правових засад державної інфраструктурної політики України. Визначено ступінь наукової розробленості теми. Встановлено, що державна інфраструктурна політика має інтерпретуватися в концептуальному та діяльнісному аспектах; їй, як процесу, притаманна етапність: від плану, курсу дій — до чіткого та нормативного закріпленого алгоритму реалізації. Доведено, що зазначена політика концентрує в собі суспільно значущі цінності, інтереси та потреби і є багатосуб'єктною.

Шифр НБУВ: RA448600

2.X.564. Адміністративно-правові засади забезпечення безпеки виборчого процесу в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Д. О. Шенцев; Національний науковий центр

«Інститут судових експертиз ім. М. С. Бокариуса». — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Визначено суть і розкрито особливості адміністративно-правових засад забезпечення безпеки виборчого процесу в Україні, а також, спираючись на розгляд позитивного вітчизняного та зарубіжного досвіду, опрацьовано напрями вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері. Методологічною основою дисертації є сукупність загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання: логіко-семантичний, аналітичний, структурно-логічний, системно-функціональний та порівняльно-правовий методи, а також методи документального аналізу, моделювання та прогнозування. Як безпеку виборчого процесу запропоновано розуміти особливий суспільно-правовий стан, за якого дотримується законність, публічність, відкритість цього процесу, та в межах якого здійснюється реалізація всіх принципів виборчого права, а також відсутні протиправні втручання в хід проведення виборів. Запропоновано авторське визначення поняття організаційних заходів із забезпечення безпеки виборчого процесу, на основі чого обґрунтовано, що саме в їх межах реалізується більша частина роботи щодо формування (створення) і підтримки на належному рівні умов, необхідних для безпечного та безперешкодного перебігу даного процесу. Виокремлено ключові форми забезпечення безпеки виборчого процесу, які поділено на дві групи: загальні (нормативні, індивідуальні та комбіновані форми); спеціальні, серед яких: правоохоронна, контрольно-наглядова, правозастосовна форми та адміністративний договір. Наголошено на доцільності розробки та прийняття «Порядку взаємодії та координації між суб'єктами забезпечення безпеки виборчого процесу», який має забезпечити системність здійснення заходів у відповідній сфері, а також сприяти якомога повнішому використанню зазначеними суб'єктами можливостей взаємодії та координації в ході організації безпеки виборчого процесу. Ступінь упровадження: у науково-дослідній сфері — для подальшого розгляду теоретико-прикладних проблем, пов'язаних із забезпеченням безпеки виборчого процесу в Україні; у правозастосовній діяльності — з метою вдосконалення окремих форм та методів забезпечення безпеки виборчого процесу; в освітньому процесі — під час підготовки підручників та науково-методичних матеріалів. Сфера використання: у правотворчості — як основа для розробки нових та вдосконалення чинних нормативно-правових актів, положення яких створюють організаційні та правові засади забезпечення безпеки виборчого процесу в Україні.

Шифр НБУВ: RA448648

2.X.565. Адміністративно-правові засади функціонування ювенальної юстиції у системі забезпечення прав дітей в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / М. Ю. Веселов; Держ. н.-д. ін-т Мін-ва внутрішніх справ України. — Київ, 2020. — 37 с. — укр.

У межах об'єкта та предмета дослідження зазначено, що інститут забезпечення прав дітей у концептуальному розумінні має будуватися за огляду на принцип субсидіарності. Створено уявлення про праксеологічний вимір, процеси еволюції ювенальної юстиції та її місце в системі забезпечення прав дітей. Сформовано уявлення про адміністративно-правовий механізм у сфері функціонування ювенальної юстиції, окреслено структуру та особливості його основних складових. З'ясовано призначення ювенальної превенції в системі забезпечення прав дитини та ювенальної юстиції. Наголошено, що окремі напрями реформування ювенальної юстиції (правосуддя, дружнього до дитини) мають досягатися завдяки поєднанню норм кримінального процесуального права та механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення такої спеціалізації.

Шифр НБУВ: RA445799

2.X.566. Акти органів судової влади як джерело адміністративного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю. В. Пуркаленко; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Кривий Ріг, 2020. — 20 с. — укр.

Проаналізовано акти органів судової влади як джерела сучасного адміністративного права. Уточнено зміст категорії «джерело адміністративного права» кризь призму розподілу джерел на групи відповідно до суб'єкта правотворчості. З'ясовано особливості історичного розвитку інституту джерел адміністративного права. Сформульовано авторське визначення терміна «джерело адміністративного права» та вивчено складові елементи системи джерел сучасного адміністративного права. Досліджено чинники, що впливають на утворення сучасної системи джерел адміністративного права та формування її змісту. Проаналізовано поліцейське право, дореволюційне адміністративне право, радянське адміністративне право та сучасне адміністративне право. Охарактеризовано залежність між джерелами права, галуззю права та державою (формою державного правління та устрою), місцем прав людини в ієрархічній системі цінностей, які охороняються державою. Доведено необхідність трансформації інституту джерел адміністративного права.

Шифр НБУВ: RA445742

2.X.567. Державна інфраструктурна політика України: адміністративно-правові засади регулювання: монографія

/ Г. Ю. Зубко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 389 с. — Бібліогр.: с. 326-389. — укр.

Досліджено адміністративно-правові засади регулювання державної інфраструктурної політики України. Визначено поняття та ознаки державної інфраструктурної політики України. Сформовано категорійно-понятійну систему дослідження. Здійснено інтерпретацію теорії ігор Аумана до формування державної інфраструктурної політики України через інтерпретацію її засадничих положень до формування адміністративно-правових засад державної інфраструктурної політики в Україні. З'ясовано правові передумови здійснення державної інфраструктурної політики. Подано концепцію механізму політико-правової взаємодії із подальшою пропозицією щодо корекції сучасної парадигми юридичної техніки. Розкрито механізм державної інфраструктурної політики України, подано авторську концепцію щодо критеріїв відбору і класифікації принципів, необхідних для формування державної інфраструктурної політики на засадах компаративного аналізу доктринального й офіційного підходів. Визначено адміністративно-правові основи формування переліку об'єктів стратегічної інфраструктури України. Досліджено підходи до моделювання системи суб'єктів державної інфраструктурної політики та інституційної спроможності. Виявлено детермінацію входження України до країн шостого технологічного укладу і напрямів адміністративно-правового регулювання державної інфраструктурної політики України. Обґрунтовано необхідність виділення безпеки авіакосмічної інфраструктури. Розкрито зміст мультиплікативності системи адміністративно-правового регулювання державно, інфраструктурної політики України.

Шифр НБУВ: BA852390

2.X.568. Державна система захисту критичної інфраструктури України: концептуальні засади адміністративно-правового регулювання: монографія / С. С. Теленик; Національна академія внутрішніх справ. — Одеса: Гельветика, 2020. — 601 с.: табл. — Бібліогр.: с. 520-600. — укр.

Досліджено адміністративно-правові засади створення державної системи захисту критичної інфраструктури. Науково обґрунтовано зміст пріоритетних напрямів адміністративно-правового регулювання державної системи захисту критичної інфраструктури. Зроблено акцент на актуальності потреби в удосконаленні нормативно-правових актів, якими тим чи іншим чином регулюються суспільні відносини у сфері захисту критичної інфраструктури. Обґрунтовано потребу у формуванні законодавства у сфері захисту критичної інфраструктури. Наведено аргументацію щодо необхідності оперування методологією правових наук для формулювання напрямів адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у сфері захисту критичної інфраструктури. Здійснено догматико-юридичний, формально-юридичний та логіко-семантичний аналіз чинного законодавства, що регулює суспільні відносини у сфері захисту критичної інфраструктури. Сформульовано висновки щодо пріоритетних напрямів адміністративно-правового регулювання державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури. Запропоновано заходи удосконалення законодавства у сфері захисту критичної інфраструктури в контексті підвищення ефективності адміністративно-правового регулювання державної системи захисту критичної інфраструктури. Визначено роль СБУ у цьому процесі. Висловлено науково обґрунтовані пропозиції правового змісту та викладено конкретні положення, які доцільно врахувати та включити до проекту Закону «Про критичну інфраструктуру та її захист».

Шифр НБУВ: BA852101

2.X.569. Державний захист суддів та працівників правоохоронних органів: теорія та практика адміністративно-правового регулювання: монографія / І. В. Петришак. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 190 с. — Бібліогр.: с. 168-190. — укр.

Комплексно досліджено адміністративно-правовий механізм державного захисту суддів і працівників правоохоронних органів. Розглянуто стан і напрями розвитку наукової думки щодо адміністративно-правового механізму державного захисту суддів і працівників правоохоронних органів. Окреслено підходи до визначення суті адміністративно-правового механізму державного захисту суддів і працівників правоохоронних органів шляхом його детермування крізь призму різних правових категорій. Охарактеризовано правову основу механізму державного захисту працівників суду та правоохоронних органів. Обґрунтовано існування у правовій доктрині окремого інституту — механізму державного захисту працівників суду та правоохоронних органів, який є системою відносно відокремлених від інших і пов'язаних між собою правових норм, що врегульовують порядок реалізації державного захисту, правовий статус суб'єктів, які беруть участь у відносинах у сфері державного захисту.

Шифр НБУВ: BA852115

2.X.570. Європеїзація адміністративного права України: питання теорії та практики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О. Р. Радішевська; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 34 с. — укр.

Комплексно досліджено актуальні теоретичні і практичні аспекти європеїзації адміністративного права України. Проаналізовано учення про європеїзацію, європеїзацію права, європеїза-

цію адміністративного права, що існують у європейській та вітчизняній науках. Визначено причини, ознаки, види, механізми й інструменти європеїзації адміністративного права України, її стадії та юридичні наслідки. З'ясовано напрями правового впливу європеїзації на адміністративне право України як галузь публічного права, юридичної науки і навчальної дисципліни. Наголошено на загальноєвропейських тенденціях розвитку засадничих положень (про предмет, метод, систему, принципи, джерела, адміністративну процедуру, аксіологію) сучасного адміністративного права України. Обґрунтовано концепцію широкого розуміння європеїзації адміністративного права через призму впливу права Європейського Союзу, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі, Європейського суду з прав людини, Суду Європейського Союзу (інших міжнародних установ) на адміністративне право України, а також його правові наслідки в правотворчій, правозастосовній, правотлумачній і правозахисній сферах. Складовою розробленої концепції визначено логічно побудований алгоритм взаємодії європейських і вітчизняних правових цінностей, принципів, стандартів, моделей, ідей, теорій, концепцій адміністративного права з урахуванням особливостей національної правової системи, юридичної практики, правової ідеології, правової культури і правосвідомості.

Шифр НБУВ: PA448538

2.X.571. Запобігання та протидія легалізації (відмиванню) корупційних доходів публічними діячами: адміністративно-правовий аспект: монографія / М. В. Шевченко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 211 с. — (Серія: Нові грані адміністративного права України). — Бібліогр.: с. 188-210. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми — вдосконалення теоретико-правового та законодавчого підґрунтя організації та функціонування системи адміністративно-правових заходів запобігання та протидії легалізації (відмиванню) корупційних доходів публічними діячами.

Шифр НБУВ: BA852240

2.X.572. Інституційний механізм забезпечення сфери оподаткування в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Я. В. Янушевич; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 32 с. — укр.

Наведено результати комплексного дослідження, присвяченого інституційному механізму забезпечення сфери оподаткування в Україні. Обґрунтовано концептуальний підхід, за яким сфера оподаткування як специфічний об'єкт правового регулювання є детермінованою наявними податковими правовідносинами, охоплює весь спектр суспільних відносин, які врегульовано нормами права та які виникають, змінюються та припиняються під час наявності правового зв'язку, що виникає між платниками податків та владним суб'єктом у вигляді податкового органу чи між податковим органом та його територіальними підрозділами у сфері фінансової діяльності держави щодо сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів до державного і місцевих бюджетів, а також до публічних цільових фондів, і які мають публічний владно-майновий характер.

Шифр НБУВ: PA448852

2.X.573. Кадрове забезпечення органів прокуратури України: адміністративно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. В. Бабінська; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання щодо дослідження адміністративно-правового аспекту кадрового забезпечення органів прокуратури України. Охарактеризовано історико-правові засади формування та розвитку функцій кадрового забезпечення органів прокуратури. Визначено поняття та окреслено зміст функцій кадрового забезпечення органів прокуратури. Встановлено мету, завдання та охарактеризовано зміст та особливості принципів кадрового забезпечення органів прокуратури. Обґрунтовано, що метою кадрового забезпечення органів прокуратури є ефективне виконання нею своїх функцій. Акцентовано про наявність нормативного та процедурного аспектів щодо завдань кадрового забезпечення органів прокуратури. Охарактеризовано кількісні та якісні показники кадрового складу органів прокуратури. Визначено нормативно-правовий аспект порядку зайняття посади прокурора. Проаналізовано атестацію прокурорів як адміністративну процедуру. Визначено шляхи удосконалення адміністративно-правових засад кадрового забезпечення органів прокуратури України.

Шифр НБУВ: PA448540

2.X.574. Концептуальні засади адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу транспарентності в діяльності органів публічної адміністрації України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Г. А. Терещук; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2021. — 40 с. — укр.

Уперше розкрито концептуальні засади адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу транспарентності в діяльності органів публічної адміністрації України. Сформульовано низку концептуальних висновків, які можуть бути використані для подальшої розробки теорії вітчизняного адміністративного та інформаційного права, а також для покращання функціонування органів публічної адміністрації. Проаналізовано перспективи

подальшої розробки концепції адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу прозорості в діяльності органів публічної адміністрації України та вироблення на цій основі пропозицій теоретико-методологічного, нормативно-правового та практично-удосконалиючого характеру.

Шифр НБУВ: РА448783

2.X.575. Концептуальні засади адміністративної діяльності у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Р. І. Крамар; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2021. — 40 с. — укр.

Комплексно досліджено концептуальні засади адміністративної діяльності у сфері виявлення, розшуку й управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Визначено адміністративно-правовий статус Національного агентства України з питань виявлення, розшуку й управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. Досліджено загально-теоретичні аспекти категорій «виявлення», «розшук» та «управління» активами та співставлень їх із суміжними категоріями. Увагу приділено аналізу функцій Національного агентства у сфері виявлення та розшуку активів, його завданням та адміністративно-правовим засадам співробітництва Агентства з правоохоронними органами. Досліджено правові засади та практику здійснення міжнародної взаємодії і транскордонного обміну інформацією Національним агентством у сфері виявлення та розшуку активів, а також правове забезпечення інформатизації та інформаційних процесів в органах виявлення та розшуку активів, одержаних від корупційних та інших злочинів. Фінансове забезпечення Національного агентства та ефективність діяльності розглянуто з точки зору взаємовпливу зазначених складових. Адміністративно-правове забезпечення управління активами розкрито через такі складові, як: прийняття активів в управління; управління грошовими коштами та банківськими металами, рухомим і нерухомим майном, цінними паперами, майновими та іншими правами; контроль за ефективністю управління активами, а також управління конфіскованими активами та надходження від них. Визначено адміністративно-правовий механізм контролю за ефективністю управління активами, під яким запропоновано розуміти систему передбачених законодавством дій щодо забезпечення виконання планових завдань Національного агентства України з питань виявлення, розшуку й управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів і формування інформації про хід реалізації та досягнення мети управлінської діяльності. Зазначено, що елементами механізму контролю за ефективністю управління активами є суб'єкт контролю, об'єкт контролю, мета здійснення контролю, завдання контролю. Розроблено проект Національної стратегії протидії корупції й адміністрування активів, одержаних злочинним шляхом. Запропоновано класифікацію процедур адміністрування арештованих активів: адміністрування конфіскованих активів; адміністрування активів, визнаних необґрунтованими; адміністрування арештованих активів як захід забезпечення позову.

Шифр НБУВ: РА450350

2.X.576. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Нові грані адміністративно-правового регулювання»: [збірник], 18 груд. 2020 р. / ред.: Т. О. Коломоєць; Україна. Міністерство освіти і науки, Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування, Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 67 с. — укр.

Запропоновано адміністративно-правове регулювання впровадження та використання платних автомобільних доріг в Україні. Висвітлено принципи адміністративно-правового регулювання інвестиційної діяльності. Досліджено взаємодію поліції з органами місцевого самоврядування у сфері протидії злочинності. Розглянуто питання підвищення якості послуг у сервісно-орієнтованій моделі держави. Висвітлено окремі аспекти проблематики забезпечення ефективності третього рівня вищої юридичної освіти. Акцентовано увагу на актуальності впровадження інформаційних технологій у судову систему України. Проаналізовано міжнародний досвід у сфері охорони публічної безпеки. Висвітлено актуальні проблеми відповідальності за переміщення фальсифікованих ліків через митний контроль.

Шифр НБУВ: ВА852077

2.X.577. Міжнародні організації в інституційній системі державного регулювання охорони здоров'я: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. М. Вісв'яник; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні основи вивчення ролі організацій в інституційній системі державного регулювання охорони здоров'я. Визначено вплив неінституціоналізму на визначення місця організацій в інституційному механізмі державного управління, розкрито суть міжнародних організацій та визначення передумов їх співпраці з органами державного управління, виявлено та досліджено теоретичні передумови функціонування міжнародних організацій в інституційній системі державного управління сферою охорони здоров'я. Проведено аналіз функціонування міжнародних організацій в системі державного регулювання охо-

рони здоров'я, зокрема аналіз співпраці органів державного управління із міжнародними медичними організаціями за їх функціональними напрямками та аналіз ефективності систем охорони здоров'я в країнах світу та в Україні на основі кластерного аналізу. На основі проведеного аналізу визначено проблеми діяльності міжнародних організацій у сфері охорони здоров'я України. Запропоновано напрями вдосконалення інституційного механізму державного управління охороною здоров'я на основі співпраці з міжнародними організаціями. З цією метою досліджено практику впровадження іжнародного грантового проекту в Рівненській обл. в контексті реалізації Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я-2020: український вимір», запропоновано напрями вдосконалення інституційного механізму державного управління охороною здоров'я на основі співпраці з міжнародними організаціями, визначено місце міжнародних організацій в концептуальній моделі функціонування інституційної системи державного регулювання охорони здоров'я.

Шифр НБУВ: РА447945

2.X.578. Норми адміністративного права: теоретико-правові аспекти ефективності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / С. В. Шахов; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 30 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми — визначення на підставі аналізу доктринальних та нормативних джерел, а також кризь призму людиноцентристської ідеології адміністративного права теоретико-правових основ ефективності адміністративно-правових норм. Здійснено загальну характеристику системи адміністративного права як об'єктивно зумовленої єдності адміністративно-правових норм. Сформульовано поняття та окреслено ознаки адміністративно-правових норм, зокрема визначено, що адміністративно-правова норма — це закріплене у джерелах адміністративного права правило загального характеру, що спрямовано на правове регулювання суспільних відносин, які складають предмет адміністративного права, з метою забезпечення умов для реалізації і захисту прав і свобод особи в публічній сфері, ефективну дію якого гарантує держава за допомогою стимулюючих засобів (у т. ч. державно-примусових).

Шифр НБУВ: РА445431

2.X.579. Огляд судової практики у справах про адміністративну та кримінальну відповідальність за порушення правил фінансування політичних партій та виборчих кампаній: посібник для суддів / М. І. Цуркан, Ю. І. Зальцберг, А. О. Шешеня, П. В. Романюк, Б. С. Мохончук; ред.: М. І. Цуркан; Національна школа суддів України, Міжнародна фундація виборчих систем (IFES). — Київ: Друкарський двір Олега Федорова, 2021. — 148 с.: іл., табл. — укр.

Здійснено огляд судової практики у справах про адміністративну та кримінальну відповідальність за порушення правил фінансування політичних партій та виборчих кампаній. Наведено загальну характеристику правопорушень, передбачених ст. 212-15, 212-21 Кодексу України про адміністративні правопорушення та ст. 159-1 Кримінального кодексу України, а також проаналізовано судові рішення щодо притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності. Звернено увагу на проблемні аспекти застосування норм матеріального та процесуального права, надано рекомендації для їх подолання та забезпечення єдності судової практики.

Шифр НБУВ: СО37757

2.X.580. Оптимізація системи та діяльності центральних органів виконавчої влади: адміністративно-правові засади: монографія / Д. В. Бараненко. — Херсон: Гельветика, 2020. — 399 с. — Бібліогр.: с. 352-399. — укр.

Комплексно досліджено теоретичні і практичні питання адміністративно-правових засад оптимізації системи та діяльності центральних органів виконавчої влади. Розглянуто місце, призначення, принципи організації діяльності, адміністративно-правовий статус центральних органів виконавчої влади, а також адміністративно-правові аспекти їх взаємодії з інститутами громадянського суспільства. З'ясовано особливості функціонування центральних органів виконавчої влади, інформаційно-правової взаємодії цих органів, зарубіжного досвіду використання інформаційних технологій у діяльності центральних органів виконавчої влади, а також теоретичні і практичні аспекти реалізації електронного урядування. Розкрито концептуальні питання оптимізації адміністративно-правових засад діяльності центральних органів виконавчої влади, напрями підвищення якості надання ними адміністративних послуг, вдосконалення правових засад відповідальності цих органів та їх взаємодії з іншими публічними органами та суспільством.

Шифр НБУВ: ВА852233

2.X.581. Організаційно-правові засади формування механізмів державного управління у сфері національної безпеки у провідних країнах ЄС: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.05 / В. С. Мурашко; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Акцентовано, що проміжною ознакою національної безпеки є те, що вона містить сукупність правових і державних гарантій, таких, як: захист від внутрішніх і зовнішніх загроз; стійкість до

несприятливих зовнішніх факторів і забезпечення внутрішніх і зовнішніх умов існування держави, що гарантують можливість сталого всебічного розвитку. Доведено, що особлива увага у Європейському Союзі приділяється розвитку можливостей швидкого реагування на екологічні й енергетичні проблеми, кіберзлочинність, посилення міжетнічних, міжкультурних та інших конфліктів шляхом усунення процедурних, фінансових і політичних факторів, що перешкоджають розгортанню бойових дій, ускладнюють формування військ і знижують ефективність військових операцій у рамках спільної політики безпеки й оборони. Обґрунтовано, що нині широко обговорюється формат взаємодії євроатлантичного та євразійського просторів безпеки, розробка шляхів реформування основних безпекових інститутів, таких, як: Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй, Організація Північноатлантичного договору, Європейський Союз. Між інститутами існує співпраця, спрямована на охоплення якомога ширшого кола проблем безпеки й уникнення дублювання функцій суб'єктів забезпечення національної безпеки щодо їх усунення. Виділено ключові напрями модернізації структур інформаційно-аналітичної сфери, спрямовані на підвищення результативності функціонування системи стратегічних комунікацій сфери національної безпеки, зокрема: оптимізація та підвищення ступеня продуктивності використання каналів комунікацій й ефективніше управління їх розвитком; продукування стійких механізмів взаємодії наведено-орієнтованих аудиторій і структур комунікаційних каналів, що надасть змогу розв'язати суперечності у системі національної безпеки; впровадження процесного моніторингу результативності комплексних досліджень інформаційного простору національної безпеки. Розроблено модель удосконалення організаційно-правових засад формування механізмів забезпечення національної безпеки України відповідно до стандартів провідних країн Європейського Союзу, що відрізняється системним поєднанням суб'єкто-організаційних дій у п'яти площинах: формування комплексної системи законодавчого забезпечення у сфері національної безпеки України; здійснення аналітичного моніторингу й оцінки ефективності діяльності органів національної безпеки; становлення демократичного цивільного контролю; підвищення рівня стратегічного планування; забезпечення належного рівня ефективності інформаційної безпеки в Україні.

Шифр НБУВ: RA445830

2.X.582. Принципи адміністративно-процедурного права: питання теорії та практики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / А. А. Шарая; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 36 с. — укр.

Досліджено принципи права як комплексну правову інтегративну категорію. Розкрито зміст класифікації принципів адміністративно-процедурного права. Обґрунтовано, що різні класифікації мають умовний характер, адже залежать від виокремлення того чи іншого критерію. Запропоновано власний варіант класифікації із застосуванням значної кількості різних критеріїв для розподілу на види, що позитивним чином впливає на розуміння суті, унікальності принципів адміністративно-процедурного права. Досліджено принципи адміністративно-процедурного права як системне явище, якому притаманні обов'язкові системоутворюючі, взаємопов'язані структурні елементи та відповідні зв'язки між ними, орієнтовані на приведення їх у певну єдність, запропоновано варіант відповідної дефініції та перелік притаманних їй характерних ознак. Розкрито специфіку принципу верховенства права як базового принципу адміністративно-процедурного права, запропоновано у його змісті (у контексті адміністративно-процедурного права) основоположним вважати превалювання прав і законних інтересів (як найвищої цінності у державі) людини та громадянина (приватної особи) у правовідносинах із суб'єктами публічної адміністрації. Сформульовано визначення принципу верховенства права в адміністративно-процедурному праві. Зосереджено увагу на характеристиці універсальних принципів адміністративно-процедурного права, які доповнюють один одного та формують універсальне підґрунтя для всіх адміністративно-процедурних відносин. Проаналізовано інституційні принципи адміністративно-процедурного права, які визначають засади регулювання окремих видів адміністративних процедур. Аналіз нормативно-правових актів надає підстави стверджувати, що такі принципи характеризують суть і особливості кожної адміністративної процедури, створюють «правовий фундамент» для їх здійснення, відображають їх призначення для врегулювання відносин приватних осіб із суб'єктами публічно-владних повноважень. Досліджено питання реалізації принципів адміністративно-процедурного права. Виокремлено ознаки, які характеризують реалізацію принципів адміністративно-процедурного права. Запропоновано розрізняти як базові компоненти ефективності: умови ефективності, критерії ефективності та показники ефективності реалізації принципів адміністративно-процедурного права. Обґрунтовано доцільність розробки Концепції реалізації принципів адміністративно-процедурного права, метою якої є створення необхідних умов для ефективної реалізації принципів відповідної підгалузі адміністративного права.

Шифр НБУВ: RA444979

2.X.583. Сучасна концепція адміністративно-правового забезпечення функціонування органів прокуратури України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / С. В. Банах; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено питання адміністративно-правового забезпечення функціонування органів прокуратури України в умовах реформування. Зазначено, що наукова новизна зумовлена формуванням, доведенням та здобуттям нових знань за тематикою роботи, предмет якої є актуальним і важливим напрямом наукового пізнання. Сформовано й обґрунтовано низку нових, удосконалено наявні важливі положення теорії адміністративного права та практики публічного адміністрування в органах прокуратури України.

Шифр НБУВ: RA448601

2.X.584. Теорія, досвід та практика адміністративно-правового забезпечення права на мирні зібрання: монографія / Є. А. Кобрусева. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 401 с. — Бібліогр.: с. 373-401. — укр.

Досліджено адміністративно-правове забезпечення права на мирні зібрання (далі — ПНМЗ) в Україні. Розкрито концептуальний підхід щодо покращання ефективності правового механізму забезпечення ПНМЗ. Визначено історичні передумови формування парадигми права на мирні зібрання. Окремлено проблематику механізму забезпечення ПНМЗ. Здійснено класифікацію адміністративного контролю як адміністративно-правової гарантії прав та свобод громадян. Досліджено особливості провадження щодо розгляду та вирішення адміністративних справ щодо реалізації ПНМЗ. Проаналізовано питання правового регулювання відповідних правовідносин на міжнародному рівні. Визначено шляхи оптимізації даного напрямку діяльності з урахуванням імплементації у вітчизняне законодавство позитивного зарубіжного досвіду.

Шифр НБУВ: VA852230

Див. також: 2.X.614-2.X.615, 2.X.617, 2.X.627, 2.X.653

Державний апарат управління

2.X.585. Адміністративний процес у публічному адмініструванні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / М. М. Тернушак; Держ. н.-д. ін-т Мін-ва внутрішніх справ України. — Київ, 2020. — 32 с. — укр.

Комплексно досліджено адміністративний процес в публічному адмініструванні, зумовленому відсутністю єдиних та сталих доктрин адміністративного права та процесу, багатогранністю підходів інтерпретації змістового і методичного наповнення теорії дисциплін адміністративного права та процесу, модернізацією процесу законотворення щодо впровадження нормативних та організаційних заходів адміністративної реформи. Проаналізовано теоретичні підходи щодо визначення категорії «публічне адміністрування» у контексті вивчення дисциплін адміністративно-правового циклу, зокрема, розглянуто поняття та значення категорії «публічне адміністрування», взаємозв'язок публічного адміністрування з управлінською концепцією в адміністративно-процесуальній науці.

Шифр НБУВ: RA445440

2.X.586. Адміністративно-правове регулювання реалізації кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / П. В. Євдокимов; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 18 с. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми щодо визначення суті й особливостей адміністративно-правового регулювання реалізації кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації в Україні, сформовано відповідну наукову концепцію, обґрунтовано низку нових положень і рекомендацій. Розкрито теоретичні засади адміністративно-правової реалізації кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації. Встановлено сутність і завдання кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації. Сформульовано принципи та функції, виокремлено особливості кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації в Україні. Охарактеризовано адміністративно-правовий механізм регулювання реалізації кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації. Розглянуто основні напрями профорієнтаційної роботи в системі кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації в Україні. Визначено особливості професійної підготовки кадрів у системі кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації в Україні. Проаналізовано суть кадрової роботи в системі кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації. Сформульовано конкретні пропозиції щодо стратегічних напрямів подальшого розвитку адміністративно-правового регулювання реалізації кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації. Запропоновано шляхи адаптації зарубіжного досвіду та вдосконалення процесу управління якістю кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації в Україні.

Шифр НБУВ: RA444985

2.X.587. **Адміністративно-правові засади оптимізації системи та діяльності центральних органів виконавчої влади:** автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Д. В. Бараненко; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 29 с. — укр.

Розглянуто місце, призначення, принципи організації діяльності, адміністративно-правовий статус центральних органів виконавчої влади, а також адміністративно-правові аспекти їх взаємодії з інститутами громадянського суспільства. Встановлено, що центральним органом виконавчої влади в структурі публічної влади слід вважати елемент апарату держави, створений в порядку, встановленому законом або іншим правовим актом, одноособовий або колегіальний структурно відокремлений, внутрішньо організований колектив публічних службовців, наділених юридично визначеними публічно-владними повноваженнями.

Шифр НБУВ: RA448602

2.X.588. **Відносини з урядом (Government Relations) як особливий вид комунікації громадськості і бізнесу з владою в Україні:** автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / С. О. Клімович; Національна академія державного управління при Президентіві України. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Розроблено і теоретично обґрунтовано нові методологічні підходи державного управління, спрямовані на оптимізацію взаємодії державної влади з бізнесом та недержавними громадськими організаціями. Систематизовано історію застосування методів впливу на владу на території України. Узагальнено існуючі шляхи розвитку ринку відносин з урядом (Government Relations) і лобювання в Україні. Виявлено нові підходи, які можуть сприяти подоланню корупції і вивести міжсекторну взаємодію на якісно вищий рівень розвитку. Розроблено практичні пропозиції щодо підвищення прозорості галузі Government Relations. Зазначено, що Революція гідності та АТО/ООС ще підвищили необхідність легітимності і транспарентності взаємозв'язків між бізнесом, громадянським суспільством і державою в особі органів державної влади і органів місцевого самоврядування. З'ясовано, що цим вимогам відповідає концепція відносин з урядом (Government Relations) — особливого законного виду побудови довготривалих взаємовигідних зв'язків акторів бізнесу і третього сектора з органами державної влади, який включає комбінацію інструментарію державно-приватного партнерства зв'язків з громадськістю, лобістської діяльності і корпоративно-соціальної відповідальності.

Шифр НБУВ: RA449026

2.X.589. **Застосування адміністративних актів як інструментів публічного управління: теоретичний, нормативний та практичний аспекти:** монографія / О. А. Мілієнко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 517 с. — Бібліогр.: с. 442-497. — укр.

Обґрунтовано концептуальну модель застосування адміністративних актів (далі — АА) в умовах реалізації євроінтеграційних процесів в Україні, виокремлено проблеми їх нормативного закріплення та практичної реалізації, викладено пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства в цій сфері. Визначено історіографічні та методологічні засади дослідження застосування АА, здійснено характеристику публічно-управлінських відносин як сфери застосування АА, охарактеризовано систему інструментів публічного управління та визначено в ній місце АА. Окреслено критерій застосування між дискреційних повноважень у реалізації процедури прийняття АА, з'ясовано адміністративно-правові засади здійснення процедури прийняття АА як складової концепції електронного урядування, охарактеризовано особливості виконання АА як стадії процедури застосування адміністративних актів, визначено підстави й особливості припинення дії АА в у досудовому порядку. Узагальнено практику реалізації припинення дії АА у судовому порядку.

Шифр НБУВ: VA852211

2.X.590. **Інституціоналізація стратегічних комунікацій у системі публічного управління України:** автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01 / Т. В. Сивак; Національна академія державного управління при Президентіві України. — Київ, 2020. — 36 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано поняття «стратегічні комунікації», «стратегічні комунікації у публічному управлінні», «синхронізація комунікацій», «інституціоналізація стратегічних комунікацій». Охарактеризовано та класифіковано складові компоненти стратегічних комунікацій, визначено їх мету і завдання в публічному управлінні в контексті реалізації публічної політики. Обґрунтовано суть і значення стратегічного наративу як методологічного інструментарію стратегічних комунікацій, визначено їх рівні, розроблено структуру та встановлено підходи до його побудови. Узагальнено міжнародний досвід з інституціоналізації стратегічних комунікацій, визначено аспекти адаптації до вітчизняної системи публічного управління. З'ясовано передумови інституціоналізації стратегічних комунікацій у системі публічного управління, встановлено етапи та запропоновано алгоритм інституціоналізації стратегічних комунікацій у системі публічного управління. Обґрунтовано синхронізацію комунікацій як технологічний аспект стратегічних комунікацій у системі публічного управління. Запропоновано технологію проектування стратегічних комунікацій.

Розроблено концептуальну модель і модель інституційного забезпечення стратегічних комунікацій у системі публічного управління, а також проект Концепції здійснення та розвитку стратегічних комунікацій у системі публічного управління України.

Шифр НБУВ: RA445847

2.X.591. **Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Напрями вдосконалення механізмів державного управління в умовах сучасних реформаційних процесів»:** [збірник], 25 — 26 грудня 2020 р. / Класичний приватний університет, Академія «Bolashaq», Асоціація адвокатів України. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 119 с. — укр.

Висвітлено етичні виклики вибору векторів соціальних інновацій для ефективного розвитку гуманітарної сфери України. Розглянуто застосування медіації під час вирішення спорів у публічній сфері. Досліджено новачі у сфері регуляторної політики як інструменти підвищення ефективності публічного управління. Проаналізовано засади державного адміністрування у сфері культури. Охарактеризовано механізми антикризового управління в системі державної влади. Увагу приділено правовому забезпеченні механізмів реалізації державної політики в соціогуманітарній сфері. Досліджено напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення лобістського рибальства в Україні. Висвітлено механізми реалізації державної політики «зеленої» економіки в контексті сталого розвитку. Досліджено методи та завдання комунікативної взаємодії органів публічного управління з громадськістю. Розглянуто вплив іміджу на формування особистості публічного службовця.

Шифр НБУВ: VA852068

2.X.592. **Механізми державного управління в кризових ситуаціях, зумовлених релігійним фактором:** автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. П. Масовець; Національна академія державного управління при Президентіві України. — Київ, 2021. — с. — укр.

Вірішено актуальне наукове завдання, яке полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні пропозицій щодо вдосконалення механізмів державного управління в кризових ситуаціях, зумовлених релігійним фактором. Здійснено огляд наукових праць за темою роботи. Проаналізовано понятійно-категорійний апарат у сфері забезпечення релігійної безпеки. Визначено методологічні засади розбудови системи забезпечення релігійної безпеки сучасної держави. Узагальнено та систематизовано зарубіжний досвід упорядкування релігійного простору. Визначено сучасні виклики та загрози релігійній безпеці особистості, суспільства, Української держави в умовах гібридної війни. Виявлено проблеми державного управління в кризових ситуаціях, зумовлених релігійним фактором, в Україні. Обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення механізмів державного управління в кризових ситуаціях, зумовлених релігійним фактором.

Шифр НБУВ: RA448620

2.X.593. **Політико-комунікаційна складова політичної культури демократичного суспільства в системі публічного управління України:** автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. В. Дабіжа; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2021. — 21 с.: рис. — укр.

Установлено теоретико-методологічні засади дослідження політико-комунікаційної складової в системі публічного управління України та простежено історичні особливості комунікативного зв'язку в соціумі, між владою і громадянами. Визначено процес становлення феномена політичної комунікації в умовах демократії та ідейно-культурного поступу, з'ясовано теоретичні витoki та еволюцію цієї проблематики в політичній науці України. Показано яким чином комунікативні процеси на рівні влади, на рівні влада — суспільство і на рівні суспільства суттєво відрізняються як змістовно, так і за способами передавання. Досліджено процес походження та розвитку самого поняття «політична комунікація», до визначеності якого єдиної позиції науковців досі не вироблено. Наведено підходи різних авторів до цієї проблеми та здійснено порівняльний аналіз відносно визначення понять «комунікація», «політика», «політична комунікація». Розглянуто проблематику застосування й функціонування засобів та інструментарію політичних комунікацій в умовах сьогодення, викликів, загроз та невизначеностей сучасності з метою використання їх як механізмів державного управління, що можуть бути оптимально адаптовані до трансформаційних тенденцій соціуму. Показано, що політична комунікація в умовах загострення існуючих і виникнення нових суперечностей і викликів сучасного життя набуває різних форм втілення. Розглянуто та проаналізовано механізми інформації та засоби масової комунікації у процесах демократизації відносин та діяльності інституційних суб'єктів політики та публічного управління. З'ясовано важелі впливу через Інтернет, соціальні мережі та мобільний зв'язок, які використовують історію, соціальну та ментальну пам'ять шляхом медійних трансформацій таким чином, що безпосередньо самі ЗМІ виступають лише засобом їх оновлення, доповнення, деформації або інших аналогічних змін. Запропоновано визначати ефективність політичної комунікації через аналіз використання публік рілейшнз, імідж-технологій, політичної реклами та інших новітніх засобів політичного маркетингу. Розроблено підходи до політичної комунікації в Україні на

мікрорівні, мезорівні, макрорівні та їх симбіоз на основі комплексної взаємодії між медіа- й політичними системами, різною залежністю та процесами адаптації. Встановлено основні індикатори та критерії, що відображають якість державного управління політичними комунікаціями.

Шифр НБУВ: РА448490

2.X.594. Правові основи публічного адміністрування національно-безпековою сферою в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / К. В. Бондаренко; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Обґрунтовано, що об'єктом публічного адміністрування є специфічна система — триада, яка складається із соціально-організованого суспільства (інституційна складова), відносин всередині такого суспільства між його членами (динамічна складова), а також правових станів (статична складова). Сформульовано наступне визначення національно-безпекової сфери як об'єкта публічного адміністрування — це комплексна сфера публічного адміністрування, яку слід розглядати як систему суспільних відносин, а також правові стани, що складаються у сфері забезпечення існування Української держави та її ефективного функціонування, на яку справляє публічний керуючий вплив суспільство та держава в особі спеціально визначених суб'єктів. Публічне адміністрування національно-безпековою сферою має певні особливості, до яких належать: наявність особливих об'єктів управління, використання імперативного методу публічного адміністрування як основного, більш широкі управлінські повноваження Президента України, чітку централізацію та субординацію органів, що здійснюють управлінські функції в цій сфері, особливі (підвищені) вимоги до публічних службовців, специфічна стабільність управлінської системи. Виокремлено такі принципи публічного адміністрування цієї сфери: політичної незалежності, поділу влади, субсидіарності, субординації та чіткої ієрархії під час здійснення публічного адміністрування, поєднання імперативного та диспозитивного методів публічного адміністрування, професіонального виконання функцій управління, стабільності управлінської системи. Встановлено, що особливості національної безпеки як об'єкта публічного адміністрування, що є правовим станом, є: виокремлення особливої системи — сектору безпеки і оборони, тобто суб'єктів забезпечення національної безпеки; включення до системи суб'єктів забезпечення національної безпеки громадян України і громадянських об'єднань, на відміну від попереднього закону — на добровільних засадах; загальна спрямованість галузі національної безпеки на протидію існуючим загрозам, що є характерною лише для галузі національної безпеки, адже всі інші галузі без винятку мають свої завдання та функції, які можуть існувати за наявності або відсутності загроз/критичних явищ/небезпеки тощо.

Шифр НБУВ: РА445787

2.X.595. Публічна політика у сфері соціально-гуманітарного розвитку: конспект лекцій / А. О. Дегтяр, В. Г. Ковальчук; Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: ХАІ, 2021. — 95 с.: табл. — Бібліогр.: с. 92-95. — укр.

Розглянуто питання державної політики у сфері духовного розвитку сучасного українського суспільства, гуманістичної спрямованості етнопатриотичної політики держави, формування та реалізації державної політики щодо зарубіжного українства. Охарактеризовано державні стандарти у сфері охорони здоров'я, аспекти трансформації соціальної політики держави та забезпечення соціальної спрямованості економічного розвитку. Викладено основні засади соціального захисту населення в соціальної державі, проаналізовано державну політику у сфері соціального захисту інвалідів.

Шифр НБУВ: ВА852663

2.X.596. Публічне адміністрування Національного архівного фонду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. Ю. Максименко; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 17 с. — укр.

На основі аналізу чинного законодавства України, практики його реалізації та узагальнення основних положень праць науковців визначено зміст та особливості публічного адміністрування Національного архівного фонду України. Розкрито поняття й ознаки архівного фонду. Визначено особливості формування Національного архівного фонду. Розкрито специфіку обліку та зберігання, з'ясовано засади використання Національного архівного фонду. Охарактеризовано нормативно-правове адміністрування Національного архівного фонду. Розкрито систему суб'єктів управління Національного архівного фонду. Виокремлено особливості формування, обліку, використання та зберігання архівного фонду судів України. З'ясовано поняття засобів публічного адміністрування Національного архівного фонду. Досліджено засади контролю та нагляду за дотриманням обліку, використанням і зберіганням Національного архівного фонду. Визначено специфіку адміністративної відповідальності за порушення законодавства про архівну справу та діловодство.

Шифр НБУВ: РА444995

2.X.597. Публічне адміністрування функціонування політичних партій в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С. М. Скрипченко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 18 с. — укр.

Проведено одне з перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексне монографічне дослідження, присвячене публічному адмініструванню функціонування політичних партій в Україні. Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми — на підставі комплексного аналізу як раніше діючого, так і чинного законодавства, у тому числі перспективного законодавства, вітчизняних та зарубіжних наукових, навчальних, публіцистичних, довідникових та інших джерел з'ясовано особливості публічного адміністрування у сфері функціонування політичних партій в Україні.

Шифр НБУВ: РА448796

2.X.598. Публічне управління та адміністрування. Словник термінів / А. В. Хрідочкін, М. Ю. Віхляєв; ред.: П. В. Макушев; Дніпровський гуманітарний університет. — Одеса: Гельветика, 2021. — 603 с. — укр.

Представлено понятійно-категорійну систему сучасного публічного управління й адміністрування. Наведено понад 700 термінів і понять, що відображають різні аспекти публічного управління й адміністрування: теорія та методологія публічного управління та адміністрування, територіальні та галузеві аспекти публічного управління та адміністрування, громадянське суспільство та громадська участь, державна служба й управлінські технології. Значну частину словникового масиву становлять терміни, що увійшли до адміністративного лексикону останніми роками, в процесі розвитку в Україні науки публічного управління та адміністрування.

Шифр НБУВ: ВА852121

2.X.599. Реалізація державноуправлінських реформ у сучасній Україні: галузевий аспект: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / О. М. Гацуля; Національна академія державного управління при Президенті України. — Дніпро, 2021. — 20 с. — укр.

Обґрунтовано суть, зміст, особливості та напрями реалізації державноуправлінських реформ в умовах децентралізації, на цій основі визначено регламентацію і структуру, організаційно-правові, адміністративні та інституціональні засади галузевого реформування під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників, соціальних факторів, сучасних викликів у процесі функціонування системи публічного управління. Основною інституціональних змін в умовах державноуправлінських реформ визначено галузеве спрямування сучасного публічного управління, удосконалення законодавства, поширення суспільного позитивного сприйняття таких змін та формування суспільної та особистої потреби у змін. Охарактеризовано конституційний принцип поділу державної влади в умовах децентралізації та особливості реалізації галузевих реформ, визначено складники конституційного реформування, які детермінують сутність галузевого аспекту державного управління. Систематизовано наукові підходи до нормативно-правового визначення розподілу управлінських повноважень між складниками державної влади в умовах децентралізації відповідно до принципу відповідності, визначено засади формування організаційної моделі реалізації державноуправлінських реформ. Встановлено, що ефективність реалізації реформ України в галузевому вимірі, крім наявності політичної програми, вимагає правового забезпечення, формування дієвої системи державних органів з реалізації таких змін, забезпечення координації зусиль органів влади щодо галузевих реформ. Встановлено, що державноуправлінські реформи мають реалізовувати завдання державного будівництва на основі ціннісних засад конституційного ладу в межах процесу внесення змін до Конституції України, спрямовані на удосконалення організації державної влади, підпорядковані меті суспільного розвитку.

Шифр НБУВ: РА449035

2.X.600. Теоретико-методологічні засади функціонування органів державної влади в умовах децентралізації: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / М. В. Сачко; Національна академія державного управління при Президенті України. — Дніпро, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні засади, тенденції й особливості функціонування органів влади в контексті децентралізації. Обґрунтовано авторську дослідницьку методологію трансформації державного управління в умовах децентралізації. Запропоновано концепцію децентралізації влади, в основі якої інтегративна модель децентралізації державної влади в Україні, що має стати основою структурної трансформації адміністративно-територіального устрою України. Розкрито суть сучасних тенденцій формування інституціональних засад в контексті децентралізації влади в Україні. Розроблено та запропоновано теоретичну концепцію трансформаційного процесу як взаємовпливу трансформаційних чинників у системі державного управління в Україні, внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на систему публічного управління, детермінованих комплексом вимог щодо реформування діяльності органів державної влади.

Шифр НБУВ: РА448870

2.X.601. Теоретико-прикладні проблеми державного управління в Україні: конспект лекцій / А. О. Дегтяр, В. Г. Ковальчук; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: ХАІ, 2021. — 103 с.: табл. — Бібліогр.: с. 101-102. — укр.

Розглянуто державно-управлінські реформи у вимірі парадигми інноваційного розвитку суспільства, поняття, класифікації і комплексний механізм державно-управлінських нововведень. Охарактеризовано інноваційну діяльність системи органів публічної влади, особливості інноваційного процесу органу публічної влади. Висвітлено особливості поширення нововведень в системі органів публічної влади, теоретико-прикладні засади стратегічного управління державно-управлінськими нововведеннями. Проаналізовано раціональну модель прийняття та реалізації стратегічного рішення, основні фактори спротиву державно-управлінським нововведенням.

Шифр НБУВ: BA852721

2.X.602. Формування та розвиток системи підготовки осіб, які обіймають політичні (виборні) посади, до здійснення політико-управлінської діяльності: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Н. М. Колісниченко; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Концептуалізовано механізми формування та розвитку особливої системи підготовки осіб, які обіймають політичні (виборні) посади, до здійснення ними політико-управлінської діяльності. Обґрунтовано специфічні особливості політико-управлінської діяльності, яка вимагає відповідної підготовки. Розкрито суть механізмів розвитку осіб у системі політичного управління. З'ясовано, що підготовка до політико-управлінської діяльності може володіти формальним і неформальним характером, мати прямий та непрямий (опосередкований) вплив. Розглянуто теорії підготовки й здійснено ретроспективний та компаративний дискурс механізмів становлення й розвитку зарубіжних та української систем підготовки осіб, які обіймають політичні (виборні) посади. Обґрунтовано етапи становлення й розвитку системи підготовки у сфері політико-управлінської діяльності в Україні. Розвиток політичних (виборних) осіб проаналізовано на тлі процесів соціалізації, інституалізації та професіоналізації політико-управлінської діяльності. Досліджено форми підготовки до політико-управлінської діяльності, зокрема, на рівні політичних партій, професійних асоціацій. Проаналізовано види підготовки у сфері політико-управлінської діяльності. Розроблено модель підготовки депутатів як осіб, які обіймають політичні (виборні) посади, у якій виділено такі складові: цільову, теоретико-методологічну, змістову, умовну, управлінську, регуляторну.

Шифр НБУВ: RA445451

Див. також: 2.Y.139, 2.C.1186

Органи державного управління

2.X.603. Адміністративно-правові засади забезпечення надання електронних послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. Р. Ішханян; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 16 с. — укр.

Визначено поняття електронних послуг як регламентовану правовими нормами діяльність органів публічної адміністрації за допомогою сучасних інформаційно-телекомунікаційних систем щодо розгляду заяви суб'єкта звернення про видачу певного документа (цифровий водійські права, цифрове свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу, цифровий паспорт, цифровий закордонний паспорт, цифровий податковий номер тощо), спрямованого на забезпечення її прав і законних інтересів та/або на виконання особою визначених законом обов'язків. Окреслено принципи надання та здійснено класифікацію електронних послуг. Охарактеризовано правове регулювання надання електронних послуг у вітчизняному законодавстві. Визначено поняття й ознаки процедури надання електронних послуг. Охарактеризовано зміст стадій процедури надання електронних послуг. Розкрито особливості оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації щодо електронних послуг. Охарактеризовано особливості контролю за надання електронних послуг. Узагальнено зарубіжний досвід надання електронних послуг, визначено його позитивні здобутки для запровадження в Україні. Надано пропозиції щодо вдосконалення законодавства, що регулює надання електронних послуг, і практики його реалізації. Обґрунтовано шляхи вдосконалення процедури надання електронних послуг за такими напрямками: нормативно-правовий, організаційно-інформаційний, науковий.

Шифр НБУВ: RA444996

2.X.604. Безконтактні адміністративні послуги у сфері державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Е. Г. Шевчук; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 19 с. — укр.

Проведено системний аналіз надання безконтактних адміністративних послуг у сфері державного архітектурно-будівельного контролю й нагляду, виокремлено проблеми у правовому регулюванні цієї сфери та правозастосовній практиці щодо неї, а

також визначено перспективи вдосконалення законодавства з наданням пропозицій із вирішення виявлених проблем. Визначено поняття, ознаки, різновиди адміністративних послуг як підгрунтя для формування положень щодо безконтактних адміністративних послуг у сфері державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду. Сформульовано авторське визначення поняття «адміністративна послуга». Виокремлено основні ознаки, що притаманні адміністративним послугам. Установлено специфіку державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду саме як сфери надання безконтактних адміністративних послуг. Окреслено нормативно-правове забезпечення сфери державного архітектурно-будівельного контролю й нагляду, яке має комплексний характер. Досліджено поняття безконтактних адміністративних послуг у сфері державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, з'ясовано низку притаманних їм ознак. Запропоновано класифікацію таких послуг. Установлено, що надання безконтактних адміністративних послуг у сфері державного архітектурно-будівельного контролю й нагляду є адміністративною процедурою, тобто визначеним законодавством порядком здійснення сукупності дій, послідовно вчинених органом державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, і прийнятих процедурних рішень із розгляду та вирішення адміністративної справи. Наведено перелік ознак адміністративної процедури надання безконтактних адміністративних послуг у сфері державного архітектурно-будівельного контролю й нагляду. Охарактеризовано систему суб'єктів, уповноважених надавати безконтактні адміністративні послуги у сфері державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду. Визначено алгоритм одержання безконтактних адміністративних послуг у сфері державного архітектурно-будівельного контролю й нагляду через сукупність етапів. Виявлено низку проблем, які «гальмують» розвиток цифрової трансформації у сфері державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду. Запропоновано перелік заходів, спрямованих на усунення нормативних і технічних проблем і проблем суб'єктивного характеру в зазначеній сфері.

Шифр НБУВ: RA444982

2.X.605. Гарантії забезпечення законності надання публічних послуг в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. В. Бойко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 18 с. — укр.

Розкрито суть гарантій забезпечення законності надання публічних послуг в Україні, виокремлено проблеми їх нормативного закріплення і практичної реалізації. Визначено поняття, ознаки та види гарантій забезпечення законності надання публічних послуг в Україні. Запропоновано визначення гарантій забезпечення законності надання публічних послуг, під якими варто розуміти правові норми, що визначають специфічні юридичні засоби, умови й порядок реалізації прав, юридичні засоби їх охорони та захисту в разі порушення у процесі розгляду заяви фізичної або юридичної особи про видачу адміністративного акта (рішення, дозволу, ліцензії, сертифіката, акта, посвідчення тощо). Розкрито принципи гарантій забезпечення законності надання публічних послуг. Охарактеризовано правове регулювання гарантій забезпечення законності надання публічних послуг у вітчизняному законодавстві. Розкрито оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації з надання публічних послуг у судовому порядку (адміністративне судочинство). Здійснено системний аналіз контролю за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації щодо надання публічних послуг. Охарактеризовано звернення фізичних осіб як вид гарантій забезпечення законності надання публічних послуг в Україні. Розкрито особливості притягнення до відповідальності осіб за відмову в наданні публічних послуг. Узагальнено зарубіжний досвід стосовно гарантій забезпечення законності надання публічних послуг, виокремлено його позитивні здобутки для запровадження в Україні. Обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства, яке регулює гарантії забезпечення законності надання публічних послуг, і практики його реалізації.

Шифр НБУВ: RA444980

2.X.606. Забезпечення законності в діяльності органів виконавчої влади: адміністративно-правова характеристика: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. А. Марущій; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 18 с. — укр.

Проаналізовано підходи до розуміння поняття «законність» у сфері державного управління. Зазначено, що цю категорію розглядають у вузькому та широкому значенні, адже законність — досить широке багатогранне явище, яке пронизує своєю сутністю всі процеси функціонування суспільства, держави і життя людей, що регулюються правом. Своєрідний ланцюжок однопорядкових явищ, який відображає зміст і призначення законності, дозволив ствердити, що не можна протиставляти етапи і форми вираження законності. Вони всі є важливими, взаємозумовленими, і тільки їх реалізація загалом може забезпечити чітке і правильне виконання норм права всіма суб'єктами. Отже, законність — це своєрідний процес переходу від правової можливості до правової дійсності. У цьому і проявляється диктатура закону. Наголошено, що законність в органах виконавчої влади — це стрижневий принцип їх діяльності. Зазначено, що основними засадами законності у сфері державного управління вважаються:

верховенство закону в системі нормативних актів; єдність законності; незаперечність закону в соціальній практиці; реальний характер законності; забезпечення прав людини; невідворотність відповідальності за правопорушення тощо.

Шифр НБУВ: RA448481

2.X.607. Правова інституціоналізація антикорупційних трансформацій органів публічної адміністрації у відкритому суспільстві: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О. Л. Макаренко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 37 с. — укр.

Визначено теоретико-методологічні засади правової інституціоналізації антикорупційних трансформацій органів публічної адміністрації у відкритому суспільстві. Концептуалізовано дефініції інституціоналізації, доброчесності, корупції, нації та інших ключових понять за темою роботи, а також методологію пізнання напрямів згаданих вище антикорупційних трансформацій й історіографію дослідження.

Шифр НБУВ: RA448848

2.X.608. Правове регулювання надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. М. Кравчук; Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України». — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

Сформовано теоретико-методологічні та практичні положення правового регулювання надання адміністративних послуг за допомогою Інтернет-технологій, з метою забезпечення їх доступності та якості, шляхом подальшого розвитку низки положень теорії інформаційного права та формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства. Надано загально-теоретичну та правову характеристику елементів соціальної та правової моделей інформаційних взаємодій суб'єктів процесу надання адміністративних послуг. Методологічно обґрунтовано низку теоретичних положень з інформаційного права в контексті надання адміністративних послуг, досліджено особливості інформаційних правовідносин, що виникають у процесі надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій, визначено дефініції основних термінів інформаційної взаємодії між суб'єктами надання та одержання адміністративних послуг для їх закріплення у законодавстві. Проаналізовано міжнародні документи та практику проблем налагодження ефективної інформаційної взаємодії, охарактеризовано прогалини національного законодавства щодо регулювання інформаційних суспільних відносин щодо надання адміністративних послуг за допомогою інтернет-технологій. Сформульовано пропозиції щодо удосконалення національного законодавства з питань надання адміністративних послуг за допомогою Інтернет-технологій стосовно правового регулювання інформаційних відносин.

Шифр НБУВ: RA448770

2.X.609. Процедура надання адміністративних послуг в контексті євроінтеграційних процесів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Л. М. Тимченко; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 17 с. — укр.

На підставі аналізу доктринальних і нормативних джерел визначено теоретико-прикладні засади процедури надання адміністративних послуг в Україні в контексті євроінтеграційних процесів. Узагальнено теоретико-наукові підходи до обґрунтування правового забезпечення надання адміністративних послуг крізь призму вітчизняного та зарубіжного досвіду. Встановлено роль і місце адміністративних послуг у системі публічних послуг. Надано визначення адміністративних послуг як сукупності організаційно-правових і дозвольно-розпорядчих заходів органів влади, які регламентовані чинним законодавством України та здійснюються відповідно до визначених законодавством повноважень на користь юридичних і фізичних осіб, як правило, на безоплатній основі. Проаналізовано сучасну процедуру надання адміністративних послуг в Україні. Визначено проблеми правового регулювання у сфері надання адміністративних послуг. Розглянуто досвід країн ЄС у сфері правового закріплення надання послуг органами влади, проведення моніторингу й оцінювання якості надання послуг. Обґрунтовано на основі дослідження євроінтеграційних тенденцій розвитку адміністративного права України та вивчення досвіду країн ЄС у сфері надання адміністративних послуг необхідність удосконалення системи контролю за якістю надання адміністративних послуг шляхом запровадження системи громадського контролю. Запропоновано запозичення позитивного зарубіжного досвіду в аспекті реалізації засад відкритості та доступності послуг. Обґрунтовано наукові підходи щодо упорядкування стандартів якості надання адміністративних послуг. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення діючого законодавства у сфері надання адміністративних послуг.

Шифр НБУВ: RA444994

2.X.610. Теоретико-методологічні засади трансформації стилю діяльності органів публічної влади: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / С. Р. Олійник; Національна академія державного управління при Президентів України. — Львів, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено узагальнення щодо змісту терміна «публічна влада». Запропоновано поглиблення змісту понятійно-категоріального апарату в діяльності органів публічної влади стосовно трак-

тування понять «стилю», «стилю керівництва», «стилю управління», «стилю державного управління» та «стилю державно-управлінської діяльності» в частині їх розмежування. Запропоновано авторське трактування стилю діяльності органів публічної влади — це визначений, легітимно встановлений, практикований спосіб функціонування та вирішення управлінських питань органів публічної влади та посадових осіб з метою забезпечення потреб суспільства. Встановлено, що компетенція, компетентність і повноваження є тими чинниками, що відображають сталість форм і закономірності організації діяльності, яка базується на державно-владному відношенні і чітко регламентується управлінською процедурою та нормами поведінки, реалізація яких здійснює вплив на трансформацію саме стилю діяльності органів публічної влади. У межах дослідження стиль діяльності органів публічної влади запропоновано розглядати з огляду на зовнішні та внутрішні впливи на його формування залежно від рівня реалізації/застосування (загальнодержавний, організаційний, індивідуальний). Обґрунтовано наукові підходи до розуміння стилю діяльності органів публічної влади на основі запропонованих чинників, які визначають його сутність і зміст. У результаті розроблено концептуальну динамічну модель трансформації стилю керівництва та стилю діяльності органів публічної влади, яка базується на компетенціях органу, компетентностях і повноваженнях посадових осіб, що відображатиме ключові вектори трансформації стилів, окреслюватиме бажані напрями трансформаційних змін і шляхи їх реалізації в умовах зовнішніх і внутрішніх впливів. Сформульовано нові види стилів діяльності органів публічної влади, які базуються на інноваційних підходах до аналізу змін внутрішніх і зовнішніх впливів у процесі функціонування системи публічного управління. На цій основі розроблено класифікацію стилів діяльності органів публічної влади, що надасть змогу систематизувати теоретичні підходи й оперувати більш конкретними поняттями задля чіткого бачення процесу реформування системи публічного управління в Україні. Визначено теоретико-методологічні засади трансформації стилю в діяльності органів публічної влади щодо використання теорії управління змінами, теорії мережевого суспільства, що може стати фундаментом для формування новітніх стилів як загального, так і індивідуального спрямування, а також ситуативних стилів, які надають змогу адаптувати діяльність органів публічної влади до вимог конкретної ситуації через призму управління змінами.

Шифр НБУВ: RA448131

2.X.611. Феномен адміністративної субкультури в публічному управлінні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / О. І. Божок; Національна академія державного управління при Президентів України. — Дніпро, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретико-методологічні засади з експлікації явищ «культура» та «субкультура» в публічному управлінні. Виявлено специфічний феномен адміністративної субкультури, що відображає своєрідний стиль державно-управлінської діяльності публічних службовців. Зазначено, що методологія наукового дослідження адміністративної субкультури в публічному управлінні має міждисциплінарний характер і базується на діяльнісному, аксіологічному та комунікативному підходах із масиву гуманітарних наук. Феноменологію адміністративної субкультури відтворено репрезентацією субкультурних стилів професійної публічної служби, яка ментально трансформується у контексті архетипової парадигми публічного управління в Україні. Проведено ретроспективний і соціологічний аналіз процесу формування адміністративної субкультури в органах державної влади в Україні. Вдосконалено наукові трактування поняття «адміністративна субкультура», наведено аргументацію щодо відмінностей понять «корпоративна культура» й «організаційна культура» в публічному управлінні. Запропоновано застосовувати концептуальні обґрунтування варіативності та полістилістичності культури публічного управління як диференційованої системи цінностей, що надає можливість врівноважити субкультурні і контркультурні стилі професійної діяльності публічних службовців. Відмічено, що врегулювання конфліктів, налагодження діалогу між громадянським суспільством і суб'єктами державно-управлінських відносин ускладнюється у зв'язку з бурхливим розвитком публічних комунікацій, у яких репрезентуються багатовекторні субкультурні та контркультурні стилі комунікативної взаємодії публічних службовців із громадськістю.

Шифр НБУВ: RA445164

Див. також: 2.X.574

Органи місцевого управління і самоврядування

2.X.612. Адміністративно-правове регулювання функціонування системи органів місцевого самоврядування в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. Д. Черній; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 21 с. — укр.

Вірішено наукове завдання, яке полягає у визначенні поняття, мети, завдань та інших особливостей адміністративно-правового регулювання функціонування системи органів місцевого

самоврядування в Україні, а також у формуванні напрямів його подальшого вдосконалення. Проаналізовано адміністративно-правове регулювання системи органів місцевого самоврядування на сучасному етапі в Україні. Надано авторську дефініцію адміністративно-правового регулювання системи органів місцевого самоврядування в Україні, визначено його ознаки, предмет, мету й завдання. Систематизовано й охарактеризовано правові акти, за допомогою яких здійснюється адміністративно-правове регулювання системи органів місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі.

Шифр НБУВ: RA448651

2.X.613. Запровадження державного стратегічного управління регіональним розвитком в Україні в умовах децентралізації: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / І. В. Хребтій; Національна академія державного управління при Президентові України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Проаналізовано теоретичні підходи в державному управлінні регіональним розвитком з урахуванням сучасних підходів до ідентифікації регіону. Проведено компаративний аналіз запровадження механізмів стратегічного державного управління розвитком регіонів у провідних країнах світу на прикладі країн Організації економічного співробітництва і розвитку. Досліджено генезис стратегічного управління регіональним розвитком у Франції, управління розвитком регіонів у межах реалізації стратегії ЄС «Європа 2020». Сформульовано пропозиції щодо основних напрямів удосконалення в Україні державного стратегічного управління розвитком регіонів в умовах децентралізації. Розроблено концептуальну схему державного стратегічного управління регіональним розвитком в умовах децентралізації, в основу якої покладено проблеми, інтереси та цінності населення, бізнесу і громадськості регіонів/громад, що формуються у певний історичний період, на реалізацію яких спрямовується діяльність центральних органів і місцевих органів влади регіонального рівня та органів місцевого самоврядування різних територіальних рівнів на основі багаторівневого управління. Зазначено, що схема формалізується в національній генеральній стратегії, державних стратегіях галузевої і територіального спрямування, регіональних стратегіях і стратегіях розвитку громад та координується, узгоджується, взаємопов'язується з визначенням цілей, прийнятими рішеннями, використанням ресурсів і в часі.

Шифр НБУВ: RA445096

2.X.614. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Децентралізація публічної влади: національний та зарубіжний досвід»: [збірник], 6 листопада 2020 р. / Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Гельветика, 2020. — 115 с. — Бібліогр. в кінці ст. — укр.

Розглянуто двопалатний парламент як засіб територіальної децентралізації. Проаналізовано процес делегування повноважень у місцевому самоврядуванні в Україні. Охарактеризовано перспективи реформування забезпечення законності у процесі здійснення місцевого самоврядування. Досліджено нормативно-правове регулювання прав, свобод та обов'язків військових в період боротьби за національну державність. Розглянуто роль органів місцевого самоврядування у системі забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Удосконалено законодавство про конституційне судочинство як шлях розв'язання конституційної кризи в Україні. Проаналізовано конституційно-правові аспекти процесу утворення та діяльності національних адміністративно-територіальних одиниць в Українській РСР у 1920 — 1930-х рр.

Шифр НБУВ: VA852069

2.X.615. Місцеві референдуми у системі місцевого самоврядування України та зарубіжних країн: порівняльно-правовий аспект / І. А. Толкачова, Б. С. Літвінчук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 89-95. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — здійснення порівняльно-правового аналізу місцевих референдумів у системі місцевого самоврядування України та зарубіжних країн. Основа дослідження складається із методів пізнання (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, порівняння), загальнонаукових методів (емпіричні дослідження, методи теоретичного пізнання) та порівняльно-правового методу. Здійснено порівняльний аналіз місцевих референдумів у системі місцевого самоврядування України та зарубіжних країн, виокремлено найбільш актуальні проблеми інституту референдуму в Україні. Обговорено роль та значення місцевих референдумів; стан законодавства щодо місцевих референдумів в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.616. Модернізація публічного управління на регіональному рівні в контексті децентралізації влади в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / І. В. Тютюнник; Національна академія державного управління при Президентові України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Проаналізовано й уточнено базові теоретичні та методологічні положення щодо модернізації публічного управління як об'єкта наукового аналізу, розкрито суть децентралізації і деконцентрації влади як принципів модернізації публічного управління, визначено стан та особливості наукового дослідження проблеми реформування публічного управління на регіональному рівні в Україні. Досліджено європейські моделі модернізації публічного

управління на регіональному рівні та визначено проблеми реформування публічного управління на регіональному рівні в Україні. Проаналізовано особливості вдосконалення інституціональної основи децентралізації владних повноважень органів публічного управління на регіональному рівні, досліджено специфіку імплементації принципів доброго місцевого та регіонального врядування в практичну діяльність органів влади, обґрунтовано перспективні напрями модернізації вітчизняної системи публічного управління на регіональному рівні в контексті децентралізації влади в Україні.

Шифр НБУВ: RA445820

2.X.617. Муніципально-правовий статус територіальної громади в Україні та зарубіжних державах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / А. О. Шевченко; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Одна з перших вітчизняних робіт з муніципального права, в якій проаналізовано інститут муніципально-правового статусу територіальної громади, досліджено його структуру і механізм реалізації в Україні та зарубіжних державах. Розкрито поняття муніципально-правового статусу територіальної громади в широкому розумінні як інституту муніципального права комплексного характеру, що об'єднує норми різних галузей права — конституційного, муніципального, цивільного, фінансового, екологічного та інших, спрямовані на задоволення потреб та інтересів даної спільноти. Підкреслено, що рівнями реалізації муніципально-правового статусу територіальної громади є місцевий (локальний), регіональний, загальнонаціональний, транскордонний і міжнародний. З'ясовано тенденції і закономірності становлення муніципально-правового статусу територіальних громад зарубіжних держав, що переважно зумовлені існуючими моделями місцевого самоврядування, унітарною або федеративною формою державного устрою, порядком утворення та функціонування територіальних громад тощо. Сформульовано висновки та пропозиції щодо удосконалення муніципально-правового статусу територіальної громади в Україні.

Шифр НБУВ: RA445793

2.X.618. Політична відповідальність у місцевому самоврядуванні України: публічноуправлінський аспект: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.04 / Т. М. Тарасенко; Національна академія державного управління при Президентові України. — Дніпро, 2021. — 40 с. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади забезпечення політичної відповідальності у місцевому самоврядуванні в Україні та розроблено практичні рекомендації щодо її розвитку на основі вдосконалення публічноуправлінських відносин. Визначено теоретичні підходи до розгляду політичної відповідальності в міждисциплінарному науковому дискурсі та в розрізі сучасної теорії публічного управління, виявлено її особливості в місцевому самоврядуванні. Узагальнено зарубіжний досвід запровадження політичної відповідальності в місцевому самоврядуванні, досліджено проблему її розмежування з іншими видами відповідальності публічної влади. Висвітлено історичний досвід розвитку інституту політичної відповідальності в місцевому самоврядуванні в Україні та її роль і місце у сучасній системі місцевого самоврядування в Україні. Досліджено концепт «відповідальність» на рівні сучасних загальноєвропейських підходів до організації місцевого самоврядування та його значення для політичної відповідальності. Розкрито потенціал дискреційних повноважень органів місцевого самоврядування для підвищення рівня політичної відповідальності в управлінні суспільними справами в інтересах місцевого населення. Обґрунтовано ціннісно-цільову концепцію політичної відповідальності у місцевому самоврядуванні в Україні, спрямовану на зміцнення моральної суті дій публічної влади із забезпечення суспільного блага на основі: забезпечення інституціональної поведінки виборних осіб місцевого самоврядування; закладення в основу оцінювання політичної відповідальності соціальних ефектів і наслідків діяльності органів місцевого самоврядування, чутливості цих органів до запитів територіальної громади та критичного оцінювання результатів власних дій.

Шифр НБУВ: RA448300

2.X.619. Роль органів місцевого самоврядування в реалізації політики у сфері охорони здоров'я населення: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.04 / Н. О. Полковнікова; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто суть і зміст державної політики у сфері охорони здоров'я населення; уточнено повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері охорони здоров'я, встановлено рівні їх перетину. Запропоновано внести зміни до п. 16.1 ч. 2 ст. 29 та п. 4.1 ч. 1 ст. 69.1 Бюджетного кодексу України. Запропоновано внесення змін до пп. 196.1.7 п. 196.1 ст. 196 ПК України, а також доповнення п. 196.1 ст. 196 ПК України пп. 196.1.20. Ці зміни звільнили б приватного партнера (інвестора) від обов'язку сплати податку на додану вартість. Запропоновано дозволити приватному партнеру зменшити власний прибуток до оподаткування, і відповідно податкове навантаження на суму витрат, понесених ним на здійснення інвестицій протягом строку дії договору про державно-приватне

партнерство, для чого рекомендовано внести зміни до п. 18 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» та, відповідно, до ст. 141 ПК України, додавши п. 141.9. Такі зміни нададуть змогу приватному партнеру зменшити власний прибуток до оподаткування й відповідно податкове навантаження, що сприятиме збільшенню його мотивації до вкладання коштів у межах державно-приватного партнерства, що надасть змогу закладам охорони здоров'я оновити матеріально-технічну базу й, відповідно, підвищити якість обслуговування жителів територіальної громади. Надано науково-практичні рекомендації щодо посилення ролі органів місцевого самоврядування у сфері охорони здоров'я населення; удосконалено систему моніторингу здоров'я населення в контексті державної політики у сфері охорони здоров'я на регіональному рівні; окреслено перспективи державної політики щодо медико-санітарної освіти в умовах децентралізації. Серед шляхів посилення ролі органів місцевого самоврядування у сфері охорони здоров'я населення в Україні мають бути: впровадження на місцевому рівні заходів щодо профілактики захворювань; забезпечення якісного медичного обслуговування; зниження коефіцієнта смертності населення; розробка програми продовження тривалості життя та трудового довігліття людей; підвищення їх соціальної активності; пропаганда здорового способу життя й культури здоров'я; зведення до мінімуму негативного впливу антропогенних чинників на довкілля певного регіону та здоров'я населення; його оздоровлення й екологічна реабілітація тощо. Запропоновано концептуальні підходи до визначення механізму співробітництва територіальних громад у сфері охорони здоров'я, які можуть бути використані в досліджуваній сфері.

Шифр НБУВ: RA448496

2.X.620. Роль органів місцевого самоврядування у впровадженні державно-громадської моделі управління освітою в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. Г. Сизон; Національна академія державного управління при Президентові України. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Уперше здійснено комплексне дослідження ролі органів місцевого самоврядування в впровадженні державно-громадської моделі управління освітою. Уточнено поняття «державно-громадське управління у сфері освіти на місцевому рівні». Виявлено особливості в управлінні освітою на місцевому рівні через аналіз повноважень та діяльності відповідних суб'єктів та об'єктів управління у сфері освіти. Проаналізовано зарубіжний досвід щодо управління освітою і виявлено можливості його імплементації в Україні. Розроблено та обґрунтовано інституційну модель державно-громадського управління освітою в Україні та надано пропозиції щодо вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування з упровадження державно-громадської моделі управління освітою на місцевому рівні.

Шифр НБУВ: RA449014

2.X.621. Територіальна громада — першооснова демократичних змін і соціального забезпечення: навч.-практ. посіб. / М. І. Пірен; Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 303 с. — Бібліогр.: с. 146-159. — укр.

Обґрунтовано питання стратегічної ролі територіальних громад як першооснови демократичних змін і соціального забезпечення населення шляхом фахово-інноваційного підходу до реалізації реформ, просвітницької роботи освітян, науковців, церкви й утвердження правових засад у всіх сферах територіальних громад і суспільства. Висвітлено особливості публічного дискурсу як детермінанти демократичності публічного управління та відповідальності за соціальний захист населення. Розкрито проблеми запобігання міграції молоді та людей середнього віку у територіальних громадах. Увагу приділено основним аспектам цифровізації публічного управління в українському суспільстві та територіальних громадах.

Шифр НБУВ: BA852440

2.X.622. Функціонування системи органів місцевого самоврядування в Україні: актуальні питання адміністративно-правового регулювання: монографія / В. Д. Черній. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 203 с. — Бібліогр.: с. 182-203. — укр.

Визначено поняття, мету, завдання та інші особливості адміністративно-правового регулювання функціонування системи органів місцевого самоврядування в Україні, сформульовано напрями його подальшого вдосконалення. Проаналізовано адміністративно-правове регулювання системи органів місцевого самоврядування на сучасному етапі в Україні. Надано авторську дефініцію адміністративно-правового регулювання системи органів місцевого самоврядування в Україні. Визначено його ознаки, предмет, мету та завдання. Систематизовано й охарактеризовано правові акти, за допомогою яких здійснюється адміністративно-правове регулювання системи органів місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі. Досліджено практику адміністративно-правового регулювання системи органів місцевого самоврядування Верховною Радою України та Президентом України.

Шифр НБУВ: BA852111

Див. також: 2.X.500

Державна служба

2.X.623. Адміністративно-правове забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. К. Лупу; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено одне з перших у вітчизняній юридичній науці комплексне дослідження питань адміністративно-правового забезпечення дотримання антикорупційних обмежень у публічній службі України. Мета дослідження — наукова розробка питань адміністративно-правового забезпечення дотримання антикорупційних обмежень в публічній службі України і формуванні на цій основі пропозицій та рекомендацій теоретико-методологічного, нормативного та практичного характеру. Охарактеризовано міжнародно-правові основи та систему антикорупційних обмежень; розглянуто систему антикорупційних обмежень щодо публічних службовців у зарубіжних країнах; охарактеризовано адміністративно-правове регулювання конфлікту інтересів як першопричини всіх обмежень; визначено адміністративно-правове регулювання здійснення прямих антикорупційних обмежень; проаналізовано адміністративно-правове регулювання здійснення непрямих антикорупційних обмежень; розкрито адміністративно-правові основи діяльності внутрішніх суб'єктів забезпечення та контролю за антикорупційними обмеженнями; здійснено системний аналіз адміністративно-правових основ діяльності зовнішніх суб'єктів забезпечення та контролю за антикорупційними обмеженнями.

Шифр НБУВ: RA448066

2.X.624. Адміністративно-правові засади публічної служби в органах судової влади в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Р. З. Голобутовський; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 33 с. — укр.

На основі комплексного дослідження науково-теоретичних підходів, а також аналізу чинного законодавства і практики його реалізації запропоновано нове вирішення наукової проблеми щодо розроблення теоретичних засад, практичних рекомендацій та обґрунтування основних напрямів покращання адміністративно-правових засад публічної служби в органах судової влади України. Здійснено науковий аналіз доктринальних положень адміністративно-правових засад публічної служби в органах судової влади в Україні у кореляції із процесами розвитку судової системи в контексті євроінтеграційних змін, що відбуваються в державі. Охарактеризовано соціальну роль, функції та принципи публічної служби в органах судової влади в Україні, що надало змогу розглянути публічну службу в органах судової влади як особливий адміністративно-правовий інститут, пов'язаний з організацією й адміністративно-правовим регулюванням професійної діяльності суддів та інших публічних службовців у сфері виконання зовнішніх і внутрішніх функцій органів судової влади, з безпосередньою організацією та проходженням у них публічної служби. Розкрито зміст адміністративно-правових відносин у сфері публічної служби в органах судової влади в Україні. З'ясовано, що публічна служба в органах судової влади є самостійним інститутом галузі адміністративного права, адже за своїм змістом і суттю проходження вона формується в особливій сфері суспільного життя (публічному управлінні) та пов'язана з діяльністю спеціально уповноважених суб'єктів, які в межах своїх повноважень здійснюють реалізацію завдань і функцій держави та реалізують публічно-владні повноваження. Запропоновано напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання публічної служби в органах судової влади в Україні. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення законодавства в цій сфері.

Шифр НБУВ: RA445048

2.X.625. Механізми трансформації державної служби України в умовах європейської інтеграції: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Р. П. Сивий; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Узагальнено теоретичні опрацювання і практичні положення щодо сутності державної служби та запропоновано побудову системи державної служби за принципами, які базуються на положеннях країн ЄС. Обґрунтовано, як стандарти і принципи характеризують загальне розуміння, яке набуло широкого поширення в Європейському просторі в основному за допомогою визначення концепцій державного управління. Розраховано, що система державної служби України досить подібна до системи державної служби Німеччини та Франції. Врахування досвіду та практик саме зазначених країн дозволить підвищити ефективність трансформації державної служби України в умовах Європейської інтеграції за рахунок оптимізації імплементації практик релевантних країн. Виявлено вплив європейської інтеграції на процеси інституціоналізації та трансформації державної служби в Україні, що виражаються у структурних перетвореннях. Запропоновано напрями трансформації державної служби в умовах Європейської інтеграції. Обґрунтовано доцільність інтенсифікації впровадження Open Data у практиці державної служби. Узагальнено напрями трансформації державної служби в Україні на основі реалізації «Open data». Запропоновано створення єдиного центру трансформації державної служби, який би розробляв і

впроваджував трансформаційні процеси під координацією Верховної Ради та Президента. Представлено авторський підхід до вдосконалення ініціації проектів у сфері відкритого уряду. Визначено, що для успішної імплементації політики ЄС у сферу трансформації державних служб в Україні на рівні місцевого самоврядування є необхідним виконання ряду завдань.

Шифр НБУВ: RA445850

2.X.626. Принципи службового права України: монографія / Б. В. Коваленко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 181 с. — (Серія: Нові грані адміністративного права України). — Бібліогр.: с. 164-181. — укр.

Проведено системний аналіз принципів службового права України, виокремлено проблеми у їх правовому регулюванні та застосуванні, визначено перспективи удосконалення їх нормативного закріплення з метою ефективного застосування. Досліджено та узагальнено положення правової доктрини щодо розуміння службового права та його місця, ролі у системі національного права й запропоновано авторське визначення службового права.

Шифр НБУВ: BA852090

2.X.627. Професійна підготовка державних службовців: зарубіжний досвід / Л. Ладонько, Н. Мірко // Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3. — С. 108-118. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано ключові підходи й системи підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців в європейській практиці. Виокремлено ключові проблеми у сфері підготовки та перепідготовки державних службовців в Україні. Запропоновано напрями та шляхи вдосконалення процесів підготовки державних службовців в Україні відповідно до провідного міжнародного досвіду.

Шифр НБУВ: Ж69762

2.X.628. Юридична відповідальність публічних службовців як інститут службового права України: монографія / О. О. Губанов. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 372 с. — Бібліогр.: с. 341-372. — укр.

Роботу присвячено актуальним проблемам становлення та розвитку інституту юридичної відповідальності публічних службовців в Україні. Зроблено комплексний аналіз наукових джерел, джерел національного права та досвіду країн світу, який дав змогу визначити місце цього правового інституту в системі права України та системи адміністративного права. Увагу приділено понятійному апарату, адже в наукових джерелах представлені різноманітні підходи до визначення публічної служби та публічного службовця, до визначення елементів правового статусу публічних службовців та видів юридичної відповідальності даної категорії осіб. З огляду на позитивний досвід країн світу запропоновано шляхи вирішення існуючих у цій сфері проблем на теоретичному, правотворчому і правозастосовному рівнях.

Шифр НБУВ: BA852368

Адміністративна юстиція

2.X.629. Адміністративна відповідальність за вчинення правопорушень у сфері захисту довкілля в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Л. Є. Хижня; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 22 с. — укр.

Охарактеризовано особливості застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері захисту довкілля в Україні. Встановлено сутність категорії «довкілля» як об'єкта адміністративно-правової охорони. З урахуванням результатів практики Європейського суду з прав людини обрнтовано доцільність визначення поняття «довкілля» як сукупності суспільних відносин, пов'язаних із забезпеченням належного і сприятливого рівня життя та здоров'я людини, що знаходиться у взаємозв'язку із забезпеченням принципів раціонального використання природних ресурсів і природних об'єктів, вимог екологічної безпеки та благоустрою населених пунктів. Охарактеризовано нормативно-правові засади застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері захисту навколишнього середовища в Україні. Здійснено класифікацію нормативно-правових актів, що визначають застосування заходів адміністративної відповідальності у сфері захисту навколишнього середовища, за суб'єктами видання, функціональним змістом і сферою правового регулювання. З'ясовано зарубіжні та міжнародні стандарти застосування заходів адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у відповідній сфері. Здійснено характеристику об'єктивних елементів і розкрито суть суб'єктивних елементів складу адміністративних правопорушень у сфері захисту навколишнього середовища. Охарактеризовано систему адміністративних стягнень за вчинення правопорушень у сфері захисту навколишнього середовища. Обрнтовано напрями розвитку чинного законодавства України з питань застосування заходів адміністративної відповідальності в галузі охорони навколишнього середовища. Здійснено аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду в досліджуваній сфері, визначено можливості його адаптації до правової системи України.

Шифр НБУВ: RA444981

2.X.630. Адміністративне урегулювання митних правопорушень: на прикладі ст. 485 МКУ / Ю. Д. Кунев, К. К. Лівінська // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 75-82. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — формулювання пропозицій щодо можливостей досягнення мети адміністративного стягнення за ст. 23 Кодексу України про адміністративні правопорушення на підставі аналізу проблем митного законодавства за ст. 485 Митного кодексу України. Використано методи системного аналізу і синтезу, порівняльно-правового та доктринального пізнання митного законодавства; методи співставлення та порівняння положень міжнародного та національного митного законодавства, а також метод узагальнення та моделювання нових теоретичних знань. Визначено проблеми подальшого розвитку адміністративного урегулювання митних правопорушень та запропоновано певні шляхи їх вирішення. Для системного вирішення сукупності виявлених проблем необхідним є прив'язка охоронних до регулятивних норм та поділ складів проступків за конкретними митними процедурами переміщення товарів, які, в свою чергу, можна також згрупувати за загальними процедурами: ввезення, вивезення та транзиту. Модель конструкції норми, яка визначає відповідальність за Митним кодексом України повинна містити чітку визначеність усіх складових правової норми, де юридичними засобами поєднані регулятивна норма і склад правопорушення за порушення цієї регулятивної норми. Тобто, необхідно передбачити конкретний склад дій, за порушення яких настає конкретна, індивідуально визначена юридична відповідальність. Аргументовано положення, що потрібно перевіряти усі наявні статті митного законодавства на відповідність конституційним принципам відповідальності та стандартам відповідальності у митній сфері, викладених у міжнародних договорах і угодах, ратифікованих Україною.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.631. Адміністративно-правове забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. І. Шурко; Сумський державний університет. — Суми, 2020. — 20 с. — укр.

Визначено поняття громадського порядку як об'єкта адміністративно-правової охорони. Окреслено особливості забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах. Надано характеристику правовим засадам забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах, визначено місце серед них адміністративно-правового регулювання. Встановлено завдання та функції Служби судової охорони, визначено її компетенцію та повноваження. З'ясовано особливості юридичної відповідальності працівників Служби судової охорони. Розглянуто організаційно-штатну структуру Служби судової охорони. Узагальнено зарубіжний досвід охорони та підтримання громадського порядку в судах, визначено можливості його використання в Україні. Окреслено перспективні напрями вдосконалення адміністративного законодавства, яке регламентує здійснення охорони та підтримання громадського порядку в судах. Визначено напрями вдосконалення організаційних засад здійснення охорони та підтримання громадського порядку в судах.

Шифр НБУВ: RA445149

2.X.632. Адміністративно-правові засади забезпечення принципу відкритості адміністративного судочинства в період розбудови громадянського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. І. Гонтарев; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено дослідження, що містить адміністративно-правову систематизацію доктринальних підходів до розуміння відкритості адміністративного судочинства, уточнення та обрнтування поняття відкритості, її змісту та функцій у діяльності адміністративного судочинства в період розбудови в Україні громадянського суспільства. Досліджено принцип відкритості як соціальний та правовий феномен, впровадження якого в діяльність судової гілки влади забезпечує ефективність функціонування усієї адміністративного судочинства. Проаналізовано роль відкритості в системі принципів судочинства, її співвідношення з гласністю, як одним з найважливіших засадничих підвалин функціонування адміністративного судочинства. Увагу приділено аналізу складових механізму забезпечення відкритості адміністративного судочинства. Розглянуто співвідношення міжнародно-правових стандартів відкритості адміністративного судочинства та вітчизняних нормативно-правових актів у цій сфері. Досліджено систему юридичних гарантів відкритості адміністративного судочинства, визначено місце юридичної відповідальності в цій системі, конкретизовано напрями подолання виявлених суперечностей з метою вдосконалення та оптимізації порядку впровадження відкритості адміністративного судочинства в Україні.

Шифр НБУВ: RA448514

2.X.633. Адміністративно-правові засади здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Я. М. Василенко; Сумський державний університет. — Суми, 2020. — 20 с. — укр.

З'ясовано суть і особливості відомчого контролю як одного із засобів забезпечення законності у сфері судочинства. Окреслено особливості діяльності судів (суддів) як об'єкта відомчого контролю. Визначено систему принципів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. Надано характеристику правовим засадам відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні, встановлено місце серед них адміністративно-правових норм. Окреслено предмет і межі відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. Охарактеризовано адміністративно-правовий статус суб'єктів відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. Визначено адміністративні форми та методи здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. З'ясовано зміст адміністративних процедур здійснення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні. Окреслено перспективні напрями вдосконалення відомчого контролю за діяльністю судів (суддів) в Україні.

Шифр НБУВ: RA445083

2.X.634. Адміністративно-правові засади здійснення контролю та нагляду за підприємницькою діяльністю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С. О. Віннік; Сумський державний університет. — Суми, 2020. — 20 с. — укр.

З'ясовано суть і розкрито особливості адміністративно-правових засад здійснення контролю та нагляду за підприємницькою діяльністю, узагальнено напрями вдосконалення організаційних і правових засад здійснення контролю-наглядової діяльності у відповідній сфері. Визначено поняття й особливості підприємницької діяльності як об'єкта контролю та нагляду. Здійснено класифікацію видів контролю та нагляду. Надано характеристику правових засад контролю та нагляду за підприємницькою діяльністю, з'ясовано місце серед них адміністративно-правового регулювання. Встановлено предмет, межі та систему суб'єктів контролю та нагляду. З'ясовано адміністративні форми й методи контролю та нагляду за підприємницькою діяльністю. Досліджено адміністративні процедури контролю та нагляду. Визначено напрями вдосконалення адміністративно-правових засад здійснення контролю та нагляду за підприємницькою діяльністю.

Шифр НБУВ: RA445150

2.X.635. Адміністративно-процедурне законодавство в Україні: становлення та систематизація: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / А. М. Школик; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 41 с. — укр.

Проведено одне із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексних досліджень, присвячених становленню й систематизації адміністративно-процедурного законодавства в Україні. Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, зокрема, розкрито еволюцію і зміст адміністративно-процедурного законодавства, а також шляхи його систематизації в Україні. Визначено законодавчі акти та їх основні положення, що найістотніше вплинули на становлення й розвиток національного адміністративно-процедурного законодавства в різних правових системах, зокрема, держав, до яких належали українські землі впродовж ХХ ст.

Шифр НБУВ: RA448826

2.X.636. Забезпечення інформаційних прав у діяльності суду: адміністративно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. І. Приваліхіна; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 17 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні на підставі аналізу доктринальних та нормативних джерел теоретичних і практичних основ правового забезпечення інформаційних прав у діяльності суду. Обґрунтовано, що пандемія COVID-19 та запроваджені карантинні обмеження створили додаткові умови, які позитивно вплинули на широке впровадження нових інформаційних можливостей, застосування інформаційних технологій та створення механізмів забезпечення інформаційних прав у діяльності суду.

Шифр НБУВ: RA448561

2.X.637. Зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. Ю. Поліщук; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 19 с. — укр.

Увагу приділено комплексному дослідженню наявних у процесуальній науці підходів до визначення ознак, сутності, понять, юридичної природи зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві, механізму запобігання, протидії цьому явищу та його припинення. Виявлено основні три групи концепцій щодо змісту зловживання процесуальними правами як правової категорії: розуміння зловживання правом як здійснення суб'єктивного права однією особою всупереч інтересам іншої особи або суспільства; як процесуального правопорушення; комплексний підхід, що відображає поєднання попередніх.

Шифр НБУВ: RA448849

2.X.638. Зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві: монографія / В. Ю. Поліщук; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 175 с. — Бібліогр.: с. 153-175. — укр.

Увагу приділено комплексному дослідженню наявних у процесуальній науці підходів до визначення ознак, суті, понять, юридичної природи зловживання процесуальними правами в ад-

міністративному судочинстві, механізму запобігання, протидії цьому явищу та його припинення. Досліджено зміст критеріїв ідентифікації зловживання процесуальними правами учасниками адміністративного судочинства на підставі дослідження положень нормативно-правових актів, наукових концепцій та судової практики. Виявлено відсутність системності й узгодженості за аналогічними справами обґрунтувань рішень судів про відмови у задоволенні клопотань позивачів чи відповідачів про визнання зловживання процесуальними правами в діях опонентів та застосування до них заходів процесуального примусу. Визначено перспективи внесення змін до адміністративного процесуального законодавства з метою удосконалення правової регламентації запобігання та протидії зловживанню процесуальними правами.

Шифр НБУВ: BA852113

2.X.639. Класифікаційний аналіз видів адміністративних правопорушень за ступенем суспільної небезпеки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М. В. Новицька; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 16 с. — укр.

Проаналізовано наукові позиції та з'ясовано суть і зміст поняття «адміністративне правопорушення» як підстави для класифікаційного аналізу за ступенем суспільної небезпеки, запропоновано авторську його дефініцію. Визначено особливі ознаки, притаманні адміністративному правопорушенню як підставі для класифікаційного аналізу за ступенем суспільної небезпеки, розкрито їх зміст. На підставі опрацювання фахової юридичної літератури здійснено характеристику категорії «ступінь суспільної небезпеки» як однієї з основних ознак адміністративних правопорушень. Доведено, що зазначене поняття характеризується поєднанням двох груп ознак — об'єктивних і суб'єктивних. Розкрито правові й організаційні особливості класифікаційного аналізу видів адміністративних правопорушень за ступенем суспільної небезпеки. Зокрема, з огляду на словникову, довідникову, енциклопедичну та фахову юридичну літературу проаналізовано суть і значення безпосередньо класифікаційного аналізу адміністративних правопорушень за ступенем суспільної небезпеки. Проведено класифікаційний аналіз суті та змісту адміністративних правопорушень за ступенем суспільної небезпеки, для чого розділено їх на окремі самостійні групи. Це стало підставою для формулювання поняття таких правопорушень і виокремлення їх специфічних ознак. Увагу приділено особливостям кваліфікації адміністративних правопорушень з урахуванням ступеня суспільної небезпеки та відмежування їх від однорідних видів кримінальних злочинів за законодавством України.

Шифр НБУВ: RA444983

2.X.640. Корупційні ризики у сфері надання адміністративних послуг: адміністративно-правові засади протидії: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. Л. Коліш; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 15 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що виявляється у визначенні суті корупційних ризиків у сфері надання адміністративних послуг та окресленні адміністративно-правових засад протидії корупційним ризикам. Визначено поняття корупційних ризиків у сфері надання адміністративних послуг як сукупність правових, організаційних та інших факторів і причин, які породжують, заохочують (стимулюють) осіб до скоєння корупційних правопорушень у сфері надання адміністративних послуг під час виконання ними функцій держави або місцевого самоврядування.

Шифр НБУВ: RA445432

2.X.641. Особливості апеляційного провадження в порядку судового контролю в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / М. І. Кулянда; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 20 с. — укр.

Вперше у вітчизняній науці кримінального процесуального права комплексно досліджено актуальні проблеми сучасної апеляційної перевірки судових рішень, прийнятих на досудових стадіях кримінального провадження, відповідно до новітнього кримінального процесуального законодавства України. Розкрито поняття, зміст і значення апеляційного провадження. Досліджено історичні аспекти становлення та розвитку апеляційного провадження в Україні. Проведено порівняльний аналіз понять «апеляційне провадження» та «апеляційна перевірка». Охарактеризовано апеляційну перевірку судових рішень, пов'язаних із застосуванням заходів процесуального примусу, що обмежують права й особисту свободу громадян. Висвітлено процесуальний порядок апеляційної перевірки судових рішень, пов'язаних із досудовим розслідуванням кримінального провадження. Подано загальну психологічну характеристику апеляційного провадження в порядку судового контролю. Окреслено психологічний зміст діяльності учасників апеляційного провадження в порядку судового контролю.

Шифр НБУВ: RA448991

2.X.642. Порівняльний аспект врегулювання спорів за участю судді та за допомогою медіації / К. С. Токарева // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 83-88. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — визначити та порівняти основні аспекти сутності процедури врегулювання спору за участю судді та процедури

медіації. Визначено критерії, які відмежовують врегулювання спору за участі суддів від медіації. З'ясовано необхідність вдосконалення адміністративного процесуального права у частині регулювання примирних процедур.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.643. Правове забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. М. Давидюк; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 20 с. — укр.

Уперше на науково-практичному рівні досліджено питання правового забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку й управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів. З'ясовано суть, зміст і напрями реалізації інституційного механізму виявлення, розшуку й управління арештованими активами через діяльність Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА). Сформовано на цій основі рекомендації теоретико-правового, методологічного характеру. Проаналізовано поняття, зміст та особливості реалізації функцій АРМА, а саме: виявлення, розшуку й управління (менеджмент) активами. Розкрито міжнародний досвід і вітчизняну практику публічного менеджменту арештованими активами. З'ясовано види та напрями комунікативного потенціалу (взаємодії) АРМА в контексті ефективної реалізації функцій. Розкрито поняття, зміст і види принципів публічного адміністрування арештованими активами. Визначено особливості інформаційного забезпечення інституційної та функціональної діяльності АРМА. Встановлено проблеми та запропоновано напрями вдосконалення правового забезпечення простоти АРМА.

Шифр НБУВ: RA445168

2.X.644. Правові засади процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві: монографія / В. П. Остапович, Р. М. Кихтюк; Держ. н.-д. ін-т Мін-ва внутрішніх справ України. — Київ: Гельветика, 2020. — 221 с.: табл. — Бібліогр.: с. 177-212. — укр.

Досліджено правові засади процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві. Охарактеризовано процесуальний статус сторін в адміністративному судочинстві, досліджено його реалізацію та визначено шляхи удосконалення правових засад такого статусу. Одержані в результаті висновки надають змогу показати не лише окремі недоліки в правових засадах процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві, але й сформувані напрями їх удосконалення.

Шифр НБУВ: VA852188

2.X.645. Принципи адміністративного судочинства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. О. Скрипченко; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 20 с. — укр.

Наведено узагальнення, висновки та нові наукові положення, важливі для сучасної теорії адміністративного права. Досліджено питання правової природи принципів адміністративного судочинства та їх системи, сформовано на цій основі науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації теоретико-методологічного і практичного характеру, спрямовані на покращення здійснення адміністративного судочинства. Розглянуто сучасні проблеми та перспективи розвитку адміністративного судочинства. Визначено поняття та розкрито правову природу принципів адміністративного судочинства. Охарактеризовано принципи верховенства права, а також рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом. Досліджено зміст принципів гласності і відкритості судового процесу та його повного фіксування технічними засобами. Визначено особливості принципів змалюваності сторін, диспозитивності та офіційного з'ясування всіх обставин у справі. Розкрито суть принципу обов'язковості судового рішення та забезпечення права на апеляційний перегляд справи, а також забезпечення права на асаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом. Охарактеризовано принцип розумності строків розгляду справи судом і неприпустимості зловживання процесуальними правами та відшкодування судових витрат фізичних і юридичних осіб, на користь яких ухвалено судові рішення.

Шифр НБУВ: RA445170

2.X.646. Публічне адміністрування громадянського контролю в галузі містобудування в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. В. Сергієнко; Науково-дослідний інститут публічного права. — Київ, 2020. — 23 с. — укр.

Розкрито юридичну природу громадянського контролю як об'єкта публічного адміністрування в галузі містобудування. Виявлено й узагальнено принципи публічного адміністрування громадянського контролю в галузі містобудування як найбільш загальні, сталі, об'єктивні засади, на яких базується дієвий громадянський контроль за діяльністю органів публічної влади в галузі містобудування. З'ясовано адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, які мають владні функції у сфері містобудування. Констатовано, що основними суб'єктами громадянського контролю є: окремі громадяни та формальні й неформальні об'єднання громадян, засоби масової інформації.

Виокремлено рівні громадянського контролю в галузі містобудування. Зроблено висновок, що сучасний стан регулювання відносин щодо громадянського контролю за діяльністю органів публічної влади у сфері планування територій є проблемним. Доведено, що ліцензування і сертифікація як інструменти публічного адміністрування громадянського контролю в галузі містобудування — це зовнішній вираз однорідних за своїм характером і правовою природою груп адміністративних дій суб'єктів громадянського контролю. Визначено, що державний архітектурно-будівельний нагляд і державний архітектурно-будівельний контроль є сукупністю особливих об'єктів. З'ясовано теоретичні та практичні питання, що потребують вирішення щодо публічного адміністрування громадянського контролю в галузі містобудівної діяльності України. Запропоновано численні зміни й доповнення до профільного закону, що регулює містобудівну діяльність, опираючись на звичаєве право українського народу. Зроблено висновок, що інститут доброчесності суб'єктів публічної адміністрації в галузі містобудування — це юридично-моральна якість посадових осіб публічної адміністрації, які займаються питаннями містобудування.

Шифр НБУВ: RA445029

2.X.647. Реалізація права на справедливий суд при розгляді справ про адміністративні правопорушення: монографія / Є. В. Діденко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 255 с. — (Серія: Нові грані адміністративного права України). — Бібліогр.: с. 223-253. — укр.

Проведено системне дослідження реалізації права на справедливий суд при розгляді справ про адміністративні правопорушення, виокремлено проблеми нормативної бази і правозастосування, запропоновані способи вдосконалення законодавства і вирішення проблемних питань судової практики. Досліджено розвиток філософського розуміння справедливості і його поступове втілення у правові документи. Акцентовано увагу на сучасних концепціях справедливості і продемонстровано їх втілення у національну правову систему, зокрема, адміністративно-деліктне законодавство. На підставі дослідження генезису нормативного закріплення права на справедливий суд зроблено висновок про його зв'язок з філософськими уявленнями і концепціями про справедливість. Приділено увагу нормативному розвитку стандартів права на справедливий суд у незалежній Україні.

Шифр НБУВ: VA852093

2.X.648. Теоретико-прикладні аспекти застосування адміністративних актів: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О. А. Мілєнко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 30 с. — укр.

На підставі комплексного аналізу наявних наукових і нормативних джерел обґрунтовано концептуальну модель застосування адміністративних актів в умовах реалізації євроінтеграційних процесів в Україні. Виокремлено проблеми їх нормативного закріплення та практичної реалізації, а також сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства в цій сфері і практики його застосування. Визначено історіографічні та методологічні засади дослідження застосування адміністративних актів. Здійснено характеристику публічно-управлінських відносин як сфери застосування адміністративних актів. Здійснено характеристику системи інструментів публічного управління та визначення в ній місця адміністративних актів.

Шифр НБУВ: RA448850

2.X.649. Теорія і практика вирішення спорів адміністративними судами України щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О. В. Сковчилюк-Павлів; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 37 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню теорії і практики вирішення спорів адміністративними судами України щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. Охарактеризовано джерелознавче підґрунтя дослідження у сфері вирішення спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму; розроблено авторську методологію дослідження питань вирішення спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму; охарактеризовано засади адміністративного судочинства як основу законного вирішення спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. Здійснено аналіз генези та динаміки процесуальної форми вирішення спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. Розглянуто актуальні питання визначення структури судового адміністративного процесу. Проаналізовано правоздатність суб'єктів вирішення спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. Подано загальнотеоретичну характеристику спорів у сфері правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. З'ясовано суть і зміст конфліктності правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму як умови виникнення спорів у цій сфері. Визначено предмет спорів, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. З'ясовано можливість побудови нової моделі вирішення спорів у сфері правовідносин, пов'язаних з

виборчим процесом чи процесом референдуму в контексті міжнародних стандартів судочинства.

Шифр НБУВ: РА44842

2.X.650. Формалізована модель оцінки гарантій інформаційної безпеки в системах захищеної IP-телефонії / О. В. Чечуй, Д. С. Комін, В. Д. Ревенко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 134-138. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Розглянуто основні підходи, які необхідно реалізувати при оцінюванні гарантій інформаційної безпеки систем захищеної IP-телефонії у відповідності до державних та міжнародних стандартів. Запропоновано застосування удосконаленої формалізованої моделі процесу оцінювання вимог гарантій інформаційної безпеки систем IP-телефонії із застосуванням процесного підходу. Така модель надає змогу здійснювати оцінювання гарантій інформаційної безпеки систем IP-телефонії та визначати вимоги до результатів експертизи.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 2.X.925

Управління у сфері адміністративно-політичної діяльності держави

2.X.651. Адміністративно-правове забезпечення оборони України: теорія і практика: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / В. І. Пашинський; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Викладено результати одного з перших комплексних наукових досліджень, присвячених теоретико-правовим і практичним проблемам адміністративно-правового забезпечення оборони держави. З'ясовано суть оборони держави як державно-правового явища та об'єкта адміністративного права. Досліджено поняття та складові адміністративно-правового забезпечення оборони. Висвітлено тенденції розвитку й особливості адміністративно-правових відносин у сфері оборони. Проаналізовано систему публічного управління обороною держави. Розглянуто діяльність суб'єктів адміністративно-правового забезпечення оборони щодо реалізації за допомогою адміністративного права функцій і повноважень у сфері забезпечення оборони держави. Розроблено науково обгрунтовані теоретичні висновки, практичні рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення адміністративно-правового забезпечення оборони і військово-адміністративного законодавства з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Шифр НБУВ: РА445703

2.X.652. Діяльність органів прокуратури щодо запобігання злочинам у сфері службової діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ю. О. Науменко; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

Проведено комплексне наукове дослідження кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності в Україні та ролі органів прокуратури в запобіганні їм, за результатами якого надано кримінологічну характеристику кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності та визначено основні способи й напрями, принципи запобігання вказаним кримінальним правопорушенням органами прокуратури України. Проаналізовано положення кожного розділу Кримінального кодексу України щодо норм, що охороняють інтереси служби. Продемонстровано тенденції службової злочинності в її генезисі. Запропоновано авторський підхід до формування державної політики із запобігання кримінальним правопорушенням у сфері службової діяльності. Диференційовано криміногенні чинники, що детермінують злочинність у сфері службової діяльності. Запропоновано запровадити дієві механізми заходів прокурорського реагування під час і за результатами досудового розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності. Розглянуто службову діяльність як об'єкт кримінологічного дослідження. Визначено підстави та принципи криміналізації суспільно небезпечних діянь у сфері службової діяльності. Сформульовано критичне ставлення до визначення поняття «кримінальне правопорушення у сфері корупції», запропоновано розширити список таких правопорушень. Розкрито способи запобігання злочинам щодо одержання неправомірної вигоди, зловживання владою або службовим становищем, перевищення влади або службового становища, у сфері незаконного збагачення та декларування, у сфері службового підроблення. Визначено комплекс спеціальних і загальносоціальних заходів запобігання злочинам у сфері службової діяльності. Розглянуто стан, динаміку, структуру й інші показники злочинності в цілому по Україні й у Дніпропетровському регіоні зокрема. Проаналізовано методи профілактики службової злочинності, які застосовують в Україні, запропоновано декілька авторських методів.

Шифр НБУВ: РА448996

2.X.653. Інституалізація аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки на основі застосування зарубіжного та вітчизняного досвіду: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / В. А. Соколов; Національна академія державного управління при Президентові України. — Харків, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Концептуалізовано пріоритетні напрями удосконалення державного управління аналітичною діяльністю в системі забезпечення національної безпеки (СЗНБ) України з урахуванням позитивного вітчизняного і зарубіжного досвіду. Одержано нові наукові результати компаративного аналізу інституалізації аналітичної діяльності в СЗНБ України та іноземних держав (на прикладі США, ФРН, КНР, РФ), які в сукупності вирішують важливе наукове завдання обгрунтування теоретико-методологічних засад та практичних пропозицій щодо вдосконалення аналітичної діяльності в СЗНБ України з урахуванням позитивного вітчизняного і зарубіжного досвіду. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат теорії державного управління національною безпекою шляхом введення в науковий обіг сформульоване поняття «аналітична діяльність в СЗНБ», «нормативне управління аналітичною діяльністю в СЗНБ», «інституціональне середовище аналітичної діяльності в СЗНБ», «інституалізація аналітичної діяльності в СЗНБ», «інституціональна матриця аналітичної діяльності в СЗНБ», «інститут аналітики», «організаційна модель аналітичної діяльності в СЗНБ». З метою розкриття логіки та закономірностей конкретно-історичного процесу інституалізації аналітичної діяльності в СЗНБ здійснено класифікацію аналітичної діяльності в СЗНБ, а також розроблено стратифікаційну модель реалізації функцій аналітичної діяльності в СЗНБ, інтегровану модель формування інституціональної матриці аналітичної діяльності в СЗНБ, модель інституціональної матриці аналітичної діяльності в СЗНБ. Встановлено, що теоретико-методологічними основами компаративного дослідження інституалізації аналітичної діяльності в СЗНБ іноземних держав та України є використання модельного, системнодіяльнісного, структурно-функціонального та інституціонального підходів. Обгрунтовано, що інтегрована модель формування інституціональної матриці аналітичної діяльності в СЗНБ слугує методологічною основою державного управління процесом інституалізації аналітичної діяльності у вказаній системі, а модель інституціональної матриці аналітичної діяльності в СЗНБ слугує методологічною основою функціонування системи аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки. Визначено спільні та відмінні риси інституціональних матриць аналітичної діяльності в СЗНБ України та іноземних держав (США, ФРН, РФ, КНР), які характеризують рівень сформованості інституту аналітики у сфері забезпечення національної безпеки.

Шифр НБУВ: РА448015

2.X.654. Механізми державного регулювання територіальною обороною України: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / С. В. Янюк; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Звернено увагу на актуальні проблеми державного регулювання територіальної оборони та його механізми в Україні. Розкрито основні теорії, які лягли в основу визначень, опису й характеристик категорії «державне регулювання» зарубіжних фахівців, а також виділено теорії державного регулювання, в контексті яких розглядають категорію «державне регулювання територіальної оборони». Показано, що державне регулювання територіальної оборони тлумачать у контексті теорії суспільних інтересів, де особливе місце відведено суспільним благам (моделі США, шведська, австрійська), до яких належить територіальна оборона. Відзначено роль уряду як соціального планувальника при державному регулюванні стандартів безпеки. Виокремлено основні принципи державного регулювання територіальної оборони як підгрунтя формування та реалізації державної політики у сфері оборони, прогнозування й розробка програм з питань територіальної оборони, котрі мають бути визначені на законодавчому рівні. Надано авторську характеристику системи територіальної оборони України, механізмів державного регулювання територіальної оборони України. Згруповано функції відповідних структурних підрозділів обласних державних адміністрацій відповідно до механізмів державного регулювання територіальної оборони. Продемонстровано співвідношення та функції відповідних структурних підрозділів зі змістом низки виокремлених механізмів державного регулювання територіальної оборони України: правового, організаційного, адміністративного, політичного, соціального, економічного, освітньо-культурного, кординаційного, інформаційного. Проаналізовано механізми державного регулювання територіальної оборони зарубіжних держав (США, Великобританія, Франція, Фінляндія, Швеція, Китай, Ірландія, Польща, Румунія, Литва, Латвія, Естонія). Показано особливості організації територіальної оборони в Україні. Продемонстровано доцільність розроблення й формування системи механізмів державного регулювання територіальної оборони, де кожен з них є елементом загальної системи й виконує свої функції. Виокремлено основні механізми державного регулювання територіальної оборони України. Запропоновано групи методів для формування й запровадження механізмів державного регулювання територіальної оборони. Розроблено концептуальну модель механізмів державного регулювання територіальної оборони України.

Шифр НБУВ: РА445450

2.X.655. Національна безпека України в інформаційну епоху: теоретико-правове дослідження: автореф. дис. ... д-ра

юрід. наук: 12.00.01 / І. М. Доронін; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут інформатики і права. — Київ, 2020. — 39 с. — укр.

Розглянуто актуальну наукову проблему вироблення концептуального підходу до правового регулювання суспільних відносин у сфері національної безпеки в інформаційну епоху. Проаналізовано наукову погляд щодо феномену «національна безпека» у суспільному житті, особливостей правового регулювання відповідних соціальних відносин. Проведено аналіз концепцій національної безпеки у контексті функцій держави. Запропоновано визначити забезпечення національної безпеки основною функцією держави. Обґрунтовано теоретичне розуміння змісту функцій держави в аспекті забезпечення безпеки у певній сфері суспільної діяльності. Розроблено класифікацію функцій держави за критерієм їх змісту, що полягає у забезпеченні конкретного виду безпеки у певній сфері діяльності. Проведено узагальнення вітчизняного законодавства у сфері національної безпеки. Запропоновано періодизацію становлення та розвитку законодавства у зазначеній сфері. Виявлено загальні риси розвитку законодавства у сфері національної безпеки в умовах фактора надзвичайності. Введено до наукового обігу та запропоновано визначення поняття «особа, яка створює загрозу національній безпеці». Конкретизовано напрям діяльності держави у сфері національної безпеки щодо застосування санкцій, не пов'язаних із вчиненням конкретних правопорушень. Запропоновано напрями для вдосконалення законодавства. Встановлено шляхи вирішення проблеми визначення місця забезпечення національної безпеки у системі функцій держави, що дає підстави розглядати її як генеральну (основну) функцію. Поглиблено знання стосовно впливу трансформацій інформаційної епохи на стан правового регулювання суспільних відносин у контексті безпеки.

Шифр НБУВ: RA445821

2.X.656. Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення: матеріали наук.-практ. конф., 23 квіт. 2021 р. / упоряд.: П. П. Богуцький, В. Г. Пилипчук, С. О. Дорогих; Національна академія правових наук України, Державна наукова установа «Інститут інформатики, безпеки і права Національної академії правових наук України», Нац. ун-т оборони України імені Івана Черняховського, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ: Фенікс, 2021. — 373 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто сучасний стан і розвиток законодавства України у сфері оборони на шляху до європейської та євроатлантичної інтеграції. Визначено особливості гармонізації законодавства України у сфері національної безпеки і оборони, пріоритети розвитку законодавства про оборону, про гарантії соціального і правового захисту військовослужбовців і членів їх сімей, а також про організацію та розвиток правоохоронної діяльності у сфері оборони відповідно до стандартів, які існують в Організації Північноатлантичного договору. Запропоновано шляхи вирішення проблем законодавчого врегулювання організації та діяльності сектора безпеки і оборони відповідно до цілей, пріоритетів і завдань, визначених Стратегією воєнної безпеки України.

Шифр НБУВ: BA852424

2.X.657. Теоретико-методологічні засади механізму взаємодії органів публічної влади та недержавних інституцій у сфері національної безпеки: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.05 / Н. Г. Клименко; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади механізму взаємодії органів публічної влади (ОПВ) і недержавних інституцій (НІ) у сфері національної безпеки (НБ), надано практичні рекомендації щодо підвищення його дієвості. Як механізм взаємодії ОПВ і НІ у сфері НБ досліджено державне регулювання (ДР) діяльності НІ у цій сфері. Конкретизовано суть категорій і понять дослідження. Визначено чинники, які зумовлюють доцільність ДР у сфері НБ. Запропоновано періодизацію генези ДР діяльності НІ як механізму їх взаємодії з органами влади в контексті еволюційного уявлення про суть соціального явища, яке позначають концептом «безпеки», та цивілізаційного розвитку суспільства. Вдосконалено періодизацію виникнення та розвитку НІ, а також ДР їх діяльності на українських землях із ранньофеодалних часів і донині. Критерієм ідентифікації НІ, діяльність яких впливає на вирішення комплексної проблеми забезпечення НБ, визначено високий ступінь ризику настання негативних наслідків від їх діяльності для безпеки особи, суспільства, держави та довкілля загалом, і НБ України зокрема. Виокремлено й уточнено систему принципів, на основі яких здійснюється регулювання державою діяльності НІ у сфері НБ. На основі аналізу правового забезпечення ДР як механізму взаємодії ОПВ і НІ у сфері НБ в Україні сформульовано обґрунтовані пропозиції щодо його вдосконалення. Виявлено специфіку ДР діяльності НІ у сфері НБ в умовах запровадження особливих правових режимів. Розроблено концептуальну модель системи ДР діяльності НІ у сфері НБ, яка передбачає періодичне оцінювання дієвості ДР діяльності НІ і надає змогу здійснити корегування рішення на основі одержаних результатів. Її використання сприятиме забезпеченню узгодженості регулювальних засобів і заходів з

умовами забезпечення НБ. Окреме місце у зазначеній моделі відведено зворотному зв'язку, який проявляється, зокрема, у вигляді економічної, правової та соціальної взаємодії між ОПВ і НІ у сфері НБ. Розроблено практичні рекомендації щодо підвищення дієвості ДР діяльності НІ у сфері НБ в Україні в контексті імплементації позитивного досвіду інших країн, з метою їх подальшого впровадження у практичну діяльність суб'єктів зазначеного ДР.

Шифр НБУВ: RA450439

Див. також: 2.X.594

Управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

2.X.658. Головний сервісний центр МВС України: питання теорії та практики реалізації адміністративно-правового статусу: монографія / С. Є. Петров. — Одеса: Гельветика, 2020. — 403 с. — Бібліогр.: с. 366-403. — укр.

Розкрито проблему визначення особливостей адміністративно-правового статусу Головного сервісного центру МВС, його поняття, ознак, елементів. Висвітлено теоретичні погляди на зміст елементів адміністративно-правового статусу Головного сервісного центру МВС, відповідність рівня правового регулювання потребам здійснення завдань, покладених на цей орган, визначено прогалини, недоліки та протиріччя нормативно-правового регулювання. Запропоновано оновлену концепцію адміністративно-правового статусу цього органу як правоохоронного органу в широкому розумінні, діяльність якого у сфері забезпечення публічно-сервісної функції держави в особі МВС має виконувати правоохоронну роль щодо забезпечення безпеки дорожнього руху й експлуатації транспортних засобів. Внесено пропозиції з удосконалення чинного законодавства в цій сфері.

Шифр НБУВ: BA852116

2.X.659. Інформаційні технології: підручник / В. Б. Вишня, К. Ю. Ісмаїлов, І. В. Краснобрижний, С. О. Прокопов, Е. В. Рижков; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: ДДУВС, 2021. — 491 с.: рис. — укр.

Викладено основні засади, принципи та напрями організації інформаційного забезпечення Національної поліції України. Розглянуто автоматизовані інформаційні системи, що використовуються в діяльності Національної поліції, програмні інструментарії для організації електронного службового документообігу.

Шифр НБУВ: BA852554

2.X.660. Narcotic drug smell mimics for dog training at cynological departments: composition, principle of action and legal framework of their use / L. V. Sokolenko, T. M. Sokolenko, Yu. L. Yagupolskii, V. I. Kalchenko, Yu. V. Veresenko, O. V. Nenia, Yu. D. Kuchynskyi, D. V. Smernytskyi, O. V. Skorobagatko, M. A. Skorobagatko, S. I. Kolomyiets // Наука та інновації. — 2020. — 16, № 5. — С. 71-78. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Залучення кінологічних підрозділів до виявлення наркотичних засобів активно застосовують завдяки високій чутливості нюху собак. Для дресування та тренування службових собак кінологічним підрозділам органів системи МВС України дозволено використовувати зразки справжніх наркотичних засобів (НЗ) з метою вироблення або підтримання відповідного навичку у тварини. Проте НЗ є підконтрольними речовинами, тому існує особливий нормативно-правовий порядок їх застосування, що значно ускладнює процедуру підготовки тварин. Використання НЗ є доцільним під час базової підготовки собак у спеціальних кінологічних школах. Подальше тренування, спрямоване на підтримання навичок, яке здійснюється безпосередньо у кінологічних підрозділах, проводиться за використанням запахів заміників, які не містять у своєму складі НЗ, отже не є наркотично активними. Переважна більшість останніх є імпортованими та високовартісними, що не надає змоги забезпечити всі потреби відповідних служб. Крім того, існуючі замітники мають обмежений асортимент. Мета роботи — розробка вітчизняних імітаторів запаху НЗ, які б не були наркотично активними, проте мали ідентичні одорологічні властивості, а їх вартість була значно нижчою закордонних аналогів, розширення асортименту імітаторів НЗ. Для створення запахів заміників кокаїну, героїну, марихуани, метамфетаміну, опію-сирицю та макової соломки було використано інертний носій та легкі домішки, що містяться в зазначених НЗ. Створено суміші-імітатори запаху найбільш поширених НЗ, які випробувано в роботі з собаками і показано відповідність їхнього одорологічного профілю оригінальним НЗ. Висновки: визначено суміші, які є перспективними для впровадження у виробництво та подальшого використання під час навчально-тренувальної діяльності кінологічних підрозділів.

Шифр НБУВ: Ж25189

Національна поліція

2.X.661. Адміністративно-правова охорона лісів Національною поліцією України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук:

12.00.07 / Я. А. Чернявська; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 19 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає у дослідженні на підставі аналізу доктринальних і нормативних джерел адміністративно-правової охорони лісів Національною поліцією України. Визначено поняття адміністративно-правової охорони лісів, до змісту якої входить попередження, притягнення до відповідальності порушників лісового законодавства та захист законних інтересів суб'єктів лісокористувачів.

Шифр НБУВ: РА448603

2.Х.662. Адміністративно-правове забезпечення захисту персональних даних в діяльності Національної поліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. Б. Малаховська; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Кривий Ріг, 2020. — 18 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню адміністративно-правового забезпечення захисту персональних даних в діяльності Національної поліції України. Проаналізовано стан наукової розробки проблем захисту персональних даних в діяльності Національної поліції України та виокремлено напрямки наукового пошуку у цій сфері суспільних відносин. Розкрито поняття, правову природу й ознаки захисту персональних даних. Охарактеризовано адміністративно-правовий режим захисту персональних даних. З'ясовано роль та місце Національної поліції України як провідного суб'єкта адміністративно-правового забезпечення захисту персональних даних. Уточнено форми та методи захисту персональних даних в адміністративній діяльності Національної поліції. Виокремлено напрямки реалізації адміністративно-правового механізму захисту персональних даних Національною поліцією. Сформульовано заходи міжнародно-правового забезпечення захисту персональних даних правоохоронними органами. Розкрито правові засади доступу уповноважених підрозділів Національної поліції до персональних даних в телекомунікаційних мережах.

Шифр НБУВ: РА445743

2.Х.663. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. П. Клиш; Сумський державний університет. — Суми, 2021. — 22 с. — укр.

Увагу приділено визначенню суті та розкриттю особливості адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України та перспектив його вдосконалення, ґрунтуючись на досвіді зарубіжних країн та в межах проведення масштабного державного реформування. Надано характеристику історії розвитку та сучасного стану правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України. Висвітлено методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України. Розкрито суть адміністративно-правової складової в регулюванні соціального захисту працівників Національної поліції України. Визначено поняття та суть адміністративно-правового статусу працівників Національної поліції України, а також поняття і принципи соціального захисту працівників Національної поліції України. Окреслено напрями соціального захисту працівників Національної поліції. Встановлено систему суб'єктів у сфері забезпечення реалізації соціального захисту працівників Національної поліції України. Узагальнено зарубіжний досвід правового регулювання соціального захисту працівників поліції. Визначено перспективи вдосконалення адміністративно-правового регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України.

Шифр НБУВ: РА448845

2.Х.664. Адміністративно-правові засади здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О. Г. Рувін; Сумський державний університет. — Суми, 2021. — 45 с. — укр.

Встановлено місце та значення судово-експертних установ в системі правоохоронної діяльності України; з'ясовано поняття та особливості контролю як способу забезпечення законності за діяльністю судово-експертних установ України. Охарактеризовано правові засади здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ України та встановлено місце серед них адміністративно-правового регулювання. Визначено систему та межі контролю за діяльністю судово-експертних установ; окреслено мету, завдання та принципи контролю за діяльністю судово-експертних установ. Розглянуто систему суб'єктів контролю за діяльністю судово-експертних установ та встановлено особливості їх адміністративно-правового статусу. З'ясовано об'єкт та предмет контролю за діяльністю судово-експертних установ; встановлено адміністративні форми та методи здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ. Узагальнено зарубіжний досвід здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ та опрацьовано можливості його використання в Україні. Переглянуто критерії оцінювання ефективності контролю за діяльністю судово-експертних установ; запропоновано напрями оптимізації системи суб'єктів контролю за діяльністю судово-експертних установ та удосконалення їх взаємодії.

Шифр НБУВ: РА448804

2.Х.665. Адміністративно-правові засоби забезпечення прав і свобод людини Національною поліцією України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. А. Циганенко; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Проведено аналіз виникнення та становлення суспільних відносин у сфері забезпечення прав і свобод людини Національною поліцією, визначено основні періоди становлення взаємовідносин поліції та суспільства. Досліджено основні моделі взаємовідносин між Національною поліцією та людиною в аспекті забезпечення прав і свобод. Визначено оптимальну модель взаємовідносин між суспільством і Національною поліцією в Україні. Розглянуто позитивний досвід зарубіжних країн, таких, як: Республіка Польща, Республіка Казахстан, Федеративна Республіка Німеччина. Досліджено практику Європейського суду з прав людини та напрацьовано науково обґрунтовані висновки, пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання взаємовідносин між Національною поліцією та людиною і громадянином в Україні. Розглянуто основні проблеми адміністративно-правового регулювання взаємовідносин Національної поліції та людини щодо забезпечення прав і свобод у різних сферах суспільних відносин (освітній, економічній, соціальній та інших). Розроблено пропозиції щодо внесення змін до законодавства України, спрямовані на вдосконалення правового регулювання суспільних відносин у сфері діяльності Національної поліції щодо забезпечення прав і свобод людини.

Шифр НБУВ: РА445026

2.Х.666. Виявлення та розслідування підрозділами національної поліції України втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом: монографія / А. І. Довгань, Н. В. Ортинська, В. С. Канцір, Р. Л. Сопільник, М. М. Коваль, А. І. Палюк; ред.: А. І. Довгань; Нац. ун-т «Львівська політехніка», Залюд. вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 175 с.: табл. — Бібліогр.: с. 151-164. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми розслідування підрозділами Національної поліції України втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом. З'ясовано стан наукової розробки проблематики розслідування втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом, окреслено криміналістичну характеристику втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом. Охарактеризовано типові та специфічні слідчі ситуації та слідчі версії під час розслідування втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом, досліджено особливості взаємодії слідчого з іншими органами та підрозділами під час розслідування втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом. Розкрито особливості організації й тактики проведення окремих слідчих дій та ухвалення процесуальних рішень під час розслідування втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом. Визначено типові види експертиз, які проводяться під час розслідування втягнення неповнолітніх у заняття жебрацтвом.

Шифр НБУВ: ВА852335

2.Х.667. Органи Національної поліції України в системі публічної адміністрації: адміністративно-правові засади: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. В. Григоренко; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 16 с. — укр.

Дисертаційна робота — одна з перших в українській юридичній науці спроб комплексно, з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень правової науки дослідити особливості формування європейського адміністративного простору, надати загальну характеристику інституту публічної адміністрації в Україні, дослідити Національну поліцію як структурний елемент вітчизняної публічної адміністрації та визначити перспективи напрями реформування першої як складового елементу системи національної публічної адміністрації. Сформульовано низку наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем.

Шифр НБУВ: РА448512

2.Х.668. Особливості адміністративної діяльності поліцейських у сфері порушень водіями правил керування транспортними засобами (у схемах): навч. посіб. / К. В. Бахчев, Р. Ю. Молчанов, М. О. Шевяков; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 111 с. — Бібліогр.: с. 107-111. — укр.

Посібник містить обґрунтовані рекомендації щодо надання правильної правової кваліфікації та оформлення актів процесуальної дії за порушення водіями правил керування транспортними засобами, приклади найбільш поширених адміністративних деліктів у цій інституції та практичні поради щодо здійснення провадження у справі про адміністративне правопорушення. Визначено положення нормативно-правових актів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Зазначено випадки, за яких поліцейські відсторонюють водія від керування транспортним засобом; виокремлено підстави затримання транспортних засобів у разі порушення правил керування.

Шифр НБУВ: ВА852160

2.Х.669. Педагогічні засоби відновлення фізичної працездатності поліцейських / О. Арсененко, О. Кримець, П. Чукреев,

І. Гриньов // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 60-66. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Проаналізовано наукову літературу, яка висвітлює засоби відновлення фізичної працездатності поліцейських. На підставі вивчення особливостей професійного навчання правоохоронців констатовано, що службова діяльність практичних працівників та освітній процес здобувачів ЗВО зі специфічними умовами навчання визначається значними фізичними навантаженнями й ставить підвищені вимоги до рівня фізичної працездатності. Висвітлено особливості застосування педагогічних засобів відновлення фізичної працездатності поліцейських. Визначено, що в умовах професійного навчання правоохоронців педагогічні засоби є ключовими в оптимізації відновлювальних процесів.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.X.670. Професійне самовдосконалення правоохоронців у контексті реформування освіти системи МВС України / В. Бондаренко, В. Сягровець, С. Русанівський // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 83-90. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проаналізовано наукову літературу й нормативні документи, у яких висвітлюють особливості професійного навчання працівників Національної поліції України. Висвітлено ключові тенденції реформування системи освіти в Міністерстві внутрішніх справ (МВС) України. Визначено й обґрунтовано компоненти професійного самовдосконалення майбутніх правоохоронців. Констатовано, що процес професійного самовдосконалення ґрунтується на психологічному механізмі постійного подолання внутрішніх суперечностей між наявним рівнем професіоналізму й уявним його станом. Окреслено напрями професійного самовдосконалення правоохоронців у контексті реформування освіти системи МВС України.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.X.671. Публічне адміністрування в органах Національної поліції України: монографія / К. Л. Бугайчук; Харківський Нац. ун-т внутрішніх справ. — Харків: Панов А. М., 2019. — 574, [1] с.: мал. — Бібліогр.: с. 465-525. — укр.

Комплексно досліджено адміністративно-правові та організаційні засад здійснення публічного адміністрування в органах Національної поліції України. Досліджено зміст публічного адміністрування як управлінської та правової категорії, визначено його роль та місце у вітчизняній адміністративно-правовій науці. Проаналізовано систему публічного адміністрування в органах Національної поліції України, визначено її складові елементи. Досліджено функціонально-організаційну структуру Національної поліції України, розкрито роль керівника поліцейського підрозділу в системі публічного адміністрування. Увагу приділено змісту інформаційного, документального, кадрового, психологічного, фінансового та наукового забезпечення публічного адміністрування в органах Національної поліції України, проаналізовано систему оцінювання його ефективності.

Шифр НБУВ: ВА851946

2.X.672. Реформування правоохоронних органів України у світлі змін євроінтеграційних процесів: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. 20 берез. 2020 р. / ред.: О. О. Шкута; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Херсон: Гельветика, 2020. — 302 с.: іл. — укр.

Обговорено актуальні психолого-педагогічні проблеми професійної освіти системи МВС України, сучасні тенденції реформування кримінального та кримінального процесуального законодавства України. Висвітлено проблеми організаційно-правового забезпечення розкриття та розслідування злочинів, особливості застосування інформаційних технологій у запобіганні та протидії кримінальним правопорушенням.

Шифр НБУВ: ВА852172

2.X.673. Удосконалення професійної підготовки поліцейських щодо здійснення ефективної службово-бойової діяльності: матеріали кругл. столу, 23 квіт. 2021 р. / ред.: Т. С. Вайда, Н. М. Голенко; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Херсон: Олді-плюс, 2021. — 299 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено особливості несення служби поліцією в умовах карантинних обмежень в Україні. Розглянуто взаємодію працівників поліції при надяганні наручників на затриману особу. Досліджено національну поліцію як орган виконавчої влади. Проаналізовано сучасні засоби навчання та психологічну підготовку поліцейських до ефективного несення служби з охорони громадського порядку в екстремальних умовах. Охарактеризовано порядок придбання та зберігання (носіння) газових пістолетів і револьверів. Удосконалено тактики та забезпечення безпеки працівників поліції при проведенні поліцейських операцій. Досліджено особливості надання домедичної допомоги постраждалим на місці події. Розглянуто проблемні питання щодо застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції України. Висвітлено психологічні аспекти підготовки працівників поліції до застосування вогнепальної зброї в екстремальних умовах.

Шифр НБУВ: ВА852234

Див. також: 2.Ч.1170

Форми, методи та функції управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

2.X.674. Конституційно-правові підстави вимушеного тимчасового обмеження державними органами прав і свобод людини та громадянина в Україні в умовах проведення антитерористичних заходів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / В. А. Суценко; Національний авіаційний університет. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Висвітлено складну проблему щодо детермінування конституційно-правових підстав обмеження прав і свобод людини та громадянина в умовах проведення антитерористичних заходів. Досліджено вплив антитерористичних заходів на конституційні права і свободи як комбінований правовий феномен, який, з одного боку, переслідує мету захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина, оскільки намагається подолати терористичну загрозу, а з іншого — супроводжується обмеженнями таких прав і свобод. Установлено, що наразі обмеження та гарантії конституційних прав і свобод в умовах антитерористичних заходів майже не врегульовано на конституційно-правовому рівні. У зв'язку з цим запровадження таких заходів не завжди узгоджується з конституційними правозахисними засадами та створює загрозу порушення прав, які вони покликані захищати. Науково доведено неузгодженість конкретних обмежень конституційних прав і свобод в умовах антитерористичних заходів з положеннями Основного Закону України. Вказано на потребу у додатковому правовому врегулюванні гарантій конституційних прав і свобод людини, які зазнають негативного впливу у зв'язку з проведенням антитерористичних заходів. Запропоновано визначити конституційно-правовий статус антитерористичних заходів як однієї з підстав для вимушеного тимчасового обмеження конституційних прав і свобод людини та громадянина. Обґрунтовано нагальну потребу у такому визначенні для забезпечення можливості надання оцінки правообмеженням цих заходів на предмет конституційності та дотримання стандартів у сфері прав людини. Враховуючи національні конституційні засади та міжнародні стандарти у сфері захисту прав людини, розроблено пропозиції щодо вдосконалення норм чинного законодавства, правотворчої та правоохоронної діяльності з метою запобігання протиправним обмеженням конституційних прав і свобод при застосуванні антитерористичних заходів.

Шифр НБУВ: РА445035

Охорона кордонів. Митний контроль

2.X.675. Адміністративно-правові та кримінологічні засади забезпечення правопорядку в прикордонній сфері України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07, 12.00.08 / Ю. Б. Курилюк; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 36 с. — укр.

Проведено перше у вітчизняній юридичній науці комплексне дослідження адміністративно-правових і кримінологічних засад забезпечення правопорядку в прикордонній сфері України. Визначено роль, місце й поняття правопорядку в прикордонній сфері; розкрито ознаки та систему органів охорони правопорядку України, а також зміст діяльності Держприкордонслужби як органу охорони правопорядку в спеціально визначеній для неї сфері — прикордонній. Увагу приділено окремим аспектам впливу глобалізації на забезпечення правопорядку у вказаній сфері. Розкрито критерії та основні ознаки, за якими відмежовуються злочини й адміністративні правопорушення в прикордонній сфері України. Проаналізовано положення ст. 332-1, 332-2 КК та ст. 204-1, 204-2 КУпАП; надано деліктологічну характеристику осіб, які вчиняють незаконне перетинання державного кордону України та порушують порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України або виїзд з неї, використання завідомо підробленого документа під час перетинання державного кордону України.

Шифр НБУВ: РА445553

2.X.676. Боротьба з контрабандою в сучасній історії української митниці: [монографія] / К. Є. Гальський, А. В. Макаренко, А. В. Тимошенко, В. В. Ченцов. — Київ: Сова, 2021. — 151 с.: іл. — Бібліогр.: с. 134-143. — укр.

Зібрано та досліджено документальний матеріал про практичну діяльність утвореної після проголошення незалежності України національної митної служби у сфері боротьби з контрабандою. Значний хронологічний діапазон, великий обсяг документації та особистих спогадів митників-професіоналів надали змогу відтворити еволюційний шлях, який пройшла українська митниця протягом 24 років життєдіяльності України.

Шифр НБУВ: ВА852457

2.X.677. Відповідальність за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. О. Гребенюк; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 23 с. — укр.

Комплексно проаналізовано відповідальність за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем.

Визначено проблеми у правовому регулюванні, надано пропозиції щодо вирішення цих проблем. Запропоновано періодизацію становлення адміністративної відповідальності за переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем.

Шифр НБУВ: РА448798

2.X.678. Органи, що реалізують державну митну політику, як складова системи публічного адміністрування: людиноцентристська концепція трансформації: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / А. Б. Маслова; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 29 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, що полягає у визначенні на підставі аналізу доктринальних і нормативних джерел аксіологічних аспектів реформування органів, що реалізують державну митну політику, як складової частини системи публічного адміністрування. Встановлено методологію дослідження органів, що реалізують державну митну політику, зокрема обґрунтовано, що об'єктивація буття органів митної політики відбувається за посередництва методів загальнотеоретичного, загальнонаукового та спеціально-юридичного змісту в різноманітних поєднаннях у межах ключових для цієї роботи методологічних підходів (системного, синергетичного, антропологічного, герменевтичного).

Шифр НБУВ: РА448652

2.X.679. Теоретико-методологічні та правові засади митних режимів в Україні: монографія / Р. І. Лемеха. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 343 с. — Бібліогр.: с. 301-343. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми становлення та розвитку інституту митних режимів в Україні. На підставі комплексного аналізу наукових джерел, джерел національного права та досвіду країн світу визначено місце цього правового інституту в системі митного й адміністративного права України. Детально проаналізовано теоретико-методологічні та правові засади митних режимів. Увагу приділено понятійному апарату, адже в наукових джерелах представлено різноманітні підходи до визначення поняття митних режимів, до визначення їх ознак та класифікації. З огляду на позитивний досвід країн світу запропоновано шляхи вирішення існуючих у цій сфері проблем на теоретичному, правотворчому та правозастосовному рівнях.

Шифр НБУВ: ВА852119

2.X.680. Теоретико-методологічні та правові засади митних режимів в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Р. І. Лемеха; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 31 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, що полягає у визначенні на підставі аналізу доктринальних і нормативних джерел теоретико-методологічних та правових засад митних режимів в Україні. Встановлено методологію дослідження теоретичних і правових засад митних режимів, зокрема, обґрунтовано, що науковий аналіз суті й актуальних проблем функціонування митних режимів необхідно здійснювати за допомогою системного поєднання філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів за умови дотримання принципів об'єктивності та історизму, а також загальновизначаних наукових підходів.

Шифр НБУВ: РА448563

2.X.681. Управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій та митних сферах: адміністративно-правові засади: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю. С. Мельник; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2020. — 20 с. — укр.

Увагу приділено проблемі адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою в системі контролюючих органів із метою розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій і митній сферах. Розкрито методологію дослідження адміністративно-правових засад управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій і митній сферах. Виокремлено риси відносин у сфері управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій і митній сферах як предмета адміністративно-правового регулювання. Обґрунтовано принципи управління кадровою політикою на адміністративно-правових засадах, розкрито їх зміст і надано класифікацію. Визначено суб'єкти адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій і митній сферах, здійснено їх класифікацію. Проведено характеристику правових форм адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій і митній сферах. Установлено адміністративні процедури управління кадровою політикою, здійснено їх оптимізацію. Узагальнено зарубіжний досвід управління кадровою політикою в системі державної (публічної) служби, встановлено шляхи його адаптації в систему контролюючих органів України у податковій і митній сферах. Вивчено сучасний стан адміністративно-правового регулювання управління кадровою політикою в системі контролюючих органів у податковій і митній сферах, виділено прогалини та колізії у чинному законодавстві. Досліджено й описано напрями роботи

з особовим складом контролюючих органів, який планується на зайняття керівних посад.

Шифр НБУВ: РА445824

Див. також: 2.X.726

Правове регулювання господарства

2.X.682. Адміністративно-правове забезпечення житлового будівництва в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю. В. Тарасюк; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2021. — 19 с. — укр.

Досліджено зміст і особливості адміністративно-правового забезпечення житлового будівництва в Україні. Виявлено генезис адміністративно-правового забезпечення житлового будівництва в Україні. З'ясовано особливості житлового будівництва в Україні як об'єкта адміністративно-правового забезпечення. Охарактеризовано правові засади житлового будівництва та встановлено місце серед них адміністративно-правових норм. Окреслено систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення житлового будівництва в Україні та з'ясовано особливості їх адміністративно-правового статусу. Встановлено коло публічно-правових принципів забезпечення житлового будівництва в Україні. Розкрито особливості реалізації адміністративно-правових і організаційних форм і методів забезпечення житлового будівництва в Україні. Охарактеризовано процедури адміністративно-правового забезпечення житлового будівництва в Україні. Визначено напрями вдосконалення адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері житлового будівництва в Україні. Узагальнено зарубіжний досвід правового регулювання житлового будівництва та опрацьовано можливості його використання в Україні.

Шифр НБУВ: РА448846

2.X.683. Адміністративно-правове регулювання державного управління у сфері господарської діяльності в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / С. І. Бевз; Національний авіаційний університет. — Київ, 2020. — 36 с. — укр.

Розглянуто методологічні засади дослідження адміністративно-правового регулювання державного управління у сфері господарської діяльності в Україні, виокремлено групи адміністративно-правових досліджень. Визначено сферу господарської діяльності як об'єкт державного управління. Охарактеризовано становлення нормативно-правового забезпечення державного управління у сфері господарської діяльності. З'ясовано особливості державного управління у цій сфері. Визначено основні (базові) та спеціальні принципи адміністративно-правового регулювання державного управління у сфері господарської діяльності. Увагу приділено механізму такого регулювання, його елементам та адміністративно-правовому режиму в досліджуваній сфері. Визначено суб'єкти державного управління у сфері господарської діяльності. Розглянуто концептуальні засади вдосконалення національного законодавства стосовно державного управління у сфері господарської діяльності, наведено конкретні пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів.

Шифр НБУВ: РА445016

2.X.684. Адміністративно-правові засади організації та функціонування системи економічної безпеки України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / В. І. Мельник; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2021. — 44 с. — укр.

Проаналізовано адміністративно-правові засади організації та функціонування системи економічної безпеки України. Запропоновано авторське бачення періодизації становлення системи економічної безпеки сучасної України. Доведено важливу роль економічної безпеки України для сучасної національної економіки — як основи функціонування держави. Запропоновано авторське визначення дефініції «система економічної безпеки України». Оцінено роль структури системи економічної безпеки України як ключового та невід'ємного її елементу. Визначено її ключових суб'єктів, виділено основні загрози та ризики системі економічної безпеки України та запропоновано види класифікації останніх. Сформульовано авторське визначення адміністративно-правового механізму забезпечення організації та функціонування системи економічної безпеки України. Досліджено провідні іноземні практики правового забезпечення процедур організації та функціонування систем економічної безпеки держав та здійснено порівняльну характеристику з окремими національними аспектами. Визначено роль суб'єктів із забезпечення організації та функціонування системи економічної безпеки України. Встановлено та охарактеризовано ключові напрями діяльності останніх у цій сфері. Визначено ключові напрями реформування адміністративно-правового забезпечення організації та функціонування системи економічної безпеки України. Аргументовано доцільність вдосконалення адміністративно-правового забезпечення взаємодії та координації суб'єктів системи економічної безпеки України. Визначено основні групи показників, які впливають на рівень економічної безпеки країни. Наголошено на необхідності комплексного удосконалення адміністративно-правового забезпечення процедур організації і функціонування

системи економічної безпеки України та запропоновано авторські шляхи підвищення рівня ефективності такої системи.

Шифр НБУВ: РА448847

2.Х.685. Адміністративно-правові засади реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Д. О. Кошиков; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2021. — 43 с. — укр.

Охарактеризовано економічну безпеку держави як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Визначено зміст, принципи та функції державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Проаналізовано правові засади реалізації такої політики та з'ясовано місце серед них положень адміністративного законодавства. Встановлено систему суб'єктів реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Визначено особливості діяльності загальних і спеціальних суб'єктів. З'ясовано роль і місце органів місцевого самоврядування й інституцій громадянського суспільства в механізмі реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Досліджено суть і види форм і методів реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Розкрито особливості гарантій прав учасників адміністративно-правових відносин у сфері реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Сформульовано пропозиції щодо формування системи критеріїв оцінки ефективності реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. Визначено шляхи вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки, узагальнено зарубіжний досвід такого регулювання й опрацьовано можливості його використання в Україні.

Шифр НБУВ: РА448974

2.Х.686. Кібербезпека радіаційних випробувань космічних апаратів: правові засади, регламентні вимоги та стан їх інноваційного забезпечення / П. Д. Біленчук, М. І. Малій, Н. І. Сватюк, О. І. Симканіч // *Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту.* — 2020. — № 4. — С. 156-162. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження стану нормативно-правового регулювання радіаційних досліджень, методичного забезпечення та апаратних можливостей організації радіаційних випробувань матеріалів і приладів космічного призначення у наземних умовах. Огляд наявних баз даних про іонізаційні фактори космічного простору, радіаційних поясів Землі, методик прискорювачів ядерних частинок, зокрема, мікродіагностики М-30, що імітують дію проникаючого космічного випромінювання на матеріали та прилади космічного призначення. У разі використання мікродіагностики М-30 як стенду для проведення радіаційних випробувань необхідним є дослідження метрологічних характеристик його радіаційних полів, фіксації етапів та послідовності їх виконання для забезпечення радіаційних випробувань об'єктів дослідження на дію високоенергетичних електронів, що імітують радіаційні фактори космічного простору. Важливим є гармонізація вітчизняних та світових правових та технологічних регламентів здійснення радіаційних випробувань, зокрема, у плані реалізації послідовності операцій та дозиметричного супроводу опромінення. Радіаційний стенд на базі мікродіагностики М-30 цілком здатний імітувати параметри жорсткої космічної радіації, який створює можливість організації випробувань для встановлення радіаційної стійкості матеріалів та приладів космічної техніки згідно регламентних вимог. Радіаційні стенди, які здатні проводити наземні випробування космічних засобів, мають бути введені в реєстр Національного центру управління та випробувань.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.Х.687. Податковий контроль трансфертного ціноутворення: правові засади: монографія / Р. В. Мельниченко; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. — 343 с. — Бібліогр.: с. 311-343. — укр.

Комплексно досліджено суть податкового контролю трансфертного ціноутворення (ТЦ). Висвітлено особливості становлення та розвитку податкового контролю ТЦ в Україні. Розглянуто алгоритм роботи та взаємодії контролюючих органів у процесі здійснення податкового контролю ТЦ в Україні, процедури та методи податкового контролю ТЦ в Україні. Увагу приділено системі заходів державного примусу за порушення положень Податкового кодексу України щодо ТЦ, а також концепції контрольованих іноземних компаній. Здійснено аналітичний аналіз рекомендацій ОЕСР і держав «Великої двадцятки» щодо імплементації Плану BEPS, Конвенції MLI, міжнародних стандартів обміну податковою інформацією (FATCA, MCAA CRS, MCAA SBCR) та еволюції змін вітчизняного законодавства у досліджуваній сфері. Окреслено ключові проблеми правового регулювання податкового контролю ТЦ в Україні, які надають змогу платникам податків на практиці зловживати своїми правами й ухилятися від оподаткування. Запропоновано авторське бачення по-

дальших напрямів удосконалення організаційних засад податкового контролю ТЦ в Україні.

Шифр НБУВ: ВА851839

2.Х.688. Правове регулювання господарської діяльності у сфері медичного туризму: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Є. С. Гнедик; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2020. — 20 с. — укр.

Проаналізовано правову природу й особливості господарської діяльності у сфері медичного туризму в Україні. Сформульовано визначення поняття «медичний туризм». Виокремлено суспільні відносини, що підлягають господарсько-правовому регулюванню. Проведено аналіз міжнародних документів щодо туризму, виявлено положення в них, що можуть бути за орієнтир при вдосконаленні правового регулювання таких відносин в Україні. Проаналізовано правову основу організації та здійснення господарської діяльності у сфері медичного туризму, обґрунтовано напрями її вдосконалення з урахуванням міжнародних стандартів щодо туристичної та медичної діяльності. Досліджено коло суб'єктів господарської діяльності, які здійснюють діяльність у сфері медичного туризму. Виявлено суб'єктів, які здійснюють таку діяльність із порушеннями законодавства. Розглянуто місце вітчизняних медичних і санаторно-курортних закладів у співпраці з туристичними операторами. Встановлено повноваження, функції та коло суб'єктів організаційно-господарських повноважень у сфері медичного туризму. Наголошено на безпосередньому зв'язку державного регулювання господарської діяльності у сфері медичного туризму та забезпечення в цих відносинах публічних інтересів, які розглядаються через поєднання публічних інтересів у сфері туристичної діяльності та у сфері охорони здоров'я. Досліджено та конкретизовано модель державного регулювання такої діяльності, яка має включати такі функції, як управління, контроль та охорона публічних інтересів. Запропоновано внесення змін і доповнень до Закону «Про туризм», а також окремих підзаконних актів щодо господарської діяльності у сфері медичного туризму.

Шифр НБУВ: РА445176

2.Х.689. Сфера й об'єкт адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави в авіації / Ю. І. Пивовар, О. І. Сторощук, О. В. Дирієнко // *Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту.* — 2020. — № 4. — С. 15-26. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Мета роботи — визначення сфери й об'єкту адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави в авіації. Методи дослідження: міжгалузевий підхід при застосуванні історико-правового методу, що надає змогу дослідити ретроспективу розвитку поняття «авіація», «авіаційна діяльність»; методів аналізу і синтезу, за допомогою яких визначено суть об'єкта адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави в галузі авіації; формально-юридичного методу, важливого при вивченні нормативно-правових положень, а також методу юридичної формалізації — при формулюванні дефініцій, рекомендованих для закріплення їх у нормативних актах. Сформульовано поняття авіації як галузі; визначено зміст поняття авіаційної галузі, здійснено класифікацію видів авіації; розроблено дефініцію поняття сфери й об'єкта адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави в галузі авіації. Актуалізовано тезу про необхідність формування ефективного правового режиму реалізації правоохоронної функції держави для кожного з існуючих нині видів авіації, а також розроблення концепції готовності до впровадження спеціальних правових режимів для новостворених видів авіації. Сферою адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави в галузі авіації визначається уся авіаційна транспортна система, що включає виробництво літальних апаратів, їх використання у повітряному просторі, а також діяльність із організації повітряного руху України.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.Х.690. Теоретико-методологічні основи механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві в контексті публічного адміністрування: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. А. Марушева; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Виокремлено три етапи імплементації європейського досвіду, які підтверджують дієвість загальних принципів нормативно-правового регулювання будівельної галузі розвинених країн, що полягають, зокрема, у роздержавленні управління будівництвом і передачі більшості владно-управлінських функцій органам місцевого самоврядування та саморегульованим організаціям. Виокремлено шість основних напрямів розвитку будівельної галузі, які відрізняються критеріальним підходом до виявлення взаємозв'язку ефективності державного механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин та економічного зростання у будівництві, серед яких: реформування будівельної діяльності в частині нормативно-правового забезпечення; запровадження ефективного державного регулювання та контролю у будівництві; створення сприятливих умов для діяльності всіх

учасників будівельного ринку; адаптація будівельного законодавства України до норм ЄС; удосконалення державних інструментів підтримки розвитку будівельного сектора економіки; запровадження інновацій у розвитку сучасної наукової складової будівельного виробництва. Запропоновано п'ять основних шляхів подолання негативних тенденцій, пов'язаних із реалізацією авторського та технічного наглядів у будівельній галузі України, що відрізняються авторськими новелами та передбачають: установлення особливостей здійснення технічного нагляду за будівництвом об'єкта на підставі будівельного паспорта; забезпечення можливості здійснення технічного нагляду за будівництвом групою інженерів технічного нагляду або інженером-консультантом; розробка електронного кабінету для архітекторів та інженерів технічного нагляду, що відображатиме об'єкти будівництва, на яких такі особи здійснюють авторський чи технічний нагляд. Розроблено та науково обґрунтовано концептуальну модель удосконалення механізму нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві, в основі якої лежить покроковий алгоритм реалізації на засадах принципово нового плану дій, розділеного на три етапи, в основу кожного з яких покладено п'ять базових принципів, що стосуються різних інтересів учасників будівельного ринку, а саме: принцип повноти, прозорості та доступності інформації про містобудівну діяльність для всіх її учасників; принцип компетентності громадськості при прийнятті рішень щодо безпечної експлуатації об'єктів будівництва; принцип мінімізації корупційних ризиків; принцип субсидіарності та децентралізації в галузі будівництва; принцип максимальної інтеграції й автоматизації дозвільних процедур за якісними критеріями.

Шифр НБУВ: РА445102
Див. також: 2.У.290

Правове регулювання у сфері освіти, науки, культури

2.Х.691. Адміністративно-правове регулювання інформатизації у сфері освіти: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. І. Капуш; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 18 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному вивченню адміністративно-правового регулювання інформатизації у сфері освіти. Визначено категоріально-змістові та методологічні передумови дослідження питання адміністративно-правового регулювання інформатизації у сфері освіти. Розкрито генезу та стан адміністративно-правового регулювання інформатизації у сфері 16 освіти. З'ясовано зміст і суть інформатизації у сфері освіти. Охарактеризовано інформатизацію освіти як чинник інноваційного поступу держави. Здійснено аналіз вітчизняного законодавчого, організаційно-правового та змістового забезпечення інформатизації у сфері освіти. Проаналізовано адміністративно-правовий механізм реалізації програм, спрямованих на впровадження ІКТ в освітнє середовище. Здійснено аналіз практики зарубіжних країн щодо запровадження процесу інформатизації в освіті. Розглянуто адміністративно-правове забезпечення інноваційних технологій у сфері освіти в контексті інформатизації освіти. Окреслено напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання інформатизації у сфері освіти.

Шифр НБУВ: РА448485

2.Х.692. Адміністративно-правові засади організації і функціонування університетів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Г. В. Манюк; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2021. — 20 с. — укр.

Сформовано теоретико-методологічні та концептуальні засади адміністративно-правового забезпечення організації і функціонування університетів, проаналізовано теоретичну та практичну проблематику в даній сфері. Розроблено теоретичні положення, а також теоретичні та методологічні обґрунтовано рекомендації щодо вдосконалення законодавчої регламентації адміністративно-правових процедур організації і функціонування системи університетів, її розвитку та реформування. Охарактеризовано процес становлення й розвитку університетів. Розглянуто зарубіжний досвід правового регулювання статусу університетів. Окреслено тенденції функціонування і розвитку університетів у системі вищої освіти. Визначено зміст та особливості внутрішніх управлінських відносин в університетах. Проаналізовано внутрішній складник системи забезпечення якості освіти. Розкрито адміністративно-правові засади зовнішнього управління (адміністрування) у сфері організації та функціонування університетів. Здійснено системний аналіз процесу матеріально-технічного забезпечення функціонування університетів. Досліджено адміністративно-правовий аспект зовнішнього складника системи забезпечення якості освіти. Проаналізовано адміністративно-правові засади фінансування університетів.

Шифр НБУВ: РА448287

2.Х.693. Відносини держави і церкви (адміністративно-правовий аспект): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О. П. Мельничук; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 31 с. — укр.

Комплексно досліджено адміністративно-правові аспекти формування та реалізації відносин держави та церкви. На підставі аналізу наукових джерел і джерел національного законодавства зроблено висновок, що в умовах інтеграції країн Європи, в умовах глобалізації культур і економік різних країн, єдиною моделлю відносин держави та церкви, яка не буде мати руйнівного впливу на національну культуру і водночас буде забезпечувати право особи на свободу віросповідання, є модель автономії держави і церкви, де церква за своїм статусом є інститутом громадянського суспільства.

Шифр НБУВ: РА448851

2.Х.694. Державне управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Г. А. Медінська; Чернігівський національний технологічний університет. — Чернігів, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Увагу приділено питанням аналізу державного управління розвитком гуманітарної сфери та обґрунтуванню механізмів його вдосконалення в системі забезпечення суспільної стабільності. Узагальнено науково-теоретичні підходи до розкриття сутнісних характеристик суспільної стабільності відповідно до пріоритетів розвитку гуманітарної сфери та механізмів державного управління ним. Окреслено домінуючі державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності, уточнено понятійно-категоріальний апарат проблемного поля дослідження. Розглянуто процес становлення державного управління розвитком гуманітарної сфери України на основі аналізу її законодавчого забезпечення; визначено основні етапи її механізми в умовах суспільно-політичної та соціально-економічної стабілізації. Обґрунтовано необхідність об'єктивного визначення стратегічних пріоритетів держави у просуванні її забезпеченні гуманітарної безпеки з використанням правових та інноваційно-орієнтованих механізмів. Запропоновано науковий інструментарій оцінювання результативності гуманітарної політики у забезпеченні суспільної стабільності за індикативними критеріями ефективності. Систематизовано світовий досвід щодо механізмів державного управління розвитком гуманітарної сфери, виявлено можливості їх імплементації в Україні в умовах забезпечення суспільної стабільності. Сформовано концептуальні підходи до розробки програми гуманітарної реформи в Україні за показниками гуманітарного розвитку на основі промодельованих механізмів суспільно-політичної стабільності та зміцнення національної ідентичності, окреслено перспективи її реалізації. Розроблено рекомендації органам державної влади щодо модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності на основі вироблення та впровадження інноваційних механізмів.

Шифр НБУВ: РА445157

Див. також: 2.Ч.1092, 2.Ч.1185

Правове регулювання у сфері охорони здоров'я

2.Х.695. Адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Г. В. Муляр; Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 39 с. — укр.

Дисертацію присвячено вивченню концептуальних уявлень і розробці авторської парадигми адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, а також визначенню перспектив його подальшого розвитку. Сформульовано науково-методологічні підходи до вирішення проблем у сфері правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Проаналізовано генезис адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Сформульовано принципи та визначено функції адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Охарактеризовано конституційні засади реалізації права людини на охорону здоров'я та умови їх адміністративно-правового забезпечення. Охарактеризовано моделі забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Визначено напрями забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Розглянуто участь Верховної Ради України та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в забезпеченні реалізації права на охорону здоров'я як загальних суб'єктів. Визначено роль Президента України та органів виконавчої влади як суб'єктів забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Охарактеризовано органи місцевого самоврядування як суб'єкти забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Розкрито роль судів і органів прокуратури в забезпеченні реалізації права на охорону здоров'я. Визначено вплив громадських об'єднань та інших суб'єктів на забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Визначено форми і методи адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Розкрито суть адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони здоров'я. Досліджено зарубіжний досвід правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Визначено тенденції і перспективи розвитку адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я.

Шифр НБУВ: РА448494

2.X.696. Державна підтримка системи охорони здоров'я в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / А. О. Лебедев; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Поглиблено теоретичні засади формування та реалізації державної підтримки системи охорони здоров'я. Уточнено понятійний апарат науки державного управління в системі охорони здоров'я. Розкрито зміст державної підтримки системи охорони здоров'я, визначено стратегічні напрями та основні механізми її реалізації. Розроблено науково-практичний підхід до вдосконалення організаційного механізму державного управління охороною здоров'я. Запропоновано шляхи вдосконалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я. Обґрунтовано Програму державних гарантій надання громадянам України безкоштовної медичної допомоги. Розкрито загальні підходи до формування цілісної системи моніторингу в системі охорони здоров'я, зокрема системи моніторингу якості медичної допомоги, громадського моніторингу та генетичного моніторингу.

Шифр НБУВ: RA448493

2.X.697. Організаційно-правові засади управління клінічними дослідженнями: монографія / О. В. Козирева, Р. В. Сагайдак-Нікітюк, Д. Р. Зойдє, Н. В. Глебова, В. І. Ковальова, Т. А. Коляда, К. С. Світлична; Національний фармацевтичний університет. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 309 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено організаційно-правові аспекти управління клінічними дослідженнями. Охарактеризовано методи забезпечення дотримання правил належної клінічної практики й етично-правового захисту учасників клінічного дослідження. Розкрито проблеми впровадження ефективних систем якості, використання інструментів управління ризиками, аспекти побудови інформаційно-комунікаційного забезпечення. Розглянуто підходи до поведінки з медичними відходами. Увагу приділено питанням нормативного регулювання проведення таких досліджень на території України.

Шифр НБУВ: BA851927

2.X.698. Medical law basics: book of diagrams: learning guide for foreign students of med. univ. / O. Hrin. — Uzhgorod: PE Sabov A. M., 2021. — 224 p.: l-diagr. — Бібліогр.: с. 216-224. — англ.

The educational material is presented in accordance with the content of the curriculum of the discipline «Medical Law of Ukraine» for training foreign citizens, specialists of the second (master's) educational level «Master of Medicine», qualification profile «Doctor», field of knowledge 22 «Health», specialty 222 «Medicine». The textbook is also designed for foreign students who obtain the qualification and educational level «Master of Dentistry» qualification profile «Dentist» specialty 221 «Dentistry», students majoring in «Law», specialty «Law», graduate students (interns) and teachers specified specialties of higher educational institutions and faculties. Problem of legal regulation of relations in the field of health care is becoming extremely important at the following stage of Ukrainian society development. Its relevance is significantly increasing in the context of medical reform, namely the transformation of primary care, optimization of the network of medical institutions, the introduction of electronic health care and reform of the emergency medical care system. This problem is especially acute at the current stage of transformation of the health care system, which will relate to the legal regulation of secondary and tertiary care providers, autonomy of all health care facilities, the formation of hospital districts and the introduction of a state-guaranteed package of medical services. All of these issues require detailed legal regulation.

Шифр НБУВ: IB228580

Правове регулювання у сфері соціального забезпечення

2.X.699. Адміністративно-правові засади реалізації соціальної функції держави: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. М. Ткаченко; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2021. — 20 с. — укр.

Визначено зміст соціальної функції та її місце серед інших функцій держави. Розглянуто поняття «функція держави», «ознаки функції держави», запропоновано вдосконалене визначення поняття функції держави. Окреслено ознаки соціальної функції держави. Висвітлено складові елементи адміністративних правовідносин у сфері соціального захисту громадян. Узагальнено, що зміст адміністративних правовідносин у сфері соціального захисту громадян включає в себе суб'єктивне юридичне право, якому кореспондує активний юридичний обов'язок державних органів. Розкрито систему та повноваження суб'єктів забезпечення реалізації соціальної функції держави. Досліджено поняття «державний орган», «ознаки державного органу», «правовий статус державного органу» як сукупність трьох блоків: цільового, який включає в себе мету створення, функції та завдання; структурно-організаційного, що містить порядок створення, функціонування та ліквідації; компетенційного, який скла-

дається з державно-владних повноважень, предмета відання й особливої юридичної відповідальності. Розглянуто завдання та повноваження державних органів у сфері реалізації соціальної функції держави. Окреслено розуміння правових засад та інструментів реалізації соціальної функції держави. Обґрунтовано підстави класифікації нормативно-правових актів, що регулюють реалізацію соціальної функції держави, яку можливо класифікувати. Здійснено загальну характеристику адміністративних процедур у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю та проаналізовано їх за окремими напрямками і стадіями. Виокремлено систему адміністративних процедур пенсійного забезпечення як напрямку реалізації соціальної функції держави. Проведено аналіз системи адміністративних процедур у сфері соціального захисту ветеранів АТО / ООС і членів їх сімей. Окреслено пріоритетні напрями вдосконалення діяльності державних органів. Запропоновано конкретні зміни національного механізму щодо реалізації соціальної функції держави.

Шифр НБУВ: RA448288

2.X.700. Право соціального захисту: навч.-метод. посіб. / М. І. Боднарчук, О. Я. Орловський, А. В. Бурка; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 183 с. — Бібліогр.: с. 141-183. — укр.

Розкрито основні механізми захисту права людини на соціальний захист. Досліджено організаційно-правові форми та види соціального забезпечення, практичні механізми їх застосування. Проаналізовано систему пенсійного забезпечення, умови призначення та механізми здійснення пенсійних виплат. Охарактеризовано умови матеріального забезпечення у системі соціального страхування, а також порядок призначення та виплати державних соціальних допомог, визначено форми та порядок надання соціальних послуг.

Шифр НБУВ: BA852436

2.X.701. Формування та реалізація державної політики у сфері соціально-психологічної адаптації учасників бойових дій: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. М. Кривошея; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичні основи, особливості формування і реалізації державної політики соціально-психологічної адаптації учасників бойових дій (УБД) як важливого складника соціальної стабільності та національної безпеки, та розробі практичних рекомендацій щодо її модернізації в Україні. Запропоновано комплексний механізм формування і реалізації державної політики у сфері соціально-психологічної адаптації УБД, удосконалено категорійно-понятійний апарат дослідження дисертації та здійснено структурно-функціональний аналіз системи соціально-психологічної адаптації УБД в умовах євроатлантичної інтеграції України. Зокрема, обґрунтовано теоретичні засади формування і комплексний механізм реалізації державної політики соціально-психологічної адаптації УБД як системи взаємопов'язаних, послідовних управлінських рішень, які формуються і реалізуються органами публічної влади та об'єднані метою ліквідації наслідків посттравматичного синдрому в УБД і їх повного залучення до процесів соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку держави, стимулювання активної участі у державотворчих процесах як важливого складника соціальної стабільності та національної безпеки в умовах євроатлантичної інтеграції. Удосконалено теоретичну модель соціально-психологічної адаптації УБД і запропоновано пріоритетні напрями вдосконалення державної політики соціально-психологічної адаптації УБД в умовах євроатлантичної інтеграції України.

Шифр НБУВ: RA448121

Див. також: 2.С.3, 2.С.31

Фінансове право

2.X.702. Кодифікація фінансового законодавства в умовах гармонізації законодавства України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / І. М. Бондаренко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 36 с. — укр.

Здійснено системний аналіз наукових і практичних проблем кодифікації фінансового законодавства України на сучасному етапі. Проаналізовано стан і склад системи фінансового законодавства, напрями її вдосконалення. Охарактеризовано систему фінансового законодавства як сукупність законодавчих актів, деталізовано особливості процесу її систематизації, що зумовлюється природою фінансово-правового регулювання. З'ясовано об'єктивні підстави реалізації цього процесу та форми систематизації. Основну увагу приділено аналізу як самого процесу кодифікації, так і безпосередньо змісту кодифікованих актів, що спрямовані на регулювання публічних фінансових відносин. Принциповим моментом у з'ясуванні ознак кодифікації є характеристика генези кодифікації, що надана шляхом аналізу кодифікаційних процесів у країнах стародавнього світу, за часів середніх віків, епох Відродження й Просвітництва та в XIX — XX ст.

Шифр НБУВ: RA448771

2.X.703. Правове регулювання діяльності позабюджетних державних цільових фондів в Україні: монографія / В. А. Тулянцева; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 223 с. — Бібліогр.: с. 195-223. — укр.

Досліджено особливості правового регулювання діяльності позабюджетних державних цільових фондів. Визначено правову природу позабюджетних державних цільових фондів в Україні та здійснено їх класифікацію. Охарактеризовано позабюджетні фонди як інститут фінансової системи держави. З метою забезпечення ефективності фінансово-правового регулювання діяльності позабюджетних державних цільових фондів охарактеризовано особливості формування та розподілу коштів Пенсійного фонду України, Фонду соціального страхування України, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та інших фондів.

Шифр НБУВ: ВА852108

2.X.704. Фінансово-правове регулювання платіжних систем в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / М. А. Пожидаєва; Науково-дослідний інститут інформатики і права, Національна академія правових наук України. — Київ, 2020. — 39 с. — укр.

Наведено нове вирішення наукової проблеми щодо формування цілісної концепції фінансово-правового регулювання платіжних систем (ПС) в Україні. Системно висвітлено теоретико-методологічні засади формування поняття «ПС» як фінансово-правової категорії, проаналізовано методологію фінансово-правового аналізу доктринальних підходів до розуміння ПС, досліджено її генезис і розвиток, виділено основні кваліфікуючі ознаки, сформульовано визначення ПС України, розкрито співвідношення поняття «ПС» із суміжними правовими категоріями, визначено особливості ПС як фінансової інституції, обґрунтовано принципи та функції платіжних систем. Доведено, що функціонування ПС у складі грошового обігу є об'єктом фінансово-правового регулювання. Розкрито фінансово-правові засади функціонування ПС в Україні, з'ясовано фінансово-правове визначення національної ПС, охарактеризовано види ПС на основі аналізу законодавств України, зарубіжних країн та міжнародних стандартів, встановлено місце та роль ПС у виконанні бюджетів. Проаналізовано фінансово-правове регулювання застосування платіжних інструментів, виокремлено основні етапи еволюції їх використання, охарактеризовано актуальні електронні платіжні інструменти за законодавством України, виявлено вплив інноваційних фінансових технологій на діяльність ПС у правових аспектах. Розкрито фінансово-правові засади здійснення процедури переказу коштів та визначено її особливості. Висвітлено питання реалізації публічних фінансових інтересів у платіжному просторі України в умовах глобалізаційних і євроінтеграційних процесів, зокрема деталізовано державний нагляд (оверсайт) ПС на предмет виявлення, попередження ризиків і застосування правових заходів впливу, доведено місце забезпечення безпеки платежів як засадничого правового принципу захисту ПС, визначено захист прав користувачів ПС за стандартами Європейського Союзу та проаналізовано практику їх реалізації в Україні.

Шифр НБУВ: РА448120

Бюджетне право

2.X.705. Кримінологічна характеристика та запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Д. Ю. Нікітін; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2021. — 20 с. — укр.

На основі історико-правових джерел та теоретичних поглядів досліджено генезу та сучасний стан наукової розробленості проблеми. Визначено соціальну зумовленість кримінальної відповідальності за злочинність, передбачену ст. 210 КК України, та здійснено її кримінологічний аналіз.

Шифр НБУВ: РА448744

2.X.706. Правові засади взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями як складові процесу євроінтеграції / І. П. Устинова, А. Р. Кузьмін // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 96-102. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження правових аспектів здійснення державної фінансової діяльності в Україні міжнародними фінансовими організаціями, аналіз їх правового статусу, а також вплив на доходи загального фонду Державного бюджету України. Зроблено висновок, що співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями сприяє поліпшенню економічного становища в державі та відкриває можливості залучення міжнародних фінансових ресурсів, що спрямовані на реалізацію пріоритетних проєктів задля розвитку нашої держави. Обговорено пошук шляхів подолання наявних проблем у співробітництві України з міжнародними фінансовими організаціями.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.707. Процесуальні норми бюджетного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. І. Яворський; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2021. — 17 с. — укр.

Проведено комплексний аналіз процесуальних норм бюджетного права. Розкрито поняття, суть і особливості процесуальних норм бюджетного права; визначено коло джерел процесуальних норм бюджетного права та критерії їх класифікації. На основі детального наукового аналізу диференційовано процесуальні бюджетно-правові норми на види: компетенційні та процедурні. Досліджено бюджетно-процесуальні правовідносини як форми реалізації бюджетно-процесуальних норм та визначено ефективність реалізації процесуальних норм бюджетного права. Обґрунтовано місце процесуальних бюджетних норм у системі бюджетного права та бюджетного процесу. Охарактеризовано особливості регламентації та застосування бюджетно-процесуальних норм у законодавстві деяких іноземних держав. Визначено та проаналізовано основні проблеми реалізації процесуальних норм бюджетного права, пов'язані із формуванням, реалізацією, виконанням та звітуванням державного бюджету.

Шифр НБУВ: РА448643

Правове регулювання державних прибутків

2.X.708. Засада пріоритетності застосування положень податкового законодавства в правовому механізмі оподаткування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М. О. Нікіфорова; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Запропоновано одне із перших комплексних досліджень, присвячених аналізу пріоритетності застосування положень податкового законодавства як основної засади реалізації положень законодавства, у якому не лише розкрито зміст пріоритетності, а й наведено її місце серед інших засад податкового законодавства України. Визначено підстави та умови її застосування, сферу застосування, особливості реалізації з огляду на структуру джерел податкового законодавства та відносин у сфері оподаткування. Обґрунтовано нові теоретичні та прикладні положення і висновки, сформульовано науково обґрунтовані пропозиції, які надалі можуть бути враховані та використані під час законопроектної роботи.

Шифр НБУВ: РА448812

2.X.709. Правове регулювання місцевих податків та зборів в умовах децентралізації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. В. Рижий; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

Визначено суть і правові аспекти поняття децентралізації, зокрема фінансової децентралізації; досліджено їх правову генезу. Розглянуто правову природу місцевих податків та зборів: виокремлено їх види, історичні аспекти виникнення. Встановлено роль податків та зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Проаналізовано законодавство України щодо справляння місцевих податків та зборів в умовах децентралізації. Надано правову характеристику податку на майно в умовах децентралізації. Розглянуто правові основи справляння єдиного податку в Україні. Охарактеризовано правову природу та особливості справляння збору за місця для паркування транспортних засобів. Надано правову характеристику особливостей справляння туристичного збору. Надано рекомендації з удосконалення законодавства у сфері правового регулювання проблемних питань фінансової децентралізації в Україні. Розглянуто можливість запровадження міжнародного досвіду справляння місцевих податків та зборів.

Шифр НБУВ: РА448598

2.X.710. Правове регулювання непрямого оподаткування в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Н. І. Атаманчук; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2021. — 36 с. — укр.

Здійснене дослідження — одне з перших комплексних наукових досліджень, присвячених теоретико-правовим і практичним проблемам правового регулювання непрямого оподаткування, у якій з'ясовано суть непрямого оподаткування; досліджено поняття та складові непрямого оподаткування, тенденції розвитку та особливості адміністрування податку на додану вартість, акцизного податку та мита; проаналізовано світовий досвід оподаткування, а також розроблено науково обґрунтовано теоретичні висновки, практичні рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання непрямого оподаткування та податкового законодавства, з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду. Запропоновано концептуальні напрями вдосконалення правового регулювання непрямих податків в Україні, а саме: узагальнення операцій та об'єктів ПДВ; удосконалення системи пільг та диференціація ставок ПДВ (запровадження зниженої ставки ПДВ у розмірі 7 % на вичерпний перелік товарів соціальної групи та підвищеної ставки ПДВ для предметів розкоші у розмірі 25 %); започаткування практики оподаткування безалкогольних напоїв та кави; започаткування практики маркування підакцизних нафтопродуктів маркерами акцизного податку;

оподаткування вивізним митом зернових культур та високоліквідних продовольчих товарів, таких, як мед, горіхи, лісові гриби та ягоди; адаптація вітчизняної системи законодавчого обґрунтування справляння непрямих податків до норм та вимог ЄС з питань гармонізації бази та об'єктів оподаткування, термінології і податкових ставок; удосконалення контролю за справляння непрямих податків. Звернено увагу на податкову безпеку як складову національної безпеки — стан, за якого відбувається забезпечення реалізації непрямого оподаткування. Розроблено науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення чинного податкового, митного та бюджетного законодавства на основі порівняльного аналізу здобутків вітчизняної і зарубіжної правової доктрини та юридичної практики.

Шифр НБУВ: РА448065

Цивільне та торгове право

2.X.711. Джерела сімейного права: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / В. А. Ватрас; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 40 с. — укр.

Досліджено теоретико-правові та прикладні проблеми джерел сімейного права (ДСП). Виявлено найбільш дискусійні проблеми, що виникають у досліджуваній сфері та запропоновано конкретні шляхи їх вирішення з метою вдосконалення чинного законодавства та практики його застосування. Досліджено поняття ДСП у теорії права та доктрині сімейного права, загальні та спеціальні ознаки ДСП, систему ДСП, розкрито їх види за різними критеріями, генезис ДСП на українських землях, аргументовано використання синергетичного та інших методів в процесі дослідження їх правової природи. Розглянуто поняття, правову природу та види нормативно-правових актів, проаналізовано особливості закону, підзаконного нормативно-правового акта, конституції, Цивільного та Сімейного кодексів як джерел сімейного права, інших джерел, які містять державно-правові приписи: загальні засади регулювання сімейних відносин, інші принципи сімейного права, загальновідомі принципи та норми міжнародного права, міжнародні договори, правові акти Європейського Союзу. Увагу приділено дослідженню особливостей ДСП, які містять соціально-правові приписи, — правовий звичай, релігійні норми та договори у сімейному праві. Проаналізовано особливості ДСП, які містять правові позиції, такі як правова доктрина, правовий прецедент, правові позиції Конституційного Суду України та Верховного Суду, практика Європейського суду з прав людини.

Шифр НБУВ: РА448118

2.X.712. Договір контрактації сільськогосподарської продукції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. Я. Костів; Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника. — Івано-Франківськ, 2021. — 18 с. — укр.

Комплексно досліджено договір контрактації сільськогосподарської продукції. Розглянуто історичні витoki договору контрактації сільськогосподарської продукції та стан його правового регулювання. Проаналізовано юридичну природу договору, місце договору контрактації в системі цивільно-правових договорів, спрямованих на реалізацію сільськогосподарської продукції. Досліджено такі окремі елементи договору контрактації сільськогосподарської продукції, як сторони, предмет, форма, зміст та особливості виконання договору. Сформульовано авторське визначення виробника та заготівельника сільськогосподарської продукції, як сторін договору контрактації. Досліджено порядок укладення, зміни й припинення договору контрактації сільськогосподарської продукції. Проаналізовано основні умови договору контрактації сільськогосподарської продукції. Висвітлено правові наслідки невиконання чи неналежного виконання обов'язків сторонами за договором контрактації сільськогосподарської продукції, а також підстави звільнення від відповідальності.

Шифр НБУВ: РА448629

2.X.713. Належне здійснення права на забудову земельної ділянки: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / К. Д. Пономаренко; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 19 с. — укр.

Зазначено, що дисертація є першим у вітчизняній науці цивільного права спеціальним комплексним дослідженням належного здійснення права на забудову земельної ділянки. Визначено зміст поняття «забудова» і «право на забудову». Розмежовано поняття «забудова» та «будівництво», «будівництво» та «реконструкція». Визначено належні підстави та способи набуття права на забудову згідно з цивільним законодавством та з'ясовано необхідний обсяг цього права для подальшого його належного здійснення. Сформовано науково обґрунтовану систему умов належного здійснення права забудови земельної ділянки. Проаналізовано правову конструкцію самочинного будівництва як форми неналежного здійснення права на забудову. Визначено та критично розглянуто основні проблеми вітчизняного законодавства в галузі регулювання здійснення права на забудову та набуття права власності на об'єкти будівництва. На основі сучасних тенденцій розвитку правових відносин з реалізації суб'єк-

тивного права на забудову визначено напрями наукового дослідження та перспективи вдосконалення правового регулювання відносин з реалізації права на забудову.

Шифр НБУВ: РА448862

2.X.714. Правочини з вадами волі: проблеми теорії та практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Р. В. Алексій; Приватний ВНЗ «Університет Короля Данила». — Івано-Франківськ, 2020. — 18 с. — укр.

Здійснено огляд вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, пов'язаної з відображенням правової природи правочину з вадами волі, проведено аналіз історичного генезису цієї категорії. Запропоновано обґрунтовані пропозиції для внесення змін і вдосконалення цивільного законодавства щодо правового регулювання правочинів із вадами волі. Проаналізовано феномен вади волі. Наголошено, що цей термін не є достатньо дослідженим. Здійснено спробу виявлення особливостей вади волі у правочинах, вчинених юридичною особою. Досліджено актуальні проблеми класифікації правочинів із вадами, запропоновано авторську класифікацію правочинів із вадами волі. Розглянуто категорію зловживання свободою договору, а також ознаки цієї правової категорії. Виснувано, що в деяких випадках зловживання свободою договору може виступати вадою волі та стати причиною укладення правочину з вадами волі.

Шифр НБУВ: РА445061

2.X.715. Приватноправове регулювання особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Г. А. Миронова; Нац. академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака. — Київ, 2020. — 36 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження теоретичних і практичних аспектів правового регулювання особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги на засадах диспозитивності та вільного волевиявлення їх учасників. Розроблено концепцію особистої автономії у сфері надання медичної допомоги з виокремленням нових закономірностей і взаємозв'язків в об'єкті дослідження. Розкрито правову природу особистого немайнового права фізичної особи на інформовану добровільну згоду на медичне втручання, визначено цивільно-правові засади надання медичної допомоги без процедури одержання згоди. Обґрунтовано можливість застосування у цій сфері зобов'язань із немайновим змістом. З'ясовано правові умови та межі приватної автономії лікаря. Встановлено особливості приватноправового регулювання особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги за участю фізичних осіб із вадами волі.

Шифр НБУВ: РА445698

2.X.716. Сімейне право: навч.-метод. посіб. / Н. М. Процьків, Н. Д. Гетьманцева; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 139 с. — укр.

Навчально-методичний посібник «Сімейне право» підготовлений з урахуванням положень сімейного законодавства для проведення зі студентами юридичних факультетів занять із сімейного права, а також призначений для самостійної роботи студентів при вивченні даного курсу. Метою проведення практичних занять є розвиток у студентів навичок і вмінь аналізувати життєві ситуації з юридичної точки зору. При підготовці посібника враховано зміни, внесені в сімейне законодавство, а також перспективи й основні напрями його розвитку та вдосконалення.

Шифр НБУВ: ВА852603

2.X.717. Цивільне право (особлива частина): навч. посіб. / уклад.: Н. М. Процьків, В. М. Никифорак, О. В. Кірюк, А. В. Бурка, С. В. Галкевич; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 303 с. — Бібліогр. с. 287-303. — укр.

Наведено методичні вказівки до вивчення курсу, практичні завдання (казуси), розроблені з урахуванням судової практики.

Шифр НБУВ: ВА852660

2.X.718. Цивільне право і процес: витoki, здобутки та перспективи розвитку: [збірник], матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 18 — 19 груд. 2020 р. Ч. 1 / ред.: Н. С. Кузнецова, А. Б. Гриняк, О. О. Кот, О. В. Кохановська, В. В. Носік, Ю. Д. Притика, М. М. Хоменко; Національна академія правових наук України. — Київ, 2020. — 175 с. — укр.

Висвітлено окремі аспекти реалізації права на землю за цивільним законодавством. Досліджено цивільно-правові аспекти регулювання відносин, учасники яких зазнали домашнього насильства. Розглянуто штучний інтелект як об'єкт цивільного права. Проаналізовано фінансові договори як фіктивний правочин. Висвітлено проблемні питання захисту права особи на житло в аспекті судової практики. Досліджено проблеми реалізації права на охорону здоров'я у призмі медичної реформи в Україні. Проаналізовано вплив глобалізації на розвиток інтелектуальної власності.

Шифр НБУВ: В358681/1

2.X.719. Цивільне право і процес: витoki, здобутки та перспективи розвитку: [збірник], матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 18 — 19 груд. 2020 р. Ч. 2 / ред.:

Н. С. Кузнєцова, А. Б. Гринюк, О. О. Кот, О. В. Кохановська, В. В. Носік, Ю. Д. Притика, М. М. Хоменко; Національна академія правових наук України. — Київ, 2020. — 159 с. — укр.

Охарактеризовано довірчу власність як альтернативний спосіб забезпечення виконання зобов'язань. Окреслено цивільно-правові перспективи забезпечення гарантій за державними цінними паперами. Розглянуто шляхи вдосконалення механізму судового контролю за виконанням рішень у цивільному процесі України. Висвітлено окремі теоретико-правові аспекти підходів до характеристик методів цивільно-процесуального регулювання. Наведено значення принципів цивільного судочинства та основні підходи до їх системного застосування в нормотворчій діяльності. Визначено статус присяжних у цивільному процесі України. Проаналізовано загальноєвропейський інститут обмеження у цивільних справах.

Шифр НБУВ: В358681/2

2.X.720. Цивільне право України: посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / Є. О. Харитонов, І. В. Давидова, Н. Ю. Голубєва, О. І. Сафончик, О. І. Харитонова, А. Р. Чанишева, Н. С. Адаховська, І. Г. Бабич, О. М. Бернад-Лукавецька, В. О. Гончаренко, С. В. Завальнюк, В. М. Зубар, О. М. Калітенко, Ю. В. Кривенко, М. В. Матійко, К. Г. Некіт, О. С. Омелчук, Ю. Г. Орзіх, М. О. Ткалич, В. І. Токарева, Б. В. Фасій, В. А. Ващак, Л. І. Галупова, І. В. Мартинюк, Ю. Є. Зінкевич, В. М. Орзіх, К. І. Спасова, Ю. О. Толмачевська; ред.: Є. О. Харитонов, І. В. Давидова. — Одеса: Гельветика, 2021. — 387 с. — укр.

Викладено поняття та предмет цивільного права як галузі права, наведено його принципи та систему. Встановлено джерела цивільного права, цивільні правовідносини. Визначено поняття фізичних та юридичних осіб як суб'єктів цивільних правовідносин, об'єкти цивільних прав. Розглянуто правочини, представництво в цивільному праві, строки та терміни в цивільному праві, позовну діяльність, особисті немайнові права фізичної особи. Акцентовано увагу на різних аспектах права власності та захисті цих прав. Увагу приділено речовим правам на чуже майно, праву інтелектуальної власності, авторському та суміжним правам. Викладено положення про зобов'язання, наведено пов'язані з ним питання. Увагу приділено договорам і недогворним зобов'язанням. Розкрито окремі питання спадкування. Посібник призначено для підготовки до другого блоку «Право» вступних випробувань, що проводяться за використанням організаційно-технологічних процесів здійснення ЗНО для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти та підготовлено відповідно Програми, затвердженій наказом Міністерства освіти і науки України від 08 квітня 2021 р.

Шифр НБУВ: ВС68469

2.X.721. Цивільні правовідносини з надання послуг в умовах цифровізації: монографія / І. І. Світлак; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль: Університетська думка, 2021. — 343 с. — Бібліогр.: с. 307-343. — укр.

Досліджено проблемні аспекти правового регулювання відносин з надання послуг в умовах цифровізації. Проаналізовано значний обсяг нормативних та наукових джерел у даній сфері, з'ясовано вплив процесів цифровізації на відносини з надання послуг. Розглянуто зміни структурних елементів цивільних правовідносин під впливом цифровізації. Охарактеризовано динамічність суб'єктного складу цивільних правовідносин під впливом цифрових технологій. Досліджено європейський досвід правового регулювання цивільних правовідносин з надання послуг в аспекті цифровізації. Висвітлено гармонізацію національного законодавства у сфері цивільно-правового регулювання надання послуг до європейських стандартів в умовах цифровізації. Сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства.

Шифр НБУВ: ВА852392

2.X.722. Цивільно-правова відповідальність держави України перед суб'єктами підприємницької діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В. І. Ольшанченко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено нормативні і наукові підходи до визначення держави як учасника цивільних правовідносин. Встановлено умови участі держави в охоронних цивільних правовідносинах як суб'єкта відповідальності. Обгрунтовано, що у цивільних правовідносинах з відшкодування шкоди, завданої підприємцям, держава Україна реалізує свою правосуб'єктність через органи державної влади їх посадових чи службових осіб. Визначено майнову основу цивільно-правової відповідальності держави України перед суб'єктами підприємницької діяльності. Ретельному аналізу піддано підстави відповідальності держави України за порушення прав суб'єктів підприємницької діяльності у сфері договірних відносин, зокрема на переддоговірній стадії та на стадії розвитку власне договірних відносин. Увагу приділено розгляду підстав і порядку цивільно-правової відповідальності держави України перед суб'єктами підприємницької діяльності за цивільно-правові делікти, вчинені, зокрема в ході антитерористичної операції або операції Об'єднаних сил. Розглянуто порядок відповідальності

держави України перед підприємцями за нормативно-правові акти, а також акти правозастосування, в тому числі судові рішення. Шифр НБУВ: РА448609

Майнове право

2.X.723. Майнові права як об'єкти заставних відносин (порівняльні аспекти): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ф. А. Ріш; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

На основі порівняльно-правового аналізу української та західноєвропейської цивілістичних доктрин романо-германської системи права обгрунтовано цивільно-правовий механізм створення об'єктів цивільних прав, які передбачено ст. 177 ЦК України, та доведено, що не всі майнові права є речовими. Про речовість таких прав можна говорити тільки в контексті «комплексу майнових прав», який формується у процесі капітального будівництва. Аргументовано правову позицію щодо ст. 190 ЦК України, згідно з якою, на основі західноєвропейської доктрини власності (речового права) та відповідно за методом парадигми «речі та права власності на річ» запропоновано тлумачення явища «об'єкт цивільного права», яке формується відповідним правом панування. Заставне право як підстава для заставних відносин упорядковує (встановлює) відповідну приналежність. Якщо власність упорядковує приналежність речі, то застава на нерухомість (іпотека) упорядковує приналежність іпотечного заборгованості. Обгрунтовано хибність регулювання в сучасному українському праві застави положеннями зобов'язального права.

Шифр НБУВ: РА445099

2.X.724. Правове регулювання використання чужого майна у сфері господарювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / А. В. Подоляк; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2020. — 20 с. — укр.

Конкретизовано ознаки чужого майна у сфері господарювання та запропоновано визначення такого майна. Здійснено розмежування понять користування майном та використання майна. Запропоновано визначення поняття використання чужого майна у сфері господарювання. Обгрунтовано положення щодо правової основи, загальних засад (принципів) використання чужого майна у сфері господарювання та правового режиму такого майна. Увагу приділено аналізу основних і додаткових правових титулів використання чужого майна у сфері господарювання, на підставі чого зроблено висновки щодо права господарського відання, права оперативного управління, використання майна на праві оренди, концесії, лізингу, сервітуту. Додатково обгрунтовано положення щодо права оперативного використання чужого майна. Досліджено та конкретизовано підстави та способи захисту прав на використання чужого майна у сфері господарювання, а також підстави та форми господарсько-правової відповідальності користувача чужого майна. На підставі проведеного дослідження запропоновано внести зміни до ГК України та низки законів України.

Шифр НБУВ: РА445626

2.X.725. Правові та організаційні засади створення і діяльності ОСББ / Б. С. Шербина, О. О. Бузун // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 117-121. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити нормативно-правове забезпечення створення та діяльності об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ). Обговорено поняття та формування власності в Україні; історичний розвиток власності; базові нормативно-правові акти; оцінка створення об'єднань.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.726. Розпорядження майном, що перейшло у власність держави, як ефективний чинник розвитку митної політики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / В. С. Князєв; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 30 с. — укр.

Здійснено комплексне та системне дослідження розпорядження майном, що перейшло у власність держави, як ефективного чинника розвитку митної політики. Суб'єктів правовідносин щодо розпорядження майном, яке перейшло у власність держави, класифіковано залежно від способу розпорядження шляхом виокремлення: суб'єктів правовідносин, діяльність яких пов'язана із реалізацією майна, що перейшло у власність держави, через електронну торгову систему; суб'єктів правовідносин, діяльність яких пов'язана із реалізацією майна, що перейшло у власність держави, на підставі договору комісії; суб'єктів правовідносин, діяльність яких пов'язана із безоплатною передачею майна, що перейшло у власність держави; суб'єктів правовідносин, діяльність яких пов'язана із переробкою, утилізацією, знищенням майна, що перейшло у власність держави. Висвітлено теоретико-правові засади механізму реалізації товарів на митному аукціоні шляхом визначення електронної торговельної системи як основи проведення митного аукціону, виокремлення суб'єктів правовідносин, які беруть участь у проведенні митного аукціону, дослідження об'єктів, які може бути реалізовано на митному аукціоні та встановлення процедури проведення митного аукціону.

Досліджено якісно-змістовні ознаки застосування переробки товарів та транспортних засобів комерційного призначення як способу розпорядження майном, якого набуто державою на підставі застосування положень митного законодавства. Визначено характерні ознаки, які притаманні утилізації та знищенню як способам реалізації майна: це способи реалізації, яких може бути застосовано до товарів і транспортних засобів, що відповідають визначеним законом критеріям; їх застосування є можливими внаслідок прийняття акта оцінки, обліку та передавання майна; учасниками процедури утилізації та знищення обов'язково є члени комісії або делеговані ними суб'єкти; дії, що становлять зміст утилізації та знищення, можуть різнитися залежно від якісних ознак товару тощо. Окреслено концептуальні засади розвитку інституту розпорядження майном, що перейшло у власність держави, через характеристику факторів, що впливають на змістове наповнення митної політики; виокремлено принципи реалізаційних процедур у діяльності митних органів та особливості розпорядження окремими видами майна, виявлено ознаки відповідальності за порушення законодавства в означеній сфері.

Шифр НБУВ: РА447943

2.X.727. Теоретичні та практичні проблеми права державної власності та його реалізації: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Н. Б. Москалюк; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2021. — 36 с. — укр.

Дисертацію присвячено встановленню теоретичних і практичних проблем права державної власності та його реалізації у національній доктрині цивільного права. Встановлено передумови до наявних проблем та запропоновано шляхи їх вирішення. Охарактеризовано загальнотеоретичні питання права державної власності в їх взаємозв'язку з правом власності. Досліджено шлях встановлення правових засад права державної власності. Проаналізовано наукові дослідження права державної власності. Окреслено теоретичні та практичні проблеми набуття прав державної власності та визначено перспективи їх вирішення. Увагу приділено підставам та способам припинення права державної власності. Розглянуто юридичну природу здійснення права державної власності, а також розкрито суть різноманітних категорій здійснення цього права. Охарактеризовано правові наслідки порушення права державної власності, досліджено особливості застосування цивільно-правових способів захисту права. Розроблено конкретні пропозиції та рекомендації з питань удосконалення правового регулювання права державної власності в Україні.

Шифр НБУВ: РА448693

2.X.728. Цивільно-правова охорона права власності внутрішньо переміщених осіб: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / З. І. Книш; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2021. — 20 с. — укр.

Розглянуто генезис цивільно-правової охорони права власності внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Розкрито поняття та надано характеристику цивільно-правової охорони права власності ВПО. Визначено суб'єктний склад правовідносин власності зазначеної категорії осіб. Розкрито зміст права власності ВПО. Охарактеризовано процеси набуття та припинення, визначено межі здійснення права власності ВПО. Наведено характеристику суб'єктивного права на захист права власності ВПО. Визначено цивільно-правові способи захисту права власності зазначеної категорії осіб. Охарактеризовано визнання права власності ВПО. Визначено особливості відшкодування шкоди за втрату права власності ВПО. На основі системного аналізу положень теорії цивільного і спадкового права, національного та зарубіжного законодавства, практики його застосування сформульовано науково обґрунтовані висновки, пропозиції і рекомендації, спрямовані на вдосконалення чинного законодавства у досліджуваній сфері.

Шифр НБУВ: РА449002

Зобов'язальне право

2.X.729. Договір управління підприємством як єдиним майновим комплексом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Т. М. Гнатюк; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено перше в Україні комплексне дослідження проблем цивільно-правового регулювання відносин з управління підприємством як єдиним майновим комплексом. Обґрунтовано авторське поняття предмета договору управління підприємством як єдиним майновим комплексом, яким охоплюються матеріальні та нематеріальні складники єдиного майнового комплексу, а також конкретні дії (діяльність), повноваження на виникнення яких передаються установником управління управителеві; договір управління підприємством як єдиним майновим комплексом на відміну від домінуючих в юридичній літературі поглядів розглянуто як консенсуальний, моментом виникнення прав і обов'язків сторін є його укладення в нотаріальній формі; обґрунтовано доцільність конкретизувати в законодавстві порядок виникнення дій, які є підставою продовження чинності договору управління майном на певний строк. Обґрунтовано, що передумовами застосування припинення правовідношення як способу захисту у від-

носинах управління майном є: наявність збитків в установника управління, в результаті чого він значною мірою втрачає те, на що розраховував, укладаючи договір; допущено невиконання стороною обов'язків, наслідком чого є втрата інтересу до виконання договору в іншій; доведено, що припинення виконання договору управління майном, яке міститься в ст. 1044 ЦК України, не конкретизує момент припинення договірних зобов'язань, який пов'язується з певним юридичним фактом. Підставою припинення відносин за договором управління підприємством як єдиним майновим комплексом повинен бути підписаний сторонами акт здачі-приймання і здійснення розрахунків між установником управління і управителем; запропоновано нову редакцію ч. 1 ст. 1043 ЦК України, а саме: «Управитель, який не виявив належної турботливості при здійсненні розрахунків між установником управління і управителем, наслідком чого було його втрата або пошкодження, зобов'язаний відшкодувати установнику управління завдані збитки в повному розмірі, а вигодо набувачу — доходи у вигляді упушеної вигоди, які б він отримав згідно з договором управління»; встановлено, якщо вартості майна, переданого в управління, недостатньо для відповідальності за зобов'язаннями перед третіми особами, субсидіарну відповідальність несе управитель власним майном. Майно може бути об'єктом стягнення. На нематеріальні активи стягнення може здійснюватися в сукупності як на складовий елемент єдиного майнового комплексу підприємства. Набуло подальшого розвитку положення, що підприємство як єдиний майновий комплекс є цілісним об'єктом цивільно-правових відносин.

Шифр НБУВ: РА445421

2.X.730. Механізми державного регулювання розвитку державно-приватного партнерства в Україні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. В. Круглов; Національна академія державного управління при Президентові України. — Харків, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Увагу приділено поглибленню теоретико-методологічних засад і концептуальних підходів до вдосконалення механізмів державного регулювання розвитку державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні з метою підвищення конкурентоспроможності держави, зростання якості інфраструктурних послуг та ефективності використання бюджетних коштів. Запропоновано відповідні наукові положення, підходи та рекомендації щодо їх практичного впровадження в діяльність органів державної влади України. Досліджено суть і соціально-економічну та правову природу ДПП в умовах сучасних суспільних відносин. Узагальнено основні принципи та моделі ДПП на основі аналізу світового досвіду. Визначено механізми регулювання ДПП. Виділено та класифіковано ризики держави та приватного власника у проектах ДПП. Обґрунтовано підходи до політики формування та розвитку ДПП. Виявлено умови розвитку системи ДПП у секторі безпеки та в системі міжмуниципального співробітництва в умовах децентралізації влади. Проведено оцінювання економічного й організаційного механізмів розвитку ДПП в Україні. Розроблено концептуальні підходи до державного регулювання розвитку організаційного механізму ДПП.

Шифр НБУВ: РА445132

2.X.731. Особисті види забезпечення виконання зобов'язання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л. С. Шимон; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні проблеми особистих поймаєнованих і непоймаєнованих видів (способів) забезпечення виконання зобов'язання. Обґрунтовано, що механізм дії таких забезпечувальних правових конструкцій, як забезпечувальна сесія, факторинг, делькредере, аваль, державна (місцева) гарантія, спираючись на обов'язок третьої особи виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора, відповідає ознакам особистих непоймаєнованих видів забезпечення виконання зобов'язання. Згідно з положеннями ч. 2 ст. 546 ЦК України вони можуть застосовуватись учасниками договірних відносин як «інші» види забезпечення нарівні з традиційними особистими способами забезпечення виконання зобов'язань — порукою та гарантією. Констатовано, що основною ознакою особистих видів забезпечення виконання зобов'язання виступає наявність у них забезпечувального джерела у вигляді обов'язку третьої особи (поручителя, гаранта, страховика, комісіонера, аваліста тощо) виконати порушене боржником зобов'язання на вимогу кредитора. Відсутність такого джерела в неустойки та завдатку не надає змоги віднести останні до особистих забезпечень.

Шифр НБУВ: РА450425

2.X.732. Правове регулювання договору медичного страхування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Н. М. Петечел; Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника. — Івано-Франківськ, 2021. — 18 с. — укр.

Комплексно досліджено договір медичного страхування. Визначено передумови становлення та розвитку договірних відносин з медичного страхування та стан їх правового регулювання. Визначено місце договору медичного страхування в системі цивільно-правових договорів України. Досліджено такі окремі елементи договору медичного страхування, як сторони, істотні умови, форма, зміст та особливості виконання договору. З'ясовано суть страхового ризику у договірних зобов'язаннях з медичного

страхування. Сформульовано авторське визначення договору медичного страхування, а також страховика та страхувальника як сторін договору медичного страхування. Проаналізовано порядок укладення, зміни й припинення договору медичного страхування. Висвітлено правові наслідки невиконання чи неналежного виконання обов'язків сторонами за договором медичного страхування. За результатами проведеного наукового дослідження сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення цивільного законодавства України.

Шифр НБУВ: RA448628

Авторське та винахідницьке (патентне) право

2.X.733. Авторське право: навч. посіб. для студентів спец. 073 — менеджмент / В. П. Іващенко, Ю. С. Пройдак, І. М. Фріман, Є. М. Фріман; Національна металургійна академія України. — Дніпро: Акцент ПП, 2021. — 140 с. — Бібліогр.: с. 135-140. — укр.

Викладено поняття авторського права, його предмет, функції і джерела. Розглянуто суб'єкти, об'єкти та зміст авторського права. Відображено зміст майнових і немайнових прав авторів, підстави обмеження авторських прав. Розглянуто строк чинності авторського права, порядок реєстрації та поняття презумпції авторського права. Проаналізовано поняття, зміст та види авторських договорів, сторони авторських договорів. Визначено поняття суміжних прав, об'єкти та суб'єкти суміжних прав, підстави виникнення суміжних прав, а також правові основи захисту авторського та суміжних прав, міжнародні аспекти охорони авторського та суміжних прав.

Шифр НБУВ: BA852674

2.X.734. Вільне використання творів у цифровому середовищі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В. М. Троцька; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Розроблено науково-теоретичні засади та практичні рекомендації щодо необхідності законодавчого врегулювання відносин, пов'язаних з вільним використанням творів у цифровому середовищі. Розкрито поняття й ознаки «вільного використання творів», «обмеження майнових прав», «цифрове середовище». Визначено зміст правовідносин, що виникають у цьому середовищі, надано практичні рекомендації щодо розмежування вільного використання творів від порушення авторського права. Підготовлено рекомендації та надано пропозиції стосовно удосконалення законодавства України у сфері авторського права та суміжних прав.

Шифр НБУВ: RA448480

2.X.735. Конституціоналізація інтелектуальної власності в умовах інформаційного суспільства й економіки знань: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / Н. В. Бочарова; Національний авіаційний університет. — Київ, 2020. — 44 с. — укр.

Досліджено конституціоналізацію права інтелектуальної власності в умовах інформаційного суспільства й економіки знань. Проаналізовано історико-правові аспекти матеріально-правового конституювання права людини на результати творчої діяльності й інтелектуальну власність і рівні формалізації права на інтелектуальну власність у конституційних текстах країн світу. Розкрито значення конституційного правосуддя та загальних конституційно-процесуальних норм для вирішення складних проблем забезпечення права інтелектуальної власності. Встановлено, що конституціоналізація інтелектуальної власності сприяє визначенню інноваційного вектора розвитку в органічному зв'язку з розвитком демократичних засад суспільства та забезпечення прав людини. Сформульовано дефінітивне визначення поняття «конституціоналізація інтелектуальної власності». В науково-практичній площині запропоновано доповнення та поправки для вдосконалення нормативно-правового регулювання інтелектуальної власності в конституційному і галузевому законодавстві. Дослідження ґрунтовано на основі використання конституційно-правових актів та актів законодавства держав світу, міжнародно-правових актів із прав людини, доктринальних джерел вітчизняної та зарубіжної юриспруденції.

Шифр НБУВ: RA445823

2.X.736. Майнові права інтелектуальної власності як внесок до статутного капіталу господарських товариств: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Л. Я. Турчин; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2020. — 18 с. — укр.

Визначено поняття та правову природу майнових прав інтелектуальної власності, їх особливості як виду внеску до статутного капіталу господарських товариств. Обґрунтовано, що майнові права інтелектуальної власності є самостійним об'єктом цивільного обороту. Здійснено аналіз порядку внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу окремих видів господарських товариств. Окреслено види господарських товариств, формування статутного капіталу яких є неможливим за рахунок майнових прав інтелектуальної власності. Досліджено правову природу договірних правовідносин щодо внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу

господарських товариств. Зазначено, що правовою формою внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу товариств є інвестиційний договір із використанням конструкцій ліцензійного договору, договору про передачу виключних майнових прав інтелектуальної власності, а також договорів, передбачених для врегулювання корпоративних правовідносин (договір про створення товариства, засновницький договір, договір про здійснення додаткового внеску тощо). Визначено особливості внесення до статутного капіталу господарських товариств майнових прав на окремі види об'єктів інтелектуальної власності. Сформульовано науково обґрунтовані пропозиції щодо реалізації майнових прав інтелектуальної власності шляхом їх внесення до статутного капіталу господарських товариств, а також рекомендації щодо вдосконалення національного законодавства у відповідній сфері.

Шифр НБУВ: RA445155

2.X.737. Облік об'єктів інтелектуальної власності: монографія / Г. В. Уманців, І. К. Шушакова; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. — 431 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 280-344. — укр.

Висвітлено організаційно-методологічні засади відображення об'єктів права інтелектуальної власності в системі обліку підприємства. Досліджено зміст процесу комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності у розрізі його етапів з метою виокремлення облікової специфіки кожного із них. Проаналізовано інституціональне забезпечення обліку об'єктів інтелектуальної власності. Наведено методичні підходи до оцінювання об'єктів інтелектуальної власності, а також використання обліково-аналітичної інформації при прийнятті рішень щодо комерціалізації інтелектуальної власності.

Шифр НБУВ: BA852504

Господарське право

2.X.738. Господарська правосуб'єктність акціонерних товариств: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / О. В. Гапонич; НАН України, Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова. — Київ, 2020. — 34 с. — укр.

Досліджено історико-правові передумови формування господарської правосуб'єктності акціонерних товариств, з'ясовано її суть і структуру. Проаналізовано та допрацьовано правовий механізм виникнення такої правосуб'єктності. З'ясовано характер та уточнено правову природу відносин між акціонерним товариством і його акціонерами (засновниками). Визначено поняття, форми та порядок реалізації господарської компетенції акціонерних товариств. Удосконалено положення щодо органів акціонерного товариства, які здійснюють функції по реалізації його господарських прав і виконанню господарських обов'язків. Проаналізовано реалізацію господарської правосуб'єктності акціонерними товариствами у системі господарських відносин. Запропоновано удосконалення положень щодо реалізації господарської правосуб'єктності акціонерних товариств у сферах організаційно-господарських і господарсько-виробничих відносин. Проаналізовано та допрацьовано правовий механізм припинення господарської правосуб'єктності акціонерних товариств. Запропоновано пріоритетні напрями вдосконалення чинного законодавства України про акціонерні товариства.

Шифр НБУВ: RA445030

2.X.739. Господарське право: навч. практикум / К. Р. Резворович, О. С. Юнін, М. П. Юніна, О. О. Круглова, А. С. Ярошенко, О. О. Нагорна; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. — Дніпро: Біла К. О., 2021. — 506 с. — Бібліогр. в кінці тем. — укр.

Оглянуто питання господарського права та законодавства. Розглянуто питання правового регулювання державного впливу на господарську діяльність. Визначено юридичні засади обмеження монополізму й захисту від недобросовісної конкуренції. Надано загальну характеристику суб'єктів господарювання. Визначено правовий статус окремих видів суб'єктів господарювання. Надано визначення правової основи господарювання. Охарактеризовано господарські зобов'язання. Розглянуто поняття господарських договорів. Акцентовано увагу на питаннях: відповідальності суб'єктів господарювання; правове регулювання банкрутства; правове регулювання господарсько-торгівельної діяльності; правове регулювання фінансової діяльності; правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Розглянуто питання захисту прав суб'єктів господарювання та споживачів.

Шифр НБУВ: BA852357

2.X.740. Господарсько-правове забезпечення інноваційного характеру фармацевтичної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / А. В. Останіна; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Кривий Ріг, 2020. — 20 с. — укр.

Проведено аналіз вітчизняних законодавчих актів щодо національної інноваційної системи. Обґрунтовано, що причиною незадовільного стану управління інноваційними процесами на фармацевтичному ринку України є недостатнє правове регулювання

такої діяльності та, як наслідок, невиконання державних гарантій інноваційної діяльності, які закладені в ст. 329 ГК України, а також відсутність дієвої системи стимулювання такої діяльності загалом. Запропоновано доповнити Закон України «Про інноваційну діяльність» окремою ст. 18-1 щодо підтримки інноваційної діяльності у фармацевтичній сфері, а також доповнити ст. 2 Закону України «Про лікарські засоби» таким терміном, як «інноваційний лікарський засіб». У Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» запропоновано внести норму щодо підтримки вітчизняних експортерів і підвищення конкурентоспроможності української фармацевтичної продукції на зовнішніх ринках шляхом скасування обмежувальних строків розрахунків за експортними операціями для цього виду продукції. Наголошено на необхідності сильно й ефективно системи захисту прав інтелектуальної власності як однієї зі складових розвитку інноваційної діяльності у фармацевтичній сфері, а також необхідності створення всіх умов для стимулювання та застосування інновацій, у тому числі на локальному рівні, зокрема завдяки застосуванню бізнес моделі «відкритих інновацій».

Шифр НБУВ: RA445047

2.X.741. Господарсько-правовий механізм розвитку об'єктів інфраструктури авіаційних перевезень в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / В. С. Пузікова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено питанням удосконалення господарсько-правового механізму розвитку об'єктів інфраструктури авіаційних перевезень в Україні. Зауважено, що аеропорт — це комплексна правова категорія, яка регулюється різними галузями права, а тому необхідні ініціювати прийняття спеціального Закону України «Про Аеропорти», яким забезпечити цілісне регулювання цієї галузі. Сучасною інноваційною формою здійснення господарської діяльності визнаються кластерні об'єднання. Аналіз організаційного та правового забезпечення процесу кластеризації, зокрема транспортної галузі в Україні, свідчить про наявні суперечності в запровадженні кластерного підходу до реалізації державної транспортної політики, які полягають, насамперед, у невідповідності змісту діяльності та ролі в цьому процесі регіональних і місцевих органів влади чинному законодавству та нормативно-правовим актам, у невикористанні переваг кластерного підходу над наявним галузевим у державному управлінні транспортно-логістичного кластера на законному рівні. Доцільним є закріплення на законодавчому рівні прав та обов'язків державного та приватного секторів у регулюванні, ціноутворенні, субсидіях, права власності та фінансування. Запровадження змін у нормативно-правовий механізм має бути спрямовано на функціонування ринкових саморегуляторів, які тісно пов'язані з функціонуванням механізму державного управління транзитним потенціалом. На прикладі Міжнародного аеропорту «Харків» досліджено спробу державно-приватного партнерства шляхом укладання договору оренди цілісного майнового комплексу з урахуванням відсутності чіткого правового регулювання та необхідності закріплення на законодавчому рівні особливостей державно-приватного партнерства. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення дисертації буде запропоновано до адаптації в діяльності авіа-транспортних підприємств України, доведено до рівня методичних, що надає можливість більш обґрунтовано здійснювати розвиток авіаційного транспорту в Україні.

Шифр НБУВ: RA448139

2.X.742. Господарсько-правовий механізм саморегулювання будівельної галузі в Україні: монографія / І. М. Курашова; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку. — Харків: Право, 2021. — 174 с. — укр.

Досліджено питання впровадження господарсько-правового механізму саморегулювання будівельної галузі (БГ) в Україні. Визначено перспективні шляхи імплементації зорубного досвіду формування та реалізації саморегулювальної моделі БГ, концептуалізації господарсько-правового механізму саморегулювання БГ через визначення його основних елементів, ознак і принципів, актуалізації проблеми законодавчого регулювання діяльності саморегулювальних організацій і модернізації будівельного законодавства. Розглянуто формування концептуально важливих основ співрегулювання, що спроможні в БГ збагатити механізм чистого саморегулювання та прямого державного регулювання економіки, певною мірою компенсуючи їх недоліки. Розроблено пропозиції щодо змін чинного законодавства та прийняття проекту Закону України «Про саморегулювальні організації», які нададуть можливість врегулювати відносини, пов'язані з діяльністю саморегулювальних організацій у БГ.

Шифр НБУВ: BA852146

2.X.743. Концептуальні засади господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів:

автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04 / Я. В. Петруненко; НАН України, Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень ім. В. К. Макутова Національної академії наук України». — Київ, 2021. — 39 с. — укр.

Висвітлено науково-теоретичні, правові та практичні проблеми застосування господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів. Наведено авторське визначення таких понять, як «господарсько-правовий засіб забезпечення ефективного використання державних коштів», «державна підтримка суб'єктів господарювання» та інші. Обґрунтовано господарсько-правову природу засобів забезпечення ефективного використання державних коштів, систематизовано відповідні господарсько-правові засоби, розроблено класифікацію окремих видів прямих і непрямих господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів. З метою подальшого удосконалення національного законодавства і практики його застосування сформульовано пропозиції щодо необхідності внесення відповідних змін та доповнень до чинного законодавства України, зокрема, до Господарського кодексу України, законів України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про публічні закупівлі», «Про державну підтримку сільського господарства в Україні», «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні».

Шифр НБУВ: RA448860

2.X.744. Модернізація принципів системи забезпечення безпеки суб'єктів господарювання / І. В. Поліщук // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 150-155. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — в контексті створення єдиної системи забезпечення безпеки господарської діяльності розглянути та узагальнити різні підходи до визначеності принципів забезпечення безпеки суб'єктів такої діяльності як основних висхідних положень, що створюють правову та економічну базу їх безпечного функціонування та розвитку. Досліджено питання системного підходу до ефективного управління безпекою суб'єктів господарювання через потребу вироблення комплексності модернізованих принципів та їх подальшого впровадження в сучасне законодавство. Конкретизовано визначення принципів забезпечення безпеки суб'єктів господарювання та обґрунтовано необхідність модернізації їх системи відповідно до сучасних умов, загроз та ризиків здійснюваної суб'єктами господарської діяльності. Обговорено проблеми пошуку сучасних засобів захисту та інструментів правового регулювання забезпечення безпеки суб'єктів господарювання.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.745. Підстави виникнення корпоративних правовідносин: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / В. В. Сазонов; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Здійснено загальний аналіз джерел, присвячених проблемі виникнення корпоративних, зокрема підстав їх виникнення. Розглянуто поняття та суб'єкти корпоративних правовідносин. Розкрито механізм правового регулювання корпоративних правовідносин. Окремо досліджено договори як підстави виникнення корпоративних правовідносин, зокрема детально розглянуто засновницький договір, договір про реорганізацію (злиття, приєднання) господарських товариств як підстави виникнення корпоративних правовідносин, надано авторське визначення згаданих договорів. Розглянуто корпоративні договір, договори про розпорядження корпоративними правами, юридичні факти при складуванні корпоративних прав і деякі інші підстави виникнення корпоративних правовідносин. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення сучасного цивільного законодавства в аспекті підстав виникнення корпоративних правовідносин.

Шифр НБУВ: RA445031

2.X.746. Правове врегулювання корпоративних конфліктів у товариствах з обмеженою відповідальністю: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. В. Чайковська; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2020. — 17 с. — укр.

Досліджено правове врегулювання корпоративних конфліктів у товариствах з обмеженою відповідальністю на основі аналізу національної законодавчої бази, міжнародно-правових актів, наукових праць та судової практики. Здійснено аналіз теоретичного обґрунтування корпоративних конфліктів, розглянуто правове врегулювання корпоративних конфліктів на стадії здійснення статутної діяльності та на стадії припинення корпоративних відносин в товариствах з обмеженою відповідальністю.

Шифр НБУВ: RA445308

2.X.747. Суб'єкти первинного фінансового моніторингу (господарсько-правовий аспект) / Л. В. Мілімко, Д. В. Крейцман // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 143-149. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — надати характеристику правовому регулюванню фінансового моніторингу і суб'єктам первинного фінансового

моніторингу, як окремим учасникам господарсько-правових відносин; виявити проблеми та внести пропозиції щодо удосконалення правового регулювання їх діяльності. Дослідження проведено з використанням таких методів як аналіз, синтез, порівняння. Надано характеристику правовому регулюванню фінансового моніторингу, визначено суб'єкти господарювання, на яких покладено обов'язок із виконання первинного фінансового моніторингу, сформульовано пропозиції до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Обговорено проблеми правового регулювання фінансового моніторингу і розширення кола суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.748. Товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю як суб'єкти цивільного права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Р. С. Лукашов; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 20 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження правового статусу товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю як суб'єктів цивільного права. З'ясовано специфіку правового регулювання створення та діяльності товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю. Визначено основні новели Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Розкрито особливості правового статусу товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю як юридичних осіб приватного права, визначено їх основні ознаки. Охарактеризовано правові засади участі у товариствах з обмеженою та додатковою відповідальністю. Встановлено, що право участі в товариствах з обмеженою та додатковою відповідальністю — це сукупність корпоративних прав особи, якими вона наділена внаслідок наявності у неї частки у статутному капіталі товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю. Визначено правовий статус органів управління товариствами з обмеженою та додатковою відповідальністю. Окреслено правові механізми прийняття рішень у товариствах з обмеженою та додатковою відповідальністю. Розкрито особливості договірного регулювання діяльності товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю. Запропоновано авторське визначення зазначеного правочину. Розроблено науково обгрунтовані рекомендації щодо вдосконалення цивільного законодавства в частині правового регулювання діяльності товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю.

Шифр НБУВ: РА445169

Див. також: 2.X.736

Господарські зобов'язання

2.X.749. Диференціація способів і засобів захисту прав пацієнтів в Україні / Т. М. Ямненко, Р. М. Овчинніков // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 128-134. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити основні способи та засоби захисту прав пацієнтів. Узагальнено основні способи та засоби захисту прав пацієнтів в Україні. Встановлено, що забезпечення прав та свобод людини, її честі та гідності є головними чинниками становлення та розвитку суспільства. Так, в умовах демократизації українського суспільства особливою гостротою набуває питання забезпечення та захисту прав пацієнтів. З'ясовано поняття пацієнта та його правовий статус; охарактеризовано права пацієнта в Україні; розглянуто основні способи та засоби захисту їх прав. Проте питання стосовно їх фактичного забезпечення та додержання є одним із найбільш проблемних та потребує негайного вирішення через вдосконалення існуючих та запровадження нових механізмів їх захисту, спроможних швидко та ефективно розв'язувати важливі правові проблеми пацієнтів, спричинені незнанням, недотриманням, невиконанням чи прямим порушенням особами, які надають медичну допомогу, встановлених державою правових приписів, розрахованих на захист прав пацієнтів.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.750. Правове регулювання інвестиційних відносин у сфері будівництва: цивільно-правовий аспект: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Т. Я. Рим; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2021. — 30 с. — укр.

Сформульовано концепцію цивільно-правового регулювання інвестиційних відносин у будівництві. На підставі аналізу норм українського законодавства, теоретичних напрацювань учених-цивілістів обгрунтовано диференціацію видів інвестування в будівництві за визначеними критеріями, проаналізовано договірні форми безпосереднього (прямого) залучення інвестицій. Розглянуто засади цієї діяльності за допомогою інститутів спільного інвестування (пайових і корпоративних інвестиційних фондів), механізмів інвестування в будівництво житла, які включають фонди фінансування будівництва та фонди операцій із нерухомістю. Увагу приділено порушенню умов інвестиційних договорів та імперативних приписів законодавства, що є підставою виникнення охоронного правовідношення, в межах якого здійснюється захист порушених прав учасників інвестиційної діяль-

ності. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення чинного інвестиційного законодавства.

Шифр НБУВ: РА448283

2.X.751. Правовий механізм регулювання здійснення державних корпоративних інвестицій: монографія / Н. Р. Бойчук; Науково-дослідний інститут правового забезпечення інноваційного розвитку, Національна академія правових наук України. — Харків: Право, 2021. — 173 с. — укр.

Визначено правові засади механізму реалізації державних корпоративних інвестицій, встановлено способи і засоби удосконалення його законодавчого забезпечення. Обгрунтовано змісту і форму правового закріплення політики державного корпоративного інвестування. Сформульовано низку пропозицій з удосконалення правового забезпечення політики державного корпоративного інвестування.

Шифр НБУВ: ВА852125

2.X.752. Цивільно-правовий захист прав пацієнтів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О. М. Лісничка; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Уперше проведено комплексне дослідження цивільно-правового захисту прав пацієнтів в умовах розпочатого процесу оновлення цивільного законодавства України. Увагу приділено питанням нормативно-правового закріплення прав пацієнтів у міжнародному та національному законодавстві, класифікації прав пацієнтів, механізму реалізації прав пацієнтів. Досліджено загальні та спеціальні способи захисту прав пацієнтів, а також форми їх захисту. Сформульовано теоретичні висновки та практичні пропозиції з удосконалення чинного законодавства України. Розроблено концептуальні положення та загальнотеоретичні засади ефективного механізму захисту прав пацієнтів у цивільних правовідносинах. Комплексно досліджено способи та форми захисту прав пацієнтів в цілому, а також в окремих галузях медицини (при проведенні трансплантації органів і тканин, у сфері психіатрії, у сферах протидії захворюванню на туберкульоз та протидії поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), при проведенні клінічних випробувань лікарських засобів). Увагу приділено таким перспективним формам захисту прав пацієнтів, як медіація та звернення до медичного омбудсмена. Запропоновано ряд змін до чинного законодавства України, спрямованих на вдосконалення процесу захисту прав пацієнтів, а також усунення існуючих колізій у правовому регулюванні даної сфери правовідносин.

Шифр НБУВ: РА450424

2.X.753. Цивільно-правові засоби захисту прав споживачів в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Г. Б. Яновицька; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2021. — 32 с. — укр.

Сформульовано концептуальні засади цивільно-правових засобів захисту прав споживачів. Здійснено аналіз стану наукових розробок і правозастосовчої практики у сфері регулювання споживчих відносин. Проаналізовано в порівняльному аспекті положення чинного законодавства у сфері регулювання споживчих відносин і законодавства ЄС. Досліджено правовий статус учасників споживчих відносин. Правовідносини з участю споживача класифіковано на: регулятивні, що виникають з укладених договорів і спрямовані на регламентацію взаємовідносин між продавцем (виробником, виконавцем) та споживачем, охоронні, що виникають із метою захисту порушених суб'єктивних цивільних прав споживачів. Запропоновано дефініцію «споживчого договору», виокремлено його ознаки. Досліджено особливості застосування цивільно-правових способів захисту у споживчих відносинах, здійснено їх класифікацію. Сформульовано пропозиції, спрямовані на вдосконалення правового регулювання відносин за участю споживача. Обгрунтовано проєкти положень для внесення змін до чинного Цивільного кодексу України та Закону України «Про захист прав споживачів».

Шифр НБУВ: РА448281

Див. також: 2.У.254

Інформаційне право

2.X.754. Кібербезпека та Інтернет речей: правовий аспект / В. В. Філінович // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 122-127. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити особливості та суть Інтернету речей та правові можливості захисту такої системи. Досліджено поняття, суть, характеристики Інтернету речей та пов'язаних із ним аспектів кібербезпеки, вказано на проблеми захисту користувачів та надано пропозиції щодо подолання таких проблем. Обговорено питання стосовно щодо пошуку шляхів вирішення проблеми забезпечення достатнього рівня кібербезпеки у системі Інтернету речей та необхідності гармонізації вітчизняного законодавства щодо захисту персональних даних із міжнародними стандартами.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.755. Методи та моделі побудови захищеного кіберпростору: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 21.05.01 / Ю. М. Ткач; Національний авіаційний університет. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено вирішенню актуального науково-практичного завдання з розробки моделей і методів побудови захищеного кіберпростору й оцінювання рівня його безпеки. Проаналізовано сучасні тенденції розвитку кіберпростору та побудови інфраструктури його кіберзахисту, існуючі моделі та методи забезпечення кіберзахисту, а також шляхи побудови захищеного національного сегмента кіберпростору. Побудовано концептуальну модель безпеки національного кіберпростору, яка надає змогу встановлювати силу зв'язків між її складовими та визначати рівень кібербезпеки. Розроблено метод вибору оптимального стандартного функціонального профілю захищеності кіберпростору, який використовується при створенні системи кіберзахисту для врахування максимізації відверненого збитку та неперевищення допустимих витрат. Розроблено метод оцінки дії активних і пасивних засобів захисту інформації шляхом побудови моделі індексу кібербезпеки, яка надає можливість визначити заходи, які варто вжити в тій чи іншій ситуації з метою підвищення рівня безпеки в кіберпросторі. Розроблено п'ятиетапну функціональну модель захисту кіберпростору, що об'єднує низку методів і моделей, є циклічною, а тому надає змогу створити самоналагодувану систему захисту у кіберпросторі. Одержані рішення допомагають на практиці будувати сегменти захищеного кіберпростору.

Шифр НБУВ: РА448148

2.X.756. Механізми інституціонального забезпечення системи кібернетичної безпеки в умовах гібридної війни: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Є. О. Живило; Національна академія державного управління при Президентові України. — Харків, 2020. — 19 с.: рис. — укр.

Вперше обґрунтовано сучасні механізми регулювання державного управління щодо функціонування інституціонального забезпечення національної системи кібернетичної безпеки, з визначенням системної структури органів державного управління у сфері кібернетичної безпеки, порядку їх взаємодії в національній системі кібернетичної безпеки України. Вдосконалено концептуальні положення, що визначають створення та функціонування комплексного єдиного підходу щодо системи кібероборони, які мають включати визначення її мети, цілей, принципів, напрямів, основних завдань, процедур створення та функціонування необхідних організаційних структур, підготовки та ведення дій у кібернетичному просторі, а також відповідних питань організації діяльності органів військового управління всіх рівнів, військ (сил), взаємодії та забезпечення відповідно до завдань, що виконують Міноборони, Збройні сили та Держспецтрансслужба. Оптимізовано підходи до визначення складових кібероборони, що надасть змогу підвищити ефективність її функціонування в інтересах досягнення цілей, визначених перед суб'єктами сектора безпеки й оборони, які забезпечують кібернетичну безпеку держави. Зазначено, що розроблені результати можуть бути застосовані під час створення єдиної системи кібероборони України з відповідною інфраструктурою одержання й обробки даних у режимі часу, наближеного до реального. Розвинуто практичний підхід до можливості застосування сил кібероборони у воєнному конфлікті в кібернетичному просторі, в межах якого є активна кібероборона: завчасне проведення прихованого сканування інформаційно-телекомунікаційних систем управління держави противника з метою виявлення уразливостей телекомунікаційного обладнання; виявлення нових IP-адрес в інформаційно-телекомунікаційних мережах противника (на вузлах зв'язку, які розгортаються), уразливостей мережевих конфігурацій телекомунікаційного обладнання; проведення кібердій для виявлення за демаскуючими ознаками критичної інформаційної інфраструктури держави-агресора. Вдосконалено теоретичний підхід до оцінки можливості використання зарубіжного досвіду функціонування механізмів державного реагування на сучасні виклики та загрози інформаційній і кібернетичній безпеці та можливості його впровадження в державно-управлінську практику України. Розвинуто теоретичне обґрунтування механізмів нарощування спроможностей суб'єктами забезпечення воєнної безпеки держави в кібернетичному просторі, досягнення оперативної сумісності складових сил кібероборони, планомірний перехід до стандартів НАТО в організації, озброєнні та підготовці військ (сил), а також у системі оперативного прийняття рішень.

Шифр НБУВ: РА445134

2.X.757. Статистичне дослідження стану кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури України / О. О. Бакалинський, Ю. І. Циплинський, І. В. Нечаєва, В. О. Дубок // Електрон. моделювання. — 2021. — 43, № 1. — С. 67-80. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Наведено результати виконання доручення прем'єр-міністра України щодо опитування про стан кіберзахисту, яке було проведено в рамках виконання підготовчих заходів до «Огляду стану кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом». Актуальність даного дослідження зумовлена тенденціями розвитку фреймворку нормативно-правових актів з питань кіберзахисту критичної інфраструктури і сфери національної безпеки та оборони, а також невідповідністю реального стану справ із кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури (ОКІ) вимогам державної політики щодо захисту таких об'єктів від кіберзагроз і кібератак. Розглянуто практичний досвід проведення статистичного опитування організації, які потенційно можуть бути віднесені до ОКІ, на відповідність до вимог нормативно-правових актів із кіберзахисту об'єктів критичної інформаційної інфраструктури.

Шифр НБУВ: Ж14163

Екологічне право

2.X.758. Актуальні питання стратегії державної екологічної політики України на період до 2030 року: матеріали круглого столу, 21 трав. 2021 р., м. Харків / ред.: А. П. Гетьман, М. В. Шульга; Національна академія правових наук України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків: Право, 2021. — 381, [1] с. — укр.

Розглянуто актуальні питання екологічного, земельного й аграрного права України. Проаналізовано готовність законодавства до світового розвитку біоенергетики (на матеріалах України, ЄС і Малайзії). Увагу приділено сталому використанню земельних ресурсів як умові забезпечення стратегії державної екологічної політики. Висвітлено науково-правові аспекти міжсекторального партнерства та залучення зацікавлених сторін у системі державної екологічної політики. Розкрито основні вектори та правові засади стратегії водної політики України. Подано інформацію щодо адаптації національного законодавства до стандартів ЄС у сфері охорони об'єктів тваринного світу. Встановлено значення штучного інтелекту для вирішення кліматичної проблеми. Окреслено тенденції стимулювання розвитку біоенергетики в Україні на засадах сталого розвитку. Розкрито зміст принципу неутрачання держави у здійсненні громадянськи, юридичними особами та територіальними громадами своїх прав щодо володіння, користування та розпорядження землею. Визначено роль політико-правових і програмних документів у правовому регулюванні використання й охорони земель для туризму. Висвітлено особливості права на земельну частку (пай) у землях державних і комунальних сільськогосподарських підприємств.

Шифр НБУВ: ВА852148

2.X.759. Захист прав орендаря і орендодавця землі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / О. С. Панасюк; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено проблеми захисту прав орендаря й орендодавця землі, спрямовані на пошук оптимальних шляхів удосконалення такого захисту та національного законодавства, підвищення ефективності правозахисної діяльності у сфері земельних відносин. Представлено правову характеристику прав орендаря й орендодавця землі як об'єкта захисту, проведено їх класифікацію на економічні, організаційні й організаційно-економічні. Проаналізовано зміст захисту прав орендаря й орендодавця землі. Запропоновано напрями подальшої трансформації правової основи захисту таких прав. Розглянуто та доопрацьовано механізм захисту прав орендаря й орендодавця землі, а саме підстави, способи та форми, у яких здійснюється зазначений захист: конкретизовано підстави захисту, запропоновано класифікацію способів захисту, уточнено ознаки публічно-правових (юрисдикційних) і приватно-правових (неюрисдикційних) форм захисту. Увагу приділено засобам захисту прав орендаря й орендодавця землі та особливостям їх застосування у земельних відносинах.

Шифр НБУВ: РА445017

2.X.760. Концептуально-правові засади використання земель для містобудівних потреб: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.06 / А. І. Ріпенко; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2020. — 36 с. — укр.

Робота містить теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми у сфері формування концептуального бачення правового регулювання відносин щодо використання земель для містобудівних потреб. Розглянуто широке коло загальнотеоретичних проблем правового забезпечення використання земель для містобудівних потреб. Досліджено юридичне значення земель України як просторової основи містобудування. Обґрунтовано існування інтегрованого правового режиму земель, що використовуються для містобудівних потреб. Доведено необхідність впровадження в законодавство концепції просторового планування як передумови використання земель для містобудівних потреб. Досліджено публічно-правові та приватноправові аспекти використання земель для містобудівних потреб. Аргументовано доцільність законодавчого втілення концептуальної ідеї гармонізації інтересів усіх зацікавлених сторін у відносинах використання земель для містобудівних потреб. Розкрито особливості використання земельних ділянок для містобудівних потреб на окремих правових титулах. Проаналізовано науково-практичні проблеми вирішення (врегулювання) спорів щодо використання

земель для містобудівних потреб. Здійснено теоретико-правовий аналіз та класифікацію спорів, що виникають при використанні земель для містобудівних потреб, досліджено їх процесуально-процедурні особливості.

Шифр НБУВ: RA448008

2.X.761. Правові засади використання та охорони земель для дачного будівництва: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / С. В. Савченко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено комплексне теоретичне дослідження правових засад використання й охорони земель для дачного будівництва. Проведено історико-правовий аналіз становлення та розвитку законодавства, що регулює відносини у сфері використання та охорони земель для дачного будівництва, а також досліджено об'єктно-суб'єктний склад і форми використання земельних ділянок для дачного будівництва. Визначено поняття земельної ділянки для дачного будівництва як земельної ділянки, призначеної для відпочинку громадян, будівництва й експлуатації дачного будинку для використання протягом року для тимчасового перебування або постійного проживання з правом вирощування громадянами сільськогосподарських культур для власного споживання. Охарактеризовано правові форми використання земельних ділянок для дачного будівництва, зокрема, індивідуальну та колективну. Комплексно проаналізовано виникнення та припинення прав на використання земельних ділянок для дачного будівництва. Розкрито права та обов'язки суб'єктів щодо використання цих земельних ділянок. Визначено суть дачного будівництва як процесу створення на земельній ділянці об'єктів нерухомості, покликаних забезпечити задоволення потреб громадян у відпочинку. Здійснено науково-теоретичний аналіз правової охорони земель, які використовуються для дачного будівництва.

Шифр НБУВ: RA448835

2.X.762. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку фауністичного законодавства: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.06 / В. В. Шеховцов; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 44 с. — укр.

Вивчено сучасні проблеми систематизації фауністичного законодавства України. Запропоновано концептуальні рішення щодо його систематизації й удосконалення з урахуванням міжнародно-правових підходів до його формування та практики їх впровадження. Досліджено окремі правові та філософські аспекти становлення підходів до загального розуміння тварин як об'єктів праводносин. Здійснено комплексний аналіз теоретико-правового розуміння тваринного світу як об'єкта еколого-правового регулювання. На основі аналізу ключових міжнародно-правових актів регулювання охорони об'єктів тваринного світу на регіональному й універсальному рівнях міжнародного співробітництва держав у сфері охорони дикої фауни зроблено висновки про необхідність удосконалення нормативно-правової бази в цих сферах. Розглянуто шляхи формування системи українського законодавства про тваринний світ відповідно до європейських правових принципів його розвитку. Надано загальну характеристику та досліджено такі важливі поняття в галузі фауністичного законодавства, як «тварини», «дикі тварини», «дика фауна», «тваринний світ», «об'єкти тваринного світу», «користування», «використання», «відтворення», «охорона» тощо. Вивчено існуючі концепції розвитку екологічного законодавства й перспективи подальшого вдосконалення його структури на основі запропонованої моделі побудови законодавства про тваринний світ. Запропоновано двоступеневу модель систематизації екологічного законодавства відносно законодавства про тваринний світ: Увагу приділено Фауністичному кодексу України (на рівні уже прийнятих і розроблених кодифікованих законодавчих актів у формі кодексів і законів у сфері екологічних суспільних відносин) і Кодексу законів України про довкілля як другій ланці систематизації.

Шифр НБУВ: RA448607

2.X.763. Теоретичні проблеми правового забезпечення відновлення земель: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.06 / Т. В. Лісова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 40 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження актуальних теоретичних проблем правового забезпечення відновлення земель (ВЗ). Сформульовано дефініцію поняття «відновлення земель» як правової категорії, з'ясовано її суть і особливості. Обгрунтовано, що терміни «відновлення» та «відтворення» не є тотожними. Розкрито специфіку ВЗ окремих категорій. Охарактеризовано попередні й основні заходи ВЗ. Досліджено організаційно-правові заходи, що сприяють ВЗ. Установлено місце правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері ВЗ, у системі земельного права. Детально проаналізовано конструкцію «правовідносини щодо відновлення земель», з'ясовано ознаки та склад останніх. Розглянуто особливості настання юридичної відповідальності за порушення законодавства в досліджуваній царині. Запропоновано низку пропозицій з удосконалення чинного земельного законодавства. Рекомендовано розробити Концепцію відновлення деградованих, малопродуктивних і техногенно забруднених земель та структуру спеціального Закону «Про відновлення земель».

Шифр НБУВ: RA448234

Трудове право

2.X.764. Державне регулювання системи пенсійного забезпечення військовослужбовців в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Я. М. Радченко; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

Поглиблено теоретичні засади формування та реалізації соціальної функції держави в системі пенсійного забезпечення військовослужбовців в Україні. Надано характеристику особливостей розвитку законодавства про пенсійне забезпечення військовослужбовців та виділено його етапи. Проведено аналіз міжнародного регулювання пенсійного забезпечення військовослужбовців, уточнено понятійний апарат у системі державного регулювання пенсійного забезпечення військовослужбовців. Визначено науково-практичний підхід та розглянуто специфіку пенсійного забезпечення військовослужбовців по інвалідності. Удосконалили систему фінансування пенсійного забезпечення військовослужбовців та членів їхніх сімей за рахунок коштів Пенсійного фонду, сформованих шляхом сплати страхових внесків. Обгрунтовано загальні підходи до формування системи пенсійного забезпечення членів сімей військовослужбовців у разі втрати годувальника. Здійснено аналіз проблем призначення пенсій військовим пенсіонерам та запропоновано рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства України з питань державного регулювання пенсійного забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей.

Шифр НБУВ: RA448492

2.X.765. До питання про напрями вдосконалення правового регулювання заохочень працівників / В. М. Вишновецький, І. Ю. Гуцал // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 110-116. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — визначити напрями вдосконалення правового регулювання заохочень працівників. Методи дослідження: аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння та ін. Визнано необхідність виділення в Трудовому кодексі окремої глави «Заохочення за працю», що сприятиме підвищенню ролі заохочувальних норм у регулюванні трудових відносин. Обговорені сучасні реалії вимагають більш широкого застосування засобів мотивації та стимулювання для збереження найбільш кваліфікованих працівників.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.766. Нормотворчість суб'єктів трудового права: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / Д. І. Сіроха; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 39 с. — укр.

Сформульовано визначення поняття нормотворчості суб'єктів трудового права, як діяльності уповноважених суб'єктів у галузі праці із створення, зміни, узагальнення або скасування правових норм, спрямовану на нормативне впорядкування та конкретизацію норм актів вищої юридичної сили з метою підвищення ефективності регулювання суспільних відносин у сфері праці. Комплексно охарактеризовано локальну нормотворчість суб'єктів трудового права, зокрема сформульовано п'ять загальних та специфічних риси. Охарактеризовано та визначено значення актів соціального партнерства у сфері праці через призму їх нормативного змісту, розкрито поняття та особливості нормативних угод із соціально-економічних питань на національному рівні. Встановлено, що результатом нормотворчих колізій у галузі трудового права є: протилежність правил поведінки, закріплених у сфері праці на рівні державного регулювання, закріплення обмежень прав та зниження гарантій для працівників, посилення відповідальності у трудовій сфері, порушення порядку прийняття нормативних актів уповноваженими суб'єктами та внесення до них змін і доповнень, закріплення на рівні локальних актів норм, що є винятковою компетенцією органів державної влади узагальнено фактори, що впливають на ефективність нормотворчості суб'єктів трудового права. Окреслено критерії означеної ефективності, а саме: результативність, подолання або створення умов для подолання прогалів у правовому регулюванні трудових правовідносин, розширення прав суб'єктів трудових правовідносин. Сформульовано на підставі аналізу виявлених проблем у правовому регулюванні нормотворчості суб'єктів трудового права, обгрунтовано пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства у визначеній сфері, та інше.

Шифр НБУВ: RA448916

2.X.767. Поняття та види дискримінації в трудовому праві / С. В. Вишновецька, Т. А. Дорошенко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 103-109. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Мета роботи — з'ясувати поняття дискримінації у трудовому праві, виявити основні види трудової дискримінації та визначити напрями протидії будь-яким її проявам у сфері застосування найманої праці. Визнано необхідність нормативно визначити формально-правові критерії вираження дискримінації не тільки в фізіологічному, гендерному і соціокультурному аспектах, а й професійно-кваліфікаційному. Обговорено закріплення в трудовому законодавстві поняття прямої й непрямой дискримінації, що

надасть змогу захистити працівників від негативних наслідків зовнішньої нейтральних дій роботодавця, які мають дискримінаційні наслідки.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.768. Правове регулювання гнучких форм зайнятості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / В. І. Гніденко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено теоретико-правові засади правового регулювання гнучких форм зайнятості в Україні. Проаналізовано наукові праці, норми міжнародного та національного законодавства, які зумовили напрями дослідження з огляду на євроінтеграційний курс державної політики зайнятості. Сформульовано поняття та ознаки гнучких форм зайнятості та окреслено історично-правовий генезис міжнародно-правового регулювання гнучких форм зайнятості. Розмежовано гнучкі форми зайнятості від стандартних форм зайнятості. Проаналізовано суть правовідносин у сфері використання гнучких форм зайнятості та визначено підстави виникнення, зміни та припинення таких правовідносин. Проведено теоретико-правовий аналіз проблем нормативно-правового забезпечення окремих гнучких форм зайнятості залежно від організації робочого часу, організації робочого місця та способу працевлаштування. Розроблено пропозиції щодо шляхів запозичення зарубіжного досвіду правового регулювання гнучких форм зайнятості. На підставі здобутих теоретичних результатів сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення чинного трудового законодавства регулювання гнучких форм зайнятості.

Шифр НБУВ: РА448588

2.X.769. Правові аспекти звільнення працівників: навч.-метод. посіб. / Н. Гетьманцева, Л. Вакарюк, Н. Процьків; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 99 с.: табл. — Бібліогр.: с. 70-78. — укр.

Вміщено інформацію про застосування правових норм у сфері трудових відносин щодо правових аспектів звільнення працівників з власної ініціативи та з ініціативи роботодавця. Висвітлено теоретичні підходи до понять «припинення», «розірвання», «звільнення», надано інформацію щодо розірвання трудового договору з ініціативи працівника у випадку невиконання роботодавцем законодавства про працю, умов колективного чи трудового договору. Проаналізовано застосування національних та міжнародних нормативно-правових актів, використання судової практики національних і міжнародних судових інституцій для обґрунтування механізмів захисту працівників від необґрунтованого звільнення з ініціативи роботодавця.

Шифр НБУВ: ВА852446

2.X.770. Проблеми правового регулювання забезпечення стабільності трудових правовідносин в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / В. О. Швець; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 31 с. — укр.

Комплексно та ґрунтовно проаналізовано суть і проблеми правового регулювання забезпечення стабільності трудових правовідносин в Україні. З'ясовано особливості статичні та динамічні трудових правовідносин та охарактеризовано генезис, сутність і соціально-правове значення забезпечення стабільності трудових правовідносин. Розкрито міру узгодження засади стабільності трудових правовідносин із принципами трудового права. Надано комплексну концептуальну характеристику правового механізму забезпечення стабільності трудових правовідносин, а саме розкрито його поняття, ознаки та значення. Проаналізовано систему нормативно-правових актів, якими регулюється функціонування цього механізму, а також оцінено достатність такого правового регулювання. З'ясовано структуру правового механізму забезпечення стабільності трудових правовідносин та сутнісний зміст права на стабільні трудові правовідносини, актуальні форми захисту цього права. Виокремлено проблемні аспекти забезпечення стабільності трудових правовідносин в Україні у контексті поширення атипової форми зайнятості, змін в організації виробництва і праці, рейдерства, умов дії режиму запобігання поширенню інфекційних хвороб. Окреслено теоретичні та практичні проблеми належного функціонування правового механізму забезпечення стабільності трудових правовідносин в Україні.

Шифр НБУВ: РА448543

2.X.771. Соціальне забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: монографія / А. В. Бурка; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 255 с.: іл. — Бібліогр.: с. 212-251. — укр.

Здійснено комплексне правове дослідження видів соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Визначено основні етапи розвитку законодавства у досліджуваній сфері за період незалежності України. Здійснено ґрунтовний аналіз базових для сфери соціального забезпечення термінів. Проведено порівняльно-правовий аналіз законодавства п'ятнадцяти країн Європейського Союзу. На основі аналізу судової практики, положень національного законодавства та зарубіжного досвіду

сформульовано й обґрунтовано пропозиції щодо удосконалення норм чинного законодавства та запропоновано їх конкретні редакції.

Шифр НБУВ: ВА852454

2.X.772. Судова практика та правовий звичай у системі джерел трудового права України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / В. В. Кузьменко; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 34 с. — укр.

Проаналізовано проблематику судової практики та правового звичаю у системі джерел трудового права України. З'ясовано наукові інтерпретації судової практики у системі джерел трудового права та правового звичаю у системі джерел трудового права України. Охарактеризовано роль, суть і значення кожного із даних правових явищ у системі джерел трудового права України. Досліджено види правових звичаїв у трудовому праві України. Визначено класифікацію функцій правового звичаю у сучасному трудовому праві України. Розкрито місце судової практики Верховного Суду України в системі джерел трудового права України. Визначено особливості рішень Конституційного Суду України як джерела трудового права України. Виокремлено проблеми судової практики у системі джерел трудового права України та запропоновано шляхи їх вирішення. Наведено перелік напрямів оптимізації судової практики у системі джерел трудового права України. Вказано на комплексні теоретико-практичні проблеми правового звичаю у системі джерел трудового права України. Визначено тенденції подальшого розвитку правового звичаю у системі джерел трудового права України і деталізовано зміст кожної із них.

Шифр НБУВ: РА448763

2.X.773. Трудові спори: навч.-метод. посіб. / Н. Гетьманцева, О. Орловський; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 115 с.: табл. — Бібліогр.: с. 109-115. — укр.

Висвітлено поняття, види та причини виникнення трудових спорів. Охарактеризовано порядок розгляду індивідуальних і колективних трудових спорів. Розглянуто альтернативні способи вирішення трудових спорів. Вміщено інформацію щодо судової практики у справах, що виникають з трудових відносин, реалізації права на працю, а також визнання наказу про звільнення незаконним і поновлення на роботі. Проаналізовано спори, що виникають з приводу стягнення заборгованості по заробітній платі.

Шифр НБУВ: ВА852443

Кримінальне право. Криминологія. Пенітенціарія

Кримінальне право

2.X.774. Актуальні проблеми кримінальної юстиції та підготовки правоохоронців: матеріали наук.-практ. семінару, 6 листоп. 2020 р. / Міжнародний гуманітарний університет. — Одеса: Гельветика, 2020. — 91 с. — укр.

Розглянуто кримінально-правову характеристику відмивання (легалізації) доходів, одержаних злочинним шляхом. Висвітлено особливості якісної відеозйомки під час слідчих дій. Проаналізовано процес запобігання кримінальним правопорушенням проти прав інтелектуальної власності в Україні. Охарактеризовано деякі аспекти освідчування неповнолітнього підозрюваного. Досліджено сучасний стан і перспективи розвитку оперативно-розшукової діяльності. Розглянуто юридичні технології формування композицій судового рішення. Визначено роль нетипових форм права у забезпеченні ефективного правового регулювання.

Шифр НБУВ: ВА852070

2.X.775. Динаміка кримінального права України (теоретико-прикладне дослідження): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Д. О. Балобанова; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса, 2021. — 40 с. — укр.

Дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням, в якому на основі поєднання висновків про динамічний характер кримінального права, сукупність детермінантів, які впливають на траєкторію кримінально-правової норми, та побудови оптимальної траєкторії в умовах «стійкого розвитку», розроблено систему наукових положень та обґрунтовано наукові результати, спрямовані на вирішення проблеми побудови ефективного кримінального закону в Україні. Завдання запропоновано вирішити на основі впровадження у правову систему України обґрунтованого концепту оптимальної траєкторії кримінально-правової норми в умовах «стійкого розвитку» динаміки кримінального права. Встановлено, що критеріями оптимізації динаміки кримінального права є наступність та узгодженість. Обґрунтовано, що саме на рівні правореалізації можливий контроль за дотриманням основних вимог і стандартів розвитку кримінального права та корекції його динаміки. Встановлено, що детермінанти динаміки кримінального права — це саме ті чинники (фактори, явища), які впливають на динаміку; визначено, що детермінантами сучасної

динаміці кримінального права слід визнавати: позитивні девіації, пов'язані з розвитком і орієнтацією на сучасні соціальні цінності, які мають тенденцію на підтримку конформності з боку більшості населення; міжнародні стандарти кримінально-правового поведіння зі злочинцями та жертвами кримінальних правопорушень; ідеологію кримінального права як на світовому, так і на національному рівнях; безсистемну законодавчу інверсію кримінально-правових норм. Обгрунтовано, що траєкторія кримінально-правової норми представляє собою одиничний елемент у динаміці кримінального права, який описує динаміку кримінально-правової норми від моменту її виникнення до зникнення. Встановлено, що динаміка кримінального права на сучасному етапі має формуватися технічно з позицій наступності і узгодженості на національному рівні, і має ідеологічно відповідати правовій політиці, яка діє на глобальному (міжнародному) рівні і прийнята державою, таку динаміку для кримінального права слід визначити як «динаміку стійкого розвитку». Обгрунтовано, що оптимальна модель траєкторії кримінально-правової норми в умовах динаміки «стійкого розвитку» кримінального права представляє собою узгоджений на законодавчому, науковому та правозастосовному рівнях еволюційний або революційний розвиток нормативного закріплення певних кримінально-правових відносин.

Шифр НБУВ: РА448452

2.X.776. Застосування угод про примирення та визнання винуватості у кримінальному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М. М. Глоба; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено моделі компромісних процедур у кримінальному судочинстві зарубіжних країн. Виявлено особливості їх реалізації та правові наслідки застосування. Проаналізовано види кримінально-правових наслідків укладення угод у кримінальному провадженні за законодавством України й особливості їх настання. Виявлено механізм правового регулювання передумов та підстав укладення таких угод. Проаналізовано особливості призначення покарання та звільнення від відбування покарання з випробуванням у разі компромісного вирішення кримінально-правового конфлікту. Обгрунтовано, що правовими наслідками укладення угоди у кримінальному провадженні в Україні доцільно визнавати: закриття кримінального провадження; звільнення від кримінальної відповідальності; обов'язкове пом'якшення покарання; звільнення від відбування покарання з випробуванням. Запропоновано поширити процедуру укладення угод, яка передбачена у Гл. 35 КПК, на загальні та спеціальні випадки примирення з потерпілим, а також на ситуації дійового каяття, передбачені у КК. Наголошено на доцільності законодавчої формалізації правил (порядку) призначення покарання шляхом передбачення у КК спеціальних правил пом'якшення покарання для цих випадків у виді призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом, та обов'язкового зниження максимальної межі санкції відповідної статті Особливої частини КК. Констатовано, що незважаючи на те, що у ч. 2 ст. 75 КК не містяться заборони щодо можливості звільнення від відбування покарання з випробуванням у разі укладення угоди у кримінальному провадженні за вчинення корупційних кримінальних правопорушень, застосування даного виду звільнення у цих випадках неможливо, зважаючи на зміст загальної норми (ч. 1 ст. 75 КК), яка регулює передумови та підстави такого звільнення від відбування покарання.

Шифр НБУВ: РА448567

2.X.777. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені злочинною спільнотою (статті 255, 255¹, 255², 255³, 256 Кримінального кодексу України): наук.-практ. комент. / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, С. С. Чернявський; Національна академія внутрішніх справ України, Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. — Київ: Норма права, 2021. — 129 с. — укр.

Нині вітчизняні правоохоронні органи не можуть повною мірою впоратись із сучасними масштабами злочинності в державі. З цього приводу в юридичній літературі слушно зазначається, що результат роботи правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю перестав бути адекватним обсягу і рівню витрачених зусиль. Особливу увагу слід привертати до недосконалої законодавства, що використовується для протидії злочинності. Проаналізовано складі злочинів, передбачених статтями 255, 255¹, 255², 255³, 256 Кримінального кодексу України. Увагу з-поміж іншого акцентовано на розкритті змісту таких понять, як «злочинна організація», «злочинний вплив», «вор в законі», «злочинне зібрання (сходка)». Трансформаційні зміни в структурі та системі організованої злочинності потребують удосконалення наявних і пошуку нових шляхів кримінально-правової протидії їй.

Шифр НБУВ: ВА852388

2.X.778. Кримінальна ситуація в Україні: основні тенденції 2020 рік: монографія / М. Г. Вербенський, О. Г. Кулик, І. В. Наумова; ред.: М. Г. Вербенський; Держ. н.-д. ін-т Мінва внутрішніх справ України. — Вінниця: Твори, 2021. — 143 с.: рис. — Бібліогр.: с. 133-143. — укр.

Досліджено тенденції та закономірності кримінальних правопорушень в Україні за період 2013 — 2020 рр. Здійснено кри-

мінологічний аналіз кримінальних правопорушень у цілому й окремих їх видів, територіальної поширеності кримінальних правопорушень в Україні, особи правопорушника й особи потерпілого. Розглянуто політичні, економічні, соціальні, демографічні, соціально-психологічні, кримінально-ситуаційні фактори та чинник правоохоронної діяльності, які визначають кримінальну ситуацію у країні останніми роками. Для їх характеристики використано відомості державних статистичних актів, що містяться у статистичних щорічниках, збірниках, бюлетенях і доповідях Державної служби статистики України, публікації результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних науково-дослідних організацій та соціологічних установ. Викладено аналітичні дані про групи та види кримінальних правопорушень за розділами, передбаченими Особливою частиною КК України. Особливо наведено основні показники щодо проявів організованої злочинності у країні. Надано кримінологічну характеристику осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, та громадян, які стали їх жертвами.

Шифр НБУВ: ВА850516

2.X.779. Кримінально-правова протидія публічним закликам до вчинення злочинних дій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В. В. Гапончук; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено проблемі протидії публічним закликам до вчинення злочинних дій засобами кримінальної юстиції. Визначено співвідношення між свободою вираження поглядів і публічними закликами до вчинення злочинних дій крізь призму міжнародних стандартів і практики Європейського Суду з прав людини. Запропоновано виокремлювати кримінальні правопорушення, що вчиняються вербальним способом, змістом яких є протиправний інформаційний вплив на іншу особу (адресата). Досліджено співвідношення публічних закликів з іншими формами лінгвістичного маніпулювання: пропагандою, агітацією, примушуванням, спонуканням. Визначено зміст таких суспільно небезпечних діянь, як власне публічні заклики, розповсюдження, виготовлення, зберігання матеріалів, що містять публічні заклики. Розглянуто питання диференціації кримінальної відповідальності та пеналізації публічних закликів. Запропоновано основні напрями вдосконалення Кримінального кодексу України.

Шифр НБУВ: РА448175

2.X.780. Кримінально-правова характеристика перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В. Р. Ладнюк; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено питання кримінально-правової характеристики перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради. Проаналізовано теоретичні, методологічні та правові засади її дослідження. Здійснено історичний аналіз законодавства України та порівняльно-правове дослідження норм КК зарубіжних країн у контексті захисту діяльності народного депутата та депутата місцевої ради. Охарактеризовано об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочинів, передбачених ст. 351 КК України, висвітлено особливості їх відмежування від суміжних злочинів та адміністративного правопорушення. З огляду на конструкцію досліджуваних норм запропоновано правила її кваліфікації за сукупністю та при конкуренції кримінально-правових норм. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства за перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради.

Шифр НБУВ: РА445033

2.X.781. Кримінально-правова характеристика порушення недоторканності приватного життя (ст. 182 КК України): монографія / О. В. Сосніна, О. М. Гумін, Р. Л. Сопільник, С. О. Сорока, С. В. Якимова; ред.: О. В. Сосніна; Нац. ун-т «Львівська політехніка», Зклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 215 с. — Бібліогр.: с. 171-197. — укр.

Розглянуто питання кримінально-правової характеристики порушення недоторканності приватного життя, передбаченого диспозицією статті 182 КК України. Здійснено юридичний аналіз конструкцій цих правопорушень, проведено їх відмежування від суміжних складів правопорушень, напрацьовано певні пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства у цій сфері. Висвітлено історичні етапи розвитку вітчизняного законодавства щодо кримінально-правової охорони недоторканності приватного життя, а також досліджено європейські кримінально-правові стандарти охорони приватного життя.

Шифр НБУВ: ВА852336

2.X.782. Кумулятивний фізіологічний афект. Психологічні й правові аспекти: монографія / І. М. Савка; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 254 с. — Бібліогр.: с. 164-182. — укр.

Розглянуто психологічні й правові аспекти такого різновиду афекту, як кумулятивний фізіологічний афект. Порівняно застосування цього поняття у правовій традиції різних країн, проаналізовано різні його трактування та елементи і вибудовано власну струнку теоретичну основу для застосування цього поняття в юриспруденції та кримінальному праві. Проаналізовано врахування цього феномену в сучасній українській правозастосовній

практиці й запропоновано новий підхід щодо проведення судово-експертного дослідження, який надасть змогу встановити наявність стану кумулятивного фізіологічного афекту в підозрюваного на момент вчинення злочину.

Шифр НБУВ: ВА852338

2.X.783. Незаконні дії щодо комерційно цінної інформації з обмеженим доступом: кримінально-правове пізнання: монографія / Є. Л. Стрельцов, О. С. Сотула, О. К. Васильяк. — Херсон: Гельветика, 2021. — 211 с. — Бібліогр.: с. 186-211. — укр.

Перше у вітчизняній науці кримінального права спеціальне комплексне дослідження присвячено проблемним аспектам кримінальної відповідальності за незаконні дії щодо комерційно цінної інформації з обмеженим доступом. Запропоновано нову редакцію статті про захист комерційної, банківської, податкової, митної, аудиторської, нотаріальної таємниці, таємниці під час здійснення фінансового моніторингу, таємниці страхування у Кримінальний кодекс України. Увагу приділено становленню і розвитку законодавства про комерційно цінну інформацію з обмеженим доступом на теренах сучасної України. Визначено суб'єктивні ознаки незаконних дій з комерційно цінною інформацією з обмеженим доступом. Зазначено відмежування незаконних дій з комерційно цінною інформацією з обмеженим доступом від суміжних складів кримінальних правопорушень.

Шифр НБУВ: ВА852369

2.X.784. Правова природа інституту судового штрафу як іншого заходу кримінально-правового характеру: теоретико-компаративістське дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / О. Л. Комарницький; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено компаративному дослідженню судового штрафу як іншого заходу кримінально-правового характеру. Надано характеристику інституту судового штрафу за законодавством зарубіжних країн. Зазначено, що сучасне зарубіжне кримінальне право відтворює новітні, оригінальні нормативно-правові категорії, положення, підстави, причини та практичні заходи, пов'язані з можливістю звільнення правопорушника від кримінальної відповідальності за скоєний ним злочин. Зокрема, зазначене положення відтворюється в межах нормативно-правового спектра змістовних положень про підстави, причини, умови та порядок звільнення правопорушника від кримінальної відповідальності за скоєний ним злочин внаслідок призначення йому судом зобов'язання сплатити судовий штраф. Акцентовано увагу, що питання звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку із застосуванням судового штрафу розглядаються лише на галузевому рівні — у теорії кримінального права і процесу. Відсутність видимого прогресу в теоретико-правових дослідженнях судового штрафу зумовлює зростання наукового інтересу до питань дієвості цього юридичного засобу забезпечення правопорядку. Побудові єдиної науково-правової концепції звільнення від кримінально-правової відповідальності у зв'язку із застосуванням судового штрафу не приділено належної уваги. Це відбивається на ефективності правозастосовної практики. Підсумовується цінність та актуальність введення в кримінальне законодавство України такого іншого заходу кримінально-правового характеру як судовий штраф.

Шифр НБУВ: РА448510

2.X.785. Спеціальні види покарань за кримінальним правом України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М. В. В'юник; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Комплексно вивчено доктринальні та законодавчі аспекти кримінально-правового регулювання застосування спеціальних видів покарань в Україні. Зокрема, обґрунтовано доцільність поділу покарань на загальні та спеціальні, до останніх запропоновано відносити: позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, службові обмеження для військовослужбовців та тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. З'ясовано місце окремих спеціальних видів покарань в системі покарань, закономірності їх закріплення в санкціях статей Особливої частини КК України, коло суб'єктів, до яких вони застосовуються, а також досліджено особливості призначення, звільнення та заміни спеціальних покарань. На підставі проведеного дослідження сформульовано пропозиції щодо вдосконалення положень ст. ст. 54, 55, 58 та 62 КК України, окремих інших положень кримінального законодавства, а також надано рекомендації, які можуть бути використані при застосуванні спеціальних видів покарань.

Шифр НБУВ: РА448581

2.X.786. Сукупність показників та критеріїв оптимізації пошуку озброєних злочинців у населеному пункті, що знаходиться поза межами району ведення бойових дій / В. М. Бацамут, Р. О. Гончар, В. М. Коваль, Л. В. Сафощкіна, В. В. Калачова // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 147-154. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Розкрито загальну логіку, яка надала змогу розробити і запропонувати сукупність показників і критеріїв для вироблення ор-

ганами військового управління Національної гвардії України раціональних варіантів проведення пошуку озброєних злочинців у населеному пункті, що знаходиться поза межами району ведення бойових дій. До сукупності показників увійшли як часові, вартісні, так і ті, що характеризують порядок і масштаб пошукових дій. Запропоновано підхід для впорядкування множини вироблених (напрацьованих) варіантів проведення пошукових заходів за ступенем їх переваги (ефективності).

Шифр НБУВ: Ж70455

2.X.787. Теоретичні засади та практика реалізації принципів біоетики в кримінальному праві України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Я. О. Триньова; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Звернено увагу на формування концепції теоретичних засад та практики реалізації принципів біоетики у кримінальному праві України, що надало можливість обґрунтувати положення сучасної кримінально-правової доктрини, правотворення та правозастосування у сфері кримінального права. Сформульовано принципи біоетики, на підставі яких має формуватися новий світогляд і тип праворозуміння, що забезпечить не лише створення правового антикримінального законодавства, а стане запорукою збереження людства від самознищення. Створене на підставі цих принципів антикримінальне законодавство стане правовим за своєю суттю та «живим» за формою, а відтак здатним задовольняти потреби сучасного суспільства в правовому забезпеченні протидії злочинності. На підставі принципів біоетики запропоновано алгоритм сучасного правотворення на прикладі галузі кримінального права, а також розв'язання нагальних біоетичних кримінально-правових проблем. Розроблені в фундаментальній частині роботи засади нового алгоритму правотворення закладають вектор подальших фундаментальних наукових розробок у кримінальному та інших галузях права.

Шифр НБУВ: РА448809

2.X.788. Criminal law of Ukraine (punishment and other criminal measures: national approach): training manual / Ye. L. Streltsov, V. A. Tuliakov, E. E. Kuzmin; National university «Odessa law academy». — Odessa: Publishing house Helvetica, 2020. — 78 p. — Бібліогр.: с. 67-72. — англ.

Проаналізовано Кримінальне право України щодо покарань та інших заходів кримінально-правового впливу як частина науково-освітнього проекту з формування академічного досвіду та підготовки бакалаврів юридичних наук англійською мовою. Наведено комплекс навчальних занять та основні ідеї з Основ покарання та інших заходів примусового характеру в Україні у порівнянні із практикою ЄСПЛ та сучасними концепціями кримінального права.

Шифр НБУВ: ІВ228513

2.X.789. Qualitative methods of criminal law research: Ukrainian and foreign experience / N. O. Semchuk, D. I. Timush // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 182-187. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Мета роботи — оцінка найбільш розповсюджених методів проведення якісних (на противагу кількісним) наукових досліджень у галузі кримінального права, які використовують українські та зарубіжні дослідники, на предмет їх відповідності базовим характеристикам. Для цього використано такі методи, як метод доктринального аналізу, та додатково інші теоретичні та емпіричні методи досліджень. Основним для кримінально-правової науки є метод нормативного аналізу, що включає спроби зрозуміти найкращий баланс прав та відповідальності у межах, визначених законом. Українські дослідники також називають цей метод системним (методом системно-структурного аналізу). По суті, цей метод є індуктивним, тобто починається зі спостережень, а теорія пропонується в кінці дослідження і передбачає пошук закономірностей спостереження та розробку поясень для цих закономірностей через ряд гіпотез. В той же час, багато високоякісних юридичних досліджень проводяться із застосуванням лише індуктивного методу, який показав свою високу ефективність протягом тривалого часу. При застосуванні цього методу найбільше значення мають такі фактори як принципова послідовність, зосередженість на деталях, не повністю теоретизовано судження та принципи, що діють на низькому або середньому рівні абстракції. При цьому вилучені з інших галузей, не розуміючи специфіки, часто критикують класичні юридичні дослідження, яким нібито бракує методології, оскільки юрист не надає жодної або мало інформації про те, як було одержано фактичні дані. Проте насправді вчені-правознавці знайомі з провідними справами, які часто цитуються. Ці ключові випадки є настільки авторитетними і часто цитуються у наступних рішеннях, тому не потрібно робити будь-яку форму випадкової вибірки при інтерпретації. Основним для кримінально-правової науки є метод доктринального аналізу. Практична реалізація доктринального аналізу може бути виражена використанням інструментів IRAC (аббревіатура, що означає метод юридичного аналізу, який складається з постановки проблеми (Issue), Rule (аналіз нормативних актів, що регулюють це питання), Application (вивчення правозастосовної практики) та формулювання висновків (Conclusion). Науково-правові дослідження визначаються як

дослідження, орієнтовані на екстраполяцію правових норм на конкретні випадки. Наукове «відкриття» в галузі права передбачає ретельний аналіз та творчий синтез різних правових норм доктрини, концепцій чи принципів та оцінка правових доктрин чи закону, він повинен поєднуватися з аналітичними навичками та взаємодією з дедукцією

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 2.У.179, 2.Х.579

Кримінальне право. Загальна частина

2.Х.790. Імплементация норм міжнародного кримінального права про воєнні злочини у Кримінальний кодекс України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М. В. Піддубна; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено проблеми імплементації норм міжнародного кримінального права про воєнні злочини в національне кримінальне законодавство України. Запропоновано авторське визначення воєнного злочину у кримінальному праві України. Визначено перелік воєнних злочинів, за вчинення яких установлено кримінальну відповідальність, запропоновано розмістити їх в окремому розділі Особливої частини Кримінального кодексу України. Проаналізовано ознаки складів воєнних злочинів на предмет їх змісту та відповідності чинним міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Зроблено висновок про те, що Україна хоч і криміналізувала більшість воєнних злочинів, передбачених у міжнародному кримінальному праві, однак зміст чинних положень кримінального закону не надає змоги стверджувати, що вони відповідають положенням міжнародного кримінального права про відповідальність за воєнні злочини. Запропоновано авторські редакції статей Кримінального кодексу України про відповідальність за воєнні злочини.

Шифр НБУВ: РА445018

2.Х.791. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з отруйними чи сильнодіючими речовинами або отруйними чи сильнодіючими лікарськими засобами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М. С. Бондаренко; Держ. н.-д. ін-т Мін-ва внутрішніх справ України. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Розглянуто питання кримінальної відповідальності за незаконні дії з отруйними чи сильнодіючими речовинами, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйними чи сильнодіючими лікарськими засобами. Висвітлено низку теоретичних і практичних проблем застосування кримінально-правових норм, передбачених ст. 321 КК України, та вироблено пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства і правозастосовної практики. Аналіз кримінально-правових норм розпочато з розгляду проблем кримінальної відповідальності та її загальнотеоретичного поняття. Увагу приділено соціальній зумовленості норм, передбачених ст. 321 КК України. Здійснено аналіз ознак складів злочинів у сфері незаконного обігу та порушення встановлених правил обігу отруйних чи сильнодіючих речовин (лікарських засобів). Розтлумачено зміст відповідних ознак. Проаналізовано та розглянуто доцільність збереження заохочувальної норми, передбаченої ч. 5 ст. 321 КК України. Обґрунтовано висновок про необхідність вилучення її з КК України. За допомогою аналізу судової практики, який охопив десятирічний період застосування цієї норми, здійснено оцінку її ефективності та запропоновано заходи щодо вдосконалення ст. 321 КК України.

Шифр НБУВ: РА450422

2.Х.792. Працівник правоохоронного органу як учасник кримінально-правових відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / І. Д. Метельський; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса. — Харків, 2020. — 20 с. — укр.

Проаналізовано суть кримінально-правових відносин, встановлено місце працівника правоохоронного органу в їх суб'єктному складі. Увагу приділено поняттю потерпілого від злочину, досліджено його місце у структурі кримінально-правових відносин. Проаналізовано складі злочинів, у яких правоохоронець виступає потерпілим. Розглянуто коло осіб, посягання на яких зумовлено виконанням працівником правоохоронного органу своїх службових обов'язків. Проаналізовано поняття суб'єкта злочину, встановлено зв'язок статусу працівника правоохоронного органу й ознак окремих злочинів у сфері службової діяльності та злочинів проти правосуддя. Досліджено спеціальні види покарань, що можуть бути призначені працівнику правоохоронного органу.

Шифр НБУВ: РА445147

2.Х.793. Спеціальні норми у кримінальному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / І. З. Сень; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Уперше в Україні проведено системне та комплексне дослідження спеціальних норм у кримінальному праві України. Розкрито стан наукового опрацювання проблеми спеціальних норм

кримінального права, простежено генезис спеціальних норм у пам'ятках кримінального права, які діяли на території України. Узагальнено досвід зарубіжних держав щодо закріплення у їх кримінальних законах статей, які містять спеціальні норми. Проаналізовано формально-логічні засади співвідношення загальної та спеціальної, а також кількох спеціальних норм. Сформульовано поняття спеціальної кримінально-правової норми, з'ясовано її співвідношення з іншими видами норм кримінального права. Здійснено класифікацію та встановлено функції спеціальних норм. Проаналізовано проблеми застосування спеціальних кримінально-правових норм, розроблено правила конструювання статей кримінального закону, які їх містять.

Шифр НБУВ: РА445104

Кримінальне право. Особлива частина

2.Х.794. Зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями за кримінальним кодексом України (ст. ст. 364, 364-1, 365-2 КК України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / М.-М. С. Яциніна; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертація є першим в Україні системним і комплексним монографічним дослідженням зловживання правом службовими особами у кримінальному праві України. Розкрито стан наукового опрацювання проблем кримінальної відповідальності за зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями за кримінальним кодексом України, простежено історію регламентації кримінальної відповідальності за зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями у кримінальному праві України. Узагальнено досвід зарубіжних держав щодо закріплення у їхніх кримінальних законах відповідальності за зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями, досліджено явище зловживання правом як родове та міжгалузеве поняття та його місце у кримінальному праві України. Досліджено складі злочинів, які передбачають відповідальність за зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями за кримінальним кодексом України (ст. ст. 364, 364-1, 365-2 КК України). Проаналізовано проблеми розмежування та кваліфікації складів кримінальних правопорушень, пов'язаних зі зловживаннями владою, службовим становищем або повноваженнями з суміжними складами кримінальних правопорушень. Досліджено проблеми призначення покарання за зловживання владою, службовим становищем або повноваженнями.

Шифр НБУВ: РА448181

2.Х.795. Злочини проти честі та гідності особи (теоретичне порівняльно-правове дослідження): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / В. М. Підгородинський; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса, 2020. — 40 с. — укр.

Уперше в Україні здійснено спеціальне комплексне теоретичне порівняльно-правове дослідження науково-прикладних проблем кримінально-правової охорони честі та гідності особи. Розроблено авторську концепцію українського кримінального законодавства, спрямованого на захист честі та гідності особи. Установлено місце вітчизняної правової системи як складової правових систем, що виникли в континентальній Європі на основі християнських, романо-германських і місцевих правових традицій. Визначено поняття, структуру й елементи об'єктів злочинів проти честі та гідності особи. Охарактеризовано честь і гідність особи як самостійні об'єкти кримінально-правової охорони, які мають фундаментальні істотні відмінності із загальними положеннями, що регламентують кримінально-правову охорону немайнових благ фізичної особи, моральності у суспільстві, авторитету держави, її органів і посадових осіб. Визначено прийнятну з точки зору як європейської правової доктрини, так і вітчизняного законодавця позицію щодо визначення честі, гідності та ділової репутації особи. На основі аналізу суспільно небезпечних діянь проти честі та гідності особи у відповідному законодавстві інших країн з'ясовано ознаки, які характеризують об'єктивну та суб'єктивну сторону складів цих злочинів, суб'єктів цих суспільно небезпечних діянь. Установлено можливість криміналізації окремих діянь проти честі та гідності особи, зокрема наклепу й образи, з відповідними кримінально-правовими наслідками. Визначено поняття та види кваліфікуючих ознак злочинів, пов'язаних із посяганням на честь і гідність особи у кримінальному праві інших країн, здійснено порівняння цих правових категорій із відповідними категоріями у кримінальному законодавстві України. Встановлено подібні та відмінні привілейовані ознаки злочинів, пов'язаних із посяганням на честь і гідність особи у кримінальному законодавстві України та інших країн. Здійснено обмежувально-порівняльний аналіз злочинів проти честі та гідності особи від посягань на честь і гідність особи в інших галузях законодавства національної правової системи з метою виявлення певних тенденцій і можливостей взаємного доповнення та використання досвіду законодавчої регламентації. На основі проведеного аналізу виявлено переваги та прогалини у нормах про відповідальність за заподіяння шкоди честі та гідності особи.

Шифр НБУВ: РА445069

2.X.796. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Р. О. Мовчан; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2020. — 36 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному розв'язанню теоретичних та практичних проблем кримінальної відповідальності за злочини у сфері земельних відносин. Визначено поняття та систему таких злочинів, проаналізовано історичний та іноземний досвід кримінально-правової протидії злочинам у сфері земельних відносин, з'ясовано соціальну обумовленість криміналізації порушень земельного законодавства України. Розкрито зміст об'єктивних, суб'єктивних і кваліфікуючих ознак складів досліджуваних злочинів. Висвітлено кримінально-правові наслідки вчинення злочинів у сфері земельних відносин.

Шифр НБУВ: RA445405

2.X.797. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Л. М. Палюх; Харківський Нац. ун-т внутрішніх справ. — Харків, 2021. — 39 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя. Встановлено методологічні засади дослідження проблем кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя, виділено концептуальні проблеми відповідальності за кримінальні правопорушення проти правосуддя, що потребують вирішення. Досліджено становлення законодавства про кримінальну відповідальність за правопорушення проти правосуддя. Проаналізовано кримінальне законодавство зарубіжних держав щодо встановлення відповідальності за кримінальні правопорушення проти правосуддя, зокрема питання про систематизацію відповідних кримінально-правових норм. Запропоновано вирішення концептуальних проблем регламентації в КК України відповідальності за кримінальні правопорушення проти правосуддя, у тому числі тих, що стосуються визначення родового об'єкта, системи кримінальних правопорушень проти правосуддя. Запропоновано системний підхід до регламентації матеріальної підстави кримінальної відповідальності за правопорушення проти правосуддя, у тому числі кваліфікуючих ознак складів кримінальних правопорушень цього виду, встановлення і призначення покарання за зазначені правопорушення.

Шифр НБУВ: RA448577

2.X.798. Кримінально-правова охорона автономії пацієнта в Україні / С. Я. Лихова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 175-181. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз феномену «автономія пацієнта» як об'єкта кримінально-правової охорони. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові методи пізнання, за допомогою яких автор розв'язує проблему змісту автономії пацієнта, та можливості кримінально-правової охорони цього феномена. Наголошено на необхідності проведення кримінального дослідження автономії пацієнта та окремих його складових компонентів для уніфікації кримінально-правової термінології. Констатовано, що на законодавчому рівні питання врегулювання автономії пацієнта є вирішеним, але існують значні недоліки у практиці застосування цілої низки статей КК України у сфері медичної діяльності.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.799. Кримінально-правова охорона виборчих прав громадян України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / А. В. Бурбій; Держ. н.-д. ін-т Мін-ва внутрішніх справ України. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню особливостей кримінально-правової охорони виборчих прав громадян України. Здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення проблеми кримінально-правової охорони виборчих прав громадян України. На основі методологічного багатоманіття сформульовано визначення понять кримінальних правопорушень проти виборчих прав громадян; кримінальних правопорушень, пов'язаних із виборчим процесом у межах загального поняття кримінального правопорушення у кримінальному праві. Розглянуто загальні питання історії становлення відповідальності за ці кримінальні правопорушення.

Шифр НБУВ: RA445797

2.X.800. Кримінально-правова охорона національної безпеки України: терористичний акт: монографія / Л. М. Демидова, О. С. Попович; ред.: Л. М. Демидова; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені В. В. Станіса. — Харків: Право, 2021. — 396, [1] с. — Бібліогр.: с. 374-[397]. — укр.

Досліджено актуальні проблеми кримінально-правової охорони національної безпеки України в різних її сферах. Висвітлено доктринальні, законодавчі та правозастосовні питання щодо терористичних актів. Визначено та обґрунтовано концептуальні засади пізнавального процесу, звернуто увагу на значення доктрини кримінального права. Із застосуванням сукупності критеріїв оцінювання проаналізовано норми кримінального законодавства, що містять ознаки терористичного акту та інших терорис-

тичних злочинів у історичному, міжнародно-правовому, зарубіжному та національному вимірах. Акцентовано увагу на важливості впровадження в кримінальне законодавство України рекомендацій міжнародних інститутів стосовно визначення мети терористичних актів та інших його ознак з урахуванням національних традицій і сучасних здобутків українських вчених. Обґрунтовано пропозиції щодо внесення змін до Кримінального кодексу України та іншого українського законодавства з питань боротьби з тероризмом. Сформульовано рекомендації стосовно кваліфікації терористичного акту.

Шифр НБУВ: BA852133

2.X.801. Кримінально-правова характеристика посягання на захисника чи представника особи: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Г. В. Логвинський; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Вперше в Україні комплексно досліджено кримінально-правову характеристику посягання на захисника чи представника особи. Аргументовано необхідність зміни назви розділу XVIII Особливої частини КК України та запропоновано таку редакцію: «Кримінальні правопорушення проти діяльності, пов'язаної зі здійсненням правосуддя чи правозахисної діяльності». На основі позитивного зарубіжного досвіду, враховуючи те, що мотив вчинення злочину може бути зумовлений невдоволенням такою законною діяльністю, помстою за таку законну діяльність, а також стосуватися минулої, теперішньої чи майбутньої законної діяльності потерпілого, запропоновано доповнити ч. 1 ст. 398, ч. 2 ст. 398, ч. 3 ст. 398, ч. 1 ст. 400 КК України після слів «пов'язаною з наданням правової допомоги» словами «зادля припинення чи зміни характеру такої діяльності або з мотивів помсти». Вперше здійснено систематизацію положень кримінальних кодексів зарубіжних країн романо-германської правової сім'ї щодо криміналізації посягань на захисника чи представника особи, що показало наявність трьох основних підходів до криміналізації таких діянь, а саме: криміналізація діяння щодо посягання на захисника чи представника особи на рівні окремої статті; криміналізація діяння щодо посягання на захисника чи представника особи в одній статті з іншими учасниками судового процесу (адвоката, прокурора, експерта, перекладача або свідка в ході судового розгляду, з метою змінити хід судового розгляду та ін.); криміналізація діяння щодо посягання на захисника чи представника особи шляхом утворення в ролі кваліфікуючої ознаки іншого кримінального правопорушення. Вдосконалено пропозицію щодо зміни назви ст. 400 КК України на «умисне вбивство або замах на вбивство особи, яка здійснює правозахисну діяльність»; підходи щодо визначення видового об'єкта посягань як порядку здійснення правозахисної діяльності особою, яка надає правову допомогу, захищеність особистих, майнових прав та інтересів особи, яка здійснює таку діяльність і її близьких родичів.

Шифр НБУВ: RA450360

2.X.802. Кримінально-правові та кримінологічні основи протидії психічному насильству: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Г. М. Собко; Держ. н.-д. ін-т Мін-ва внутрішніх справ України. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Здійснено аналіз українського та зарубіжного кримінального законодавства щодо розуміння та законодавчої регламентації психічного насильства, його еволюції як кримінально-правової категорії. Розглянуто форми, види, характеристики психічного насильства та досліджено позицію з удосконалення механізмів протидії такому виду злочинності. Обґрунтовано поняття, суть, зміст, види психічного насильства як кримінально-правової категорії. Встановлено структуру соціально-психологічного впливу (суб'єкт, об'єкт, зміст, засоби та результат соціально-психологічного впливу). Досліджено особливості психічного насильства в злочинах проти власності та громадської безпеки. Виокремлено детермінанти психічного насильства. Розглянуто психічне насильство як одну із форм домашнього насильства. Проаналізовано інформаційну безпеку України в контексті маніпулювання і психічного впливу на громадян, а також психічне насильство серед неповнолітніх, зокрема кримінологічні особливості їх віктимізації. Визначено напрями удосконалення чинного законодавства щодо профілактики та протидії психічному насильству.

Шифр НБУВ: RA445617

2.X.803. Методика розслідування організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування: теорія та практика: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 / А. М. Падалка; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2021. — 40 с. — укр.

Досліджено організовану злочинну діяльність у сфері оподаткування, яка є відносно новим та малодослідженим феноменом для українського суспільства, оскільки виникла і сформувалася не раніше 90-х рр. XX ст. шляхом трансформації організованої загальнокримінальної та організованої економічної злочинності.

Шифр НБУВ: RA448745

2.X.804. Поняття, система та кримінально-правова характеристика складів злочинів проти основ національної безпеки України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Р. Л. Чорний; Харківський Нац. ун-т внутрішніх справ. — Харків, 2021. — 39 с. — укр.

Зазначено, що робота є першим з моменту набрання чинності Законом України «Про національну безпеку України» і змінами до розділу I Особливої частини КК України дослідженням, у якому комплексно, з використанням сучасних наукових методів, з нових наукових позицій на системному рівні сформульовано цілісну теоретичну модель кримінально-правового регулювання життєво важливих інтересів держави як об'єкта національної безпеки і запропоновано низку пропозицій і рекомендацій, важливих для юридичної науки і подальшого удосконалення закону про кримінальну відповідальність. Досліджено проблеми соціальної зумовленості кримінально-правових норм проти злочини проти основ національної безпеки України. Розглянуто досвід кримінально-правової охорони держави за законодавством окремих іноземних держав. Розглянуто правову природу національної безпеки України як тріади трьох об'єктів — людини, суспільства, держави, і визначено поняття злочинів, відповідальність за вчинення яких передбачено у розділі I Особливої частини КК України. Розглянуто критерії їх систематизації та запропоновано систему відповідних суспільно небезпечних діянь. Здійснено загальну характеристику та визначено види об'єкта складів злочинів проти основ національної безпеки України. Проаналізовано юридичні, соціальні та фізичні ознаки їх предмета. Здійснено дослідження суспільно небезпечного діяння у складах злочинів проти основ національної безпеки, суспільно небезпечних наслідків та причинного зв'язку між суспільно небезпечним діянням і суспільно небезпечними наслідками, особливостей вини, мети і мотивів, ознак загального і спеціального суб'єкта у складах злочинів, передбачених ст. ст. 109 — 114-1 КК України. За результатами дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій і практичних рекомендацій.

Шифр НБУВ: РА448574

2.Х.805. Працівник правоохоронного органу як суб'єкт злочину: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / І. В. Здренник; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Комплексно досліджено проблему відповідальності працівника правоохоронного органу за кримінальним правом України. Обґрунтовано соціальну обумовленість встановлення кримінальної відповідальності працівників правоохоронних органів. Визначено поняття «працівник правоохоронного органу» та виокремлено сім груп злочинів, де працівник правоохоронного органу може бути суб'єктом злочину, з яких лише чотири групи передбачають статус працівника правоохоронного органу як такої, що має кримінально-правове значення. Охарактеризовано об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів злочинів, що передбачають відповідальність працівника правоохоронного органу як суб'єкта злочину за кримінальним правом України. Визначено особливості предметів злочинів, вчинення яких працівником правоохоронного органу має кримінально-правове значення.

2.Х.806. Проблеми правової визначеності юридичних дефініцій корупційних кримінальних правопорушень: деякі теоретичні та правозастосовні аспекти / Т. Д. Лисько, Ю. Є. Репкіна // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 169-174. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — дослідити основні теоретичні та правозастосовні проблеми правової визначеності юридичних дефініцій, що використовуються для формулювання складів корупційних кримінальних правопорушень. Методологічну основу дослідження склали формально-юридичний метод, що надав змогу класифікувати і систематизувати досліджувані кримінально-правові норми, та метод інтерпретації (тлумачення), що надав можливість з'ясувати зміст окремих норм кримінального права. В результаті проведеного дослідження сформовано основні проблеми теоретичного та правозастосовного характеру та запропоновано шляхи вирішення окремих з них. Внесено на обговорення деякі теоретичні та практичні аспекти правового визначення окремих дефініцій корупційних кримінальних правопорушень.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.Х.807. Розслідування крадіжок, учинених злочинними групами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Ю. В. Висотенко; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження актуальних питань розслідування крадіжок, учинених злочинними групами. Висвітлено теоретичні передумови формування криміналістичної характеристики крадіжок, учинених злочинними групами, та її місце в системі криміналістичної методики розслідування злочинів. З'ясовано особливості початкового етапу розслідування крадіжок, вчинених злочинними групами, та розроблено організаційно-тактичні засади розшуку викраденого майна. Запропоновано рекомендації щодо обрання тактичних прийомів огляду, допиту потерпілих, свідків і підозрюваних, а також використання спеціальних знань під час розслідування крадіжок, учинених злочинними групами.

Шифр НБУВ: РА448296

2.Х.808. Службова недбалість: кримінально-правова та кримінологічна характеристика: автореф. дис. ... канд. юрид. наук:

12.00.08 / В. Ф. Ступа; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено комплексне наукове дослідження кримінально-правової норми, яка передбачає кримінальну відповідальність за службову недбалість. Надано кримінально-правову та кримінологічну характеристику службової недбалості. З'ясовано, що становлення кримінальної відповідальності за службову недбалість відбувалося на теренах сучасної України в унісон із процесом формування та зміцнення державності. Проведено компаративистський аналіз досліджень криміналізації недбалості в зарубіжних країнах, виявлено позитивні моменти, що становлять інтерес із погляду оптимізації змісту ст. 367 КК України. Доведено, що відсутність у кримінальному законі вказівки на форму вини недбалості є перешкодою для визнання цього злочину в цілому необережним. Надано кримінально-правову характеристику об'єктивних і суб'єктивних ознак складу злочину службової недбалості. Подано «портрет» особи, яка вчинила службову недбалість. Розглянуто систему запобігання службовій недбалості, обґрунтовано комплекс заходів загальносоціального, спеціально-кримінологічного й індивідуального її запобігання. Надано пропозиції з удосконалення чинного законодавства України у сфері службової недбалості та сформульовано рекомендації, спрямовані на її запобігання.

Шифр НБУВ: РА444991

2.Х.809. Юридика-психологічна характеристика зловживання посадовим становищем держслужбовцями в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 19.00.06 / Е. О. Скубак; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Визначено юридико-психологічні особливості злочинів, пов'язаних із зловживанням службовим становищем і сформульовано рекомендації щодо використання психологічних знань і прийомів в практичній діяльності правоохоронних органів у процесі їх розслідування. Представлено історико-правовий та компаративистський аналіз кримінально-правового розуміння поняття «зловживання посадовим становищем». Встановлено психологічну природу злочинів пов'язаних із зловживанням службовим становищем. Акцентовано увагу на корупційному характері зазначених злочинів та доведено, що їх психологічна зумовленість характеризується дією двох груп детермінант — соціальних і психологічних. Здійснено психолого-правовий аналіз об'єкта й об'єктивної сторони, суб'єкта та суб'єктивної сторони злочинів, пов'язаних із зловживанням посадовим становищем. Виокремлено типові психологічні ознаки суб'єкта та мотиви корупційної поведінки посадових осіб. Розроблено та запропоновано основні шляхи нормативно-правового удосконалення розслідування злочинів, пов'язаних із зловживанням службовим становищем. Внесено пропозиції щодо використання у кримінальних провадженнях психологічних особливостей посадової особи. Обґрунтовано актуальність застосування спеціальних психологічних знань у кримінальних провадженнях щодо злочинів пов'язаних з корупцією шляхом застосування поліграфічного дослідження.

Шифр НБУВ: РА448114

Див. також: 2.У.179, 2.Х.545

Кримінологія

2.Х.810. Віктимологічні заходи запобігання насильницьким злочинам проти статевої свободи та статевої недоторканості дитини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / С. С. Кузьменко; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню віктимологічних проблем запобігання насильницьким злочинам проти статевої свободи та статевої недоторканості дитини в Україні. Уперше поставлено й вирішено наукову задачу розроблення цілісного теоретичного та практичного підходу до формування віктимологічних заходів запобігання насильницьким злочинам проти статевої свободи та статевої недоторканості дитини, що надало можливість обґрунтувати пропозиції, спрямовані на удосконалення законодавства та практики його застосування органами і службами у справах дітей, спеціальними установами та закладами, які здійснюють їх соціальний захист і профілактику правопорушень. Здійснено аналіз правових засад запобігання, надано кримінально-правову характеристику й розкрито особливості зарубіжного досвіду у запобіганні таким злочинам. Охарактеризовано структуру та динаміку таких злочинів. Розкрито зміст обставин, що сприяють насильницькій статевої віктимізації дітей в Україні.

Шифр НБУВ: РА448506

2.Х.811. Запобігання злісній непокорі вимогам адміністрації установи виконання покарань: навч. посіб. / В. Л. Ортинський, О. М. Гумін, Р. Л. Сопільник, О. О. Кваша, О. Г. Колб, І. М. Копотун, К. Б. Марисюк, А. В. Савченко, А. О. Джуца, Б. М. Головкін, О. П. Рябчинська, П. А. Воробей, А. Боровик, З. В. Журавська, І. О. Колб, А. В. Годлевська-Коновалова, О. В. Сокальська, С. О. Колб,

Ю. П. Степанова, Ю. О. Новосад, Л. М. Дучимінська, Р. Л. Сопільник, С. О. Сорока; ред.: В. Л. Ортинський; Нац. ун-т «Львівська політехніка», Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 187 с. — Бібліогр.: с. 157-183. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми щодо злісної непокори засуджених вимогам адміністрації установи виконання покарань, яка протягом всього періоду незалежності України є однією з хронічних проблем. Проаналізовано значну кількість законодавства з означеної проблематики та розроблено науково обгрунтовані заходи щодо його удосконалення, включаючи кодекси та закони України.

Шифр НБУВ: BA852342

2.X.812. Зменшення можливостей вчинення злочинів: стратегічний підхід: монографія / В. В. Голина, С. С. Шрамко, В. С. Батиргареева, М. Г. Колодяжний, А. В. Калініна, Ю. Б. Данильченко, М. О. Маршуба; ред.: В. В. Голина; Національна академія правових наук України, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені В. В. Сташиса. — Харків: Право, 2020. — 285 с. — Бібліогр.: с. 263-285. — укр.

Наведено поглиблений кримінологічний аналіз сучасної криміногенної ситуації в Україні, яку розглянуто як інформаційну модель для розробки стратегії зменшення можливостей вчинення злочинів. Виділено головні особливості стратегії зменшення вчинення злочинів, сформульовано її поняття та розглянуто основні напрями. Наведено результати емпіричного дослідження щодо стану впровадження стратегії зменшення вчинення можливостей вчинення злочинів у діяльність Національної поліції, окреслено перспективи використання сучасної зарубіжної практики застосування названої стратегії.

Шифр НБУВ: BA852127

2.X.813. Комплексний аналіз особливої жорстокості як ознаки кримінальних правопорушень, що вчиняються неповнолітніми: детермінанти та попередження: монографія / Р. О. Бундз, В. Л. Ортинський, О. М. Гумін, С. В. Якімова, Ю. І. Семчук, А. С. Крижановський, А. О. Йосипів; ред.: Р. О. Бундз; Нац. ун-т «Львівська політехніка», Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 167 с. — Бібліогр.: с. 158-167. — укр.

Наведено комплексний кримінологічний аналіз особливої жорстокості, як ознаки кримінальної поведінки неповнолітніх. Розглянуто кримінологічну характеристику насильницьких кримінальних правопорушень, які вчиняються неповнолітніми з особливою жорстокістю. Розроблено кримінологічний портрет особистості такого неповнолітнього злочинця. Систематизовано сучасний комплекс детермінант кримінальної насильницької поведінки неповнолітніх. Запропоновано кримінологічні рекомендації щодо вдосконалення діяльності запобігання кримінальним правопорушенням неповнолітніх, які характеризуються особливою жорстокістю.

Шифр НБУВ: BA852337

2.X.814. Кримінологічна характеристика морально-психологічних ознак особи злочинця та жертви злочину: монографія / А. Ю. Куликович. — Дніпро: Ліра, 2021. — 157 с.: табл. — Бібліогр.: с. 138-151. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає в комплексному дослідженні кримінологічної характеристики морально-психологічних ознак особи злочинця та жертви злочину. Висвітлено кримінологічні аспекти типологізації особи злочинця за морально-психологічними ознаками. Наведено характеристику морально-психологічних ознак жертви злочину. Подано інформацію про заходи впливу на морально-психологічні ознаки особи злочинця та жертви злочину шляхом запобігання злочинності. Розглянуто заходи впливу на морально-психологічні якісні характеристики особи злочинця та жертви злочину за законодавством зарубіжних країн.

Шифр НБУВ: BC68522

2.X.815. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинності у сфері надання адміністративних послуг в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Н. В. Лаговська; Харківський Нац. ун-т внутрішніх справ. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Сформульовано та запропоновано авторське визначення злочинності у сфері надання адміністративних послуг в Україні, під яким запропоновано розуміти кримінально протиправну діяльність суб'єкта (органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування в межах делегованих їм повноважень, підприємства, установи та організації) під час ухвалення адміністративного акта, спрямованого на реалізацію та захист прав і законних інтересів осіб та на виконання нею визначених законом обов'язків (отримання дозволу (ліцензії), сертифіката, посвідчення та інших документів, реєстрації тощо). З'ясовано стан наукової розробки проблеми запобігання злочинності у сфері надання адміністративних послуг в Україні. Висвітлено методологію дослідження кримінологічної характеристики та запобігання злочинності у сфері надання адміністративних послуг в Україні. Визначено ознаки злочинності у сфері надання адміністративних

послуг в Україні. Проаналізовано стан, тенденції та структуру злочинності у сфері надання адміністративних послуг в Україні. Розглянуто детермінанти злочинності у сфері надання адміністративних послуг в Україні. Охарактеризовано особу злочинця, що вчиняє кримінальні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг. Визначено спеціально-кримінологічні засади запобігання злочинності у сфері надання адміністративних послуг в Україні. Проаналізовано особливості індивідуально-профілактичного запобігання злочинності у сфері надання адміністративних послуг в Україні.

Шифр НБУВ: PA448573

2.X.816. Кримінологічна характеристика та запобігання насильницькій злочинності проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості: монографія / В. Л. Ортинський, О. М. Гумін, Р. Л. Сопільник, Т. І. Шевчук, С. В. Якімова, М. М. Коваль; ред.: Т. І. Шевчук; Нац. ун-т «Львівська політехніка», Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 219 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 173-185. — укр.

Проведено ретельний кримінологічний аналіз сучасного стану насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи, а також з'ясовано її особливості у сільській місцевості. Розроблено кримінологічні портрети особистості насильницького злочинця та його жертви у сільській місцевості. Узагальнено сучасний комплекс детермінант учинення насильницьких кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи у сільській місцевості. Виокремлено проблемні аспекти запобігання небезпечним тенденціям насильницької злочинності проти життя та здоров'я особи, а також запропоновано шляхи їх вирішення в сучасних умовах функціонування сільських громад.

Шифр НБУВ: BA852339

2.X.817. Кримінологічне запобігання вчиненню службовими особами кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності: монографія / М. О. Дунас, В. Л. Ортинський, О. М. Гумін, Р. Л. Сопільник, С. О. Сорока, С. В. Якімова; ред.: М. О. Дунас; Нац. ун-т «Львівська політехніка», Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 191 с. — Бібліогр.: с. 168-190. — укр.

Досліджено проблеми щодо запобігання вчиненню службовими особами кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Розглянуто питання удосконалення заходів запобігання вчиненню службовими особами кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Сформульовано низку нових положень і висновків, які мають вагомое значення для кримінального права та кримінології і юридичної практики.

Шифр НБУВ: BA852341

2.X.818. Кримінологічні засади індивідуалізації покарання неповнолітніх в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Н. В. Кідіна; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертація — одне із перших комплексних монографічних досліджень, у якому з використанням сучасних методів пізнання, розроблено систему кримінологічних засобів індивідуалізації покарання неповнолітніх, в результаті чого сформульовано низку інноваційних положень, висновків і пропозицій, які можуть слугувати подальшому розвитку державної політики у сфері запобігання злочинності неповнолітніх, удосконаленню у цій сфері законодавчої бази і правозастосовної практики.

Шифр НБУВ: PA448495

2.X.819. Кримінологічні засади участі України в міжнародній системі запобігання злочинності: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Г. В. Дідківська; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2020. — 39 с. — укр.

Здійснено ретроспективний аналіз виникнення та розвитку кримінологічних засад участі України в міжнародній системі запобігання злочинності. З'ясовано, що воно пройшло тривалі і складний шлях становлення від договірної-правової форми до комплексної спільної діяльності, яка зумовлює сучасний стан і тенденції розвитку співпраці в цій сфері. Запропоновано авторське визначення поняття міждержавної кримінологічної безпеки як соціальної організаційно-правової концепції незалежного самостійного існування держав між собою, що проявляється у вигляді гарантування безпечного співіснування. Досліджено історичні аспекти значення України у запобіганні міжнародній злочинності, організаційно-правові засади участі України в міжнародній системі запобігання злочинності. Визначено рівні запобігання злочинності: глобальний — запобігання міжнародній злочинності шляхом вироблення уніфікованих соціально-правових заходів, сприйнятих усіма державами; міжконтинентальний — забезпечення запобігання злочинності на основі подібних ідеологій; загальноєвропейський — розробка єдиного правового механізму взаємодії політико-правових систем окремих європейських держав; міждержавний — як взаємодія міждержавних програм запобігання злочинності. Напрацьовано пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання й організаційного забезпечення спільної діяльності суб'єктів міжнародного співробітництва у запобіганні злочинності, участі України в міжнародній системі запобігання злочинності, які включають вироблені

автором заходи щодо їх здійснення (підготовка проектів конвенцій, відповідних законопроектів, внесення змін до чинного внутрішнього кримінального та тісно пов'язаного з ним кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства, коригування правозастосовної практики тощо). Запропоновано модель Меморандуму «Про кримінологічну безпеку держав» і концептуальні положення, що містяться в науковому дослідженні. Аргументовано висновок про те, що кінцевим підсумком усіх перерахованих зусиль було б досягнення такого ступеня співпраці в цій сфері, при якій вона на основі прогнозування, програмування, взаємодії і координації дій одержала б якісно новий стан і перетворилася б у спільну діяльність — міжнародну систему запобігання злочинності. Це система, яка ґрунтується на єдиній у цілях і завданнях, формах і методах, заснована на загальновизначеній договірно-правовій базі й уніфікованому національному законодавстві кожної держави-учасниці, що включає налагоджену систему суб'єктів запобігання на всіх рівнях і напрямках цієї діяльності.

Шифр НБУВ: РА445065

2.X.820. Кримінологія: навч. посіб. для підгот. до екзамену / Т. В. Корнякова, Н. С. Юзікова; Дніпропетровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Вид. 2-ге, оновл. та допов. — Дніпро: Ліра, 2017. — 134 с. — Бібліогр.: с. 120-125. — укр.

Представлено відповіді на запитання курсу Кримінологія (Загальна та Особлива частини). Розглянуто структуру та особливості кожного інституту дисципліни Кримінологія.

Шифр НБУВ: ВА852659

2.X.821. Механізми інституційного забезпечення протидії корупції: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.05 / Я. Ю. Швидкий; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Теоретико-методологічно обґрунтовано механізми інституційного забезпечення протидії корупції та розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення діяльності органів влади у даній сфері. Удосконалено теоретичний підхід до розуміння суті поняття «корупція» як використання у будь-якому вигляді посадовцями, що представляють державу, передусім виконавчу, судову владу, установи й організації господарського управління, громадські об'єднання, свого службового становища з метою отримати майно, послуги чи пільги собі або третім особам. Удосконалено суть таких базових понять, як «безпека» та «національна безпека». Запропоновано шляхи оптимізації інституційного забезпечення національної безпеки органами протидії корупції в Україні, а саме: започаткувати багатопільову систему боротьби з корупцією, удосконалити діяльність Національного агентства за питань запобігання корупції, спрямовану на ефективну перевірку електронних декларацій, покращання роботи в частині перевірки політичних партій, спростити податкову звітність, посилити вимоги до роботи структур контролюючого профілю, а в майбутньому скоротити кількість ліцензій, дозволів, патентів, розмежувати повноваження органів державної влади, згідно з якими надаються адміністративні послуги та виконуються контролюючі функції, забезпечити прозорість приватизаційного процесу, а також процесу державних закупівель, тендерів і аукціонів, розвивати електронне урядування, забезпечити подальше реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування з метою забезпечення їх професійності, залучити громадян до формування громадських об'єднань з протидії корупції, створити систему підготовки фахівців з антикорупційних заходів і здобуття антикорупційної освіти спеціалістів з кожної спеціальності.

Шифр НБУВ: РА448122

2.X.822. Про деякі невирішені проблеми подолання домашнього насильства / Ю. О. Ланцедова, І. Ф. Літвінова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 163-168. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтувати деякі варіанти вдосконалення засобів подолання домашнього насильства. Застосовано порівняльно-правовий аналіз, пізнавально-аналітичний та ін. Запропоновано розмежування насильства та прямого і делегованого державного примусу, вдосконалення законодавчих визначень домашнього насильства та його різновидів. Підкреслено, що законодавчі визначення поняття домашнього насильства і кожного з його видів доцільно доповнити словами: «за відсутності в діянні ознак прямого або делегованого сім'ї, трудовому, освітньому чи іншому колективу або соціооточеному державного примусу, що має нерозривну сукупність базисних юридичних ознак його правомірності: необхідність, достатність, гуманність, професіоналізм, збалансованість) та/або обставин, що виключають антисоціальність чи винність даного діяння (необхідної оборони, уявної оборони, крайньої необхідності, виправданого ризику, затримання правопорушника, психічного чи фізичного примусу)».

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.823. Протидія корупції у сфері військової безпеки: монографія / І. І. Войтович; Приватна установа «Науково-дослідний інститут публічного права». — Дніпро: Біла К. О., 2020. — 391 с.: діаграми, табл. — Бібліогр.: с. 346-391. — укр.

На підставі аналізу теоретичних засад, правового регулювання та практичного розв'язання правоохоронними органами та судом протидії корупції у сфері військової безпеки, досліджено специфіку здійснення такої кримінологічної діяльності, а також визначено шляхи її удосконалення. Зазначено теоретико-методологічні засади дослідження корупційної злочинності у сфері військової безпеки. Визначено стан корупційної злочинності у сфері військової безпеки. Наведено детермінацію корупційної злочинності у сфері військової безпеки в Україні. Розкрито протидію корупційній злочинності у сфері військової безпеки.

Шифр НБУВ: ВА851947

2.X.824. Теоретико-правові засади запобігання злочинності у митній сфері: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Н. З. Рогатинська; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2020. — 38 с. — укр.

Подано вирішення науково-прикладної проблеми, що полягає у виробленні концептуальної моделі теорії і практики запобігання злочинності у митній сфері. Розроблено кримінологічні засади запобігання злочинності у митній сфері як загальнооб'єктові організаційно-правові основи, що походять від імені держави у процесі координації діяльності суб'єктів митної сфери, об'єднання спільних зусиль, методів, способів, засобів і заходів, спрямованих на досягнення законності у митній сфері. Досліджено генезис злочинності у митній сфері та організаційно-правові засади запобігання злочинності у митній сфері в певний історичний період. Зазначено, що основним напрямком реформування органів у митній сфері України є максимальне наближення організації їх діяльності до європейських стандартів, а пріоритетом — концептуально новий порядок взаємодії митних органів і митних органів інших держав із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами, який вимагає організації відносно нового для українського суспільства рівня співпраці у запобіганні злочинності в митній сфері. На основі аналізу історичного розвитку митної сфери у міжнародних відносинах від зародження сучасних митних органів до формування ЄС як сучасного наднаціонального утворення виявлено риси, загальні закономірності впровадження заходів запобігання злочинності у митній сфері. Проаналізовано систему законодавчого забезпечення діяльності органів митної сфери щодо запобігання злочинності, викремлено суб'єкти запобігання злочинності у митній сфері. Наголошено, що розвиток міжнародної співпраці митних органів України з міжнародними інституціями й іноземними партнерами формує пріоритети, основними серед яких стають удосконалення митного законодавства з урахуванням практики здійснення функцій запобігання злочинності у митній сфері країн Європи, впровадження новітніх митних технологій, якісна професійна підготовка фахівців і формування високоефективних відносин між митними органами. Обґрунтовано, що в умовах євроінтеграційного процесу нашої країни основним напрямом у запобіганні злочинності в митній сфері є міжнародна співпраця, що передбачає адаптацію національного законодавства до міжнародних норм і стандартів, на основі яких здійснюється діяльність. Досліджено міжнародні стандарти антикорупційної діяльності митних органів, процеси формування вимог до етичної поведінки посадових осіб митних органів України, сучасні підходи у роботі з персоналом таких органів, а також шляхи вдосконалення кадрового забезпечення. Констатовано, що формування, виховання та контроль доброчесності поведінки посадових осіб є пріоритетним напрямом діяльності митних органів, орієнтованих на реалізацію принципу верховенства права, підвищення якості митних послуг, професіоналізму та високих моральних якостей персоналу.

Шифр НБУВ: РА445175

2.X.825. Теоретико-прикладні засади кримінологічної діяльності Національної поліції України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / А. Є. Фоменко; Харківський Нац. ун-т внутрішніх справ. — Харків, 2021. — 32 с. — укр.

Одне з перших досліджень, у якому з використанням сучасних методів пізнання, урахуванням новітніх досягнень правової науки досліджено проблемні питання кримінологічної діяльності Національної поліції України та сформульовано авторське бачення шляхів їх вирішення. Охарактеризовано кримінологічну діяльність як предмет наукових пошуків. Здійснено структурно-функціональну характеристику кримінологічної діяльності Національної поліції України. Визначено методологію дослідження кримінологічної діяльності Національної поліції України. Розглянуто права людини як ідеологічне підґрунтя кримінологічної діяльності Національної поліції України. Сформульовано поняття кримінологічної діяльності Національної поліції України. Описано правове регулювання кримінологічної діяльності Національної поліції України. Досліджено наукові засади здійснення кримінологічного моніторингу органами поліції. Установлено взаємодію поліції з іншими суб'єктами протидії злочинності. Надано характеристику світовим моделям кримінологічної діяльності поліції. Сформульовано рівні ефективності кримінологічної діяльності поліції.

Шифр НБУВ: РА448486

2.X.826. Теоретико-прикладні засади протидії злочинам у сфері банківської діяльності в Україні: автореф. дис. ... д-ра

юрид. наук: 12.00.08 / А. М. Клочко; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2020. — 35 с. — укр.

Дисертацію присвячено теоретичним і практичним питанням злочинності у сфері банківської діяльності в Україні. Досліджено феномен злочинності у сфері банківської діяльності, її сучасний стан, тенденції та закономірності розвитку. Визначено фактори соціальної зумовленості кримінально-правової охорони сфери банківської діяльності в Україні, досліджено стан охорони сфери банківської діяльності зарубіжних країн на кримінально-правовому рівні. Удосконалено зміст поняття «злочини у сфері банківської діяльності» як самостійного об'єкта кримінально-правової охорони та їх типологізацію. Встановлено особливості кримінально-правової характеристики злочинів у сфері банківської діяльності. Визначено детермінанти злочинності у сфері банківської діяльності та надано кримінологічну характеристику особи злочинця, який їх вчинює.

Шифр НБУВ: RA445790

Див. також: 2.X.675, 2.X.705, 2.X.802, 2.X.860

Пенітенціарія

2.X.827. Забезпечення немайнових прав осіб, засуджених до позбавлення волі (кримінально-виконавчі засади): монографія / О. О. Прасов. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 409 с. — Бібліогр.: с. 366-409. — укр.

Висвітлено кримінально-виконавчі засади забезпечення немайнових прав засуджених до позбавлення волі. На підставі вивчення законодавства, наукових джерел і правозастосовної практики охарактеризовано зміст немайнових прав осіб, засуджених до позбавлення волі, зокрема права на життя, гуманне ставлення та повагу до гідності, сім'ю, свободу пересування, особисту безпеку, медичне обслуговування та охорону здоров'я, житло, освіту, безпечне для життя і здоров'я довкілля, ім'я, працю, листування, а також деякі спеціальні права і свободи засуджених. Надано рекомендації щодо вдосконалення законодавства для забезпечення немайнових прав засуджених.

Шифр НБУВ: BA852241

2.X.828. Законодавчі основи становлення та розвитку кримінально-виконавчої системи України (1990 — 2005 рр.): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / А. О. Осауленко; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 39 с. — укр.

Здійснено системний історико-правовий аналіз законодавчих основ становлення та розвитку кримінально-виконавчої системи України впродовж 1990 — 2005 рр. Досліджено передумови реформування виправно-трудої системи УРСР, історичні аспекти європейської правової традиції функціонування пенітенціарної системи, охарактеризовано концептуальні засади формування нової стратегії реформування кримінально-виконавчої системи нашої держави. Проаналізовано питання законодавчого забезпечення реформування кримінально-виконавчої системи України в контексті заходів Української держави у зв'язку зі вступом до Ради Європи. Здійснено порівняльний аналіз кримінально-виконавчого законодавства України та інших держав різних правових сімей. Узагальнено вітчизняний досвід формування законодавчих основ становлення та розвитку кримінально-виконавчої системи після 2005 р. та окреслено перспективи їх вдосконалення в сучасній Україні.

Шифр НБУВ: RA445792

2.X.829. Концептуальні засади застосування фізичної сили, спецзасобів і зброї у місцях позбавлення волі: монографія / О. Г. Колб, І. О. Колб, О. М. Гумін, Р. Л. Сопільник, В. В. Коваленко, Н. В. Ортинська, С. О. Сорока, Л. М. Дучимінська; ред.: О. Г. Колб; Нац. ун-т «Львівська політехніка», Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 439 с. — Бібліогр.: с. 313-371. — укр.

Досліджено проблеми щодо застосування до засуджених, позбавлених волі, заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї. Наведено роль вербальних методів у запобіганні застосування до засуджених заходів вгамування. Визначено правові засади застосування до засуджених, позбавлених волі, заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї. Розглянуто міжнародно-правові підходи та практику застосування за кордоном до засуджених, позбавлених волі, заходів вгамування. Особливе місце відведено питанням врегулювання порядку застосування до фізичних осіб заходів вгамування. Досліджено зміст державної політики у сфері виконання покарань, стан її реалізації через забезпечення безпеки у колоніях та громадський контроль за цією діяльністю в Україні. Сформульовано низку нових положень і висновків, які мають вагомий значення для кримінального, кримінально-виконавчого права й юридичної практики.

Шифр НБУВ: BA852385

2.X.830. Кримінально-виконавчі засади забезпечення немайнових прав засуджених до позбавлення волі: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / О. О. Прасов; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 40 с. — укр.

Комплексно досліджено теоретичні та практичні проблеми забезпечення немайнових прав осіб, засуджених до позбавлення волі. Розглянуто питання щодо особистих немайнових прав, які забезпечують природне існування фізичної особи. Наголошено, що особа, засуджена до позбавлення волі, залишається громадянином України, тож їй належать усі права людини та громадянина, за винятком обмежень, які пов'язані з фактом її засудження. Розглянуто загальнотеоретичні засади, проблеми вітчизняного законодавства та практичні проблеми щодо забезпечення особистих немайнових прав осіб, засуджених до позбавлення волі. Досліджено теоретичні та практичні проблеми забезпечення таких немайнових прав засуджених осіб, як право на життя, гуманне ставлення та повагу до гідності, сім'ю, свободу пересування, особисту безпеку, медичне обслуговування та охорону здоров'я, житло, освіту, безпечне для життя і здоров'я довкілля, ім'я, працю, листування, а також деякі спеціальні права і свободи засуджених, зокрема право на побачення, звернення, отримання передач, належне матеріально-побутове забезпечення. Окреслено проблеми вітчизняного кримінально-виконавчого законодавства, проблеми редакції Кримінально-виконавчого кодексу України та деяких інших нормативних актів, які регулюють забезпечення немайнових прав осіб, засуджених до позбавлення волі. Запропоновано теоретичне та практичне вирішення окреслених проблем.

Шифр НБУВ: RA448599

2.X.831. Кримінально-виконавчі засади функціонування державної кримінально-виконавчої служби України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / О. Т. Устюжанинова; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с. — укр.

Обґрунтовано низку положень і висновків, нових у концептуальному плані й важливих для юридичної науки, а також діяльності ДКВС України. Сформульовано авторське визначення поняття кримінально-виконавчі засади функціонування ДКВС УкраїниФ, під яким запропоновано розуміти вихідні нормативно-керівні та інституціональні положення, які забезпечують реалізацію завдань ДКВС України за різними функціональними напрямками шляхом застосування норм кримінального, кримінально-виконавчого та кримінального процесуального законодавства, а також відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів, що регулюють порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань і пробації, та поняття Інституціональні фактори впливу на функціонування Державної кримінально-виконавчої служби України як факторів, пов'язаних з управлінням ДКВС України та регулюванням окремих сфер реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань, які впливають як позитивно, так і негативно на стан регулювання суспільних відносин, які виникають у процесі виконання й відбування покарання. Здійснено класифікацію інституціональних факторів на кримінологічні, соціальні та кримінально-виконавчі.

Шифр НБУВ: RA445559

2.X.832. Кримінологічна характеристика та запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним з діяльністю релігійних організацій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / А. М. Талах; ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом». — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Викладено теоретичні положення та науково обґрунтовані рекомендації щодо запобігання злочинності, пов'язаній з діяльністю релігійних організацій в Україні. Комплексно проаналізовано та досліджено ступінь наукової розробленості зазначеної проблематики, розглянуто праці науковців, які стали теоретичною основою дослідження. Визначено стан і тенденції злочинності, пов'язаної з діяльністю релігійних організацій в Україні. Проаналізовано та систематизовано детермінанти злочинності, пов'язаної з діяльністю релігійних організацій. Здійснено всебічний аналіз кримінологічних характеристик особи, яка вчинила кримінальні правопорушення зазначеної категорії, а також основних причин та умов, що зумовлюють їх учинення. Розкрито й удосконалено загальносоціальні, спеціально-кримінологічні й індивідуальні заходи запобігання злочинності, пов'язаній з діяльністю релігійних організацій. Сформульовано й обґрунтовано низку теоретичних і практичних висновків, розроблено пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України та його адаптації до законодавства ЄС з використанням позитивної практики правоохоронних органів іноземних країн із запобігання злочинності такого виду.

Шифр НБУВ: RA448884

2.X.833. Пенітенціарна політика як складова соціального контролю: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02 / Д. В. Ягунов; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2021. — 40 с. — укр.

Обґрунтовано концепцію паноптично-карцерної держави та проаналізовано тренди інкарцерації сучасного суспільства. Доведено, що на сучасному етапі застосування ув'язнення та його неінституційних додатків обмежується лише в Європі, а наглядово-дисциплінарні механізми, що донедавна аналізувалися у категоріях покарання, більше асоціюються із заходами безпеки. Зазначено, що пенітенціарні системи національних держав у XXI ст. зазнали та продовжують зазнавати більшого політичного

впливу, перш за все, внаслідок занепаду велфаристської держави та супутніх традиційних цілей соціального контролю. При цьому подальший та ще глибший політизації пенітенціарних систем національних держав сприяє пунітивна постмодерністська культура соціального контролю. Розглянуто категорію квазідевіанта як особливого колективного об'єкта соціального контролю у XXI ст. з ключовою характеристикою «небезпечний стан особи», де зазначений стан може формуватися поза межами класичних формальних пунітивних процедур. Розкрито особливості формування системи постреабілітаційних тотальних інституцій в оновленій системі соціального контролю та перехід влади від національних держав до приватних акторів. Проналізовано зміну суті держави за рахунок делегування такої функції приватним акторам. Зазначено, що «делегування функцій» нерідко трансформуються у «захоплення політичної влади». Досліджено особливості української пенітенціарної політики та її модуляції. Встановлено, що українська пенітенціарна політика є непослідовною, позбавленою спадкоємності та прозорості (у тому числі фінансової). Зауважено, що пенітенціарну політику України за період останніх тридцяти років можна визначити як «а-політику», а інколи навіть як «анти-політику» з огляду на негативні показники державного управління пенітенціарної системою. Доведено, що поява у міжнародних стандартах та національному законодавстві багатьох держав неопозитивістських категорій свідчить про розрив між формально задекларованими цілями та політичними відносинами. Зазначено, що система контролю суспільства XXI ст. не призначена для досягнення зазначених формально-класичних цілей, оскільки вона виконує інші більш важливі соціальні функції, пов'язані зі ще більшим розчиненням в тілі суспільства постмодерністської дисципліни та цифрового соціального контролю.

Шифр НБУВ: RA448837

2.X.834. Правові колізії та прогаліни у сучасному кримінально-виконавчому праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Д. С. Белкіна; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с. — укр.

Сформульовано науково обгрунтовані теоретичні, правові та практичні засади, що стосуються шляхів усунення в кримінально-виконавчому законодавстві України прогалін і колізій. Доведено вплив прогалін і колізій, що мають місце у кримінально-виконавчому законодавстві України, на ефективність процесу виконання — відбування покарань, а саме: встановлено, що їх наявність не лише знижує результативність кримінально-виконавчої діяльності, а і є однією з детермінант, що дестабілізує правопорядок у сфері виконання покарань. Визначено закономірності виникнення та розвитку прогалін і колізій у кримінально-виконавчому законодавстві України та здійснено періодизацію цього процесу, а саме: 1991 — 2003 рр. — регулювання кримінально-виконавчих правовідносин ВТК 1971 р., відомчими актами МВС України та ДДУПВП; 2004 — 2014 рр. — прийняття КВК та внесення в нього змін і доповнень, спрямованих на приведення умов та порядку виконання покарань у відповідність до європейських стандартів; 2014 р. — наш час — активні, але безсистемні реформи у сфері виконання покарань. З'ясовано зміст та сформульовано авторське визначення поняття «правова прогаліна» в кримінально-виконавчому законодавстві України як повної або часткової відсутності законодавчої регламентації тих чи інших суспільних відносин, що потребують правового регулювання у сфері виконання покарань, з урахуванням нормотворчої техніки та принципів нормотворчості.

Шифр НБУВ: RA445560

2.X.835. Соціальна реабілітація засуджених: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / І. С. Чалий; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню соціальної реабілітації засуджених як одного з найвпливовіших напрямів роботи пенітенціарної системи. Наголошено на важливості розгляду питання соціальної реабілітації засуджених в аспекті формування в них набору компетенцій, які забезпечать можливість подальшого беззлочинного способу життя. Сформульовано підхід до еволюційного переходу в розумінні змісту соціальної реабілітації засуджених від його отождолення лише з роботою засудженими після звільнення до усвідомлення потреби в соціальній реабілітації засуджених з перших днів перебування в колонії. Розглянуто наукові концепти розуміння соціальної реабілітації засуджених. Наголошено, що процес соціальної реабілітації повинен відбивати стан розвитку відповідних об'єктів та процедур на конкретний момент, ті зв'язки й відносини, що сформувалися до цього. Поряд із цим він має включати в себе й напрями майбутнього розвитку, його закономірності, тенденції. На підставі комплексного аналізу фактичного стану організації процесу виконання покарання у виді позбавлення волі та оптимальної моделі цього процесу сформовано елементарний склад соціальної реабілітації засуджених до позбавлення волі, яка має включати соціетальну, педагогічну, медичну та професійну реабілітацію.

Шифр НБУВ: RA448597

2.X.836. Theoretical and practical problems of application in Ukraine of actions of physical force, special means and weapons to convicted, imprisoned: monograph / A. V. Borovyk,

O. H. Kolb; International University of Economics and Humanities named after Academician Stepan Demianchuk. — Riga: Baltija Publ., 2021. — 735 p. — Бібліогр.: с. 625-708. — англ.

The monograph clarifies the content and essence of theoretical and practical problems that arise in the process of application in Ukraine to convicts, persons deprived of their liberty, measures of physical force, special means and weapons and developed a set of scientifically based proposals, aimed at improvid the legal framework on this topic of research.

Шифр НБУВ: IB228219

Судоустрій (судова система)

2.X.837. Адвокатська діяльність як об'єкт податково-правового регулювання: монографія / Ю. В. Оніщик, І. О. Садовська; Академія праці, соціальних відносин і туризму, Адвокатське бюро «Юрія Оніщика». — Херсон: ОЛДІ— ПЛЮС, 2021. — 205 с. — Т. [21]. — Бібліогр.: с. 176-198. — укр.

Висвітлено теоретико-прикладні засади податково-правового регулювання адвокатської діяльності. Обгрунтовано пропозиції з удосконалення законодавства у цій сфері. Увагу приділено правовому регулюванню оподаткування доходів від здійснення адвокатської діяльності в організаційно-правових формах адвокатського бюро та адвокатського об'єднання.

Шифр НБУВ: VA852117

2.X.838. Гарантії соціального забезпечення суддів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / В. Г. Костенко; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Визначено поняття «соціальне забезпечення суддів», суть і характерні риси даної правової категорії. Досліджено зміст особливостей етапізації генезису соціального забезпечення суддів, з'ясовано специфіку загальних гарантій соціального забезпечення і розкрито зміст спеціальних гарантій соціального забезпечення суддів. Встановлено шляхи вирішення сучасних проблем правового регулювання гарантій соціального забезпечення суддів і конкретизовано тенденції подальшого їх розвитку. Сформульовано напрями запозичення позитивного зарубіжного досвіду правового регулювання гарантій такого забезпечення. Комплексно, з використанням сучасних методів наукового пізнання, з урахуванням новітніх досягнень науки трудового права досліджено та класифіковано загальні гарантії соціального забезпечення суддів, а саме: загальну гарантію законодавчого закріплення розміру посадового окладу судді, виплати вихідної допомоги у зв'язку з відставкою судді, збереження розміру суддівської винагороди за умов зміни діяльності в межах судової системи, загальну гарантію поширення на суддів інших видів соціальної допомоги, передбачених соціальним законодавством, розуміння, що суттю тенденції правового регулювання гарантій соціального забезпечення суддів до скорочення переліку видів їх соціального забезпечення за рахунок збільшеного розміру суддівської винагороди є скасування цільового використання коштів на забезпечення соціального права судді незалежно від потреби у такому та забезпечення свободи вибору напрямів соціального забезпечення суддею самостійно, шляхом використання суддівської винагороди та таке інше.

Шифр НБУВ: RA448917

2.X.839. Моделі судового правозастосування: концептуальні засади сутності та змісту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Б. Б. Левенець; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Проведено комплексне теоретико-правове дослідження моделей судового правозастосування, розглянуто їх еволюційний розвиток. Запропоновано визначення поняття «модель судового правозастосування». Зазначено, що судове правозастосування слід розмежовувати з поняттями «судова влада», «судова діяльність», «судочинство» та «правосуддя». Обгрунтовано, що судове правозастосування поєднує процедурну та процесуальну форми, а судочинство є процесуальною основою судового правозастосування. Запропоновано класифікацію моделей судового правозастосування відповідно до загальноприйнятих стандартів судочинства, що властиві окремим правовим сім'ям чи державам; за юрисдикцією судів; за ступенем процедурно-процесуальної складності; за свободою судового тлумачення. Проведено порівняльно-правовий аналіз моделей судового правозастосування у континентальній та англо-саксонській правових сім'ях. Установлено, що в юридичній науці має місце дискусія щодо механістичної та динамічної моделей судового правозастосування. Механістичні прояви судового правозастосування передбачають імперативне застосування норм до конкретного випадку та виключають диспозитивну свободу вибору. Динамічними проявами судового правозастосування є судовий розсуд (дискреція), внутрішнє суддівське переконання, судове тлумачення та судова правотворчість. Зазначено, що вирішення проблеми прогалін у праві шляхом судового правозастосування зумовлює використання спеціальних альтернативних засобів — аналогії права, аналогії закону, міжгалузевої аналогії. Вказано на багатозначність

понять, що позначають механізм боротьби з юридичними колізіями, а саме: «усунення», «подолання» та «вирішення». Досліджено моделі судового правозастосування у випадку темпоральної, ієрархічної, просторової та змістовної колізій.

Шифр НБУВ: RA445702

2.X.840. Організація наукового забезпечення діяльності судів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Н. О. Холденко; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Здійснено комплексний аналіз системи організації наукового забезпечення діяльності судів, що ґрунтується на наявному теоретичному доробку наук судоустрою, процесуального права, теорії держави і права, філософії та інших, положеннях національного законодавства, практиці вітчизняних судів та Європейського суду з прав людини, наявних статистичних даних. Як результат, сформульовано й обґрунтовано ряд важливих для розвитку науки судоустрою та практики судової діяльності теоретичних положень, а також пропозиції до чинного законодавства, які здатні удосконалити процес правозастосування. З урахуванням авторських позицій витлумачено ключові для досліджуваної сфери дефініції. Запропоновано авторське розуміння поняття «наукове забезпечення діяльності судів», визначено його мету та характерні ознаки. Обґрунтовано позицію, відповідно до якої організація наукового забезпечення діяльності судів базується на таких принципах як науковість, етичність, інформаційність, принципи належної організації. Диференційовано рівні та напрями наукового забезпечення діяльності судів. Запропоновано класифікацію: функцій, суб'єктів і форм наукового забезпечення; судової діяльності як об'єкта наукового забезпечення; дайджестів судової практики Верховного Суду. Проаналізовано науковий потенціал судової влади, перспективи його розвитку, а також взаємодії з науковою спільнотою з метою забезпечення ефективності діяльності судової системи.

Шифр НБУВ: RA448859

2.X.841. Особливості юридичної відповідальності суддів: теоретичні та практичні аспекти: монографія / Я. І. Скоромний; Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 323 с. — Бібліогр.: с. 302-323. — укр.

Висвітлено теоретичні положення і пропозиції щодо вирішення наукових і практичних проблем, які стосуються юридичної відповідальності судді (суддів). Розкрито теоретико-правові застави та здійснено концептуальний аналіз юридичної відповідальності суддів. Досліджено практичні аспекти видів і особливостей юридичної відповідальності суддів в Україні. Представлено теоретико-прикладну характеристику структурних складових інституту юридичної відповідальності судді. Здійснено типологічний аналіз щодо притягнення судді до юридичної відповідальності у країнах Європейського Союзу і досліджено процедурні аспекти в Україні за проблемою. Сформульовано теоретичні положення та запропоновано практичні рекомендації щодо напрямів покращання ефективності інституту юридичної відповідальності суддів.

Шифр НБУВ: BA852384

2.X.842. Правовий механізм захисту трудових та соціальних прав суддів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Е. Л. Ковалюк; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Досліджено правовий механізм захисту трудових та соціальних прав суддів в Україні. Розкрито поняття та зміст трудових і соціальних прав суддів, а також суть, соціально-правове значення та структура правового механізму захисту цих прав суддів. Розкрито зміст досліджуваного правового механізму особливої уваги приділено нормативній основі цього механізму, системі суб'єктів захисту прав суддів, а також формам (враховуючи способи і засоби) і методам захисту правового механізму захисту трудових та соціальних прав суддів. Узагальнено основні актуальні проблеми захисту трудових і соціальних прав суддів в Україні, а також сформульовано конкретні пропозиції й рекомендації щодо удосконалення правового регулювання захисту трудових і соціальних прав суддів, зокрема: ратифікація Конвенції Міжнародної організації праці № 151 1978 р. та прийняття Закону України «Про захист права на організацію державних службовців», що передбачатиме внесення змін до законодавства про поширення на суддів права на створення профспілки, вступу до неї та виходу з неї; внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у частині окреслення переліку трудових і соціальних прав суддів, особливостей, форм і суб'єктів захисту цих прав.

Шифр НБУВ: RA448761

2.X.843. Стандарти організації та професійної діяльності адвокатури: порівняльно-правове дослідження: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10 / В. О. Святоцька; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 44 с. — укр.

Увагу приділено формуванню доктринальної моделі адвокатури, яка базується на ідеальних стандартах організації та професійної діяльності цього інституту. Зазначено, що дослідження побудовано та проведено таким чином, що отримано можливість сформулювати доктринальні стандарти організації та професійної діяльності інституту адвокатури, які базуються на сталих

подібностях і варіативних відмінностях сучасних правових систем, національних традицій професійних правничих спільнот у країнах англо-американського та романо-германського права, положеннях універсальних і регіональних міжнародно-правових актів, прецедентах Європейського суду з прав людини й Суду справедливості Європейського Союзу. За результатами дослідження виокремлено в межах науки про адвокатуру нову підгалузку — адвокатську стандартологію, визначивши порівняльно-правовий метод як основний для цього наукового напрямку. Виділено сутнісні ознаки, характеристики і систему стандартів організації та професійної діяльності адвокатури, класифіковано джерела їх закріплення, виокремлено суб'єктів ухвалення і забезпечення стандартів адвокатури. Окреслено національні особливості стандартизації адвокатури в Україні у зіставленні зі стандартами Сполучених Штатів Америки, Великої Британії, Федеративної Республіки Німеччина, Французької Республіки, Італійської Республіки та Республіки Польща.

Шифр НБУВ: RA448615

2.X.844. Судоустрій та судочинство в Україні II половини IX — початку XXI ст.: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / О. І. Биркович; Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила». — Івано-Франківськ, 2021. — 36 с. — укр.

Проведено історико-правове дослідження процесу становлення та розвитку системи судоустрою та судочинства на українських землях з другої половини IX — до початку XXI ст. Запропоновано основні методологічні підходи до розкриття змісту й характеру традиційних для української правової культури принципів організації системи судоустрою та судочинства. Охарактеризовано передумови та характер формування судової системи в додержавний період і час Київської Русі, визначено взаємозв'язок звичаєвих і писаних норм права та особливості їх реалізації у системі судочинства IX — XII ст. Прослідковано закономірності та встановлено тенденції трансформації системи судоустрою та судочинства українських земель в умовах їх включення до складу Великого Князівства Литовського, Королівства Польського, а згодом Речі Посполитої. Визначено характер, основні принципи організації традиційної української системи судочинства в період утвердження Гетьманщини, а також зміст і тенденції реформи судоустрою у XVIII ст. Прослідковано та проаналізовано форми і спосіб ліквідації традиційно українського судоустрою після ліквідації Гетьманщини та впровадження російського імперського законодавства. Охарактеризовано закономірності трансформації судової системи на українських землях під впливом реформи судочинства 1864 р., визначено ступінь впливу цієї реформи на правосвідомість тогочасних українців. Установлено характерні риси та специфіку австрійської (австро-угорської) системи судоустрою та судочинства, яка реалізовувалася на західноукраїнських землях з кінця XVIII ст. до 1918 р. Здійснено порівняльний аналіз основних підходів в організації судової влади в умовах Національно-демократичної революції 1917 — 1921 рр. Охарактеризовано основні етапи становлення, розвитку і впливу на правосвідомість населення радянської системи судоустрою та судочинства, прослідковано динаміку трансформації суду від інквізиційного до владно-політичного. Розкрито специфіку формування системи судоустрою та судочинства Галичини, Буковини та Закарпаття в період їх включення до складу Польщі, Румунії та Чехословаччини відповідно. Надано оцінку процесу дотримання прав людини в системі правосуддя УРСР періоду «відлиги», «застою» та «перебудови». Визначено тенденції, підходи до організації судової влади в Україні в умовах незалежності. Встановлено ступінь відображення у правосвідомості та правовій культурі сучасних українців розуміння суду і судової влади як елементів соціальної правової держави й основного механізму реалізації правосуддя.

Шифр НБУВ: RA448898

Див. також: 2.X.538, 2.X.927

Цивільно-процесуальне право

2.X.845. Відповідальність у процедурі банкрутства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Я. О. Левшина; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Кривий Ріг, 2020. — 20 с. — укр.

Охарактеризовано поняття й ознаки відповідальності у процедурі банкрутства. Запропоновано визначати відповідальність у процедурі банкрутства як комплексний правовий інститут, що регулює негативні наслідки майнового та/або процесуального характеру, які застосовуються судом чи іншим уповноваженим органом до фізичних і юридичних осіб, винних у порушенні норм законодавства про неплатоспроможність (банкрутство). Розкрито підстави та функції відповідальності у процедурі банкрутства. Охарактеризовано правову основу відповідальності у процедурі банкрутства. Досліджено суб'єкти відповідальності у процедурі банкрутства. Запропоновано поділ відповідальності у процедурі банкрутства на матеріальну та процесуальну. Здійснено класифікацію відповідальності у процедурі банкрутства за характером (змістом), за суб'єктом складом. Охарактеризовано

окремі види відповідальності у процедурі банкрутства. Розкрито особливості застосування господарсько-правової відповідальності у процедурі банкрутства. Досліджено цивільно-правову відповідальність у процедурі банкрутства. Охарактеризовано господарсько-процесуальну відповідальність у справі про банкрутство.

Шифр НБУВ: RA445046

2.X.846. Диференціація цивільного судочинства: методологія, стан і перспективи: монографія / В. І. Бобрік; Науково-дослідний ін-т приватного права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака, Національна академія правових наук України. — Одеса: Гельветика, 2020. — 634 с. — Бібліогр.: с. 520-634. — укр.

Визначено актуальні проблеми диференціації цивільного судочинства, відображено його динамічну суть, багатогранність і системність. Розкрито теоретичні та методологічні засади диференціації цивільного судочинства, зокрема, його об'єкт, поняття, критерії, межі, передумови та фактори. Детально розглянуто види (процедурна, інстанційна та матеріально-правова) диференціації цивільного судочинства, правова природа та зміст його процедур, рівні диференціації позовного провадження. Сформовано та викладено цілісну наукову концепцію з вищезазначеного питання.

Шифр НБУВ: BA852214

2.X.847. Інститут медіації в Україні: перспективи розвитку та закордонний досвід / В. Б. Череватюк, А. В. Яценко // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 52-59. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Мета роботи — узагальнення закордонного досвіду розвитку інституту медіації та окреслення перспектив розвитку медіації в Україні. Для досягнення визначеної мети використано загальні та спеціальні наукові (спеціальні) методи, зокрема такі як: порівняльно-правовий, системно-структурний методи, а також метод аналізу чинного вітчизняного, закордонного та міжнародного законодавства. Незважаючи на чисельні дослідження з цієї проблематики, інститут медіації викликає науковий інтерес щодо подальшого його розвитку в Україні. Для серйозних зрушень варто закріпити існування інституту медіації на законодавчому рівні і прийняти Закон про медіацію. Невирішення залишається питання підготовки фахових медіаторів, тому варто все ж визначити, що медіатор має здобути вищу юридичну освіту. Не дивлячись на відсутність профільного закону та визначення в законодавстві поняття «медіація», воно все ж внесено в українське законодавство і використовується на практиці.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.848. Оптимізація цивільного судочинства: проблеми теорії та практики / автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / А. Г. Гулик; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2021. — 36 с. — укр.

Досліджено теорію та практику оптимізації цивільного судочинства в Україні. Сформульовано концепцію оптимізації, визначено її елементи. Обґрунтовано загальні методологічні підходи до дослідження оптимізації цивільного судочинства. Визначено теоретичні засади оптимізації цивільного судочинства та її структурну характеристику. Проаналізовано проблемні аспекти цивільної юрисдикції в умовах оптимізації та забезпечення права на належний суд, оптимізації підготовки цивільних справ до судового розгляду. Прیدілено увагу оптимізації процедур судового розгляду цивільних справ і розгляду справ у порядку спрощеного провадження. Розглянуто питання функціонування касацій в системі оптимального інстанційного перегляду судових рішень у цивільному судочинстві.

Шифр НБУВ: RA448401

2.X.849. Повноваження суду першої інстанції в господарському судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / С. В. Масловський; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Кривий Ріг, 2020. — 20 с. — укр.

Розроблено теоретичні положення та практичні рекомендації щодо повноважень суду першої інстанції в господарському судочинстві. Охарактеризовано основні підходи до визначення суті розгляду справи судом першої інстанції в господарському судочинстві. Доопрацьовано поняття юрисдикції, умов і меж здійснення повноважень суду першої інстанції. Проаналізовано види повноважень суду першої інстанції, здійснено їх класифікацію в господарському судочинстві. З'ясовано особливості реалізації повноважень суду першої інстанції у формах господарського судочинства: загальному позовному провадженні, спрощеному позовному провадженні, наказному провадженні, провадженні про банкрутство. Досліджено питання щодо місця суду першої інстанції в судочинстві зарубіжних країн. Виявлено особливості повноважень суду першої інстанції в державах англосаксонської та романо-германської правових систем. Розроблено пропозиції щодо внесення змін і доповнень у чинне господарське процесуальне законодавство України стосовно повноважень суду першої інстанції в господарському судочинстві.

Шифр НБУВ: RA445045

2.X.850. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в цивільному процесі України: автореф. дис. ... канд.

юрид. наук: 12.00.03 / І. В. Пасайлюк; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2021. — 19 с. — укр.

Проведено науковий аналіз правового статусу іноземців та осіб без громадянства в цивільному судочинстві України, а також особливостей розгляду та вирішення цивільних справ за їх участю в ролі сторони, третіх осіб, інших учасників судового процесу. Вдосконалено нормативно-правову базу щодо провадження у справах за участю вказаних суб'єктів. Детально досліджено основні питання провадження у справах за участю іноземних осіб: реалізація іноземцями й особами без громадянства права на звернення до суду за захистом, підсудність судам України справ з іноземним елементом, визначення правових режимів цивільного процесуального статусу іноземців, осіб без громадянства як учасників справи, представників, особливості надання міжнародної правової допомоги.

Шифр НБУВ: RA448213

2.X.851. Судові доручення у цивільному процесі України, зверненні до компетентних органів іноземних держав: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Т. Ф. Коротенко; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертація є комплексним науковим дослідженням поняття та правової природи судових доручень у цивільному процесі України, що зверненні до компетентних органів іноземних держав, зокрема, щодо вручення судових і позасудових документів відповідачу, який знаходиться за кордоном, та витребування доказів за кордоном за цивільним процесуальним законодавством України. Проведений аналіз надав змогу запропонувати теоретичні висновки і пропозиції, а також розробити практичні рекомендації для удосконалення чинного законодавства щодо врегулювання інституту судових доручень, зокрема, щодо удосконалення та забезпечення єдності судової практики в Україні.

Шифр НБУВ: RA448180

Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)

2.X.852. Апеляційне оскарження вироку суду: практ. посіб. / О. М. Несінов. — Київ: Норма права, 2021. — 289 с. — укр.

Запропоновано полегшення процедури підготовки до участі в кримінальному процесі, формування обґрунтованої та переконливої правової позиції на стадії апеляційного оскарження вироку суду. Пріділено увагу цій найважливішій стадії. Проаналізовано суперечності у викладенні певних процесуальних норм, звернено увагу на недоліки судової практики. Надано практичні поради та рекомендації стосовно оптимального алгоритму та тактики дій. Наведено процесуальні документи автора та судову практику, що сприятимуть у підготовці до процесу. Зауважено, що кожна обґрунтована правова позиція має і надалі матиме вплив на зміну судової практики.

Шифр НБУВ: BA852242

2.X.853. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканість при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / В. І. Мірковець; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Сформульовано низку теоретичних положень і висновків щодо забезпечення права на свободу та особисту недоторканість при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження з урахуванням стану наукового розроблення відповідної проблематики у різних галузях юридичної науки, міжнародного, національного законодавства, практики ЄСПЛ, національної правозастосовної практики. Зокрема, визначено поняття права на свободу та особисту недоторканість при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження, розкрито механізм його забезпечення, умови правомірного обмеження, особливості прокурорського нагляду та судового контролю за відповідним напрямом.

Шифр НБУВ: RA448833

2.X.854. Засоби отримання відомостей від особи у досудовому кримінальному провадженні: монографія / С. Л. Лисаченко. — Харків: Право, 2021. — 277 с. — Бібліогр.: с. 240-260. — укр.

Проаналізовано загальні положення щодо засобів одержання відомостей від особи у досудовому кримінальному провадженні, надано визначення поняття, здійснено класифікацію та вказано функціональне призначення. Наведено характеристику засобів одержання відомостей від особи, які застосовуються без можливості застосування примусу та з можливістю застосування примусу стосовно особи. Увагу пріділено проблемам здійснення судового контролю та процесуального керівництва прокурором досудовим розслідуванням у частині застосування засобів одержання відомостей від особи у досудовому кримінальному провадженні.

Шифр НБУВ: BA852144

2.X.855. Захист гарантій прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій: монографія / І. І. Циліорик,

В. П. Кушпін, В. С. Канцір, В. Л. Ортинський, М. М. Коваль. — Львів: Растр-7, 2021. — 234 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 183-207. — укр.

Увагу присвячено комплексному науковому та прикладному завданню щодо посилення захисту конституційних прав осіб, які можуть зазнавати обмеження в умовах кримінального провадження, і, зокрема, під час проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, які, як правило, поєднуються із суттєвим втручанням у сферу особистих прав і свобод особи. Особливе місце відведено питанням запровадження дієвої системи захисту гарантій прав і свобод учасників судочинства, яка здатна забезпечити недопущення їх порушення під час прийняття компетентним органом рішення про проведення відповідної процесуальної дії, під час її провадження та фіксації перебігу та результатів.

Шифр НБУВ: ВА852277

2.Х.856. Кримінальні процесуальні санкції: монографія / О. А. Сопронюк; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Тернопіль: Паліянци В. А., 2021. — 206 с.: табл. — Бібліогр.: с. 175-193. — укр.

Досліджено теоретичні та прикладні питання, пов'язані із кримінальними процесуальними санкціями. Висвітлено суть та значення кримінальних процесуальних санкцій, сформульовано їхні ознаки, дефініцію та розглянуто співвідношення із суміжними категоріями, здійснено класифікацію кримінальних процесуальних санкцій, охарактеризовано їх застосування під час досудового розслідування і судового провадження, розкрито проблематику застосування кримінальних процесуальних санкцій у кримінальному процесуальному праві інших держав. На підставі аналізу норм КПК України, відповідних положень кримінального процесуального законодавства інших держав та доктринальних підходів, сформульовано пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного кримінального процесуального закону.

Шифр НБУВ: ВА852161

2.Х.857. Огляд у кримінальному досудовому провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / О. А. Лучко; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 16 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню огляду у кримінальному досудовому провадженні. Розглянуто суть огляду у кримінальному досудовому провадженні. Визначено поняття «огляду у кримінальному досудовому провадженні» як процесуальної дії, що здійснюється уповноваженим суб'єктом (як виняток, кожним, хто не є уповноваженою службовою особою) як до початку, так і у перебігу досудового розслідування, змістом якої є правомірне вивчення та фіксація матеріальних об'єктів з метою одержання фактичної інформації про обставини кримінального правопорушення. Розкрито функціональне призначення огляду у кримінальному досудовому провадженні. Обґрунтовано, що функціями огляду у кримінальному досудовому провадженні є: функція виняткового процесуального засобу збору фактичних даних про кримінальне правопорушення; фіксування невербальної інформації про кримінальне правопорушення; документування подання не уповноваженими особами доказів щодо кримінального правопорушення; функція перевірки належності доказів до події кримінального правопорушення; виявлення об'єктів, що вилучені законом з обігу; функція кооперації спеціальних знань, що необхідні для якісного виявлення та збереження доказів; забезпечення присутності осіб під час встановлення обставин кримінального правопорушення. У результаті дослідження визначено співвідношення огляду з іншими слідчими (розшуковими) діями у кримінальному досудовому провадженні. Розглянуто правила проведення огляду у кримінальному досудовому провадженні. Виокремлено загальні та спеціальні правила проведення огляду у кримінальному досудовому провадженні. Визначено поняття «ефективність огляду у кримінальному досудовому провадженні» визначено як здатність огляду у законний спосіб, що передбачений КПК України, без порушення прав і свобод людини та у максимально короткий проміжок часу досягнути мети щодо встановлення та фіксування наявності або відсутності слідів кримінального правопорушення. Розкрито напрями підвищення ефективності огляду у кримінальному досудовому провадженні.

Шифр НБУВ: РА448508

2.Х.858. Організація і тактика кримінального переслідування у судових стадіях кримінального провадження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Л. Ю. Янкова; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса, 2021. — 21 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження проблеми криміналістичного забезпечення кримінального переслідування у судових стадіях кримінального провадження. Розглянуто сучасний стан наукових досліджень щодо кримінального переслідування у судових стадіях кримінального провадження, виокремлено комплекс проблем, які потребують наукового обґрунтування. Досліджено функціональну спрямованість прокурора у кримінальному провадженні крізь призму здійснення функції кримінального переслідування. Охарактеризовано систему нормативно-правових актів, які регулюють обвинувальну діяльність прокурора. На під-

ставі теоретичних напрацювань криміналістики сформульовано визначення криміналістичного забезпечення кримінального переслідування у судових стадіях кримінального провадження. Визначено й охарактеризовано організаційний і тактичний блок кримінального переслідування, які потребують забезпечення на основі наявної системи криміналістичних знань. Охарактеризовано форми та напрями взаємодії сторони обвинувачення під час здійснення кримінального переслідування у судових стадіях кримінального провадження, зокрема особливості взаємодії групи прокурорів, взаємодії прокурора із слідчими й оперативними підрозділами. Сформульовано визначення та надано детальну характеристику джерел інформаційно-аналітичного забезпечення кримінального переслідування у судових стадіях кримінального провадження. Класифіковано судові ситуації, які виникають у межах підготовчого провадження, розроблено алгоритми вирішення тактичних завдань для кожної із таких ситуацій. Охарактеризовано тактичні особливості діяльності прокурора під час судового розгляду.

Шифр НБУВ: РА448874

2.Х.859. Особливості організації прокурорського нагляду за додержанням прав і свобод неповнолітніх при виконанні судових рішень у кримінальних справах: монографія / С. Ф. Влад. — Херсон: Олді-плюс, 2021. — 238 с. — Бібліогр.: с. 208-238. — укр.

Розглянуто питання, пов'язані з прокурорським наглядом за додержанням прав і свобод неповнолітніх при виконанні судових рішень у кримінальних справах. Досліджено дійсний стан справ, складнощі, котрі постали перед прокурорами, а також проблеми, котрі виникли і не розв'язані, щодо особливостей здійснення прокурорського нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах з питань захисту інтересів дітей.

Шифр НБУВ: ВА852107

2.Х.860. Особливості розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень, пов'язаних з насильством в сім'ї: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Р. В. Кифлюк; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпін, 2020. — 19 с. — укр.

Розкрито історичні аспекти становлення насильства в сім'ї та стан дослідження проблеми на сучасному етапі. Охарактеризовано поняття та види домашнього насильства. Досліджено питання криміналістичної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильством у сім'ї. Запропоновано класифікацію способів вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильством у сім'ї. Проаналізовано слідчі ситуації й алгоритм дій слідчого на першочерговому та наступному етапах розслідування зазначених кримінальних правопорушень. Акцентовано увагу на проведенні слідчих (розшукових) дій і використанні спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із насильством у сім'ї. Висвітлено питання судового розгляду справ, пов'язаних із насильством у сім'ї. Встановлено механізми правозастосування щодо протидії насильству у сім'ї в Україні. Висвітлено Європейські стандарти у сфері протидії насильству в сім'ї. Розглянуто практику Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із насильством у сім'ї. Визначено основні проблеми, що виникають під час досудового розслідування та судового розгляду справ, пов'язаних із насильством у сім'ї, запропоновано конкретні шляхи їх вирішення шляхом доповнення й уточнення норм законодавства.

Шифр НБУВ: РА445174

2.Х.861. Сучасні гарантії реалізації прав людини на стадії досудового розслідування за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / І. Ю. Бабенко; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 16 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження забезпечення прав людини в досудовому кримінальному провадженні. Розглянуто загальну характеристику забезпечення прав людини в досудовому кримінальному провадженні. Проаналізовано генезу законодавства про забезпечення прав людини в досудовому кримінальному провадженні. Визначено, що кримінальне процесуальне законодавство України пройшло декілька етапів формування, які мали непослідовний характер у галузі забезпечення дотримання прав людини. Розкрито гарантії прав людини та їхню систему забезпечення в досудовому кримінальному провадженні. Зазначено, що система забезпечення прав людини в досудовому провадженні включає нормативну та реалізаційну складові гарантування прав людини на таких етапах, як: з моменту одержання або безпосереднього виявлення інформації про вчинення кримінального правопорушення до моменту початку досудового розслідування; з моменту внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до моменту закінчення досудового розслідування. На підставі цього поділено гарантії прав людини в досудовому кримінальному провадженні. Наведено міжнародні стандарти забезпечення прав людини в досудовому кримінальному провадженні.

Шифр НБУВ: РА448509

2.Х.862. Теоретико-правові та практичні засади здійснення спеціального кримінального провадження в Україні: автореф.

дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.09 / Д. О. Шумейко; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Розроблено авторську концепцію спеціального кримінального провадження в Україні як систему знань, наукових позицій про його розуміння як специфічного правового вищого. Зазначено, що концепція відображає об'єктивну оцінку правової, соціально-політичної ситуації та можливостей правових засобів щодо забезпечення виконання завдань кримінального провадження у випадку умисного ухилення підозрюваного, обвинуваченого від участі у провадженні, визначення напрямів і способів удосконалення законодавства та правозастосовної практики. Сформульовано поняття спеціального кримінального провадження, з'ясовано його місце в диференціації кримінально-процесуальної форми, визначено його інституційні ознаки та спеціальні принципи. Досліджено місце та значення прав людини при здійсненні спеціального кримінального провадження, способи нормативного регулювання кримінального провадження in absentia у різних країнах. Проаналізовано рішення ЄСПЛ, що стосуються процедури in absentia, та практику їх використання національними судами, а також можливості використання різних форм міжнародного співробітництва. Розкрито особливості здійснення спеціального досудового розслідування та спеціального судового провадження. Визначено низку проблемних питань щодо постанови судових рішень у спеціальному кримінальному провадженні та їх оскарження. Розроблено науково обгрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення законодавства і правозастосовної практики.

Шифр НБУВ: RA450394

2.X.863. Юридино-психологічні засади процесуального інтерв'ю у кримінальному провадженні щодо корупційних злочинів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 19.00.06 / С. О. Браверман; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Вперше у вітчизняній теорії юридичної психології та практики комплексно вирішено проблему визначення юридино-психологічних засад процесуального інтерв'ю у кримінальному провадженні щодо корупційних злочинів, розроблено основні змістовні характеристики зазначеної методики. Розглянуто генезис становлення допиту у кримінальному судочинстві, визначено його роль та місце в розслідуванні корупційних злочинів, висвітлено особливості кримінального провадження щодо корупційних злочинів на теренах сучасної України. Зокрема констатовано, що розслідування корупційних злочинів передбачає визначення суті дій, які надають змогу виявити їх та розслідувати, а також необхідність розкриття системи обставин, що підлягають встановленню та доказуванню: правовий статус особи, яка підозрюється у вчиненні корупційного діяння, обсягу, її службових прав і обов'язків, мета зловживання владою або службовим становищем, характер дій або бездіяльності, час, місце та мета вчинення злочину, спосіб вчинення і приховання злочину, розмір шкоди, заподіяної злочинними діями службової особи, відомості про особу підозрюваного, причини та умови, що сприяли вчиненню службового злочину тощо. Аргументовано, що підготовлений та ефективно проведений допит дозволяє створити сприятливі умови для співпраці підозрюваних і свідків з детективом (слідчим), оперативну, об'єктивно та якісно спрямовувати розслідування. На підставі розгляду основних наявних методик реалізації допиту як слідчої дії, обгрунтовано актуальність застосування процесуального інтерв'ю у розслідуванні корупційних злочинів. Проведено порівняльний аналіз кримінально-процесуальних засад доказового значення допиту у різних системах права та розглянуто основні особливості проведення інтерв'ю, залежно від процесуального статусу особи і участі у кримінальному провадженні адвоката, запропоновано адаптовану до українського законодавства модель процесуального інтерв'ю, деталізовано зміст кожного етапу його реалізації під час проведення допиту. Запропоновано практично орієнтовані форми та методи професійно-психологічної підготовки детективів для реалізації процесуального інтерв'ю у службовій діяльності.

Шифр НБУВ: RA448115

Кримінально-процесуальна діяльність та її суб'єкти (учасники процесу)

2.X.864. Законність та обгрунтованість рішень судді у стадії підготовчого провадження в кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Я. В. Замкова; Одеський державний університет внутрішніх справ. — Одеса, 2020. — 20 с. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні проблеми законності й обгрунтованості рішень судді у стадії підготовчого провадження в кримінальному процесі України. Досліджено історичний досвід виникнення та реформування цієї стадії кримінального процесу. Здійснено ґрунтовний аналіз сучасного кримінально-процесуального законодавства зарубіжних країн, зокрема тих, що входили до Співдружності незалежних держав (СНД), які після розпаду СРСР прийняли нові кримінально-процесуальні кодек-

си. Запропоновано використовувати досвід деяких із цих держав щодо вдосконалення стадії підготовчого провадження, зокрема республіки Білорусь, Молдови, Казахстану, РФ, в яких закріплено чіткий перелік питань, які суд з'ясовує при попередньому розгляді справи. Визначено, що рішення судді у стадії підготовчого провадження мають відповідати основним вимогам, які пред'являються до усіх рішень у кримінальному процесі, а саме: вимогам законності, обгрунтованості й умовитованості. Наведено класифікацію рішень, що приймаються суддею у стадії підготовчого провадження, і правові якості рішень судді про повернення обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, про затвердження угод, про зупинення та закриття кримінального провадження, про направлення обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру до відповідного суду для визначення підсудності, про витребування висновку органу пробації. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення кримінального процесуального законодавства України, які регламентують вимоги щодо якості процесуальних рішень у цій стадії кримінального процесу.

Шифр НБУВ: RA445068

2.X.865. Кримінальна процесуальна правозахисна діяльність владних суб'єктів досудового розслідування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Л. С. Вовчук; Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз імені заслуженого професора М. С. Бокаріуса. — Харків, 2020. — 20 с. — укр.

Висвітлено актуальні теоретичні, законодавчі та практичні проблеми кримінальної процесуальної правозахисної діяльності владних суб'єктів досудового розслідування. Досліджено суть і правові основи процесуальної правозахисної діяльності у кримінальному процесі, її основні напрями. Розглянуто місце та роль стадії досудового розслідування в системі цього провадження, а також коло її владних суб'єктів, які беруть участь у реалізації правозахисної функції. Досліджено процесуальні форми та порядок забезпечення прав учасників досудового розслідування кожним із них. Проаналізовано існуючі проблемні питання у правозахисній діяльності владних суб'єктів кримінального провадження, запропоновано шляхи їх вирішення. Сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення відповідних положень діючого КПК України.

Шифр НБУВ: RA445138

2.X.866. Повноваження захисника на досудовому розслідуванні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / І. М. Бігунець; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Комплексно досліджено теоретичні, правові та прикладні проблеми участі захисника в кримінальному процесі на стадії досудового розслідування. Окреслено сучасний стан наукового дослідження повноважень цього професійного суб'єкта кримінального процесу. Розглянуто права, обов'язки захисника на досудовому розслідуванні, а також гарантії його професійної діяльності. Охарактеризовано повноваження захисника як суб'єкта доказування щодо витребування та отримання речей і документів на досудовому розслідуванні, під час проведення слідчих (розшукових) дій та в межах здійснення міжнародного співробітництва. Визначено зміст повноважень захисника під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження на досудовому розслідуванні, зі спростування підозри, на етапі закінчення досудового розслідування, а також у процесі здійснення особливих порядків кримінального провадження на досудовому розслідуванні.

Шифр НБУВ: RA445619

2.X.867. Процесуальний статус свідка у кримінальному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Т. О. Закревська; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження теоретичних і практичних проблем процесуального статусу свідка у кримінальному процесі України з огляду на нормативні положення чинного кримінального процесуального законодавства та теорію кримінального процесуального права України. Продемонстровано генезу становлення та розвитку процесуального статусу свідка у кримінальному процесі України. Надано кримінальну процесуальну характеристику свідка як учасника кримінального провадження. Охарактеризовано показання свідка як джерело доказів. Проведено аналіз порядку надання правової допомоги свідку у кримінальному провадженні й розглянуто специфіку її надання під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Узагальнено наукові погляди щодо поняття та меж забезпечення безпеки свідка у кримінальному процесі України й зарубіжних країнах. Запропоновано шляхи застосування та перспективи удосконалення заходів забезпечення безпеки свідка у кримінальному процесі України.

Шифр НБУВ: RA448507

2.X.868. Реалізація засад кримінального провадження слідчим суддею: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / М. В. Кобак; Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз імені заслуженого професора М. С. Бокаріуса. — Харків, 2020. — 20 с. — укр.

Увагу приділено виявленню особливостей інституту реалізації слідчим суддею принципів кримінального провадження, проблемних питань у його правовому регулюванні, а також виробленню науково обґрунтованих пропозицій з удосконалення норм чинного КПК України та інших нормативно-правових актів, якими врегульовано діяльність слідчих суддів. Уперше обґрунтовано авторське визначення етапів становлення й еволюції інституту слідчих суддів. З метою покращання ефективності діяльності слідчих суддів розроблено теоретичну модель механізму реалізації досліджуваным суб'єктом принципів кримінального провадження, розкрито її складові. Вивчено зарубіжний досвід здійснення судового контролю слідчим суддею та реалізації принципів кримінального провадження. Проаналізовано кримінальне процесуальне законодавство у досліджуваній сфері, наголошено на невідповідностях окремих положень КПК України. Розкрито проблеми правового регулювання зазначеного інституту. Акцентовано на численних порушеннях прав людини у зв'язку із недосконалістю інституту слідчого судді та судового контролю в Україні.

Шифр НБУВ: РА445671

Докази

2.X.869. Деякі питання методології наукових досліджень правової експертизи нормативно-правових актів / Г. В. Рибікова // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 47-51. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтувати вибір методів та прийомів дослідження феномена правової експертизи нормативно-правових актів як в Україні, так і в провідних країнах світу. Використано діалектичний метод пізнання, загальнонаукові та спеціальні методи. Запропоновано перелік методів, які у своїй сукупності дозволяють досягти мети щодо з'ясування теоретико-практичних засад організації та функціонування правової експертизи нормативно-правових актів. Обговорено пошук сучасних теоретико-методологічних підходів до вивчення проблем правової експертизи нормативно-правових актів.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.870. Доказування шахрайства на об'єктах залізничного транспорту під час досудового розслідування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / О. О. Балацька; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено процес доказування на досудовому розслідуванні фактів шахрайства на об'єктах залізничного транспорту. Увагу акцентовано на важливості встановлення події кримінального правопорушення та її складових — часу, місця, способу й інших обставин учинення аналізованого кримінального правопорушення. Розглянуто інші елементи предмета доказування, що визначені в частині 1 статті 91 КПК України, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Проаналізовано зміст низки слідчих (розшукових) дій, спрямованих на доказування шахрайства на об'єктах залізничного транспорту. Розроблено рекомендації щодо організації та проведення під час розслідування цих кримінальних правопорушень огляду, обшуку, допиту, пред'явлення для впізнання, слідчого експерименту, призначення експертиз, найпоширенішими серед яких є дактилоскопічна, трасологічна, почерковознавча, експертиза матеріалів, речовин і виробів, товарознавча, техніко-криміналістична експертиза документів.

Шифр НБУВ: РА445024

2.X.871. Концепція оцінювання і зменшення невизначеності в задачах автотехнічної експертизи дорожньо-транспортних пригод: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.22.02 / А. А. Кашканов; Харківський національний автомобільно-дорожній університет. — Харків, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Зазначено, що процес прийняття рішень в автотехнічній експертизі дорожньо-транспортних пригод потрібно розглядати як стохастичний і нечіткий процес, який потребує застосування синтезу детермінованих, імовірнісних, регресійних та нейро-нечітких моделей для врахування факторів, що впливають на зменшення невизначеності при формуванні експертних висновків. Розроблено моделі й алгоритми підвищення об'єктивності експертних досліджень дорожньо-транспортних пригод. Проведено експериментальні дослідження параметрів руху транспортних засобів для підтвердження адекватності запропонованих наукових гіпотез і математичних моделей. Проілюстровано ефективність застосування нових методів, моделей та алгоритмів у структурі аналізу дорожньо-транспортних пригод. Для оцінювання ефективності використовуваних моделей в автотехнічній експертизі дорожньо-транспортних пригод запропоновано метод нормалізованої ентропії. У порівнянні з детермінованим підходом урахування стохастичної невизначеності звужує діапазон можливих рішень на 26 — 28 %, додаткове врахування нечіткої невизначеності надає змогу покращити результати ще на 20 %.

Шифр НБУВ: РА445654

2.X.872. Проблеми та перспективи розвитку судової експертизи та криміналістики: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф., 16 жовт. 2020 р. / ред.: А. І. Черемнова; Одеський науково-дослідний інститут судових експертиз. — Одеса: Гельветика, 2020. — 699 с.: рис., табл. — Бібліогр. в кінці ст. — укр.

Досліджено роль судово-економічної експертизи у розкритті злочинів. Проаналізовано особливості проведення дослідження судово-економічних експертних декларацій особи, уповноваженої на виконання функцій держави. Розглянуто особливості судової економічної експертизи, які впливають на термін її проведення. Висвітлено перспективи використання мультимедіа при проведенні огляду місця дорожньо-транспортних пригод. Увагу приділено сучасним підходам до розвитку криміналістичної науки як складової у забезпеченні державної безпеки. Досліджено особливості проведення експертного дослідження питань щодо документального підтвердження завищення вартості будівельних матеріалів. Висвітлено актуальні проблеми призначення та проведення судової комп'ютерно-технічної експертизи. Проаналізовано деякі аспекти вирішення діагностичних завдань при проведенні судових почерковознавчих експертиз. Розглянуто окремі аспекти залучення експерта для провадження експертиз у кримінальному провадженні.

Шифр НБУВ: ВА852238

2.X.873. Судова експертологія: підруч. для підгот. здобувачів освіти. ступеня «магістр» за спец. 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність» / В. М. Тертишник, В. В. Варва, О. В. Сачко; ред.: В. М. Тертишник. — Харків: Право, 2021. — 278 с. — Бібліогр.: с. 256-274. — укр.

Розкрито доктринальні аспекти та проблемні питання навчальних дисциплін «Експертологія», «Судові експертизи», «Експертизи в кримінальному провадженні». Викладено сучасну доктринальну модель експертології, проблеми експертного права та практики його застосування, розкрито проблеми конкуренції правових норм та формування інтегративної моделі доказового права. Розглянуто питання використання в експертній практиці ДНК-дактилоскопії, мас-спектрального аналізу та інших сучасних досягнень науки і техніки. Розкрито доказові можливості окремих експертиз, проблеми становлення правової експертизи, удосконалено концепт мистецтвознавчої експертизи, запропоновано запровадження в кримінальному судочинстві нового виду експертизи — гуманітарної експертизи, подано пропозиції щодо вдосконалення процесуального законодавства та практики його застосування.

Шифр НБУВ: ВА852129

2.X.874. Сучасна товарознавча експертиза: теоретичні розробки, практичний досвід, проблеми і перспективи: матеріали І-ої Міжнарод. наук.-практ. конф., 30 верес. 2021 р., м. Львів / ред.: Р. Заяць, П. Куцик, Т. Лозова, М. Беднарчук; Міністерство внутрішніх справ України, Львівський торговельно-економічний університет, Львівська торгово-промислова палата, Українська академія наук, Українська технологічна академія, Universitas Cooperatist Comerciala din Moldova, Siejz Badawcza rukaszewicz — Instytut przemyslu Skrzyzanego, University of Economics-Varna. — Львів: Растр-7, 2021. — 285 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено питання теорії та методології товарознавчої експертизи. Проаналізовано особливості дескриптивного методу сенсорної оцінки. Розглянуто проблеми візуальної експрес-діагностики ювелірних прикрас зі вставками за описовими характеристиками. Розкрито питання застосування спеціальних знань і методів при здійсненні судової товарознавчої експертизи. Показано можливості використання методології евристичної експертизи при розробці зернових продуктів з покращеними споживними властивостями. Висвітлено загальні аспекти судово-товарознавчої експертизи домашніх тварин. Розглянуто питання сертифікації продукції у ресторанному бізнесі. Розкрито особливості проведення товарознавчої експертизи лікарських засобів. Увагу приділено проведенню судової експертизи електронних книжок.

Шифр НБУВ: СО37772

2.X.875. Теоретичні та методичні основи експертизи встановлення давності документу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / С. Ю. Стратонов; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Розроблено теоретичні та методичні основи експертизи встановлення давності документа. Розглянуто поняття судової експертизи та експертного дослідження, обґрунтовано їх співвідношення як форми та змісту. Запропоновано визначення експертизи встановлення давності документа. Встановлено місце експертизи встановлення давності документа в системі судових експертиз і її значення в кримінальному провадженні. Визначено поняття, ознаки, зміст і принципи судово-експертної діяльності в галузі експертизи давності документа. Виокремлено систему методів і засобів дослідження під час проведення експертизи встановлення давності документа. Визначено загальні положення методики експертних досліджень під час встановлення давності документа. Наведено криміналістичні рекомендації щодо підготовки та призначення експертизи встановлення давності документа. Розглянуто алгоритм дій судового експерта під час проведення експертизи встановлення давності документа. Охарактеризовано

особливості оцінки висновку експерта слідчим, судом і його використання в кримінальному провадженні.

Шифр НБУВ: РА445789
Див. також: 2.X.890

Стадії кримінального процесу

2.X.876. Забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук (д-ра філософії): 12.00.09 / В. В. Котова; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації. Розглянуто генезу теоретичних знань і законодавства про забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Визначено поняття, мету й завдання забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації. Досліджено загальні та спеціальні правила забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації. Класифіковано порядок прийняття рішення про застосування заходів безпеки до осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, на: досудовий; судовий. Зроблено висновок, що засобами підвищення ефективності забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи або злочинної організації, є чинники, завдяки реалізації яких можна збільшити дієвість забезпечення безпеки осіб, які виконують спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Шифр НБУВ: РА448505

2.X.877. Особливості кримінального провадження щодо неповнолітніх: порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / С. Ю. Задерейко; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2020. — 19 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження проблем кримінального провадження щодо неповнолітніх. Розкрито стан наукової розробленості проблеми. Охарактеризовано процесуальні засади досудового розслідування щодо неповнолітніх. Висвітлено особливості судового провадження щодо неповнолітніх. Розглянуто кримінальне провадження щодо неповнолітніх за законодавством країн англо-американської правової сім'ї. Охарактеризовано досвід країн романо-германської правової сім'ї стосовно здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх. Здійснено аналіз кримінального провадження щодо неповнолітніх за законодавством країн інших правових сімей. Визначено роль міжнародно-правових стандартів захисту прав неповнолітнього під час кримінального провадження. Розглянуто можливість реформування чинного кримінального процесуального законодавства щодо неповнолітніх у контексті запровадження ювенальної юстиції в Україні. Обґрунтовано потребу у запровадженні оновленої моделі кримінального провадження щодо неповнолітніх в Україні. Розроблено теоретичні положення та практичні рекомендації щодо особливостей кримінального провадження щодо неповнолітніх в Україні.

Шифр НБУВ: РА445066

2.X.878. Процесуальний і тактичний аспекти одночасного допиту кількох вже допитаних осіб: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Л. А. Луценко; Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса». — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Зазначено, що об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у зв'язку з проведенням одночасного допиту кількох вже допитаних осіб. Мета дослідження — удосконалення на основі аналізу чинного кримінального процесуального законодавства і слідчо-судової практики у світлі Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод положень щодо проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб. Методологічну основу дисертаційного дослідження склали загальний діалектичний метод наукового пізнання дійсності, методи логіки (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія тощо), системно-структурний, історико-правовий, порівняльно-правовий та соціологічні методи (опитування, експертні оцінки). Обґрунтовано положення, що проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб не є обов'язковим для слідчого при виявленні ним розбіжностей в показаннях, оскільки рішення про його проведення має враховувати ймовірність настання протилежного очікуваному результату (з урахуванням можливої ініціативи сторони захисту). Визначено, що передумовою для проведення одночасного допиту кількох вже допитаних осіб з метою усунення розбіжностей в їх показаннях є використання фактора

присутності психологічно сильного учасника. Ступінь упровадження: у практичній діяльності — при проведенні одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб у кримінальних провадженнях; у науково-дослідній сфері — як підґрунтя для подальших досліджень питань одночасного допиту кількох вже допитаних осіб. Сфера використання: у навчальному процесі в закладах вищої юридичної освіти — при викладанні кримінального процесу та криміналістики, підготовці підручників, навчальних посібників і навчально-методичних матеріалів.

Шифр НБУВ: РА448397

2.X.879. Теоретичні та практичні проблеми забезпечення конституційних прав особи при проведенні в її житлі чи іншому володінні слідчих (розшукових) дій: монографія / С. М. Тарасюк. — Київ: 7БЦ, 2021. — 226 с. — Бібліогр.: с. 191-221. — укр.

Комплексно досліджено кримінальний процесуальний механізм забезпечення конституційних прав особи при проведенні в її житлі чи іншому володінні слідчих (розшукових) дій. Розкрито суть і особливості реалізації конституційних прав на недоторканність житла чи іншого володіння особи, невтручання у приватне життя, недоторканність права власності при проведенні відповідних слідчих дій. Досліджено питання допустимості їх обмеження. Здійснено аналіз процесуальної регламентації проведення відповідних слідчих дій у житлі особи. Узагальнено та систематизовано вимоги до їх проведення, процесуальні порушення, що здійснюються під час їх проведення. Сформульовано низку науково обґрунтованих пропозицій до чинного кримінального процесуального законодавства України.

Шифр НБУВ: ВА852689

Криміналістика

2.X.880. Використання спеціальних знань під час розслідування крадіжок природного газу шляхом втручання в роботу приладів обліку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Д. О. Хомич; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню актуальних питань використання спеціальних знань під час розслідування крадіжок природного газу шляхом втручання в роботу приладів обліку. Розкрито поняття і зміст спеціальних знань у сфері постачання та обліку природного газу, їх значення та можливості використання під час розслідування крадіжок шляхом втручання в роботу приладів обліку, зокрема щодо встановлення предмета злочинного посягання, способів учинення злочину, слідової картини, особи правопорушника та інших обставин кримінального правопорушення. Охарактеризовано специфіку окремих форм використання спеціальних знань, визначених як найбільш ефективні для виконання завдань розслідування, а саме: консультативна допомога спеціаліста; криміналістичне значення відомчої експертизи лічильників газу; діяльність спеціаліста під час проведення огляду лічильників природного газу. Розкрито особливості проведення трасологічної експертизи приладів обліку газу, зокрема її засади, завдання, об'єкти, методику. Визначено перелік запитань для вирішення ідентифікаційних і діагностичних завдань трасологічної експертизи.

Шифр НБУВ: РА445786

2.X.881. Використання спеціальних знань при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / С. Г. Борисов; Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз імені М. С. Бокаріуса. — Харків, 2020. — 21 с. — укр.

Визначено види спеціальних знань, що використовуються при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, боеприпасами або вибуховими речовинами, якими є знання: в галузі зброєзнавства та слідознавства; криміналістичної фотографії і навички володіння фото-відео та комп'ютерною технікою; психології злочинної діяльності; процесу зберігання, обліку та видачі зброї на військових об'єктах, в органах та підрозділах МВС, а також навички поводження зі зброєю; технічного дослідження документів і почеркознавства; товарознавства та окреслено форми їх використання по кожному з видів. Розкрито поняття факультативних форм використання спеціальних знань під якими потрібно розуміти види діяльності об'єктів осіб, що сприяють швидкому та повному розслідуванню кримінальних правопорушень, але не зафіксовані у протоколах слідчих (розшукових) дій і додатках до них та інших процесуальних документах; розроблено організаційно-тактичні основи залучення спеціалістів для проведення огляду, обшуку та допиту при розслідуванні незаконного поводження зі зброєю, боеприпасами або вибуховими речовинами, а також алгоритми їх діяльності по кожній з цих слідчих (розшукових) дій. Сфера використання: у нормотворчій діяльності — для вдосконалення нормативно-правової регламентації діяльності спеціалістів при розслідуванні кримінальних правопорушень та процесуального порядку призначення та проведення експертизи; у науковій діяльності — для подальшого

дослідження методики розслідування незаконного поведіння зі зброєю, боеприпасами або вибуховими речовинами на сучасному етапі, а також методики проведення окремих видів судових експертиз; в освітньому процесі — для розробки програм і методичних рекомендацій, підготовки підручників і навчальних посібників з вивчення навчальних дисциплін «Криміналістика», «Кримінальний процес»; у практичній діяльності — для підвищення ефективності розслідування незаконного поведіння зі зброєю, боеприпасами або вибуховими речовинами, а також під час призначення та проведення окремих видів судових експертиз.

Шифр НБУВ: RA44544

2.X.882. Криміналістична характеристика й особливості розслідування крадіжок з житлових будинків садибного типу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Г. П. Стоянова; Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса». — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Зазначено, що об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у діяльності правоохоронних органів при розслідуванні крадіжок з житлових будинків садибного типу. Мета дослідження — вирішення конкретного наукового завдання з розробки криміналістичної характеристики та рекомендацій з розслідування крадіжок з житлових будинків садибного типу. Методологічну основу дисертаційного дослідження склали загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: діалектичний, герменевтичний, структурно-функціональний, порівняльно-правовий, соціологічний та статистичні методи, а також системно-структурний та сукупність методів формальної логіки (аналіз, синтез, дедукція, індукція). Розкрито зміст елементів криміналістичної характеристики крадіжок з житлових будинків садибного типу: предмета злочинного посягання, обстановки, способу вчинення кримінального правопорушення та залишених при цьому слідів. Розроблено типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування крадіжок з житлових будинків садибного типу, що відрізняються рівнем сприятливості для розслідування та складають сукупність інформації щодо: наявності чи відсутності суб'єкта, який вчинив кримінальне правопорушення, свідків, очевидців події; часу, способу, знарядь, послідовності вчинення злочинних дій та доказової бази на певний момент часу, а також запропоновано алгоритм дій слідчого (дознавача) для їх вирішення. Ступінь упровадження: у науковій діяльності — для подальших наукових досліджень у галузі криміналістики, зокрема методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень; у практичній діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України з розслідування кримінальних правопорушень. Сфера використання: у освітній діяльності — під час викладання навчальних дисциплін «Криміналістика», «Кримінальний процес», спецкурсів «Тактичні особливості проведення слідчих (розшукових) дій», «Організація розслідування кримінальних правопорушень», а також при підготовці методичних рекомендацій, підручників і навчальних посібників.

Шифр НБУВ: RA448396

2.X.883. Криміналістична характеристика та початковий етап розслідування незаконного позбавлення волі або викрадення людини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / В. В. Бурлака; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Комплексно досліджено способи підготовки, безпосереднього вчинення та приховування незаконного позбавлення волі або викрадення людини, особу злочинця, потерпілого, типові сліди, місце та час вчинення злочину. Розкрито особливості виявлення кримінальних правопорушень цієї категорії, типові слідчі ситуації, слідчі версії, програми дій слідчого на початковому етапі розслідування незаконного позбавлення волі або викрадення людини, особливості взаємодії слідчого з оперативними підрозділами у процесі цієї діяльності. Сформульовано рекомендації щодо тактики проведення слідчих (розшукових) дій, а також використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, передбачених ст. 146 КК України. Сформовано основи видової методики розслідування незаконного позбавлення волі або викрадення людини, розроблено пропозиції щодо удосконалення законодавства.

Шифр НБУВ: RA448831

2.X.884. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів у сфері охорони здоров'я: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / О. О. Гришаков; «Європейський університет», приватний ВНЗ. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення і вирішення наукового завдання щодо криміналістичного забезпечення розслідування злочинів у сфері охорони здоров'я. Запропоновано класифікацію злочинів у сфері охорони здоров'я. Розроблено методику (алгоритми) проведення окремих слідчих (розшукових) дій у даній сфері. Надано визначення поняття «криміналістичне забезпечення» під яким розуміється система розробки та впровадження у практику розслідування злочинів криміналістичних рекомендацій (алгоритмів), техніко-криміналістичних засобів та інформаційних технологій з метою оптимізації та підвищення ефективності виявлення, розслідування та попередження злочинів у сфері охорони здоров'я.

Шифр НБУВ: RA445463

2.X.885. Оперативно-розшукова протидія злочинності у місцях позбавлення волі: монографія / Д. М. Цехан; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Юридична література, 2021. — 295 с. — Бібліогр.: с. 266-295. — укр.

Охарактеризовано структуру оперативно-розшукової протидії злочинності в установі виконання покарань (УВП). Проаналізовано злочинність в УВП як систему, визначено особливості формування злочинних угруповань та інфраструктуру такої злочинності. Надано структурно-функціональну характеристику оперативного обслуговування УВП та інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності в УВП.

Шифр НБУВ: VA852654

2.X.886. Організаційно-тактичне забезпечення розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами: монографія / І. Л. Рудницький, В. С. Канцір, В. Л. Ортинський, Р. Л. Сопельник, С. О. Сорока, Н. Д. Слотвінська; ред.: І. Л. Рудницький; Нац. ун-т «Львівська політехніка», Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 199 с.: іл. — Бібліогр.: с. 165-187. — укр.

Досліджено оптимізацію діяльності оперативних та слідчих підрозділів Служби безпеки України з виявлення та розслідування контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами. Наведено теоретико-прикладну характеристику контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами. Досліджено питання з врегулювання порядку застосування до фізичних осіб заходів вгамування. Охарактеризовано особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій при розслідуванні контрабанди наркотичних засобів, що вчиняються організованими злочинними групами. Сформульовано низку нових положень і висновків, які мають вагомe значення для кримінального, кримінально-виконавчого права й юридичної практики.

Шифр НБУВ: VA852391

2.X.887. Основи методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з порушенням правил безпеки на підприємствах вугільної промисловості: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Ю. С. Безгинський; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 16 с. — укр.

Дисертацію присвячено розробці основ методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з порушенням правил безпеки на підприємствах вугільної промисловості. Досліджено основні засади побудови криміналістичної характеристики таких кримінальних правопорушень, запропоновано та розкрито її елементарний склад. Сформульовано рекомендації щодо організації початкового етапу їх розслідування: визначено обставини, що підлягають встановленню, типізовано джерела виявлення інформації про ознаки правопорушення, слідчі ситуації та версії, запропоновано рекомендації щодо взаємодії під час розслідування. Приділено увагу організації проведення огляду місця події, речей та документів, допиту та використання можливостей судових експертиз під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з порушенням правил безпеки на підприємствах вугільної промисловості.

Шифр НБУВ: RA448511

2.X.888. Основи методики розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань: монографія / В. І. Галаган, Р. М. Дударець, С. С. Чернявський; Національна академія внутрішніх справ. — Київ: Маслаков, 2021. — 244 с.: іл. — Бібліогр.: с. 207-226. — укр.

Досліджено актуальні питання розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. На основі узагальнення літературних джерел та практики досудового розслідування й судового розгляду матеріалів кримінального провадження надано авторське визначення та розглянуто елементи криміналістичної характеристики аналізованого злочину, передбаченого ст. 260 КК України. Сформульовано практичні рекомендації щодо забезпечення повноти й усебічності дослідження слідчими Національної поліції України обставин вчинення злочинів, пов'язаних зі створенням незаконних збройних формувань.

Шифр НБУВ: VA852082

2.X.889. Основи методики розслідування ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / М. В. Беззубенко; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

На основі вивчення норм вітчизняного законодавства, наукових праць, узагальнення судово-слідчої практики й офіційної статистики подано криміналістичну характеристику ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Як основні елементи такої характеристики розглянуто: предмет посягання, спосіб вчинення злочину, особу злочинця та сліди злочину. Виокремлено типові слідчі ситуації початкового та наступного етапів розслідування, запропоновано алгоритми дій слідчого в кожній із них і описано особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових)

дій. Охарактеризовано форми взаємодії слідчого під час розслідування з оперативними підрозділами та іншими суб'єктами. Основними процесуальними формами використання спеціальних знань під час розслідування ухилень від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування є залучення спеціаліста до огляду, допиту, обшуку та призначення судових експертиз.

Шифр НБУВ: RA448858

2.X.890. Особливості криміналістичної характеристики злочинів, вчинених з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості, і предмету доказування у досудовому розслідуванні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А. М. Боровик; Донецький юридичний інститут Міністерства внутрішніх справ України. — Маріуполь, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено проблемним питанням доказування наявності мотиву расової, національної чи релігійної нетерпимості при вчиненні злочинів окремих видів, використанні особливостей їх криміналістичної характеристики. Визначено особливості таких елементів криміналістичної характеристики злочинів проти життя і здоров'я особи, мотивом яких є расова, національна чи релігійна нетерпимість, які визначають особливості предмета доказування: особа злочинця і потерпілого; місце, час і спосіб вчинення; сліди, які несуть в собі ознаки мотиву. Підкреслено, що встановлення наявності мотиву расової, національної чи релігійної нетерпимості повинно здійснюватися саме через встановлення наведених характеристик, які визначають особливості предмету доказування у справах даної категорії. Визначено типові слідчі ситуації, які впливають на доказування наявності зазначеного мотиву в діях злочинця, сформульовано тактичні завдання щодо встановлення ознак мотиву та засоби їх вирішення. Наведено особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій (огляду місця події, допитів, обшуку, призначення експертиз).

Шифр НБУВ: RA448504

2.X.891. Особливості розслідування злочинів, вчинених в місцях позбавлення волі: монографія / В. Л. Ортинський, О. Г. Колб, О. М. Гумін, К. Б. Марисюк, Л. І. Сопільник, М. М. Коваль; Нац. ун-т «Львівська політехніка», Приватний ВНЗ «Львівський університет бізнесу та права». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 254 с. — Бібліогр.: с. 208-254. — укр.

Зазначено, що монографія є одним із перших всебічних монографічних досліджень в Україні, пов'язаних із визначенням сучасних завдань під час досудового розслідування злочинів, скоєних у місцях позбавлення волі. Визначено низку проблем, які потребують вирішення на законодавчому, організаційному, доктринальному та інших рівнях з метою вдосконалення існуючої законодавчої бази.

Шифр НБУВ: BA852261

2.X.892. Розслідування вбивств осіб похилого віку та одиноких осіб, пов'язаних із заволодінням їх майном: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / О. С. Павлюк; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження теоретичних засад і практичних питань розслідування вбивств осіб похилого віку та одиноких осіб, пов'язаних із заволодінням їх майном. Описано основні структурні елементи способу вбивства та найбільш типові способи їх вчинення. Запропоновано криміналістичну класифікацію дій і прийомів щодо приховання вбивств. Розкрито діапазон об'єктів криміналістичного дослідження, на яких залишаються сліди вбивств, зміст обстановки, місця та часу вчинення злочинів. Виокремлено типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування вбивств осіб похилого віку та одиноких осіб, пов'язаних із заволодінням їх майном, запропоновано їх криміналістичну класифікацію на сприятливі та несприятливі. Розглянуто рекомендації щодо висунення та перевірки версій, обумовлених слідчими ситуаціями. Висвітлено правові та організаційні засади взаємодії слідчого й оперативних підрозділів. Розкрито особливості призначення судово-медичної експертизи, експертизи біологічних об'єктів, пожежно-технічної, портретно-криміналістичної, почеркознавчої, авторознавчої експертизи документів.

Шифр НБУВ: RA450379

2.X.893. Розслідування втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А. Р. Ікаєв; ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Сформульовано теоретичні положення та практичні рекомендації щодо розслідування втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність. Здійснено криміналістичну характеристику злочину відповідно до її складових: способу вчинення злочину, обстановки та слідової картини, особи злочинця і потерпілого. Визначено кореляційні зв'язки між цими складовими. З'ясовано обставини, що підлягають встановленню, сформовано типові слідчі ситуації та алгоритми дій у їх межах на початковому етапі розслідування. Розглянуто тактику слідчих (розшукових) дій, надано пропозиції щодо її вдосконалення.

Шифр НБУВ: RA445708

2.X.894. Розслідування торгівлі дітьми або іншої незаконної угоди щодо дитини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / М. М. Фарима; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Розроблено наукові основи комплексної криміналістичної методики розслідування торгівлі дітьми або іншої незаконної угоди щодо дитини в умовах нового кримінального процесуального законодавства, визначено її місце в системі видових методик, а також структуру криміналістичної характеристики, до якої включено такі елементи, як спосіб підготовки, вчинення та приховування злочинів; обстановка вчинення та слідова картина; відомості про осіб, які вчинили злочини, злочинні групи та особу дитини-потерпілого (-их) з урахуванням сучасного стану кримінального процесуального законодавства та правоохоронної діяльності. Досліджено проблемні аспекти виявлення та початку досудового розслідування кримінальних проваджень про торгівлю дітьми або іншою незаконною угодою щодо дитини. Виокремлено типові слідчі ситуації та основні напрями розслідування. Визначено можливості взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів та іншими органами в процесі розслідування. Розкрито особливості тактико-криміналістичного забезпечення проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій під час розслідування, проаналізовано форми використання спеціальних знань за таких умов.

Шифр НБУВ: RA448832

2.X.895. Розслідування шахрайства на залізничному транспорті, спрямованого на заволодіння об'єктами приватної власності: монографія / В. І. Галаган, О. О. Балацька. — Київ: Центр учбової літератури, 2021. — 191 с. — Бібліогр.: с. 172-187. — укр.

Досліджено актуальні питання розслідування шахрайства на залізничному транспорті, під час якого здійснюють заволодіння особистим майном громадян. На основі узагальнення літературних джерел та практики досудового розслідування й судового розгляду розглянуто подію кримінального правопорушення та інші обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Сформульовано практичні рекомендації щодо підготовки й проведення низки слідчих (розшукових) дій, спрямованих на забезпечення повноти й всебічності досудового розслідування зазначеного кримінального правопорушення та доказування всіх його суттєвих обставин.

Шифр НБУВ: BA852089

2.X.896. Тактика допиту малолітніх потерпілих від насильницьких злочинів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / В. В. Гірук; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Комплексно висвітлено теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо тактики допиту малолітніх потерпілих від насильницьких злочинів. Запропоновано класифікацію форм насильницьких дій відносно малолітнього потерпілого (фізичне, психологічне, сексуальне й економічне насильство) з подальшим виокремленням способів їх вчинення для з'ясування впливу на формування показань малолітнього потерпілого та обрання найбільш раціональних тактичних прийомів допиту. Окреслено зміст елементів обстановки вчинення насильницького злочину відносно малолітніх, які впливають на формування показань потерпілого (психологічні відносини, що виникають між учасниками події, місце вчинення насильницького злочину, час і хронологічна характеристика події, часті спогади того, що трапилося, та пов'язані з цим переживання). Запропоновано диференційовану систему тактичних прийомів допиту (організаційні, психологічні, вербально-поведінкові та комунікативно-діяльнісні) малолітніх потерпілих залежно від слідчих ситуацій на різних етапах розслідування насильницьких злочинів, а також з урахуванням вікових особливостей допитуваного. Вдосконалено типологію особи малолітнього потерпілого від насильницьких злочинів залежно від форм вкритого зв'язку зі злочинною подією, що сприяє виявленню джерел інформації про злочин і позначається на обранні тактичних прийомів допиту з метою забезпечення психологічного контакту з допитуваним. Розширено рекомендації щодо використання спеціальних знань під час допиту малолітнього потерпілого від насильницьких злочинів, з урахуванням психічного та фізичного розвитку допитуваного. Покращено криміналістичні рекомендації щодо застосування тактичних прийомів активізації пам'яті малолітніх потерпілих від насильницьких злочинів під час допиту, для подолання протидії розслідуванню. Розвинуто систематизацію тактичних і процесуальних особливостей залучення психологів та педагогів до допиту малолітніх потерпілих для надання консультацій і допомоги у проведенні допиту. Вдосконалено підходи щодо визначення допустимості тактичних ризиків під час допиту малолітніх потерпілих від насильницьких злочинів у конкретних слідчих ситуаціях і пропозиції щодо уникнення або мінімізації тактичних ризиків.

Шифр НБУВ: RA450380

2.X.897. Теоретико-правові основи забезпечення кібербезпеки України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / А. В. Тарасюк; Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України». — Київ, 2021. — 38 с. — укр.

Досліджено проблему правового забезпечення кібербезпеки України, здійснено порівняння відповідних практик у європейських країнах. На цьому теоретичному й емпіричному підґрунті розроблено концептуальні правові засади забезпечення кібербезпеки України та надано практичні рекомендації щодо вдосконалення механізмів її реалізації. Розроблено логічну схему співвідношення кібернетичної й інформаційної безпеки, а також підпорядкованості різного роду безпек. Запропоновано розробити Концепцію кібернетичної безпеки людини, наведено її обґрунтування. Визначено структуру та зміст концепції, а також потребу доłączenia до її складу документів стратегічного планування України. Подано пропозиції зі структурно-змістовного наповнення зазначеної концепції, зокрема її головні принципи формування, завдання, механізми реалізації й очікувані результати державної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки людини. Обґрунтовано мету гармонізації інформаційних відносин, підвищення відповідальності держави в цій сфері, створення умов для формування сприятливого кібернетичного середовища як стратегічну спрямованість концепції. Визначено забезпечення кібернетичної безпеки як самостійного комплексного міжгалузевого інституту інформаційного права. Охарактеризовано його властивості. Розроблено концептуальні засади правового забезпечення кібербезпеки України на сучасному етапі розвитку глобальних інформаційних процесів. Виокремлено та систематизовано складові національних інтересів України в кіберпросторі. Запропоновано нові механізми співпраці між приватним сектором і державними органами у сфері забезпечення кібербезпеки України.

Шифр НБУВ: RA448885

2.X.898. Теоретичні та практичні основи функціонування та використання криміналістичних обліків МВС України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / В. О. Приходько; Нац. науковий центр «Інститут судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса». — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Зазначено, що об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у діяльності з організації функціонування та використання криміналістичних обліків МВС України. Метою дослідження є вирішення конкретного наукового завдання з розробки рекомендацій щодо функціонування та використання криміналістичних обліків МВС України у розслідуванні кримінальних правопорушень. Методологічну основу дисертаційного дослідження склали загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: діалектичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, соціологічний та статистичні методи, а також методи формальної логіки. Запропоновано класифікацію обліків за функціональним (цільовим) призначенням з поділенням їх на розшукові та довідкові та виключенням при цьому довідково-допоміжних обліків у формі колекцій з загальноприйнятної класифікації у зв'язку з фактичною їх відсутністю та не функціональністю. Увагу приділено розробці та впровадженню у практику розслідування загальнодержавного габітокопійного обліку, сформованого на основі сучасних уявлень про ознаки зовнішності людини та можливостей їх ототожнення засобами комп'ютерної техніки, а також з урахуванням розвитку технічних засобів відеофіксації та можливостей обробки цифрових відеозаписів. Розроблено алгоритм використання криміналістичних обліків залежно від типових слідчих ситуацій початкового та подальшого етапів розслідування. Ступінь упровадження: у нормотворчій діяльності — для вдосконалення нормативно-правової регламентації функціонування та використання криміналістичних обліків при розслідуванні кримінальних правопорушень; у науковій сфері — для розробки наукових положень теорії криміналістики, наукових рекомендацій з ефективної організації досудового розслідування, вирішення проблемних питань інформаційно-довідкового забезпечення розслідування кримінальних правопорушень.

Шифр НБУВ: RA448395

2.X.899. Theoretical justification of the dermatoglyphics use as basic identification method: (a lit. rev.) / O. V. Dunayev, I. V. Gunas, O. H. Popadynets, R. V. Kozovyy, E. O. Kindrativ // Галиц. лікар. вісн. — 2021. — 28, № 1. — С. 37-40. — Бібліогр.: 36 назв. — англ.

Проведено аналіз основних літературних джерел, що забезпечують цілісне уявлення про стан та проблематику вивчення питання, пов'язаного із можливістю застосування дерматогліфичного методу дослідження з ідентифікаційною метою, обговорено зовнішньорозпізнавальну, поведінкову, психологічну ідентифікацію. Висвітлено основні напрямки застосування дерматогліфичного методу, що забезпечують вивчення цього питання. Вивчено проблемні питання, пов'язані зі сферами застосування дерматогліфичного методу.

Шифр НБУВ: Ж69358

Див. також: 2.X.803, 2.X.807

Держава та право країн світу

2.X.900. Гражданско-правовая защита средств индивидуализации от недобросовестной конкуренции: автореф. дис. ... канд.

юрид. наук: 12.00.03 / Н. А. Авагян; Ереванский государственный университет. — Ереван, 2021. — 22 с. — рус.

Вперше у вірменській юриспруденції зроблено спробу всебічно проаналізувати теоретичні та практичні проблеми інституту недобросовісної конкуренції внаслідок використання засобів індивідуалізації. Розкрито суть і мету засобів індивідуалізації, визначено їх захист від недобросовісної конкуренції, з'ясовано взаємозв'язок між правами інтелектуальної власності, делітатами та антиконкурентним законодавством. Наведено теоретичні висновки та надано рекомендації для удосконалення законодавства.

Шифр НБУВ: RA448936

2.X.901. Державний лад Республіки Польща: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / М. І. Марчук; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 31 с. — укр.

Визначено суть й особливості організації державного ладу Республіки Польща, з'ясовано шляхи його вдосконалення та можливості використання в Україні польського досвіду конституційного моделювання державного ладу. Досліджено основні підходи до змістовного наповнення поняття «державний лад» у польській правовій доктрині. Визначено загальну систему засад державного ладу Республіки Польща. Здійснено їх класифікацію. Обґрунтовано основні системні риси, що дозволяють класифікувати Республіку Польща як демократичну, правову, соціальну державу. З'ясовано форму Польської держави за чинною Конституцією 1997 р. Надано розгорнуту інституціональну та функціональну характеристики практики реалізації конституційного принципу поділу влади в Республіці Польща. Визначено конституційно-правовий статус вищих органів державної влади Республіки Польща. Зокрема, встановлено особливості конституційно-правового статусу Сейму та Сенату як палат парламенту Республіки Польща. Здійснено системний аналіз конституційно-правового статусу глави держави в Республіці Польща. З'ясовано роль і місце уряду Республіки Польща в системі органів виконавчої влади. Визначено конституційно-правовий статус Верховного Суду, Конституційного Трибуналу і Державного Трибуналу в системі вищих органів судової влади Республіки Польща. Досліджено територіальну організацію влади в Республіці Польща за підсумками реформи 1997 р. Визначено конституційно-правовий статус центральних та місцевих органів виконавчої влади Республіки Польща. Вказано на особливості територіальної організації судових та правоохоронних органів Республіки Польща. З'ясовано місце й роль органів територіального самоврядування в системі публічної влади Республіки Польща.

Шифр НБУВ: RA445470

2.X.902. Іранська ядерна програма: безпековий вимір: монографія / Я. І. Завада, Я. Б. Турчин; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2021. — 198 с.: іл. — Бібліогр.: с. 166-192. — укр.

Проаналізовано динаміку ядерної програми Ісламської Республіки Іран з урахуванням її глобального виміру безпеки. Актуальність питань безпеки в сучасних умовах визначає постійний інтерес вчених до вивчення ядерного фактора в державній політиці, зокрема на прикладі Ірану. Досліджено вплив ядерної програми держави на регіональну та глобальну безпеку з урахуванням ендо- й екзогенних можливостей і обмежень дає змогу напрацювати низку ефективних підходів до реалізації українських національних інтересів у контексті посилення безпекової складової України.

Шифр НБУВ: VA852393

2.X.903. Кримінальне право, криміналістика та судові науки: енциклопедія / В. Ю. Шепітько, М. В. Шепітько; Консультативна місія Європейського Союзу в Україні, Міжнародний конгрес криміналістів, Міжнародна асоціація кримінального права, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація кримінального права». — Харків: Право, 2021. — 507 с.: іл. — Бібліогр.: с. 499-507. — укр.

Наведено понад 1800 термінів англійською мовою, які перекладаються українською мовою, тлумачаться та ілюструються необхідними зображеннями й фотографіями. Для зручності використання після термінів надано посилання на інші терміни, які можуть стати в нагоді досліднику для розкриття тієї чи іншої проблеми. Для окремих термінів пропонуються їх синоніми (антоніми), а також надаються приклади їх можливого використання в словосполученнях (з перекладом англійською мовою). Окремі терміни відносяться до персоналії видатних і відомих фахівців у кримінальному праві, криміналістиці та судових науках різних держав, а також до урядових і неурядових організацій, які здійснили важливий внесок у сферу кримінальної юстиції.

Шифр НБУВ: VA852132

2.X.904. Податкове право країн ЄС: посібник / М. Г. Волющук, О. О. Петріченко, О. В. Білаш, Т. О. Карабін, М. В. Менджук; ДВНЗ «Ужгородський Нац. ун-т», Державна податкова служба України, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація ветеранів ДПС України». — Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2021. — 143 с.: табл. — укр.

Висвітлено базові питання податкових систем країн ЄС. Проаналізовано загальні питання податкового права. Розкрито механізм основних прямих і непрямих податків у розрізі країн,

політику щодо їх гармонізації. Наведено структуру податкового адміністрування, а також окремі напрями боротьби з подвійним оподаткуванням.

Шифр НБУВ: ВА852505

2.X.905. Польський конституціоналізм: історико-правовий аналіз: монографія / В. Н. Патлачук; Харківський Нац. ун-т внутрішніх справ. — Харків: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. — 413 с. — Бібліогр.: с. 364-410. — укр.

У сучасних умовах розвитку України для трансформації національної правової системи та її складових виняткове значення мають конституційні цінності, пріоритети верховенства права, демократизму, визнання людини найвищою соціальною цінністю. Досліджено польський конституціоналізм, основні етапи його зародження, формування та становлення. Розглядаючи основні етапи польського конституціоналізму, необхідно враховувати тенденцію, пов'язану з винятковою роллю католицизму, його значенням у становленні та збереженні держави і нації. Джерельною базою даного дослідження стали тексти Артикулів Генріха Валуа 1573 р., Конституція 3 травня 1791 р., Конституція Великого Герцогства Варшавського 1807 р., Конституція Царства Польського 1815 р., Краківські Конституції 1815, 1818, 1833 рр., Органічний Статут Царства Польського 1832 р., Конституція РП 1919 р., Конституція РП 1926 р., Конституція РП 1935 р., Конституція ПНР 1952 р., Конституція РП 1997 р. На основі аналізу змісту польських конституцій розкрито генезис формування польського конституціоналізму, виявлено тенденції його розвитку з XVI ст. до XXI ст.

Шифр НБУВ: ВА852389

2.X.906. Права держава за допомогою адміністративного судочинства: Німеччина, Україна, Казахстан: зб. ст. / ред.: Р. Мельник, Г. Кюпер, А. Хімелрайх; [DAAD. Deutscher Akademischer Austausch Dienst], «Права держава за допомогою адміністративного судочинства: Німеччина, Україна, Казахстан», конференція. — Одеса: Гельветика, 2021. — 277 с. — укр.

Представлено доповіді німецьких, українських та казахстанських правників, об'єднані навколо проблематики ролі та значення адміністративних судів задля розбудови правової державності. Розглянуто питання становлення, побудови та компетенції адміністративних судів, а також особливостей вирішення окремих категорій справ у порядку адміністративного судочинства. Досліджено питання правової держави та адміністративного судочинства. Охарактеризовано інституційні межеві умови незалежного адміністративно-правового захисту. Висвітлено питання побудови адміністративних судів одне із наважливіших досягнень судової реформи в Україні. Наведено вимоги Європейської конвенції з прав людини до державного адміністративного судочинства. Розглянуто питання участі громадськості в доборі суддів: довірте тим, кому довіряють.

Шифр НБУВ: ВА852374

2.X.907. Проблеми подсудности в гражданском судопроизводстве: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / А. С. Микаелян; Ереванский государственный университет. — Ереван, 2021. — 22 с.

Проанализировано законодательство Республики Армения, международные правовые регулирования, законодательства зарубежных стран, судебные практики и определена цель института подсудности, его основные признаки и характеристики. Исследованы виды подсудности, определен их правовой характер, цель, условия правомерного применения каждого вида, тщательно изучены правовые последствия нарушения правил подсудности на разных этапах гражданского судопроизводства и представлен их анализ. Акцентировано внимание на вопросах связанных с институтом подсудности в контексте регуляторов недавно принятого Гражданского процессуального кодекса. Сформулировано новое понятие характеризующее институт подсудности. Поданы конкретные предложения для совершенствования правил подсудности. Предложен новый вид территориальной подсудности вместе с его правилами и формулировками.

Шифр НБУВ: РА448939

2.X.908. Реализация принципа «ex officio» (рассмотрение дела по должности) в административном судопроизводстве: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Л. О. Петросян; Ереванский государственный университет. — Ереван, 2021. — 22 с.

Раскрыто понятие, значение и содержание принципа «ex officio», условия применения каждого из ему характерных процессуальных действий, специфики проявления принципа «ex officio» на этапах апелляции и кассации, устранения законодательных пробелов и недочетов. Установлена необходимость выявления проблем в правоприменительной практике и выработки возможных путей их решения. Исследован принцип «ex officio» в отечественной юриспруденции, более подробно рассмотрен ряд вопросов теоретического характера, связанных с его реализацией и практические вопросы, возникающие во время реализации процессуальных действий, составляющих содержание этого принципа. Представлены теоретические обобщения и предложения научно-практического характера для совершенствования законодательства и правоприменительной практики.

Шифр НБУВ: РА448940

2.X.909. Юридична освіта та наука в неklasичних навчальних закладах України (XIX — 30-ті рр. XX ст.): автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Л. В. Міхневич; Інститут законодавства Верховної Ради України. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Комплексно проаналізовано теоретичні та практичні проблеми правового регулювання й організаційного забезпечення системи юридичної освіти і науки поза класичними університетами в XIX ст. — 30-ті рр. XX ст. Розкрито особливості формування освітнього законодавства в XIX ст., на початку XX ст., в період української революції та в ранній радянський час. Досліджено систему юридичної освіти та науки в елітарних ліцеях (XIX ст.); в недержавних громадських та приватних вищих жіночих курсах та професійних інститутах (початок XX ст.), на правових факультетах інститутів народного господарства та науково-дослідних кафедр права (1920 — 1930 рр.). Проаналізовано характерні особливості їх освітньо-наукової діяльності, специфіки та змісту юридичної освіти, досвіду організації правових досліджень.

Шифр НБУВ: РА448679

2.X.910. Grundlagen der modernen wissenschaftlichen Forschung: der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten ДА'ОГОΣ zu den Materialien der I internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz, 10. September 2021. Zurich, Schweiz. — Zurich. — Vinnytsia: Boleslawa publ.: Yevropeiska naukova platforma, 2021. — 312 S. — укр.

Викладено статті та тези учасників I Міжнародної науково-практичної конференції «Grundlagen der modernen wissenschaftlichen Forschung», що відбулась 10 вересня 2021 р. в м. Цюрих, Швейцарська Конфедерація.

Шифр НБУВ: ІВ228511

2.X.911. Legal protection of forest elements in natural ecosystem: classification from Republic of Moldova / E. Margineanu // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 9-14. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Мета роботи — дослідження особливостей різних елементів лісового господарства та відповідний правовий підхід до їх захисту. Застосовано інтегрований підхід, що базується на вивченні екосистеми як першого елемента природи, проведено аналіз міжнародних настанов та становить першу сходинку в комплексному аналізі даного питання; кожен елемент екосистеми (як захист лісового господарства) відкриває наступний елемент аналізу; третій рівень аналізу, який фактично дотримується практичності правового впровадження, приписується елементам, які через свою різноманітність утворюють національну концепцію лісу. Результати: завдяки застосуванню інтегративного підходу між загальними настановами та практичним застосуванням лісових норм було помічено співвідношення та відповідність категоризації елементів лісового господарства з юридичної точки зору. Обговорено управління генетичними матеріалами рослинного походження та торгівля лісовими елементами все ще залишається спірним питанням і вимагає більш широкого вивчення. Юридичний захист лісового фонду здійснюється на основі відповідного законодавства та правових домовленостей, а для проведення вирубки дозволяються лише доглядові роботи з урахуванням продуктивності дерева, складу, віку експлуатаційності та необхідності відповідної діяльності. Технічні настанови розробляються національними спеціалістами лісового господарства та приймаються як нормативна база Агентства лісового господарства, яке підпорядковується центральній владі у сфері охорони навколишнього середовища — Міністерству сільського господарства, регіонального розвитку та навколишнього середовища. Важливість зелених насаджень часто недооцінюється, але їх функціональні переваги вносять значний внесок у підтримку екологічного балансу міської екосистеми. Незалежно від конкретного призначення, зелені насадження покращують якість навколишнього середовища, місцевий генофонд та збагачують асортимент декоративних рослинних елементів, а також підтримують штучні ландшафти в гармонії з природними для сприяння позитивного розвитку людської діяльності.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.X.912. The role of the web-based distance learning environment in the education of future lawyers / O. Voronova, V. Filinovich // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 188-193. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Мета дослідження — вивчення суті веб-середовища дистанційного навчання та впровадження веб-сервісів і систем дистанційного навчання в освітній процес наукових установ країни, в тому числі юридичного факультету НАУ. Методологічною основою дослідження є загально-наукові та спеціальні методи. Використання цих методів надало можливість проаналізувати фактори, що впливають на інтернет-середовище дистанційного навчання для кращої освітньої підготовки студентів юридичних факультетів. Як результат дослідження, на підставі аналізу, проведеного його авторами, можна зробити висновок про недостатню підготовку кадрів в освітніх установах. До роботи в цій сфері залучено велику кількість низькокваліфікованих фахівців, які, навіть володіючи педагогічними навичками, не розуміються на

інформаційних технологіях. Ефективність такого навчання може бути невеликою, а це, в свою чергу, формує у звичайних людей думку про те, що дистанційне навчання не зможе дати хорошого результату. Але при правильному підході керівництва освітніх установ ситуацію можна виправити. Для цього необхідно активно впроваджувати в навчальний процес системи дистанційного навчання, проводити семінари і лекції для співробітників, на яких педагогів будуть навчати взаємодії із веб-середовищем для організації дистанційного навчання майбутніх професіоналів. Запропоновано вдосконалити навчальний процес на юридичному факультеті із урахуванням викликів та загроз сьогодення, наприклад, пандемії коронавірусу тощо. Що ж стосується освітньої підготовки майбутніх юристів, необхідно задіяти всевітню відомі сервіси та інструменти, які допоможуть зробити веб-середовище дистанційного навчання максимально сприятливим, прозорим і зрозумілим для кожного освітянина та студента. Розвиток новітніх інформаційних технологій дозволить навчальним закладам впроваджувати дистанційні форми навчання. Це надає змогу розширити коло осіб, які бажають одержати спеціальну освіту.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 2.X.515

Міжнародне право

2.X.913. 75-а річниця ООН — сучасний стан та розвиток міжнародного права: зб. матеріалів Всеукр. наук. студент. конф. (м. Одеса, 30 листоп. 2020 р.) / уклад.: О. В. Бігняк, О. І. Харитоновна, М. Д. Василенко, О. О. Сурілова, М. В. Грушко, К. В. Мануїлова, В. В. Музика; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Гельветика, 2020. — 426 с. — укр.

Досліджено деякі аспекти імплементації норм міжнародного права у право України. Проаналізовано принцип суверенної рівності держав у міжнародному праві. Висвітлено вплив міжнародного права на внутрішньодержавне. Розкрито проблеми правового регулювання створення та діяльності міжнародних неурядових організацій. Розглянуто проблемні питання щодо юрисдикції Міжнародного суду ООН. Досліджено поняття та види міжнародно-правових санкцій. Увагу приділено проблемним питанням регулювання міграційних процесів та їх впливу на трудящих-мігрантів. Охарактеризовано проблеми ефективного міжнародно-правового захисту прав жінок. Увагу приділено міжнародно-правовий аспект проблемам регулювання прав біженців в Україні.

Шифр НБУВ: ВА852239

2.X.914. Захист прав людини під час обшуку: монографія / О. Л. Дульський; ред.: В. І. Галаган. — Київ: Норма права, 2021. — 250 с. — Бібліогр.: с. 209-234. — укр.

Висвітлено питання участі сторони захисту під час проведення обшуку та можливості ефективного забезпечення додержання прав і свобод його учасників. Доведено, що учасників обшуку можна класифікувати залежно від їх статусу як сторони кримінального провадження, виду обшуку, наявності можливості ініціювати його проведення, обов'язковості або факультативності їх залучення, місії й ролі в доказуванні та здійснюваних ними функцій. Сформульовано низку нових концептуальних положень, висновків і рекомендацій, що мають важливе значення для науки кримінального процесуального права та правозастосовної практики. Звернено увагу на поняття видів адвокатської діяльності й механізм її здійснення за наявної потреби присутності адвоката під час проведення обшуку й узгодження положень КПК України з галузевими законодавчими актами; на положення щодо обсягу, порядку та змісту надання правової допомоги обшукуваній особі або іншим особам, які можуть це не мати визначеного процесуального статусу, чий права та законні інтереси може бути обмежено або порушено під час проведення обшуку; на зміст етапів проведення обшуку, що в сукупності утворюють комплекс дій і рішень слідчого судді, сторони обвинувачення, захисту й інших його учасників, та рекомендовано дії сторони захисту під час підготовки, безпосереднього проведення, фіксації ходу й результатів обшуку.

Шифр НБУВ: ВС68440

2.X.915. Історія дипломатії: навч.-метод. посіб. / О. В. Бігняк, О. О. Белогубова, М. В. Грушко, К. В. Мануїлова, А. М. Гриб, К. А. Жебровська, А. О. Рябошапченко; ред.: О. В. Бігняк; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Гельветика, 2021. — 115 с.: табл. — Бібліогр. с. 75-76. — укр.

Визначено історичні етапи формування сучасної дипломатичної системи. Зазначено розвиток дипломатичних служб світу в першій половині ХХ ст. Розглянуто питання еволюції сучасної системи дипломатії. Акцентовано на питанні дипломатії в умовах європейської інтеграції. Охарактеризовано поняття економічна дипломатія. Увагу приділено історії Української дипломатії.

Шифр НБУВ: ВА852371

2.X.916. Контент негативу. Як захистити себе та країну в умовах тотального інформаційного протистояння: [монографія] / Г. В. Любовець, В. Г. Король; Український інститут безпекових досліджень. — Київ: Києво-Могилянська академія, 2021. — 265 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 261-265. — укр.

У 2018 — 2019 рр. ученими Науково-дослідного центру Військового інституту Київського національного університету ім. Тараса Шевченка на замовлення Міністерства оборони України проведено дослідження публічно-контентних негативів у сучасних динаміках різноформатних гібридних агресій. За його результатами розроблено пропозиції щодо вдосконалення реалізації державної інформаційної політики військового відомства. Конкретизовано заходи стосовно підвищення дєвості інформаційно-медійних структур Збройних сил України, забезпечення проведення випереджальних заходів протидії негативному комунікаційно-контентному впливу з боку агресора на особовий склад. Опрацьовано підходи до формування системи соціолінгвістичного діагностування особового складу. Розглянуто проблематику комунікаційно-контентної безпеки держави, яка через новітні технологічні рішення та підходи захищає національну свідомість від агресивних впливів із боку технологічних пропагандистських центрів Кремля, нейтралізує їх і створює «антидот» інформаційним загрозам ворога.

Шифр НБУВ: ВА850521

2.X.917. Міжнародний договір як джерело права в Україні: загальнотеоретичний аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / К. А. Рагуліна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

З'ясовано теоретико-правові аспекти укладення, тлумачення та реалізації міжнародних договорів як джерела права в Україні. Розкрито поняття, сутнісні ознаки та генезу нормативного договору як джерела права. Визначено особливості нормативного договору в міжнародному праві. Надано характеристику міжнародного договору як зовнішньої форми буття міжнародно-правових норм. З'ясовано роль і значення договору як джерела права ЄС у контексті перспектив євроінтеграції України. Визначено роль і місце міжнародних договорів у системі джерел права України. Продемонстровано вплив міжнародних договорів на національне законодавство України. Розкрито основні проблеми тлумачення міжнародних договорів і перспективні шляхи їх подолання. Надано загальнотеоретичну характеристику договорів між Україною та ЄС і їх впливу на розвиток вітчизняної правової системи. Визначено роль Угоди про асоціацію з ЄС у правовому забезпеченні реформ в Україні. Сформульовано пропозиції за предметом дослідження щодо вдосконалення механізму правового регулювання в Україні. Визначено, з огляду на новітні світові тенденції, перспективні напрями реформування вітчизняного законодавства щодо дії міжнародного права в межах національної системи права.

Шифр НБУВ: РА450426

2.X.918. Міжнародно-правове регулювання права людини на життя в контексті біоетики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.11 / Б. В. Островська; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ, 2021. — 44 с. — укр.

Вперше проведено комплексне дослідження, присвячене захисту основоположного права людини на життя в міжнародному праві у контексті біоетики. Висвітлено міжнародно-правові проблеми, пов'язані з розвитком науково-технічного прогресу в біології та медицині, зокрема із застосуванням інноваційних біомедичних технологій клонування людини; криоконсервації клітин, тканин, органів та ембріонів людини; одержання ембріональних стовбурових клітин людини; генетичної діагностики; генної інженерії; штучного переривання вагітності та допоміжних репродуктивних технологій; етаназії; використання анатомічних матеріалів людини (органів, тканин, клітин і крові) для науково-дослідних цілей, донорства і трансплантації за життя і після смерті людини тощо. Визначено загрози та виклики життю людини у процесі застосування цих технологій. Досліджено вплив інституційних систем ООН, Ради Європи та Європейського Союзу на становлення міжнародного біоправа на основі узагальнення та систематизації актів цих міжнародних організацій, а також прецедентної практики Європейського суду з прав людини стосовно права на життя в контексті біоетики. Запропоновано шляхи досягнення міжнародного консенсусу для вирішення цих проблем на основі міжнародного права та подальшого запобігання порушенням права людини на життя з урахуванням розвитку інноваційних досягнень у біомедицині. Показано роль християнських цінностей як визначальних чинників європейської правової культури у захисті життя та гідності людини в світлі розвитку біоетики, а також їх вплив на становлення та розвиток права людини на життя в міжнародному праві.

Шифр НБУВ: РА448151

2.X.919. Міжнародно-правове співробітництво у боротьбі зі злочинністю (сучасні особливості та основні тенденції розвитку): монографія / І. С. Нуруллаев; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. — Одеса: Гельветика, 2020. — 519 с. — Бібліогр.: с. 444-519. — укр.

Увагу приділено теоретичним засадам і особливостям сучасного розвитку міжнародно-правового співробітництва у боротьбі зі

злочинністю. Досліджено основні етапи становлення, форми та напрями міжнародно-правового співробітництва у боротьбі із злочинністю. Проаналізовано систему джерел правового регулювання міжнародно-правового співробітництва у боротьбі із злочинністю. Охарактеризовано суб'єктний склад і об'єкти міжнародно-правового співробітництва у боротьбі із злочинністю, його напрями та форми. Висвітлено напрями універсализації та особливості фрагментації міжнародно-правового співробітництва у боротьбі із злочинністю. Проаналізовано актуальні проблеми імплементації міжнародних договорів про боротьбу із злочинністю в Україні, запропоновано шляхи їх мінімізації.

Шифр НБУВ: ВА852120

2.X.920. Legal nature of international mixed arbitration / V. P. Kozureva, D. S. Kostuchenko // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 135-142. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Розглянуто загальнотеоретичні питання визначення правової природи міжнародного змішаного арбітражу; окреслено особливості діяльності кожного окремо взятого виду арбітражу. Проблеми визначення правової природи змішаного арбітражу довгий час розглядаються як на теоретичному рівні, так і в судовій практиці. Питання юридичної природи є колізійним та недостатньо вивченим на теоретичному рівні, оскільки арбітраж, що розглядається, викликає дискусію через наявні механізми як і публічного арбітражу, так і приватного. Змішаному арбітражу не характерні ті загальноприйняті норми міжнародного арбітражу, що притаманні публічному чи приватному розгляду вирішення спорів у галузі приватноправових відносин. Однак, цей вид арбітражу поєднує в собі риси та характерні ознаки як публічного, так і приватного арбітражу. Міжнародний змішаний арбітраж є яскравим прикладом тенденції на зближення та поєднання міжнародного публічного і приватного права. Розгляд достатньої кількості питань міжнародного публічного права є невід'ємним від залучення та використання інформації з галузі міжнародного приватного права. На сьогоднішній день у всіх сторін арбітражного спору є можливість вільно обрати вид арбітражу. Таким чином, вони можуть обрати інституційний арбітраж, що тягне за собою використання типового арбітражного розгляду, продекларованого регламентом відповідної інституційної установи, або, визначивши, що суперечка розглядатиметься тимчасовим арбітражем, обрати *ad hoc* — який діє за Регламентом ЮНСІТРАЛІ. Дослідження проведено з використанням таких методів як аналіз, синтез, порівняльно-правового пізнання правової природи змішаного арбітражу, узагальнення та моделювання нових теоретичних знань. Зроблено висновок, що міжнародний змішаний арбітраж — арбітраж, призначений для врегулювання спорів між державами та фізичними або юридичними особами у зв'язку з розбіжностями, що виникають в процесі їх інвестиційної діяльності. Через розгляд кожного виду арбітражу, визначено особливості та правова природа окремого взятого виду, що надає можливість визначити загальну природу. Визначено, що для повного і об'єктивного розгляду спору, пов'язаного з іноземними інвестиціями, доречним буде застосування інституційного арбітражу, оскільки останній має чіткий регламент та авторитет для забезпечення виконання рішень.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 2.У.199, 2.X.790

Міжнародні конференції. Міжнародні організації

2.X.921. Адаптація цивільного законодавства України про договори купівлі-продажу до законодавства ЄС: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. А. Абросімов; Хмельницька обласна рада, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. — Хмельницький, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено аналіз правового регулювання та наукових підходів до розуміння договору купівлі-продажу в контексті наближення правопорядків України та ЄС. Констатовано, що, незважаючи на багаторічну співпрацю України та ЄС, у тому числі в частині приведення у відповідність національного законодавства у сфері договірних відносин, на сьогодні все ще залишається низка питань, що потребують негайного вирішення. Обгрунтовано позицію про необхідність планомірного й адекватного запозичення правового досвіду ЄС, зважаючи на те, що серед вимог Угоди про асоціацію України та ЄС немає вказівок на те, що національне цивільне законодавство повинно бути ідентичним із законодавством ЄС, воно має лише бути співмірним за обсягом правових гарантій і не суперечити вимогам європейського правопорядку. Обгрунтовано доцільність обмеження правового регулювання положень щодо купівлі-продажу в новій редакції ЦК України лише загальними положеннями про такі договори без регулювання окремих видів договорів купівлі-продажу, які необхідно унормувувати на рівні виключно спеціальних нормативних актів. Визначено підстави та наслідки односторонньої відмови від договору купівлі-продажу. Вказано на відмінні риси відмови

від договору купівлі та розірвання договору в односторонньому порядку за рішенням суду, де для відмови від договору немає необхідності встановлювати факт порушення договірних умов контрагентом за договором, а достатньою є лише воля самої особи та її потреба у такому припиненні. Доведено доцільність звільнення продавця від відповідальності за недоліки товарів, що пов'язані з його якістю, упаковуванням, метою використання, вимогами третіх осіб, якщо в момент укладення договору покупець знав або міг знати про такі недоліки. Здійснено аналіз підстав і правових наслідків дострокового виконання договору купівлі-продажу продавцем, а також передання покупцеві товару у кількості, що перевищує вказану в договорі. Акцентовано увагу на тому, що прийняти товар достроково або у кількості більше, ніж вказано в договорі, є правом покупця, при здійсненні якого в обох сторін договору виникають зустрічні права й обов'язки з повернення частини товару, його зберігання. Сформульовано узагальнені теоретично обгрунтовані пропозиції щодо вдосконалення чинного цивільного законодавства України у сфері договорів купівлі-продажу.

Шифр НБУВ: РА450358

2.X.922. Військова співпраця США з європейськими союзниками середини 1940-х — середини 1960-х рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / В. О. Масний; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 17 с. — укр.

Комплексно досліджено військову співпрацю США з європейськими союзниками у період початку Холодної війни та розбудови блокових військових структур держав північної Атлантики 1940-х — 1960-х рр. На основі широкого кола джерел розглянуто теоретичне підґрунтя та особливості практичної реалізації американсько-європейського військового партнерства у досліджуваній період. Увагу приділено формуванню доктринальних і договірних основ військової співпраці США з європейськими державами, чиннику ядерної зброї у функціональному забезпеченні військових доктрин США та союзників, а також іншим складовим американсько-європейського військового партнерства — контингентам Збройних сил США у Європі та військовим поставкам для європейських держав в межах програм військової допомоги США. Визначено, що військове партнерство США з європейськими державами в означуваній період можна характеризувати як комплексний багатосторонній процес, в якому знайшли своє вираження військові реалії часів початку Холодної війни та позиція європейських союзників США як суверенних держав з власними оборонними потенціалами.

Шифр НБУВ: РА448152

2.X.923. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу: зб. тез доп. Всеукр. наук. конф., 17 квіт. 2021 р. / ред.: М. П. Вавринчук, О. П. Когут, С. І. Лучковська; Хмельницький Нац. ун-т, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, «Подільська правова ліга», громадська організація. — Хмельницький: ХНУ, 2021. — 209 с.: табл. — укр.

Висвітлено проблеми адаптації конституційного, адміністративного, цивільного, господарського, податкового, кримінального, митного, іншого вітчизняного законодавства до стандартів ЄС. Окреслено перспективи розвитку правничої науки в умовах євроінтеграції. Розглянуто історію розвитку арбітражу як способу вирішення спорів. Визначено, що арбітраж отримав широке визнання і став застосовуватися нарівні з розглядом справ у державних судах порівняно недавно — після Другої світової війни. Проте арбітраж як метод розв'язання спорів бере свій початок із моменту виникнення перших суперечок між людьми. Систему арбітражу у Древній Греції висвітлено як прообраз сучасного міжнародного арбітражу. Зазначено, що можливість розв'язання спорів через третейський суд передбачало римське право. Окреслено сучасну гармонізацію кримінального процесуального законодавства України з правом ЄС. Проведено порівняльний аналіз суб'єктів митних правовідносин за законодавством України та ЄС. Висвітлено гармонізацію законодавства України з міжнародним публічним та приватним правом ЄС.

Шифр НБУВ: ВА852588

2.X.924. Глобальний конституціоналізм: теоретичні підходи та правові виклики до формування: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / Є. О. Львова; Національний авіаційний університет. — Київ, 2020. — 32 с. — укр.

Дисертацію присвячено теоретичним підходам та правовим викликам до формування глобального конституціоналізму. Визначено понятійні, елементні та функціональні характеристики глобального конституціоналізму. Узагальнено ідейно-концептуальні та історико-правові засади глобального конституціоналізму. Розкрито трансформацію та здійснено реконструкцію принципів міжнародного та конституційного права з урахуванням ідей глобального конституціоналізму. Визначено місце глобального конституціоналізму як ідеології та виключного міждисциплінарного експериментального підходу, особливо в контексті розвитку та прозорості правових механізмів забезпечення та захисту прав і свобод людини. Зроблено аналіз співвідношення між міжнародним конституційним правом та глобальним конституціоналізмом. Графічно зображено значення глобального конституціоналізму на прикладі перетинання міжнародного конституціоналізму та

національного конституціоналізму, а також зображено взаємодія та перехрестя конституціоналізму, правозастосування та соціальної безпеки на різних рівнях міграції. Визначено роль забезпечення національних інтересів і реалізації державного суверенітету у світовому глобалізованому правовому просторі та розкрито роль конституційної держави України у становленні глобального конституціоналізму. Розроблено теоретичну модель глобального конституціоналізму та проведено аналіз впливу правової глобалізації на національний конституційний порядок.

Шифр НБУВ: RA445798

2.X.925. Застосування практики Європейського суду з прав людини при тлумаченні загальних принципів адміністративного судочинства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ж. М. Мельник-Томенко; Університет митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 17 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні на підставі аналізу доктринальних та нормативних джерел теоретико-прикладних засад застосування практики ЄСПЛ під час тлумачення загальних принципів адміністративного судочинства. Визначено поняття та здійснено класифікацію принципів адміністративного судочинства. Окреслено загальні принципи адміністративного судочинства та охарактеризовано їх як об'єкт дослідження. Визначено зміст принципів верховенства права та законності. Охарактеризовано принципи рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом, принцип доступності правосуддя, справедливий розгляд справи, незалежності та безсторонності суду.

Шифр НБУВ: RA445733

2.X.926. Правові засади асоціації у відносинах Європейського Союзу з третіми країнами й міжнародними організаціями та Україною: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.11 / Я. М. Костюченко; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 36 с. — укр.

Увагу приділено комплексному порівняльному аналізу концептуальних правових засад асоціації у практиці ЄС, з особливою увагою на міжнародно-правовому аналізі Угоди про асоціацію між ЄС та Україною. Зазначено, що Угода про асоціацію між ЄС та Україною належить до угод «четвертого покоління». Виділено два основні відмінні елементи, що відрізняють Угоду про асоціацію між Україною та ЄС від усіх інших угод про вільну торгівлю Євросоюзу. Першим елементом є інноваційна особливість Угоди про асоціацію з Україною, що стосується численних законодавчих положень, пов'язаних із наблизненням до доступу на ринок. Другим унікальним елементом торговельної частини Угоди про асоціацію з Україною є безпрецедентні форми «інтеграції» до внутрішнього ринку ЄС.

Шифр НБУВ: RA445027

2.X.927. Реалізація правових позицій Європейського суду з прав людини та прецедентної практики Верховного Суду України у кримінальних провадженнях: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / К. М. Подлегаєв; ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Проведено одне з перших в Україні комплексне наукове дослідження реалізації правових позицій Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) і прецедентної практики національної судової системи в сучасному кримінальному судочинстві. Дослідження здійснено з урахуванням сучасного стану законодавчих основ правосуддя та динаміки прецедентного права. З використанням системного підходу сформульовано низку нових положень, які визначають внесок автора в удосконалення кримінального процесуального законодавства та практики його застосування. Обґрунтовано напрями гармонізації вітчизняного законодавства з європейськими стандартами правосуддя на основі збалансування приватних і публічних інтересів та забезпечення верховенства права. Розкрито суть і значення правових позицій та прецедентної практики ЄСПЛ як джерел кримінального процесуального права України. Узагальнено зміст і динаміку прецедентної практики ЄСПЛ і Верховного Суду України у кримінальному судочинстві. На основі системного підходу розроблено теоретичну концепцію законодавчого закріплення значення та співвідношення правових висновків і прецедентної практики Верховного Суду в системі джерел процесуального права. Вдосконалено теоретичне обґрунтування положення щодо оптимізації кримінального судочинства України шляхом широкого використання прецедентного права. Сформульовано сучасну модель юридичного визначення засади верховенства права.

Шифр НБУВ: RA445709

2.X.928. Теоретичні основи міжнародного виконавчого процесу: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / М. М. Мальський; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Розглянуто окремі питання теорії та практики міжнародного виконавчого процесу. Проаналізовано міжнародні акти і національне законодавство, які регламентують примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), що ускладнене іноземним елементом. Досліджено місце міжнародного виконавчого процесу у правовій системі та його взаємозв'язок із галузями права, зокрема з міжнародним приватним правом, міжна-

родним цивільним процесом і виконавчим процесом. Охарактеризовано джерела міжнародного виконавчого процесу. Здійснено класифікацію суб'єктів міжнародного виконавчого процесу за різними критеріями.

Шифр НБУВ: RA445093

Див. також: 2.X.488

Міжнародне співробітництво зі спеціальних питань

2.X.929. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії транснаціональній злочинності: монографія / І. М. Леган; Державний університет «Житомирська політехніка». — Чернівці: Чернігівська політехніка, 2021. — 327 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 272-314. — укр.

Обґрунтовано теоретико-правові засади та розроблено науково-практичні рекомендації щодо міжнародного співробітництва у сфері запобігання та протидії транснаціональній злочинності (ТЗ). Визначено історико-правові передумови становлення та розвитку, охарактеризовано основні напрями та форми міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії ТЗ. Проведено кримінологічну характеристику організованих злочинних груп як суб'єктів вчинення транснаціональних злочинів. Проаналізовано сучасний стан і тенденції кримінологічних показників ТЗ в Україні та світі. Визначено роль ООН, Інтерполу та Європолу в міжнародному співробітництві держав щодо запобігання та протидії ТЗ. Охарактеризовано міжнародне співробітництво та кримінологічні засади запобігання і протидії окремим видам ТЗ.

Шифр НБУВ: VA851846

2.X.930. Міжнародно-правове регулювання інтелектуальної власності: курс лекцій / М. М. Яшарова; НАН України, Київський університет права. — Київ: Компринт, 2015. — 178 с. — Бібліогр.: с. 167-178. — укр.

Наведено аналіз правових систем і поняття права інтелектуальної власності. Розглянуто поняття та суть об'єктів інтелектуальної власності й одержання охорони з урахуванням правових систем зарубіжних країн. Висвітлено особливості законодавства за охорони прав інтелектуальної власності високорозвинених і країн, що розвиваються. Акцентовано увагу на правовій охороні прав промислової власності й окремих різновидів об'єктів патентного права.

Шифр НБУВ: VA850291

2.X.931. Cybersecurity in the civil aviation and existing challenges / V. Svanadze // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 4. — С. 27-33. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Мета роботи — розкриття положень та особливостей нормативних актів, стандартів та інших документів щодо діяльності міжнародних організацій у галузі кібербезпеки в царині цивільної авіації. Методологічну основу дослідження складають загальнонаукові та спеціальні методи. Автор наводить свої тези щодо базування кібербезпеки в цивільній авіації в основному на кібертехнологіях, що використовуються для підвищення безпеки та ефективності повітряного транспорту. Наголошено на існуванні взаємозв'язку систем та опору на технології як передумову для появи нових кіберзагроз та ризиків. У авіаційній промисловості широко використовується взаємопов'язана комп'ютерна система. Зазначено, що у ХІ ст. процес використання Інтернету, Інтернет-технологій та електронних послуг у повсякденному житті, а також на національному та промисловому рівні стає все більш актуальним. Різні галузі, де діють частково або повністю автоматизовані процеси управління, все більше залежать від сучасних технологій. Дослідження, Інтернет-технології все ще залишаються величезною проблемою. Але він вказує і на те, що прискорений процес розвитку Інтернет-технологій та електронних послуг стане головним стимулом для вдосконалення процесу забезпечення Інтернет-безпеки та стабільності, що ще більше збільшить попит на цей сектор як з боку державного, так і приватного секторів, що скеровані вимогами світового ринку. Детально досліджено стратегію кібербезпеки для цивільної авіації, яка була прийнята ІКАО 4 жовтня 2019 р., і саме в ній автор вбачає рекомендаційний документ для галузі цивільної авіації країн-членів організації. Стратегія стосується різних ініціатив ІКАО, пов'язаних із кібербезпекою, і узгоджується з відповідними положеннями щодо польотів та управління авіаційною безпекою. Цілі документу досягаються за допомогою принципів, заходів та дій, які в свою чергу базуються на семи основних елементах, яким автором було приділено особливу увагу. У висновках вказано на те, що нормативні джерела ІКАО та ІТАО є життєво важливими для забезпечення кібербезпеки цивільної авіації. Усі зацікавлені сторони, зокрема, державний та приватний сектори, а також представники наукових кіл мають бути залучені до процесу захисту критичної інфраструктури цивільної авіації.

Шифр НБУВ: Ж73401

Див. також: 2.X.706, 2.X.819

Воєнна наука. Військова справа

(реферати 2.Ц.932 — 2.Ц.1045)

2.Ц.932. Гендерна рівність в армії: участь жінок у військових діях в антитерористичній операції (операції Об'єднаних сил) / Л. О. Петрова, О. Ю. Панфілов // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 19-25. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проаналізовано актуальні проблеми гендерної політики в армії. Обґрунтовано принцип рівності, який має декілька проявів, одним із яких є принцип гендерної рівності, що означає рівний підхід до всього незалежно від статі. Проаналізовано гендерні стереотипи, гендерні нормативи поведінки і проблеми гендерної ідентифікації у сучасному українському суспільстві. Проблеми гендерних відмінностей особистісних властивостей пов'язані з тим, що внаслідок постійних динамічних змін у світі, виникає все більше запитань щодо впливу певних гендерних стереотипів на професійну діяльність особистості. Доведено, що на сьогодні гендерна політика у Збройних силах України не повністю відображає загальносвітові тенденції у сфері гендерних відносин. На підставі даних інтерв'ювання розглядаються ролі жінок в Антитерористичній операції (операції Об'єднаних сил) на сході України і їх боротьба за рівні права і можливості в своїй державі.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.933. Еволюційний розвиток концепції мережево-центричних війн, системно-концептуальні основи теорії дата-центричних операцій / А. Б. Скорик, С. П. Ярош // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 26-34. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Обговорено основні принципи концепції мережево-центричних війн. Зроблено висновок про те, що за умов переходу людства до 6-го технологічного укладу виникає чергова точка біфуркації, яка визначає зміну парадигми розвитку систем ОВТ та концепції ведення бойових дій. Аргументовано необхідність розвитку теорії дата-центричної операції. Викладаються системно-концептуальні основи теорії дата-центричної операції. Запропоновано онтологічну модель дата-центричної операції. Пропонується 4D-екстенціональне представлення бойового простору об'єднаних в єдину мережу систем ОВТ. Вводиться поняття дата-центричних систем, розкрито суть методу адаптивного просторово-часового синтезу їх структури.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.934. Міжнародний досвід побудови систем забезпечення національної безпеки. Висновки для України / О. П. Гудима // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 16-25. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Протягом 30 років незалежності України тривають роботи щодо побудови системи забезпечення національної безпеки держави (сектора безпеки і оборони, сил оборони). З виданням нової редакції Закону України «Про національну безпеку України» змінилась структура керівних документів держави. На сьогоднішній день триває етап опрацювання відповідних нормативних документів центральними органами виконавчої влади, які виконують завдання в сфері національної безпеки і оборони. При формуванні нормативно-правової бази держави доцільно врахувати досвід побудови систем забезпечення національної безпеки країн світу. Проаналізовано досвід Сполучених Штатів Америки, Канади, країн Європи, Китайської народної республіки, Туреччини, Японії, Південної Кореї. На основі проаналізованого досвіду опрацьовані пропозиції щодо удосконалення системи забезпечення національної безпеки України (сектора безпеки і оборони, сил оборони) та державної системи управління силами оборони в кризових ситуаціях.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.935. Охорона ментального здоров'я та медико-психологічна реабілітація військовослужбовців в умовах гібридної війни: теорія і практика: монографія / В. І. Цимбалюк, В. В. Стебляк, О. В. Друзь, Н. О. Марута, Г. М. Кожина, І. В. Лінський, А. В. Швець, М. В. Маркова, О. І. Мінко, М. О. Овчаренко, В. В. Кальниш, В. І. Заворотний, К. Б. Возніцина, К. О. Зеленська, К. В. Проноза-Стебляк, Л. І. Литвиненко, І. О. Черненко, Г. С. Росінський; ред.: В. І. Цимбалюк. — Київ: Медицина, 2021. — 254 с.: табл., мал. — укр.

Висвітлено проблеми розбудови системи охорони психічного здоров'я в Збройних силах України, організації психіатричної, наркологічної, медико-психологічної, а також волонтерської допомоги. Розкрито актуальні питання сфери психічного здоров'я учасників бойових дій на Сході України. Зокрема описано вплив чинників бойового середовища на військовослужбовців, клініко-психологічні характеристики посттравматичного стресового розладу (ПТСР), аддиктивні розлади, суїцидальні випадки,

контузії та постконтузійний синдром. Наведено програму комплексної диференційованої терапії ПТСР у військовослужбовців. Особливу увагу приділено психологічній корекції порушень здоров'я сім'ї учасників бойових дій.

Шифр НБУВ: ВА852137

Див. також: 2.Ц.960, 2.Ю.1471

Теорія воєнного мистецтва

2.Ц.936. Використання інтерактивних тривимірних візуалізацій для вивчення бойового досвіду підрозділів в операції Об'єднаних сил / І. В. Баркатов, В. П. Варакута, В. С. Фарафонов, В. О. Тюрін, С. С. Гончарук, А. А. Лозко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 32-43. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Збір, обробка й аналіз об'єктивної та достовірної інформації для візуалізації бойових епізодів в зоні операції Об'єднаних сил, здійснюється з метою професійного аналізу дій протидіючих сторін та виявлення недоліків (або позитивних моментів) в діях наших військ. Це також являє собою важливе науково-практичне завдання для подальшого розвитку воєнного мистецтва ведення бойових дій на сході країни, із зазначеною метою в країнах НАТО використовується методика After action review — аналіз проведених дій (АПД). У зв'язку з намаганням керівництва країни реформувати Збройні сили України до стандартів НАТО, а за політичними планами, вступити до цього Альянсу, впровадження методики AAR (АПД) в ЗС України доцільно розглядати як актуальне завдання. Одним із ефективних засобів АПД є інтерактивна тривимірна візуалізація, яка включає в себе моделі місцевості й розташування на ній підрозділів (екіпажів, бійців) та з високою точністю й деталізацією відтворює хід бойових дій, що досліджуються у просторі й часі на загальному тактичному фоні. Для наукового дослідження й аналізу бойових епізодів, що уже сталися, та прогнозування можливих дій сторін в тій чи іншій бойовій ситуації, запропоновано використання автоматизованого способу вибору раціонального сценарію бойових дій військових формувань сторін з однорідними бойовими засобами (наприклад, механізовані, танкові екіпажі та підрозділи).

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.937. Метод визначення внесків видів (родів) військ у потрібний рівень боєздатності Збройних Сил України під час їх застосування (відбиття збройної агресії) / Р. Б. Хомчак // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 35-39. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Наведено метод визначення внесків видів (родів) військ у потрібний рівень боєздатності Збройних Сил (ЗС) України під час їх застосування (відбиття збройної агресії). Пропонований метод надає змогу досить коректно визначити ці внески, ґрунтуючись на результатах оцінювання бойових засобів противника та на обчисленні можливої кількості цих засобів, знищених нашими військами. Метод враховує забезпеченість військ ракетами (боеприпасами), а також особливості бойового застосування видів (родів) наших військ, які можуть діяти як роздільно, так і сумісно, залежно від обстановки, яка складається під час бойових дій.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.938. Метод формування групи суб'єктів сил оборони для реалізації замислу операції асиметричної протидії виявленій (прогнозованій) загрозі / В. Ю. Богданович, А. М. Сиротенко, О. В. Дублян, В. І. Доброгурський // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 7-12. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто проблему підвищення ефективності протидії застосуванню військової сили з боку більш сильного у воєнному відношенні противника шляхом асиметричного впливу у вразливих для нього точках і завдання йому неприйнятному збитку, за якого він вимушений відмовитися від подальшого застосування військової сили. Розглянуто метод формування групи суб'єктів, яка в умовах обмежених ресурсів здатна завдати противнику такого збитку.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.939. Типові помилки передових авіаційних навідників під час бойових дій в Афганістані / Б. І. Мунтян // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 30-35. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

На підставі власного досвіду і на конкретних прикладах, проаналізовано типові помилки передових авіаційних навігаторів по управлінню підрозділами армійської авіації при виконанні ними основних бойових завдань під час бойових дій в Афганістані. Детально проаналізовано ті помилки, наслідком яких був, так званий, «дружний вогонь», тобто нанесення бойовою авіацією 40-ї армії ударів по своїх військах, що призводило до їх втрат. Виявлено головні причини виникнення таких помилок та показано шляхи їх уникнення. За результатами аналізу напрацьовано рекомендації, що допоможуть передовим авіаційним навігаторам якісно виконувати функціональні обов'язки під час бойових дій.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 2.Ц.991, 2.Ю.1454

Збройні сили

2.Ц.940. Військово-патріотичне виховання курсантів вищих військових навчальних закладів України (1991 – 2019): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / О. О. Пашкова; Нац. ун-т оборони України імені Івана Черняхівського. – Київ, 2021. – 19 с. – укр.

Виконано наукове завдання, яке полягало у розкритті процесу становлення та трансформації військово-патріотичного виховання курсантів вищих військових навчальних закладів України та його розвитку в умовах збройної агресії Російської Федерації, встановленні особливостей і тенденцій цього процесу та визначенні актуальних напрямків використання набутого досвіду в інтересах подальшого розвитку Збройних сил України. У роботі визначено стан наукової розробленості теми та охарактеризовано джерельну базу дослідження. Розглянуто історичні передумови становлення військово-патріотичного виховання в Україні. Проаналізовано нормативно-правову базу у сфері військово-патріотичного виховання. Запропоновано авторську періодизацію становлення та розвитку військово-патріотичного виховання у Збройних силах України. Визначено особливості діяльності вищих військових навчальних закладів України та військово-патріотичного виховання курсантів в умовах збройної агресії проти України, встановлено основні тенденції його розвитку упродовж 2014 – 2019 рр., розглянуто роль і місце воєнної історії Сформувано рекомендації щодо впровадження отриманих результатів у практичну діяльність вищих військових навчальних закладів України, зокрема щодо підвищення ролі історичних дисциплін у військово-патріотичному вихованні майбутніх військових.

Шифр НБУВ: РА448548

2.Ц.941. Військово-призовні кампанії до Збройних Сил СРСР в умовах формування багатопартійної системи в Українській РСР (1990 – 1991): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / В. Ю. Аллеров; Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2021. – 19 с. – укр.

Проаналізовано специфіку законодавчого, нормативно-правового регулювання військово-призовних кампаній до Збройних сил СРСР в умовах формування багатопартійної системи в Українській РСР і наростання антиармійського руху у республіці у 1990 – 1991 рр. Встановлено, що в зазначений період під впливом зовнішньополітичних обставин (країни Балтії, Закавказзя) та внутрішньополітичних процесів (формування багатопартійності, створення «неформальних» товариств) в Українській РСР опозиційними до Комуністичної партії України політичними силами було розпочато кампанію зриву військово-призовних кампаній до Збройних сил СРСР, утвердження в суспільній свідомості ідеї створення національних Збройних сил. Показано, що подібні ідеї апробовано у Прибалтії, де було створено власні військово-призовні кампанії, запроваджено запис добровольців до національних формувань, припинено фінансування воєнних комісаріатів коштом місцевого бюджету, заблоковано виплати заробітної плати військовим працівникам місцевих рад. Визначено, що на хвилі відмови від військового призову, навесні 1990 року депутати Верховної Ради Української РСР і депутати обласних рад західноукраїнських областей запровадили новачки у сфері військово-призовних кампаній: спробували урегулювати питання проходження строкової військової служби громадянами Української РСР виключно на території республіки, намагалися забезпечити призовників від строкової служби за межами Української РСР шляхом бойкотування виконання розпоряджень Міністерства оборони СРСР. Акцентовано увагу на тому, що Рада Міністрів Української РСР незважаючи на відповідні постави парламенту, не відпрацювала механізму виконання постанови, своєчасно не внесла пропозицій щодо відповідних змін у чинному законодавстві, згідно з яким порядок проходження військової служби визначається законодавством Союзу РСР, та не вжила заходів для своєчасного створення відповідних урядових структур і проведення необхідних консультацій із Радою Міністрів СРСР.

Шифр НБУВ: РА448903

2.Ц.942. Дослідження елементів методики розподілу та переключення уваги авіаційного персоналу, який здійснює операції з організації та обслуговування повітряного руху / С. В. Мартиненко, В. А. Подоляк, В. О. Стеченко, М. С. Дяк // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. – 2020. – Вип. 3. – С. 50-55. – Бібліогр.: 12 назв. – укр.

Поставлено і вирішено задачу раціоналізації порядку розподілу та переключення уваги авіаційного персоналу, який здійснює операції з організації та обслуговування повітряного руху. Це завдання є складовою частиною безпекової компоненти авіаційної системи. Враховуючи важливість впливу людського чинника на безпеку польотів під час управління повітряним рухом та особливу роль процесів прийняття рішень у професійній діяльності визначеного авіаційного персоналу, розроблено відповідну методику, яка враховує фактори невизначеності, когнітивної складності, дефіциту часу та стресу у процесі оцінки повітряної обстановки.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.943. Загальнотеоретичні аспекти створення військової поліції для забезпечення законності в Збройних силах України / І. І. Кузьмич, І. І. Кузьмич // Юрид. вісн. Повітр. і косм. право: Наук. пр. Нац. авіац. ун-ту. – 2020. – № 4. – С. 41-46. – Бібліогр.: 6 назв. – укр.

Мета роботи – визначення особливостей, прогалін, а також надання пропозицій щодо ефективного реформування Військової служби правопорядку у Військову поліцію на підставі аналізу чинного законодавства, юридичної літератури та міжнародного досвіду. Методологічну основу дослідження склали наступні загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: діалектичний метод наукового пізнання дійсності, аналіз, синтез, системно-структурний метод, а також порівняльно-правовий і формально-логічний методи. В результаті наукового пошуку досліджено міжнародну практику створення Військової поліції та можливості її застосування в Україні та визначено напрямки вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності Військової поліції. Національна та державна безпека забезпечується системою державних органів, діяльність яких спрямована на охорону суспільного й державного ладу (конституційний лад), державну незалежність (державний суверенітет), територіальну цілісність (недоторканність кордонів), військового (оборонного), економічного і науково-технічного потенціалу. Забезпечення національної безпеки є однією з головних функцій суспільства і держави. Складовими елементами національної безпеки є також суспільна безпека, правопорядок та більш вузькі галузі суспільних відносин у сфері національної безпеки, як-от: безпека праці, безпека дорожнього руху, авіаційна безпека, інформаційна, продовольча безпека, регіональна безпека та інші види й основні напрями державної політики в сфері державної безпеки, які визначені Законом України «Про національну безпеку України». Конституцією України, у статті 17, проголошено, що забезпечення державної безпеки і захист державного кордону покладається на відповідні правоохоронні органи та військові формування, організація й порядок діяльності яких визначається законом.

Шифр НБУВ: Ж73401

2.Ц.944. Застосування інформаційних технологій в системі дистанційного навчання під час підготовки та перепідготовки військових фахівців / В. А. Бородавка // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. – 2020. – Вип. 2. – С. 7-11. – Бібліогр.: 14 назв. – укр.

Розглянуто основні сучасні тенденції модернізації професійної освіти в системі дистанційного навчання, яка базується на використанні сучасних інформаційних технологій та сучасних формах навчання. Запропоновано рішення, які надають змогу розвинути технології дистанційного навчання, підвищити якість засвоєння знань на базі інноваційних інформаційних технологій в системі дистанційного навчання під час підготовки та перепідготовки військових фахівців.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.945. Інформаційно-аналітичні моделі пошуково-рятувальних операцій в прибережній акваторії / О. А. Дакі, Н. С. Урум, В. М. Федунюк, О. В. Бажак // Системи упр., навігації та зв'язку. – 2021. – Вип. 2. – С. 107-111. – Бібліогр.: 14 назв. – укр.

Наведено моделі пошуково-рятувальних операцій в прибережній акваторії, формалізації знань та завдань пошуку для їх подальшої реалізації у системах підтримки прийняття рішення. Систематизовано проблеми, здійснена класифікація методів пошуково-рятувальних дій, що наддало змогу виділити часткові та загальні підходи рішення пошукових задач у різних умовах з метою формалізації моделей пошуково-рятувальних дій і процесів у складі інформаційно-аналітичних моделей систем підтримки прийняття рішення. Обґрунтовано доцільність і розроблено технології множинного аналізу формування навігаційної обстановки, районів й умов пошуково-рятувальних операцій у прибережній зоні, як універсального математичного апарату планування пошукових дій. Розробка інформаційних та автоматизованих систем суден надає змогу підвищити ефективність пошуково-рятувальних операцій. Це відкриває нові підходи до завдань суднобудування, контролю, управління за переміщенням суден та

ідентифікації їх діяльності. На теперішній час рівень розвитку науки та техніки характеризується підвищеними можливостями при створенні та застосуванні спеціалізованих інформаційних систем — системах підтримки прийняття рішень, які надають змогу зменшити цикл прийняття рішень в пошуково-рятувальних операціях.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ц.946. Методика визначення оптимальної кількості та виду озброєння мобільних тактичних груп для забезпечення дій по стримуванню противника / О. Ю. Дроль, С. В. Гузченко, С. М. Телюков // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 26-32. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Представлено методику визначення оптимальної кількості та виду озброєння мобільної тактичної групи для забезпечення дій по стримуванню противника на широкому фронті. Дана методика ґрунтується на вирішенні задачі лінійного програмування загального виду. Представлена методика враховує: вогневі можливості підрозділу, з якого призначається мобільна тактична група, та величину запланованої шкоди противнику, при знищенні його озброєння та військової техніки. Оцінювання оборонних можливостей своїх військ по відношенню до сил противника, здійснювалось на основі порівняння вогневих потенціалів відповідно. Запропонована методика може бути використана для забезпечення формування складу мобільної тактичної групи за умов планування сучасного бою.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.947. Методика корегування відхилень літака для виводу його на заданий напрямок / Н. Ю. Лучик, Є. Г. Цибро // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 69-73. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто методику корегування відхилень виводу винищувача на повітряну ціль за рахунок збільшення або зменшення крену під час розвороту на заданий напрямок. Професійна діяльність офіцера бойового управління у процесі наведення винищувачів на повітряні цілі може супроводжуватися помилками різної природи й характеру. Розглянуто, яким чином помилки наведення подачі команди на розворот не на розрахункових упередженій дистанції та інтервалу виконання розвороту для виводу винищувача на заданий напрямок, впливають на точність наведення. Надано практичні рекомендації офіцерам бойового управління щодо підвищення точності виводу винищувача на ціль.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.948. Методика розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / С. О. Юр'єв; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено проблемі вдосконалення освітнього процесу з фізичного виховання у військових закладах вищої освіти з метою розвитку фізичних якостей та формування військово-прикладних рухових навичок у курсантів — майбутніх фахівців Протиповітряної оборони Сухопутних військ Збройних сил України для забезпечення ефективності їх військово-професійної діяльності під час виконання завдань за призначенням. Проаналізовано особливості розвитку рухових якостей та формування військово-прикладних навичок курсантів засобами фізичного виховання у сучасній педагогічній теорії та практиці. Досліджено мотивацію курсантів до занять військовим п'ятиборством та їх вплив на показники фізичного і психоемоційного стану курсантів під час навчання. Визначено критерії оцінювання навчальних досягнень курсантів на заняттях військовим п'ятиборством під час фізичного виховання. Розроблено методику розвитку рухових якостей курсантів військових закладів вищої освіти засобами військового п'ятиборства та здійснено експериментальну перевірку її ефективності під час фізичного виховання. Розроблена методика розвитку рухових якостей у курсантів засобами військового п'ятиборства містить цільовий, змістовий і оціночний компоненти та спрямована на забезпечення ефективності військово-професійної (бойової) діяльності майбутніх фахівців під час виконання завдань за призначенням. Розроблено зміст навчання курсантів спеціальних вправ військового п'ятиборства. Доведено ефективність розробленої методики у порівнянні із традиційною системою фізичного виховання щодо формування фізичної готовності майбутніх фахівців Протиповітряної оборони до військово-професійної (бойової) діяльності.

Шифр НБУВ: РА445411

2.Ц.949. Мотиваційні пріоритети курсантів у процесі занять з фізичної підготовки та спорту / В. Ягодзінський, О. Кісілюк, В. Радіонов, І. Платонов // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 18-22. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Досліджено мотиваційні пріоритети курсантів Військової академії (м. Одеса) у процесі занять з фізичної підготовки та спорту шляхом проведення анкетування курсантів за розробленим опитувальником, що містить 11 запитань. До анкетування було залучено 256 курсантів факультету підготовки спеціалістів десантно-штурмових військ, яких було розподілено на 2 групи: до групи № 1 увійшли курсанти, які під час навчання в академії

займалися у секції з кросфіту (n = 40), до групи № 2 — курсанти, які займалися за чинною системою фізичної підготовки і не відвідували жодну зі спортивних секцій академії (n = 216). Виявлено, що 55 % курсантів групи № 1 займаються з метою підвищення рівня фізичної підготовленості та зміцнення здоров'я; у групі № 2 найбільша кількість курсантів (43,5 %) мотивована можливістю одержання позитивної оцінки під час складання контрольних нормативів. При цьому переважна більшість курсантів (понад 90 %) переконана, що заняття кросфітом сприяють всебічному розвитку фізичних якостей, зміцненню здоров'я, підвищенню ефективності навчальної та майбутньої бойової діяльності.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ц.950. Національно-патріотичне виховання курсантів військових закладів вищої освіти / В. Кротюк // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 128-135. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми формування національної самосвідомості як важливого чинника патріотизму курсантів військових закладів вищої освіти України — майбутніх офіцерів Збройних сил України, на яких держава та суспільство покладають зобов'язання щодо забезпечення збройного захисту територіальної цілісності й незалежності України.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ц.951. Особливості розвитку психічної саморегуляції майбутніх магістрів військового управління в процесі їх практичної підготовки: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.09 / О. Й. Фурс; Нац. ун-т оборони України імені Івана Черняховського. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню проблеми психічної саморегуляції майбутніх магістрів військового управління під час їх практичної підготовки. Визначено суть і структуру здатності до психічної саморегуляції майбутніх МВУ, компонентами якої є ціннісно-мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий, поведінково-діяльнісний, комунікативний і субтекстний. Розроблено й обґрунтовано структурно-функціональну модель, що містить цільовий (мета), компонентний (компоненти здатності до психічної саморегуляції), діагностичний (критерії, показники, методики), розвивальний (тренінгова програма) і результативний блоки, а також тренінгову програму розвитку здатності до психічної саморегуляції у майбутніх МВУ, навчальні теми якої узгоджено за змістом із компонентами здатності до психічної саморегуляції майбутніх МВУ.

Шифр НБУВ: РА448697

2.Ц.952. Прихована ударно-маневрова оборона в умовах проведення операцій Об'єднаних сил / В. П. Варакута, О. О. Кумпан, М. Д. Ткаченко, С. М. Подвизніков // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 7-18. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Розглянуто види оборони, проаналізовано та визначено позитивні й негативні тактичні характеристики позиційної, маневрової, активної, передової та мобільної оборони. Наведено теоретичні розробки військових фахівців США та країн-членів НАТО щодо організації й застосування різних видів оборони. Обґрунтовано умови застосування прихованої ударно-маневрової оборони та принципи її застосування.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.953. Розвиток загальнопедагогічної культури майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки у військовому вищому навчальному закладі: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. С. Васищев; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

З'ясовано педагогічну суть і компоненти загальнопедагогічної культури майбутніх офіцерів. Визначено її критерії, показники та рівні; розроблено й апробовано модель гуманітарно-педагогічної технології розвитку загальнопедагогічної культури майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки.

Шифр НБУВ: РА448525

2.Ц.954. Січові стрільці і старшини Городенківщини: біобібліогр. довід. / П. С. Сіреджук; Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника, Городенківська міська рада. — Львів: Растр-7, 2021. — 79 с.: іл. — Бібліогр.: с. 67-69. — укр.

Всебічно вивчено біографії січових стрільців родом із колишнього Городенківського повіту на основі нововиявлених наявних першоджерел, котрі досі ніким не були введені в науковий обіг та здоботок української історичної науки і краєзнавства про усеві. Заповнено прогалини в білій плямі біографістики борців визвольних змагань українців городенківського краю проти збройної російської агресії в часи Великої війни 1914 — 1918 рр.

Шифр НБУВ: ВА852350

2.Ц.955. Теоретико-методичні основи формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів Збройних сил України: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. С. Капініс; НАПН України, Інститут професійно-технічної освіти. — Київ, 2021. — 43 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні та методичні основи формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів Збройних сил України у процесі професійної підготовки. Визначено суть, структуру та функції поняття «професійна суб'єктність майбутнього офіцера».

Обґрунтовано концепцію та методологічні підходи до її формування. Розроблено модель і комплексну метододику, визначено критерії, показники та рівні сформованості професійної суб'єктності майбутніх офіцерів. Узагальнено експериментальні дані, які підтверджують результативність комплексної методики, що ґрунтується на теоретичних і методичних основах формування професійної суб'єктності майбутніх офіцерів. Результати дисертаційного дослідження впроваджені в практику роботи вищих військових навчальних закладів Міністерства оборони України, в яких здійснюється професійна підготовка майбутніх офіцерів.

Шифр НБУВ: RA448465

2.Ц.956. Теоретичні і методичні засади формування освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах авіаційного профілю: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. Г. Марченко; Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. — Хмельницький, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Подано теоретичне та методичне обґрунтування концепції, педагогічної системи, організаційно-педагогічних умов і технологій формування освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах авіаційного профілю, а також результати експериментальної перевірки його ефективності в умовах даного закладу. Розкрито суть, структуру і зміст компонентів освітнього середовища, подано концепцію та педагогічну систему його формування у вищих військових навчальних закладах авіаційного профілю. Розроблено структурно-функціональну модель педагогічної системи формування освітнього середовища у вищих військових навчальних закладів авіаційного середовища та організаційно-педагогічні умови її запровадження. Обґрунтовано технологію формування освітнього середовища. Проаналізовано характер зразків освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах у ретроспективному і компаративному аспектах, висвітлено особливості професійної діяльності та підготовки авіаційних військових фахівців. Набули наукові уявлення про поняття «освітнє середовище» і «педагогічна система формування освітнього середовища», а також вдосконала методика діагностування сформованості освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах авіаційного профілю на основі використання критеріїв, показників і характеристики рівнів.

Шифр НБУВ: RA448042

2.Ц.957. Теоретичні та методичні основи формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів Збройних сил України у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. В. Бойко; НАПН України, Інститут професійно-технічної освіти. — Київ, 2021. — 40 с.: табл. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано вирішення наукової проблеми щодо обґрунтування теоретико-методичних основ формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів Збройних сил України у процесі професійної підготовки. Визначено суть і структуру поняття «лідерська компетентність майбутніх офіцерів». Обґрунтовано концепцію та методологічні підходи до формування лідерської компетентності майбутніх офіцерів; розроблено методичну систему її формування, критерії та показники діагностування сформованості. Узагальнено експериментальні дані, які доводять правомірність висновків щодо результативності теоретичних і методичних основ її формування. Результати дисертації впроваджені в освітній процес ВВНЗ, в яких здійснюється професійна підготовка майбутніх офіцерів.

Шифр НБУВ: RA448461

2.Ц.958. Теорія і практика професійної підготовки прикордонників у вищих військових навчальних закладах Республіки Індія: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Н. В. Бхіндер; Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. — Хмельницький, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Охарактеризовано систему професійної підготовки прикордонників у вищих військових навчальних закладах Республіки Індія з урахуванням її властивостей та параметрів, визначено її компоненти. Подано генезис і періодизацію становлення та розвитку професійної підготовки прикордонників у Республіці Індія. Проаналізовано особливості змісту професійної компетентності прикордонників Республіки Індія та здійснено класифікацію професійно-особистісних вимог, що висуваються умовами служби. Здійснено аналіз змістових та технологічних особливостей професійної підготовки індійських прикордонників, досліджено інноваційні педагогічні технології, які впроваджені в освітній процес вищих військових навчальних закладів Республіки Індія. Виконано порівняльно-педагогічний аналіз систем професійної підготовки прикордонників у вищих військових навчальних закладах України та Республіки Індія. Визначено напрями імплементації ідей професійної підготовки індійських прикордонників у систему професійної підготовки офіцерів Державної прикордонної служби України. Розроблено науково-методичні рекомендації для вдосконалення професійної підготовки офіцерів у вищому військовому навчальному закладі Державної прикордонної служби України з урахуванням інноваційних ідей та досвіду

Республіки Індія, а також навчально-методичне забезпечення освітньо-професійної програми спеціальності «Безпека державного кордону».

Шифр НБУВ: RA448039

2.Ц.959. Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С. М. Марченко; Житомирський державний університет імені Івана Франка. — Житомир, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Проведено теоретико-експериментальне дослідження проблеми формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів у процесі фахової підготовки. Визначено сучасні наукові підходи до проблеми дослідження. Охарактеризовано принципи формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів. На підставі вивчення наукової літератури здійснено категоріальний аналіз базових понять. Охарактеризовано структуру, етапи формування, критерії, показники, рівні сформованості інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів. Обґрунтовано педагогічні умови, розроблено модель формування інформаційно-аналітичної компетентності курсантів у процесі фахової підготовки, визначено її структурні компоненти. Експериментально перевірено ефективність запровадження авторської моделі та спецкурсу «Формування інформаційно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів у процесі фахової підготовки» в освітній процес військових закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: RA448983

Див. також: 2.Х.651, 2.Ю.1491

Окремі види збройних сил, роди військ і служби

2.Ц.960. Аналіз організації та ведення інформаційно-психологічних операцій при веденні гібридної війни / І. Ю. Юзова // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 40-44. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Встановлено, що проведення інформаційно-психологічних операцій стає невід'ємною складовою частиною усіх воєнних дій. Мета роботи — вивчення процесу організації та ведення інформаційно-психологічних операцій при веденні гібридної війни. Встановлено, що організація і проведення інформаційно-психологічних операцій стає обов'язковим елементом морально-психологічного забезпечення Збройних сил України в конфліктах різної інтенсивності. Наведено основні завдання інформаційно-психологічних операцій. Систематизовано засоби, які використовуються для здійснення інформаційно-психологічного впливу на противника під час інформаційно-психологічних операцій. Розглянуто особливості організації та проведення інформаційно-психологічних операцій. Напрямок подальших досліджень є визначення соціально-психологічних особливостей процесу негативного інформаційно-психологічного впливу на загальновійськові підрозділи при веденні бойових дій.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.961. Математична модель охорони об'єктів критичної інфраструктури / М. Д. Капман, В. І. Мацюк, П. В. Лапін // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2. — С. 119-124. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Мета роботи — побудова математичної моделі, яка описує характеристики захисту об'єктів критичної інфраструктури, пов'язаної з роботою охоронної групи. Розглянуто деякі поширені математичні моделі протидії тероризму та актам незаконного втручання на об'єкти критичної інфраструктури. Запропоновано використання методів теорії масового обслуговування марківського і немарківського типів задля моделювання протидії персоналом охорони зловмисним угрупованням з випадковим числом зловмисників у групі та різними способами організації дій такого персоналу. Модель охорони об'єкту критичної інфраструктури розглядається як система масового обслуговування (СМО), яка складається із СМО першої і другої груп моделює ешелону протидію групам зловмисників. Наведено диференціальні рівняння Колмогорова для імовірностей станів цієї СМО. Висновки: використання запропонованих моделей захисту об'єктів критичної інфраструктури від актів несанкціонованого втручання надасть змогу визначити раціональні значення співвідношень величин кількісного складу підрозділів охорони, інтенсивностей застосування засобів протидії і зосередження додаткових сил і засобів охорони з інтенсивністю проникнення на об'єкт зловмисних угруповань з випадковим числом зловмисників у групі задля забезпечення прийнятної імовірності виявлення, запобігання і нейтралізації таких угруповань.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ц.962. Метод планування технічного обслуговування і військового ремонту озброєння та військової техніки в сучасних умовах / С. С. Войтенко, О. О. Бабич // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 50-54. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто підхід до побудови комплексів уніфікованих засобів технічного обслуговування і військового ремонту. Виходячи

з цього, запропоновано метод планування технічного обслуговування і військового ремонту озброєння та військової техніки з урахуванням застосування збройних сил в сучасних умовах. Цей метод сприяє автоматизації і логістичній підтримці при плануванні використання за призначенням як існуючої системи військового ремонту, так і при застосуванні перспективних комплектів уніфікованих засобів технічного обслуговування і військового ремонту.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.963. Метод формування оцінки рівня технічного забезпечення Національної гвардії України засобами зв'язку та інформатизації / О. Ю. Іохов, І. М. Майборода, В. Д. Лазарев, В. Т. Оленченко // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1. — С. 142-145. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Запропоновано підхід щодо визначення відповідності стану, кількості та якості засобів зв'язку та інформатизації завданням, що покладаються на Національну гвардію України (НГУ) в поточній та перспективній ситуації. Крім цього, такий підхід надасть можливість сформулювати пріоритети розвитку системи зв'язку НГУ та розробити альтернативні рішення щодо варіантів забезпечення підрозділів та частин НГУ засобами зв'язку та інформатизації. Мета роботи — розробка окремих аспектів методології формування та використання системи індикаторів та агрегованих оцінок (індексів) щодо оцінки рівня ТЗ НГУ засобами зв'язку та інформатизації. Опис функціонально та конструктивно різних зразків техніки зв'язку здійснюється на основі єдиної системи показників та індикаторів, що дозволяє сформулювати агреговані оцінки за групами відповідних характеристик. Індикатори визначаються на основі тактико-технічних характеристик зразка техніки зв'язку та включають експертні оцінки. Результати роботи можуть бути використані у процесі формування об'єктивних експертних оцінок щодо необхідних обсягів окремих зразків техніки зв'язку та ефективності їх використання в різних умовах.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ц.964. Методика оцінювання обстановки командиром тактичної ланки / С. М. Телюков, С. В. Гузченко, Е. С. Гатченко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 80-87. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Запропоновано методику оцінювання бойової обстановки командиром тактичної ланки під час організації бою. Дану методику обґрунтовано на оцінюванні бойових потенціалів протидіючих сторін та, в подальшому, оцінюванні можливостей по реалізації, цих потенціалів в зовнішніх умовах. Представлено характеристики елементів бойової обстановки, а також характер та особливості взаємного впливу її елементів між собою. Розроблена методика забезпечує логічний і послідовний порядок проведення процедури оцінювання бойової обстановки та відображає причинно-наслідковий зв'язок між її складовими елементами. Методика надасть змогу одержати на початковому етапі процесу оцінювання перші об'єктивні висновки для подальшого вироблення замислу і формулювання рішення, в складних інформаційних умовах та при обмеженні часу. Також розроблена методика надасть змогу раціонально розподілити зусилля між офіцерами штабу під час оцінювання бойової обстановки.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.965. Система підготовки майбутніх офіцерів Державної прикордонної служби України до професійної взаємодії: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / К. Ю. Тушко; Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Державна прикордонна служба України. — Хмельницький, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено концепцію підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії. На основі аналізу педагогічних праць обґрунтовано зміст професійної взаємодії майбутніх офіцерів-прикордонників як цілеспрямований, зумовлений метою професійної діяльності процес безпосереднього або опосередкованого впливу його учасників один на одного, спрямований на реалізацію завдань оперативно-службової діяльності. Розкрито суть здатності до професійної взаємодії, визначено її структурні компоненти: мотиваційно-ціннісний, діяльнісний, когнітивний, рефлексивний. Обґрунтовано систему підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії, охарактеризовано її складники. Розроблено технологію реалізації системи та педагогічні умови підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії. Виконано дослідно-експериментальну перевірку ефективності розробленої технології та педагогічних умов, проаналізовано її результати, розкрито перспективи подальшого дослідження.

Шифр НБУВ: РА448041

2.Ц.966. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах Європейського Союзу: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / А. В. Балендр; Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. — Хмельницький, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Подано цілісний науковий аналіз професійної підготовки фахівців з охорони кордону країн Європейського Союзу, її теоретичних, організаційних і методичних засад. Обґрунтовано можливість творчого використання інноваційних ідей європейського досвіду для розвитку Державної прикордонної служби України. Розкрито класифікацію прикордонних відомств, особливості професійної підготовки персоналу та передумови її уніфікації в країнах Європейського Союзу. Висвітлено організаційно-педагогічні засади та інноваційні форми, методи, технології професійної підготовки персоналу європейських прикордонних відомств. Охарактеризовано систему професійної підготовки фахівців з охорони кордону в країнах Європейського Союзу з такими підсистемами: цільова, законодавчо-нормативна, інституційно-управлінська, стратегічна, організаційна, теоретико-методологічна, змістовно-технологічна, діагностично-результативна. Здійснено порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки європейських та українських фахівців з охорони кордону, за результатами якого окреслено перспективні напрями розвитку професійної підготовки персоналу ДПСУ на основі досвіду прикордонних відомств країн ЄС та розроблено навчально-методичне забезпечення і методичні рекомендації науково-педагогічним працівникам щодо удосконалення професійної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України з урахуванням європейського досвіду.

Шифр НБУВ: РА448040

2.Ц.967. Удосконалення методики виконання прийомів і правил стрільби з урахуванням впливу засобів індивідуального бронезахисту / Г. А. Зливка, В. О. Явтушенко, С. М. Телюков // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 107-112. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Зазначено, що приймаючи участь у бойових діях, військовослужбовець екіпірується засобами індивідуального бронезахисту, що призводить до необхідності змінювати підхід до його підготовки. Запропоновано змінити окремі елементи прийомів стрільби та послідовність їх виконання при підготовці військовослужбовця. Для проведення оцінювання методики виконання прийомів та правил стрільби з урахуванням впливу засобів індивідуального бронезахисту введено критерії оцінювання: час на виконання елементів методики, ймовірність захисту військовослужбовця в умовах вогневого контакту, при положенні для стрільби стоячи, енергетичні витрати військовослужбовця на виконання прийомів стрільби. Проведено практичне порівняння існуючої методики та методики, яка пропонується до впровадження при виконанні прийомів і правил стрільби в ході виконання нормативів з вогневої підготовки, та викладено їх результати.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 2.Ю.1474

Ракетні війська. Військова ракетна техніка (зброя)

2.Ц.968. Графоаналітичний метод компромісного розподілу витрат на забезпечення запасу точності та надійності елементної бази вимірювальних каналів контрольно-випробувальної станції / Ю. Б. Прібілев, С. В. Герасимов, М. В. Борисенко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 100-106. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розроблено графоаналітичний метод компромісного розподілу витрат на забезпечення запасу точності та надійності елементної бази залежно від характеру прискорення процесу старіння вимірювальних каналів контрольно-випробувальної станції. Показано вплив зростання похибки вимірювальних каналів контрольно-випробувальної станції з різними рівнями початкової точності та швидкості зміни на час метрологічної справності таких каналів. Розглянуто використання технологічних прийомів для забезпечення надійності елементної бази вимірювальних каналів та зменшення швидкості втрачання запасу точності. Запропоновано при обмеженому фінансуванні побудову вимірювальних каналів для вирішення завдання раціонального розподілу витрат між витратами на забезпечення запасу точності та витратами на забезпечення надійності елементної бази використовувати графоаналітичний метод.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.969. Методологічні основи створення архітектури дата-центральної екосистеми зенітної ракетної системи / А. Б. Скорик // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 119-133. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Запропоновано нові підходи до управління життєвим циклом ЗРС. Життєвий цикл системи розглядається як діяльність всіх систем забезпечення, що ведуть цільову систему від її задуму до виведення з експлуатації. Наголошено на необхідності інтеграції систем забезпечення в рамках дата-центральної екосистеми ЗРС. Запропоновано підходи до побудови архітектури екосистеми ЗРС, розроблено модель архітектури системи інтеграції і розвитку можливостей по створенню екосистеми ЗРС і обґрунтовано загальну структуру методу створення архітектури екосистеми ЗРС.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.970. Система імітаційного моделювання криптографічних протоколів / Г. М. Саксонов, О. А. Жукова, Ю. А. Мілінчук // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 114-119. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто клієнт-серверну систему для імітаційного моделювання роботи криптографічних протоколів і можливих атак на них. Запропоновано структуру системи моделювання, принцип формування компонент криптографічного протоколу і порядок ролівої взаємодії його учасників. Представлено програмну реалізацію редактора протоколів, який надає змогу сформулювати символну, вербальну і обчислювальну специфікацію. Запропоновано рекомендації щодо застосування системи.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 2.Ц.993, 2.Ц.1018

Сухопутні війська

2.Ц.971. Авіаційна ракета AGM-65 «Мейверік», досвід її застосування та оцінка як цілі для підрозділів протиповітряної оборони Сухопутних військ / С. В. Орехов, О. В. Лезік, С. І. Корсунов, Б. К. Примоченко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 26-31. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проаналізовано досвід бойового застосування авіаційної ракети загального призначення (АРЗП) AGM-65 «Мейверік» класу «повітря-поверхня». Проведено оцінку характеристик АРЗП AGM-65 «Мейверік» як цілі для військ ППО СВ. Наведено її розрахункові діаграми зворотного вторинного випромінювання (ДЗВВ) в сантиметровому діапазоні довжин хвиль. Дані положення можуть бути використані для підвищення ефективності навчання курсантів факультету та тих, що навчаються на курсах підвищення кваліфікації, вдосконалення навчального процесу підготовки спеціалістів факультету, а також якості підготовки спеціалістів за фахом.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.972. Вибір раціональних параметрів кермового приводу перспективного тракторного самохідного шасі / О. Г. Закапко, М. А. Подригалю, К. Г. Яценко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 128-134. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

На прикладі кермового приводу перспективного тракторного самохідного шасі проведено раціональний вибір геометрії важільного механізму за критерієм коефіцієнту корисної дії. Мета роботи — підвищення коефіцієнта корисної дії кермового приводу тракторного самохідного шасі з переднім поворотним мостом шляхом раціонального вибору його геометричних параметрів. Визначено кут початкової установки поворотного важеля. Одержано аналітичні вирази для визначення ходу штока силового гідроциліндра і крутного моменту, створюваного силовим гідроциліндром. Визначено роботу сил тертя в шарнірі, який з'єднує поворотний важіль зі штоком силового гідроциліндра, що надало змогу визначити цикловий коефіцієнт втрат на тертя в кермовому приводі. Визначено значення раціонального кута початкової установки поворотного важеля. Встановлено, що при обраному куті початкової установки поворотного важеля втрати на тертя в кермовому приводі знижуються. Застосування кермового приводу з двома силовими гідроциліндрами надає змогу вирівняти робочі тиски рідини при повороті, як вправо, так і вліво, зменшити циклові втрати на тертя при куті початкової установки поворотного довшпелючого важеля.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.973. Військово-фармацевтична логістика: навч. посіб. / О. П. Шматенко, М. В. Білоус, О. В. Галац, Д. В. Дроздов; ред.: О. П. Шматенко; Українська військово-медична академія. — Вид. 2-ге, перероб. та допов. — Київ: Видавництво Людмила, 2021. — 173 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 162-172. — укр.

Розкрито проблемне для військової фармації питання оптимального управління матеріальними та супутніми їм потоками під час здійснення логістичного забезпечення медичним майном Збройних сил України, висвітлено його актуальність для Медичних сил Збройних сил України. Забезпечено необхідний методичний супровід під час опанування теоретичного матеріалу, підготовки до семінарських і практичних занять, виконання індивідуальних завдань, здійснення самостійного контролю. Вкладено основи та теоретичні аспекти військової, військово-фармацевтичної та складської логістики, розглянуто інформаційно-комунікаційні системи та технології у логістиці, визначено методи сучасної логістики, розкрито сутність поняття аутсорсингу. Навчальний посібник розроблено у відповідності до вимог навчальної програми підготовки слухачів Української військово-медичної академії зі спеціальності 226 «Фармація» з дисципліни ТТ «Організація забезпечення медичним майном і технікою у мирний час». Посібник рекомендовано викладачам вищих навчальних медичних і фармацевтичних закладів, слухачам факультету підготовки та перепідготовки і підвищення кваліфікації, ад'юнктам Української військово-медичної академії.

Шифр НБУВ: ВА852159

2.Ц.974. Методика визначення рівня бойової живучості броньованих колісних машин при виконанні підрозділами Національної гвардії України завдань за призначенням / С. А. Кудімов, В. О. Табуненко // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2. — С. 34-38. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Запропоновано методику визначення рівня бойової живучості броньованих колісних машин при виконанні завдань за призначенням. Суть запропонованої методики полягає в тому, щоб використовуючи одержану математичну модель оцінювання рівня бойової живучості броньованих колісних машин, керуючись розробленим алгоритмом, одержувати для різних зразків броньованих колісних машин значення коефіцієнта збереженості машин, як показника бойової живучості броньованих колісних машин. Методика визначення рівня бойової живучості броньованих колісних машин надає змогу визначити вплив на показник бойової живучості машин різних факторів та намітити шляхи забезпечення заданих вимог до розробки перспективних зразків броньованих автомобілів.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ц.975. Обґрунтування концептуальних та наукових підходів щодо розвитку єдиної системи логістики в Збройних Силах України / І. О. Власов, О. М. Воробійов, О. В. Наконечний, Ю. С. Середа // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 12-18. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Окупація Криму і підтримка Російською Федерацією сепаратистських рухів у Луганській та Донецькій обл. засвідчили хибність актуальних до недавнього часу оцінок військово-політичної обстановки, що склалася навколо України, а також внутрішніх та зовнішніх загроз національним інтересам держави. Аналіз проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей (операції Об'єднаних сил) свідчить, що системи тилового, технічного, медичного та інших видів забезпечення потребувала швидкої адаптації до реальної обстановки, форм та способів застосування частин (підрозділів) на різних етапах її проведення. В контексті європейської інтеграції і нових завдань Збройних сил України, пов'язаних з участю України в антитерористичних операціях, в миротворчій діяльності під егідою НАТО та ООН, виникає потреба реформування військ (сил), видів тилового, технічного та медичного забезпечення відповідно до вимог стандартів НАТО. Збройні сили України потребують створення єдиної системи матеріального, технічного, транспортного, інженерно-інфраструктурного та медичного забезпечення, задоволення потреб життєдіяльності військ (сил) — впровадженням логістики, як системи управління сумісної з системою логістики армій НАТО, яка охоплює широке коло різноманітних питань планування, управління та організації забезпечення Збройних сил. Організація і управління господарської діяльністю в зв'язку з розвитком ринкових відношень і формування багатовекторних економічних процесів, вимагає більш глибокого вивчення і практичного використання положень нового наукового застосування — логістики, як системи управління матеріальними ресурсами.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.976. Способи застосування альтернативних джерел електричної енергії для електропостачання військових частин (підрозділів) в умовах ведення бойових дій / Г. І. Чагун, А. О. Столяр, П. В. Тимошенко, О. О. Юр'єв // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 120-127. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проаналізовано технічні характеристики альтернативних джерел електричної енергії вітчизняного та іноземного виробництва та на підставі аналізу особливостей їх використання для забезпечення енергопостачання підрозділів військових частин, які розгорнуті в районі ведення бойових дій, надані пропозиції щодо доцільності використання таких джерел на військових об'єктах. Проведено дослідження можливостей промисловості України щодо виготовлення альтернативних джерел електричної енергії, а також економічні аспекти використання нетрадиційних джерел живлення та межі їх застосування в системах електропостачання підрозділів військових частин, що залучаються до ведення бойових дій.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.977. Технічні засоби служби пального: навч. посіб. / С. В. Янюк, О. М. Маслій, І. С. Левченко, В. В. Маліков, Ю. І. Кузенко, Є. А. Іванченко, А. В. Фіров; Військова академія. — Одеса: Військова академія, 2020. — 286 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто питання теорії, побудови, експлуатації технічних засобів заправки, перекачки та транспортування пального. Наведено класифікацію, технічні характеристики засобів перекачки та заправки. Розглянуто алгоритм дій при підготовці засобів перекачки та заправки до роботи. Розкрито особливості організації контролю у процесі транспортування пального. Наведено приклади можливих несправностей при експлуатації таких засобів, їх причини та способи усунення. Розглянуто устаткування та принцип дії вузлів і агрегатів засобів заправки. Подано інформацію про вихрові, поршневі та роторні насоси, фільтри для

очистки оливи, перекачувальні станції для пального, автопаливо-заправники та автоцистерни.

Шифр НБУВ: ВА851948
Див. також: 2.Ц.1005

Артилерія

2.Ц.978. Інформаційна технологія автоматизації технічного діагностування каналів стволів артилерійських гармат за акустичними полями пострілів: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 / Є. В. Добринін; Одеський нац. політехн. ун-т. — Одеса, 2020. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено моделі, методи та інформаційні технології (ІТ) для автоматизації технічного діагностування стволів артилерійських гармат за рівнем зносу на основі аналізу та класифікації акустичних полів пострілів. Це стає можливим шляхом аналізу акустичних сигналів балістичної і дульної хвиль, що створюються під час пострілу зі ствола. Проведено аналіз існуючих технологій для автоматизованого діагностування каналу ствола артилерійської гармати, та зроблено висновок про їх переваги і недоліки. Розроблено моделі і методи обробки акустичних сигналів для ідентифікації пострілів артилерійських систем. Розроблено математичні моделі, що покладені в основу інформаційної технології технічного діагностування каналу ствола. Розроблено ІТ та автоматизовану систему технічної діагностики каналу ствола артилерійської гармати за акустичними полями пострілів.

Шифр НБУВ: РА448775

2.Ц.979. Методика перевірки та військового ремонту блоку гетеродинами станції РЕБ СПС-99 вертольоту Ми-8МППІ («Ікебана») / В. В. Шамаков, В. В. Бараннік, А. О. Красноруцький, О. Ф. Федоровський, О. О. Олексін // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 81-88. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розкрито методологію радіотехнічної розвідки та постановки завод з наземного положення та з зони баражування вертольоту. Запропоновано метод військового ремонту блоку гетеродинами станції СПС-99, що забезпечує зменшення працевитрат на усунення несправності та збільшення коефіцієнту безвідмовної роботи станції в цілому. Надано модель виміру поточних параметрів та корегування їх номінальних значень блоку гетеродинами Л161-23. Запропоновано модель роботи функціональної схеми автогенератора з фазовим автоматичним налаштуванням частоти станції СПС-99.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.980. Телескопічний приціл підвищеної надійності / В. М. Сенаторов, В. І. Микитенко, М. В. Сенаторов // Вісн. Нац. техн. ун-ту України «КПІ». Сер. Приладобудування. — 2020. — Вип. 59. — С. 43-47. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Аналіз тенденцій розвитку озброєння та військової техніки провідних країн світу дозволив виділити чітку тенденцію — спрощення експлуатації озброєння з одночасним підвищенням їх надійності. Стосовно стрілецької зброї це означає, що в перспективі вона повинна безвідмовно забезпечувати виконання бойових задач в жорстких умовах експлуатації. Мета дослідження — розробити методику проектування вдосконаленої оптичної схеми телескопічного прицілу без рухомих вузлів і без повітряних проміжок між оптичними компонентами. Запропоновано методику проектування моноблочного телескопічного прицілу на базі афокальної лінзи, проведено абераційний розрахунок каналу формування зображення прицільної марки типу «red dot». Розглянуто технічні рішення щодо підсвічування прицільної марки в разі суміщення її з другою заломлюючою поверхнею афокальної лінзи та запропоновано методику використання прицілу при виконанні бойової задачі. При виконанні телескопічного прицілу у вигляді суцільного моноблоку — відсутні повітряні проміжки між оптичними елементами всередині прицілу, немає рухомих елементів. У підсумку все це підвищує надійність прицілу і спрощує його експлуатацію у військових частинах. Приціл доцільно інстальовати на автоматичній стрілецькій зброї замість коліматорного прицілу типу «red dot», оскільки при цьому зменшується методична похибка прицілювання і збільшується дальність виявлення і розпізнавання цілі.

Шифр НБУВ: Ж29126/прилад.

2.Ц.981. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння у вищих військових навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. М. Маслій; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2020. — 37 с.: рис. — укр.

Досліджено стан теорії і практики професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння у військових ВНЗ. Обґрунтовано концепцію, яка визначається вимогами до професійної готовності курсантів, що склалися в системі вищої військової освіти. Виявлено та реалізовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння: підвищення рівня мотивації у процесі формування готовності до професійної діяльності; інтеграція за-

гальних і спеціальних знань професійної компетенції майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння; забезпечення формування навичок бойового реагування майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння; спрямованість підготовки науково-педагогічних працівників дисциплін військово-професійного циклу на підвищення їх фахової компетентності. Як компоненти професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння було виділено: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивно-оцінний. Спроековано педагогічну систему підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння, що складається з цільової, теоретико-методологічної, ресурсно-забезпечувальної, інструментально-методичної, діяльнісно-змістової, процесуальної та діагностико-результативної підсистем, експериментально перевірено її дієвість.

Шифр НБУВ: РА445040

Війська зв'язку, радіотехнічні війська. Засоби військового зв'язку

2.Ц.982. Аналіз можливості отримання ознак розпізнавання радіолокаційних цілей при використанні багаточастотного сигналу в багатопозиційних радіолокаційних станціях / О. Є. Казаков // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 58-63. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Викладено можливість одержання ознак розпізнавання радіолокаційних цілей по сигнальній інформації багатопозиційних РЛС. Як ознаки розпізнавання основну увагу приділялося таким ознакам, як геометричні характеристики і швидкості відносного обертання цілі. Розглянуто можливість одержання ознак розпізнавання при використанні багаточастотних сигналів при проведенні спільної кореляційної обробки цих сигналів.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.983. Визначення напрямку на вогневу позицію противника групою звукоприймачів за результатом обробки дулової хвилі / І. А. Солоній, О. І. Солонець, Ю. О. Гордієнко, А. О. Ткач // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 89-94. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Виявлення вогневих позицій переднього краю противника у зоні проведення операції Об'єднаних сил залишається досить актуальною задачею. Фізичні засади застосування технічних засобів визначення вогневих позицій противника засновані на виявленні демаскуючих факторів пострілу зі стрілецької зброї, зокрема звуку від пострілу. Розробка та прийняття на озброєння акустичних систем виявлення вогневих позицій противника потребує розв'язання низки науково-практичних задач, однією з яких є визначення напрямку на вогневу позицію противника за результатом обробки та аналізу дулової хвилі. Запропоновано спосіб визначення напрямку на вогневу позицію противника за допомогою групи звукоприймачів. Запропонований підхід надає змогу здійснювати моніторинг певного сектора переднього краю противника в режимі часу, наближеному до реального.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.984. Метод виявлення радіолокаційного складеного хаотичного сигналу при накопиченні сурогатних даних / К. С. Васюта, О. Л. Кащшин, О. П. Ковальчук, О. С. Гютюнник // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 65-73. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Форма складених хаотичних радіолокаційних сигналів дуже сильно спотворюється в реальних умовах поширення радіохвиль при їх відбитті від рухомих складних повітряних суден та від місцевих об'єктів, що знаходяться в районі аеродрому та районі заходу на посадку літальних апаратів. Якість обробки таких сигналів, в такому випадку, значно погіршується. Показано, що можливо застосувати зондуючий сигнал невеликої потужності в радіолокаційних системах посадки, що в свою чергу надає змогу забезпечити більш високу скритність їх роботи, але наявність флукутацій параметрів такого сигналу, значно знижує якість такої обробки. Для підвищення якості обробки таких сигналів при малих відносинах сигнал-шум необхідно врахувати їх специфічну структуру. Пропонується застосування технології формування сурогатних сигналів, що надасть можливість суттєво підвищити якість виявлення складеного хаотичного радіолокаційного сигналу з параметрами, що відхиляються. Для збереження спектральних, кореляційних та нелінійних властивостей сигналів, що приймаються, рекомендовано новий алгоритм формування сурогатних сигналів. У разі застосування сурогатних сигналів, при обробці складених хаотичних сигналів, з'являється можливість підвищити вірогідність їх правильного виявлення на 15 — 25 %.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.985. Основи експлуатації радіостанцій RF-7800H-MP фірми «HARRIS» сімейства FALCON III: навч. посіб. / Ю. І. Пушкар'єв, П. І. Гайда, О. Ф. Супрун; Сумський держ. ун-т. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2020. — 438 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 397-398. — укр.

Видання призначено для офіцерів підрозділів РВ і А для вмілого використання в складних умовах бойових дій і проведення занять зі зв'язку, а також для самостійного ознайомлення

з призначенням органів керування, послідовністю підготовки до функціонування й забезпеченням радіозв'язку, алгоритмом роботи з програмою СРА, особливостями її завантаження в радіостанцію, планування зв'язку й порядку оптимального вибору робочих частот.

Шифр НБУВ: ВА852189

2.Ц.986. Пропозиції щодо переобладнання машини управління 1В110 новітніми засобами зв'язку на фондах військових частин / Б. В. Литвинюк, Є. О. Шпачинський, А. О. Воробійов // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 95-101. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Предмет вивчення в роботі — тактико-технічні характеристики та спроможності засобів зв'язку машини управління 1В110. Мета роботи — надання пропозицій щодо переобладнання машини управління 1В110 новітніми засобами зв'язку на фондах військових частин. Запропонований варіант на сьогодні надасть змогу забезпечити виконання завдань за призначенням 1В110 до моменту її модернізації на підприємствах оборонно-промислового комплексу. Наведений варіант переобладнання машини управління 1В110 новітніми засобами зв'язку надасть змогу ефективно виконувати завдання щодо управління підрозділами артилерії.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.987. Тенденції розвитку радіолокаційних засобів контролю повітряного простору / Г. Г. Камалтинов, О. М. Колеснік // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 89-95. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Україна залишається однією з десяти держав, здатних виробляти радіолокатори по замкненому циклу. Продукція військово-промислового комплексу України у галузі радіолокації має гарну репутацію в світі. Знання світових тенденцій розвитку тих чи інших систем озброєнь є необхідною умовою для правильного вибору шляхів та напрямків розвитку аналогічних систем для Збройних сил своєї країни. Означений підхід є особливо важливим при визначенні напрямків розвитку таких складних систем озброєння, якими є радіолокаційні засоби контролю повітряного простору. Проаналізовано тенденції розвитку оглядових радарів та засобів контролю повітряного простору на прикладах вітчизняних розробок та розробок країн колишнього СРСР, Китаю та США на основі рекламних матеріалів, каталогів компаній — розробників, каталогів та існуючих зразків радіолокаторів, які представлялися на міжнародних виставках. Визначено основні напрямки вдосконалення РЛС. Зазначені основні тенденції розвитку РЛС у наступних областях. Використання декількох частотних діапазонів випромінювання та прийому сигналів, розширення діапазонів, перехід в міжнародно визначений діапазон для військового використання. Досягнення нових функціональних можливостей РЛС та уніфікації за рахунок глибокої модернізації, введення додаткових режимів, комплексування та дистанційного керування. Удосконалення конструкції РЛС або окремих конструктивних елементів, використання передових технологій у побудові антен, вузлів та систем РЛС, покращання експлуатаційних характеристик. Втілення нових методів та алгоритмів обробки сигналів. Для кожного напрямку наводяться приклади нових вітчизняних розробок та найхарактерніші зарубіжні радіолокаційні засоби. Обговорено переваги технічних рішень. Оглядів радіолокаційні засоби та РЛС контролю повітряного простору знаходять свій розвиток у нових та модернізованих зразках у більшості країн, які спроможні організувати розробку та виготовлення засобів радіолокації за замкнутим циклом. Завдяки використанню нових технологій та збереженню традиційних підходів суттєво змінюється як зовнішній вигляд РЛС, так і їх функціональні можливості. Нові та модернізовані РЛС українського виробництва не поступаються закордонним аналогам ні за тактико-технічними характеристиками, ні за технологіями, які використовуються під час побудови. Розробка тактико-технічних вимог до нових та РЛС, які модернізуються, повинна здійснюватися з урахуванням світових тенденцій розвитку радіолокаційних засобів, які мають постійно вивчатися та систематизуватися.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.988. Optimization of searching for moving targets of a multifunctional radar station / S. Piskunov, D. Romenskyi, V. Babych // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 85-88. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Запропоновано метод оптимізації процесу пошуку невідомої кількості рухомих цілей в умовах стохастичної невизначеності, що надає змогу суттєво скоротити середній час їх пошуку багатфункціональним радіолокаційним засобом, оснащеним цифровою антенною решіткою. Більш ефективним є оптимальний керований пошук, при якому черговість перегляду різних напрямків визначається в процесі пошуку в залежності від результатів уже виконаних переглядів. Якщо здійснити дискретизацію часу і крок дискретизації прийняти за етап пошуку, то спосіб керування пошуку, при якому середній час пошуку цілі мінімальний, буде полягати у наступному: після завершення кожного наступного етапу пошуку заданою тривалістю, протягом якого проглядається відповідний напрямок, визначаються апостеріорні ймовірності наявності цілі в кожному із напрямків і в наступному етапі проглядається напрямок, для якого ця ймовірність найбільша. Одним з важливих напрямків подальшого вдосконалення

радіолокаційної техніки є перехід до антенних решіток з цифровим формуванням променів на основі адаптивної обробки сигналів безпосередньо в елементах цифрової антенної решітки (ЦАР). Основною перевагою ЦАР є вирішення проблеми виявлення та супроводження великої кількості цілей в умовах інтенсивного радіопротидії за рахунок можливості формування декількох незалежно керуваних діаграм спрямованості антени в режимі прийому. Для даних систем є актуальним створення ефективних пошукових методів, один з яких пропонується в даній статті. Зона огляду радіолокаційного засобу, в якій рухається ціль, розділена на чарунки. Ціль знаходиться в кожній чарунці протягом випадкового за тривалістю проміжку часу і потім переміщується в іншій. ймовірність переходу з даної чарунки в іншу задається ймовірнісним законом.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 2.Ц.996, 2.Ц.1026

Війська протиповітряної оборони

2.Ц.989. Аналіз, оцінка та шляхи підвищення ефективності системи управління підрозділами ППО Сухопутних військ за рахунок безперервності її функціонування / А. Ф. Волков, О. В. Лезік, М. П. Долина, С. І. Корсунів, С. І. Федченко, І. В. Гуленов // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 7-15. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проведено аналіз методик, які надають змогу оцінити безперервність функціонування системи управління підрозділами протиповітряної оборони Сухопутних військ, але в цілому вони не використовуються комплексно та розглядаються як окремі самостійні методики, що визначають лише часткові фактори або показники, які впливають на безперервність управління. Система показників, що застосовується, в основному носить ймовірнісний характер. У практиці при оцінці ефективності системи управління тактичної (оперативно-тактичної) ланки, а також ефективності ППО СВ в цілому, найбільше розповсюдження одержали коефіцієнтні методики, в яких вплив факторів на організацію і ведення ППО визначається сукупністю різних коефіцієнтів, що розраховуються завчасно, зводяться в таблиці і слугують зручним додатковим матеріалом штабам при підготовці варіантів рішень і обґрунтуванні основних пропозицій. Отже, виникає питання в удосконаленні методичної бази досліджень і оцінювання безперервності функціонування системи управління тактичної ланки. Практичне значення одержаних результатів полягає у реалізації пропозицій щодо безперервності управління в ході виконання завдань підрозділами ППО Сухопутних військ в районі проведення ООС.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.990. Визначення способів протидії та зниження ефективності застосування безпілотних авіаційних комплексів із врахуванням аналізу локальних війн і збройних конфліктів сучасності / М. В. Таран, В. В. Шулежко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 32-37. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Аналіз локальних війн та збройних конфліктів сучасності свідчить про збільшення інтенсивності масованого застосування безпілотних авіаційних комплексів для вирішення бойових завдань тактичного, оперативного та стратегічного рівнів. Розкрито тенденції бойового застосування безпілотних авіаційних комплексів в локальних війнах та збройних конфліктах сучасності, починаючи з війни в Югославії і закінчуючи війною у Нагірному Карабасі. На основі проведеного аналізу визначено можливі способи та прийоми застосування засобів ППО для протидії та зниження ефективності застосування БПАК.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.991. Організація протиповітряної оборони під час проведення Київської стратегічної оборонної операції 1941 року / І. А. Нікіфоров, Є. С. Гатченко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 19-25. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто особливості організації ППО під час проведення Київської стратегічної оборонної операції, порядок дій німецької авіації по об'єктах м. Київ, Київському укріпленому району та сухопутних військах, які обороняли ці об'єкти. Проаналізовано проблемні питання, які негативно вплинули на ефективність ППО. Визначено нові форми та способи ведення бойових дій частинами та підрозділами, що виконували завдання ППО у Київській стратегічній оборонній операції.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.992. Пропозиції щодо організації протиповітряної оборони важливих військових об'єктів та кораблів (катерів) ВМС України у «війні дронів» / М. М. Корощенко, О. Л. Харитонов // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 76-79. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Обґрунтовано пропозиції щодо організації протиповітряної оборони важливих військових об'єктів та кораблів (катерів) ВМС України у «війні дронів» на основі спеціального комплексу пошуку БПЛА та управління засобами захисту. протиповітряна оборона, дрони, кораблі, катери, способи бойового застосування,

тактика, спеціальний комплекс пошуку БПЛА та управління засобами захисту.

Шифр НБУВ: Ж70455

Військово-повітряні сили

2.Ц.993. Аналіз основних моделей прогнозування часових рядів / Ю. О. Андрусенко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 91-96. — Бібліогр.: 36 назв. — укр.

Мета роботи — огляд і класифікація основних моделей прогнозування часових рядів. Розглянуто статистичні моделі експоненційного згладжування, ковзного середнього, регресійні та авторегресійні моделі, їх особливості та сфери використання. Зі структурних методів проведено аналіз моделей на базі нейронних мереж, ланцюгів Маркова, опорних векторів та дерев рішень. Найкращі результати демонструють комбіновані моделі прогнозування, які розглянуто у сучасних публікаціях в інформаційних системах різноманітного призначення. Подальші дослідження будуть об'єднувати статистичні та структурні моделі для одержання кращого прогнозу.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.994. Аналіз особливостей оперативного планування протиповітряної оборони Сухопутних військ Об'єднаних сил за стандартами НАТО / О. В. Філіпенков, В. І. Самоквіт, М. М. Адамчук, Г. М. Демєнтіюк // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 38-46. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Проведено аналіз особливостей організації та здійснення оперативного планування протиповітряної оборони (ППО) сухопутних військ (СВ) об'єднаних сил за стандартами НАТО. На прикладі угруповання об'єднаних сил (ОС) США наведено розподіл обов'язків щодо планування ППО між командуванням ОС та його функціональними складовими. Визначено основні складові ППО СВ в складі угруповання ОС США. Показано, що Командування ППО СВ несе загальну відповідальність за планування операцій з ППО та протиракетної оборони (ПРО) сухопутної компоненти ОС, координацію і синхронізацію планування на рівні армійського корпусу та дивізії. Проведено аналіз організації планування ППО/ПРО на рівні армійського корпусу СВ та бригади ППО СВ на театрі воєнних дій (ТВД). Показано, що можливості бригади ППО на ТВД надають змогу організувати планування на рівнях командування ППО СВ та армійського корпусу. Складено узагальнену схему процесів планування ППО/ПРО сухопутної складової ОС на ланках управління від Командування ОС до батарей ППО СВ. Визначено, що ключовими документами з планування ППО є список важливих об'єктів та список прикриття, розроблення яких є динамічним та інтерактивним процесом відповідно до етапу (фази) операції.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.995. Вибір напрямків атак і обґрунтування оптимальної продуктивності дій тактичних груп (літаків) тактичної авіації при нанесенні удару / О. М. Полуйко, П. М. Оніщенко, О. О. Казіміров, В. П. Невзоров, Ю. І. Тригуб // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 74-80. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Вибір найбільш доцільних способів і тактичних прийомів подолання сучасної ППО противника при нанесенні ударів по його наземним об'єктам є актуальним завданням під час бойового застосування авіації в сучасних умовах. Одним із шляхів вирішення даного завдання, пропонується автоматизація розрахунку і вибору найвигіднішого маршруту подолання ППО противника. Це надасть змогу із урахуванням багатьох факторів, які впливають на ефективність подолання ППО противника, в стислий термін знайти такий варіант польоту літального апарату за маршрутом, при якому протидія наземних зенітно-ракетних комплексів противника буде мінімальною. Використання запропонованої методики надасть змогу підвищити якість прийняття рішень командирами при відпрацюванні оптимального варіанту дій авіаційних частин (підрозділів) при виконанні бойових завдань.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.996. Використання інформації радіолокаційної розвідки ADS-B при створенні єдиного інформаційного простору Повітряних Сил Збройних Сил України / С. О. Кадук, А. С. Сторожук, Є. Ю. Стрельчик, Р. А. Сікорський // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 51-57. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Сучасні інформаційні технології надають змогу створювати інформаційний простір шляхом об'єднання різноманітної інформації від різномірних джерел. Розглянуто спосіб об'єднання радіолокаційної інформації від радіолокаційних станцій Повітряних Сил та приймачів ADS-B. Показано, що за рахунок використання ADS-B даних можна суттєво розширити радіолокаційний простір та одержати додаткову інформацію для запобігання будь-яким порушенням у повітряному просторі України.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.997. Досвід бойового застосування передових авіаційних навідників під час бойових дій в Афганістані / Б. І. Мун-

тян // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 33-39. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

На підставі власного досвіду проаналізовано порядок роботи передових авіаційних навідників по управлінню підрозділами армійської авіації при виконанні ними основних бойових завдань під час бойових дій в Афганістані, а саме, під час безпосередньої авіаційної підтримки сухопутних військ на полі бою, доставки в райони бойових дій боеприпасів і продовольства та евакуації звідти поранених і вбитих, десантування тактичних повітряних десантів та їх евакуації після виконання бойових завдань, супроводу автомобільних колон.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.998. Математична модель темпу серійного виробництва багатоцільових літаків тактичної авіації / М. В. Науменко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 47-57. — Бібліогр.: 52 назв. — укр.

Представлено математичну модель темпу серійного виробництва багатоцільових літаків тактичної авіації, як формалізованої залежності названого темпу від значень узагальнених показників бойових властивостей літака — коефіцієнтів бойового потенціалу у виконанні завдань по знищенню засобів повітряного нападу противника і завдань по ураженню наземних цілей. Проведено аналіз особливостей світового ринку озброєння, тенденцій його розвитку, які значною мірою зумовлені можливостями оборонної промисловості країн-експортерів бойової авіаційної техніки. Показано безпосередній вплив темпів серійного виробництва літаків тактичної авіації на терміни укладання міждержавних контрактів щодо виробництва та постачання бойової авіаційної техніки у військові частини, що зумовлюватиме терміни освоєння нових літаків льотним та інженерно-технічним складом. Наявність такої математичної моделі надасть змогу проводити кількісне оцінювання термінів набуття необхідних спроможностей тактичною авіацією у виконанні завдань за всіма визначеними сценаріями застосування Повітряних сил Збройних сил України. Розроблена математична модель темпу серійного виробництва багатоцільових літаків тактичної авіації також надасть змогу проводити кількісне оцінювання можливих змін у кількісно-якісному складі повітряної компоненти збройних сил потенційного противника за часом, оскільки такі зміни зумовлені темпами оновлення його авіаційного парку, які напряму залежать від темпів серійного виробництва нових бойових літаків. За результатами оцінювання адекватності та точності розробленої математичної моделі темпу серійного виробництва багатоцільових літаків тактичної авіації можна зробити висновок про доцільність її практичного використання в ході проведення обґрунтування пропозицій щодо синтезу раціональних програм і планів розвитку тактичної авіації Повітряних сил Збройних сил України з урахуванням прогнозних оцінок зміни оперативного середовища у часі.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.999. Метод завадостійкого кодування мовного повідомлення з прихованим вбудовуванням додаткової інформації / Вас. В. Парфіло, А. Е. Бекіров, Вікт. В. Парфіло, С. А. Ковтуненко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 66-72. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто актуальне питання підвищення рівня інформаційної захищеності авіації Повітряних сил Збройних сил України на основі використання методу завадостійкого кодування. Проведено аналіз штатного обладнання обміну даними та існуючих методів кодування мовного повідомлення, сформульовано основні недоліки. Для усунення виявлених недоліків пропонується використання завадостійкого коду Хеммінга, який передбачає виявлення та виправлення помилок, які виникли під час передачі мовного повідомлення. На основі кодування Хеммінга розроблено метод для приховування додаткової інформації в мовному повідомленні. Створено систему прямого та зворотного кодування на основі розробленого методу.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1000. Метод синтезу варіантів рішень у відкритій експертній системі пункту управління Повітряних сил з урахуванням ресурсно-часових обмежень / К. С. Васюта, Д. А. Чопенко, Н. В. Гармаш // Системи управл., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1. — С. 74-80. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Вивчено синтез можливих варіантів досягнення рішень з урахуванням заданих ресурсно-часових обмежень у відкритій експертній системі пункту управління Повітряних сил. Мета дослідження — розробка методу синтезу варіантів рішень у відкритій експертній системі пункту управління Повітряних сил з урахуванням ресурсно-часових обмежень. Проведено аналіз можливості досягнення множини цільових станів по ресурсам і часу на стрічковій діаграмі Ганта та методами мережного планування та управління. Описано етапи синтезу можливих варіантів, особливості представлення варіанту досягнення цілей. Сформульовано задачу аналізу реалізованості варіантів досягнення цілей. Наведено приклад фрагменту графу варіанту досягнення цілей, що відображає процес вирішення задачі у відкритій експертній системі на пункті управління Повітряних сил. Описано метод аналізу реалізованості варіанта досягнення цілей по ресурсам і часу.

Запропоновано побудову плану реалізації варіанта досягнення цілей. Розглянуто метод, що надає змогу синтезувати нездійсненні плани реалізації. Висновки: розроблений метод синтезу можливих варіантів рішень надає змогу сформувати в реальному масштабі часу для кожного варіанту розвитку обстановки множини реалізуємих варіантів досягнення цілей (варіантів розподілу ресурсів), якщо вони існують. При цьому враховується той факт, що вихідні дані для розрахунків можуть бути задані як у вигляді точкових значень, так й у вигляді інтервалів можливих значень. Напрямок подальших досліджень є розробка методу коригування варіанта розвитку обстановки у випадку якщо у процесі вироблення рішень для певного виду розвитку обстановки не вдалося сформувати жодного реалізуємого варіанта досягнення цілей.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ц.1001. Формалізовані критерії раціональності програми розвитку системи озброєння тактичної авіації Повітряних Сил Збройних Сил України на довгостроковій перспективі / С. С. Дроздов, О. Б. Леонтьєв, М. В. Науменко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 13-24. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Розглянуто основні можливі випадки нестачі бойової спроможності тактичної авіації Повітряних сил Збройних сил України на початку довгострокового періоду планування розвитку її системи озброєння та пов'язані з ними можливі варіанти обрання стратегій переоснащення авіаційних частин на нову бойову авіаційну техніку для ліквідації наявної нестачі. Названі варіанти стратегій пропонується звести у три основні групи, а саме стратегію сталого розвитку, коли необхідна спроможність досягається наприкінці періоду планування, стратегію постійної ліквідації нестачі спроможності вздовж всього періоду планування, та стратегію швидкої ліквідації нестачі спроможності за мінімально можливий час. Запропоновано формалізовані, із застосуванням методу бойових потенціалів, критерії раціональності програми розвитку системи озброєння тактичної авіації Повітряних сил Збройних сил України, за допомогою використання яких, на відміну від відомих методичних підходів, можливо здійснити синтез такої раціональної програми у зворотній постановці математичної задачі оптимізації.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 2.Ц.939, 2.Ц.947

Військова авіаційна і космічна техніка і зброя

2.Ц.1002. Авіаційні комплекси дальнього радіолокаційного виявлення і управління — закупівля чи розроблення / В. Й. Климченко, В. О. Тютюнник, Д. А. Дончак, К. А. Тах'ян // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 94-101. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проведено аналіз проблематики використання літаків дальнього радіолокаційного виявлення і управління в Збройних силах України. Проаналізовано причини, які зумовлюють необхідність обговорення питання щодо доцільності або недоцільності використання літаків систем дальнього радіолокаційного виявлення і управління в інтересах Збройних сил України. Визначено типи, кількість та основне призначення літаків дальнього радіолокаційного виявлення і управління у державах з рівнем військового бюджету, який є сумірним з бюджетом Збройних сил України. Проаналізовано можливі шляхи оснащення Збройних сил України літаками дальнього радіолокаційного виявлення і управління з урахуванням їх потрібної кількості, типів, виконуваних завдань та економічних можливостей України.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1003. Алгоритм планування завантаження повітряного судна за критерієм пріоритетності / Є. С. Сагун, А. О. Сагун // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 40-45. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Досліджено особливості алгоритму оптимізації планування завантаження та необхідності його використання в реальному часі. Оскільки більшість вивчених моделей оптимізації завантаження не враховують фактори часу завантаження та деякі обмеження з центрування та завантаження, то представлений алгоритм завантаження надасть можливість більш ефективно організувати планування завантаження повітряного судна, запобігаючи появі невикористаного простору у вантажному відсіку, в умовах мультилагового маршруту. Представлений надалі алгоритм оптимізації передбачає розташування вантажу у вантажному відсіку ПС у заздалегідь визначений час та у порядку, визначеному конкретною документацією з пріоритетністю вивантаження у проміжних ділянках мультилагового маршруту, не перевищуючи обмеження із центрування та завантаження, а також мінімізувавши час завантаження та витрати на обслуговування у перерахунок на кожний рейс. Даний алгоритм став основою для оптимізаційної моделі планування завантаження, яку було наочно представлено у програмі комп'ютерного моделювання Blender v 2.83 Beta.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1004. Аналіз досвіду сумісного застосування пілотованої та безпілотної авіації збройними силами іноземних держав

/ П. М. Онищенко, О. О. Казіміров, С. В. Атрашонок // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 26-31. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проведено аналіз досвіду сумісного застосування пілотованої та безпілотної авіації збройними силами іноземних держав. За поглядами іноземних військових фахівців, оптимальне сполучення пілотованої та безпілотної авіації надає змогу збільшити ефективність виконання бойових завдань, зменшити кількість втрат вартісної пілотованої авіаційної техніки та екіпажів, а також скоротити матеріальні витрати. Однак, сумісне застосування пілотованої авіації і БПЛА — це складна задача, вирішення якої можливе лише на базі високотехнологічного технічного розвитку. У ході проведеного аналізу визначено сукупність факторів, що визначають характер і напрямки сумісного застосування літаків і БПЛА в сучасних бойових діях, наведено основні варіанти спільного застосування літаків і БПЛА з досвіду виконання завдань авіацією в останніх збройних конфліктах та локальних війнах, окреслено завдання, які доцільно покласти на підрозділи безпілотної літальної апаратури при їх сумісному застосуванні із частинами (підрозділами) пілотованої авіації.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1005. Використання безпілотної літальної апаратури для охорони вантажів і об'єктів на залізничному транспорті / П. В. Лапін, М. Д. Кацман // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1. — С. 134-137. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтування можливостей повітряного патрулювання об'єктів інфраструктури залізничного транспорту за допомогою безпілотної літальної апаратури (БПЛА). Досліджено можливості застосування БПЛА для забезпечення охорони залізничної інфраструктури та вантажів. Розкрито зміст використання БПЛА як системного моніторингу, що включає підсистему управління і підсистему оперативних груп воєнізованої охорони залізничного транспорту. Описано запропоновану авторами модель використання БПЛА, яка заснована на понятті «критичного часу», як різниці між часом безпосереднього втручання зловмисника в залізничну інфраструктуру та часом реагування підрозділів воєнізованої охорони залізничної інфраструктури. Розкрито приклад використання БПЛА на конкретній криміногенній ділянці залізничної з використанням запропонованої моделі. Висновок: підвищення рівня схоронності вантажів, зменшення злочинних посягань на об'єкти інфраструктури залізничного транспорту, а також зниження збитків від крадіжок досягається за рахунок використання нових технологій, таких як БПЛА. Запропонована модель є доступним, простим та зрозумілим інструментом до для реалізації проектів із впровадження моніторингу об'єктів залізничної інфраструктури за допомогою БПЛА.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ц.1006. Вирішення задачі мінімізації ризиків імпортозаміщення в процесі заводського ремонту військової авіаційної техніки в умовах особливого періоду / Є. Ю. Іленко, М. Б. Сушак, П. М. Стещенко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 43-49. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Представлено результати аналізу питання забезпечення післяремонтної надійності військової авіаційної техніки при налагодженні виготовлення комплектуючих деталей (запасних частин, агрегатів) вітчизняними підприємствами у процесі імпортозаміщення та наведені рекомендації щодо мінімізації ризиків імпортозаміщення процесів заводського ремонту в умовах особливого періоду. Рекомендації стосуються державної політики у сфері оборони, законодавчої бази на технічну документацію підприємств, заходів щодо матеріалознавства та технології виробництва, врахування залежності рівня надійності від конструктивно-схемних рішень.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1007. Метод забезпечення захищеності мовних повідомлень на основі багатовимірного псевдовипадкового бітового розподілу / В. А. Хлоп'ячий, А. Е. Бекіров, Н. М. Ковтуненко, О. А. Ківшар // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 79-85. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто актуальне питання забезпечення захисту ведення радіопереговорів Повітряних сил Збройних сил України. Проведено аналіз недоліків у існуючих методах кодування мовних повідомлень. Пропонується розробка алгоритму закриття семантичної складової мовних повідомлень на основі використання багатовимірного простору, з урахуванням псевдовипадкового бітового розподілу, що містить у собі ключову інформацію. Використовуючи програмну модель, проводиться оцінка ефективності роботи методу з позиції відхилень у значеннях пікового відношення сигнал-шум для авторизованого та неавторизованого користувачів.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1008. Метод навігації безпілотної літальної апаратури при виконанні завдань за призначенням / А. М. Кривоножко, В. М. Романюк, М. В. Дудко, Д. В. Руденко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 61-68. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Використання безпілотних літальних апаратів (БПЛА) під час виконання різномірних завдань за призначенням вимагає розроблення додаткових механізмів захисту їх від впливу радіоелектронних перешкод, погодних умов та підвищення безпеки польотів в зоні виконання завдань. Одним з підходів зменшення вразливості БПЛА є використання інерційних засобів навігації. Додатково до них можуть використовуватися методи обробки зображення, що отримуються підсистемою оптичного орієнтування, для оцінки параметрів руху та виробки управляючих впливів. У роботі запропоновано метод навігації БПЛА для оцінювання динамічних параметрів руху за даними, отриманими оптичною підсистемою. Запропоновано адаптивний метод визначення параметрів вектору руху БПЛА, що реалізує процедуру адаптивної зміни розміру і стратегію пошуку вектору руху, що залежить від структури блоку зображення та його властивостей. Проведено аналіз існуючих методів оцінки параметрів вектору руху на основі обробки оптичних даних. Проведено формальний опис оптичного потоку та визначено процедуру його одержання. Визначено склад алгоритмів для обробки оптичного потоку. Обґрунтовано вибір блокового алгоритму оцінки руху. Блокові алгоритми є вигідним компромісом по співвідношенню обчислювальної складності та необхідної точності знайдених векторів, що характеризують рух БПЛА. Комбінування прийомів та алгоритмів різної категорії в межах класу блокових методів дозволяє побудувати адаптивні алгоритми оцінки руху, що володіють заданими властивостями і можуть бути реалізовані апаратно. Розглянуті методи обробки зображення можуть застосовуватися як ще один додатковий засіб автономної корекції інерційних навігаційних систем в додаток до супутникових навігаційних систем. Такий підхід надає змогу ефективно протидіяти джерелам безпеки й протидіяти та підвищувати ефективність використання та зменшення економічних витрат на експлуатацію БПЛА.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1009. Метод оцінки ризику при відмові двигуна на повітряному судні в польоті на основі мережі Байєса / А. В. Колесник, С. В. Смеляков, П. Г. Бердник, О. І. Колодяжний // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 53-60. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Предмет вивчення в роботі — оцінка ризику для випадку виникнення особливої ситуації-відмови двигуна на повітряному судні в польоті. Мета роботи — моделювання та кількісна оцінка ризику для випадку виникнення ситуацій, які можуть призвести до відмови двигуна на повітряному судні з використанням байєсівських мереж. Завдання: аналіз ряду математичних моделей, які доцільно використовувати для кількісної оцінки ризику в області безпеки польотів, побудова математичної моделі ризику, яка відображає розвиток можливих подій внаслідок відмови двигуна з використанням байєсівських мереж для визначення ймовірності виникнення авіаційних подій різного ступеня. Використовуваними методами є: теорія графів, байєсівські мережі, методи аналізу і синтезу складних інформаційних систем, методи імітаційно-статистичного моделювання. Одержано такі результати: розроблено метод оцінки ризику в сфері безпеки польотів, внаслідок реалізації такої небезпеки, як відмова двигуна на повітряному судні, заснований на застосуванні мереж Байєса. Побудовано математичну модель, що надає змогу визначити рівень ризику для випадку виникнення ситуацій, які можуть призвести до відмови двигуна в польоті у вигляді графа з таблицями безумовних, умовних та сумісних розподілів ймовірностей. За допомогою побудованої моделі визначено найбільш ймовірний наслідок прояву такої небезпеки як відмова двигуна на повітряному судні, а також найбільший рівень ризику. Висновки: напрямком подальших досліджень є розробка та побудова системи підтримки прийняття рішень для удосконалення технології роботи авіадиспетчера управління повітряним рухом.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1010. Метод формалізації даних при вирішенні задач розпізнавання повітряних об'єктів / О. І. Тимочко, Г. В. Дубовик, В. С. Мажаров // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 108-113. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розроблено методику формалізації структур даних ознак повітряних об'єктів, яка враховує характеристики точності і достовірності джерел інформації з нестochasticною невизначеністю і рекурентними правилами узагальнення оцінок значень ознак при багаторазовому спостереженні повітряних об'єктів. В основу розробленої методики було покладено методи формалізації процесу розпізнавання, оцінки ступеня істинності різномірних ознак, об'єднання незалежних результатів розпізнавання, пошуку рішень про класи розпізнаваних повітряних об'єктів з урахуванням неповноти і надмірності даних про ознаки. Розроблений метод формалізації процесу розпізнавання повітряних об'єктів на основі описів класів різномірними ознаками відрізняється від відомих використанням ієрархічної функціональної мережі. Удосконалення методу об'єднання незалежних результатів розпізнавання на основі правила Демпстера полягає в попередньому перетворенні одного з неузгоджених розподілів можливостей класів алфавіту в розподіл ймовірностей. Це надає змогу проводити коректне об'єднання неузгоджених розподілів можливостей

класів алфавіту з використанням правила Демпстера. Проведено дослідження застосовності розробленого правила при об'єднанні неузгоджених розподілів ймовірностей класів алфавіту. Розроблений метод пошуку рішень про класи розпізнаваних об'єктів на графі функціональної мережі відрізняється від відомих розробленим способом отримання інтервальної оцінки ступеня істинності класів в умовах відсутності даних щодо окремих ознак повітряних об'єктів і запропонованим евристичним правилом, що надає змогу скоротити розмірність безлічі вершин мережі, які перебираються при пошуку рішення про клас повітряних об'єктів. Метод надає змогу проводити пошук рішень про класи повітряних об'єктів в умовах неповноти і надмірності даних про ознаки.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1011. Метод формалізації знань про процес планування маршруту польоту безпілотних літальних апаратів на основі інтервальної нечітких множин типу 2 / М. В. Дудко, Ю. І. Полонський, Н. О. Корольок, О. А. Коршеш // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 36-42. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Запропоновано підхід щодо формалізації знань про процес планування маршруту польоту безпілотного літального апарату на етапі планування повітряної розвідки за допомогою евристичних методів, які є найкращими з точки зору врахування практики, досвіду, інтуїції, знань осіб, що приймають рішення, при веденні повітряної розвідки. Розроблений метод надає змогу формалізувати фактори, що враховують тактичні умови проведення повітряної розвідки, вплив зовнішнього середовища на дальність польоту безпілотного літального апарату у вигляді лінгвістичних і інтервально-оцінюваних параметрів для кожного варіанта, які надають змогу врахувати невизначеність.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1012. Методика урахування впливу стисливості повітря при розрахунку параметрів обтікання елементів компоновки літального апарату методами гідродинамічних особливостей / А. Л. Сушко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 56-60. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто методику розрахунку аеродинамічних характеристик елементів компоновки літального апарату з урахуванням впливу стисливості повітря. Вплив стисливості здійснюється на основі рішення квазілінійного рівняння, що одержано з рівняння Ейлера для потенційних течій при введених припущеннях про їх ізоентропічність і відсутність вихрової структури в потоці. Задача розв'язується за методом граничних інтегральних рівнянь. Граничні умови неперотікання виконуються застосуванням градієнту конормалі по нормалі до панелі на поверхні розрахункового елементу компоновки. Працездатність запропонованої методики підтверджено задовільним збігом результатів розрахунку та відомих даних експериментальних досліджень, проведених іншими авторами.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1013. Обґрунтування напрямку вдосконалення системи кисневого живлення екіпажів високонатисних повітряних суден / В. М. Кривонос, О. А. Хахалкіна, В. В. Білий, В. А. Хахалкіна, Е. О. Гегечкорі // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 102-109. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Запропоновано вдосконалення системи життєзабезпечення екіпажів повітряних суден, з урахуванням недоліків балонної системи кисневого живлення. Аналіз яких надав змогу виявити недоліки існуючої системи кисневого живлення, що надає можливість подальшого обґрунтування напрямку удосконалення бортових балонних кисневих систем, за рахунок її заміни на бортовий кисневодобувний пристрій БКДП. Створено модель сучасної безбалонної кисневої системи літака-винищувача. Використання такої моделі надасть можливість виключити залежність обмеженого запасу кисню на борту повітряного судна і, як наслідок, зменшити контроль його витрати під час польоту, також надасть змогу зменшити вагу та габарити кисневого устаткування. Для інженерно-технічного складу зникне необхідність наземного обслуговування (дозаправки) літаків киснем при високій інтенсивності польотів, а на запасних аеродромах утримувати кисневодобувне обладнання.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1014. Оцінка фактору безпеки повітряного руху, який впливає на пропускну здатність і організацію польотів / Б. А. Телятник, К. А. Здохальський, В. О. Стрельбицький, А. Е. Бородій // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 61-65. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто метод розрахунку пропускну здатності робочого місця диспетчера, процесу управління повітряним рухом та їх кількісні характеристики, тісно пов'язані з характеристиками повітряного середовища, системами відліку координат, принципами поділу повітряного простору, динамічними характеристиками повітряних суден, регламентом, що визначає правила польотів і управління повітряним рухом, характеристиками операторів в найпростішому контурі управління повітряним рухом і ще багатьма іншими факторами. Разом з тим враховується ефективність функціонування системи організації повітряного руху, яка

характеризується великою кількістю важливих критеріїв, одним з яких являється пропускна здатність самої системи. Мета роботи — проведення оцінки фактора безпеки повітряного руху, що впливає на пропускную здатність та організацію польотів.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1015. Удосконалена методика оцінювання ефективності плану маршруту польоту розвідувального БПЛА I класу / В. Я. Горбач, Ю. Л. Бондаренко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 45-52. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Удосконалено методику оцінювання ефективності плану маршруту польоту безпілотного літального апарата (БПЛА) I класу із використанням визначених показників. Обґрунтовано систему критеріїв ефективності планування та доцільність розрахунку узагальненого показника ефективності. Наведено порядок оцінювання плану маршруту польоту із використанням нормованого узагальненого показника ефективності. Обґрунтовано схему визначення узагальненого показника та порядок оцінювання плану маршруту польоту БПЛА I класу із використанням лінгвістичної шкали.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1016. Удосконалення системи охорони військових об'єктів шляхом розробки засобів радіоелектронної боротьби для протидії БПЛА / С. В. Женжера, А. В. Литвин, А. А. Бровко // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 44-49. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Для покращення системи охорони військових об'єктів (особливо складів артилерійського озброєння) від ударних дій БПЛА запропоновано використання малопотужних постановників завад для придушення каналу управління ними. У процесі роботи було розраховано зони надійного управління і зони придушення каналу управління БПЛА для обґрунтування мінімальних потужностей постановника завад на прикладі охорони складу РАО з периметром території 1200 м. Відповідно до розрахунків запропоновано принципову схему 5-ти каналного постановника завад для протидії БПЛА з потужністю випромінювання 5 Вт, вартість якого значно дешевше промислових аналогів.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 2.Ц.990

Військово-морські сили

2.Ц.1017. Метод формування динамічного простору рівнів небезпеки зон в районі плавання при вирішенні задачі розходження судна з навігаційними небезпеками / А. А. Зазірний // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 110-118. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розроблено метод формування динамічного простору рівнів небезпеки зон в районі плавання при вирішенні задачі розходження судна з навігаційними небезпеками. Запропонований підхід надає змогу автоматизувати процес оцінки навігаційної обстановки для вироблення рішення, щодо маневру безпечного розходження з судном-потенційною загрозою. Наявність навігаційних небезпек та інтенсивність руху суден значною мірою ускладнюють судноводіння в обмежених водах, і створюють підвищені ризики виникнення аварійних ситуацій. На основі запропонованої моделі оцінки рівня небезпеки можливо визначити клас небезпеки в кожній точці району плавання. Даний метод базується на визначенні можливості настання трьох подій, а саме ситуації небезпечного зближення, ситуації зіткнення та ситуації зіткнення з катастрофічним наслідком. При чому метод надає змогу враховувати такі характеристики як екстремальність ситуації та стан судноводія. Це надає можливість будувати динамічний простір небезпек, в якому для схожих умов але для різних судноводіїв можуть виникати різні класи небезпеки. Застосування даного підходу надає змогу вироблення альтернативних (можливих) варіантів рішень з кількісними та якісними показниками. А можливість моделювання вироблених варіантів рішень та їх оцінки, із застосуванням зручного інтерфейсу за проектуванням динамічного простору рівнів небезпек на навігаційну карту, надасть змогу підвищити швидкодію системи підтримки прийняття рішень до режиму реального часу. Запропонований підхід можливо реалізувати в системах підтримки прийняття рішення судноводія без суттєвої зміни програмного забезпечення. Тому метод формування динамічного простору рівнів небезпеки зон в районі плавання при вирішенні задачі розходження судна з навігаційними небезпеками надасть змогу підвищити безпеку під час руху судна за рахунок підвищення оперативності та обґрунтованості прийняття рішення судноводієм в небезпечній ситуації.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1018. Методика оцінки ефективності застосування розвідувальної авіації / В. А. Хлоп'ячий, Б. М. Іващук, М. В. Пашковський // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 86-90. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Запропоновано розрахунок визначення ймовірності проведення повітряної розвідки в умовах протиповітряної оборони про-

тивника, враховуючи тактико-технічні характеристики повітряного судна, а також тактико-технічні характеристики зенітних ракетних комплексів. Мета роботи — дослідження ефективності застосування розвідувальної авіації в умовах протиповітряної оборони противника. Розглянуто критерії, які впливають на повітряне судно під час ведення повітряної розвідки в умовах протиповітряної оборони, запропонований розрахунок ймовірності за часом застосування зенітних ракетних комплексів, швидкості та висоти повітряного судна, що проводить повітряну розвідку. Такі розрахунки надають змогу в подальшому оцінювати та визначати типи повітряних суден, які виконують повітряну розвідку, відносно зенітних ракетних комплексів, що застосовує противник.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1019. Нейромережева модель прогнозування параметрів руху судна в системі формування надводної обстановки ближньої морської зони / О. О. Аросланкін, Г. В. Шапіро, І. Л. Гусак, О. С. Саф'ян, Є. Є. Постніков // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 116-125. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Мета роботи — розробка нейромережевої моделі прогнозування параметрів руху судна в системі формування надводної обстановки ближньої морської зони для підвищення ситуаційної обізнаності судноводія. Визначено, що ближня морська зона характеризується достатньо високою інтенсивністю транспортної активності. Надводна обстановка у ближній морській зоні характеризується значною кількістю факторів, що зумовлює різноманітність руху судна, їх необхідню врахувати при формуванні інформаційних моделей. Виконано розробку нейронної мережі, яка прогнозує координати судна на один крок вперед, що надає змогу прогнозувати координати судна за інформацією від навігаційних приладів, з високою навігаційною точністю.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1020. Підхід щодо врахування впливу несприятливих факторів на ефективність пошуково-рятувального забезпечення в операціях / Ю. Б. Ситник // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 88-93. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Проведено аналіз факторів, що впливають на оцінку ефективності пошуково-рятувального забезпечення в операціях об'єднань і угруповань сил (військ) Збройних сил України, яке реалізоване в спеціальному математичному та програмному забезпеченні комплекс засобів автоматизації авіаційної рятувальної операції. Реалізовані математичні моделі описують тільки окремі аспекти реальних процесів або їх ідеалізовані представлення шляхом внесення в модель поправочних коефіцієнтів, виразів залежно від різних відхилень реальних умов від ідеалізованих. Якщо дослідник має статистику, то задача прогнозування значення ступеня впливу несприятливих факторів може бути поставлена та розв'язана в умовах стохастичної невизначеності. Таке визначення прогнозних значень передбачає допущення, які полягають в тому, що сукупність чинників, яка визначала статистичні значення ступеня впливу, залишається незмінною на прогнозований термін часу. При такому допущенні довгострокове прогнозування значень ступеня впливу факторів не може вважатись задовільним. Якщо дослідник не має статистики чи вона обмежена, то прогнозування значень ступеня слід розглядати в умовах нестохастичної невизначеності. В цих умовах доцільним підходом є використання методів експертного оцінювання. Підхід з використанням нечітких експертних оцінок впливу несприятливих факторів і його реалізація надає змогу значною мірою подолати основні проблеми при пошуково-рятувальних діях в операціях. Як математичну модель врахування впливу несприятливих факторів на ефективність пошуково-рятувального забезпечення в операціях об'єднань і угруповань сил ЗСУ визначено ієрархічну модель, що базується на теорії нечітких множин. Запропонована евристична реалізація нечіткого підходу з мінімальною кількістю терм-множин лінгвістичних змінних надає змогу одержати результат в умовах обмежених вхідних даних, що надає можливість оцінити вплив несприятливих факторів на ефективність пошуково-рятувальних дій в умовах невизначеності. Запропонований підхід і його реалізація можуть слугувати основою для подальшої розробки методів, методики оцінки ефективності пошуково-рятувальних дій з більш гнучким врахуванням впливу несприятливих факторів.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1021. Побудова нечіткого регулятора стабілізації судна на траєкторії / О. А. Дакі, В. М. Іваненко, В. М. Федунів, В. І. Чебан // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 126-133. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Підвищення точності стабілізації маломірного судна на траєкторії та зниження кількості перекладок руля, що підвищує ресурс авторульового, досягається за допомогою нечіткого регулятора, який працює на основі використання досвіду людини-рульового. Розроблено структурну схему управління та стабілізації судна на траєкторії, загальну схему управління із застосуванням нечіткого регулятора, а також структурну схему системи управління рухом маломірного судна із нечітким регулятором. Розроблено базу правил для нечіткого регулятора та правила

виведення, які ґрунтуються на відомому методі логічного виведення Мамдани. Застосування нечіткого регулятора надає змогу забезпечити зниження кількості перекладок руля суднової рульової машини.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1022. Практичні аспекти оцінювання вражаючої дії противокорабельних ракет по морських цілях / В. С. Корендович, М. В. Кірякіді, Є. А. Вдовіцький // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 64-75. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Розглянуто проблему оцінювання вражаючої дії противокорабельних ракет по цілі та імовірність ураження ними на основі аналізу досвіду їх бойового застосування по надводних бойових кораблях у збройних конфліктах сучасності. Запропоновано формулу для визначення середньої кількості ракет, еквівалентних ПКР типу «Нептун», влучення яких в корабель призводить до виведення його з ладу.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1023. Рекомендації щодо реалізації методики вибору варіантів використання системи бортових вимірювань / В. О. Кузнецов, Ю. М. Добришкін, А. І. Собора // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 139-143. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розробка рекомендацій щодо практичної реалізації методичного підходу вибору варіантів використання системи бортових вимірювань надасть змогу підвищити ефективність проведення випробувань зразків озброєння та військової техніки різного функціонального призначення і є актуальним науковим завданням. Оснащення Збройних сил України новітніми зразками озброєння та військової техніки призводить до необхідності вдосконалення системи випробувань, в тому числі і системи бортових вимірювань. В існуючих публікаціях запропоновано підхід щодо вибору варіантів використання системи бортових вимірювань для проведення випробувань повітряних суден. Відсутні рекомендації щодо практичної реалізації методичного підходу щодо вибору варіантів використання системи бортових вимірювань для проведення випробувань зразків військової техніки. Мета роботи — підвищення ефективності проведення випробувань зразків озброєння та військової техніки різного функціонального призначення. Розроблено рекомендації, які потребують проведення комплексу організаційно-технічних заходів та направлени на забезпечення ефективного функціонування системи бортових вимірювань під час організації та проведення випробувань. Практична реалізація запропонованих рекомендацій потребує: дублювання вимірювань параметрів сучасних зразків озброєння та військової техніки; застосування сучасного телекомунікаційного обладнання та протоколів для передачі вимірювальної інформації; комплексне використання засобів траєкторних вимірювань та фото, відеофіксації; забезпечення зручного доступу до експлуатаційних засобів бортових вимірювань з мінімальними масово-габаритними розмірами; створення баз даних засобів бортових вимірювань, об'єктів випробувань з інформацією про їх тактико-технічні характеристики, параметри, які підлягають оцінці, та вимоги до точності вимірювань.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1024. Формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил у процесі їх фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Д. С. Завгородній; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Запропоновано вирішення наукової проблеми формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил шляхом розробки й експериментальної перевірки відповідної моделі, яка ґрунтується на системному, компетентнісному, діяльнісному, проектному, синергетичному й особистісно-розвивальному підходах, а також загальнодидактичних і специфічних принципах (принцип професійної спрямованості, принцип самоорганізації, принцип суб'єктності), охоплює вдосконалення змісту (навчальні дисципліни, курс «Основи дослідницької діяльності»), найбільш раціональні методи (пошуковий, кейс-метод, тренінги, диспути) і форми (індивідуальні й індивідуально-групові) навчання та передбачає провідним засобом дослідницькі завдання різних типів (на доведення, недозначені та перевизначені, зворотні, на складання структурно-логічних схем, оцінно-аналітичні, проектно-технологічні). Уточнено зміст поняття «дослідницька компетентність майбутніх офіцерів військово-морських сил», «формування дослідницької компетентності майбутніх офіцерів військово-морських сил». Розроблено критерії (мотиваційно-вольовий, пізнавально-операційний, поведінково-рефлексивний) і показники (ціннісні орієнтації на дослідницьку діяльність; мотивація дослідницької діяльності; обсяг знань; дослідницькі здібності; вияв рефлексії; самооцінка дослідницької діяльності) для характеристики рівнів сформованості дослідницької компетентності.

Шифр НБУВ: RA45152

2.Ц.1025. Шляхи підвищення проінформованості про морську обстановку за рахунок інтеграції корабельних навігаційних радіолокаційних станцій в систему висвітлення надводної обстановки / В. І. Коновець, Н. Б. Смиринська // 36. на-

ук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 71-78. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Наведено результати аналізу питань практичної інтеграції даних від навігаційних РЛС корабельної компоненти ВМС ЗС України у систему висвітлення надводної обстановки. Із врахуванням цього аналізу розроблено рекомендацій щодо вибору варіантів комплектації навігаційних РЛС, що планується до встановлення на сучасні та перспективні морські платформи з метою забезпечення їх подальшої інтеграції у систему висвітлення надводної обстановки.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 2.Ц.941, 2.Ц.1007

Військова техніка. Воєнно-технічні науки

2.Ц.1026. Властивості тропосферного радіоканалу із штучними безоболонковими неоднорідностями / В. Л. Місайлов // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 96-107. — Бібліогр.: 46 назв. — укр.

На сучасному етапі розвитку науки і техніки є можливість створення у нижньому шарі тропосфери штучних неоднорідностей із тривалим часом існування у вигляді вихрових кілець. За наповнення вихрових кілець радіоконтрастною речовиною можна отримати рухомий піднятий перевідбивач радіохвиль. Виконано розрахунки задля обґрунтування та розроблено рекомендації щодо вибору речовини для наповнення вихрових кілець. Проведено моделювання діаграми розсіювання штучних неоднорідностей тропосфери у вигляді вихрових кілець під малими кутами ковзання. Моделювання показало високий середній рівень перевідбиттів від штучних неоднорідностей у порівнянні із розрахунковим рівнем перевідбиттів від земної поверхні за дифракції та від природних неоднорідностей тропосфери для радіотраси типу «точка-точка». Також результати розрахунків свідчать, що такі неоднорідності можуть перевипромінювати радіосигнали у широкій смузі частот без суттєвого їх викривлення.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1027. Застосування ймовірнісних мереж довіри для багатокритеріального оцінювання показників якості озброєння та військової техніки / Ю. О. Камак, С. О. Нестеренко, С. В. Рудніченко, Р. М. Чигрин // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 55-63. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проведено аналіз процесу конкурентного вибору зразків озброєння та військової техніки з метою вибору зразка озброєння та військової техніки, найкращого за визначеним показником якості з ряду альтернативних. Проведено аналіз існуючого методичного апарату вирішення поставленої проблеми та запропоновано використання апарату байєсівської мережі довіри для вирішення задачі вибору якісного зразка озброєння та військової техніки. Наведено аналіз програмних засобів для моделювання байєсівських мереж довіри. Запропоновано процедуру прийняття рішення щодо вибору зразка за ймовірнісними критеріями в умовах недостатньої визначеності.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1028. Імітаційна модель визначення мінімальної гарантованої кількості замовлень метрологічного обслуговування засобів вимірювальної техніки зразків озброєння та військової техніки / В. Б. Кононов, В. В. Бурцева // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 141-149. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Предмет вивчення у роботі — питання прогнозування мінімальної гарантованої кількості замовлень на метрологічне обслуговування засобів вимірювальної техніки (ЗВТ) зразків озброєння та військової техніки (ОВТ). Мета роботи — імітаційне моделювання прогнозування мінімальної кількості гарантованих замовлень на проведення метрологічного обслуговування ЗВТ зразків ОВТ для перевірки достовірності аналітичних моделей. Задача, що вирішується, — обґрунтовується та досліджується імітаційна модель, побудована на основі розроблених раніше аналітичних моделей вирішення задач прогнозування мінімальної гарантованої кількості замовлень метрологічного обслуговування ЗВТ зразків ОВТ, достатньої для забезпечення підтримки належного стану бойової готовності військових частин (підрозділів). У структурі імітаційної моделі передбачено, що на першому етапі, за допомогою випадкового пошуку проводиться відбір найбільш важливих за видами зразків ОВТ, а на другому — здійснюється випадковий пошук плану замовлень на метрологічне обслуговування ЗВТ, для обраних зразків ОВТ. За результатами імітаційного моделювання робиться висновок про достовірність аналітичних моделей. Висновки: запропонована імітаційна модель надає змогу вирішувати задачу визначення мінімальної гарантованої кількості замовлень на метрологічне обслуговування ЗВТ зразків ОВТ та визначати ступінь достовірності розроблених раніше аналітичних моделей.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1029. Комплексна методика прогнозування втрат зразків озброєння та військової техніки в операціях / В. Б. Рій // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 25-29. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

В останні роки воєнно-технічна політика технічно-розвинутих країн відрізняється високою динамічністю, гнучкістю, сконцентрованою на пріоритетних напрямках воєнно-технічного будівництва. Основним її завданням є створення систем озброєння, що здатні за рахунок якісної переваги забезпечити успішне рішення національними збройними силами бойових завдань з можливістю нав'язування противнику в ході бойових дій вигідних для себе форм і способів воєнного протиборства. Бойові дії на Сході України вимагають постійного вдосконалення технічних характеристик зразків озброєння та військової техніки з метою якісної протидії кількісній перевазі збройними силами Російської Федерації та іншим формуванням з нетиповою організаційно-штатною структурою. Великі втрати зразків озброєння та військової техніки Збройних сил України зумовлюють постійний пошук нових ефективних шляхів підвищення живучості зразків озброєння та військової техніки Збройних сил України. В ході проведеного автором дослідження проведено розробку комплексної методики прогнозування втрат зразків озброєння та військової техніки в операціях. В ході проведеного авторами дослідження використано основні положення протимінної стійкості, теорії живучості та загальнонаукові методи аналізу та синтезу. Відмінність запропонованої методики полягає в наступному: надає змогу провести прогнозування рівня втрат зразків озброєння та військової техніки на всьому періоді ведення операції; надає можливість спланувати кількість зразків озброєння та військової техніки, які потрібно виділити до резерву; обґрунтувати структуру та кількість зразків озброєння та військової техніки для досягнення мети операції; визначити кількість та структуру ремонтних підрозділів, які необхідно залучити для відновлення зразків озброєння та військової техніки. Реалізація зазначеної методики надасть змогу провести прогнозування кількості зразків озброєння та військової техніки в операціях та декомпозицію причин, що призвели до виходу їх з ладу.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1030. Ланчестеровські моделі бойових дій / О. К. Фурсенко, Н. М. Черновол // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 85-91. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Запропоновано матеріал для викладання у вищих військових навчальних закладах з предмету «Вища математика» в розділі «Диференціальні рівняння» та з предмету «Прикладна математика» в розділах «Операційне числення» та «Теорія ймовірностей». Розглянуто шість моделей Ланчестера у вигляді системи двох або трьох диференціальних рівнянь, що описують середні чисельності двох угруповувань в процесі бою. До кожної з моделей наведено приклади, розв'язок яких надає можливість зробити прогноз: перемогою якого із угруповувань і через який час закінчиться бій і які будуть втрати угруповування, що переможе. Крім того, до однієї з моделей розглянуто інший підхід, який теж надає змогу зробити прогноз бою.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1031. Математичні методи оцінки експлуатаційної надійності засобів рухомості озброєння та військової техніки / І. К. Шаша, І. В. Рогозін, С. М. Новіченок // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2. — С. 135-140. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Наведено результати дослідження безвідмовності засобів рухомості (ЗР) озброєння та військової техніки (ОВТ) по напрацюванню і витратам енергії, встановлено кореляційний зв'язок між ними та обґрунтовано доцільність планування технічних обслуговувань і ремонту по пробігу.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1032. Особливості допуску засобів вимірювальної техніки з програмним забезпеченням до випробувань озброєння та військової техніки / В. В. Борщ, О. І. Вервейко, П. Л. Аркушенко, О. П. Флорін // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1. — С. 31-35. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Програмне забезпечення застосовується у більшості сучасних засобів вимірювальної техніки (ЗВТ), може бути вбудованим, автономним, встановленим на комп'ютер, що є складовою частиною засобу вимірювальної техніки, на якій покладено завдання щодо одержання вимірювальної інформації щодо кількісних характеристик при проведенні випробувань. При проведенні робіт з оцінки відповідності сучасних виробів ОВТ на відповідність тактико-технічному завданню замовника, вимоги щодо метрологічного забезпечення (МЛЗ) суттєво зросли через значне зростання вимог до показників точності визначення параметрів ОВТ; постійне збільшення обсягу її складності вимірювань; підвищення вимог до оперативності та своєчасності вимірювань, швидкодії засобів вимірювань і контролю; необхідності застосування, в ряді випадків, складних ЗВТ, з високими метрологічними характеристиками, а іноді і унікальних та/або заснованих на нових фізичних принципах. Інтеграція України в світові та європейські структури, у тому числі в НАТО та зростання вимог до

МЛЗ зумовлює актуальність вдосконалення і/або уточнення вимог до МЛЗ випробувань, зокрема до допуску до випробувань ЗВТ з програмним забезпеченням (ПрЗ), кількість яких останнім часом значно зросла. Мета роботи — аналіз нормативної документації та нормативно-правових актів України у сфері метрології та метрологічної діяльності з урахуванням останніх змін та обґрунтування на його основі комплексу заходів щодо допуску засобів вимірювальної техніки з програмним забезпеченням до випробувань виробів озброєння та військової техніки. Проведено аналіз нормативної документації України та рекомендацій міжнародних метрологічних організацій щодо вимог до засобів вимірювальної техніки з програмним забезпеченням. Визначено основні узагальнені вимоги, виконання яких доцільно проконтролювати при прийнятті рішення про допуск ЗВТ до експлуатації або випробувань. Виділено загальні правила допуску ЗВТ з ПрЗ до випробувань виробів озброєння та військової техніки. Для випробувань означених програмних продуктів визначено регламентовані характеристики, а також їх можливі рівні. Визначено специфічні вимоги для ЗВТ з ПрЗ.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ц.1033. Оцінка збільшення ресурсу двигунів внутрішнього згоряння зразків озброєння та військової техніки у результаті впровадження електромеханічної системи змащування / В. Я. Гера, Ю. В. Шабатура // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 92-99. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розглянуто актуальне питання, збільшення ресурсу двигуна внутрішнього згоряння зразків озброєння та військової техніки за умови використання електромеханічної системи їх змащування. Проведено детальний аналіз та теоретичні розрахунки сил, які виникають у кривошипно-шатунному механізмі двигуна, наведено графічні залежності дії цих сил на підшипники колінчастого валу силової установки транспортного засобу. Описано зв'язок між величиною навантаження, яке зумовлене від процесу згоряння паливної суміші та товщиною масляної плівки на верхніх корінних та шатунних підшипниках колінчастого валу двигуна. Наведено причини та наслідки «масляного голодування» робочих поверхонь двигуна внутрішнього згоряння. Проведено порівняльний аналіз між електромеханічною системою змащування та механічною системою змащування (класичною), наведено переваги використання електромеханічного принципу змащування вузлів двигуна.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1034. Удосконалення методу оцінки показників відновлюваності озброєння та військової техніки в умовах бойових дій / В. О. Табуненко, О. П. Марценяк, В. І. Кужелович // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 113-117. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

В теперішній час забезпечення боєздатності озброєння і військової техніки на необхідному рівні залежить від організації заходів технічного забезпечення, його відновлення, яке здійснюється з метою приведення пошкоджених виробів військової техніки в готовність до бойового застосування. Але, поняття відновлюваності озброєння та військової техніки не визначене державними стандартами, унаслідок чого виникають усілякі тлумачення цієї властивості. Проведено аналіз найбільш звичайних визначень відновлюваності та одержано залежності для оцінки рівня відновлюваності виробів військової техніки при виконанні завдань за призначенням.

Шифр НБУВ: Ж70455

Див. також: 2.Ц.952, 2.Ц.962, 2.Ц.967

Військова кібернетика та радіоелектроніка

2.Ц.1035. Аналіз ефективності застосування двохетапного алгоритму оцінки несучої частоти фазомодульованого сигналу супутникової системи зв'язку при передачі даних в безперервному режимі / О. Л. Туровський // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3. — С. 73-78. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Узагальнено процедуру та сформовано двохетапний алгоритм оцінки несучої частоти фазомодульованого сигналу супутникової системи зв'язку при передачі даних в безперервному режимі з врахуванням умови невизначеності всіх параметрів сигналу. Досягнення мінімального інтервалу спостереження в поданому алгоритмі оцінки несучої частоти забезпечується використанням функції швидкого перетворення Фур'є. З метою аналізу ефективності вказаного алгоритму проведено моделювання процесу оцінки несучої частоти фазомодульованого сигналу супутникової системи зв'язку при передачі даних в безперервному режимі та одержано функціональні залежності максимуму частоти в спектрі сигналу та мінімальну дисперсію оцінки несучої частоти. Аналіз оцінки проведено на основі порівняння співвідношення одержаної мінімальної дисперсії оцінки несучої частоти і теоретично можливого кордону мінімальної дисперсії.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1036. Аналіз методів підвищення інформаційної безпеки інформаційно-телекомунікаційної системи на основі біотехнологій / І. Є. Ряполов, Я. І. Кметюк, М. С. Дубинець // Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1. — С. 74-79. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

За сучасних умов проблема інформаційної безпеки системи управління набуває особливого значення в умовах широкого застосування автоматизованих інформаційних систем. Забезпечення інформаційної безпеки має носити системний характер. Встановлено, що існує велика кількість інструментів забезпечення інформаційної безпеки, які мають недоліки, пов'язані із захистом та дискримінацією, можливістю підробки паролів, невиконанням інструкцій по створенню безпечної пароля користувачем, існуванням і наявністю у вільному доступі спеціалізованих додатків для підбору і злому паролів. Людський фактор являється основним недоліком даних систем. Єдиного підходу щодо підвищення інформаційної безпеки інформаційно-телекомунікаційної системи Повітряних Сил не існує. Проведено аналіз застосування біотехнологій ідентифікації доступу за застосуванням стегаграфічного методу захисту інформації. Метод підвищення інформаційної безпеки інформаційно-телекомунікаційної системи, в основі якого запропоновано використання процедури розпізнавання особи за райдужною оболонкою та реакцією очного яблука людини на подразники. Запропонований підхід щодо захисту інформації за використанням біометричних методів ідентифікації користувачів зменшить вплив «людського» фактора, що підвищить ефективність процедури ідентифікації та автентифікації.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ц.1037. Протидія напівактивним лазерним системам наведення на основі застосування дифракційно-відбиваючих покриттів / Я. М. Кожусько // Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 64-70. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Запропоновано підхід до врахування протидії напівактивним лазерним системам наведення під час застосування дифракційно-відбиваючих покриттів за рахунок використання таких покриттів для досягнення поставленої мети. Підхід передбачає одержання імовірнісних інтервальних оцінок при заданих значеннях величини інтервалу, що визначають якість слідуючих систем наведення, які доцільно прийняти як оцінки ефективності методів протидії напівактивним лазерним системам наведення за допомогою вдосконалення існуючого математичного апарату.

Шифр НБУВ: Ж70455

Служба з питань надзвичайних ситуацій. Цивільна оборона

2.Ц.1038. Використання математичного апарату дослідження операцій для визначення оптимальної структури сил для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у загоні Держприкордонслужби України / С. О. Дичко, В. І. Назаренко // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1. — С. 126-129. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Вивчено процес ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у прикордонному загоні Державної прикордонної служби України. Мета дослідження — розробка математичної моделі складу сил та засобів обробки служби радіаційного, хімічного та біологічного захисту та екологічної безпеки загону Держприкордонслужби України. Завдання: зробити математичне формулювання задачі визначення складу зведеного підрозділу служби радіаційного, хімічного та біологічного захисту та екологічної безпеки Держприкордонслужби України за критерієм максимуму ефективності дій його розрахункових одиниць у надзвичайній ситуації; запропонувати розв'язання одержаної задачі шляхом зведення її до задачі математичного програмування; на основі одержаного розрахунку визначити структуру та процедуру всебічного забезпечення сил та засобів обробки служби радіаційного, хімічного та біологічного захисту та екологічної безпеки Держприкордонслужби України. Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Одержано такі результати: завдання визначення оптимального складу зведеного підрозділу служби радіаційного, хімічного та біологічного захисту та екологічної безпеки Держприкордонслужби України сформульовано як задачу нелінійного цілочислового програмування. Цільовою функцією ефективності дій розрахункових одиниць зведеного підрозділу при ліквідації наслідків надзвичайної ситуації у прикордонному загоні розглянуто як сепарабельну та замінену на відповідну лінеаризовану. Висновки: завдання визначення оптимального складу сил та засобів обробки служби радіаційного, хімічного та біологічного захисту та екологічної безпеки Держприкордонслужби України може бути зведено до класичної розподільчої задачі лінійного програмування транспортного типу. Для організації всебічного забезпечення дій розрахункових одиниць необхідно виконати умову

укомплектування та оснащення підрозділів, яка відповідає закритій розподільчій задачі лінійного програмування транспортного типу.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ц.1039. Попередження надзвичайних ситуацій, викликаних потраплянням і поширенням антропогенних забруднень у водному середовищі: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 21.02.03 / Є. В. Іванов; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Нац. ун-т цивільного захисту України. — Харків, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено пропозиції щодо запобігання надзвичайним ситуаціям, викликаним потраплянням і поширенням антропогенних забруднень у водному середовищі шляхом своєчасного виявлення об'ємних антропогенних забруднень, що потрапляють у воду. Сформовано математичну модель виявлення об'ємних антропогенних забруднень, що потрапляють у воду, та виконано теоретичні дослідження математичної моделі. Вдосконалено лабораторну установку по виявленню антропогенних домішок у водному середовищі шляхом розміщення в наповненій ємності гідроакустичного стенду для чотирьох вимірвальних пристроїв. Запропоновано три варіанти технічної реалізації розробленої математичної моделі в інтересах запобігання надзвичайним ситуаціям, викликаним потраплянням і поширенням антропогенних забруднень у водному середовищі.

Шифр НБУВ: РА445663

2.Ц.1040. Тактика ліквідування надзвичайних ситуацій: навч. посіб. / С. М. Мохняк, Н. М. Витрикуш, Н. М. Параняк, А. С. Романів; ред.: С. М. Мохняк; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2021. — 203 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 202-203. — укр.

Викладено відомості про надзвичайні ситуації та їх класифікацію, тактику ліквідування надзвичайних ситуацій та організацію проведення рятувальних робіт: у разі руйнування будівель і споруд, під час аварій з викидом небезпечних хімічних речовин, в умовах радіоактивного зараження, під час дорожньо-транспортних пригод і ліквідації наслідків землетрусів, повеней та підтоплення.

Шифр НБУВ: ВА852205

2.Ц.1041. Формалізована математична модель сумісного прогнозування та забезпечення готовності реагування на надзвичайні ситуації / Г. В. Іванець, М. Г. Іванець, І. О. Толкунов, І. І. Попов // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2. — С. 112-118. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

На теперішній час запобігання надзвичайним ситуаціям слід розглядати як складний сумісний процес прогнозування надзвичайних ситуацій та завчасного реагування на загрози їх виникнення або пом'якшення можливих наслідків. Мета роботи — розробка формалізованої математичної моделі сумісного прогнозування надзвичайних ситуацій та забезпечення готовності реагування на надзвичайні ситуації. Формалізована математична модель сумісного прогнозування та забезпечення готовності реагування на надзвичайні ситуації — це система аналітичних залежностей, які в сукупності надають змогу вирішити поставлену проблему дослідження. Вона реалізує принцип системного підходу до вирішення проблеми запобігання надзвичайним ситуаціям з метою недопущення їх виникнення або мінімізації можливих наслідків. Запобігання надзвичайним ситуаціям — це складний системний процес, пов'язаний з аналізом загроз виникнення надзвичайних ситуацій, їх прогнозуванням та забезпеченням готовності реагування підрозділів цивільного захисту. Розроблено формалізовану математичну модель сумісного прогнозування та забезпечення готовності реагування на надзвичайні ситуації і керуючий алгоритм, який реалізує розроблену математичну модель. Формалізована математична модель сумісного прогнозування та забезпечення готовності реагування на надзвичайні ситуації уявляє собою об'єднання двох взаємозв'язаних моделей: моделі прогнозування надзвичайних ситуацій та можливих завдань збитків внаслідок них і моделі забезпечення готовності реагування на надзвичайні ситуації. Висновки: формалізована математична модель сумісного прогнозування та забезпечення готовності реагування на надзвичайні ситуації включає математичні моделі прогнозування надзвичайних ситуацій за характером, видами, рівнями та можливих наслідків внаслідок них як в державі в цілому, так і її регіонах; математичні моделі оцінки потенціальної технічної спроможності та готовності підрозділів до виконання завдань за призначенням, оптимального розподілу ресурсів для забезпечення готовності підрозділів, оптимізації територіальних структур цивільного захисту, прогнозу витрат коштів, технічного та людського забезпечення для ліквідації надзвичайних ситуацій. Одержані результати дослідження є фундаментом для обґрунтування організаційно-технічних заходів щодо адекватного реагування на надзвичайні ситуації різного характеру в реальних умовах.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ц.1042. Цільова функція системи моніторингу та попередження військ (сил) про надзвичайні ситуації на потенційно небезпечних об'єктах / В. В. Коваль, Є. В. Левіщенко // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1. — С. 130-133. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Формування цільової функції системи моніторингу та попередження військ (сил) про надзвичайні ситуації на потенційно небезпечних об'єктах є важливим аспектом при здійсненні оцінки складу системи. Оскільки система моніторингу та попередження військ (сил) про надзвичайні ситуації на потенційно небезпечних об'єктах є складаною організаційно-технічною системою, то формування цільової функції має бути здійснено на основі оцінок вимог до неї. Об'єктом дослідження є процес дослідження складної системи моніторингу та попередження військ про надзвичайні ситуації на потенційно небезпечних об'єктах. Розроблено підхід визначення цільової функції системи моніторингу та попередження військ (сил) про надзвичайні ситуації на потенційно небезпечних об'єктах, який надає змогу здійснювати оцінку варіантів формування даної системи та оцінити рекомендації, спрямованих на підвищення ефективності її функціонування. Розробка цільової функції системи моніторингу та попередження військ (сил) про надзвичайні ситуації на потенційно небезпечних об'єктах надає змогу проводити порівняння варіантів формування даної системи, а також здійснювати оцінювання відповідних рекомендацій щодо підвищення ефективності її функціонування.

Шифр НБУВ: Ж73223

Діяльність з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій воєнного, техногенного і природного характеру

2.Ц.1043. Аналіз та кількісна порівняльна оцінка ризиків надзвичайних ситуацій техногенного характеру на території України / Г. В. Іванець, М. Г. Іванець, О. І. Богатов, О. А. Наконечний, І. А. Шарапа // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 92, т. 1. — С. 206-213. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проаналізовано ризики надзвичайних ситуацій техногенного характеру на території України. Розглянуто причини та основні чинники, що впливають на стан техногенної небезпеки в регіонах держави. Здійснено порівняльну оцінку стану загроз території та населення регіонів.

Шифр НБУВ: Ж69103

2.Ц.1044. Військовий зв'язок у початковий період ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС / Я. М. Грохольський, Л. М. Сакович, Г. Я. Криховецький // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2. — С. 125-131. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проаналізовано процес розгортання, динаміка змін та особливості використання системи військового зв'язку у 30-ти кілометровій зоні Чорнобильської АЕС у період з 26.04.86 р. до 05.12.86 р. Матеріал оснований на документах та наказах оперативної групи МО СРСР (в/ч 06407), статистичних даних, які

представлялись щоденно від елементів зв'язку, та аналізі авторами записів у відділі зв'язку вказівок керівництва і результатів їх реалізації щодо оперативних змін у структурі зв'язку у межах 30-ти кілометрової зони, спеціальної зони (блоки ЧАЕС) і стосовно взаємодії із зовнішніми структурами поза 30-ти кілометровою зоною у зазначений період ліквідації аварії на ЧАЕС. За рядками й цифрами даної роботи — величезна за обсягом і безмежна за відповідальністю робота десятків тисяч наших громадян, цивільних і військових, солдатів, сержантів, прапорщиків, офіцерів і жінок, які самовіддано, у небачено стислі строки, за умов страшною безпосередньої загрози своєму здоров'ю і життю, створювали систему військового зв'язку, приводили цивільний зв'язок до нових умов, знаходили нестандартні та ефективні рішення проблем, що виникали і були несподіваними, складними та непередбачуваними за наслідками.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ц.1045. Методологія портфельно-гібридного управління розвитком територіальних систем безпеки: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.22 / Р. Т. Ратушний; Київський Нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Виконано теоретичне узагальнення та вирішено актуальну науково-прикладну проблему створення методології портфельно-гібридного управління, а саме моделей і методів управління розвитком територіальних систем безпеки, що реалізуються у специфічному проектному середовищі за обмежених ресурсів. Проаналізовано стан питання у практиці та науці, обґрунтовано доцільність розробки нових і вдосконалення існуючих наукових основ, моделей, методів і засобів портфельно-гібридного управління. Розроблено методологію портфельно-гібридного управління розвитком територіальних систем безпеки у специфічному проектному середовищі за обмежених ресурсів. Розкрито механізм формування цінності гібридних проектів. Удосконалено системно-чинникові моделі цінності гібридних проектів і портфелів. Розроблено методи та моделі портфельно-гібридного управління з урахуванням мінливої конфігурації проектного середовища, що визначає множини пріоритетних змін територіальних систем безпеки й ефективних проектів, що входять до складу відповідних портфелів. Удосконалено методи та моделі управління конфігурацією проектів розвитку територіальних систем безпеки, а також науково-методичні засади моделювання їх портфелів. Розроблено інструментальні засоби моделювання гібридних проектів, перевірено їх на адекватність. Змодельовано зазначені проекти, що забезпечило прогнозування показників їх цінності. Обґрунтовано тенденції зміни показників цінності проектів розвитку громадських систем безпеки за зміни кількісного значення показників їх безпеки та прогнозованої конфігурації проектного середовища. Впроваджено у практику методу та рекомендації щодо портфельно-гібридного управління.

Шифр НБУВ: РА445025

2.Ч.1046. Інформаційне онлайн-телебачення України: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.06 / О. М. Прикидько; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Інститут журналістики. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Проаналізовано часові межі формування та розвитку інформаційного телебачення в Україні, його нові форми та види, виникнення та формування Інтернет-версій телеканалів, зокрема новинних онлайн-програм. Сучасне інформаційне телебачення має новий вигляд і нові форми, оскільки XXI ст. принесло нові технології телевізійного виробництва. Досліджено тенденції розвитку сучасного українського інформаційного онлайн-телебачення на основі аналізу інформаційних програм за 2014 — 2019 рр. комерційних і державних телеканалів України: «1+1» («ТСН»), «UA:ПЕРШИЙ» («Новини»), «СТБ» («Вікна-Новини»), «5 канал» («Час новин»), «112 Україна» («Новини 112») та «канал 24» («Випуск новин»), новинні випуски телеканалів «NewsOne», «Hromadske.tv» та л'Еспресо TV». Описано інтеграцію телевізійного контенту з інтернетом, проаналізовано основні риси інформаційного телебачення в Інтернеті й особливості подачі новинної інформації в мережі, розглянуто дифузії інформаційних жанрів та образи ведучих програми онлайн-новин.

Шифр НБУВ: RA448475

2.Ч.1047. Національно-патріотична домінанта у публіцистиці Софії Русової: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.04 / І. М. Євдокименко; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 17 с. — укр.

Проаналізовано в хронологічній послідовності основні періоди публіцистичної діяльності відомої української громадської та культурно-освітньої діячки через становлення і розвиток головної її національно-патріотичної домінанти в її публікаціях. У процесі аналізу публіцистичної спадщини С. Русової всі публікації систематизовано за певним жанрово-тематичним принципом та розподілено на: літературно-критичні огляди, рецензії, замітки; мистецтвознавчі статті, проблемні та аналітичні статті, звіти на педагогічну тематику; біографічні, історичні та подорожні нариси; праці, написані для жінок і про жінок (статті, характеристики-силуети, замальовки, есе). Охарактеризовано публікації за основним призначенням і виховним спрямуванням (родинне виховання, суспільне призначення жінки, громадянське виховання). За матеріалами, акумульованими у процесі опрацювання джерельної бази наукового дослідження, укладено бібліографічний покажчик публіцистичної спадщини С. Русової за періодичними виданнями, які подано в алфавітному порядку. У дослідженні також здійснено кількісний аналіз публікацій, що надало змогу сформулювати цілісне уявлення щодо публікаційної діяльності авторки, а також визначено їх частотність у періодичних виданнях кінця XIX — початку XX ст.

Шифр НБУВ: RA449233

2.Ч.1048. Становлення і розвиток телебачення на Закарпатті в історичному, політичному, культурному контекстах: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.01 / Н. В. Толочко; Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Дніпро, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено становлення і розвиток телебачення на Закарпатті в історичному, політичному, культурному контекстах. Комплексно з'ясовано особливості телевізійних медіа, передумови зародження телебачення у краї, специфіку становлення, функціонування в різні періоди, у тому числі як державного телеканалу, формально-змістові риси приватних каналів, комунального, частково приватного телеканалу, особливості мовлення для етноспільнот Закарпаття. Здійснено комплексний науковий аналіз телевізійного мовлення найзахіднішої області України — як державного, так і приватних мовників. Досліджено специфіку розвитку телевізійних медіа в контексті суспільно-політичної ситуації в регіоні, зосереджено увагу на залежності телеканалів від місцевої влади й окремих політиків. Систематизовано й виокремлено регіональні особливості мовлення, охарактеризовано телевізійний контент для етноспільнот. Проаналізовано період організації й перших років роботи Суспільного ТБ на Закарпатті, виокремлено основні проблеми, наголошено на доцільності мовлення для національних меншин краю. Запропоновано стратегію розвитку телебачення прикордонного поліетнічного регіону, у якій зосереджено увагу на важливості збереження мовлення для всіх національних громад, оригінального авторського контенту й на потреби його удосконалення відповідно до інформаційних викликів сьогодення. Удосконалено теоретико-методологічні засади вивчення регіонального телебачення. Висвітлено підходи до аналізу поліетнічного медіасередовища. Вивчено проблеми реформування регіонального телебачення в контексті поступу новітніх

медіа. Досліджено концепцію сучасного процесу консолідації жителів України, зокрема представників етноспільнот, засобами телебачення. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріали дисертаційної роботи можна застосовувати при розв'язанні низки академічних наукових і навчальних проблем, зокрема заповнення «білих плям» у галузі українського журналістикознавства. Новітність нововпроваджуваного полягає в оригінальному комплексному дослідженні історії становлення й розвитку телебачення на Закарпатті крізь призму історичних подій, суспільно-політичних змін, культурних впливів.

Шифр НБУВ: RA448774

2.Ч.1049. Формування гендерної компетентності батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу у процесі соціального супроводу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Т. Ю. Шевченко; ДВНЗ «Донецький державний педагогічний університет». — Слов'янськ, 2020. — 19 с.: табл. — укр.

Уперше визначено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено соціально-педагогічні умови формування гендерної компетентності батьків-вихователів ДБСТ у процесі соціального супроводу (актуалізація мотивації батьків-вихователів ДБСТ до набуття базових гендерних знань у процесі соціального супроводу; збагачення змісту соціального супроводу батьків-вихователів ДБСТ гендерним компонентом з орієнтацією на набуття ними позитивного досвіду розв'язання виховних задач гендерного контексту; застосування сучасних інтерактивних технологій щодо формування гендерної компетентності батьків-вихователів ДБСТ у процесі соціального супроводу); визначено зміст понять Дгендерна компетентність батьків-вихователів ДБСТФ, Дсоціальний супровід батьків-вихователів ДБСТФ. Уточнено понятійно-категоріальний апарат, зокрема: зміст поняття гендерна компетентність батьків-вихователів ДБСТФ, структуру гендерної компетентності батьків-вихователів ДБСТ (мотиваційно-ціннісний, особистісний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний компоненти) та критерії, показники і рівні сформованості її компонентів; зміст поняття, соціальний супровід батьків-вихователів ДБСТФ. До наукового обігу введено: авторське визначення поняття Дгендерна компетентність батьків-вихователів ДБСТФ, під якою розуміємо інтегративну особистісну характеристику батьків як вихователів, що ґрунтується на їх мотиваційно-ціннісній спрямованості до застосування гендерного підходу у вихованні, впровадженні ідей гендерної рівності; особистісні якостях, що необхідні для здійснення виховного процесу; наявності знань про зміст і засоби гендерного підходу до виховання; уміннях і навичках ефективного використання гендерних знань у виховному процесі в умовах ДБСТ; здатності до самооцінки, саморефлексії та самопізнання власних гендерних ролей і виховних інтеракцій, прагнення до розвитку і самоосвіти з питань гендерної теорії і практики. Теоретичний аналіз наукової літератури та сучасного законодавства в галузі соціальної політики надав змогу охарактеризувати соціальний супровід батьків-вихователів ДБСТ як складову соціального супроводу ДБСТ, що передбачає діяльність фахівця (або групи фахівців із соціальної роботи) центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді/об'єднаних територіальних громад щодо надання батькам-вихователям соціальної послуги соціальний супровід шляхом організації та проведення комплексу соціально-педагогічних, соціально-економічних, психологічних, інформаційних, правових заходів, спрямованих на допомогу в створенні оптимальних умов функціонування ДБСТ.

Шифр НБУВ: RA448046

2.Ч.1050. Формування та розвиток системи архівних фондів наукових установ НАН України (1968 — 2018): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 27.00.02 / О. В. Сіцова; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Досліджено історію формування та розвитку мережі архівів академічних наукових установ протягом 1968 — 2018 рр. Проаналізовано еволюцію правового статусу та ієрархічних зв'язків архівних підрозділів у НАН України. Досліджено методичні засади фондової організації архівних документів протягом радянського періоду і в роки незалежної України та окреслено загальні риси архівних фондів, що сформувалися з документів наукових установ НАН України. Здійснено комплексний аналіз системи довідкового апарату до документів архівних фондів наукових установ НАН України. Проаналізовано й удосконалено історично сформовану методику опрацювання архівних документів та складання архівних довідників на документи наукових установ НАН України. Результати дослідження мають практичне значення для організації робіт зі створення оптимальних умов

для накопичення та пошуку ретроспективної інформації про науку в НАН України, організаціях, які перебувають в її віданні, та тих, діяльність яких пов'язана зі створенням наукових знань.

Шифр НБУВ: RA448071

2.Ч.1051. Часописи видавництва «Наша культура» як джерело дослідження національно-духовного життя українців Канади (друга половина 1940-х — 1960-ті рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.06 / Т. І. Василик; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено канадські українськомовні часописи видавництва «Наша культура»: «Слово істини», «Наша культура», «Віра й культура», які виходили друком упродовж 1947 — 1967 рр. у Вінніпезі. Встановлено передумови виникнення та заснування часописів, пріоритетна проблематика кожного з періодичних видань, редакційний та авторський склад, традиційні рубрики та жанри подання матеріалів. З'ясовано, що серед публікацій переважає тематика з української національної культури та освіти, з історії церковних звичаїв та обрядодій, богослов'я, історії християнства, українського мовознавства, шевченкіани, гоголіани, мемуарної й епістолярної спадщини діячів української культури. Підкреслено, що домінуюча кількість публікацій належить перу митрополита Іларіона, який постійно вів рубрику «Наші церковні обряди й звичаї та богослужіння» часопис став джерелом знань з канонічного права, історії християнства, виконував просвітницьку та виховну місію. Констатовано, що значне місце на шпальтах часопису займають питання театрального та музичного мистецтва, зокрема висвітлено роль М. Заньковецької у становленні українського професійного театру, прем'єр музичних творів Б. Лятошського, інших діячів мистецтва, пріоритетними темами були питання історії церкви та релігії в еміграції та на теренах підросійської України, проблеми української духовної та матеріальної культури, мовознавства. Охарактеризовано мовознавчу тематику, показано значення побутування української мови у діаспорі, підкреслено, що ця мова живе у творчості українських письменників Т. Шевченка, Л. Українки, М. Гоголя та ін. Особлива увага на шпальтах часопису приділялася збереженню та популяризації української мови, національних традицій та звичаїв, що сприяло розвитку національно-духовного життя в еміграції.

Шифр НБУВ: RA448107

Див. також: 2.Т.71-2.Т.72, 2.Ч.1067, 2.Ш.1339, 2.Щ.1360

Культура. Культурологія

2.Ч.1052. Сильові особливості інформаційного поля міст Івано-Франківської області в контексті розвитку культури середини ХХ — початку ХХІ століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / С. М. Чучук; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2021. — 20 с. — укр.

Уперше комплексно досліджено візуальні комунікації Івано-Франківщини в контексті комерційної, соціальної та навігаційної знакових систем. Простежено процес становлення і трансформації інформаційного поля міст Івано-Франківської області із середини ХХ ст. і до нині. Проаналізовано стильові, сюжетно-образні, технічно-конструктивні особливості засобів візуальної інформації, виявлено характерні ознаки та закономірності їх організації. Розглянуто специфіку і принципи функціонування систем візуальних комунікацій у містах Сюйчжоу (Китай) та Ополе (Польща). Визначено ключові проблемні аспекти інформаційного поля Івано-Франківщини та, на основі досвіду міст Китаю і Польщі, сформульовано ефективні механізми їх вирішення. Укладено словник термінів. Уведено до наукового обігу новий фактологічний матеріал, одержаний у результаті експедиційно-польових розвідок, проведених у містах Івано-Франківськ, Сюйчжоу, Ополе.

Шифр НБУВ: RA448882

2.Ч.1053. Теорія та історія культури (словник-довідник): [навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти] / В. М. Букач, Н. М. Бакланова. — Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2021. — 287 с. — Бібліогр.: с. 286. — укр.

Словник-довідник містить глумачення культурологічних термінів і понять, відомості з історії світової та вітчизняної культури, стислі біографічні дані про відомих вчених, які формували теорію культури.

Шифр НБУВ: BA851957

2.Ч.1054. Феномен обдарованої особистості як творця культурних цінностей: монографія / О. М. Гавеля; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ: НАКККіМ, 2020. — 415 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 331-391. — укр.

Здійснено огляд і проаналізовано наукову літературу з проблематики дослідження, уточнено ключові категорії, визначено його методологічні засади. Доведено, що специфіка феномена обдарованої особистості зумовлена особливостями її психофізіологічних утворень, які визначаються складністю й високою ор-

ганізацією. Це надає змогу їй вибірково й активно взаємодіяти зі світом культури, здійснюючи на нього перетворювальний вплив, конструювати нові культурні світи, символічно й більш цілісно відтворювати дійсність, здійснювати проєкцію на майбутнє. Простежено історичну генезу суспільного буття як основи розвитку культурних цінностей обдарованої особистості. Здійснено культурологічний аналіз стану сучасних культурних практик у контексті культурних потреб і цінностей обдарованої особистості. Визначено засоби підвищення конкурентоспроможності культурних цінностей обдарованої особистості в Україні та світі за допомогою SWOT-аналізу, експертизи і моніторингу. Визначено нові можливості впровадження сучасних інноваційних і прогностичних технологій у сферу культури і мистецтва.

Шифр НБУВ: BA852351

2.Ч.1055. Футуризм в українському культурному просторі першої половини ХХ століття: автореф. дис. ... канд. культурології: 26.00.01 / О. С. Вернигоренко; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Розглянуто трансформацію європейського футуризму як культурно-філософського і літературно-мистецького напрямку та його вплив на явище футуризму в українському культурному середовищі. У результаті проведеного дослідження обґрунтовано новітнє методологічне використання загальнонаукової категорії еволюції, яка має не тільки природничо-наукове, але й соціокультурне значення. Концептуальні положення роботи розглянуто й обґрунтовано на матеріалі російського та українського футуризму у формах зарозумілої мови і формах самобутнього футуристичного літературно-поетичного мовного експериментаторства у творчості вітчизняних футуристів Михайля Семенка, Гео Шкурупія, Миколи Бажана тощо. Обґрунтовано застосування поняття протомова для здійснення культурологічного аналізу поетико-філологічних експериментів російських та українських футуристів. Запропоноване поняття протомова надає змогу виявити універсальність природу явища футуризму, використати можливість такого методологічного підходу для осягнення суттєвих відмінностей у формуванні окремих національних мовних структур кожного з досліджуваних регіонів. В контексті авторської аргументації вперше запропоновано розглянути Францію як країну, що знаходиться біля культурно-історичних витоків футуризму.

Шифр НБУВ: RA448993

Див. також: 2.Ф.468, 2.Ч.1175, 2.Щ.1355-2.Щ.1356, 2.Щ.1404-2.Щ.1405

Наука. Науково-дослідна робота

2.Ч.1056. Документознавство: навч.-метод. посіб. для здобувачів вищ. освіти першого (бакалавр.) рівня спец. 0219 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа / Г. М. Швецова-Водка, М. С. Костенко; Рівненський державний гуманітарний університет. — Київ: Кондор, 2021. — 138 с.: табл. — укр.

Розглянуто генезис, еволюцію та сучасний стан науки про документ. Наведено теоретико-методологічні засади визначення документа та його типологію. Увагу приділено питанням класифікації документів, видів видань, типів і жанрів літератури. Розкрито особливості образотворчих, картографічних, нотних, а також кінофотофонодокументів. Проаналізовано електронні та неопубліковані документи, а також документи з особливим способом публікування. Висвітлено сучасні погляди щодо змісту науки документознавства, визначено його місце серед інших дисциплін та окреслено перспективи розвитку.

Шифр НБУВ: BA852421

2.Ч.1057. Історія науки і техніки: навч.-метод. матеріали для студентів ф-гу приклад. математики: для здобувачів ступеня бакалавра за спец. 113 «Прикладна математика», 121 «Інженерія програмного забезпечення», 123 «Комп'ютерна інженерія» / І. К. Лебедев, Л. Р. Ігнатова, А. І. Махінко; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: КПІ ім. І. Сікорського, 2021. — 127 с. — Бібліогр.: с. 125-127. — укр.

Висвітлено історію розвитку світової наукової думки. Розглянуто історію розвитку техніки, подано основні етапи розвитку інженерної освіти. Зокрема, увагу приділено розвитку техніки давніх цивілізацій та накопиченню наукових знань. Описано особливості розвитку виробництва та техніки у добу середньовіччя. Розглянуто нові відкриття у фізико-математичних і природничих науках і технічні винаходи останньої чверті ХІХ — початку ХХ ст. тощо.

Шифр НБУВ: BA852236

2.Ч.1058. Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Гуманітарний і інноваційний ракурс професійної майстерності: пошуки молодих вчених», 13 листопада 2020 р.: [збірник] / Міжнародний гуманітарний університет, Національна академія правових наук України. — Одеса: Гельветика:

Міжнар. гуманітар. ун-т, 2020. — 198 с.: рис., табл. — Бібліогр. в кінці ст. — укр.

Висвітлено деякі питання національного та міжнародного права, а саме: правового статусу правоохоронних органів на різних етапах розвитку української держави, тенденції розвитку та заходів протидії кіберзлочинності, шляхів активізації діяльності громадських об'єднань щодо протидії насильству в сім'ї та таке інше. Визначено кваліфікацію депортації у міжнародному кримінальному праві. Розглянуто актуальні проблеми економіки, менеджменту, міжнародних економічних відносин, філології, гуманітарних та соціальних наук, педагогіки, культури та мистецтва. Увагу приділено трансформації комунікаційної діяльності органів державної влади в контексті сучасних викликів розвитку Інтернет-комунікації, новим напрямом використання інформаційно-комунікаційних технологій у закладах дошкільної освіти. Викладено результати ряду досліджень в галузі медицини та фармації, а саме: встановлено роль порушень деяких функціональних систем організму в формуванні ускладнень загоєння опікових дефектів за допомогою амаранту, впливу вірусної інфекції COVID-19 на слизові залози тощо.

Шифр НБУВ: BA852372

2.Ч.1059. Матеріали II науково-практичної конференції «Інструменти і механізми модернізації наукових та освітніх процесів»: [збірник], 18 — 19 груд. 2020 р. — Полтава: Молодий вчений, 2020. — 123 с.: рис., табл. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Досліджено ландшафти водозбору річки Сівєрський Донець. Висвітлено деякі аспекти впливу рухової активності на опорно-рухову систему дітей. Розглянуто особливості формування хімічного складу та якості води верхів'я р. Прут у 2020 р. Охарактеризовано тенденції розвитку міграційної політики України у сфері еміграції населення. Проаналізовано викладання дисциплін медичного профілю за допомогою дистанційного навчання. Досліджено вплив образливості особистості на фізичне здоров'я у період ранньої зрілості. Висвітлено особливості соціалізації дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення. Приділено увагу методам захисту бази даних від атак і несанкціонованого доступу.

Шифр НБУВ: BA852074

2.Ч.1060. Матеріали IV (VIII) Міжнародної науково-практичної конференції «Універсальні науки та освіта: формування світогляду особистості нової епохи» (31 жовтня — 2 листопада 2019 р.) / Громадська спілка «Міжнародна наукова школа універсології», Чернігівська обласна наукова школа універсології в Чернігівській області», Громадська організація «Науково-дослідницький центр універсальних технологій розвитку людини», Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка, Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка», Університет «Львівський Ставропігон», Польська Академія Універсального Управління, Міжнародна громадська організація «Еволюція співдружності». — Чернігів: Десна Поліграф, 2019. — 142 с.: мал., табл. — укр.

Обговорено напрями впливу системи вищої освіти на розвиток інформаційної економіки, формування наукової картини світу учнів засобами steam освіти. Розглянуто проблеми ідеалу і ціннісних орієнтирів у вихованні та оздоровленні людини, пріоритети формування світогляду працівника у інноваційному розвитку підприємства.

Шифр НБУВ: BA852173

2.Ч.1061. Матеріали I Міжнародної студентської наукової конференції «Міждисциплінарні наукові дослідження та перспективи їх розвитку», 7 травня 2021, м. Київ, Україна: [у 2 т.]. Т. 1. Міждисциплінарні наукові дослідження та перспективи їх розвитку / «Молодіжна наукова ліга», громадська організація. — Вінниця, 2021. — 214 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто фінансові ризики і їх вплив на ймовірність банкрутства підприємств, головні завдання та функції економічного управління фінансовими ресурсами підприємств, сутність та основні напрями фінансової діяльності підприємств. Висвітлено теоретичні та практичні основи оподаткування доходів фізичних осіб, сучасні тенденції страхового ринку в Україні. Обговорено особливості управління витратами аграрного підприємства в сучасних умовах, сучасний стан управління інноваційною діяльністю на підприємствах України. Викладено проблеми соціальної роботи з різними категоріями населення, принципи і моральні засади кримінального процесу крізь призму сучасності.

Шифр НБУВ: B358696/1

2.Ч.1062. Матеріали I Міжнародної студентської наукової конференції, 21 травня 2021, м. Миколаїв, Україна: [у 2 т.]. Т. 2. Пріоритетні напрями та вектори розвитку світової науки / «Молодіжна наукова ліга», громадська організація, Міжнародна студентська наукова конференція. — Вінниця, 2021. — 227 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто дослідження принципів розпізнавання образів на прикладі біометричних даних людини, питання застосування систем розпізнавання образів за допомогою нейронних мереж, потенціал штучного інтелекту в галузі охорони здоров'я. Висвітлено сучасні технології детектування транспортних потоків,

проблеми соціальної та інформаційної допомоги малозабезпеченим громадянам. Викладено особливості вивчення іноземної мови дистанційно, питання формування моральних якостей учнів початкових класів засобами усної народної творчості, проблеми правового виховання молоді. Охарактеризовано інструментарій мистецтва художнього текстилю в контексті національної ідентичності, традиційний реалізм у живописі як засіб вираження сучасних тенденцій в образотворчому мистецтві.

Шифр НБУВ: B358781/2

2.Ч.1063. Основи технічної творчості: навч. посіб. для студентів спец. 073 — менеджмент / Ю. С. Пройдак, В. П. Іващенко, В. Ю. Селівьорстов, І. М. Фріман, Є. М. Фріман; Національна металургійна академія України. — Дніпро: Акцент ПП, 2021. — 127 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 126-127. — укр.

Викладено поняття технічної творчості, розкрито етапи технічної творчості в процесі створення технічних об'єктів. Проаналізовано поняття творчості, надано загальну характеристику видів і рівнів творчості. Розкрито поняття системного підходу в технічній творчості. Охарактеризовано розвиток методики технічної творчості і методи пошуку нових технічних рішень. Висвітлено основні етапи і поняття раціонального творчого процесу, а також рівні творчої діяльності. Розглянуто сучасні методи організації творчого колективу.

Шифр НБУВ: BA852481

2.Ч.1064. Тези доповідей XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 12 — 13 травня 2021 р.): [зб.]. Ч. 1 / ред.: П. Таланчук, Г. Давиденко, О. Коляда, І. Таланчук, В. Піддяча, С. Адирхаєв, С. Нестеренко, В. Малишев, Н. Барна, А. Терещенко, В. Самарай, В. Мовчан, А. Базиленко, А. Османова, Л. Адирхаєва, О. Колядич, Р. Дубас, Т. Ярошовець, О. Волинець, О. Бригінець, Д. Кіслов, І. Хорт, П. Лісовський, С. Забара, Л. Гук, А. Ратушенко, Н. Кушевська, Г. Хавхун, Т. Тугай, О. Дубовський; «Україна», відкритий міжнародний університет розвитку людини, Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених, «Гаудеамус», всеукраїнська молодіжна громадська організація студентів з інвалідністю. — Київ, 2021. — 489 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито суть і класифікацію екологічного ризику на промисловому підприємстві. Визначено особливості розвитку ринку страхових послуг за сучасних економічних умов. Розглянуто функціонування механізму фінансового моніторингу в Україні. Описано особливості управління природними ресурсами. Визначено вплив цифрової економіки на ринок праці. Висвітлено проблеми системи соціального захисту в Україні. Розглянуто економічну суть системи соціального захисту як чинник формування соціальної держави. Увагу приділено сучасним особливостям ринку послуг мобільного зв'язку в Україні. Визначено особливості впливу науково-технічного прогресу на економічні перспективи України. Наведено сучасні методи дослідження ринкового попиту. Висвітлено окремі аспекти якості послуг в Україні.

Шифр НБУВ: B358804/1

2.Ч.1065. Тези доповідей XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 12 — 13 травня 2021 р.): [зб.]. Ч. 2 / ред.: П. Таланчук, Г. Давиденко, О. Коляда, І. Таланчук, В. Піддяча, С. Адирхаєв, С. Нестеренко, В. Малишев, Н. Барна, А. Терещенко, В. Самарай, В. Мовчан, А. Базиленко, А. Османова, Л. Адирхаєва, О. Колядич, Р. Дубас, Т. Ярошовець, О. Волинець, О. Бригінець, Д. Кіслов, І. Хорт, П. Лісовський, С. Забара, Л. Гук, А. Ратушенко, Н. Кушевська, Г. Хавхун, Т. Тугай, О. Дубовський; «Україна», відкритий міжнародний університет розвитку людини, Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених, «Гаудеамус», всеукраїнська молодіжна громадська організація студентів з інвалідністю. — Київ, 2021. — 469 с.: іл., табл. — укр.

Висвітлено окремі питання соціальної роботи з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах. Розглянуто інтерактивні форми роботи щодо профілактики насильства дітей. Описано особливості діяльності служб у справах дітей. Увагу приділено особистісно зорієнтованому підходу до дітей з особливими освітніми потребами за умов закладу загальної середньої освіти. Досліджено питання впровадження міжнародних стандартів професійної допомоги дітям з особливими освітніми потребами. Розглянуто юрисдикцію національної системи спеціальної освіти як чинник формування майбутніх зразків поведінки особи з особливими освітніми потребами. Висвітлено проблеми особистої самореалізації як психологічного феномену. Визначено психологічні особливості спілкування молоді у соціальних мережах. Розглянуто проблеми законодавчого закріплення поняття корупції у кримінальному праві України. Досліджено правові колізії застосування господарського та цивільного кодексів України. Розглянуто права і свободи людини у сучасному громадянському суспільстві. Висвітлено теоретичні аспекти криміналістичного забезпечення. Проаналізовано проблеми підліткової злочинності. Досліджено тенденції розвитку громадянського

суспільства в Україні. Розкрито роль децентралізації в розширенні повноважень органів місцевого самоврядування.

Шифр НБУВ: В358804/2

2.Ч.1066. Тези доповідей XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих вчених «Молодь: освіта, наука, духовність» (м. Київ, 12 — 13 травня 2021 р.): [зб.]. Ч. 3 / ред.: П. Таланчук, Г. Давиденко, О. Коляда, І. Таланчук, В. Піддяча, С. Адирхаєв, С. Вестеренко, В. Малишев, Н. Барна, А. Терещенко, В. Самарай, В. Мовчан, А. Базиленко, А. Османова, Л. Адирхаєва, О. Колядич, Р. Дубас, Т. Ярошовець, О. Волинець, О. Бригінєць, Д. Кіслов, І. Хорт, П. Лісовський, С. Забара, Л. Гук, А. Ратушенко, Н. Кушєвська, Г. Хавхун, Т. Тугай, О. Дубовський; «Україна», відкритий міжнародний університет розвитку людини, Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених, «Гаудеамус», всеукраїнська молодіжна громадська організація студентів з інвалідністю. — Київ, 2021. — 449 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено сучасні інформаційні системи. Розглянуто якість процесів створення програмного забезпечення. Висвітлено питання про окремі види тестування. Увагу приділено також актуальним питанням математичного моделювання програмного забезпечення. Розкрито суть процесу ректифікації. Описано особливості створення радіорелейних систем передачі міліметрового діапазону. Проведено огляд інформаційних технологій правознавства. Розглянуто нові вимоги до пакування продукції закладів ресторанного господарства. Увагу приділено інноваційному устаткуванню кондитерського виробництва закладів ресторанного господарства. Розкрито роль продуктів функціонального призначення в харчуванні людини. Наведено сучасні технології зміцнення здоров'я людини. Визначено напрями перспективних досліджень фундаментальних властивостей наностану. Розглянуто стан проблеми та розроблено методику електроосадження композиційних покриттів. Наведено правила перевезень вантажів автомобільним транспортом. Визначено особливості професійної підготовки фахівців автотранспортної галузі України.

Шифр НБУВ: В358804/3

2.Ч.1067. Теоретико-методичні основи використання цифрових відкритих систем у підготовці аспірантів і докторантів з наук про освіту: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.10 / А. В. Яцишин; НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання. — Київ, 2021. — 41 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні основи використання цифрових відкритих систем у підготовці аспірантів і докторантів, що враховує сучасні вимоги цифрової трансформації суспільства та важливість розвитку цифрової, інформаційно-аналітичної та інформаційно-дослідницької компетентностей аспірантів і докторантів як майбутніх фахівців, що будуть забезпечувати цифровізацію освіти і науки. Досліджено зарубіжні та вітчизняні практики підготовки аспірантів і докторантів в умовах цифрової трансформації суспільства. Обґрунтовано та досліджено організаційно-педагогічні умови та досвід підготовки аспірантів і докторантів з інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. Здійснено добір та описано специфіку застосування сервісів цифрових відкритих систем для організації підготовки та проведення досліджень аспірантами і докторантами з наук про освіту. Визначено критеріальні характеристики та рівні розвитку цифрової, інформаційно-аналітичної, інформаційно-дослідницької компетентностей аспірантів і докторантів. Обґрунтовано та побудовано моделі: цифровізації підготовки аспірантів і докторантів з наук про освіту у ЗВО/науковій установі; використання цифрових відкритих систем для розвитку цифрової, інформаційно-аналітичної та інформаційно-дослідницької компетентності аспірантів і докторантів з наук про освіту. Розроблено основні компоненти науково-методичної системи використання цифрових відкритих систем у підготовці аспірантів і докторантів з наук про освіту. Зазначено, що результати педагогічного експерименту підтвердили, що розроблена науково-методична система є ефективною, педагогічно доцільною і заслуговує на впровадження у ЗВО/науковій установі.

Шифр НБУВ: РА448405

2.Ч.1068. Quantitative analysis of the co-publications of Ukrainian researchers with the 1994 — 2018 Nobel laureates in science / S. A. Nazarovets // Наука та інновації. — 2020. — 16, № 5. — С. 103-110. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Нобелівська премія присуджується щороку за суттєві наукові відкриття та винаходи. Більшість наукових робіт сьогодні виконуються спільно значною кількістю дослідників, проте, відповідно до статуту Нобелівського фонду, лише обмежене коло вчених можуть отримати нагороду. Аналіз співавторства публікацій нобелівських лауреатів надасть змогу виявити установи України, науковці яких співпрацювали з провідними вченими світу, наукові здобутки яких було відзначено Нобелем. Для розвитку науки в Україні важливо вивчати успішний досвід співпраці співробітників вітчизняних наукових установ з провідними світовими вченими та науковими центрами, адже спільна наукова робота полегшує процес одержання нових знань, сприяє взаємному збагаченню ідеями, ефективному використанню ресурсів та розширює можливості щодо подальшого використання результа-

тів досліджень. Мета роботи — дослідити співавторство працівників наукових установ України з нобелівськими лауреатами в окремих галузях науки. Встановлено Scopus ID нобелівських лауреатів 1994 — 2018 рр. у галузях фізики, хімії, медицини або фізіології. З бази даних Scopus відібрано публікації лауреатів Нобелівської премії, що були написані у співавторстві з вченими, які на момент написання роботи працювали в наукових установах України. Визначено кількість цих публікацій та їхній тип, авторів, час написання та кількість подальших цитувань. Результати. Виокремлено 31 публікацію, в яких співавторами були нобелівські лауреати 1994 — 2018 рр. та співробітники наукових установ України. Загалом встановлено 37 таких авторів з 14 наукових закладів. Висновки: одержані дані свідчать, що співробітники наукових установ України опублікували вкрай мало спільних робіт з лауреатами Нобелівської премії 1994 — 2018 рр. у порівнянні з працівниками установ країн-лідерів з публікаційної активності. Система зв'язків вітчизняних наукових установ з світовими науковими закладами, чії працівники роблять важливий внесок у науковий прогрес, є малорозвинутою.

Шифр НБУВ: Ж25189

Див. також: 2.С.1, 2.Х.551

Освіта. Педагогічні науки

2.Ч.1069. Європейська проектна культура в Україні: стан, проблеми, перспективи: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. 29 — 30 трав. 2020 р. / ред.: О. Гура, В. Меньяло; Запорізький Нац. ун-т, Програма ЄС «Еразмус +», Міжнародний благодійний фонд «Міжнародний Фонд досліджень освітньої політики», Громадське об'єднання «Інноваційний університет», Українська асоціація викладачів та дослідників європейської інтеграції, Запорізька міська рада. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 215 с.: рис., табл. — укр.

Обговорено проблеми співробітництва України і ЄС. Висвітлено питання стратегічного планування та інституціоналізації проектної діяльності у вищій освіті: методи, підходи, історія успіху. Охарактеризовано проектно-орієнтовані технології в сучасній вітчизняній практиці: освіта, наука, влада, бізнес.

Шифр НБУВ: ВА852171

2.Ч.1070. Європейські цінності в українській освіті: виклики та перспективи: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., 28 — 29 трав. 2021 р. / ред.: О. Тупахіна; Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, Національний Еразмус+, Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2021. — 180 с. — укр.

Сьогодні заклади освіти стають потужними агентами змін у напрямку вкоренення її поширення європейських цінностей в українському суспільстві. Фокусуємось на європейських цінностях як на фундаменті національної освітньої реформи, розглянуто їх передусім як цінності в дії — невід'ємний компонент навчальної й наукової діяльності, управління освітою, забезпечення її якості, студентського самоврядування тощо. Розглянуто сучасні підходи в міждисциплінарних дослідженнях міжнародної конкурентоспроможності банківського сектора. Охарактеризовано мовну освіту в Україні у світлі мовної політики ЄС. Проаналізовано діджиталізацію історичної освіти України в умовах цифрової трансформації Європи. Висвітлено цінність самовдосконалення як чинник ефективного адаптації в умовах дистанційного навчання в період карантину пандемії COVID-19. Досліджено явища критичного мислення і візуальний стереотип у медіа. Охарактеризовано інтелектуальну складову комунікації як частину наукового дискурсу. Досліджено процес формування гуманістичного світогляду підлітків у процесі вивчення сучасної української літератури в гімназії.

Шифр НБУВ: ВА852252

2.Ч.1071. Інформаційні технології гармонізації зрівноваженого освітнього простору: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.06 / М. І. Цюцюра; Київський Нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 44, [1] с.: рис., табл. — укр.

Здійснено аналіз існуючих видів конвергенції та дивергенції у технічних галузях, показано специфічні, проблемні та вузькі області їх застосування у процесі розвитку освітнього простору. Розроблено моделі та методи гармонізації інформаційних технологій (ІТ) зрівноваженого освітнього простору закладів вищої освіти (ЗВО) за ціннісно-компетентнісним підходом. Упроваджено запропоновану конвергентно-дивергентну методологію гармонізації зрівноваженого освітнього простору та її основні дослідження, а також розроблено моделі, методи та ІТ управління стратегічним розвитком ЗВО з розрахування показників привабливості, прибутковості, цінностей, компетентностей та індикаторів успіху за умов урахування впливів турбулентного зовнішнього середовища. Проведено аналіз загальної проблеми формування ІТ освітнього середовища, визначено особливості та вузькі місця їх формування. Розглянуто основні та вдосконалені стандарти з управління і надання освітніх послуг (наукові та навчальні освітні програми) за умов автономності ЗВО. Вдосконалено

існуючі та розроблено нові моделі й методи прийняття управлінських рішень при ціннісно-компетентнісному підході та формуванні якості й ефективності розвитку ЗВО. Визначено теоретичну та прикладну цінність одержаних результатів на прикладах практичного застосування розроблених моделей і методів функціонування ІТ ЗВО. Сформовані моделі та методи ІТ гармонізації представлено у вигляді алгоритмів і програмного забезпечення підсистем системи збалансованого інформаційного управління ЗВО. Розроблено на цій основі програмний комплекс ІТ ЗВО, що надає змогу дистанційно здійснювати гармонізацію цінностей управління з ІТ. Побудовано моделі інтеграції системи управління конвергенцією та дивергенцією у відповідності з існуючими стандартами, які забезпечують інтеграцію розробок в основний документообіг ЗВО. Апробацію й упровадження розроблених моделей і методів реалізовано у виконанні науково-дослідних робіт Київського національного університету будівництва і архітектури МОН України.

Шифр НБУВ: РА445105

2.Ч.1072. Культурно-національна самоідентифікація освіти. Український контекст / П. Саух // Пед. інновації: ідеї, алії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 116-120. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Розглянуто проблему культурно-національної самоідентифікації освіти, яка гостро постає за умов глобалізації та створення європейського освітнього простору. Зазначаючи про нинішній освітній ідеал — підготовку індивіда, який володіє достатніми знаннями й компетенціями для діяльності у різноманітних культурно-політичних контекстах, нагадується постулат про освіту як умову створення спільної національної ідентичності. Як позитивний приклад, наведено підхід Південно-Східної Азії.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1073. Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 26 — 27 трав. 2021 р. / ред.: С. З. Романюк, Г. Г. Філіпчук, Т. Д. Федірчук, О. І. Янкович, О. С. Шестобуз, І. Kierzkowska, А.-А. Colomeischi; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна, Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка, Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника», Мукачівський державний університет, Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Нац. ун-т «Острозька академія», Рівненський державний гуманітарний університет, Світовий Конгрес Українців, Гданська вища гуманістична школа, Вища лінгвістична школа у Ченстохові, Сучавський університет імені Штефана Чел Маре, Університет міжнародного бізнесу ISM, Аріельський університет. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. — 327 с.: рис. — укр.

Проаналізовано освітні системи у вимірі ретроспективних та сучасних реалій, зокрема вітчизняний та міжнародний досвід, тенденції розвитку вищої педагогічної освіти у світовому освітньому просторі. Охарактеризовано компетентнісний підхід у професійному становленні сучасного педагога, розвиток соціально-психологічного потенціалу особистості педагога в умовах інноваційних освітніх змін. Розглянуто питання управління розвитком педагогічних систем у контексті суспільних трансформацій. Увагу приділено проблемам освіти дорослих у національному та світовому освітньому просторі.

Шифр НБУВ: ВА852448

2.Ч.1074. Розвиток професійної освіти дорослих у країнах Центральної та Східної Європи: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / А. В. Боярська-Хоменко; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2020. — 40 с. — укр.

Здійснено цілісний компаративний аналіз розвитку професійної освіти дорослих у країнах Центральної та Східної Європи. Проаналізовано генезу професійної освіти дорослих, окреслено детермінанти та виокремлено основні етапи її розвитку. Висвітлено тенденції розвитку професійної освіти дорослих. Охарактеризовано системи професійної освіти дорослих у двох групах країн: Центральної Європи на прикладі Німеччини, Словаччини, Чехії, Польщі та Східної Європи на прикладі Румунії та Болгарії. Доведено, що системи професійної освіти дорослих у досліджуваних країнах охоплюють сукупність компонентів (теоретичне та методологічне підрунтя, нормативне регулювання, організація й управління, стратегії розвитку, інституційна структура, соціальна й економічна складова, зміст і технології навчання, забезпечення якості). Визначено особливості неформальної та інформальної професійної освіти дорослих у досліджуваних країнах. Проаналізовано організаційно-дидактичні засади професійної освіти дорослих у країнах Центральної та Східної Європи (зміст професійної освіти дорослих; технологічні аспекти; використання інформаційних технологій для організації як формального, так і неформального освітнього процесу; підходи до забезпечення якості професійної освіти дорослих). Визначено особливості практичної підготовки в системі професійної освіти дорослих у країнах Центральної та Східної Європи (відповідність до соціально-економічних вимог і ринку праці; високий рівень ма-

теріально-технічного та навчального забезпечення освітнього процесу; організація на засадах партнерства, різноманітність видів практики залежно від спеціальностей). Здійснено порівняльно-педагогічний аналіз систем професійної освіти дорослих в Україні та в країнах Центральної і Східної Європи, окреслено можливості використання конструктивних ідей європейського досвіду в розвитку професійної освіти дорослих в Україні. Вдосконалено навчально-методичне забезпечення професійної освіти дорослих в Україні з урахуванням європейських цінних ідей (зміст фахових дисциплін, технології навчання).

Шифр НБУВ: РА445038

2.Ч.1075. Сучасний науково-педагогічний дискурс у вирішенні освітніх проблем: колект. монографія / С. Я. Харченко, В. І. Бабіч, В. Л. Григоренко, В. В. Докучаєва, Л. В. Кальченко, С. В. Коношенко, Н. П. Краснова, О. В. Лісовець, С. О. Омельченко, О. І. Онипченко, Н. О. Островська, Л. Й. Петришин, В. В. Прошкін, О. І. Расказова, В. І. Степаненко, С. Ю. Сургова, Н. Є. Тимошенко, С. І. Ткачов, Н. О. Ткачова, Н. О. Хміль, Н. О. Шевченко; ред.: С. Я. Харченко; НАПН України, Науково-дослідний центр проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи, Луганський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ: Талком, 2021. — 466 с.: рис. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні засади реалізації сучасного науково-педагогічного дискурсу у процесі вирішення актуальних освітніх проблем. Розглянуто основні напрями соціально-педагогічних досліджень сучасної соціальної сфери. Окреслено вагомі проблеми професійної освіти та шляхи їх вирішення. Розкрито питання організаційного моделювання системи соціально-педагогічної роботи з превенції соціального сирітства у територіальній громаді міста. Висвітлено суть і структуру управлінської культури соціального працівника. Розглянуто системно-структурний підхід до обґрунтування соціально-педагогічної технології розвитку соціальності дітей в умовах інклюзивної освіти. Розкрито особливості дистанційного консультування в соціальній роботі з різними категоріями клієнтів.

Шифр НБУВ: ВА852495

Див. також: 2.Ч.1059-2.Ч.1060, 2.Ч.1064-2.Ч.1066

Загальна педагогіка

2.Ч.1076. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна педагогіка та психологія: методологія, теорія і практика», 4 — 5 грудня 2020 р.: [збірник] / Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. — Київ: Гельветика, 2020. — 186 с.: рис. — укр.

Розглянуто компетентнісний потенціал упровадження інноваційних технологій у початкову школу. Висвітлено організацію дистанційного навчання за умов карантину (на прикладі ВСП «Економіко-правничий фаховий коледж Запорізького національного університету»). Висвітлено також іншому мовленню діяльність студентів ЗТВО. Розкрито значення інноваційних технологій у викладанні дисциплін професійного циклу спеціальності «Харчові технології». Досліджено питання формування професійної мотивації бакалаврів готельно-ресторанної справи до успішної діяльності. Розглянуто перевернуте навчання як засіб самостійного оволодіння професійно-значущими знаннями студента у закладі вищої освіти. Висвітлено актуальність застосування фольклорної арт-терапії у засобах використання зміни психологічного стану дитини. Розглянуто також проблеми застосування мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців музичного мистецтва. Наведено організаційно-педагогічні умови застосування комплексного підходу до корекційної роботи в умовах логопедичного пункту. Досліджено особливості відповідального ставлення молоді до здоров'я. Висвітлено історію розвитку вчення про психосоматику. Описано психологічні особливості розвитку екологічної свідомості студентів.

Шифр НБУВ: ВА852073

2.Ч.1077. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів загальної середньої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / І. О. Романюк; Хмельницький Нац. ун-т. — Хмельницький, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів загальної середньої школи. Обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів загальної середньої школи (розвиток у студентів мотиваційного та креативного ставлення до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів загальної середньої школи; коригування змісту професійно-педагогічної підготовки студентів на основі максимального вивчення особливостей культурно-дозвілєвої діяльності; залучення студентів до онлайн-активності культурно-дозвілєвого формату); розроблено модель підготовки майбутніх соціальних педагогів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів загальної середньої

школи. Удосконалено витлумачення суті ключових понять: «підготовка майбутніх соціальних педагогів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів загальної середньої школи», «готовність майбутніх соціальних педагогів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів», «культурно-дозвілєва діяльність учнів». Уточнено компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний), критерії (мотиваційно-ціннісний, змістово-пізнавальний, професійно-діяльнісний), показники готовності майбутніх соціальних педагогів до організації культурно-дозвілєвої діяльності учнів загальної середньої школи. Подальшого розвитку набули зміст, форми, методи підготовки майбутніх соціальних педагогів у ЗВО; функції культурно-дозвілєвої діяльності учнів загальної середньої школи.

Шифр НБУВ: RA448734

2.Ч.1078. Проблемні питання ідентифікації наукової освіти в українській педагогічній науці / О. Ковальова // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 144-151. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Представлено результати теоретичного дослідження поняттяного поля наукової освіти. Розкрито розуміння поняття «науково-природнична освіта» та «спеціалізована освіта наукового спрямування». Досліджено відмінні характеристики і зв'язки між цими поняттями, а також STEM- і STEAM-освітою. Подано визначення, розкрито відмінності і виокремлено структурні елементи поняття «наукова грамотність» і «науково-природнична грамотність». Визначено ключовий підхід наукової освіти — навчання на основі запиту, розкрито його зміст. Зроблено спробу надати власне визначення новому в українській педагогіці поняттю «наукова освіта». Проаналізовано та сформульовано цілі наукової освіти.

Шифр НБУВ: Ж71506

Див. також: **2.Ч.1069-2.Ч.1070, 2.Ч.1081, 2.Ч.1135, 2.Ю.1500**

Теорія освіти, навчання та виховання

2.Ч.1079. Дослідження можливостей автоматизації розробки шаблонів документів в середовищі LATEX / В. І. Азаренков, В. О. Федоріщева // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1. — С. 71-73. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Розглянуто можливості застосування видавничої системи верстки LATEX і її пакетів, що входять в каталог TEX, і призначених для створення документів для навчального процесу, ітеративних тестів і іспитів, а також проаналізовано класи і стилі, які можуть бути безпосередньо використані як шаблони матеріалів для організації і проведення сучасного навчального процесу та олімпіад з будь-якого предмету. Показано принципову можливість автоматизації рутинного процесу створення однакових документів уніфікованої форми різних за змістом на прикладі документації для навчального процесу в межах однієї організації або міністерства. Зроблено висновки, що кардинальним вирішенням описаних вище проблем може служити використання системи LATEX для підготовки документації та шаблонів, формул будь-якої складності, а використання її власних засобів програмування і написання скриптів з клієнт-серверними технологіями та базами даних є гарним інструментом автоматизації розробки якісної документації. Висвітлено переваги і недоліки LATEX, наведено часткові приклади кодів і листингів різних рішень.

Шифр НБУВ: Ж73223

2.Ч.1080. Зав'язаті навчальних дій у школярів та студентів: монографія / М. А. Кузнецов, О. С. Галата. — Харків: Діса Плюс, 2021. — 239 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 207-231. — укр.

Представлено аналіз концепцій і підходів до проблеми ролі зав'язаті в емоційно-вольовому, когнітивному, мотиваційному та поведінковому компонентах системи психічної регуляції та саморегуляції навчальної діяльності у шкільному та студентському віці. Виявлено особливості прояву навчальної зав'язаті як прояву психічної регуляції навчальних дій успішних і неуспішних студентів. Розроблено концептуальну модель навчальної зав'язаті. Виокремлено основні компоненти зав'язаті навчальної дії — цілеспрямованість, зусилля, самоконтроль, доведення діла до кінця. Наведено методологічне обґрунтування та структуру програми розвитку навчальної зав'язаті у студентів у процесі соціально-психологічного тренінгу.

Шифр НБУВ: BA852533

2.Ч.1081. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Традиції та новачі у сфері педагогіки та психології», 5 — 6 лютого 2021 р.: [збірник]. — Київ: Гельветика, 2021. — 212 с. — укр.

Розглянуто актуальні питання загальної педагогіки, її історію, викладено історіографію проблеми обґрунтування культурологічних основ змісту шкільної літературної освіти в історико-педагогічному вимірі (друга половина XX — початок XXI ст.), досліджено педагогічний вплив на формування особистості як синтезу всіх багатств людської культури, визначено тенденції розвитку освітянських бібліотек в контексті проектування інфор-

маційно-освітнього середовища та електронних ресурсів тощо. Викладено деякі аспекти теорії і методики навчання та виховання, зокрема, увагу приділено соціально-комунікативному розвитку старших дошкільників, організації інноваційної діяльності учнів і інноваційним технологіям, особливостям організації навчання в системі освіти дорослих, формуванню педагогічного іміджу майбутнього вчителя і таке інше. Представлено теорію, методологію, практику професійної освіти, акцентовано увагу на педагогічній майстерності вихователя з питань протидії булінгу в дитячому колективі, особливостях запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес закладів вищої освіти, мотиваційній готовності студентів закладів вищої освіти до успішної професійної діяльності, та таке інше. Розглянуто проблеми та перспективи реформування системи освіти в Україні, висвітлено деякі питання корекційної педагогіки, психології особистості та соціальної психології, приділено увагу деяким особливостям юридичної психології, соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Шифр НБУВ: BA852367

2.Ч.1082. Technological characteristics of the e-learning systems development / А. Lomanchenko, О. Khloronin, Т. Derkach, Т. Dmytrenko // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2. — С. 84-88. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Сучасні інформаційні технології можуть значно збільшити персоналізацію навчальної діяльності та забезпечити постійний зворотний зв'язок між викладачем та студентом завдяки широкому впровадженню дистанційного навчання. У той же час, для забезпечення необхідного рівня процесу дистанційного навчання важливим завданням є розробка нових інформаційних систем, які нададуть змогу вчителям використовувати різні форми спілкування зі студентами в навчальній діяльності. Досліджено електронні освітні ресурси. Описано та проаналізовано найпопулярніші веб-платформи для електронної освіти та визначено, що система Moodle є найбільш функціональною, проте складною у використанні для користувачів, які не знайомі з веб-технологіями. Розглянуто особливості електронних освітніх ресурсів та головні вимоги до їх дизайну та функціоналу. Описано актуальність та доцільність використання інформаційних технологій у освіті та запропоновано інформаційну систему електронної освіти власної розробки, визначено її основні функції, сценарії роботи та описано систему на абстрактному рівні. Надано характеристику основних користувачів та визначено їх зв'язки із варіантами використання системи.

Шифр НБУВ: Ж73223

Див. також: **2.Ч.1140, 2.Ч.1187, 2.Ч.1207**

Теорія виховання

2.Ч.1083. Виховання духовності особистості у контексті реалізації цілей сталого розвитку України: зб. матеріалів Всеуказ. наук.-практ. конф., 27 лют. 2020 р., м. Київ / ред.: О. І. Бондар, Г. С. Фінін, О. М. Отич, В. Є. Барановська, Н. А. Нагорнева, Г. Г. Хурманець; Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління. — Київ: Гельветика, 2020. — 186 с.: фот. — укр.

Досліджено духовні й екологічні виміри сталого розвитку України на початку XXI ст. Висвітлено внесок державної екологічної академії післядипломної освіти та управління в обґрунтування і впровадження духовних основ сталого розвитку українського суспільства. Проаналізовано формування ідеології розвитку землекористування сільських територій як соціально-культурного і духовного простору. Запропоновано модель духовно-морального виховання особистості для забезпечення сталого розвитку українського суспільства. Розглянуто екосистемні послуги та їх оцінку як важливий крок на шляху виконання глобальної цілі сталого розвитку — «Захист і відновлення екосистем суші». Увагу приділено управлінню виховним процесом у закладі загальної середньої освіти на засадах духовності. Досліджено роль Церкви у формуванні ментальності українського народу на сучасному етапі.

Шифр НБУВ: BA852379

2.Ч.1084. Історико-педагогічні ідеї виховання духовності особистості в Україні у II половині XX — на початку XXI століття: монографія / О. С. Цибулько; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. — Харків: Панов А. М., 2020. — 323 с. — Бібліогр.: с. 288-323. — укр.

Розкрито методологічні проблеми духовності у історико-педагогічному аспекті. Проаналізовано еволюцію духовних ідеалів: від радянської школи до нової української школи. Охарактеризовано зарубіжний досвід виховання духовності особистості. Доведено цінність духовності як умови збереження людини та людства на сучасному етапі еволюції суспільства.

Шифр НБУВ: BA851988

2.Ч.1085. Теоретичні основи духовного виховання в іспанській педагогіці на зламі століть XIX і XX: монографія / Н. І. Зайченко. — Київ: Ямчиський О. В., 2021. — 208 с.: іл. — Бібліогр.: с. 181-198. — укр.

Увагу приділено проблемі духовного виховання (виховання душі) в іспанській педагогіці на зламі XIX і XX ст. На ґрунтовній джерельній основі, переважно частину якої становили видані у 1890 – 1910-х рр., фундаментальні праці визначних іспанських педагогів (П. де Алькантара Гарсії, Р. Руїса Амадо, Р. Бланко Санчеса, П. Креспі, П. Мартінеса Палао, П. Діаса Муньоса, Л. Паррала Крістобала, Г. Рекуеро Гарсії, Х. Фернандеса-Хіменеса та інших), з'ясовано й інтерпретовано сутність, провідні цілі, змістові компоненти, ціннісні значення, методичний інструментарій духовного виховання особистості в іспанській педагогіці на межі XIX – XX ст.

Шифр НБУВ: ВА851911

Історія освіти та педагогічної думки

2.Ч.1086. Організаційно-методичні засади освітніх закладів волинських чехів в Україні (перша половина XX ст.) / О. Безрук // Укр. поліоністика. – 2020. – Вип. 17. – С. 104-110. – Бібліогр.: 14 назв. – укр.

Розглянуто організаційно-методичні засади становлення освітніх закладів національних меншин, зокрема волинських чехів, у першій половині XX ст. на території сучасної України, проаналізовано історико-етнографічні та педагогічні розвідки про освіту, шкільництво чехів Волині, передусім новаторські педагогічні ідеї видатного чеського науковця, просвітителя В. Пршигоди. Обґрунтовано культурно-історичні, етнопедагогічні фактори впливу на освітні заклади національних меншин в полікультурному середовищі.

Шифр НБУВ: Ж24990

Див. також: **2.Ф.486, 2.Ч.1094**

Історія освіти та педагогічної думки в країнах Європи

Історія освіти та педагогічної думки в Україні

2.Ч.1087. Педагогічна спадщина та громадсько-просвітницька діяльність Адріана Митрофановича Топорова (1915 – 1984 р.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Т. О. Кушова; Миколаївський нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв, 2021. – 21 с. – укр.

Досліджено формування та зміст педагогічних ідей та напрямів громадсько-просвітницької діяльності А. М. Топорова у 1915 – 1984 рр. у контексті суспільно-політичних і соціально-культурних передумов розвитку педагогічної освіти в Україні. Здійснено цілісний аналіз змісту педагогічної спадщини і напрямів громадсько-просвітницької діяльності А. М. Топорова та актуалізації їх значення в контексті реформування сучасної української освіти. Практичне значення роботи полягає в тому, що сформульовані висновки й основні положення дослідження збагачують історико-педагогічне знання, теорію й методику виховної роботи з дітьми, сприятимуть усвідомленню педагогічної спадщини та громадсько-просвітницької діяльності А. М. Топорова й можуть бути використані у підготовці узагальнювальних історико-педагогічних праць із історії української педагогічної думки, підручників і науково-методичних посібників із історії педагогіки, у підготовці лекційних занять та спецкурсів із дисциплін педагогічного циклу в закладах вищої освіти, а також у початковій школі, в системі інклюзивної освіти, зокрема в методичній навчання читання, написанні літературних творів, застосуванні голосних читань у викладанні мови і літератури, системі художньо-естетичного розвитку, організації позакласної та позашкільної роботи, у сімейному вихованні; в удосконаленні підготовки вчителів початкових класів, учителів-філологів у системі післядипломної педагогічної освіти. Практичне значення результатів дисертації щодо андрагогічного підходу А. М. Топорова визначається також можливістю їх використання в університетах третього віку, в геріатричних закладах та у системі освіти впродовж життя.

Шифр НБУВ: РА448631

2.Ч.1088. Педагогічна спадщина та громадсько-просвітницька діяльність М. К. Андрієвського (1922 – 1998 рр.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Н. В. Токуева; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2020. – 20 с. – укр.

Представлено історико-педагогічне дослідження персоналістичної та регіоналістичної соціально-педагогічної проблематики. Вперше у вітчизняному історико-педагогічному пізнанні комплексно проаналізовано зміст педагогічної спадщини і громадсько-просвітницької діяльності М. Андрієвського. Визначено теоретичні основи та новаторський зміст педагогічних ідей освітянина щодо виховання та розвитку особистості у середовищі школи-інтернату. Доведено, що в їх основі було усвідомлення важливості трудового виховання, яке здійснювалося за допомогою створення педагогічного середовища, максимально наближеного до сім'ї, що забезпечувало реальний соціально-гуманістичний ефект родинного виховання. Розкрито зміст та особливості

освітньо-виховної, організаційно-педагогічної та громадсько-просвітницької діяльності М. Андрієвського, виявлено етапи, особливості, закономірності та суперечності її розвитку. З'ясовано можливості використання творчого доробку М. Андрієвського в умовах інноваційного розвитку освіти України.

Шифр НБУВ: РА445184

2.Ч.1089. Педагогічні ідеї і наукова спадщина Дмитра Олександровича Тхоржевського (1930 – 2002 рр.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / А. О. Скютін; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди. – Переяслав, 2020. – 24 с.: табл. – укр.

Здійснено комплексний аналіз наукової, педагогічної, організаційної, управлінської діяльності академіка Д. Тхоржевського й обґрунтовано його наукову спадщину в галузі методики трудової підготовки учнівської молоді. Охарактеризовано й уточнено комплекс чинників, які зумовили становлення його науково-педагогічного світогляду. Проаналізовано освітню, наукову, громадську діяльність ученого й розроблено періодизацію його педагогічної та науково-організаційної діяльності. Виокремлено й обґрунтовано основні напрями освітньої діяльності Д. Тхоржевського: викладацький, науковий, виховний, методичний, просвітницький, науково-організаційний, управлінський, координуючий. Зібрано, систематизовано, узагальнено науково-педагогічну спадщину ученого та класифіковано її за напрямками та проблемами досліджень, обґрунтовано теоретико-методологічні основи науково-педагогічної спадщини Д. Тхоржевського. Проаналізовано виховну спрямованість трудового навчання як науковий пріоритет досліджень ученого. На основі узагальнення результатів дослідження визначено актуальні наукові положення та педагогічні ідеї Д. Тхоржевського на сучасному етапі.

Шифр НБУВ: РА448029

2.Ч.1090. Погляди Бориса Грінченка щодо рідномовної (української) школи (остання третина XIX – початок XX століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / О. В. Коляденко; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ, 2021. – 20 с. – укр.

На підставі історіографічного аналізу джерел, присвячених вивченню життя і різнобічної громадсько-просвітницької діяльності Б. Грінченка, накопичених за понад 120-річний період, доведено, що наразі в Україні сформувався самостійна галузь гуманітарного знання – грінченкознавство, яке складається з численних, різних за тематикою, формою, форматом праць – біографічно-персоналістичних (спогади, епістолярій), аналітико-інтерпретаційних (монографії, дисертації, наукові статті), популяризаторських. Виділено й охарактеризовано 5 основних періодів у розгортанні грінченкознавства, відмінних за ідейно-методологічними підходами авторів-дослідників та їхніми інтерпретаційно-дискурсивними образами Б. Грінченка. Розкрито ідеї Б. Грінченка щодо мети і завдань народної школи на українських землях Російської імперії (остання третина XIX – початок XX ст.): відстоювання необхідності організації рідномовного, відповідно до дидактичного принципу природовідповідності, початкового навчання українських дітей; створення й використання для їхньої освіти рідномовних підручників, а також видання й поширення народоприсвітніх книг для неписьмених дорослих українців. Педагог обстоював потребу орієнтувати роботу народної школи на просвіту сільського населення задля підйому культурно-освітнього рівня українського народу. Обґрунтовано, що створені Б. Грінченком рідномовні підручники для початкового навчання дітей (буквар «Граматка для науки читання і письма», 1907 р. і читанка «Рідне слово», 1912 р.) стали дидактичним здобутком української педагогічної думки. Висвітлено використання просвітником українського фольклору, як доступного за змістом і важливого для формування національної самосвідомості школярів навчального матеріалу. Аргументовано педагогічну значущість укладеного ним УСловаря української мови (1902 – 1907). Вперше обґрунтовано внесок Б. Грінченка як літописця діяльності народної школи та стану просвіти українського населення у досліджуваній час.

Шифр НБУВ: РА448830

2.Ч.1091. Формула козацької педагогіки: монографія / Ю. Руденко. – Київ: Талком, 2021. – 187 с. – Бібліогр.: с. 186-187. – укр.

Досліджено педагогічні проблеми розвитку лицарської духовності українського народу як вищої сфери його європейськості. Виявлено шляхи та форми національно-державницького, героїко-патріотичного виховання молоді в Київській Русі-Україні, Королівстві Руському (Галицько-Волинському князівстві), Запорізькій Січі та Гетьманщині, коли закладалися основи козацько-лицарської педагогіки. Розкрито високі результати виховання українців в епохи Ренесансу, Реформації та Просвітництва. З'ясовано форми та методи лицарського загартовування видатних українців, зокрема просвітників, учених, полководців, які на чолі армій України, ряду країн Центральної та Східної Європи здобували тріумфальні перемоги над ворогами цивілізації.

Шифр НБУВ: ВА852509

Див. також: **2.Ч.1084, 2.Ч.1128, 2.Э.1433**

Організація освіти

2.Ч.1092. Основи державного управління якістю освіти України: монографія / Н. В. Грабовенко. — Київ: Вид-во Людмила, 2020. — 347 с.: рис. — Бібліогр.: с. 284-345. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади і практичні рекомендації щодо вдосконалення концептуальних засад державного управління якістю освіти. У межах дослідження, на основі аналізу чинного законодавства, теорії і практики державного управління сформульовано комплекс науково-практичних висновків і пропозицій щодо вдосконалення державного управління якістю освіти в Україні. Узагальнено концептуальні підходи щодо трактування якості освіти та наведено авторське визначення поняття «якість освітнього процесу». Уточнено зміст державного управління, пов'язаного із забезпеченням якості освіти. Зокрема, під якістю освітнього процесу розуміється комплекс характеристик освітнього процесу, що визначають послідовне та практичне ефективне формування компетентностей та професійної свідомості фахівця; певний рівень знань і вмінь, розумового, фізичного та морального розвитку, якого досягли випускники закладу освіти відповідно до запланованих цілей навчання і виховання. Акцентовано, що при побудові системи державного управління якістю освіти, крім нормативних засад освітньої діяльності, наукової розробленості проблеми і стану педагогічної практики, необхідно враховувати особливості національної освіти як системи й основні тенденції розвитку освіти та суспільства.

Шифр НБУВ: ВА852577

2.Ч.1093. Проблема національної ідентичності у прикладній психології в умовах реформування освіти / В. Панок // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 101-104. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Реформи, що зараз відбуваються в українській освіті, торкаються її засадничих підвалів. Вони наголошують на необхідності переосмислення всієї системи методичного та психологічного забезпечення освіти. Психологічний супровід освітніх реформ має забезпечити діяльність психологічної служби. Значна частина інструментарію, що застосовується в діяльності практичних психологів і соціальних педагогів, має бути визнано культурно зумовленою. Визначено головні умови розв'язання проблеми співвідношення національного й інтернаціонального на рівні методології прикладної психології і психологічної практики.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1094. Становлення жіночої середньої освіти в Одесі (на прикладі Маріїнської жіночої гімназії 1869 — 1920 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Ж. М. Сердюк; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Висвітлено процес становлення жіночої середньої освіти в Одесі на прикладі Маріїнської жіночої гімназії в період 1869 — 1920 рр. Проаналізовано стан середньої освіти у Наддніпрянській Україні напередодні реформ другої половини XIX ст. Визначено загальні проблемні сфери освіти зазначеного періоду, показано роль громадськості у реформуванні системи освіти. Прослідковано появу перших середніх шкіл для дівчат в Одесі, наведено їх порівняльну характеристику. З'ясовано принципи функціонування Маріїнської жіночої гімназії Одеси, особливості її матеріальної бази й організації навчально-виховного процесу. Грунтуючись на введених до наукового обігу, у тому числі вперше, архівних джерелах, складено просопографічний портрет педагогічного колективу гімназії.

Шифр НБУВ: РА448869

Див. також: 2.Х.620, 2.Ч.1085, 2.Ю.1500

Дошкільне виховання. Дошкільна педагогіка

Дошкільна педагогіка (теорія виховання та навчання)

2.Ч.1095. Особливості підготовки вчителів до музично-творчої діяльності дітей у закладах дошкільної освіти / І. Ярошенко // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 18-26. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Розглянуто структуру підготовки педагогічних працівників закладів дошкільної освіти (ЗДО) до розвитку музичних здібностей вихованців, а також процес формування готовності вихователів до професійної діяльності. Аргументовано роль музики в особистісному становленні та творчій реалізації дошкільника, його ціннісного ставлення до навколишнього світу і до самого себе та значущість розвитку музичних здібностей у процесі формування інтересів, потреб, смаків, уподобань та інших елементів музично-естетичної свідомості дитини. Охарактеризовано складники професійної компетентності педагогічних працівників ЗДО: музикознавчу, методичну, виконавську, музично-інформаційну. Конкретизовано базові компетенції фахівця ЗДО: діагностування задатків і здібностей дитини; її уявлення про основні види та жанри музики; уявлення про музичні інструменти, особливості їх звучання; діагностування вокальних даних дитини, уміння

передавати характер музики, ритм, темп, динаміку за допомогою пластички тіла; володіння навичками виразних рухів під музику; гру на дитячих музичних інструментах; уміння вербально виражати власне ставлення до музики. Визначено основні принципи підготовки вихователів ЗДО щодо розвитку музичних здібностей вихованців: врахування складних взаємозв'язків між окремими психічними функціями та властивостями особистості; взаємозв'язок розвитку структури музичних здібностей із конкретною музичною діяльністю; розвиток елементарних музичних навичок; оволодіння знаннями щодо особливостей процесу розвитку в дітей дошкільного віку музичних здібностей, їх своєчасне виявлення та розвиток. Охарактеризовано головні компоненти готовності вихователів ЗДО до професійної діяльності: мотиваційний, змістовий, операційний, інтеграційний.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1096. Рекреалогічні засади збереження професійного здоров'я педагогічних працівників у системі методичної роботи закладів дошкільної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л. Ф. Кучинська; Житомирський державний університет імені Івана Франка. — Житомир, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Представлено результати науково-теоретичного аналізу проблеми збереження професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти на засадах рекреалогічного підходу. З'ясовано потенціал рекреалогічного ресурсів для впровадження оздоровчих заходів у систему методичної роботи закладів дошкільної освіти. Розроблено структуру професійного здоров'я педагогічних працівників закладів дошкільної освіти як образ досліджуваного явища. Здійснено моделювання системної організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині збереження здоров'я педагогічних працівників. Експериментально підтверджено ефективність моделі системної організації методичної роботи закладів дошкільної освіти у площині здоров'язбереження педагогічних працівників.

Шифр НБУВ: РА448987

2.Ч.1097. Формування культури батьківства у взаємодії дошкільного закладу з молодими сім'ями: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Н. В. Вахняк; НАПН України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2021. — 24 с., а-табл. — укр.

Розглянуто актуальне питання формування культури батьківства у взаємодії дошкільного закладу з молодими сім'ями. На засадах теоретичного аналізу досліджуваної проблеми уточнено зміст понять: «культура батьківства молодих сімей», «взаємодія закладу дошкільної освіти з молодими сім'ями». Охарактеризовано сучасний стан роботи закладу дошкільної освіти з молодими сім'ями в аспекті формування культури батьківства. Розроблено критерії («знання про культуру батьківства»; «емоційно-ціннісне ставлення до дитини й бажання застосовувати культуру батьківства у взаємодії з нею»; «прояв культури батьківства у реальному житті») з відповідними показниками, охарактеризовано рівні сформованості культури батьківства у молодих сімей. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність технології роботи закладу дошкільної освіти з формування культури батьківства молодих сімей.

Шифр НБУВ: РА448709

Див. також: 2.Ч.1206, 2.Ч.1210

Загальноосвітня школа. Шкільна педагогіка

Шкільна педагогіка

(теорія освіти, навчання та виховання)

2.Ч.1098. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до формування життєвої компетентності підлітків у загальноосвітніх навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Д. В. Великжаніна; Мелітопольський держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького. — Мелітополь, 2020. — 24 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретичні засади фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів до формування життєвої компетентності підлітків у закладах загальної середньої освіти. Розглянуто й уточнено суть понять «компетентність», «життєва компетентність», «підліток». На основі аналізу ключових категорій дослідження сформульовано поняття «життєва компетентність підлітка». Визначено структуру, уточнено критерії, показники та рівні професійної готовності майбутніх соціальних педагогів до формування життєвої компетентності підлітків у школі. Встановлено та науково обґрунтовано концептуальні засади педагогічного впливу на процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів соціальної педагогіки. Розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено структурно-функціональну модель й навчально-методичний контент фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів до формування життєвої компетентності підлітків у закладах загальної середньої освіти.

Шифр НБУВ: РА445188

Дидактика

2.Ч.1099. Аналіз вимог та розроблення прототипу навчального програмного забезпечення для мобільних платформ / О. В. Мнушка, Б. О. Котенко, В. М. Савченко // Вісн. ХНАДУ: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 92, т. 1. — С. 51-59. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проаналізовано засоби для реалізації навчального додатку для дітей молодшого віку з урахуванням вікових особливостей сприйняття аудіовізуального контенту. Проаналізовано когнітивні можливості дітей різних вікових категорій. На основі аналізу вимог розроблено архітектуру навчального додатку й реалізовано його прототип для роботи на мобільних платформах.

Шифр НБУВ: Ж69103

2.Ч.1100. Дидактичні засади реалізації інтегративного підходу в шкільній природничій освіті: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.09 / Т. М. Засекина; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

На методологічному, теоретичному та процесуальному рівнях досліджено проблему реалізації інтегративного підходу в шкільній природничій освіті. На основі аналізу науково-педагогічної літератури визначено ступінь наукового розроблення проблеми формування цілісної природничо-наукових знань учнів закладів загальної середньої освіти. Досліджено теоретичні та практичні аспекти педагогічної інтеграції, формування структури й змісту шкільної природничої освіти та сформовано теоретичний базис дослідження, який визначає систему ідей, концепцій, вихідних категорій, основних дефініцій, що розкривають сутність поняття «інтегративний підхід», зміст та значення цього підходу в шкільній природничій освіті; концептуальні засади побудови дидактичної системи навчання природничих предметів на засадах інтегративного підходу, її моделі та дидактичні засади реалізації інтегративного підходу в навчанні природничих предметів (дидактичні умови, технології навчання, навчально-методичне забезпечення. Спроектовано нову модель шкільної природничої освіти. На основі дослідницько-експериментальної перевірки дидактичної системи доведено ефективність її практичної реалізації щодо формування цілісності знань і вмінь учнів з природничих предметів на засадах інтегративного підходу.

Шифр НБУВ: RA448616

2.Ч.1101. Інтерактивне навчання як чинник розвитку особистості молодшого школяра: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / С. В. Підлісна; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2021. — 21 с.: табл. — укр.

Проаналізовано вплив інтерактивного навчання, зокрема психологічних ігор та постійного психологічного супроводу, на розвиток особистості молодшого школяра. Здійснено теоретичний аналіз існуючих наукових підходів до дослідження проблеми учбової діяльності та інтерактивного навчання, розкрито психологічний зміст цих понять, його структуру. Описано етапи організації емпіричного дослідження розвитку психічних процесів молодших школярів. Обґрунтовано вибір психодіагностичних методик, наведено та проаналізовано результати дослідження розвитку особистості молодшого школяра. Теоретично обґрунтовано зміст, показники та особливості впливу інтерактивного навчання на особистість молодшого школяра. Проаналізовано особливості, умови й основні чинники становлення молодшого школяра. Встановлено, що саме інтерактивне навчання, зокрема психологічні ігри та постійний психологічний супровід як специфічна форма організації пізнавальної діяльності, сприяє вияву внутрішнього потенціалу, оптимізує розумовий розвиток молодшого школяра, створює комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність й інтелектуальну спроможність. Доведено вплив інтерактивного навчання на: формування в них високого рівня мотивації до навчання та рівень згуртованості класних колективів; покращання вибірковості та концентрації уваги; покращання логічної і механічної пам'яті, зниження рівня тривожності у молодших школярів. Зроблено висновок про те, що ефективним засобом розвитку розумових здібностей молодшого школяра є нові методи інтерактивного навчання, зокрема психологічна гра, у поєднанні з постійним психологічним супроводом. Розроблено та апробовано програму розвитку особистості молодших школярів засобами психолого-педагогічного впливу, на базі якої розроблено методичні рекомендації для вчителів молодших класів з метою активізації пізнання школярів, мотивації до учіння та навчання, зниження рівня тривожності учнів, забезпечення комфортного та радісного опанування знаннями та навичками під час уроків у початковій школі, тобто позитивного впливу інтерактивного навчання на розвиток особистості молодшого школяра.

Шифр НБУВ: RA448586

2.Ч.1102. Механізми державного управління дистанційним навчанням у закладах загальної середньої освіти: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. Г. Фіданя; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вирішенню актуального для науки державного управління завдання, яке полягало в удосконаленні

механізмів державного управління дистанційним навчанням у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) на підставі розроблення концептуальних, методичних і прикладних компонентів. Обґрунтовано комплексний механізм державного управління дистанційним навчанням у ЗЗСО та вдосконалено такі його складові, як організаційний, кадровий та етичний механізми. Уперше розроблено технічне завдання до запровадження електронного «профілю вчителя ЗЗСО» як інструменту реалізації кадрового механізму державного управління дистанційним навчанням у ЗЗСО. Обґрунтовано зміни до: організаційного механізму державного управління дистанційним навчанням у ЗЗСО шляхом запровадження оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти за критерієм «готовність ЗЗСО до дистанційного навчання»; кадрового механізму — шляхом доповнення критеріїв, за якими здійснюється атестація педагогічних працівників, таким критерієм як «готовність педагогічного працівника до проведення дистанційного навчання»; етичного механізму — шляхом доповнення переліку критеріїв, за якими оцінюється дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі, що надасть можливість підвищити якість освітніх послуг в системі ЗСО. Доопрацьовано змістову складову основних категорій: «механізм державного управління системою ЗСО», «механізм державного управління дистанційним навчанням у ЗЗСО», «організаційний механізм», «етичний механізм», «кадровий механізм», що забезпечило системний підхід до вдосконалення механізмів державного управління системою ЗСО. Здійснено аналіз вітчизняної та зарубіжної практики щодо особливостей державного управління дистанційним навчанням у ЗЗСО, що надало підстави для окреслення напрямів розвитку дистанційного навчання в Україні. Проаналізовано систему ЗСО як об'єкта державного управління; означено місце та роль органів державного управління в системі ЗСО, що надало змогу розробити рекомендації для реалізації державної освітньої політики щодо забезпечення функціонування та розвитку дистанційного навчання у вітчизняних ЗЗСО.

Шифр НБУВ: RA448488

2.Ч.1103. Нова українська школа: використання інформаційно-комунікаційних технологій у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. / Н. І. Гущина. — Київ: Освіта, 2020. — 111 с.: рис., табл. — укр.

Охарактеризовано сучасне навчально-методичне забезпечення, яке допоможе оволодіти теоретичними основами інновацій Нової української школи та усвідомити особливості інноваційних змін у початковій школі та сучасних методик навчання певних предметів у 3 — 4 класах Нової української школи з урахуванням особливостей другого циклу початкової освіти. Подано алгоритми роботи з сучасними онлайн-ресурсами, ідеї та рекомендації для їх використання в освітньому процесі.

Шифр НБУВ: BA852664

2.Ч.1104. Порівняльна характеристика сучасних онлайн інструментів тестування знань при дистанційному навчанні / І. С. Зінов'єва, А. Г. Зембіцька // Електрон. моделювання. — 2021. — 43, № 3. — С. 109-123. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проаналізовано сучасні системи та онлайн платформи для тестування знань учнів закладів середньої освіти. Виконано розподіл на групи наявних інструментів, серед яких виділено чотири основні категорії, що використовуються під час дистанційного навчання в Україні і у світі. Створено порівняльну характеристику і надано оцінку придатності для проведення проміжного контролю знань учнів початкових та середніх класів найпоширеніших на даному етапі організації шкільного дистанційного навчання онлайн засобів тестування знань. Виявлено переваги й недоліки зазначених інструментів. Визначено найбільш універсальні системи, які можуть повністю забезпечити навчальний процес в умовах дистанційності, та найзручніші інструменти оцінки знань.

Шифр НБУВ: Ж14163

Див. також: 2.Ч.1134, 2.Ч.1209

Зміст навчання

2.Ч.1105. Педагогічні основи ілюстрування підручників для початкових шкіл України (друга половина XX століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / І. В. Погонєць; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2021. — 19 с.: рис. — укр.

Зазначено, що реформування національного шкільництва в контексті концептуальних засад «Нова українська школа» актуалізує проблему вдосконалення змісту освіти, використання сучасних педагогічних технологій, а також модернізації засобів навчання, серед яких важливе місце посідає шкільний підручник. Розглянуто теорію та практику ілюстрування навчальних книг для початкових шкіл України другої половини XX ст. Розкрито педагогічні основи ілюстрування підручників для початкових шкіл України другої половини XX ст. задля використання позитивних ідей минулого в системі вітчизняного підручникотворення.

Визначено етапи ілюстрування вітчизняних підручників для початкової школи другої половини ХХ ст. (1-й етап — 50-ті рр. ХХ ст. — обґрунтування теоретичних основ ілюстрування навчальної книги; 2-й етап — 60 — 70-ті рр. ХХ ст. — політехнізація змісту научних зображень підручників; 3-й етап — 80-ті рр. ХХ ст. — удосконалення наукових підходів до ілюстрування шкільної навчальної літератури для початкової школи; 4-й етап — 90-ті рр. ХХ ст. національне спрямування ілюстративного матеріалу підручників) з урахуванням таких чинників: реформування національного шкільництва, розвиток теорії шкільного підручника та розвиток книжкової графіки. Розроблено модель аналізу ілюстративного матеріалу підручників для початкової школи, яка охоплює дидактичний, гігієнічний і художньоестетичний критерії та відповідні їм показники. Уточнено розуміння суті, функцій, видової різноманітності ілюстративного матеріалу як структурного компонента навчальної книги. Поглиблено наукові підходи до аналізу й оцінювання ілюстративного матеріалу підручників для початкової ланки освіти. Зауважено, що практичне значення одержаних результатів полягає в реалізації розробленої моделі в процесі аналізу ілюстративного матеріалу підручників для початкових шкіл України, виданих у другій половині ХХ ст.; підготовці науково-методичних рекомендацій щодо використання науочних зображень у структурі навчальної книги для школи першого ступеня. Упродовж 2011 — 2019 рр. здійснено натурне обстеження 140 підручників для початкових шкіл України, виданих у період другої половини ХХ ст., у фондах обласних, регіональних, шкільних і наукових бібліотек та приватних колекцій. Зібрано й опрацьовано значну кількість фотоматеріалів (понад 700 одиниць), що дають уявлення про ілюстрування книг для молодших школярів досліджуваного періоду.

Шифр НБУВ: РА448557

2.4.1106. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С. Ф. Бобровицька; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено процес професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Уперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів (ЕОР) у професійній діяльності, яка включає взаємопов'язані структурні блоки (теоретико-методологічний, змістово-процесуальний та оцінно-результативний), в яких уточнено методологічні підходи (системний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, технологічний) та принципи (загально-дидактичні та специфічні — мультимедійності, неперервності, орієнтації на застосування ЕОР, зв'язку навчання з життям, суб'єктності, рефлексивності, доцільності, міждисциплінарної інтеграції, створення електронного освітнього середовища), педагогічні умови (стимулювання потреби використовувати ЕОР в освітньому процесі початкової школи; формування відповідних знань, умінь і навичок щодо використання ЕОР у професійній діяльності; створення у ЗВО інформаційно-освітнього середовища через включення ЕОР до різних дисциплін; заохочення майбутніх учителів початкової школи до створення авторських ЕОР у процесі педагогічної практики), форми (проблемна лекція, лекція-візуалізація, практичні заняття, лабораторні заняття, тренінги, робота в групах і парах, педагогічна практика), методи (створення ситуації зацікавленості, проблемне навчання, проектні, інтерактивні, ігрові, кейс-технології) й засоби (мультимедійні посібники, відеолекції, комп'ютерні ігри, навчальні фільми, тестувальні програми, презентації, ЕОР), що забезпечують підготовку майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності. Теоретично обґрунтовано структурні компоненти готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності. Уточнено поняття «готовність майбутніх учителів початкової школи до використання ЕОР у професійній діяльності». Визначено критерії, показники та охарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів початкової школи до використання електронних освітніх ресурсів у професійній діяльності.

Шифр НБУВ: РА445630

2.4.1107. Тенденції розвитку медіаосвіти учнів у закладах середньої освіти розвинених англomовних країн: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Н. О. Приходькіна; НАПН України, Інститут педагогіки. — Київ, 2021. — 36 с. — укр.

Здійснено системний аналіз становлення та розвитку медіаосвіти учнів у закладах середньої освіти розвинених англomовних країн, у межах якого виявлено та обґрунтовано тенденції розвитку медіаосвіти учнів у закладах середньої освіти розвинених англomовних країн для з'ясування перспектив використання позитивного досвіду в Україні. Визначено стан дослідження проблеми медіаосвіти в українському та зарубіжному науковому просторі. Обґрунтовано методологічні підходи дослідження та визначено поняттєво-термінологічний апарат дослідження. Визначено базові напрями досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців: медіаосвіта в контексті міжкультурних досліджень;

медіапсихологія, розвиток критичного мислення аудиторії під час медіаосвіти; теорія медіа та медіаосвіти; історія медіаосвіти; медіаграмотність; технології медіаосвіти в освіті; медіакомпетентність педагогів. Розкрито теоретичні засади медіаосвіти в дослідницькому полі розвинених англomовних країн. Здійснено ретроспективний аналіз розвитку медіаосвіти учнів у розвинених англomовних країнах (Австралії, Канаді, Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії, Сполучених Штатах Америки), що надало змогу обґрунтувати авторську періодизацію, яка охоплює п'ять періодів (підготовчий, перехідний, інституалізацій, періоди цифровізації та постправди). Розкрито роль національних організацій у визначенні стратегій розвитку медіаосвіти англomовних країн. Висвітлено мету, завдання та основні принципи медіаосвіти учнів у розвинених англomовних країнах. Виявлено медіаспрямованість змісту шкільної освіти розвинених англomовних країн. Визначено особливості організації професійної підготовки педагогів до медіаосвіти учнів у розвинених англomовних країнах. Окреслено тенденції розвитку медіаосвіти учнів загальної середньої освіти розвинених англomовних країн. Визначено спільні для усіх країн тенденції концептуалізації, законодавчого забезпечення, інституалізації, стандартизації, які свідчать про те, що розвиток медіаосвіти в розвинених англomовних країнах відзначається динамічністю, системністю, масштабністю, наступністю. Розкрито особливості становлення медіаосвіти в Україні. Проаналізовано гармонізацію розвитку медіаосвіти учнів в Україні з тенденціями її розвитку в розвинених англomовних країнах. Визначено перспективи використання конструктивного досвіду розвинених англomовних країн щодо медіаосвіти учнів у закладах загальної середньої освіти України.

Шифр НБУВ: РА448710

Процес навчання

2.4.1108. Аксиологічний базис розвитку талановитої особистості в системі освіти в контексті національної ідентичності // Є. Боринштейн // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 120-123. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Досліджено ціннісні підвалини розвитку талановитої особистості в системі освіти. Проаналізовано цінності освіти як соціокультурні ідеали сучасного суспільства. Надано визначення талановитої особистості. Відзначено роль національної ідентичності у формуванні талановитої особистості.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1109. Алгоритм психологічного супроводу обдарованих підлітків у Новій українській школі // Д. Романовська // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 104-112. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Розкрито методологічний зміст психологічного супроводу обдарованих здобувачів освіти підліткового віку. Діяльність фахівців психологічної служби закладу освіти, відповідно до Концепції Нової української школи (компонент 4 «Нова школа. Простір можливостей»), має на меті допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти кожної дитини, адже кожна дитина неповторна та наділена від природи унікальними здібностями, талантами та можливостями. Запропоновано алгоритм психологічного супроводу обдарованих, який охоплює шість етапів професійної діяльності працівника психологічної служби закладу освіти: комплексно-діагностичного, стимулюючого, орієнтуючого, цілеутворюючого, операційно-результативного й емоційно-утверджуючого. Обґрунтовано взаємозв'язок таких особистісних властивостей, як показник IQ, інтелектуальної лабільності та стресостійкості. Представлено результати психодіагностичного етапу на прикладі вибірки учнів 9-х класів академічних гімназій м. Чернівці. Проаналізовано діагностичні показники за методиками «Інтелектуальна лабільність» М. Оленікової, «Інтелектуальний тест за Г. Айзенком», «Домінуючий профіль за Карлою Ханнафордом». Представлено результати дослідження рівня обдарованості підлітків, яке було здійснено за методом експертної оцінки педагогічними працівниками закладів освіти. Експерти оцінювали наявність певних критеріїв обдарованості учнів за 12-бальною системою методики Хаана і Кафа.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1110. Діагностика обдарованості: від утопії до дійсності // І. Волощук, Я. Рудик // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 7-17. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Однією з найскладніших проблем у дослідженні обдарованості та практичному використанні одержаних результатів є, безперечно, її діагностика, тобто виявлення обдарованих індивідів. Складність цієї проблеми зумовлена декількома причинами. Насамперед в освітньому середовищі прагнуть виявити тих індивідів, які, будучи залученими до спеціальних програм, одержавши додаткові освітні послуги, загалом перебуваючи в середовищі, оптимально відповідному до їх запитів і можливостей, розвинути власні здібності та низку інших особистісних характеристик до такої міри, що в майбутньому професійному житті залишать після себе помітний трек у формі нововведень, відкриттів, винаходів

тощо. Але таке прагнення і дії, що спрямовані на його реалізацію, дуже часто зазнають невдач. Виявляти обдарованість з наведеної причини потрібно якомога раніше. Проте це надзвичайно складно. Як наслідок, «помічені» діти в дорослому житті можуть нічим себе не проявити, а «непомічені» здивувати творчими зверненнями. І ця невідповідність пояснюється трудностю відокремити в ранньому віці індивідуальне від вікового.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1111. Дослідження емоційно-вольової саморегуляції обдарованих першокласників у процесі адаптації до ЗЗСО / І. Якимова, А. Баханська // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 135-143. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто поняття «адаптація», «шкільна адаптація». Представлено особливості когнітивної й емоційно-вольової сфер обдарованих дітей. Встановлено, що обдаровані діти потребують особливої уваги вчителя та спонукають його до творчої організації освітнього процесу. Узагальнено головні дослідження з емоційно-вольової саморегуляції. Зазначено, що діти з високим рівнем інтелекту демонструють кращу ефективність саморегуляції, ніж діти з середнім рівнем інтелекту, але потребують уваги з боку належного вираження власних емоцій. Представлено результати експериментального дослідження з теми адаптації учнів початкових класів з урахуванням показників емоційного фону, працездатності, здатності до диференціації емоцій (сфера соціальних емоцій) й емоційного ставлення до школи, а також досліджено соціальний статус учнів у класі.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1112. Обдарованість та її типологія / І. Волощук, Л. Яременко // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 26-35. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Упродовж десятиліть у науковому світі послугуються терміном «обдарованість». Науковці діагностують її, виявляють обдарованих особистостей, не дійшовши згоди стосовно суті цього психічного феномена. З одного боку, з обдарованістю пов'язують широту наявних в особистості здібностей, а з іншого — про обдарованість згадують тоді, коли стикаються з високим рівнем здібностей. З одного боку, обдарованими називають тих, хто домагається значних успіхів в академічній сфері, а з іншого — від обдарованих очікують особливих професійних звершень. З одного боку, обдарованість пов'язують з одержаними при народженні задатками, а з іншого — обдарованими називають тих, хто в ранньому віці демонструє видатні здібності.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1113. Освітній простір обдарованих учнів: досвід, проблеми, перспективи / Л. Горбань // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 67-74. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розкрито суть і структуру комплексної форми виховання обдарованих учнів гімназій і ліцеїв. Виокремлено етапи проектування комплексної форми виховання обдарованих учнів гімназій і ліцеїв. Сформульовано педагогічні умови формування та реалізації проектних уявлень про комплексну форму виховання обдарованих учнів гімназій і ліцеїв. Підсумовано, що під впливом соціальних змін педагогічне проектування в роботі з обдарованими учнями — це інноваційна проектна діяльність, зорієнтована на модифікацію педагогічних об'єктів з метою системної й ефективної соціалізації та інкультурації такої категорії дітей у процесі їх навчання, виховання та розвитку.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1114. Особистісні та когнітивні чинники самовизначення щодо майбутньої професії учнів ліцею із різними видами обдарованості (академічна, творча, інтелектуальна) / М. Садова // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 110-118. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Здійснено аналіз самовизначення щодо майбутньої професії учнів ліцею з різними видами обдарованості: академічної, творчої, інтелектуальною. Здійснено аналіз праць низки науковців щодо самовизначення особистісних і когнітивних чинників, які впливають на рівень академічної, інтелектуальної та творчої обдарованості в психолого-педагогічному контексті. Подано чинники, які стимулюють і гальмують обдарованого учня до професійного самовизначення.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1115. Програмування освітньої діяльності обдарованих учнів в умовах інтеграції формальної і неформальної освіти / Л. Горбань // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 39-45. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Здійснено аналіз програмування освітньої діяльності обдарованих учнів в умовах інтеграції формальної та неформальної освіти як на концептуальному, так і на процесуальному рівнях. Представлено програмування освітньої діяльності обдарованих дітей як процес відбору найефективніших впливів і умов розвитку та підтримки обдарованості, що існують в соціальному і просторово-предметному оточенні. Розроблено структуру програм діяльності обдарованих учнів в умовах інте-

рації формальної і неформальної освіти, а також технологію їх створення на засадах чинних напрацювань цих аспектів в теорії та практиці додаткової освіти дітей. Зазначено, що інтеграція формальної і неформальної освіти може відбуватися на рівнях: змісту освіти з окремого предмету; міжпредметних зв'язків; єдиного інформаційно-освітнього середовища школи й установи додаткової освіти, коли створюються умови для розширення освітнього простору.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1116. Реалізація методу «Критерійний калейдоскоп» у діяльності з обдарованою молоддю як інноваційна практика освіти / О. Дубініна, Т. Бурлаєнко // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 51-60. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Здійснено аналіз проблеми реалізації методу «критерійний калейдоскоп» у роботі з обдарованою молоддю як особливості інноваційної освіти. Уточнено зміст поняття «інноваційна практика», «інноваційна діяльність», «обдарована молодь» у контексті окресленої проблеми. Встановлено, що інноваційна практика — це процес, який полягає у формуванні та розвитку змісту та організації нового. З'ясовано, що поняття «інноваційна практика» є складником комплексного і всебічного поняття «інноваційна діяльність». Інноваційна практика у розрізі едукативного процесу є поштовхом інноваційної діяльності педагога, що означає новизну, «введення новинки, новаций, новизни». Українським аналогом цього поняття вважають словосполучення «нововведення», що означає процес використання новизни.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1117. Удосконалення методу встановлення основних навчальних домінант / О. Рева, В. Камишин, О. Сокурченко, Є. Бурдєльня // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 78-90. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Обґрунтовано, що досягнення синергетичного ефекту в управлінні особистісно-орієнтованим розвитком академічної обдарованості відбувається за рахунок такого кваліметричного показника, як основні навчальні домінанти, які є невід'ємним елементом прийняття рішень і сприяють порівнянню корисності (прийнятності, привабливості) альтернатив, з яких здійснюється вибір. Домінанта є проактивним показником, тому має бути врахованою під час планування бажаного кінцевого результату педагогічної діяльності та визначеною шляхом побудови за обмеженою кількістю точок і аналізу оціночної функції корисності континууму оціночної шкали в процесі вирішення закритої задачі прийняття рішень. Встановлено ставлення тих, хто навчається, до ризику (схильність, несхильність, байдужість), а отже, і мотивацію на досягнення успіху/запобігання невдач. Схильність до ризику характеризує прагнення випробуваного покращити оцінку відповіді, запропоновану педагогом, отримавши додаткове запитання з заздалегідь відомими шансами правильної/неправильної відповіді (вірогідність 50 на 50). Особи, які не схильні до ризику, ухиляються від додаткових питань. Тип навчальної домінанти встановлюється з «надбавки за ризик», в якій порівнюється медіана континууму оціночної шкали і лише одна характерна точка функції корисності — детермінований еквівалент лотереї з корисністю 0,5. Випробування $m = 172$ дев'ятикласників побудували оціночні функції корисності оцінок 12-бальної шкали, з яких встановлено співвідношення осіб, несхильних і схильних до ризику в такій пропорції: НСР: СР $\leftrightarrow 32: 140 \leftrightarrow 18,6\%: 81,4\% \leftrightarrow 1:4$. Обмеженістю застосованого методу встановлення надбавки на ризик є орієнтація лише на одну характерну точку, що не надає можливості отримати інтегративну (цілісну) оцінку ставлення до результатів навчання на всьому континуумі оціночної шкали. Удосконалий метод орієнтується на застосування для встановлення надбавки за ризик усіх характерних точок оціночної функції корисності досліджуваної 12-бальної шкали. Введено імператив-критерій на виявлення осіб, байдужих до ризику. Уточнена пропорція учнів за типом навчальних домінант є такою: НСР: БР: СР $\leftrightarrow 15: 27: 130 \leftrightarrow 8,7\%: 15,7\%: 75,6\% \approx 2: 4: 17$. У ефективність нового методу визначення основної навчальної домінанти становить 15,7%.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1118. Формування полікультурної та інформаційної компетентності обдарованих здобувачів освіти / Л. Топчій // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 51-60. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Виділено такі критерії полікультурної вихованості учнів: володіння національною культурою (знання учнями своєї національної приналежності, звичаїв, традицій, символів, відомих постатей); інтеркультурний критерій, що характеризується рівнем інформованості учнів про культуру інших народів і мотиваційною спрямованістю вивчення іноземної мови; емоційний критерій (визначається рівнем розвитку в учнів толерантності, терпимого ставлення до представників іншої культури). Зазначено, що полікультурне виховання зорієнтоване на виховання особистості, яка зберігає свою соціально-культурну ідентичність, прагне до розуміння інших культур, поважає інші культурно-етнічні спільності, уміє жити в злагоді з представниками різних національностей, рас, вірувань, який готовий до активної творчої

діяльності в динамічному полікультурному та багатонаціональному середовищі. Полікультурне виховання сприяє зниженню соціальної напруги в суспільстві. Воно формує особистості, яка готова до міжкультурного діалогу, розширює можливості полікультурного простору та створює умови для розвитку особистості.

Шифр НБУВ: Ж71506

Див. також: 2.Ч.1121, 2.Ч.1134, 2.Ю.1463, 2.Ю.1506

Теорія та методика виховання учнів

2.Ч.1119. Виховання міжкультурної толерантності молодших школярів у навчально-виховному процесі початкової школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Н. А. Бессараб; НАПН України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Уточнено суть і структуру поняття «міжкультурна толерантність молодших школярів» шляхом теоретичного аналізу філософських, психологічних, педагогічних джерел. Охарактеризовано потенціал освітнього процесу початкової школи у вихованні міжкультурної толерантності (на матеріалі мовно-літературної освітньої галузі). Визначено критерії, показники та рівні вихованості міжкультурної толерантності молодших школярів. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність моделі та педагогічних умов її виховання в освітньому процесі початкової школи (використання потенціалу мовно-літературної освітньої галузі та позаурочної діяльності у вихованні міжкультурної толерантності здобувачів початкової освіти, організації полікультурного виховного середовища для виховання цієї толерантності та підвищення професійної компетентності педагогів з зазначеного питання, застосування педагогічно доцільних форм, методів, засобів виховання міжкультурної толерантності молодших школярів).

Шифр НБУВ: РА448111

2.Ч.1120. Соціальна адаптація молодших школярів загальноосвітніх шкіл-інтернатів до самостійного життя: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Т. О. Грибоєдова; ДВНЗ «Донецький державний педагогічний університет». — Слов'янськ, 2020. — 19 с.: табл. — укр.

Науково обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність соціально-педагогічних умов соціальної адаптації молодших школярів загальноосвітніх шкіл-інтернатів до самостійного життя. Здійснено узагальнення і практичне розв'язання проблеми соціальної адаптації до самостійного життя учнів молодших класів загальноосвітніх шкіл-інтернатів. Охарактеризовано поняттєво-термінологічний апарат дослідження проблеми соціальної адаптації до самостійного життя учнів молодших класів загальноосвітніх шкіл-інтернатів. Виявлено стан розробленості досліджуваної проблеми, що надало змогу визначити соціальну адаптацію молодших школярів до самостійного життя в умовах загальноосвітніх шкіл-інтернатів як сукупність інтегративних якостей особистості, які сформовані в процесі її виховання, навчання, розвитку, спілкування, діяльності, що знаходять своє відображення у здатності й готовності дитини до засвоєння моральних норм та цінностей, правил поведінки, соціальної взаємодії. Успішність соціальної адаптації визначено як успішність фізичного, психічного, соціального й духовного функціонування людини. Визначено критерії, показники та рівні сформованості у молодших школярів соціальної адаптації до самостійного життя. Обґрунтовано та впроваджено в освітній процес загальноосвітніх шкіл-інтернатів соціально-педагогічні умови розвитку соціальної адаптації до самостійного життя; модернізація змісту соціально-виховної роботи з соціальної адаптації молодших школярів загальноосвітніх шкіл-інтернатів до самостійного життя; використання інтерактивних технологій у соціально-педагогічній роботі з соціальної адаптації молодших школярів загальноосвітніх шкіл-інтернатів до самостійного життя; застосування казки як провідного методу соціально-педагогічної роботи з даної адаптації. Експериментально перевірено ефективність реалізації соціально-педагогічних умов соціальної адаптації до самостійного життя учнів молодших класів загальноосвітніх шкіл-інтернатів.

Шифр НБУВ: РА448043

2.Ч.1121. Соціально-педагогічний супровід розвитку комунікативної культури дітей молодшого шкільного віку у загальноосвітніх школах-інтернатах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Г. В. Біличенко; ДВНЗ «Донецький державний педагогічний університет». — Слов'янськ, 2021. — 20 с.: табл. — укр.

Здійснено теоретико-експериментальне дослідження проблеми соціально-педагогічного супроводу розвитку комунікативної культури дітей молодшого шкільного віку в умовах загальноосвітніх шкіл-інтернатів. На підставі комплексного аналізу філософської, культурологічної, психологічної, педагогічної та соціально-педагогічної наукової літератури досліджено суть, структуру та зміст категорій «культура», «комунікативна культура», «розвиток комунікативної культури», «розвиток комунікативної культури молодших школярів». Охарактеризовано основні соціально-педагогічні позиції трактування категорій «соціально-педагогічний супровід», «соціально-педагогічний супровід роз-

витку комунікативної культури дітей молодшого шкільного віку ЗОШІ» та виявлено стан наукової розробленості досліджуваної проблеми. Визначено критерії, показники та рівні розвитку комунікативної культури молодших школярів. Теоретично обґрунтовано та впроваджено в освітній процес загальноосвітніх шкіл-інтернатів соціально-педагогічні умови розвитку комунікативної культури молодших школярів ЗОШІ під час соціально-педагогічного супроводу. Експериментально доведено ефективність визначених соціально-педагогічних умов розвитку комунікативної культури молодших школярів ЗОШІ.

Шифр НБУВ: РА448244

2.Ч.1122. Теорія та практика виховання дітей-сиріт у контексті особистісної парадигми в Україні (XX — початок XXI століття): автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Г. М. Лялюк; Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. — Дрогобич, 2021. — 41 с. — укр.

Уперше здійснено цілісний системний аналіз теорії та практики виховання дітей-сиріт у контексті особистісної парадигми в Україні (XX — початок XXI ст.). Охарактеризовано теоретико-методологічні основи виховання дітей-сиріт у контексті особистісної парадигми та розкрито поняттєво-категоріальний апарат дослідження. Виховання дітей-сиріт у контексті особистісної парадигми розглянуто як педагогічну категорію і багатоаспектний феномен і проаналізовано у суспільно-політичному, соціокультурному, теоретичному, технологічному й інституційному вимірах. Виокремлено структурні компоненти концепції виховання дітей-сиріт у контексті особистісної парадигми та представлено її систему принципів. Обґрунтовано ідеогенезу виховання дітей-сиріт у контексті особистісної парадигми та з'ясовано її ключові тенденції. Розроблено періодизацію практики виховання дітей-сиріт у контексті особистісної парадигми досліджуваного періоду та визначено основні тенденції її генези. Виокремлено позитивний ретроспективний досвід і шляхи імплементації продуктивних ідей в умовах реформування системи інституційного догляду та виховання дітей. Обґрунтовано прагматичні аспекти виховання дітей-сиріт у контексті особистісної парадигми і систематизовано технології та інноваційні методи їх виховання. Визначено перспективні напрями удосконалення фахової підготовки, особистісно-професійного розвитку майбутніх педагогів/соціальних педагогів до реалізації інноваційної опікунсько-виховної діяльності. Подальшого розвитку набули уявлення про тенденції розвитку теорії і практики виховання дітей-сиріт у контексті особистісної парадигми, а також конструктивні ідеї з досвіду опікунсько-виховної діяльності дитячих будинків та інтернатних закладів освіти в Україні.

Шифр НБУВ: РА448239

Див. також: 2.Ч.1049

Види виховання

2.Ч.1123. Літня школа: розвиток компетентностей і творчих здібностей обдарованих учнів / В. Потієнко // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 36-41. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Висвітлено досвід педагогічної діяльності з обдарованими дітьми під час виїзної літньої школи з метою поглибленого навчання програмування й інформаційних (офісних технологій) у профільній школі. Розкрито особливості змісту навчання, наведено конкретні приклади проєктів вивчення окремих тем. Особливим складником виїзної літньої школи є ознайомлення учнів з національними особливостями регіону, що сприяє їх загальному розвитку та вихованню національної гідності.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1124. Професійна орієнтація учнів у музейно-освітньому середовищі Закарпаття (20-ті р. XX — початок XXI століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / А. І. Ковач; Рівненський державний гуманітарний університет. — Рівне, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Розвиток і становлення профорієнтації системно подано як процес, що відбувався впродовж таких етапів, як: доіндустріальний, постіндустріальний, інформаційний. Охарактеризовано чинники розвитку системи професійної орієнтації у змісті кожного етапу. Унаслідок аналізу поняттєвого апарату дослідження визначено музейно-освітнє середовище як сукупність компонентів — музейного довілля, музейно-освітнього процесу, суб'єктів (учитель та учні) музейно-освітньої комунікації у музейно-освітньому процесі, музейно-освітньої взаємодії. Охарактеризовано поняття «музейно-освітнє середовище Закарпаття», виокремлено різні за тривалістю і динамікою етапи його розвитку: домuzeїний, становлення музейної справи, розвитку (чехословацький період), занепад (угорський період), відродження (радянський період), оновлення (період незалежності), трансформації (сучасний період). Розкрито історичні особливості становлення культурного тла (фону) дослідження. Виявлення можливостей використання історичного досвіду профорієнтації учнів у музейно-освітньому середовищі Закарпаття сприяло розробленню моделі профорієнтації учнів. Висвітлено особливості функціонування постійно діючого віртуального комплексу «Музей

професійної орієнтації», який застосовують і під час навчання дисциплін природничо-наукового циклу, й у гуртковій, поза-класній і позашкільній роботі з учнями. За результатами експериментальної роботи, проведеної у два етапи, констатовано, що новітні засоби професійної орієнтації учнів, до яких зараховано інноваційне музейно-освітнє середовище, яким є «Музей професій», мають значні переваги у використанні та перспективи щодо подальшої профорієнтаційної роботи з учнями.

Шифр НБУВ: RA448502

Див. також: 2.Ч.1114, 2.Ч.1160, 2.Ч.1208

Моральне виховання

2.Ч.1125. Виховання національних цінностей в українському шкільництві США: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / О. З. Гушко; НАПН України, Інститут педагогіки. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Обґрунтовано організацію та зміст виховання національних цінностей в українському шкільництві США крізь призму історичних трансформацій, теоретичних засад і практичної реалізації. Проаналізовано праці соціологів, філософів, науковців, педагогів, культурно-освітніх діячів української діаспори, виокремлено базові поняття дослідження та уточнено їх зміст. Розкрито, що українські науковці діаспори трактують виховання як цілеспрямований, свідомий процес формування всебічно розвинутої особистості з метою наближення її до ідеалу. Розкрито концептуальні положення щодо виховного ідеалу українців діаспори, суть поняття «цінності української діаспори». З'ясовано, що національні цінності в українському шкільництві в США мають наскрізний характер, починаючи від цілей і змісту освіти й закінчуючи результатами навчання, з покривом алгоритмом реалізації. Розроблено авторську періодизацію становлення та розвитку українського шкільництва в США: I період (1888 — 1912 рр. XX ст.) — початковий, II період (1913 — 1946 рр. XX ст.) — організаційно-педагогічний, III період (з кінця 40-х рр. по 1969 рр. XX ст.) — координаційно-аксіологічний, IV період (1970 — 1990 рр. XX ст.) — дихотомічний, V період (1991 — 2020 рр. XXI ст.) — модернізаційний. Доведено, що громадська організація — Шкільна рада при УККА є центральним органом з організації освіти і виховання українських дітей у США з метою збереження національної ідентичності й формуванню національних цінностей. Визначено типи шкільних навчальних закладів в українській діаспорі США та особливості їх функціонування в поліетнічному середовищі країни проживання. Встановлено, що суботні школи українознавства при Шкільній Раді УККА є складником цілісної системи українознавчої освіти в США. Аналіз програм навчання та виховання в школах українознавства при Шкільній Раді УККА засвідчив, що їх зміст передбачає забезпечення гармонійного розвитку дитини на засадах української культури, основним навчальним предметом є українська мова. У дослідженні проаналізовано виховний зміст навчальних підручників в українському зарубіжному шкільництві у ретроспективній генезі. Доведено, що підручники в українській діаспорі США мають потужний виховний потенціал, що відповідає специфіці навчально-виховного процесу в школах українознавства. З'ясовано, що українська діаспора в США створила цілісну систему українознавчої освіти. Досягненню цієї мети сприяла організація українських освітніх установ, кафедр українських студій, українських програм та інститутів при вищих навчальних закладах країни, вищих курсів українознавства, українських шкіл, навчальних дошкільних закладів, власних молодіжних і громадських організацій.

Шифр НБУВ: RA448800

2.Ч.1126. Дидактичні умови реалізації військово-прикладних умінь і навичок учнів у навчальному середовищі старшої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Е. М. Бородай; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Наведено результати теоретико-експериментального дослідження проблем реалізації військово-прикладних умінь і навичок учнів у навчальному середовищі старшої школи в дидактичному контексті. Охарактеризовано суть основних категорій дослідження, здійснено аналіз нормативних документів та сучасного стану військово-патріотичної підготовки учнів у навчальному середовищі старшої школи. Визначено структуру військово-прикладних умінь і навичок старшокласників (комунікативний, операційно-діяльнісний, здоров'язбережувальний, соціально-громадянський, саморегуляційний та кроскультурний компоненти). Досліджено зарубіжний досвід військово-патріотичної підготовки молоді у провідних країнах світу. Визначено, обґрунтовано та експериментально перевірено дидактичні умови реалізації військово-прикладних умінь і навичок учнів у навчальному середовищі старшої школи. Розроблено дидактичну модель реалізації військово-прикладних умінь і навичок учнів у навчальному середовищі старшої школи, яка поєднує методологічно-цільовий, змістово-функціональний та діагностико-результативний блоки.

Шифр НБУВ: RA448853

2.Ч.1127. Психологічні особливості розвитку комунікативних умінь учнів основної школи у процесі засвоєння іншомовної лексики: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / З. П. Зеленська; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2021. — 28 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто проблему формування комунікативних умінь учнів основної школи в процесі засвоєння іншомовної лексики. Розширено суть понять «комунікативні уміння», психологічні особливості розвитку комунікативних умінь у процесі засвоєння іншомовної лексики; етапи розвитку комунікативних умінь у процесі засвоєння іншомовної лексики; методи засвоєння іншомовної лексики. Описано етапи організації емпіричного дослідження розвитку комунікативних умінь учнів основної школи в процесі засвоєння іншомовної лексики. Обґрунтовано вибір психодіагностичних методик, наведено та проаналізовано результати дослідження розвитку комунікативних умінь учнів основної школи в процесі засвоєння іншомовної лексики. Визначено, науково обґрунтовано й емпірично перевірено авторську програму розвитку комунікативних умінь учнів основної школи у процесі засвоєння іншомовної лексики.

Шифр НБУВ: RA448145

2.Ч.1128. Теорія і практика патріотичного виховання в школах України (1945 — 2019 рр.): автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / В. Й. Кульчицький; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2020. — 36 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичні засади і відображено практику реалізації патріотичного виховання учнів у школах України в 1945 — 2019 рр.: охарактеризовано організаційно-педагогічні аспекти розвитку патріотичного виховання учнів у 1945 — 1991 рр.; проаналізовано структуру, зміст, методи й форми патріотичного виховання учнів у радянський період; визначено особливості педагогічного керівництва патріотичним вихованням учнів у школах у 1945 — 1991 рр.; з'ясовано основні тенденції становлення національної системи патріотичного виховання в Україні за доби незалежності. Обґрунтовано періодизацію розвитку патріотичного виховання в школах України в 1945 — 2019 рр., у межах якої виокремлено радянський період (1945 — 1991 рр.), що розподіляється на ідеологічно-організаційний (1945 — 1964 рр.) і суспільно-пропагандистський (1965 — 1991 рр.) періоди, і добу незалежності (1991 — 2019 рр.). Визначено перспективи використання нагромадженого досвіду патріотичного виховання молоді в умовах децентралізації та реформування національної системи освіти.

Шифр НБУВ: RA448062

2.Ч.1129. Формування толерантного ставлення до дітей молодшого шкільного віку: метод. посіб. / М. В. Гриньова, Г. А. Люлька; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава: Астрія, 2021. — 82 с.: табл. — Бібліогр.: с. 65-74. — укр.

Охарактеризовано особливості професійної діяльності вчителів молодшої школи на засадах толерантності, окреслено зміст та типи цього явища. Висвітлено ціннісні основи виховання толерантності у студентів з урахуванням психологічних, культурних та комунікативних аспектів толерантності у освітньому процесі. Надано методичні рекомендації щодо самопідготовки вчителя до толерантної взаємодії з суб'єктами освітнього процесу. Суть толерантності полягає у визнанні прав людини на відмінність від інших. Великою цінністю слід визнати здатність жити в мирі та толерантності щодо різних переконань, позицій, здатність захищати свої права і свободи, не порушуючи прав і свобод інших, готовність конструктивно взаємодіяти та приймати людей незалежно від їх думок та поведінки, що є основою цивілізованих відносин. В умовах нової української школи одним із актуальних завдань освітнього процесу є формування толерантної особистості починаючи з молодшого шкільного віку. Важливість цієї проблеми зумовлена тим, що сучасне суспільство в першу чергу стикається з цінностями та принципами, необхідними для його загального виживання та вільного розвитку, тобто з необхідністю реалізації стратегії ненасилля.

Шифр НБУВ: VA852704

Див. також: 2.Ч.1119

Фізичне виховання

2.Ч.1130. Обґрунтування концептуальної моделі гігієнічного моніторингу групового здоров'я школярів в умовах інтенсифікації навчального процесу: автореф. дис. ... д-ра мед. наук: 14.02.01 / Ж. В. Сотнікова-Мелешкіна; Харківський національний медичний університет. — Харків, 2021. — 42 с.: табл., рис. — укр.

Дисертацію присвячено вирішенню важливої науково-практичної проблеми у галузі гігієни дітей та підлітків щодо збереження та зміцнення здоров'я, профілактики неінфекційних захворювань серед учнів середнього шкільного віку шляхом наукового обґрунтування та розробки концептуальної моделі гігієнічного моніторингу групового здоров'я школярів в умовах інтенсифікації навчального процесу, що складається з базової та поглибленої

скринінг-діагностики із виокремленням групи ризику з формування шкільної дезадаптації. Доведено її ефективність з позицій теорії керування. Науково обґрунтовано методику комплексної оцінки стану здоров'я за об'єктивними та суб'єктивними критеріями та програму гігієнічних заходів щодо профілактики неінфекційних захворювань серед учнів середнього шкільного віку, впровадження якої забезпечило зниження рівня патологічної ураженості на тлі інтенсифікації навчального процесу.

Шифр НБУВ: RA448460

2.Ч.1131. Педагогіка здоров'я як основа розвитку потенціалу особистості: колект. монографія / І. Ф. Аршава, З. П. Бондаренко, І. М. Василенко, Г. О. Вовченко, В. А. Гладуш, Е. М. Гречка, С. О. Дубовський, Н. В. Зимиць, В. О. Ісаченко, М. О. Кавецька, Н. В. Кириченко, І. М. Кобзева, В. В. Корнієнко, Є. Т. Коробов, А. О. Криво-ротко, В. В. Купрас, О. В. Ласточкіна, С. І. Нетьосов, Л. М. Ніколенко, Л. І. Нічуровська, Н. В. Никоненко, О. І. Переворська, Т. П. Приходько, С. О. Хоменко, А. О. Чернега; Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2020. — 383 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено деякі шляхи та практичний досвід застосування сучасних педагогічних технологій розвитку потенціалу особистості. Розкрито суть і взаємозв'язок категорій «педагогіка» та «здоров'я». Охарактеризовано системно-рівневий підхід до категорій «здоров'я» і «потенціал особистості». Розглянуто потенціал особистості як соціально-психологічний вимір людського потенціалу. Увагу приділено педагогічному волонтерству та наставництву у контексті формування соціального здоров'я студентської молоді. Розглянуто наставництво як технологію супроводу дітей-сиріт, дітей, які залишилися без батьківського піклування, а також дітей з вадами психічного та фізичного розвитку.

Шифр НБУВ: BA851908

2.Ч.1132. Формування соматичного здоров'я і розумової працездатності у школярів 5 — 6 класів на уроках фізичної культури: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / С. М. Проскуров; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено теоретичному та експериментальному обґрунтуванню методики поліпшення соматичного здоров'я, фізичної та розумової працездатності 10 — 11-річних учнів гімназії на уроках фізичної культури. Встановлено, що статичні вправи з власною масою тіла благотворно впливають на стан соматичного здоров'я школярів, їх розумову і фізичну працездатність не зважаючи на прискорену інтенсифікацію розумових предметів. Динамічні вправи, за тим об'ємом та формами їх використання, що представлено у чинній програмі фізичної культури, не надають змоги повністю витримати інтелектуального тиску навчальних дисциплін, а також поліпшити або утримати здоров'я учнів на належному рівні у сучасному сьогоденні шкіль «нового типу». Підтверджено дані наукових праць, у яких встановлено факт поліпшення стану здоров'я школярів на початку навчального року і погіршення стану здоров'я наприкінці навчання. Доповнено і поширено досвід тих наукових праць, де встановлено, що погіршення здоров'я учнів не зупиняється на межі низького рівня, а поліпшення не перебільшує середнього. Визначено динаміку змін соматичного здоров'я, розумової і фізичної працездатності учнів під час навчального року.

Шифр НБУВ: RA445412

Див. також: 2.Ч.1162

Позанавчальна (позакласна, позашкільна) робота.
Суспільно-корисна праця учнів

2.Ч.1133. Виховання творчої самодіяльності в духовно збагаченому освітньому середовищі школи / Л. Киричівська // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 12-18. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано наукові праці видатних педагогів, психологів і філософів, які у своїх доробках доводять думку про те, що навчання не може бути зведене лише до придбання умінь і навичок, воно є засобом для досягнення свого вищого призначення, самоактуалізації та самовираження в творчості. Це підтверджується тим, що творча діяльність особистості допомагає виявленню особистісних якостей, серед яких: активність, відповідальність, самостійність, творчий підхід до справи, рівень розвитку інтелекту, уміння ясно виражати власні думки, що є характеристикою успішного випускника закладу загальної середньої освіти. Наголошено на важливості етапів розвитку самодіяльності відповідно до ступенів природного розвитку дитини. У контексті педагогічного знання подано аналіз специфіки творчої самодіяльності учнів, осмислено поняття «самоактуалізація», «самодіяльність», «активність особистості», «творчість».

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1134. Проектно-задачний підхід в екологічній освіті обдарованих учнів у позакласній роботі закладів загальної середньої освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук (д-ра філософії): 13.00.01 / П. О. Зелений; Нац. ун-т «Чернігів-

ський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено розв'язанню актуальної і практично важливої проблеми формування екологічної компетентності обдарованих учнів старшої школи. Проаналізовано питання реалізації екологічної освіти обдарованих учнів старшої школи у позакласній роботі, охарактеризовано інтелектуальну обдарованість учнів та її прояв у природничій сфері навчальної діяльності, організаційні форми занять у позакласній роботі, традиційні методи навчання із зазначенням переваг та недоліків у контексті навчання обдарованих учнів. Обґрунтовано проектно-задачний підхід до здійснення екологічної освіти обдарованих учнів старшої школи у позакласній роботі. Визначено відмінності між проектним підходом і методом проектів, зазначено їх переваги в застосуванні під час роботи з обдарованими дітьми. Розглянуто задачний підхід, можливість та доцільність його інтеграції з проектним підходом в екологічній освіті. Розроблено модель здійснення екологічної освіти обдарованих учнів старшої школи у позакласній роботі на основі проектно-задачного підходу. Залежно від рівнів екологічних проблем запропоновано класифікацію типів екологічних проектів, а також елементи екологічної компетентності, розроблено програму факультативного курсу. Визначено організаційні етапи здійснення педагогічного експерименту, методику реалізації проектно-задачного підходу в позакласній роботі з обдарованими учнями, а також проаналізовано констатувальні дані й результати педагогічного експерименту, що відображено в таблицях і графіках.

Шифр НБУВ: RA448068

2.Ч.1135. Теоретико-методичні основи соціального становлення учнів 8 — 11 класів у комплексних позашкільних навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05 / О. В. Литовченко; НАПН України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2021. — 43 с.: рис., табл. — укр.

Уперше здійснено теоретичне узагальнення та наукове вирішення проблеми соціального становлення учнів 8 — 11 класів у комплексних закладах позашкільної освіти. Проведено теоретичний аналіз проблеми соціального становлення особистості у галузі соціальної педагогіки на основі ідей аксіологічного, системного, культурологічного, феноменологічного, екзистенціального методологічних підходів; визначено теоретичні засади соціального становлення особистості (філософська, соціологічна, психологічна, соціально-педагогічна інтерпретація); уточнено суть поняття «соціальне становлення особистості» та визначено структуру цього феномену стосовно старшого підліткового, старшого шкільного віку. Здійснено порівняльний аналіз концептуальних основ, цілей і цінностей позашкільної освіти України та неформальної освіти дітей та молоді інших європейських країн, обґрунтовано соціально-педагогічний потенціал комплексних закладів позашкільної освіти у соціальному становленні учнів. Визначено критерії соціального становлення учнів 8 — 11 класів, рівні за визначеними критеріями [високий (просоціальний), середній (нейтральний), нижче середнього, низький (асоціальний)]; з'ясовано стан проблеми в освітній практиці. На основі теоретично обґрунтованих концептуальних основ соціального становлення учнів 8 — 11 класів у закладах позашкільної освіти розроблено та апробовано технологію соціально-педагогічного супроводу соціального становлення учнів (старші підлітки, старшокласники) закладів позашкільної освіти.

Шифр НБУВ: RA448701

Школознавство

2.Ч.1136. Аналіз впливу реформ громадянської освіти на зміст освіти старшої школи / О. Власенко // Укр. поліоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 94-103. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проаналізовано інтеграцію громадянської освіти України у світовий освітній простір, що вимагає детального вивчення соціальної взаємодії різних країн, накопиченого досвіду організації громадянського виховання, формування громадянських цінностей молоді. Автор зауважує на необхідності пошуку шляхів і способів використання досвіду зарубіжних країн у вітчизняній системі освіти. Особливо важливим є вивчення й узагальнення досвіду реформування громадянської освіти в Європі, де зростає увага до демократичної освіти поряд з вихованням громадянина кожної держави.

Шифр НБУВ: Ж24990

2.Ч.1137. Педагоги й батьки як партнери створення культурно-освітнього простору для розвитку обдарованості дітей / О. Демченко, О. Голук // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 22-29. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Акцентовано на значенні середовища як важливого чинника розвитку обдарованих дітей. Визначено суть культурно-освітнього простору як інтегрованого педагогічного конструкту та результату структурування, впорядкування та збагачення параметрів середовища. Обґрунтовано роль сім'ї як первинного соціально-виховного інституту в процесі просторотворення. Виділено

два напрями участі батьків у забезпеченні сприятливих умов для розвитку, навчання й виховання обдарованих дітей. Показано необхідність створення в сім'ї сприятливого соціально-психологічного клімату та предметно-просторове оточення. Розкрито мету, особливості та форми організації партнерської взаємодії вихователів із батьками обдарованих дітей як суб'єктів культурно-освітнього простору для розвитку обдарованості дітей.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1138. Теорія і методика організації соціокультурного простору загальноосвітньої школи в гірській місцевості: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / І. Б. Червінська; Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка». — Чернівці, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Шляхом теоретичного аналізу джерельної бази та методологічного конструкту соціокультурного простору гірської школи обґрунтовано суть поняття «соціокультурний простір» в контексті міждисциплінарного дискурсу. Окреслено теоретико-методологічні засади організації соціокультурного простору закладу загальної середньої освіти. Охарактеризовано специфіку соціокультурного простору загальноосвітньої школи гірської місцевості регіону Українських Карпат як освітньо-педагогічного феномену. Розроблено концепцію та обґрунтовано структурно-функціональну модель організації соціокультурного простору загальноосвітньої школи, яка сприятиме забезпеченню оптимальних умов для професійного розвитку та саморозвитку педагога гірської школи. Узагальнено, що діяльність суб'єктів соціокультурного простору загальноосвітньої школи гірської місцевості сприяє реалізації запитів громади гірського села на якісну освіту, високий рівень культури, організованого дозвілля та спорту, який перебуває повсякчас під її постійним контролем і безпосереднім впливом. Визначено, що під час підготовки програми реалізації структурно-функціональної моделі соціокультурного простору загальноосвітньої школи гірської місцевості враховано її цільові орієнтири, завдання, принципи, концепти, компоненти, методи, форми та засоби діяльності на макро-, мезо- та мікрорівнях, беручи до уваги якісні та просторові показники. За результатами дослідження виявлено соціокультурну спрямованість державно-громадського управління інноваційним закладом загальної середньої освіти та значимість соціально-освітнього партнерства для формування його позитивного іміджу.

Шифр НБУВ: РА448188

2.Ч.1139. Форми самоосвітньої підготовки вчителя до формування ключових компетентностей учнів / Ф. Левченко // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 66-72. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Представлено форми самоосвітньої підготовки вчителя, які сприяють формуванню ключових компетентностей учнів. У процесі дослідження розкрито суть самоосвітньої підготовки вчителя. Розглянуто індивідуальні та групові форми самоосвітньої підготовки та визначено ті, які є ефективними в умовах формування ключових компетентностей учнів. Зокрема серед індивідуальних обрано професійний саморозвиток, самопроектування, створення певної стратегії для зростання з професійної точки зору своєї діяльності, самоорганізацію та самоврядування. З-поміж групових — це мережева педагогічна спільнота як віртуальне об'єднання, що створене для єдиного інформаційного простору; обміну досвідом, підтримки та співробітництва. Зроблено висновки про ефективність запропонованих форм самоосвітньої підготовки, що становлять науково-методичне забезпечення підготовки вчителя до реалізації компетентнісноорієнтованого навчання.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1140. Формування готовності вчителів початкової школи до інноваційної діяльності в умовах інклюзивного навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. Г. Донець; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему формування готовності майбутніх учителів початкової школи (ПШ) до здійснення інноваційної діяльності (ІД) в умовах інклюзивного навчання. Визначено й охарактеризовано педагогічні умови формування їх готовності до вищезазначеної діяльності. Встановлено причини, які перешкоджають ефективному впровадженню інноваційних технологій у ПШ (недостатнє врахування вікових особливостей учнів, система освіти, зорієнтована на набуття знань, умінь і навичок, а не компетенцій, відсутність навичок застосування в освітньому процесі інноваційних технологій у частини вчителів ПШ тощо), окреслено шляхи їх мінімізації. Експериментально доведено ефективність розробленої структурно-функціональної моделі формування готовності до ІД вчителів ПШ в умовах інклюзивного навчання, що містить змістовий, організаційно-діяльнісний та діагностичний блоки. Охарактеризовано зміст, структуру (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний і емоційний компоненти), визначено критерії (цільовий, знанневий, операційний, коригувальний, вольовий), показники та рівні (початковий, середній, достатній, креативний) досліджуваної готовності. Проаналізовано й узагальнено результати проведеного педагогічного експерименту з використанням методів математичної статистики, встановлено позитивну динаміку показників рівнів

готовності вчителів ПШ до ІД в умовах інклюзивного навчання, що підтверджує ефективність запропонованих педагогічних інновацій. Рекомендовано проводити подальші наукові розвідки у теоретико-практичному вивченні особливостей використання інноваційних педагогічних технологій в умовах Нової української школи, удосконаленні форм підготовки до впровадження ІД майбутніх фахівців в процесі педагогічної практики, розробці засобів формування готовності вчителів інших дисциплін до ІД в умовах інклюзивного навчання та їх теоретичного та методичного забезпечення.

Шифр НБУВ: РА448096

Див. також: 2.Ч.1144-2.Ч.1145

Організація загальноосвітньої школи

2.Ч.1141. Безпечне середовище у школі: результати психологічного дослідження / В. Панок, Н. Лунченко, Н. Сосновенко // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 126-135. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Одним із завдань реформування школи є створення безпечно-го освітнього середовища, в якому учасники освітнього процесу відчуватимуть фізичну, психологічну, інформаційну та соціальну безпеку, комфорт і благополуччя. На основі теоретичного аналізу проблеми, авторами запропоновано власний погляд на поняття «безпечне освітнє середовище» й обґрунтовано критерії та показники емпіричного дослідження. За допомогою розробленої авторами опитувальника було проведено анкетування учнів і педагогів 10-ти закладів загальної середньої освіти з різних регіонів України. Метою опитування було виявлення суб'єктивних уявлень учасників освітнього процесу про захищеність від різних видів психологічного насильства. Результати дослідження показали, що для помітної кількості опитаних освітнє середовище не сприймається як безпечне. Зокрема, вчителі не почувають себе у безпеці від висміювання та образ з боку учнів і від ігнорування з боку колег. Учні не почуваються захищеними від висміювання, образ та ігнорування з боку однокласників та ігнорування, висміювання і приниження з боку вчителів. На основі одержаних результатів визначено можливості для профілактики випадків психологічного насильства та системного впливу на всіх учасників освітнього процесу.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1142. Інноваційні форми створення моделі сучасної методичної діяльності в школі / Н. Аніщенко, А. Євчук // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 7-12. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Розглянуто проблему організації методичної діяльності в школі шляхом впровадження інноваційних технологій. Розглянуто різні підходи до визначення методичної роботи. Обґрунтовано використання інноваційних форм у методичній роботі. Доведено необхідність узгодження розвитку навчальних закладів з інноваціями в системі освіти; проаналізовано проблеми методичної роботи вчителя. Виокремлено та проаналізовано інноваційні підходи до організації методичної діяльності з педагогічними кадрами. Розкрито вплив методичної діяльності вчителя на його професійне становлення. Показано перспективні тенденції розвитку методичної діяльності за умов модернізації освіти. Розглянуто перспективи трансформації методичних кабінетів у сервісні центри, щодо надання освітніх послуг педагогічним працівникам. Актуалізовано проблему вдосконалення професійної компетентності вчителів в умовах закладу освіти засобами методичної роботи.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1143. Класична і квантова моделі професійної самореалізації учителя / О. Остапчук // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 97-102. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Визначено, що принципи класичного детермінізму не дають вичерпних пояснень суперечливим проявам самореалізації особистості. Мета дослідження — пошук методологічних можливостей неklasичної науки у вивченні феномену професійної самореалізації учителя. Інсоєологічні можливості класичного та неklasичного бачення аналізуються за допомогою методів аналогії, пояснювальних принципів науки, квантового принципу доповнюваності, міждисциплінарного моделювання, а також шляхом побудови проблемних та інтерпретаційних умовиводів. Аргументовано конструктивність квантового принципу доповнюваності Н. Бора, завдяки якому уможливується цілісний опис явища самореалізації за допомогою двох альтернативних моделей. Надано стислу характеристику кожної моделі: самореалізація учителя як соціально-педагогічне утворення та самореалізація учителя як внутрішньоособистісне утворення. Визначено переваги й обмеження класичної і квантової моделей самореалізації особистості.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1144. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. / Т. М. Бабко, О. В. Банах, А. В. Вознюк, Г. А. Коломoeць,

Л. Г. Кудрик, О. М. Мельник. — Київ: Освіта, 2020. — 207 с.: іл. — укр.

Розглянуто питання педагогіки партнерства: від взаємодії до конструктивної співпраці. Охарактеризовано особливості партнерства в дії, педагогіку партнерства у новій українській школі: напрями змін в управлінській діяльності. Викладено аспекти просвіти батьків: методи позитивного виховання і налагодження ефективного співробітництва з дітьми.

Шифр НБУВ: BA852661

2.Ч.1145. Нова українська школа: освітній простір учня початкової школи: навч.-метод. посіб. / А. Д. Цимбалару. — Київ: Освіта, 2020. — 160 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 147-160. — укр.

Розглянуто суть, структуру та логіку створення освітнього простору, дидактичний конструктор моделювання освітнього простору в закладі загальної середньої освіти. Охарактеризовано дидактичні моделі освітнього простору як ресурс модернізації освітнього процесу в початковій школі. Висвітлено перспективи цілеспрямованого створення освітнього простору в початковій ланці школи.

Шифр НБУВ: BA852666

2.Ч.1146. Організаційно-педагогічні умови становлення особистості дитини-підлітка в умовах дитячого будинку: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / С. М. Петрова; НАПН України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2020. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено цілісне дослідження проблеми становлення особистості дитини-підлітка в умовах дитячого будинку. На засадах теоретичного аналізу досліджуваної проблеми уточнено суть понять «становлення особистості», «становлення особистості дитини-підлітка в умовах дитячого будинку». З'ясовано особливості становлення особистості дитини-підлітка в умовах дитячого будинку «Перлинка». Визначено критерії, показники та охарактеризовано рівні становлення особистості дитини-підлітка в умовах інтернатних закладів. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність моделі та організаційно-педагогічних умов становлення особистості дитини-підлітка, що перебуває в умовах дитячого будинку (розроблення й впровадження семінару для вихователів «Становлення особистості підлітка в умовах дитячого будинку»; змістове і методичне забезпечення процесу становлення особистості дитини-підлітка в умовах дитячого будинку створення здоров'язбережувального середовища в дитячому будинку «Перлинка»).

Шифр НБУВ: RA445319

2.Ч.1147. Проблеми трансформації окремих закладів загальної середньої освіти в наукові ліцеї / В. Мелешко // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 90-97. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Проаналізовано проблеми трансформації окремих закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) в наукові ліцеї, в яких навчаються інтелектуально обдаровані учні. Визначено суть процесу трансформації ЗЗСО, його можливість переходу в інший статус, заклад спеціалізованої освіти наукового напрямку, розкривається його мета та завдання. Обґрунтовано організаційні умови здійснення науково-пошукової діяльності та розвитку інтелектуальної обдарованості учнів в науковому ліцеї. Розглянуто актуальні проблеми трансформації спеціалізованих навчальних закладів для обдарованих підлітків в наукові ліцеї. Окреслено можливості одержання нового статусу закладу. Представлено вимоги до здобувачів спеціалізованої освіти, їх мотивації до наукової, дослідної діяльності, інтелектуальних здібностей ліцеїстів, що корелюються з їх цілями, інтересами та здібностями. Акцентовано на вимогах до готовності учнів і вчителів до здійснення наукової, пошукової діяльності, що розглядається як одна з умов трансформації закладів освіти в наукові ліцеї.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1148. New-знання в контексті методу кейсів / Н. Іванова // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 161-167. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено проблему нового знання, яке сьогодні постає головним ресурсом соціального розвитку. Концепцією нового знання демонструє метод кейс-уроків (case-study), або метод конкретних ситуацій. Упровадження методу case-study в практику шкільної та вищої освіти зумовлено, по-перше, її орієнтацією на формування професійної компетентності; по-друге, розкриттям творчих здібностей особистості для системної та ефективної діяльності в умовах динаміки розвитку інформаційно-цифрових технологій. Метод case-study надає змогу застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань.

Шифр НБУВ: Ж71506

Див. також: 2.Ч.1103

Спеціальні школи. Дефектологія

2.Ч.1149. Актуальні питання теорії і практики інклюзивного навчання у закладах освіти: [колект.] монографія / Л. Кал-

соларі, Л. Баззаніні, Е. Бонфа, Ф. Бянок, К. Коразарі, Т. Моніні, М. Паззі, А. Пілларі, С. Сілімбані, Е. Скурзанті, Р. Спароно, А. Вентуріні, Л. Платаш, О. Гринюк, А. Починок, Н. Гаврилова, О. Гаврилов, М. Марчук, І. Петрюк, О. Палійчук, М. Буйняк, О. Гордійчук, Т. Пуркан, Х. Сандулович, Л. Крестянкіова, Л. Мафтин, В. Ткач, У. Легусова, Т. Нечитайло, В. Радчук, Н. Коса, Л. Костик, В. Санжаровець, К. Санжаровець, Н. Гудул, Н. Колесніченко, С. Романюк, С. Комісарова, Т. Кліщинська, Я. Мудрий, Т. Шоліна, І. Ковальчук, М. Пірен, С. Миронова, С. Чупахіна, М. Олійник, О. Кузенько, Л. Мацук, І. Перепелюк, Л. Дошок, І. Кушнір, О. Гауряк, Л. Фесік, Н. Оксіна, С. Платаш, Н. Кучумова, О. Степаненко, Я. Андреева, С. Андрійчук, Т. Равлюк, Л. Смеречак, Д. Романовська, Р. Мінтянська, Н. Скрипник, А. Філіпчук, А. Басовська, А. Сушма; ред.: Л. Б. Платаш; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Технодрук, 2020. — 571 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретичні та прикладні питання організації інклюзивного навчання дітей з особливими потребами в закладах освіти. Проаналізовано стан розвитку інклюзивної освіти в Чернівецькій обл. Досліджено питання забезпечення системного кваліфікованого супроводу, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвивальних послуг особам із порушеннями психофізичного розвитку в закладах освіти. Висвітлено психолого-педагогічні аспекти формування інклюзивної компетентності вчителів закладів загальної середньої освіти. Подано інформацію щодо впровадження інноваційних педагогічних технологій в умовах інклюзивного навчання майбутніх інженерів в галузі архітектури та будівництва. Увагу приділено духовно-моральним цінностям як гармонійній основі процесу формування світогляду дитини з інвалідністю. Розкрито особливості використання адаптивної фізичної культури в дітей із порушенням зору. Визначено компоненти, рівні та показники готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи з дітьми з особливими потребами. Розглянуто технології ігрової психокорекції при емоційних і поведінкових порушеннях дітей в інклюзивній школі.

Шифр НБУВ: BA850117

2.Ч.1150. Віхи зростання: технікум-інтернат, коледж, інститут (1971 — 2021 рр.): монографія / М. М. Тріпак, О. Б. Комарницький, А. Ю. Скрипник, Л. М. Комарницька, Т. В. Боровицький; ред.: О. Б. Комарницький; Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж. — Кам'янець-Подільський: Західноукр. нац. ун-т, 2021. — 464, [1] с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 249-269. — укр.

Досліджено розвиток спеціальних загальноосвітніх закладів та закладів вищої освіти для осіб з числа маломобільних груп населення. Висвітлено умови реалізації вимог інклюзивної освіти в Україні та світі. Увагу приділено створенню та діяльності планово-економічного технікуму за часів радянської влади. Охарактеризовано усі періоди розвитку освітнього закладу від технікуму-інтернату до інституту у добу незалежної України. Приділено увагу психологічній та соціально-педагогічній підтримці студентської молоді. Подільський навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-подільський державний інститут» став першим закладом вищої освіти, що запровадив дистанційну роботу на платформі Moodle. Особливу увагу приділено оздоровчо-реабілітаційній базі для студентів інституту.

Шифр НБУВ: BA852378

2.Ч.1151. Діагностика та корекція дисграфії у молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / Л. В. Тенцер; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему діагностики та корекції дисграфії у молодших школярів ЗЗСО. Розроблено комплексний підхід до аналізу порушень письма в учнів молодших класів ЗЗСО та розробки змісту корекційно-розвивального комплексу логопедичної роботи, який враховує нейропсихологічну та психолінгвістичну структуру письма, індивідуальну структуру дисграфічного порушення, причини та механізми, що зумовлюють виникнення дисграфічних помилок, когнітивні особливості учнів. На основі створеної діагностичної моделі та методики визначено рівні сформованості навички письма в учнів із дисграфією та структуру дисграфічних порушень у молодших школярів ЗЗСО (причини, мовленнєві та немовленнєві симптоми, механізми дисграфічних фонемо-графічних помилок). Поглиблено та уточнено дані щодо поширеності дисграфії серед учнів ЗЗСО. Теоретично обґрунтовано та розроблено корекційно-розвивальний методичний комплекс логопедичної роботи з подолання дисграфії у молодших школярів ЗЗСО, системна реалізація якого довела його ефективність.

Шифр НБУВ: RA448641

2.Ч.1152. Інклюзивна педагогіка: навч. посіб. для наук.-пед. працівників та для підгот. фахівців за спец. 012 Дошкільна освіта / Д. Аргіропулос, Н. Тарнавська; Пармський університет, Житомирський державний університет імені Івана Франка. — Житомир: О. О. Євенок, 2020. — 245 с.: іл. — Бібліогр.: с. 241-245. — укр.

Висвітлено питання загальнотеоретичних і методичних засад інклюзивної педагогіки з опорою на основні концепції, поняття

і принципи. Представлено матеріали з історії інклюзивної педагогіки. Деталізується суть процесу включення дитини з особливими освітніми потребами до класичних груп закладу дошкільної освіти (далі ЗДО). Розглянуто особливості підтримки і супроводу дитини дошкільного віку з особливими освітніми потребами в ЗДО у співпраці з родинами. З урахуванням сучасних тенденцій в системі дошкільної освіти представлено порядок ведення документації, співпрацю учасників інклюзивного процесу та зміст роботи ЗДО з організації освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти.

Шифр НБУВ: ВА851989

2.4.1153. Корекційно-педагогічний супровід індивідуального навчання молодших школярів з порушеннями пізнавальної діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / Р. В. Дутковська; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 19 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено проблемі корекційно-педагогічного супроводу індивідуального навчання молодших школярів з порушеннями пізнавальної діяльності. Виокремлено поняття «корекційно-педагогічний супровід індивідуального навчання» та його складові: навчальна і корекційно-розвиткова робота з дітьми; формування методичної компетентності батьків; підвищення компетентності педагогів, розробка відповідної навчальної документації. Встановлено незадовільний стан корекційно-педагогічного супроводу індивідуального навчання у практиці. Розроблено та апробовано умови забезпечення корекційно-педагогічного супроводу з урахуванням усіх його складових. Доведено ефективність умов забезпечення корекційно-педагогічного супроводу індивідуального навчання.

Шифр НБУВ: РА447927

2.4.1154. Навчання дітей із порушеннями слуху: навч.-метод. посіб. / С. В. Кульбіда, С. В. Литовченко, О. М. Таранченко, В. В. Жук, О. Ф. Федоренко, В. В. Литвинова. — Харків: Ранок, 2019. — 215 с.: іл. — укр.

Розглянуто новітні підходи у навчанні дітей з особливими потребами. Представлено ефективне технологічне забезпечення спеціального та інклюзивного навчання дітей із порушеннями слуху. Наведено методичні рекомендації щодо організації освітнього середовища та запропоновано специфічні прийоми, що уможливають забезпечення навчальних потреб таких учнів.

Шифр НБУВ: ВС68502

2.4.1155. Особливості формування елементарних математичних уявлень у дітей з помірним та тяжким ступенем інтелектуального порушення: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / О. І. Утьосова; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 17 с.: табл. — укр.

Уперше визначено і досліджено рівні (достатній, середній, низький, дуже низький) сформованості елементарних математичних уявлень у дітей із помірним і тяжким ступенем інтелектуального порушення (ПТСІП). Подано характеристику типів засвоєння елементарних математичних уявлень дітьми з ПТСІП [пасивно-позитивний; пасивно-негативний; ситуативний (пасивно-активний); відтворювально-активний; відтворювально-пасивний]. Визначено й охарактеризовано критерії (психолого-пізнавально-поведінковий, когнітивно-змістовий), показники і змістове наповнення методик психолого-педагогічного вивчення сформованості елементарних математичних уявлень у дітей із ПТСІП із урахуванням психологічних компонентів засвоєння знань. Розроблено та апробовано спеціальну методику формування елементарних математичних уявлень у дітей із ПТСІП. Процес формування елементарних математичних уявлень у дітей з інтелектуальною недостатністю будується з урахуванням закономірностей розвитку математичних знань у дітей із типовим розвитком, а отже, формування математичної діяльності у дітей забезпечується достатнім рівнем розвитку таких психічних процесів, як сприймання, пам'ять, увага, мислення й мовлення, які суттєво порушені в осіб з інтелектуальною недостатністю. Охарактеризовано принципи психолого-педагогічного вивчення сформованості елементарних математичних уявлень у дітей молодшого шкільного віку (гуманістичної спрямованості, індивідуального підходу, ненав'язливості проведення психолого-педагогічного вивчення, поєднання психологічного і педагогічного етапів дослідження, аналізу висновку психолого-педагогічного вивчення) та адаптовано їх до можливостей дітей із ПТСІП. Виділено компоненти (змістовий, операційно-організаційний, мотиваційний), критерії і показники сформованості елементарних математичних уявлень у дітей із ПТСІП (психолого-пізнавально-поведінковий критерій, показниками якого є особливості мислення, мовлення, уваги; когнітивно-змістовий критерій, показниками якого є уявлення про колір, розмір предметів, просторові та кількісні уявлення); визначено типи засвоєння (пасивно-позитивний, пасивно-негативний, ситуативний (пасивно-активний), відтворювально-активний, відтворювально-пасивний) і рівні сформованості математичних уявлень в означеній категорії дітей (достатній, середній, низький, дуже низький).

Шифр НБУВ: РА445414

2.4.1156. Реалізація особистісно орієнтованого підходу до дітей з особливими освітніми потребами за умов інклюзивного

навчання / Л. Коврігіна // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 103-109. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто проблему реалізації особистісно-орієнтованого підходу до учнів з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Досліджуючи цей феномен, розкривається суть особистісно-орієнтованого підходу. Визначено його структурні елементи, а також окремі аспекти, що присвячені проблемі особистісно-орієнтованого підходу до дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі. Визначено, що особистісно-орієнтоване навчання в умовах інклюзії базується на принципах диференціації, індивідуалізації та реалізується за допомогою модифікації та адаптації змісту, процесу та продукту навчання. Доведено, що для того, щоб забезпечити особистісно-орієнтований підхід у навчанні учням інклюзивного класу, учитель має поєднувати на одному уроці різні види навчальної діяльності, що пристосовані до психологічних особливостей учнів. Це сприяє створенню психологічно комфортного середовища організації ефективного індивідуалізованого навчання учнів через максимальну активізацію їх природних можливостей.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1157. Розвиток компетентностей у дітей з особливими освітніми потребами / Л. Виповська // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 46-50. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Окреслено сучасну систему освіти як компетентнісний підхід стратегічного розвитку. Компетентнісна освіта за своєю суттю зорієнтована на практичні результати, досвід особистої діяльності, вироблення ставлень, що зумовлює принципову зміну в організації навчання, яке стає спрямованим на розвиток конкретних цінностей і життєво необхідних знань і умінь учнів. Результати педагогічних спостережень і практика засвідчують, що будь-яка дитина, яка має вроджений або набутий дефект розвитку, може (за відповідних умов і кваліфікованій підтримці) стати повноцінним членом суспільства та самодостатньою особистістю, розвиватися духовно, забезпечувати себе матеріально відношенні та бути корисною суспільству. Відповідно, життява компетентність дитини, яка охоплює цілий комплекс характеристик: розвинений чуттєвий досвід, потреби, здібності, звички, особисті якості та практичні уміння, здатна розвиватись і змінюватись за віком і обставинами життя. Вона є суспільно значущою характеристикою, яка має відповідати суспільному запиту. Таким чином, освіта дітей, які потребують особливих освітніх потреб, має ґрунтуватись на принципах виваженої педагогіки, зорієнтованої на потреби дітей. Інклюзивні підходи в навчанні та вихованні корисні і необхідні для родин дітей з особливими освітніми потребами.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.4.1158. Соціально-педагогічний супровід дітей з глибокими порушеннями зору в умовах навчально-реабілітаційного центру: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03 / Н. А. Колодна; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 18 с.: табл. — укр.

Дисертацію присвячено створенню та апробації методики соціально-педагогічного супроводу командою фахівців дітей з глибокими порушеннями зору в умовах навчально-реабілітаційних центрів, розробці та впровадженню в практику НРЦ комплексу корекційно-розвивальних заходів, соціально-педагогічних технологій, методик організації процесу соціалізації учнів. Теоретично обґрунтовано, розроблено стратегію та представлено методику підготовки педагогічного колективу навчального закладу і батьків до соціально-педагогічного супроводу дітей з глибокими порушеннями зору. Розроблено рівні соціалізації дітей з глибокими порушеннями зору за трьома критеріями: когнітивний, мотиваційно-ціннісний та особистіснодіяльнісний. Експериментальна перевірка методики соціально-педагогічного супроводу засвідчила її ефективність та доцільність використання в НРЦ для дітей з глибокими порушеннями зору.

Шифр НБУВ: РА445419

2.4.1159. Теоретико-методичні засади корекційно-розвивального супроводу дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.03 / С. В. Литовченко; НАПН України, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка. — Київ, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто проблему корекційно-розвивального супроводу дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху. Уперше теоретично обґрунтовано корекційно-розвивальний супровід дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху як систему, функціональність якої забезпечується комплексом взаємопов'язаних і взаємообумовлених впливів на створення адаптивного-приветливого середовища для компенсаторного розвитку сенсорно-моторних інтеграцій, комунікації (soft skills, словесне мовлення та/або жестова мова), пізнавальної діяльності та виховання особистості. Розроблено концептуальні засади організації та реалізації системного корекційно-розвивального супроводу дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху в умовах спеціальних та інклюзивних закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів. Визначено зміст, етапи, соціально-педагогічні та

організаційні умови реалізації супроводу; окреслено методичні засади, форми та технології (підтримки, комунікації, безбар'єрності, професійного співробітництва, максимального використання потенціалу сім'ї) надання системного корекційно-розвивального супроводу дітям раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху в сучасних умовах. Практичне значення здобутих результатів полягає в тому, що розроблено і апробовано систему корекційно-розвивального супроводу дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху як важливого механізму забезпечення їх розвитку і підтримки; поліфункціональність, варіативність та мобільність запровадженої моделі доводять перспективність та доцільність її реалізації фахівцями спеціальних та інклюзивних закладів освіти, ІРЦ з корекційно-розвивальною метою.

Шифр НБУВ: РА448518

2.Ч.1160. Теоретико-методологічні основи соціалізації учнів з особливими освітніми потребами в умовах шкільного середовища (кінець ХХ — початок ХХІ ст.): автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Л. В. Козібрда; Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. — Дрогобич, 2021. — 39 с. — укр.

Розв'язано наукову проблему щодо виконання комплексного аналізу теоретичних і методологічних основ соціалізації учнів з особливими освітніми потребами в умовах шкільного середовища наприкінці ХХ — початку ХХІ ст., які пояснюють розвиток і соціалізацію особистості у контексті психоаналітичного, соціогенетичного, когнітивного, культурно-еволюційного, індивідуально-центрованого напрямів та криз призи соціалізації осіб з особливими освітніми потребами. Визначено ключові аспекти соціалізації особистості з особливими освітніми потребами в теорії та практиці загальної середньої освіти зарубіжних країн і стратегічні орієнтири соціалізації у контексті організації освітнього процесу в умовах вітчизняного соціоосвітнього середовища школи, що охоплюють детермінанти й моделі інклюзивної освіти. Проаналізовано стратегії організації освітньої інклюзії, розкрито потенціал фізичної культури і фізичного виховання в соціалізації учнів з особливими освітніми потребами. Охарактеризовано суть і зміст компетентності вчителя шляхом аналізу його ролі та функцій у забезпеченні соціалізації учнів з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти. Досліджено складові його готовності до роботи в умовах інклюзивного класу, висвітлено потенціал інноваційних методів під час проектування культури шкільного середовища, розроблення змістової характеристики навчання й виховання. Визначено перспективи вдосконалення соціалізації учнів з особливими освітніми потребами з урахуванням сучасних соціально-освітніх парадигм. Уточнено наукові дефініції «соціалізація», «потреби», «учні з особливими освітніми потребами», «інклюзія», «інклюзивна освіта», «модель соціалізації», «стратегія соціалізації», «культура шкільного середовища», «школа, доброзичлива для учнів з особливими освітніми потребами». Подальшого розвитку набули наукові положення про соціалізацію особистості, що охоплює ступені, стадії, типи, механізми, чинники, моделі, види та фактори, а також теорії і практики соціалізації учнів, котрі рунтються на врахуванні специфіки роботи педагогів із учнями, які мають особливі освітні потреби, й аналізі культури шкільного середовища криз призи української освітньої політики. До наукового обігу введено нові факти, теоретичні ідеї та підходи до вивчення процесу соціалізації учнів з особливими освітніми потребами в умовах шкільного соціоосвітнього середовища наприкінці ХХ — початку ХХІ ст.

Шифр НБУВ: РА448237

2.Ч.1161. Теорія і практика функціонування виховної системи навчально-реабілітаційних закладів для дітей з особливими освітніми потребами: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.03 / О. Л. Позднякова; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади функціонування виховної системи навчально-реабілітаційного закладу, комплексно розкрито управлінсько-організаційні та технологічно-методичні аспекти її моделювання і практичного забезпечення. Проаналізовано інноваційний досвід модернізації освітньо-реабілітаційної практики за напрямками підвищення її життєтворчого, компетентнісного та соціалізаційного потенціалу. Концептуалізовано цілісне авторське бачення теоретико-методологічних основ корекційного виховання дітей з особливими потребами, можливостей забезпечення його компенсаторної спрямованості й організаційної специфіки фахового супроводу. За підсумками експериментального дослідження експліковано наявність в експериментальних закладах суттєвої, статистично значущої позитивної динаміки, що доводить ефективність розробленої та впровадженої виховної системи навчально-реабілітаційних закладів для дітей з особливими потребами.

Шифр НБУВ: РА450366

2.Ч.1162. Теорія і технології корекції фізичного розвитку дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.03 / М. Д. Мога; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто концептуальні основи побудови ефективної системи корекційно спрямованого фізичного виховання дітей раннього віку зі спастичним синдромом рухових порушень. Проаналізовано сучасний стан проблеми подолання наслідків спастичного стану м'язів у дітей засобами фізичного виховання та ЛФК. Виявлено відсутність єдиного комплексного підходу до розв'язання проблем подолання рухових порушень у дітей клінічними методами та педагогічними можливостями. Створено робочу модель системи корекційно спрямованого фізичного виховання зазначеної категорії дітей та відповідну технологію корекції для малюків зі спастичними парезами. Удосконалено існуючу педагогічну класифікацію рухових порушень у дітей. Розроблено та перевірено стратегію й тактику подолання відповідних типологічних комплексів рухових порушень спастичного типу. З'ясовано найбільш адекватні теоретико-педагогічні та методичні умови поліпшення моторної сфери дітей раннього віку зі спастичним парезом рухових порушень засобами корекційного фізичного виховання.

Шифр НБУВ: РА445416

Див. також: 2.Ч.1140, 2.Ч.1235, 2.Ю.1472

Професійна і спеціальна освіта

2.Ч.1163. Розвиток критичного мислення майбутніх кваліфікованих робітників у процесі вивчення інформатичних дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. С. Цьома; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено модель розвитку критичного мислення майбутніх кваліфікованих робітників у процесі вивчення інформатичних дисциплін, у якій методологічною основою виступають компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, системний, аксіологічний підходи та специфічні принципи навчання (суб'єктності, самостійності, інформаційної насиченості, достовірності та доступності, проблемності змісту, свободи вибору, комунікативності, створення електронного освітнього середовища). Вивчення інформатичних дисциплін реалізовано через індивідуальну, індивідуально-групову, парну та колективні форми навчання із застосуванням інтерактивних методів, методу проектів і методу кейсів. Зазначено, що розроблена модель передбачає активне використання технічних засобів, ресурсів мережі Інтернет, електронних освітніх ресурсів, програмних засобів загального та спеціального призначення, професійно-орієнтованих завдань і має своїм результатом позитивну динаміку в розвитку критичного мислення майбутніх кваліфікованих робітників.

Шифр НБУВ: РА445153

2.Ч.1164. Розвиток творчого потенціалу керівників професійно-технічних навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. Г. Голя; Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено аналіз теоретичних основ проблеми розвитку творчого потенціалу керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, виокремлено структуру його розвитку в системі післядипломної педагогічної освіти. Розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель розвитку творчого потенціалу керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти в системі післядипломної педагогічної освіти. В експерименті для вимірювання сформованості компонентів творчого потенціалу керівників (мотиваційно-оцінного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивно-оцінного) використано компонентно-критеріальну характеристику творчого потенціалу керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що надає змогу оцінити ступінь виявлення показників за визначеними критеріями (мотиваційний, гностичний, організаційно-практичний, діагностично-прогностичний). Достовірність одержаних даних підтверджено за допомогою математично-статистичної обробки за критерієм χ^2 Пірсона. Результати роботи рекомендовано до використання: у практичній діяльності директорів закладів професійної (професійно-технічної) освіти та їх заступників; у системі підвищення кваліфікації впродовж курсового та міжкурсового періоду; у процесі професійної підготовки керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти в закладах післядипломної педагогічної освіти.

Шифр НБУВ: РА449004

Вища освіта

Педагогіка вищої школи

2.Ч.1165. Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації у вищій школі: тенденції та

перспективи розвитку» / ред.: В. Є. Бенера, Н. М. Дем'яненко, Т. О. Дороніна; Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка. — Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2021. — 183 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми входження України до європейського освітнього простору, зокрема такі питання, як: трансформації освітньо-наукового простору вищої школи у викликах сьогодення; концепція освіти впродовж життя; професійна підготовка фахівців у контексті інтернаціоналізації освітніх систем; розвиток відкритого освітньо-виховного середовища вищої школи; компетентнісний підхід у проектуванні та впровадженні інноваційних освітніх технологій; академічний капіталізм; принцип автономії в управлінні ЗВО; неформальна й інформальна освіта як ресурс розвитку особистості. Описано перспективні ноуінновації в розвитку освітньо-наукової сфери України в постпандемічну епоху. Окреслено наукові орієнтири створення структурно-функціональної моделі неперервної підготовки вчителів початкової школи до професійної діяльності. Проаналізовано сучасний стан підготовки майбутніх соціальних працівників до соціалізації дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування у ЗВО України. Розглянуто сучасні методи розвитку вокальних компетенцій студентів мистецьких факультетів на прикладі вітчизняного та зарубіжного досвідів.

Шифр НБУВ: CO37649

2.Ч.1166. Міжпредметні зв'язки у контексті підготовки іноземних студентів за спеціальністю «Авіоніка» / Ю. І. Шевяков, І. А. Токарева, Є. А. Жидко, А. І. Файнер // 36. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3. — С. 110-115. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проаналізовано міжпредметні зв'язки у системі навчання іноземних студентів першого курсу спеціальності «Авіоніка». Проведено математично-статистичний аналіз і обробку даних непараметричними методами кореляції. Визначено коефіцієнти Спірмена для обраних пар навчальних дисциплін. За допомогою пакету статистичних програм SPSS виконаний кореляційний аналіз показників успішності формування компетентностей дисциплін різного спрямування. Показано між якими навчальними дисциплінами є міжпредметні зв'язки, що закладають фундамент для самовизначення і професійного зростання студентів, формують у свідомості фахівця цілісні уявлення щодо майбутньої професійної діяльності. Встановлено між якими навчальними дисциплінами відсутні міжпредметні зв'язки, що породжує ізоляваність предметів, відсутність системного сприйняття об'єкта навчання, ускладнює формування узагальнених знань і умінь майбутнього фахівця відповідно до сучасних вимог.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ч.1167. Постановка цілей занять навчального курсу за таксономією Б. Блума у закладах вищої освіти / Е. Бажміна // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 30-38. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розкрито проблеми формулювання цілей занять навчального курсу з урахуванням таксономії Б. Блума на прикладі курсу «Нарисна геометрія, інженерна та комп'ютерна графіка», що викладається у ЗВО. З'ясовано, що на основі діяльнісного та компетентнісного підходів для активізації когнітивних процесів необхідно визначити, до якого рівня цілей студенти мусять за своїми кожному темі дисципліни. Розроблено структурні елементи теоретичного блоку теми. Визначено структуру самостійної роботи студентів засобами електронного навчального курсу (модель змішаного навчання) за оригінальною таксономією Б. Блума.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ч.1168. The information system development for managing the Building Structures Department / Т. Dmytrenko, T. Derkach, A. Dmytrenko, L. Klochko // Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1. — С. 84-89. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Запропоновано автоматизовану інформаційну систему (ІС) управління кафедрою вищого навчального закладу. Для реалізації рекомендацій ENQA на кафедрі комп'ютерних та інформаційних технологій національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» було поставлено задачу створення ІС підрозділу. Інформаційна система надасть змогу оптимізувати процедуру проведення навчання, розширити можливість для аналізу результатів, забезпечити прозорість і об'єктивність в процедурі навчання і кваліфікаційного оцінювання студентів, що, в підсумку, буде сприяти підвищенню рівня довіри громадян до вищої школи. Розглянуто етапи проектування ІС, в яких було оформлено основні розділи технічного завдання. Розроблено архітектуру ІС, сценарій інтеграції системи з зовнішніми програмними продуктами, джерела вихідних даних і варіанти початкового інформаційного наповнення системи і концепція прав доступу і повноваження користувачів і адміністрування. Сформовано функціональні вимоги автоматизованої ІС управління кафедрою.

Шифр НБУВ: Ж73223

Див. також: 2.Ц.950, 2.Ц.956, 2.Ч.1089

Дидактика (теорія освіти та навчання)

Загальне, політехнічне та професійне навчання

2.Ч.1169. Педагогічна система формування конфліктологічної культури в майбутніх фахівців технічних спеціальностей: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. В. Гречановська; Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Кобилянського. — Вінниця, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці та реалізації педагогічної системи формування конфліктологічної культури у процесі підготовки майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Науково обгрунтовано та визначено поняття «конфліктологічна культура майбутніх фахівців технічних спеціальностей». Розглянуто зарубіжний досвід і сучасні наукові підходи до формування конфліктологічної культури. Розроблено й аргументовано концептуальні основи формування конфліктологічної культури. Виокремлено й обгрунтовано компоненти конфліктологічної культури у майбутніх фахівців технічних спеціальностей (мотиваційно-професійний, особистісно-адаптивний, когнітивно-креативний, культурологічний, оцінний), визначено стан їх сформованості. Доведено ефективність сформованості конфліктологічної культури в майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі гуманітарної підготовки. Обгрунтовано педагогічні умови та розроблено структурно-функціональну модель формування конфліктологічної культури майбутніх фахівців технічних спеціальностей. Для ефективності формування конфліктологічної культури в майбутніх фахівців технічних спеціальностей запропоновано авторські методи навчання та навчально-методичного забезпечення.

Шифр НБУВ: PA445057

2.Ч.1170. Педагогічні умови формування фізичної витривалості у майбутніх офіцерів Національної поліції у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / М. О. Боровик; Луганський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Старобільськ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто професійну підготовку майбутніх офіцерів Національної поліції. Визначено та теоретично обгрунтовано педагогічні умови формування фізичної витривалості у майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки й експериментальним шляхом перевірено їх ефективність. Використано методи: аналіз наукової літератури, систематизація та класифікація наукових положень, анкетування, тестування, спостереження, експертна оцінка, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Обгрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування фізичної витривалості у майбутніх офіцерів Національної поліції у процесі фахової підготовки. Виокремлено критерії, показники та рівні сформованості фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції. Розроблено інтегрований спецкурс «Фізична витривалість поліцейського» для курсантів закладів вищої освіти МВС України; рекомендації для курсантів щодо складання індивідуальних програм занять фізичними вправами. Розроблено та запроваджено комплекс спеціально дібраних вправ для авторської методики формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції в процесі їхньої фахової підготовки. Дібрано й адаптовано діагностичний інструментарій визначення сформованості фізичної витривалості у майбутніх офіцерів Національної поліції.

Шифр НБУВ: PA445733

2.Ч.1171. Підготовка майбутніх соціальних працівників до толерантної взаємодії в умовах інклюзивного середовища: монографія / О. О. Добровіцька; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Талком, 2021. — 253 с.: іл. — Бібліогр.: с. 150-175. — укр.

Наведено оригінальні результати дослідницької роботи щодо підготовки майбутніх соціальних працівників до толерантної взаємодії в умовах інклюзивного середовища. Розкрито проблеми формування готовності майбутніх соціальних працівників під час фахової підготовки. Обгрунтовано та впроваджено педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців до толерантної взаємодії в умовах інклюзивного середовища.

Шифр НБУВ: BA852507

2.Ч.1172. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх психологів до взаємодії з маргінальними соціальними групами: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Л. М. Степаненко; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Уперше розроблено, обгрунтовано й експериментально перевірено теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх психологів до взаємодії з маргінальними соціальними групами. Сформовано концепцію професійної підготовки майбутніх психологів, яка базується на компетентнісному, аксіологічному, суб'єктно-діяльнісному, акмеологічному, синергетичному, системному та культурологічному методологічних підходах. Розроблено та теоретично обгрунтовано модель професійної підготовки майбутніх психологів до взаємодії з маргінальними соціальними групами у логічній взаємообумовленості та взаємозалежності теоретико-методологічного, технологічного і критеріально-результативного блоків. Теоретично обгрунтовано структурні компоненти готовності (мотиваційний, когнітивно-навчальний,

процесуальний, комунікативний, соціально-професійний) майбутніх психологів. Визначено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх психологів до взаємодії з маргінальними соціальними групами. Вдосконалено зміст, форми та методи професійної підготовки майбутніх психологів до взаємодії з маргінальними соціальними групами. Подальшого розвитку набули наукові положення про організацію професійної підготовки майбутніх психологів до взаємодії з маргінальними соціальними групами в умовах сучасної парадигми вищої освіти.

Шифр НБУВ: RA445841

2.Ч.1173. Формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. В. Попова; Державний заклад «Луганський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». — Старобільськ, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Розглянуто процес формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів та експериментально перевірено ефективність їх впровадження в процес фахової підготовки. Застосовано методи: аналіз наукової літератури, порівняння, систематизація й узагальнення наукових положень, анкетування, тестування, експертна оцінка, бесіда, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Обґрунтовано й експериментально підтверджено педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів. Розроблено навчально-методичне забезпечення, що містить програму та відповідні інформаційно-методичні матеріали спецкурсу «Кроскультурна комунікація», комплекс вправ з лінгвокультурного тренінгу, методичні рекомендації для викладачів іноземних мов з формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів, інформаційно-розвивальні матеріали для контекстного включення у зміст дисциплін фахової підготовки студентів зазначеної спеціальності.

Шифр НБУВ: RA445612

Див. також: 2.Ц.965-2.Ц.966, 2.Ч.1175

Методи навчання

2.Ч.1174. Концентрична інформаційна технологія організації цифрової трансформації освітньої діяльності закладів вищої освіти: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 / Г. О. Заспа; Черкаський держ. технол. ун-т. — Черкаси, 2021. — 23 с.: рис. — укр.

Розроблено методи та моделі цифровізації закладів вищої освіти (ЗВО) на основі об'єднання всіх функцій, процедур та інформаційних баз у єдину концентричну інформаційну технологію цифрової трансформації освітньої діяльності ЗВО. Вперше сформовано концепцію концентричної інформаційної технології цифрової трансформації ЗВО, яка включає п'ятишарову структуру цієї технології, понятійний апарат і принципи її побудови, технологічну класифікацію наповнення цифрового простору, що створює науково-методичний базис для побудови моделей і методів концентричної інформаційної технології цифрової трансформації ЗВО. Розроблено концентричну модель інформаційної технології цифрової трансформації ЗВО, яка надає змогу інтегрувати методи та засоби управління інформацією задля створення єдиного цифрового простору освітньої діяльності ЗВО. Вперше вироблено метод управління інформацією ЗВО, в основу якого покладено процедуру виділення стандартних інструментів формування інформаційного середовища ЗВО, що надає змогу створювати універсальні інструменти цифровізації процесів освітньої діяльності ЗВО, незалежні від складу і специфіки побудови засобів вирішення функціональних задач. Удосконалено модель міжшарової взаємодії в концентричній інформаційній технології цифрової трансформації ЗВО, яка визначає необхідні зміни в технології обробки інформації в одному шарі при змінах в інформаційній технології іншого шару, що надає змогу гнучко реагувати на розвиток освітнього середовища ЗВО з метою максимального задоволення інформаційних потреб ЗВО. Розвинуто метод формування інформаційної технології вирішення функціональних задач ЗВО, який відрізняється від інших використанням інформаційного базису системи управління інформацією, що надає можливість мінімізувати витрати на вирішення функціональних задач цифрової трансформації ЗВО. Запропоновано концентричну інформаційну технологію використано при створенні інформаційно-аналітичної системи підтримки освітньої діяльності, яка може використовуватись у ЗВО.

Шифр НБУВ: RA448221

2.Ч.1175. Система формування професійної компетентності майбутніх культурологів засобами цифрових технологій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Н. С. Воронова; ДВНЗ «Донецький державний педагогічний університет». — Слов'янськ, 2020. — 41 с.: рис., табл. — укр.

Визначено специфічні принципи використання цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх культурологів (принцип інформатизації освіти, принцип відкритої освіти, принцип мультимедійності, принцип активізації творчої діяльно-

сті засобами цифрових технологій). Конкретизовано суть поняття «професійна компетентність майбутніх культурологів», що тлумачиться як інтегративна здатність особистості на основі здобутих знань, умінь і навичок, сформованих ціннісних орієнтацій та досвіду здійснювати професійну діяльність із використанням цифрових технологій. Обґрунтовано структуру професійної компетентності майбутніх культурологів у єдності компонентів: мистецтвознавчого, психолого-педагогічного, культурологічного, організаційно-економічного, інформаційно-комунікаційного (цифрового), що узгоджується із процесами цифровізації суспільства, культури і освіти; розроблено критерії й показники діагностування сформованості інформаційно-комунікаційного (цифрового) складника професійної компетентності майбутніх культурологів. Розвинуто уявлення про: методологічні підходи до сучасної підготовки майбутніх культурологів з урахуванням специфіки застосування цифрових технологій; суть понять «цифрова культура», «цифрова компетентність», «цифрова грамотність», «інформаційно-комунікаційна (цифрова) культура», «цифрові освітні ресурси»; класифікацію цифрових освітніх ресурсів з культурології; специфіку підготовки майбутніх культурологів в умовах цифровізації культури і освіти, зокрема особливості інформаційно-комунікаційного (цифрового) складника професійної компетентності майбутніх культурологів. Удосконалено форми і методи професійної підготовки фахівців спеціальності 034 Культурологія з використанням цифрових технологій; діагностичний інструментарій вимірювання сформованості професійної компетентності майбутніх культурологів. Розроблено електронний посібник «Українська культура кінця XIX — початку XX століття» для поглибленого вивчення здобувачами бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 034 Культурологія вітчизняної культури в контексті загальноєвропейських художньо-естетичних напрямів і тенденцій; навчально-методичний комплекс дисципліни — спецкурсу «Цифрові технології сучасної культурологічної освіти» для майбутніх фахівців спеціальності 034 Культурологія; дистанційний курс «Цифрові технології сучасної культурологічної освіти», розміщений у навчальних середовищах Moodle та Google Classroom; навчально-методичний посібник «Мультимедійні навчальні засоби в підготовці майбутніх культурологів» щодо практичного застосування цифрових технологій.

Шифр НБУВ: RA448045

2.Ч.1176. Теоретико-методичні засади проектування і застосування цифрового освітнього середовища наукової комунікації магістрів-дослідників: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.10 / О. Г. Кузьмінська; «Луганський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка», державний заклад. — Старобільськ, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Науково обґрунтовано теоретичні й методичні засади проектування цифрового освітнього середовища наукової комунікації магістрів-дослідників, розроблено та експериментально перевірено ефективність його застосування в процесі підготовки магістрів за освітньо-науковими програмами. Спроектовано та впроваджено в освітній процес підготовки магістрів за освітньо-науковими програмами цифрове освітнє середовище наукової комунікації магістрів-дослідників. Розроблено засоби підтримки наукової комунікації закладу вищої освіти методикою застосування цифрового освітнього середовища наукової комунікації у процесі підготовки магістрів-дослідників, навчально-методичні комплекси та електронні навчальні курси вибіркових дисциплін «Світові інформаційні ресурси», «Інформаційні технології», «Методологія та організація наукових досліджень», «Представлення результатів наукових досліджень магістрів з використанням ІКТ» та навчального модуля «Наукова комунікація і співпраця» в системі підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: RA445547

Див. також: 2.Ч.1202

Теорія виховання

2.Ч.1177. Дидактика лідерства. Сучасні погляди на формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти: монографія / О. О. Нестуля, С. І. Нестуля, Н. В. Кононець; ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». — Полтава: ПУЕТ, 2021. — 590, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 456-513. — укр.

Розглянуто дидактичні аспекти формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти. Запропоновано концепцію й дидактичні системи формування лідерської компетентності майбутніх менеджерів і викладачів закладів вищої освіти в освітньому середовищі університету. Подано практичні рекомендації щодо реалізації дидактичних систем і педагогічних технологій найбільш сприятливих для успішного формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти. Висвітлено теоретичні основи лідерства та поняття структури лідерської компетентності. Наведено модель дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх менеджерів в освітньому середовищі університету, охарактеризовано організаційно-педагогічні умови

реалізації дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх менеджерів.

Шифр НБУВ: ВА852581

2.4.1178. Підготовка майбутніх учителів основ здоров'я до застосування функціональної асиметрії мозку людини у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Д. В. Стройлова; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто процес професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я у закладах вищої освіти. Уперше теоретично обгрунтовано, розроблено й експериментально перевірено модель підготовки майбутніх учителів основ здоров'я до застосування функціональної асиметрії мозку людини у професійній діяльності як відкритої динамічної системи, що включає методологічно-цільовий (мета, завдання, підходи, принципи, педагогічні умови), практичний (етапи, зміст, форми, методи, засоби) та контрольньо-результативний (компоненти, критерії, показники, рівні, результати) блоки. Визначено суть поняття «готовність майбутніх учителів основ здоров'я до застосування функціональної асиметрії мозку людини у професійній діяльності» та схарактеризовано його структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний). Розроблено критерії (ціннісно-мотиваційний; пізнавальний; поведінковий; оцінний) з показниками (мотивація застосовувати ФАМЛ; нейропсихологічна обізнаність; вміння латеральної діагностики; вміння латерально-го супроводу уроку; здатність до рефлексії) та охарактеризовано рівні (інтуїтивний, базовий, усвідомлений) готовності майбутніх учителів основ здоров'я до застосування функціональної асиметрії мозку людини у професійній діяльності.

Шифр НБУВ: РА445629

2.4.1179. Формування здорового стилю життя майбутніх бакалаврів комп'ютерних наук у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. О. Парфінченко; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів комп'ютерних наук у закладах вищої освіти. Теоретично обгрунтовано, розроблено й експериментально перевірено модель формування здорового стилю життя майбутніх бакалаврів комп'ютерних наук у процесі професійної підготовки. Уперше розроблено модель формування здорового стилю життя майбутніх бакалаврів комп'ютерних наук у процесі професійної підготовки, яка методологічною основою має системний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, холистичний, аксіологічний підходи; спирається на загальнодидактичні (індивідуального підходу; систематичності та послідовності; активності; природовідповідності; зв'язку навчання з життям) та специфічні (соціального загартовування; інноваційності, орієнтації на здоров'язбережувальну діяльність) принципи навчання, передбачає модернізацію змісту навчальних дисциплін («Безпека життєдіяльності та охорона праці», «Валеологія», «Фізичне виховання», «Психологія»), використання форм (лекції, семінари, лабораторні практикуми, самостійна робота, диспути, дискусії), методів (ситуаційно-рольові ігри, презентації, кейс-метод, мозковий штурм, створення портфоліо, тренінги) і засобів (друковані, електронні ресурси, електронні дидактичні демонстраційні матеріали, мультимедійні засоби, електронні звіти про формування здорового стилю життя, голосові та відео чати, аудіовізуальні засоби, наочні площинні засоби, навчальні прилади) навчання та враховує педагогічні умови (забезпечення мотивації студентів до здорового стилю життя у повсякденній діяльності; створення безпечного середовища для цілеспрямованого формування вмінь і навичок здоров'язбереження на основі використання психофізіологічних резервів організму студентів; організація самостійної роботи майбутніх бакалаврів комп'ютерних наук для розробки та реалізації індивідуальних програм здорового стилю життя). Визначено критерії (знанневий, ціннісний, діяльнісний, оцінний) та показники (наявність знань про зміст і суть здорового стилю життя, складові здоров'я та здорового способу життя; усвідомлення цінності власного здоров'я та здоров'я оточуючих; вміння й навички дотримання здорового стилю життя у повсякденному житті; здатність до оцінки й корекції власної діяльності щодо формування здорового стилю життя) здорового стилю життя майбутніх бакалаврів комп'ютерних наук, охарактеризовано рівні його сформованості (високий, середній, низький).

Шифр НБУВ: РА445628

2.4.1180. Цільова підготовка лідерів і гуманітарно-технічної еліти. З досвіду роботи факультету соціально-гуманітарних технологій НТУ «ХПІ»: [монографія] / А. В. Кіпенський, Т. М. Агібалова, Н. М. Акоїян, А. А. Бадан, М. В. Бірюкова, Н. В. Борисова, І. В. Владленова, Г. М. Гаряева, Н. Б. Годзь, О. М. Голківа, О. М. Городиська, Т. В. Гура, Ю. А. Калагін, М. М. Красіков, І. В. Лисенко, Н. О. Ляшенко, В. В. Маліков, І. В. Недайнова, О. О. Петутіна, Л. В. Первалова, О. С. Пономарьов, О. Г. Романовський, І. П. Руценко, Л. П. Савченко, А. О. Тіняков, Н. В. Фрадкіна, Н. В. Шаронова; ред.: А. В. Кіпенський, О. С. Пономарьов; Національний технічний університет «Харківський полі-

технічний інститут». — Харків: Друкарня Мадрид, 2021. — 295 с.: рис., фот. — (Сторінки історії НТУ «ХПІ»). — укр.

Проаналізовано потреби суспільства в компетентній еліті та справжніх лідерах як суттєвих чинниках забезпечення його нормального функціонування і розвитку. На тлі розгляду процесу історичного розвитку факультету соціально-гуманітарних технологій Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» розкрито роль науковців факультету в теоретичному обгрунтуванні та практичній діяльності з цілеспрямованої підготовки еліти і лідерів. Показано, що за сучасних умов національна управлінська еліта повинна носити гуманітарно-технічний характер.

Шифр НБУВ: ВС68519

Організація вищої освіти

2.4.1181. Діяльність Європейської асоціації університетів у контексті формування регіонального освітнього простору: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / О. В. Дацко; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено теоретичні засади та напрями діяльності Європейської асоціації університетів (ЄАУ) у контексті формування регіонального освітнього простору. Охарактеризовано стан розробленості проблеми діяльності ЄАУ як складного багатогранного феномену та концептуальні засади формування регіонального освітнього простору у другій половині ХХ ст. — на початку ХХІ ст. Визначено передумови й етапи розвитку Європейської асоціації університетів. Окреслено напрями діяльності Європейської асоціації університетів у контексті формування регіонального освітнього простору. Висвітлено актуальний стан і перспективи розвитку діяльності університетських організацій в умовах реалізації засад Болонського процесу в Україні. Розроблено прогностичну модель, у якій окреслено чинники, що потенційно можуть перешкоджати розвитку означених організацій, та послідовність кроків, імплементація яких надасть змогу перетворити українські університетські організації на активних учасників процесу формування національної освітньої політики та партнерів відповідних європейських асоціацій.

Шифр НБУВ: РА448865

2.4.1182. Процес інтернаціоналізації та його вплив на трансформацію національних систем вищої освіти країн Східної Європи кінця ХХ — початку ХХІ століття: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / І. В. Мигович; Державний заклад «Луганський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». — Старобільськ, 2020. — 44 с. — укр.

Обгрунтовано теоретичні та практичні засади процесу інтернаціоналізації та його впливу на трансформацію національних систем вищої освіти країн Східної Європи кінця ХХ — початку ХХІ ст. Окреслено тенденції та перспективи подальшого розвитку національних систем вищої освіти країн з урахуванням наявного досвіду їх інтернаціоналізації. Емпіричний аналіз зосереджено на чотирьох країнах Східної Європи — Польській, Чеській, Словацькій Республіках та Україні. На підставі компаративного міждисциплінарного аналізу досліджуваної проблеми взаємозв'язку та почасті впливу процесу інтернаціоналізації на трансформацію національних систем вищої освіти країн Східної Європи періоду кінця ХХ — початку ХХІ ст. визначено основні її аспекти: ідентифіковано нормативно-правове забезпечення процесу інтернаціоналізації в європейській вищій освіті. Окреслено пострадянські тенденції розвитку національних систем вищої освіти країн Східної Європи. Визначено особливості впливу політичних сил на трансформаційні процеси в національних системах вищої освіти країн Східної Європи. Охарактеризовано законодавче та нормативно-правове підґрунтя функціонування окремих форм процесу інтернаціоналізації в східноєвропейській вищій школі (мобільність студентів, закордонні стажування викладачів, надання освітніх послуг іноземним громадянам тощо). Розглянуто ресурсне забезпечення процесу інтернаціоналізації в закладах вищої освіти країн Східної Європи (нормативне, фінансове, кадрове, інформаційне). Обгрунтовано динаміку розвитку інтернаціоналізації національних систем вищої освіти країн Східної Європи періоду кінця ХХ — початку ХХІ ст.

Шифр НБУВ: РА445613

2.4.1183. Розвиток університетської освіти Німеччини (ХХ — початок ХХІ століть): автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / С. В. Черкашин; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2021. — 40 с. — укр.

Окреслено історіографію проблеми розвитку університетської освіти Німеччини у вітчизняній (дореволюційній, радянській, пострадянській) та зарубіжній науковій думці. Науково обгрунтовано етапи та провідні тенденції розвитку університетської освіти Німеччини у визначених хронологічних межах: І етап (1899 — 1932) — активних пошуків нової моделі університетської освіти на тлі зростання ролі природничих, інженерних і технічних наук, запитів промисловості і потреб держави щодо підготовки нової генерації фахівців; ІІ етап (1933 — 1944) — радикальної трансформації університетської освіти Німеччини в

умовах націонал-соціалістичного режиму; III етап (1945 — перша половина 60-х рр. XX ст.) — відновлення зруйнованої війною і нацистською ідеологією університетської освіти в розділеній Німеччині; IV етап (друга половина 60-х рр. — 1989) — зосередження уваги на вирішенні проблем університетської освіти, проведення широкомасштабних заходів з метою упорядкування освітньої експансії; V етап (1990 — 1997) — консолідації зусиль освітніх політиків і наукової громадськості задля посилення конкурентоспроможності університетської освіти об'єднаної Німеччини й упровадження ринкових механізмів в основу її управління; VI етап (1998 — 2018) — реформування університетської освіти Німеччини в контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів. Визначено наскрізні тенденції розвитку університетської освіти Німеччини упродовж XX ст. — початку XXI ст.; узагальнено й охарактеризовано погляди науково-педагогічної громадськості Німеччини XX — початку XXI ст. на роль педагогіки в цілому й дидактики вищої школи зокрема для розвитку університетської освіти; результати — положення й висновки щодо еволюції університетської освіти Німеччини та її провідних тенденцій упродовж XX — початку XXI ст. надають підстави для систематизації ідей, узагальнення досвіду й визначення перспектив його використання у процесі реформування університетської освіти України з урахуванням викликів, перед якими постає сучасне українське суспільство.

Шифр НБУВ: РА448550

Див. також: 2.Ц.958

Організація вищої освіти в Україні

2.Ч.1184. Адаптація закладів вищої освіти України до трансформаційних змін зовнішнього середовища: теоретико-методологічні аспекти: монографія / О. Е. Ломоносова. — Херсон: Гельветика, 2020. — 397 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 361-397. — укр.

Викладено результати наукових досліджень з теоретичних і практичних проблем адаптації закладів вищої освіти України до трансформаційних змін зовнішнього середовища. Увагу приділено систематизації та класифікації соціально-економічних проблем вищої освіти України, зумовлених дією факторів зовнішнього середовища. Наведено сутнісну та кількісну характеристику диверсифікації підготовки фахівців як основного напрямку підвищення адаптаційних можливостей закладів вищої освіти. Розкрито особливості еволюції системи відокремлених структурних підрозділів закладів вищої освіти України.

Шифр НБУВ: ВА852112

2.Ч.1185. Державна система забезпечення якості вищої освіти: навч. посіб. / А. В. Гелеш; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 179 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 136-138. — укр.

Розглянуто питання теорії та практики системи забезпечення якості вищої освіти згідно з європейськими стандартами і рекомендаціями (ESG-2015) та управлінням визначеним процесом у закладах вищої освіти України, а також застосування їх у процесі відбору до числа експертів з акредитації освітніх програм. Описано основні засади та порядок проведення процедур ліцензування у сфері вищої освіти й акредитаційних експертиз освітніх програм ЗВО та окремі напрями діяльності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВС68508

2.Ч.1186. Дивергентна методологія гармонізації рішень в управлінні закладами вищої освіти: монографія / М. І. Цюцюра, О. В. Криворучко, С. В. Цюцюра; Київський Нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ: Ямчиський О. В., 2020. — 230 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 198-230. — укр.

Розглянуто проблеми гармонізації рішень в управлінні розвитком освіти як прикладної галузі наукового знання. Проаналізовано тенденції розвитку систем знань і методологій управління проектами та програмами в освіті. Обґрунтовано основні принципи/вимоги (щодо прийняття управлінських рішень під час гармонізації рішень) в управлінні програмами розвитку ЗВО із застосуванням ціннісно-орієнтованого підходу. Розроблено моделі та метод прийняття управлінських рішень з урахуванням різноманітних аспектів управлінської діяльності. Досліджено та застосовано дивергентну методологію управління проектами та програмами в галузі вищої освіти України. Розроблено механізми й інструменти методології гармонізації рішень в управлінні програмами (структури, схеми, алгоритми, процеси та засоби), застосування яких спростить і підвищить якість роботи менеджерів-практиків в організаціях освітньої сфери з управління.

Шифр НБУВ: ВА852526

2.Ч.1187. Метод оцінювання якості ієрархічних систем з використанням апарату нечітких множин: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.01.02 / Т. В. Дроздова; Національний науковий центр «Інститут метрології». — Харків, 2021. — 25 с.: рис. — укр.

Досліджено ієрархічну структуру систем з точки зору загальної теорії систем. Проведено аналіз ієрархічності системи забезпечення якості складної системи, розглянуто її вертикальну де-

композицію. Визначено основні задачі досліджуваної системи для кожного рівня її ієрархії та сформовано вимоги до неї. Розроблено «спостерігач якості» як ситуаційну систему з нечіткою логікою при вирішенні кваліметричної координації, яка відповідає за самоконтроль і видачу рекомендацій з відновлення кваліметричних характеристик системи в умовах невизначеності, динамічності та нестабільності характеристик у часі. Визначено основні етапи забезпечення сумісності «спостерігача якості» у складі системи моніторингу. Здійснено визначення основних функцій «спостерігача якості» на першому та другому функціональних рівнях системи, вибір та обґрунтування математичного апарату для його побудови — нечітко-множинну методіку. Визначено необхідну для опису кількість термів і кількість опорних ситуацій, вид функції приналежності. Розглянуто модель блоку фазифікації вхідних статистичних даних про якість об'єкта дослідження з обліком як «систематичної», так і «випадкової» складових невизначеностей експертного оцінювання. Здійснено дослідження системи моніторингу якості як системи масового обслуговування, що дрейфує у часі, та розробку методу роботи коректора, який в основі своєї роботи має експертні дані. Запропоновано використання «універсальних шкал» вимірювання якості, перевагою використання яких є їх відносна незалежність від умов функціонування нечіткої системи. Доведено адекватність запропонованого методу моніторингу якості. Об'єктом апробації обрано процедуру оцінювання якості освітнього процесу. Здійснено комп'ютерне моделювання нечіткої експертної системи.

Шифр НБУВ: РА450914

2.Ч.1188. Психологія розвитку педагогічних здібностей у контексті культурно-історичної парадигми українських вищих навчальних закладів XVI—XVIII століття: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / О. В. Матласевич; Нац. ун-т «Острозька академія». — Острого, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Представлено теоретичне обґрунтування та комплексне емпіричне вивчення проблеми педагогічних здібностей у контексті культурно-історичної парадигми українських вищих навчальних закладів XVI — XVIII ст. Розкрито зміст поняття педагогічних здібностей як систему властивостей особистості, що має визначену компонентну структуру (дидактичний, організаційно-управлінський, комунікативно-експресивний, креативно-пізнавальний, метакогнітивно-рефлексивний та духовно-моральний компоненти), які актуалізуються та експлікуються у певних педагогічних ситуаціях, закріплюються у структурі особистості і забезпечують успішне виконання педагогічної діяльності. Визначено реактивні (операційно-діяльнісні і соціальні) та проактивні (особистісні і духовно-ціннісні) чинники розвитку педагогічних здібностей, обґрунтовано рівні (елементарний, базовий, досконалий, майстерності), критерії (диференціація, інтегрованість структурних елементів та рівень суб'єктності педагога) та показники розвитку педагогічних здібностей. У результаті аналізу поглядів викладачів українських закладів вищої освіти XVI — XVIII ст. визначено змістове наповнення духовно-морального компонента педагогічних здібностей, розроблено та верифіковано теоретико-концептуальну модель розвитку досліджуваного явища, що інтегрує особистісний, діяльнісний та духовний підходи. Доведено, що системотвірними компонентами у структурі педагогічних здібностей є метакогнітивно-рефлексивний та духовно-моральний. Уперше емпірично визначено феноменологічну суть педагогічних здібностей учителів предметів духовно-морального спрямування.

Шифр НБУВ: РА448067

Див. також: 2.С.4

Система вищої освіти в Україні

2.Ч.1189. Імперативи глобальної трансформації університетської освіти: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02 / І. В. Дворник; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2021. — 17 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено імперативи трансформації вищої освіти в парадигмі постіндустріальної економіки знань. Визначено місію і пріоритетність функцій університетів різних типів в сучасному суспільстві, передумови, фактори і особливості їх цифрової трансформації. Здійснено компаративний аналіз діяльності університетів у структурі національних інноваційних систем, оцінено мотивації, масштаби та структурну динаміку інтернаціоналізації і глобалізації університетської освіти. Проілюстровано науково-освітній потенціал України та конкурентність вітчизняних університетів через призму світових рейтингів, запропоновано конкурентну модель їхнього розвитку у мікро-, макро- та глобальному науково-освітньому середовищі. Запропоновано конкурентну модель розвитку українських університетів у освітньому середовищі із врахуванням світових трендів і практик трансформації у форматі відкритих науки, освіти, інновацій, а також — ресурсних (фінансових, демографічних, міграційних) можливостей та обмежень.

Шифр НБУВ: РА450905

2.Ч.1190. Історія Запорізького національного університету (1944 — 2020): бібліогр. покажч. / уклад.: О. В. Левчук,

О. А. Горбань; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 420 с. — укр.

Наведено статті з періодичних видань, наукових збірників, енциклопедій та довідників, розділи монографій, в яких висвітлено історію та сучасний розвиток провідного ВНЗ регіону. Джерельну базу становлять видання з фонду університетської книгозбірні та Запорізької обласної універсальної наукової бібліотеки.

Шифр НБУВ: ВА852255

2.Ч.1191. Ніжинська вища школа в освітньому просторі, суспільно-політичному та соціокультурному житті України 20 — першої половини 30-х років ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / С. В. Рой; Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 20 с. — укр.

Дослідження присвячено одному з визначних періодів історії Ніжинської вищої школи — знаного в Україні та за її межами осередку вищої освіти. На основі аналізу широкого кола документальних джерел, матеріалів періодичної преси, джерел особового походження, використання принципу історизму та об'єктивності, а також широкого спектра загальнонаукових, загальноісторичних та спеціальних історичних методів, охарактеризовано створення та функціонування Ніжинського інституту народної освіти та Ніжинського інституту соціального виховання в контексті освітніх реформ та суспільно-політичних процесів 20-х — початку 30-х рр. ХХ ст. Дослідження надало змогу окреслити трансформації структури вузу, зміни в системі управління, формування професорсько-викладацького складу та контингенту студентів закладу, модернізацію матеріальної бази. З'ясовано організаційні основи створення і трансформації факультетів та кафедр, виникнення науково-дослідної кафедри історії культури й мови та інших дослідницьких та культурно-освітніх об'єднань в структурі НВШ. З'ясовано особливості організації освітнього процесу, основні напрями викладацької та науково-дослідної діяльності викладачів НВШ. Простежено життєві траєкторії найбільш відомих випускників НВШ 20-х — першої половини 30-х рр. ХХ ст.

Шифр НБУВ: РА448522

2.Ч.1192. Про важливість дослідження репутації закладів вищої освіти / Я. Братусь, М. Сидоров // Соціол. студії. — 2021. — № 1. — С. 24-32. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Одним із наслідків конкуренції на ринку освітніх послуг є поява рейтингів ЗВО. На перших порах вони використовувалися для обґрунтування розподілу ресурсів між навчальними закладами. У світі зараз нараховується понад 10 підходів до ранжування ЗВО світу та окремих країн, таких як QS World University Rating, Round University Rating, Times Higher Education World Rank, U-Multirank й інші. Але навіть уже така кількість різних рейтингів свідчить про те, що вони використовують різні показники та по-різному вимірюють рейтинг, який є досить суб'єктивним і не дає змоги порівнювати показники з різних рейтингів. Більш об'єктивним показником для порівняння ЗВО може слугувати його репутація. Саме на репутацію навчального закладу вступники звертають більшу увагу, ніж на рейтинги. Водночас репутація є більш стійким показником, на відміну від рейтингів, і передбачає наявність системи показників, котрі є зрозумілими та корисними для зацікавлених сторін і як вступників, так і працевластців. Розглянуто відмінність між репутацією й рейтингом, а також обґрунтовано необхідність дослідження рейтингів університетів.

Шифр НБУВ: Ж100935

2.Ч.1193. Тенденції розвитку вищої освіти в Україні (кінець ХХ — початок ХХІ століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / У. Ю. Ткаченко; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2021. — 20 с. — укр.

Проаналізовано теоретико-методологічні засади та стан дослідження проблеми розвитку вищої освіти України кінця ХХ — початку ХХІ ст. На підставі авторської концепції здійснено періодизацію цього процесу та його сутнісну характеристику. Виокремлено й розкрито провідні тенденції еволюції освітньої галузі Української держави на основі вітчизняних педагогічних традицій та принципів її інтеграції в Європейський простір вищої освіти і науки. Обґрунтовано, що спільними для всіх трьох періодів були дві тенденції: зростання ролі вищої освіти як провідного чинника забезпечення життєдіяльності держави, суспільства та кожного індивіда та її періодична криза, зумовлена переважно недостатністю фінансування. Розкрито тенденції формування кадрового потенціалу для вищої освіти України в досліджуваній період. Розроблено пропозиції щодо подальшої трансформації освітньої галузі держави в умовах інформаційно-го суспільства та євроінтеграційних процесів.

Шифр НБУВ: РА447955

Див. також: 2.У.445

Окремі галузі вищої освіти

2.Ч.1194. II Регіональна науково-практична конференція «Підготовка фахівців дошкільної та початкової галузі в контексті сучасних тенденцій розвитку педагогічної освіти: проб-

леми, теорія, практика»: [8 квіт. 2020 р., м. Запоріжжя]: зб. тез доп. / ред.: В. В. Нечипоренко, Н. М. Гордієнко, В. В. Маврін, В. М. Смоляк, В. М. Дерев'янка, А. В. Акопян; Запорізька обласна рада, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія». — Запоріжжя: Вид-во Хортиц. нац. акад., 2020. — 139 с.: рис., табл. — укр.

Викладено результати наукових досліджень та інноваційний досвід освітян Запорізького краю щодо підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, розвитку професійно-педагогічних компетентностей вчителя початкової школи, розробки та впровадження організаційно-методичних нововведень у практику формування ключових компетентностей молодших школярів та організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Розглянуто питання формування професійних компетентностей молодшого спеціаліста в галузі дошкільної освіти при вивченні дитячої психології. Подано інформацію щодо інтеграції хмарних сервісів Google з LMS Moodle в освітньому процесі педагогічного коледжу. Увагу приділено педагогічній практиці як засобу формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців в умовах Нової української школи. Наведено відомості про психолого-педагогічний супровід студентів педагогічного коледжу з особливими освітніми потребами.

Шифр НБУВ: ВА852528

Вища педагогічна освіта

2.Ч.1195. Розвиток інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти: колект. монографія / М. О. Антонченко, І. О. Захарова, М. М. Захаров, Л. М. Наконечна, М. С. Ніколаєнко, І. М. Павленко, Л. Г. Петрова, О. О. Подліняєва, Л. В. Пона, Т. О. Шевченко; ред.: Л. Г. Петрова; Сумська обласна рада. — Суми: Мрія, 2021. — 299 с.: табл. — укр.

Висвітлено сучасні парадигми розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагога. Визначено модель, з'ясовано фактори й особливості розвитку інформаційно-цифрової компетентності фахівців в умовах післядипломної педагогічної освіти. Розкрито суть й структуру інформаційно-цифрової компетентності педагога. Увагу приділено дистанційному навчанню в закладах освіти, комп'ютерно-технологічним засобам розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагога, інформедійній грамотності як складовій інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників.

Шифр НБУВ: ВА851912

2.Ч.1196. Теоретичні і методичні засади професійного зростання вчителів у системі неперервної педагогічної освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. М. Сагач; Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретико-методичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової проблеми професійного зростання вчителів у системі неперервної педагогічної освіти. Вперше розроблено й обґрунтовано концепцію професійного зростання учителя у системі неперервної педагогічної освіти, виокремлено етапи цього процесу: етап професійного самовизначення та розвитку під час навчання у ЗВО; етап професійного вдосконалення та професійного зростання під час післядипломної підготовки у процесі підвищення кваліфікації. Це зумовлює реалізацію дослідження на рівні трьох концептів: методологічному, теоретичному, практичному. Запропоновано модель професійного зростання вчителів у системі неперервної педагогічної освіти, що містить цільовий, методологічний, змістово-технологічний і результативний блоки. Її мета полягає у визначенні шляхів і виборі засобів для актуалізації цілі неперервного професійного зростання вчителів у процесі навчання та підвищення кваліфікації у ЗВО. У процесі експериментального дослідження науково підтверджено ефективність моделі й організаційно-педагогічних умов професійного зростання вчителів у системі неперервної педагогічної освіти. Окреслено найбільш дієві технології, форми та методи професійного зростання вчителів у системі неперервної педагогічної освіти.

Шифр НБУВ: РА449003

Див. також: 2.Ч.1199, 2.Ч.1212

Зміст і методика вищої педагогічної освіти

2.Ч.1197. Теоретичні і методичні засади адаптивної системи професійної підготовки магістрів з управління навчальним закладом: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. А. Єрьоменко; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Представлено теоретичні і методичні засади адаптивної системи професійної підготовки магістрів з управління навчальним закладом. Проаналізовано джерельну базу дослідження. Виявлено стан розробленості проблеми створення адаптивної системи професійної підготовки магістрів з управління навчальним

закладом. Виокремлено та обґрунтовано теоретичні і методичні засади розроблення адаптивної системи професійної підготовки магістрів з управління навчальним закладом; розкрити зміст поняття «адаптивна педагогічна система», «адаптивна система підготовки магістрів». Розроблено та теоретично обґрунтовано модель адаптивної системи професійної підготовки магістрів з управління навчальним закладом. Теоретично обґрунтовано методичні засади застосування адаптивних технологій у професійній підготовці магістрів з управління навчальним закладом. Розроблено адаптивний інструментарій для забезпечення науково-методичного супроводу функціонування й розвитку адаптивної системи професійної підготовки магістрів з управління навчальним закладом. Експериментально перевірено результативність адаптивної системи професійної підготовки магістрів з управління навчальним закладом. Розроблено методичні рекомендації для практичного використання адаптивної системи професійної підготовки магістрів з управління навчальним закладом.

Шифр НБУВ: RA448815

2.4.1198. Теоретичні та методичні засади формування ранньої професійної ідентичності майбутніх учителів засобами проектно-тренінгових технологій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Н. В. Коваленко; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні та нормативні засади дослідження проблеми формування ранньої професійної ідентичності (РПІ) майбутніх учителів у вітчизняному та зарубіжному контекстах. Визначено структуру РПІ, критерії, показники та рівні її сформованості. Виявлено стан сформованості РПІ майбутніх учителів у системі професійно-педагогічної підготовки в ЗВО. Розроблено й обґрунтовано структурно-функціональну модель педагогічної системи формування РПІ майбутніх учителів у ЗВО засобами проектно-тренінгових технологій. Визначено психолого-педагогічні умови формування РПІ засобами проектно-тренінгових технологій. Охарактеризовано організаційно-методичні засади педагогічної системи формування РПІ майбутніх учителів у ЗВО засобами проектно-тренінгових технологій та етапи реалізації досліджуваної педагогічної системи. Здійснено експериментальну перевірку ефективності педагогічної системи формування РПІ майбутніх учителів засобами проектно-тренінгових технологій у процесі професійно-педагогічної підготовки в ЗВО.

Шифр НБУВ: RA450364

2.4.1199. Теоретичні та методичні основи формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителя в системі неперервної педагогічної освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Г. І. Жара; Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретичні та методичні основи формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителя в системі неперервної педагогічної освіти. Розроблено, методично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні технології формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителів у системі неперервної педагогічної освіти. Увагу приділено компетентісно орієнтованому процесу професійної підготовки і професійної соціалізації сучасного вчителя у системі неперервної педагогічної освіти. Досліджено зміст, організаційно-педагогічні умови, технології формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителя у системі неперервної педагогічної освіти. Обґрунтовано та розроблено педагогічну технологію формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителів у системі неперервної педагогічної освіти. Проаналізовано вимоги європейського освітнього простору до підготовки сучасного вчителя, методологічні та соціальні проблеми формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителя в умовах неперервної освіти. Визначено категоріально-понятійний апарат проблеми індивідуального здоров'язбереження вчителя. Структуровано складові індивідуального здоров'язбереження людини з урахуванням базових сфер життя на основі причинно-системного підходу. Обґрунтовано зміст і структуру компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителя у на основі наявних оцінних критеріїв та визначено її місце у структурі освітніх компетентностей. Охарактеризовано системні детермінанти, принципи, організаційно-педагогічні умови формування, зміст та критерії оцінювання ступеня сформованості компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителя. Розроблено та експериментально перевірено ефективність педагогічної технології формування компетентності індивідуального здоров'язбереження вчителів у системі неперервної педагогічної освіти.

Шифр НБУВ: RA449007

2.4.1200. Теорія і практика професійної успішності майбутнього вчителя у закладах вищої освіти України (друга половина ХХ — початок ХХІ століття): автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Т. В. Скорик; Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Здійснено комплексний та ретроспективний аналіз теорії та практики професійної успішності майбутнього вчителя у закладах вищої освіти України другої половини ХХ — початку ХХІ ст. Виокремлено основні базові поняття, розкрито суть його профе-

сійної успішності, визначено соціальний та емоційний інтелекти як засадничі підґрунтя професійної успішності, розкрито генезу професійної успішності через наскрізні ланки — професійна компетентність, професійна творчість, майстерність, педагогічний професіоналізм, акмевектор. Виокремлено й схарактеризовано три етапи: перший (1959 — 1991 рр.) — творчо-пошуковий, другий (1991 — 2011 рр.) — інноваційно-технологічний, третій (2011 — 2020 рр.) — парадигмально-трансформаційний. Визначено передумови, змістово-процесуальне та проектувально-технологічне забезпечення професійної успішності майбутнього вчителя. Розроблено модель її розвитку, яка дозволяє цілісно та системно врахувати всі чинники, мету, завдання, передумови, підходи, організаційно-педагогічні умови, види освіти, форми, технології, методи, наскрізні ланки розвитку та ін., що визначають безперервний процес розвитку вчителя як професіонала та професійно успішної особистості.

Шифр НБУВ: RA448934

2.4.1201. Формування громадянської культури майбутніх учителів (60-ті роки ХХ — початок ХХІ століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / А. С. Полівана; Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. — Вінниця, 2020. — 20 с. — укр.

На основі вивчення джерельної бази дослідження визначено передумови формування громадянської культури майбутніх учителів у педагогічних ЗВО України впродовж 60-х рр. ХХ ст. — початку ХХІ ст. Обґрунтовано основні періоди формування громадянської культури майбутніх учителів з урахуванням соціально-політичних, економічних і культурних чинників: I (1961 — 1970 рр.) — «Час ідеології у радянській педагогічній науці»; II (1971 — 1990 рр.) — «Еволюція радянської педагогічної науки і суспільна користь»; III (1991 — 2009 рр.) — «Зародження національної української педагогічної науки». Систематизовано й узагальнено особливості формування громадянської культури майбутніх учителів на сучасному етапі професійної підготовки майбутніх педагогів в умовах функціонування демократичного громадянського суспільства. Доведено необхідність пошуку нових форм і методів професійної підготовки майбутніх учителів із метою формування в них високого рівня громадянської культури.

Шифр НБУВ: RA445056

Дидактика

2.4.1202. Використання електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх учителів трудового навчання і технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / М. В. Белікова; ДВНЗ «Донецький державний педагогічний університет». — Слов'янськ, 2020. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Проведено теоретико-експериментальне дослідження проблем підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання і технологій на основі використання засобів ІКТ, зокрема електронних освітніх ресурсів. На підставі комплексного аналізу науково-педагогічних джерел визначено основні психолого-педагогічні позиції трактування поняття «ІК-компетентність майбутніх учителів трудового навчання і технологій у структурі професійної компетентності», яка є інтегративною, динамічною характеристикою майбутніх фахівців, що визначає їх здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, одержувати інформацію, оперувати нею і ефективно використовувати ІКТ в педагогічній діяльності. Визначено критерії, показники та охарактеризовано рівні сформованості ІК-компетентності майбутніх учителів трудового навчання і технологій. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено технологію використання електронних освітніх ресурсів у професійній підготовці майбутніх учителів трудового навчання і технологій з метою формування ІК-компетентності майбутніх фахівців, яка наразі є одним із ключових складників професійної компетентності учителів спеціальності 014 Середня освіта.

Шифр НБУВ: RA448044

2.4.1203. Теоретико-методичні засади формування готовності майбутніх вихователів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації пізнавальної діяльності дошкільників: монографія / О. А. Листопад, І. К. Мардарова; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2021. — 205 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 142-160. — укр.

Розкрито структуру феномена «готовність майбутніх вихователів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації пізнавальної діяльності дошкільників». Розроблено експериментальну методику реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації пізнавальної діяльності дошкільників. Увагу приділено експериментально-дослідній апробації методики реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації пізнавальної діяльності дошкільників.

Шифр НБУВ: BA851949

2.Ч.1204. Теоретико-методологічні основи формування професійної суб'єктності майбутніх учителів початкової школи у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / А. Р. Бекірова; НАПН України, Інститут професійно-технічної освіти. — Київ, 2021. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано методологічні, теоретичні та методичні основи формування професійної суб'єктності в майбутніх учителів початкової школи у педагогічних ЗВО. Визначено суть і структуру їх професійної суб'єктності, обґрунтовано основні етапи суб'єктогенезу учителів початкової школи, концепцію формування в них професійної суб'єктності. Розроблено модель і методичні основи її формування, визначено критерії та показники діагностування. Узагальнено експериментальні дані, які доводять правомірність висновків щодо результативності впроваджених методологічних, теоретичних і методичних основ формування професійної суб'єктності в майбутніх учителів початкової школи.

Шифр НБУВ: RA450440

2.Ч.1205. Формування готовності до навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобом фреймової технології: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. В. Зозуля; Луганський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Старобільськ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

На основі аналізу наукової літератури здійснено цілісний науковий аналіз стану дослідження проблеми формування готовності до навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобом фреймової технології, визначено поняттєво-категорійний апарат. Розкрито суть і структурні компоненти готовності до навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, окреслено специфіку застосування фреймової технології у формуванні готовності до навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Розроблено критеріально-діагностичний апарат роботи, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність методики формування готовності до навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобом фреймової технології.

Шифр НБУВ: RA450902

Див. також: **2.Ч.1098, 2.Ч.1106, 2.Ч.1215, 2.Ч.1218**

Окремі галузі вищої педагогічної освіти

2.Ч.1206. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / М. С. Рогачко-Островська; Південноукраїнський нац. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2020. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Науково обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку (активізація позитивної настанови майбутніх вихователів на розвиток креативного мовлення дітей передшкільного віку; забезпечення міждисциплінарних зв'язків у підготовці майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку; створення креативно-спрямованого мовленнєвого середовища ЗВО у процесі професійної підготовки майбутніх вихователів). Визначено суть феномена «підготовленість майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку». Уточнено зміст понять «креативне мовлення», «професійно-мовленнєва підготовка майбутніх вихователів», «підготовленість майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти». Визначено критерії (мовленнєво-знанцеві, продуктивно-творчі, рефлексійно-оцінні) і їх показники, наведено якісні характеристики рівнів (достатній, задовільний, низький) підготовленості майбутніх вихователів до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку. Сформовано й апробовано модель, діагностувальну й експериментальну методики підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до розвитку креативного мовлення дітей передшкільного віку. Розроблено елективний курс «Креативне мовлення дітей передшкільного віку» та програму педагогічного гуртка «Рефлексуюмо!».

Шифр НБУВ: RA445073

2.Ч.1207. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / Л. В. Пахомова; Луганський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Старобільськ, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Висвітлено процес підготовки майбутніх соціальних педагогів у закладах вищої освіти. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використання інноваційних технологій у професійній діяльності. Використано методи: аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація, класифікація, спостереження, анкетування, бесіда, опитування, тестування, експертне оцінювання, педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Обґрунтовано й експериментально підтверджено педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до використан-

ня інноваційних технологій у професійній діяльності. Виокремлено критерії, показники та рівні сформованості інноваційно-технологічної готовності майбутніх соціальних педагогів. Розроблено програми та інформаційно-методичні матеріали для викладачів закладів вищої освіти, соціальних педагогів-практиків, представників громадськості щодо використання інноваційних форм і методів соціально-педагогічної роботи, програмно-методичні матеріали із дисциплін «Інноваційні технології соціально-педагогічної діяльності», «Комунікаційно-інформаційні технології та інноваційні методики в роботі фахівців соціальної сфери», «Інноваційні моделі надання соціальних і освітніх послуг»; програму та методичні рекомендації організації професійно-педагогічної практики майбутніх соціальних педагогів у закладі загальної середньої освіти.

Шифр НБУВ: RA445732

2.Ч.1208. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до музично-естетичного виховання учнів в Україні (друга половина XX — початок XXI століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук (д-ра філософії): 13.00.01 / В. В. Богданович; Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено комплексний аналіз підготовки майбутніх учителів початкової школи до музично-естетичного виховання учнів в Україні у другій половині XX — на початку XXI ст. Виокремлено основні базові поняття, які розкривають сутність музично-естетичного виховання учнів в початкових школах України другої половини XX — початку XXI ст., що надало змогу умовно їх згрупувати: уніфіковані; педагогічні; музично-естетичні. Проаналізовано вплив творчої спадщини видатних українських діячів музичного мистецтва на зміст підготовки майбутніх учителів початкової школи. Охарактеризовано джерельну та історіографічну базу дослідження. Окреслено шляхи творчого використання прогресивних надбань підготовки майбутніх учителів початкової школи в умовах інноваційного розвитку освітнього середовища закладів освіти. Визначено й обґрунтовано три етапи підготовки майбутніх учителів початкової школи до музично-естетичного виховання учнів в Україні у другій половині XX — на початку XXI ст.: перший — 1950 — 1976 рр.; другий — 1976 — 1991 рр.; третій Ц 1991 — 2016 рр. Дослідження надало змогу визначити перспективи використання набутого досвіду підготовки майбутніх учителів початкової школи до музично-естетичного виховання учнів в Україні. Фактологічний матеріал та джерельна база дослідження можуть слугувати основою для оновлення змісту навчальних дисциплін, використовуватися в системі вищої та післядипломної педагогічної освіти для підготовки майбутніх учителів за спеціальністю 013 Початкова освіта та 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та підвищення їх кваліфікації.

Шифр НБУВ: RA448069

2.Ч.1209. Система навчально-педагогічних ситуацій у підготовці майбутніх учителів початкових класів до оцінювальної діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. В. Стрільць-Бабенко; Центральноукраїнський держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. — Кропивницький, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розглянуто процес професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Досліджено систему навчально-педагогічних ситуацій для формування готовності майбутніх учителів початкових класів до оцінювальної діяльності. Розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено систему навчально-педагогічних ситуацій для ефективного формування готовності майбутніх учителів початкових класів до оцінювальної діяльності. Для вирішення поставлених завдань у дослідженні використано комплекс методів педагогічного дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні. Уперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено систему навчально-педагогічних ситуацій для формування готовності майбутніх учителів початкових класів до оцінювальної діяльності. Теоретично обґрунтовано компоненти готовності вчителів початкових класів до оцінювальної діяльності. Розроблено критерії та рівні готовності майбутніх учителів початкових класів до оцінювальної діяльності. Визначено принципи й обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів початкових класів до оцінювальної діяльності. Подальшого розвитку дістали методика діалогічного підходу та використання ділових ігор у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів.

Шифр НБУВ: RA445731

2.Ч.1210. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх вихователів до морально-духовного виховання дошкільників засобами художньої літератури: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 / О. С. Монке; НАПН України, Інститут проблем виховання. — Київ, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретичне обґрунтування проблеми підготовки майбутніх вихователів до морально-духовного виховання дітей дошкільного віку засобами художньої літератури. Визначено основні підходи до вирішення цієї проблеми в сучасній педагогічній науці. Уточнено суть понять «підготовка майбутніх вихователів до морально-духовного виховання дошкільників засобами художньої літератури», «морально-духовне виховання дошкільників». Визначено структурні компоненти, критерії, показники

та охарактеризовано рівні підготовки майбутніх вихователів до морально-духовного виховання сучасних дітей дошкільного віку засобами художньої літератури. Розкрито етапи, зміст, методи, форми підготовки майбутніх вихователів до морально-духовного виховання дітей дошкільного віку засобами художньої літератури та втілено їх у структурно-функціональній моделі. Розроблено й апробовано методику підготовки майбутніх вихователів до морально-духовного виховання дітей дошкільного віку засобами художньої літератури у спеціально створених умовах. Доведено ефективність методики підготовки майбутніх вихователів до морально-духовного виховання дітей дошкільного віку засобами художньої літератури у спеціально створених умовах.

Шифр НБУВ: RA445838

2.4.1211. Теоретичні засади і технології формування особистісно-професійного іміджу майбутнього вчителя початкової школи: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Т. Я. Довга; Центральноукраїнський держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. — Кропивницький, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Досліджено освітньо-професійну підготовку майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти; предмет дослідження — особистісно-професійний імідж майбутнього вчителя початкової школи. Теоретично обґрунтовано, розроблено та дослідно-експериментально перевірено педагогічну систему формування особистісно-професійного іміджу майбутнього вчителя початкової школи і педагогічних умов її реалізації. Застосовано методи: аналіз, систематизація, моделювання, узагальнення; анкетування, тестування, педагогічне спостереження, вивчення досвіду. Обґрунтовано концепцію формування особистісно-професійного іміджу майбутнього вчителя початкової школи; розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічної системи формування особистісно-професійного іміджу майбутнього вчителя початкової школи.

Шифр НБУВ: RA448731

2.4.1212. Теоретичні і методичні засади професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. М. Войтовська; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 42 с.: рис., табл. — укр.

Вперше науково обґрунтовано теоретичні та методичні засади професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Розроблено авторську концепцію професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Спроектовано й експериментально перевірено систему професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, що представлена в моделі, яка викликана потребами суспільства та вимогами роботодавців щодо професійного зростання вчителів фізичної культури в неперервній освіті впродовж життя. Представлено модель системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, яка репрезентована цільовим, концептуальним, теоретико-змістовним, організаційно-розвивальним та оцінювально-результативним блоками. Визначено структуру професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти, яка містить такі компоненти, як: мотиваційний, гностичний, діяльнісний, особистісний. Розроблено методику реалізації педагогічних умов професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти. Створено діагностичний інструментарій для оцінювання рівнів готовності вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг, який містить: комплекс діагностичних методик, критерії (мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-інтелектуальний, конструктивно-діяльнісний, персоналізовано-особистісний), показники та рівні. Подано авторські тлумачення понять «післядипломна педагогічна освіта вчителів фізичної культури», «професійний розвиток вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти», «професійна компетентність вчителів фізичної культури», «професійна підготовка вчителів фізичної культури», «готовність вчителів фізичної культури до надання освітніх послуг», «акмеосаморозвиток». Доведено ефективність системи професійного розвитку вчителів фізичної культури в умовах післядипломної педагогічної освіти.

Шифр НБУВ: RA445717

2.4.1213. Теоретичні і методичні основи професійного самовдосконалення майбутніх учителів природничих дисциплін: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В. М. Плющ; Центральноукраїнський держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. — Кропивницький, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто професійну підготовку майбутніх учителів природничих дисциплін у закладах вищої освіти. Застосовано методи: теоретичні — аналіз, синтез та узагальнення наукових досліджень у галузі філософії, психології, педагогіки та методики професійного навчання, зокрема нормативних документів, концепцій; наукової та науково-методичної літератури, довідкової літератури; емпіричні — практико-методичні (вивчення та аналіз педагогічного досвіду, навчальних планів, програм підготовки майбутніх учителів природничих дисциплін); анкетування, бесіда, тестування — для виявлення чинників професійного самовдосконалення та проблем підготовки майбутніх учителів при-

родничих дисциплін: статистичні — для оброблення, представлення та перевірки результатів експериментального дослідження, оцінювання достовірності відмінностей показників контрольних та експериментальних груп, графічні — для наочного подання результатів експериментальної роботи в графічних зображеннях і табличних формах; діаграма Парето — для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між чинниками професійного самовдосконалення. Визначено поняття «професійне самовдосконалення майбутніх учителів природничих дисциплін» як зумовлена соціально-педагогічними вимогами до професії самостійна інтегративна діяльність, компонентами якої є самоактуалізація (потреба реалізації своїх можливостей), самоосвіта (удосконалення професійно необхідних знань, умінь та навичок) та самопізнання (співставлення власних можливостей з вимогами професії); як процес передбачає взаємозумовленість самоуправління та управління з боку освітнього процесу; як результат, відображає готовність майбутнього вчителя до професійного самовдосконалення. Обґрунтовано концепцію професійного самовдосконалення майбутніх учителів природничих дисциплін. Розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено модель професійного самовдосконалення майбутніх учителів природничих дисциплін, яка містить цільовий, організаційно-змістовний, оцінно-результативний блоки. Визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, технологічний та оцінний) та показники, що відповідають компонентам професійного самовдосконалення, охарактеризовано рівні досліджуваного феномену: низький, середній, високий та деталізовано структурно рівнів. Розроблено навчально-методичне забезпечення професійного самовдосконалення майбутніх учителів природничих дисциплін, що складається з комплексу освітніх технологій та методики їх реалізації.

Шифр НБУВ: RA445730

2.4.1214. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в університетах Великої Британії: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Т. С. Зорочкіна; Хмельницький Нац. ун-т. — Хмельницький, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Виконано цілісний системний порівняльно-педагогічний аналіз проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи в університетах Великої Британії. Простежено сучасні тенденції розвитку педагогічної освіти у британському досвіді з урахуванням історичних, культурних, політичних, освітніх детермінант. Обґрунтовано теоретичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у британському досвіді (концепції, теорії, наукові підходи). Виявлено вплив європейської освітньої політики та євроінтеграційних процесів на якість професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у Великій Британії. Охарактеризовано особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у Великій Британії: законодавчо-нормативне регулювання, стандартизація педагогічної освіти, трансдисциплінарність змісту підготовки, диверсифікована рефлексивна практико-орієнтована підготовка, дослідницько-базована діяльність на засадах міждисциплінарності; варіативність і контекстність форм, методів і технологій навчання; модуляризація та індивідуалізація навчання; гнучкість системних зв'язків зі стейкхолдерами, взаємозв'язок навчання з активною самоосвітою та саморозвитком; активне впровадження різних моделей суб'єкт-суб'єктних відносин на основі співпраці та партнерства; забезпечення прозорого моніторингу якості діагностування інтелектуальних можливостей вступників та академічних результатів; задоволення науково-пізнавальних потреб та інтересів студентів; створення відповідних умов для розвитку педагогічного лідерства. Здійснено порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в університетах Великої Британії та України. Обґрунтовано можливість використання конструктивних ідей британського досвіду для розвитку й удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в Україні. Конструктивні ідеї британського досвіду відображено у розробленому навчально-методичному забезпеченні.

Шифр НБУВ: RA445037

2.4.1215. Теорія і практика формування професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Н. А. Хміль; Донбаський державний педагогічний університет. — Слов'янськ, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Наведено цілісне та системне дослідження теоретичних засад і практичного вирішення проблеми формування професійної готовності майбутніх учителів до використання хмаринних технологій (ХТ) в освітньому процесі. На підставі аналізу наукової педагогічної літератури висвітлено стан дослідження проблеми формування професійної готовності майбутніх учителів до використання ХТ в освітньому процесі. Презентовано зарубіжний досвід упровадження ХТ в освітній процес і досвід професійної підготовки майбутніх учителів до їх застосування в освітньому процесі. Обґрунтовано методологічну стратегію наукового пошуку вирішення досліджуваної проблеми. Розкрито суть ХТ, визначено їх роль в освіті. Розглянуто можливості їх використання в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти та в

професійній підготовці майбутніх учителів. Обґрунтовано, що ХТ в освітньому процесі виконують різні функції, зокрема дидактичні, функції інтенсифікації освітнього процесу, функції організації навчальної діяльності та управління нею. Запропоновано класифікацію хмаринних сервісів за педагогічними можливостями, які вони реалізують в освітньому процесі. Сформульовано визначення професійної готовності майбутніх учителів до використання ХТ в освітньому процесі, визначено та охарактеризовано її структурні компоненти.

Шифр НБУВ: RA448476

2.Ч.1216. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до виховання культури гендерних відносин у молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. О. Ільїна; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Визначено суть і структурні компоненти готовності майбутніх учителів початкових класів до виховання культури гендерних відносин у молодших школярів (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, особистісний). Теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів до виховання культури гендерних відносин у молодших школярів, яка складається з концептуально-цілового, змістовного, організаційного, методичного, контролюючого, результативного блоків. Визначено педагогічні умови її формування; уточнено критерії, показники, рівні сформованості готовності майбутніх учителів початкових класів до виховання культури гендерних відносин у молодших школярів. Зазначено, що результати експерименту підтверджують дієвість педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів початкових класів до виховання культури гендерних відносин у молодших школярів.

Шифр НБУВ: RA448590

2.Ч.1217. Формування творчих якостей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С. С. Жейнова; Мелітопольський держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького. — Мелітополь, 2020. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретичне обґрунтування й експериментальне дослідження проблеми формування творчих якостей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки. Визначено основні методологічні підходи (системний, діяльнісний, особистісний, компетентнісний, індивідуальний, міждисциплінарний, евристичний), проаналізовано стан розробленості проблеми у філософії, психології, педагогіці. Уточнено суть поняття «творчі якості вихователя закладу дошкільної освіти». Встановлено структурні компоненти, розкрито критерії, показники та схарактеризовано рівні сформованості творчих якостей вихователів закладів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки. Визначено педагогічні умови, розроблено й експериментально перевірено методику формування творчих якостей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки. Зокрема доповнено зміст навчальних дисциплін «Педагогіка дошкільної освіти», «Образотворче мистецтво в закладі дошкільної освіти», «Теорія та технологія розвитку дитячої художньої творчості» новими темами та відомостями, розроблено й впроваджено спецкурс «Формування творчих якостей майбутніх вихователів». Урізноманітнено форми організації навчання: круглий стіл «Творчий вихователь», творча майстерня «Яскраве сонце творчості», науково-методичний семінар «Творчий Світ навиворіт», майстер-клас «До творчості у гості або на постійне місце проживання», тренінгові заняття, лекції-диспути. Модернізовано методи професійної підготовки студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта, а саме: метод актуалізації обізнаності в питаннях самопідання творчих якостей, проєкції творчих якостей в уявну майбутню професійну діяльність, актуалізації творчих вправ, творчого перевтілення та інтерактивні методи «Офіс пані Творчості», «Shelf-idea», «Creative-shop». Використано інформаційні платформи «Word Art» і «Pinterest» та розроблено методичні матеріали «Барви творчих думок», «Творчі якості на дотик», «Фрагменти творчості».

Шифр НБУВ: RA445186

2.Ч.1218. Формування толерантності майбутніх учителів початкових класів на засадах культурологічного підходу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / К. С. Гнатовська; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2021. — 20 с.: табл. — укр.

Розглянуто професійну підготовку майбутніх учителів початкових класів. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування толерантності майбутніх учителів початкових класів на засадах культурологічного підходу. Зазначено методи — теоретичні, емпіричні, математичної статистики. Уперше обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови та модель формування толерантності майбутніх учителів початкових класів; визначено критерії, показники та рівні сформованості толерантності на засадах культурологічного підходу; упроваджено в освітній процес дисципліну за вибором «Основи формування толерантності вчителя»; уточнено суть понять «толерантність майбутнього вчителя початкових класів», «формування толерантності як професійної якості на заса-

дах культурологічного підходу»; удосконалено науково-методичне забезпечення дисциплін із формування толерантності майбутніх учителів початкових класів; подальшого розвитку набули наукові уявлення про зміст професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Матеріали дослідження можуть використовуватися у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів у закладах вищої освіти для оновлення змісту лекційних і практичних занять; в організації педагогічної практики; під час написання курсових і магістерських робіт; у розробці освітніх програм; у створенні навчальних посібників; у системі післядипломної освіти та підвищення кваліфікації вчителів початкової школи.

Шифр НБУВ: RA448756

Див. також: 2.Ч.1077, 2.Ч.1203-2.Ч.1205

Фізична культура та спорт

2.Ч.1219. Використання спеціалізованих легкоатлетичних бігових і стрибкових вправ для формування фізичної та техніко-тактичної підготовленості юних футболістів 13 — 14 років різного ігрового амплуа: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту / Я. Б. Крайник; Харківська державна академія фізичної культури. — Харків, 2020. — 24 с.: табл. — укр.

Розроблено методичні основи використання легкоатлетичних бігових і стрибкових вправ для удосконалення фізичної та технічної підготовки юних футболістів віком 13 — 14 років різного ігрового амплуа. Застосовано такі методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичних літературних джерел, пошук і використання інформації у глобальній комп'ютерній мережі Інтернет; педагогічні методи дослідження (спостереження, анкетування, хронометрування); аналіз відеоматеріалів змагальної діяльності юних футболістів; тести з використанням морфофункціональних показників; тести визначення показників фізичної та технічної підготовленості юних футболістів; педагогічний експеримент; методи математичної статистики. Вперше розроблено програми тренувань з використанням спеціалізованих легкоатлетичних бігових і стрибкових вправ для юних футболістів віком 13 — 14 років з урахуванням різних ігрових амплуа. Встановлено кількісні та якісні показники техніко-тактичних дій юних футболістів віком 13 — 14 років різних ігрових амплуа під впливом занять за програмою ДЮСШ. Визначено вплив тренувального процесу за програмою ДЮСШ на функціональні та нейродинамічні показники юних футболістів віком 13 — 14 років різного ігрового амплуа. Встановлено кореляційний взаємозв'язок між кількісними та якісними показниками виконання техніко-тактичних дій під час гри юних футболістів віком 13 — 14 років різного ігрового амплуа. Експериментально доведено, що використання спеціальних легкоатлетичних бігових та стрибкових вправ позитивно впливає на підвищення кількості та якості рухових та техніко-тактичних дій юних футболістів віком 13 — 14 років різного ігрового амплуа.

Шифр НБУВ: RA445639

2.Ч.1220. Засвоєння та подальше удосконалення ударів ногами в системі річної підготовки юних таеквондистів 11 — 12 років: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01 / Р. А. Арканія; Харківська державна академія фізичної культури. — Харків, 2020. — 23 с.: табл. — укр.

Увагу приділено розробці програми тренувань юних таеквондистів віком 11 — 12 років з урахуванням засвоєння та удосконалення ударних рухів ногами з обертяннями і без обертяння протягом річного макроциклу. Здійснено визначення біомеханічних параметрів техніки ударних рухів ногами з обертом і без оберту та фізичних якостей необхідних для їх виконання. Визначено рівень рухових якостей і морфофункціональних показників та їх кореляційний взаємозв'язок з виконанням елементів техніки таеквондо під впливом навантажень за програмою ДЮСШ. Написано комп'ютерну програму «АТАКА», на основі якої досліджено техніку атакуючих дій. Розроблено експериментальну методику тренувань з засвоєння та вдосконалення технічних дій юних таеквондистів віком 11 — 12 років, яка включає 2 етапи: на першому визначено рівень розвитку рухових якостей, необхідних для засвоєння елементів техніки таеквондо та здійснено розробку комплексів вправ для підвищення їх рівня; на другому здійснено розробку та впровадження алгоритмів рішення техніко-тактичних дій, які передбачають такі етапи алгоритму: I — вихід від атаки й контратака, II — блокування атаки й контратака, III — випередження атаки на атаку. Зазначено, що проведені дослідження свідчать про ефективність використання експериментальної методики навчання й удосконалення техніки ударів в системі річної підготовки юних таеквондистів віком 11 — 12 років.

Шифр НБУВ: RA445638

2.Ч.1221. Міжнародні відносини в Україні у ХХ — на початку ХХІ ст. Західні Землі: монографія / ред.: І. Патер; упоряд.: М. Романюк; НАН України, Інститут українознавства

імені І. Крип'якевича. — Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2020. — 693 с. — укр.

Проаналізовано національні відносини на західноукраїнських землях доби визвольних змагань у першій половині XX ст., практику міжнародних відносин у роки Другої світової війни, особливості їх розвитку в західних областях України в другій половині XX — на початку XXI ст. Головну увагу зосереджено на характерніших українсько-польських, українсько-чеських, українсько-угорських, українсько-єврейських відносин. Розкрито значення національного питання в діяльності політичних і громадських організацій, у політичних, соціально-економічних, культурно-освітніх трансформаціях західних земель України в досліджуваній період.

Шифр НБУВ: ВА852458

2.4.1222. Оздоровчо-рекреаційна рухова активність у похилому віці: монографія / А. В. Гакман; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 359 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 312-359. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні засади рекреаційно-оздоровчої діяльності осіб похилого віку. Охарактеризовано підходи до визначення суті базових категорій активного старіння населення України. На основі експериментальних даних сформульовано концептуально-методологічні положення стосовно рекреаційно-оздоровчої діяльності осіб похилого віку, що може слугувати теоретичним і технологічним підґрунтям для ефективного вирішення проблеми підняття рівня залучення осіб похилого віку до рухової активності задля підвищення тривалості та якості життя.

Шифр НБУВ: ВА852461

2.4.1223. Основи тактичної підготовки у футболі: навч. посіб. / уклад.: М. М. Осадець, М. Ю. Байдюк; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 103 с. — Бібліогр.: с. 103. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні питання тренерської діяльності у сфері футболу. Описано основні аспекти тактичної підготовки футболістів, елементи тактики, ігрові комбінації, тактичні дії при атаці та обороні, тактичні завдання та обов'язки гравців на різних позиціях та інші компоненти гри, що тісно взаємодіють із тактикою.

Шифр НБУВ: ВА852462

2.4.1224. Побудова фітнес-програми з елементами спортивних танців для дітей старшого дошкільного віку: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / А. О. Черверда; Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. — Київ, 2021. — 23 с.: рис. — укр.

Науково обґрунтовано, розроблено та перевірено ефективність фітнес-програми для дітей старшого дошкільного віку з елементами спортивних танців, спрямованої на підвищення показників їх фізичного стану, яка містить п'ять блоків (хореографічний, коригувальний, ігровий, танцювальний і змагальний). Установлено передумови залучення дітей дошкільного віку до занять дитячим фітнесом з елементами спортивних танців (здоров'язбежувальні, естетичні, соціальні й особистісні). Визначено чинники, що заважають ефективній оздоровчій діяльності дітей старшого дошкільного віку, основними з яких є надмірні фізичні навантаження, неналежне програмно-методичне забезпечення занять з елементами спортивних танців. Ефективність запропонованої програми доведено за результатами перетворювального педагогічного експерименту за показниками фізичного стану дітей старшого дошкільного віку.

Шифр НБУВ: РА448272

2.4.1225. Психофізіологічні критерії прояву успішності при формуванні хореографічних навичок юними спортсменами: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01 / В. В. Мишко; Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. — Київ, 2021. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Визначено критерії успішності у процесі формування технічної майстерності у танцювальному спорті, яка обумовлена оптимізацією психоемоційного стану та швидкістю сприйняття і переробки зорової інформації. Найбільш важливою та інформативною когнітивною характеристикою у спортивних танцях була виявлена вербальна сфера сприйняття та переробки інформації. Розроблено математичну модель, що складалася із вагових внесків кожного з інформативних показників, відповідальних за успішність засвоєння хореографічних навичок юних танцюристів залежно від прояву успішності у формуванні складних хореографічних навичок. Окрім того, доповнено та розширено уявлення про шляхи формування рівня успішності в спортивних танцях із урахуванням психофізіологічних критеріїв юних танцюристів.

Шифр НБУВ: РА448773

2.4.1226. Розвиток кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / А. Д. Красілов; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розглянуто процес професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Увагу приділено теоретичному об-

ґрунтуванню, розробці та експериментальній перевірці педагогічних умов розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури та спорту на засадах диференційованого підходу. Вперше визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу: стимулювання мотивації до розвитку рухових якостей через організацію систематичного відкритого моніторингу індивідуальних досягнень кожного; поєднання індивідуального характеру засвоєння кінезіологічних знань з колективного організацією навчальної діяльності студентів через диференціацію змісту навчання; інтеграція інноваційних видів рухової активності та варіативних дидактичних матеріалів через індивідуалізацію навчально-тренувального процесу. Розроблено і теоретично обґрунтовано модель розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту на засадах диференційованого підходу, яка ґрунтується на сукупності загальнодидактичних і специфічних принципів, спирається на визначенні педагогічні умови та передбачає удосконалення змісту професійної підготовки через використання форм, методів і засобів навчання, що враховують біологічні, гендерні, соціальні, анатомічні, фізіологічні, фізичні і психологічні характеристики особи та групи в цілому. Уточнено сутнісні характеристики понять «кінезіологічна компетентність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту», «диференційований підхід у розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців ФКіС», «розвиток кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту». Описано структуру кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у єдності мотиваційного, діяльнісно-когнітивного та рефлексивного компонентів. Розроблено діагностичний інструментарій для оцінювання рівнів (низький, середній, високий) розвитку кінезіологічної компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, який містить критерії (потребовий, практично-предметний і поведінковий) та показники (потреба розвитку кінезіологічної компетентності, обсяг кінезіологічних знань, рівень кінезіологічних умінь, методичні навички розвитку кінезіологічних умінь, рефлексія) з відповідним комплексом діагностичних методик.

Шифр НБУВ: РА445627

2.4.1227. Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Ю. В. Дутчак; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито проблему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Введено в науковий обіг в авторському глумаченні поняття «забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури». Розроблено й експериментально перевірено систему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка складається з авторської концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, моделі системи у вигляді цільового, змістового (теоретичної, практичної, науково-дослідної складової), теоретико-методологічного, технологічного (підсистеми забезпечення якості професійної підготовки та підсистеми формування професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури), критеріально-оцінювального блоків і дидактичного забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури (гарантування якості освітньо-професійної програми та змістового наповнення освітніх компонент на основі взаємодії закладу вищої освіти зі стейкхолдерами; забезпечення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти на основі використання інтерактивних методів навчання; розвиток ціннісних орієнтацій майбутніх магістрів до ефективної педагогічної діяльності у процесі проведення практик і науково-дослідної роботи).

Шифр НБУВ: РА448975

2.4.1228. Тенденції розвитку туристичної освіти у вищих навчальних закладах німецькомовних країн Західної Європи: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01 / О. О. Самохвал; Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. — Вінниця, 2020. — 42 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні засади розвитку систем неперервної туристичної освіти в німецькомовних країнах Західної Європи, проаналізовано їх становлення та розвиток. Визначено специфічні внутрішні національні, зовнішні загальноєвропейські та світові чинники, що зумовили формування концепції туристичної освіти в цих країнах. Досліджено особливості формування концепції неперервної туристичної освіти в Німеччині, Австрії, Швейцарії, Люксембургу та Ліхтенштейну в умовах закономірного структурювання, функціонування, еволюції туристичної освіти на основі цілісного аналізу педагогічних, політичних та економічних процесів. Обґрунтовано періодизацію становлення та розвитку неперервної туристичної освіти в європейських країнах, яка охоплює три основних етапи (формуєчий,

організаційний, новітній). Сформульовано напрями імплементації досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців туристичної галузі у ЗВО німецькомовних країн Західної Європи в систему туристичної освіти України.

Шифр НБУВ: RA445058

2.Ч.1229. Теоретичні і методичні засади формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Н. Г. Денисенко; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 43 с.: рис. — укр.

Розкрито проблеми формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури. Вперше науково обгрунтовано теоретичні та методичні засади формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури. Розроблено й експериментально перевірено систему формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури, подано у вигляді багатовекторної моделі, яка складається з цільового, теоретичного, змістового, організаційно-діяльнісного та діагностично-результативного блоків. Розроблено авторську концепцію формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури. Виявлено та теоретично обгрунтовано організаційно-педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх учителів фізичної культури: оновлення змістового наповнення освітніх компонентів, визначених освітньо-професійною програмою 014 «Середня освіта (Фізична культура)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з урахуванням специфіки майбутньої педагогічної діяльності; створення STEAM-освітнього професійно-орієнтованого середовища у закладі вищої освіти, наблизеного до реального освітнього процесу в Новій українській школі; розвиток гнучких навичок (SoftSkills) майбутніх учителів фізичної культури у процесі проведення педагогічної практики; реалізація творчих здібностей майбутніх учителів фізичної культури шляхом участі у науково-дослідній роботі.

Шифр НБУВ: RA448659

2.Ч.1230. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: нейрореабілітація: нац. підруч.: [для студентів та лікарів]. Т. 2 / В. М. Сокрут, О. В. Синяченко, О. П. Сокрут, Б. Б. Івнев, І. Р. Мисула, Д. В. Попович, О. В. Поканевич, Л. А. Алексеєва, В. М. Попов, С. В. Селезньова, В. І. Тарасова, Г. П. Сябенко, Г. М. Сухомлин, М. В. Сокрут, І. П. Івашук, А. Ю. Петренко; ред.: В. М. Сокрут; Всеукраїнська асоціація фізіотерапевтів та курортологів, Асоціація спортивної медицини України, Донецький національний медичний університет, Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського, Київський медичний університет. — Слов'янськ; Тернопіль; Київ, 2020. — 337, [2] с.: іл., рис. — Бібліогр.: с. 334-337. — укр.

Висвітлено стандарти та програми медичної реабілітації хворих на ішемічний та геморагічний інсульт залежно від «вегетативного паспорту», форми артеріальної гіпертензії, коморбідності та соматогенії на етапах лікувальної допомоги. Розкрито особливості визначення форми енцефалопатії та інсульту. Наведено класифікацію енцефалопатії та інсульту. Увагу приділено лікувальному харчуванню, фізіотерапії, голкорексфлексотерапії, механотерапії, медичній і психологічній реабілітації.

Шифр НБУВ: C11809/2

2.Ч.1231. Формування професійної суб'єктності майбутніх учителів фізичного виховання в процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. В. Бицок; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Викладено нове вирішення проблеми формування професійної суб'єктності майбутніх учителів фізичного виховання у процесі фахової підготовки. Обгрунтовано, що професійна суб'єктність учителя фізичного виховання — це інтегративна особистісна якість, що характеризує здатність учителя бути суб'єктом педагогічної діяльності та виражається у спроможності формулювати її мету згідно із суспільними імперативами, самостійно планувати, виконувати та корегувати дії з досягнення цієї мети, а також оцінювати результат цих дій, спираючись на власну педагогічну позицію. Доведено, що педагогічними умовами формування професійної суб'єктності в майбутніх учителів фізичного виховання є: вдосконалення освітнього процесу впровадженням змістових модулів навчальних дисциплін; формування адекватних уявлень про суть і закономірності набуття особистістю професійної суб'єктності на аудиторних заняттях; формування під час навчальних практик і спортивно-педагогічного вдосконалення образу професійного майбутнього; створення рефлексивного середовища в науково-дослідній роботі та на практично орієнтованих лабораторних заняттях; заохочення майбутніх учителів фізичного виховання до вільного самовираження особистості в позааудиторний час; упровадження в освітній процес методики оцінювання рівня професійної суб'єктності майбутніх учителів фізичного виховання. Подано авторську модель формування професійної суб'єктності майбутніх учителів фізичного виховання, яка містить цільовий, процесуальний і результативний блоки. Проаналізовано результати експериментальних досліджень.

Шифр НБУВ: RA450372

Див. також: 2.Ц.949, 2.Ч.1234-2.Ч.1237

Теорія та методика фізичного виховання

2.Ч.1232. Методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Д. Г. Оленев; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів не лише у процесі фізичного виховання, але й загалом, під час одержання освітніх послуг. Розкрито зміст і структуру формування та методики використання здоров'язбережувальної компетентності у процесі фізичного виховання студентів вищих технічних навчальних закладів інформаційно-комунікаційних спеціальностей, її теоретико-методологічні підходи, принципи, форми, методи та засоби. Розроблено концепцію системи здоров'язбережувальної компетентності у процесі фізичного виховання студентської молоді на основі індивідуального підходу, а також послідовності і неперервності її застосування, в якій виокремлено й охарактеризовано загальнодидактичні та спеціальні принципи. Визначено, експериментально перевірено та згруповано педагогічні умови, зокрема: організаційно-педагогічні, дидактичні та психолого-педагогічні. Згідно кореляційного аналізу визначено показники, що найбільш характеризують рівень фізичної підготовленості та показники біологічного віку студентів. Науково обгрунтовано, розроблено й експериментально перевірено модель застосування здоров'язбережувальної компетентності у процесі фізичного виховання студентів, який включає методологічно-цільовий, змістово-процесуальний та діагностично-результативний розділи і ґрунтується на методології системного, синергетичного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, інтегративно-інноваційного та компетентнісного підходів.

Шифр НБУВ: RA445618

2.Ч.1233. Формування культури здоров'я майбутніх фахівців економічних спеціальностей у процесі прикладної фізичної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / А. І. Кубатко; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розкрито процес професійної підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей. Уперше теоретично обгрунтовано, розроблено й експериментально перевірено модель формування культури здоров'я фахівців економічних спеціальностей у процесі прикладної фізичної підготовки як відкритої динамічної системи, що включає аналітико-методологічний (соціальне замовлення, мета, завдання, підходи, принципи), організаційний (педагогічні умови, зміст, форми, методи й засоби) та результативний (компоненти, критерії, показники, рівні, результат) блоки. Розроблено критерії (аксіологічний, гносеологічно-діяльнісний та поведінковий), показники (мотивація здорового способу життя; обізнаність у сфері культури здоров'я; уміння оцінити стан здоров'я; фізкультурно-оздоровчі вміння; емоційно-вольова регуляція; прагнення до саморозвитку), за якими схарактеризовано рівні (пасивний, елементарний, базовий, високий) сформованості культури здоров'я фахівців економічних спеціальностей у процесі прикладної фізичної підготовки. Визначено педагогічні умови формування культури здоров'я фахівців економічних спеціальностей у процесі прикладної фізичної підготовки (формування ціннісного ставлення до власного здоров'я через урахування біологічних (генетичні), фізичних (зовнішнє середовище), соціальних (оточення, умови життя, професійна діяльність) та індивідуальних (шкідливі звички, харчування, особиста гігієна, фізичні навантаження, режим праці й відпочинку тощо) чинників; розвиток навичок подолання негативних впливів на здоров'я у професійній сфері (стресові ситуації, розумова втома, перетомлюваність, низька рухова активність тощо); сприяння рефлексії, самоконтролю і самооцінці культури здоров'я). Уточнено поняття «культура здоров'я майбутніх фахівців економічних спеціальностей» та «формування культури здоров'я майбутніх фахівців економічних спеціальностей у процесі прикладної фізичної підготовки».

Шифр НБУВ: RA445631

Див. також: 2.Ц.948, 2.Ч.1235

Система фізичного виховання

2.Ч.1234. Ефективність застосування варіативного модуля спортивної боротьби у фізичному вихованні учнів старшого шкільного віку: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / Ю. А. Ткач; Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Представлено зміст фізичного виховання учнів старших класів закладів загальної середньої освіти. Визначено ефективність застосування варіативного модуля спортивної боротьби в фізичному вихованні учнів старших класів. Подано теоретичний аналіз та узагальнення наукової інформації, опитування, аналіз документальних матеріалів, педагогічне спостереження та тестування,

педагогічний експеримент, методи математичної статистики. Обґрунтовано структуру та зміст варіативного модуля «Спортивна боротьба» для використання в урочних формах фізичного виховання учнів старших класів закладів загальної середньої освіти. З'ясовано ефективність використання засобів боротьби у фізичному вихованні учнів (хлопців та дівчат) 10-х та 11-х класів закладів загальної середньої освіти; удосконалено дані про фізичну підготовленість учнів старших класів закладів загальної середньої освіти; номенклатуру варіативних модулів для забезпечення розв'язання базових завдань фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти; набули подальшого розвитку наукові дані про ставлення вчителів із фізичної культури до структури та змісту фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти; дані про особливості реалізації фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти під час роботи з учнями старших класів. Розроблено апробації структури та змісту варіативного модуля «Спортивна боротьба», що відповідає основним завданням та принципу варіативності фізичного виховання учнів старших класів закладів загальної середньої освіти; вивчено ставлення викладачів фізичної культури до структури та змісту фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти; встановлено дані рухової підготовленості учнів 10-х — 11-х класів.

Шифр НБУВ: RA448741

2.Ч.1235. Методика навчання техніки фізичних вправ студентів з порушеннями слуху в інклюзивному закладі вищої освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / М. П. Житовоз; Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернігів, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Увагу приділено питанню впровадження в освітній процес фізичного виховання ЗВО індивідуально-орієнтовану методичку акцентованого навчання техніки фізичних вправ, що ґрунтується на використанні спортивних технологій (на прикладі спортивної боротьби), як ефективного резерву підвищення рівня здоров'я та психофізичної підготовленості студентів із порушеннями слуху. Доповнено рішення проблеми фізичного виховання студентів із порушеннями слуху в інклюзивному ЗВО, зокрема, про застосування спортивних технологій на заняттях фізичного виховання для вдосконалення навчального процесу з фізичного виховання, покращення рівнів фізичного розвитку та фізичної підготовленості, здоров'я в цілому впродовж всього періоду навчання. Враховано компенсаторні можливості рухового аналізатора при навчанні техніки фізичних вправ на заняттях фізичного виховання, секційних заняттях з обраного виду спорту. Запропоновано новий організаційно-педагогічний підхід до навчання техніки фізичних вправ, де акцентовано увагу визначення оптимальної технічної дії, її правильний образ, еталонної орієнтованої основи, що побудована на основі кількісно-якісного аналізу кінематичної та динамічної структури цієї дії. Розроблено її упроваджено у практику структурно-логічну схему методики акцентованого навчання техніки фізичних вправ на прикладі базових технічних прийомів зі спортивної боротьби, а саме: «переведення в партер ривком за руку», «переведення обертанням («вертушка») захватом руки зверху», «кидок підворотом (через спину) із захватом руки та шиї» та «переворот накатом захватом тулуба».

Шифр НБУВ: RA450365

2.Ч.1236. Методика проведення фізичної культури в спеціальних медичних групах: навч.-метод. посіб. / уклад.: О. Д. Гауряк, Л. Г. Дошок; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 155 с.: табл. — Бібліогр.: с. 154-155. — укр.

Викладено загальні основи проведення занять із фізичної культури в спеціальних медичних групах. Надано характеристику таких груп і критерії віднесення школярів до спеціальних медичних груп. Подано особливості організації та зміст занять із фізичної культури в спеціальних медичних групах. Охарактеризовано особливості методики проведення занять зі школярами, за станом здоров'я скерованих до спеціальних медичних груп залежно від захворювання.

Шифр НБУВ: BA852468

2.Ч.1237. Підвищення фізичного стану студенток 18 — 19 років на основі комплексного використання засобів аквааеробіки та оздоровчого плавання: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / О. В. Іванська; Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту. — Дніпро, 2021. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Вперше обґрунтовано та експериментально доведено ефективність комплексного використання засобів аквааеробіки й оздоровчого плавання в межах секційних занять зі студентками віком 18 — 19 років в умовах закладу вищої освіти. Запропоновано авторську програму секційних занять, згідно з якою до переліку засобів загальної фізичної підготовки включено засоби аквааеробіки з відповідним перерозподілом обсягу годин на інші засоби загальної фізичної підготовки (атлетична гімнастика, степ-аеробіка, кросовий біг), виділено двотижневий субмодуль для підвищення якості оперативного контролю за поточним фізичним станом студенток, розроблено деталізовану шкалу пульсових режимів і спеціальні відновлювальні комплекси фізичних

вправ з аквааеробіки. Викладено нові матеріали про вплив фізичних навантажень на функціональний стан організму жінок, про методичні особливості проведення занять з аквааеробіки й нові підходи до експрес-оцінки поточного фізичного стану організму. Доведено, що впровадження в систему фізичного виховання студенток закладу вищої освіти експериментальної програми секційних занять із комплексним використанням засобів аквааеробіки та оздоровчого плавання сприяло суттєвому покращенню фізичного стану дівчат віком 18 — 19 років.

Шифр НБУВ: RA448018

2.Ч.1238. Програмування фізкультурно-оздоровчих занять: навч. посіб. / уклад.: С. П. Дудіцька; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 215 с. — Бібліогр.: с. 211-215. — укр.

Узагальнено та систематизовано теоретичні надбання у сфері фізкультурно-оздоровчих занять і методики фізичного виховання та спорту. Увагу приділено проблемам теорії та методики викладання фізкультурно-оздоровчих занять, новітнім технологіям методики фізичного виховання та спорту. Подано інформацію про законодавчі та програмно-нормативні основи фізичного виховання в Україні. Розкрито особливості використання здоров'яформувальних і здоров'язбережувальних технологій в умовах дошкільного навчального закладу. Описано методику проведення оздоровчої фізичної культури із школярами та студентською молоддю.

Шифр НБУВ: BA852498

Див. також: 2.Ч.1232-2.Ч.1233

Засоби масової інформації

2.Ч.1239. Довідник медійника: навч. посіб. / уклад.: Є. О. Кияниця; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. — 199 с.: іл. — Бібліогр.: с. 97-99. — укр.

Представлено термінологічний апарат медіаспільноти. Вміщено сленгізм, жаргонізм та профільну термінологію зі сфери журналістики, реклами, зв'язків із громадськістю, психології, соціології та маркетингу.

Шифр НБУВ: BA851845

2.Ч.1240. Маскулінні образи в рекламному просторі сучасної медіареальності (на прикладах України та Польщі) / М. Слюсар // Укр. полоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 76-85. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

На основі аналізу рекламного контенту українського та польського медіапростору визначено основні аспекти продукування маскулінних образів рекламними засобами. Охарактеризовано основні культурні стереотипи в зображенні чоловіків, осмислено роль реклами в сучасному медіа-дискурсі через упровадження сучасних міфів у медіатексти та продукування міфологем. Розкрито інструментальний характер реклами у гендерній комунікації через утвердження такої форми дискримінаційної реклами за гендерною ознакою як мачизм.

Шифр НБУВ: Ж24990

2.Ч.1241. Філософія реклами та PR: теорія та практика: навч. посіб. / Л. А. Васильєва, О. П. Проценко; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: ХАІ, 2021. — 119 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 116-119. — укр.

Виявлено особливості міждисциплінарного підходу до вивчення феноменів реклами та Public relation (PR), які інтенсивно розвиваються у сучасному соціокультурному просторі. Описано основні теоретичні положення маркетингу, менеджменту, психології реклами та PR, соціології та соціальної філософії щодо понять реклами та PR. Обґрунтовано нові питання в межах практичних технік і технологій під час розгляду PR-проблематики. Розкрито концепцію формування сутнісної природи PR-менеджера як затребуваного універсального посередника, що здатен впливати на соціально-інформаційну практику сучасного суспільства.

Шифр НБУВ: BA852653

2.Ч.1242. Формування соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів у закладах вищої освіти Іраку: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / М. А. Дж. Аль-садун; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Проведено теоретико-експериментальне дослідження проблеми підвищення рівня сформованості соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів у закладах вищої освіти Іраку. Уточнено суть, зміст структурних компонентів (мотиваційного, знанневого, процесуального, особистісного) соціально-інформаційної компетентності майбутніх журналістів. Обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено технологію її формування, яку побудовано на основі активізації освітньої діяльності студентів в умовах авторського динамічного освітнього сайту. Зазначена технологія включає три етапи: підготовчо-цільовий, змістово-формульвальний і діагностично-коригувальний. Визначено

зміст критеріїв (мотиваційно-ціннісного, когнітивного, діяльнісного, особистісного) досліджуваної компетентності. На основі їх використання експериментально доведено дієвість авторської технології.

Шифр НБУВ: RA445142
Див. також: 2.Ч.1046

Бібліотечна справа. Бібліотекознавство

2.Ч.1243. Аспекти діяльності публічних бібліотек: зб. матеріалів / ред.: Н. М. Синиця, В. В. Маковська; Хмельницька облдержадміністрація, Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека. — Хмельницький: Стрихар А. М., 2020. — 207 с. — укр.

Досліджено проблеми бібліотечного обслуговування громадян з особливими потребами та запропоновано шляхи їх вирішення. Охарактеризовано мовну культуру бібліотекаря як комунікативну професійну компетенцію. Висвітлено розвиток інноваційних складових бібліографічного обслуговування. Досліджено сучасні форми роботи з періодичними виданнями. Розглянуто використання мультимедійних технологій в бібліотечній діяльності з практики впровадження. Охарактеризовано «зелений» туризм у контексті діяльності публічних бібліотек. Розглянуто поняття та суть предметизації, а також методику визначення предметних рубрик по УДК.

Шифр НБУВ: BA852316

2.Ч.1244. Розвиток особи в процесі суспільної інформатизації і трансформації соціокомунікаційних функцій бібліотек: автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.03, 27.00.01 / С. В. Горова; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ, 2020. — 32 с. — укр.

Зазначено, що суспільна інформатизація, що активізувалася з розвитком інформаційного суспільства, зумовила суттєве оновлення завдань сучасної бібліотечної сфери. Важливим фактором зростаючих обсягів нової інформації в обігу стали наслідки інформатизації, пов'язані зі створенням технологічних можливостей, що забезпечують не лише доступ до наявних інформаційних ресурсів практично всім категоріям громадян, але й створюють умови для індивідуального інформаційного виробництва. Такий процес зумовив різке зростання обсягів продукуваної інформації, інтенсифікацію інформаційних обмінів, що створює зростаюче навантаження на свідомість людини, сучасного користувача електронними ресурсами. Перспективними шляхами вдосконалення управління інформаційними ресурсами сучасності, зниження інформаційного тиску на свідомість особи є комп'ютеризація, розвиток електронних інформаційних технологій та вдосконалення сучасної бібліотечної діяльності. З одного боку, при цьому бібліотеки мають виконувати властиву їм функцію збереження і організації використання суспільно значущої частини продукуваної нині інформації, з іншого — ці установи мають стати інформаційними центрами надання ефективної допомоги користувачам у продуктивному використанні потрібної інформації у всіх сферах суспільного життя. Бібліотечна сфера діяльності має прискорити та розширити свою інформаційно-аналітичну функцію і може розвинути перспективи в галузі управління інформаційними процесами суспільства в межах своєї компетенції при системному розвитку суспільства, при тому, коли йому стане потрібною інформація розвитку. Працівники бібліотек мають стати ефективними інформаційними операторами, які вивчають інформаційні потоки й управляють організацією використання суспільно значущого інформаційного ресурсу. У недалекому майбутньому вони мають стати посередниками між гігантськими та всезростаючими обсягами інформації глобального інформаційного простору та конкретним користувачем. Бібліотеки постіндустріального суспільства мають також стати центрами нейтралізації негативних інформаційних впливів у національній інфосфері.

Шифр НБУВ: RA448158
Див. також: 2.Ч.1247

Організація бібліотечної справи в світі. Управління. Економіка. Статистика

Організація бібліотечної справи в Україні. Управління. Економіка. Статистика

2.Ч.1245. Бібліотека — наша доля: довідник / уклад.: О. О. Баворовська; Хмельницька облдержадміністрація, Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека. — Хмельницький: Стрихар А. М., 2021. — 123 с.: фот. — укр.

Довідник подає відомості про працівників Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки, які працювали в різні

роки і працюють сьогодні. Видання присвячене 120-річчю бібліотеки. Досліджено бібліотечну справу на Хмельниччині. Видання базується на фондах та документах власного архівного підрозділу бібліотеки. Представлено 582 імен працівників бібліотеки, з них 353 — бібліотечних фахівців; 191 — працівників фінансово-господарського відділу та 38 — інженерів-системотехніків. Матеріал згруповано у чотирьох розділах: у перших трьох розділах подаються постаті директорів, бібліотечних працівників та працівників фінансово-господарського відділу. По персоналіях подається фото, коротка довідка біографічного характеру та про трудову діяльність працівника. У четвертому розділі подано алфавітний список працівників за родом їх діяльності, які не увійшли до перших трьох розділів.

Шифр НБУВ: BA852909

2.Ч.1246. Наукова бібліотека Ужгородського національного університету: від джерел до сучасності: [колект.] монографія / О. В. Бряник, В. В. Воробець, Н. І. Гунько, М. М. Ігнастюк, С. Г. Кривова, Н. В. Лавришин, І. І. Лопіт, О. І. Люта, М. М. Медведь, Л. О. Мельник, О. Ф. Прохненко, К. Ф. Сабо, С. П. Слєпньова, Г. А. Смірнова, О. М. Тиханович, А. І. Товт, Т. Б. Федянін, О. В. Хаван, М. І. Чорній, М. С. Яцьків; ред.: М. М. Медведь, О. В. Бряник, В. В. Воробець, Л. О. Мельник; упоряд.: Л. Мельник; ДВНЗ «Ужгородський Нац. ун-т». — Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2021. — 570 с.: фот. — укр.

Досліджено історію виникнення, етапи становлення та розвитку Наукової бібліотеки Ужгородського університету. Проналізовано найвагоміші здобутки колективу книгозбірні за 75 років її діяльності. Значну увагу приділено книжковому фонду бібліотеки, його багатству, комплектуванню та збереженню. Архівні матеріали, спогади, фотодокументи фіксують святкове та буденне життя бібліотекарів, які своєю працею сприяють успішному та навчально-виховному процесу в університеті. Звернено увагу на інноваційний поступ наукової бібліотеки за період 2013 — 2020.

Шифр НБУВ: BC68527

2.Ч.1247. Тезаурус як інструмент інформаційного забезпечення міждисциплінарних наукових досліджень: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 / Г. Р. Мацюк; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ, 2020. — 21 с. — укр.

Здійснено огляд основних видів та змістове наповнення інформаційно-пошукових тезаурусів, які використовуються в зарубіжних та вітчизняних бібліотеках, як інформаційний ресурс структури певної предметної області та інструмент формування пошукових образів документів і пошукових запитів у бібліотеках. Застосовано метод аналізу ієрархій для вибору моделі представлення знань предметної області «Розумне місто» під час формування інформаційних ресурсів бібліотек. Розглянуто еволюцію тезаурусів під час історії їх розвитку. Проаналізовано роль тематичних інформаційно-пошукових тезаурусів під час систематизації термінології предметних областей та можливість їх застосування як засобу підвищення ефективності пошуку в сучасних автоматизованих бібліотечних інформаційних системах. Консолідовано підходи до формування двомовного інформаційно-пошукового тезауруса, який сприяє ефективному формуванню метаданих інформаційних ресурсів бібліотек, та сформовано алгоритм його побудови. Розроблено двомовний інформаційно-пошуковий тезаурус розумного міста, який можна використовувати для формування уніфікованого пошукового образу документа й пошукового образу запиту користувачів бібліотеки, індексування документів, здійснення релевантного пошуку в електронних каталогах, базах даних бібліотек.

Шифр НБУВ: RA447946

2.Ч.1248. Тенденції та перспективи розвитку документаційного забезпечення управління бібліотекою: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.02 / Н. В. Ковальчук; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Узагальнено теоретичні і практичні засади удосконалення документаційного забезпечення управління бібліотекою в умовах впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. На основі системного, функціонального, соціокомунікаційного, інформаційного підходів та комплексу загальнонаукових і спеціальних методів визначено, що документаційне забезпечення управління бібліотекою реформується в контексті змін бібліотечної галузі в Україні. З'ясовано, що склад системи управлінської документації бібліотеки визначається ролями та функціями, зумовленими специфікою змісту її діяльності, обсягом і характером взаємозв'язків бібліотеки з користувачами, іншими установами, а також із вищими органами управління. Запропоновано перспективні напрями удосконалення документаційного забезпечення управління бібліотекою на основі побудови комунікаційної мережі з використанням єдиної платформи електронного документообігу на базі розподіленого збереження управлінської документації бібліотеки та доступу до неї з урахуванням вимог до захисту інформації.

Шифр НБУВ: RA448009

Філологічні науки

(реферати 2.Ш.1249 — 2.Ш.1345)

2.Ш.1249. Матеріали II науково-практичної конференції «Розвиток філології та лінгвістики на сучасному історичному етапі»: [збірник], 11–12 грудня 2020 р. — Одеса: Молодий вчений, 2020. — 99 с.: рис., табл. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Досліджено формування образу шпигуна в літературі. Висвітлено використання медичної лексики у різних функціональних стилях мови. Розглянуто засоби поповнення лексичного складу сучасної англійської мови. Охарактеризовано авторські новотвори в сучасному постмодерністському художньому дискурсі та способи їх відтворення. Досліджено поняття кіно-тексту у контексті перекладу. Наведено кількісні характеристики новел Р. Іванчука. Проаналізовано оригінал та переклади художнього твору як об'єкти контрастивного аналізу (на матеріалі збірки оповідань Дж. Лондона «Діти морозу»). Висвітлено засоби вираження та збереження концепту «Американська мрія» в перекладі (на матеріалі романів Ф. С. Фіцджеральда).

Шифр НБУВ: ВА852075

2.Ш.1250. Молодь прагне осягнення слова: зб. студент. наук. т-в «Лінгвознавець» та «Філолог» / ред.: І. С. Попова, Н. С. Голюкова, О. В. Гурко; Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2020. — 129 с. — укр.

Наведено результати наукових досліджень студентів факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства, членів студентських наукових товариств «Лінгвознавець» та «Філолог» із проблем мовознавства. Проаналізовано тропи як засоби виразності та лаконічності в текстах сучасних українськомовних газет. Досліджено в лексикографічному аспекті фемінітиви в українській мові.

Шифр НБУВ: ВА852002

2.Ш.1251. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів-філологів в умовах освітньо-комунікативного середовища закладів вищої освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Т. В. Григоренко; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Розроблено та обґрунтовано теоретичні й методичні засади підготовки майбутніх учителів-філологів в умовах освітньо-комунікативного середовища закладів вищої освіти. Аргументовано концепцію підготовки майбутніх учителів-філологів в умовах освітньо-комунікативного середовища закладів вищої освіти, що охоплює методологічний, теоретичний, технологічний, методичний концепти; розроблено систему підготовки майбутніх учителів-філологів в умовах освітньо-комунікативного середовища закладів вищої освіти, яка складається із взаємопов'язаних підсистем (цільової, теоретико-методологічної, змістово-технологічної, діагностично-результативної). Виокремлено й обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів-філологів в умовах освітньо-комунікативного середовища закладів вищої освіти: підвищення мотивації та педагогічної рефлексії до професійно-комунікативної діяльності майбутніх учителів-філологів засобами інтерактивних технологій; структурування змісту підготовки майбутніх учителів-філологів на засадах міждисциплінарної інтеграції; використання комунікативних стратегій навчання у підготовці майбутніх учителів-філологів; використання потенціалу самостійної позааудиторної роботи для набуття комунікативного досвіду. Охарактеризовано структуру професійно-комунікативної діяльності. Визначено компонентний склад готовності майбутніх учителів-філологів до професійно-комунікативної діяльності (мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний, рефлексивний компоненти). Удосконалено зміст підготовки майбутніх учителів-філологів (оновлено тематичне наповнення фахових освітніх компонентів) і діагностичний інструментарій (методика оцінювання). Конкретизовано критерії готовності майбутніх учителів-філологів до професійно-комунікативної діяльності: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-комунікативний, діяльнісно-операційний, рефлексивно-емоційний. На підставі виокремлених критеріїв і показників диференційовано три рівні готовності: низький (репродуктивний), середній (продуктивний), високий (творчий). Подальшого розвитку й конкретизації набули змістове наповнення базових понять дослідження; соціально-особистісний та професійно-комунікативний контекст професійної діяльності вчителя-філолога відповідно до вимог Нової української школи; діагностичний інструментарій визначення готовності майбутнього вчителя-філолога до професійно-комунікативної діяльності. Для удосконалення підготовки майбутніх учителів-філологів в умовах закладів вищої освіти підготовлено й впроваджено навчально-методичне забезпечення.

Шифр НБУВ: РА448735

2.Ш.1252. Introduction a la philologie frazaise: навч. посіб. / Н. Н. Kriuchkov, D. V. Brytvin. — Kyiv: Видав. д-м. Дмитра Бурого, 2021. — 162 р. — Бібліогр.: с. 156.

Рекомендовано для студентів філологічних спеціальностей ВНЗ України, де викладають французьку мову. Філологію розглянуто у єдиному циклі з іншими мовознавчими дисциплінами. Висвітлено основні етапи історичного розвитку французької мови, розглянуто варіанти французької мови, що існують у Франції та країнах, де французька мова має статус офіційної мови або є мовою спілкування. Запропоновано практичні вправи творчого характеру. Викладено англійською мовою.

Шифр НБУВ: ІВ228506

Див. також: 2.Т.49, 2.Ю.1438

Мовознавство

2.Ш.1253. Актуальні питання філології XXI ст.: мовознавчий аспект (лекційні, практичні, самостійні заняття та тести): навч. посіб. для аспірантів першого року навчання. Спец. 035 — філологія / Ю. О. Шепель; Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2021. — 90 с. — укр.

Вміщено огляд основних здобутків сучасних лінгвістичних теорій з проблем комунікативної, когнітивної, контрастивної, тендерної та функціональної лінгвістики. Наведено перелік питань для практичних і самостійних занять, питання для самоконтролю та заліків, завдання до автентичних текстів, тести та список літератури.

Шифр НБУВ: ВА852630

2.Ш.1254. Методи інтелектуального аналізу консолідованих даних для підтримки прийняття рішень: автореф. дис. ... д-ра техн. наук: 05.13.23 / Б. М. Павлишенко; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків, 2021. — укр.

Розроблено методи моделювання, формування аналітичних ознак, інтелектуального аналізу табличних і текстових консолідованих даних для підвищення точності, достовірності та інформативності результатів аналізу, які використовуються для підтримки прийняття рішень в інформаційно-аналітичних системах. Розроблено метод оптимізації прогнозу аналітики часових рядів з використанням стекингового об'єднання та вибору різномірних моделей на основі лінійної регресії LASSO та байєсівської регресії. Проаналізовано поєднання байєсівської лінійної та машинно-навчальної логістичних регресій у задачах виявлення технічних відмов. Розглянуто оптимізацію послідовності дій інтелектуального агента в задачах аналітики пошиту з використанням глибокого Q-навчання та імітаційного моделювання середовища. Запропоновано модель векторного представлення текстових даних у просторі семантичних та тематичних полів. Проведено аналіз текстових даних на основі алгоритмів машинного навчання з використанням кількісних семантичних ознак. Розроблено метод виявлення додаткових аналітичних ознак на основі лексемних поєднань у семантичних структурах текстових масивів. Запропоновано модель семантичних концептів текстових масивів на основі теорії аналізу формальних концептів.

Шифр НБУВ: РА449239

2.Ш.1255. Прикладна лінгвістика 2021: проблеми і рішення: матеріали XVII Всеукр. наук.-метод. конф. студентів та молод. науковців, 13 трав. 2021 р. / ред.: Н. М. Філіппова; Нац. ун-т кораблебудування імені адмірала Макарова. — Миколаїв: НУК, 2021. — 241 с.: рис., табл. — укр.

У матеріалах науково-методичної конференції розглянуто актуальні питання, пов'язані з об'єктом, задачами, методами прикладної лінгвістики, а також її маргінальними галузями та напрямками. Особливу увагу звернено на проблеми термінознавства, психо- та соціолінгвістики, лінгводидактики, сугестивної та когнітивної лінгвістики, комп'ютерної лексикографії, машинного перекладу тощо. Висвітлено специфіку застосування цифрових ресурсів у навчанні лексики англійської мови. Зазначено, що особливості використання ігрових цифрових ресурсів при навчанні лексики англійської мови є недостатньо дослідженими у лінгвістиці і потребують більш детального вивчення. Проаналізовано погляди вітчизняних та зарубіжних дослідників на поняття лексичної компетенції та ігрових цифрових ресурсів. Окреслено зорієнтованість прикладного лінгвіста на практичну діяльність яка диктує певні особливості в організації теоретичних курсів, зокрема, вивчення світової літератури. Акцентовано, що

особистий пошук є запорукою професійного розвитку майбутнього філолога, тренуванням його вміння працювати з текстом. З огляду на потреби майбутнього прикладного лінгвіста презентовано гуманітарний світогляд через поєднання контекстів національних культур із розвитком мовної складової, віддзеркаленої літературним процесом.

Шифр НБУВ: CO37777

2.Ш.1256. Communicative-pragmatic, normative and functional parameters of the professional discourse: collective monogr. / голов. ред.: М. Mamych. — Lviv: Liha-Pres, 2021. — VI, 327 p.: tab., fig. — Бібліогр. в кінці ст. — англ.

Запропоновано аналіз професійного дискурсу як мисленно-комунікативної діяльності. Відзначено актуальність проблеми для сучасного теоретичного та практичного мовознавства, що стало результатом значного розширення сфер функціонування української професійної мови, її взаємодії з мовами спеціального призначення інших національних культур, зокрема англійською. Відображено питання історії фахового мовознавства, теоретичні аспекти виокремлення мови спеціального призначення як окремого дискурсу суспільної практики, представлено сучасні перспективи практичного вивчення професійної мовної практики. Викладено англійською мовою.

Шифр НБУВ: IB228509

Див. також: 2.С.23, 2.Т.39, 2.Ю.1444

Мови світу

2.Ш.1257. Антропоніми турецької мови: лінгвокультурологічний та прагматичний аспекти: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.13 / І. А. Скразловська; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено сучасні турецькі антропоніми з позицій актуальних напрямів сучасної лінгвістики — лінгвокультурології та лінгвопрагматики. У результаті дослідження діахронічних зрізів турецьких антропонімів виділено три культурно-історичні періоди становлення турецької антропонімічної системи, які відбивають історичні періоди розвитку турецького народу: давньотюркський, ісламський та сучасний. Об'єктом дослідження є турецькі особові імена та варіанти їхніх парадигм (демінутивні та гіпокористичні форми), також обговорено питання особливостей функціонування антропонімічних моделей турецької мови та прізвиськ. Предмет вивчення — лінгвокультурні та прагматичні компоненти лексичного значення турецьких антропонімів.

Шифр НБУВ: RA449232

2.Ш.1258. Комунікативна граматики: навч. посіб. / уклад.: Д. А. Руснак, О. О. Матвеева; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 119 с.: іл. — Бібліогр.: с. 118. — укр.

Зауважено, що навчальний посібник призначається студентам факультету іноземних мов, які вивчають французьку як другу іноземну і включає теми рівнів А1 — А2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти. Посібник складається з 12 уроків, кожний з яких подає граматичний матеріал в контексті розмовної теми. Зазначено, що у посібнику застосовано функціональний підхід до вивчення мовних явищ, які подаються у їх функціонуванні в зв'язному висловлюванні (діалогах).

Шифр НБУВ: CO37741

2.Ш.1259. Соціально-правничі термінології українського латинськомовного документа XVI — XVII ст.: становлення та функціонування: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.14 / Н. В. Давиденко; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Досліджено особливості та характерні ознаки становлення та функціонування соціально-правничої термінології в українській латинськомовній документації XVI — XVII ст. Здійснено комплексний аналіз латинськомовної соціально-правничої термінології XVI — XVII ст., зафіксовано у документації українського походження, окреслено специфіку функціонування і творення соціально-правничих термінів вказаного періоду у їх історичному розвитку, класифіковано латинськомовні соціально-правничі терміни відповідно до галузей права, досліджено та охарактеризовано найбільш інформативні для виявлення та подальшого опрацювання аналізованого термінологічного пласту клаузули. Виділено та проаналізовано основні лексико-семантичні групи латинськомовних соціально-правничих термінів у документах українського походження, здійснено філологічний аналіз історичного розвитку ряду термінів, які вперше підлягали такому розгляду, виявлено особливості їх використання у різних видах документів.

Шифр НБУВ: RA450896

2.Ш.1260. Сучасний україно-російсько-англійський словник хірургічних термінів / заг. ред.: В. В. Лепський; ред.: В. В. Лепський, В. В. Лепський, В. П. Федештинський, А. М. Савченко, Т. О. Перцева, Л. Ю. Науменко, В. М. Березовський, І. С. Борисова, С. А. Шнайдер, В. Я. Скиба, О. В. Деньга, А. Г. Гулюк, В. А. Лабунець, В. І. Карий,

В. В. Лепський, М. В. Лобас, І. Я. Губенко, В. С. Коваль, М. В. Гуськов, В. А. Чернявський, А. В. Червонопіський, П. Ф. Прокопчук, М. В. Тарасов, Л. В. Горбик, Г. В. Євтеєв, В. Л. Брожик, М. В. Шапран, Є. В. Васильєв, Є. В. Фьодоров, Я. Г. Кушнірик, С. В. Примак, М. І. Кондрацький, В. Ф. Олійник, В. П. Дитинюк, В. М. Семенець, М. Ф. Карась, О. М. Богуславський, В. А. Смоляр, С. Д. Дорогань, П. О. Нудьга, В. Г. Удуденко, В. М. Шляк, Ю. М. Ліпко. — Одеса: Одеська міська друкарня, 2018. — 807 с. — Бібліогр.: с. 807. — укр.

Наведено понад 2 000 термінів і словосполучень найуживанішої лексики з хірургії сучасної української, російської та англійської мов.

Шифр НБУВ: CO37638

2.Ш.1261. Repetitorium Latinum. Pars secunda: зб. тестів з латин. мови для студентів гуманітар. ф-тів / М. Й. Петришин, Г. М. Загайська; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 145, [2] с. — Бібліогр.: с. 145. — укр.

Наведено тестові завдання відповідно послідовності викладу граматичних тем у підручниках з латинської мови для вищих навчальних закладів (від найпростіших до складних). За змістом вони охоплюють історію розвитку латинської мови, граматичний матеріал (фонетику, морфологію, синтаксис), а також пареміологію.

Шифр НБУВ: VA852445

Див. також: 2.Ш.1252, 2.Ш.1274

Викладання та методика вивчення іноземних мов

2.Ш.1262. Використання сучасних інформаційних технологій у процесі навчання перекладу / О. Башманівський, В. Гівський, С. Мокотун // Укр. полоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 86-93. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано особливості застосування сучасних технологій у процесі навчання перекладу. З'ясовано, що сучасна освітня концепція Blended Learning надає змогу студенту одержувати знання як самостійно — онлайн, так і очно — з викладачем. Застосування блогів надає змогу вносити корективи в зміст, уступати в полеміку з автором або викладачем у формі запитань, коментарів, зауважень тощо. Зазначено, що використання ІТ технологій надає змогу активізувати навчальний процес, сприяти формуванню необхідних перекладацьких компетенцій, насамперед лінгвістичних і комунікаційних, сприяти розвитку активності та самостійності наших студентів.

Шифр НБУВ: Ж24990

2.Ш.1263. Науково-теоретичні аспекти використання зарубіжних підручників з іноземної мови у вищій школі / Ю. Березюк // Укр. полоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 111-116. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Проаналізовано зміст і структуру підручника зарубіжного видання з іноземної мови у вищій школі; обґрунтовано значущість провідних наукових підходів до використання підручників іноземної мови зарубіжних видань (соціокультурного, особистісно орієнтованого, комунікативно-ігрового, компетентісного та інтегративного; надано рекомендації щодо конструювання підручників зарубіжних видань у вищій школі.

Шифр НБУВ: Ж24990

2.Ш.1264. Педагогічні умови формування ціннісно-смислового досвіду майбутніх фахівців з іноземної мови у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л. О. Свиз; Рівненський державний гуманітарний університет. — Рівне, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

На методологічному, теоретичному та практичному рівнях досліджено аксіологічні засади професійної підготовки фахівців з іноземної філології з використанням зарубіжного досвіду. Встановлено філософсько-теоретичні основи формування ціннісно-смислового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології й концептуалізовано вимоги до ціннісного складника професійної підготовки таких фахівців в умовах зміни аксіоорієнтирів. Визначено педагогічні умови формування ціннісно-смислового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології у процесі професійної підготовки, а також укладено структурно-змістову модель формування ціннісно-смислового досвіду майбутніх фахівців з іноземної філології. Охарактеризовано зміст формувального експерименту, розкрито методику експериментального дослідження. Представлено впровадження педагогічних умов і розроблено моделі формування ціннісно-смислового досвіду майбутніх фахівців з іноземної мови у процесі професійної підготовки. Проаналізовано результати експериментальної перевірки ефективності реалізації запропонованих педагогічних умов і моделі.

Шифр НБУВ: RA449581

2.Ш.1265. Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у Нідерландах та Україні: порівняльний аспект: монографія / А. І. Колісниченко; Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. — Умань: Соцінський М. М., 2021. — 199 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 168-189. — укр.

Розглянуто особливості професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Нідерландах та рекомендаційні засади щодо врахування прогресивних ідей нідерландського досвіду у системі вищої педагогічної освіти України. Висвітлено ретроспективне дослідження виникнення та розвитку педагогічної освіти у Нідерландах, досліджено трансформації вищої освіти педагогічних кадрів у Нідерландах. Здійснено порівняльний аналіз програм підготовки майбутніх учителів іноземних мов та їх градацію. Визначено основні складові структури, змісту і вимог до системи професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у Нідерландах та Україні.

Шифр НБУВ: ВА852483

2.Ш.1266. Формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки: монографія / Т. А. Кокнова; Державний заклад «Луганський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». — Полтава: ПУЕТ, 2020. — 498, [1] с.: табл. — Бібліогр.: с. 296-366. — укр.

Наведено теоретичні й методичні засади формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки. Розкрито педагогічні підходи до аналізу уявлень про лінгвометодичну підготовку викладача іноземної мови, обґрунтовано педагогічну систему формування лінгвометодичної компетентності майбутніх спеціалістів.

Шифр НБУВ: ВА852432

Див. також: 2.Ч.1127

Слов'янські мови

2.Ш.1267. Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах: матеріали Х Міжнар. наук. конф. (15 — 16 квіт. 2021 р., Україна, м. Дніпро) / уклад.: Т. С. Пристайко; Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара, нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Західночеський університет, Університет ім. Адама Міцкевича, Приморський університет. — Дніпро: Ліра, 2021. — 195 с. — укр.

Вміщено матеріали доповідей лінгвістів України, близького й далекого зарубіжжя, присвячені опису лексико-граматичних і семантичних інновацій процесів у сучасних слов'янських мовах, що виявляються у різних комунікативних сферах. Досліджено інноваційні явища в аспектах сучасних наукових парадигм. Розглянуто мовні і мовленнєві інновації як об'єкти прикладної лінгвістики, лінгводидактики, теорії і практики перекладу. Низка розвідок містить результати вивчення лексико-семантичних і словотвірних інновацій, пов'язаних із пандемією коронавірусу у 2020 — 2021 рр.

Шифр НБУВ: ВА852617

2.Ш.1268. Українська редакція церковнослов'янської мови кінця XVI — XVII ст.: проблеми інтерференції та морфологічного унормування: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / О. П. Білих; Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Дніпро, 2020. — 33 с. — укр.

Уперше в українському мовознавстві на широкому матеріалі з'ясовано особливості словозміни в українській редакції церковнослов'янської мови кінця XVI — XVII ст. у порівнянні зі старослов'янською мовою та українською цього часу. Виявлено й описано морфологічні норми української редакції церковнослов'янської мови досліджуваного періоду в тому вигляді, в якому вони представлені у стародруках. Через аналіз зафіксованих варіантів форм з'ясовано тенденції морфологічного розвитку української редакції церковнослов'янської мови кінця XVI — XVII ст. Доведено, що українська мова впливала на формотворення української редакції церковнослов'янської мови досліджуваного періоду. Виявлено чотири різновиди результатів цього впливу: виникнення та (або) поширення нових варіантів традиційних форм; фонетичні (графічні) особливості окремих форм; підтримка тих особливостей у словозміні, які збіглися з українськими; сприяння послідовному використанню форм, що кардинально відрізнялися від українських відповідників і слугували засобами протиставлення церковнослов'янської й української мов. З'ясовано, що вплив української мови відігравав значну роль у формуванні системи морфологічних норм української редакції церковнослов'янської мови кінця XVI — XVII ст. Виявлено, що серед нових варіантів форм в українській редакції церковнослов'янської мови досліджуваного періоду стали поширеними та набували статусу варіантних форм ті утворення, які були загальноприйнятими (і не мали розмовного або регіонального забарвлення) в українській літературній мові того часу.

Шифр НБУВ: РА444997

Див. також: 2.Ш.1288

Східнослов'янські мови

2.Ш.1269. Фразеологія руских переселенческих говорів Юга України: монографія / Н. Г. Арефьева; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. — Одеса: Астропринт, 2021. — 351 с.: фот. — Бібліогр.: с. 283-311. — укр.

Впервые в отечественной и зарубежной русистике рассмотрена попытка монографического описания фразеологии русских переселенческих говорів Юга Украины. Опираясь на богатый фактический материал, не только комплексно охарактеризовано фразеологический фонд русских диалектоносителей как уникального лингвокультурного явления, но и описано фраземику в рамках кодовых пространств на примере некоторых наиболее значимых лингвокультурных кодов. Исследовано лингво- и этнолингвокультурное кодирование как способ описания культурного знания и фразеологической системы языка. Отмечено, что языковые особенности южнорусских говорів в проекции на фраземику русских говорів Юга Украины служат источником этнокультурной информации. Описано фраземику русских говорів Юга Украины сквозь призму лингвокультурного кодирования.

Шифр НБУВ: ВА852381

Українська мова

2.Ш.1270. Соматичні найменування в історії лексичної системи української мови: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / І. М. Приходько; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Виявлено склад назв частин тіла людини і тварини від праслов'янського періоду розвитку української мови до середини XX ст. З'ясовано межі власне соматичної лексики. Уточнено принципи класифікації соматичних найменувань, описано їх семантику, етимологію та словотвірну структуру. Окреслено тенденції розвитку соматичних назв у лексичній системі української мови першої половини XX ст. Установлено, що праслов'янська мова мала досить розгалужену систему найменувань частин тіла. У пам'ятках і словниках XI — першої половини XX ст. найбільш представленими були групи соматичних, остеонімічних, сенсонімічних і неоплазмонімічних назв. З кінця XVIII ст. починають активніше виформовуватися назви внутрішніх органів, кровоносної та м'язової систем. Зазначено, що поповнення соматичної лексики відбувалося трьома шляхами: морфологічне словотворення, семантична деривація та запозичення. Інтенсивний розвиток медичної термінології умовив також зворотний рух у бік спроб дібрати власне українські відповідники до чужомовних лексем. Однак історичні процеси 30 — 70-х рр. XX ст. спричинили поступовий занепад питомої української термінологічності.

Шифр НБУВ: РА448279

Див. також: 2.Ш.1268

Система сучасної мови

2.Ш.1271. Фонетика сучасного львівського мовлення: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Г. В. Сікора; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

У дисертації комплексно вивчено фонетику львівського українського мовлення початку XXI ст. Досліджено специфіку фонетичної системи сучасного львівського українського мовлення, яку творять діалектні риси, засвідчені у вокалізмі, консонантизмі та просодії. Проаналізовано посталу в умовах компресивно-алегрового мовлення редуцію слова як своєрідність ритмічної організації та мелодики сучасного львівського мовлення. З'ясовано генезу фонетичних рис. Зазначено, що фонетична система сучасного українського мовлення львів'ян становить систему, яка склалася внаслідок тривалих впливів різних чинників. Зафіксовано варіювання львівського українського узусу початку XXI ст. на фонетичному рівні та його кореляцію із соціальними характеристиками львів'ян. Досліджено ареологію диференційних рис. Виявлено фонетичні риси, що розширили своє функціонування поза мовним мовним простором Львова і маніфестують вплив на сучасну українську мову.

Шифр НБУВ: РА449038

Лексикологія

2.Ш.1272. Лінгвокогнітивні особливості політичної метафори в публіцистичному дискурсі (на матеріалі української та англійської мов): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / Н. В. Кабанцева; Донецький нац. ун-т ім. Василя Стуса. — Вінниця, 2021. — 20 с.: табл. — укр.

Дисертацію присвячено вивченню лінгвокогнітивних особливостей політичної метафори у публіцистичному дискурсі української та англійської мов у з'ясованому аспекті. Визначено кваліфікаційні ознаки та класифікаційні параметри політичної метафори у сучасній лінгвістиці, узагальнено та систематизовано наукові погляди на проблему вивчення політичної метафори у

публіцистичному дискурсі з урахуванням різноманітних мовознавчих теорій. Уперше запропоновано теоретико-методологічну концепцію для студіювання політичної метафори у публіцистичному дискурсі двох віддаленоспоріднених мов. Методологічним ключем для розкриття лінгвокогнітивних особливостей політичної метафори стали методи компонентно-семантичного аналізу, фреймово-слотового моделювання та зставний метод. Концептосферу сучасного публіцистичного дискурсу проаналізовано у межах лінгвокогнітивної концепції вивчення метафори за такою ієрархічною парадигмою: донорська концептосфера — фундаментальна донорська поняттєва сфера — субсфера — концептуальне поле — фрейм — слот. Виявлено спільні та відмінні риси функціонування політичної метафори в українській та англійській мовах із простеженням особливостей моделювання та специфіки оцінного складника метафоричного значення у публіцистичному дискурсі. Перспективу дослідження становить поглиблене вивчення семантичної класифікації метафори за основним суб'єктом, а також за типами метафоричного переносу. Одним із пріоритетних напрямів подальшого студіювання також може постати питання мотивованості конотативного значення політичної метафори української та англійської мов у різних дискурсах.

Шифр НБУВ: RA448168

2.Ш.1273. Ойконімний простір України: ономастичний та лінгвокультурологічний аспекти: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / В. В. Котович; Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. — Луцьк, 2020. — 40 с. — укр.

Наведено перше в сучасній українській лінгвістиці концептуально цілісне дослідження ойконімного простору України, зокрема його аксіонімного компонента, в ономастичному та лінгвокультурологічному аспектах, виконане в системно-структурній та антропоцентричній наукових парадигмах. Окреслено й уніфіковано поняттєво-термінологічний апарат для номінації онімного та апелювативного кодів. Введено в науковий обіг терміни ойкокультуронім/аксіокультуронім для позначення ономастичної одиниці як лінгвальної та культурологічної цінності. Уточнено значення поняття онімний та апелювативний коди аксіонімів. У межах онімного виокремлено антропономійні індивідуальний, антропономійні груповий, меморіальний, гідронімний, мікротопонімний, оронімний, хоронімний, ергонімний. У межах апелювативного — ландшафтно-артефактний, локально-етнічний, службовий, символіко-світлоглядний коди. Виділено мікрокоди в системі аксіонімону. Підтверджено значущість ономастичного матеріалу в структурі лінгвокультурологічних досліджень, опрацьовано на основі назв поселень питання взаємозв'язку, взаємодієвзаємовідношення та взаємопроникнення мови й національної культури. Змодельовано лінгвокультурологічні портрети всіх назв сучасних українських міст із виокремленням у їх структурі ядерних та інтерпретаційних зон, зон ближньої й дальньої периферії. Проаналізовано контрверсійні тлумачення генези низки аксіонімів, простежено специфіку відтворення тьглоті матеріальної та духовної культури народу засобами ойконімного матеріалу. Досліджено ойконімний матеріал у контексті провідних світоглядних категорій простору й часу, розглянуто його духовний та образно-символічний потенціал. Доведено доцільність аналізу ойконімного простору України як репрезентанта специфіки національного світобачення.

Шифр НБУВ: RA448001

2.Ш.1274. Типологія звукообразжальних слів у китайській та українській мовах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / І. В. Малинюк; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ, 2021. — 23 с.: табл. — укр.

Представлено новий фоносемантико-психолінгвістичний підхід для встановлення семантико-структурної й асоціативно-функційної типології звукообразжальних слів у китайській та українській мовах. Диференційовано терміни «звуконаслідувальні слова» та «звукосимволічні слова» на основі типів їхньої мотивованості. Розроблено комплексну методику зівставно-типологічного й експериментального дослідження звукообразжальних слів у китайській та українській мовах. Виявлено 4 семантичні типи ономастичних і 5 структурних типів з їх видами у кожній із досліджуваних мов. Доведено, що ономастичні є знаками іконічного типу, експериментально перевірено міжмовний характер знакового іконізму й експериментально підтверджено наявність універсального звукоіконізму. Охарактеризовано закономірності та відмінності в асоціативно-функційних типах звукоіконічних слів китайської та української мов.

Шифр НБУВ: RA448929

Лінгвістика тексту. Стилїстика. Переклад

2.Ш.1275. Лексико-дериваційна структура сучасного українського юридичного тексту: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / І. В. Парьова; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 39 с. — укр.

Уперше в українському мовознавстві створено концепцію опису системної моделі дериваційного простору слова як багатовимірної структури сучасного юридичного тексту, обґрунтовано статус лексико-дериваційних зв'язків, розглянуто синтагматичні та парадигматичні відношення юридичної лексики в деривацій-

ному аспекті, виокремлено специфікації як базові поняття лексичної деривації, що відображають різні аспекти дериваційного функціонування слова в сучасному українському юридичному тексті, розроблено принципи зівставленості синхронно-функційної моделі дериваційного слова сучасного юридичного тексту, апробовано методику дериваційно-лексикологічного аналізу сучасного українського юридичного тексту. Доведено, що статус дериваційних зв'язків у лексичній системі сучасного юридичного тексту української мови визначається специфічним змістом і формою маніфестації. Змістом зв'язків є діалектична єдність двох складників: детермінаційності й інноваційності (природу складності, модифікації). Зображено динамічний характер дериваційного розвитку слова в мові юридичної сфери. Обґрунтовано появу специфікацій у розширеному семантичному просторі слова, що пов'язане з комунікативною потребою виокремити із суцільного словословного континууму одиницю номінації, відтворену як цілісність. Презентовано новий напрям сучасної лінгвістики — лексико-дериваційна юрислінгвістика.

Шифр НБУВ: RA448116

2.Ш.1276. Невербальна комунікація та своєрідність її омовлення в українському дискурсі: феномен вербалізації невербаліки: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / Т. Ф. Осіпова; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 40 с.: іл. — укр.

Комплексно проаналізовано явища і процес вербалізації невербаліки. Уперше описано історію становлення національної теорії невербальної комунікації (НК). З'ясовано параметри її дослідження, методологічні засади, термінологічне поле. Дискурсивний аналіз усного та писемного мовлення сприяв виокремленню своєрідності вербалізації НК на всіх рівнях мовної системи, що за логікою філософського знання мотивує формування самостійного синкретичного розділу комунікативної лінгвістики — вербалізація невербаліки, або вербалізації НК, який створено на перетині учень про вербальну та невербальну комунікацію. З'ясовано вплив екстралінгвістичних чинників на своєрідність омовлення НК. Продемонстровано особливості омовлення невербаліки в різних типах дискурсів української лінгвокультури (фольклорному, художньому, епістолярному та публіцистичному). Виявлено механізми моделювання орнаментальності на основі омовлення параметрів НК (орнаментальна невербаліка). Явище вербалізації НК проєктується в площину лінгвоперсоналії. Розроблено нові методики дослідження невербальної компетентності лінгвоперсоналії для її комплексного портретування та визначення психотипу, а також для вивчення української мови в її функційно-комунікативному аспекті, що впроваджено в практику її викладання як рідної та як іноземної.

Шифр НБУВ: RA448820

2.Ш.1277. Стислий текст в українському масмедійному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / І. Г. Мірошніченко; Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Дніпро, 2020. — 24 с. — укр.

Описано та узагальнено лінгвістичні особливості стислих текстів українського масмедійного дискурсу. Об'єкт — стислі тексти різних жанрів цього дискурсу. Методи дослідження — загальнонаукові (емпіричний метод, а саме прийом суцільної вибірки, компаративний, методи дедукції та індукції, кількісних підрахунків) та лінгвістичні (лінгвістичне спостереження і аналіз (дескриптивний), контекстно-ситуативний аналіз дискурсу, компонентний аналіз). Одержані висновки й узагальнення сприятимуть глибокому вивченню проблем дискурсивної парадигми лінгвістичного знання, вирішенню сучасних питань теорії і аналізу тексту та дискурсу, розширенню уявлень наукової спільноти про підходи до стиснення тексту та безпосередньо про стислий текст у масмедіа. Поглиблено розуміння новітніх зрушень у структурі та формі тексту, спричинених використанням інформаційних технологій та медіатизацією суспільства. Зібрано та проаналізовано фактичний матеріал, спостереження та висновки, які можуть бути впроваджені в практику вищої школи в курсах стилістики сучасної української мови та інтерпретації тексту, теорії комунікації та когнітивної лінгвістики, журналістики. Витлумачені проблеми сприятимуть переосмисленню підходів до укладання текстів у ЗМІ з акцентуванням уваги на нетрадиційності та атрактивності подання матеріалу. Проведене дослідження зумовило такі результативні новації: схарактеризовано стислий медійний текст як комунікативне явище, у якому мовну компресію реалізовано через застосування різних мовних засобів: графічних, морфологічних, синтаксичних, лексичних, семантичних, стилістичних; до постійних ознак стислого медіатексту уналежено підвищене інформаційне насичення, згорнуту структуру повідомлення, наявність засобів мовної компресії; виявлено специфічні провідні характеристики стислих медіатекстів: урізану інформаційну та мозаїчну змістово-композиційну структуру, порушення мовних норм (словотвірних, пунктуаційних, стилістичних), мультимодальність; проаналізовано жанрову репрезентацію стислих масмедійних текстів, що охоплює інформаційні, аналітичні, художньо-публіцистичні, рекламні, розважальні види, серед яких виокремлено власне інтернетні жанри; досліджено їх окремішні риси на телебаченні та в Інтернетній мережі; запропоновано ввести до наукового обігу термін «медіасервісний

текст» та визначено жанрові різновиди таких текстів, описано їхні функції.

Шифр НБУВ: РА445434

2.Ш.1278. Феноменологічна концептуалізація архетипної символіки в масмедійному тексті: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.01 / Г. В. Микитів; Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Дніпро, 2021. — 20 с. — укр.

У межах терміносистеми теорії соціальних комунікацій проаналізовано когнітивно-ономасіологічний підхід до дослідження явищ і процесів дійсності шляхом аналізу мовного вираження архетипної символіки як їх суті. Сформульовано дефініцію архетипної символіки як когнітивно-ономасіологічного феномена позначення сутності воєнних дій на Сході України, що зафіксовані за допомогою національно маркованих мовних одиниць з огляду на їх етнокультурні смисли в сучасному новинному масмедійному контенті. Розглянуто символ як докомунікативне утворення з притаманними йому властивостями: континуально-цілісним, амбівалентним смисловим цілим, невід'ємним від структури образу, та як вияв образного мислення, що не існує як певна раціональна формула, а пов'язаний із наданням предметам, явищам, діям певної ознаки. З'ясовано створення символами контекстів і здійснення його опису за допомогою різних кодів. Систематизовано функції символу та підходи до його класифікації. Визначено місце символу й архетипу в системі суміжних категорій, встановлено їх подібності та відмінності. З'ясовано сутнісні відмінності архетипної символіки для здійснення концептуалізації набору її ознак. Доведено використання авторами сучасних новинних медіатекстів при висвітленні подій на Сході України архетипних символів не на рівні колективного позасвідомого, а як усвідомлене втілення імплікаційних ознак архетипу у творенні текстового конструкту. Простежено характер відзеркалення в архетипних символах позамовної дійсності та етнокультурної рецепції світу. Доведено, що в сучасних медіатекстах архетипний символ ґрунтується передусім на живому спогляданні дійсності, шодо якої стає специфічним її відображенням і набуває експліцитного вираження в медійному просторі через розширення, специфікацію та модифікацію спочатку архетипної схеми, а потім прототипової концептуальної схеми шляхом різних лінгвокогнітивних операцій і процедур, які формують розмаїття словесних поетичних образів.

Шифр НБУВ: РА450357

Викладання та методика вивчення української мови

2.Ш.1279. Ділова комунікація: навч. посіб. / уклад.: О. Б. Вовк; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Тараса Сороки, 2021. — 182, [2] с.: іл. — укр.

Розглянуто основні поняття комунікації, її види та типи. Окреслено особливості та переваги письмової комунікації. Описано вербальні та невербальні методи комунікації. Розкрито особливості мовного етикету. Подано інформацію щодо побудови комунікаційного профайлу співрозмовника та створення резюме. Увагу приділено правилам цифрового етикету.

Шифр НБУВ: BA852525

2.Ш.1280. Усне професійне мовлення: навч. посіб. / О. Б. Соболевська; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів: Растр-7, 2021. — 163 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 146-148. — укр.

Подано основні теоретичні відомості про усне професійне мовлення, професійну мовнокомунікативну компетенцію, форми обговорення ділових проблем, загальні засади етикету професійного спілкування, культуру мовлення та мовленнєвий етикет. Розкрито шляхи вдосконалення професійного мовлення педагога, з'ясовано етикетні формули та їх роль у формуванні мовленнєвої культури.

Шифр НБУВ: BA852355

Зміст та методика викладання української мови

2.Ш.1281. Вивчення української мови в умовах Донбасу (з педагогічного досвіду) / О. Войтенко // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 74-78. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Зазначено, що метою вивчення рідної мови постає формування комунікативної, читачкої та інших ключових компетентностей. Важливим етапом є: розвиток особистості здобувачів освіти засобами різних видів мовленнєвої діяльності; формування здатності спілкуватися українською мовою, мовами відповідних корінних народів і національних меншин для духовного, культурного і національного самовираження, користуватися ними в особистому та суспільному житті, міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей. Зазначено, що повсякденна діяльність учителя початкових класів — це діяльність з виявлення обдарованості учнів, а також створення умов для розвитку їхніх здібностей, підтримки інтелектуально та творчо обдарованих дітей. Дотримання зазначених вище вимог надало можливість успішно створити умови для використання можливих ресурсів школи, сім'ї, соціуму,

підтримувати психологічний комфорт для вивчення рідної мови молодшими учнями та гідно розв'язати питання національного відродження в окремо взятому класі, а саме — у 2-му класі НУШ НВК № 1 Лиманської міської ради Донецької обл.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ш.1282. Лінгводидактична програма з української мови як іноземної (Рівні В1, В2). Інженерний профіль: навч. посіб. / З. І. Гирич; Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 110 с.: табл. — Бібліогр.: с. 110. — укр.

Наведено опис змісту навчання української мови як іноземної в соціально-побутовій, соціально-культурній і навчально-професійній сферах спілкування (технічної науки). Визначено вимоги до рубіжного рівня загального володіння українською мовою як іноземною. Зазначено вимоги до високого рівня загального володіння українською мовою як іноземною. Наведено вимоги до високого рівня володіння українською мовою як іноземною з урахуванням професійної орієнтації студентів. Подано програмний модуль з української мови як іноземної для 1 курсу закладу вищої освіти інженерного профілю.

Шифр НБУВ: BA851954

2.Ш.1283. Методика навчання морфології української мови старшокласників на профільному рівні: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / А. М. Олійник; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2020. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Подано результати теоретико-експериментального дослідження розробленої методики навчання морфології української мови старшокласників на профільному рівні. Проаналізовано лінгвістичні, психолого-педагогічні, методичні засади навчання морфології української мови старшокласників на профільному рівні; проаналізовано зміст навчально-методичного забезпечення навчання морфології на уроках української мови в старших класах (профільний рівень); визначено рівні вимірювання навчальних досягнень учнів профільної школи з морфології; розроблено методику навчання морфології в старших класах (профільний рівень) та експериментально перевірено її ефективність. Доведено, що ефективна реалізація експериментальної методики навчання морфології української мови старшокласників на профільному рівні залежала від урахування психолого-педагогічних засад, зокрема підходів до навчання, загальнодидактичних та специфічних принципів навчання української мови. Результати експериментального навчання довели ефективність розробленої дослідницьких і творчих вправ та завдань, які сприяли розвитку творчих здібностей, удосконаленню граматичних, комунікативних, правописних умінь старшокласників; упровадження в освітній процес методично адаптованих історичних відомостей, які допомогли учням краще усвідомити суть морфологічних явищ; системного використання внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків, що уможливили розгляд мовних явищ на основі осмислення, узалежнення й систематизації відомостей, здобутих під час опанування різних предметів.

Шифр НБУВ: РА445807

2.Ш.1284. Практичне застосування коміксів на заняттях мовно-літературної освітньої галузі / М. Лавренова // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 41-46. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Обґрунтовано можливості різноманітності навчальної діяльності за допомогою коміксів на уроках мовно-літературної освітньої галузі. Автором представлено тематику та запропоновано механізм роботи над коміксами на уроках у початковій школі. Практично показано, що комікси як вид навчальної діяльності можна використовувати на будь-якому етапі уроку та в ролі мовної та мовленнєвої діяльності учня.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ш.1285. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх учителів української мови і літератури: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В. А. Папушина; Рівненський державний гуманітарний університет. — Рівне, 2021. — 37 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретичні й методичні засади формування естетичної культури майбутніх учителів української мови і літератури в освітньому процесі ЗБО. Використовуючи загальнонаукові (системний, гносеологічний, аксіологічний, акмеологічний, праксеологічний, особистісний, діяльнісний, компетентнісний, онтологічний) та конкретно-наукові (культурологічний, герменевтичний, інтегративний, кроскультурний, практико-орієнтований) підходи, визначено та обґрунтовано теоретичні й методичні основи та особливості цього процесу. Розроблена концепція реалізувалась на трьох рівнях: методологічному, теоретичному та практичному. Для цього обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічну систему формування естетичної культури майбутніх учителів української мови і літератури та структурно-функціональну модель цього процесу. Реалізовано педагогічні умови ефективності формування естетичної культури майбутніх учителів української мови і літератури, а саме: створення позитивної мотивації до естетичної діяльності; удосконалення змісту професійної підготовки на основі міждисциплінарної інтеграції, наповнення його кроскультурним та лінгвокультурологічним контентом; самореалізація майбутніх учителів української мови

і літератури в естетичному середовищі ЗВО; розроблення навчально-методичного забезпечення процесу професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури. Розроблено й експериментально перевірено методику поетапного формування естетичної культури майбутніх учителів української мови і літератури, яка ґрунтується на комплексному використанні сукупності визначених умов та покликана вдосконалити й об'єднати у єдине дидактичне ціле форми, методи, технології, засоби навчання.

Шифр НБУВ: RA448792

2.Ш.1286. Теоретичні і методичні засади формування лексико-народознавчої компетентності майбутніх учителів початкової школи: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02, 13.00.04 / А. В. Струк; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2020. — 40, [1] с.: рис., табл. — укр.

Розроблено й науково обґрунтовано методологічні концепції (особистісно-діяльнісний, компетентісно-комунікативний, культурологічний підходи) та теоретичні засади формування лексико-народознавчої компетентності майбутніх учителів початкової школи. Розкрито суть і структуру феномену «лексико-народознавча компетентність майбутніх учителів початкової школи». Уточнено поняття «компетентність», «народознавча компетентність», «лексико-народознавча компетентність», «мовно-мовленнева підготовка майбутніх учителів початкової школи». Виявлено критерії (когнітивно-мовний, професійно-спрямований, ініціативно-дієвий, оцінно-діяльнісний) із відповідними показниками. Охарактеризовано рівні сформованості лексико-народознавчої компетентності (високий, достатній, задовільний, низький). Визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування лексико-народознавчої компетентності майбутніх учителів початкової школи (наявність позитивної мотиваційної настанови майбутніх фахівців щодо збагачення їх мовлення народознавчою лексикою; забезпечення лексико-народознавчої спрямованості викладачів фахових дисциплін; залучення студентів до активного інформаційно-розвивального освітнього середовища лексико-народознавчої спрямованості). Розроблено й обґрунтовано модель формування лексико-народознавчої компетентності майбутніх учителів початкової школи з відповідними етапами (інформаційно-збагачувальний, практико-зорієнтований, продуктивно-творчий, регулятивно-дієвий). Сформовано й апробовано діагностувальну й експериментальну методику формування лексико-народознавчої компетентності майбутніх учителів початкової школи, елективний курс «Формування лексико-народознавчої компетентності майбутніх учителів початкової школи» та навчально-методичний супровід до нього.

Шифр НБУВ: RA445071

2.Ш.1287. Формування комунікативної компетентності молодших школярів на основі взаємозв'язку уроків літературного читання та роботи з дитячою книжкою: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Г. В. Подановська; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему формування комунікативної компетентності молодших школярів на основі взаємозв'язку уроків літературного читання та роботи з дитячою книжкою. Розроблено, теоретично обґрунтовано й апробовано експериментальну методику формування комунікативної компетентності молодших школярів на уроках літературного читання та роботи з дитячою книжкою. На основі цінної програми з української мови та літературного читання створено експериментальну емпірико-динамічну модель, яка включає дидактичні підходи, психолого-педагогічні та дидактично-методичні умови, загальнодидактичні, лінгводидактичні та власне методичні принципи літературного читання, методи, прийоми, засоби та форми навчання, систему комунікативно зорієнтованих вправ і завдань, показники та рівні сформованості комунікативної компетентності молодших школярів. Укладена система охоплює навчально-тренувальні комунікативно зорієнтовані вправи і завдання: аналітичні, репродуктивно-конструктивні, творчо-комунікативні. Ефективність експериментальної методики формування комунікативної компетентності молодших школярів на основі взаємозв'язку уроків літературного читання та роботи з дитячою книжкою доведено за результатами контрольного зрізу педагогічного експерименту.

Шифр НБУВ: RA449573

Див. також: 2.Ч.1173

Західнослов'янські мови

2.Ш.1288. До історії українсько-польської лексикографії першої половини XIX ст. / І. Сус // Укр. полоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 9-18. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Розглянуто одинадцять друкованих і рукописних пам'яток українсько-польської лексикографії першої половини XIX ст. За способом представлення в них лексичного матеріалу виокремлено самостійні та притекстові лексикографічні праці. Проаналізовано макро- й мікроструктурні особливості пам'яток. З'ясовано, що джерелами для укладання словників слугували лексикографічні праці, лексика української народнорозмовної мови та лек-

сика зі збірки українських народних пісень. Першу групу пам'яток становлять друкований «Приручний словарь славопольской...» (Львів, 1830) Йосипа Левицького та рукописні «Матеріяли до словаря русскаго 1822 — 1826» Івана Лаврівського, «Словарь языка южно-русского 1834 — 1844» Івана Вагилевича, «Матеріяли до русскаго словаря» Йосипа Скоморовського. Другу групу складають пам'ятки притекстової лексикографії. У більшості цих джерел українська лексика зафіксована польською графікою. «Slowiczek mniej zrozumialych slow ruskich» представлений у додатку до збірки «Piesni ludu ruskiego w Galicyi» (Львів, 1839 — 40) Паулі Гінація Жеґоти. У друкованих та рукописних наукових працях І. Вагилевича вміщено шість українсько-польських словничків. З-поміж них одна фразеологічна пам'ятка «Idyotyzmy» — частина рукописної монографії «Rozprawy o jezuku poludniowo-ruskim». В етнографічних розвідках «Huculowie. Mieszkanicy wschodniego wzgorza Karpat», «Bojki, szczebr rusko-slowianski w Galicyi», «Lemki. Mieszkanicy zachodniego wzgorza Karpat» І. Вагилевича вміщено гуцульський (друкований та рукописний варіанти), бойківський (два рукописні варіанти), лемківський (рукописний) словнички з польськими відповідниками.

Шифр НБУВ: Ж24990

2.Ш.1289. Полоніزمи в «Кременецькій земській книзі 1578 року» / В. Титаренко, Л. Ящук // Укр. полоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 19-26. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Описано полоніزمи, виявлені в книзі Кременецького земського суду 1578 р., розподілено їх за тематичними групами, звернуто увагу на поширеність, зокрема найбільше лексем польського походження в групі назв осіб за посадою, соціальним статусом, серед термінів юриспруденції тощо. Установлено, що низка слів була невід'ємним елементом ділового стилю, частину з них виявлено в канцелярських зворотах, ще інші потрапили в пам'ятку як результат польсько-української інтерференції, що була наслідком тогочасної мовної ситуації. Засвідчено слова, які в пам'ятці вживалися з питомими дублетами або вступали в синонімічні зв'язки із запозиченнями з інших мов. Поширені в тексті службові слова, які, напевно, перенеслися за польським зразком таких документів. Відсутність належної кодифікації, залежність від формуляра тексту, мовні інтерференційні процеси, зумовлені польсько-українською двомовністю, пояснюють значну варіативність виявлених слів, що властива різним рівням. Значить, що текст створювався в період, коли польська мова тільки починала активно проникати в усі царини суспільно-політичного життя українців, в аналізованій пам'ятці функціонує значна кількість полонізмів різноматематичного спрямування. Зіставлення з іншими пам'ятками пізнішого часу й різних територій показало, що хоч слова польського походження в пам'ятці представлені широко, але частотність їхнього вживання менша, ніж у писаних уже в XVII ст.

Шифр НБУВ: Ж24990

2.Ш.1290. Польська мова: навч. посіб. для студентів ВНЗ / С. В. Сухарева, О. Б. Яручик, Н. М. Цюлик; Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. — 2-ге вид., змін. — Луцьк: Вежа-Друк, 2021. — 439 с.: іл. — Бібліогр.: с. 315-320. — укр.

Подано матеріал з граматики, порівняльної, прикладної і контекстуальної лінгвістики, розглянуто історичні та діахронічні мовознавчі аспекти. Опрацьовано матеріал з фонетики, доповненою ланкою якої стала фонологія. Назву кожного з уроків подано у формі польського прислів'я. Охарактеризовано культуру Польщі, її визначних діячів, історичні віхи. Викладено основи вивчення польської мови. Наведено зразки ділового польського мовлення і польської фразеології із переліком основних фразеологічних ідіом.

Шифр НБУВ: BA852134

2.Ш.1291. Origins of the Ukrainian literary language in the context of the Polish hypothesis on genesis Polish literary language / J. Getka, V. Moisiienko // Укр. полоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 27-39. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Аналіз дискусій, що стосуються виникнення польської літературної мови, став потужним стимулом до створення цілком нового погляду на виникнення української літературної мови. Запропоновано новий підхід у дослідженні генези українського літературного стандарту. Цей термін хоча і значно кращий, ніж трохи вже застаріла дефініція протее — «літературна мова», яка має риси художності авторського висловлювання, застосовується паралельно з загально прийнятим терміном «літературна мова». Виходячи зі створеної Станіславом Урбаньчиком та розвинутої Богданом Варчаком теорії, згідно з якою про літературну мову можна говорити від моменту появи першої норми. Норма загальної української мови, без сумніву, створювалася багато років і з врахуванням різних культурних впливів, але її початок можна шукати в період Київської Русі. Як для польської мови латина, так для української — церковно-слов'янська мова стала стимулом для творення власної літературної мови. Процес формування польського і українського стандарту не був однаковим. Незрозуміла для предків сьогоденних поляків латина, сприяла утворенню цілком особливої системи, яка використовувала лише латинську лексику. Частково зрозуміла

предками сьгоднішніх українців церковнослов'янська мова за деякий час становила достатній ресурс авторського висловлювання. Однак вже від самого початку (тобто X — XI ст.) є видимі спроби пристосування цієї мови до місцевої вимови, що можна трактувати як перші спроби творення норми загальної мови. Найстаріші тексти в церковнослов'янській мові віддзеркалюють найбільш характерні ознаки української мови, які сьогодні становлять норму цієї мови. Тому їх варто трактувати як найстаріші пам'ятки української літературної мови.

Шифр НБУВ: Ж24990

Германські мови

Англійська мова

2.Ш.1292. Актуалізація концепту FAMILY в британському публіцистичному дискурсі XVIII — XXI ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / І. М. Матіяш-Гнедюк; Херсонський державний університет. — Херсон, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено виявленню семантичних та дискурсивних характеристик засобів вербалізації концепту FAMILY в британському публіцистичному дискурсі XVIII — XXI ст. Зауважено, що лексичне значення слів постає результатом осмислення, аналізу, категоризації навколишньої дійсності в межах конкретної культури, яка у представленому дослідженні знаходить відображення в іменниках, що наповнюють концепт FAMILY, а саме: family, marriage, wife, husband, mother, father, home, a woman, love, happiness. Встановлено, що головні трансформації семантичної структури припадають на XX — XXI ст. Динаміка значень і мікросегментів, що їх актуалізують, стає відображенням процесів екстралінгвальної дійсності. Визначено, що лексичне значення проаналізованих лексем проходить через процеси конкретизації та специфікації. Аналіз лексем-вербалізаторів слотів home, marriage, wife, husband, parent, mother, father, child, woman, man, love, що наповнюють концепту FAMILY у публіцистичному дискурсі, показав домінують актуалізацію тих сем і семем, які є притаманними для усіх членів культурно-мовного середовища. Акцентовано, що застосування методики фреймного моделювання надало змогу виявити домінують предметний, акціональний, посесивний фрейми, які є в основі усіх визначених слотів в аналізованому дискурсі усіх чотирьох століть.

Шифр НБУВ: РА448686

2.Ш.1293. Вербалізація концептосфери CULTURE новотворами сучасної англійської мови: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / М. Ю. Калашникова; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 19 с. — укр.

Досліджено процеси актуалізації концептосфери CULTURE у сучасній англійській мові. Здійснено лінгвокогнітивне осмислення феномена «культура», який сприймається як багатокомпонентне явище, пов'язане з різноманітним життям та діяльністю людини. До розгляду представлено системний устрій концептосфери CULTURE, базовими складовими якої є гіперконцепти FASHION, LITERATURE, VISUAL ART, SHOW BUSINESS, VIRTUAL CULTURE, які конституюються завдяки гіпоконцептам, мезоконцептам та катаконцептам. Серед головних шляхів об'єктивізації концептосфери CULTURE у сучасній англійській виділено семантичний та морфологічний шляхи. Концептосфера CULTURE представлено як нелінійну систему, яка демонструє здатність до самоорганізації на всіх своїх рівнях. Встановлено закономірність між формуванням нових номінацій та інверсійними відносинами всієї концептуальної системи з концептами віртуальної культури.

Шифр НБУВ: РА448795

2.Ш.1294. Інформаційна технологія пошуку ключових слів на основі парсингу англійських текстів: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 05.13.06 / О. В. Яхимович; Вінницький національний технічний університет. — Вінниця, 2021. — 22 с.: рис. — укр.

Розроблено інформаційні технології пошуку ключових слів на основі автоматизації процесів парсингу англійських текстів. Удосконалено модель пошуку ключових слів, яка, на відміну від існуючих, побудована на основі інформаційної оцінки результатів парсингу тексту та враховує результати аналізу зв'язків між лексичними одиницями тексту, що надає змогу формалізувати критерії якості процесу пошуку ключових слів. Уперше розроблено метод пошуку ключових слів, який, на відміну від існуючих, базується на знаходженні синтаксичних зв'язків між словоформами у реченнях англійського тексту за допомогою технологічних можливостей парсингу сучасних лінгвістичних пакетів. Запропонований метод надає змогу підвищити числові характеристики якості пошуку ключових слів, а саме повноту і точність. Удосконалено метод зменшення впливу вербального шуму на пошук ключових слів, який, на відміну від існуючих, побудовано на основі стенфордської класифікації зв'язків між лексичними одиницями речення, що дозволило підвищити якість результатів пошуку ключових слів у порівнянні з основним методом.

Розглянуто подальший розвиток інформаційної технології пошуку ключових слів, яка, на відміну від існуючих, враховує додаткову інформацію процесів парсингу речень у межах послідовного застосування двох запропонованих методів, що надає змогу уточнити числові оцінки змістовних параметрів тексту та підвищити якість пошуку його ключових слів. Прикладні результати викладено у формальному описі методики пошуку ключових слів англійського тексту, створенні алгоритму її реалізації та розробці програмного забезпечення, яке знаходить ключові слова на основі врахування значимих зв'язків між словоформами у реченнях англійського тексту та подальшої фільтрації вербального шуму.

Шифр НБУВ: РА449241

2.Ш.1295. Когнітивно-комунікативні параметри англійського судового дискурсу в діячності (кінець XIX — початок XXI століття): автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04 / М. О. Зайцева; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 40 с. — укр.

Започатковано новий напрям лінгвістичних досліджень і тим самим нову галузь мовознавства — судову дискурсологію, де судовий дискурс розглянуто як складну багатогранну систему, що складається з низки субдискурсів, кожен з яких має свою специфіку. На основі принципу когнітивно-комунікативного моделювання розроблено модель судового дискурсу, суть якої полягає в характеристиці контенту й організації його смислового простору; залучених мовних засобів; комунікативних режимів мовленнєвої поведінки агентів в умовах спрямованості мовленнєвої дії не стільки на інформування, скільки на здійснення впливу на реципієнтів. Доведено, що фактично переважно дискурс сторони звинувачення в суді є персуазивним. Дискурс сторони захисту є переважно сугестивним. Установлено, що сугестія є замаскованою та непомітною для реципієнтів. Суддівський дискурс є переважно коерсивним, оскільки він є особливою ритуалізованою формою влади. Запропоновано класифікацію дискурсивних особистостей судового дискурсу. Егалітарну дискурсивну особистість представлено субмісивною дискурсивною особистістю, яка може бути аверсивною та неаверсивною. Доведено, що судовий дискурс є неоднорідним та предствлений; дискурсом сторони звинувачення зі стратегією вердиктивності та тактикою персуазивності; адвокатським зі стратегією рефутативності та тактикою сугестивності; суддівським зі стратегією ексерситивності та тактикою коерсивності дискурсами. Виокремлено стратегію в кожному субдискурсі. Поняття стратегіями вперше запроваджено для характеристики судового дискурсу. Визначено поняття дискурсивного простору як інформаційного середовища, яке створюють дискурсивні особистості внаслідок своєї взаємодії, співіснування в цьому середовищі. Встановлено, що судовий дискурсивний простір із часом трансформується. Дискурсивний простір сторони захисту визначено як провокативний наратив. Установлено, що провокативний наратив минулого перетинається з тезаурусом. Організація дискурсивного простору в комунікативному режимі ментативу не змінилася: він організований шляхом питально-відповідної форми. Чітко розмежовано лінгвально-контекст дискурсу сторони звинувачення, дискурсу сторони захисту та суддівського дискурсу. Для реалізації певного комунікативного режиму потрібна не тільки в особливий спосіб організована форма (інфліктивний і провокативний наратив і ментатив), але й засоби її вираження: кратологеми, аксіологеми, емотиви, міфологеми, соціологеми, концептологгеми.

Шифр НБУВ: РА450371

2.Ш.1296. Методи та засоби диференціації фоностатистичних структур функціональних стилів англійської мови: автореф. дис. ... канд. техн. наук: 10.02.21 / І. Ю. Хоміцька; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено метод комплексного аналізу диференціації фоностатистичних структур стилів англійської мови, який надає змогу підвищити достовірність диференціації фоностатистичних структур стилів англійської мови. Сформовано багатофакторний метод визначення ступеня дії факторів стилю, підстилю й авторської манери викладу. Метод забезпечує підвищення достовірності здійснення авторської атрибуції тексту за його загальною стиловою маркованістю. Вдосконалено статистичну модель стилю, підстилю й авторської диференціації за методом гіпотез і методом ранжування, яка уможливило підвищення достовірності визначення диференційних ознак стилів, підстилів і текстів різних авторів. Покращено статистичну модель визначення стилерозрізняльної здатності груп приголосних фонем, яка надає змогу зменшити кількість груп приголосних фонем і підвищити рівень автоматизації диференціації текстів за групою приголосних фонем із найвищою стилерозрізняльною здатністю. Розроблено програмну систему диференціації стилів англійської мови на фонологічному рівні, наведено результати дослідження.

Шифр НБУВ: РА448211

2.Ш.1297. Просодичні ознаки ненаголошеного вокалізму в англійському мовленні носіїв української мови (експериментально-фонетичне дослідження): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / А. В. Варлакова; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Увагу приділено вивченню просодичних ознак ненаголошеного вокалізму на матеріалі інтерферованого англійського мовлення українців з різним рівнем фонетичної компетенції. Ідентифіковано особливості вокалічних систем англійської та української мов. Систематизовано інвентар алофонів ненаголошених голосних в англійському мовленні українців та визначено низку вимовних відхилень просодичних ознак ненаголошеного вокалізму в англійському мовленні українців з різним рівнем фонетичної компетенції. Встановлено типи для англійського мовлення українців просодичні ознаки ненаголошеного вокалізму у різному комбінаторно-позиційному оточенні. Визначено групи слів, у яких виявляється найбільша кількість порушень вимови алофонів ненаголошених англійських голосних.

Шифр НБУВ: RA448381

2.Ш.1298. Функціонування дієслів мовлення у сучасній англійській мові (на матеріалі Британського національного корпусу): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / М. В. Лукашук; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено функціонування комунікативних дієслів у сучасній англійській мові на матеріалі Британського національного корпусу. Запропоновано комплексний підхід до вивчення комунікативних дієслів на лексичному, граматичному та текстовому рівнях. Виокремлено класи комунікативних дієслів та встановлено їхні функціональні характеристики. Виявлено синонімічні та антонімічні ряди комунікативних дієслів, а також моделі, в яких уживані дієслова мовлення. З'ясовано особливості функціонування комунікативних дієслів відповідно до класів, до яких вони належать. Визначено особливості вживання комунікативних дієслів як елементів когезії на рівні текстів у художньому, науковому, розмовному та газетному текстах. Встановлено, що найповніше когезивні зв'язки проявляються у художньому тексті, найменше вони виражені у наукових текстах точних наук (фізики, хімії, прикладних, точних наук тощо). Комунікативні дієслова становлять основу когезивних зв'язків у тексті.

Шифр НБУВ: RA450904

Див. також: 2.Ш.1272

Викладання та методика вивчення англійської мови

2.Ш.1299. Англійська мова для студентів спеціальності «Богослов'я»: навч.-метод. посіб. / уклад.: Ж. В. Нікіфорчук, Б. І. Лабінська; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 271 с. — Бібліогр.: с. 269-271. — укр.

Наведено автентичні англійські тексти релігійно-богословського змісту та розроблено відповідну підсистему вправ для формування іншомовної компетентності в читанні майбутніх богословів. Матеріал побудовано на новітніх концептуальних засадах і подано англійською мовою.

Шифр НБУВ: BA852455

2.Ш.1300. Англійська мова політології: підручник / А. Г. Латигіна, Н. А. Латигіна; Київський національний торговельно-економічний університет. — Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. — 411 с.: іл. — укр.

Розглянуто спеціальну англійську політичну термінологію. Зауважено, що метою видання є розвиток практичних навичок читання та перекладу фахової літератури, формування мовних компетентностей, необхідних для професійного спілкування.

Шифр НБУВ: BA852494

2.Ш.1301. Методика навчання майбутніх інженерів-механіків англійського професійно орієнтованого монологічного мовлення: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. В. Ващило; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розв'язанню проблеми підвищення ефективності навчання майбутніх інженерів-механіків англійського професійно орієнтованого монологічного мовлення з використанням технології подкастингу. Обґрунтовано доцільність розроблення методики навчання майбутніх інженерів-механіків професійно орієнтованого монологічного мовлення, визначено підходи до навчання (комунікативно-діяльнісний та професійно орієнтований підходи), окреслено методичні принципи навчання та розглянуто шляхи їх реалізації, охарактеризовано дидактичні та методичні можливості сервісу подкастів; створено авторський сервіс подкастів на навчальній платформі Canvas; визначено критерії відбору англійських автентичних подкастів та здійснено їх добір; визначено навички та уміння професійно орієнтованого монологічного мовлення; розроблено підсистему вправ із використанням технології подкастингу; створено модель навчання майбутніх інженерів-механіків професійно орієнтованого монологічного мовлення; у межах моделі розглянуто особливості організації навчального процесу на етапах навчання; експериментальним шляхом доведено ефективність методики навчання; укладено методичні рекомендації з втілення розробленої методики у навчальний процес.

Шифр НБУВ: RA445409

2.Ш.1302. Перекладай з інтелектом: навч. посіб.: [з практики пер. для студентів] / Н. М. Гринців, О. В. Кулина; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2021. — 218 с.: іл., табл. — укр.

Вичерпно висвітлено лексико-тематичний арсенал у галузі перекладу. Розглянуто актуальну та цікаву сферу інноваційних змін «розумного суспільства» та технологічного й інформаційного розвитку, найперше з практичного боку, внаслідок чого поглиблено розуміння цього аспекту, ознайомлено з відповідною лексикою і сформовано фахову компетенцію, зокрема у письмовому перекладі. Обґрунтовано використання фонічних знань та аналіз паралельних текстів, проведення перекладознавчого аналізу та здатність оцінити здобутки, втрати і способи покращення наявних перекладів, зокрема на етапі кінцевого редагування. Особливу увагу приділено синонімічному перефразуванню, проблемі передачі основної та додаткової інформації оригінального тексту у тексті перекладу, зіставленню оригіналу і перекладу, пошуку відповідностей, тлумаченню розбіжностей оригіналу та перекладу, визначенню методів та способів перекладу окремих фрагментів.

Шифр НБУВ: BA852380

2.Ш.1303. Формування англійської професійно орієнтованої компетентності в говорінні майбутніх лікарів в умовах полікультурного середовища: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Т. М. Вайнагіт; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с.: табл., іл. — укр.

Розкрито теоретичні та методологічні засади фахової підготовки майбутніх лікарів, проаналізовано сучасні підходи і принципи до навчання англійського професійно орієнтованого говоріння. Визначено суть англійської професійно орієнтованої компетентності в говорінні майбутніх лікарів. Досліджено особливості англійського професійно орієнтованого говоріння майбутніх лікарів у полінаціональних групах на основі діалогу-розпитування. Виокремлено категорію контекстності культур. Здійснено рівневу категоризацію розбіжностей між високою та низькоконтекстними культурами комунікації на рівнях культурної, вербальної і невербальної поведінки. Визначено етапи формування англійської професійно орієнтованої компетентності в говорінні майбутніх лікарів — підготовчо-орієнтаційний, структурно-комунікативний і завершальний (рефлексійний). Розроблено та представлено комплекс вправ, укладений з урахуванням категорії контекстності культур на основі спеціально розробленого алгоритму, який містить варіювані умови завдань для представників високої і низькоконтекстних культур комунікації. Експериментально перевірено та доведено ефективність методики формування англійської професійно орієнтованої компетентності в говорінні майбутніх лікарів в умовах полікультурного середовища, укладено методичні рекомендації для викладачів англійської мови.

Шифр НБУВ: RA448276

2.Ш.1304. Формування у майбутніх військових фахівців з інформаційних технологій англійської компетентності в академічному письмі: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Г. М. Дзіман; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Дисертацію присвячено теоретичному обґрунтуванню, розробці та експериментальній перевірці методики формування у майбутніх військових фахівців з інформаційних технологій англійської компетентності в академічному письмі на основі методики змішаного навчання. Охарактеризовано лінгвістичні основи навчання майбутніх військових фахівців з інформаційних технологій англійського академічного письма; обґрунтовано мету і зміст формування англійської компетентності в академічному письмі; окреслено принципи формування компетентності в академічному письмі; розглянуто особливості використання змішаного навчання із застосуванням хмарного сервісу Google Classroom; виділено принципи і критерії відбору навчального матеріалу для формування у майбутніх військових фахівців з інформаційних технологій англійської компетентності в академічному письмі; розроблено підсистему вправ, створено модель організації навчання; експериментально перевірено ефективність розробленої методики.

Шифр НБУВ: RA445410

2.Ш.1305. English for Engineering: навч. посіб. з англ. мови / С. М. Белоусова, Т. В. Кисельова, М. К. Смуглякова; Нац. ун-т кораблебудування імені адмірала Макарова. — Миколаїв: Вид-во Нац. ун-ту кораблебудування імені адмірала Макарова, 2021. — 149, [1] с.: табл. — (Навчальні посібники). — Бібліогр.: с. 147-148. — укр.

Наведено оригінальні тексти і вправи за професійною тематикою, спрямовані на формування та розвиток у студентів Машинобудівного навчально-наукового інституту навичок усного та писемного мовлення, читання наукової та довідникової літератури за фахом.

Шифр НБУВ: BA852088

Німецька мова

2.Ш.1306. Еволюція словотвірної системи німецької мови в лінгвосинергетичному вимірі: автореф. дис. ... д-ра філол. наук:

10.02.04 / Л. В. Щигло; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Харків, 2020. — 36 с.: рис. — укр.

Розроблено нову теоретико-методологічну концепцію дослідження проблем розвитку словотвору німецької мови, спрямовану на розкриття феномену самоорганізації структур у цілісному циклі розвитку словотвірної системи впродовж її історично засвідченої та реконструйованої історії в континуумі одиниць, процесів і залежностей між ними з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників впливу на еволюційні процеси, що відбуваються у словотвірній системі загалом та її підсистемах зокрема. Словотвір німецької мови розглянуто як нелінійну, ієрархічно організовану безмасштабну фрактально-мережеву структуру, ітеративно-рекурсивний процес, який характеризується еволюційним, поступальним (на відміну від революційного, стрибкоподібного) розвитком, зумовленим невисоким рівнем ентропії, що компенсується її прагненням до стабільності та ґрунтується на положенні про підпорядкованість розвитку словотвірної системи універсальним закономірностям відповідно до еволюційно-синергетичної парадигми наукового пізнання. У науковий обіг введено поняття фазового портрету словотвірної системи німецької мови для виявлення еволюційних траєкторій словотворчих процесів як показників динаміки її розвитку.

Шифр НБУВ: RA45143

2.Ш.1307. Німецько-український кулінарний словник: близько 6 500 термінів і терміносполук / Г. Б. Мелех, С. В. Кійко; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 287, [1] с. — Бібліогр.: с. [288]. — укр.

Зазначено, що словник виконує функцію засобу ідентифікації одиниць у німецькому тексті та встановлення їх українських еквівалентів. Дидактична спрямованість словника зумовила пріоритетне включення в словник термінів, знання яких не тільки розширює понятійно-термінологічний апарат, але й запобігає інтерференційному впливу рідної мови у випадку активного вживання німецьких термінів. З дидактичних міркувань у словнику наявні також терміни-інтернаціоналізми.

Шифр НБУВ: BA85244

2.Ш.1308. Оптимізація перлокутивного ефекту директивних мовленнєвих актів у німецькомовному діалогічному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Л. А. Аполонінова; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню засобів перлокутивної оптимізації директивних мовленнєвих актів, а також виявленню функціональних особливостей взаємодії між прагмалінгвістичною організацією директиви і типом перлокутивного реагування на нього. Розглянуто умови успішності директивного мовленнєвого акту, особливості функціонування складних директивних мовленнєвих актів, засоби їхнього вираження на локутивному та іллокутивному рівнях, характеристики пропозиційного змісту, класифікація. Підтверджено поділ глобальної стратегії оптимізації перлокутивного ефекту на стратегії мітигації і інтенсифікації. Зазначено, що стратегії мітигації директивів конституюються з локальних стратегій позитивної і негативної ввічливості. Стратегії інтенсифікації складаються з аргументативної та маніпулятивної стратегій. В німецькомовному діалогічному дискурсі встановлено декілька рівнів реалізації оптимізаційних стратегій, які розподіляються відповідно до умов успішності директиви. Досліджено взаємозв'язок директиви та його перлокутивного ефекту. Виокремлено варіанти вербального реагування адресата на директив, які існують у вигляді секвенцій: «директив — згода», «директив — відмова», «директив — відтермінована дія».

Шифр НБУВ: RA448680

Фольклор. Фольклористика

2.Ш.1309. Динаміка функціонування анекдоту в кінці XX — на початку XXI століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.07 / В. А. Бережний; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Вперше в українській фольклористичній комплексно досліджено динаміку функціонування анекдоту наприкінці XX — на початку XXI ст. Проаналізовано різні форми побутування анекдоту та кореляцію його функцій і комунікаційних можливостей у нових для жанру умовах. Досліджено трансформації функцій анекдоту в умовах змін форм побутування та трансляції жанру, для чого розроблено детальну класифікацію функцій з огляду на їх роль у комунікативному акті. Визначено комунікативні особливості анекдоту в усному функціонуванні, бажані риси адресата і адресанта та характеру взаємодії між ними. Розкрито специфіку анекдоту як складової сміхової культури та постфольклору. З'ясовано характер і форми трансформації жанру внаслідок поширення текстів у збірниках, журналах, газетах, на телебаченні, в інтернеті. Проведено порівняльний аналіз жанрів анекдоту та інтернет-мему, виявлено подібні та відмінні риси,

охарактеризовано особливості взаємовпливу цих жанрів (візуалізація анекдоту і вербалізація Інтернет-мему).

Шифр НБУВ: RA444224

2.Ш.1310. Український фольклор спротиву: традиція і модифікація, трансмісійні механізми: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.07 / Я. А. Закальська; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Вивчено український фольклор спротиву ХХІ ст. як важливу ланку сучасного фольклоротвірного процесу. Охарактеризовано його атрибутивні ознаки: національно-державницьку та суспільно-політичну спрямованість, що свідчить про його генетичну спорідненість із фольклором УСС та УПА. Запропоновано авторське тлумачення поняття «традиція» у фольклористичній. Розширено вчення про трансмісію у фольклорі та її механізми. Фольклорний текст Революції гідності інтерпретовано в широкому семіотичному значенні. Вперше в українській фольклористичній розглянуто різножанровий фольклорний текстовий масив, що твориться в період сьогочасної гібридної російсько-української війни. Дослідницьку увагу звернено на явище інклюзії індивідуальної творчості у фольклорне середовище «межових» ситуацій.

Шифр НБУВ: RA448979

Літературознавство

2.Ш.1311. Відтворення концептуального змісту японської ономатопейчної лексики у художньому перекладі (на матеріалі перекладів роману Харуки Мураками «Хроніка заводного птаха» українською та англійською мовами): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Д. О. Ржевська; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Проведено комплексний аналіз, зроблено теоретичне узагальнення і представлено цілісну картину ролі та особливостей використання фреймів під час перекладу ономатопейчної лексики японської мови. На ґрунті вже існуючих науково-практичних досліджень роману Х. Мураками «Хроніка заводного птаха» і текстами його перекладів І. Дзюба та Дж. Рубіна змодельовано центральні фрейми роману, встановлено взаємозв'язок між ними та розкрито причини виникнення «порушених» фреймів під час перекладу.

Шифр НБУВ: RA445310

2.Ш.1312. Олександр Астаф'єв. Життя і творчість: монографія / Р. Радішевський; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, НАН України. — Київ: Талком, 2021. — 190, [1] с.: фот. — укр.

Розкрито життєвий і творчий шлях Олександра Григоровича Астаф'єва (1952 — 2020) — українського письменника, ученого, доктора філологічних наук, професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка, провідного наукового співробітника Міжнародної школи україністики НАН України, члена Національної спілки письменників України та Міжнародного ПЕН-клубу, лауреата багатьох літературних премій.

Шифр НБУВ: BA852497

Світова література.

Література народів окремих країн

2.Ш.1313. Еволюція жанру новели в літературі арабських країн Перської затоки XX — поч. XXI ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04 / І. О. Субота; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження еволюції жанру новели в літературі арабських країн Перської затоки XX — початку XXI ст., зокрема здійснено спробу виявити ідейно-тематичні та стиліові особливості новели на різних етапах її розвитку. Досліджено жанр новели як літературне явище в західній та арабській літературознавчій науці, розглянуто арабську оповідну традицію та її вплив на формування новели як жанру на Арабському Сході. Окреслено становлення та розвиток жанру новели в Єгипті та країнах Леванту, що вплинуло на формування жанру новели в літературі Арабських країн Перської затоки. З'ясовано передумови формування жанру в арабських країнах: історико-політичні фактори культурного піднесення, соціально-культурні й економічні чинники розвитку літературного процесу, а також релігійний фактор і вплив цензури на розвиток сучасної літератури. Запропоновано періодизацію розвитку жанру новели, з'ясовано її тематичні і стиліові особливості на етапах становлення та художньої зрілості. Досліджено еволюцію жіночої новелистики, визначено роль жінки в розбудові й удосконаленні жанру, окреслено здобутки жіночої новелистики. Простежено еволюцію проблематики в новелістиці країн Перської затоки, визначено теми, спільні для новелістики всіх країн регіону, відповідно до часових рамок, коли ці теми порушувалися.

Розглянуто стильові особливості новели в літературі арабських країн Перської затоки на прикладі характерних творів, починаючи від романтичних і закінчуючи модерністськими.

Шифр НБУВ: RA448298

2.Ш.1314. Поиски путей к истине: современные рецепции русской классики: монографія / Л. К. Оляндер; Вольнский национальный университет имени Леси Украинки. — Луцк: Важа-Друк, 2021. — 347 с. — рус.

В контексте современного литературоведения представлен концептуальный взгляд доктора филологических наук, профессора О. В. Богдановой на литературный процесс русской литературы XIX — середины XX вв. Проанализированы ее методология, специфика дискурса и нарративной системы, раскрыта их роль.

Шифр НБУВ: BA852126

2.Ш.1315. Полідискурсивність як феномен конститування художнього тексту (на матеріалі сучасної російської прози): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02 / В. В. Мальцева; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2021. — 18 с. — укр.

Увагу приділено вивченню полідискурсивності сучасної російської прози. Вперше визначено методологічні основи для вивчення полідискурсивності художнього тексту та виявлено дискурсивні механізми, що забезпечують функціонування і тиражування цього дискурсивного феномена. Зазначено, що полідискурсивність — це спосіб творення такого художнього висловлювання, яке аперіорно до великої кількості дискурсів, що співіснують у сфері соціальних відносин. Упроваджено новий підхід до розуміння полідискурсивності як наддискурсивного явища. Відштовхуючись від теорії поліфонічного роману, розробленої М. М. Бахтіним, запропоновано розглядати інтердискурсивність, метадискурсивність, мінливий знак та інтерналізованість неklasичного художнього дискурсу як механізми створення полідискурсивного висловлювання. Дискурсивний підхід надав змогу звернути увагу на функціонування та сприйняття тексту, визначити сталі дискурсивні структури, які відіграють текстотвірну роль, а також окреслити місце автора та читача в генеруванні постмодерної прози. Полідискурсивність спонукає читача до активного співтворства, адже текст не може реалізуватися без інстанції сприймаючого суб'єкта. Сучасний письменник створює багатомовний, поліфонічний текст за допомогою перемикачів дискурсів, що не надає змогу одному голосу стати домінуючим і впровадити свою ідеологічну модель. Автор звертається до готових дискурсивних висловлювань, як правило, із метою деконструкції їх змісту, зниження смислу й іронічного переосмислення попереднього досвіду. Розгерметизація дискурсу сучасної російської прози уможливило створення нелінійного хронотопу й універсального позачасового героя, який здатен мати декілька дискурсивних ролей.

Шифр НБУВ: RA448290

2.Ш.1316. Художнє вираження національної ідентичності в творчості сучасних північноамериканських письменників корінного походження: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.04 / О. Г. Шостак; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ, 2021. — 39 с. — укр.

Висвітлено конструювання моделі національної ідентичності у творчості сучасних північноамериканських письменників корінного походження. У фокусі розвідки — розгляд виявів національної ідентичності автохтонних народів Північної Америки як сучасного міждисциплінарного явища та аналіз її проєкцій у літературній творчості. Визначено теоретико-методологічні основи осмислення національної ідентичності у філософії, культурології, історії, літературознавстві. Простежено шляхи моделювання національної ідентичності у сучасній літературі корінних народів. Висвітлено, зокрема, моделі просторової, мовної, культурно-релігійної, гендерної ідентичності, що є важливими елементами національної ідентичності корінних народів континенту. Виокремлено три домінуючі критерії ідентичності в літературних творах, написаних представниками корінних народів Північної Америки: корінна ідентичність як колективне або особисте почуття, вияв чи форма суспільної свідомості, явище соціальне або індивідуально-психологічне; корінна ідентичність як доктрина, ідеологія або світогляд, систематизоване уявлення про світ у межах певного набору культурних і релігійних понять; корінна ідентичність як політичний рух, політична програма, в основі яких лежить ідеологія, доктрина або світогляд.

Шифр НБУВ: RA449244

Див. також: 2.Ш.1285, 2.Ш.1311, 2.Ш.1327, 2.Ш.1335

Література Європи

2.Ш.1317. Аксиологічна концептосфера жіночої прози української діаспори середини XX століття: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.01 / В. М. Супрун; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Уперше у вітчизняному літературознавстві проведено системне аналітико-синтетичне дослідження жіночої прози української діаспори середини XX ст. з урахуванням аксіологічних, гендерно-ідентичних, ментально-духовних, соціально-історичних та

еміграційно-дисперсних детермінант. На основі наукового осмислення корпусу творів фемінної епіки реконструйовано жіночу картину світу з характерними для неї ментальними цінностями. Запропоновано власне розуміння поняття «художній концепт» і його реалізацію в ієрархічній системі ціннісних домінант жіночої прози середини минулого віку. Її систематизація дозволила виділити домінуючі аксіологічні концепти «Батьківщина», «жінка», «любов / кохання», які сукупно маркують світоглядну парадигму авторок, окреслюють фемінний модус буття української жінки в екзилі. З'ясовано специфіку образної реалізації ціннісних концептів, їх вартісне значення, поетологічну, ідіостильову, етичну й естетичну функціональність. Системно проаналізовано сенсорно-перцептивний потенціал власне жіночого сприйняття дійсності в проєкції її емоційно-чутливої художньої ретрансляції. Поряд із визнаними письменницями вперше введено в науковий обіг імена маловідомих творчих індивідуальностей, чий мистецький набуток доповнив диспору частину українського «двоколітного» літературного процесу. З'ясовано, що жіноча проза української діаспори становить собою оригінальний самотній пласт в історії українського та світового літературно-художнього розвою.

Шифр НБУВ: RA445852

2.Ш.1318. Аксиологічні домінянти в епістолярії Міхала Грабовського 40-х — 50-х років XIX століття / І. Руденко // Укр. полоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 3-8. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Здійснено аналіз епістолярної спадщини М. Грабовського в діахронічному аспекті, окреслено її аксіологічні домінянти на основі ключових переконань адресанта. У перший період (1823 — 1843 рр.) можна простежити наслідування ідей німецького романтизму, їх адаптацію до польської літератури. У другий період, 1843 — 1863 рр., на зміну романтичному лібералізму чітко виокремилась радикалізація естетичних поглядів, які набували безкомпромісного характеру.

Шифр НБУВ: Ж24990

2.Ш.1319. Думка у думці як форма внутрішнього мовлення в англійськомовному художньому прозовому тексті (на матеріалі романів Маргарет Дреббл): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / І. Б. Кауза; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2020. — 21 с. — укр.

Дисертацію присвячено аналізу думки у думці як форми внутрішнього мовлення, розкриттю та демонстрації комунікативного потенціалу думки у думці та встановленню функцій досліджуваного феномену в постмодерністських романах британської письменниці Маргарет Дреббл. Досліджено нарративний потенціал думки у думці як ускладненої комунікативної структури, її феномен розглядався як домен текстової інтерференції, у спектрі авторських модифікацій, а також у дієтичній мінімалістській оповіді. Проаналізовано прагматичний чинник думки у думці у структурно-семантичному та комунікативному ранжуванні текстів романів письменниці, який завжди зумовлений ступенем дистантності між внутрішнім світом Маргарет Дреббл і персонажа, між їх психологічними та ідеологічними позиціями. Визначено функції думки у думці як чинника постмодерністського експериментування з оповіддю, а саме як засобу створення характеристики мовомислення персонажа, як засобу створення оцінної характеристики та експресії прозових текстів романів Маргарет Дреббл.

Шифр НБУВ: RA445425

2.Ш.1320. Екзистенціал самотності в сучасній польській прозі (за романом Януша Леона Вишневецького «Самотність у Мережі») / О. Чаплінська, О. Юрчук // Укр. полоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 68-75. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Проблема самотності в сучасній світовій літературі набула особливої актуальності. Письменники пропонують її варіативне осмислення: від самотності як відокремлення від себе й світу до самотності «зависання» у вимірі «без-Іншого». У пропонованій студії зосереджено увагу на особливостях художньої презентації екзистенціалу самотності в сучасній польській літературі. Ілюстрацією став дебютний роман Януша Леона Вишневецького «Самотність у Мережі». Крізь призму комунікативної філософії проаналізовано зміну розуміння самотності як очікування зустрічі з «Іншим» на самотність як атрибут сучасного людського буття.

Шифр НБУВ: Ж24990

2.Ш.1321. Історичне варіювання дискурсивних стратегій увічливості чоловіків в англійських жіночих романах XVIII — XXI ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. О. Гужва; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Харків, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено стратегії увічливості чоловіка як маскулітного екзостереотипу в дискурсі британських жіночих романів, виявлено тенденції їх історичного варіювання у XVIII — XXI ст. Увічливість визначено як культурно закорінену регулятивну комунікативну категорію неонтологічної природи, сукупність знань про норми комунікативної поведінки та результат їх оцінювання, що забезпечує гармонійне і безконфліктне спілкування відповідно до історичної, гендерної та етнокультурної специфіки дискурсу і реалізується у стратегіях зближення та дистанціювання

історично змінним набором вербальних і невербальних засобів. З'ясовано, що серед стратегій увічливості дискурсивної особистості чоловіка історично незмінною виявилась стратегія дистанціювання «Запитуй, ухилийся». Увічливість чоловіка історично змінюється від домінування стратегій зближення у XVIII ст. до віддалення у XIX ст. і до зближення у XX — XXI ст. Історичне варіювання увічливості залежить від гендерної ролі адресата та виявляється у різних наборах стратегій увічливості і частоті їх уживання у спілкуванні з жінками та з чоловіками.

Шифр НБУВ: RA445689

2.Ш.1322. Лінгвальне вираження оповідної перспективи в сучасній британській художній літературі (структурно-семантичний та функційний аналіз): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / У. В. Рижа; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено лінгвальному вираженню оповідної перспективи (точки зору) з опертям на структурно-семантичний та функційний науковий підхід до текстів літературної автобіографії сучасної британської художньої літератури, зокрема її неохжану місію літ. Дослідження виконано з урахуванням глибинних процесів, якими характеризується сучасний британський художній дискурс. Значущість дослідження оповідної перспективи підтверджено орієнтацією сучасних лінгвістичних студій на проблему точки зору як центральну категорію лінгвоаратології, літературознавства, текстолінгвістики, дискурс-аналізу. Теоретичним ядром дисертаційної концепції стали поетапно проаналізовані положення праці Б. Успенського «Поетика композиції» про точку зору суто в лінгвістичному сенсі на тлі семіотичного підходу. Це уможливило розгляд чотирьох планів існування оповідної перспективи (точки зору) в художньому прозовому тексті — «план оцінки», «план фразеології», «план просторово-часової характеристики» та «план психології».

Шифр НБУВ: RA445424

2.Ш.1323. Рецепція історичного та фольклорно-міфологічного матеріалу у творчості письменників угруповання «Зевонія»: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.03 / Г. Ю. Шурмінська; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Проаналізовано творчість письменників групи «Зевонія», зокрема її фольклорно-міфологічної та історичної основи. Охарактеризовано основні тези слов'янської концепції З. Долєнги-Ходаковського, які відіграли вирішальну роль у формуванні галицької літературної школи першої половини XIX ст. До них належать: повернення до первісного суспільного ладу, оснований на гмінах, у яких було закладено основи демократії; консервативне сприйняття історії та культури із запереченням здобутків цивілізації, християнства, будь-яких інших чужинських впливів; збереження архаїчності язичництва, вираженого в давній слов'янській творчості; «ходіння в народ» для вивчення фольклорних слов'янських традицій. Указано на відмінність радикального типу слов'янських інспірацій польських письменників, які боролися за визволення Польщі, від ідей панславівців, твори яких пропагували проросійську політику. З іншого боку, переконавшись в утопічності ідеї утворення рівноправного слов'янського союзу, на пізньому етапі творчості письменники «Зевонії» (зокрема, А. Бельовський) сповідували полоцентризм із виділенням ключової ролі польської нації у збереженні слов'янської спадщини. Проведено паралелі між варшавською, краківською, віленською, пулавською та львівською слов'яно-фільськими школами, які мали спільну мету — втілення народних творчих ідеалів у літературі задля продовження історичної традиції та визвольної боротьби слов'ян. Висвітлено особливості письменницького новаторства представників групи «Зевонія», які піддавалися жорсткій цензурі та критиці через політичні погляди та конспіративну діяльність, були тісно пов'язані з польською культурною елітою в еміграції і всіма можливими способами пропагували ідею повернення до народних першоджерел. Основну увагу звернено на твори таких письменників, як А. Бельовський, Ю. Дунін-Борковський, А. Л. Дунін-Борковський, С. Гоцинський, Л. Семенський, Д. Магнушевський, К.-В. Вуйціцький, Л. Набеляк. На основі аналізу різних жанрів творчого доробку «зевончиків» доведено, що найближчою до слов'янофільської теорії З. Долєнги-Ходаковського була літературна концепція Д. Магнушевського, втілена в оповіданнях, драмах і програмних віршах. Письменник відкидав здобутки цивілізації та західної католицької культури, надаючи перевагу язичницьким мотивам, за що був підданий нещадній критиці. Проаналізовано біографічний чинник з метою визначення авторських інспірацій. Зазначено, що традиції письменників групи «Зевонія» продовжили творці «Молодої Польщі» Я. Каспрович, С. Виспянський, К. Пшерва-Тетмаєр.

Шифр НБУВ: RA449031

2.Ш.1324. Художня проза Франсуа Моріака в контексті «католицького відродження»: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04 / А. Л. Польщак; Київський національний лінгвістичний університет. — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

У контексті французького літературного «католицького відродження» і світоглядної та поетикальної своєрідності Ф. Моріака здійснено аналіз таких аспектів творчості митця, як основні кон-

цепти художньої прози, метафори з точки зору сучасної теорії метафори XX ст. Проведено інтермедіальні дослідження образотворчого мистецтва в руслі «релігійного ренесансу» та тенденційно близьких спрямувань, музичних творів композиторів, які мають нахил до відродження вічних тем. Охарактеризовано французьке «католицьке відродження» у контексті річища естетизації релігії у французькій літературі, а також як частину більш широкого процесу літературного та мистецького християнського відродження. Проаналізовано доробок Ф. Моріака з точки зору використання засобів поетики — оригінальної символіки, психологізму, ідейно-сміслових концептів.

Шифр НБУВ: RA448215

2.Ш.1325. Гендерний дискурс у британській поезії кінця XVI — першої половини XVIII століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04 / С. Е. Сластьон; Дніпровський нац. ун-т ім. Олеся Гончара. — Дніпро, 2021. — 24 с. — укр.

Вперше введено і апробовано поетологічне трактування поняття «гендерний мотив» на матеріалі англійської та шотландської поезії кінця XVI — першої половини XVIII ст. Зазначено, що поняття гендерний мотив є елементом тексту, який перший реагує та вибирає зміни в історичному, культурному та соціальному контекстах, і доволі довго їх зберігає як усталені норми, відображаючи ознаки історико-культурних особливостей певної епохи, специфіку народної, соціальної, генераційної і релігійної ідентичності, що відносить це поняття до ряду універсальних в області літературознавчої методології. Виокремлено та проаналізовано значний корпус текстів гендерної тематики із урахуванням гіпотекстових, текстових, гіпертекстових і мегатекстових елементів в генераційному, сімейному та статусному аспектах. Доведено, що генераційний аспект, розкриваючи тісний взаємозв'язок гендерних і релігійних мотивів в текстах, розширює функціональний парадигму гендерності від соціальної до сакральної.

Шифр НБУВ: RA448407

Див. також: 2.Ш.1332

Література України

2.Ш.1326. Барокова епіграма Івана Величковського: жанрово-стильовий аспект: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / С. М. Бойко; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Комплексно проаналізовано жанрово-стильовий аспект барокової епіграми у творчості І. Величковського. Бароко стало першою спільною площиною величного стилю для всієї Європи, яким не судилося стати ані готичі, ані ренесансу. Одним із найяскравіших явищ барокової як української, так і європейської літератури є барокова епіграма, яка має своєрідні характерні ознаки, визначається динамічністю, трагічним напруженням, що інколи досягає рівня катастрофічності, тяжінням до сміливих трансформацій і комбінацій, напруженістю, боротьбою, натуралістичним зображенням природи. Пробудження спокійного релігійного чи естетичного почуття в бароковій епіграмі здебільшого несподівано викликає сильне враження, яке досягається за допомогою зовнішньої гри, перевантаження, переповнення формальними елементами, що робить кожний твір оригінальним витвором мистецтва. Творчий доробок І. Величковського багаче українську барокову літературу такими жанровими різновидами, як екзегетична, апологічна, проповідницька, молитовна, літургійно-молитовна, дидактична, дидактично-притчова, гнома, вірші-діалоги, порівняльні вислови тощо. Типологічне зіставлення епіграм І. Величковського з жанровим діапазоном європейського літературного бароко надає підстави підтверджувати присутність подібної, переважно біблійної емблематичної та схожих версифікаційних засобів у процесі розвитку того чи іншого жанрового різновиду епіграми, що автоматично урівнює українську барокову епіграму з епіграмою європейською. Творчість І. Величковського розкриває концепцію барокового універсалізму з її поєднанням духовних аспектів із національними та загальнолюдськими. Поет у своїх епіграмах поєднує здорове відчуття української ідентичності в контексті європейського бароко з усією повнотою власного культурного середовища, виступаючи співтворцем багатоконфесійного дискурсу. Доробок І. Величковського, у якому вивершується жанр епіграми, можна аргументовано вважати еталоном українського літературного бароко, який доводить та обґрунтовує давність, національну самоідентичність свого народу, вагомість його внеску до світової культурної скарбниці.

Шифр НБУВ: RA449229

Українська література XIX — початку XX століття

2.Ш.1327. Відтворення лексико-стилістичних складників лінгвопоетики Тараса Шевченка у японських перекладах: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / Н. В. Резнікова; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Розглянуто переклад як «сплав двох культур». Вперше залучено до системного критичного аналізу малодосліджений матеріал, яким є переклади поезій Т. Шевченка на японську мову. Проаналізовано семантичні розбіжності між українськими та японськими мовними й мовленнєвими одиницями на рівні переосмислення їх значень. Уточнено шляхи перекладу тропів і фразеологізмів японською мовою, вивчено закономірності функціонування цих одиниць у перекладеному тексті. Розкрито сутність адаптивних прийомів контекстної реалізації засобів вираження як прагматичних компонентів (денотативних та асоціативних реалій), узуальних лінгвокультур у перекладених поетичних текстах. З'ясовано функції лінгвосоціокультурних складових асоціативної образності та можливості їх відтворення, що сприяє становленню часткової теорії українсько-японського перекладу.

Шифр НБУВ: RA448918

2.Ш.1328. Когнітивні аспекти малої прози Михайла Коцюбинського: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / А. М. Ляхманюк; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2020. — 19 с. — укр.

Досліджено малу прозу Михайла Коцюбинського з погляду когнітивної нарратології. Наголошено, що когнітивна теорія аналізу пропонує таку поетапну концепцію для дослідження нарративних текстів: нарація передбачає комунікацію, комунікація — сприймання, а сприймання — пізнання. Застосування пізнавального підходу сприяло виявленню читачьких естетичних реакцій та емоційних станів у текстах письменника. Виокремлено ефекти невирішеності (етюд «Цвіт яблуні»), невизначеності (етюд «Невідомий»), новела «Intermezzo»), незавершеності (етюд «Лялячка»), розгубленості (новела «Дебют»), невпевненості (оповідання «Дорогою ціною»), а також ефект когнітивного дисонансу (новела «Що записано в книгу життя») та когнітивний ефект іронії (новели «Хвала життю» та «Подарунок на іменини»). З'ясовано, що письму автора притаманні такі ознаки: лаконічність вислову та довершеність кожної фрази; фіксація художніх деталей та їх смислове навантаження; психологізований пейзаж, особливо фрагментарний; синтез мистецтв: літературомалярство, література-музика; моделювання прихованого підтексту, а відтак інтригування читача з метою створення естетичних ефектів. Доведено, що мала проза Михайла Коцюбинського — новаторський взірць емоційно збагаченої нарративної структури.

Шифр НБУВ: RA448064

2.Ш.1329. Міфопоетика творчості Спиридона Черкасенка: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / М. М. Мошноріт; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Розглянуто літературознавчі проблеми міфопоетики С. Черкасенка: джерела формування її особливостей світогляду митця, еволюцію письменника в художній асиміляції міфологізму, поетичну міфологію світу, системи бінарних опозицій та особливості актуалізації міфологією, архетипів, традиційних мотивів та міфосюжетів. У творчому доробку митця поєднано традиції романтиків із модерністськими тенденціями розвитку української літератури на межі століть. Творчість С. Черкасенка в аспекті міфопоетики прикметна заглибленням у філософський та естетичний контексти художньої літератури, міфопоетичною природою моделі світу, побудованою на основі циклічної концепції і поєднанням традицій біблійної, античної, слов'янської (переважно — фольклорної) міфології. Використавши здебільшого міфологеми античної, біблійної, слов'янської міфології, трансформували і модифікували їх, С. Черкасенко створив багатогранну міфопоетичну художню систему. У результаті комплексного аналізу масиву поетичних, прозових і драматичних творів з'ясовано, що С. Черкасенко мав власну концепцію «олітературення» міфу. Його трактування міфу розмаїте. Письменник підпорядкував його найактуальнішим проблемам боротьби за волю українського народу, сприяючи цим інтеграції українського письменства в загальноєвропейські процеси реміфологізації буття кінця XIX — поч. XX ст. У різножанрових творах С. Черкасенко вдається до наслідування та репродукування національної міфології, запозичення мотивів, образів і цілих міфологічних сюжетів, нетрадиційно переосмислюючи та трансформуючи національну й іонаціональну міфологічну стихію, творячи національний міф.

Шифр НБУВ: RA448010

2.Ш.1330. Наукова і епістолярна спадщина Бориса Грінченка: монографія / В. В. Яременко. — Київ: Юрко Любченко, 2021. — 383 с.: іл. — Бібліогр.: с. 358-365. — укр.

Вперше в українському літературознавстві розглянуто наукову спадщину Б. Грінченка (1863 — 1910), що дійшла до нас у 100-літній давності першодруках, у матеріалах із архівних сховищ Києва, Чернігова, Львова, Дніпра, Одеси, Миколаєва, Москви. Наукова монографія — підсумок видання вперше зібраної й упорядкованої літературознавчої, мовознавчої, етнографічної, фольклористичної, педагогічної, народопроектної, публіцистичної і епістолярної спадщини у 14 томах, упорядником і науковим редактором якої є проф. Яременко В. В. і над якою автор працював з 2013 по 2021 рр. Вперше наукова спадщина Б. Грінченка одержала наукову оцінку у зв'язі часу письменника і сьогодення, вперше поставлено цілу низку літературознавчих проблем, як редактування Б. Грінченком перекладу Біблії, як творення Б. Грінченком Українського світу та ін. Зроблено першу спробу синтезу наукової і епістолярної спадщини Б. Грінченка.

навчих проблем, як редактування Б. Грінченком перекладу Біблії, як творення Б. Грінченком Українського світу та ін. Зроблено першу спробу синтезу наукової і епістолярної спадщини Б. Грінченка.

Шифр НБУВ: BA852135

2.Ш.1331. Роман Куліша «Чорна рада»: історія тексту: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.01 / О. О. Федорук; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ, 2021. — 38 с. — укр.

Уперше системно і комплексно досліджено історію створення роману Пантелеймона Куліша «Чорна рада» (1857), його української та російської версій. На підставі аналізу рукописних і друкованих джерел роману, епістолярних, мемуарних, щоденникових свідчень, цензурних документів детально відтворено перебіг Кулішевої праці над романом та визначено основні її етапи. В архівах виявлено і введено в науковий вжиток нові рукописи «Чорної ради» (зокрема повний текст російського роману, з якого було зроблено друкарський набір для першодруку в «Русской беседе» (1857 р.), а також велику кількість раніше невідомих матеріалів (епістолярію, цензурних документів тощо), пов'язаних з творчою та видавничою історією роману. Докладно вивчено усі тексти «Чорної ради» під оглядом їх еволюції. Виокремлено й проаналізовано декілька основних масивів розбіжностей, які найбільше характеризують зміни в текстах обох версій від початку їх створення і до першої повної публікації. Системно вивчено усі джерела текстів української та російської версій «Чорної ради», встановлено генетичний зв'язок між ними та визначено хронологію їх створення. Уперше розглянуто цензурні аспекти видання «Чорної ради», проаналізовано цензурні рукописи і документи на предмет втручання цензури в текст обох версій роману, охарактеризовано міру цього втручання. Описано і проаналізовано зміни в романі, які відбулися під впливом цензури. Детально розглянуто проблему самоцензури письменника, до якої він вдавався, пишучи «Чорну раду», та наведено репрезентативні приклади. Досліджено еволюцію структури роману. Розкрито інтерпретаційний та евристично-коментаторський потенціал епіграфів, наявних у російській версії роману, осмислено функціональність епіграфів, «розгорнутих» у часі.

Шифр НБУВ: RA448725

2.Ш.1332. Художня модель «життя-ярмарок» в українській та англійській літературах: поетика й семіотика: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.05 / Н. Ф. Хайруліна; Бердянський державний педагогічний університет. — Бердянськ, 2020. — 17 с. — укр.

Вперше реалізовано спробу виявити та дослідити художньо-семіотичну модель «життя-ярмарок» у творах В. Теккєрея, О. Вайлда, І. Франка та В. Підмогильного в ракурсі сучасного компаративного літературознавства; системно розглянуто художньо-семіотичну модель «життя-ярмарок» у низці творів української та англійської літератур. Здійснено порівняльно-типологічне зіставлення творчого доробку В. Теккєрея, О. Вайлда, І. Франка та В. Підмогильного. Галузь використання: основні положення роботи можуть бути використані в процесі подальшого дослідження функціонування художньо-семіотичних моделей одного, або низки творів; у формуванні теоретичного посібника щодо алгоритму виявлення літературної моделі; у практиці викладання курсів історії української та зарубіжної літератури другої половини XIX — початку XX ст.; у наукових розвідках сучасної компаративістики.

Шифр НБУВ: RA445455

Див. також: 2.Ш.1338

Українська література XX — XXI ст.

Історія літератури. Ідейно-художні особливості літератури

2.Ш.1333. Жанрові стратегії української авантюрно-пригодницької прози першої третини XX століття: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.01 / Л. М. Кулакевич; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2021. — 40 с. — укр.

Здійснено системний аналіз української авантюрно-пригодницької прози першої третини XX ст. як одного з феноменів цієї доби, здійснено «перепрочитання» творів, заповнено пробіл у розумінні жанрового розмаїття української авантюрно-пригодницької прози першої третини XX ст., її національних особливостей, виявлено і з'ясовано специфіку таких авантюрно-пригодницьких жанрів, як роман фронтиру, істерн, робінзонада, травелог, екшен, трилер, друкований серіал, детективний серіал, шпигунський і крутійський романи, роман-квест, чорний і готичний романи, горор, хронофантастика. Установлено, що в першій третині XX ст., функціонуючи в загальноєвропейському контексті, українська авантюрно-пригодницька література поповнилася новими жанрами, сюжетами й образами, темами і мотивами, що не могли розроблятися в попереднє століття за огляду на перебування під імперським колоніальним тиском. Підкреслено, що українська література мала свої іманентні джерела авантюрно-пригодницького дискурсу, вплив західних літератур наприкінці

XIX — початку XX ст. лише пришвидшив розвиток зазначеного метажанру на національній ниві. Визначальною особливістю українського літературного процесу 20-х — 30-х рр. XX ст. є його інтенсивна взаємодія з кінематографом, що позначилося насамперед на тематиці і жанрово-стильовій системі літератури (запозичення кінематографічних фабул, типових мотивів, амплуа кіноакторів, сценарних прийомів, побудова творів за монтажним принципом, колажування тощо). Письменники, маючи на меті «розхитати» усталені літературні жанри, свідомо розробляли свої твори за сценарною структурою, використовуючи прийоми монтажу, крупного плану, багатоепізодичність, просторово-часові зсуви.

Шифр НБУВ: RA447931

2.Ш.1334. Жанрово-стильова еволюція української історичної повісті XXI століття про козацтво: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Т. Ю. Верба; Бердянський державний педагогічний університет. — Бердянськ, 2021. — 20 с. — укр.

Дисертація є першим системним дослідженням родо-видової та жанрово-різновидної еволюції української історичної повісті XXI ст. про козацтво, що дало можливість ввести до наукового обігу нові історико-літературні аналітичні здобутки у світлі сучасних літературознавчих концепцій. Висвітлено літературознавчий дискурс родо-видових і жанрово-різновидних визначень, їх розбіжність у триступеневій класифікації рід — жанр — жанровий різновид. Підтримано п'ятиступеневу класифікацію: рід — вид — жанр — жанровий різновид — жанрова модифікація. Здійснено комплексний аналіз історичних повістей XXI ст. про козацтво в контексті літературного процесу, традицій і новаторства української історичної прози, визначено їх особливості. З'ясовано новаторські ознаки жанрових різновидів і модифікацій проаналізованих повістей, окреслено художнє моделювання історичних постатей і подій. Досліджено способи конструювання хронотопу, структурні елементи сюжету та композиції, стильові особливості в історичних повістях XXI ст. про козацтво.

Шифр НБУВ: RA448194

2.Ш.1335. Інверсія як риторична фігура: семантичний механізм та експресивний потенціал (на матеріалі англійської й української мов): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 / О. Я. Толочко; НАН України, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні. — Київ, 2021. — 20 с.: іл. — укр.

Дисертацію присвячено аналізу інверсії як явища функційно-експресивного синтаксису, пов'язаного, зокрема, з категоріями порядку слів та актуального членування речення в контексті загального комунікативно-дискурсивного статусу повідомлення. Вперше на матеріалі контекстів зі стилістично маркованими інверсивними реченнями здійснено дослідження експресивної семантики емотивно та концептуально значущих контекстів з інверсивними реченнями за різнірівневими параметрами експресивності їх наголошених елементів. З'ясовано стратегії досягнення належного ступеня емотивної виразності контекстів з експресивно маркованими інверсивними реченнями в кореферентних міжмовних парах, пов'язаних транслятивними відношеннями з урахуванням компенсаторних можливостей у межах цих пар. Підтверджено, що будь-яка експресивно немаркована мовна одиниця може набути емоційної виразності завдяки мовному й позамовному контексту, а вияв експресії в канві висловлювання має безпосередній стосунок до емоційно-оцінних блоків, що творять емотивну структуру висловлювання та тексту, яка створюється за допомогою фразового наголосу, лексичних компонентів речення й певних синтаксичних моделей.

Шифр НБУВ: RA448737

2.Ш.1336. Мова української поезії II половини XX — початку XXI століття: фонетична, лексико-граматична і лексикографічна рецепція: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / О. О. Тележкіна; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2021. — 33 с. — укр.

Вперше різнорівнево досліджено мови української поезії II половини XX — початку XXI ст. Узагальнено погляди дослідників на поетичну мову як унікальне явище в зарубіжній і українській лінгвістиці, теоретично обґрунтовано поетичну мову як систему й уточнено її дефініцію. Систематизовано засоби фонічної та лексико-граматичної організації поетичного тексту; охарактеризовано докладно за різними ознаками фігури синтаксичного повтору, фігури накопичення, фігури переміщення та засоби звукопису; ґрунтовно проаналізовано такі стилістичні фігури, як анадиплосис, просаподосис, поліптон, анномінація, гомеотелевта, що їх не виокремлювали у працях українських дослідників. Викладено аргументовані пропозиції щодо лексикографічного потракування мови віршових творів, що стануть важливим підґрунтям для розвитку авторської поетичної лексикографії. Зроблено висновок щодо багатства стилістичних ресурсів мови української поезії II половини XX — початку XXI ст., за допомогою яких українські майстри слова транслують авторське сприйняття навколишнього світу, надаючи йому індивідуальної експресивності, яскравого фонічного орнаментування, неповторного лексико-граматичного оздоблення й оригінального ритмомелодійного інтонування.

Шифр НБУВ: RA448110

2.Ш.1337. Мовна особистість у сучасному українському драматургічному дискурсі: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01 / О. В. Сахарова; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2020. — 38 с. — укр.

Уперше комплексно досліджено мовні особистості персонажів із домінуванням психологічної і соціальної характеристик та креативних мовних особистостей із залученням генетологічного, лінгвокогнітивного та психолінгвістичного аспектів, що сприяло встановити типові для кожного різновиду дійових осіб мовленнєві жанри, концепції, психологічні передумови комунікації та використані мовні засоби. Доведено, що для особистостей із психологічним спрямуванням притаманне тяжіння до сакральних жанрів та розгалужена система концептів філософського, екзистенційного, етичного змістів, а для особистостей із соціальним спрямуванням поширеними стають гіпержанри, міжособистісні мовленнєві жанри консонансного або дисонансного спрямування та значно редукується концептуальна сфера. На основі детального аналізу креативних мовних особистостей виявлено схильність до створення оказіонального комунікативного простору, що представлено прямим та трансформованим використанням мовленнєвих жанрів і мовних засобів.

Шифр НБУВ: RA445460

2.Ш.1338. Семантика образу Тараса Шевченка в українській романістиці 1980 — 2010-х років: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Н. І. Погосян; Черкаський нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2020. — 21 с. — укр.

Вперше системно досліджено різносемантичні варіації образу Тараса Шевченка в українській художньо-біографічній романістиці останніх чотирьох десятиліть, простежено еволюцію відповідних тенденцій від ранішої романної шевченкіани. Підтверджено провідний статус шевченківської тематики в історико-біографічній прозі, ключові теоретико-літературні риси якої теж ґрунтовно осмислено з урахуванням найновіших студій. За обраною тематикою та проблематикою проаналізовано понад 20 романів про Т. Шевченка, написаних у 1980 — 2010-х рр., різногранно осмислено риси образу головного героя в них, відзначено впливи фактора творчої свободи/несвободи письменників-романістів на міру повноти й історичної достовірності образу Т. Шевченка та інших персонажів творів. Уперше детально проаналізовано реалізований у романах дискурс Шевченкового приватно-інтимного життя, відзначено творче (жанрово-видове, стильове, наративне) експериментаторство романістів-біографів, з'ясовано ряд інших питомих проблем історико-біографічної прози.

Шифр НБУВ: RA445552

2.Ш.1339. Сучасний український літературний журнал як інтермедіальний текст: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.01.01, 10.01.06 / Г. В. Бітківська; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2020. — 38 с. — укр.

Уперше в українському літературознавстві здійснено комплексний аналіз сучасного українського літературного журналу крізь призму інтермедіальності. Створено й обґрунтовано теоретичну модель сучасного українського літературного журналу як інтермедіального тексту, запропоновано її конкретизацію через типологію метафоричних моделей. У літературознавчий дискурс уведено поняття «літературний журнал як інтермедіальний текст». Відрефлектовано літературний журнал як особливу форму, яка уможливає публікацію різних за жанром, модусом і стилем творів у спільному дискурсивному просторі для висвітлення розвитку літературного процесу.

Шифр НБУВ: RA445706

2.Ш.1340. Українська література XX ст.: діапазони творчих голосів і мистецьких відкриттів: вибр. літературознав. пр. / В. П. Саєнко. — Львів: Піраміда, 2016. — 868 с. — Бібліогр. в підрядк. прим. — укр.

Вміщено дослідження, статті, есеї про українських письменників XX ст., починаючи від раннього модернізму (творчість І. Франка, Лесі Українки, О. Кобилянської, М. Коцюбинського, розглянутих крізь призму українсько-скандинавських літературних зв'язків); творців епохи Розстріляного Відродження (І. Бабуряний, В. Винниченко, О. Гаврилюк, О. Довженко, В. Домогавич, М. Йогансен, М. Куліш, Ю. Липа, В. Підмогильний, У. Самчук, М. Хвильовий, Ю. Яновський); прозаїків-шістдесятників і художників слова межі тисячоліть (М. Вінграновський, О. Гончар, А. Глушак, А. Дімаров, І. Жиленко, О. Жовна, Є. Кононенко, Б. Нечерда, В. Тарнавський, В. Шевчук, В. Шкляр). Окрему увагу приділено репрезентативним постатям і духовному спадку науковців, у тому числі представникам одеської літературознавчої школи (Н. Кузякіна, А. Слюсар, В. Фашенко), а також історії кафедр української літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Враховано новітні ідеї про українське мистецтво XX ст., які прийшли «зліва», «справа», «з центру», «здалеку» та «зблизька», тільки за умови їх продуктивності, незашореності, спроможності пізнати явище літератури як самобутній творчий феномен у системі інших і багатоспектності функціонування. Аналітичний підхід до окремих творів супроводжувався орієнтацією на вивчення і таких аспектів знань, як тип культури, культурно-стилістичної епохи, тип твору, тип письменника, що сприяло

пошуку асоціативних зв'язків мистецьких явищ, інтертекстуальності, поглибленню інтересу до культури слова.

Шифр НБУВ: ВА850286

2.Ш.1341. Феномен української «тихої лірики» 60 — 80-х років ХХ століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / О. В. Шарагіна; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Розглянуто поетичний феномен «тихої лірики». Проаналізовано його ідеологічну складову, яка полягала у зверненні до традиційності та демонстрації мовчання як внутрішньої непогодженості із політичною узурпацією мистецького простору другої половини ХХ ст. Репрезентовано художньо-образні доміанти вказаного літературно-естетичного явища, які апелювали до онтологічних категорій істинності людського існування, безпосереднього зв'язку людини із природним універсумом та зверненні до внутрішнього світу ліричного героя.

Шифр НБУВ: РА445464

Персоналії письменників

2.Ш.1342. Жанрово-стильова своєрідність прози Ірини Вільде в контексті української літератури 30 — 60-х років ХХ століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Н. М. Карач; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2021. — 20 с. — укр.

Об'єкт: ранні збірки новел та оповідань «Химерне серце», «Історія одного життя», «Наші батьки розійшлися», «Ії портрет», «Стежинами життя», «Яблуні зацвіли вдруге», «Незбагненне серце», повістевий цикл «Метелики на шпильках», «Б'є восьма», «Повнолітні діти», автобіографічний роман «Повнолітні діти», роман-епопея «Сестри Річинські» Ірини Вільде в українському прозовому дискурсі 30-х — 60-х рр. ХХ ст. Хронологічні межі дослідження окреслені появою етапних творів Ірини Вільде — новелістичної збірки «Химерне серце» та роману-епопеї «Сестри Річинські», відзначених найвищими літературними нагородами України: 1936 р. — премією львівського Товариства письменників і журналістів імені Івана Франка і 1965-го — Державною премією України імені Тараса Шевченка. Проаналізовано жанрово-стильові особливості творів Ірини Вільде в українському прозовому дискурсі 30-х — 60-х рр. ХХ ст. Розглянуто творчість Ірини Вільде в західноукраїнському письменстві 30-х — 60-х рр. ХХ ст.; висвітлено літературознавчу рецепцію творчого доробку письменниці; обґрунтовано жанрові модифікації творів Ірини Вільде; проаналізовано жанровий діапазон новелістики авторки; визначено стильовий синкретизм у творах малих жанрів; досліджено жанрові доміанти повістєвої трилогії «Метелики на шпильках», «Б'є восьма», «Повнолітні діти»; розкрито жанрово-стильову своєрідність романістики; узагальнено поетикальні ознаки роману-епопеї «Сестри Річинські». Уперше в українському літературознавстві системно досліджено прозовий доробок Ірини Вільде крізь призму його жанрово-стильової своєрідності; в діахронному аспекті систематизовано його літературно-критичну рецепцію; реінтерпретовано ранню лірико-психологічну прозу письменниці (новели, оповідання, повісті), уточнено жанрову парадигму великої прози авторки, зокрема проаналізовано повістевий цикл і романи крізь призму жанрово-стильової своєрідності; визначено особливості індивідуального стилю авторки, зумовленого світоглядно-ідеологічними чинниками історичної доби, її знакове місце в українському письменстві ХХ ст. Засвідчено нові підходи до аналізу творів Ірини Вільде як жанрової системи; конкретизовано жанрові модифікації новел; узагальнено поетику автобіографізму, зокрема специфіку автобіографічного простору, у повістях та літературознавчі засади моделювання екзистенційних ситуацій у творах цього жанру; доповнено теоретичні судження про роман «Сестри Річинські» як роман-епопею; відкрито нові можливості для системного вивчення творчості Ірини Вільде; забезпечено перспективу для майбутніх дослідницьких студій.

Шифр НБУВ: РА448715

2.Ш.1343. Жанрово-стильові особливості та проблематика художньої прози Василя Захарченка: автореф. дис. ... канд.

філол. наук: 10.01.01 / К. С. Кривошишина; Черкаський нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2020. — 20 с. — укр.

Уперше досліджено творчість українського письменника Василя Захарченка у жанрово-стильовому та проблемно-тематичному аспектах. З'ясовано обставини формування світоглядних орієнтирів митця у контексті літературного процесу кінця ХХ — початку ХХІ ст. Обґрунтовано приналежність творів В. Захарченка до стильової течії неореалізму із майстерним використанням технік імпресіоністичного письма. Об'єктом комплексного літературознавчого аналізу вперше стали понад 150 творів малої прози, зокрема, повісті «Стежка», «Моцар», «Смерч», романи «Клекіт старого делеки», «Прибутні люди», «Довгі присмерки», «Ярмарок», «Пий воду з криниці твоєї», «Холодний профіль камені».

Шифр НБУВ: РА445625

2.Ш.1344. Творчість Миколи Вороного в контексті модерністського дискурсу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / С. В. Осяк; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено комплексний аналіз художньої творчості поета-модерніста першої чверті ХХ століття Миколи Вороного. Об'єктом дослідження є найпрезентативніша лірика українського письменника, змодельована в аспекті модерністського стилю. Означений стиль протиставляв себе традиції і демонстрував нові засоби художнього відтворення дійсності. На основі аналізу творчості Миколи Вороного в контексті модерністського дискурсу виокремлено й схарактеризовано основні складники моделювання художнього світу; обґрунтовано естетичну цінність поетичних текстів, оригінальні художні знахідки автора в контексті модерної стилістичності початку ХХ ст. З'ясовано джерела художнього світогляду, естетичні та культурні засади творчості Миколи Вороного. Розкрито літературно-критичну рецепцію творчості письменника як наукову проблему. Досліджено систему символів у ліриці письменника. На підставі аналізу епістолярної та публіцистичної спадщини Миколи Вороного виявлено соціопсихологічні доміанти, що є підґрунтям структурної, семантичної і стильової специфіки поетологічних складових художності митця.

Шифр НБУВ: РА448716

2.Ш.1345. Художня проза Агатангела Кримського: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Ю. П. Горблянський; Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів, 2021. — 20 с. — укр.

Здійснено дослідження белетристичної спадщини А. Кримського як знакового експериментального вияву модернізації української літературної традиції. Уперше системно, комплексно й поліаспектно осмислено еволюцію літературно-критичної думки про художню творчість письменника в історіографічно-рецептивному та контактологічному ракурсах: спростовано тезу про вакуум дослідницького зацікавлення, виокремлено три етапи рецепції, висвітлено основні концепти. Актуалізовано проблему художнього інтелектуалізму для спростування утрадиційної дихотомії літературного «народництва» й модернізму в координатах їх поляризації. Проаналізовано роман «Андрій Лаговський» на тлі етапних текстів української літератури другої половини ХІХ — початку ХХ ст. на тему життя інтелігенції, інтелектуала як традицію становлення української інтелектуальної прози. Висвітлено проблему автобіографізму творчості письменника не як спрощену натуралістичну реконструкцію біографії автора, а як надскладну систему масок і віддзеркалень, автотипологічний інтелектуалізм, у якому органічно співіснують і художній вимисел, і психофізіологічно вмотивований, докладно інтертекстуалізований автобіографічний субстрат «енциклопедії» душі письменника, і включення інтертексту, наукових коментарів, полемічних асоціацій, фантомних «голосів», ретроспективних і проспективних візій тощо. Досліджено специфіку концептуалізації художнього характеротворення в белетристіці А. Кримського з виразною орієнтацією на експериментування з образністю та наративом.

Шифр НБУВ: РА448738

Див. також: 2.Ш.1312

Мистецтво. Мистецтвознавство

(реферати 2.Щ.1346 — 2.Щ.1425)

2.Щ.1346. Акціонізм: мистецтво дії та способи його художнього втілення (досвід українських митців): автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / Т. О. Грідяєва; Львівська національна академія мистецтв. — Львів, 2021. — 17 с. — укр.

Здійснено дослідження розвитку акціонізму наприкінці ХХ — початку ХХІ ст., окреслено основні його типологічні види, з'ясовано специфіку його формування та становлення у світовому та вітчизняному мистецтві. Охарактеризовано основні зміни у мистецтві другої половини 1960-х — 1970-х рр., що полягали в поєднанні мистецтва з життям та появою гепенінгу, перформансу, об'єкту, асамбляжу та бодіарту. Описано творчість знакових для акціонізму постатей. Простежено витоки формування акціонізму в українському мистецтві, що сягають філософсько-теоретичних засад авангарду, а також мистецтва андеграунду 1960-х — 1980-х рр. Окреслено особливості інтеграції світових тенденцій постмодернізму в українське мистецтво. Зроблено системний мистецтвознавчий аналіз проєктів українських митців кінця ХХ — початку ХХІ ст. за типологічними напрямками акціонізму: гепенінг, перформанс, інсталяція, ленд-арт, бодіарт, медіаарт. Також схарактеризовано основні етапи розвитку українського акціонізму. Зазначено, що масштабний розвиток перформативних практик спостерігається від початку 2000-х рр. з об'єднанням сучасних формотворчих засобів, новітніх технологій та стрімкою динамікою міжкультурних практик. Виокремлено та систематизовано основні теми у творчості митців-акціоністів. Проєкти українських акціоністів розглянуто через призму пошуку нових форм виразу, суспільної та національної ідентифікації, культурного дискурсу та спроб євроінтеграції.

Шифр НБУВ: RA449222

2.Щ.1347. Аналіз застосування угруповання повітряно-космічних сил Російської Федерації у Сирійській Арабській Республіці / С. І. Корсунов, О. В. Лезік, Ю. О. Галкін, М. І. Оборонов, С. П. Коваленко, Ю. М. Оборонов // Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 7-18. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Проведено аналіз розгортання, нарощування й особливостей застосування авіаційного угруповання Збройних Сил (ЗС) Російської Федерації (РФ) у Сирійській Арабській Республіці (САР). Досліджено тактику застосування авіації, характерні об'єкти й інтенсивність ударів по терористах, новітні зразки озброєння та авіаційної техніки Збройних Сил РФ, які залучені для дії у Сирії. Зазначено, що головною задачею російської авіації у САР є підтримання сухопутної наступальної операції сирійської армії. Відмічено, що операцію авіаційної групи (АГ) Повітряно-космічних сил (ПКС) у Сирії можна розглядати як спробу Росії виступати на світовому рівні у якості держави, яка здатна рішуче впливати на хід воєнно-політичних подій. Зроблено висновки щодо сучасного стану і перспектив розвитку авіаційної компоненти ПКС РФ.

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Щ.1348. Інсталяція як візуально-комунікативна практика: творення сучасного мистецького простору: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Д. А. Чембержі; Національна академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва. — Київ, 2021. — 17 с. — укр.

Здійснено поглиблене теоретичне узагальнення інсталяції як візуально-комунікативної практики творення сучасного мистецького простору. Висвітлено історичні аспекти, джерела й історіографію інсталяції як мистецького феномену, зокрема стан світового та формування українського досвіду інсталяції як мистецьких практик, а також не досліджені раніше аспекти розвитку мистецької інсталяції у загальних культуротворчих процесах. Визначено, що інсталяція як візуально-комунікативна практика створення сучасного арт-простору та як образ художнього мислення у світоглядній системі сучасних художніх практик відкриває широкі можливості для реалізації інноваційних мистецьких проєктів, залучення новітніх технологій у практичну діяльність художників. Виявлено, що специфічним проявом соціально адаптованої суті інсталяції як візуально-комунікативної практики створення сучасного арт-простору є те, що художники використовують для своїх творів різні матеріали, в тому числі побутові об'єкти сучасного світу. Висвітлено типологію інсталяцій за різними аспектами впливу на глядача. Охарактеризовано теоретичні, термінологічні та методологічні засади формування проєктів крізь призму аналізу сучасного візуального мистецтва як культурного чинника новітньої візуально-мистецької діяльності. Простежено періодизацію становлення інсталяційних проєктів в Україні та світі, висвітлено методи вивчення інсталяцій. Досліджено різноманітні аспекти інсталяцій в інтерпретації сучасного

візуального мистецтва. Проаналізовано історико-культурні шляхи формування світових інсталяційних практик, встановлено їх вплив на розвиток інсталяцій на українському мистецькому та соціальному ґрунті.

Шифр НБУВ: RA450393

2.Щ.1349. Історія мистецтв у контексті світової культури: навч.-метод. посіб.: [у 3 т.]. Т. 1 / Ю. О. Москвічова; Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. — Херсон, 2021. — 291 с.: іл. — Бібліогр.: с. 289-290. — укр.

Подано широкий комплекс матеріалів курсу «Історія мистецтв» для студентів спеціальностей 014.13 «Середня освіта (музичне мистецтво)» та 024 «Хореографія» закладів вищої освіти України. Викладено детально лекційно-теоретичний масив, використано та рекомендовано наукову та навчально-методичну літературу, контрольні запитання та тестові завдання для самоперевірки студентів із кожної теми, широкий ілюстративний матеріал, що унаочнює як теоретичний, так і фактологічний матеріал, інформативний глосарій, теми для індивідуальних навчально-дослідних завдань. Розкрито зміст усіх історичних періодів розвитку провідних культурних регіонів світу, що включає характеристику найважливіших здобутків у літературі, архітектурі, образотворчому мистецтві, освіті, театрі тощо. Увагу приділено знаковим історичним постаттям і видатним діячам мистецтва різних країн світу, світоглядним уявленням і стильовим характеристикам кожної конкретної епохи, а саме: архаїчному мистецтву та мистецтву давнього часу, мистецтву у східних культурах.

Шифр НБУВ: B358678/1

2.Щ.1350. Історія мистецтв у контексті світової культури: навч.-метод. посіб.: [у 3 т.]. Т. 2 / Ю. О. Москвічова; Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. — Херсон, 2021. — 277 с.: іл. — Бібліогр. с. 276-277. — укр.

Подано широкий комплекс матеріалів курсу «Історія мистецтв» для студентів спеціальностей 014.13 «Середня освіта (музичне мистецтво)» та 024 «Хореографія» закладів вищої освіти України. Викладено детально лекційно-теоретичний масив, використано та рекомендовано наукову та навчально-методичну літературу, контрольні запитання та тестові завдання для самоперевірки студентів із кожної теми, широкий ілюстративний матеріал, що унаочнює як теоретичний, так і фактологічний матеріал, інформативний глосарій, теми для індивідуальних навчально-дослідних завдань. Розкрито зміст усіх історичних періодів розвитку провідних культурних регіонів світу, що включає характеристику найважливіших здобутків у літературі, архітектурі, образотворчому мистецтві, освіті, театрі тощо. Увагу приділено знаковим історичним постаттям і видатним діячам мистецтва різних країн світу, світоглядним уявленням і стильовим характеристикам кожної конкретної епохи, а саме: мистецтву середньовіччя та відродження, культурі нового часу (XVII — XVIII ст.) та її художнім світоглядам.

Шифр НБУВ: B358678/2

2.Щ.1351. Історія мистецтв у контексті світової культури: навч.-метод. посіб.: [у 3 т.]. Т. 3 / Ю. О. Москвічова; Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. — Херсон, 2021. — 179 с.: іл. — Бібліогр. с. 177-178. — укр.

Подано широкий комплекс матеріалів курсу «Історія мистецтв» для студентів спеціальностей 014.13 «Середня освіта (музичне мистецтво)» та 024 «Хореографія» закладів вищої освіти України. Викладено детально лекційно-теоретичний масив, використано та рекомендовано наукову та навчально-методичну літературу, контрольні запитання та тестові завдання для самоперевірки студентів із кожної теми, широкий ілюстративний матеріал, що унаочнює як теоретичний, так і фактологічний матеріал, інформативний глосарій, теми для індивідуальних навчально-дослідних завдань. Розкрито зміст усіх історичних періодів розвитку провідних культурних регіонів світу, що включає характеристику найважливіших здобутків у літературі, архітектурі, образотворчому мистецтві, освіті, театрі тощо. Увагу приділено знаковим історичним постаттям і видатним діячам мистецтва різних країн світу, світоглядним уявленням і стильовим характеристикам кожної конкретної епохи, а саме: європейській культурі XIX ст., мистецтву ХХ — початку ХХІ ст.

Шифр НБУВ: B358678/3

2.Щ.1352. Парадигмальні трансформації мистецтва ХХ — ХХІ століть: стильові стратегії формотворення: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / М. О. Протас; Національна академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва. — Київ, 2021. — 34 с. — укр.

Досліджено чинники та наслідки парадигмальних трансформацій, що призвели від початку ХХ ст. до виникнення у світовому

масштабі феномену посткультури. Вперше у вітчизняному науковому дискурсі розкрито особливості становлення образотворчого мистецтва, зокрема української скульптури, які детерміновані стильовими парадигмами модернізму, постмодернізму та post-postmoderнізму, зокрема в аспекті contemporary art, що у просторі вітчизняного культуротворення віддзеркалилося ентропійними процесами реіфікації мистецтва на свідомості та формотворчих принципах. Аналітичний фокус на феномені поглиблення кризи мистецтва посткультури детермінований актуальністю в умовах пізньої фази розвитку капіталізму методологічних традицій Франкфуртської філософської школи та світосистемного аналізу І. Валлерстайна, які ефективно діагностують зміни соціально-історичних і культурно-мистецьких явищ. З'ясовано ризики процесів реіфікації, нівелюючих тенденцій самоідентифікації національного образотворення, що деформує культурну пам'ять суспільної свідомості, внаслідок чого сучасна світова та вітчизняна скульптура, позбавлена вітальної аурі, трансформується у розсудливий дизайн-проект, факт чого маніфестує public art post-postmoderнізму, що врешті веде до культурної ентропії суспільства споживання. Між тим протягом історичного шляху еволюції української скульптури реєструються закономірності циклового повторення стильоутворювальних стратегій, що графічно візуалізуються еволюційною моделлю на засадах Теорії Ф. Шміта. Це верифікує у підсумку твердження, що еволюційний шлях української скульптури XX — XXI ст. демонструє сталій імператив парадигмально-стильового ресайклінгу, за яким стильовий гештальт доби трансформується та повертається на новому щаблі завдань у загальному русі законоутворювальних енергій методологічної і стилістичної свідомості.

Шифр НБУВ: RA448218

2.Щ.1353. Татування як сучасна дизайнерська практика: образно-стилістичні та техніко-технологічні тенденції: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.07 / О. В. Кротевич; Київський Нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Досліджено актуальні проблеми у татуванні як сучасній дизайнерській практиці. Визначено засади при створенні образно-стилістичних характеристик в умовах поширених техніко-технологічних тенденцій. Проаналізовано історичні передумови виникнення мистецтва татування як графічного зображення на тілі людини і його внеску в культурну спадщину людства. Упорядковано функції, субстилі, техніки та технології в сучасному тату. Класифіковані функції визначено як систему констант сучасного татування та систематизовано відповідно до рівнодійних соціально-культурних складових. Дану класифікацію сформовано скрізь призму функцій графічного дизайну: відображаючу, виховну, пізнавальну, комунікативну, гедоністичну, інтелектуальну. Обґрунтовано основні засоби формування художньо-образних характеристик та розроблено композиційні прийоми, притаманні стилям та технікам сучасного татування.

Шифр НБУВ: RA448814

2.Щ.1354. Творчий універсализм Миколи Стороженка в мистецтві України другої половини XX — початку XXI століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / О. В. Соловей; Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Досліджено образотворчу та педагогічну спадщину М. Стороженка. Вперше вивчено еволюції образної системи митця в соціокультурному зрізі 1945 — 2015 рр., зроблено мистецтвознавчий аналіз його живописних, графічних та монументальних творів, а також проведено систематизацію педагогічної спадщини. За результати аналізу та узагальнень визначено витоки живописної манери, мистецького універсализму, стилістичних змін образності митця. Простежено еволюцію авторського почерку в книжковій графіці художника, виявлено особливості пластичної концепції, синтезу традиції та інновацій в монументальних формах мистецтва. Висвітлено громадську діяльність художника, проаналізовано його теоретичний доробок. Систематизовано навчально-методичну спадщину М. Стороженка, визначено основу його системи викладання та вплив майстра на пластичний світогляд молодих митців. Розглянуто громадську діяльність художника й охарактеризовано теоретичний доробок митця. Виявлено, що тексти митця репрезентують його філософський підхід до проблематики сучасного мистецтва. Дослідження надають змогу сформулювати цілісне уявлення про універсализм творчості М. Стороженка в українському мистецтві середини XX — початку XXI ст.

Шифр НБУВ: RA449236

2.Щ.1355. Традиції і сучасні стан культури і мастацтвау: зб. наук. арт. **Вып. 1** / ред.: А. І. Лакотка, У. Р. Гусакоу, Ю. П. Бондар, А. А. Каваленя, А. А. Лукашанец, В. А. Арловіч, М. Р. Баразна, К. М. Дулава, У. І. Пракапцоу, Я. М. Сахута, Б. У. Святлоу, А. П. Паулава, А. І. Лакотка; Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Дзяржаўная навуковая встанова «Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры», «Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапіў». — Мінск: Права і эканоміка, 2020. — 719 с.: мал. — укр.

Охарактеризованы типы деревянных сакральных, обрядовых и прикладных предметов христианского храма. Раскрыты

художественные особенности ажурного декора традиционной одежды на Буковине XX — начала XI вв. Проанализированы особенности формирования ансамблей городских центров Ровно и Луцка в Украине, а также Бреста и Гомеля в Беларуси середины 1940-х и начала 1950-х гг. Рассмотрены тенденции, художественно-композиционные характеристики культуры акварели в урбанистических практиках художников Ивано-Франковщины второй половины XX — начала XXI вв. Охарактеризовано влияние рельефа на ландшафтно-планировочную организацию монастырских садов Украины. Внимание уделено истории исследования строительной керамики эпохи Древней Руси в Украине. Раскрыты особенности народной живописи на стекле середины — второй половины XX в. на украинско-белорусском пограничье Ровенского Полесья. Внимание уделено обрядовой функции бисерного декора народной одежды украинцев. Проанализированы проблемы сохранения и популяризации нематериального культурного наследия в музейных учреждениях под открытым небом Киевского региона.

Шифр НБУВ: C11803/1

2.Щ.1356. Традиції і сучасні стан культури і мастацтвау: зб. наук. арт. **Вып. 2** / ред.: А. І. Лакотка, В. А. Арловіч, М. Р. Баразна, Ю. П. Бондар, У. Р. Гусакоу, К. М. Дулава, А. А. Каваленя, А. А. Лукашанец, У. І. Пракапцоу, Я. М. Сахута, Б. У. Святлоу, А. І. Лакотка; Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Дзяржаўная навуковая установа «Цэнтр даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры», «Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапіў». — Мінск: Права і эканоміка, 2020. — 752, [1] с.: мал. — укр.

Раскрыты особенности украинской народной песни в обработке белорусских композиторов для академического хора. Освещены вопросы использования глиняной отделки при строительстве дома Полтавского губернского земства (ныне Полтавский краеведческий музей имени Василия Кричевского). Проанализированы особенности развития скоростной резьбы в Украине. Внимание уделено истории создания, проблемам сохранения и реставрации наружных росписей Троицкой надвратной церкви Киево-Печерской Лавры. Рассмотрены аспекты развития украинского ювелирного искусства конца XX — начала XXI в. Проанализированы тенденции развития постмодернистских практик в городских пейзажах художников Ивано-Франковщины конца XX — начала XXI в. Изучены почтовые открытки с видами Каменца-Подольского начала XX в. в контексте историко-культурного наследия губернского города. Охарактеризованы творческая и общественная деятельность художников-шестидесятников в Украине. Раскрыты традиции авангарда в творчестве украинского художника Руслана Саенко. Внимание уделено вопросам происхождения субэтноса «горюны» на Сумщине. Освещены вопросы идеологического контроля книжных фондов в ходе восстановления библиотечной сети УССР (1943 — 1945 гг.).

Шифр НБУВ: C11803/2

Образотворче мистецтво

2.Щ.1357. Координати творення художнього образу в українському мистецтві 1990-х — 2020-х років: [монографія] / Т. В. Міронова; Інститут проблем сучасного мистецтва, Національна академія мистецтв України, Київська міська галерея мистецтв «Лавра». — Київ: Лопатіна О. О., 2020. — 318, [1] с. — Бібліогр.: с. 303-319]. — укр.

Визначено поняття художньої образності в українському образотворчому мистецтві, а також окреслено її головні вектори-координати у сучасному культурному процесі. Розглянуто теоретико-методологічні засади дослідження сучасного українського мистецтва, зокрема, скоординовано понятійно-категоріальний апарат сучасного українського мистецтва у контексті нової естетичної парадигми XXI ст., визначено трансформації образного ладу сучасного українського мистецтва. Охарактеризовано значення комунікаційного аспекту як чинника сприйняття художнього образу в сучасному українському мистецтві. Координати творення художніх образів у сучасному українському мистецтві стали тими векторами, що впливають на принципи трансформації, яких знає сьогодні українська культура.

Шифр НБУВ: BC68495

2.Щ.1358. Теорія і практика мистецької освіти: зб. наук. пр. / ред.: Л. В. Обух, М. А. Моїсеева; Житомирський державний університет імені Івана Франка, Міжнародний центр сучасної академічної музики «Новата», Житомирська обласна громадська організація «Асоціація об'єднаних мистецтв». — Житомир: О. О. Євенок, 2021. — 184 с. — укр.

Представлено наукові статті учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта в Україні: проблеми та інновації», що відбулася 2 березня 2021 р. на базі кафедри мистецької освіти Навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету ім. Івана Франка в онлайн-форматі. Висвітлено актуальні проблеми і перспективи

мистецької освіти, основні світові тенденції її функціонування, практично-теоретичний розвиток професійно зорієнтованого мистецького навчання й виховання в Україні.

Шифр НБУВ: BA851985

2.Щ.1359. Український мистецтвознавчий дискурс: кол. моногр. / М. Атлантова-Даллада, О. Андрианова, А. Барановська, С. Біскулова, С. Долеско, О. Жадейко, В. Індутний, О. Походяща, В. Карпов, Н. Сиротинська, О. Бондик, С. Коваленко, В. Михальчук, І. Міщенко, І. Скорик, О. Самар, Г. Петренко, І. Поліщук, І. Несен, О. Циганок, S. Dychkovskyy, S. Ivanov, O. Rohotchenko, V. Shulgina; ред.: В. В. Карпов; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Рига: Baltija Publ., 2020. — 369 с.: іл., табл. — укр.

Висвітлено сучасне осмислення процесу розвитку українського мистецтва. Наведено матеріали наукових студій дослідників української художньої культури, результати експертних мистецтвознавчих досліджень творів мистецтва. Розглянуто українське актуальне мистецтво в контексті західноєвропейської практики. Висвітлено роль ATR-FTIR спектроскопії при проведенні комплексної експертизи творів мистецтва. Увагу приділено науковій атрибуції та прогнозуванню вартості ікон. Розкрито виставкову історію та експозиційний потенціал живопису та графіки В. Гегамяна. Розглянуто ейдетику художньої творчості людини в контексті нейроарту.

Шифр НБУВ: IB228531

2.Щ.1360. Формування колекцій художніх творів у культурі Тернополя другої половини ХХ — початку ХХІ ст.: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Н. В. Рублевська; «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника», ДВНЗ. — Івано-Франківськ, 2021. — 16 с. — укр.

Уперше комплексно досліджено колекції художніх творів у культурі Тернополя другої половини ХХ — початку ХХІ ст., висвітлено особливості їх формування й функціонування. Прослідковано процеси утворення та збереження не лише музейних, а також приватних колекцій, розглянуто характерні для них спрямування. Проаналізовано основний зміст колекціонування мистецьких творів музеями Тернополя, а також проведені ними творчі акції та виставки. Досліджено фонди художніх збірок тернопільських музеїв та визначено основні чинники їх формування. З'ясовано та розширено роль окремих сподвижників та колекціонерів у культурному просторі Тернопілля та всієї України.

Шифр НБУВ: RA448695

Див. також: 2.Щ.1364

Історія образотворчого мистецтва

2.Щ.1361. Культурно-мистецька діяльність етнічних спільнот Києва кінця ХХ — початку ХХІ століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / І. О. Кдірова; Київський нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Досліджено культурно-мистецьку діяльність етнічних спільнот Києва наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст., яку представлено як історичне, соціальне, поліетнічне явище та творчу практику представників некорінних народів, повноправних членів українського суспільства. Розкрито значення дефініції «етноспільнота», що визначає групу людей, спільних між собою за територією походження, самоідентифікацією, цілями, організаційними структурами, інтересами, потребами. Виявлено провідні напрями культурно-мистецької діяльності національних меншин Києва, фактором розвитку яких в добу історичних перетворень стали створення державою умови для збереження їх самобутності. Зазначено, що об'єднання етносів навколо центрів національних культур забезпечує реалізацію їх мистецького потенціалу та високий результат колективної творчості.

Шифр НБУВ: RA450912

2.Щ.1362. Мала хронологія мистецьких подій і пам'ятних дат ХХ століття: Україна — світ: локал.-індивід. дослідн. ракурс: довідник / Р. М. Яців; упоряд.: Р. Яців; ред.: С. Давимука; пер.: М. Яців; Львівська національна академія мистецтв, Наукове товариство імені Шевченка. — Львів: Априорі, 2021. — 543 с.: іл. — Бібліогр.: с. 485-486. — укр.

Проведене дослідження — перша спроба систематизувати великий масив фактів щодо історичної динаміки розвитку образотворчого мистецтва ХХ ст. в широкій контактній конфігурації України та світу. В основі хронології відомі й маловідомі відомості про значимі культурно-мистецькі події: художні виставки, заснування мистецьких організацій, поява творчих маніфестів та вагомих мистецтвознавчих і культурологічних праць, дати створення мистецьких творів, етапних подій у творчості багатьох мистців тощо. Важливою особливістю є представлення у складних організаційних взаємозв'язках українських художників, теоретиків мистецтва, артменеджерів і в Україні, і в різних культурних центрах світу. Чимало фактів засвідчує активну участь мистців, вихідців з України в культуротворчих процесах в Європі, на Американському континенті, в Австралії.

Шифр НБУВ: CO37782

2.Щ.1363. Материк українського авангарду на мапі світу: наук. зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 3 — 4 груд. 2018 р. / ред.: І. Мелешкіна, А. Саполькіна, Д. Горбачов; Київська міська державна адміністрація, Музей театрального, музичного та кіномистецтва України. — Київ: МТМКУ, 2019. — 223 с.: іл. — укр.

Досліджено питання формування, взаємозв'язків і виокремлення в європейському контексті художніх особливостей і проєкцій у суміжних галузях мистецького напряму «український авангард». Прослідковано витоки українського авангарду. Розкрито особливості національної версії футуризму, його етапи та спрямування. Увагу приділено портрету у творчості художників українського кубофутуризму. Висвітлено авангардні тенденції у постановці української класичної комедії (за виставою «За двома зайцями» режисера В. Василенка). Здійснено огляд візуальної поезії українського літературного авангарду початку ХХ ст.

Шифр НБУВ: CO37766

2.Щ.1364. Художньо-образний поліморфізм творчості Євгенії Гапчинської в контексті масової культури України: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Л. М. Аметова; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2021. — 19 с. — укр.

Вперше в українському мистецтвознавстві здійснено комплексний аналіз художньої творчості Є. Гапчинської як сучасного українського бренду. Її багатогранну діяльність розглянуто на тлі основних тенденцій розвитку українського мистецтва, у його нерозривному зв'язку з європейським. Творчість мисткині досліджено в органічній єдності з певними суспільно-політичними змінами в Україні, загостренням поглядів різних груп художників на питаннях форми, змісту, стилю, національних джерел через проєкцію гламуру й інших тенденцій у сучасному українському мистецькому просторі. Комплексно розглянуто життєвий шлях, творчу й освітню діяльність Є. Гапчинської. Окреслено сфери творчої практики мисткині в образотворчому мистецтві. Визначено типологію виробів у творчому доробку художниці. Проведено аналіз проблем іміджу сучасного митця на прикладі творчості Є. Гапчинської. Розглянуто складові художньо-образного поліморфізму творчості мисткині. Здійснено цілісний мистецтвознавчий аналіз мистецько-дизайнерської практики художниці. Виявлено точки дотику між дизайном і комерціалізацією мистецтва у розрізі конкурентоспроможності творів митців сучасного українського артпростору. Поглиблено розуміння здобутків Є. Гапчинської в річці сучасної масової (поп-) культури, що спираються на засади мови програмування, маркетингу, менеджменту соціокультурної діяльності.

Шифр НБУВ: RA448880

Див. також: 2.Щ.1357

Архітектура

2.Щ.1365. Архітектурно-просторова організація музеїв під відкритим небом в Україні: автореф. дис. ... канд. архітектури: 18.00.01 / М. Т. Брич; «Львівська політехніка», Нац. ун-т. — Львів, 2020. — 24, [1] с.: рис. — укр.

Визначено сучасні принципи, методи і засоби архітектурно-просторової організації середовища, які доцільно застосовувати в Україні для створення музеїв під відкритим небом. У дослідженні на основі аналізу процесу виникнення та розвитку зазначеного типу музеїв прослідковано еволюцію методів їх створення. Грунтуючись на порівнянні та систематизації характерних рис сучасних музеїв під відкритим небом в Україні і світі, виділено позитивні тенденції, які доцільно застосовувати в музейній практиці нашої держави. З метою покращання законодавчої бази досліджуваної сфери запропоновано розширену термінологічну систему. Сформульовано рекомендації щодо впровадження запропонованих підходів архітектурно-просторової організації музеїв під відкритим небом в Україні для збереження та сучасного використання пам'яток архітектури, археології, історії, науки і техніки.

Шифр НБУВ: RA445548

2.Щ.1366. Архітектурно-художні принципи творчості В. М. Покровського: автореф. дис. ... канд. архітектури: 18.00.01 / О. В. Кондратьєва; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2021. — 24 с.: рис. — укр.

Досліджено архітектурно-художні принципи творчості В. М. Покровського (1863 — 1924) на основі систематизації і аналізу його архітектурного надбання, створеного ним в Польщі та Україні на зламі ХІХ — ХХ ст. Акцентом дослідження є об'ємно-планувальні, композиційні та стильові особливості його сакральних, громадських і житлових споруд в Слобідській Україні культурного ренесансу 1905 — 1915 рр. Охарактеризовано прикмети архітектурного формотворення В. М. Покровського у порівнянні з британською архітектурою в контексті епохи. Сформульовано п'ять архітектурно-художніх принципів творчості В. М. Покровського: принцип художньо-семантичного мислення, що передбачав створення «будівлі-образу»; принцип «поліфонії стильових

і народних форм», який застосовувався в одному об'єкті; принцип «синтезу мистецтв і ремесел», який мав за мету створення «всеосяжного твору»; принцип «складної пластики» (дахів, фронтонів) як особливості творчого мислення у створенні архітектурного силуету; «різноманітність» форм і композицій як авторський підхід проектування, що стосується, наприклад, віконних прорізів. Принципи творчості В. М. Покровського порівняно з принципами О. Г. Слестіона (1855 — 1933) та Ле Корбюзьє (1887 — 1965), засвідчуючи зміну архітектурних парадигм на зламі Нової та Новітньої історії. В історіографію архітектури введено біографічні факти архітектора-художника, які пов'язані з містобудівною історією та культурою Харкова. Розглянуто багатогранну просвітницьку діяльність, науково-педагогічній і практично-архітектурній вплив на розвиток архітектури України, а також причетність архітектури В. М. Покровського до культури європейського неоромантизму.

Шифр НБУВ: RA449036

2.Щ.1367. Від модерну до модернізму. Три етапи архітектури Києва: [монографія] / А. Марковський; наук. ред.: В. В. Товбич; Інститут проблем сучасного мистецтва, Національна академія мистецтв України, Київський нац. ун-т будівництва та архітектури. — Київ: Лопатина О. О., 2020. — 318, [1] с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 300-[319]. — укр.

Висвітлено генезис київської архітектури першої половини ХХ ст. з визначенням трьох межових моментів, «криз», що ознаменували собою різку зміну вектору розвитку. Поетапно розглянуто перехід від історично-еклектичних ремінісценцій та Ар Нуво до авангарду; від конструктивізму та раціоналізму до радянської неокласики; від так званого сталінського ампіру до радянського архітектурного модернізму та функціоналізму. На кожному з етапів проаналізовано ітерації впливу народних традицій, українського бароко та українського архітектурного модерну. Акцентовано маркери локальної культурної та національної самоідентифікації. Креаторський поступ у місті подано як частину глобальних загальносвітових зрушень з виявленням унікальних особливостей та міжнародних паралелей.

Шифр НБУВ: ВС68441

2.Щ.1368. Основи архітектурно-планувальної організації науково-виробничих об'єктів інноваційних парків: автореф. дис. ... канд. архітектури: 18.00.02 / Каземі Ларі Голамалі; Київський нац. ун-т будівництва та архітектури. — Київ, 2021. — 18 с.: рис. — укр.

Досліджено архітектурно-планувальну організацію інноваційних центрів у світовій практиці. Висвітлено соціальні аспекти розвитку технопаркових структур (далі ТЗ), проведено огляд теоретичних, нормативних матеріалів та літературних джерел з питань проектування та будівництва інноваційних підприємств (ІП), узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід проектування, будівництва та експлуатації технопарків. Розроблено сучасну класифікацію ІП, визначено основні фактори, що впливають на формування будівель ІП. Рекомендовано архітектурно-планувальну організацію ІП із встановленням функціонально-типологічних характеристик. Проведено уточнення основних груп приміщень технопарків і їх планувальних параметрів залежно від територіальної величини, типу забудови і виду діяльності. Виявлено особливості проектування ТЗ, що складаються з містобудівних рекомендацій, пропозицій щодо генеральних планів ділянок. Запропоновано конструктивні рішення для різних типів будівель ІП, прийомі підвищення енергоефективності, а також архітектурно-художньої виразності, засновані на використанні нових будівельних технологій і створенні сучасних архітектурних форм.

Шифр НБУВ: RA448764

2.Щ.1369. Основи теорії морфології міста: автореф. дис. ... д-ра архітектури: 18.00.01 / Ю. В. Ідак; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 36, [1] с.: табл. — укр.

Розроблено нові в концептуальному плані та важливі для теорії містобудування принципові положення теорії морфології міста. Зазначено, що ідея формування теорії ґрунтується на досвіді, представлено у численних наукових працях американських та європейських урбаністів, на синтезі морфологічних знань, отриманих на міждисциплінарному рівні, та на пошуку нових шляхів розв'язання проблем, пов'язаних із розвитком сучасної теорії містобудування. Зауважено, що демонстрації ефективності теоретико-методологічного інструментарію морфології міста і здійсненню необхідних узагальнень про закономірності й особливості формування матеріальної структури міста сприяли розроблена морфологічна модель «місто-пазл» та сформульована концепція «таблус міста».

Шифр НБУВ: RA445719

2.Щ.1370. Принципи організації інтер'єру в українській сакральній архітектурі першої чверті ХХ століття (на прикладі творчості Модеста Сосенки): автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.07 / В. Р. Радомська; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 21 с.: рис. — укр.

Визначено основні принципи просторової організації монументальних стінописів і предметно-просторового наповнення інтер'єрів українських церков першої чверті ХХ ст. на прикладі проектно-художньої діяльності М. Сосенки (1875 — 1920). Систе-

матизовано й узагальнено матеріали дотеперішніх досліджень, виконано натурні дослідження та ідентифіковано сакральні поліхромії М. Сосенки. Розкрито особливості застосування функціонального, композиційного, образно-семантичного, техніко-технологічного принципів, які характеризують творчий метод автора в дизайні сакральних інтер'єрів. З'ясовано існуючий стан збереженості монументальних творів, виявлено етапи та причини руйнування, а також розроблено й апробовано на практиці шляхи їх збереження.

Шифр НБУВ: RA448280

2.Щ.1371. Принципи формування архітектурної типології і проектування міжуніверситетських культурних центрів: автореф. дис. ... канд. архітектури: 18.00.02 / О. Ю. Дмитраш; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено джерельну базу та історичні етапи формування архітектури будівель об'єктів культури у складі університетів світу. Розроблено тлумачення поняття міжуніверситетський культурний центр. Узагальнено світовий досвід проектування, будівництва та експлуатації даних об'єктів та визначені основні чинники, що впливають на їх формування та типологію, проаналізовано існуючу нормативну базу, запропоновано класифікацію існуючих типів. Теоретично обґрунтовано принципи та засоби формування архітектурно-планувальної організації міжуніверситетських культурних центрів. Розроблено класифікацію МКЦ за типами, функціональне зонування території і схему функціонально-планувальної організації приміщень МКЦ. Рекомендовано доповнити ДБН В. 2.2-3-2018 розробленими у роботі положеннями. Визначено найсприятливіші міста України для розташування в них різного типу міжуніверситетських культурних центрів. Подано рекомендації щодо принципів розташування міжуніверситетських центрів у містах. Розроблено пропозиції щодо адаптації існуючих об'єктів культури при університетах України.

Шифр НБУВ: RA448624

2.Щ.1372. Теоретичні основи формування архітектури закладів неформальної освіти: автореф. дис. ... д-ра архітектури: 18.00.01 / І. Л. Кравченко; Київський Нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2021. — 45 с.: рис. — укр.

Викладено теоретичні основи формування архітектури закладів неформальної освіти. Науково обґрунтовано підходи та методи до реорганізації архітектурно-типологічних ланок закладів неформальної освіти (ЗНФО) різної місткості та призначення, що відповідають вимогам сьогодення до створення громадських освітніх закладів нового типу та вимогам до формування сучасного освітнього простору з боку супутніх галузей. Обґрунтовано вікові, територіальні, типологічні, часові межі дослідження та проведений аналіз розвитку архітектури закладів, що подібні за функцією, створено типологічне дерево розвитку у контексті генези інституцій. Означено методи дослідження: теоретичні, емпіричні, методи комплексного та системного аналізу, та автором введено та обґрунтовано спеціальний метод дослідження — метод «спорідненої» типології. Визначено та обґрунтовано параметри такого методу. Визначено зовнішні та внутрішні фактори та обґрунтовано їх вплив на формування архітектури закладів неформальної освіти на сучасному етапі. Проаналізовано наявні статистичні дані та визначені основні тенденції розвитку. Викладено сучасну класифікацію закладів неформальної освіти та означені шляхи її оновлення та вдосконалення. Розроблено принципову схему системи закладів освіти відповідно до виду освіти та віку осіб, що навчаються. Визначено процеси у закладах неформальної освіти, що аналізуються для симбіотичного поєднання із іншими типологічними ланками задля реалізації тенденції «кооперації» та «поглибленої спеціалізації». Проведено аналіз ступенів симбіотичного поєднання ЗНФО (відповідно до існуючої класифікації) з іншими типологічними ланками відповідно до параметрів методу «спорідненої» типології та основних процесів з метою визначення сукупних параметричних показників. Створено кореляційні моделі ЗНФО відповідно до означених тенденцій, викладено бачення автора розвитку та формування внутрішнього освітньо-комунікативного простору, представлений оновлений типологічний ряд закладів неформальної освіти. Визначено й обґрунтовано основні принципи формування архітектури ЗНФО та їх образних рішень. Запропоновано прийоми та теоретико-методологічні механізми забезпечення системної реалізації принципів формування ЗНФО. Відомості підкріплено ілюстраціями впровадженні авторських теоретичних розробок у концептуальне та дипломне проектування.

Шифр НБУВ: RA449037

2.Щ.1373. Формування архітектури сакральних комплексів під впливом суспільно-політичних процесів (на прикладі Тернопільської області): автореф. дис. ... д-ра архітектури: 18.00.01 / О. М. Дячок; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 43 с.: табл. — укр.

Досліджено процес формування та розвитку сакральної архітектури Тернопільської обл. під впливом суспільно-політичних процесів. Вперше комплексно проаналізовано історичні та соціальні передумови будівництва та розвитку культових споруд на території Тернопільської обл. в контексті розвитку європейської

культури, досліджено етапи їх формування. Визначено церковно-релігійні та конфесійні трансформації, які привели до змін в архітектурі сакральних комплексів, розкрито роль сакральних центрів у процесах духовного та національного відродження України. Проаналізовано сучасні храмові комплекси та визначено роль сучасних тернопільських архітекторів у процесі відродження храмового будівництва України. Висвітлено суспільно-політичні процеси, які впливали на розвиток храмових комплексів.

Шифр НБУВ: RA448024
Див. також: 2.Т.85

Декоративно-прикладне мистецтво

2.Щ.1374. Методика вивчення декоративно-прикладної творчості: [навч. посіб.] / В. П. Титаренко. — Полтава: Астрія, 2020. — 250, [1] с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 164-168. — укр.

Розкрито основні категорії методики вивчення декоративно-прикладної творчості: зміст, методи та форми. Розглянуто технологію проведення навчальних занять, розроблено проблематику організації проектно-технологічної діяльності на заняттях, проведення різних видів позакласної роботи. Наведено орієнтовний перелік об'єктів праці з різних видів декоративно-прикладної творчості, приклади інструкційних карток з їх виготовлення.

Шифр НБУВ: ВА852344

2.Щ.1375. Професійна підготовка майбутніх фахівців народних художніх промислів у професійно-технічних навчальних закладах Західної України (друга половина XX — початок XXI століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / М. В. Богдадюк; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено розвиток професійної підготовки майбутніх фахівців народних художніх промислів у професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ) Західної України у другій половині XX — на початку XXI ст. Розглянуто суть і уточнено зміст базових понять дисертаційного дослідження: «професія», «професійна підготовка», «професійна освіта», «професійно-технічна освіта», «ремесло», «промисел», «народний художній промисел», «фахівець», «фахівець народних художніх промислів». Виокремлено основні етапи розвитку професійної підготовки фахівців народних художніх промислів у професійно-технічних навчальних закладах Західної України та діяльність ПТНЗ цього профілю на різних етапах розвитку. Виявлено основні тенденції професійної підготовки фахівців народних художніх промислів у професійно-технічних навчальних закладах Західної України досліджуваного періоду: радянський (1950 — 1991 рр.) та незалежної України (1991 — 2019 рр.). У хронологічній послідовності за визначеною періодизацією проаналізовано архівні джерела та нормативно-правові документи, які регламентували підготовку майбутніх фахівців народних художніх промислів у професійно-технічних навчальних закладах Західної України та діяльність ПТНЗ цього профілю на різних етапах розвитку. Виявлено основні тенденції професійної підготовки фахівців народних художніх промислів у професійно-технічних навчальних закладах Західної України досліджуваного періоду. Досліджено актуальні проблеми підготовки фахівців народних художніх промислів у професійних (професійно-технічних) закладах освіти України та обґрунтовано шляхи вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців народних художніх промислів з урахуванням досвіду ПТНЗ Західної України другої половини XX — початку XXI ст. Розроблено й апробовано навчально-методичний комплекс для підвищення кваліфікації викладачів ПТНЗ народних художніх промислів: посібник «Розвиток народних художніх промислів у Західній Україні», методичні рекомендації «Удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців народних художніх промислів у професійно-технічних навчальних закладах» та програму спецкурсу «Професійна підготовка майбутніх фахівців народних художніх промислів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Західної України (друга половина XX — початок XXI ст.)».

Шифр НБУВ: RA445634

2.Щ.1376. Розвиток технології етнодизайну в європейській художньо-промисловій освіті та виробництві / Ю. Дідовець // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 61-67. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методичні засади та суть технології етнодизайну — освітньо-культурного синтезу сучасних проектних і традиційних технологій народних художніх ремесел. Подано ретроспективу становлення та розвитку технології етнодизайну з європейської художньо-промислової освіти і виробництва. Відображено вплив національного романтизму та віденського модерну на становлення й розвитку української дизайн-освіти і практичного етнодизайну.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Щ.1377. Художній текстиль на Львівщині в другій половині XIX — на початку XXI ст.: освітньо-культурний аспект: [монографія] / К. С. Цуркан; ред.: Г. Кусько; НАН України, Інститут народознавства. — Львів: Ін-т народознавства НАН

України, 2021. — 276 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 140-169. — укр.

Досліджено розвиток народного та професійного текстилю у історичній ретроспективі з освітньо-культурної позиції. З'ясовано структуру мистецької освіти, проведено диференціацію текстильних шкіл, виявлено виробничі бази проведення практик Львівської національної академії мистецтв. Проаналізовано педагогічні методики, пріоритети розвитку навчальних закладів Львівщини в галузі текстилю впродовж другої половини XIX — початку XXI ст.

Шифр НБУВ: ВС68492
Див. також: 2.Щ.1382

Види художніх виробів, що розрізняються за матеріалом виготовлення

2.Щ.1378. Народний та професійний текстиль на Львівщині в другій половині XIX — на початку XXI ст.: освітньо-культурний аспект: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.05 / К. С. Цуркан; НАН України, Інститут українознавства імені І. Крип'якевича, Інститут народознавства. — Львів, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено шляхи одержання ремісничої та професійної освіти як чинника збереження традицій та розвитку художнього текстилю від другої половини XIX ст. — донині. Важливим джерелом було вивчення документів архівів ЦДАЛ, ДАЛО, ЛНАМ. Проаналізовано структуру мистецької освіти, проведено авторську диференціацію текстильних шкіл, з'ясовано виробничі бази проведення практик ЛНАМ, виявлено педагогічні методики, пріоритети розвитку навчальних закладів Львівщини в галузі текстилю протягом означеного періоду. Встановлено, що в художньому текстилі та освітній практиці досліджуваного регіону було присутнє запозичення досвіду інших держав, однак цей досвід інтерпретувався згідно української етнічної культури та протягом історії не змінив національної самоідентичності.

Шифр НБУВ: RA449580

2.Щ.1379. Порцеляна Київського експериментального кераміко-художнього заводу в контексті мистецької культури України XX — початку XXI століть: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / М. Г. Лампека; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2021. — 16 с. — укр.

Вивчено й узагальнено дані про проблеми формотворення та декорування вітчизняної тонкої кераміки у XX — на початку XXI ст. у загально-мистецькому контексті та зокрема на Київському експериментальному кераміко-художньому заводі (КЕКХЗ). Висвітлено історію підприємства упродовж XX — початку XXI ст., здійснено спробу визначення мистецької цінності зразків промислового виробництва, інтеграції їх у побут, виявлення значення впливу на ментальні особливості культуротворчих процесів у тогочасному суспільстві. Поглиблено аналіз наявних творів, проведено систематизацію пам'яток київського фарфору. Уточнено типологію форм, що випускалися на підприємстві у різні роки його діяльності, особливості їх декорування, різновиди сюжетного декору, мотиви орнаментів ручного розпису та декалькоманії продукції КЕКХЗ. Атрибутовано окремі порцелянові вироби заводу та визначено їх вплив на процеси, які відбувалися у художній культурі України впродовж XX — початку XXI ст. Проаналізовано низку факторів, які впливали на творчість конкретних художників-виробників фарфоро-фаянсової промисловості України, флагманом якої був КЕКХЗ. Охарактеризовано мистецькі якості та приналежність окремих творів авторству провідних художників підприємства, визначено техніку та технологію їх виконання, означено наявність дефектів, ступінь збереженості і відповідність раніше відомим версіям атрибуції. Висвітлено композиційні особливості та стилістику творів, способи нанесення декору на порцеляновий матеріал. Виявлено наявність сигнатур і клейм, систематизовано інформацію про те, які марки використовувалися виробництвом у той чи інший період. Охарактеризовано феномен петриківського розпису в контексті динамічних процесів, що відбувалися від середини XX ст. в українській художній культурі, визначено роль цього непересічного явища, яке репрезентувало здобутки національного мистецького поступу у тогочасному соціокультурному просторі. Означено творчий потенціал такого осередку розробки оригінальних взірців «білого золота», яким була художня лабораторія КЕКХЗ.

Шифр НБУВ: RA448877

2.Щ.1380. Ювелірна справа Й. Маршака в художній культурі кінця XIX — початку XX століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Н. Н. М. Сапфірова; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2021. — 18 с. — укр.

Увагу приділено аналізу та виявленню художніх особливостей асортименту продукції Фабрики художньо-ювелірних виробів Й. Маршака на тлі розвитку ювелірної справи Києва й інших ювелірних центрів кінця XIX — початку XX ст. Доведено

мистецьке та культуротворче значення фірми Й. Маршака для розвитку естетичних орієнтирів Києва кінця XIX — початку XX ст., у тому числі в розрізі історичного контексту, епохи. Зазначено, що осмислення спадщини ювелірної справи Й. Маршака розкриває його виняткову роль для формування сучасного вітчизняного культурного простору.

Шифр НБУВ: RA448888

Див. також: 2.Щ.1377, 2.Щ.1385

Види художніх виробів, що відрізняються за призначенням

2.Щ.1381. Мистецтво килимарства Полтавщини XVIII — початку XXI століть в художній культурі України: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Є. Г. Харковина; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2021. — 16 с. — укр.

Увагу приділено винятковому явищу української художньої культури — килимарству Полтавщини. Вперше здійснено спробу цілісного осягнення спадку цієї мистецької галузі періоду XVIII — початку XXI ст. Розглянуто генезу, шляхи розвитку, джерела інспірації, типологію виробів, специфіку технологій і стилістичні prerogative майстрів килимарства Полтавщини за творами, які збереглися до наших днів. Здійснено характеристику локальних мистецьких здобутків окремих населених пунктів у галузі килимарства краю, охарактеризовано історичні аспекти розвитку окремих майстерень, мануфактур, хатніх робітень. Виокремлено значення найбільш відомих майстрів Полтавщини для поступу регіонального килимарства, зокрема періоду XX — початку XXI ст.

Шифр НБУВ: RA448881

2.Щ.1382. Традиції народного вбрання в творчості сучасних дизайнерів одягу (історико-культурні передумови та мистецькі інтерпретації): автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Ю. Б. Юрчишин; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2021. — 18 с. — укр.

Вивчено історико-культурні передумови, художні риси та закономірності інтерпретації народного вбрання, вдосконалено методи дослідження традицій. Проаналізовано народне вбрання через аналіз творів фото-, кіно- та образотворчого мистецтва, переосмислення їх творчої інтерпретації в контексті відтворення історичних подій, соціальних явищ, персональних характеристик митців і персонажів. Розглянуто світовий досвід традиціоналізму, методи інтерпретації в сучасному світовому дизайні одягу. Здійснено аналіз авторських концепцій митця та творчої інверсії регіональних мистецьких шкіл як чинників творення моделювання костюму на основі традицій. Обґрунтовано прийоми вдосконалення інтерпретації традицій у сучасному вбранні, розуміння соціокультурних чинників творчої діяльності дизайнера та мистецьких шкіл. Запропоновано практичні рекомендації їх упровадження в сучасне українське дизайн-проекування.

Шифр НБУВ: RA448883

2.Щ.1383. Традиційний народний одяг Закарпаття XIX — першої половини XX ст.: етнічна специфіка, обрядова роль: [монографія] / В. В. Коцан; ред.: С. П. Павлюк; НАН України, Інститут народознавства. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2021. — 295 с.: фот. — Бібліогр.: с. 253-266. — укр.

На основі польових етнографічних, архівних, літературних, речових і зображувальних джерел здійснено комплексний аналіз та узагальнення еволюції одягових традицій Закарпаття XIX — першої половини XX ст. Визначено етноідентифікуючі ознаки, етнографічно розмежувальні риси вбрання етнографічних груп українців і національних меншин краю. Встановлено сакральну роль одягу. Проведено детальний аналіз крою та елементів оздоблення складових одягових комплексів. Окремо акцентовано на застосуванні народного вбрання у родинній обрядовості, звичаях річного календарного циклу, світоглядних віруваннях і народній магії. Визначено місце народного вбрання у фольклорі та піснях.

Шифр НБУВ: BA852521

2.Щ.1384. Феномен золотого шитва в українському декоративному мистецтві: монографія / М. М. Залевська; ред.: К. Станіславська. — Київ: Пабліш Про, 2021. — 343 с.: іл. — Бібліогр.: с. 172-188. — укр.

Висвітлено особливості розвитку та функціонування золотого шитва на українських землях в контексті історико-культурного та мистецтвознавчого аспектів. Визначено проблемні вектори та проаналізовано історіографію особливостей формування золотого шитва як феномена декоративного мистецтва. Досліджено процеси основних етапів становлення золотого шитва та висвітлено шлях його історичного розвитку на українських землях. Розкрито специфіку функціонального застосування гаптованих речей і предметів у храмовому середовищі кризь призму історичного формування традицій, розглянуто генезу найбільш поширених іконографічних сюжетів, призначених для богослужбового

використання. Окреслено художні особливості золотого шитва в контексті культурного простору, виявлено особливості трансформації творів гаптування, взаємодії та взаємозв'язків з іншими видами мистецтва. Виявлено особливості процесу зберігання та популяризації спадщини золотого шитва в колекціях музейних фондів в Україні. Розглянуто основні та додаткові матеріали для золотого шитва, систематизовано основні техніки виконання в українському гаптуванні, обґрунтовано подібність технік золотого шитва з рушниковими швами на прикладі речей і творів церковного та світського побутування, музейних фондів, виставкових колекцій, приватних зібрань.

Шифр НБУВ: BA852085

Живопис

2.Щ.1385. Різьблені іконостаси і престולי у творчій практиці Григорія Петришака / ред.: М. Левицька. — Львів: Растр-7, 2021. — 148, [7] с.: кольор. іл. — укр.

Висвітлено творчий дизайнерський доробок українського майстра сакрального мистецтва Г. Петришака. Зауважено, що в іконостасах важливе, насамперед, малярство, але без цілісності, пропорційності, гармонії та акцентів, запроєктованих у столарно-різьбярській конструкції, без її чіткої ієрархії, статички та динаміки елементів, неможливо осягнути велич і зміст усієї богословської та символічної програми українського храму. Зазначено, що проекти іконостасів та інших елементів церковного опорядження авторства Г. Петришака, представлені у каталозі, демонструють еволюцію розвитку форм нового сакрального мистецтва в Україні.

Шифр НБУВ: SO37768

2.Щ.1386. Український живопис XIX — початку XXI століття: національна, конвенціональна, авторська моделі: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / М. В. Юр; Національна академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва. — Київ, 2021. — 43 с.: табл. — укр.

Вперше здійснено комплексне міждисциплінарне дослідження закономірностей розвитку українського живопису в XIX — початку XXI ст. в контексті ціннісних вимірів національної культури, суспільно-політичних процесів, авторської візії. Відзначено, що контекстуальність українського живопису була недостатньо теоретично осмислена. Охарактеризовано загальні принципи класифікації мистецтва (еволюціонізм) та нові підходи, основані на національних особливостях, різних фазах розвитку (лінійності, циклічності, перервності), філософських парадигмах. Запропоновано метод «моделі», що надає цілісне уявлення про складну систему смислоутворюючих зв'язків в живописі, його періодизації, мистецтвознавчої й культурологічної типологізації. Обґрунтовано теоретичні засади образотворчого процесу живопису, уточнено поняття — конструктивна ідея, простір, художній простір, художній експеримент, модифікація художньої мови, введено в науковий обіг нові дефініції — анаморфізм, міжвидова транзитивність, аргументовано роль та взаємовідношення культурного та художнього контексту в аналізі творів. Досліджено генезу національного живопису, осмислено його базові концепти як аксіологічну основу творчості художників, охарактеризовано світоглядні засади творчості Т. Шевченка та його новачів в малярстві. Показано, що українська природа, культура, історія, булі ідентифікаторами формуючого кола тем та мотивів, що означували національний контекст творчості у творчості Т. Шевченка, В. Тропініна, І. Сошенка, В. Штернберга, їх послідовників — митців українського модернізму, бойчуків, шістдесятників, художників періоду незалежності України. Визначено критерії «конвенціональності» в мистецтві (живописі), показано їхнє впровадження на макро- і мікрорівні стосунків художника і влади. Розглянуто питання УавторськоїФ концепції у новій репрезентації художньої картини світу, досліджено роль авторських візій у поступі українського живопису в руслі модернізму, авангарду, постмодернізму. За встановленими домінантними ознаками сформовано принципи будови концептуальних моделей живопису — «національної», «конвенціональної», «авторської».

Шифр НБУВ: RA448387

2.Щ.1387. Український іконостас XVII — XVIII ст.: семантика пластичного образу: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 17.00.05 / С. В. Оляніна; Львівська національна академія мистецтв. — Львів, 2020. — 31 с. — укр.

Представлено комплексний аналіз архітектурної композиції і програмного складу різьбленого оздоблення українських іконостасів. Архітектурно-пластичну організацію іконостасів XVII — XVIII ст. репрезентовано як символічну структуру, що в цілому формує візуальне повідомлення, яке має таку саму риторичну основу, що й писемне джерело. Вперше весь архітектурно-пластичний образ українського іконостаса розглянуто як текст проповіді й об'єкт візуального богослов'я. Систематизовано та теоретично осмислено фактологічний матеріал з архітектурної композиції і різьбленого оздоблення іконостасів XVII — XVIII ст. Для цього обстежено іконостаси, що збереглися in situ, а також

фрагменти іконостасів, які зберігаються в музейних колекціях, проаналізовано з цієї точки зору матеріали щодо втрачених іконостасів, опубліковані в XIX — XXI ст., опрацьовано архівні матеріали (світлинні, креслення, малюнки, письмові документи) щодо втрачених і збережених іконостасів. Корпус пам'яток, використаний у дослідженні, зведено в каталог, що становить 134 позиції, 98 із них — утрачені пам'ятки, частину з яких уперше введено до наукового обігу. Обгрунтовано трактування архітектурно-декоративної складової іконостаса як архітектурної рами, історико-культурна семантика якої є контекстом семантики сюжетів облямованих нею іконних зображень. Виявлено концептуальні основи, які в XVII ст. зумовили формування архітектурної композиції іконостасів як багатоскладової рами та впливали на її подальші трансформації у XVIII ст. Визначено групи мотивів, які формували семантичне ядро символічної структури декоративного оздоблення іконостасів на кожному етапі їх розвитку. Запропоновано модель прочитання символічної структури архітектурно-декоративної рами іконостасів XVII — XVIII ст.

Шифр НБУВ: RA445012

2.Щ.1388. Формування АРМУ в Київському художньому інституті та її вплив на живопис українського модернізму: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / А. В. Сидоренко; Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Досліджено історію формування спільноти Асоціації революційного мистецтва України (АРМУ) в Київському художньому інституті (КХІ) та її вплив на розвиток живопису українського модернізму. Стрімкий успіх АРМУ в багатьох аспектах визначено участю у його заснуванні ректора та викладачів КХІ. Проаналізовано: історичні обставини становлення українського модернізму з 1917 по 1932 рр.; творчі принципи провідних живописців АРМУ в КХІ; боротьбу радянської влади з формалізмом і репресії проти української творчої інтелігенції. Виявлено, що АРМУ засновано в стилістичний період часткової лібералізації суспільного життя в УСРР епохи НЕП і українізації, який у 1930-ті рр. був згорнутий сталінськими репресіями. АРМУ стала найбільшим мистецьким об'єднанням українського модернізму, в формуванні якого ключове значення заслуговує ректор і професори КХІ. На основі матеріалів архівних фондів уточнено факти з історії УАМ, КХІ, АРМУ і біографії їхніх діячів. Виявлено, що серед членів АРМУ в КХІ на розвиток живопису українського модернізму найбільший вплив мали творчі принципи О. Богомазова, М. Боїчука, П. Голуб'ятникова та В. Пальмова.

Шифр НБУВ: RA449235

Див. також: 2.Щ.1370

Музика та видовищні мистецтва

2.Щ.1389. Авторський кінематограф у художній культурі другої половини XX — початку XXI століття: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / Г. П. Погребняк; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 36 с. — укр.

Здійснено комплексне дослідження авторського кінематографа як феномена української й світової культури, простежено його формування, розвиток та особливості функціонування в сучасному культурному просторі. Розглянуто теоретичне підґрунтя авторства в кіно. Виокремлено авторські моделі в кінематографії. Уточнено визначення дефініцій «автор в кіно», «авторське кіно». Концепцію інтелектуального кіно С. Ейзенштейна визначено формотворчою в сучасних кіномоделях. Досліджено явище автобіографізму в кіно. Подано типологізацію образу автора в кіно. Показано способи відображення національної ідеї в авторських кіномоделях. Виявлено складові зображальної культури авторського фільму. Розкрито специфіку авторської діяльності в екранному і сценічному просторі. Показано особливості виробництва та дистрибуції авторських фільмів. Доведено, що українське авторське кіно є засобом міжкультурного діалогу.

Шифр НБУВ: RA450907

2.Щ.1390. Бальна хореографія XX — початку XXI ст.: генезис, соціокультурний контекст, тенденції розвитку: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / Т. С. Павлюк; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2021. — 39 с. — укр.

Уперше здійснено комплексний мистецтвознавчий аналіз історичних умов формування та розвитку бальної хореографії (БХ) у широкому соціокультурному контексті. Досліджено головні етапи еволюції БХ від появи найпростіших танцювальних форм на аристократичних зібраннях XII ст. до процесів стандартизації і трансформації БХ у XX — XXI ст. Виявлено зв'язки БХ з іншими видами хореографічного мистецтва, виконано структурно-функціональний аналіз сучасного бального танцю. Досліджено історичні витоки та специфічні риси різних національних шкіл бального танцю. Окреслено тенденції розвитку БХ різних регіонів планети, в тому числі в Європі, Північній і Південній Америках, Африці, Австралії, деяких країнах Далекого Сходу.

Проаналізовано провідні характеристики й особливості БХ у незалежній Україні й інших країнах пострадянського регіону. Висвітлено вітчизняну систему підготовки фахівців бального танцю в умовах хореографічних клубів і вищої професійної освіти. Визначено актуальні для української культури напрями взаємодії БХ і медіапростору. Досліджено конкурсно-спортивну практику, а також сучасну бальну культуру у форматі відеосюжетів балів та історичних реконструкцій старовинних бальних танців.

Шифр НБУВ: RA450376

2.Щ.1391. Народна хореографічна культура Західного Поділля: трансформація та збереження танцювальної традиції: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Л. Б. Шур; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2021. — 20 с. — укр.

Уперше комплексно досліджено народну хореографічну культуру Західного Поділля в контексті її взаємозв'язків із суміжними жанрами народної творчості, насамперед традиційною інструментальною музикою та декоративно-ужитковим мистецтвом. Здійснено комплексний і системний аналіз наукових праць, присвячених народній хореографії західноподільського регіону. Введено до наукового обігу маловідомі архівні матеріали, зокрема з регіональних періодичних видань. Визначено основні фактори трансформаційних процесів, що зумовили зміни жанрово-стилістичних основ танцювальної традиції. Уточнено та доповнено методичку запису народних танців. Здійснено наукову реконструкцію і постановку традиційних танців Західного Поділля на базі танцювального ансамблю «Веснянка» факультету мистецтв Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, який функціонує як ансамбль-лабораторія етнохореографії Західного Поділля.

Шифр НБУВ: RA448879

Музика

2.Щ.1392. Методика формування мотивації до виконавської самопідготовки у майбутніх учителів музики: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Чжу Пен; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Проведено комплексне дослідження проблеми формування мотивації до виконавської самопідготовки (ВС) у майбутніх учителів музики. З'ясовано сутність і зміст ВС майбутніх учителів. Розкрито мотиваційні чинники музично-виконавської діяльності та визначено компонентну структуру мотивації (мотивів) дій студентів у ВС. Окреслено методологічні підходи, розроблено та теоретично обгрунтовано модель формування мотивації до ВС у майбутніх учителів музики. Визначено критерії, показники та встановлено рівні сформованості мотивації до ВС. Експериментально перевірено ефективність поетапної методики формування мотивації до ВС у майбутніх учителів музики.

Шифр НБУВ: RA450362

2.Щ.1393. Стильова еволюція камерно-інструментальної творчості Макса Регера: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / О. В. Пірєв; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Уперше системно досліджено камерно-інструментальні твори М. Регера у проекції на індивідуальний стиль композитора. Осмислено й уточнено роль камерно-інструментальної музики у процесах стильової еволюції його творчості. Побудовано типологію індивідуального стилю М. Регера на основі аналізу провідних стильових тенденцій європейського музичного мистецтва кінця XIX — початку XX ст. (пізній романтизм, неокласицизм, модерн/югендштіль). Уточнено хронологію стильової еволюції творчості М. Регера. Ранній період, що охоплює дві фази (1889 — 1900 рр. — власне ранній, 1900 — 1904 рр. — «дикий» період), пройшов під знаком постромантичного стильової парадигми. Центральний (зрілий) період 1904 — 1914 рр. показаний найбільшою кількістю написаних камерно-інструментальних творів і схильністю до романтизму — неокласицизму. Пізній період (1914 — 1916 рр.) із виокремленням у ньому «Єнського» (1915 — 1916 рр.), як і зрілий, продемонстрував співіснування різних стильових начал і переорієнтацію творчих інтенцій у двох напрямках: монологічного та множинного стилю. Доведено, що композиторський стиль М. Регера функціонував як динамічна система, що сприймала і трансформувала художню інформацію двоюко: по-перше, за поглибленням рефлексії, по-друге, з позасобистісною установкою, об'єктивним тоном висловлювання. «Чуже слово» як один із типологічних аспектів стилю стає особливістю композиторського стилю М. Регера, водночас не втрачаючи початкової стильової семантики. На основі аналізу ряду камерно-інструментальних творів М. Регера у жанрах квінтету, квартету, тріо, дуету, сонати, соло-сюїти, циклу прелюдія — fuga показано оновлення М. Регером і підняття на нову висоту мистецтва контрапункту, культури формотворення багатьох жанрів (зокрема варіацій, фантазій, сюїт), деякі було реанімовано ним практично із повного забуття. Визначено вплив музики М. Регера на творчість композиторів XX — XXI ст.,

простежено еволюцію в інтерпретаційних підходах до камерно-інструментальної спадщини композитора представників німецької виконавської школи. Виснувано, що через призму німецької музики та творчої діяльності М. Регера виокремлюються найпоказовіші передумови стильової еволюції європейського музичного мистецтва кінця XIX — першої третини XX ст.

Шифр НБУВ: RA448226

2.Ш.1394. Формування музично-стильових уявлень підлітків у колективному музикуванні: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. В. Рябова; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено проблему формування музично-стильових уявлень підлітків у колективному музикуванні. З'ясовано теоретичні основи формування музично-стильових уявлень. Виявлено особливості процесу колективного музикування та його впливу на формування музично-стильових уявлень підлітків у закладах музичної освіти. Розроблено та теоретично обґрунтовано методику формування музично-стильових уявлень у колективному музикуванні та педагогічні умови її ефективної реалізації в закладах музичної освіти. Визначено критерії, показники та рівні сформованості музично-стильових уявлень підлітків — учасників камерного оркестру закладу музичної освіти. Експериментально перевірено ефективність методики та педагогічних умов формування музично-стильових уявлень підлітків у процесі діяльності камерних оркестрів закладів музичної освіти.

Шифр НБУВ: RA450386

Теорія музики (теоретичне музикознавство)

2.Ш.1395. Взаємодія поліфонічного та гармонічного принципів музичної організації у творах композиторів першої половини XX століття: специфіка оновлення, методи аналізу: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / О. В. Кузьмук; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Вперше розглянуто специфіку оновлення принципів музичної організації у творах композиторів першої половини XX ст. в аспекті взаємодії поліфонічного і гармонічного факторів. Розроблено методику аналізу пантональної та атональної музики, що поєднує в собі аналіз гармонічної вертикалі та поліфонічного горизонталі. Розкрито, що гармонічний і поліфонічний принципи музичної організації у творах першої половини XX ст. зазнають значних змін, зокрема за рахунок розширення та інтенсифікації їх взаємодії, зростання ролі фактурного чинника формування. Доведено, що методика аналізу, яка поєднує аналіз гармонічної вертикалі, поліфонічного горизонталі і виявляє координуючі властивості діагоналі через динаміку розгортання щільності тканини, унаочнює визначення структурних одиниць звукового складу (симультанні комплекси), ступеня використання конструктивних можливостей системи, співвідношення традиційності та оновлення, віднайдення змінного та незмінного, а також дає можливість розробити типологію стретно-імітаційної техніки. На основі аналізу стретної техніки у вибраних творах композиторів першої половини XX ст. показано, що оновлення поліфонічних засобів відбувається в умовах максимальної хроматизації — традиційна поліфонічна техніка збагачується новими якими, а саме концентрованою хроматичною процесів, дванадцятитоновістю структур, насиченістю фактури дисонуючою інтервалікою. Зроблено висновки, що провідними принципами структуроутворення в серійних, серіальних і вільно-атональних творах першої половини XX ст. стають комбінаторика і симетрія.

Шифр НБУВ: RA448003

2.Ш.1396. Елементарна теорія музики: навч.-метод. посіб. / М. Мороз. — Одеса: Купрієнко С. В., 2019. — 183 с.: іл. — Бібліогр.: с. 181-182. — укр.

Вміщено теоретичний і навчально-методичний матеріал з елементарної теорії музики, логічно згрупований та систематизований за темами відповідно до діючої навчальної програми для вищих педагогічних навчальних закладів I — II рівнів акредитації. Кожна тема містить обов'язковий для вивчення матеріал та додаткову інформацію, спрямовану на поглиблене засвоєння й розширення музичного світогляду користувачів. Запитання для самоперевірки, а також різноманітні практичні завдання сприяють закріпленню навчального матеріалу та формуванню практичних навичок з нотної грамоти й елементарної теорії музики.

Шифр НБУВ: VA851987

2.Ш.1397. Стилізація гуцульського фольклору в українській музиці кінця XIX — початку XXI століття: композиторський і виконавський аспекти: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / В. В. Данилець; Харківський нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. — Харків, 2021. — 19 с. — укр.

Розглянуто історичні та теоретичні аспекти стилізації, яка є найпродуктивнішим композиторським методом опрацювання фольклору в музичному мистецтві XX століття. Представлено різновиди стилізації: стильова, жанрова, тембральна, фактурна та виконавська. Художньо-естетичний симбіоз індивідуального та загально-національного в межах стилізації фольклору представляє інтерпретаційну множинність композиторських стилів.

Особливу увагу зосереджено на жанрі коломийки, що є символом національної музичної мови. Аджі гуцульський фольклор є мистецьким підґрунтям для геніальних українських композиторів: В. Барвінського, О. Козаренка, Л. Колодуба, М. Колесси, А. Кос-Анатольського, Н. Нижанківського, М. Скорика, Є. Станковича, Б. Фільца та багатьох інших. Виконавський фольклоризм — це художній симбіоз високопрофесійного виконавства та традиційних виразових засобів, що утворили нове явище, покликане утверджувати національний фольклор у його регіональній різноманітності.

Шифр НБУВ: RA447936

Див. також: 2.Ш.1393, 2.Ш.1406, 2.Ю.1444

Історія музики

2.Ш.1398. Віктор Косенко, його доба і культура XXI століття: наук. зб. матеріалів I Наук.-практ. конф., присвяч. 80-річчю створення Музею-квартири В. С. Косенка, 29 листоп. 20218 р. / ред.: А. Сальолкіна, В. Мудрик, А. Приходько; Київська міська державна адміністрація, Музеї театрального, музичного і кіномистецтва України, Меморіальний музей-квартира В. С. Косенка. — Київ: МТМК України, 2020. — 183 с.: іл., фот. — укр.

Розглянуто питання історії створення меморіального музею В. Косенка, збереження і дослідження пам'яток митця. Значну увагу присвячено творчому доробку В. Косенка, його мистецьким особливостям, значенню в національній і європейській музичній культурі, питанням виконання та популяризації. Висвітлено постать композитора у культурологічних та музикологічних дослідженнях вчених та критиків Західної України міжвоєнних десятиліть. Охарактеризовано особливості драматургії сонати для віолончелі та фортепіано В. Косенка. Увагу приділено нездійсненним оперним задумам автора. Вивчено романси В. С. Косенка у класі концертмейстерської майстерності. Досліджено вплив романтичного світовідчуття композитора на творчість В. Кирейка.

Шифр НБУВ: VA852326

2.Ш.1399. Композиційні особливості протяжних пісень Слобідської України: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / В. С. Русіна; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Висвітлено теоретико-методологічні засади вивчення традиційної необрадової ліричної пісенності Слобідської України у ґрунтовому виконанні. Охарактеризовано та доповнено матеріалами власних польових розвідок джерельну базу, реконструйовано та розшифровано архівні фонозаписи. На підставі аналізу емпіричного матеріалу, накопиченого протягом XX та початку XXI ст., висвітлено структурні особливості протяжних пісень (лад, віршова будова, фактура, ритм), визначено принципи композиційної будови залежно від типу фактури. Розроблено ладотипологію, ритмотипологію та типологію віршової будови. Визначено стан сучасного побутування пісенного фольклору Слобожанщини. Виявлено зміни у виконавській традиції (стара та «нова» манери). До наукового обігу введено новітні музичні матеріали, що репрезентують зразки протяжної пісні Луганської, Донецької та Харківської обл.

Шифр НБУВ: RA445715

2.Ш.1400. Культурний герой сентименталізму в жанрово-стильовій картині світу: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / Ю. В. Бентя; Національна академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Комплексно досліджено жанрово-стильову картину сентименталізму крізь призму культурного героя доби. В сучасному українському мистецтвознавстві вперше розглянуто категорії «стиль» і «стильовий напрям» із сучасної перспективи та з проєкцією на культурно-мистецькі практики сентименталізму. Проаналізовано роль і значення філософії етичного сентименталізму (морального чуття), руссоїстської теорії «шляхетного дикуна», консервативної традиції німецьких піетистів у контексті формування культури чуттєвості. Спроєктовано категорію «культурний герой» на простір творчості композитора, клавесиніста, музичного науковця, педагога та видавця К. Ф. Е. Баха. Із нових позицій розглянуто базового культурного героя християнського світогляду в сентименталістській ораторії К. Г. Грауна «Смерть Ісуса», а також протагоніста роману Й. В. Гете «Страждання молодого Вертера» — архетиповий образ останньої чверті XVIII ст. Виокремлено найсуттєвіші зрушення сентименталістського напрямку, що уможливають твердження про біфуркаційну роль сентименталізму у жанрово-стильовій картині світу. Доведено, що засадничо сентименталістський конфлікт зіштовхує раціональну й ірраціональну сторони людської свідомості, тобто має внутрішню психологічну природу. Висвітлено основні особливості англійського (британського), французького, німецького, російського й українського різновидів сентименталізму у їх суперечливій взаємодії. Уточнено поняття «просвітницький реалізм», доведено недоцільність його використання в контексті мистецтва Просвітництва в цілому та сентименталізму зокрема. У філософсько-світоглядній еволюції XVIII — початку XIX ст. сентименталізм

потрактовано як «внутрішню опозицію» доби Просвітництва. Окреслено його базові характеристики, зокрема тяжіння жанрової номенклатури сентименталізму до псевдо-документальних жанрів.

Шифр НБУВ: RA448274

2.Щ.1401. Стильові особливості музичної архітекtonіки у творах Сергія Прокоф'єва: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Н. В. Володеева; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено музичну архітекtonіку в композиторській творчості С. Прокоф'єва. Запропоновано методику дослідження архітекtonіки музичного твору. З цією метою залучено принципи архітекtonіки, визначені в інших галузях науки та мистецтва. Дослідження базовано на визначенні поняття та розумінні «музичної архітекtonіки» В. Москаленком. До двох виділених дослідником різновидів архітекtonічних уявлень (випереджуючого та резуючого) додається третій тип — втілюючий. Виявлено специфічні риси музичної архітекtonіки: симультанність, узагальненість, презентативність конструкції та провідних архітекtonічних опор. У творчості С. Прокоф'єва музичну архітекtonіку розглянуто як системоутворюючий фактор музичного мислення композитора. З'ясовано, що архітекtonічність як важлива складова музичного стилю композитора обумовлена певними індивідуально-психологічними властивостями його особистості: потужним інтелектом, структурованістю і системністю мислення, тяжінням до ясності, точності, лаконічності викладення. Яскравим проявом прокоф'євської архітекtonіки є феноменальна ритмічна організація його творів. Висловлюваннями композитора підтверджено особливості його музично-творчого процесу: інженерно-конструктивний підхід до побудови музичного твору, значущість цілісного архітекtonічного уявлення на різних етапах творчого процесу. Архітекtonіка творів С. Прокоф'єва стає показником класичних основ його стилю. Зокрема простежено спирання на моделі віденсьокласичних композиційних форм. Визначено, що дослідження архітекtonіки творів С. Прокоф'єва розкриває новачі у втіленні обраних композиційних моделей, сприяє уточненню складових художньої цілісності, враховує відмінності між виконавськими прочитаннями композиторського «архітекtonічного проекту».

Шифр НБУВ: RA445126

2.Щ.1402. Художній образ перпетуум мобіле в європейській музиці XIX — першої половини XX століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Т. В. Борисенко; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено художні образи перпетуум мобіле у творчості європейських композиторів XIX — першої половини XX ст. (Ш. В. Алькана, Б. Бартока, С. Борткевича, Б. Бріттена, К. М. Вебера, Г. Малера О. Мосолова, Ф. Мендельсона, А. Онегера, Н. Паганіні, С. Прокоф'єва, М. Равеля, М. Сільванського, Д. Шостаковича, Ф. Шуберта та ін.). Обґрунтовано концепцію художніх образів перпетуум мобіле в європейській музиці означеного періоду, виявлено їх специфіку, виходячи з особливостей художньо-стильових і формотворчих рішень у різних композиторів. Охарактеризовано трансформації звукообразу перпетуум мобіле від романтичних пантеїстичних утілень XIX ст. до антимілітаристських образів безперервного руху першої половини XX ст. Визначено загальні (остинатність, механістичність, повторюваність, монотематизм) та індивідуальні (фактурні, композиційні, семантичні) риси звукообразу перпетуум мобіле. Вдосконалено поняття про українську інструментальну музику першої половини XX ст. через виявлення образів перпетуум мобіле, що віддзеркалено в неоромантичних традиціях.

Шифр НБУВ: RA445166

2.Щ.1403. World music: походження, особливості еволюції та сучасні модифікації явища: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / І. Ф. Федорова; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Досліджено world music у його еволюційному розвитку — від походження до сучасних модифікацій явища — в контексті світового й українського музичного мистецтва другої половини XX — початку XXI ст. Запропоновано підхід до вивчення world music, що ґрунтується на концепції музичних практик Т. Черединаченко та надає змогу розробити один із можливих методів систематизації world music. У результаті world music постає як сукупність ознак різних типів музичних практик. Ці ознаки world music розглянуто в часовому напрямку, що надає можливість визначити особливості розвитку самого world music. На прикладі світових представників world music проаналізовано художньо-композиційні принципи явища. Розглянуто питання розробки музикознавчого інструментарію world music, що вимагає адаптувати такі поняття академічного музикознавства, як цитування й екліктика. Здійснено спробу подолання меж world music як західноєвропейського й американського явища, обґрунтовано можливість його вивчення з погляду української музичної культури. На прикладі творчості українського гурту «ДахаБра-

ха» розглянуто особливості реалізації художніх принципів world music в Україні.

Шифр НБУВ: RA445128

Див. також: 2.Щ.1395, 2.Щ.1415

Окремі види музики та музичного виконавства

2.Щ.1404. Алілуйно-славослівний базис європейської культури і музики: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / А. А. Татарнікова; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2021. — 37 с. — укр.

Запропоновано концептуальну модель алілуйно-славослівної парадигми європейської культури і музики, зумовлену етимологічним, лінгвістичним та духовно-смысловим співвіднесенням понять «культ» та «культура», зв'язок яких виявляє таку значущу якість, як «шанування», «обертання-центрованість навколо Вищого» та складає суттєве спрямування сучасної культурологічної думки. Виявлено смислові домінуючі християнського Славослів'я, що сконцентровані навколо поняття про Славу Господню та близьких до нього (хвала, подяка, шанування, радість, краса, екстатика тощо). Визначено, що в межах християнської духовно-етичної традиції, сакральна суть якої закарбована на перетині концепцій «теології слави» й «теології хреста», алілуйна парадигматика є певною ознакою духовного Преображення людини, а також єднання у славослів'ї земного та небесного світів, духовного та світського начал. Доведено, що реалізація зазначених рис алілуйно-славослівної парадигми невіддільна від вищого духовного Божественного Порядку (ordo) і показової для нього Ієрархії та звернена до ідеї соборності, надконфесійності, що виявляється або в тяжінні до ідеалів «Неподільної церкви» раннього християнства, або до різноманітних синтетичних релігійних форм, що особливо показово для XX — початку XXI ст. Установлено, що суттєва роль імперативу «творчості во славу Богу» апелює до відповідної жанрової сфери, у тому числі до містерії, міраклу, меси з її розділами (Gloria, Sanctus) й численними різновидами доксології (Алілуя, юбілейні тощо). Суттєвими є типологічні ознаки гімну, псалма, оди, панеїрики, дифірамба та їх аналогів у різних видах мистецької діяльності (іконографія «Христа у славі» і її різновиди, парадний живопис, придворна культура класицизму та ампіру тощо). Виявлено, що вокально-музична сфера виразних засобів у відтворенні алілуйної парадигматики, з одного боку, демонструє схильність до певної надмірності музичного вираження, що закликають до вселенської слави-хвали Господу, з іншого боку, алілуйне проголошення спонукає сучасних митців до відтворення внутрішнього екстатичного стану засобами, що тяжіють до медитативності, «поетики тиші» та апелюють до граничного звукомовного міні-малізму й «нової простоти».

Шифр НБУВ: RA447929

2.Щ.1405. Запровадження багатоголосі музики в українській духовній культурі в контексті реформаційних впливів: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / М. А. Підгорбунський; Київський Нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 27 с. — укр.

Розглянуто вплив реформаційних течій на запровадження багатоголосі музики в українській духовній культурі. Розкрито історичні та соціокультурні чинники розквіту української духовної літератури в XVI — XVII ст. Розроблено хронологію еволюції українських церковно-співочих збірників з XI до середини XVII ст. за видами нотаций. Розшифровано і проаналізовано невменні та фітні знаки із співочих азбук XVI — XVII ст. Проаналізовано іноземні та українські музично-теоретичні трактати XV — XVII ст., які були поширені на українських теренах. Запропоновано авторську періодизацію поширення багатоголосі музики. Досліджено та доповнено життєписи українських співаків, композиторів та теоретиків багатоголосі музики.

Шифр НБУВ: RA449578

2.Щ.1406. Інтерпретаційна модель партесного твору в українській виконавській культурі на межі XX — XXI ст.: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / М. О. Марченко; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2021. — 17 с. — укр.

Розглянуто специфіку побутування та розвитку партесної музики у виконавській культурі на межі XX — XXI ст. Установлено, що партесна музика є частиною світового барокового спадку, однак має свою національну специфіку, що зумовлює доцільність створення окремої інтерпретаційної моделі для партесних творів. Досліджено динаміку залучення партесних творів до репертуару українських вокальних колективів протягом останніх тридцяти років. Визначено, що сучасний етап у партесному виконавстві пов'язаний із трендом проектної роботи. Встановлено, що концепція історично поінформованого виконавства є найбільш влучною для виконавської реконструкції партесних творів. Запропоновано інтерпретаційну модель партесного твору у вигляді циклічної матриці, що базується на стилетворчих компонентах виконавського тексту. Проведено практичну апробацію моделі інтерпретації партесного твору. Запропоновано методику

практичного засвоєння компонентів моделі в межах проектно-роботи із професійним вокальним колективом.

Шифр НБУВ: RA448878

2.Щ.1407. Поп-рок як репрезентативний напрям сучасної української музичної культури: монографія / В. Г. Овсянніков; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ: НАКККіМ, 2020. — 159 с. — Бібліогр.: с. 147-159. — укр.

Здійснено всебічний огляд українського поп-року як репрезентативного напрямку сучасної української музичної культури. На основі теорії культурних кодів виявлено культуротворчий потенціал поп-року та визначено його вплив на трансформацію культурно-мистецької сфери України кінця ХХ — початку ХХІ ст. Охарактеризовано основні етапи розвитку українського поп-року, висвітлено творчість гуртів «Океан Ельзи», «Скрябін», «СКАЙ», «Мотор'ролла», «Ангітіла», «Lama», «O.Torvald», співачок Марійки Бурмаки, Альони Вінницької, Міки Ньютон, визначено художню цінність їх мистецького доробку.

Шифр НБУВ: BA851951

2.Щ.1408. Спів: [навч. посіб.] / А. К. Терешенко, Н. А. Суржина, Т. О. Швачко, А. О. Швачка, О. Е. Школа, Є. Б. Авраменко, Г. В. Хананаєва, О. В. Гопка, Ю. М. Худієнко, О. В. Антошук, О. С. Желтобрюхова, М. А. Денгуб, Ю. В. Тинна, А. О. Верхогляд, Л. М. Дударенко, Ю. В. Кузнецова, Т. О. Месропова, С. В. Букшина, Ю. В. Писаренко, В. Е. Чочетков, О. М. Жукова, О. Е. Іщенко, Р. К. Степанян, Д. Г. Логвин, Л. І. Хоролець, В. І. Ковтуненко, А. А. Дорош, А. А. Тулянець, І. М. Кітаєва, А. К. Федоренко; уклад.: А. А. Тулянець; Дніпропетровська академія музики імені М. Глінки, Національна всеукраїнська музична спілка. — Дніпро: Ліра, 2020. — 138 с.: фот. — Бібліогр.: с. 136. — укр.

Викладено історичні та методичні рекомендації сучасних теоретиків і практиків сценічного вокально-авторського виконавства. Наведено аналіз сучасних досліджень вокально-виконавського мистецтва. Висвітлено особливості музичної освіти часів Київської Русі. Розглянуто питання актуалізації фольклоризму в сучасній хорівій музиці на прикладі творчості Г. Гаврилиць. Розкрито специфіку співпраці диригента та вокаліста. Увагу приділено танцювально-жанровим засобам виразності образу Кармен («Кармен» Ж. Бізе).

Шифр НБУВ: BA850289

2.Щ.1409. Формування художньо-мовленнєвих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі диригентсько-хорової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. С. Леснік; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Проведено комплексне дослідження проблеми формування художньо-мовленнєвих умінь (ХМУ) майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки. Розглянуто феноменологію ХМУ у проєкції міждисциплінарного дискурсу. Визначено суть і структуру ХМУ майбутніх фахівців. Обґрунтовано методологічні засади та розроблено методику формування ХМУ майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки. Визначено критерії, показники та рівні сформованості ХМУ. Експериментально перевірено ефективність методики формування ХМУ майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі диригентсько-хорової підготовки.

Шифр НБУВ: RA450355

Див. також: 2.Щ.1397

Інструментальна музика

2.Щ.1410. Ансамблеве письмо в камерно-інструментальних творах для змішаних складів у творчості німецьких композиторів кінця XVIII — XIX століть: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / І. В. Смірнова; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 19 с. — укр.

Увагу приділено вивченню ансамблевого письма в камерно-інструментальних творах для змішаних складів у творчості німецьких композиторів кінця XVIII — XIX ст. (Л. ван Бетховена, Й. Брамса, К.-М. Вебера, І. Мошелеса, Ф. Ріса, Л. Шпора). Розкрито жанрову специфіку камерно-інструментальних творів для змішаних складів і їх класифікації, виходячи з особливостей ансамблевого письма як комплексу технологічних прийомів для досягнення гармонійного ансамблевого звучання темброво-неоднорідних інструментів. Здійснено теоретичне обґрунтування жанрової специфіки змішаних ансамблів на основі тембру як жанроутворювального чинника, а також адекватності поняття «змішані ансамблі». Сформульовано визначення поняття «ансамблеве письмо» в кореляції із поняттям «фактура». Розглянуто ступінь рівноправ'я партій відносно складної ієрархічної супідрядності інструментів. Обґрунтовано відмінності в ансамблевому письмі між великими та малими складами, у творах із фортепіано та без нього, а також зміни в ансамблевому письмі у хронологічних межах від класицистичної доби до пізнього романтизму.

Шифр НБУВ: RA445165

2.Щ.1411. Духовне соло в європейській академічній композиторській та виконавській творчості XX — початку ХХІ ст. (тенденції розвитку, специфіка, систематика): автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 17.00.03 / В. В. Громченко; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ, 2020. — 38 с. — укр.

Дисертацію присвячено вивченню європейської сольної духової композиторської та виконавської академічної творчості XX — початку ХХІ ст. Проаналізовано процеси її формування в річчій камерно-інструментальному музикуванні. Здійснено огляд історії одноособного виконавства на духовних академічних інструментах від найдавніших часів до початку ХХ ст. Окреслено найбільш характерні тенденції розвитку академічної духової сольної практики в композиторській та виконавській творчості XX — початку ХХІ ст. Здійснено систематику сучасної сольної академічної духової творчості. Визначено специфіку одноособної концертної духової практики, здійснено спробу дослідження її психофізіологічного аспекту. Висвітлено дидактичне значення композицій духового соло в контексті сучасного музично-освітнього процесу. Проведено виконавський аналіз найбільш виконуваних академічних композицій соло для духових дерев'яних і мідних інструментів. Створено реєстр зазначених творів, що репрезентують трьохсотлітній хронологічний діапазон: XVIII — початок ХХІ ст. включно.

Шифр НБУВ: RA445795

2.Щ.1412. Методика формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя музики в процесі фортепіанного навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Чжоу Лянлян; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальну проблему педагогіки мистецтва — формування творчої індивідуальності майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання. Визначено суть ключового поняття «творча індивідуальність учителя музики», обґрунтовано перспективність формування означеного феномена в умовах фортепіанного навчання у ЗВО. Розроблено компонентну структуру творчої індивідуальності майбутніх учителів музики. Обґрунтовано організаційно-методичну модель формування творчої індивідуальності майбутнього вчителя музики у процесі фортепіанного навчання у ЗВО. Здійснено педагогічну діагностику сучасного стану та рівнів сформованості творчої індивідуальності майбутнього вчителя музики у ЗВО. Розроблено поетапну методику формування творчої індивідуальності майбутніх учителів музики, експериментально перевірено її ефективність.

Шифр НБУВ: RA450363

2.Щ.1413. Методичні засади інтенсифікації навчання гри на скрипці учнів-початківців: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / В. В. Буханевич; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Здійснено теоретико-методологічне узагальнення та запропоновано нове вирішення проблеми початкового навчання гри на скрипці учнів-початківців на основі інтенсифікації. Виявлено сучасний стан розробки проблеми початкового навчання гри на скрипці в науково-методичній літературі, з'ясовано теоретичні основи інтенсифікації початкового етапу навчання гри на скрипці учнів віком 6 — 7 років. Розкрито суть і структуру сформованості початкових музично-виконавських умінь гри на скрипці учнів віком 6 — 7 років у закладах спеціалізованої мистецької освіти. Обґрунтовано методичні засади інтенсифікації навчання та розроблено на їх основі організаційно-методичну модель формування початкових музично-виконавських умінь гри на скрипці учнів віком 6 — 7 років у закладах спеціалізованої мистецької освіти. Розроблено критерії та показники початкових музично-виконавських умінь гри на скрипці, визначено рівні їх сформованості. Експериментально перевірено ефективність запропонованої організаційно-методичної моделі формування початкових музично-виконавських умінь гри на скрипці учнів віком 6 — 7 років у закладах спеціалізованої мистецької освіти.

Шифр НБУВ: RA450384

2.Щ.1414. Народні інструментальні мистецтва Півдня України (XX — початок ХХІ століття): автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / В. В. Шеремет; Київський нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Досліджено становлення та розвиток народно-інструментального мистецтва Півдня України в контексті специфіки культури регіону. Здійснено історичну періодизацію і простежено розвиток традиційного, самодіяльного та академічного векторів народно-інструментального мистецтва XX — початку ХХІ ст. З'ясовано, що більшість народно-інструментальних традицій формувалися в контексті полікультурності регіону. Проаналізовано діяльність миколаївського оркестру під орудою Г. Манілова у контексті розвитку аматорського народно-інструментального мистецтва. Академічне народно-інструментальне мистецтво регіону уособлене освітньою, композиторською та виконавською діяльністю Одеської національної музичної академії ім. А. Нежданової та обласних філармоній Херсона, Миколаєва, Одеси.

Шифр НБУВ: RA448806

2.Щ.1415. Особливості угорського національного стилю в творах для фортепіано з оркестром Б. Бартока: автореф. дис. ...

канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / А. І. Геді; Харківський нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. — Харків, 2021. — 17 с. — укр.

Увагу приділено обґрунтуванню фортепіанної творчості Б. Бартока як унікальної стилізованої системи, яка базується на єдності національної угорської традиції й індивідуально-авторського мислення. Зазначено, що одним із критеріїв цієї єдності слугує виконавська діяльність класика угорської музики ХХ ст., разом з його науково-дослідницькою практикою, що мала вплив на еволюцію «звучащего образу» фортепіано. Більшість фортепіанних творів Б. Бартока було написано в ранній та експериментальний періоди творчості. Простежено «схильність» Б. Бартока до первинних і романтичних жанрів, програмної циклічності, незмінний інтерес до створення дитячого репертуару. Еволюцію фортепіанного стилю митця представлено як рух від романтичних парадигм — через фольклоризм — до неокласичного синтезу. Ця траєкторія легко простежується «на слух» завдяки стилістичним «зсувам» музично-мовних ресурсів (ритм, гармонія, форма, фактура, мелос). Як наслідок, змінювався і звучний образ фортепіано, отримавши стилізову атрибуцію «бартоківський». Отже, фортепіанне письмо Б. Бартока є виразним новачком мислення, у якому виконавська складова його власних можливостей відігравала ключову роль. Твори для фортепіано з оркестром Б. Бартока, з одного боку, демонструють еволюцію мислення композитора, з іншого — пристовляють енциклопедію новітніх виконавсько-технологічних прийомів гри на фортепіано. Суть бартоківських піаністичних засобів слід відшукувати у національному фольклорі, бо саме народний стиль інструментального та вокального музичування детально досліджувався композитором із метою залучити у свої твори. Як наслідок, звуковий ландшафт його творів для фортепіано унаочнив самотність угорської національної картини світу.

Шифр НБУВ: RA449001

2.Щ.1416. Фітцвільмова вірджинальна книга як жанрово-стильова антологія англійської клавірної музики другої половини XVI — початку XVII століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Л. С. Тітаренко; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Стиль англійської клавірної музики другої половини XVI — початку XVII ст. досліджено на нотному матеріалі Фітцвільмової вірджинальної книги (ФК). Використано комплексний підхід до вивчення музичного стилю, в якому сучасні стилізові концепції доповнюються матеріалами історичних наративних джерел, відповідних досліджуваних епох. Стиль англійської клавірної музики розглянуто на трьох рівнях: загальному, особливому й одиничному (за концепцією М. Михайлова). Узагальнено результати проведеного аналізу 297-ми творів ФК, розподілених відповідно до жанрових груп, представлених у збірці. Виокремлено риси індивідуальних композиторських стилів В. Бьорда, Д. Булла, П. Філіпса, Дж. Фарнебі. Кожен із них випрацював власний набір фігурацій шляхом поєднання різних типів димінуйційних формул і створив індивідуальний фігураційний стиль. Досліджено взаємозв'язок англійської клавірної, консортної та вокальної музики другої половини XVI — початку XVII ст. Репертуар ФК вивчено у контексті тогочасної англійської музичної культури. Поглиблено та деталізовано уявлення про відмінності між англійською та континентальною клавірною музикою другої половини XVI — початку XVII ст., про національну специфіку стилю музики англійських вірджиналістів.

Шифр НБУВ: RA445114

Див. також: 2.Щ.1401

Театр

2.Щ.1417. Балетна труппа Львівського театру опери та балету другої половини XX — початку XXI століть: художньо-творчий аспект: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / О. О. Петрик; Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника. — Івано-Франківськ, 2020. — 19 с. — укр.

Досліджено діяльність балетної труппи Львівського національного академічного театру опери та балету ім. С. Крушельницької крізь призму виконавської та балетмейстерської діяльності майстрів, які працювали на його сцені у другій половині XX — на початку XXI ст. Балетмейстерський доробок цього періоду умовно розподілено на три групи: балети академічної спадщини, класика радянського балетного мистецтва, сучасні модерн-балети. Запропоновано періодизацію виконавської динаміки: 1950 — 1960-ті рр. — збагачення репертуару театру найвідомішими зразками світового та вітчизняного хореографічного мистецтва, підвищення фахового рівня артистів, 1970 — 1980-ті рр. — відбувся процес зміни покоління, в якому попередники передали молодій генерації артистів властиві українському виконавству сценічні риси: технічну досконалість, вільне акторське представлення, філософське осмислення образів тощо, 1990-ті рр. — через соціокультурні трансформації в роботі балетної труппи намітилася глибока криза, пов'язана з якісними та кількісними

змінами у складі труппи, у 2000-ні рр. труппа збагатилась майстерними виконавцями, творчість яких зумовила формування широкої репертуарної афіші театру.

Шифр НБУВ: RA448117

2.Щ.1418. Культуротворча функція українського аматорського театру (кінець XX — початок XXI століття): автореф. дис. ... канд. культурології: 26.00.01 / С. О. Соболевська; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Створено модель українського аматорського театру як неінституціональної театральної форми, що поєднує непрофесійних виконавців, діючих на громадських засадах. Доведено, що, будучи автономною складовою художньої культури з притаманною йому іманентною специфікою та виконанням окремих функцій у соціокультурній практиці, аматорський театр несе у собі загальні особливості певної культури, її цінності та патерни поведінки, у яких проявляється унікальність нації. Розроблено концепт щодо культуротворчої ролі цього феномену в пострадянський період як модератора формування української ідентичності. Проаналізовано механізми його впливу на процес інкультурації та самоідентифікації особистості. Базуючись на парадигмі щодо соціалізації та інкультурації як двох аспектів єдиного процесу входження індивіда у соціокультурну систему, визначено роль сучасного українського аматорського театру як засобу цілеспрямованого конструювання внутрішнього простору творчої особистості, засвоєння та активного відтворення нею соціокультурного досвіду суспільства (соціальних норм, цінностей, зразків поведінки, звичаїв, культурних традицій), акумульованого у театральних формах. Репертуар виконує роль механізму формування самоідентифікації і соціокультурної ідентифікації особистості та стає інструментом її інкультурації. У межах концепту запропоновано і верифіковано періодизацію розвитку українського аматорського театру радянської-пострадянської доби, в основі якої лежить парадигма щодо зв'язку змісту, форм та функцій театру із соціокультурними реаліями. Здійснено типологію українського аматорського театру за певними критеріями (за видовим принципом, формою виконання сценічного твору, за віком учасників тощо). Аналіз типології українських аматорських театрів надає змогу зробити висновок, що, незважаючи на різну організаційну і змістову основу, неоднакову сценічну підготовку акторів, відмінні матеріальні та технічні можливості, розміри сцен, йде процес поступового наближення аматорського театру до професійного. Визначено інноваційні форми аматорського театру (вербатім, постмодерністський театр, метафоричний театр, театр книги, театр-музей тощо).

Шифр НБУВ: RA450909

2.Щ.1419. Національний театр: вибр. ст. / М. В. Захаревич; Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка. — Київ: АДЕФ-Україна, 2021. — 222, [1] с.: іл., фот. — укр.

Висвітлено історію Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка. Зосереджено увагу на початковому періоді існування театру, творах соціалістичного реалізму на його сцені, економічних, соціальних і політичних умовах існування театру. Охарактеризовано засади організаційної діяльності Г. Юри в Київському державному академічному драматичному театрі ім. Івана Франка. Розглянуто театр як фінансово-економічну інституцію, зарубіжні гастролі як соціокультурний портрет театру. Розкрито економічні аспекти організації творчо-виробничого процесу в театральних колективах, формування основ професійної етики у процесі фахової підготовки майбутнього актора.

Шифр НБУВ: VA852479

2.Щ.1420. Сценічне мистецтво: домінуючі проблеми художньо-творчих процесів: матеріали Всеукр. конф. наук. конф. наук.-пед. працівників, докторантів, аспірантів та магістрантів, Київ, 22 квіт. 2021 р. / ред.: І. В. Іващенко, М. Г. Татаренко, Н. П. Донченко, Я. Ю. Бабченко; Київський нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ: КНУКіМ, 2021. — 193 с.: рис. — укр.

Розглянуто структурізацію орієнтирів художньо-творчої мотивації створення сценічного образу актором драматичного театру. Висвітлено окремі аспекти освітньої парадигми підготовки фахівців закладами вищої освіти. Запропоновано системно-концептуальний підхід до вивчення художньо-сміслових функцій підтексту. Наведено концептуальні моделі тренінгу дихальної системи артиста театру та кіно. Увагу приділено специфіці вищої освіти у підготовці майбутнього режисера драматичного театру. Розглянуто комп'ютерні ігри як складову сучасної культури та інструмент її пізнання. Акцентовано на фестивалях і конкурсах народно-сценічного танцю в сучасній Україні. Висвітлено аспекти інтерпретації сучасної драматургії. Описано також художньо-образні особливості естетики постмодернізму в українському народно-сценічному танці ХХ ст. Розглянуто публіцистичну композицію як одну з форм сценічного мистецтва. Увагу приділено природі творчої особистості. Вивчено мистецькі та комунікативні взаємодії у рекламному просторі. Розглянуто реалістичне акторське мистецтво в контексті транзитивного та рефлексивного вимірів репрезентації.

Шифр НБУВ: CO37805

2.Щ.1421. Сценофонія як культурно-мистецький феномен: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / М. Ю. Ужинський; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Розроблено теоретичні основи сценофонії, поява якої була інспірована трансформацією культурно-мистецького простору у другій половині ХХ ст. унаслідок науково-технічного прогресу та появи новітніх мистецьких технологій. Окреслено історичні етапи еволюції звукового компонента у драматичних театрах із кінця ХІХ до початку ХХІ ст. Виявлено зв'язок театральної репертуарної політики зі звукотехнічними можливостями драматичних театрів. Систематизовано параметри експертної оцінки фіксованого музичного матеріалу (фонограм) для використання в театральній практиці. Охарактеризовано сценофонію театральних дійств Рівненського академічного українського музично-драматичного театру 2004 — 2019 рр. Уточнено зміст базових термінів аудіального компонента театральних дійств, генезу засобів художньої виразності в театральному мистецтві, естетичні засади мистецтва звукорежисури. Набули подальшого розвитку питання взаємозв'язку науково-технічного прогресу та трансформації мистецтва в культурному просторі ХХ — початку ХХІ ст.; драматургічних функцій музичних номерів як рушійного компонента дії та характеристики персонажів; співпраці режисера-постановника, композитора, диригента оркестру, хормейстера та звукорежисера у процесі створення сценофонії театральних дійств.

Шифр НБУВ: РА448227

2.Щ.1422. Театр корифеїв як рушійна сила становлення національного театру та його впливи на сучасний український театральний процес: наук. зб. за матеріалами ХХVІІ Наук. читань, присвяч. ювіл. датам М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого, Г. Затиркевич-Карпинської, С. Тобілевич, 16 груд. 2020 р. / ред.: І. Мелешкіна, А. Сапюлькіна, Л. Бевзюк-Волошина, А. Приходько; Київська міська державна адміністрація, Музей театрального, музичного і кіномистецтва України, Музей Марії Заньковецької. — Київ: МТМК України, 2021. — 131 с.: іл., фот. — укр.

Увагу приділено групі українських корифеїв 1900 — 1903 рр. і суспільно-політичним загостренням зламу століть. Проаналізовано парадокс діяльності між організацією і творчістю. Висвітлено діяльності М. Кропивницького на сторінках газети «Рада» 1906 — 1913 рр. Охарактеризовано історію гастролей П. Саксаганського та М. Садовського у Харкові в контексті складних мистецьких і суспільно-політичних реалій 20-х рр. ХХ ст. Увагу приділено особі Соломії Крушельницької і корифеї українського музично-драматичного театру. Розкрито діапазон сценічних втілень творів М. Кропивницького, М. Старицького та І. Тобілевича в театрі музичної комедії України (1936 — 2020). Висвітлено екранізації творів літературної та музичної класики, виконаних на кону корифеями українського театру.

Шифр НБУВ: ВА852325

2.Щ.1423. Театральні критичні дискурси в українській сценічній культурі Східної Галичини 1920 — 1930-х років: історико-типологічний аспект: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / С. І. Роса-Лаврентій; Національна академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва. — Київ, 2021. — 17 с. — укр.

Здійснено системний і комплексний аналіз театральні критичного дискурсу в українській художній культурі Східної Галичини 1920-х — 1930-х рр., який оприсутнюється в українській пресі періоду. Здійснено типологічний аналіз українських періодичних видань Східної Галичини міжвоєнного періоду за специфікою театральні критичних текстів та адресністю. Досліджено авторів та міждисциплінарну генезу театральні критичних публікацій. Виявлено індивідуальні та групові траєкторії діяльно-

сті. Розкрито жанрові ознаки, інструментарій, функції театральні критичних публікацій зазначеного регіону й періоду. Визначено та проаналізовано: аналітичні рецензії, рецензії-фейлетони, рецензії-есе. Здійснено поділ жанру творчого портрета. Проаналізовано у проблемних статтях окремі погляди на функції театру у суспільстві. Визначено особливості, місце та значення театральні критичного дискурсу в українській сценічній культурі Східної Галичини міжвоєнного періоду: професіоналізація критики та читачької аудиторії, міждисциплінарність, контекстуальність, взаємозв'язки та впливи театральні критичного дискурсу на шляхи розвитку самого українського театру.

Шифр НБУВ: РА449582

2.Щ.1424. Український музично-драматичний театр у системі соціокультурних зв'язків останньої третини ХІХ — початку ХХ століття: автореф. дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / І. М. Ян; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 33 с. — укр.

Здійснено комплексну теоретико-дискурсивну концептуалізацію історико-культурних процесів конститування й інституалізації українського музично-драматичного театру як культуротворчого феномена у соціосфері державно-політичних, загальногромадських, соціально-економічних, адміністративно-господарських, міжкультурних, етнічних, регіональних і художньо-естетичних зв'язків у полікультурних умовах Російської та Австро-Угорської імперії останньої третини ХІХ — початку ХХ ст. Розкрито націєтворчий сенс соціокультурного статусу та ролі музично-драматичного театру в історії української культури. Проаналізовано характерні ознаки інституалізації українського музично-драматичного театру, що виявилися у формуванні його організаційно-творчих засад, традиційних та інноваційних форм музично-драматичної діяльності, створенні національного жанрово-стильового репертуару. Розглянуто художньо-естетичну та світоглядно-просвітницьку спрямованість гастрольної діяльності українських музично-драматичних колективів, що сприяла розвитку етнокультурних взаємозв'язків, створенню цілісного поліетнічного культурного простору. Обґрунтовано соціально-комунікативну, художньо-естетичну, просвітницьку роль театральної критики у процесі конститування національних художньо-естетичних ознак українського музично-драматичного театру в соціосфері національної культури. Виявлено, що розвиток українського музично-драматичного театру на зламі століть, як і українського мистецтва загалом, відбувався в контексті еволюції європейської культури.

Шифр НБУВ: РА448995

2.Щ.1425. Український театр. Видатні діячі та менеджмент / А. Г. Лягушенко. — Київ: Мистецтво, 2021. — 495 с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 458-481. — укр.

Увагу присвячено видатним діячам українського театру, які вдало поєднували плідну мистецьку роботу з ефективною організацією процесу колективної художньої творчості. Вперше в українському театрознавстві в широкому контексті суспільно-культурної ситуації розглянуто менеджерська діяльність Івана Штейна, Людвіга Млотковського, Марка Кропивницького, Михайла Старицького, Івана Карпенка-Карого, Миколи Садовського, Панаса Саксаганського, Івана Мар'яненка, Леся Курбаса, Гната Юри, Василя Василька. Значну увагу приділено аналізу організаційно-правових форм функціонування вітчизняного сценічного мистецтва. Розглянуто історичний процес формування та розвитку моделі сценічного колективу, яка залишається актуальною й до сьогодні. Проаналізовано багаторівневі стосунки українського театру із владою і процес становлення державного менеджменту в галузі виконавського мистецтва.

Шифр НБУВ: ВС68481

Див. також: 2.У.447

Релігія. Релігієзнавство

(реферати 2.Э.1426 — 2.Э.1436)

Релігія в цілому

2.Э.1426. Концептуалізація душі у контексті релігійно-антропологічних пошуків представників української філософської думки кінця XIX — першої половини XX ст.: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.11 / С. В. Веремейчик; Нац. ун-т «Острозька академія». — Рівне, 2021. — 20 с. — укр.

Увагу приділено експлікації особливостей становлення релігійно-антропологічних засад концептуалізації душі крізь призму професійно-академічної рефлексії представників Київської філософської школи кінця XIX — першої половини XX ст. Визначено релігійно-антропологічні, психологічні та філософські аспекти визначення душі як органічної цілісності душевного життя людини в контексті особливостей співвідношення «духовного — матеріального», «психічного — фізіологічного», «душевного — тілесного». Проведено аналіз праць П. Юркевича, Г. Челпанова, В. Зеньковського, В. Войно-Ясенецького, який засвідчив осмислення феномена душі в контексті кордоцентричної традиції вітчизняних філософських студій. Установлено, що вітчизняне академічне «вчення про душу» пов'язує духовне зростання людини з досягненням сердечної чистоти на основі духовно-моральних практик християнського віровчення.

Шифр НБУВ: RA450402

2.Э.1427. Формування готовності майбутніх бакалаврів з теології до комунікативної взаємодії у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. В. Дерстуганова; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему формування готовності майбутніх бакалаврів з теології до комунікативної взаємодії у професійній діяльності. Розглянуто теоретико-педагогічні засади формування готовності майбутніх бакалаврів з теології до комунікативної взаємодії у професійній діяльності. Визначено, науково обгрунтовано та експериментально перевірено комплекс організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх бакалаврів з теології до комунікативної взаємодії у професійній діяльності. Розроблено та теоретично обгрунтовано структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх бакалаврів з теології до комунікативної взаємодії у професійній діяльності. Розроблено програму та навчально-методичне забезпечення авторського спецкурсу «Основи комунікативної взаємодії теологів у професійній діяльності», комплекс науково-методичних матеріалів для викладачів закладів вищої освіти щодо формування готовності майбутніх бакалаврів з теології до комунікативної взаємодії у професійній діяльності.

Шифр НБУВ: RA449006

2.Э.1428. Filozofia religii Włodzimierza Sołowjowa / W. Pohoreckij. — Tarnopol: Збруч, 2010. — 108 s. — Бібліогр.: с. 106-107 та в підрядк. прим.

Наведено відомості про видатного філософа XIX ст. В. Соловйова (1853 — 1900). Україна може вважати його своїм національним просвітителем не тільки за те, що він по материнській лінії походив з роду українського філософа Григорія Сковороди (1722 — 1794) і був учнем українського мислителя Памфіла Юркевича (1827 — 1874), а, що дуже знаменно, В. Соловйов продовжив філософську концепцію Києво-Могилянської академії, яка за своєю суттю стала першим етапом у розвитку професійної філософії в Україні. Адже богословські твори її засновника, Петра Могили, були насичені світоглядно-філософськими поняттями, категоріями та ідеями. Зазначено, що В. Соловйов ніби через роки бачив невтішну дійсність: розколи, протистояння, взаємні поборювання серед християн.

Шифр НБУВ: IB228429

Див. також: 2.Х.495

Окремі релігії

Християнство

2.Э.1429. Блаженний Ієронім Стридонський як інтерпретатор Священного Писання у ранньохристиянському герменевтичному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.14

/ М. І. Альмес; Київська православна богословська академія. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено специфіку екзегези Ієроніма Стридонського з метою виявлення його ісагогічних, герменевтичних та філологічних принципів і методів. Показано особливості впливу основних напрямів ранньохристиянської екзегези на блаженного Ієроніма в різні періоди його письменницької діяльності. Коментуючи Біблію, екзегет застосовував всі доступні на той час для нього знання, беручи до уваги історичний контекст, аналізуючи етимологію імен, географічних назв, пояснюючи особливості єврейських літер. У результаті аналізу текстів блаженного доведено, що він віддавав перевагу алегорії, не відкидаючи історичне підґрунтя тієї чи іншої розповіді або факту. При цьому наголошено, що автор Вульгати вважав найпершим критерієм тлумачення Священного Писання саме ж Священне Писання, а також відзначав надважливе значення духовного стану того, хто приступає та виконує справу пояснення Біблії. Вказано на важливість типологічного спрямування його екзегези. Лейтмотивом у кожній із праць блаженного виступає вказівка на відношення між Старим і Новим Заветом, які у своїй суті є одним цілісним Откровенням. Найбільш виразно це проявляється у коментарях на пророчі місця із книг старозавітних пророків, оскільки саме у них найбільш конкретно виражений зв'язок між обома Заветами.

Шифр НБУВ: RA448990

2.Э.1430. Діалектична теологія в духовній культурі XX століття: філософсько-релігієзнавчі аспекти розвитку неортодоксального протестантизму: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.11 / Ю. О. Стрелкова; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 32 с. — укр.

Розглянуто релігійно-філософські аспекти діалектичної теології. Значну увагу приділено соціально-історичним і світоглядним передумовам виникнення діалектичного богослов'я (зокрема в контексті розвитку неортодоксального протестантизму), християнському екзистенціалізму та діалектиці Серена К'єркегора, екзистенціалізму Карла Ясперса, постметафізичним тенденціям у працях Мартіна Гайдеггера, деконструктивізму Жака Дерріда, атеології Жоржа Батая, діалектико-теологічному проекту Рудольфа Бульмана та «корелятивній методології» Пауля Тіліха. Здійснено компаративний аналіз ліберальної та діалектичної теології. Проаналізовано програму «деміфологізації» у межах неортодоксальної та парадигму екзистенціальної теології. Розкрито значення еклезіології й історизму у традиції діалектичного богослов'я. Досліджено комунікативну раціональність у вимірі етики діалогу, а також «етику безрелігійного християнства» Дітріха Бонхєффера. Проведено комплексний філософсько-релігієзнавчий аналіз діалектичної теології у соціокультурній ситуації XX ст. у цілому та в контексті появи неортодоксальних концепцій у рамках протестантизму зокрема. Зазначено, що діалектичне богослов'я випередило виникнення критичного підходу до секулярної свідомості у філософії XX і XXI ст., об'єднало інтенції К'єркегорівсько-ніцшеанської, феноменологічної, гайдеггерівської, діалогічної традиції, фідейстичні підстави ортодоксального протестантизму та гуманізму ліберальної теології.

Шифр НБУВ: RA448225

2.Э.1431. Христологічні ідеї у вченнях католицьких теологів / О. Соколовський, А. Герасимчук // Укр. поліоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 59-67. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проаналізовано концепт христології у вченнях католицьких теологів традиціоналістського руху, який призвів до еволюції доктрини від теоцентричної парадигми в антропологічну площину. Доведено, що традиціоналізм категорично заперечує герменевтичний підхід, згідно з яким будь-який текст може бути інтерпретованим по-різному, особливо в межах однієї традиції. Традиціоналізм пропонує повернутися до основ християнської віри, відмовляючись пристосовувати її до контексту філософської й культурної кон'юнктури.

Шифр НБУВ: Ж24990

Див. також: 2.Т.76

Православ'я

2.Э.1432. Концепт передання у російській православній неопатристичній думці: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.14 / Е. А. Саблон Лейва; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Уперше здійснено комплексний історико-богословський аналіз концепту передання в російській православній неопатристичній

думці, зокрема проаналізовано концепцію передавання протоієрея Г. Флоровського і В. М. Лосського в контексті їх версій неопатристичного синтезу й у тісному зв'язку з їх екуменічними поглядами. Встановлено, що термін «Передавання» неопатристичні богослови використовують ідіосинкратично, якщо не соліпсично. Неопатристична концепція передавання значно та недостатньо обґрунтовано відійшла не тільки від свого семантичного й біблійного значення, але й від святоотецького розуміння цього поняття у відповідь на рецепцію західноєвропейських формулювань і акцентів, що її здійснили російські академічні богослови та філософи, які використовували їх у теоретизації передавання. Виявлено, що в неопатристичній парадигмі межа поміж поняттям «живе Передавання» і такими суміжними поняттями, як «Церква» та «Святий Дух», не завжди чітко простежується, а в деяких випадках навіть зовсім елімінується. З'ясовано, що концепція передавання в неопатристичній парадигмі є її методологічною основою, яка надала їй антиєкуменічні, партикулярні, абсолютистські і традиціоналістські властивості, які, у свою чергу, призвели до того, що неопатристичне православ'я надовго випало із сучасного наукового та церковно-суспільного дискурсу. Доведено, що неопатристична концепція передавання Г. Флоровського і В. М. Лосського, незважаючи на деякі її достоїнства, є недостатньо чіткою, досить проблематичною, суперечливою та недостатньо обґрунтованою.

Шифр НБУВ: RA445848

2.Э.1433. Підготовка жіноцтва у православних монастирях України до духовно-морального виховання дітей (XIX — перша чверть XX століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Т. П. Фазан; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2020. — 20 с. — укр.

Вперше в історико-педагогічному контексті комплексно проаналізовано процес і зміст підготовки жіноцтва у православних монастирях України до духовно-морального виховання дітей XIX — першої чверті XX ст. Охарактеризовано процес підготовки жінок до духовно-морального виховання дітей у православних монастирях як складний і динамічний, який має особливості, закономірності, суперечності, тенденції розвитку, ґрунтується на принципах християнської духовності та педагогічної моралі, гуманізму, любові до Бога та ближнього. Розкрито зміст підготовки, виділено її складові, проаналізовано методи, форми, особливості, узагальнено прогресивний досвід. Виявлено провідні тенденції підготовки жінок до духовно-морального виховання дітей досліджуваної доби та сучасності. Розкрито шляхи актуалізації прогресивного досвіду в XXI ст.

Шифр НБУВ: RA445621

2.Э.1434. Старообрядчество в Российской империи (конец XVII — начало XX веков): монография: в 3 т. Т. 2. Старообрядчество в социокультурном контексте / С. В. Таранец; ред.: Г. В. Боряк; Национальная академия наук Украины, Институт истории Украины, Музей истории и культуры старообрядчества Украины. — 2-е изд. — Киев, 2021. — 686, XLVIII, [1] с.: цв. ил., фот. — Библиогр.: с. 552-645. — рус.

Освещена история культуры старообрядчества в Российской империи. Впервые исследован менталитет старообрядцев, а также вопросы морали и нравственности, взаимоотношения с интеллигенцией, их церковная, социальная благотворительность и меценатство. Определено место староверов в торговом и промышленном развитии страны. Значительное внимание уделено старообрядческой литературе второй половины XVII — начала XX в., книжным собраниям староверов, рукописному мастерству и книгопечатанию. Представлены образы старообрядцев в русской художественной литературе и живописи, акцентировано внимание на иконописи, литейном мастерстве, музейном деле, театре и культовой архитектуре.

Шифр НБУВ: B358616/2

2.Э.1435. Шлюб і родина православного населення Лівобережної України другої половини XVIII — першої половини XIX століть: соціально-демографічний аспект: автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / О. А. Бороденко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 38 с. — укр.

На підставі аналізу писемних джерел досліджено шлюб і родину в українському суспільстві другої половини XVIII — першої половини XIX ст. як взаємозалежних конструкт, продуктивних соціокультурними, фізіологічними, соціально-економічними процесами життєдіяльності людності. Для їх вивчення поєднано міждисциплінарний підхід та історико-демографічні методики. Вивчено дозвільну та церковно-підтверджувальну документацію на шлюб; з'ясовано матримоніальні вимоги відповідно до християнських і цивільно-правових норм; розкрито особливості матримоніальних когорт, локацій новоутворених сімей, шлюбно-ринкових відносин, шлюбно-станової мобільності; проаналізовано ставовікові та сезонні показники шлюбності; виявлено певні відхилення від стандартних моделей шлюбної поведінки українського населення.

Шифр НБУВ: RA448094

2.Э.1436. «Як янгол вестиме до Бога...»: поховальна обрядовість українсько-білоруського пограниччя: [монографія] / О. Боряк; відп. ред.: Р. Омеляшко; ред.: Ю. Олійник; Державне агентство України з управління зоною відчуження, Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф. — Київ: ДІА, 2021. — 349, [1] с.: іл., фот. — (Студії та матеріали з культурної антропології Українського Полісся; вип. 1). — Бібліогр.: с. 199-227. — укр.

Розглянуто комплекс поховальної обрядовості Українського та Білоруського Полісся. Вперше запроваджено широкий масив фактографічного матеріалу, зібраного під час численних етнографічних експедицій до мешканців сіл і містечок українсько-білоруського пограниччя. Тематика охоплює, зокрема, обряди, що супроводжують смерть людини, підготовку небіжчика до поховання, виготовлення та спорядження труни, жалобну процесію, поховання на кладовищі, поминання та ін.

Шифр НБУВ: BC68487

Див. також: 2.Т.43, 2.Т.81

2.Ю.1437. Деконструкційний поворот у трансцендентально-мисленні: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.01 / А. В. Ільїна; Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України, НАН України. — Київ, 2021. — 34 с. — укр.

Дисертацію присвячено проблемі реконституювання теоретичних засад трансцендентального мислення, що здійснюється на ґрунті методологічного підходу деконструкційної філософії, яка поряд із критичною й феноменологічною концепціями позиціонується як ригористична версія трансценденталізму. На основі дослідження і розвитку методологічних ресурсів деконструкційного дискурсу запропоновано концепцію «гіперболічного трансценденталізму», що передбачає оприявлення гіперболічності, іманентно властивої трансцендентальній настанові, і водночас виявлення потенціалу трансцендентальної позиції в контексті сучасної філософії. Визначено мережу фундаментальних характеристик трансцендентального мислення. Установлено, що деконструкційний квазі-трансценденталізм постає чинником де-догматизації й радикалізації засад трансцендентального дискурсу. Окреслено проєкт трансцендентального універсалізму, що ґрунтується на принципах відношення і відмінності й залучає інше (партикулярне або сингулярне) до царини універсального. Вмотивовано фундаментальне значення деконструкційного принципу апорії для конституювання (квазі)трансцендентальної універсальності.

Шифр НБУВ: RA448691

2.Ю.1438. Логіка та риторика: складові взаємозв'язку: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.06 / Н. А. Колотілова; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 35 с. — укр.

Досліджено проблему взаємозв'язку логіки та риторики в історії філософської думки й на сучасному етапі їх розвитку на підставі виділення аргументативної й освітнянської складових як визначальних у цьому взаємозв'язку. Методологічне підґрунтя дисертаційної роботи утворюють ідеї мереології й герменевтичної логіки, а також тлумачення логіки в широкому сенсі як методології, які екстрапольовані з царини вітчизняних розробок юридичної аргументації на проблему взаємозв'язку логіки та риторики. Установлено, що аргументативна й освітнянська складові взаємозв'язку логіки та риторики асимілюють аспекти обґрунтування й переконання під час розгляду самої аргументації як діяльності, конкретних прийомів у відповідних навчальних курсах; наукознавчий аспект під час визначення логіки й риторики як певних наук та навчальних дисциплін; застосовний аспект в аргументативній складовій, що полягає в поєднанні логічних та риторичних чинників під час розгляду окремих концептів аргументації (аргументу до авторитету, риторичних фігур тощо); в освітнянській складовій застосовний аспект окремо не виділяється, оскільки вона загалом є застосовною, адже як навчальні дисципліни логіка та риторика реалізують відповідні теоретичні здобутки.

Шифр НБУВ: RA445408

2.Ю.1439. Мовна особистість як категорія соціальної філософії: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / Л. С. Самчук; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2021. — 19 с. — укр.

Висвітлено актуальну для сучасної соціально-філософської думки проблему — категорію мовної особистості; розглянуто питання про її структуру на засадах міждисциплінарного синтезу як компонента тетради мова — культура — людина — суспільство, формуванню вторинної мовної особистості у сучасному українському суспільстві. Виявлено особливості мовної особистості як категорії соціальної філософії. Зауважено, що суспільство і культура — два важливих компоненти, що впливають на мову. Проблема, пов'язана зі ступенем взаємодії мови і культури, є сьогодні однією з найскладніших і найсуперечливіших у філософії, мовознавстві, культурології, семіотичі. Продовжено наукову традицію Л. Вайсгербера щодо розуміння мови як культурного надбання та її ролі у житті суспільства і конкретної людини при розгляді як форми суспільного пізнання. Визначено, що мовна особистість — ідеальний образ носія культурних знань, який вільно володіє стратегіями і тактиками комунікації, цінностями, нормами поведінки, так і окремий суб'єкт, який володіє власним досвідом мовної комунікації.

Шифр НБУВ: RA448805

2.Ю.1440. Покликання як філософсько-етичний феномен: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.07 / Є. І. Мулярчук; НАН України, Інститут філософії імені Г. С. Сковороди. — Київ, 2020. — 28 с. — укр.

Досліджено світоглядні джерела й умови формування уявлень про покликання людини у європейській культурі. Зокрема розкрито особливості розуміння покликання в єврейській традиції та в сучасних доктринах християнських церков, проаналізовано чинники трансформації і секуляризації ідеї покликання в історичному та соціальному аспектах. Досліджено концептуальні основи етики покликання у європейській філософії (Аристотель, М. Вебер, М. Гайдеггер, Ф. Гатчсон, С. К'еркегор, М. Лютер, Е. Левінас, Ж.-Ж. Руссо та ін.), можливості та межі поєднання онтології й етики в аналізі феномена покликання, взаємозв'язок поняття покликання з поняттям блага, з ідеями гідності та моральної автономії особистості, ідентичності й автентичності існування, людяності, відповідальності, цілісності людського життя. Обґрунтовано релевантність герменевтико-феноменологічного підходу до дослідження феномена покликання, сформульовано концепцію аналізу покликання як відповіді на поклик. Поклик виявляється у переживанні та розумінні людиною власного буття і в сприйнятті нею соціальних спонук як спрямування на реалізацію екзистенційної істини та понадособистісного блага. На основі проведеного теоретичного аналізу та власного емпіричного дослідження ціннісних орієнтацій і мотивації молодих людей у сфері освіти виявлено структуру феномена покликання як смислової єдності елементів досвіду «бажання — здібності — реалізація — благо». Сформульовано визначення: покликання — це смислове ціле, яке об'єднує особистісні бажання, здібності, діяльність для їх реалізації й оцінку досягнутих результатів відповідно до розуміння людиною особистісного, суспільного або духовного блага, на яке вони спрямовані. Розкрито ціннісні засади та моральні чесноти, необхідні для формування покликання людини, сенс особистісної відповідальності й етичні передумови розв'язання моральних суперечностей у здійсненні покликання. За результатами міжкультурного порівняльного аналізу виявлено спільні риси та відмінності у розумінні покликання студентської молоді з України та США, зумовлені зокрема релігійною традицією. Розкрито значущість мотиваційного чинника покликання в учительській професії й у професійній етиці загалом.

Шифр НБУВ: RA445826

2.Ю.1441. Філософія: теоретичний курс: навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти / Я. В. Шрамко, А. І. Абдула, Г. А. Балута, Н. П. Козаченко, О. В. Мішалова, О. П. Панафідіна, М. М. Брюховецький, О. Є. Оліфер; ред.: Я. В. Шрамко; Криворізький державний педагогічний університет. — Кривий Ріг: КДПУ, 2021. — 263 с. — Бібліогр.: с. 250-263. — укр.

Узагальнено досвід викладання курсу філософії. Розглянуто предмет філософії як особливий вид знання; природу філософських проблем та основні розділи філософії. Визначено філософію свідомості. Охарактеризовано філософію свідомості (гносеологію). Визначено наукове пізнання (науку як спосіб існування знання). Досліджено соціальну філософію; філософію історії. Увагу приділено філософській антропології (проблемне поле й витоки філософської антропології). Наведено філософську теорію цінностей (аксіологію).

Шифр НБУВ: VA851959

2.Ю.1442. The course of lectures on the philosophy of science for graduate students: навч. посіб. з філософії науки для підгот. аспірантів та здобувачів наук. ступеня PhD (д-ра філософії) / О. В. Патлайчук, О. О. Гончарова; Нац. ун-т кораблебудування імені адмірала Макарова. — Миколаїв: Вид-во Нац. ун-ту кораблебудування імені адмірала Макарова, 2021. — 195, [1] с.: табл. — (Навчальні посібники). — укр.

Тексти лекцій складені для підготовки аспірантів та здобувачів наукового ступеня PhD (доктор філософії) відповідно до програми дисципліни «Філософія науки».

Шифр НБУВ: VA852095

Див. також: 2.Х.787, 2.Ш.1285, 2.Ю.1443, 2.Ю.1445, 2.Ю.1457

Філософія

2.Ю.1443. Багатомірність людини та культури у сучасних філософських ландшафтах: монографія / О. О. Дольська, Н. Б. Годзь, О. М. Городиська, Т. М. Дишкант, Ю. С. Тагіліна; Національний технічний університет «Харківський

політехнічний інститут». — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 169 с. — укр.

Піднято питання людини та культури, роздуми над якими розгортаються в багатовимірній площині: перетинається онтологічний вимір із символічним, соціально-політичний із антропологічним, освітній — із інформаційно-технологічним. Тему розвинуто на ґрунті нових філософських підходів, концептуальних положень, старих та нових традицій розуміння культури як надбання людства і репрезентації людини в нових неоднозначних контекстах. Я наголошено на інноваційному розумінні таких концептів, як свобода, ідентичність, технологія себе, ідеологія, техніка. Розглянуто багатовимірність людини у дискурсі суспільного простору реценції та інтерпретації.

Шифр НБУВ: BA851958

2.Ю.1444. Інтонація у філософському тексті: філософсько-культурологічний вимір: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.04 / О. В. Гайдамачук; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Харків, 2021. — 19 с. — укр.

Наведено філософсько-культурологічне дослідження ролі інтонації у філософських текстах, яка, будучи конститутивною для філософії, залишається етосом «слухової» і «візуальної» культур з тенденційним ускладненням її вираження і сприйняття. Визначено, що філософським текстам властиві принципова авторськість, глибинний діалогізм, інтертекстуальність, поліфонія, філософські категорії і запитальність, доповнено цей список потужною детонаційністю (прагненням виходу в тонаційне за межі його конвенціональних ін-). Інтонаційно-артикуляційний конфлікт, актуалізований Руссо у контексті філософського письма, і деконструційно досліджений Дерріда, відкриває тільки один з можливих видів співпраці інтонації й артикуляції у філософському тексті. Але і в ньому Дерріда відчув, не ідентифікувавши, «третю силу», яку ми назвали детонацією.

Шифр НБУВ: RA450916

2.Ю.1445. Методологічний потенціал принципу коеволюції в сучасному екологічному пізнанні: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.09 / О. В. Сіра; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 16 с. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню методологічного потенціалу принципу коеволюції в екологічному пізнанні й екологічно спрямованій практиці. З урахуванням філософських та екологічних концепцій, в яких розкривається зміст поняття коеволюції, визначено форми експлікації принципу коеволюції, що постають як онтологічний принцип у загальнонауковій картині світу, як епістемологічний принцип інтерпретації, пояснення та розуміння явищ природи, суспільства та культури і як праксеологічний принцип людської діяльності та розвитку суспільства. Виявлено функції принципу коеволюції в науці (гносеологічна, евристична, методологічна, інтеграційна, інформаційна, світоглядна) та практиці (регулятивна, природоохоронна, освітньо-виховна, прогностична), які пов'язані з актуалізацією його методологічного потенціалу, зокрема для інтеграції природничого (екологічного) та гуманітарного (етичного) знання та екосупільної практики (вирішення глобальних проблем людства та формування «сталого майбутнього»). Уточнено теоретичні засади становлення сучасного екологічного світогляду, зміст концепції ноосфери і «сталого розвитку». Розкрито значення методологічного синергетики у процесі філософсько-наукового пізнання соціоприродної коеволюції, з'ясовано відповідність коеволюційного підходу вимогам (критеріям) постнекласичної раціональності. На цьому принципі ґрунтуються екологічна діяльність, екологічна свідомість і екологічна етика. Він покладений в основу теоретико-світоглядних концепцій. Результати дисертації можуть бути корисними для подальшого дослідження проблем екології, міждисциплінарного знання та його філософських інтерпретацій, зокрема: можливостей гуманістичного спрямування та свідомого ставлення до процесу коеволюції суспільства і природи на сучасному етапі становлення ноосфери, пошуку чітких орієнтирів для формування сценарію цивілізаційного розвитку. Результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі для викладання курсів і спецкурсів з екологічної освіти, покликані формувати екологіське мислення і світогляд.

Шифр НБУВ: RA448172

2.Ю.1446. Системно-параметричний аналіз буття особистості в контексті біфуркаційної моделі: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.03 / А. О. Нерубаська; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2021. — 32 с. — укр.

Обґрунтовано позицію, що різного роду біфуркації стали постійним явищем соціальної практики як для суспільства в цілому, так і для буття кожної окремої особистості, а поява особистостей із «біфуркаційною свідомістю» знаменує необхідність переходу та зміни і свідомості суспільства. У ключовій ідеї зазначено, що методологічні аспекти дослідження біфуркаційного буття особистості в системі соціуму потребують більш ґрунтовного підходу. Зауважено, що проблематика біфуркаційного буття особистості практично не розглядалася в комплексному соціально-філософському ракурсі. Доведено необхідність визначення ролі та місця особистості у біфуркаційному рівні соціальних системах — в громадській, політичній, економічній тощо, де сама

особистість весь час намагається знайти своє місце в навколишній дійсності, а визначене соціумом її місце не завжди збігається з бажанням особистості, може приводити її в точки біфуркації.

Шифр НБУВ: RA448839

2.Ю.1447. Феноменологічна філософія: навч. посіб. Ч. 2 / І. Б. Починок; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 431 с. — укр.

Висвітлено подальший розвиток засадничих ідей гуссерлівської феноменології у контексті провідних течій сучасної філософії. Головну увагу спрямовано на аналіз проявів і специфікацію методологічного потенціалу феноменології у творчості Шелера, Гайдеггера, Сартра, Мерло-Понті, Рікера.

Шифр НБУВ: B358800/2

Див. також: 2.Э.1427, 2.Ю.1448, 2.Ю.1455, 2.Ю.1457

Історія філософії

2.Ю.1448. Інформаційне суспільство: соціально-філософські проблеми становлення: навч. посіб. для студентів усіх спец. / В. І. Штанько, О. О. Жидкова, О. В. Турута; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — 2-ге вид., допов. та перероб. — Харків: ХНУРЕ, 2021. — 172 с. — укр.

Розглянуто основні соціально-філософські проблеми, що виникають у період становлення інформаційного суспільства. Поряд із теоретичними проблемами розвитку інформаційного суспільства у соціально-політичній, економічній і культурній сферах висвітлено ряд практичних аспектів стосовно соціалізації й адаптації людини в сучасних умовах. Розкрито актуальні питання інформатизації, глобалізації, віртуалізації усіх сфер сучасного життя. Окрему увагу приділено етико-правовим аспектам інформатизації.

Шифр НБУВ: BA851842

2.Ю.1449. Крос-культурні моделі цивілізаційної ідентичності: / А. Легчилін, С. Воробйова // Укр. полоністика. — 2020. — Вип. 17. — С. 40-49. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Проаналізовано сучасні моделі цивілізаційної ідентичності, зокрема сфокусовано увагу на можливих сценаріях ідентичності в міжкультурному просторі в контексті понять «транс», «між», «крос» та ін. Методологічне значення цивілізаційної ідентичності обумовлено крос-культурним потенціалом цієї категорії, що спрямовує рефлексію на виявлення суперечностей та осмислення різноманітних і багатовимірних форм конфліктної динаміки глобального світу, які виникають з них. Це робить держави, нації, етноси, індивідів елементами одного порядку, тобто такими, що належать певній цивілізації. Зазначене узагальнення змінює тренди й сценарії в їх самовизначенні, яке стає ризикованим унаслідок множинності й багатозначності практик, що «розмивають» ідентичності нижчих рівнів і рангів.

Шифр НБУВ: Ж24990

2.Ю.1450. Поняття «согрус» у філософії св. Томи Аквінського: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.05 / О. Ю. Саковська; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Увагу приділено поняттю «согрус» (тіло) у філософській системі Аквіната. Простежено специфіку та частоту застосування цього поняття у творах томіського корпусу. Проаналізовано контексти його вжитку, зокрема, в межах томіської метафізики, філософії природи, теорії пізнання та психології. Виявлено, в яких умовах формувалося розуміння цього поняття у св. Томи. Продемонстровано, як змінювалося поняття «согрус» упродовж різних етапів творчості Аквіната. Проаналізовано, яким чином томістська інтерпретація цього поняття вплинула на подальшу філософію. Шляхом використання герменевтичного й історико-порівняльного методів, а також елементів методу історії понять і статистичного аналізу було виявлено, що поняття «согрус» у філософії св. Томи містить різні акценти в різні періоди його творчості (від осмислення через субстанційну форму під впливом Авіцені до визначення через вид кількості чи подільний континуум під впливом Аристотеля). Встановлено, що мінливість є однією з найважливіших визначальних характеристик тілесного сущого в системі Аквіната. В контексті поняття «согрус» проаналізовано дотичні до цього терміну поняття, зокрема — зінакшення (альтерація), позбавленість (привація), субстанційна зміна та трансубстанціяція. Крім того, поняття «согрус» осмислено з позицій перипатетичної теорії руху та місця, а також зародження та знищення. Окремо проаналізовано підстави індивідуальності й партикуляризації тілесного сущого через матерію та акт буття. Продемонстровано, що томістське розуміння тіла стало підставою формування аристотелічного неотомізму як провідного північноамериканського неотомістичного руху XX ст., а також т. зв. томістських біоетики та фемінізму, та екотомізму.

Шифр НБУВ: RA445091

2.Ю.1451. Сутнісні риси та періодизація історії ранньої американської філософії XVII — XIX століть: автореф. дис. ... д-ра філос. наук: 09.00.05 / Я. А. Соболевський; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 36 с. — укр.

Досліджено сутнісні риси ранньої американської філософії, її періодизацію й основні філософські питання, які розглядалися у межах кожного з періодів. Традиційно американська філософія асоціюється з американською філософською течією прагматизму, яка виникла наприкінці XIX ст. Для вивчення філософських ідей і напрямів, які передували прагматизму, здійснено аналіз джерельної бази оригінальних текстів представників історії американської філософської думки та досліджень вітчизняних і зарубіжних істориків філософії. Історико-філософська реконструкція філософських ідей американських мислителів надало змогу проаналізувати та класифікувати інтелектуальний спадок, систематизувати його у відповідні періоди історії ранньої американської філософії. У результаті запропоновано періодизацію історії ранньої американської філософії: Пуританська філософія, Філософія Великого Пробудження, Американське Просвітництво, Американський Романтизм, Американський ідеалізм. При виборі ключових представників кожного з періодів головними чинниками стали наявність прямого чи опосередкованого впливу на становлення традиції філософування; звернення до «інтелектуальної історії», що надає можливість розглянути основні ідеї представників інтелектуального середовища, яких не називали професійними філософами, проте чії ідеї лягли в основу національної традиції філософування або стали каталізатором становлення інших напрямів в історії американської філософії; апелювання до історіографії філософії з урахуванням аргументацій вітчизняних і зарубіжних дослідників.

Шифр НБУВ: РА445845

2.Ю.1452. Феномен соціальності в тюркському світі: соціально-філософський аналіз: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / Н. І. Білокопитова; Житомирський державний університет імені Івана Франка. — Житомир, 2021. — 16 с. — укр.

Досліджено генезу філософського та соціально-гуманітарного осмислення феномена соціальності у тюркському світі, розвиток уявлень про еволюцію тюркського світу як «буття-разом», співбуття відмінності та множинності. Аргументовано, що феномен тюркської соціальності виступає своєрідною об'єднуючою філософією та ідеологією різних тюркських народностей, які створили самостійні державно-політичні структури і певною мірою залишаються незалежними світовими акторами. Розглянуто соціокультурну трансформацію феномену тюркська соціальність в ідеологічній матриці «Схід — Захід», що задається постмодерним культурним поліцентризмом. Охарактеризовано проблеми самоідентифікації тюркських народів, особливості їх геополітичного, людського і культурного самовизначення. Досліджено соціальну структуру суспільств тюркського світу та охарактеризовано специфіку формування її через аналіз політичної, економічної і духовної сфер буття тюркських народів. Виокремлено соціальні якості тюрків, які відображають особливості устрою тюркської державності в умовах сучасного націгенезу: манасовість і пасіонарність. Визначено, що соціальна система самозбереження та виживання тюркських народів будувалася за схемою: сім'я — рід — плем'я — суспільство — людство. Виявлено принципи і проблеми рівноправної інтеграції тюркських держав у глобальну архітектоніку світу. Підкреслено, що формування та інтеграція в глобальний світ тюркської ідеї відбувається на тлі загального ослаблення традиційних зв'язків між поколіннями, що призводить до втрати спадкоємності поколінь, до моральної деградації сучасних тюркських суспільств. Досліджено специфіку україно-тюркських відносин. Охарактеризовано ідентифікаційні особливості тюркської та української ментальності, здійснено порівняльний аналіз культури, соціуму та цінностей українського та тюркських суспільств, пов'язаних з економічним і глобалізаційним розвитком і виходом на світову арену держав тюркського ареалу та України. Визначено детермінанти оптимізації україно-тюркського діалогу.

Шифр НБУВ: РА448687

Соціальна філософія

2.Ю.1453. Основи футурології: монографія / П. М. Сухорольський; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Апріорі, 2021. — 625 с. — Бібліогр.: с. 588-614. — укр.

Зазначено, що за останні десятиліття футурологія набула багатьох ознак окремої наукової дисципліни. У суспільстві існує значний попит на знання, які стосуються майбутнього, але водночас сфера уявлень людей про майбутнє перетворилася на простір для нещадної боротьби, колонізації та підступних маніпуляцій. Із урахуванням зазначеного зроблено спробу систематизації і розвитку футурологічних знань на основі критичного осмислення та аналізу великого масиву інформації щодо майбутнього — починаючи із ранніх утопій і закінчуючи сучасними концепціями цивілізаційного розвитку, за допомогою яких намагаються законсервувати минуле, охопити теперішнє або ж здійснити прорив у невідоме майбутнє.

Шифр НБУВ: ВА852573

2.Ю.1454. Технологія «кольорової революції» як форма інформаційно-психологічної операції стратегічного рівня / Г. В. Певцов, С. В. Залкін, С. О. Сідченко, К. І. Хударковський // Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітря. сил. — 2020. — Вип. 4. — С. 19-25. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Представлено низку поглядів щодо визначення поняття, цілей та основного змісту «кольорової революції» як форми сучасної інформаційно-психологічної операції, наведені основні риси та особливості «кольорової революції». Визначено основні причини виникнення «кольорових революцій» та склад їх учасників. Проаналізовано різні підходи до проведення «кольорових революцій». Представлено технологію їх проведення, яка має три основні етапи. Основною метою першого етапу є переконання спільноти у нелегітимності влади і формування організованого протестного руху за мережним принципом. На другому етапі відбувається легалізація протестного руху. На третьому етапі, який є активною фазою «кольорової революції», здійснюється підготовка до усунення існуючої влади. Запропоновано графськему сценарій реалізації технології «кольорової революції».

Шифр НБУВ: Ж70455

2.Ю.1455. Генеза дискурсу мультикультуралізму: соціально-філософський аналіз: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 / О. М. Підскальна; Житомирський державний університет імені Івана Франка. — Житомир, 2021. — 16 с. — укр.

Здійснено соціально-філософський аналіз генези дискурсу мультикультуралізму. Доведено, що мультикультуралізм доцільно визначити як дискурс, до структури якого входять: обґрунтування необхідності (чи заперечення) надання особливих прав культурним групам; різні теорії визнання культурної ідентичності; визначення меж втручання в неліберальні культурні практики; ліберальна критика мультикультуралізму. Здійснено періодизацію розгортання дискурсу мультикультуралізму. Проаналізовано кардинальні зміни на сучасному етапі постмультикультуралізму та досліджено інтеркультуралізм як урівноважену позицію між асиміляцією та мультикультуралізмом. Виявлено, що інтеркультуралізм зосереджується на соціальній згуртованості суспільства та заперечує можливість неліберальних практик, водночас позитивно визнає наявність культурного різноманіття. Обґрунтовано, що інтер- і мультикультуралізм доцільно розглядати як такі, що взаємно посилюють один одного, коригують і компенсують можливі небажані наслідки.

Шифр НБУВ: РА448174

Див. також: 2.Ю.1449, 2.Ю.1452, 2.Ю.1454

Психологія

2.Ю.1456. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Психологічна наука та практика XXI століття»: [збірник], 26-27 березня 2021 р., Львів / Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. — Львів: Гельветика, 2021. — 90 с. — укр.

Увагу приділено феномену «тілесності» і викликам сьогодення. Досліджено психологічні умови здорового способу життя особистості. Представлено методи дослідження психічних станів та індивідуально-психологічних особливостей медичних працівників. Проаналізовано гендерні особливості функціональної локалізації психічних функцій. Висвітлено особливості мотиваційної структури особистості старшокласників з різною навчальною результативністю. Доведено, що емпатійність є фактором успішності дистанційного навчання. Охарактеризовано психологічні особливості прояву нехімічних залежностей у підлітків. Розглянуто соціально-психологічні проблеми дослідження феномену прекаріата. Досліджено психологічні ресурси та копінг-стратегії осіб із хронічним соматичним захворюванням. Увагу приділено проблемам відхильної поведінки учнівської молоді з соматичними скаргами.

Шифр НБУВ: ВА852232

2.Ю.1457. Феномен кризи: філософські та соціально-психологічні шляхи попередження і подолання: колект. монографія / А. С. Борисяк, М. Ю. Чикарькова, Н. І. Зорій, М. П. Тимофієва, О. І. Павлюк, Л. А. Любіна, В. А. Осипенко, А. Я. Слубська, І. О. Скакун, М. Ю. Павленко, Б. В. Манчул; відп. ред.: М. П. Тимофієва; Буковинський державний медичний університет. — Чернівці: Технодрок, 2020. — 227 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 206-223. — укр.

Проведено теоретико-методологічне дослідження проблеми особистості в умовах кризи. Розглянуто такі актуальні питання, як: засади та функціонування особистості в умовах кризи; виникнення професійної кризи у процесі особистісного та професійного становлення особистості; філософсько-психологічні проблеми виховання особистості студента в умовах кризи вищої освіти, криз студентського віку; соціально-психологічні особливості адаптації особистості до кризи, проблеми внутрішньоособистісного конфлікту як кризи гармонізації особистості. Висвітлено проблему релігійних кризових явищ в умовах українського громадянського суспільства. Розглянуто формування культури

академічної добротності та її роль у становленні суспільних цінностей студента. Розкрито психологічні особливості кризи професійного становлення молоді. Досліджено психологічні чинники, які впливають на перебіг кризи професійного становлення студентської молоді в системі професійної освіти. Визначено можливі способи оптимізації процесу соціально-психологічної адаптації й адаптивних стратегій поведінки особистості в умовах кризи. Розглянуто методи профілактики та подолання стресових станів і надмірної емоційної напруги.

Шифр НБУВ: ВА850115

2.Ю.1458. Integrative personal psychology: coll. monogr. / G. O. Gorban, N. O. Guba, G. Malyna, V. I. Menialo, N. O. Mosol, M. G. Tkalych, Yu. V. Zhelezniakova. — Lviv: Liha-Pres, 2020. — 150 p.: fig., tab. — англ.

New economic conditions and social-psychological processes that are taking place now in Ukraine increase the importance of searching for more efficient ways of improving personality education system. The urgency of effective solving the problems related to personal-oriented communication in the context of family interaction is increasing every year. With the development of a personality-centered approach the number of issues related to the field of communication has significantly increased recently. This is due to the fact, that the formation of self-awareness (as the most important factor of individuality and activity of an individual) is impossible without interpersonal communication.

Шифр НБУВ: ІВ228577

Див. також: 2.Х.504, 2.Ч.1076, 2.Ю.1446

Загальна психологія

Психічні процеси та стани

2.Ю.1459. Математика мозку і мова. I / Г. О. Кравцов, Н. В. Кравцова, О. В. Ходаківська, В. В. Нікітченко, А. Н. Примушко // Електрон. моделювання. — 2021. — 43, № 3. — С. 87-108. — Бібліогр.: 34 назв. — укр.

Розглянуто як основну гіпотезу щодо можливості створення математики мозку твердження про те, що гіпотетичну основу будь-якого контексту мислення в першу чергу формує система аксіом, яка є фундаментом абстрактного мислення, що реалізується чи матеріалізується за допомогою використання певної мови. Досліджено проблему можливості застосування мови як основного інструменту культурної спадковості і сформовано програму досліджень, в яку включено наступне: розробка уніфікованої онтології, що описує предмети, дії, якості і відношення; дослідження природи контексту і подання його однозначними концептами уніфікованої онтології; визначення застосовності дій щодо предметів як частково-визначених функцій до математичних категорій; модель суб'єктивного вибору семантичних категорій за релевантністю у визначеному контексті. Стверджено, що основним застосунком математики мозку є моделювання когнітивних механізмів сильного штучного інтелекту.

Шифр НБУВ: Ж14163

2.Ю.1460. Обстеження інтелекту: поступ вперед чи біг на місці / В. Мадзігон, І. Волощук // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 1. — С. 90-100. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Результати спостережень диференціювання особистостей за рівнем інтелекту давали суб'єктивні оцінки. Тому не дивно, що відчувалася потреба в конструюванні об'єктивних методів обстеження інтелекту. Після того, як було з'ясовано (на можливому на той час рівні) суть інтелекту та розроблено його структуру, психологи отримали реальну можливість для розроблення інструментарію його обстеження. Перший такий інструментарій було розроблено А. Біне. Автор використав ідею фіксування кількості правильних розв'язків завдань, що пропонувалися респонденту. Ці завдання спрямовувалися і досі спрямовуються на обстеження структурних складників інтелекту.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ю.1461. Особливості прояву емоційних станів осіб із соціальною депривацією: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / О. О. Піщанська; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що вперше встановлено особливості емоційних станів, емоційного ставлення та переживання соціальної депривації вимушених переселенців та приймаючого населення як гомогенної білатеральної групи, яка зазнає соціально зумовленого впливу на буденну свідомість та умови життєдіяльності. Обґрунтовано деприваційну зумовленість емоційних станів чоловіків-переселенців на рівні зв'язку соціальної депривації і свободи вибору зі зростанням ворожості та конфліктності. Визначено «трикутник» соціальної депривації жінки-переселенки, який складається з переживання соціальної гендерної депривації та її прямого зв'язку з загальною соціальною депривацією, соціальної депривації втрати сенсу та її прямого зв'язку з загальною соціальною депривацією, та їх взаємообумовленості. Уточнено меха-

нізми ціннісно-сислового отождоження груп в період переживання суспільних криз на умовах позитивної ідентифікації, про що свідчить відсутність достовірних відмінностей за показниками екзистенційної сповненості особистості досліджуваних груп; провідну роль як вимушеності так і вибору в генезі соціальної депривації досліджуваних; феноменологію соціальної депривації, екзистенційної депривації, переживання депривації втрати сенсу. Дістали подальшого розвитку уявлення про соціальну депривацію як підставу для переживання станів стигматизація особистості, порушення життєвих перспектив, у зв'язку з чим виникнення стійкого емоційного негативного переживання розглядається в контексті депривації втрати сенсу. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані підходи можуть бути використані в роботі центрів та служб з підтримки, соціально-психологічної реабілітації різних груп населення, які зазнають соціальної депривації, стигматизації, а також в програмах фахової підготовки психологів, соціальних працівників та волонтерів.

Шифр НБУВ: РА448816

2.Ю.1462. Психологія розвитку професійно-мовленнєвої діяльності майбутніх психологів: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Г. В. Калмиков; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди. — Переяслав, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито взаємозв'язки між феноменами діяльності та спілкування, окреслено теоретичні передумови розвитку теорії діяльності та її реалізації в сучасній світовій науці. З'ясовано тенденції в розвитку психологічної теорії діяльності та психолінгвістики у зв'язку з професійно-мовленнєвою діяльністю особистості; встановлено співвідношення між мовленнєвим спілкуванням і мовленнєвою комунікацією в контексті професійної діяльності її суб'єкта. Дискурсивний вплив подано як спосіб реалізації професійно-мовленнєвої діяльності, здійснено її аналіз як психологічно самостійної діяльності мовленнєвого спілкування, розкрито суть мовленнєвого впливу — спеціалізованої форми професійної діяльності. Презентовано поняття «психологічний дискурс» як один з різновидів дискурсу в структурі професійно-мовленнєвої діяльності, визначено місце дискурсивного впливу в акті професійно-мовленнєвої діяльності психотерапевта (консультанта). В концепції дослідження психології розвитку професійно-мовленнєвої діяльності майбутніх психологів визначено методологічні засади її вивчення і моделювання, теоретичні основи емпіричного дослідження — зокрема, розкрито суть авторської ідеї щодо діагностики діялісного та компетентнісного компонентів професійного мовлення і представлено концептуальні засади способів розкриття механізмів і закономірностей професійно-мовленнєвої діяльності. Згідно з розробленою авторами концепцією сформульовано мету, завдання, теоретичні засади й представлені одиниці аналізу професійно-мовленнєвої діяльності майбутніх психологів, обґрунтовано вибір критеріїв і показників її діагностики, подано психодіагностичний інструментарій для виявлення стану та рівнів сформованості професійно-мовленнєвої діяльності бакалаврів психології, які вступили в магістратуру. Здійснено інтерпретацію результатів вивчення їх професійного мовлення, висвітлено особливості психолінгвістичної методики дослідження дискурсивних практик психотерапевтів (консультантів). З урахуванням цього презентовано розроблену автором психологічну лінгво-педагогічну систему розвитку професійно-мовленнєвої діяльності майбутніх психологів — зокрема, її психологічні лінгво-дидактичні принципи, програму і технологію розвитку та вербальні психотехніки формування дискурсивної компетентності.

Шифр НБУВ: РА445452

2.Ю.1463. Психолого-педагогічні засоби розвитку емоційно-го інтелекту старшокласників: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / С. М. Могиляста; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2021. — 26 с.: рис., табл. — укр.

Проведено аналіз науково-теоретичних концепцій і підходів до вивчення проблеми емоційного інтелекту (ЕІ) у психолого-педагогічних дослідженнях. Розкрито суть поняття «емоційний інтелект старшокласника». ЕІ старшокласників розглянуто як структурний феномен, ментальні складові якого надають змогу розуміти свої емоції й емоції інших, усвідомлювати їх та управляти ними. Окреслено шляхи та перспективи розвитку ЕІ старшокласників психолого-педагогічними засобами в умовах навчально-виховного процесу в освітньому закладі. Доведено, що рівень ЕІ старшокласників є низького та середнього рівнів, тому потребує формувального впливу. Здійснено факторний і кореляційний аналіз результатів констатувального етапу дослідження, що надало змогу створити 8-факторну модель розвитку ЕІ старшокласника, до якої ввійшли наступні показники: когнітивно-фізіологічний, настрій, навчальний, волява саморегуляція, емпатія, управління власними емоціями, емоційна рівноваженість, управління чужими емоціями. У межах програми розвитку ЕІ старшокласників психолого-педагогічними засобами було впроваджено авторську Програму «Розвиваємо емоційний інтелект» та авторський Інтегрований курс розвитку ЕІ старшокласників засобами уроку англійської мови, що процедурно посліювались психологічними вправами, різними формами індивідуальної та

групової роботи на засадах позитивної психотерапії. Перевірка ефективності застосованих психолого-педагогічних засобів показала статистично значущі позитивні зміни наступних показників факторної моделі розвитку ЕІ старшокласника: загальний рівень ЕІ, розуміння емоцій (загалом), міжособистісний емоційний інтелект, розуміння власних емоцій, розуміння чужих емоцій, управління власними емоціями, управління чужими емоціями, контроль експресії, емпатія, емоційна врівноваженість.

Шифр НБУВ: RA448143

2.Ю.1464. Соціально-психологічні особливості формування професійної емпатії майбутніх рятувальників: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / О. С. Вавринів; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто професійну емпатію майбутніх рятувальників. Теоретично обґрунтовано й емпірично визначено соціально-психологічні особливості формування професійної емпатії майбутніх рятувальників. Застосовано методи: аналіз, експеримент. Визначено провідні компоненти та соціально-психологічні особливості формування професійної емпатії майбутніх рятувальників. Запропоновано комплексну соціально-психологічну програму формування професійної емпатії майбутніх рятувальників.

Шифр НБУВ: RA445729

Див. також: 2.Ч.1163, 2.Ю.1466, 2.Ю.1470

Психологія особистості

2.Ю.1465. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Психологія в контексті сучасних досліджень проблем розвитку особистості»: [збірник], 11–12 грудня 2020 р. / Класичний приватний університет, Академія «Bolashaq». — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 111 с. — укр.

Досліджено психологію особистості та особливості комунікативного потенціалу здобувачів вищої освіти майбутніх тренерів та педагогів. Увагу приділено проблемі пасивної агресії, визначено причини та процес кореляції пасивної агресії. Охарактеризовано антиципаційну спроможність як передумову конструктивної конфліктності особистості. Розглянуто типологічні особливості компонентів благополуччя серед студентів. Проаналізовано стан розвитку мотиваційно-мовленнєвих процесів у п'ятирічних дошкільників. Досліджено психологічні особливості ціннісно-смыслові сфери у майбутніх психологів. Увагу приділено інформаційним чинникам морально-психологічного стану військовослужбовців. Проаналізовано закордонні та вітчизняні дослідження особистісної зрілості. Визначено проблеми формування стресостійкості у майбутніх фармацевтичних фахівців. Розглянуто взаємозв'язок життєстійкості особистості та її психологічної безпеки.

Шифр НБУВ: BA852072

2.Ю.1466. Психологія емоційного інтелекту в дискурсі життєздійснення особистості: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Є. В. Карпенко; Нац. ун-т «Острозька академія». — Острог, 2020. — 35 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано триангуляційну модель емоційного інтелекту в дискурсі життєздійснення особистості на базі метамодерністської методології з використанням змішаних методів емпіричного дослідження. Визначено поняття «дискурс життєздійснення особистості» та його інтернального, екстернального й інтегративного модусів. Представлено взаємозв'язок структури емоційного інтелекту — організмичного чуття й емоційної компетентності — з психолого-герменевтичними механізмами життєздійснення — розумінням та інтерпретацією. Виокремлено спарені дискурсивні позиції Спостерігача-Інсайдера, Епігона-Експерта і Читача-Автора. Встановлено функції емоційного інтелекту: індивідуалізації, самоактуалізації, соціалізації, адаптації, самовизначення, життєтворчості. Обґрунтовано психологічні механізми емоційного інтелекту: інтуїцію, антиципацію, децентрацію, рефлексію, фасилітацію й емпатію. Виокремлено дискурсивні форми персонального життєздійснення: ментатив, нататив і тезаурус. Введено у вжиток поняття «дискурсивні дії особистості» як способи пізнання/реалізації смислів. Адаптовано психотехнічний арсенал позитивної психотерапії до завдань розвитку емоційного інтелекту. Розроблено схему психотерапевтичного наративу як засобу рефлексії ефективності консультативно-терапевтичної роботи. Експліковано факторну структуру емоційно-когнітивних чинників життєздійснення особистості в період ранньої дорослості. Встановлено медіативну роль емоційного інтелекту як предиктора якості життєздійснення майбутніх психологів.

Шифр НБУВ: RA445741

2.Ю.1467. Соціально-психологічна корекція суїцидонебезпечних станів особистості зрілого віку: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / О. В. Кованда; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 20 с. — укр.

Визначено особливості соціально-психологічної корекції суїцидонебезпечних станів особистості зрілого віку. Розроблено програму соціально-психологічної корекції суїцидонебезпечних станів особистості зрілого віку. Запропоновано структурну модель

диференціації соціально-психологічних чинників розвитку (на інтра- та інтеріндивідуальному рівнях) та корекції (на макро-, мезо- і мікро рівнях) суїцидонебезпечних станів особистості зрілого віку з урахуванням ступеня суїцидального ризику (низького, середнього, високого) та етапів суїцидальної динаміки (перед- та постсуїцидального). Розкрито соціально-психологічну специфіку (формально-динамічних з суїцидонебезпечних позицій найбільш важливе значення мають: форма суїцидальної поведінки; етап суїцидальної динаміки; характер суїцидальної поведінки; ключові мотиви і типологічна форма суїцидів; прихильність терапії (комплаєнс). Розроблено та обґрунтовано змістовний і організаційний аспекти програми соціально-психологічної корекції суїцидонебезпечних станів особистості зрілого віку, ефективність реалізації якої забезпечена принципами її побудови й пріоритетністю застосування дієвих заходів превенції, інтервенції й поственції, міцні маркери та змістовні кореляції суїцидонебезпечних станів у зрілому віці за етапністю суїцидальної динаміки. Встановлено, що обсяг і характер методів соціально-психологічної корекції суїцидонебезпечних станів у зрілому віку залежить від низки детермінант.

Шифр НБУВ: RA448034

2.Ю.1468. Теоретичні виміри діяльнісного опосередкування стану психологічного балансу особистості: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / О. В. Андрієнко; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2021. — 21 с.: табл. — укр.

Визначено особливості діяльнісного опосередкування стану психологічного балансу особистості у процесі її онтогенезу, а також провідні психологічні чинники цього процесу. Розкрито психологічні механізми взаємозв'язку свідомого та підсвідомого функціонування психіки людини. Розглянуто феноменологію психічного здоров'я, узагальнено тенденції «патології», що пов'язані з логікою мислення. Систематизовано критерії оцінки логічності при дослідженні питань патології логіки мислення. Представлено аналіз ознак патологій, пов'язаних із логікою мислення. Узагальнено основи методики адаптації (реабілітації) для осіб із патологією логіки мислення. Встановлено впорядкованість структури збереження інформації за принципами ознакових і причинно-наслідкових зв'язків, названих як «розумові структури» для логічного мислення — «логічні ланцюги» (ЛЛ), аналітичного мислення — «аналітичні мережі» (АМ), абстрактного мислення — «абстрактні форми» (АФ), об'ємного мислення — «абсолютні інформаційні структури» (АІС) відповідно. Визначено зміст процесу вирішення завдань у станах обмеженого контролю свідомості та представлено теоретичне обґрунтування загальної концепції для вирішення «всіх» (вичерпної кількості) завдань, умови яких здатна сформулювати людина на засадах логіки мислення й ідентифікації законів реалізації завдання. Концептуалізовано поняття розуму як психологічної категорії та визначено умови, за яких можливе вдосконалення і розвиток всіх типів розуму: умови виникнення аналітичного мислення, при розвитку логічного; умови виникнення абстрактного мислення, як результат — вдосконалення аналітичного. Представлено теоретичні засади проектування психічних функцій особистості й інтелекту, моделювання інтелекту у вимірах внутрішніх і зовнішніх факторів. Уведено концепт індивідуальної траєкторії самопроектування внутрішнього світу особистості. Узагальнено теоретичні засади функціонування, співвідношення вищих психічних процесів особистості людини в аналізі сновидінь і психологічної рівноваги, відповідно до яких аналіз сновидінь розглянуто в контексті причинно-наслідкового зв'язку та як екіпікація внутрішнього світу людини.

Шифр НБУВ: RA450410

Див. також: 2.Ч.1054, 2.Ч.1112, 2.Ю.1487

Галузева (прикладна) психологія. Психологія окремих видів діяльності

2.Ю.1469. Інваріантні психологічні особливості динаміки творчого процесу: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / О. П. Самошук; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2021. — 23 с.: рис. — укр.

Проаналізовано основні підходи та методології для розв'язання поставлених завдань з проблеми динаміки творчого процесу. Оскільки об'єктом вивчення стала творча діяльність видатних митців, підбір методологічної бази наукового дослідження було здійснено, виходячи з наступних умов: ретроспективність дослідження та феноменологічність. Таким чином, було підібрано групу методів, які належать до якісного дослідження. Реалізовано теоретичний аналіз категорій «творчість» та «творчий процес»; розглянуто центральні концепції та теорії творчості; реалізовано класифікацію творчості як діяльності на основі критерію професійності. Здійснено теоретичний вклад у розробку авторського термінологічного апарату, у якому розглянуті такі поняття: здібності; тимчасовий та стійкий інтерес; інтуїція; функції інтуїції у творчому процесі; підсвідомий елемент творчості; творчість; творчий продукт; катарсис; інсайт та натхнення.

Представлено результати дослідження рис особистості та загальні психологічні особливості творчого процесу видатних митців на основі комплексного аналізу інформації об'єктивного та суб'єктивного характеру. Вивчено взаємозв'язок внутрішніх структур особистості з формою і змістом творчого акта та продуктів творчості. Було виділено спільні риси психологічного портрету досліджуваних митців, а саме: підвищена емоційна чутливість та наявність дитячих психологічних травм; особлива чутливість модальностей сприйняття, які відповідали здібностям творців; прояви перфекціонізму у творчості; ознаки біполярного розладу (маніакально-депресивного синдрому); відсутність інтересу до слави тощо. Додатково встановлено основні психологічні механізми творчого процесу. Серед таких варто виділити такі: вибір вузького жанру мистецтва, у якому творили досліджувані, визначався захопленнями юнацького віку або враженнями з дитинства; центральною темою творчості індивідуальним стилем, стають інтенсивні та часто травматичні переживання дитинства; зміст творчих доробків митців часто носить автобіографічний характер; установленно існування феномену відвертості у художній творчості; інтенсивні емоції (переживання) стають основою творчого процесу та продукту; через певні психологічні механізми вкладена у художній твір емоція здійснює відповідний вплив на реципієнта. Розуміння глибинних процесів, які закладені у феномені творчості, надає змогу побудувати ефективні стратегії розвитку обдарованої молоді в освітньому процесі, а також розробляти індивідуальні автодидактичні тренінги чи рекомендації.

Шифр НБУВ: RA448749

2.Ю.1470. Психологічні чинники розвитку відповідальності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О. Р. Костенко; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційне дослідження присвячено проблемі вивчення психологічних чинників розвитку відповідальності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. На основі теоретичного узагальнення різних підходів до вивчення природи та суті відповідальності вітчизняними та зарубіжними психологами розглянуто відповідальність як складне соціально-психологічне явище, провідну морально-вольову рису, яка характеризується багатством прояву інтелектуальних, афективно-мотиваційних і діяльно-поведінкових компонентів. Звернено увагу на те, що особливої соціальної цінності відповідальність набуває у професійній діяльності вчителя. Розроблено психологічну модель відповідальності майбутнього вчителя, в якій відображено систему всіх типів ставлення особистості та відповідно чотири підструктури відповідальності: (соціальна, професійна, екологічна, відповідальність за саморозвиток) з їх вказаними вище компонентами. У процесі констатувального експерименту виявлено домінування низького та середнього рівнів відповідальності студентів перших курсів, з'ясовано об'єктивні та суб'єктивні чинники, які негативно впливають на неї. Розроблено й апробовано на практиці комплексну програму розвитку відповідальності, яка включала коригувальні та розвивальні методи, прийоми. Якісно-кількісний аналіз результатів формувального експерименту показав загальну тенденцію зниження середнього та низького рівнів в експериментальній групі, збільшення в ній показників високого та вище середнього на 31,7 % (разом). Доведено, що розвиток більш високого рівня відповідальності не є стихійним процесом, а можливий за умови безпосереднього психологічного впливу на систему ставлень особистості студента (до професії, людей, себе, навколишнього природного середовища); зміни позиції студента як пасивного об'єкта навчального процесу на позицію активного суб'єкта пізнавальної, творчої і громадської діяльності зі стійким і глибоким інтересом до самопізнання і самовдосконалення. Сформованість більш високого рівня відповідальності майбутніх учителів є одним із найважливіших факторів, який зумовлює ефективність їх педагогічної діяльності.

Шифр НБУВ: RA448471

2.Ю.1471. Психологія військового полону: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.09 / Ю. М. Широков; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Нац. ун-т цивільного захисту України. — Харків, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Подано стислий огляд генезису проблеми ставлення до полону та до військовополонених. Для вирішення поставлених у роботі завдань обстежено 694 колишніх військовополонених, яких було звільнено з полону впродовж 2015 — 2019 рр. (643 особи (92,7 %) — військовослужбовці Збройних сил України та 51 особа (7,3 %) — бійці добровольчих батальйонів). Проведений аналіз надав змогу поділити сучасний військовий полон на три основні види: «військовий підрозділ», «професійні найманці» та «бандформування». Встановлено основні стадії військового полону. Визначено фази військового полону. Виявлено інституційне середовище, яке складає простір полону. Визначено психологічні особливості командирів підрозділів, у полоні яких перебувають українські військовослужбовці, та виділені основні типи катів, які застосовують незаконні методи впливу. Розроблено соціально-психологічну модель наслідків військового полону, виділено рівні психологічних феноменів, що входять до складу цієї моделі. Визначено стратегію, основні завдання та

принципи реінтеграції колишніх військовополонених до умов мирного життя.

Шифр НБУВ: RA445567

2.Ю.1472. Психологія професійної свідомості корекційного педагога: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.08 / М. С. Омельченко; НАПН України, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка. — Київ, 2021. — 40 с.: рис. — укр.

Розглянуто основні методологічні підходи щодо визначення суті, структури, становлення й особливостей професійної свідомості фахівця: професіографічний, особистісно-діяльнісний, рефлексійний, компетентнісний. Найбільш перспективними у цьому напрямі є інтегральний підхід — особистісно-компетентнісний, за якого професійна свідомість вбачається як результат взаємодії особистості з компетентнісною й соціальною сферами. Визначено психологічні фактори, що зумовлюють динаміку розвитку й трансформації професійної свідомості. Обґрунтовано конструктивні моделі, структури й механізми розвитку професійної свідомості, які інтегровано в загальний конструкт — психологію професійної свідомості фахівця. Конкретизовано й узгоджено у системуютьоровальний механізм професійного розвитку особистісну й компетентнісну детермінацію розвитку професійної свідомості корекційних педагогів. Теоретично обґрунтовано концепцію експериментального дослідження, що засновувалася на положенні щодо «технологічного» відбиття рушійних сил і витоків розвитку професійної свідомості у площині конкретних властивостей, станів, якостей, умінь, здібностей, дій. Створено систему розвитку професійної свідомості корекційного педагога, підручтя якої складають два основні рівні: адаптація корекційного педагога до професійної діяльності й формування ефективних індивідуалізованих систем професійної діяльності. Водночас, суті розвитку професійної свідомості корекційного педагога притаманний загальний напрям розвитку професійно-особистісних якостей і вдосконалення компетентності під час цього процесу. Обґрунтовано доцільність застосування розробленої системи розвитку професійної свідомості корекційних педагогів та її особистісно-компетентнісну детермінацію.

Шифр НБУВ: RA448021

2.Ю.1473. Соціально-психологічні чинники ресоціалізації неповнолітніх засуджених: автореф. дис. ... канд. психол. наук, 19.00.05 / Ю. М. Красілова; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретико-методологічний аналіз підходів до визначення передумов ресоціалізації неповнолітніх засуджених. Визначено соціально-психологічні чинники ресоціалізації неповнолітніх засуджених до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі, а саме: високий рівень рефлексії та цілепокладання; розвинена функція прогнозу; соціально спрямовані ціннісні орієнтації; наявність суб'єктності; досягаюча мотивація; асертивна поведінка; відсутність хибних типів виховання в сім'ї; взаєморозуміння неповнолітніх із батьками; наявність у неповнолітній сфері самореалізації; соціальна спрямованість референтної групи. На основі визначення чинників, які складають ресоціалізаційний потенціал, розроблено типологію неповнолітніх, звільнених від відбування покарання з випробуванням, зокрема: ситуативний, контекст-залежний, особистісно зумовлений та імпульсивний типи. Створено й апробовано програму ресоціалізації неповнолітніх засуджених відповідно до їх типології.

Шифр НБУВ: RA450403

2.Ю.1474. Формування професійного мислення у майбутніх молодших спеціалістів прикордонної служби (на прикладі жінок-військовослужбовців Державної прикордонної служби України): автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / О. М. Шемчук; НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

Досліджено наукове завдання щодо формування професійного мислення у майбутніх молодших спеціалістів прикордонної служби (на прикладі жінок-військовослужбовців Державної прикордонної служби України), яке представляє складний багаторівневий психічний пізнавальний процес — важливу першооснову системуютьоровальної психічної підвалини їх професійної компетентності та професіоналізму, яка складається зі взаємопов'язаної та взаємозумовленої послідовності мисленневих дій та операцій, спрямованих на вирішення прикладних професійно-зумовлених завдань шляхом пізнання їх суті та взаємозв'язків на основі високої метакогнітивної обізнаності, на ухвалення рішень у військово-професійній сфері діяльності, що є важливою передумовою та умовою їх успішної військовопрофесійної діяльності, професійного становлення, розвитку та самовдосконалення як суб'єкта екстремального виду діяльності. З'ясовано психологічні особливості професійного мислення молодших спеціалістів — жінок-військовослужбовців, що зумовлені цілями, змістом, специфікою їх професійної діяльності, а також статтю.

Шифр НБУВ: RA448469

2.Ю.1475. Формування ціннісного ставлення до професійної діяльності майбутніх психологів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. А. Шолох;

Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернівці, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Проаналізовано основні положення щодо організації фахової підготовки майбутніх психологів відповідно до сучасних тенденцій реформування освіти. Досліджено особливості формування ціннісного ставлення до професійної діяльності майбутніх психологів на сучасному етапі. Позиціоновано зміст, визначено складові компоненти й етапи формування ціннісного ставлення до професійної діяльності майбутніх психологів. Установлено наукові підходи, які дозволяють розкрити сутнісні характеристики успішного формування ціннісного ставлення до професійної діяльності майбутніх психологів в умовах фахової підготовки. Обґрунтовано організаційно-педагогічні умови та розроблено модель формування ціннісного ставлення майбутнього психолога до професійної діяльності. За допомогою діагностичного інструментарію здійснено експериментальну перевірку результативності моделі формування ціннісного ставлення до професійної діяльності майбутніх психологів у процесі фахової підготовки. Достовірно результати експериментального дослідження підтверджено за допомогою розробленої кваліметричної моделі педагогічного прогнозування соціальної успішності професійного психолога в сучасному соціумі.

Шифр НБУВ: РА449005

Див. також: 2.Х.863, 2.Ц.960, 2.Ч.1093, 2.Ч.1109, 2.Ч.1188, 2.Ч.1217, 2.Ц.1392, 2.Ц.1412, 2.Ю.1464, 2.Ю.1480

Психологія праці. Інженерна (технічна), авіаційна та космічна психологія

2.Ю.1476. Особистісна детермінація рефлексивної компетентності психолога: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / В. П. Мамко; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що вперше концептуалізовано проблему вивчення різних видів рефлексії: системної, інтроспекції, квазірефлексії в контексті феноменології метапізнання, метакогнітивної включеності в діяльність, системи базисних переконань особистості, толерантності/інтолерантності до нереалістичного досвіду (позаексперієнціальна феноменологія рефлексії), здатності вербалізації та опредметнення переживань особистості. Зіставлено емпіричні кореляти рефлексивної компетентності психолога з парадигмальністю щодо сприйняття імпліцитних теорій і цілей навчання, актуальним станом розвитку професійної ідентичності. Розроблено моделі рефлексивної компетентності психологів залежно від первинної професійної кваліфікації, здійснено їх порівняльний аналіз; визначено предиктори та ефектори рефлексивної компетентності психологів. Уточнено зміст формально-динамічної зумовленості рефлексивних здібностей особистості, парадигматичного та імпліцитного рівня рефлексивної компетентності фахівця; концепт розвитку рефлексивної компетентності майбутніх психологів через усвідомлення методологічної триади «ідея рефлексивної взаємодії — рефлексивного аналізу — критичного рефлексивного сумніву». Дістали подальшого розвитку уявлення про супервізійну практику фахівців з соціально-поведінкових наук; предикацію первинної професійної кваліфікації та її впливу на становлення рефлексивної компетентності психолога. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені моделі рефлексивної компетентності психологів на рівні предикторів та ефекторів можуть бути використані в програмах підвищення кваліфікації психологів, фахівців з психічного здоров'я. Рекомендації щодо організації супервізійної практики як рефлексивної, експертної, фасилітативної та управлінської технології можуть впроваджуватися у викладанні курсів «Психологічне консультування», «Психокорекція та психотерапія».

Шифр НБУВ: РА448819

2.Ю.1477. Психологічні основи підприємницької активності персоналу освітніх організацій: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.10 / О. В. Креденцер; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано суть внутрішньоорганізаційного підприємництва в освітніх організаціях, ресурси, умови, функції й основні напрями та форми вияву. Показано роль внутрішньоорганізаційного підприємництва в реалізації концепції «Нова українська школа». Обґрунтовано авторську концепцію підприємницької активності персоналу освітніх організацій. Представлено авторську психологічну модель підприємницької активності персоналу освітніх організацій. Наведено результати емпіричного дослідження внутрішньоорганізаційного підприємництва в освітніх організаціях. Проаналізовано особливості розвитку підприємницької активності персоналу освітніх організацій. Досліджено підприємницьку самоефективність і систему управління як важливі психологічні чинники розвитку підприємницької активності персоналу освітніх організацій. Проаналізовано задоволеність працею як важливий психологічний результат розвитку підпри-

ємницької активності персоналу освітніх організацій. Досліджено вплив підприємницької активності персоналу освітніх організацій на організаційний розвиток і розвиток організаційної культури. Висвітлено мету, завдання та структуру «Технології психологічної підготовки персоналу освітніх організацій до розвитку підприємницької активності». Представлено результати впровадження технології та доведено її ефективність.

Шифр НБУВ: РА445106

2.Ю.1478. Психологія професійного становлення фахівця з фізичної реабілітації: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Л. Л. Примачок; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди. — Переяслав, 2020. — 44 с.: рис. — укр.

Представлено цілісну концепцію дослідження професійного становлення фахівця з фізичної реабілітації, яку розглянуто через призму функціонування структурно-динамічної (організаційної) парадигми «професійно значущий досвід» — «професійна надійність» — «професійна автентичність» — «професійна унікальність» у просторі професійної діяльності. Під процесом професійного становлення особистості розуміється розвиток потенціалу і ресурсів фахівця, які сприяють його професійному саморозвиткові і самореалізації в контексті загальнолюдської культури, конкретних умов життєдіяльності та професійної діяльності, в ході опанування і відтворення ним соціальних норм та цінностей. Професійне становлення особистості розглядається з позицій раціогуманістичної психології — як управління процесом формування суб'єктної професійно-особистісної позиції, що відбувається під впливом суб'єктивних і об'єктивних чинників, які актуалізують процес реалізації стратегій управління особистісними ресурсами, задіяними для здійснення професійного становлення індивіда. На основі емпіричного дослідження встановлено професійно важливі якості, здатності та новоутворення особистості, які мають бути сформовані у фахівців з фізичної реабілітації для успішного здійснення ними професійної діяльності. З урахуванням результатів експериментального дослідження побудовано структурнофункціональну модель професійного становлення майбутнього фахівця з фізичної реабілітації. Емпіричним шляхом з'ясовано психологічні особливості, чинники та умови професійного становлення даного фахівця.

Шифр НБУВ: РА448030

Див. також: 2.Ч.1114, 2.Ю.1462, 2.Ю.1488

Медична психологія

2.Ю.1479. Медична психологія: підруч. для студентів закл. вищ. мед. освіти / О. І. Осокіна, Г. Г. Путятін, Б. Б. Івнев, М. В. Єрмолаєва, Ц. Б. Абдрахімова, Ю. М. Яцишина, С. Г. Ушенін, А. В. Кабанцева, О. В. Самойленко; ред.: О. І. Осокіна; Донецький національний медичний університет, Приватний ВНЗ «Київський медичний університет». — Краматорськ: Хортиса, 2021. — 203 с.: мал., табл. — Бібліогр.: с. 201-203. — укр.

Розглянуто предмет, завдання, методи дослідження психічного стану людини, поняття про психічне здоров'я. Охарактеризовано стан психічних функцій, психічні процеси в нормі та при патології. Викладено питання психології особистості, особистісні акцентуації, психології медичного працівника та лікувально-діагностичного процесу. Висвітлено психосоматичні та соматопсихічні співвідношення, алекситимічну теорію. Проаналізовано психологічні аспекти залежної, суїцидальної поведінки, танатології та евтаназії. Викладено питання психогігієни, психопрофілактики та основи психотерапії.

Шифр НБУВ: ВА852491

2.Ю.1480. Основи психокорекції: навч. посіб. / С. Б. Кузікова. — 2-ге вид., перероб. — Київ: Академія, 2021. — 333, [1] с.: табл. — (Alma Mater+). — Бібліогр.: с. 329-[334]. — укр.

Викладено теоретичні основи та передумови психокорекційної практики. Наведено методи корекції пізнавальної, емоційно-вольової сфер і поведінки особистості. Розглянуто психологічну корекцію як цілісну систему, яка делікатно впливає на психічні структури особистості. Зауважено, що у методологічно-інструментальній сфері цього впливу фокусується знання особливостей особистісного розвитку в онтогенезі й можливих його ускладнень, розуміння механізмів і результатів дії на психіку психокорекційних методів і конкретних старань.

Шифр НБУВ: ВА852803

2.Ю.1481. Психологічна корекція комунікативної діяльності старших дошкільників з ЗПР: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.08 / О. М. Семенцова; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблему психологічної корекції комунікативної діяльності дітей старшого дошкільного віку із ЗПР у закладах дошкільної освіти. Розроблено функціональну модель процесу спілкування, що надає можливість визначити внутрішні взаємозв'язки між операціями і діями в окремих комунікативних актах. Обґрунтовано програму експериментального дослідження комунікативного розвитку старших дошкільників із ЗПР з

однolitками. Встановлено, що коригувальну допомогу дітям із ЗПР слід здійснювати у наступних напрямках: поширення репертуару засобів спілкування та розвиток комунікативних навичок; розвиток здатності усвідомлювати себе та сприймати однolitків як суб'єктів спілкування; формування емоційно-позитивного сприйняття однolitків; формування потреби у спілкуванні; формування у дітей соціальних уявлень, усвідомлення та відтворення в ігровій формі соціальних стосунків, вдосконалення навичок культури спілкування дітей. Доведено ефективність впровадження системи роботи з організації психологічної корекції спілкування дітей із ЗПР з однolitками у закладі дошкільної освіти.

Шифр НБУВ: RA448642

2.Ю.1482. Сім'я як дзеркало системи сучасного світу: матеріал XIX Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. з систем. сімейн. психотерапії УСП, 16 – 18 жовт. 2020 р., м. Чернівці / ред.: Т. М. Бойчук, Л. А. Любіна, М. Тимофієва, В. Осипенко, О. Поліщук; Буковинський державний медичний університет, Українська спілка психотерапевтів. – Чернівці: Технодрук, 2020. – 82 с.: рис. – укр.

Розглянуто техніки арт-терапії в сімейному консультуванні. Увагу приділено проблемі психологічного благополуччя в умовах кіберсоціалізації. Подано інформацію щодо використання методів когнітивно-поведінкової терапії в роботі з генералізованим тривожним розладом. Досліджено роль професійно особистісних компетенцій медичної сестри в системі сімейної медицини. Висвітлено особливості міжгенітної комунікації в умовах сучасної системи вищої освіти. Окреслено філософсько-антропологічні перспективи в сучасній науці. Розглянуто токсичність стосунків як симптом порушення комунікації в сімейній системі.

Шифр НБУВ: BA850133

Див. також: 2.Ю.1484, 2.Ю.1497

Соціальна (суспільна) психологія

2.Ю.1483. Психологічний супровід сімей, що мають проблемних дітей: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / М. І. Мушкевич; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. – Київ, 2020. – 43 с.: рис., табл. – укр.

Теоретично проаналізовано й емпірично досліджено систему психологічного супроводу сімей, що мають проблемних дітей. Визначено зміст, динаміку, напрями, фокуси тощо системи такого супроводу, які зумовлені сімейним статусом, віковими характеристиками, гендерною диференціацією членів сімей, функційністю чи дисфункційністю сімейної системи. Вказано на технологію реалізації психологічного супроводу сімей, що мають проблемних дітей, яка здійснюється за допомогою надання комплексних взаємопов'язаних і взаємозумовлених заходів, організаційно-методичною основою котрих є цілеспрямований, поетапний процес (психодіагностика, психоедукація, психоконсультування, психотерапія), представлений різними методами та прийомами, зумовлений знаннями індивідуальних і міжособистісних особливостей членів сімей, які реалізуються задля забезпечення оптимальних умов послідовного розвитку та збереження психологічного здоров'я всієї сім'ї як системи на рівні шлюбної та батьківської підсистем. Доведено виражену позитивну динаміку за всіма емпіричними показниками, котрі змістовно визначають структуру психотипічного профілю членів сімей, що мають проблемних дітей, після проведення психологічного супроводу. Виявлено, що програма психологічного супроводу стала важливим фактором якісної трансформації змістовно-структурних елементів психотипів у напрямі розвитку властивостей здорового функціонування особистості. Окреслено перспективні напрями наукової роботи, що передбачають: удосконалення програми психологічного супроводу сімей, що мають проблемних дітей; поглиблення знань про структурно-функційні особливості її складників; детальне розкриття «особистісного та сімейного виміру» особистості відповідно до структурних компонентів, таких, як вік, гендерна диференціація, тип і склад сім'ї; розробка емпірико-діагностичних програм формування змісту психологічного супроводу сімей.

Шифр НБУВ: RA445835

2.Ю.1484. Психологічні умови формування комунікативної компетентності майбутнього логопеда: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / М. Ю. Заушнікова; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2021. – 20 с.: рис., табл. – укр.

Увагу приділено виявленню психологічних умов формування комунікативної компетентності студентів-логопедів. Визначено поняття «комунікативна компетентність майбутнього логопеда». Виявлено специфіку, обґрунтовано зміст і структуру (когнітивний, емоційно-мотиваційний, поведінковий структурні компоненти) комунікативної компетентності логопеда. Визначено критерії (професійно-комунікативна готовність майбутнього логопеда до професійної діяльності; схильність до обраної професії; безумовне прийняття осіб із порушеннями мовлення; володіння вербальними та невербальними засобами спілкування студентами-логопедами; позитивні міжособистісні взаємини майбутнього логопе-

да з особами із порушеннями мовлення), показники цього феномена (знання з психології спілкування; усвідомлення логопедом власного рівня комунікативної компетентності; позитивна професійна мотивація, загальний рівень комунікабельності, установка на реалізацію діяльності та на взаємодію з особами із порушеннями мовлення; ставлення до осіб із порушеннями мовлення; уміння слухати; уміння переконувати; ораторські уміння; розуміння вербальної та невербальної комунікації; рівень комунікативного самоконтролю; труднощі у спілкуванні з іншими) та рівні (високий, середній, низький), обґрунтовано та доведено психологічні умови (особистісно-професійна зрілість; гуманістична спрямованість; комунікативні й організаторські здібності; професійна спрямованість; духовно-професійно-психологічна культура; рефлексивні процеси; саморегуляція поведінки) формування комунікативної компетентності майбутнього логопеда. Теоретично обґрунтовано і створено модель, апробовано та доведено ефективність програми формування комунікативної компетентності майбутнього логопеда шляхом активізації визначених психологічних умов активними соціально-психологічними методами навчання, що доводить доцільність її упровадження в освітній процес професійної підготовки логопедів. Розроблено психолого-педагогічні рекомендації майбутнім логопедам і викладачам із метою розвитку комунікативної компетентності студентів.

Шифр НБУВ: RA448285

2.Ю.1485. Соціально-психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту підлітків як чинник запобігання шкільному булінгу: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / К. В. Максьом; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. – Київ, 2020. – 20 с.: рис., табл. – укр.

Проведено соціально-психологічний аналіз особливостей емоційного інтелекту підлітків як чинника у запобіганні шкільному булінгу. Здійснено теоретичний аналіз існуючих концептуалізацій загальних закономірностей розвитку емоційного інтелекту. Проаналізовано структуру, форми прояву та функції емоційного інтелекту особистості. Обґрунтовано основні чинники, специфіку проявів і наслідки булінгу у шкільному середовищі. Описано теоретичну модель соціально-психологічних особливостей розвитку емоційного інтелекту учасників булінгу у шкільному середовищі. Емпірично встановлено соціально-психологічні особливості булінг-структури в умовах закладу загальної середньої освіти. Визначено рівень розвитку емоційного інтелекту школярів і ступінь їх залучення до процесу булінгу. На основі порівняння особливостей емоційного інтелекту школярів зі ступенем їх залучення до процесу булінгу виявлено залежність частоти проявів булінгу у шкільному середовищі від ступеня розвитку емоційного інтелекту його учасників. За результатами дослідження розроблено й апробовано програму протидії булінгу у шкільному середовищі шляхом включення до програми складової, спрямованої на підвищення рівня емоційного інтелекту дітей шкільного віку.

Шифр НБУВ: RA445831

2.Ю.1486. Соціально-психологічні особливості формування психологічного клімату на підприємстві у кризовий період: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / С. О. Кличковський; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2020. – 19 с.: рис., табл. – укр.

Дисертацію присвячено дослідженню соціально-психологічних особливостей формування психологічного клімату на підприємстві у кризовий період. У роботі здійснено теоретичний аналіз наукових підходів до тлумачення поняття психологічного клімату. Психологічним кліматом є стан колективу, що виконує спільну предметну діяльність, має спільні цілі та цінності; процес узгодження поведінки та діяльності. Визначено, що психологічний клімат пов'язаний з чинниками, які мають різний вплив. Зокрема негативно впливають такі чинники: відкрита та завуальована жорстокість, скептицизм, директивний стиль керівництва; позитивно: відповідальність, інформованість, прагнення бути серед людей, впевненість, довірливість та згуртованість.

Шифр НБУВ: RA445306

Див. також: 2.Ч.1169, 2.Ю.1482

Особа як соціально-психологічне явище

2.Ю.1487. Аксіопсихологічне проектування життєвих досягнень особистості: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / І. А. Гуляк; «Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника», ДВНЗ. – Івано-Франківськ, 2020. – 36 с.: рис., табл. – укр.

Обґрунтовано холархічну модель аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості з використанням принципу інтегральної суб'єктності та методів факторно-аналітичного підходу до емпіричного дослідження. Визначено поняття «аксіопсихологічне проектування життєздійснення особистості» та його психологічні механізми; доведено, що стать як найбільш ранній онтогенетичний чинник означеного феномена справляє на цей процес найсильніший вплив, вік – посередній, а професійна діяльність – найслабший; встановлено, що впродовж онтогенезу ціннісно-цільові чинники аксіопсихологічного проектування

життєздійснення особистості втрачають домінуючу позицію, поступаючи інструментально-суб'єктивним. Обґрунтовано діагностико-процедурну модель емпіричного дослідження; експліковано факторні структури аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості за віком, обраним фахом і гендерною належністю респондентів; сформульовано методичні рекомендації з розвитку здатності до аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості у період дорослості.

Шифр НБУВ: RA445436

2.Ю.1488. Соціально-психологічні засади особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.05 / І. Є. Жигаренко; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 39 с.: табл. — укр.

Розглянуто процес адаптації особистості в умовах професійної діяльності. Визначено соціально-психологічні засади особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю. Використано методи: аналіз, експеримент. Визначено соціально-психологічні засади особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю. Розкрито соціально-психологічні ресурси особистісно-професійної адаптації фахівців соціономічного профілю.

Шифр НБУВ: RA445728

2.Ю.1489. Соціально-психологічні особливості розвитку адаптаційного потенціалу молоді як чинника збереження її психологічного здоров'я: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / Л. С. Златова; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Теоретично обґрунтовано та емпірично визначено соціально-психологічні особливості розвитку адаптаційного потенціалу молоді як чинника збереження її психологічного здоров'я. Визначено соціально-психологічні особливості адаптаційного потенціалу молоді. Розроблено соціально-психологічні засоби і технології розвитку даного потенціалу.

Шифр НБУВ: RA448035

Див. також: 2.С.29, 2.Ц.951, 2.Ч.1120

Адаптація до різних соціальних груп

2.Ю.1490. Інформаційно-психологічна складова адаптивного навчання фахівців охорони здоров'я в державному управлінні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / С. П. Кошова; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Вивчено моделі адаптивного навчання фахівців системи державного управління в сфері охорони здоров'я з урахуванням інформаційно-психологічної складової, стану і перспектив розвитку механізмів державного регулювання адаптивного навчання в державному управлінні в цілому. Досліджено суть понятійно-категоріального апарату та виокремлено основні поняття «навчання», «підвищення кваліфікації», «фахівці охорони здоров'я в державному управлінні», «навчання фахівців системи державного управління в сфері охорони здоров'я». Обґрунтовано, що інформаційно-психологічна складова адаптивного навчання фахівців системи державного управління в сфері охорони здоров'я — це система методів здійснення розвитку фахівців системи охорони здоров'я в державному управлінні з урахуванням психотипів особистості фахівців та їх сприйняття певної професійно-спрямованої інформації для формування важливих якостей, здібностей та знань для заняття певних посад в органах державної влади управління охороною здоров'я. Крім того проаналізовано сучасний стан адаптивного навчання фахівців охорони здоров'я в системі державного управління. Досліджено закордонний досвід адаптивного навчання фахівців охорони здоров'я в системі державного управління та з'ясовано, що кожна з країн має власну систему навчання державних (публічних службовців). Виокремлено проблеми адаптивного навчання фахівців охорони здоров'я в системі державного управління. З'ясовано інституційний механізм адаптивного навчання фахівців охорони здоров'я в системі державного управління та виокремлено наступні центральні органи державної влади, які реалізують адаптивне навчання фахівців охорони здоров'я в системі державного управління. Обґрунтовано теоретичну модель інформаційно-психологічної складової адаптивного навчання фахівців системи державного управління в сфері охорони здоров'я. Виокремлено шляхи реалізації теоретичної моделі інформаційно-психологічної складової адаптивного навчання фахівців системи державного управління в сфері охорони здоров'я та запропоновано прийняти Концепцію інформаційно-психологічної складової адаптивного навчання фахівців системи державного управління в сфері охорони здоров'я до 2030 р., у якій запропоновано шляхи впровадження даної освіти та спрогнозовано результати її реалізації.

Шифр НБУВ: RA448780

2.Ю.1491. Психологічний супровід курсантів у процесі навчання в закладі вищої освіти / О. Вагіна // Пед. інновації:

ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 118-126. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто проблему професійного становлення особистості курсанта в процесі навчання, а також питання адаптації до навчальної та професійної діяльності. Зазначено, що підготовка майбутніх офіцерів належить до тих видів професійної діяльності, де відбувається інтелектуальне та емоційне напруження в умовах навчання.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ю.1492. Психологічні особливості атрибутивно-стильової детермінації життєстійкості особистості: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Е. М. Євланова; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 18 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено особливості атрибутивно-стильової детермінації життєстійкості особистості. Використано теоретичні методи — теоретичний аналіз джерел, системно-структурний аналіз та інтерпретація одержаних даних; емпіричні методи — методи спостереження, моделювання, аналізу результатів діяльності, психодіагностичні методики. Для визначення атрибутивно-стильової предиспозиції поведінкової активності особистості використано: шкалу дисфункціональних установок А. Бека-А. Вейсман (BeckTs Dysfunctional Attitudes Scale); тест атрибутивних стилів (Л. Рудіна); шкалу базисних переконань (WAS) Ронні Янов-Бульмана (стандартизація М. Падун, А. Котельникова). Для встановлення особливостей життєстійкості та ресурсності особистості використано: тест життєстійкості (Hardiness Survey, Maddi) в адаптації М. Алфімової та В. Голімбет; опитувальник SVF120 (В. Янке, Г. Ердманн, адаптація Н. Водоп'янової); методика вимірювання психологічної захисту (Пілюгіна Є. Р., Сулейманов Р. Ф.); Я-структурний тест Аммона; стилій опитувальник Темної тріади (The Short Dark Triad, SD3). Методи математичної статистики: t-критерій; факторний аналіз; множинне лінійне моделювання; кореляційний аналіз. Доведено, що життєстійкість особистості зумовлена базисними переконаннями, дисфункціональними установками, атитюдями, механізмами психологічних захистів. Співвіднесено емпіричні кореляції атрибутивних стилів. Порівняно особливості розподілу та функціонування дисфункціональних установок, атрибутивних стилів та базисних переконань внутрішньо переміщених осіб — чоловіків та жінок. Встановлено атрибутивно-стильову зумовленість перебігу неклінічних форм порушення поведінки, конструктивності, деструктивності та дефіцитарності Я-функцій. Визначено, що у жінок-переселенок атрибутивноумовленими чинниками життєстійкості виступають: негативістична ізоляційна незалученість; прагматичний афективний контроль; проактивна нарцистична стратегія, у чоловіків-переселенців: нарцистична ворожа незалученість; маскуліна домінуюча політичність; стабільна проактивність; пасивна відстороненість. Уточнено: зміст зануреності, контролю та прийняття ризику як компонентів життєстійкості; перебіг неклінічних форм порушення розладів адаптації внутрішньо переміщених осіб. Розвинуто уявлення про: атрибутивно-стильову зумовленість у переселенців до інтерналізації проблем; функціонування когнітивно-сміслових спотворень; параметризації каузальності на рівнях стабільності, глобальності, контролю.

Шифр НБУВ: RA448863

Див. також: 2.Ю.1461, 2.Ю.1481, 2.Ю.1493

Формування самостверження та самовиховання особи

2.Ю.1493. Психологічні основи життєстійкості особистості: монографія / О. Чиханцова. — Київ: Талком, 2021. — 318 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 275-307. — укр.

Викладено основні теоретико-методологічні підходи до проблеми становлення життєстійкості особистості. Представлено модель життєстійкості особистості та методичне забезпечення її діагностики. Викладено, визначено в процесі емпіричних досліджень, структуру життєстійкості особистості, чинники та предиктори її розвитку як холистичного феномена. Одержані результати покладено в основу авторської програми психологічного сприяння розвитку життєстійкості особистості.

Шифр НБУВ: BA852502

2.Ю.1494. Психологічні особливості професіогенезу працівників підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.06 / О. Ю. Шломін; Харківський нац. ун-т внутрішніх справ. — Харків, 2020. — 24 с.: табл. — укр.

Здійснено теоретичний аналіз та емпіричне вивчення психологічних особливостей професіогенезу працівників поліції підрозділів превентивної діяльності. Показано, що професіогенез розглядається як розвиток особистості, який зумовлюється виконанням певної професійної діяльності водночас змінюючи психологічну структуру самої особистості. Розкрито зміст понять «професіогенез», «професійне становлення», «професійний розвиток», «професіоналізація», «професійна самосвідомість», «професійна ідентичність», «професійне самоздійснення», «професійно важливі якості особистості». Надано психологічну характеристику

професійної діяльності працівників підрозділів превентивної діяльності Національної поліції України. Визначено, що в сучасних соціально-економічних умовах під час реформування правоохоронної сфери переосмислюється поняття професіоналізму. Наведено характеристики методичного інструментарію, етапи наукового пошуку, опис груп досліджуваних та одержані результати вивчення психологічних особливостей професіогенезу працівників поліції підрозділів превентивної діяльності. За результатами емпіричного дослідження виявлено психологічну специфіку різних етапів професіогенезу. Визначено, що у досліджуваних ступінь сформованості професійних планів і зорієнтованість на успіх в обраній професії, частота вияву усвідомленої професійної ідентичності, впевненість у власній професійній компетентності, позитивна забарвленість професійного самоставлення зростають на кожному наступному етапі професіогенезу. Встановлено факторну структуру психологічних особливостей особистості поліцейських підрозділів превентивної діяльності на різних етапах професіогенезу, які відрізняються своєрідним змістом і співвідношенням компонентів. Розроблено й апробовано психологічний тренінг для працівників поліції, спрямований на оптимізацію їх професіогенезу.

Шифр НБУВ: RA445648

2.Ю.1495. Системні параметри організаційної ідентичності особистості професіонала: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Н. Л. Лаптева; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2021. — 24 с.; рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено системним закономірностям організаційної ідентичності. Досліджено співробітників українських організацій різних сфер діяльності. Запропоновано теоретичну системну модель цього феномена. У моделі виділено такі блоки: «Соціально-демографічні параметри», «Особистісні характеристики», «Організаційне середовище», «Професійна ідентичність», «Організаційна ідентичність», «Задоволеність працею». Здійснено адаптацію до української популяції і психометричний аналіз Шкали професійної самоефективності і Опитувальника організаційної ідентифікації. Визначено п'ятикомпонентну структуру інтегральних змінних — предикторів організаційної ідентичності. Встановлено структуру ідентичності професіонала, яка складалася з трьох векторів — біполярних конструктів: соціальний, суб'єкт-об'єктний і індивідуальний вектори ідентичності. За допомогою моделювання структурними рівняннями побудовано емпіричну системну модель, яка визначає організаційну ідентичність як результат процесу позитивної організаційної ідентифікації, який забезпечений внутрішньою мотивацією індивіда, високим ступенем емоційного зв'язку з професійною позицією. Визначено системні параметри організаційної ідентичності в парадигмі Параметричної загальної теорії систем, показано, що серед атрибутивних параметрів найважливішими є: упорядкованість, багатовимірність, центрованість, багаточисельність, неіманентність, немінімальність, стабільність, стаціонарність, субстратна і функціональна гетерогенність, повнота і варіативність.

Шифр НБУВ: RA448089

Див. також: 2.Ч.1122, 2.Щ.1412

Соціально-психологічні проблеми окремих галузей психології

2.Ю.1496. Питання про поняття особистісної надійності суб'єкта підприємницької діяльності як психологічної дефініції / І. Лантух, А. Лантух // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 2. — С. 152-160. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Розглянуто поняття особистісної надійності суб'єкта підприємницької діяльності як психологічна дефініція на підставі дослідження теоретичних і методологічних засад з позиції психології. Ця дефініція за своєю природою є поліфонічною й активно продукується науковою спільнотою, маючи свою різновекторність. Доведено, що особистісна надійність суб'єктів підприємницької діяльності — це інтегральне психологічне утворення представлене сукупністю компонентів особистісних структур, які забезпечують стабільність особистісно-функціонально-діяльнісних показників суб'єкта у процесі трансформації соціокультурного простору та характеризує здатність людини до прогнозованої поведінки пов'язаної з реалізацією соціальних відносин відповідно до суспільних норм та ідеалів із власним відповідальним вибором.

Шифр НБУВ: Ж71506

2.Ю.1497. Психологічні механізми соціальної адаптації молоді з порушеннями функцій опорно-рухового апарату: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.08 / І. В. Чухрій; нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 39 с.; рис. — укр.

Здійснено теоретичний аналіз сучасних теоретико-методологічних підходів до вивчення проблеми психологічних механізмів соціальної адаптації особистості. Визначено передумови виникнення, специфіку, компонентний склад та розроблено структурно-функціональну модель зазначених механізмів у молоді з по-

рушеннями функцій опорно-рухового апарату. Визначено методологічні засади та здійснено емпіричне дослідження особливостей психологічних механізмів соціальної адаптації молоді з порушеннями функцій опорно-рухового апарату. Обґрунтовано найсуттєвіші фактори, що можуть використовуватися під час відстеження рівня адаптації молоді з порушеннями функцій опорно-рухового апарату. Розкрито теоретичні засади психокорекції дезадаптивних проявів психологічних механізмів соціальної адаптації молоді з порушеннями функцій опорно-рухового апарату, що стало підґрунтям для розробки та апробації системи психокорекції зазначених проявів. Установлено, що застосування спеціалізованих засобів психокорекційного впливу позначається на компонентному складі та адаптивній спрямованості психологічних механізмів соціальної адаптації молоді з порушеннями функцій опорно-рухового апарату.

Шифр НБУВ: RA445413

2.Ю.1498. Психологічні особливості ставлення до грошей персоналу комерційних організацій: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / О. І. Паршак; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2021. — 24 с.; рис., табл. — укр.

Здійснено аналіз й узагальнення теоретико-методологічних основ та експериментальних результатів проблеми психологічних особливостей ставлення до грошей персоналу комерційних організацій. Побудовано теоретичну модель ставлення до грошей персоналу комерційних організацій. На основі емпіричного дослідження виявлено низку диспропорцій у вираженості основних структурних компонентів ставлення до грошей персоналу комерційних організацій. Виявлено статистично значущі зв'язки між ставленням персоналу комерційних організацій до грошей та організаційно-психологічними характеристиками персоналу (соціально-психологічними установками, задоволеністю роботою та життям та ін.) і організації (розуміння персоналом цілей організації, турбота організації про персонал, тип організаційної культури та ін.). Визначено організаційно-психологічні умови формування ставлення персоналу комерційних організацій до грошей: на рівні організації — впровадження ефективної монетарної політики організації; на рівні персоналу — застосування технології психологічної підготовки персоналу. Розроблено й апробовано тренінг «Психологія ставлення до грошей персоналу комерційних організацій».

Шифр НБУВ: RA448450

2.Ю.1499. Психологія освітнього менеджменту: навч.-метод. посіб. / уклад.: Л. В. Мафтин; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 295 с. — Бібліогр.: с. 252-260. — укр.

Розглянуто теоретичні та прикладні основи психології освітнього менеджменту. Обґрунтовано особливості освітнього менеджменту як виду діяльності та складової частини науки про управління. Розкрито базові принципи, методи, функції менеджменту; висвітлено проблему особистості в освітньому менеджменті. Значну увагу приділено соціально-психологічним засадам оптимізації міжособистісної взаємодії: стиль керівництва; психологія ділової комунікації, психологічний клімат колективу.

Шифр НБУВ: VA852624

2.Ю.1500. Психологія управління освітнім процесом у сучасному суспільстві: підруч. для магістрантів закл. вищ. освіти пед. профілю. Ч. 1 / Н. М. Токарева. — Одеса, 2020. — 606 с.: іл., рис. — укр.

Представлено інтегративний контент управління освітнім процесом у сучасному соціокультурному просторі. Наведено огляд теоретико-методологічних засад управлінської діяльності у вимірах несталою інформаційного суспільства. Розкрито психологічні особливості управління пізнавальними процесами й особистісним розвитком школярів і студентів. Увагу приділено проблемам організації навчально-професійної та педагогічної діяльності у площині реалізації генетико-моделюючого методу.

Шифр НБУВ: V358677/1

2.Ю.1501. Соціальна психологія власності: монографія / І. Г. Губеладзе; НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології. — Київ: Талком, 2021. — 405 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 313-358. — укр.

Вивчено психологічні особливості реалізації почуття власності в соціальних практиках. Представлено основні положення адаптивно-конструювальної концепції реалізації почуття власності в соціальних практиках. Наведено результати досліджень соціальних репрезентацій власності в уявленнях українців. Визначено соціальні практики, в яких реалізовується почуття власності. Описано мотиви, типи, етапи, механізми та закономірності реалізації почуття власності в соціальних практиках. Запропоновано засоби гармонізації почуття власності у сучасному суспільстві.

Шифр НБУВ: VA852501

2.Ю.1502. Соціально-психологічні умови підготовки майбутніх менеджерів до мотивування персоналу: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 / С. Ю. Мейтарчан; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Даля. — Северодонецьк, 2021. — 20 с.: табл. — укр.

Дисертацію присвячено визначенню соціально-психологічних умов підготовки майбутніх менеджерів до мотивування персоналу. Проведено теоретико-методологічний аналіз підходів до вивчення феномену мотивування персоналу як складової управлінської діяльності менеджера організації. Запропоновано психодіагностичний інструментарій для виявлення уявлень майбутніх менеджерів про ефективність прийомів і методів мотивування персоналу. Розроблено методику діагностики уявлень майбутніх менеджерів про ефективне мотивування персоналу організації та здійснено її психометричну перевірку. Запропоновано апостеріорну модель мотивування персоналу менеджером організації, що складається з основних типів, які об'єднують прийоми та методи мотивування персоналу, і є тактиками мотивування: колегіальності, матеріальної винагороди, морального заохочення, контролю-ініціативи, створення напруги, матеріального покарання, морального покарання, психологічного тиску. Виявлено особливості взаємозв'язку стратегій мотивування з особистісними, організаційно-професійними, соціально-демографічними, гендерними характеристиками майбутніх менеджерів. Розроблено й апробовано соціально-психологічну програму підготовки майбутніх менеджерів до мотивування персоналу та доведено її ефективність.

Шифр НБУВ: RA448164

Див. також: 2.Х.809

Дитяча психологія

20.Ю.1503. Генеза емоційного інтелекту в юнацькому віці: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / О. П. Ляш; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми генези емоційного інтелекту в юнацькому віці. Уперше: розроблено й обґрунтовано теоретичну модель генези емоційного інтелекту в ранній юності; визначено компоненти, рівні, особливості розвитку, психологічні чинники, механізми, закономірності розвитку емоційного інтелекту юнаків; розроблено й апробовано програму розвитку компонентів та рівнів емоційного інтелекту в ранній юності; поглиблено та розширено уявлення про емоційно-інтелектуальні аспекти розвитку особистості в період ранньої юності; гендерні відмінності емоційного інтелекту юнаків; взаємозв'язку емоцій та інтелекту в процесах регуляції діяльності та спілкування юної особистості. Подальшого розвитку набуло положення про функціональний взаємозв'язок емоційних та інтелектуальних процесів у розвитку особистості раннього юнацького віку. Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що здійснено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз психологічних основ генези емоційного інтелекту особистості в ранній юності, що став підставою для розробки авторської концепції дослідження; сформульовано й обґрунтовано теоретичну модель генези емоційного інтелекту в ранній юності; здійснено детальний кількісний та якісний аналіз структури, рівнів та особливостей розвитку емоційного інтелекту юнаків; визначено систему психологічних чинників, механізмів та закономірностей генези емоційного інтелекту в ранній юності. Практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що розроблено і апробовано: діагностичну програму для виявлення і оцінки компонентів, рівнів, особливостей розвитку емоційного

інтелекту; програму розвитку компонентів та рівнів емоційного інтелекту в ранній юності. Матеріали дослідження можуть бути використані для розв'язання практичних завдань діяльності сучасних закладів загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти, зокрема для організації діагностики рівня розвитку емоційного інтелекту учнівської молоді та студентів, розроблення ефективних програм психологічного супроводу розвитку особистості на етапі ранньої юності; розроблення індивідуальних програм розвитку емоційного інтелекту.

Шифр НБУВ: RA445328

2.Ю.1504. Профілактика та корекція відхилень поведінки: навч. посіб. / уклад.: Л. В. Мафтин; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 367 с. — Бібліогр.: с. 276-284. — укр.

Розглянуто теоретичні й прикладні основи профілактики та корекції відхилень поведінки. Обґрунтовано актуальність проблеми формування нормативної поведінки дітей та молоді; розкрито суть понять поведінка, норма, відхилення від норми. Узагальнено наукові погляди на природу відхиленої поведінки, її типи, чинники, закономірності формування. Висвітлено психолого-педагогічні підходи до профілактики та корекції різних форм відхилень у поведінці, основних методів її профілактики та корекції.

Шифр НБУВ: VA852607

2.Ю.1505. Розвиток особистості академічно здібного учня основної школи: автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.07 / О. О. Щербакова; Нац. ун-т «Острозька академія». — Острог, 2020. — 36 с.: табл. — укр.

Вивчено проблему розвитку особистості академічно здібного учня основної школи. Визначено, що компонентами академічних здібностей учня основної школи виступають інтелектуальні здібності та креативність, які разом із дією мотивації навчання, соціально-психологічними здібностями та метакогнітивними здатностями є особистісними детермінантами розвитку академічної обдарованості школяра і визначають його загальну та парціальну академічну успішність. Теоретично обґрунтовано методичні засади та результати емпіричного дослідження, в ході якого було визначено, що існують особливості типологічних профілів особистості академічно здібних учнів, які пов'язані з метакогнітивними та соціально-психологічними здібностями та здатностями, а також із діяльними, внутрішньоособистісними та соціально-психологічними ресурсами особистості. Визначено зв'язок академічних здібностей із гармонійністю розвитку особистості учня. Доведено позитивну роль життєтворчих здібностей у становленні гармонійної особистості академічно здібного учня.

Шифр НБУВ: RA448785

2.Ю.1506. Розвиток просторового мислення дітей молодшого шкільного віку: навч.-метод. посіб. / О. А. Новікова; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Талком, 2021. — 132 с.: іл., рис. — Бібліогр.: с. 96-98. — укр.

Наведено комплекс методів діагностування розвитку просторового мислення дітей молодшого шкільного віку. Розроблено корекційно-розвивальну програму розвитку просторового мислення дітей молодшого шкільного віку.

Шифр НБУВ: VA852508

Див. також: 2.Ч.1109, 2.Ч.1127, 2.Ю.1481, 2.Ю.1483

- Данильченко Ю. Б. 2.X.812
Данилюк Н. 2.T.49
Данілова О. М. 2.Y.427
Дакко О. В. 2.Ч.1181
Дашевська Т. Ш. 2.Y.327
Дворник І. В. 2.Ч.1189
Дегтярєва І. Б. 2.Y.238
Дейченко О. С. 2.C.24
Дементюк Г. М. 2.Ц.994
Демида К. С. 2.C.29
Демидова Л. М. 2.X.800
Демків О. Б. 2.C.13
Демченко Є. Б. 2.Y.173
Демченко К. І. 2.Y.216
Демченко О. 2.Ч.1137
Дем'янюк Н. Б. 2.Y.274
Денисенко Н. І. 2.Ч.1229
Денисенко П. А. 2.Y.238
Денчук П. Н. 2.Y.163
Ден'губ О. А. 2.Ц.1408
Дерев'янюк Ю. М. 2.Y.238
Дериколенко О. М. 2.Y.238
Дерстуганова Н. В. 2.Y.1427
Дегтяр А. О. 2.X.595, 2.X.601
Джуца А. О. 2.X.811
Дзіман Г. М. 2.Ц.1304
Дзюба Г. І. 2.Y.95
Дзюбан Р. 2.T.79
Дзюбинська О. В. 2.Y.130
Дзяд О. 2.Y.201
Діач І. Л. 2.Y.446
Димченко О. В. 2.Y.238
Дірієнко О. В. 2.X.689
Дірко С. О. 2.Ц.1038
Дішкант Т. М. 2.Y.1443
Діак М. С. 2.Ц.942
Діденко С. В. 2.X.647
Дідківська Г. В. 2.X.819
Дідовець Ю. 2.Ц.1376
Діхтєвський В. П. 2.X.557
Дмитраш О. Ю. 2.Ц.1371
Дмитрієв А. А. 2.Ф.238
Добин М. П. 2.Ф.473
Добрянський О. 2.Y.60
Добринін С. 2.Ц.97
Добриніна Л. В. 2.Y.344
Добришкін Ю. М. 2.Ц.1023
Добровицька О. О. 2.Ч.11
Добровірський В. І. 2.Ц.938
Добрянський С. П. 2.X.513
Довга Т. Я. 2.Ч.1211
Довгань А. І. 2.X.666
Довгерт А. С. 2.X.513
Докучаєва В. В. 2.Ч.1075
Долгополова Ю. М. 2.Y.368
Долеско С. 2.Ц.1359
Долженко Т. 2.Y.323
Доліна М. П. 2.Ц.989
Доліна О. О. 2.Y.1443
Долішова І. В. 2.Y.178
Дон О. Д. 2.Y.198
Донеш В. Г. 2.Ч.1140
Дончак Д. А. 2.Ц.1002
Дорошні І. М. 2.X.513, 2.X.655
Доротюк О. Г. 2.X.511
Дорош А. А. 2.Ц.1408
Дорош А. С. 2.Y.173
Дорошенко Т. А. 2.X.767
Дропук Л. 2.Ч.1149
Дробот Н. П. 2.Y.297
Дроздов Д. В. 2.Ц.973
Дроздов С. С. 2.Ц.1001
Дроздова Т. В. 2.Ч.1187
Дрозд О. Ю. 2.Ц.946
Друзь О. В. 2.Ц.935
Дубіна М. В. 2.Y.288
Дубиниш М. С. 2.Ц.1036
Дубініна О. 2.Ч.1116
Дублян О. В. 2.Ц.938
Дубовик Г. В. 2.Ц.1010
Дубовський С. О. 2.Ч.1131
Дубок В. О. 2.X.757
Дударенко Л. М. 2.Ц.1408
Дударєв Р. М. 2.X.888
Дудко М. В. 2.Ц.1008, 2.Ц.1011
Дудоров О. О. 2.X.777
Дудченко О. С. 2.X.501
Дульський О. Д. 2.X.914
Думанська І. Ю. 2.Y.455
Думанська К. С. 2.Y.346
Дунас М. О. 2.X.817
Дутковська Р. В. 2.Ч.1153
Дутчак Ю. В. 2.Ч.1227
Духицький Б. В. 2.Y.385
Дучимінська Л. М. 2.X.811, 2.X.829
Дюк А. А. 2.Y.403
Дячок О. М. 2.Ц.1373
Дячок О. С. 2.C.10
Євдокименко І. М. 2.Ч.1047
Євдокимов А. В. 2.Y.238
Євдокимов П. В. 2.X.586
Євдокимов В. А. 2.Y.440
Євланова Е. М. 2.Y.1492
Євстаф'єв С. М. 2.Y.123
Євчук А. 2.Ч.1142
Ємчук Т. 2.Y.129
Ємчук Т. В. 2.Y.427
Єремєєва І. А. 2.Ф.464
- Єрмаков Ю. В. 2.X.541
Єрмолаєва М. В. 2.Y.1479
Єрьоменко О. А. 2.Ч.1197
Жадєйко Р. 2.Ч.1359
Жара Г. І. 2.Ч.1199
Жданович О. П. 2.T.45
Жебровська К. А. 2.X.915
Жейнова С. С. 2.Ч.1217
Желтоброшкова О. С. 2.Ц.1408
Жежжєра С. В. 2.Ц.1016
Жеребо Р. І. 2.Y.288
Живило Є. О. 2.X.756
Жигало О. Ю. 2.Y.326
Жигаренко І. Є. 2.Y.1488
Жидко Є. А. 2.Ч.1166
Жидкова О. О. 2.Y.1448
Житовоз М. П. 2.Ч.1235
Жук В. В. 2.Ч.1154
Жукова Л. М. 2.Y.100
Жукова О. А. 2.Ц.970
Жукова О. М. 2.Ц.1408
Журавель В. А. 2.X.513
Журавська З. В. 2.X.811
Забаштанський М. М. 2.Y.288
Забалок Д. Є. 2.X.498
Заборевець К. Г. 2.Y.322
Забута Н. В. 2.Y.126
Завада Я. І. 2.X.902
Завальнюк С. В. 2.X.720
Завгородній Д. С. 2.Ц.1024
Завдов єва Ю. М. 2.Y.238
Заворотний В. І. 2.Ц.933
Загайська Г. М. 2.Ц.1261
Задерейко С. Ю. 2.X.877
Задорожний З. В. 2.Y.163
Зазірний А. А. 2.Ц.1017
Зайка С. О. 2.Y.297
Зайка Ю. І. 2.Y.237
Зайцева М. О. 2.Ц.1295
Зайченко Н. І. 2.Ч.1085
Закальська Я. А. 2.Ц.1310
Закапо О. Г. 2.Ц.972
Закревська М. Г. 2.Ц.867
Залевська М. О. 2.Ц.1384
Залкін С. В. 2.Ц.1454
Залуцька Х. Я. 2.Y.319
Зальберг Ю. І. 2.Y.579
Замкова Я. В. 2.X.864
Замферска О. В. 2.Y.429
Заремба-Косович Г. С. 2.C.21
Заруба В. М. 2.Ч.66, 2.T.80
Засєкіна Т. М. 2.Ч.1100
Засоса С. М. 2.Y.383
Заспа Г. О. 2.Ч.1174
Застава І. В. 2.Ф.462
Засуда І. П. 2.Y.261
Засудинська М. Ю. 2.Y.484
Захаревич М. В. 2.Ц.1419
Захаров М. М. 2.Ч.1195
Захарова О. О. 2.Ч.1195
Захарчук О. В. 2.Y.304
Зашкільник О. В. 2.Ф.485
Зварич Я. 2.Y.169
Зварич О. І. 2.Y.133
Здихальський К. А. 2.Ц.1014
Зренник І. В. 2.X.805
Зеленій П. О. 2.Ч.1134
Зеленська З. П. 2.Ч.1127
Зеленська К. О. 2.Ц.935
Зеленська О. О. 2.Y.288
Зеленський С. В. 2.Y.131
Зеленський С. М. 2.Y.288
Зелінська О. З. 2.Y.144
Зембицька А. Г. 2.Ч.1104
Зимбарєва О. В. 2.Y.304
Зимівець Н. В. 2.Ч.1131
Зінкевич Ю. Є. 2.X.720
Зінов'єва І. С. 2.Ч.1104
Златова Л. С. 2.Y.1489
Зленко Н. В. 2.Y.315
Злівка Г. А. 2.Ц.967
Зозуля О. В. 2.Ч.1205
Зозуля О. І. 2.X.513
Зозуля С. В. 2.Y.262
Зоїдзе Д. Р. 2.X.697
Золотар О. О. 2.X.513
Зорій Н. І. 2.Y.1457
Зороцька Т. С. 2.Ч.1214
Зось-Кіор М. В. 2.Y.297
Зубар В. М. 2.X.720
Зубко Г. Ю. 2.X.563, 2.X.567
Зубко Т. Л. 2.Y.306
Зубков С. О. 2.Y.432, 2.Y.434
Зуляк І. 2.Ф.485
Зябіна Є. А. 2.Y.231
Іваневич Л. А. 2.T.91
Іваненко А. О. 2.X.502
Іваненко В. М. 2.Ц.1021
Іваненко Н. П. 2.Y.361
Іваненко О. І. 2.Y.238
Іванець Г. В. 2.Ц.1041, 2.Ц.1043
Іванець М. Г. 2.Ц.1041, 2.Ц.1043
Іванкова-Стєпко О. С. 2.C.21
Іванов Є. В. 2.Ц.1039
Іванова Н. 2.Ч.1148
Іванова О. Ю. 2.Y.247
Іванська О. В. 2.Ч.1237
Іванченко Є. А. 2.Ц.977
Івасченко О. Я. 2.Ф.483
Івашенко В. П. 2.X.733, 2.Ч.1063
- Івашук Б. М. 2.Ц.1018
Івашук І. П. 2.Ч.1230
Івнев Б. Б. 2.Ч.1230, 2.Y.1479
Ігнатова Л. Р. 2.Ч.1057
Ігнатченко А. С. 2.Y.238
Ігнатченко В. М. 2.Y.238
Ігнатик М. М. 2.Ч.1246
Ідак Ю. В. 2.Ц.1369
Ікаєв А. Р. 2.X.893
Іленко Є. Ю. 2.Ц.1006
Ілік Х. 2.C.21
Ілік Х. В. 2.C.13
Ілляшенко Н. С. 2.Y.350
Ільїна А. В. 2.Y.1437
Ільїна О. О. 2.Ч.1216
Ільницька Н. В. 2.X.561
Ільницький В. 2.T.79
Ільчишин С. О. 2.Ф.486
Індутий Б. О. 2.Ц.1359
Ілохов О. Ю. 2.Ц.963
Ісаченко В. О. 2.Ч.1131
Ісмайлов К. Ю. 2.X.659
Ішханян А. Р. 2.X.603
Іщенко І. С. 2.Y.443
Іщенко О. Є. 2.Ц.1408
Іосипів А. О. 2.X.813
Ікабанєва А. В. 2.Ц.1479
Ікабанєва Н. В. 2.Ц.1272
Ікавєцька М. Ф. 2.Ч.1131
Ікавєцький В. В. 2.Y.343
Ікадук С. О. 2.Ц.996
Іказаков С. І. 2.T.50
Іказаков О. Є. 2.Ц.982
Іказемі Ларі Голамалі 2.Ц.1368
Іказенас Г. 2.T.56
Іказіміров О. О. 2.Ц.995, 2.Ц.1004
Ікалагін Ю. А. 2.Ч.1180
Ікалачова В. В. 2.X.786
Ікалашнікова М. Ю. 2.Ц.1293
Ікаленік К. В. 2.Y.434
Ікаліновська І. 2.T.49
Ікаліняк О. С. 2.C.13
Ікаліняк О. Т. 2.Y.276
Ікаліта Г. А. 2.Y.276
Ікалітєва А. В. 2.X.812
Ікалітєнко О. М. 2.Y.720
Ікалішук О. Т. 2.Ч.60, 2.T.79
Ікалішук Г. В. 2.Y.1462
Ікалішук Л. В. 2.Ч.1149
Ікальшук В. В. 2.Ц.935
Ікальченко Л. В. 2.Ч.1075
Ікальченко О. П. 2.Ц.1027
Ікамаїтинов Г. Г. 2.Ц.987
Ікамаїтинов В. 2.Ч.1117
Ікаміньський В. В. 2.Y.146
Ікаміньський С. І. 2.Y.439
Ікампір В. С. 2.Y.666, 2.X.855, 2.X.886
Ікапінус О. С. 2.Ц.955
Ікапліна О. В. 2.X.513
Ікапуш І. І. 2.Y.691
Ікарабін Т. О. 2.X.904
Ікаран Н. М. 2.Ц.1342
Ікаранєва О. І. 2.Y.238
Ікарлн В. Е. 2.Y.128
Ікарпенко Є. В. 2.Y.1466
Ікаришнін Н. І. 2.Y.274
Ікаропов В. 2.Ц.1359
Ікасаєва Ю. В. 2.Y.245
Ікауза І. Б. 2.Ц.1319
Ікаймай М. Д. 2.Ц.961, 2.Ц.1005
Ікайфорова О. В. 2.C.37
Ікашканов А. А. 2.X.871
Ікашерський В. Є. 2.Y.262
Ікашен Н. Б. 2.Y.160
Ікашпін О. Д. 2.Ц.984
Ікаша О. О. 2.X.811
Ікадірова І. О. 2.Ц.1361
Іказім М. О. 2.Y.247
Ікариленко О. П. 2.Y.274
Ікарилюк Є. М. 2.Y.297
Ікарилюк І. М. 2.Y.297
Ікарирєвська Л. 2.Ч.1133
Ікарирєнко Н. В. 2.Ч.1131
Ікарирчук О. Ф. 485
Ікарієвська Т. В. 2.Ц.1305
Ікарифлюк Р. В. 2.X.860
Ікаришук Р. М. 2.X.644
Ікавішар О. А. 2.Ц.1007
Ікадіна Н. В. 2.X.818
Ікаїко С. В. 2.Ц.1307
Ікаїко С. Г. 2.Y.353
Ікаінаш Н. Б. 2.X.535
Ікапенський А. В. 2.Ч.1180
Ікаїєєва К. У. 175
Ікаїріакід М. В. 2.Ц.1022
Ікаїрлюк О. 2.Ц.949
Ікаїсь Н. 2.Ф.485
Ікаїтаєва І. М. 2.Ц.1408
Ікаклєвіч Ю. М. 2.Y.286
Ікаклмаська Л. С. 2.C.21
Ікаклменко Н. Г. 2.Ц.657
Ікаклмєнко В. Й. 2.Ц.1002
Ікаклпа О. П. 2.X.663
Ікаклчовський С. О. 2.Y.1486
Ікаклмєвич С. О. 2.X.588
Ікаклішніська Т. 2.Ч.1149
Ікаклопов І. О. 2.Y.362
Ікаклопова М. 2.Ф.485
Ікаклоцька А. М. 2.X.826
Ікаклокович А. Ю. 2.Ф.467
Ікаметюк Я. І. 2.Ц.1036
Іканіш З. І. 2.X.728
- Ікаязєв В. С. 2.X.726
Ікакоб М. Б. 2.X.868
Ікакобєва Т. О. 2.Y.338
Ікакобєва І. М. 2.Ч.1131
Ікакобурєєва Є. А. 2.X.584
Ікаковалєнко Б. В. 2.X.626
Ікаковалєнко В. В. 2.X.829
Ікаковалєнко Є. В. 2.Y.238
Ікаковалєнко Л. О. 2.Y.288
Ікаковалєнко Н. В. 2.Y.349, 2.Ч.1198
Ікаковалєнко О. В. 2.Y.121
Ікаковалєнко С. 2.Ц.1359
Ікаковалєнко С. П. 2.Ц.1347
Ікаковалєнко Ю. О. 2.T.41
Ікаковаліско Н. О. 2.C.21
Ікаковаліско Н. В. 2.C.13
Ікаковаліш В. В. 2.Ч.1042
Ікаковаліш І. М. 2.X.786
Ікаковаліш М. М. 2.Y.447
Ікаковаліш М. М. 2.X.666, 2.X.816, 2.X.855
Ікаковаліш Т. С. 2.Y.370
Ікаковаліш О. Л. 2.T.51
Ікаковаліш Б. Л. 2.Y.238
Ікаковаліш Я. С. 2.Y.238
Ікаковалішова В. І. 2.X.697
Ікаковалішова Н. А. 2.T.82
Ікаковалішова О. 2.Ч.1078
Ікаковалішук В. Г. 2.X.595, 2.X.601
Ікаковалішук І. 2.Ч.1149
Ікаковалішук К. Ф. 2.Y.122, 2.Y.266
Ікаковалішук Н. В. 2.Ч.1248
Ікаковалішук О. П. 2.Ц.984
Ікаковалішук Т. М. 2.Y.153
Ікаковалішук Є. Л. 2.X.842
Ікаковалішук О. А. 2.Ц.1467
Ікаковалішук А. І. 2.Ч.1124
Ікаковалішук С. В. 2.X.494
Ікаковалішук К. 2.Ч.156
Ікаковалішук К. 2.Y.197
Ікаковалішук С. І. 2.Y.193
Ікаковалішук Т. А. 2.Y.103
Ікаковалішук В. І. 2.Ц.1408
Ікаковалішук Н. М. 2.Ц.1007
Ікаковалішук С. С. 2.Ц.999
Ікакожаліна Г. М. 2.Ц.935
Ікакожалішук О. А. 2.Y.177
Ікакожалішук Я. М. 2.Ц.1037
Ікакозак К. В. 2.Y.213
Ікакозаченко Н. П. 2.Y.1441
Ікакозєнко Д. Є. 2.Y.122, 2.Y.260
Ікакозір Б. Ю. 2.Y.253
Ікакозірєва О. В. 2.X.697
Ікакозірєва Л. В. 2.Ч.1160
Ікакозір О. Є. 2.Y.145
Ікакозірченко О. М. 2.Y.288
Ікакозуб С. О. 2.Y.434
Ікакозюра І. 2.T.49
Ікакозяр Н. О. 2.Y.382
Ікакозяр Т. А. 2.Ц.1266
Ікаколя І. О. 2.X.811, 2.X.829
Ікаколя Н. 2.Ф.485
Ікаколя О. Г. 2.X.811, 2.X.829, 2.X.891
Ікаколя С. О. 2.X.811
Ікаколенік А. В. 2.Ц.1009
Ікаколенік О. М. 2.Ц.987
Ікаколеніченко Н. 2.Ч.1149
Ікаколеніченко А. С. 2.Y.159
Ікаколеніченко А. І. 2.Ц.1265
Ікаколеніченко Н. М. 2.X.602
Ікаколюш О. Л. 2.X.640
Ікаколюда Н. А. 2.Ч.1158
Ікаколяжніш М. Г. 2.X.812
Ікаколяжніш О. І. 2.Ц.1009
Ікаколомєш Г. А. 2.Ч.1144
Ікаколомєш Т. О. 2.X.513
Ікаколотілова Н. А. 2.Y.1438
Ікаколоша В. П. 2.Y.396
Ікаколлапов В. К. 2.X.513
Ікаколяда Е. 2.T.49
Ікаколяда Т. А. 2.X.697
Ікаколяда Ю. В. 2.Y.99
Ікаколяденко О. В. 2.Ч.1090
Ікаколядєв М. Ж. 2.Y.237
Ікакомарніцький О. Л. 2.X.784
Ікакомарніцька Л. М. 2.Ч.1150
Ікакомарніцький О. Б. 2.Ч.1150
Ікакомін Д. С. 2.X.650
Ікакомісарова С. 2.Ч.1149
Ікакоманієва Л. Ф. 2.X.513
Ікакоандратьєва О. В. 2.Ц.1366
Ікакоन्द्रач Я. 2.Ф.485
Ікаконовєв В. І. 2.Ц.1025
Ікакононєнко О. Л. 2.Y.156
Ікакононєв Н. В. 2.Ч.1177
Ікакононіх О. С. 2.Y.307
Ікакононов В. Б. 2.Ц.1028
Ікаконошенко С. В. 2.Ч.1075
Ікакопотун І. М. 2.X.811
Ікакопоразарі К. 2.Ч.1149
Ікакопубтяк А. Г. 2.Y.125
Ікакордзая Н. Р. 2.Y.223
Ікакорєнда В. А. 2.Y.237
Ікакорєндєвич В. С. 2.Ц.1022
Ікакорнієнко В. В. 2.Ч.1131
Ікакорнієнко О. М. 2.Y.297
- Ікакорнякова Т. В. 2.X.820
Ікакоробов Є. Т. 2.Ч.1131
Ікакороль В. Г. 2.X.916
Ікакороль Н. О. 2.Ц.1011
Ікакоропєцький Р. 2.T.88
Ікакоротєнко Т. Ф. 2.X.851
Ікакорощєнко М. М. 2.Ц.992
Ікакорсунів С. І. 2.Ц.971, 2.Ц.989, 2.Ц.1347
Ікакоршєв О. А. 2.Ц.1011
Ікакоса Н. 2.Ч.1149
Ікакосаріш М. В. 2.Y.103
Ікакостап Т. В. 2.Y.155
Ікакостенко А. М. 2.Ф.471
Ікакостенко В. Г. 2.Y.838
Ікакостенко М. С. 2.Ч.1056
Ікакостенко О. М. 2.X.513
Ікакостенко О. Р. 2.Y.1470
Ікакостік Л. І. 2.Ч.1149
Ікакостішья І. О. 2.X.527
Ікакостішьяк В. В. 2.X.513
Ікакоствіт І. Я. 2.Y.712
Ікакоствіт М. Г. 2.Y.365
Ікакоствічєнко Я. М. 2.X.926
Ікакот О. О. 2.X.513
Ікакотельнікова Ю. М. 2.Y.413
Ікакотєнко Б. О. 2.Ч.1099
Ікакотєва В. В. 2.X.876
Ікакотєвич В. В. 2.Ц.1273
Ікакохановська В. В. 2.X.513
Ікакоханова Є. Л. 2.Ц.1383
Ікакоцян Б. О. 2.Ц.1383
Ікакоцєтков В. Є. 2.Ц.1408
Ікакошель А. О. 2.Y.313
Ікакошель К. В. 2.Y.313
Ікакошковоє Д. О. 2.X.685
Ікакошова С. П. 2.Y.1459
Ікакошова Г. О. 2.Y.1459
Ікакокрацьова Н. В. 2.Ц.1459
Ікакокривченко І. Л. 2.Ц.1372
Ікакокривчук І. М. 2.Y.608
Ікакокривчук І. П. 2.Y.304
Ікакокривчук Р. 2.T.61
Ікакокраїнік Я. Б. 2.Ч.1219
Ікакокрамар О. М. 2.Y.374
Ікакокрамар Р. 2.X.540, 2.X.575
Ікакокрасіков М. М. 2.Ч.1180
Ікакокрасілов Д. 2.Ч.1226
Ікакокрасілова Ю. М. 2.Y.1473
Ікакокрасінікова Н. 2.Y.201
Ікакокраснобрїжний І. В. 2.X.659
Ікакокраснова І. В. 2.Y.178
Ікакокраснова М. В. 2.X.513
Ікакокраснова Н. П. 2.Ч.1075
Ікакокраснолуцький А. О. 2.Y.1979
Ікакокрасовський К. Ю. 2.X.534
Ікакокраус К. М. 2.Y.185
Ікакокраус Н. М. 2.Y.185
Ікакокрауєнєнко О. В. 2.Y.1477
Ікакокрейшма Д. В. 2.X.747
Ікакокремєв В. 2.Ф.468
Ікакокрєстінякова Л. 2.Ч.1149
Ікакокривченко Ю. В. 2.X.720
Ікакокривко О. О. 2.X.547
Ікакокривков К. В. 2.Y.348
Ікакокривова С. Г. 2.Ч.1246
Ікакокривов'язюк І. В. 2.Y.457
Ікакокривонжко В. М. 2.Ц.1008
Ікакокривонос А. М. 2.Ц.1013
Ікакокривопішніна К. С. 2.Ц.1343
Ікакокриворотько А. О. 2.Ч.1131
Ікакокриворучко О. В. 2.Ч.1186
Ікакокривошей В. М. 2.X.701
Ікакокривцун І. М. 2.Y.297
Ікакокривцьовський А. С. 2.X.813
Ікакокримєць О. 2.X.669
Ікакокривосатий А. І. 2.Y.152
Ікакокривовський Г. Я. 2.Ц.1044
Ікакокривєвська Т. О. 2.Y.104
Ікакокрішталі Г. О. 2.Y.290
Ікакокрєтевич О. В. 2.Ц.1353
Ікакокротюк В. 2.Ц.950
Ікакокрюков В. В. 2.X.730
Ікакокрюглова О. А. 2.Y.432, 2.Y.434
Ікакокрюглова О. О. 2.X.739
Ікакокруцька І. М. 2.Y.103
Ікакокруцька Я. Д. 2.Y.163
Ікакокрусьян А. Р. 2.X.513
Ікакокрюченко М. Л. 2.T.57
Ікакокрюченко Є. М. 2.Y.247
Ікакокубатко А. І. 2.Ч.1233
Ікакокубатко О. Вас. 2.Y.238
Ікакокубатко О. Вік. 2.Y.238
Ікакокудріко Л. 2.Y.171
Ікакокудімов С. А. 2.Ц.974
Ікакокудінов С. С. 2.X.513
Ікакокудрік Л. Г. 2.Ч.1144
Ікакокудрінська Г. С. 2.C.21
Ікакокудрінська Г. І. 2.C.13
Ікакокудряєв В. М. 2.Y.425
Ікакокудряєв О. В. 2.Y.425
Ікакокудрєвич В. І. 2.Ц.1034
Ікакокузенко О. 2.Ч.1149
Ікакокузенко Ю. Г. 2.Ц.977
Ікакокузінова С. Б. 2.Y.1480
Ікакокузіновів В. О. 2.Ц.1023
Ікакокузіновів Ю. В. 2.Ц.1080
Ікакокузінова Н. С. 2.X.513
Ікакокузьменко В. В. 2.X.772

- Писаренко Ю. В. 2. III. 1408
Письменний В. В. 2. V. 274
Пинида М. М. 2. X. 560
Півень В. С. 2. V. 238
Підвалюк О. Г. 2. V. 151
Підворобний М. А. 2. II. 1405
Підгорний М. В. 2. V. 215
Підгородинський В. М. 2. X. 795
Піддубна М. В. 2. X. 790
Підлісна С. В. 2. Ч. 1101
Підричова І. Ю. 2. V. 239
Підсальна О. М. 2. Ю. 1435
Піллари А. 2. Ч. 1149
Пілявський В. І. 2. V. 407
Пірен М. 2. Ч. 1149
Пірен М. І. 2. Ф. 469, 2. X. 621
Пірів О. В. 2. III. 1393
Піскун Д. Н. 2. V. 435
Піщанська О. 2. Ю. 1461
Платат Л. 2. Ч. 1149
Платат С. 2. Ч. 1149
Платонов І. 2. II. 949
Плевако Н. О. 2. V. 312
Плескач В. М. 2. V. 359
Пліско Є. Ю. 2. С. 6
Плюш В. М. 2. Ч. 1213
Побігун С. А. 2. V. 297
Повжик К. В. 2. V. 288
Погонь І. В. 2. Ч. 1105
Погосян Н. І. 2. III. 1338
Погребняк Г. П. 2. III. 1389
Погрібний С. О. 2. X. 513
Подарювська Г. В. 2. III. 1287
Подвизников С. М. 2. II. 952
Подлегаєв К. М. 2. X. 927
Подліняєва О. 2. Ч. 1195
Подолька А. В. 2. X. 724
Подолька В. А. 2. II. 942
Подригало М. А. 2. II. 972
Подсоха А. С. 2. V. 410
Пожидаєва М. А. 2. X. 704
Позднішев Є. В. 2. V. 178
Позднякова О. Л. 2. Ч. 1161
Поканевич О. В. 2. Ч. 1230
Покришка Д. С. 2. V. 219
Покришка Л. С. 2. Ч. 1201
Поліщук В. Ю. 2. X. 637-2. X. 638
Поліщук І. 2. III. 1359
Поліщук Т. В. 2. X. 744
Полковникова Н. О. 2. X. 619
Половський Ю. І. 2. II. 1011
Полуйко В. 2. С. 21
Полуйко О. М. 2. II. 995
Полыцак А. Л. 2. III. 1324
Полякова О. Ю. 2. V. 247
Помітчук С. Г. 2. V. 269
Пономаренко К. Д. 2. X. 713
Пономаров О. С. 2. Ч. 1180
Попадніщев Н. М. 2. V. 437
Попов В. М. 2. Ч. 1230
Попов В. С. 2. V. 238
Попов І. І. 2. II. 1041
Попова О. В. 2. Ч. 1173
Попович Д. В. 2. Ч. 1230
Попович О. С. 2. X. 800
Порва О. О. 2. V. 288
Посна Л. В. 2. Ч. 1195
Постніков Є. Є. 2. II. 1019
Потанюк І. П. 2. V. 297
Потенко В. 2. Ч. 1123
Походяща О. 2. III. 1359
Почанська О. С. 2. X. 552
Починюк А. 2. Ч. 1149
Починюк І. Б. 2. Ю. 1447
Починюк Н. В. 2. V. 163
Прасов О. О. 2. X. 827, 2. X. 830
Предко І. Ю. 2. V. 161
Предун К. М. 2. V. 242
Приваліхіна А. І. 2. X. 636
Пріймак Н. С. 2. V. 320
Прикидько О. М. 2. Ч. 1046
Примачок Л. Л. 2. Ю. 1478
Примостка А. О. 2. V. 178
Примостка Л. О. 2. V. 178
Примостка О. О. 2. V. 178
Примоченко Б. К. 2. II. 971
Примущко А. Н. 2. Ю. 1459
Пристайко Н. В. 2. X. 491
Приходькіна Н. О. 2. Ч. 1107
Приходько В. І. 2. X. 545
Приходько В. О. 2. X. 898
Приходько І. М. 2. III. 1270
Приходько Т. П. 2. Ч. 1131
Пріблєв Ю. Б. 2. II. 968
Продавчук М. А. 2. V. 155
Пройдак С. С. 2. X. 733, 2. Ч. 1063
Прокопов С. О. 2. X. 659
Прокопчук О. Т. 2. V. 283
Прозоза-Стеблюк К. В. 2. II. 935
Прокурорев Є. М. 2. Ч. 1132
Протас М. О. 2. III. 1352
Протасов О. С. 2. V. 237
Прохищенко О. Ф. 2. Ч. 1246
Проценко О. П. 2. Ч. 1241
Процьків Н. 2. X. 769
Процьків Н. М. 2. X. 716
Процькін В. В. 2. Ч. 1075
Пугач С. С. 2. V. 153
Пузікова В. С. 2. X. 741
Пурденко О. 2. V. 186
Путятін Г. Г. 2. Ю. 1479
Пухальська Я. П. 2. V. 455
Пухальський В. В. 2. V. 455
Пушкарів Ю. І. 2. II. 985
Пушкарівка О. Ю. 2. V. 165
Пятницька Г. 2. V. 323
Рабінович П. М. 2. X. 513
Рабінович С. П. 2. X. 513
Равлок Т. 2. Ч. 1149
Рагуліна К. А. 2. X. 917
Радишевська О. Р. 2. X. 513, 2. X. 570
Радишевський Р. 2. III. 1312
Радионов В. 2. II. 949
Радионова Н. І. 2. V. 309
Радомська В. Р. 2. III. 1370
Радченко Я. М. 2. X. 764
Радчук В. 2. Ч. 1149
Разиграєв О. 2. Т. 60
Рак М. 2. Ф. 485
Раскін Л. Г. 2. V. 189
Расказова О. І. 2. Ч. 1075
Ратушній Р. Т. 2. II. 1045
Рахімі Я. 2. V. 215
Рева О. 2. Ч. 1117
Ревенко В. Д. 2. X. 650
Рездов В. В. 2. Ф. 458
Резько В. І. 2. V. 301
Резворович К. Р. 2. X. 739
Резьков К. І. 2. V. 287
Резняк О. В. 2. X. 518
Резнікова Н. В. 2. III. 1327
Резкіна Ю. 2. С. 806
Ржевська І. О. 2. III. 1311
Рибікова Г. В. 2. X. 869
Рижа У. В. 2. III. 1322
Рижий А. В. 2. X. 709
Рижков Е. В. 2. X. 659
Рим Т. Я. 2. X. 750
Ринкевич І. С. 2. V. 106
Ріаханов Ш. Н. 2. Ф. 487
Рій В. В. 2. II. 1029
Ріпенко А. І. 2. X. 760
Ріп Ф. А. 2. X. 723
Робак І. Ю. 2. Т. 59
Рогатинська Н. З. 2. X. 824
Рогачевський О. П. 2. V. 297
Рогачок-Островська М. С. 2. Ч. 1206
Роговий А. В. 2. V. 288
Рогов І. В. 2. II. 1031
Рогозінкова К. С. 2. X. 543
Рой С. В. 2. Ч. 1191
Романенко В. А. 2. V. 217
Романів С. С. 2. II. 1040
Романів Р. В. 2. V. 163
Романовська Д. 2. Ч. 1109, 2. Ч. 1149
Романовський О. Г. 2. Ч. 1180
Романов В. М. 2. II. 1008
Романюк І. О. 2. Ч. 1077
Романюк П. В. 2. X. 579
Романюк С. 2. Ч. 1149
Ромашко О. М. 2. V. 162
Роса-Лаврентій С. І. 2. III. 1423
Росінський І. С. 2. II. 935
Росінський Д. М. 2. V. 174
Рослоно Д. Т. 2. Ф. 483
Рубан А. І. 2. V. 238
Рублевська Н. В. 2. III. 1360
Рувін О. Г. 2. X. 664
Рудевська В. І. 2. V. 289
Руденко Д. В. 2. II. 1008
Руденко Г. 2. III. 1318
Руденко Ю. 2. Ч. 1091
Рудик Я. 2. Ч. 1110
Рудницький І. Л. 2. X. 886
Рудніченко С. В. 2. II. 1027
Рудько Г. І. 2. V. 128
Рудько Л. В. 2. V. 126
Русаівський С. 2. X. 670
Русняк А. І. 2. Ф. 470
Русін В. М. 2. V. 274
Русіна В. С. 2. III. 1399
Русінов В. 2. V. 180
Русумова М. І. 2. X. 505
Русенко І. П. 2. Ч. 1180
Русишин Н. М. 2. V. 293
Рябень Д. М. 2. V. 448
Рябова О. В. 2. III. 1394
Рябокони І. О. 2. V. 264
Рябошапченко А. О. 2. X. 915
Рябуха Г. І. 2. V. 288
Рябчицька О. П. 2. X. 811
Ряполов І. Є. 2. II. 1036
Рябадш В. В. 2. V. 238
Саблін О. І. 2. V. 173
Саблон Лейва Е. А. 2. Э. 1432
Сабо К. Ф. 2. Ч. 1246
Савельєв О. К. 2. Т. 87
Савельчук І. Б. 2. С. 7
Савицький А. В. 2. V. 455
Савка І. М. 2. X. 782
Савко О. Я. 2. V. 297
Савченко А. В. 2. X. 811
Савченко В. М. 2. Ч. 1099
Савченко В. Ф. 2. V. 288
Савченко Л. П. 2. Ч. 1180
Савченко Н. М. 2. X. 510
Савченко С. В. 2. Т. 38, 2. X. 761
Савчук А. А. 2. Т. 46
Савчук З. С. 2. Т. 59
Савчук О. 2. Т. 60
Сагайдак Ю. А. 2. V. 238, 2. V. 297
Сагайдак-Нікітюк Р. В. 2. X. 697
Сагаєв О. М. 2. Ч. 1196
Сагун А. О. 2. II. 1003
Сагун Е. С. 2. II. 1003
Садова М. 2. Ч. 1114
Садовська І. О. 2. X. 837
Саєнко В. П. 2. III. 1340
Саєнко О. С. 2. X. 532
Саєонов В. В. 2. X. 745
Саківич Л. М. 2. II. 1044
Саківська О. Ю. 2. X. 1450
Саксонов Г. М. 2. II. 970
Сальнікова С. А. 2. С. 14
Самар О. 2. III. 1359
Самойленко О. В. 2. Ю. 1479
Самойлов В. Д. 2. V. 359
Самоквіт В. І. 2. II. 994
Самохвал О. О. 2. Ч. 1228
Самощук О. П. 2. Ю. 1469
Самсонкін В. М. 2. V. 173
Самчук Л. С. 2. Ю. 1439
Сандулович Х. 2. Ч. 1149
Санжаровський В. 2. Ч. 1149
Санжаровський К. 2. Ч. 1149
Сапич В. І. 2. V. 392
Сапфірова Н. Н. М. 2. III. 1380
Сатохіна Н. І. 2. X. 513
Саух П. 2. Ч. 1072
Сафонік Н. П. 2. V. 277
Сафончик О. І. 2. X. 720
Сафшкіна Л. В. 2. X. 786
Саф'ян О. С. 2. II. 1019
Сахарова О. В. 2. III. 1337
Сачко М. В. 2. X. 600
Сачко О. В. 2. X. 873
Саяпін С. П. 2. V. 386
Сваволя І. З. 2. С. 27
Сватюк Н. І. 2. X. 686
Свет М. Ю. 2. V. 284
Свістун А. О. 2. V. 176
Свищ Л. О. 2. III. 1264
Свінартова Г. Б. 2. V. 318
Світлак І. І. 2. X. 721
Світлична К. Т. 2. X. 697
Свінтюк А. 2. Ф. 485
Святочка В. О. 2. X. 843
Седлар О. 2. Ф. 485
Селезньова С. В. 2. Ч. 1230
Селіванов А. О. 2. X. 513
Сельвортост В. Ю. 2. Ч. 1063
Селютин В. М. 2. V. 434
Семенова Г. О. 2. Ф. 478
Семенова О. М. 2. Ю. 1481
Семігуліна І. Б. 2. V. 247
Семютко О. Л. 2. Ф. 482
Семчук Ю. І. 2. X. 813
Сенаторов В. М. 2. II. 980
Сенаторов М. В. 2. II. 980
Сень І. З. 2. X. 793
Сенюра О. С. 2. С. 1
Сенюра О. В. 2. С. 13
Сергієнко О. В. 2. X. 646
Сергієнчук В. Т. 79
Сердюк Ж. М. 2. Ч. 1094
Середя С. М. 2. С. 11975
Середюк Н. П. 2. Ф. 474
Сєроклін Д. В. 2. V. 254
Сєрогіна С. Г. 2. X. 513
Сєрова Л. Г. 2. V. 187
Сивак Т. В. 2. X. 590
Сивий Р. П. 2. X. 625
Сидор І. П. 2. V. 274
Сидоренко А. В. 2. III. 1388
Сидоренко А. О. 2. X. 556
Сидоренко М. 2. Ч. 1192
Сизов В. Г. 2. X. 620
Симканіч О. І. 2. X. 686
Синиціна Г. А. 2. V. 432, 2. V. 434
Синиціна Ю. П. 2. V. 122, 2. V. 260
Синяченко А. В. 2. Ч. 1230
Сиротенко А. М. 2. II. 938
Сиротинська Н. 2. III. 1359
Ситник Г. В. 2. V. 306
Ситник О. Т. 2. Т. 88
Ситник Ю. Б. 2. II. 1020
Сич В. А. 2. V. 148
Сичов В. В. 2. Ф. 477
Сідченко С. О. 2. Ю. 1454
Сікорка Г. В. 2. III. 1271
Сікорський Р. А. 2. II. 996
Сілімбані С. 2. Ч. 1149
Сімахова А. О. 2. V. 168
Сіра О. В. 2. V. 189, 2. Ю. 1445
Сіреджук П. С. 2. II. 954
Сіренко К. Ю. 2. V. 288
Сірик З. О. 2. V. 142
Сіроха Д. І. 2. X. 766
Січова О. В. 2. Ч. 1050
Скакун І. О. 2. Ю. 1457
Скіба Г. В. 2. V. 455
Соколова Л. Г. 2. С. 30
Скорик А. Б. 2. II. 933, 2. II. 969
Скорик І. 2. III. 1359
Скорик Т. В. 2. Ч. 1200
Скоромний Я. І. 2. X. 841
Скоциляс-Павлів О. В. 2. X. 649
Скразловська І. А. 2. III. 1257
Скрипка Є. О. 2. V. 238
Скрипник А. Ю. 2. Ч. 1150
Скрипник Н. 2. Ч. 1149
Скрипнік О. В. 2. X. 513
Скрипченко В. О. 2. X. 645
Скрипченко С. М. 2. X. 597
Скубак Е. О. 2. X. 809
Скуєрзант Е. 2. Ч. 1149
Скутін А. О. 2. Ч. 1089
Сластьон С. Е. 2. III. 1325
Слепньова С. П. 2. Ч. 1246
Слінько Т. М. 2. X. 513
Слотвінська Н. Д. 2. X. 886
Слубська А. Я. 2. Ю. 1457
Слюсар М. 2. Ч. 1240
Смачило В. В. 2. V. 418
Смеляков С. В. 2. II. 1009
Смерчак Л. 2. Ч. 1149
Смиринська Н. Б. 2. II. 1025
Смирнов А. 2. Т. 60
Смирнова Г. А. 2. Ч. 1246
Смирнова І. В. 2. III. 1410
Смокович М. І. 2. X. 513
Смуглякова М. К. 2. III. 1305
Снапкоуський В. Е. 2. Т. 56
Собко Г. М. 2. X. 802
Сободєвська О. Б. 2. III. 1280
Сободєвська С. О. 2. III. 1418
Сободєвський Я. А. 2. Ю. 1451
Собора А. 2. II. 1023
Собчук В. В. 2. V. 328
Сознова С. І. 2. V. 92
Соколяк О. В. 2. X. 811
Соколов В. А. 2. X. 633
Соколовський О. 2. X. 1431
Соколюк С. Ю. 2. V. 394
Сокровольська Н. Я. 2. V. 125
Сокрут В. М. 2. Ч. 1230
Сокрут М. В. 2. Ч. 1230
Сокрут О. П. 2. Ч. 1230
Сокурєнко О. 2. Ч. 1117
Солдатенко І. О. 2. X. 510
Соловей О. В. 2. III. 1354
Соловйов Є. В. 2. X. 585
Соловйов Є. В. 2. X. 873
Соловйов О. 2. III. 1336
Солоніш І. А. 2. II. 983
Соліярі І. Ф. 485
Сопільник Л. І. 2. X. 891
Сопільник Р. Л. 2. X. 666, 2. X. 781, 2. X. 811, 2. X. 816-2. X. 817, 2. X. 829, 2. X. 886
Сопронок О. А. 2. X. 856
Сорча О. О. 2. V. 364
Сорочка С. О. 2. X. 781, 2. X. 811, 2. X. 817, 2. X. 829, 2. X. 886
Сосніна О. В. 2. X. 781
Сосновенко Н. 2. Ч. 1141
Сотник І. М. 2. V. 238
Сотнікова-Мелешкіна Ж. В. 2. Ч. 1130
Сотула О. С. 2. X. 783
Спарно Р. 2. Ч. 1149
Спасова К. І. 2. X. 720
Співак С. М. 2. V. 308
Станкевич Б. 2. Ф. 485
Станкевич В. 2. Т. 56
Станько Т. М. 2. V. 397
Старченко Л. В. 2. V. 238
Стасюк О. Л. 2. X. 553
Стєблук В. В. 2. II. 935
Стєпшевський Т. 2. Т. 56
Стєпаненко В. І. 2. Ч. 1075
Стєпаненко Л. М. 2. Ч. 1172
Стєпаненко О. 2. Ч. 1149
Стєпанова Д. В. 2. V. 199
Стєпанова Ю. П. 2. X. 811
Стєпанюк А. Х. 2. X. 513
Стєпанюк О. С. 2. V. 357
Стєпанян Р. К. 2. III. 1408
Стєпура Т. М. 2. V. 268
Стєфанчук Р. О. 2. X. 513
Стєпенко С. Г. 2. X. 513
Стєпенко Т. В. 2. V. 297
Стєченко В. О. 2. II. 942
Стєщенко П. М. 2. II. 1006
Стірський М. В. 2. V. 103
Столярюк А. О. 2. II. 976
Стоярчук А. С. 2. II. 996
Сторошук О. І. 2. X. 689
Стоянова Г. П. 2. X. 882
Стратонов С. Ю. 2. X. 875
Стрєльбицький В. О. 2. II. 1014
Стрєльцов Є. Л. 2. X. 783
Стрєльчик Є. Ю. 2. II. 996
Стрєльцова І. 2. Э. 1430
Стрєльць В. Ю. 2. V. 331
Стрєльць-Бабенко О. В. 2. Ч. 1209
Стрєльчук В. М. 2. V. 299
Стрєльчук Л. 2. Т. 60, 2. Т. 79
Стрєрлова Д. В. 2. Ч. 1178
Струк А. В. 2. III. 1286
Ступа В. Ф. 2. X. 808
Субота І. О. 2. III. 1313
Сук П. Л. 2. V. 126
Сукачова-Труніна С. М. 2. V. 434
Супрун В. М. 2. III. 1317
Супрун О. Ф. 2. II. 985
Сургова С. Ю. 2. Ч. 1075
Суржина Н. А. 2. III. 1408
Сурмач Б. 2. Т. 56
Сус І. 2. III. 1288
Суторміна А. М. 2. V. 178
Суторміна К. М. 2. V. 178
Сухарєва С. В. 2. III. 1290
Сухарєва О. О. 2. V. 214
Суходола О. М. 2. Ф. 476
Сухоомлін Г. М. 2. Ч. 1230
Сухорольський П. М. 2. Ю. 1453
Сухотеплий В. М. 2. V. 174
Сушак М. Б. 2. II. 1006
Сушко А. Л. 2. II. 1012
Сушма А. 2. Ч. 1149
Сущенко В. А. 2. X. 674
Сущенко О. М. 2. V. 279
Сябрєнко Г. П. 2. Ч. 1230
Сяровець В. 2. X. 670
Табуєнко В. О. 2. II. 974, 2. II. 1034
Талгіна Ю. С. 2. Ю. 1443
Талах А. М. 2. X. 832
Танчак Я. А. 2. V. 297
Таран М. В. 2. II. 990
Таранець С. В. 2. Э. 1434
Таранченко О. М. 2. Ч. 1154
Тарасенко П. В. 2. V. 361
Тарасенко Т. М. 2. X. 618
Тарасова В. І. 2. Ч. 1230
Тарасова С. М. 2. X. 897
Тарасок Ю. В. 2. X. 682
Таругала Р. Б. 2. V. 390
Тарашевський М. М. 2. V. 416
Тарнавська Н. 2. Ч. 1152
Татаренко А. 2. Т. 56
Татарнікова А. А. 2. III. 1404
Таш'ян І. С. А. 2. III. 1402
Ташій В. Я. 2. X. 513
Телєнік С. С. 2. II. 968
Тєлюков С. М. 2. II. 946, 2. II. 964, 2. II. 967
Тєлятин Б. А. 2. II. 1014
Тєннер Л. В. 2. Ч. 1151
Тєрєщенко А. К. 2. III. 1408
Тєрєщук І. А. 2. X. 574
Тєрущак М. М. 2. X. 585
Тєрєшин В. М. 2. X. 873
Тєлєжкіна О. О. 2. III. 1336
Тєшев Л. В. 2. V. 287
Тєшєвіца М. П. 2. Ю. 1457
Тємочко О. І. 2. II. 1010
Тємошенко А. В. 2. X. 676
Тємошенко Н. Є. 2. Ч. 1075
Тємошенко П. В. 2. II. 976
Тємченко Л. М. 2. X. 609
Тєнна Ю. В. 2. III. 1408
Тєтарєнко В. 2. III. 1289
Тєтарєнко В. П. 2. III. 1374
Тєханович О. М. 2. Ч. 1246
Тєщенко Д. О. 2. V. 285
Тємченко О. Д. 2. V. 432, 2. V. 434
Тєняков А. О. 2. Ч. 1180
Тєтарєнко Л. С. 2. III. 1416
Тєтляч М. О. 2. X. 720
Тєчак А. О. 2. II. 983
Тєчак В. 2. Ч. 1149
Тєчак Ю. А. 2. Ч. 1234
Тєчак Ю. М. 2. X. 755
Тєчаченко І. М. 2. X. 699
Тєчаченко М. Д. 2. II. 952
Тєчаченко В. Ю. 2. Ч. 1193
Тєченко С. Г. 2. Ч. 1075
Тєчачова Н. О. 2. Ч. 1075
Тєвстїженко О. В. 2. V. 288
Тєвт А. І. 2. Ч. 1246
Тєкарева В. І. 2. X. 720
Тєкарева Н. М. 2. Ю. 1500
Тєкарева І. А. 2. Ч. 1166
Тєкарева К. С. 2. X. 559, 2. X. 642
Тєкуєва Н. В. 2. Ч. 1088
Тєлєчачова І. А. 2. X. 615
Тєлєчачов І. О. 2. II. 1041
Тєлєчачовська Ю. О. 2. X. 720
Тєлєчачова А. 2. V. 164
Тєлєчко Н. В. 2. Ч. 1048
Тєлєчко О. Я. 2. III. 1335
Тємонок О. 2. Т. 88
Тємозов В. В. 2. Т. 40
Тєполевський Р. Б. 2. X. 513
Тєпій Л. 2. Ч. 1118
Тєрба І. В. 2. V. 238
Тєроянова Г. П. 2. II. 995
Тєрнішова Я. О. 2. X. 787
Тєрпак М. М. 2. Ч. 1150
Тєрпач В. М. 2. X. 734
Тєрпулякова А. Б. 2. V. 114
Тєулянєв А. А. 2. III. 1408
Тєуліцєва В. А. 2. X. 703
Тєураллі Фєрадг Т. 68
Тєурєвський О. Л. 2. II. 1035
Тєурта О. В. 2. Ю. 1448
Тєурчін Л. Я. 2. X. 736
Тєурчін Я. Б. 2. Ф. 483, 2. X. 902
Тєушко К. Ю. 2. II. 965
Тєурін В. О. 2. II. 936
Тєуріна М. М. 2. V. 415
Тєурюнік В. О. 2. II. 1002
Тєурюнік І. В. 2. X. 616
Тєурюнік О. С. 2. II. 984

- Ужинський М. Ю. 2.Ц.1421
Уманців Г. В. 2.Х.737
Уманців Ю. М. 2.У.208
Уніят Л. М. 2.У.401
Урум Н. С. 2.Ц.945
Усацова О. А. 2.Х.510
Устинова І. І. 2.У.238
Устинова І. П. 2.Х.706
Устіт Т. В. 2.У.399
Устюжанинова О. Т. 2.Х.831
Утшосова О. І. 2.Ч.1155
Ушенін С. Г. 2.Ю.1479
Фазан Т. П. 2.Э.1433
Файвіщенко Д. С. 2.У.435
Файнер А. І. 2.Ч.1166
Фарат О. Б. 2.У.229
Фарафонов В. С. 2.Ц.936
Фарима М. М. 2.Х.894
Фасій Б. В. 2.Х.720
Фатеев А. М. 2.У.239
Федина С. М. 2.У.238
Федоренко А. К. 2.Ц.1408
Федоренко О. Ф. 2.Ч.1154
Федорішча В. О. 2.Ч.1079
Федорова І. Ф. 2.Ц.1403
Федоровіч К. 2.Т.56
Федоровський О. Ф. 2.Ц.979
Федурок О. О. 2.Ц.1331
Федуров В. М. 2.Ц.945, 2.Ц.102, 2.Ц.989
Федченко С. І. 2.Ц.989
Федюк В. 2.У.395
Федянін Т. В. 2.Ч.1246
Фесік Л. 2.Ч.1149
Филипенко О. М. 2.У.432, 2.У.434
Филипчук А. 2.Т.85
Филипчук М. 2.Т.85
Фіалко О. С. 2.Т.84
Філанія О. Г. 2.Ч.1102
Філінович В. В. 2.Х.754
Філіпович М. 2.Т.60
Філіпенков О. В. 2.Ц.994
Філіпчук А. 2.Ч.1149
Фіров А. В. 2.Ц.977
Фісуненко П. А. 2.У.372
Фісурін О. П. 2.Ц.1032
Фоменко А. Є. 2.Х.825
Фоміна О. В. 2.У.200
Фоміна О. В. 2.У.162
Фонарьова Т. А. 2.У.122
Фондін П. М. 2.У.339
Фрадкіна Н. В. 2.Ч.1180
Фрідман Є. М. 2.Х.733, 2.Ч.1063
Фрідман І. М. 2.Х.733, 2.Ч.1063
Фурман С. С. 2.У.126
Фурс О. І. 2.Ц.951
Фурсенко О. К. 2.Ц.1030
Хаван О. В. 2.Ч.1246
Хайруліна Н. Ф. 2.Ц.1332
Халак Т. Г. 2.Т.60
Хананасва Г. В. 2.Ц.1408
Хандій О. О. 2.У.205
Хандогіна О. В. 2.У.241
Хара М. В. 2.У.173
Харитонов Є. О. 2.Х.720
Харитонов О. Л. 2.Ц.992
Харитонова О. І. 2.Х.720
Харковина Є. Г. 2.Ц.1381
Харун О. А. 2.У.455
Харченко М. О. 2.У.238
Харченко Р. В. 2.У.247
Харченко С. Я. 2.Ч.1075
Харченко Т. Б. 2.У.297
Харчук В. Ю. 2.У.230
Хаустова В. Є. 2.У.247
Хахалкіна В. А. 2.Ц.1013
Хахалкіна О. А. 2.Ц.1013
Хахула Д. Т. 2.Т.79
Хижня Л. Є. 2.Х.629
Химович О. С. 2.С.21
Химович О. С. 2.С.13
Химченко Ю. А. 2.У.238
Хім М. К. 2.У.272
Хлоп'ячий В. А. 2.Ц.1007, 2.Ц.1018
Хмелевський О. В. 2.У.455
Хміль Н. А. 2.Ч.1215
Хміль Н. О. 2.Ч.1075
Хміль Я. В. 2.С.36
Хміль-Чуприна В. В. 2.С.35
Ходаківська О. В. 2.Ю.1459
Холоденко Н. О. 2.Х.840
Хоменко О. А. 2.У.355
Хоменко О. М. 2.У.378
Хоменко С. О. 2.Ч.1131
Хомидька І. Ю. 2.Ц.1296
Хомич Д. О. 2.Х.880
Хомутянський В. В. 2.Х.539
Хомчак Р. Б. 2.Ц.937
Хорольц Л. І. 2.Ц.1408
Хребтій І. В. 2.Х.613
Хрідочкін А. В. 2.Х.598
Хударковський К. І. 2.У.1434
Худієнко Ю. М. 2.Ц.1408
Царьова І. В. 2.Ц.1275
Цветкова Ю. В. 2.Х.499
Цвілий С. М. 2.У.297
Целуйко О. І. 2.У.228
Цехан Д. М. 2.Х.885
Цибро Є. Г. 2.Ц.947
Цибульсько О. А. 2.Х.1084
Циганенко А. А. 2.Х.665
Циганок О. 2.Ц.1359
Цилорик І. І. 2.Х.855
Цимбалару А. Д. 2.Ч.1145
Цимбалюк В. 2.Ц.935
Циплінський Ю. І. 2.Х.757
Цирень Н. Л. 2.У.237
Цуркаленко Ю. В. 2.Х.566
Цуркан К. С. 2.Ц.1377, 2.Ц.1378
Цуркан М. І. 2.Х.579
Цуркан Т. 2.Ч.1149
Цьоль Н. М. 2.Ц.1290
Цьома Н. С. 2.Ч.1163
Цюцора М. І. 2.Ч.1071, 2.Ч.1186
Цюцора С. В. 2.Ч.1186
Чабанна М. В. 2.У.275
Чайковська А. В. 2.Х.746
Чайковська О. 2.Ф.485
Чалий І. С. 2.Х.835
Чанішева А. Р. 2.Х.720
Чанліньська О. 2.Ц.1320
Часник С. М. 2.У.238
Чебаков Т. О. 2.У.337
Чебаков Г. І. 2.Ц.102, 3.Ц.1
Чеведа А. О. 2.Ч.1224
Чембаржі Д. А. 2.Ц.1348
Ченцов В. В. 2.Х.676
Чепіженко В. В. 2.Т.58
Червінська І. Б. 2.Ч.1138
Череватко В. В. 2.Х.847
Черкашин С. В. 2.Ч.1183
Чернега А. О. 2.Ч.1131
Чернега І. І. 2.У.388
Черненко І. О. 2.Ц.935
Черніхівська А. В. 2.У.297
Черніш Н. І. 2.С.13
Черніш О. В. 2.У.450
Черній В. Д. 2.Х.612, 2.Х.622
Чернобрівкіна С. В. 2.У.366
Чернова Л. С. 2.У.243
Чернова Н. С. 2.У.173
Черновол Н. М. 2.Ц.1030
Чернявська Я. А. 2.Х.661
Чернявський А. В. 2.У.237
Чернявський С. С. 2.Х.777, 2.Х.888
Черняк Є. В. 2.Х.529
Чечуй О. В. 2.Х.650
Чжоу Ляндян 2.Ц.1412
Чжу Пен 2.Ц.1392
Чигрин Р. М. 2.Ц.1027
Чижуркова А. Д. 2.У.355
Чихайнова О. 2.Ю.1493
Чікарькова М. Ю. 2.Ю.1457
Чопенко Д. А. 2.Ц.1000
Чорна С. З. 2.Х.523
Чорний Б. С. 2.У.307
Чорний Р. Л. 2.Х.804
Чорний М. І. 2.Ч.1246
Чорногор Н. О. 2.У.202
Чортюк Ю. В. 2.У.238
Чуб П. М. 2.У.178
Чубрей О. 2.У.129
Чукреев П. 2.Х.669
Чумак О. В. 2.У.332
Чупахіна С. 2.Ч.1149
Чуприна Н. М. 2.У.352
Чупрій Л. В. 2.С.30
Чупрій І. В. 2.Ю.1497
Чучук С. М. 2.Ч.1052
Шабаатура Ю. В. 2.Ц.1033
Шакур В. І. 2.Х.513
Шамборовський Г. О. 2.У.194
Шамін М. В. 2.У.211
Шапенко Л. О. 2.Х.506
Шапіро Г. В. 2.Ц.1019
Шаповал А. І. 2.С.1
Шапалов Р. А. 2.У.373
Шапощин І. Ю. 2.У.307
Шарагіна О. В. 2.Ц.1341
Шарапа І. О. 2.Ц.1043
Шарая А. А. 2.Х.582
Шарко В. В. 2.У.435
Шаронова Н. В. 2.Ч.1180
Шахов С. В. 2.Х.578
Шаша І. К. 2.Ц.1031
Шварц О. І. 2.Ц.976
Швачка А. О. 2.Ц.1408
Швачко О. 2.Ц.1408
Шветлова-Водка Г. М. 2.Ч.1036
Швель А. В. 2.Ц.935
Швель Ю. О. 2.Х.770
Швидкий Я. Ю. 2.Х.821
Шворак І. Ю. 2.Т.90
Шевальдіна В. Г. 2.У.178
Шевченко А. В. 2.У.150, 2.Х.549
Шевченко А. І. 2.У.417
Шевченко А. О. 2.Х.617
Шевченко М. О. 2.Х.571
Шевченко Н. О. 2.Ч.1075
Шевченко Т. О. 2.Ч.1195
Шевченко Т. Ю. 2.Ч.1049
Шевчук Є. Г. 2.У.604
Шевчук І. 2.С.21
Шевчук Т. І. 2.Х.816
Шевьяков М. О. 2.Х.668
Шегітський І. М. 2.У.103
Шемчук О. М. 2.Ю.1474
Шеніув Д. О. 2.Х.564
Шепель М. А. 2.Х.542
Шепель Ю. О. 2.Ц.1253
Шепітько В. Ю. 2.Х.513, 2.Х.903
Шепітько М. В. 2.Х.903
Шеремет В. В. 2.Ц.1414
Шершенюк О. М. 2.У.238
Шестакова К. 2.С.25
Шеховцов В. В. 2.Х.762
Шешеня А. О. 2.Х.579
Шимон Л. С. 2.Х.731
Шпра Т. Б. 2.У.335
Шпиробоків Ю. М. 2.У.1471
Шкарупа О. В. 2.У.238
Школа О. Е. 2.Ц.1408
Школик А. М. 2.Х.635
Шкробень Р. П. 2.У.314
Шкурпалська Д. Б. 2.У.217
Шклякова В. О. 2.У.247
Шломін О. Ю. 2.Ю.1494
Шмаков В. В. 2.Т.979
Шмалдох А. А. 2.Т.69
Шматленко О. П. 2.Ц.973
Шмиголь Н. М. 2.У.297
Шніпер М. М. 2.С.23
Шовківська В. В. 2.У.266
Шоліна Т. 2.Ч.1149
Шолох О. А. 2.Ю.1475
Шостак О. Г. 2.Ц.1316
Шпацький Є. О. 2.Ц.986
Шпілевський О. В. 2.У.247
Шпортюк Г. Ю. 2.У.260
Шрамко С. С. 2.Х.812
Шрамко Я. В. 2.Ю.1441
Штанько В. І. 2.Ю.1448
Штундер І. О. 2.У.217
Шулежко В. В. 2.Ц.990
Шульга Н. 2.У.175
Шулюк Б. С. 2.У.274
Шумейко Д. О. 2.Х.862
Шумейко І. П. 2.Х.544
Шурко О. І. 2.Х.631
Шурмінська Г. Ю. 2.Ц.1323
Шушакова І. К. 2.У.162, 2.Х.737
Шербаківа О. О. 2.Ю.1505
Шербанок О. В. 2.Х.513
Шербина А. О. 2.Х.555
Шербина В. С. 2.Х.725
Шербина Р. С. 2.У.173
Шигло Л. В. 2.Ц.1306
Шур Л. Б. 2.Ц.1391
Юдина О. І. 2.У.221
Юзікова Н. С. 2.Х.820
Юзова І. Ю. 2.Ц.960
Юнін О. С. 2.Х.739
Юніна М. П. 2.Х.739
Юр М. В. 2.Ц.1386
Юрєв О. О. 2.Ц.976
Юрєв С. О. 2.Ц.948
Юринець О. В. 2.У.204
Юринець О. В. 2.У.321
Юрій Е. О. 2.У.425
Юрченко Н. І. 2.У.297
Юрченко О. І. 2.У.173
Юрчишин Ю. Б. 2.Ц.1382
Юрчук О. 2.Ц.1320
Юрчишук П. О. 2.У.220
Яворська В. В. 2.С.2
Яворський І. 2.С.707
Явтушенко В. О. 2.Ц.967
Ягодзінський В. 2.Ц.949
Ягунов Д. В. 2.Х.833
Яковенко І. 2.Ч.1111
Яковлев А. 2.Х.519
Якимович А. В. 2.Х.749
Яні І. М. 2.Ц.1424
Янків М. М. 2.У.47
Янків Л. Ю. 2.Х.858
Яновська Г. Б. 2.Х.753
Янушевський Я. В. 2.Х.572
Янюк С. В. 2.Х.654, 2.Ц.977
Яра О. С. 2.Х.546
Яременко В. В. 2.Ц.1330
Яременко Л. 2.Ч.1112
Яременко О. Ф. 2.У.455
Ярольський В. Л. 2.Х.513
Ярош С. П. 2.Ц.933
Ярош Я. 2.Т.60
Ярошенко А. С. 2.Х.739
Ярошенко І. 2.Ч.1095
Яручик О. Б. 2.Ц.1290
Ясінська І. А. 2.У.355
Яхимович О. В. 2.Ц.1294
Яценко А. В. 2.Х.847
Яценко К. Г. 2.Ц.972
Яциніна М.-М. С. 2.Х.794
Яцишин А. В. 2.Ч.1067
Яців Р. М. 2.Ц.1362
Яцун Л. М. 2.У.432, 2.У.434
Яцьків М. С. 2.Ч.1246
Яшарова М. М. 2.Х.930
Яшкіна Д. С. 2.С.20
Яцишинна Ю. М. 2.Ю.1479
Яшук Л. 2.Ц.1289
Babych V. 2.Ц.988
Borovik A. V. 2.Х.836
Borozdin M. 2.У.433
Brytvin D. V. 2.Ц.1252
Cherniak K. 2.С.16
Cichoracki P. 2.Т.60
Derkach T. 2.Ч.1082, 2.Ч.1168
Dmytrenko A. 2.Ч.1168
Dmytrenko T. 2.Ч.1082, 2.Ч.1168
Duginets G. 2.У.183
Dumanska I. 2.У.172
Dunayev O. V. 2.Х.899
Dupliak T. 2.У.191
Durka J. 2.Т.60
Dychkovskyy S. 2.Ц.1359
Filinovykh V. 2.Х.912
Getka J. 2.Ц.1291
Golobko G. 2.У.433
Gorban G. O. 2.Ю.1458
Goidyn P. 2.Т.60
Guba N. O. 2.Ю.1458
Gunas I. V. 2.Х.899
Hrin O. 2.Х.698
Iefymenko T. I. 2.У.281
Ivanov S. 2.Ц.1359
Kalchenko V. I. 2.Х.660
Kazansk R. 2.Ф.466
Khloponin O. 2.Ч.1082
Khvesyk M. A. 2.У.301
Kindrativ E. O. 2.Х.899
Klochko L. 2.Ч.1168
Kolb O. H. 2.Х.836
Kolesnykova O. 2.У.183
Kolomiets S. I. 2.Х.660
Kostetska I. 2.У.143
Kostiuchenko D. S. 2.Х.920
Kotlyarevskyy Ya. V. 2.У.282
Kozovy R. V. 2.Х.899
Kozyreva V. P. 2.Х.920
Kriuchkov H. H. 2.Ц.1252
Kuchynskiy Yu. D. 2.Х.660
Kulykova L. B. 2.Т.55
Kuzmin E. E. 2.Х.788
Kyrylenko A. 2.У.191
Lashko O. 2.У.119
Lianova E. M. 2.С.8
Libera P. 2.Т.60
Lomanchenko A. 2.Ч.1082
Makarova O. V. 2.С.8
Malyna G. 2.Ю.1458
Margineanu E. 2.Х.911
Marvits O. 2.У.172
Mehmet Dogan C. 2.У.191
Melnychenko S. 2.У.191
Menialio V. I. 2.Ю.1458
Moisiienko V. 2.Ц.1291
Mosol N. O. 2.Ю.1458
Mdrzecki W. 2.У.47
Nadire Yildiz Citlas 2.С.9
Nazarovets S. A. 2.Ч.1068
Nenya O. V. 2.Х.660
Papata Karakurt C. 2.У.119
Pavlenko V. 2.У.119
Petrushyna T. O. 2.С.22
Piskunov S. 2.Ц.988
Pohoreckiy W. 2.Э.1428
Polishchuk V. 2.У.127
Popadynets O. H. 2.Х.899
Rohotchenko O. 2.Ц.1359
Romenskiy D. 2.Ц.988
Sarioglu V. G. 2.С.8
Semchuk N. O. 2.Х.789
Sevinc Kose Tuncer 2.С.9
Shulgina V. 2.Ц.1359
Skakalina E. 2.У.184
Skorobagatko M. A. 2.Х.660
Skorobagatko O. V. 2.Х.660
Smernytskiy D. V. 2.Х.660
Sokolenko L. V. 2.Х.660
Sokolenko T. M. 2.Х.660
Sokolovska A. M. 2.У.282
Streltsov Ye. L. 2.Х.788
Svanadze V. 2.Х.931
Sumiio M. 2.Т.60
Tashchenko A. 2.С.19
Timush D. I. 2.Х.789
Tkalych M. G. 2.Ю.1458
Tokar Yu. 2.У.433
Tuliakov V. A. 2.Х.788
Veresenko Yu. V. 2.Х.660
Voronoa O. 2.Х.912
Yagupolskii Yu. L. 2.Х.660
Yuzva L. 2.С.19
Zaplatsynskiy V. 2.Ф.466
Zhelezniakova Yu. V. 2.Ю.1458

Показчик періодичних та продовжуваних видань

Вісн. Нац. техн. ун-ту України «КПІ». Сер. Приладобудування. — 2020. — Вип. 59
2.Ц.980

Вісн. ХНАДУ. — 2021. — Вип. 92, т. 1
2.У.307, 2.Ц.1043, 2.Ч.1099

Галиц. лікар. вісн. — 2020. — 27, № 4
2.С.9

Галиц. лікар. вісн. — 2021. — 28, № 1
2.Х.899

Електрон. моделювання. — 2021. — 43, № 1
2.Х.757

Електрон. моделювання. — 2021. — 43, № 3
2.У.359, 2.У.440, 2.Ч.1104, 2.Ю.1459

Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 2

2.Ц.932, 2.Ц.944, 2.Ц.946-2.Ц.947, 2.Ц.960, 2.Ц.970, 2.Ц.972, 2.Ц.975-2.Ц.976, 2.Ц.979, 2.Ц.987, 2.Ц.995, 2.Ц.997, 2.Ц.1008-2.Ц.1010,

2.Ц.1015, 2.Ц.1026, 2.Ц.1028, 2.Ц.1031

Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 3

2.У.353, 2.Ц.938-2.Ц.939, 2.Ц.942, 2.Ц.993, 2.Ц.999, 2.Ц.1001, 2.Ц.1006-2.Ц.1007, 2.Ц.1011-2.Ц.1012, 2.Ц.1014, 2.Ц.1018, 2.Ц.1029, 2.Ц.1035

Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2020. — Вип. 4

2.Ц.933, 2.Ц.937, 2.Ц.967-2.Ц.968, 2.Ц.982, 2.Ц.996, 2.Ц.1003, 2.Ц.1025, 2.Ц.1030, 2.Ц.1033-2.Ц.1034, 2.Ц.1037, 2.Ц.1347, 2.Ю.1454

Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 1

2.Х.786, 2.Ц.952, 2.Ц.969, 2.Ц.971, 2.Ц.983-2.Ц.984, 2.Ц.986, 2.Ц.988, 2.Ц.990-2.Ц.991, 2.Ц.994, 2.Ц.998, 2.Ц.1017, 2.Ц.1036

Зб. наук. пр. Харків. ун-ту Повітр. сил. — 2021. — Вип. 3

2.Х.510, 2.Х.650, 2.Ц.934, 2.Ц.936, 2.Ц.962, 2.Ц.964,

2.Ц.989, 2.Ц.992, 2.Ц.1002, 2.Ц.1004, 2.Ц.1013, 2.Ц.1016, 2.Ц.1019-2.Ц.1023, 2.Ц.1027, 2.Ч.1166

Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 2

2.У.164, 2.У.172, 2.У.175, 2.У.179, 2.У.188, 2.У.197, 2.У.235, 2.У.323

Зовн. торгівля: економіка, фінанси, право. — 2021. — № 3

2.У.171, 2.У.180-2.У.183, 2.У.186-2.У.187, 2.У.191, 2.У.200, 2.Х.627

Наука та інновації. — 2020. — 16, № 5

2.С.8, 2.С.22, 2.У.281-2.У.282, 2.Х.660, 2.Ч.1068

Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи. — 2020. — Вип. 1

2.С.33, 2.Ф.468, 2.Ц.950, 2.Ч.1072, 2.Ч.1093, 2.Ч.1095, 2.Ч.1108, 2.Ч.1109, 2.Ч.1112-2.Ч.1113, 2.Ч.1117-

2.Ч.1118, 2.Ч.1123, 2.Ч.1133, 2.Ч.1142, 2.Ч.1157, 2.Ш.1281, 2.Ш.1284, 2.Ш.1376, 2.Ю.1460

Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи. — 2020. — Вип. 2

2.Х.669-2.Х.670, 2.Ц.949, 2.Ч.1078, 2.Ч.1110-2.Ч.1111, 2.Ч.1114-2.Ч.1116, 2.Ч.1137, 2.Ч.1139, 2.Ч.1141, 2.Ч.1143, 2.Ч.1147-2.Ч.1148, 2.Ч.1156, 2.Ч.1167, 2.Ю.1491, 2.Ю.1496

Проблеми заг. енергетики. — 2021. — № 1
2.У.356, 2.У.358, 2.У.361

Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 1

2.У.184, 2.У.262, 2.Ц.963, 2.Ц.1000, 2.Ц.1005, 2.Ц.1032, 2.Ц.1038, 2.Ц.1042, 2.Ч.1079, 2.Ч.1168

Системи упр., навігації та зв'язку. — 2021. — Вип. 2
2.У.174, 2.У.189, 2.У.215, 2.У.424, 2.У.433, 2.Ц.945, 2.Ц.961, 2.Ц.974, 2.Ц.1041, 2.Ц.1044, 2.Ч.1082

Соціол. студії. — 2021. — № 1

2.С.10, 2.С.15-2.С.16, 2.С.19-2.С.20, 2.С.24, 2.Ч.1192

Укр. полоністика. — 2020. — Вип. 17

2.Ч.1086, 2.Ч.1136, 2.Ч.1240, 2.Ш.1262-2.Ш.1263, 2.Ш.1288-2.Ш.1289, 2.Ш.1291, 2.Ш.1318, 2.Ш.1320, 2.Э.1431, 2.Ю.1449

Юрид. вісн. Повітр. і косм. право. — 2020. — № 4

2.Х.505-2.Х.506, 2.Х.537, 2.Х.615, 2.Х.630, 2.Х.642, 2.Х.686, 2.Х.689, 2.Х.706, 2.Х.725, 2.Х.744, 2.Х.747, 2.Х.749, 2.Х.754, 2.Х.765, 2.Х.767, 2.Х.789, 2.Х.798, 2.Х.806, 2.Х.822, 2.Х.847, 2.Х.869, 2.Х.911, 2.Х.912, 2.Х.920, 2.Х.931, 2.Ц.943

Advances in Cyber-Phys. Systems. — 2021. — 6, № 1

2.У.119